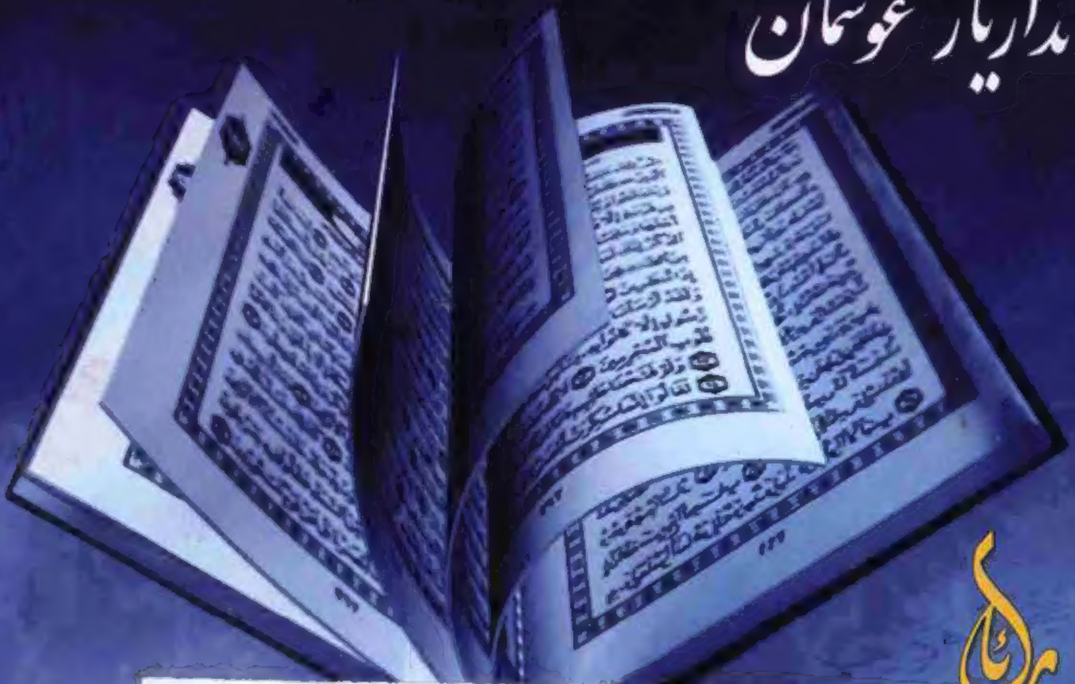
چاپی چواردەم

بەرەو ئیسلام

ئەندازیار عوسمان

تصوير ابو عبد الرحمن الكردي

بەرەو ئیسلام

بەرگی ١ - ١٠

هەنگاوێك بەرەو راگەیاندنێكی كوردیی ئیسلامیی هاوچەرخ

ناوی كتێب: بەرەو ئیسلام – بەرگی ١ - ١٠

نووسەر: ئەندازیار عوسمان

نەخشەسازی بەرگ: ئومێد محمدعلی قەرەداغی

تیراژ: (٢٠٠٠)دانە

نۆبەی چاپ: چوارەم – ٢٠١٠

لەبەڕێوەبەرایەتی گشتی كتێبخانە گشتییەكان ژمارە (٢١٦)ی ساڵی٢٠٠٦ی پێ دراوە

07703587100
07501069589
07480134669

ara.m@hotmail.com

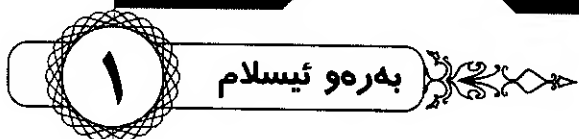
بەرەو ئیسلام

بەرگی ١ - ١٠

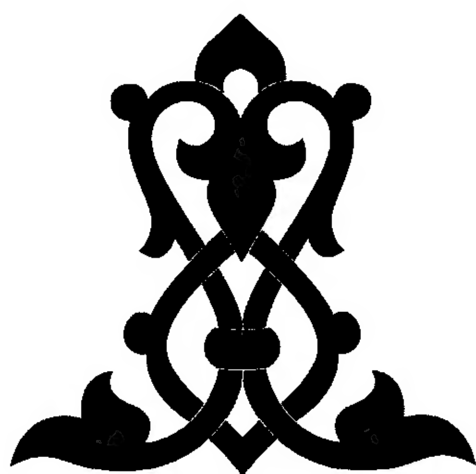
نووسینی
ئەندازیار عوسمان

چاپی چوارەم
١٤٣١ك - ٢٠١٠ز

بسم الله الرحمن الرحیم

ئازادیی

پێشەکی

سوپاس و ستایش بۆ خوای پەروەردگارو درروودوسلاویش لەسەر گیانی سەرداری پێغەمبەران و یارویاوەران.. قورئانی پیرۆز دەفەرموێت: ﴿وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ حَبَّبَ إِلَيۡكُمُ ٱلۡإِيمَٰنَ وَزَيَّنَهُۥ فِي قُلُوبِكُمۡ وَكَرَّهَ إِلَيۡكُمُ ٱلۡكُفۡرَ وَٱلۡفُسُوقَ وَٱلۡعِصۡيَانَۚ أُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلرَّٰشِدُونَ ﴿٧﴾ فَضۡلٗا مِّنَ ٱللَّهِ وَنِعۡمَةٗۚ وَٱللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٞ﴾ الحجرات: ٧ - ٨

بەفەزڵ و ڕەحمەتی خوایە کە ڕێی ڕاستمان گرتووەو ئیمان و ئیسلامەتیمان هەڵبژاردووە، کە ئەمەش گەورەترین نیعمەتە خوا پێی بەخشیوین، بۆیە چەند باسی ئیمان وئیسلامەتی بکەین هێشتا هەرکەمەو، چەند باسی بانگەوازکردن بکەین بۆ ئەم پەیامە پیرۆزە لە وێنە نەبووە، کەمایەی سەرفرازی دنیاو قیامەتە هەر دڵۆپێکە لە دەریایەك.

پاش ئەوەی لەسایەی خواوە (ژیانەوە) و(بەهاری دڵان) و(لەخزمەت قورئاندا) و(بەرەو پەروەردەی ئیسلامی) و (بەرچاوڕوونی) و(فەرهەنگی بانگخوازان) و (ڕامان لە قورئان) ڕۆڵی خۆیان بینی، پێمان باش بوو کە لەم گەشتە ئیمانییەش دا بە خوێنەرانی نازیز بگەینەوەو ناومان نا (بەرەو ئیسلام) .

تەوەرەی سەرەکی هەموو پەڕاو و باسەکان، موعجیزەکانی قورئان و سوننەت و موسوڵمان بوونی بەردەوامی خەڵکییە لە ڕۆژهەڵات و ڕۆژئاوادا، کە پێویستی ئەم سەردەمەیە، بۆ بەرپەرچدانەوەی گومان و پڕوپاگەندەی دوژمنان، کە هەردەم لە کەمیندان بۆ موسوڵمانان و پارەوپولی دونیا بۆ دوورخستنەوەی خەڵکی لە ئیسلام بەخت دەکەن.. قورئانی پیرۆز لەم بارەیەوە دەفەرموێت: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ يُنفِقُونَ أَمۡوَٰلَهُمۡ لِيَصُدُّواْ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِۚ فَسَيُنفِقُونَهَا ثُمَّ تَكُونُ عَلَيۡهِمۡ حَسۡرَةٗ ثُمَّ يُغۡلَبُونَۗ وَٱلَّذِينَ كَفَرُوٓاْ إِلَىٰ جَهَنَّمَ يُحۡشَرُونَ﴾ الأنفال: ٣٦ . واتە: بەڕاستی کافران پارەو ماڵی خۆیان بەخت دەکەن بۆ دوورخستنەوەی خەڵکی لەئیسلام، پارەکانیان بەخت دەکەن و سەرەنجام دەبێتە خەم و خەفەت بۆیان و ژێر دەکەون، کافرانیش بۆ دۆزەخ ڕاپێچ دەکرێن..

ئاژانسەکانی دەنگ و باس دەڵێن: لە مۆسکۆی پایتەختی ڕووسیا، کەزیاتر لە حەفتا ساڵ ویستیان بە ئاگرو ئاسن ئیلحادی بەسەردا فەرز بکەن، ساڵی (٢٠٠٤) پانزە هەزار کەس

موسڵمان بوون و لە ساڵی (٢٠٠٥) ژمارەکە زیادبووە بۆ (٢٠) هەزار کەس. ئەمە لە کاتێکدا کە لەگەڵ ئەو هەموو فشارو تەنگ پێهەڵچنینەی سەرانی کوفرو ئیلحادیشدا بۆ خەڵکی نزیکەی بیست ملیۆن موسڵمان هەن لە ڕووسیاداو پابەندی ئاینی پیرۆزی ئیسلامن.. .

ژمارەی حاجیانی ساڵی (٢٠٠٥) لە ڕوسیاوە ئەوەندەو نیوی ژمارەی حاجیانی ساڵی (٢٠٠٤)و زۆر بەشەوق و خۆشی‌یەوە خۆیان ئامادە دەکەن بەرەو حەجی ماڵی خواو زیارەتی ئەو پێغەمبەرەی کە ڕەحمەتە بۆ عالەم..

ئاشکراشە کە خەڵکی ڕوسیا لەسای سەری حوکمەتی گەندەڵ و مافیاکانی ڕژێمەوە لە هەژاری و نەبونییدا دەژین و حەج نزیکەی (٢٠٠٠) دۆلاری تێدەچێ، کە ئەو بڕە پارەیە بۆ ئەوان زۆرە کەچی گوێ نادەنێ و ماڵی خۆیان بەخت دەکەن و بەدەم سرودی (لبيك اللهم لبيك) ڕێی دووری حەج دەگرنە بەرو وەڵامی بانگەوازەکەی پێغەمبەر ئیبراهیم ئەدەنەوە سەلامی خوای لێبێت، کە خوای گەورە فەرمانی پێدا بانگی خەڵکی بکات بۆ حەج ﴿ وَأَذِّن فِي ٱلنَّاسِ بِٱلۡحَجِّ يَأۡتُوكَ رِجَالٗا وَعَلَىٰ كُلِّ ضَامِرٖ يَأۡتِينَ مِن كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٖ ﴾ الحج: ٢٧.

هەروەها دەنگ و باسەکان دەڵێن کە موسڵمانان لەشاری (نیس)ی فەرەنسی لە هەوڵدان کە مزگەوتێك دروست بکەن و سەرۆکی شارەوانی ئەو شارەش کە پیاوێکی (متطرف)ە ئاستەنگ دەهێنێتە ڕێیان، شایەنی باسە موسڵمانانی (نیس) بیست هەزار کەسێك دەبن و نزیکەی دە هۆڵی نوێژکردنیان هەیە کە جێیان نابێتەوەو خەڵکی لەسەرجادەو شۆستەکانی دەوری مزگەوت نوێژدەکەن..

ئەم هەواڵانەو سەدان هەواڵی تری لەم جۆرە لەم لاو ئەولاوە دەبیستین، دیارە ئەمانە بەڵگەن لەسەر بڵاوبوونەوەی ئیسلام و موسڵمان بوونی بەردەوامی خەڵکانێکی زۆر لە هەموو لایەکی دنیاوە، بەڕاستی تەنها ئیسلامە وا زیاتر لە چواردە سەدەیە توانیویەتی خۆی بگرێت و خەڵکی کەمەندکێش بکات بەرەو لای بەرنامەکەی.. .

شکاندنی کۆت و پێوەندەکان

ئاینی پیرۆزی ئیسلام سەرەتا کە هات، کۆیلایەتی نیزامێکی جیهانی بوو، وردە وردە بەپێی بەرنامەیەکی رێك وپێك و نەخشە بۆکێشراو، کۆیلایەتی کەم کردەوەو سەرەنجامیش نەیهێشت، ئیسلام باسی رێزداری ئادەمیزادی کردو فەرمووی: ﴿ وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِيٓ ءَادَمَ ﴾ الإسراء: ٧٠ ، پێغەمبەریش ﷺ دای بەگوێی جیهاندا کە هیچ جیاوازییەك نیە لەنێوان عەرەبێك و عەجەمێكدا مەگەر بەتەقوا و خواناسین... عومەری کوڕی خەتتابیش فەرمووی (متی استعبدتم الناس وقد ولدتهم أمهاتهم أحراراً) بەمەش کۆت و پێوەندە مادديەکان کرانەوەو نەمان.

کۆت و پێوەندی تریش هەن کە (مەعنوی)ن، بەهاتنی پێغەمبەر ئەو کۆت و پێوەندانەش کرانەوە :

﴿ ٱلَّذِينَ يَتَّبِعُونَ ٱلرَّسُولَ ٱلنَّبِيَّ ٱلْأُمِّيَّ ٱلَّذِي يَجِدُونَهُۥ مَكْتُوبًا عِندَهُمْ فِي ٱلتَّوْرَىٰةِ وَٱلْإِنجِيلِ يَأْمُرُهُم بِٱلْمَعْرُوفِ وَيَنْهَىٰهُمْ عَنِ ٱلْمُنكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ ٱلطَّيِّبَٰتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ ٱلْخَبَٰٓئِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَٱلْأَغْلَٰلَ ٱلَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ ۚ فَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ بِهِۦ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَٱتَّبَعُوا۟ ٱلنُّورَ ٱلَّذِيٓ أُنزِلَ مَعَهُۥٓ ۙ أُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ ﴾ الأعراف: ١٥٧. واتە: ئەوانەی شوێن ئەو پێغەمبەرە نەخوێندەوارە دەکەون کە لەلایان نوسراوەو مژدە بەهاتنی دراوە لە تەورات و ئینجیلدا، کە فەرمانیان پێ ئەدا بەچاکەو جڵەوگیرییان دەکات لە خراپە و، بۆیان حەڵاڵ دەکات شتانی پاك و پوخت و یاساغی دەکات لێیان شتانی پیس و ناهەموارو، باری گران و کۆت و پێوەندیان لادەبات، جا ئەوانەی بڕوای پێ دێنن و سەری دەخەن و دوای ئەو نورە دەکەون کە هێناویەتی هەر ئەوانن سەرفرازو سەرکەوتوو ...

هەروەها لە سورەتی (البينة) ش دا دەفەرموێت: ﴿ لَمْ يَكُنِ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ مِنْ أَهْلِ ٱلْكِتَٰبِ وَٱلْمُشْرِكِينَ مُنفَكِّينَ حَتَّىٰ تَأْتِيَهُمُ ٱلْبَيِّنَةُ ﴿١﴾ رَسُولٌ مِّنَ ٱللَّهِ يَتْلُوا۟ صُحُفًا مُّطَهَّرَةً ﴾ البينة: ١ - ٢ ... واتە: ئەوانەی کە بێ بڕوابوون لە خاوەن نامەو بت پەرستەکان، دەستیان هەڵنەگرت لە بێ بڕوایی و کۆت و پێوەندەکانیان نەکرانەوە، تا نیشانە ڕوونەکەیان بۆ هات، کە ئەویش پێغەمبەرێکە لەخواوە ئەخوێنێتەوە بەسەریانا چەند پەڕەیەکی پاك کە قورئانە، کە تیایانایە

چەند نامەیەکی بەنرخ ... (یان تیایدایە پوختە و پالاوتەی چەند نامەیەکی بەنرخی ئاسمانی پێغەمبەرانی پێشوو) ..ئاینی ئیسلام ڕۆژانە پێنج جار بانگی (حي علی الصلاة و حي علی الفلاح) دەدا بەگوێی ئادەمیزادا، هەستن بۆ نوێژ، هەستن بۆ شکاندنی گشت کۆت و پێوەندە ماددی و مەعنەوییەکان، هەستن بەرەو ڕزگاری و سەرفرازی . بۆ نموونە بەخیلی و چرووکی کۆت و پێوەندێکە دەستی خاوەن ماڵ دەبەستێ‌و نایەڵێ خێرو چاکە بکات، بۆیە قورئان ئامۆژگاری دەکات و دەفەرموێت: ﴿ وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَىٰ عُنُقِكَ وَلَا تَبْسُطْهَا كُلَّ الْبَسْطِ فَتَقْعُدَ مَلُومًا مَّحْسُورًا ﴾ الإسراء: ٢٩.

ڕق وکینەو حەسوودی دڵی مرۆڤ بەند دەکات و کۆت و پێوەند دەکاتە گەردنی، نایەڵێ ئەو دڵە بجوڵێ بەرامبەر موسڵمانان و نایەڵێ سۆزو بەزەیی و میهرەبانی ببێت، بۆیە بڕواداران دوعا دەکەن کە خوا لەو کۆت و پێوەندە ڕزگاریان بکات و، دڵیان پاك و سینەیان ساف بێت، بەرامبەر خوشك و برا ئیماندارەکانیان: ﴿ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِّلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴾ الحشر: ١٠. کافرەکانیش کە لەدنیادا خوای گەورە لەبارەیانەوە دەفەرموێ:

﴿ إِنَّا جَعَلْنَا فِي أَعْنَاقِهِمْ أَغْلَالًا فَهِيَ إِلَى الْأَذْقَانِ فَهُم مُّقْمَحُونَ ﴿٨﴾ وَجَعَلْنَا مِن بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا فَأَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ﴿٩﴾ وَسَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَأَنذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴾ يس: ٨ - ١٠

واتە: ئەم کافرانە لە بێ ئاگایی و بڕوا نەهێنانیاندا وەك کەسانێکن کە زنجیرمان کردبێتە ملیان و تا چەناگەیانی داگیرکردبێ، کەواتە سەریان بەرزنەبێتەوەو بەردەمی خۆیان نابینن و، وەکو کەسانێکن کەلەبەردەم و پشتیانەوە دیوارو (بەربەست)مان دانابێ و بەرچاویان گیرابێ و نەهیچ ببینن و نەبشتوانن بجوڵێن، جا ئەوانە بیانترسێنی و ئاگاداریان کەیتەوە یان نەیکەیتەوە وەکو یەکەو هی ئەوەن کە دەستیان لێ بشۆری، ئەوەندە ڕۆچوون لە کوفرو جەهالەتدا، ئەو کافرانەی کەلەدنیادا کۆت و پێوەندی هەواو ئارەزوو پەل بەستی کردوون و نایەڵێ بێن بەرەو هەق و ڕاستی، لەقیامەتدا سزاکەیان دۆزەخە بەدەست و پەل بەستراوییەوە، هەروەك لێرە لەکۆت و پێوەندابوون و ئازاد نەبوون، لە قیامەتیشدا هەروا دەبن، قورئان دەفەرموێت:

﴿ خُذُوهُ فَغُلُّوهُ ﴿٣٠﴾ ثُمَّ الْجَحِيمَ صَلُّوهُ ﴿٣١﴾ ثُمَّ فِي سِلْسِلَةٍ ذَرْعُهَا سَبْعُونَ ذِرَاعًا فَاسْلُكُوهُ ﴿٣٢﴾ إِنَّهُ كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ ﴾ الحاقة: ٣٠ - ٣٣.

واتە: بیگرن و کۆت و زنجیر بکەنە دەستی، لەپاشا بی سوتێنن لە دۆزەخا، ئینجا بە زنجیرێکی حەفتا گەزی بیبەستنەوە، چونکە ئەو بڕوای بەخوای گەورە نەنەکردو هانی خەڵکی نە ئەدا لەسەر ناندان بە هەژاران و یارمەتی و دەست گرتنیان..

هەروەها قورئان دەفەرموێت: ﴿ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ ۖ وَأُولَٰئِكَ الْأَغْلَالُ فِي أَعْنَاقِهِمْ ۖ وَأُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ ۖ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴾ الرعد: ٥. واتە: ئەوانە بڕوایان نەهێناو کافر بوون، ئەوانەن کە کۆت و پێوەند لە گەردنیاندایە وە ئەوانەن کە هاودەمی ئاگری دۆزەخن و تیایا هەتا هەتایی دەبن[١].

بەڵگەکان

قورئانی پیرۆز هەردەم جەخت دەکاتە سەر هێنانی بەڵگەو بورهان و هەمیشە زەمی چاولێکەری کوێرانە دەکات، هەروەك لەم چەند ئایەتەدا ئاماژەی بۆکراوە:

یەکەم: داواکردنی بەڵگەو بورهان:

١- ﴿ أَمَّن يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَمَن يَرْزُقُكُم مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ ۗ أَإِلَٰهٌ مَّعَ اللَّهِ ۚ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴾ النمل: ٦٤، واتە: ئایا کێ لە سەرەتاوە دروستکراوان بەدی دەهێنێت، پاشان دوای نەمانیان دروستیان دەکاتەوە، کێ لە ئاسمان و زەوییەوە ڕزق و ڕۆزیتان پێدەبەخشێت؟ ئایا لەگەڵ خوادا کەسی تر هەیە شایانی پەرستن بێت ؟ پێیان بڵێ ئادەی بەڵگەتان چییە بیهێننە مەیدان ئەگەر ئێوە ڕاست دەکەن..

٢- ﴿ وَمَن يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ لَا بُرْهَانَ لَهُ بِهِ فَإِنَّمَا حِسَابُهُ عِندَ رَبِّهِ ۚ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ ﴾ المؤمنون: ١١٧.

١- لە خزمەت قورئاندا – نووسەر – ل ٢٧٤.

ئەوکەسەی خوایەکی تر بڕیار بدات و بیکاتە شەریکی خوا، لە کاتێکدا کە هیچ بەڵگەیەکی بەدەستەوە نیە، ئەوە بەڕاستی حساب و لێپرسینەوەی لای پەروەردگاریتی، بێگومان بێباوەڕان و خوانەناسان سەرفراز نابن .

٣- ﴿ قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ هُوَ الْغَنِيُّ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ إِنْ عِندَكُم مِّن سُلْطَانٍ بِهَٰذَا أَتَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴾ يونس: ٦٨

خوا نەناسان دەڵێن: خوا منداڵی بۆ خۆی بڕیارداوە ! پاکی و بێگەردی شایستەی ئەو خوایەیە، ئەو زاتە بێنیازە (پێویستی بە کوڕو کچ نیە)، هەرچی لە ئاسمانەکان و زەویدا هەیە هەر خوا خاوەنیانە، بێگومان هیچ بەڵگەو نیشانەیەکتان نیە بۆ ئەم بوختانە ناڕەوایە، ئایا شتێك هەڵدەبەستن بۆ خواو بێباکانە دەیڵێن، کە هیچی لێ نازانن و هیچ بنەمایەکی نیە؟!

٤- ﴿ أَلَمْ تَرَوْا أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُم مَّا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعَمَهُ ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً وَمِنَ النَّاسِ مَن يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُّنِيرٍ ﴾ لقمان: ٢٠.

واتە: ئایا سەرنجتان نەداوە کە بەڕاستی خوا هەرچی لە ئاسمانەکان و زەویدا هەیە هەر هەمووی ڕام کردووەو بۆ خزمەتی ئێوە دروستیکردووە، هەروەها نیعمەتی ئاشکراو پەنهانی بەسەردا ڕژاندون، لەگەڵ ئەوەشدا هەندێك لە خەڵکی مجادەلە و گفتوگۆی نابەجێ دەربارەی خواو بەرنامەکەی دەکەن، بێ هیچ بەڵگەیەکی زانستی و ڕێنمونیەکی پێغەمبەران و کتێبێکی ڕوونکەرەوەی خوایی..

٥- ﴿ وَقَالُوا لَن يَدْخُلَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَن كَانَ هُودًا أَوْ نَصَارَىٰ تِلْكَ أَمَانِيُّهُمْ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴾ البقرة: ١١١، واتە: گاورو جووەکان دەڵێن: کەس ناچێتە بەهەشتەوە بێجگە لە جوولەکە یان گاور، جا ئەوە ئاوات و خەیاڵیانە، پێیان بڵێ: ئەگەر ڕاست دەکەن بەڵگەکانتان بهێنن..

دووەم: جڵەوگیری لە چاولێکەری کوێرانە :

١- ﴿ وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ ٱتَّبِعُواْ مَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ قَالُواْ بَلْ نَتَّبِعُ مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ ءَابَآءَنَآۚ أَوَلَوْ كَانَ ٱلشَّيْطَٰنُ يَدْعُوهُمْ إِلَىٰ عَذَابِ ٱلسَّعِيرِ ﴾ لقمان: ٢١، واتە: کاتێك پێیان بوترێت شوێنی ئەو بەرنامەیە بکەون خوا ناردویەتی، دەڵێن: نەخێر شوێنی ئەوە ناکەوین، بەڵکو هەر شوێنی ئەو شتانە دەکەوین کە باو و باپیرانمان پەیڕەویان کردووە، ئایا ئەگەر شەیتانیش بانگی کردبن بۆ سزای داگیرساوی دۆزەخ هەر پەیڕەوی دەکەن ؟!

٢- ﴿ وَقَالُواْ رَبَّنَآ إِنَّآ أَطَعْنَا سَادَتَنَا وَكُبَرَآءَنَا فَأَضَلُّونَا ٱلسَّبِيلَا۠ ﴾ الأحزاب: ٦٧. واتە: وتیان: پەروەردگارا ئێمە بەگوێی گەورەو دەسەڵاتدارانمان کرد سەرگەردانیان کردین و لە ڕێی ڕاست لایان داین، پەروەردگارا دوو بەرابەر و دوو چەندانە سزای ئەوانە بدەو نەفرینێکی گەورەو بێ ئەندازەیان لێ بکە. (بەڵێ، عەقڵیان نەخستە کار و کوێرانە دوای ئاغاکانیان کەوتن و ئێستاش کە هیچ فریایان ناکەوێ داوای سزای دوو قاتیان بۆ دەکەن).

٣- ﴿ وَإِذْ يَتَحَآجُّونَ فِى ٱلنَّارِ فَيَقُولُ ٱلضُّعَفَٰٓؤُاْ لِلَّذِينَ ٱسْتَكْبَرُوٓاْ إِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فَهَلْ أَنتُم مُّغْنُونَ عَنَّا نَصِيبًا مِّنَ ٱلنَّارِ ﴾ غافر: ٤٧، واتە: لە دۆزەخدا کێشەو دەمەدەمێ دروست دەبێت، لاوازو چەوساوەکان بە دەسەڵاتدارو لووت بەرزەکان دەڵێن: بە ڕاستی ئێمە شوێنکەوتەی ئێوە بووین، ئایا ئێوە ناتوانن تۆزێك سزای ئاگرمان لەسەرکەم بکەنەوە ؟ لە وەڵامیاندا خۆبەزل زانەکان دەڵێن: ئێمە هەموومان لە ناو ئاگردا گیرمان خواردووە، بێگومان خوای گەورە دادوەری کردووە لە نێوان بەندەکانیدا و بڕیارەکانی بڕاوەتەوە.

سێیەم: سوود وەرگرتن لە چاوو گوێ و دڵ :

١- ﴿ وَٱللَّهُ أَخْرَجَكُم مِّنۢ بُطُونِ أُمَّهَٰتِكُمْ لَا تَعْلَمُونَ شَيْـًٔا وَجَعَلَ لَكُمُ ٱلسَّمْعَ وَٱلْأَبْصَٰرَ وَٱلْأَفْـِٔدَةَۙ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴾ النحل: ٧٨، واتە: خوا ئێوەی لە سکی دایکتان دەرهێناوە بێ ئەوەی هیچ شتێك بزانن، ئینجا چاووگوێ و دڵی داونەتێ، بۆ ئەوەی سوپاسگوزاری بکەن..

٢- ﴿ وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِۦ عِلْمٌۚ إِنَّ ٱلسَّمْعَ وَٱلْبَصَرَ وَٱلْفُؤَادَ كُلُّ أُوْلَٰٓئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْـُٔولًا ﴾ الإسراء: ٣٦، واته: (ئەی ئینسان) لە شتێك مەدویٚ و شوێنی شتێك مەكەوە كە زانست و زانیاریت دەربارەی نیە، چونكە بەڕاستی گوێ و چاو و دڵ هەر هەموویان بەرپرسیارن لە بەرامبەریەوەو خوا محاسەبەتان دەكات لە سەری.

٣- كافران كەڕولاڵ و كوێرن و هیچیش حاڵی نابن :

﴿ وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ ٱتَّبِعُواْ مَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ قَالُواْ بَلْ نَتَّبِعُ مَآ أَلْفَيْنَا عَلَيْهِ ءَابَآءَنَآۗ أَوَلَوْ كَانَ ءَابَآؤُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ شَيْـًٔا وَلَا يَهْتَدُونَ ﴿١٧٠﴾ وَمَثَلُ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ كَمَثَلِ ٱلَّذِى يَنْعِقُ بِمَا لَا يَسْمَعُ إِلَّا دُعَآءً وَنِدَآءًۚ صُمٌّۢ بُكْمٌ عُمْىٌ فَهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴾ البقرة: ١٧٠ - ١٧١، واتە: ئەگەر پێیان بوترێت: شوێنی ئەو بەرنامەیە بكەون كە لەلایەن خواوە ڕەوانەكراوە، دەڵێن: نەخێر هەر شوێنی ئەوە دەكەوین كە باووباپیرانمان پێوەی ئالوودە بوون و لەسەری ڕاهاتوون، ئایا ئەگەر باووباپیرانیشیان تێنەگەیشتوو و هیچ نەزان و هیدایەت نەدراوبن (هەر شوێنیان دەكەون) ؟!..

نموونەی بێباوەڕان (لەگەڵ پێغەمبەردا، لەوەی كە سوود وەرناگرن لەم قورئانە) وەكو شەو شوانە وایە كە هاوار دەكات بەسەر ئاژەڵەكانیداو تێی ناگەن، مەگەر ئەوەندە كە گوێیان لە هات و هاوارێكە، ئەوانە كەڕولاڵ و كوێرن و ژیری و عەقڵیشیان لە دەست داوە.

لەم ئایەتانەوە تێدەگەین كەئیمان و ئیسلامەتی ئاسانكراوەو هەموو كەس دەتوانێ لە هەموو كات و سەردەمێكدا بەشی پێویستی لێوەرگرێ، بە پێچەوانەی ڕێباز وبەرنامەكانی ترو ئاینە تەحریف كراوەكانەوە كە زۆر مەسەلەی تەلیسم و ناڕوونی تیایەو عەقڵ قبوڵی ناكات، بۆیە خەڵكی بەوە دەخەڵەتێنن كە ئەو بوارە تەنها بۆ پیاوانی ئاینی و كەسانی تایبەتی خۆیانە..

قورئانی پیرۆز تاقە پەڕاوی پارێزراوە کە بەوەحی نێردراوە بۆ پێغەمبەر ﷺ و هیچ گومان و ناتەواویەکی تیا نیە، هیچ وشەیەکی تیانیە کە زیادەبێ و بێ مەبەست هاتبێ، قورئان لەبارەی خۆیەوە دەفەرموێت: ﴿ أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ ٱلْقُرْءَانَ ۚ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِندِ غَيْرِ ٱللَّهِ لَوَجَدُوا۟ فِيهِ ٱخْتِلَٰفًا كَثِيرًا ﴾ النساء: ٨٢، واتە: بۆ ورد نابنەوە لە قورئان، ئەگەر لەلایەن غەیری خواوە بهاتایەو هی خوا نەبووایە جیاوازی و دژایەتیەکی زۆریان تیادا دەدۆزیەوە .

جا ئەوانەی کە بەویژدان و هەق ویستن لە ئەهلی کیتاب، هەروەها ئەو زانایانەی کە هەواو ئارەزوو دەمارگیریان خستۆتە لاوە، باش دەزانن ئەم قورئانە لەلایەن خواوە هاتووەو، هەق و ڕاستی‌یەو ڕێنمایی‌کارە بۆ ڕێی خوای خاوەن دەسەڵات وشایستەی سوپاس و ستایش ﴿ وَيَرَى ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْعِلْمَ ٱلَّذِىٓ أُنزِلَ إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَ هُوَ ٱلْحَقَّ وَيَهْدِىٓ إِلَىٰ صِرَٰطِ ٱلْعَزِيزِ ٱلْحَمِيدِ ﴾ سبأ: ٦، لە فەرمودەیەکیشدا هاتووە کە دەفەرموێت: (أعربوا القرآن والتمسوا غرائبه)[1]، واتە: بگەڕێن بە دوای وردەکاریەکانی قورئان و ئەو شتانەی کە ئەوە لە دوای ئەوە - وەك بەڵگە زانستیەکان - دەردەکەون..

بەڵێ.. ڕۆژگارێك هات بەسەر مرۆڤایەتی‌دا، کەلە ڕۆژئاوا بەناوی ئاینەوە دژایەتی زانست کرا، ئەمەش بووە مایەی هەڵگەڕانەوەی خەڵکی لە دەسەڵاتی کەنیسەو جیاکردنەوەی ئاین لە سیاسەت و دەسەڵات و تەنانەت لە ژیانیش، ئەم بەڵاو نەگبەتیەش گەیشتە وڵاتە ئیسلامیەکان، و کەسانێکی ناحاڵی ویستیان ئەوەش بەرامبەر ئیسلام بکرێت، لە کاتێکدا کە ئیسلام هەرگیز دژایەتی زانستی ڕاستی نەکردووەو، تەنانەت یەکەم ئایەتمان بە ﴿ ٱقْرَأْ ﴾ دەست پێدەکات و، لەچەندەها ئایەت و فەرموودەی تریشدا ڕێز لە ئەهلی زانست گیراوەو تەنانەت ئاماژە بەوەش کراوە کە زاناکانن بە ڕاستی لە خوا دەترسن.

لەگەڵ پێشکەوتنی زانست دا ڕۆژبەڕۆژ زیاتر گەورەیی ئەم ئاینە دەردەکەوێت، زۆر نموونەمان لە پەڕاوەکانی پێشتردا باسکردووە لێرەشدا ئاماژە بەچەند ئایەتێك دەکەین:

١- حاکم لە "مستدرك"دا ڕیوایەتی کردووە ٢/٤٩٢.

١- گیانلەبەرانیش وەك مرۆڤ ئوممەتن :

قورئانی پیرۆز لە سورەتی الانعام ئایەتی (٣٨) دا دەفەرمویێت :﴿ وَمَا مِن دَآبَّةٍ فِي ٱلْأَرْضِ وَلَا طَٰٓئِرٍ يَطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ إِلَّآ أُمَمٌ أَمْثَالُكُم مَّا فَرَّطْنَا فِي ٱلْكِتَٰبِ مِن شَيْءٍ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يُحْشَرُونَ ﴿٣٨﴾ وَٱلَّذِينَ كَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِنَا صُمٌّ وَبُكْمٌ فِي ٱلظُّلُمَٰتِ مَن يَشَإِ ٱللَّهُ يُضْلِلْهُ وَمَن يَشَأْ يَجْعَلْهُ عَلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴾ الأنعام: ٣٨ - ٣٩. واتە: هیچ زیندەوەرو گیاندارێك نیە بەسەر زەویدا بڕوات و هیچ باڵندەیەك نیە بە باڵەكانی بفڕێت، گەل و ئوممەت نەبن وەك ئێوە، دڵنیابن هیچ شتێك نیە پشتگوێمان خستبێت لەكتێبە تایبەتیەكەی (لوح المحفوظ)دا، لەوەو دوا هەر هەموو ئەوانە كۆدەكرێنەوە بۆ لای پەروەردگاریان، بۆ ئەوەی دادگایی بكرێن و هەموو كەس مافی خۆی وەرگرێت..

باشە كەسێكی نەخوێندەواری وەك پێغەمبەر ﷺ كە زانست و زانینی ئەوتۆی لە بەردەستا نەبووە، چۆن باس لە مەسەلەیەك دەكات كە پاش چەندەها سەدە وپاش لێكۆڵینەوەو دیراساتی هەزاران زانا، ئنجا گەیشتنە ئەو ڕاستیەی‌كە هەمووگیانلەبەران گەل و ئوممەتن وەك مرۆڤ، نیزام و یاساو بەرنامەی خۆیان هەیە لە ژیاندا، هیچ شتێ لەم دنیایەدا لە گۆترەو هەڕەمەكی نیە! ئەوەتا پێغەمبەرﷺ دەفەرمویێت (لولا أن الكلاب أمة من الأمم لأمرت بقتلها كلها)[1] واتە: ئەگەر سەگ ئوممەتێك نەبوایە لە ئوممەتەكانی ئەم سەر ڕووی زەوی یە، فەرمانم ئەدا هەموویان لەناو ببرێن و قڕ بكرێن..

بە ڕاستی تەنها ئەم ئاماژە زانستی یە بەسە بۆ كەسێك كە بیەوێ بگاتە هەق وڕاستی، كەچی بە داخەوە زۆر كەس خۆی لە هەق و ڕاستی وێڵ دەكات و هەروا بە كەرو لاڵی و كوێری خۆی دەهێڵێتەوەو نایەوێ لە تاریكاییەكان بێتە دەرەوەو لە ڕووناكیدا بژی.. ﴿ وَٱلَّذِينَ كَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِنَا صُمٌّ وَبُكْمٌ فِي ٱلظُّلُمَٰتِ ﴾ الأنعام: ٣٩. بێگومان ئەوەی هەق و ڕاستی نەوێت خواش هیدایەتی نادات و ئەوەش كە بەدوای هەق و ڕاستی دا بگەڕێت و مەبەستی بێت، خواش كاری

١- حسن صحيح /ترمذي/١٤٨٦.

بــۆ ئاســـان دەكـــات و هیدایـــەتی دەدات ﴿ مَن يَشَإِ ٱللَّهُ يُضْلِلْهُ وَمَن يَشَأْ يَجْعَلْهُ عَلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴾ الأنعام: ٣٩ ..

ئەگەر هـەر كـەس بـە ویژدانـەوە سـەیری جیهـانی باڵنـدە بكـات كـە چـۆن دەژیـن و لـە شوێنێكەوە بۆ شوێنێكی تر كۆچ دەكەن، هەروەها هەر كەس سەیری جیهـانی مێروولـە بكـات كە چۆن هاوكارن و گیان فیـدان و وردەكـارن لـە ژیانـدا، تێـدەگات كـە قورئـان چـەند مـەزن و گەورەیە كە ئاماژەی كردوە بۆ وردبوونەوە لێیان و بە ئاشكرا باسی گەل و ئومەتیانی كردووە..

لە فلیمی دۆبلاژكراوی كۆمەڵـەی ئـارا(الإعجاز فى النملـــة)دا بـاس لـەجۆری مێروولـەی بەرگدروو دەكات، كە چۆن زۆر بە وردی گەڵا بەیەكەوە ئەدزوون و شـارە مێروولەیـەك بۆخۆیـان دروست دەكەن .

چـەند مێروولەیـەك بەیەكـەوە لێـواری گـەڵاكان ڕادەكێشـن و نزیكیـان دەكەنـەوە، چـەند مێروولەیەكی تریش، مێروولەی (كرمۆكە) دەهێنن كە هێشتا نەشونمای تەواو نەبووە وهێشـتا نەبووە بە مێروولە (چونكە ماددەیـەك دەردەدات كـە وەك دەزوو وایـە) و بەهۆیانـەوە گـەڵاكان بەیەكەوە دەبەستنەوە..

هەندێ مێروولەی تریش لە دارستانەكانی ئەمازۆن، (٥٠٠) هەزاریان بەیەكەوە دەژیـن و دەمیان دوو چەقۆی پێوەیە كەبە مادەی (زینك) داپۆشراوەو گەڵا دەبڕن و كۆمەڵێكیش ڕێگایان بۆ چاك دەكەن، ئەو مێروولەیەی كە گەڵاكە هەڵدەگرێ ئەگەر بە راوردبكرێ بە مرۆڤ وەك ئـەوە وایە مرۆڤێكی وەك ئێمـە (٢٥٠) كیلـۆی هـەڵگرتبێ و بـە خێرایـی (١,٥) كم بڕوات لەیـەك خولەكدا، بە ڕاستی گورج وگۆڵ وئازاو لەخۆبردوون..

مێروولەیـەكیش دەچـێتە سـەر گەڵاكـەو دەبێتـە پاسـەوان و حیمایـە، نـەك لـە ڕێـدا زەردەزیڕەیەك یا دوژمنێك پەلاماری مێروولە بار هەڵگرەكە بدات كە دیـارە ناتوانێـت بـەرگری لە خۆی بكات..

كـە گـەڵاكانیان هێنایـە شارەكەیانەوە یەكسـەر بـە لیكیـان پاكیدەكەنـەوە كـەماددەی (ئـەنتیبایوتیك)ی تیایـە، نـەك گەڵاكـە پـیس بێـت و نەخۆشـی بڵاوببێتـەوە، ئنجـا كۆمـەڵێ مێروولەی تر وردی دەكەن، ئەمەش بۆ ئەوەی كەڕووی لەسەر سەوز بێت، ئینجا هـەموویان لـە كەڕووەكە دەخۆن، پاشان كۆمەڵێكی تریان وردە گەڵاكان وپاشماوەكان فڕێ ئەدەنە دەرەوە.

چەندەها زانا چەندەها ساڵ دیراسەی شارە مێرووڵەیان کرد لەسەر تاسەری جیهانداو زۆر دیاردەی سەرسوڕهێنەریان دۆزیەوە، وەك زانای بە ناوبانگ (ڕۆیاڵ دیکنسون) کە بیست ساڵ خەریکی لێکۆڵینەوە بوو لەسەر شارە مێرووڵە لە جیهانداو لە پەڕاوەکەیدا (شخصیة الحشرات) زۆر ڕاستی تۆمارکرد، کە ئیبداع و تصمیم پیشان ئەدات لە دروستکراوەکانی خوادا..

زانایان بۆیان دەرکەوت کە شارە مێرووڵە :

- دەرگای هەواگۆڕکێی هەیە.. (باب التهوية).

- شوێنی تایبەتیان هەیە بۆ پاسەوانان، تا مێرووڵەی نەناسراو نەیەتە ژووری.

- شارە مێرووڵە جاری وایە چەند قاتە، قاتی یەکەم بۆ پشوودانی ئەوانەیە کە کاردەکەن بە تایبەت لە هاویندا..

- عەمباری تایبەتیان هەیە بۆ هەڵگرتنی خواردن.

- شوێنی تایبەتیان هەیە بۆ خواردن..

- شوێنی تایبەتیان هەیە بۆ سەربازەکانیان..

- ژووری تایبەتیان هەیە بۆ شاژن بۆ گەرادانان..

- شوێنی تایبەتیان هەیە بۆ بەخێوکردنی مێرووڵە بچوکەکان..

- شوێنی تایبەتیان هەیە بۆ ناشتنی ئەو مێرووڵانەی کە دەمرن..

- لە ئەمازۆن شارە مێرووڵە هەیە کە (٥) تا (٧) مەتر قووڵەو سەدان ژوورو نەفەقی تیایە، شارە مێرووڵەی وا هەیە چەندەها تەن خۆڵی لێ دەرئەدەن و زۆر بەشێوەیەکی ئەندازەیی و تەلار سازی بینای دەکەن..

- مێرووڵە ئەو دەنکە تۆوانەی دەیبەن هەڵی بگرن، دەیکەن بە دووکەرتەوە بۆ ئەوەی سەوز نەبێت و چەکەرە نەکات، بەڵام هەندێ تۆو هەیە کە ئەگەر بکرێ بەدوو لەتیشەوە هەر سەوز دەبێت وەك تۆوی قەیتەران (الكذبرة) بۆیە دەیکەن بە چوار لەتەوە بۆ ئەوەی سەوز نەبێت و چەکەرە نەکات..

- ئەگەر بەهۆی بارانەوە تۆوەکان تەڕبوون، ئەیهێننە دەرەوەی شارەکەیان و لەبەر هەتاو ئەیدەن بە هەواو هەڵی دەخەن تا وشك دەبێتەوە.

- زانا (ڕۆیال دیکنسون) دەڵێ: ئەو نیزام و ڕێك و پێکیەی لەشارە مێرووڵە دایە لەشارە گەورەکانی مرۆڤدا بەدی ناکەیت.. ئەم زانایە بۆی دەرکەوت کە مێرووڵە هەیە

قالۆنچەی بچووك دەهێنن و بە خێوی دەكەن لەناوشارەكەیاندا، پاشان وەك چۆن مرۆڤ مانگا ڕادەگرێ و دەیدۆشێ ئەوانیش ئەوانە ڕۆژانە ئەدۆشن و پێیان دەوترێ (مانگای مێروولە)..

هەروەها مێروولە سوود لە حەشەرەیەكی تر وەردەگرێت كە پێی دەوترێت (بق النبات) كێچی ڕووەك، ئەم حەشەرەیە لەسەر ڕووەك دەژی و لێی جیانابێتەوە، بۆیە مێروولە گەراكانی ئەم حەشەرەیە دەباتە ناو شارەكەیەوە و پاشان خزمەتی دەكەن تا هەڵدێ و گەورە دەبێت، دوایی ڕۆژانە لە هەریەكە لەو حەشەرانە (٤٨) قەترەیەك وەردەگرێ كە وەك هەنگوین شیرینەو مێروولەكان دەیخۆن و سوودی لێوەردەگرن وكۆمەڵێ مێروولەی تایبەت كاریان تەنها ئەو دۆشینەیە.[١]

٢- سورەتی "النمل" و چەند ئیعجازێك:

قورئان باسی چیرۆكی پێغەمبەری سولەیمان دەكات: ﴿ وَحُشِرَ لِسُلَيْمَٰنَ جُنُودُهُۥ مِنَ ٱلْجِنِّ وَٱلْإِنسِ وَٱلطَّيْرِ فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿١٧﴾ حَتَّىٰٓ إِذَآ أَتَوْا۟ عَلَىٰ وَادِ ٱلنَّمْلِ قَالَتْ نَمْلَةٌ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّمْلُ ٱدْخُلُوا۟ مَسَٰكِنَكُمْ لَا يَحْطِمَنَّكُمْ سُلَيْمَٰنُ وَجُنُودُهُۥ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٨﴾ فَتَبَسَّمَ ضَاحِكًا مِّن قَوْلِهَا وَقَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِىٓ أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ ٱلَّتِىٓ أَنْعَمْتَ عَلَىَّ وَعَلَىٰ وَٰلِدَىَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَٰلِحًا تَرْضَىٰهُ وَأَدْخِلْنِى بِرَحْمَتِكَ فِى عِبَادِكَ ٱلصَّٰلِحِينَ ﴾ النمل: ١٧ - ١٩. واتە: هەرچی سەربازو لە شكری سولەیمان هەبوو لە پەری و ئادەمیزادو باڵندەكان كۆكرانەوەو نمایشیان كرد بەڕیز و بەڕێكوپێكی، هەموویان بە سەرەتاو كۆتاییان یەكیان گرت.. هەتا گەیشتنە دۆڵی مێروولە، مێروولەیەكی مێیە هاواری كردو وتی: مێروولەینە، بچنە ماڵەكانتانەوە نەوەكو سولەیمان و سەربازانی بتانشكێنن، لە كاتێكدا هەستان پێنەكەن.. سولەیمان كە گوێی لە مێروولەكە بوو پێكەنی و وتی: پەروەردگارا یارمەتیم بدە، دڵ و دەروون و ڕۆح و گیانم كۆبكەرەوە، تا سوپاسگوزاری نازو نیعمەتەكانت بم كەبەسەر من و دایك و باوكم دا ڕژاندوتە، هەروەها كۆمەكیم بكە تا كاروكردەوەی چاك ئەنجام بدەم كە تۆ پێی ڕازیت و بە میهرەبانی خۆت بمخەرە ڕیزی بەندە چاكەكانتەوە.

١- پێگەی (مەوسوعەی ئیعجازی عیلمی لە قورئان و سوننەت) دا..

ئەم چەند ئایەتەی سورەتی (النمل) چەند ڕاستیەکی زانستی تیایە:

أ- قورئان دەفەرموێت مێرووڵەیەکی مێیە، زانستی سەردەمیش ئەوەی سەلماندووە کە مێرووڵەی مێیەی نەزۆك هەڵدەستێ بە کۆکردنەوەی خواردن و سەرپەرشتی بچوکەکان و پاراستنی شارە مێرووڵە، جا ئەگەر وەحی خوا نەبێ لە کوێوە حەزەت ﷺ زانی کە مێرووڵەی مێیە بەو کارە هەستاوەو دەتوانێ ئاوا بە وردی باس لە ڕووداوێك بکات کە پێش چەند هەزار ساڵ لەمەوبەر ڕوویداوە..

زانایان دەڵێن: نێرەی مێرووڵە تەنها لە ماوەی پیتێن دا ڕۆڵیان دەبێت و دەردەکەون..

ب- قورئان باس لە قسەی مێرووڵە دەکات، کە سولەیمان سەلامی خوای لێ بێ لێی تێ گەیشت، دیارە تەنها خوا زانیویەتی و لەم دواییەشدا لە (٢٠٠٥/٩/١٧) دا زانایانی ڕووس زمانی مێرووڵەیان دۆزیەوە کە گەورەترین بەڵگەیە لەسەر ڕاستێتی و موعجیزەی قورئان .

لەپێگەی (موسوعة الإعجاز العلمي في القرآن والسنة)دا دەنگ و زمانی مێرووڵە تۆمارکراوە لەلایەن زانایانەوە لە وتاری (لغة النمل) دا دەتوانیت لە وێوە گوێت لێی بێت .

ج- هەندێ ناحەز و دوژمن بەئیسلام بڵاویان کردەوە گوایە چۆن قورئان دەڵێت: (لَا يَحۡطِمَنَّكُمۡ)، با نەتانشکێنێ؟! بۆ نالێ: با نەتانکوژێ، با نەتانپلیشێنێتەوە.. گوایە ئەو وشەیە لە شوێنی خۆیدا نیەو ناگونجێ !؟!

دیارە قورئان هەرچیەك بڵێ و هەر وشەیەك بەکاربهێنێ حیکمەتی تیایەو لەسەدا سەد تەواوە.. لەم ساڵانەی دواییدا زانایەکی ئوسترالی دیراسەی پێکهاتەی لەشی مێرووڵەی کردو بۆی دەرکەوت کە ڕێژەیەکی زۆر ماددەی شوشە هەیە لە پێکهاتەکەیدا، کە زانی قورئان وشەی (شکاندنی)ی بۆ بەکارهێناوە، موسڵمان بوو..[1]

د- خوای گەورە لەبارەی هەنگەوە دەفەرموێت: ﴿ وَأَوۡحَىٰ رَبُّكَ إِلَى ٱلنَّحۡلِ أَنِ ٱتَّخِذِي مِنَ ٱلۡجِبَالِ بُيُوتٗا وَمِنَ ٱلشَّجَرِ وَمِمَّا يَعۡرِشُونَ ﴾ النحل: ٦٨، واتە: پەروەردگاری تۆ نیگاو ئیلهامی

١- هەمان سەرچاوەی پێشوو.

کردووه بۆ هەنگ کە جێگە بۆ خۆی ساز بکات لە کون و کەلێنی چیاکان و، لە کەلەبەری درەختەکان و لەو شوێنانەش کە ئادەمیزاد بۆی ئامادە دەکات..

لە کورەی هەنگدا سالآنە چل هەزار تا هەشتا هەزار کارکەری مێ (شغالات) کە نەزۆکن کاردەکەن، نزیکەی دوو سەد نێرەش کاردەکەن کە ئیشیان تەنها تەلقیح کردنە.. ئایاتەکە ئەگەر چی بۆ هەموو هەنگە بەلآم تایبەتیشە بە هەنگی مێیە (أَنِ ٱتَّخِذِي) کە ئەوان هەلدەستن بە گەڕان و دیاری کردنی شوێنی تایبەت وچاك بۆ بیناکردنی کورەی هەنگ، وە هەر ئەوانن کە بینای دەکەن و صیانەی دەکەن و پاکی دەکەنەوە و دەیپارێزن..

هەروەها لەبەر ئەوەشە کە ئەم فەرمانەی تریش هەر بۆ مێیەی هەنگە کە دەفەرموێت ﴿ ثُمَّ كُلِي مِن كُلِّ ٱلثَّمَرَٰتِ فَٱسْلُكِي سُبُلَ رَبِّكِ ذُلُلًا ﴾ النحل: ٦٩ .

پێغەمبەریش ﷺ لەبارەی گرنگی هەنگوینەوە دەفەرموێت (عليكم بالشفاءين العسل و القرآن)[1]: گرنگی بدەن بە دوو چارەسەرەکە قورئان و هەنگوین.. ئەمیش هەرموعجیزەیە و ڕۆژانە زیاتر گرنگی هەنگوین دەردەکەوێت .

هـ- قورئانی پیرۆز لە چیرۆکی سولەیماندا (سەلامی خوای لێبێت)، باسی ئەو حەشەرەیە دەکات کە گۆچانەکەی سولەیمان دەخوات، کە ئەمەش یەکەم ئاماژەی زانستی‌یە بۆ ئەو جۆرە حەشەرەیە لە مێژوودا و زانایان لەم سەدانەی دواییدا دۆزیانەوەو زانرا کە حەشەراتی وەك (أرضة) هەیەو داروتەختە دەخوات و زیان دەگەیەنێت بە کەلوپەلی تەختەی ناومال، لەبەرئەوەشە ئەندازیاران لەو ناوچانەی کە ئەو حەشەرەیە هەیە ماددەی تایبەت دەکەن بە بناغەی دیواری بیناکانەوە، تاوەکو ئەو حەشەرەیە لەناو بەرێت و نەتوانیت بچێتە ناو مالەکەوەو زیان بدات.. ﴿ وَلِسُلَيْمَٰنَ ٱلرِّيحَ غُدُوُّهَا شَهْرٌ وَرَوَاحُهَا شَهْرٌ ۖ وَأَسَلْنَا لَهُۥ عَيْنَ ٱلْقِطْرِ ۖ وَمِنَ ٱلْجِنِّ مَن يَعْمَلُ بَيْنَ يَدَيْهِ بِإِذْنِ رَبِّهِۦ ۖ وَمَن يَزِغْ مِنْهُمْ عَنْ أَمْرِنَا نُذِقْهُ مِنْ عَذَابِ ٱلسَّعِيرِ ﴿١٢﴾ يَعْمَلُونَ لَهُۥ مَا يَشَآءُ مِن مَّحَٰرِيبَ وَتَمَٰثِيلَ وَجِفَانٍ كَٱلْجَوَابِ وَقُدُورٍ رَّاسِيَٰتٍ ۚ ٱعْمَلُوٓا۟ ءَالَ دَاوُۥدَ شُكْرًا ۚ وَقَلِيلٌ مِّنْ عِبَادِىَ ٱلشَّكُورُ ﴿١٣﴾ فَلَمَّا قَضَيْنَا عَلَيْهِ ٱلْمَوْتَ مَا دَلَّهُمْ عَلَىٰ مَوْتِهِۦٓ إِلَّا

١- ابن ماجه (٣٤٥٢).

دَآبَّةُ ٱلْأَرْضِ تَأْكُلُ مِنسَأَتَهُۥ فَلَمَّا خَرَّ تَبَيَّنَتِ ٱلْجِنُّ أَن لَّوْ كَانُوا۟ يَعْلَمُونَ ٱلْغَيْبَ مَا لَبِثُوا۟ فِى ٱلْعَذَابِ ٱلْمُهِينِ ﴾ سبأ: ١٢ - ١٤، واته: بۆ سولەیمانیش (با)مان خستە ژێرفەرمانیەوە، بەیانیان یەك مانگە ڕێ دەڕۆیشت و ئێواران یەك مانگە ڕێ دەهاتەوە، کانی (مس)یشمان بۆ تواندەوە، لە پەرییەکانیش هەندێکمان بۆ ڕاهێنا کە لەبەردەستیدا کاربکەن بە فەرمانی پەروەردگاری، جانەوەی لەفەرمانی ئێمە دەرچێت سزای دۆزەخی پێدەچێژین.سولەیمان هەرچی بویستایە پەرییەکان بۆیان دروست دەکرد، لە چەندەها جۆری میحراب وشوێنی خواپەرستی، لە پەیکەرو قاپ وکاسە وەك حەوزی فراوان، هەروەها مەنجەڵی گەورەی وا کە لەجێگەی خۆی دامەزراوە و ناجولێت، ئنجا پێمان وتن: ئەی نەوەو شوێنکەوتووانی داود ئێوە بەکردارو گوفتار سوپاسگوزاربن، هەرچەند کەمێك لە بەندەکانم زۆر سوپاسگوزارن..

کاتێك بڕیاری مردنی سولەیمانمان داو مرد، تەنها حەشەرەیەك نەبێت کە گۆچانەکەی کلۆر دەکردو خواردی، هیچ شتێك ئەوانی ئاگادار نەکرد لە مردنەکەی، جا کە سولەیمان کەوت بەڕوودا، ئەوسا پەرییەکان زانییان سولەیمان دەمێکە مردووە، جا ئەگەر غەیب زان بوونایە، ئاوا لە کاروفەرمانی قورس و ناخۆش و ڕیسواکەردا بەردەوام نەدەبوون..

٣- تیاچوونی هەموو لەشی ئادەمیزاد تەنها کلێنچکە نەبێت:

محمد ﷺ ئەگەر پێغەمبەر نەبێت ئیشی چییە بەباسی تیاچوونی هەموو لەشی ئادەمیزاد تەنها کلێنچکە نەبێت، کە لەوەوە دروست بووەو لەویشەوە دروست دەبێتەوە لەڕۆژی قیامەتدا، زانستی سەردەمیش پاش زیاتر لە چواردە سەدە پاش لێکۆڵینەوەی زۆر ڕاستی ئەو فەرموودانە دەسەلمێنێت.. پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت: (کل ابن ادم یأکله التراب إلاّ عجب الذنب، منه خُلق وفیه یُرکب)[١]، هەروەها ((إنّ فی الإنسان عظما لا تأکله الأرض أبدا فیه یرکب یوم القیامة))، قالوا: أي عظم یا رسول الله ؟ قال: عجب الذنب))[٢].

١- مسلم

٢- مسلم.

لەکۆمەڵێ تاقیکردنەوەی یەك بە دوای یەکدا زانای ئەڵمانی جوولەکە(هانس سبیمان) و قوتابخانە زانستیەکەی ساڵی (١٩٣١ - ١٩٣٥) سەلماندی کە (عجب الذنب: الخیط والعقدة البدائیین) بەرپرسە لە دروست بوونی هەموو ئەندامەکانی لەشی کۆرپەلە، بۆیە ناونراوە بە (رێکخەری بنەڕەتی) یان ڕێکخەری سەرەتایی.. ئەو زانایە هەستا بەبڕینی (کلێنچکە) لە کۆمەڵێ گیانداری وشکاوەکیو زەرعی کرد لە (جنین) کۆرپەلەیەکی تردا، بینی کە بۆ خۆی نەشونما دەکات بەجیا لەناو ئەو کۆرپەلەیەی کەتیایدا زەرع کراوە.. هەروەها وردی کردو ئنجا زەرعی کردەوە لە کۆرپەلەیەکی تردا، بەهەمان شێوە نەشونمای کردەوەو بەجیا کۆرپەلەیەکی تری دروستکرد، بۆی دەرکەوت وردکردن کاری تێناکات، ئنجا کوڵانی و بۆی دەرکەوت کوڵانیش کاری تێناکات، لە ئەنجامی ئەم دۆزینەوە گرنگەدا لەساڵی (١٩٣٥) دا خەڵاتی نۆبڵیان دایە..

لە ساڵی (٢٠٠٣) دا دکتۆر عوسمان گەیلان تاقیکردنەوەیەکی کرد لە یەمەن لەسەر پێنج کلێنچکەی مەڕ بەوەی کە بە دەمانچەی غاز بۆ ماوەی دە خولەك سووتاندنی تاتەواو بوون بە خەڵوز، پاشان کە دیراسەی کرد بۆی دەرکەوت کە خانەکانیان زیندوون و هیچیان لێنەهاتووە .

هەروەها دکتۆر (زەغلول النجار) دەڵێت: کەئەم فەرموودەیەم بۆ چەند زانایەکی ڕۆژئاوا باس کرد، وتیان: بەڕاستی تەنها ئەم فەرموودەیە بەسە کە بەڵگە بێت لەسەر پێغەمبەرێتی محمد دروودی خوای لەسەر بێت.[1]

هاتنی بەردەوام بەرەو ئیسلام

بەدرێژایی مێژوو کەسانێك هەبوون کە سوودیان لە هۆکارەکانی زانین وەرنەگرتووەو چاووگوێ و دڵیان لە دەست داوەو بەوەش دۆزەخ بۆتە جێیان:

﴿وَلَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِّنَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ ۖ لَهُمْ قُلُوبٌ لَّا يَفْقَهُونَ بِهَا وَلَهُمْ أَعْيُنٌ لَّا يُبْصِرُونَ بِهَا وَلَهُمْ آذَانٌ لَّا يَسْمَعُونَ بِهَا ۚ أُولَٰئِكَ كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ ۚ أُولَٰئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ﴾

الأعراف: ١٧٩. واتە: سوێند بەخوا بێگومان ئێمە زۆر لەپەری و ئادەمیزادمان بۆ دۆزەخ

١-(ل: ١٩٤ من آيات الإعجاز العلمي/الحيوان في القرآن الكريم/زغلول النجار).

دروستكردووه، ئەوانە دڵیان هەیەو هیچ تێناگەن، چاویان هەیەو هیچ نابینن و، گوێیـان هەیـەو هیچ نابیستن، ئەوانە وەك ئاژەڵن و بەڵكو سەرگەردانترن و ئەوانـە غافـڵ و بێئاگـان لـە هـەق و ڕاستی..

لەهەمان كاتیشدا بە درێژایی مێژوو لە كۆن و نوێدا كەسانێك هەبوون كە پەروانەی چرای هەق و ڕاستی بوون و هەردەم عەودالّی دۆزینەوەی بەرنامەی خوا بوون و زۆر بە چاكی سـودیان لە چاوو گوێ و دڵیان وەرگرتووەو هەرگیز بە كوێرانە دوای هیچ نەكەوتوون..

نموونەش بۆ ئەم حاڵەتە زۆرە:

یەكـەم: مـوسـوڵمـان بـوونی دكـتـۆر میـلـەر

(دكتۆر میلەر) یەكێك بوو لە مژدە دەرە چـالاكەكان و شـارەزاییەكی باشـی هـەبوو لـە تەورات و ئینجیلدا.. ئەمە بێجگە لەوەی كە زۆر حـەزی لـە بیركـاری و منگـق بـوو...نـاوبراو (كەنەدی)یەو ماوەیەكیش مامۆستابووە لە زانكۆی (شافەهدی ئەوت) لە سعودیە..

ڕۆژێك ویستی قورئان بخوێنێتەوە بەمەبەستی ئـەوەی هەڵـەو كـەم وكوڕییـەكانی قورئـان دەربێنێت و بەكاری بهێنێ دژی موسڵمانان و خەڵكی پێ ڕاكێشێ بەرەو مـەسیحیەت.

د. میلـەر وای زانـی سـەركەوتوو دەبێـت لـە كارەكەیـداو هەڵـەو ناتـەواوی زۆری چـنگ دەكەوێت، چونكە پەڕاوێك چواردە سـەدە لەمەوبەر نێردرابێ و، لەو كەشوهەوایەی نیوە دورگەی عەرەبدا سەری هەڵدابێ چۆن خۆی دەگرێ لەبەردەم زانستی سەردەمداو، چۆن دەتوانێت بەرگەی دیراسەو لێكۆڵینەوەی شارەزایان بگرێ .

كەچی تەواو بە پێچەوانەوە دەرچوو، شتی وای بینی لەقورئانـدا كـە لـە هـیچ پـەڕاوێكی تردا نیـە، (د. میلـەر) چـاوەڕێی ئـەوەبوو قورئـان باسـی هەنـدێ بـارو زروفـی نـاخۆش بكـات كەبەسـەر پێغەمبـەردا هـاتووە ﷺ، وەك مردنـی خەدیجـەی هاوسـەری و مردنـی كچـەكانی وكوڕەكانی، كەچی هیچی لەو بارەیەوە نەبینی.. لە كاتێكدا سورەتێكی تەواوی بینی بە ناوی (مـریم)ەوە سـەلامی خـوای لەسـەربێت، كـە ئەوەنـدە بـە ڕێـزەوە باسـی دەكـات كـە لـەلای گاورەكانیش ئاوا دەستی ڕێزی لێنەنراوە.

هەروەها بینی كە (عیسا) سەلامی خوای لێبێت (٢٥) جـار لـە قورئانـدا نـاوی هـاتووە كەچی پێغەمبەر ﷺ (٥) جار ناوی هاتووە.. زیاتر سەرسام بوو..

زیاتر دیراسەی قورئانی کردو ئەم ئایەتە ئەوەندەی تر سەرنجی ڕاکێشا کە دەفەرموێت:

﴿ أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ ٱلْقُرْءَانَۚ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِندِ غَيْرِ ٱللَّهِ لَوَجَدُوا۟ فِيهِ ٱخْتِلَٰفًا كَثِيرًا ﴾ النساء: ٨٢،

واتە: ئەوە بۆ لە قورئان ورد نابنەوە، خۆ ئەگەر لە لای خواوە نەهاتایە ئەوە جیاوازی و ناتەواوی زۆری تیا دەبوو.. (د.میلەر) دەڵێت: (هیچ نووسەرێك نیە لە جیهاندا پەڕاوێك بنوسێ و بوێرێت بڵێت: ئەم پەڕاوەم هیچ هەڵەی تیا نیە، کەچی قورئان ڕایدەگەیەنێت کە هیچ هەڵەو کەم و کورتی تیانیە و کەس ناتوانێت ناتەواوی تیادا بدۆزێتەوە).. .

ئایەتی (٣٠) سورەتی (الأنبياء)یش بەهەمان شێوە سەرنجی ڕاکێشا کە دەفەرموێت:

﴿ أَوَلَمْ يَرَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓا۟ أَنَّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَقْنَٰهُمَاۖ وَجَعَلْنَا مِنَ ٱلْمَآءِ كُلَّ شَىْءٍ حَىٍّۖ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ ﴾ الأنبياء: ٣٠.

دکتۆر وتی: ئەم ئایەتە کت ومت ئەو لێکۆڵینەوە زانستیەیە کە زانایەك لە ساڵی (١٩٧٣) دا دۆزییەوە لە سەر تەقینەوە گەورەکە و پاداشتی (نۆبل)یان دایە..

هەروەها دەڵێت: سەیرکەن چۆن قورئان بە شێوەیەکی مەنتیقی و بەڵگەی جوانەوە وەڵامی ئەوانە دەداتەوە کە دەیان وت: شەیتانەکان و پەرییەکان قورئانیان بۆ محمد هێناوە،

﴿ وَمَا تَنَزَّلَتْ بِهِ ٱلشَّيَٰطِينُ ﴿٢١٠﴾ وَمَا يَنۢبَغِى لَهُمْ وَمَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٢١١﴾ إِنَّهُمْ عَنِ ٱلسَّمْعِ لَمَعْزُولُونَ ﴾ الشعراء: ٢١٠ - ٢١٢. ئنجا ئەم قورئانەش فەرمانی داوە کە هەر خوێندت پەنا بگریت بە خوا لە شەیتانەکان و بڵێی: (أعوذ بالله من الشيطان الرجيم)..

لەو چیرۆکانەی کە سەرنجی دکتۆری ڕاکێشا، چیرۆکی پێغەمبەر ﷺ بوو لەگەڵ (ئەبولەهەب)دا، دکتۆر دەڵێت: (ئەبولەهەب) زۆر دژایەتی ئیسلامی دەکرد، بەجۆرێك کە دوای پێغەمبەر ﷺ دەکەوت و ئەگەر قسەی لەگەڵ کەسێکدا بکردایە، دوای ئەو دەچووە لای و ساردی دەکردەوەو ئەیخستە گومانەوە، پێش دە ساڵ لە مردنی ئەبولەهەب سورەتی (مَسَد) هاتە خوارەوەو فەرمووی: ئەبولەهەب دەچێتە دۆزەخەوە، ئەمەش ئەوە دەگەیەنێ کە موسڵمان نابێت. لە ماوەی دە ساڵدا ئەگەر ئەبولەهەب بە درۆش بوایە، شایەتمانی بهێنایەو، بە فێڵ وای پیشان بدایە کە موسڵمانە، دەیتوانی گەورەترین دوژمنایەتی ئیسلام بکات، کەچی لەو هەموو ماوە درێژەدا، هیچی نەوت و بە کافری و ئاخر شەڕی سەری نایەوەو تەنانەت لاشەو

کەلاکەکەی ئەوەندە بۆگەن و خراپ بوو لەدوورەوە خۆڵ و بەردیان بۆ هەڵداو لە چاڵێکدا شاردیانەوە، باشە ئەگەرنەوە وەحی نەبێت، پێغەمبەر ﷺ چوزانێت کە ئەبولەهەب تا دوا ساتی تەمەنی موسڵمان نابێت و بە کافرێتی سەر دەنێتەوە (خۆ ئەبوسوفیانیش سەرکردەی کافرەکان بوو، گەورەترین دژایەتی ئیسلامی کرد بۆچی هیچی لەسەر دانەبەزی، دیارە خوایگەورە کە عالیمی غەیبە دەیزانی موسڵمان دەبێت)..

هەروەها قورئان چەندەها باسی داهاتوو دەخرۆشێنێت، کە کەس ناتوانێ زەمانەتی هاتنەدیان بکات، مەگەر خوا کە خاوەنی ئاسمانەکان و زەوییە.. ئەوەتا قورئان دەفەرموێت: جوولەکە سەرسەخترین دوژمنی ئەم ئاینەن و هەرواش دەبن، بەڵام گاورەکان زیاتر نزیکن لە موسڵمانان و زیاتر لێیان موسڵمان دەبێت، ئەوەش ڕاستە کە گاورەکانیش دژایەتی ئەم ئاینەیان کردووەو دەیکەن بەڵام زۆری بە فیتی جولەکەیەو لە ژێر سەری جولەکەدایە..

قورئان دەفەرموێت: ﴿لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ ٱلنَّاسِ عَدَٰوَةً لِّلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱلۡيَهُودَ وَٱلَّذِينَ أَشۡرَكُواْۖ وَلَتَجِدَنَّ أَقۡرَبَهُم مَّوَدَّةً لِّلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱلَّذِينَ قَالُوٓاْ إِنَّا نَصَٰرَىٰۚ ذَٰلِكَ بِأَنَّ مِنۡهُمۡ قِسِّيسِينَ وَرُهۡبَانًا وَأَنَّهُمۡ لَا يَسۡتَكۡبِرُونَ ﴿٨٢﴾ وَإِذَا سَمِعُواْ مَآ أُنزِلَ إِلَى ٱلرَّسُولِ تَرَىٰٓ أَعۡيُنَهُمۡ تَفِيضُ مِنَ ٱلدَّمۡعِ مِمَّا عَرَفُواْ مِنَ ٱلۡحَقِّۖ يَقُولُونَ رَبَّنَآ ءَامَنَّا فَٱكۡتُبۡنَا مَعَ ٱلشَّٰهِدِينَ ﴿٨٣﴾ وَمَا لَنَا لَا نُؤۡمِنُ بِٱللَّهِ وَمَا جَآءَنَا مِنَ ٱلۡحَقِّ وَنَطۡمَعُ أَن يُدۡخِلَنَا رَبُّنَا مَعَ ٱلۡقَوۡمِ ٱلصَّٰلِحِينَ﴾ المائدة: ٨٢ - ٨٤ .

دکتۆر دەچێتە سەرباسێکی تر کە جێی تێڕامانە، تەنها قورئانە کە توانیویەتی هەواڵێك بدات و بڵێت: نە تۆ و نە ئەوانەی لەگەڵتدان نەتانبیستووە، هەروەك دەفەرموێت:

﴿ذَٰلِكَ مِنۡ أَنۢبَآءِ ٱلۡغَيۡبِ نُوحِيهِ إِلَيۡكَۚ وَمَا كُنتَ لَدَيۡهِمۡ إِذۡ يُلۡقُونَ أَقۡلَٰمَهُمۡ أَيُّهُمۡ يَكۡفُلُ مَرۡيَمَ وَمَا كُنتَ لَدَيۡهِمۡ إِذۡ يَخۡتَصِمُونَ﴾ آل عمران: ٤٤.

هەروەها کە دەفەرموێت: ﴿تِلۡكَ مِنۡ أَنۢبَآءِ ٱلۡغَيۡبِ نُوحِيهَآ إِلَيۡكَۖ مَا كُنتَ تَعۡلَمُهَآ أَنتَ وَلَا قَوۡمُكَ مِن قَبۡلِ هَٰذَاۖ فَٱصۡبِرۡۖ إِنَّ ٱلۡعَٰقِبَةَ لِلۡمُتَّقِينَ﴾ هود: ٤٩.

لە سورەتی (یوسف)یشدا دەفەرموێت: ﴿ ذَٰلِكَ مِنْ أَنبَآءِ ٱلْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ ۖ وَمَا كُنتَ لَدَيْهِمْ إِذْ أَجْمَعُوٓا۟ أَمْرَهُمْ وَهُمْ يَمْكُرُونَ ﴾ يوسف: ١٠٢.

بەڕاستی هیچ پەڕاوێکی پیرۆز نیە بەم شێوەیە قسە بکات، هەموو پەڕاوەکانی تر لەگەڵ ئەوەشدا کە دەستکاریکراون، هەندێ زانیاری باس دەکەن لە بارەی پاشایەك یان سەرکردەیەك لە شەڕێکدا یان لە شوێنێکدا ئیتر نالێ کەس نەیبیستووە لە پێشتردا .

ئەوەی سەیرە خەڵکی مەککە نەیانتوانی بڵێن: بیستوومانە، نەیانتوانی ڕووبەڕووی قورئان بوەستنەوە، دەی کەواتە: تەواوە، کە خۆی و گەلەکەی نەیان زانیبێت و نەیانبیستبێت، ئەی لە کوێ ئەم باسەی وەرگرت، دیارە وەحیە و خوا کە عالیمی غەیبە ئاگاداری کردووە.. ناوبراو لە ساڵی (١٩٧٧) دا موسوڵمان بوو، وە چەند پەڕاوێکی نووسی وەك (جیاوازی نێوان قورئان و کتێبی موقەددەس)، (القرآن المذهل) و(نظرة إسلامية لأساليب المبشرين)[1].

دووەم: موسوڵمانبوونی زانای مەجەڕی عبدالکریم جرمانوس

ناوبراو زانایەکی گەورەی بلیمەتەو نووسەری بەناوبانگ (عَقّاد) لەبارەیەوە دەڵێ: (عبدالکریم: دە زانایە کۆبۆتەوە لەیەك کەسدا)..

ئەم زانایە هەشت زمانی زانیوە و بە چاکی توانیویەتی پەڕاوی پێ بنووسێت، ئەو زمانانەش (فارسی، تورکی، ئوردی، ئەڵمانی، مەجەڕی، ئیتاڵی، ئینگلیزی، عەرەبی) هەروەها ئەندام بووە لە(مجمع)ی زمانی عەرەبی لە دیمەشق و قاهیرەو بەغداو ربا‌ط و، زیاتر لە(١٥٠) پەڕاوی هەیە بەو زمانانەی کە دەیزانین، وەك پەڕاوی (معاني القران)، (الله أكبر)، (الحركات الحديثة في الإسلام).

دکتۆر دەڵێت: هەرزەکار بووم، ڕۆژێکی باران لە ماڵەوە بووم سەیری وێنەی لاپەڕەکانی گۆڤارێکی کۆنم دەکرد، چاوم کەوت بەتابلۆیەك کە وێنەی کۆمەڵێ خانووی لەسەر هەڵکەندرابوو کە خانووەکان گومەزی بچوکیان هەبوو، هیلالیش بەسەر لوتکەی گومەزەکانەوە بوو، لە وێنەکەدا لەسەربانێك پیاوانێك دانیشتبوون بەڕیز و بەڕێکوپێکی و جلی سەیریان

١- ل: ٢٣٢ بەهاری دڵان - نووسەر..

لەبەردا بوو، دیارە ئەوە وێنەی ڕۆژهەڵات بوو کە جیاواز بوو لەو وێنانەی ئێمە لە ڕۆژئاوادا دەمانبینین.

من لەوکاتەدا قوتابیەکی (١٦) ساڵ بووم و حەزێکی زۆرم لەلا دروست بوو بۆ زانینی ئەو نورەی کە لە وێنەکەدا زاڵ بووبوو بەسەر تاریکیدا..

کەوتمە دیراسەکردنی زمانی تورکی، و دواتر بۆم دەرکەوت کە زمانی تورکی وشەی فارسی و عەرەبی تیایە، بڕیارم دا هەرسێ زمانەکە بزانم..

لە پشووی هاویندا چووم بۆ بۆسنە کە نزیکترین وڵاتە لە ڕۆژهەڵاتی مەجەرەوە، لە نوتێلێك دابەزیم بۆ ئەوەی شارەزای حاڵی موسڵمانان ببم..

شەوێ هاتمە سەر جادە کە بەکەمی ڕووناك کرابووەوە و لە قاوەخانەیەك دانیشتم کە دووپیاویش لەسەر مێزێك دانیشتبوون و جلی میللی خۆیانیان لەبەردا بوو، خەنجەر بەقەدیانەوە بوو..

من غەریب بووم و ئەوانیش بە سەرسامیەوە بۆیان دەڕوانیم، کابرای قاوەخانە قاوەیەکی بۆ هێنام و ئیشارەتی کرد بۆ دوو پیاوەکە، منیش سڵاوم لێکردن و زۆر دەترسام کە پیاو خراپ بن و بمدەنە بەر خەنجەر، کەچی پاش تۆزێك هاتنە لامەوەو سەلامیان لێکردم و بە ڕوویەکی خۆشەوە هەریەکەیان فەرموویان لێکردم بۆ ماڵەکانیان کە لەلایان بمێنمەوەو خزمەتم بکەن.. ئەمە یەکەم بەیەکگەیشتنم بوو بە موسڵمانان..

چەند ساڵێك تێپەڕی، کە پڕ بوون لە هاتوچۆو دیراسەو لێکۆڵینەوەو وردبوونەوە، لەگەڵ تێپەڕبوونی کاتدا زیاتر چاوم دەکرایەوە بەسەر ئاسۆی فراوانی سەیردا..

سەردانی هەموو وڵاتانی ئەوروپام کرد، لە زانکۆی (قسطنطينية)ش وانەم وتەوە، زۆر تام و چێژم وەرگرت لە بینینی ئەو (آثار)انەی کە لە ئاسیای (صغرى) و سوریادا بینیمن.. فێری زمانی تورکی و فارسی و عەرەبی بووم، گەیشتمە پلەی مامۆستای کورسی دیراساتی ئیسلامی لە زانکۆی (بۆدابیست)، هەزاران لاپەڕەی نوسراوی زانایانی کۆنم خوێندەوە زۆر بە وردی، کەچی لەگەڵ هەموو ئەوانەدا ڕۆحم بە تینویەتی مایەوە..

من لەو پەڕاوانەوە ڕۆشناییم بەدی کرد بۆ هەندێ قۆناغی زانست، بەڵام بەپەرۆش بووم بگەمە خۆشی هەتاهەتایی لە ژێر سێبەری دینداریدا.. عەقڵم پڕ بوو، ڕۆحیشم تینوو..

شەوێکیان لە خەومدا پێغەمبەرم بینی (سەڵات و سەلامی خوای لەسەر بێت)، بە ڕیشێکی درێژی خەنەکراوو جل و بەرگێکی سادەی سپۆرتی بۆن خۆشەوە، چاوەکانی ئەدرەوشانەوە بە درەوشانەوەیەکی بەهێزی کاریگەر، زۆر بە نەرم و نیانی پێی وتم: بۆ سەرسامیت، بەڕاستی ڕێگای ڕاست لەبەردەمتایە، ئەمین و تەختە وەك ڕووی زەوی، پیابڕۆ بە هەنگاوی ئیمانی دامەزراوەوە..

منیش لەو خەوە سەیرەدا بەعەرەبی پێم وت: بە ڕاستی ئەی پێغەمبەری خوا ئەوە بۆ تۆ ئاسانە، کە تۆ توانیوتە زاڵ ببیت و دوژمنانت ژێر خەیت، کاتێك ڕێگات گرتە بەر بە ڕێنمایی پەروەردگارت و خواش سەرکەوتنی پێبەخشیت، بەڵام من هێشتا گێروگرفت لە ڕێما ماوە و، کێ دەزانێ کەی دڵنیاییم دەست دەکەوێ؟ ئەویش بە عەزم و جەزمەوە، پاش کەمێك بیرکردنەوە سەیری کردم و دەستی موبارەکی بە توندی خستە سەرسنگم و بە زمانی عەرەبی کە هەموو وشەکانی لە گوێما دەزرنگێتەوە فەرمووی ﴿ أَلَمْ نَجْعَلِ ٱلْأَرْضَ مِهَٰدًا ۞ وَٱلْجِبَالَ أَوْتَادًا ۞ وَخَلَقْنَٰكُمْ أَزْوَٰجًا ﴾ النبأ: ٦ - ٨.

منیش بە تەنگە نەفەسی و ئازارەوە وتم: (من ناتوانم بنووم، ناتوانم ئەو نهێنیانە ئاشکرا بکەم کە بەپەردەی ئەستوور داپۆشراون، ڕێنمایم بکە ئەی (محمد)، ڕێنمایم بکە ئەی پێغەمبەری خوا)..

دەنگێکی پچڕ پچڕ لەگەروم دەهاتە دەرێ، هەروەك خنکابم لە ژێر باری ئەو خەوەدا، ئەشترسام پێغەمبەرﷺ زویر ببێت، ئنجا هەستم کرد هەروەك لە بەرزاییەکەوە بکەومە خوارێ، لە پڕ لەخەو خەبەرم بووەوە عەرەقم لێدەچۆڕا، خەریك بوو دڵم بوەستێ، ئنجا هێمنی و کش و ماتییەکم بەسەردا هات هەروەك کش وماتی سەر قەبران و هەستم بە تەنیایی کرد..

لە ڕۆژی جومعەی داهاتوودا چووم بۆ مزگەوتی گەورەی (دەلهی)، جلی هندیم لەبەر کردبوو، هەموو ئەو (ویسامانەی) کە سوڵتانە تورکەکان دابوویانمێ کردم بە سنگمەوە.. نزیکەی چوار هەزار کەس ئامادەی نوێژ بووبوون و بە خشوعەوە بەڕیزی ڕێك و پێك دانیشتبوون و پاش بانگ گوێیان لەوتاری هەینی گرت و نوێژیان خوێند..

پاش نوێژ (عبدالحي)ی برادەرم دەستی گرتم بەرەو دوانگەکەو چوومە سەر پلەی حەوتەمی و ڕووبەڕووی ئامادەبووان کە هەموو چاویان تێبڕیبوم وتم: (بەڕێزینە، من لە دوورە وڵاتەوە

هاتووم، بەدوای زانستێکدا کەلای خۆمان دەست ناکەوێت، هاتووم شتێکم دەستکەوێت کە ڕۆحم بەپەرۆشە بۆی، ئێوەش هاوکاریتان کردم) ئنجا باسی ئەو دەورەم کرد کە ئیسلام بینیویەتی لە مێژووی جیهاندا و باسی ئەو موعجیزانەم کرد کە خوا دابووی بە پێغەمبەرﷺ، پاشان باسی حاڵی موسڵمانان و هەستانەوەیانم کردو وتم: ئەوەش وەستاوەتە سەر ئیرادەی خوا لە کاتێکدا کە دەفەرموێت ﴿إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوۡمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُواْ مَا بِأَنفُسِهِمۡ﴾ الرعد: ١١.

من لەسەر قسەی خۆم بەردەوام بووم و لە هەموولایەکەوە دەنگی (الله أكبر) بەرزبووەوە..

لەسەر دوانگە دابەزیم و خەڵکی باوەشیان پیادەکردم و ئەیانویست سەرم ماچ بکەن و داوای دوعای خێریان لێدەکردم..من خۆم بەشەرمەزار دەزانی، دەبێ من چیبم ئەوانە ئاوا سەیری من دەکەن؟!..

ئیتر گەڕامەوە ماڵەوەو خەڵکیش لە ڕۆژی دواتردا پۆل پۆل دەهاتن بۆ پیرۆزبایی موسڵمان بوونم و ئەوەندە خۆشەویستیان دامێ کە بەشی هەموو ژیانم دەکات..

دکتۆر عبدالكريم دەڵێت: ئیسلامم لا خۆشەویست بوو، کە دینی پاکی‌یە، پاکی لاشەو ڕەوشت و هەست، چەندەها گەوهەرم دۆزیەوە لە دڵی موسڵماناندا کە لەزێڕ بەنرخترن، موسڵمانان خۆشەویستی و برایەتیان دامێ و فێری کاری خێرو فەرمان دان بە چاکەو جڵەو گیری لە خراپەیان کردم...

موسڵمانان پێویستە لەسەریان کە دان بگرن بەو ڕەوشتە بەرزانەدا کە هەیانەو، بەشەوارە نەکەون بە بریق و باقی ڕۆژئاوا، چونکە بریق و باقێکی بێ نرخ و پووچە..

لە ڕێنماییەکانی ئیسلامدا یەك وشە نیە ڕێگربێت لەبەردەم پێشکەوتنی موسڵماناندا..

لە ڕێنماییەکانی ئیسلامدا شتێك نیە نەتوانرێ پیادە بکرێ، بەڕاستی ئیسلام موعجیزەیەکی گەورەیەو بەوەش جیاوازە لە بەرنامەو ڕێبازەکانی تر، ئیسلام ئاینی ڕۆشنبیرانەو نەشبێتە بیروڕای ئازادەکان.[1]

١- ل: ٨٠ لماذا أسلمنا- عبدالحميد السحيباني.

سێیەم: قیبتیەکان لە میسر

لە وڵاتی میسردا (٦٦) ملیۆن موسڵمان هەیە، چوار ملیۆنێکیش کەمایەتی تر هەیە کە قیبتیەکانیش بەشێکن لەوان و ساڵانە چەند هەزارێکیان لێ موسڵمان دەبێت، بۆ نمونە: ئەندازیار سەمیر خوشکەزای باباشنودە موسڵمان بووە، ئافرەتێکیش کە ناوی (إجلال)ە و خزمی ناوبراوە بەهەمان شێوە موسڵمان بووەو چووشە بۆ حەجی ماڵی خوا..

قەشە بیشوب کە هاوکاری باباشنودەیە لە ڕاپۆرتێکی ناوخۆیی خۆیاندا دەڵێت: ساڵی هەشت هەزارێکمان لێ موسڵمان دەبێت..

دەزگاکانی هەواڵ لەم دواییەدا لە میسر سەرگەرمی کێشەی (وفاء قسطنطین) بوون کە هاوسەری قەشەیەکەو کوڕو کچێکی هەیە، کوڕەکەی ئەندازیارە.. (وفـــاء) چەند ساڵێك لەمەوبەر لە ئەنجامی بەرنامەیەکی تەلەفزیۆنی میسرییەوە کە باسی (ئیعجازی قورئانی) کردووە موسڵمان دەبێ و حەڤدە جزم قورئانیش لەبەر دەکات و تەنها کچەکەی بە موسڵمان بوونەکەی دەزانێت..

سەرەنجام ماڵ و حاڵەکەی بەجێ دەهێڵێ و موسڵمان بوونەکەی ئاشکرا دەکات، بەمەش هەلآیەکی گەورە بەرپابوو، باباشنودە مانگرتنی خۆی ڕاگەیاند و لیژنەی تایبەت لە قیبتیەکان دانیشتنیان لەگەڵ (وفاء)دا کرد، تا قەناعەتی پێبکەن پەشیمان بێتەوە، (وفاء)یش وتی: من موسڵمانم و ئەوەتە حەڤدە جزم قورئانیشم لەبەرە، هەرچیان کرد سوودی نەبوو لەوەندە مەسەلەکە گەورە بوو تەنانەت قیبتیەکان داوای یارمەتیان لە سەرۆك (بۆش) و (شارون) کرد فشار بخەنە سەر حکومەتی میسری..

سەرەنجام کە هیچ شتێك سوودی نەبوو بۆ گەڕانەوەی (وفـــاء)، قیبتیەکان (وفـــاء)یان فڕاندو، لەلای خۆیان بەندیان کردووەو لە ژێر ئەشکەنجەو ئازاردا دەیانەوێت پەشیمانی بکەنەوەو تا کاتی ئەم نووسینە دەنگ و باسی دیار نیە!..[1]

١- دکتۆر زەغلول نەجار لەم دواییەدا دەڵێت شەهیدیان کردووە.

چوارەم: موسڵمانبوونی قوتابیەکی دکتۆرا

موسڵمانان لە بنکەی ئیسلامی لە (کییف) لە ئۆکرانیا ڕاهاتوون لـە سـەر ئـەوەی کـە هەرچەند ڕۆژێك و یەکێك لە ئۆکرانیەکان دێت لە مزگەوتـدا موسـڵمان دەبـێ.. بـەڵام ئـەمجارە هـەروا ئاسـایی و سـادە نـەبوو. گـەنجێکی ئـۆکرانی کـە نـاوی (دیـمیتری بولیـاکوف)ەو قوتـابی دکتۆرایە لە بواری فیزیادا، هاتە مزگەوت و لە تەنیشت ئیمامەوە دانیشـت دوای نوێـژ، یـەکێ لە لاوە چالاکەکانی مـەکتەبی ناساندنی ئیسلامی مـەرکەزەکەشی لەگەڵـدا بـوو، ئیمـام هەنـدێ قسەی کرد وەك پێشەکی‌یەك و، پاش ماوەیەکی کەم (دیمیتری) بە دوایدا شایەتمانی هێنا(أشهد أن لا إله إلا الله، وأشهد أن محمداً رسول الله).. بەڵێ.. دیمیتری باسی موسڵمان بوونەکەی بـۆ ئامادەبووان کرد، کە لە ڕێی زانستی فیزیاوە موسڵمان بووە.. ناوبراو دەڵێـت: لەگـەڵ تیمێکـی لێکۆڵینـەوەی زانسـتی دا کاردەکـات لـە بـورای فیزیـای بۆشـایی دا (الفیزیــــاء الفراغیـــة)، بەسەرپەرشتی پرۆفیسۆر نیکۆلای کوسینیکوف، کە یەکێکە لە گەورە زاناکانی ئەو بـوارە، لـە لێکۆڵینەوەکەیاندا چەند نموونەیەکیان وەك زەوی دروستکرد و تاقیکردنەوەیەکیان لەسـەر کـرد، تاوەکو دیراسەی بـیردۆزی تـازەی خولانـەوەی زەوی بکـەن بـەدەوری تـەوەرەکەیدا، بیردۆزەکـەی پرۆفیسۆر کوسینیکوف دائەنرێ بـە تـازەترین و بـە جورئـەترین بـیردۆز لـە تەفسـیری دیـاردەی خولانەوەی زەوی بە دەوری تەوەرەکەیدا

تیمەکەی هەستان بە دروستکردنی چەند تۆپێکی تایبەتی وەك زەوی کە ناوەوەی پـڕ بـوو لە کانزایەکی تواوە، کـە لـە بـوارێکی موگناتیسـی تایبەتـدا دەخولانـەوە..هـەروەك زەوی کـە بەهۆی بواری موگناتیسی خۆرەوە (کە پەیوەندی هەیە بـە چـڕی وزەی خـۆرەوە) دەخولێتـەوە.. کە ئاڕاستەی قوتبی باکور دەوەستێتە سەر ئەو بوارە..

وە تێبینی کراوە کە خێرایـی قـوتبی موگناتیسـی زەوی تـا سـاڵی (١٩٧٠) بـە خێرایـی ١٠کـم لـە سـاڵێکدا دەجـوڵا، لـەم سـاڵانەی دواییـدا ئـەو خێراییـەی گەیشـتۆتە (٤٠) کـم لـە ساڵێکدا.. تەنانەت لە ژێر ئەو بوارەدا موگناتیسیەدا بەیـەکجار لـە سـاڵی (٢٠٠١)دا قـوتبی موگناتیسی زەوی (٢٠٠)کـم خـزاوە.. ئەمـەش وا دەکـات کـە لـە داهـاتوودا هـەردوو قوتبـە موگناتیسیەکەی زەوی جێگۆڕکێ بکـەن و بەمـەش زەوی بـە پێچـەوانەوە بخولێتـەوە، ئەمـەش یانی هەڵهاتنی خۆر لە خۆرئاواوە.

بەڵێ.. دیمیتری ئەم تاقیکردنەوانەی بە چاوی خۆی بینی، وە کە زانی پێغەمبەرﷺ باس لە ڕووداوی وا دەکات لە فەرموودەدا، کە دەفەرمویێت: هەرکەس پێش هەڵهاتنی خۆر لە خۆرئاواوە تەوبە بکات خوا تەوبەکەی لێوەردەگرێت.. یان کە دەفەرمویێت: لە ئاخر زەمانداکە دەجال دێت و چل ڕۆژ دەمێنێتەوە، درێژی یەکێ لە ڕۆژەکانی ساڵێك دەبێت و ڕۆژێکیشی درێژی‌یەکەی مانگێك دەبێت و ڕۆژێکیشی درێژی یەکەی هەفتەیەك و ڕۆژەکانی تریشی وەك ڕۆژی ئێستای لێدێتەوە (قلنا یا رسول الله وما لبثه فی الأرض؟ قال أربعون، یوما کسنة ویـوم کشهر ویوم کجمعة وسائر أیامه کأیامکم، قلنا یارسول الله فذلك الیوم الذی کسنة أتکفینا فیه صلاة یوم؟ قال: لا أقدروا له قدره)[1].. واتە: پێغەمبەر باسی هاتنی دەجالی کرد بۆ هاوەڵان ئەوانیش پرسیان چەند دەمێنێتەوە؟ فەرمووی: چل ڕۆژ، ڕۆژێکی بەقەدەر ساڵێکەو ڕۆژێکیشی بەقەدەر مانگێکەو ڕۆژێکیشی بەقەدەر هەفتەیەکەو باقی ڕۆژەکانیشی وەك ڕۆژی ئاسایی‌یە، هاوەڵان وتیان: ئەی پێغەمبەری خوا ئەو ڕۆژەی کە بەقەدەر ساڵێکە هەر نوێژی ڕۆژێکی تیا بکەین؟ ئەویش فەرمووی: نەخێر لەسەر ڕۆژی ئاسایی حسابی بۆ بکەن.. (هەر بیست و چوار سەعات و پێنج فەرزەکەی تیا بکەن)، دیارە ئەمەش پەیوەندی بە خاوبوونەوەی زەوی‌یەوە هەیە، چونکە زانایان لە ئەنجامی لێکۆڵینەوەی زۆرەوە بۆیان دەرکەوت کە زەوی لە سەرەتاوە ئەوەندە خێرا سوڕاوەتەوە کە شەووڕۆژێك چوار سەعات بووە و وردە وردە خاوبۆتەوە بە ملیار ساڵ تا گەیشتۆتە ئێستا کە شەووڕۆژێك بیست و چوار سەعاتەو بەردەوامیش لە خاوبوونەوەدایە هەرچەند بڕەکەی زۆر کەمە ساڵانە، ئەگەر لە چوار سەعاتەوە بووبێت بە بیست و چوار سەعات ئاسایی‌یە کەببێ بە حەوت بیست و چواری و ببێ بە سی بیست و چواری و ببێ بە سێ سەدو شەست و پێنج بیست و چواری و، ئنجا بە پێچەوانەشەوە بخولێتەوەو خۆر لە خۆر ئاواوە ببینین کە هەڵدێت، بەڵام کەی و چۆن؟ ئەوە خوا دەزانێت..

ئەمانە وای کرد کە دیمیتری بێتە بنکەی ئیسلامی (کییف) و لە مزگەوتەکەیدا موسڵمانبوونی خۆی ڕاگەیەنێت و.. ئێستاش کە بەردەوام دەبێت لە سەر ئامادەکردنی نامەی دکتۆراکەی، بە گوڕوتین و بیروبۆچونێکی ترەوە کاردەکات، کە گوڕو تینی زانایەکی فیزیایی خواناسی موسڵمانە کە لە کارەکانیدا دەسەڵاتی خوای پەروەردگاری باڵادەست دەبینێت.

---

[1] - مسلم.

ڕەنگە چەند ساڵێك لەمەوبەر ئەم ڕاستی‌یە بەلای زۆرێك لـە خەڵكیـەوە سـەیر بوویێت و جێـی گومـان و پرسـیار بـووبێ، بـەلام ئـەمڕۆ زانسـتی سـەردەم بـە دنیـای ڕاگەیانـد، بـەڵێ.. هەڵهاتنی خـۆر لـە خۆرئاواوە کەلەسـەر زەوی شاوا دەبینرێت ڕاستییەکی زانسـتیەو عـەقڵی زانستی سەردەم دانی پیا دەنێت و تەصدیقی دەکـات.. کـە ئەمـەش موعجیزەیـەکی گـەورەی پێغەمبەرە کەباسی ئاوای کردووە لە چواردە سەدە لەمەوبەرەوە..

بەڵێ.. ژیان لەسەر ئەم ڕووی زەوی‌یە فرسەتە، تەمەن فرسەتە، بۆ کارو کـردەوەی چـاکە، بە ڕاستی پێغەمبەرﷺ چاکی فەرمووە کە دەفەرمویت: فرسەت بێنن لە پێنج شت (اغتنم خمساً قبل خمس): گەنجی پێش پیری، دەوڵەمەندی پێش هەژاری، ساغی پێش نەخۆشـی، ژیـان پـێش مردن، دەست بەتاڵی پێش سەرقاڵی.. هەروەها دەفـەرمویت (بادروا بالأعمال سـتاً: طلـوع الشمس من مغربها)[1]. دەست وبرد بکەن بـۆ کـاری چـاکە پـێش ئـەوەی شـەش کارەسـات بێـت کەیەکێ لەوانە هەڵهاتنی خۆرە لە خۆرئاواوە..

پێنجەم: موسڵمان بوونی ملقاە فقادو:

ناوبراو لەبارەی موسڵمان بوونیەوە دەڵێت: چەند ساڵ لەسەرگەردانیدا ژیـام، ئـەم تـەزانی قەدەر چی بۆ شاردومەتەوە، خزمەتی کەنیسەم کرد وپلە بەپلـە سـەرکەوتم تـا گەیشـتمە پلـەی بەرزو بووم بەیەکێ لە سەرکردەکانی کەنیسەو بەرپرسێتی گەورەم هەبوو..

حەزم زۆر لە خوێندنەوە بوو، هەرچی لەبارەی ئینجیلەوە بوو خوێندمەوە، هەنـدێ کتێـب ئەو پرسیارەی تیابوو ئایا دینی ئیسلام ئاینێکی ئاسمانیە یان نا ؟؟، منیش ئەمـەم لا دروسـت بوو، پاش ماوەیەك پەراوێکم دەستکەوت کە تەفسیری قورئان بوو بـەزمانی (أمهـری)، کەوتمـە بەراوردکردنی لەگەڵ ئەوانەی پێشتر خوێندبوومەوە، تا توشی گومان بووم لەوانەی کە دەمزانـی وقەناعەتم پێی بوو لە پێشتردا، تا بەتەواوی دڵنیابووم کەمن لەسەرگەردانیدام وتەنها ئیسـلامە کـە هـەق وراسـتیە و دینـی خوایـە، بۆیـە موسـڵمان بـووم وناوی خـۆم کردبـە (محمـد سـعید فقادو)کەوتمە دیراسەی ئیسلام و پەراوێکم ئامادەکرد لەسەر ئەوەی کە بۆچی موسـڵمان بـووم و هەڵەکان و تەحریفاتەکانی ئینجیلیشم خستە ڕوو.. ئـەو نوسینەشـم پێشـکەش بـە مەجلیسـی ئیسلامی ئەعلا کرد لە ئەدیس ئەبابا.

---

[1] - رواه بخاري.

کەنیسە هەروا نەوەستا و بێدەنگ نەبوو، چۆن بێدەنگ بن کەمن فضحم کردن، کەوتنە جم و جۆڵ و پیلان گێڕان و، لە زەمانی دەسەڵاتی کۆمۆنیستی (منگستۆ) دا بە گرتیان دام بۆ سێ مانگ لەبەر ئەوەی موسڵمان بووم .

دوای هاتنە دەرەوەم لە سجن زیاتر لە دووسەد و هەشتا کەسم موسڵمان کرد، بۆیە جارێکی تر (کارلویوس) سەرۆکی قەشەکان بەرتیلی دا بە دەسەڵاتداران و گرتیانمەوە، زانیم ئەمجارە ڕزگار بوونم نیە..

خوا کردی (د. عبدالله عمر نصیف) ئەمینی عامی رابیتەی عالەمی ئیسلامی سەردانی أثیوبیای کردو بەمەسەلەکەی زانی و هەوڵی زۆری بۆ دام لای بەرپرسیاران تا ئازاد کرام..

بەڵێ، قەشە فەقادو باوکی جولەکە و دایکی گاور بوو، لە لادێ یەکی أثیوبیا لە دایک بوو، هەر لە منداڵیەوە وریاو لێهاتو بوو، حەزی بە شارەزابوون دەکرد لە تەورات و ئینجیلدا.. تەورات و ئینجیلی بینی تەنها کۆمەڵێ چیرۆك و بەسەر هاتەو دەستی مرۆڤ و تەحریفی پێوە دیارە، ڕقی لە ئیسلام بووکە هەردەم دڵیان کرمێ دەکرد بەرامبەری، کەچی ئەمە وای لێنەکرد کە هەروا دانیشێ و خوا بۆی ئاسان کرد کە دیراسەی ئیسلام بکات.. هەرچەند پلەو پایەی باشی هەبوو، سەیارە، ماڵ، مووچەی باش، بەڕێزەوە مامەڵەی لەگەڵ دەکرا، دەستی ماچ دەکرا.. بۆ خوا وازی لە هەمووی هێنا وئەو کارەی کەلە کەنیسەدا شەش ساڵیخایاند دەست بەرداری بوو.

یەکێك لە هۆکانی موسڵمانبوونی دەگەڕێتەوە بۆ ئەوەی کە شەوێك لە خەویا پیاوێك لێی نزیك بووەوەو دەنگێکی گوێ لێ بوو کە شەهادەت (أشهد أن لا إله إلا الله، وأشهد أن محمداً رسول الله) هەروەها سورەتی أخلاص ﴿قُلْ هُوَ ٱللَّهُ أَحَدٌ ﴿١﴾ ٱللَّهُ ٱلصَّمَدُ ﴿٢﴾ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ﴿٣﴾ وَلَمْ يَكُن لَّهُۥ كُفُوًا أَحَدٌۢ﴾ی فێر دەکرد.. بەترسەوە لە خەو هەستاو نەیدەزانی ئەم خەوە چیە لە خواوە یە یان لە شەیتانەوەیە .

دوو شەوی تر خەوەکە دووبارە بووەوە، لەشەوی سێەم دا ڕووناکیەکی بینی لەبەردەمیەوە و پیاوێکی بینیەوە کە شەهادەت و سورەتی ئیخلاصی بۆ دەخوێند، زانی کە ئەوە لە خواوەیەو لە شەیتانەوە نیە.. ئەو نورەی بینی لە دڵیا جێگیر بوو بۆیە موسڵمانبوونی ڕاگەیاندو، کاتێ بە ژنەکەی وت ئەویش موسڵمان بوو هەروەها سێ منداڵەکەشی.. بەڵێ.. ناوی خۆی کرد بە

(محمد سعيد) محمدی بەختەوەر و، ڕۆژی موسڵمان بوونەکەی دانا بە ڕۆژی لە دایك بوونی ڕاستەقینەی، هەموو ئەوانەی پێیان دابوو لێیان سەندەوە، ئاشکرایە عەقیدەو بیروباوەڕ قوربانی دانی دەوێ، هەروەك هاوەڵان ڕەزاو رەحمەتی خوایان لەسەربێ.

محمد سعيد دەڵێ: بەهۆی شارەزایی زۆرم لە تەورات و ئینجیلدا توانیم زۆر موعجیزەی قورئان هەست پێ بکەم و قورئانیشم زۆر لەبەر کرد..

لەبەر ئەوەی کە قەشەیەکی ناودارو چالاك بوو، شارەزایی زۆری هەبوو، هەموو ئەوانەی سوود لێوەرگرت بۆ بانگەواز کردن بۆ ئیسلام و، دەڵێ :ئاواتم ئەوەبوو کە دایك و باوکم موسڵمان بن و ببمە شۆڕەسوارێکی بانگەوازی ئیسلامی و بتوانم خزمەت بە ئیسلام بکەم..

کەنیسە وازیان لێ نەهێنا لەبەر ئەوەی زۆر چالاك بوو ترسان خەڵکی ناوچەکە هەموو موسڵمان بکات.. ویستیان بە پیلانێك لە ناوی بەرن، بۆیە مەکتەبی رابیتەی عالەمی ئیسلامی لە ئەثیوبیا ڕزگاریان کردو هێنایان بۆ مەککە تا لە زانکۆی ئوم القری بخوێنێ و زیاتر شارەزای ئیسلام بێت..

لەبەر ئەوەی زۆر بە توانا بوو لە ماوەیەکی کەم دا فێری زمانی عەرەبی بوو.. پیاوێکی خواناسی لێدەرچوو کە هەردەم لە خۆشی ئیمان و ئیسلام فرمێسکی شادی ئەڕشت..

بەدوورکەوتنەوەشی هەر وازیان لێ نەهێناو بە پیلانێك کچی بەرپرسی کەنیسەی أپیوبیایان بۆ نارد گوایە موسڵمان بووەو لە دەست کەس وکاری هەڵهاتووە وکەس شك نابات هانای بۆ بەرێت.. ئەویش پێیان خەڵەتاو هاوکاری کردو لەسەر داوای خۆشی مارەیکرد، ماوەیەکی کەم هاوسەری بوو، تومەز ئەم کچە ئایدزێتی و بۆ ئەوە نێردراوە ئەمیش توشبکات و بەوە لەناوی بەرن،بەم جۆرە ئەم پیاوە خواناسە توشی ئایدز بوو ژنەکەی خۆشی تووش بوو هەردوکیان شەهید بوون ولە مەککە ناشتیانن.

شەشەم: موسوڵمانبوونی ئافرەتێکی یابانی

ئافرەتێکی یابانی سەرگوزەشتەی خۆی باس دەکات و دەڵێت:

من کیژێکی یابانی تەمەن بیست ساڵم، جوانی و قەشەنگیەکی کەم وێنەم هەیە، من بیرم ئەکردەوە کە بەم جوانیەی خۆم لاوان کەمەندکێش ئەکەم و ئەوەی خۆم بمەوێ بە دەستی دێنم، ئەم جوانیەم ببوە هۆی بەخیلی کیژانی هاوتەمەنم، من وام زانی ئەم جوانییە بەختەوەریم بۆ دێنێ، هەرگیز بیرم لەوە نەئەکردەوە کەلەوانەیە کلۆڵی وکوێرەوەریم بۆ بێنێ.

لە تەمەنی پانزە ساڵاندا تووشی ئازار ئەبووم بەهۆی توانج و قسە وچاوی لاوانەوە، لەتەمەنی هەژدە ساڵاندا تووشی ئیغتصاب بووم، لە ئەنجامی ئەو ئازارو ناڕەحەتییەوە تووشی ئازارێکی دەروونی بووم و، بۆ ماوەیەك ڕۆیشتمە نەخۆشخانەی دەروونییەوە تا حاڵەتی دەروونییم چاك ببێتەوە، پێنج مانگ پاش ئەوەی کە هاتمە دەرێ جارێکی تر تووشی زەوتکردن بوومەوە.. ئەمە ئەوەندەی تر ڕووخاندمی.. نەمدەزانی چی بکەم؟ ڕوو لە کوێ بکەم و پەنا بۆ کێ ببەم؟

وتم: لەوانەیە ئەمە هۆی ئەو قژە خاوو جوانە بێ کە جوانیەکەی جوانتر کردووم، با لە بنوبێخدا بیبڕم بەڵکو رزگارم ببێ و لەدەست تیری ژەهراوی چاوی چاوبرسیەکان ڕزگارم ببێ، کە جەستەمی هەموو کون کون کردبوو، بەڵێ، هەروام کرد، پاك سەرم تاشی و و قژە جوانەکەم بەسەرمەوە نەهێشت، بەڵام هەرجوان بووم.

من ئەمویست وەك ئافرەتێك دایکی منداڵ بم و، نەم ئەویست وەك کاڵایەك هەر ڕۆژەی لەبەر یەکێکا و بەدەست یەکێکەوە بم، حەزم لە سەقامگیری وحەوانەوەبوو لە پەنای مێردێکا، نەم ئەویست ببمە خوشکانی کەنیسەو بەڕەبەنی بمێنمەوە و تەرکی دنیا بکەم، ئەمویست وەك سروشتی ئافرەتی خۆم ژیان بەسەر بەرم.. بۆیە دنیام لێ تاڵ بوبوو، نەمدەزانی ڕوو لەکوێ بکەم و چۆن چارەسەرێ بۆ خۆم ببینمەوە..؟!

ڕۆژێکیان لەو بازاڕەی شتومەکم تیا ئەکڕی ئافرەتێکی جوان و نازەنینی داپۆشراوم بینی، ئەم ئافرەتە لەچکێکی بەسەریا دابوو، بەرگێکی باڵا پۆشی لەبەر کردبوو، پیاوان بەشێوەی گورگی برسی سەیریان نەئەکرد، ئەبێ ئەمە چ نهێنیەکی هەبێ، کە لە یەك کاتا جوانییەکەی شاراوەو ئاشکرایشە؟! بێگومان هۆکارەکە دەگەڕێتەوە بۆ ئەو بەرگەی پۆشیویەتی.. بیرم لەو ئەکردەوە، تۆ بڵێی ئەمە لە ئافرەتانی کەنیسە بێ؟ لەوەڵامدا بە خۆمم ئەوت: بڕواناکەم، چونکە ئەمە منداڵێکی جوانی پێیە،واتە: شووی کردووەو خێزانی هەیە.

بێ هیچ بیرکردنەوەیەك چووم لەچکێکم کڕی و دام بەسەرما، ئەڕۆیشتم بە ڕێدا و هەموو گیانم متمانە بوو بەخۆم، بەڵام کۆمەڵێ پرسیارم بۆ دروست بووبوو، ئەبێ هۆی چی بێ ئەو ئافرەتە جوانە ئەو بەرگەی پۆشیوە؟ لە دڵی خۆمدا ئەموت: لەوانەیە ویستبێتی بەو کردەوەیەی خۆی لە تیری چاوی پیاوان بپارێزێ.. ماوەی دە ڕۆژ لەسەر یەك ڕۆیشتم بۆ بازاڕەکە تەنیا بۆ ئەوەی ئەو ئافرەتە ببینمەوە، بەڵکو وەڵامی ئەو پرسیارانەم دەستکەوێ.. تا دواین ڕۆژیان

بینیم و خۆم پێ نەگیرا بە دەنگی بەرز وتم: ئەرێ.. ! ئەوە خۆیەتی، خەڵکیش سەیریان ئەکردم و وایان زانی شێت بووم، بەڵام گوێم بەوە نەدا خەلکی چی ئەڵێن و چۆن بیر ئەکەنەوە! بە گورجی پێم هەڵگرت و بە سۆزو شەوقێکەوە بەرەو ڕووی ڕۆیشتم، بەو هیوایەی خۆمی پێ بناسێنم و وەڵامی پرسیارەکانی زوو لێ وەرگرم..

پێی گەیشتم.. باسی خۆمم بۆ کردو، پاشان پرسیارم لێکرد: هۆی چیە سەرت داپۆشیوە؟ وام ئەزانی ئەڵێ بۆ ئەوەی (خۆم لە تیری چاوی لاوان وقسەو قسەلۆکیان بپارێزم)، بەڵام شتێکی تری وت، کە تیایدا سەرسام بووم!

وتی: ئەمە فەرمانی خوایە!

لەدەروونی خۆما بیرم کردەوە ئەبێ ئەو خوایەکێ بێ؟ ئەو پەیامەی ئەو لەبارەیەوە ئەدوێ ئەبێ چی بێ ؟ ئەبێ موحەمەد کێ بێ؟ ئەو بەردەوام باسی ئیسلامی ئەکرد، شاخۆ ئەم ئیسلامە چی بێ کە باسی ئەکات؟! بۆ من هەموو ئەمانە کۆمەڵە وشەیەکی نوێ بوون، خۆمم وەك ئەو قوتابیە ئەهاتە پێش چاو کە ئیمتیحان لە شتێکا ئەدات و هیچی لێ نازانێ و نەی خوێندووەو.. ئەنجامی ئیمتیحانەکەیشی پاشەڕۆژو داهاتوی دیاری ئەکات. لەبەر ئەوە دەستم کرد بە هەڵدانەوەی لاپەڕەی کتێبەکان و گەڕان بە ناودڵی ئینتەرنێتا، ئەوسا ئیسلامم ناسی و زانیم پێغەمبەری ئەوئاینە کێیەو، قورئان چ پەیامێکە.

قورئانێکی بۆ یابانی وەرگێردراوم بۆ ماڵەوە بردەوە.. چۆن؟ نازانم.. تەنیا ئەوەندە ئەزانم من لەبەر دەم ئەم پەڕاوە دانیشتووم بەردەوام ئەیخوێنمەوەو، وەك بە شوێن شتێکی ونبودا بگەڕێم ئاوەها بینم بە خوێندنەوەی گرتبوو، ئەگەڕام و ئەمویست زیاتر و زیاتر شارەزا ببم و، لێی بێزار نەئەبووم، تا ڕۆژی دواتر هەر خەریکی خوێندنەوەی بووم و توانای خەوم نەبوو.. ئەمەی بەردەستم چیە؟! وا لە هەموو ژیانما بابەتی وا خۆشم نەخوێندۆتەوە!.

ڕۆژی دوایی بە گورجی ڕۆیشتم بۆ بازارەکە بەڵکو ئەو ئافرەتە موسڵمانە ببینمەوەوە کە بەڵێن بوو لەوێ ببینم، ئیتر بیری ئەوەم نەبوو کە من لە خۆشیا دوو سەعات پێش کاتی دیاریکراو هاتووم. لەوێ مامەوە و، چاوەڕوان بووم. قورئانەکەشم بەدەستەوە بوو، بە هیوای زیاتر شارەزا بوون بە ئارەزوومەندیەوە ئەم خوێندەوە، ئیتر هەستم بە ڕۆیشتنی کات نەئەکرد، شیرینی وشەکان بەرەو خۆیان کەمەندکێشیان کردبووم، هاوڕێ موسڵمانەکەم هات.. پێش هەموو شتێ هەواڵی تەندروستیم پرسی و.. لە هەگبەکەما چی پرسیارێکی تیا هەبوو خاڵیم

کردەوە، بە هیوای وەڵامدانەوەی.. ئەویش چەندەی ئەزانی وەڵامی دامەوە، ئەوەشی کە نەیدەزانی بەڵێنی دا کەسێکم پێبناسێنێ کە وەڵامی لابێ.. لەو کاتەدا ئەوەی بەخەیاڵمدا هات ئەوەبوو، کە ئەم بات بۆ (کەنیسەی ئیسلامی)! چونکە ناوی مزگەوت و زانای ئاینیم نەبیستبوو.

بەڵێ ڕۆیشتین بۆ لای زانا ئاینیەکە، ئەویش کوڕێکی لاوی پاکی ڕواڵەت جوان بوو، لە کاتی پێك گەیشتنا بە ئەدەبێکی زۆرەوە مەعزەرەتی بۆ هێنامەوە کە ناتوانێ تەوقەم لەگەڵ بکات، چونکە لە ئاینی ئیسلامدا حەرامە پیاو دەستی لە دەستی ئافرەتی بێگانە بکەوێ.. لە ماوەی ئەو هەموو کاتەدا سەیری منی نەئەکردو، ئەوحاڵەتەش منی سەرسام کردبوو.

بۆ ماوەی چەند چرکەیەك لە قسەکانی بێئاگابووم، ئەویش بۆ ئەوەبوو تا بەراوردێك لە نێوان ئەم لاوەو ئەوانەدا بکەم کەمن ئەم ناسین.. بەڵێ لە ماوەی چەند سەعاتێکا وەڵامی بەشی زۆری پرسیارەکانی دایەوە.. وەك شتێکی چاوەڕوان نەکراو بوو کە پێش ئەوەی بەجێی بێڵم ئەم پرسیارەم کرد؟ چۆن من بێمە ناو ئەم ئاینەوە ؟ لەگەڵ بیستنی ئەم هەواڵەدا خۆشییەکی وام لە ڕواڵەتیا بەدیکرد، کە هەرگیز ئەم بینیبوو، پاش ئەوە ڕێنمایی کردم بۆ ئەوەی پێویستە و، منیش کردم وموسڵمان بووم.

پاش ئەو ماوە دوورو درێژە لە ماندوویی و ونبوون، ڕێی خۆمم دییەوە، ئەوسا حاڵی بووم کە ئامانج لە هاتنە دنیای مندا چیە؟ چونکە ئەوماوە دوورو درێژەی ژیانم ئەم ئەزانی مەبەست لە ژیان چیە!! تێگەیشتم چۆن بە ئاشتی و ئاسوودەیی و دڵنیاییەوە بژیم دوور لە چاوی تەماعکاران ولەسایەی خواوە بە ماوەیەکی زۆر کورت خوام ناسی و شارەزای ئیسلام بووم.[1]

حەوتەم: موسوڵمانبوونی موحەمەد یوسف

ئەمساڵ یاریزانی ناوداری کریکێتی پاکستانی (محمد یوسف) یەکەم چالاکی ئەم وەرزەی لە ژێر ناوێکی نوێ و ئاینێکی نوێدا ئەنجام دا.. محمد یوسف یا - یوسف یوحنا - ی پێشوو تەنیا یاریزانێکی فەڵە بوو لەناو تیپی کریکێتی نیشتمانی پاکستانیدا و، ئەویش لە مانگی ئابی ڕابردوودا موسڵمان بوونی خۆی ئاشکرا کردو، ئێستا بە موسڵمانبونی یوسف لە ناو تیپی

١- سەرچاوە: سایتی مامۆستا حەسەن پێنجوینی.

کریکێتی نیشتمانیدا جگە لە تەنیا هیندۆسیەك بە ناوی: دانیش کانیرا، هەموو ئەندامانی تیپەکە موسڵمانن..

ئێستاش لەگەڵ تیپەکەیا خۆی بۆ یەکەم یاریکردنی نێو دەوڵەتی ئەم وەرزە لە بەریتانیا ئامادە کردووەو، ئەمەش یەکەم یاری نێودەوڵەتی‌یە پاش ڕاگەیاندنی موسڵمانبوونی خۆی، یوسفی تەمەن (٣١) ساڵ وتی: (بەنیسبەت منەوە، موسڵمان بوونەکەم سەرەتایەکە بۆ ژیانێکی نوێ و، موسڵمان بوونم هەموو ژیانمی گۆڕیوە).

لە ٢٠٠٥/١١/١٢ بە هەواڵنێری هەواڵەکانی فەڕەنسەی ڕاگەیاند کە بەویستی خۆی ئیسلامی هەڵبژاردووەو، هیچ گوشارێکی لەسەر نەبووە بۆ گۆڕینی ئاینەکەی، چ لەلایەن تیپەکەیەوەو، چ لە لایەن جەماوەریەوە، تەنیا ئەوە نەبێ لەکاتی ڕاگەیاندن و ئاشکراکردنی موسڵمان بوونی خۆیدا، کەسوکارو بنەماڵەکەیان بە ئاسانی بۆیان قبوڵ نەکراوە، تا گەیشتە ڕادەیەك دایکی‌هەڕەشەی خۆسوتاندنی لێ کرد ئەگەر لەو بڕیارە نەگەڕێتەوە. محمد یوسف دەڵێت: بێگومان ئەو هەواڵە سەختبوو بۆیان و، کاری تێکردن، بەڵام ئاواتە خوازم کارەکە باشتر ببێت وهێور ببێتەوە..

شایانی باسە سێ ساڵ پێش ئەوەی محمد یوسف لە شابی (٢٠٠٥) دا موسڵمان بوونی خۆی ئاشکرا بکات، بەتەواوی موسڵمان بووبوو، بەڵام چاوەڕێی بارورزروفێکی گونجاو بوو کە تیایا ڕایبگەیەنێت..

ناو گۆڕین:

تەنگژە ولەمپەرێك کە هاتۆتە ڕێی‌ناو گۆڕینەکەیەتی لەو سجلانەی کریکێتی جیهانی دامەزراوەی (ویسدن ئەڵماناك)، کە زانیارییە تایبەتەکان بە کریکێت و یاریزانەکانەوە بڵاو ئەکاتەوە و مەڵبەندەکەشی لە بەریتانیادایە.

وتە بێژێك بەناوی ئەو دامەزراوەیەوە ڕایگەیاند کە: (سیاسەتی گشتی لە وێسدن ئەڵماناکدا ئەوەیە کە ویست و ئارەزووی یاریزانەکان لە ژوور هەموو شتێکی ترەوەن، بەڵام ئێمە ناتوانین سجلە کۆنەکان بگۆڕین).

وتی: (لەبەر ئەوە لەم یاریکردنەدا کە لە نێوان پاکستان و بەریتانیادا ئەنجام ئەدرێت لە تۆمارگاکانی ئێمەدا بەناوی محمد یوسف یوحەناوە ئەبێت).

یوسف لەناو خێزانێکی هەژاردا چاوی هەڵهێناوەو، خێزانەکەیان لە ماڵێکی یەك ژووریی لە شاری لاهووری پاکستاندا ژیاون و، لەسەرەتای ژیانیەوە حەزێکی بێسنووری لەیاریکریکێت بوو..

باوکیشی ویستویەتی کوڕەکەی بخوێنێ و لەناو کۆمەڵگەدا پلەیەکی کۆمەلایەتی بەدەست بێنێ و لەو حاڵەتە ڕزگاریان ببێت، بەلام محمدیوسفی ئەویندار یاری کەمترین ئارەزووی لە خوێندن نابێت و، لە قوتابخانەوە هەڵدێت بۆ یاریگاکانی کریکێت..

باوکی قەناعەت پەیدا ئەکات کە کوڕەکەی خوێندنی ناوێ، ئەیبات بۆ لای بەرگدروویەك تا فێری دروومان ببێت، بەلام لەوێش هەرکات هەلی بۆ هەلکەوتایە بەرەو یاریگا هەڵدەهات، تا باوکی بەتەواوی لێیبێ هیوا ئەبێت و وازی لێ دێنێت، محمدیوسف بە ئاواتی خۆی گەیشت و ئەو ڕۆژەی بۆ هاتە دی کە ببێتە یاری زانێکی لێزان و لەناو تیپی نیشتمانی کریکێتی پاکستانیدا شوێنێك بۆ خۆی بکاتەوە. لەو کاتەوە ڕۆژ بە ڕۆژ ئەستێرەکەی بەرز ئەبوەوە تا بووە یەکێك لە ناودارترین یاریزان لە تیپەکەیدا..

محمد یوسف پاش دەرخستنی موسڵمانبوونی خۆی، موسڵمانبوونی ژن و منداڵەکانیشی ڕاگەیاند، وتی: خێزانی کە ناوی (تانییە) بووە، پاش موسڵمانبوونی ناوی فاتیمەی بۆ خۆی هەڵبژاردووە، هەروەها وتی: من و خێزانم سوپاس بۆ خوا پێنج فەرزە نوێژەکان ئەکەین و، لەخواش داواکارم هەموو خەڵکی دنیا ڕێنموویی بکات.[1]

هەشتەم: نەخشەی کەنیسە بۆ گاورکردنی مسوڵمانان لە جیهاندا

* موسڵمانبوونی یەکێك لە گەورە قەشەکانی ئەفریقیا کە لە سەر دەستی ئەو لە ماوەی دوو ساڵدا زیاتر لە (١٥٠) هەزارکەس و (٢٥٠٠) قەشە هاتوونە ناو ئیسلام .

* ئاشکرا بوونی هاوپەیمانیەکی قێزەون لە نێوان کەنیسەی ڕۆژئاواو عیلمانیەتی ڕۆژهەلات .

ئەشۆك کۆلن یانق لە چەند دێڕێکدا :

١- سەرچاوە: سایتی ئیسلام ئۆن لاین.

له شاری یـرول ی ناوچـەی بوحـەیرات لـە خـواروی سـۆدان لـە دایـك بـووە و خوێنـدنی سەرەتایی هەر لەوێدا تەواو کردووە .

خوێندنی ناوەندی و دوا ناوەندی لە ئۆغەندە تەواو کردووە .

زانیاری لاهوتی لە ویلایەتی تەکساسی ولاّتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا تەواو کردووە .

بـاوکی بەرپرسـی کەنیسـە بـووە لـە ڕۆژهـەلاّت وناوەڕاسـتی ئـەفریقیا کەبنکەکـەی لـە ئوغەندەیە.

چەندەها شەهادەی دبلۆمی وەرگرتووە لە بوارەکانی خوێندن و نەخشەکێشانی کەنەسـی و بە گاورکردن و گەشەسەندنی کۆمەلّ لە نەرویج و کینیاو خەرتووم.

ماجستێری بە دەست هێناوە لە زانیاری لاهوتا لە زانکۆی ئۆکسفورد لە بەریتانیا .

بۆتە خاوەن زۆرێك لە پلەو پایە کەنەسیەکان لەوانە:

بەڕێوەبەری ڕێکخراوی نەرویجی بۆ یارمەتیدانی کەنەسی.

بەڕێوەبەری ڕێکخراوی نەرویجی بۆ یارمەتی و گەشەی منالاّن .

بەڕێوەبەری ڕێکخراوی لادان و نەهێشتنی ڕوداوەکان بووە لـە سـۆدان، کـە ڕێکخراوێکـی هاوبەشی سویدی و دانمارکی و هۆلّەندیە .

قەشە بووە لە کەنیسەی ئەسقەفی لە خەرتوم .

بەڕێوەبەری بەرنامەی گەشەسەندن بووە لە سۆمالّ کە سەر بە نەتەوە یەکگرتووەکانە.

ئەمینداری گشتی کۆڕی کەنیسەی جیهـانی بـووە بـۆ ڕۆژهـەلاّت و ناوەڕاسـتی ئـەفریقیا (١٩٩٢-١٩٩٣ز).

لێپرسراوی خوێندنی بالاّی کەنیسە بووە لە ناوەڕاست و ڕۆژهەلاّتی ئەفریقیا.

بەڕێوەبەری کۆلیجی نیل بووە بۆ دیراساتی لاهوتی لە سۆدان .

ئەمینداری گشتی ڕێکخراوی لاوانی مەسیحی بووە لە(١٩٨٧ و ١٩٨٨ز).

ئەمینداری گشتی ڕێکخراوی یەکگرتنی مەسیحی بووە لە ئەفریقیا.

لە سالّی (٢٠٠٢)ز بووە بە موسلّمان ولە(٢٠٠٣)ز دا بووە ئەمینداری گشتی ڕێکخراوی یەکگرتنی ئیسلامی بۆ گەشەسەندن وناوەدانکردنەوەی سۆدان.

دوای ئەوەی کە گەورەترین هیوای کەنیسە بوو بۆ بڵاوبونـەوەی مەسـیحیەت، حەقیقـەتی دۆزیەوەو زۆرێکیش لە ڕاستیە شاراوەکانی دەربارەی کەنیسەو نەخشـەکانی کەنیسـەی ئاشـکرا کرد .

دوای چەندەها دیراسەو لێکۆڵینەوەو خوێندن لە ئاینی کەنەسیدا، گەشـتە ئـەو ڕاسـتیەی کە تەنها دینێك ڕاست بێ و نەشێوێنرابێ ئاینی ئیسلامە .

دوای ئەوەی کە نوێنەری کەنیسە بوو بۆ چەندەها شوێن، بووە نوێنـەری ئیسـلام و ژیـانی خۆی تەرخان کرد بۆ خزمەتکردنی ئیسلام.

خوای گەورە دەفەرموێت بەرامبـەر گاورەکـان: ﴿وَلَا تَقُولُواْ ثَلَٰثَةٌ ۚ ٱنتَهُواْ خَيْرًا لَّكُمْ ۚ إِنَّمَا ٱللَّهُ إِلَٰهٌ وَٰحِدٌ﴾ النساء: ١٧١ واتە: واز بێنن لە بە خوا کردنی عیساودایکیو سێ خـوایی ئەوە باشترە بۆ ئێوە...

بە ڕاستی بووە یەکێك لەوانەی کە باشترین و چاکترینی هەڵبژارد لە ژیانیدا.

دوای ئەوەی کە هیوای هەرە گەورەیان پێی بوو کە خوارووی سـۆدان هـەمووی بکـات بـە گاور، لە ماوەیەکی کەمی مسوڵمان بوونیدا زیاتر لە (١٥٠) هەزار کەسی کـرد بـە مسـوڵمان کە (٢٥٠٠) لەوانە قەشەو شارەزابوون لە ئاینی نەسرانیدا .

هەروەها ڕووی قێزەونی هەندێ لە عیلمانیەکانی هەڵماڵی کە چۆن بـۆ دژایـەتی ئیسـلام ئامادەن لە گەڵ هەموو کەس و لایەنێکدا هەماهـەنگ بـن و کـارو پیشـەیان تـەنها دژایـەتی کردنـی ئیسـلامە ئـیتر بـە هـەر شـێوەیەك بێـت. گۆڤـاری(المجتمع)ی کـوەیتی ژمـارە (٦٢٩) چاوپێکەوتنی کرد لەگەڵ (اشوك کولن یانق)دا کە زۆر خاڵی گرنگی لەخۆ گرتووە :

ئەمینـداری گشـتی پێشـووی کەنیسـەکانی جیهـانی بـۆ ڕۆژهـەڵات و ناوەڕاسـتی ئاسـیا مەترسی هەمەلایەنـەی نەخشـەکانی کەنیسـەی دەرخسـت کـە ئەیانـەوێت بیگرنـە بـەر بـۆ بـە گاورکردنی گەلانی مسوڵمان لە ڕێگەی چەندەها ڕێکخراو کە بە بەرگی مرۆیی داپۆشراون و بـە هۆی چەکی یارمەتیدان یان فشار بۆ سـەر دەوڵەتـە ئیسـلامیەکان هەوڵـدەدەن داواکاریـەکانیان جێبەجێ بکەن، لە چاوپێکەوتنەکەدا ئەشوك ئەوەی ڕاگەیاند کە بەشداری کۆبونەوەیەکی نهێنی ڕێکخراوە کەنەسیەکانی کردووە لە ویلایەتی تەکساسـی ئـەمریکی، بـۆ لێکۆڵینـەوە لـە حـاڵی هەموو دەوڵەتە ئیسلامیەکان هـەر یـەك بـە جیـاو چـۆنیەتی بـە گاورکردنیـان و هـەوڵ دان لـە

گەڵیاندا تاکو واز لە ئاینی ئیسلام بێنن، ئەوەشی ڕوونکردەوە کە پەیوەندیەکی بەهێز هەیە لە نێوان ڕێکخراوە کەنەسیەکان و عیلمانیەکانی عەرەبدا، بەوەی کە بە هەموو شێوەیەك یارمەتی عیلمانیەکان ئەدەن بۆ لێدانی ئیسلامیەکان و، وتی: لە لایەن کەنیسەی هۆڵەندیەوە داوام لێکرا کە هەڵسم بە گەیاندی بری ملیۆنێك و (٨٠٠) هەزار دۆلار بۆ کەنیسەی میسری، ئەویش بە مەبەستی بەخشین و دابەشکردنی بە سەر بزوتنەوە عیلمانیەکان و بە تایبەت ئەو کەسایەتیە عیلمانیانەی کە زۆر توندو تیژن بەرامبەر بە ئیسلام لە بەرامبەر فشار خستنە سەر تەوژمی ئیسلامی و گرتنی چەندەها لە سەرانی بزوتنەوەی (الاخوان المسلمین) بە شێوەیەك کە زۆریان لە گرتوخانەکان توند بکرێن وتەنانەت تیرۆرکردنیان ئەگەر پێویستی کرد .

هەروەها ڕوونی کردەوە کە هەرچی پارەو سامانی یارمەتی ڕۆژئاوا هەیە لە ولاّتانی ئیسلامی بۆ چالاکیە کەنەسیەکان ئەڕوات و سەرف ئەکرێت، هەروەها کە چۆن شەپۆلێکی بەرفراوانی بە گاورکردن ولاّتانی ئیسلامی گرتۆتەوە :

بفەرموون ئێوەو دەقی چاوپێکەوتنەکە:

-دەوری ئەو ڕێکخراوە خێرخوازیە ڕۆژئاواییانە چیە لە جیهانی ئیسلامی بە گشتی وئەفریقا بە تایبەتی ؟

* لە ڕاستیدا ئەوانە ڕێکخراوی کەنەسین و لە ژێر پەردەی ڕێکخراوە مرۆییەکاندا کار دەکەن، بەلاّم ناوەڕۆکی کارەکەیان بە گاورکردنی مسولّمانان و دورخستنەوەیانە لە دینەکەیان بە چەندەها ڕێگەو شێوازی جیاواز .

- ژمارەی ئەو ڕێکخراوانە چەندن کە کۆڕی کەنیسەی جیهانی بەڕێوەیان دەبات و چاودێریان دەکات؟

* سەر ژمێری کردن و ژماردنیان ئاسان نیە، بەلاّم ئەتوانم بلّێم کە ژمارەیان لە چەند هەزار تێپەڕ ئەکات، تەنها لە سوّداندا (٥٠٠) ڕێکخراوی کەنەسی هەن کار بۆ کەنیسە ئەکەن .

-ڕێکخراوە کەنەسیەکان چۆن هەلّئەسن بە کاری بە گاورکردنی مسولّمانان ؟

* ڕێکخراوە کەنەسیەکان، یان ڕاستر بلّێین نەسرانیەکان، لە خۆوەو کوێرانە هەلّناسن بەو کارە، بەلّکو بە پێی نەخشەیەکی داڕێژراوو ورد کار ئەکەن، لێکۆلّینەوە لەسەر ئەو ولاّتە یان

ئەو شوێنە ئەکەن کە ئەیانەوێ کاری تیا بکەن، بە پێی نەخشەی ئەو ئاینانەی کە تیایەتی و شوێن کەوتەی هەر ئاینێك، پەیوەست بونی خەڵکەکەی بە ئاینەکەیانەوە، پێویستی ئەو خەڵکە بە خزمەتگوزاریەکان وەك پارەو خواردن و تەندروستی و خوێندن و خزمەتگوزاریەکانی تر...

هۆکارەکانی بە گاورکردنیش زۆرن، بە پێی ئاینی ئەو کەسەی کە ئەیانەوێ بیکەن بە گاورو ئەندازەی وابەستە بونی بە ئاینەکەیەوە ئەگۆرێت، ئەو کەسە چەندە پێویستی بە پارەو ماڵ و یارمەتی و چارەسەرکردنی باری گوزەران و تەندروستی هەیە، بۆ نموونە: بێ دینەکان هیچ گرفتێکیان نیە لەوەی کە بن بە گاور ئەگەر پێویستیەکانیان بۆ ئەنجام بدەن، بەڵام مسوڵمانەکان ڕێکخراوە کەنەسیەکان لە دوو ڕووەوە کاریان لەسەر ئەکەن: یان کردنیان بە گاورو، یان دورخستنەوەیان لە ئاینەکەیان ئەگەر نەبوون بە گاوور، وە هۆکارەکانی بە گاورکردنی مسوڵمانان پلە پلەو قۆناغ قۆناغەو ئەڕۆن لە گەڵیداو هەڵیئەنێن و ئیغرای ئەکەن بە زۆر شت.

- ئێوە چۆن کەسێکی مسوڵمانتان لە ئاینەکەی دوور ئەخستەوە؟

* ئەگەر پابەند بوایە بە دینەوە ئەوە لە ڕێگەی ئیغراکردن و هەواو ئارەزووەکانەوە- شەهەوات- ئەچینە ژورەوە، وەك پێدانی شوهرەت و ناوبانگ و دەستەبەرکردنی خوێندن یان پلەوپایە یان ئافرەت، یەکێك لە شارەزاکانمان بەردەوام هاوڕێیەتی دەکات، هەموو پێویستیەکانی بۆ جێ بە جێ دەکات و بەردەوام لە گەڵیدا دەبێت بۆ شیکردنەوەو چارەسەرکردنی گشت گرفتەکانی تا وای لێ دێت دەبێتە کۆیلەی دەستی ئێمەو لە هەموو کارێکیدا دەگەڕێتەوە بۆ لامان، ئیتر وردە وردە لە گەڵیدا خەریك دەبین تاکو زۆر بە ئاسانی یان دەبێتە گاورو دێتە ناو ئاینەکەوە، یان لە ئاینەکەی خۆی دوور ئەکەوێتەوەو باوەڕی پێی نامێنێ.

- ئەی ئەگەر لە هەندێ وڵاتدا سەرنەکەوتنایە لە مەبەستەکانی خۆتاندا چیتان ئەکرد؟

* ئەگەر ئەوە سەری نەگرتایەو سەرکەوتوو نەبوینایە، ئەوە چەندەها هۆکاری ترمان ئەگرتە بەر وەك فشار خستنە سەر ئەو حکومەتانەی کە بە تەوجیهاتی کەنیسە نەئەڕۆشتن بەڕێوە، لە ڕێی چەند وڵاتێکی ڕۆژئاواییەوە ئەو حکومەتە ئاگادار ئەکرایەوەو، هەڕەشەمان ئەکرد بە بڕینی ئەو یارمەتی و خزمەتگوزاریانەی کە ئەماندا بە گەلەکانیان.. ئەو خزمەتگوزاریانەی کە نەیانئەتوانی وازیان لێ بێنن و زۆریان پێویست پێی بوو، یان ڕێگەیەکی

ترمان ئەگرتە بەر ئەویش دانانی جۆرێك لە گەمارۆی ئابوری لە سەریان، یان دروستکردن و نانەوەی ئاژاوەی تایەفەگەری و ئاینی لە ناویاندا.

- دەربارەی سەرچاوەی ئەوپارانەی کەنیسە دەستی ئەکەوێت وئەیبەخشێت چی هەیە؟

* لە ڕۆژئاوادا بە پێی ئەو یاسایەی کە هەیە ڕێژەی ٥٪ هەموو ئەوانەی کە لە وێ کار ئەکەن ئەڕوات بۆ کەنیسەو ڕێکخراوە کەنەسیەکان، ئەمە جگە لەوەی کە زۆربەی ئەو دامەزراوە ڕۆژئاواییانەی ئەفریقیاو ئاسیا کەنەسین بە پلەی یەکەم، بە مانای ئەوەی کە پارەکانیان بۆ بەرژەوەندی کەنیسەو چالاکیەکانی کەنیسە ئەڕوات و کەنیسەش لە لای خۆیەوە بۆ چالاکی وکارەکانی خۆی بەکاری دێنێ، بۆ نموونە: کەنیسەی میسری زیاتر لە (١٠) هەزار قوتابی لە خوارووی سۆدان لە خۆی گرتووەو یارمەتیان ئەدات، تا لە داهاتوودا ببنە قەشە یان شارەزا لە ئاینی نەسرانیدا .

- زانراوە کە تۆ زۆرێك لە پلەو پایەی کەنەسی بەرزت هەبوو، هەستت بە چ جۆرە ژیانێك کردووە لە ناویانداو چۆن ژیاویت؟

* ڕێکخراوە ڕۆژئاواییەکان بێ لێپرسینەوە پارەیان بۆ ئەڕشتین و هەموو پێویستیەکیان بۆ دابین ئەکردین، دوا مۆدیلی سەیارەو خانووی چاك و هەرچی پێوستیەکەی ژیان بوو لە بەر دەستمانا بوو، سەفەرکردنمان بە سەرانسەری دنیادا ئازاد بوو پارەکەشی دەدرا، لە خۆشی و ژیانێکی بێ وێنەدا بووین، بەڵام لە گەڵ ئەوانەشدا بەردەوام هەستم بە بێزاری و دڵەڕاوکێ ئەکرد، هەستم ئەکرد کە ئەم کارانەی من ئەیکەم لە گەڵ سروشت و فیترەی مندا ناگونجێن، قەت هەستم بە هێمنی و ئارامی دەروونی نەئەکرد.

- چۆن ئەم ژیانە خۆش و ڕابواردنەت واز لێ هێناو بەرەو ئیسلام هاتی؟ چۆن قەناعەتت بە ئیسلام کرد؟

* سوپاس بۆ خوا ڕێگەی ڕاستم دۆزیەوەو هەموو خۆشی وشتەکانم بە جێهێشت بۆ کەنیسە، بە ڕاستی هەستم کرد تازە لە دایك بووم، دوای ئەوەی لە ساڵی (٢٠٠٢) بوومە موسوڵمان وئیسلامم قبوڵ کرد ئیتر تەواو دەروونم کەوتە ئارامی و خوشیەوە لە گەڵ ئەوەشدا کە لە چاو حاڵی پێشومدا ژیانێکی ئێجگار نەبوونی و دەست کورت ئەژیم، شارەزای ئیسلام بووم لە ڕێگەی بەراوردکردنی ئاینەکانەوە و، لە کاتێکا کە دیراسەی ماجستێرم ئەخوێند بەم دەرەنجامانە هاتمە دەرەوە:

قورئان ناوی نووسەری هەڵنەگرتووە وەك لە ئنجیلەکاندایە و هەر یەکە بە ناوێکەوەیە .

قورئان فەرموودەی خوای گەورەیە، باس لە ژیانی پێغەمبەران ئەکات هەر لە گەورەمان ئادەمەوە تاکو محمد ﷺ.

ژیاننامەی پێغەمبەر ﷺ دوپاتی دەکاتەوە کە ئیسلام یەکەم ئاین و دواترین ئاینیشە.

هەموو پێغەمبەران بانگەشەی تەوحیدو یەکتاپەرستیان کردووە، ئەمەش تەنها لە ئیسلامدا بەو شێوەیە ڕوون کراوەتەوە.

هەر پێغەمبەرێك گرنگیەکی تایبەتی هەبووەو بۆ گەلێکی تایبەت نێرراوە، بەڵام پێغەمبەری ئیسلام بۆ هەموو مرۆڤایەتی ڕەوانەکراوە.

لەکتێبە پێشووەکاندا ناتوانین جیاوازی بکەین لە نێوان وتاری خواو وتاری پێغەمبەرەکەو وتاری نووسەرەکەدا، هەرچی ئەماخوێندەوە: یوحەننا وتی، بوترس وتی، وە هەروەها..

بەڵام لە ئیسلامدا فەرموودەی خوا ڕوونە کە قورئانی پیرۆزەو، قسەی پێغەمبەریش ئاشکرایەو زانراوە، ژیانیشی هەمووی نوسراوەتەوەو ون نەبووە، زانایانی ئیسلامیش قسەکانیان ڕوونە (هیچ کام لە فەرموودەی خواو پێغەمبەرو قسەی زانایان تێکەڵ بە یەکتری نابن) ئەمانە بەڵگەن لە سەر پاراستنی خوا بۆ ئەم دینە .

ئیسلام دادپەروەری و یەکسانی تیایە بۆ هەموو موسوڵمانەکان بە بێ جیاوازی، بەڵام لە مەسیحیەتا یەکسانی نیە، من زۆر شت هەبوو جێگەی شەرمم بوو بە هۆی ڕەنگی پێستم، چونکە من شەرمم بە خۆم ئەهاتەوە لە بەر ڕەش پێستیم لە بەرامبەر سپی پێستەکانا، سەرەڕای ئەوەی کە مرۆڤ لە مەسیحیەتدا چەند جۆرو پلەیەکن، ڕەشەکان بۆ خۆیان نوێژ ئەکەن، سپی پێستەکانیش بۆ خۆیان، لە کەنیسەکانی ئەمریکادا ڕەش پێستەکان ناتوانن لە کەنیسەی سپی پێستەکاندا نوێژ بکەن، وەزیری دەرەوەی ئەمریکا (کۆلن پاول) ناتوانێت بچێتە کەنیسەیەکی سپی پێستەکان و قسەیان بۆ بکات، بەڵام لە ئیسلامدا ئەم جیاوازیە نیە، هەر کەس زوتر گەیشتە مزگەوت ئەوە ڕیزی پێشەوەی بەر ئەکەوێت، مرۆڤەکان لای خوا یەکسانن، زۆر ئاساییە ئەگەر ئیمامەکە سپی پێست بێت یان ڕەش پێست بێت و هیچ گرفتێك نیە، بەرێزترین کەس لای خوا ئەوەیە تەقواو خواناسی زیاتر بێت بێ گوێدانە زمان و ڕەگەزو وڵات.

- چۆن کەنیسە هەواڵی ئیسلامەتی تۆیان پێ گەیشت؟

* زۆر بێزار بوون و توشی هەڵچوونێکی زۆر بوون، بە هەموو شێوەیەك هەوڵیان دا کە پەشیمانم بکەنەوە لە ئیسلام، سەرەتا بە هەڵنان و ئیغرا کردن، هەموو شتێکیان خستە پێشم تاکو پاشگەز ببمەوە، وەعدو پەیمانی زۆر شتیان پێدام، کۆمەڵێ شاندی زۆر لە ناوەوەو دەرەوەی سۆدان هاتن بۆ لام و پاڵەپەستۆیەکی ئێجگار زۆریان کردە سەرم، بەڵام کە زانیان بێ سوودە و من بە تەواوی لە ئیسلام تێگەشتووم، ئیتر کەوتنە هەڕەشە لێکردنم بە کوشتن، تەنانەت هەڕەشەکە لە قسەو گوفتار تێی پەڕاندو ویستیان بە کردەوە جێ بەجێی بکەن، تا ئێستە چەند جارێك هەوڵی کوشتنیان داوم، ئێستە من ناوێرم سەفەر بکەم بۆ وڵاتە ڕۆژئاواییەکان لە ترسی ئەوەی نەوەك بمکوژن، هۆزەکەم بەردەوام بەرگریم لێ ئەکەن، لەو کاتەوە هاتومەتە ناو ئیسلام هەست ئەکەم لە پارێزگاری پەروەردگاردام، دڵنیایی تەواوم بۆ دروست بووە کە مردن و ژیان بە دەستی خوایە، لە بەر ئەوە لە مردن ناترسم، ئەوەی لە پێناوی بەرگری لە ئیسلامەکەیدا بکوژرێ شەهیدە، پاداشتێکی گەورەو نەبڕاوەی لای خوای گەورە هەیە، گاوورو جووەکان زۆر سوورن لە سەر ژیان و ژیانیان زۆر خۆش دەوێت، بەڵام مرۆڤی موسوڵمان ئاینەکەی لە ژیانی خۆی خۆشتر دەوێت و هەرچیەکی بە سەر بێت لە پێناویدا پێی ڕازیە.

- دوای ئەوە کە مسوڵمان بوویت.. چ نەخشەیەکت بۆ داهاتوو کێشا؟

* هەندێ کتێبم نووسی لەوانە (بۆچی مسوڵمان بووم؟) و کتێبێکیش لە سەر نەرم و نیانی و سەمەحاتی ئیسلام، دانەیەکی تریش لە سەر شتە داهێنراوەکانی مەسیحیەتی نوێ و، ژیانی خۆمم تەرخان کرد بۆ بانگکردنی ناموسوڵمانەکان بۆ ئیسلام و، بۆبەشداری کردنی کردەوەیی و بە بەرهەم لە بنیادنان و نوێکردنەوەی سۆداندا لە ڕێگەی ڕێکخراوی (یەکگرتنی ئیسلامی بۆ گەشەپێدان و ئاوەدانکردنەوەی سۆدان) کە خۆم سەرپەرشتی ئەکەم .

- کتێبی (بۆ مسوڵمان بووم) گرنگترین باسەکانی چین؟

* بەراوردێکم کردووە لە نێوان ئیسلام و ئاینەکانی تردا، دژایەتی نێوان ئەو ئاینانەی ترم ڕوون کردۆتەوەو دەرم خستووە لە بەرامبەر جێگیربوونی ئیسلام، بە ڕاستی ئەوەی کە زۆر سەرنجی ڕاکێشام و پێی سەرسام بوون بەرنامەی میراتە لە ئیسلامدا کە بە چ شێوەیەکی ڕێك و دروست دانراوە، لە ئاینی جوولەکەدا یاسای میرات هەیە، بەڵام نارێك و پێکەو ناتەواوی زۆری تیایەو دادپەروەرانە نیەو، لە مەسیحیەتا یاسای میرات هەر نیە، بەڵام ئیسلام بە شێوەیەکی زۆر ووردو ڕێك وپێك چارەسەری کردووە، تەنانەت هۆزی -دینکا- کە من ئەگەڕێمەوە بۆی و

مەسیحین، چەندەها ساڵ کێشەی بەشکردنی میرات هەبوو لە نێوانیانداو، جێبەجێکردنی یاسای میرات لە ئیسلامدا بووە هۆی چارەسەرکردنی کێشەکانیان و ناکۆکیان کۆتایی هات .

- ژمارەی ئەوانە کە دوای مسوڵمان بونت شوێنت کەوتوون چەندن ؟

* بە فەزڵی خوای گەورە تاکو ئێستە ژمارەی ئەوانەی کە لە سەر دەستمدا موسوڵمان بوون گەیشتۆتە (١٥٠) هەزار کەس، کە (٢٥٠٠) یان لە گەورە قەشەو ڕێبەرانی نەسرانین، کە هەموویان لە خوارووی سۆدان و شاخەکانی نۆبەو ناوچەی ئەنجسنان.

- چۆن قەناعەتت بەو ژمارە زۆرە کردووە کە بێنە ناو ئیسلامەوە؟

* زۆر ئاسانە وا بکەیت ناسوڵمانەکان قەناعەت بە ئیسلام بێنن، چونکە هیچ شتێکی وایان پێ نیە، دوای ئەوە بۆم ڕوون کردونەتەوە کە ئیسلام ئاینێکە هیچ گومانێکی تیا نیە، ئاینێکە خوا تایبەتیەکی پێداوەو هەر ئەو دینە لای خوای گەورە قبوڵەو وەرئەگیرێت: ﴿ إِنَّ ٱلدِّينَ عِندَ ٱللَّهِ ٱلۡإِسۡلَٰمُ ﴾ آل عمران: ١٩ و دواندن و خیتابی بۆ هەموو مرۆڤایەتیە بە گشتی، ئاینێکە چارەسەری هەموو گرفتەکانی ژیان ئەکات، هەروەها هەڵساوم بە ناردنی چەندەها نامە بۆ ئەو کەسانەی باوەڕیان بە مەسیح هەیەو ئەم شتانەم بۆ نووسیون:

خوا تەنهایەو هیچ هاوەڵێکی نیەو، خوا سێ بەش نیەو تاك و تەنهایە .

عیسا سەلامی‌لێبێت مرۆڤێکەو پێغەمبەرێکە، خوا ناردویەتی بۆ گەلەکەی، نە خوایەو نەکوڕی خواشە.

عیسا پێغەمبەری خوایە بۆ نەوەی ئیسرائیل بە تەنهاو، پێغەمبەرێك نیە بۆ گشت مرۆڤایەتی و ئاینی نەسرانی تەنها بۆ نەوەی ئیسرائیل بوو، کوڕی خوا نیەو هاتبێتە خوارێ بۆ ئەوەی هەڵبواسرێ و ببێتە قوربانی لە پێناوی تاوانەکانی مرۆڤ و گەڕابێتەوە بۆ لای خواو لە لای ڕاستی باوکیەوە دانیشتبێ!، بەڵکو بەندەو پێغەمبەری خوایە.

- ئەی باشە حاڵ و وەزعی ناهەمواری موسوڵمانان بێزاری نەکردیت و وای لێنەکردی کە نەیەیتە ناو ئیسلامەوە؟

* بە ڕاستی واقم وڕما، کاتێك کە موسوڵمان بووم بینیم موسوڵمانان ئیسلام لە ناو خویاندا جێبەجێ ناکەن، بە ڕاستی خوای گەورە دووسەرچاوەی ڕاست و دروستی بۆ ژیانی مەدەنی و سیاسی داناوە کە ئەوانیش قورئان و سوننەتن، بەڵام بە داخەوە موسوڵمانەکان لە

ژیانی خۆیاندا جێبەجێی ناکەن و فەرمانڕەوایی پێناکەن، وە حکومەتەکانیش لە وڵاتە ئیسلامیەکاندا پابەند نین بە یاسای ئیسلامەوە، لاوازی موسوڵمانان لە ئەنجامی دوورکەوتنەوەیان لە ئاینەکەیانەوە دروست بووە، وە ئەگەر بگەڕێنەوە بۆ دینەکەیان ئەوا بە هێز دەبنەوەو سەرکەوتوو دەبن.

– لە ئەنجامی ئەو شارەزاییە کە هەتە لە کەنیسە، ئایا هیچ پەیوەندیەك لە نێوان ڕێکخراوە کەنەسیەکان و زایۆنیزمی جوولەکەدا هەیە ؟

* چەندەها جار سەردانی ئیسرائیلم کردووە لە چوارچێوەی ئەو پەیوەندیە بە هێزەی کە لە نێوان ڕێکخراوە کەنەسیەکاندا هەیە بۆ بەرگری لە ئیسرائیل و پاراستنی، تەنانەت من وام لێهاتووە کە ئێستە بە تەواوی ئەتوانم بە عیبری قسە بکەم و، هیچ جیاوازیەك نیە لە نێوان ئیسرائیل و ئەو ڕێکخراوە کەنەسیانەدا، هەدەف و مەبەستیان هاوبەشە، ئەویش دروست نەکردنی دەوڵەتێکی فەلەستینی ڕاستەقینەیە چونکە ئەبێتە مەترسیەك بۆ سەر ئیسرائیل، لە بەر ئەوە هێرشی ئەمڕۆی ڕۆژئاوا لە بەرژەوەندی ئیسرائیلە و بە هەموو شێوەیەك هەوڵی پاراستنی زایۆنیزم ئەدەن، هەربۆیە ئەو دەوڵەتانەی کە نزیکترن لە ئیسلام زیاتر لە ژێر تەوژم و هێرشی ڕۆژئاوادان وەك ئەفغانستان و سۆدان، جا ئیتر ئەگەر ملیان نەدا بۆ داواکاریەکانی ڕۆژ ئاوا ئەوا تووشی سەپاندنی گەمارۆی ئابوری ئەبن.

– ئەو یارمەتیانەی کە ئەمریکا ئەیداتە میسر هیچ وڵاتێکی تر بەو شێوەیە وەری ناگرێت، بۆچی؟

* لە بەر شوێنی ئیستراتیجی میسر بۆ پاراستنی ئیسرائیل، بۆیە میسر ناتوانێت هیچ داواکارییەکی ئەمریکا ڕەت بکاتەوە چونکە بۆتە کوێلەی یارمەتیەکانی ئەمریکا، ئەمریکا سەپاندی بە سەر میسردا کە سەفارەتی ئیسرائیلی بکاتەوە لە گەڵ ئەوەشدا کە هەموو گەلی میسری ناڕازی بوون و دژی ئەوە بوون، ئەتوانم بڵێم کە ڕۆژئاواو کەنیسەو زایۆنیزم هەرسێکیان یەکیان گرتووە بۆ بەرەنگاربوونەوەی ئیسلام، هەریەکەیان بارێکی هەڵگرتووەو کارێکی لە ئەستۆ گرتووە، کەنیسە هەڵئەستێ بە نەخشەکێشان، ڕۆژئاواش هەڵئەستێ بە جێبەجێکردن و، ئەگەر کەنیسە سەرنەکەوت لە کارە بە گاور کردنەکانیداو لە هەر شوێنێکدا توشی نسکۆ هات، ئەوا یەکسەر لە ڕێی وڵاتە ڕۆژئاواییەکانەوە پاڵەپەستۆنەخرێتە سەر ئەو دەوڵەتە تاکو بێتە ژێر بارو بە مەرجەکانی کەنیسە ڕازی بێت و داواکاریەکانی جێبەجێ بکات.

- حەز ئەکەین کە باسی هەندێ لەو چالاکیانەمان بۆ بکەیت کە بەشداریت تیاکردوون دژی ئیسلام.

* لە ساڵی (١٩٨١) کۆنگرەیەکی نهێنی لە بنکەی لێکۆڵینەوەی ستراتیجی لە ویلایەتی تەکساس گیرا، من یەکێك بووم لە ئەندامە کاراکانی ئەو کۆنگرەیە، دروشمەکەی بریتی بوو لە: "چۆن بەرەنگاری شەپۆلی ئیسلامی ببینەوە؟" لەوێدا وڵاتە ئیسلامیەکانمان جیاکردەوەو پۆلێنمان کردن بۆ ئەو وڵاتانەی کە زیاتر کاریگەری ئیسلامیان تیایەو پێشکەوتوترن وەك میسرو عیراق و پاکستان و، وڵاتانێکیش کە زیاتر خۆشەویستی ئیسلامیان هەبێت وەك ئەفغانستان و تاجیکستان و شیشان و سودان و تەشادو تورکیا.

کۆنگرەکە هەر وڵاتەی بە تەنیا خستە ژێر دیراسەو لێکۆڵینەوەی تایبەتەوە، لێکۆڵینەوەکەش بۆ وەڵامدانەوەی پرسیارێکی گرنگ بوو ئەویش: چۆن بچینە ناو ئەو وڵاتانەوەو کار بکەین بۆ بەگاورکردنیان؟ وە ئەگەر لەو مەبەستەمان سەرکەوتو نەبوین و توشی نسکۆ هاتین، ئەوا کەنیسە هەڵئەسێت بە نانەوەی ئاژاوەی ناوخۆیی، ئەمەش بە کردار کەنیسە بە یارمەتی وڵاتانی رۆژئاوا پێی هەڵساو سەرکەوتوبوون لەو خاڵەداو توانیان کە فیتنەو ئاژاوەی ناوخۆیی لە ئەفغانستاندا دروست بکەن و یارمەتی هەموو کۆمەڵە شەڕکەرەکانیان ئەدا تاکو دژایەتی یەکتری بکەن.

هەروەها لە ئێراندا هەوڵیاندا بۆ ئەوەی کە سوننەو شیعە بکەن بە گژ یەکاو یەك نەگرن و، ئەو تەمو مژو ناکۆکی و تایەفەگەریەی کە لە ئێران و وڵاتانی کەنداودا هەیە ئەنجامی هەوڵ وتەقەلای ئەو ڕێکخراوە کەنەسیانەیەو، کاتێك هاتنە سۆدان بینیان کە ئیسلام ئاینی بەرچاوو بڵاوە لە خوارووی سۆدانا، سەیریان کرد کە سۆدان دراوسێی کۆمەڵێ وڵاتی ئیسلامیەو کاریگەریان هەیە لە سەر خەڵکەکە، فەرمانڕەوای ئەو کاتەی ئینگلیز هەڵسا بە دانانی یاسایەك بە ناوی "ناوچە کەفالەت کراوەکان" کە بە پێی ئەو یاسایە قەدەغە بوو خەڵکی سەروو بچێتە بەشی خواروو، وە خەڵکی خوارووش بڕوات بۆ ناوچەکانی تر، ئەمەش بۆ ئەوەی بتوانن کە مەسیحیەت بە تەواوی لە خوارووا بڵاو بکەنەوەو ئیسلامی تیا ڕیشەکێش بکەن، ئەم یاسایە کاری پێ کرا تا سەردەمی سەربەخۆیی ساڵی (١٩٥٦)، و ئەوەی ویستیان کردیان، ئێستاش کەنیسە بە هەموو هەوڵێکی ئەیەوێت کە لە دەسەڵاتی ئیسلامی بدات لە سۆداندا، چونکە باوەڕی وایە کە بەرامبەر شەپۆلی تەنسیری وەستاوە.

- ئەی نەخشەی کەنیسە چی بوو بۆ ئەو وڵاتانەی کە خستبونیە ژێر پۆلێنی پێشکەوتوتری وڵاتەکان لەو کۆنگرەیەدا کە لە ساڵی (١٩٨١) بەسترابوو؟

* لەو وڵاتانە عێراق و میسرو پاکستان، ڕۆژ ئاوا بە ئیعازی کەنیسە خستنیە ژێر ورد بینەوە تاکو بتوانێت حوکمیان بە سەردا بدات، ئەوەش لە ڕێگەی دروستکردنی گرفت و کێشەی ناوخۆیی لە لایەك وخولقانی ناکۆکی و شەڕو بیٚ متمانەیی لە گەڵ دراوسێکانیان لە لایەکی ترەوە، مەبەستەکەش وەستان و پەککەوتنی پێشکەوتن و گەشەسەندنی زانستی و تەکنۆلۆجی ئەو وڵاتانە بوو ئەویش لەبەر خزمەتی قەوارەی زایۆنی، بە تایبەت عێراق کەسەرانی داگیرکەری کۆنی عێراق بەریتانیا هاتن بۆ لای سەددام و بە پێی ئەو نەخشە کۆنانەی کە هی سەردەمی داگیرکردنیان لایان مابۆوە، توانیان سەددام قەناعەت پێبکەن کە کوێت بەشێکە لە عێراق و پارێزگایەکی عێراقی بووە لە کۆندا، هەڵیان نا تا لە سەر داگیرکردنی کوێت سور بێت، ئەمریکاش دەورێکی زۆر گەورەی هەبوو لە هەڵنانی سەدامدا بۆ داگیرکردنی کوێت، ئیتر دوای ئەوەی سەدام بەو شێوەیەی کرد کە ئەمریکا ویستی، ئەمریکاش ڕێگەی بۆ خوش بوویکەوێتە جیٚ بە جێکردنی چەندەها سیناریۆ کە ئێستە لە بەر چاومانەو هەندێکیان دەبینین .

- چ دەورێکت پیٚ سپێرا کە پێی هەڵسیت و، ئەو لایەنانە چی بوون کە کارت لە گەڵ ئەکردن؟

* ڕاسپێری کۆنگرەکە ئەوەبوو کە پێویستە عیلمانیەکان بە کار بێنین بۆ کەمبونەوەو بەربەست کردنیئیسلامیەکان لە جیهانی ئیسلامیدا، ئەویش لە ڕێگەی پاڵپشتیکردن و یارمەتیدانی کۆمەڵە عیلمانیەکان و، فشارخستنە سەر وڵاتە ئیسلامیەکان کە سەرانی بزوتنەوە ئیسلامیەکان لە گرتوخانەکان توند بکەن، تەنانەت ئەگەر پێویستیش بکات سەرانیان لە ناو بەرن و تەسفیەیان بکەن.

جا لەم بوارەدا دەوری من کورت کرابۆوە لەوەی واسیتە بم لە نێوان کەنیسەی ڕۆژئاواو ڕۆژهەڵاتدا تاکو بتوانین یارمەتی عیلمانیەکان بدەین دژی ئیسلام، هەستام بە گەیاندنی بڕی ملیۆنێك و (٨٠٠) هەزار دولار لە کەنیسەی هۆڵەندیەوە لە شاری ئەمستردام بۆ کەنیسەی میسری تاکو بە سەر سەرانی عیلمانی میسردا بیبەخشن بۆ ئەوەی کە ئیسلامیەکان بگرن و ئەگەر پێویستیشی کرد تەسفیەی لاشەییان بکەن، بە تایبەت بەرامبەر کۆمەڵی "الاخوان

المسلمون" ئەم پارەیەش لە نێوان ساڵەکانی (١٩٩٦- ١٩٩٨) تەسلیمم کردووە، ئنجا یەك لە دوای یەك ڕاپۆرتەکانمان پێ ئەگەیشت، ئەو کۆمەڵانەش کە ئەم کارانەیان ئەنجام ئەدا هیچ کامیان بەوی تریانی نەئەزانی.

- کێ بوون ئەو کەس و لایەنانەی کە لەو کۆنگرەیەدا بەشدار بوون؟

* نوێنەرانی کەنیسەکانی وڵاتە عەرەبی و ئیسلامیەکان و، وڵاتە ڕۆژئاواییەکان، تەوەرەی کاری کۆنگرەکەش بریتی بوو لەوەی کە چۆن کەنیسە بتوانێت زاڵ بێت بە سەر وڵاتە عەرەبی و ئیسلامیەکانداو کاریان تیا بکات، یان لە ژێر پەردەی یارمەتیدانی مرۆیی، یان ئەگەر لەو ڕێگەوە بەروبومی نەبوو لە ڕێی فشارخستنە سەر حکومەتەکان وەك باسم کرد .

- ئایا وا نابینیت ئەم قسانەی ئەیکەیت ژیانت بخەنە مەترسی یەوە؟

* بەڵێ هەست بەوە ئەکەم و ئەزانم، بەڵام ویستم کە چەند نێهنیەکی کەنیسە کە لە دووتوێی لاپەڕە شاراوەکانی خۆیاندایە دژی ئیسلام ئاشکرایان بکەم، بە تایبەت دوای ئەوەی کە بوومە موسوڵمان هیچ لە مردن ناترسم بە تایبەت ئەگەر بەرگری بێت لەم ئاینە پیرۆزە.

- کام وڵاتی عەرەبی و ئیسلامی ڕێکخراوو بانگەوازی بە گاورکردنی تێدایە؟

* زۆربەی وڵاتە عەرەبی و ئیسلامیەکان شەپۆلی بەهێزی بە گاورکردن گرتویەتیەوە، بۆ هەر وڵاتێك بەرنامەی تایبەتیان هەیە، ڕۆژئاوا ئەتوانێت بە چەندەها شێوازو هۆکار چەند کەنیسەی بوێت لەو وڵاتانەدا دروستی بکات.

-لە چوارچێوەی ئەوەی کە ناو ئەبرێت بە ئیرهابی نێودەوڵەتی دیارە کەوا نەخشەیەك هەیە بۆ لێدانی کارەخێرخوازیە ئیسلامیەکان، سیناریۆی ئەم نەخشەیە چۆن ئەبینیت؟

* پەرەسەندن و زیادبونی کارە خێرخوازیە ئیسلامیەکان کەنیسەی بێزارو بێتاقەت کردبوو، لە بەر ئەوە هەڵساوون بە ئەنجامدانی چەند بەرنامەیەك بۆ نەمانی کاری خێرخوازی ئیسلامی لەوانە:

- تەوجیهی وڵاتە ئیسلامیەکان و ئاگادارکردنەوەیان بەنەهێشتن و بن بڕکردنی کارە خێرخوازیە ئیسلامیەکان .

- کارکردن بە هەموو شێوەیەك بۆ ڕاوەستان و پەکخستنی ڕێکخراوە خێرخوازە ئیسلامیەکان، تاکو گۆڕەپانەکە چۆڵ بێت بۆ ڕێکخراوە کەنەسیەکان و بتوانن بە ئارەزووی خۆیان هەرچیان ئەوێت بیکەن.

- پەرەپێدان و گەشە پێکردنی ڕێکخراوە ڕۆژئاواییەکان کە لە ژێر پەردەی ڕێکخراوە مرۆییەکاندا کار ئەکەن، تاکو هەڵسن بە کاری سیخوری و هەواڵنێری و کۆکردنەوەی زانیاری لە سەر ئەو وڵاتانەی کە کاریان تیا ئەکەن.

- ئەگەر کەنیسە سەرنەکەوت لەوەداو فەشەلی هێنا، ئەوە هەندێ لە شوێن کەوتوو ئەڵقە لە گوێکانی خۆی بە کار دێنێ لە دروست کردن و هەڵگیرساندنی فیتنەو ئاژاوەی ئەهلی و ناوخۆیی، تاکو ئاسایش و هێمنی تێك بچێت و ببێتە هۆی دەست تێوەردانی وڵاتە ڕۆژ ئاواییەکان .

- بە بۆچونی تۆ.. هۆی چیە ئەم هەموو هێرشە ئەکرێتە سەر ڕێکخراوە خێرخوازە ئیسلامیەکان و، ئەم هێرشانە لە کەیەوە دەستی پێکردووە؟

* لە بەر ئەوەی بڵاوبونەوەی ئیسلام بەم شێوە خێرایە ئەمریکاو ئەورووپای تووشی مەترسی کردووە، کەنیسە بە هەموو توانایەکیەوە هەوڵ ئەدات بۆ بەرگریکردن و قەدەغەکردنی ڕێکخراوە ئیسلامیەکان لە کارەکانیانداو وشك کردنی سەرچاوەکانیان، ئەگەر هەر بە تەواویش پەکی نەخرا ئەوا سنووردارکردنی کارەکانی و، ئەم نەخشەکێشان و هەوڵانە ئەوە بۆ ماوەی (٢٠) ساڵە دەستیان پێ کردووەو ئێستە لە قۆناغی کۆتاییدان و ئەیانەوێت هەرچی ڕێکخراوە خێرخوازیە ئیسلامیەکان هەیە هەمووی دابخەن، چونکە ئەم ڕێکخراوانە دەورێکی گەورەو بەرچاویان هەیە لە بڵاوکردنەوەی ئیسلام و دابینکردنی پێویستی موسوڵمانان، بۆیە لە کاتێکدا ئەبینین ئێستە ڕێکخراوە کەنەسیەکان لە شوێنە لێقەوماوو بێ دەرەتانەکاندا کار ئەکەن، وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا شمشێریان لە سەر وڵاتە عەرەبی و ئیسلامیەکان بەرز کردۆتەوە بۆ قەدەغەکردن و کەنارکردنی هەموو ڕێکخراوە ئیسلامیە خێرخوازیەکان تاکو نەتوانن پەیامی خۆیان بگەیەنن و خزمەتی مسوڵمانان بکەن، ئەوەش بۆ ئەوەیە کە بەر بەرەڵا بکرێت بۆ ڕێکخراوە کەنەسیەکان بە ئارەزووی خۆیان بێ مونافیس کار بکەن.

- چ پەیامێکت هەیە کە پێت خۆش بێت بیگەیەنیت بە موسوڵمانان؟

* بە برا موسوڵمانەکانم ئەڵێم: خوای گەورە نیعمەت و بەختەوەری ڕشتووە بەسەرتانا بەم ئیسلامە، دوور مەکەونەوە لێی و کەمتەرخەمی تیامەکەن، چونکە بە ڕاستی ڕۆژئاوای مەسیحی هەموو مەبەستێکی لە ناوبردن و پوکانەوەی ئیسلامە، ئەم ئیسلامەش گەورەترین دەسمایەو سەروەتی ئێمەیە، ئەگەر ئیسلامتان لە ژیانی خۆتاندا جێبەجێ کرد ئەوە بە هێز ئەبن

و ڕۆژئاوا لێتان نەترسێت، تەنها ئەوەی کە لەسەرتانە ئەوەیە کە گرنگی بدەن بە زانست و زانیاری تا بتوانن بنەمایەکی پتەوو بە هێز دروست بکەن و بتوانن بە شێوەیەکی ماددی و مەعنەوی بەرەنگاری ئەو هەموو هێرشە ببنەوە کە ڕووبەڕووی خۆتان و ئاینەکەتان ئەبێتەوەو، بە بیروڕای من ئەگەر مسوڵمانەکان ١٠ ٪ لە ئاینەکەیان جێبەجێ بکەن، ئەوە زاڵ ئەبن بە سەر ڕۆژئاواداو، زۆربەی گرفتەکانیان چارەسەردەکرد، دەی چۆن ئەبێت ئەگەر هەموو ئیسلام جێ بە جێ بکەن![1]

نۆیەم: موسوڵمانبوونی دکتۆر مۆریس بۆکای:

ناوبراو پزیشکێکی جەڕاحی فەرەنسی ناوداره و سەرۆکی بەشی نەشتەرگەرییە لە زانکۆی پاریس، لە ساڵی (١٩٨٢) موسڵمان بووەو باسی گەڕانی خۆی دەکات بە دوای هەق و ڕاستیدا و دەڵێت: هەرکەسێکی موسوڵمان بهاتایەو عەمەلیاتم بۆ بکردایە پاش عەمەلیات و چاکبوونەوەی لێم دەپرسی ڕات چییە بەرامبەر قورئان، ئایا لەلایەن خواوە نێردراوە بۆ محمد، یان قسەی محمدەو بەدەم خواوە هەڵی بەستووە؟

وەڵامیان ئەدامەوە کە قورئان لەلایەن خواوەیەو محمدیش پێغەمبەری خوایە؟

منیش ئەموت: من وانازانم لەلایەن خواوە هاتبێ! من ئەمەم دەووت و بەرامبەرەکەشم بێدەنگ دەبوو! تا جارێك مەلیك فەیسەڵی کوڕی عبدالعزیز هات بۆلام و نەشتەرگەریم بۆکرد، هەمان قسەشم بەو وتەوەو، ئەویش وتی: ئایا قورئانت خوێندۆتەوە؟ وتم: بەڵێ وەرگێڕانەکەیم خوێندۆتەوە بە زمانی ئینگلیزی، وتی: چاك وایە بەزمانی عەرەبی بیخوێنیتەوە، چونکە وەرگێڕ ناتوانێ هەقی قورئان بدات و ڕەنگە هەڵەشی کردبێت.. وەڵامەکەیم بەلاوە پەسەند بوو، وتی: پەیمانم بدەرێ کە فێری عەرەبلی ببیت و وەك خۆی بیخوێنیتەوە، منیش دەستم خستە دەستیەوەو پەیمانم دایە، ئنجا چووم بۆ زانکۆیەکی فەرەنسی و داوام لە مامۆستایەك کرد کە بەپارە فێری زمانی عەرەبیم بکات.. بەڵێ بە دووساڵ نزیکەی حەوت سەدو سی سەعات عەرەبی پێووتم تابە چاکی فێربووم، ئنجا قورئانم بە زمانی عەرەبی خوێندەوەو بۆم دەرکەوت کە بە ڕاستی قورئان تاقە پەڕاوە کە ڕۆشنبیری ئەم سەردەمە ناچار بکات دان بنێ بەوەدا کە لە خواوەیەو یەك پیتی دەستکاری نەکراوەو زیادوکەمی نی‌یەو، بۆشم دەرکەوت کە تەورات و هەر

---

١ - پێگەی زاگرۆس.

چوار ئینجیلەکەش تەحریف کراون و درۆی زۆریان تیایەو ناگونجێت زانایەکی ئەم سەردەمە بڕوایان پێبهێنێ.

جا کاتێك لاشەی مۆمیاکراوی فیرعەونیان هێنا بۆ فەرەنسا لە ساڵی (١٩٨١)دا و، سەرۆکی فەرەنسی وبەرپرسان وەك سەرکردەکان لە فڕۆکەخانە پێشوازیان لە مۆمیاکە کرد و پاشان خرایە بەر دەستی مۆریس بۆکای تا دیراسەتی لە سەر بکات، ناوبراو وتی ئەمە لە ناودا خنکاوەو لە ناو سکیا قەوزەو خوێی دەریا هەیە، کەپێیان وت: ئەوە فیرعەونەو قورئان دەفەرموێت: لە دەریادا خوا غەرقی کردووەو خنکاوە، سەری سوڕماو زانی کە ئەوە تەنها لە عیلمی خوادا بووەو هەر ئەو لەقورئانا بە پێغەمبەری ﷺ ڕاگەیاندووەولەپێش هەزارو چوارسەد ساڵدا، لە کاتێکدا کە ئەو مۆمیایە لەساڵی ١٨٩٨ ی زاییندا دۆزرایەوەوکەس هیچی لەوەو پێش لە بارەوە نەدەزانی، تەنانەت تەورات و ئینجیلیش باسی دەرهێنانەوەی لاشەی فیرعەونیان نەکردووە، ئەمەش بووە هۆی موسوڵمان بوونی.. دکتۆر مۆریس بۆکای لە وتارێکدا لە ئەکادیمیەی علومی فەرەنسی لە پاریس لە بەردەم کۆمەڵێکی زۆر زانادا وتی (ئایا ئەکرێ پێم بڵێن محمد ئەم زانستە نوێیانەی لە کوێ هێنا؟ لە کاتێکدا کە بەڕاستی ئێوە دڵنیابوون ئەی زانایانی ڕۆژهەڵات و ڕۆژئاوا پاش دیراسەو باسی زۆر کە ئەوەی لە تەورات و ئینجیلدایە دەستکاری کراوەو ناگونجێت لە گەڵ زانستی نوێدا، دیارە تەنها وەڵام هەبێت ئەوەیە کە ئەو زانستەی قورئان لەلایەن خواوە نێردراوەو محمدیش پێغەمبەری خوایە)..

دکتۆر پاش دەساڵ دیراسە پەڕاوێکی نووسی بە ناوی (القرآن والتوراة والانجيل والعلم.. دراسة الكتب المقدسة في ضوء المعاريف الحديثة) و پەڕاوێکی تریشی نووسی بەناوی (القرآن الكريم والعلم العصري) کە خەڵاتی (التاريخ)ی لە ئەکادیمیەی فەرەنسی لە ساڵی (١٩٨٨) دا لەسەر وەرگرت.. شایانی باسیشە دکتۆر دادەنرێت بە ڕەمزی پرشنگداری فەرەنسا کەوەك خاڵ دیارە بەڕووی فەرەنساوە .

ناوبراو دەڵێت پاش دەساڵ دیراسە بۆم دەرکەت کە قورئان ﴿ لَّا يَأْتِيهِ الْبَاطِلُ مِن بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ تَنزِيلٌ مِّنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ ﴾ فصلت: ٤٢

لە ساڵی (١٩٨٢) دا دکتۆر چوو بۆ کۆنگرەیەکی پزیشکی لە سعودیەو باسی دۆزینەوەکەی خۆی کرد کە پاش دیراسەی مۆمیای فیرعەون بۆی دەرکەوتووە کە فیرعەون لە

دەریادا خنکاوە، کە ئەم ئایەتەیان لە قورئانـدا پیشـان دا ﴿ فَٱلۡيَوۡمَ نُنَجِّيكَ بِبَدَنِكَ لِتَكُونَ لِمَنۡ خَلۡفَكَ ءَايَةٗۚ وَإِنَّ كَثِيرٗا مِّنَ ٱلنَّاسِ عَنۡ ءَايَٰتِنَا لَغَٰفِلُونَ ﴾ یـونس: ٩٢ بـە دەنگـی بـەرز لـە بەردەم ئامادەبوواندا وتی: من ئیمانم بەم قورئانە هێناو موسڵمان بووم..[١]

شایانی باسە کاتێك کتێبی یەکەمی نووسی بۆ چەند زمـان وەرگێـڕدراو بـە رۆژهـەڵات و رۆژئاوادا بڵاوبۆوە، زۆرکەس ویستی وەڵامی باتەوە، یەکێ لەوانە دکتۆر ولیام کامبـڵ بـوو کـە کتێبێکی نووسی بە ناوی (قورئـان و کتێبـی پـیرۆز لـە رۆشـنایی زانیـاری و مێـژوودا) ئـەوەی سەیرە نەك هیچی پێنەکرا بەڵکو پاش ماوەیەك دکتۆر ولیام کامبڵ بۆ خۆشی موسڵمان بوو.[٢]

دەیەم: پاپا قایل نابێت بە ئاشکرا دانوستان بکات:

خوای گەورە ئەفەرموێت: ﴿ قُلۡ يَٰٓأَهۡلَ ٱلۡكِتَٰبِ تَعَالَوۡاْ إِلَىٰ كَلِمَةٖ سَوَآءِۭ بَيۡنَنَا وَبَيۡنَكُمۡ أَلَّا نَعۡبُدَ إِلَّا ٱللَّهَ وَلَا نُشۡرِكَ بِهِۦ شَيۡـٔٗا وَلَا يَتَّخِذَ بَعۡضُنَا بَعۡضًا أَرۡبَابٗا مِّن دُونِ ٱللَّهِۚ فَإِن تَوَلَّوۡاْ فَقُولُواْ ٱشۡهَدُواْ بِأَنَّا مُسۡلِمُونَ ﴾ آل عمران: ٦٤ واتە: ئەی خاوەنانی کتێـب وەرن بـۆ لای وشـەیەك کە یەکسان بێت لە نێوان ئێمە و ئێوەدا کە هیچ کەسێك نەپەرستین تـەنها الله نـەبێت و، هـیچ هاوەڵێکیشی بۆ بڕیار نەدەین،ئەمە بانگەشەیەکی خواییە بۆ هـەموو ئەوانـەی کـە بانگەشـەی ئەوە ئەکەن کـە خـاوەن بەرنامـەن کـە وەرن بـا بیەك وشـە هـەڵگرین کـە یەکتاپەرسـتی خـوای گەورەیە.

کاتێك پێغەمبەرﷺ نامەی بۆ هیرەقلی گەورەی ڕۆم -کـە لەسـەر ئـاینی نەسـرانی بـوو- نارد بۆی نوسی: (أسلم تسلم والا فان عليك اثم الاريسيين) واتە: موسوڵمان ببـە سـەلامەتیت، ئەگەر نا ئەوا هەموو تاوانی دەست و پێوەندو کەسانی ترت لە ئەستۆیە.

ئەگەر سەیرێکی مێژووی بابەوی بکەین جگە لە یەك حاڵەت نەبێت ئیتر هەمیشە بابا لە بـەردەم وەرگـرتنی ئـاینی خـوای گـەورەدا وەسـتاوەو وەك دیـوارێکی ئەسـتور نەیهێشـتووە شوێنکەوتوانی ئاینی ڕاستی خوایان پێبگات.

١- المجتمع ژ ١٧٤٨.

٢- www.knewsdaily.net

کاتێك هیرەقل نامەکەی پێغەمبەری پێگەشت، ئەویش یەکسەر نامەی نووسی بۆ حیبری ئەعزەمی ڕۆما، کە نامەی پێغەمبەر گەیشت بە حیبر وخوێندیەوە، زانی کە ئەمە نامەیەکی ئاسایی نیەو خاوەنی ئەم نامەیە پێغەمبەری خوایەو ئیتر خۆی لە ڕۆماوە هات بۆ لای هیرەقل لە سوریا، دوای تاوتوێکردنی ناوەڕۆکی نامەکە بابا ئیعلانی باوەڕبونی خۆی کرد، بەڵام ئەوانی تری دەوری هیرەقل ئەمەیان پێ وەرنەگیراو هەر لەوێ کوشتیان و بوو بە شایەتێك بە سەریانەوە، ئەوەبوو هیرەقلیش ویستی ئیمان بێنێت بەڵام دەسەڵات و دەستوپێوەندو قەشەکانی دەوروبەری بونە ڕێگری و پەشیمان بۆوە (پەڕاوی لە خزمەت قورئاندا - بەشی کۆتایی/نووسەر).

لەو کاتەشەوە (پۆلس)ی جوولەکە توانی ئاینی نەسرانی لە ئاینی یەکتاپەرستیی یەکخواییەوە بەرەو سێ خوایی و بەو شێوەیە بەرێت کە ئێستە هەیە، ئیتر مێژووی کەنیسە بووە چەواشەکردنی حەقیقەت و چەوسانەوەی خەڵك بە ناوی ئاینەوە.

گەورەترین ستەم شاردنەوەی ڕاستیەکانە، گەورەترین ڕاستیش ناسینی خوای پەروەردگارەو شوێن کەوتنی دواین پێغەمبەرە کە محمدە ﷺ، لە گەڵ ئەو هەموو بەڵگە ڕۆشن و ڕونانەی کە لە بەر چاوون، بەڵام هەمیشە باباکان و ئەوانیش لە دوای ئەوانەوە هاتوون ڕاستیەکانیان لە شوێنکەوتووەکانی خۆیان شاردۆتەوەو چەواشەیان کردوون، لە کاتێکا زۆر بە دڵنیاییەوە ئەزانن کە محمد ﷺ پێغەمبەری خوایەو مەسیح علیه السلام مژدەی هاتنی پێ داوە، خوای گەورە ئەفەرموێت: ﴿ ٱلَّذِينَ ءَاتَيۡنَـٰهُمُ ٱلۡكِتَـٰبَ يَعۡرِفُونَهُۥ كَمَا يَعۡرِفُونَ أَبۡنَآءَهُمۡ ﴾ البقرة: ١٤٦.

ئەوانەی کتێبمان پێ داوون ئەو پێغەمبەرە ئەناسن هەر وەك چۆن مناڵەکانی خۆیان ئەناسنەوە بۆیە کاتێك گاورەکانی نەجران هاتنە خزمەت پێغەمبەر دوای مشت ومڕێکی زۆر، دوای ئەوەی ئەو ئایەتەی سەرەوەی بۆ خوێندنەوە ئیتر داوای موباهەلەی لێ کردن (واتە: کۆبوونەوەی هەردوولا بە ماڵ و منداڵەوەوپاڕانەوە کە لەعنەتی خوا لە درۆزنان بێت) بەڵام ئەوان نەیانوێرا، بۆ؟ لە بەر ئەوە لایان ڕۆشن بوو کە محمد پێغەمبەری خوایەو ڕاست ئەکات و ئەترسان لەوەی کە خوا نهێنیان هەڵماڵێت و ناودڵیان کەشف بکات.

یەکێك لە گەورەترین و ترسناکترین ستەمی پاپا بۆ شوێنکەوتوانی بڕیاردانی ئەوەو فرستادەیە بۆ خوای گەورە - پەنا بە خوا - سەری تاوانیش لێرەدا پاپایە، ڕوون و ئاشکرایە کە

مەسیح (علیه السلام) بە یەکتاپەرستی هاتووە بۆ نەوەی ئیسرائیل، وە داوای لێکردوون کە تەنها خوا بپەرستن و بەس، بەڵام دوای مەسیح بە چەند سەد ساڵێك پۆلس هات (جولەکەیەکی دوژمن بوو بە نەسرانیەکان)، بەردەوام ئەشکەنجەو ئازاری شوێن کەوتووانی مەسیحی دەدا، بەڵام سەیری کرد چەند توند بێت لە سەریان هەر زیاتر ئەبن و گەشە ئەکەن، ئیتر وتی پێویستە من بە شێوازێکی تر ئەم دینە لە ناوبەرم، ئەویش بەوەی دەبێ بنچینەی ئاینەکە لەتەوحیدو یەکتاپەرستیەوە بکەم بە ئاینی شیرك و هاوەڵگیری، ئەوەبوو بڵاوی کردەوە کە من تا ئێستە جولەکە بووم بەڵام لە ئێستە بە دواوە ئیتر بۆم دەرکەوتووە کە ئاینی مەسیحی ڕاستەو بوومە گاور، ئەوە بووە خاڵی وەرچەرخانی ئاینی نەسرانی لە ئاینێکی یەکخواناسیەوە بۆ ئاینی سێ خوایی، پۆلس توانی ئەوەی بە ئەشکەنجەو ئازار بۆی نەکرا، بەم شێوەیە بیشێوێنێت ولە ناوەرۆکی خۆی دوری بخاتەوە، ئیتر لەو کاتەوە تاکو ئێستەش ئەم ئاینە بۆتە سەرچاوەی شیرك و هاوبەش پەیداکردن، کاتێك کە مەسیح دێتە زمان ئەڵێت: من بەندەی خوام ﴿إِنِّي عَبْدُ ٱللَّهِ﴾ مريم: ٣٠ و ناڵێت من کوڕو فرستادەی خوام!، بەڵام ئەمانەی ئێستە فەرمان ئەدەن بە دووملیار مەسیحی کە بڵێن عیسا کوڕی خوایەو ناردویەتیە سەر زەوی لە پێناوی تاوانی مرۆڤایەتیداو زۆرێك لەو قسە بێ بنەمایانە.

ئەگەر تۆزێك بە مێژوودا بچینە خوارەوە ئەبینین کە پاپا دەورێکی ئێجگار خراپی هەبووەو، هەمیشە دەسەڵاتێکی توندو تیژو داپڵۆسینی بە کارهێناوە.

قوستەنتینی دەسەڵاتداری ڕۆما پێش ئەوەی ببێ بە نەسرانی، بت پەرست بوو، کاتێکیش ئەم ئاینەی وەرگرت، هەر سەرەتا بە لاری وەری گرت و ئەم ئاینە شێواوەی کە تێکەڵاو بوو بە بیروبۆچونی بت پەرستی، بووە بەردی بناغەی ئیمبراتۆریەتی ڕۆمانی و تا ئێستەش سەری ڕمە لە دوژمنایەتی کردنی خوای گەورەدا و ئەم دوژمنایەتیەش تا ڕۆژی دوایی هەر بەردەوامە، بەم شێوەیە ئەم ئاینە تێکەڵاو بە هەواو ئارەزوی قوستەنتین وهەواو ئارەزوی بابای ئەو کاتە بووە ئاینی ڕەسمی ئیمبراتۆری ڕۆمان. لە سەدەکانی ناوەڕاستدا سێ کۆچکەی پاشاو دەرەبەگ و بابا دەستیان لە بینەقاقای هەژاران و خەڵکی داماوی ئەوروپا نابوو، بە شێوەیەك کە مێژوو شەرم ئەکات باسی بکات، چۆن دینێك کە بابا گەورەترین نوێنەریەتی ودەستی لە گەڵ زوڵم و

ستەمدا تێکەڵاو کرد، چۆن نوێنەری خوا لە سەر زەویدا گەشتە شەوەی کە بەهەشت مەتربە مەتر بفرۆشی کە بە "پسوولەی لێخۆشبوون" ناسراوە لە مێژوودا..!

نموونەی زوڵم و ستەمی کەنیسە بە نوێنەرایەتی بابا لە مێژوودا کەم بووە، بەڵکو ئەتوانین بڵێین هاوشێوەی نەبووە، دوای ئەوەی کە دەوڵەتی ئیسلامی لە ئەندەلوس ڕوخاو خاچ پەرستەکان زاڵ بوون، سەربڕینگایەکیان دانا بە ناوی دادگاو ناویان نا (محاكم التفتيش - دادگای پشکنین) کە مێژوو سەردانەخات کاتێك باسی ئەکات، چۆن ژن و منداڵ و گەورەو بچوك بە هەموو شێوەیەك سزا دراون وزۆریان لێ کراوە کە دینی خۆیان بگۆڕن ئەنا ئەکوژرێن و چەندەها چیرۆکی دڵتەزێن کە مێژوو تۆماری کردووە بە شێوەیێك کە دوای چەند ساڵێکی کەم تاکە مسوڵمانێك بەئاشکرا لەو وڵاتانەدا نەما.

کەنیسە بە نوێنەرایەتی پاپا چەندی لە تواناداا ببوایە هەوڵی ئەدا کەس لە ئینجیل نزیك نەبێتەوە تەنها خۆی نەبێت، لە سەدەکانی ناوەڕاستدا قەدەغە بوو هەر کەسێکی تر جگە لەبابا و قەشەکانی تر ئینجیل بخوێننەوە هەرچەند خوێنەواریش کەم بووە، کاریگەری خراپی ئەم فەتواو دەسەڵاتەی بابا وای کرد کە بزوتنەوەیەکی چاکسازی لە ناو خودی مەسیحیەکاندا دروست ببێت کە مارتن لۆسەر ڕابەرایەتی ئەکردو کۆمەڵێ داواکاری کە لە (٩٢) خاڵ پێك هاتبون بیخەنە بەردەم پاپاو لە دوایشدا کەنیسەی پرۆتستانت بە تەواوی پێکهات و لە کاسۆلیك جیابونەوە، یەکەمین داواکاریشیان ئەوە بوو کە نابێت لە نێوان خواو مرۆڤدا هیچ واسیتەیەك هەبێت و هەموو کەسێکی مەسیحی بۆی هەیە ڕاستەوخۆ ئینجیل بخوێنێتەوەو شارەزای ببێ، کە ئەمەشیان لە مسوڵمانەکانەوە وەرگرتبوو، چونکە کاتێك لە هێرشی خاچ پەرستەکاندا بینیان وا موسوڵمانەکان هەموویان خۆیان قورئان ئەخوێننەوەو تێی ئەگەن، ئیتر وتیان بۆ ئێمەش وەك ئەوان نەکەین، بۆچی ئینجیل هەر ئەبێ لای قەشە بێ و هەر ئەو شارەزایی هەبێت تیایدا.

کەنیسە بە نوێنەرایەتی پاپا جەنگێکی بێ بەزەیی بەرپاکردبوو دژی هەرچی زاناو شارەزاو ڕۆشنبیر هەیە، بە ناوی خواوە تا سەر ئێسقان دوژمنایەتی زانست و زانایانی ئەو کاتەی ئەکرد، سەرەتا خەڵکی لایەنگری کەنیسە بوون، بەڵام وردە وردە کەنیسە لاواز بوو تاکو بەم شێوەیەی ئەمڕۆ لە چوار دیواردا خۆی بینیوەتەوەو پیرو داماوو پەك کەوتەکان نەبێت کەس هاتو چۆی ناکات.

لە سەدەکانی ناوەڕاستا کەنیسە بە نوێنەرایەتی بابا سەری ڕم بوو دژی جیهانی ئیسلامی ئەو کاتە، پاپا توربانی دووەم وەك مەکوك ئەگەڕا بە سەر ولاتەکانی فەرەنسەو بەریتانیاو ولاتانی تردا تاکو توانی هەموو ئەوروپا یەك بخات بۆ هێرش کردنە سەر جیهانی ئیسلام، ئەوە بوو هێرشەکانی شەڕی خاچ پەرستی دروست بوو کە پاپاکانی ئەو کاتە دەوری سەرەکیان هەبوو تیایدا و هەستی ئاینی پالنەریان بوو، ئەو کاتەش ئەوروپا چاوی تەماعی بڕیبووە بەرووبومی جیهانی ئیسلامی، لە یەکێك لە قسەکانیاندا وتویانە: بە ڕاستی ولاتی موسولمانەکان هەنگوین و گەزۆی لێ دەبارێ..ئەمەش بووە هۆی هێرشێکی درێژخایەن بۆ سەر مسولمانان و، وەك مێژوو دەڵێت: تەنها لە قودس دا حەفتا هەزار کەسیان کوشت و سەریان بڕین، تەنانەت یەکێکیان کە لەو کاتەدا سەردانی بیت المقدس ی کردووە دەڵێت: نەمتوانی قاچ هەلگرم لە بەرسەری ئەو موسولمانانەی کە سەربڕابوون و لێکرابونەوەو خوێن لە هەندێ شوێن تا خوار ئەژنۆ هاتبوو، بەم شێوەیە جیهانی نەسرانی ئەو کاتە لە شەڕو کوشتن و بڕین زیاتری نەئەزانی، تاکو تێکەلاوبوون لە گەڵ موسولمانان و سەیریان کرد کە موسولمانان خاوەنی شارستانی و زانیاری و خوێندن و کۆمەلێ شتی ترن کە ئێستە جێگەی باسی نیە، ئیتر وردە وردە هەولیان دا کە خۆیان خەریکی خۆیندن و خوێندەواری بکەن، چونکە تا ئەو کاتە ڕەنگە بە پەنجەی دەست خوێنەوارەکانی ئەوروپا بژمێردرانایە، نەك خوێندەواری بگرە دژی خوێندنیش بوون و هەر کەسێك خاوەن تێڕوانین و تیورێکی زانیاری بووایە توشی ئەشکەنجەو ئازار دەبوو.

بە ئاگاداری کەنیسەو بە فەرمانی پاپا سەدان زاناو ڕۆشنبیرو هونەردۆست و بیریاری ئەو کاتەی سەدەکانی ناوەڕاست لە سێدارە دران یان سوتێنران یان نەفی و دەربەدەرکران، نموونەکانی وەك برۆنۆ کە سوتێنراو گالیلۆ کە پاپا فەرمانی دەرکرد کە نابێت کەس بیدوێنێت و تەنانەت ژنەکەشی لێ قەدەغەکرد، تاکو لە دواییدا بە ملکەچی پەشیمان بۆوەو هاتەوە دەستی پاپای ماچ کرد، تاوانەکەشی تەنها ئەوەندە بوو کە باوەڕی بە خولانەوەی زەوی هەبوو کە پێچەوانە بوو لە گەڵ بۆچونەکانی کەنیسە کە باوەڕیان وابوو زەوی وەستاوەو ناخولێتەوە. فشاری کەنیسە لە سەر زاناو ڕۆشنبیران هێندە توندو تیژو بە هێز بوو تاکو گەشتە ڕاددەیەك کە هەموو ئەوروپا هەڵسا لە کەنیسەو بە یەکجار شۆڕشیان بەرپاکرد کە تێوری پەرەسەندی داروین و کتێبەکەی "بنچینەی جۆرەکان" خالی وەرچەرخان بوو لە مێژووی دژ بە کەنیسەداو بۆ دوا جار خەلکی ڕووی کردە ئیلحادو بێ باوەڕی.

بۆچی ئەوروپا ئیلحادو بێ دینیان هەڵبژارد؟ بۆچی بەهەموو شێوەیەك كەوتنە دژایەتی کردنی کەنیسە؟

لە بەر ئەوەی کەنیسە هێمای دواکەوتویی و نەخوێنەواری بوو، بە هەموو هێزو توانایەکەوە بەرگری لە نەخوێندەواری ئەکرد، کەنیسە هێمای دەرەبەگایەتی بوو، هەمیشە قەشەکان ودەرەبەگەکان لە یەك ئاستا ئەژیان،هەندێك لە قەشەکان پێشبڕکێیان ئەکرد لەوەی کە کامیان درەنگتر خۆی ئەشوات یان دەم و چاوی ئەشوات تاکو لە مەلەکوت نزیکتر بێتەوە، جا ئاینێکی ئاوەها بە حەق تلیاکی گەلانەو پێویستە بخرێتە ناو چوار دیوارەوە.

کاتێك ئەو کێشەیە بە سەرکەوتنی عیلمانیەت و بێ دینی لە ئەوروپا کۆتایی هات، یەکەمین دەوڵەتی ئیلحادو بێباوەڕی لە فەڕەنسە دروست بوو کە لە سەر بناغەی دژایەتیکردنی ئەو دینە پێکهاتبوو کە پاپا و شوێنکەوتوانی نوێنەری بوون، بۆیە هۆی سەرەکی ئیلحادو بێباوەڕی ئەوروپا ئەگەڕێتەوە بۆ پاپاو قەشەکان کە بە هەموو شێوەیەك بە ناوی دینەوەو بە ناوی خواوە دژایەتی هەموو زانست و زانیاریەکیان ئەکرد.

پاپای پێشتر یەکێك بوو لە بەناوبانگترین پاپاکانی کەنیسە لە مێژوودا، لە بەر ئەوەی مامۆستا بوو لە دەروونناسیدا، ئەیزانی چۆن وشە هەڵبژێرێت و چۆنیش خۆی لێ دەرباز بکات، یەکێك لە دروشمە گەورەکانی کە بەرزی کردبۆوە حیوارو گفتوگۆ بوو لە گەڵ مسوڵمانانەدا، بە تایبەت لە دوای سالآنی هەشتاکانەوە لە زۆر شوێندا باسی ئەوەی ئەکرد کە پێویستە گفتوگۆ بکرێت لە گەڵ موسوڵمانەکاندا، بەڵام لە ڕاستیدا مەبەستی پاپا گفتوگۆ نەبوو، بەڵکو بە گاورکردنی موسوڵمانەکان بوو، هەرکاتێك پاپاچوبێتە وڵاتێك کە زۆرینەی مسوڵمان بوبێت (پاپای پێشووزیاتر لە بیست وڵاتی ئیسلامی گەڕاوە)، بانگەشەی گفتوگۆو حیواری کردووە لە گەڵ مسوڵمانەکاندا، بەڵام کاتێك کە دەرفەت لە بار بووە بۆ گفتۆگۆی ڕاستەقینەو بێ پەردە دەربارەی ئەو دوو ئاینە گەورەیە، پاپا خۆی دزیوەتەوەو گوێی لێ خەواندووە، ئەم قسەیەش لە خۆمانەوە ناکەین و لێرەدا حەز ئەکەم نموونەیەکی زیندوو بهێنمەوە لە سەر ڕاستی بانگەشەی پاپاو کەنیسە لە مەڕ دانوستان لە گەڵ موسوڵمانەکان، ئایا بە ڕاستیانە یان هەر فرت و فێڵێکە بۆ لە بار بوونی ئاوو هەواوی گونجاو تاکو موسوڵمانەکان بەرەو مەسیحیەت بڕۆن .

مامۆستا ئەحمەد دیدات لە نامیلکەی (خمسون ألف خطأ في الكتاب المقدس و حوار مع البابا) لاپەڕە (١٦) بەناونیشانی (حوار البابا يعني التحول) دەڵێت: ئێمە ئەزانین کە بە

ڕاستی پاپا نایەوێ حیوارو گفتوگۆ بکات، لە ڕاستیدا ئەو بانگەشە بۆ مژدەدەرەکانی ئەکات تاکو بڕۆن و موسوڵمانەکان بگۆڕن بەرەو مەسیحیەت، بەڵام ئەگەر وشەی گۆڕینی بەکارهێنا ئەوا مسوڵمانان ئاگادار ئەبنەوەو بەرگری لە دینەکەیان ئەکەن، ئەو زۆر بە وردی و لێهاتوییەوە وشەی گفتوگۆ -الحوار- بە کاردێنێ لە بریتی وشەی گۆڕین -التحویل-.

جا بۆ لابردنی ئەم گومانە بە سەر قوداسەتی پاپاوە، ئێمە بە دەم داواکەیەوە هاتین و ویستەکەیان بە جێهێنا لە کردنەوەی گفتوگۆیەکی ڕاستەقینە و بانگەشەمان کرد کە ئێمە ئامادەین بە گرتنی حیوارێکی کراوە لە گۆڕەپانی قدیس بوتروس لە ناو فاتیکاندا لە ڕۆما لە کات و مێژووی لە باردا کە ئەوان پێیان قبوڵە تاکو ئەرکی سەرشانی قوداسەتی پاپا قورستر نەکەین و، نامەیەکمان بۆ نوسی لە بەرواری (١) ڕەمەزانی ساڵی (١٤٠٤) کۆچی، بەرامبەر بە (١) یونیوی (١٩٨٤)ز.

پاپا پەشیمان بووەوە: دوای سێ نامەی ترو بروسکەیەك لە ئابی (١٩٨٤)دا کە بۆمان نارد،پاپا وەڵامی دایەوە بەوەی بە شێوەیەك ڕازیە کە لە سکرتاریەتی پاپا گفتۆگۆکە ئەنجام بدرێت و لە دانیشتنێکی تایبەتیشدا بێت. منیش لە (١٧) سێبتەمبەری (١٩٨٤) بەم نامەیە وەڵامی قوداسەتی پاپام دایەوە:

"بەڕاستی ئێجگار دڵخۆش بوین بەوەی کە ئێوە بارودۆختان بۆ یەکتربینینمان ئامادە کردووە، بەڵام ئێمە ئەوە زۆر گرنگە بە لامانەوە کە هەروەك نامەکەمان بۆتان گشتی و ئاشکرایە، بەو شێوەش بە یەکگەشتنەکەمان گشتی و ئاشکرا بێت، وە من خۆم ئەو پێشنیارەم کرد کە بە یەکگەشتنەکە لە گۆڕەپانی القدیس بگیرێت، چونکە گفتۆگۆ لە نێوان مەسیحیەت و ئیسلامدا، جێی گرنگی پێدان و خولیای شوێن کەوتەی هەردوو ئایینە گەورەکەیە کە ژمارەیان دەگاتە دوو ملیار کەس زیاتر، جا لە پێناوی ئەوانەدا، وە لە پێناوی حەقیقەت و ڕاستیدا، وە بۆ ڕەزامەندی خواش، پێویستە خۆمان بە دوور بگرین لە گۆشەگیری و دانیشتنێکی بە تەنهایی کە هیچ پێویست ناکات، ئێمە زیاتر لە چاوپێکەوتنێکمان مەبەستە کە لە سکرتاریەتی ئێوە بکرێت وەك لە پێشنیارەکەتاندا هاتووە، بە شێوەیەك ئێمە تەنها لە خوارووی ئەفریقیادا ئەوەندە کەس هەیە کە مەبەستیەتی و حەز ئەکات کە ئاگاداری ئەو حیوارو گفتۆگۆیە ببێت کە سێ تەیارەش نایانگرێت، کە لە (جوهانسبیرگ و دوربان و کیب

تاون)ەوە دێن. ئومێدەوارین ئاگادارمان بکەن لە گونجانی سکرتاریەتی ئێوە بۆ شوێنی ئەو هەموو خەڵکەی کە دێن و ئەمە لە گەڵ هەزاران کەسی تریش کە ڕەنگە بیانەوێت بەشداری بکەن لەو چاوپێکەوتنەدا، هەروەها لە پێناوی ئەوەی کە هەزاران کەسی تر هەن کە ناتوانن بێن و بەشدار بن داوانەکەم و هیوادارم کە ڕەزامەندی بنوێنن بۆ ئەوەی کە بتوانین بابەتەکانی گفتوگۆکە بە شریتی ڤیدیۆ تۆمار بکەین تاکو گفتۆگۆکەمان بگاتە ئەوانیش، وە ئەگەر وا نەبێت ئەوا ئێمە سوودی ئەو گفتوگۆیە لە خەڵکی ئەبڕین و بێ بەشیان ئەکەین .

دوای ئەوەی کە پاپامان لە قافا گرت، بێ دەنگ بوو (وەڵامی نەدایەوە)؟!

ئیتر دوای دوو مانگ چاوەڕوانی بروسکەیەکی ترمان بۆ نارد لە (٢٩) نۆڤەمبەری (١٩٨٤)، بۆ سکرتاریەت و بۆ خودی پاپا، وە دوای مانگێکی تر لە (٢٧) سێبتەمبەر دوو بروسکەی ترمان بۆ نارد بەڵام بێ سوود بوو، ئیتر بۆ دوا جار لە هەوڵێکی بێ ئومێدیدا بروسکەیەکی تریشمان بۆ خودی پاپا ناردو بە ناو خەڵکیشدا بڵاومان کردەوە ((بە ڕاستی ئێمە نەمانزانی کە بانگەشەکردنی پاپا بۆ حیوارو دووبارەکردنەوەی ئەم وشەیە: ئێمە حیوارمان ئەوێت، ئێمە حیوارمان ئەوێت، تەنها فێڵێکی گەورەیەو هیچی تر، وە بە ڕاستیش ئێمە هەڵسایین بە وەڵامی فێڵەکەی و سەلماندمان بۆ جیهان کە ئەمە تەنها بۆ پێکەنینەو هیچی تر، بە ڕاستی پاپا ئەو گفتۆگۆیەی کە هەر باسی ئەکرد لە ناوی بردو هەڵیوەشاند، وە ئێمە بێ تاقەتین بە شکستی پاپا و وەڵام نەدانەوەی، بەڵام ئەمە تووشی هەڵچون و بێزاریمان ناکات)).

ئەمە دەقی نامەو قسەکانی مامۆستا دیدات بوو کە بۆ سەری کەنیسەی کاسۆلیکی نوسیبوو، وە ئامادەی حیوارو گفتوگۆ بوو لە گەڵ پاپا و لە مەیدانی فاتیکاندا، ئەمەش حەقیقەتی بانگەشەی پاپا بوو بۆ حیوارو گفتۆ گۆ لە ئەگەڵ ئیسلامدا.

لێرەدا چەند خاڵێك كۆئەبێتەوە:

یەکەم: ئەو هەموو بانگەشەیەی پاپا ئەیکرد بۆ حیوار و گفتۆگۆ لەگەڵ مسوڵمانەکاندا لە ڕاستیدا جگە لە فرت و فێڵ هیچی تر نەبوو.

دووەم: دوای ئەوەی کە بۆی دەرکەوت کە مسوڵمانەکان بە جدی ئەیانەوێت بە شێوەیەکی ئاشکراو لە بەر چاوی ملیۆنەها کەس ئامادە بن، پاشگەز بۆوەو ویستی بە شێوەیەکی نهێنی لە سکرتاریەتی پاپا خۆی بێت.

سێیەم: پاش ئەوەی بەوەش ڕازی بوون، پاپا خۆی لەوەش دزیەوەو نەهات بە دەم داواکەیانەوە..

پاپای فاتیکان ترسناکترین پەیاننامەی مۆرکرد لە تەمەنی خۆیدا کە بێ بەری کردنی جولەکە بوو لەخوێنی مەسیح، ئێمە ئەزانین کە خوای گەورە پێش (١٤٠٠) ساڵ جولەکەی بێ بەری کردووە لەو خوێنەو بڕاندویەتیەوە کە مەسیح (علیە السلام)، نە کوژراوەو هەڵنەواسراوە ﴿ وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ ﴾ النساء: ١٥٧، بەڵام ئەمەی پاپا کردی بەرامبەر بە جولەکە، مانای ئەوەیە بە درێژایی (٢٠٠٠) ساڵی مێژووی کەنیسە بە درۆ بوهتانیان بۆ جولەکە کردووە، دوای ئەوە ئەگەر جولەکە بەرین لە خوێنی مەسیح و هەڵیان نەواسیوە ئەی ئیتر ئەو خاچە چی ئەگەیەنێت و چ مانایەکی ئەبێت؟! بەڵام لە لایەکی ترەوە کاتێك هات بۆ سوریاو داوایان لێ کرد کە داوای لێبوردن بکات لە هێرشە خاچپەرستیەکانی سەدەکانی ناوەڕاست بۆ سەر موسوڵمانان، ئامادە نەبوو داوای لێبوردنی نەکرد، هەروەها ئامادەش نەبوو کە بچێتە سەر گۆڕی صلاح الدینی ئەیوبی، پاپا ئامادەیە جولەکە بەری بکات کە بە هەموو توانایەکیانەوە دژی مەسیح (علیەالسلام) و حەواریەکانی شوێن کەوتەی بوون و هەمووجۆرە سزادانێکیان بە کار هێنا لە دژیان، بەڵام ئامادە نیە داوای لێبوردن لە موسوڵمانان بکات کە زیاتر لە ملیارێکن و لە شەڕەکانی خاچ پەرستەکاندا ئەوان هێرشیان هێنایە سەر وڵاتانی ئیسلامی و قودسیان داگیر کرد!

لە کۆتاییدا ئەوەمان لە بیر نەچێت کە پاپا یەکێك بوو لە پاپا گەڕۆکەکان وبە (پاپای گەڕۆك ناسراوە) و لە کۆتاییەکانی ژیانیشدا هەموو هەوڵێکی تەرخان کردبوو بۆ بڵاوکردنەوەی نەسرانیەت لە وڵاتانی ئیسلامدا، بە تایبەتی عێراق و ویستی لە سەردەمی بەعسدا بێت بۆ عێراقیش بەڵام لەبەر باری تەمنی نەیتوانی، یەکێك لە قسە گرنگەکانی دەربارەی عێراق دوای داگیرکردنی لە لایەن ئەمریکاوە دەڵێت: " إن الأجواء في العراق مهيأة للتنصير كأفضل ما يكون"بارودۆخ لە عێراقدا زۆر گونجاوە بو تەنسیرکردن و بە گاورکردنی موسوڵمانان، هەروەها بە ماوەیەکی کەم پێش لە ناوچون و مردنیشی جێگرێکی تازەی دانا بۆ ئیشوکاری بابەوی لە نیوەدورگەی عەرەبدا کە وڵاتەکانی بەحرەین و سعودیەوە کویت و قەتەرو ئیمارات و عومان و یەمەن ئەگرێتە خۆ.

ئەگەر پاپا ئیمانی بە خوای تاك و تەنها بێنایەو شوێن پێغەمبەرەکەی بکەوتایە، جێگەی بەهەشتی بەرین ئەبوو لە دوارۆژدا ﴿ وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ ٱلْكِتَٰبِ ءَامَنُوا۟ وَٱتَّقَوْا۟ لَكَفَّرْنَا عَنْهُمْ سَيِّـَٔاتِهِمْ وَلَأَدْخَلْنَٰهُمْ جَنَّٰتِ ٱلنَّعِيمِ ﴾ المائـدة: ٦٥ بەڵام تاوانی خۆی و هەموو شوێن کەوتووەکانیشی لەگەڵ خۆی بەرەوقیامەتی هەتا هەتایی برد.[1]

یازدەیەم: هەزاران نەمساوی ڕوودەکەنە ئیسلام:

(تووشی سەرسوڕمان بووم و واقم وڕما لەوبەرنامە خواییەی لە دوتوێی سورەتی بەقەرەدا هاتووە، کە وای لێکردم هەست بە بوونی خوا بکەم و ئیمان لە ناخمدا کڵپە بکات و سەرهەڵدات...) بەم وشانە بەرپرسی دەستەی ڕاگەیاندنی بنکەی ئسلامی لە نەمسا باسی چۆنیەتی مسوڵمانبوونی خۆی کرد.

ئامینە بیگاتی یەکێکە لە هەزاران نەمساوی کە ساڵانە دێنە بنکە ئیسلامیەکانی نەمساو ئیسلامەتی خۆیان ڕادەگەیەنن، ئەوەی جێی سەرنجە لە دوای ڕوداوی سێبتەمبەری (٢٠٠١) وە پرسیار دەربارەی ئیسلام بۆتە دیاردەیەکی بەرچاو بۆ خەڵکی نەمسا بە تایبەت چینی ئافرەتان و بەردەوام دێنە بنکە ئیسلامیەکان بە تایبەتی لە ڤیەننا ی پایتەخت و دوای خوێندنەوەو لێکۆڵینەوە لە ئاینی ئیسلام ئیسلامەتی خۆیان ئاشکرا دەکەن.

بەپێی ئەو لێدوانەی دکتور فرید الخوتی بەڕێوەبەری بنکەی ئیسلامی لە شاری ڤیەننا بۆ پەیامنێری (ئیسلام ئۆن لاین) تەنها ئەمساڵ بنکەی ئیسلامی پێشوازی لە (٥٠) هەزار هاوڵاتی نەمساوی کردووە بە مەبەستی شارەزابوون و تێگەیشتن لە ئاینی ئیسلام.

هەروەها وتی: کە زۆرێك لە زانکۆکان و قوتابخانەو بنکە کۆمەڵایەتیەکان داوایان کردووە کە زیاتر شارەزای ئیسلام بن و لەگەڵ مسوڵماناندا یەکتر ببینن و ڕاگۆڕینەوە بەردوام هەبێت.

هۆی مسوڵمان بونی زۆرێك لە نەمساویەکانیش ئەگەڕێتەو بۆئەوەی کە هیچ توندوتیژی و گرژیەك نابینن لە وەڵامدانەوەی پرسیارەکانیان کاتێ پرسیار لە هەر بابەتێکی ئیسلامی ئەکەن، لە کەش و هەوایەکی ئازادو سەربەخۆدا وەڵام ئەدرێنەوە.

١- پێگەی زاگرۆس.

هۆکاری دیکەش هەن بۆ نموونە وەك شوکردنی هەندێ لەکچانی ئەمساوی بە مسوڵمانەکان، یان وتوویژو ڕاگۆڕینەوەو قسەکردن لەسەر ئیسلام لە کاتی ئیشکردندا لە کارگەو شوێنەکانی دیکەدا.

شایانی باسە کە ئاینی ئیسلام خێراترین ئاینە لە بڵاوبونەوەدا لە ئەمسادا و بە ڕەسمی ناسێنراوە.

ژمارەی مسوڵمانەکان لە نێوان (٣٥٠) تا (٤٠٠) هەزار کەس ئەبن لە کۆی دانیشتوانی ئەمسا کە هەشت ملیۆنن و، مسوڵمانەکان لە هەر نۆ ویلایەتەکەی ئەمسادا بڵاوەیان کردووە بە تایبەت لە ڤیەننای پایتەخت.

لە ئەمسادا تەنها یەك مزگەوت هەیە کە منارەی هەبێت ئەویش مزگەوتی ڤیەننایە، بەڵام زیاتر لە (٢٠٠) شوێنی نوێژکردن هەیە کە وەك مزگەوتی بچوك نوێژیان تیادەکرێت.

هەروەها جێی باسە کە زۆربەی ئەوانەی دێنە ناو ئیسلام لە ئەوروپاو شوێنانی تریش لە ئافرەتانن، ئەمەش ئەوە ئەسەلمێنێ کە ئاینی ئیسلام مافی گەورەی داوە بە ئافرەت و لە شوێنی گونجاوی خۆی دایناوەو ئەو پڕوپاگەندەو هێرشانەی کە ئەکرێنە سەر ئیسلام کە گوایا مافی ئافرەتانی پێشێل کردووە، هیچ بنەمایەکی زانستی نیەو کۆمەڵێ مەبەستی دەرەکی یان تێ نەگەشتنی لە خۆگرتووە..

لە ساڵی (٢٠٠٤) بە پێی سەرژمێری کۆڕی موفتیانی ڕوسیا زیاتر لە بیست هەزار کەس لە مۆسکۆو دەوروبەری بوونە مسوڵمان کە٧٠٪ یان ئافرەتن. ئەمە ئەگەر بەڵگە بێت لە سەر شتێك بەڵگەیە لە سەر ئەوەی کە ئافرەتان بە تایبەتی مافی خۆیان لەم ئاینە پیرۆزەدا ئەدۆزنەوە.[1]

دوازدەیەم: هەڵمەتی بەگاورکردن لە چەند سەرژمێریەکدا!

ماوەیەکە لێرەو لەوێ باس لە بە گاور کردن دەکرێت لە کوردستاندا، جێگەی باسە لە دوای جەنگی عێراقەوە چەندین ڕێکخراوی بە گاور کردن هاتونەتە عێراق و کوردستان و،

١- پێگەی زاگرۆس.

چەندەها کتێب و نامیلکە بڵاودەکەنەوە بە مەبەستی بە گاورکردنی عێراق بە گشتی و کوردستان بە تایبەتی و سەرجەم گەلانی ناوچەکە.

شایانی باسە ئەم هەڵمەتی بە گاورکردنە وەکو باس دەکرێت سەرجەم ناوچەکانی کوردستانی گرتۆتەوە بە ناحیەو قەزاکانیشەوە.

بۆیە بە پێویستی دەزانین سەرژمێرییەك بڵاوبکەینەوە سەبارەت بە کاری تەبشیرو کاریگەرییان لەسەر خەڵکی، کە تیایدا دەردەکەوێت لەگەڵ ئەو هەموو هەوڵ و ماندووبونەدا کەوا دەدرێت لە هەموو جیهاندا بۆ بە گاورکردن، بەڵام چونکە خوای گەورە بەڵێنی داوە کەوا پاشەڕۆژ هەر بۆ ئیسلامە دەبینین ئاینی ئیسلام لەگەڵ ئەو هەموو کێشەو گرفتانەدا ڕۆژ بە ڕۆژ لە بڵاوبوونەوەدایە و بە پێچەوانەوە ئاینی خاچپەرستی و جوولەکە ڕۆژ بە ڕۆژ لە هاتنە دواوەو کەمبوونەوەدان.

ئێستاش با سەیرێکی ئەو سەرژمێرییە بکەین کەوا دەربارەی هەر سێ ئاینەکە (ئیسلام، مەسیحییەت، جوولەکە) بەسێ قۆناغ لە نێوان سالآنی (١٩٧١-٢٠٠١-٢٠٢٥)دا کراوە.

١- بڕی یارمەتی دیاری کراو بە مەبەستی بڵاوکردنەوەی ئاینی مەسیحیەت لە ساڵی (١٩٧٠)دا گەیشتۆتە (٧٠ ملیۆن) دۆلاری ئەمەریکی و، لە ساڵی (٢٠٠١)دا بڕی ئەو یارمەتییە گەیشتۆتە (٢٨٠بلیۆن) دۆلاری ئەمەریکی، وە پێشبینی دەکرێت کەوا لە ساڵی (٢٠٢٥)دا ڕێژەکە بگاتە (٩٥٠ بلیۆن) دۆلاری ئەمەریکی .

٢- ڕێژەی تاوانکردن کەوا لەساڵی (١٩٧٠)دا لە کەنیسەکاندا تۆمار کراوە (٥ملیۆن) تاوان بووە، وە لە ساڵی (٢٠٠١)دا ڕێژەکە گەیشتۆتە (١٧ملیۆن) تاوان، پێشبینی دەکرێت کەوا ڕێژەکە تا ساڵی (٢٠٢٥) بگاتە (٦٥ملیۆن) تاوان.

٣- ژمارەی ئەو ڕێکخراوانەی کەوا نێردراون بۆ بڵاوکردنەوەی مەسیحیەت لە ساڵی (١٩٧٠)دا (٢٢٠٠) ڕێکخراو بووە، لەساڵی (٢٠٠١)دا ژمارەکە گەیشتۆتە (٤١٠٠) ڕێکخراو، وەپێشبینی دەکرێت تا ساڵی (٢٠٢٥) بگاتە (٦٠٠٠) ڕێکخراوی بە مەسیحیکردن.

٤- ژمارەی ئەو کەناڵە ڕاگەیاندنانەی (ڕادیۆوتەلەفزیۆن) کە بە مەبەستی بڵاوکردنەوەی ئاینی مەسیحییەت کراونەتەوە لەساڵی (١٩٧٠)دا (١٢٣٠)کەناڵ بووە، لەساڵی (٢٠٠١)دا ژمارەکە بووە بە (٤٤٥٠) کەناڵ، پێشبینیش دەکرێت تاساڵی (٢٠٢٥) ژمارەی کەناڵەکان بگاتە (٥٤٠٠) کەناڵ.

٥- ژمـارەی گـوێگرانی کەناڵـە مەسـیحییەکان لەسـاڵی (١٩٧٠)دا (١٥٠ملیـۆن) گوێگربووە، لەساڵی(٢٠٠١)دا زیادی کردووە بۆ (٦١٩) ملیۆن گـوێگر، وەپێشـبینی دەکرێـت تاساڵی (٢٠٢٥) بگاتە (١٣٠٠) ملیۆن گوێگر.

٦- ژمـارەی ئـەو نەخشـانەی کـە دانـراوە بـۆ بـە مەسـیحی کردنـی گـەلان لـە سـاڵی (١٩٧٠)دا (٥١٠) نەخشـە بـووە، لەسـاڵی (٢٠٠١)دا ژمارەکـە زیـادی کـردووە بـۆ (١٥٤٠) نەخشە، وا پێشبینی دەکرێت کەوا تا ساڵی (٢٠٢٥) بگاتە (٣٠٠٠) نەخشە.

ئێستاش بە سێ قۆناغ ژمارەی شوێنکەوتووانی هەرسـێ ئـایین (ئیسـلام-مەسـیحییەت-جوولەکە)کەوا لەو لێکۆڵینەوەیەدا ڕوونکراوەتەوە لە نێوانی ساڵانی (١٩٧٠-٢٠٠١-٢٠٢٥) دا بڵاودەکەینەوە، تا ڕوون وئاشـکرا بێـت کـەوا لەگـەڵ ئـەو هەڵمەتـە گەورەیـەدا کـە دەسـتی پێکردووە بۆ بە مەسیحیکردنی گەلانی موسوڵمان تاچەندێك ئاینی ئیسلام بەرەو پێش و ئاینی مەسیحی بەرەو دوا گەڕاونەتەوە:

١- ژمـارەی موسـوڵمانانی هـەموو جیهـان لـە سـاڵی (١٩٧٠)دا (٥٥٣,٥٢٨,٠٠٠) موسوڵمان بـووە، وە لـە سـاڵی (٢٠٠١)دا بـووە بـە (١,٢١٣,٣٧٠,٠٠٠) موسـوڵمان، وە پێشبینی دەکرێت تا ساڵی (٢٠٢٥) بگاتە زیاتر لە (٣,٨٤٨,٧٦٠,٠٠٠) موسوڵمان.

٢- ژمارەی مەسیحییەکانی هەموو جیهان لـە ساڵی (١٩٧٠)دا (١,٢٣٦,٣٧٤,٠٠٠) مەسـیحی بـووە، وە لەسـاڵی (٢٠٠١) بـووە بـە (٢,٠٢٤,٩٢٩,٠٠٠) مەسـیحی، پێشـبینی دەکرێت تا ساڵی (٢٠٢٥) بگاتە (٢،٢٦١,٦٦٧,٠٠٠)مەسیحی.

٣- ژمـارەی جوولەکـەکانی هـەموو جیهـان لـە سـاڵی (١٩٧٠)دا (١٤,٧٦٧,٠٠٠) جوولەکە بـووە، وە لـە سـاڵی (٢٠٠١)دا بـووە بـە (١٤,٥٥٢,٠٠٠) جوولەکـە، وە پێشـبینی دەکرێت تا ساڵی (٢٠٢٥) بگاتە (١٦,٠٥٣,٠٠٠)جوولەکە (جوولەکە خەڵك بانگ ناکـەن بـۆ ئاینەکەیان).

بە سەرنج دان لەو سەرژمێریانەی سەرەوە ئەو ڕاستیانەمان زیاتر بۆ ڕوون دەبێتەوە کـەوا خۆری ئیسلام بە بێژنگی مـەسیحییەت ناگیرێت و، نووری ئیسلام بە فووی دەمیـان ناکوژێتـەوە

ئەگەر هەڵمەتەکەیان زۆر لەوە گەورەتریش بکەن. بۆیە ئێمەی موسوڵمان دەبێت زۆر گەشبین بین، چونکە خوای گەورە بەڵێنی داوە کەوا پاشەڕۆژ هەر بۆ ئیسلام و موسوڵمانانە.[1]

سیازدەیەم: بەرزبوونەوەی ڕێژەی موسوڵمانان لەهندستان :

لە تازەترین سەرژمێریدا ئاشکرا کرا موسڵمانەکان نموونەی خێراترین نەتەوەن بۆ بڵاوبوونەوەو تەشەنەکردن لە هیندستان، لە کاتێکدا ئاینەکانی دی بە تایبەت هندۆسەکان بەرەو دوا دەکشێنەوە و ژمارەیان بەرەو کەمبوونەوە دەچێت.

لەو سەرژمێرییەدا ئاشکرا کراوە کە ژمارەی موسوڵمانەکان بوەبە (١٣٨ملیۆن) و ڕێژەیان دەکاتە (١٣,٤%)ی سەرجەمی دانیشتوانی هندستان کە ژمارەیان (١,٠٢٨ملیار) کەسە.

لە هەمان سەر ژمێریدا هاتووە کە هندۆسەکان بەپێی دروست بوونیان زۆرینەی دانیشتوانی هندستان پێك دێنن، کە دەکاتە(٨٠,٥%)، بە پێی هاوکێشەی زیاد بوون و بڵاوبوونەوەیان لە هندستان لە ساڵی (١٩٩١تا ساڵی٢٠٠١) واتە لە ماوەی (١٠ساڵدا) ڕێژەکەیان بەرەو کەمبوونەوە چووە لە چاو ساڵانی تردا. ئەمەش بە پێی ئەو سەرژمێریانەی کەلەو ماوەیەدا کراوەو کۆکراوەتەوە لە لایەن لیژنەی پسپۆڕەوە لە هندستان.

مامۆستا (ئەستیش بوزی) پسپۆڕ لە بواری سەرژمێری دانیشتوان لە بابەتێکدا کە لە سایتی (الجزیرە نت)دا بڵاوکرایەوە دەڵێت: ژمارەی دانیشتوانی موسڵمانان بە شێوەیەکی زۆر خێرا ڕوو لە زیاد بوون دەکات، ئەویش بە هۆی بەکارهێنانی ڕێگای بەڕێوەبردن و ڕێکخستنی خێزان وە بەرزبوونەوەی هاوکێشەی دایك لە نێوانیاندا، لە بەرامبەردا کەمبوونەوەی هاوکێشەکانی زۆر بوون و نەشونماکردن لای هندۆسەکان بەڕێژەی (٤,٨%) لە ماوەی ساڵانی (١٩٩١تا٢٠٠١)، واتە لە (١٠ساڵدا) بە جیاوازی لە چاو ساڵانی پێشودا. وە لەگەڵ ئەمەشدا بەرزبوونەوەی ڕێژەی موسڵمانەکان بە ڕێژەی (١,٥%) لە هەمان ماوەدا.[2]

١- پێگەی زاگرۆس.

٢- پێگەی زاگرۆس.

چواردەیەم: موسڵمانەکان لەپشت کەمبوونەوەی تاوانن لە هۆڵەندا :

لە ناوەڕاستی سەدەی ڕابوردووەوە کۆچکەرە مسوڵمانەکان تاك تاك و کۆمەڵ کۆمەڵ بەرەو وڵاتانی ئەوروپی کۆچیان کردووە کە ئەمە وردە وردە بۆتە هۆی دروستکردنی دیاردەیەکی ئیسلامی لە ڕۆژئاوا.

هوڵەندە یەکێك بووە لە وڵاتە داگیرکەرەکانی سەدەکانی ڕابوردوو کە بە درێژای سێ سەدە دەوری بووە لە داگیرکردنی هەندێ لە وڵاتانی ئیسلامی، بەڵام لە گەڵ دەرکەوتنی ئەستێرەی وڵاتانی دیکە بە تایبەت دوای جەنگی جیهانی دووەم ئیتر دەستی کێشاوەتەوەو بۆتە وڵاتێکی فرە ڕەگەزو فرە ئایین کە هەموو کەسێك مافی ژیانی تیا ئەبینێتەوە، ئەمەش بۆتە هۆی ئەوەی کە زۆرێك لە کۆچکەرەکان ڕووی تێ بکەن و ببێتە جێی حەوانەوەو کارکردنیان.

ئەمڕۆ یەکێك لە گرفتە گەورەکانی ڕۆژئاوا بە گشتی بریتی یە لە زۆری تاوان بە گشت جۆرەکانیەوە، تاوانی کوشتن یان زۆرلێکردنی جنسی یان لێدان و داپڵۆسینی ژن لە لایەن مێردەوە، بە شێوەیەك کە هەندێ لە کۆمەڵگەکانی ڕۆژئاوا بۆ نموونە ئەمریکا بۆتە کۆمەڵگەی تاوانکردن و لە شەووڕۆژێکدا سەدەها تاوانی جۆر بە جۆر ڕووئەدات، ئەمە لە گەڵ ئەو ڕێکوپێکی و توندوتۆڵیەی یاسا کە هەیەو پولیس هەمیشە لە خزمەتی کۆمەڵگەکەدایە.

لە سەدەی ڕابردوودا پۆلیسی هەندێ لە ویلایەتەکانی ئەمریکا ئامۆژگارکارە مسوڵمانەکانیان دەبردە گرتوخانەکان تاکو ئامۆژگاری ئەوانە بکەن کە هەمیشە خەریکی تاوان بوون و جار لە دوای جار ئەگیرێن لە بەر تاوان، تاکو واز بێنن و بگەڕێنەوەو، ئەم ئەزموونە تا ڕادەیەك کاری خۆی کرد و خەڵکێکی زۆری لە تاوان گێڕایەوە .

هۆڵەندەش هەستی بەوە کردووە کە هەستی ئاینی و بیروباوەڕی ئاینی دەوری بەرچاوی هەیە لە کەم کردنەوەی تاوان و واز لێهێنانی، لە بەر ئەوە یارمەتی دەوری مزگەوت وشوێنانی تر ئەدات بۆ زاڵ بوون بە سەر گرفتی تاوان لە ناو کۆمەڵدا. پێگەی (الاسلام الیوم) چاوپێکەوتنێکی لە گەڵ بەڕێوەبەری بنکەی ڕۆشنبیری کۆمەڵایەتی لە شاری ڕوتردام لە هۆڵەندە کردووە، کە لە چەند خاڵێکی کورتدا باسی دەکەین:

١- ژمارەی دانیشتوانی هۆڵەندە نزیکەی (١٥) ملیۆنەو ڕێژەی مسوڵمانان١٠٪ یە .

٢- هۆڵەندە بە كۆمەڵگەیەكی ئازاد دائەنرێت بە تایبەت شارەكانی و پەیوەندیەكی زۆر لاوازیان بە ئاینەوە هەیە، تەنها ٢٢٪ی ئەوانەی ژن دێنن ئەچنە كەنیسەو ژنەكانیان مارە دەكەن، ئەوانەش سەردانی كەنیسە ئەكەن چەند كەسێكی كەم و پیرو پەككەوتەن.

٣- بە پێی سەرژمێری كە لە بنكەی نەتەوەیی سەرژمێری هۆڵەندیەوە دەرچووە لە ساڵی (٢٠٠٣) ژمارەی مسوڵمانەكان لە هۆڵەندە یەك ملیۆن دەبێت .

٤- ئەوانەی كە مسوڵمانبوون لە خەڵكی هۆڵەندە نزیكەی (١٠) هەزارن كە ٦٥٪ ئافرەتن و ٣٥ ٪ لە پیاوانن .

٥- گەلی هۆڵەندە بە دڵفراوانی و وەرگرتنی ڕای بەرامبەر ناسراوەو گەلێكی ڕەگەز پەرست نیە لە لایەنی ئاینیەوە و كراوەو فرە ڕەگەزە .

٦- لە هۆڵەندە (٤٠٠) مزگەوت و (٣٦) قوتابخانەی سەرەتایی هەیە بۆ مسوڵمانەكان كە یارمەتی لە حكومەتەوە وەردەگرن و یاساین.

٧- لە ئەنجامی بڵاوبونەوەی تاوان و خراپەكاریەكی زۆردا لە كۆمەڵگەی هۆڵەندیدا، حكومەت یارمەتی ڕێكخراوە ئاینیەكان ئەدات وەك مزگەوت و شوێنەكانی تر تاكو بتوانن زاڵ بن بە سەر دیاردەی بڵاوبونەوەی تاوان لە ناو كۆمەڵگەی هۆڵەندیدا.[1]

پازدەیەم: موسڵمانان دەبنە زۆرینە لە ئەوروپا لە كۆتایی سەدەی بیست و یەكدا:

ئاینی ئیسلام ئەو بەرنامەیەیە كە مرۆڤایەتی ڕزگار كرد لە تاریكیەوە بەرەو ڕووناكی و، ئیسلام تاكە بەرنامەیە كە گونجاوە بۆ هەموو سەردەم وكاتێك چونكە وەڵامی هەموو پرسیارێكی لایەو، چارەسەری هەموو كێشە وگرفتە كۆمەڵایەتیەكان، سیاسیەكان، ئابووریەكان.. .. هتد، لای دەست دەكەوێت و، لەگەڵ كارپێكردنیدا مرۆڤایەتی بەرەو ئارامی دەبات، ئەگەر چاوێكیش بە مێژووی ئیسلامدا بخشێنین ئەو ڕاستیەمان بۆ ڕوون دەبێتەوە، بۆیە دەبینین ڕۆژ بە ڕۆژ خەڵكی لە هەموو شوێنێكی سەرزەوی یەوە بەرەو ئیسلام دێن، ئەوەتا چەندەها زانا و پسپۆر لە وڵاتانی ئەوروپا و ئەمریكا لەسەر ڕۆڵ و كاریگەری ئیسلام ومسڵمانان دەنووسن و قسە دەكەن، هەفتەی ڕابردوو (برنارد لویس) كەكەسێكی شارەزاو

١- پێگەی زاگرۆس.

پسپۆڕە لە کاروباری ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا دووپاتی کردەوەو ڕایگەیاند کە ئەورووپا لە کۆتایی سەدەی بیست و یەکدا ڕێژەی موسڵمانان دەبنە زۆرینە تیایدا، ئەمەش لەسەر بنچینەی ئەو دیموکراسیەی کە لە ئەورووپادا هەیە..

(برنارد لویس) مامۆستا یە لە زانکۆی (برنستۆن) و خاوەنی چەندەها کتێب و نووسراوە دەربارەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست، لە چاوپێکەوتنێکدا لەگەڵ ڕۆژنامەی (ڤیلی) ئەڵمانی دا دەڵێت ئەورووپا دەبێت بەبەشێك لە مەغریبی عەرەبی و، من یەك دەنگم لەگەڵ ئەو هەواڵەی لە دەزگای هەواڵی سعودی دا (وابین) بڵاوکرایەوە، کە تیایدا چەند هۆکارێك دیاریدەکەن کە وا کۆمەڵگای ئەورووپا بەرەو کۆمەڵگەیەکی موسڵمان دەبات، لەوانەش:

١- هۆکاری کۆچکردنی لاوان لە وڵاتانی ئیسلامییەوە بەرەو ئەورووپا کە ئێستاش ڕۆژ بەڕۆژ ڕوو لە زیاد بوونە، ئەمەش دەبێتە هۆی سەر هەڵدانی ڕابوونێکی ئیسلامی بەهێز و پتەو لە ئەورووپاو، تێکەڵاوبوونی بە کۆمەڵگای ئەورووپی لە هەموو ڕوانگەکانی ژیانەوە کە دەتوانن کاریگەری تەواو دروست بکەن لە ماوەیەکی کورتدا لە داهاتوودا، هەروەها کردنەوەی چەندەها بنکە و ڕێکخراوی ئیسلامی و لەهەموشیان گرنگتر ئەو ژمارە بەرچاوانەیە لە مزگەوت کە لە هەموو شارو شارۆچکەیەکی ئەورووپی دا بڵاوبووەتەوە، کە دەورێکی باڵایان هەیە لە بڵاوکردنەوەی ئیسلامدا.

٢- ئەورووپیەکان لەئاستێکی درەنگی تەمەنیاندا خێزان پێکەوە دەنێن و،کاتێکیش کە خێزان پێکەوە دەنێن ژمارەیەکی کەم منداڵیان دەبێت، بەڵام بەپێچەوانەوە موسڵمانان لە ئەورووپا لە تەمەنی لاوێتی دا خێزان پێکەوە دەنێن و ژمارەیەکی زۆرتر منداڵیان دەبێت.

٣- لە تازەترین توێژینەوەشدا کە ئامادەکراوە، ئاماژە بۆ ئەوەکراوە کەدوای (١٠) ساڵی تر ڕێژەی خانەنشینان لە ڕیزی ئەورووپیەکاندا زۆر زیاد دەکات وئەوانەی شوێنیان دەگرنەوەو پۆستەکانیان پڕدەکەنەوە بریتین لەموسڵمانەکان و هاوڵاتیانی وڵاتی سێهەم، ئەمەش واتە موسڵمانان دەچنە ناوجەرگەی هاوکێشە ئابووریەکانی ئەورووپاوە، کە ئەورووپاش پێی وایە کە ئاسایشی ئابووری هەروەکو ئاسایشە سیاسیەکەی وایە.

هەروەها (لویس) لە چاوپێکەوتنە ڕۆژنامەوانیەکەیدا دەڵێت: واپێشبینی دەکرێت وە بەپێ ئەو ڕاستیانەی کە ئێستا دەبینرێت ئەوروپا دەبێتە ئەوروپایەکی موسڵمان کە زۆربەی دانیشتوانەکەی موسڵمان دەبن لە کۆتایی سەدەی بیستویەکدا.[1]

دواوتەی ئەم بەشە:

هەندێ لێکۆڵینەوەی تازە کە لە سەر هەندێ کەسی خۆبەخش ئەنجام دراوە لە وڵاتە یەکگرتوەکانی ئەمەریکا، دەری خستوە کە گوێگرتن لە قورئانی پیرۆز دەبێتە هۆی گۆڕانکاری فسیۆلۆجی و خۆنەویست لە مرۆڤدا. یارمەتیدەرە لە هێمن کردنەوەی باری تێکچونی دەروونی و،لێکۆڵەرەوەکان دەریان خستوە کەگوێگرتن لە قورئان ئارام کەرەوەی لە ٩٧٪ ئەو حاڵەتانەیە کە تاقیکردنەوەکانیان لە سەر ئەنجام داوە و بۆتە هۆی هێمن کردنەوەی باری دەروونی ئەو خۆبەخشانەی کە تاقیکردنەوەکانیان لە سەر ئەنجام دراوە لە کاتێکدا کەسیان زمانی عەرەبی نازانن و، تاقیکردنەوەکان دەریان خستووە لە کاتی گوێگرتنی قورئاندا پلەی پێوەری نەخشەی مێشکیان لە خێرایی (١٢- ١٣) لە خولەکێکدا دابەزیوە بۆ پلەی هێواشی (٨-١٠) کە ئەمەیان حاڵەتی ئارامی تەواوی دەروونەو، لێکۆڵەرەوەکان تێبینی ئەوەیان کردوە ئەو خۆبەخشانەی کە زمانی عەرەبی نازانن لە کاتی گوێگرتن لە قورئان هەستیان بە ئارامیەکی قوڵ کردوە کە ئەمەش یەکێکە لە موعجیزەکانی قورئان هەروەك پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت: ما اجتمع قوم في بيت من بيوت الله تعالى يتلــون كتاب الله ويتدارسونه بينهم إلا نزلت عليهم السكينة وغشيتهم الرحمة وحفتهم الملائكة وذكرهم الله فيمن عنده"[2].

خوای گەورە بەم قورئانە پێغەمبەری پایەبەرزکرد﴿ وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ ﴾ الشرح: ٤ هەرکەسیش شوێنکەوتەی قورئان بێت بە هەمان شێوە پایەبەرز دەبێت ﴿ وَإِنَّهُۥ لَذِكْرٌ لَّكَ وَلِقَوْمِكَ وَسَوْفَ تُسْـَٔلُونَ ﴾ الزخرف: ٤٤، پێغەمبەریش ﷺ دەفەرموێت: (ان الله تعالى ليرفع بهذا القرآن اقواما ويضع به آخرين) ابن حبان عن عمر، هەرکسیش بانگەوازی بۆ بکات باشترین

١- پێگەی زاگرۆس.

٢- رواه مسلم.

کردەوە دەکات بۆ دنیاو قیامەتی ﴿ وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّن دَعَآ إِلَى ٱللَّهِ وَعَمِلَ صَٰلِحًا وَقَالَ إِنَّنِى مِنَ ٱلْمُسْلِمِينَ ﴾ فصلت: ٣٣.. کەواتە با هەوڵبدەین بانگخوازبین وهەرچیمان بۆ دەکرێت بیکەین لەم بوارەدا و چاو لە هیممەت بەرزان بکەین تالەگەڵ ئەواندا حەشر بکرێین..

بانگخوازێك لە دەروازەی شاری (میونخ)ی ئەڵمانی لەوحەیەکی گەورە دەبینێت نووسراوە (تۆ نازانیت تایەی یوکوهۆما چ تایەیەکە)، ئەویش لەلایەوە لەوحەیەکی گەورەی دانا کە لەسەری نووسرابوو (تۆ نازانی ئیسلام چ ئاینێکە، ئەگەر دەتەوێت شارەزابیت بەم نمرەی تەلەفونانە پەیوەندیمان پێوە بکە)..

خەڵکێکی زۆری ئەڵمانی پەیوەندیان پێوەکردو ئەویش وەڵامی گشت پرسیارەکانیانی دانەوەو لەسەر دەستیا لەساڵێکدا هەزار ئەڵمانی ژن و پیاو مسوڵمانبوون.. ئنجا بەهەوڵ و کۆششی هەموان مزگەوتێك و بنکەیەکی ئیسلامیان کردەوە کەبەردەوام دەرگای لەسەر پشت بێت بۆ هیدایەتی خەڵکی.[1]..

بانگخوازێکیش لە هۆڵەندا هەرکات بواری ببوایە سواری شەمەندەفەر دەبوو ئنجا هەرکەسێکی بەدی بکردایە کە بەتەنها دانیشتووەو بە کەڵکی ئەوە دێت ئیسلام وەرگرێت دەچووە لایەوەو باسی ئیسلامی بۆ دەکردو لەوسەریش کە دەگەڕایەوە بە هەمان شێوە دەچووە لای کەسێکی ترەوە، بەم ڕێگایەش چەندەها کەسی مسوڵمان کرد..

بانگخوازێکی تریش لە وڵاتێکی کەنداو کە خەڵکی بیانی زۆری لێیە، بە چەند زمانی وەك ئینگلیزی و بەنگلادیشی و یابانی و چینی لەسەر لەوحەیەك کەداتەنرێت لەبەردەم جامی ئوتومبێلدا بۆ گەرما لە کاتی وەستاندا نووسیبووی: ئەگەر دەتەوێت فێری ئیسلام ببیت پەیوەندیم پێوەبکە، بەمەش کە دەهاتەوە چەند کەس بیویستایە لێی کۆدەبوونەوەوئەمیش سندوقی ئوتومبیلەکەی بۆ دەکردنەوە کە چەندەها کتێبی تیابوو بەو زمانانە و دەیخستە بەردەستیان، چ کتێبێکت دەوێت بیبە، کەئەمەش زۆر جار دەبووە مایەی هیدایەتیان.

بە کورتی و بە کوردی هەرچیت بۆ دەکرێت بۆ دینی خوا بیکە ئەمڕۆ دنیایەو سبەینێش مەحشەر، تەنها خوا دەزانێت کەی و لە کوێ تەواو دەبین، ئاشکرایە هەمووشمان مردنێك قەرزارین..

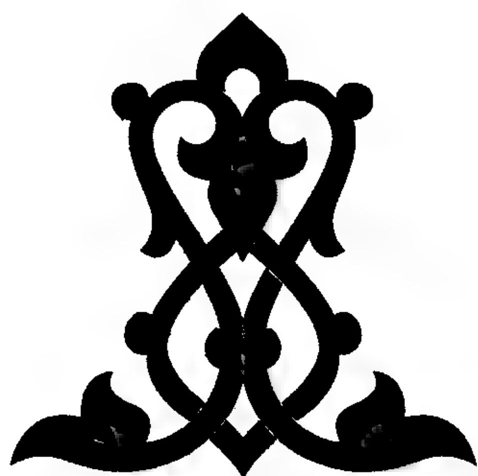
١- گۆڤاری (الرسالة)، ژمارە: ٢٦.

باشه لەفەرمووده‌دا نەهاتووه هەرکەس زانستێکی لابێت و بیشارێتەوەو نەیگەیەنێت، خوا لە قیامەتدا لغاوی ئاگرین دەکاتە دەمی، باشە لە فەرمووده‌دا نەهاتووە کە لە قیامەتدا خوای پەروەردگار گلەیی لە بەندەی خۆی دەکات و دەفەرموێت: یا عبدي استسقيتك فلم تسقني؟ ئەی بەندەی من داوای ئاوم لێکردی و نەتدامێ؟ ئەویش دەڵێت: پەروەرگار کەی تۆ پێویستت بە ئاو بووە تا من بتدەمێ؟ پەروەردگاریش دەفەرموێت: فلان عەبدم داوای ئاوی لێکردی و نەتدایە ئەگەر بتدایەتێ ئێستا لای من دەستت دەکەوتەوەو وەکو دابێتت بەمن وابوو!

باشە ئەگەر کەسێك تینووی ئیمان و باوەڕبێت کە دنیاو قیامەتی وەستاوەتە سەری و فریای نەکەوین، ئەبێ خوای پەروەردگار چەند سەرزەنشتمان بکات؟

بەڵێ با هەردەم لە یادمان بێت کە بوونمان بەهۆی هیدایەتی کەسێك بەهێنەدەی دنیاو هەرچی تیایە خێرمان دەست دەکەوێت ﴿ وَمَنۡ أَحۡسَنُ قَوۡلٗا مِّمَّن دَعَآ إِلَى ٱللَّهِ وَعَمِلَ صَٰلِحٗا وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ ٱلۡمُسۡلِمِينَ ﴾ فصلت: ٣٣.. بە تایبەت لەم سەردەمەدا کە دوژمنان بە هەموو شێوەیەك خەریکن خەڵکی لەڕێی ڕاست دووربخەنەوە.. ئەوەتا سەرۆکی ئەمریکی نیکسۆن لەپەڕاوەکەیدا (نصر بلا حرب)دا دەڵێت (گێژەڵویەکی ئیمانی لەڕۆژهەڵاتەوە هەڵیکردووە، ئەگەر نەتوانین ڕێی لێبگرین هەوڵدەدەین ڕێڕەوەکەی بگۆڕین) بۆیە دەبێت هۆشیاربین ونەکەوینە داوی دوژمنانەوەو بەرچاوڕوون بین لە بانگەوازەکەماندا و کۆڵنەدەین.. هەرشادبن .

بەرەو ئیسلام
٢
ئاسودەیی

پێشەکی:

سوپاس و ستایش بۆخوای پەروەردگاری جیهان و دردو سەلامیش لەسەر گیانی سەرداری پێغەمبەران و یارویاوەران و شوێنکەوتوان..

هاتن بەرەو ئیسلام، هاتنە بەرەو دوابەرنامەی خوایی بۆ مرۆڤایەتی، کە تەواوترین وراسترین بەرنامەیە و، ئەو ڕێبازەیە کەخوا ڕازی لەسەرە پەیڕەوو پرۆگرامی ئادەمیزاد بێت هەتا ڕۆژی قیامەت ﴿ ٱلْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ ٱلْإِسْلَٰمَ دِينًا ﴾ المائدة: ٣.

بەڵێ.. قورئان گەورەترین نیعمەتی خوایە کەبەخشیویەتی بەمرۆڤ چونکە ئارامی وناسوودەیی دنیاو قیامەتی بۆ دێنێ.. ﴿ وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُۥ مَعِيشَةً ضَنكًا وَنَحْشُرُهُۥ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ أَعْمَىٰ ﴾ طه: ١٢٤. ﴿ أَلَا بِذِكْرِ ٱللَّهِ تَطْمَئِنُّ ٱلْقُلُوبُ ﴾ الرعد: ٢٨.

هەرکەسێ بەوێژدانەوە سەیری باروگوزەرانی خەڵکی ئەم سەردەمە بکات بە ئاشکرا دەبینێت دوور لەخوایی یانی چی؟! ئەوەتا نەخۆشییە زایەندییەکان وەك ئایدزو ئەوانی تر بەملیۆنەها مرۆڤ لەناو دەبەن و تاوان و کوشتن و بڕین و دەست درێژیکردنە سەرناموسی ئافرەتان وچەوساندنەوەی گەلان و سووخواردن بە ملیۆنەهای تری داماو و سەرگەردان کردووە.

کێشمەکێشی نێوان هەق و ناهەقیش بەردەوامەو دوژمنان لێناگەڕێن کەبڕواداران هەروا دانیشن و، خەڵکی بە خواهێشتی خۆیان دوای هەق و ڕاستی بکەون، شەو و ڕۆژ لەهەوڵدان و بەردەوام پیلان دادەنێن ﴿ بَلْ مَكْرُ ٱلَّيْلِ وَٱلنَّهَارِ إِذْ تَأْمُرُونَنَآ أَن نَّكْفُرَ بِٱللَّهِ وَنَجْعَلَ لَهُۥٓ أَندَادًا ﴾ سبا: ٣٣.

لە کۆبونەوەیەکدا باس لەوە کرا کەعبە بڕوخێنن، یەکێ لە ئەحبارەکانی جولەکە کە ناوی(شاحوم مینان)ە وتی: (من وەك ئێوە بیر ناکەمەوە (کەعبە)ی پەرستگای موسڵمانان بڕوخێنین، چونکە ئەوە زیاتر ڕقیان هەڵدەستێنێ وهەست وهۆشیان دەهەژێنێ، بەڵام ئەتوانین وایان لێبکەین کە پیرۆزی کەعبەیان لانەهێڵێن و وەك بینایەکی بەردی کەلەپوری باوباپیران سەیری بکەن و، هەروەها وایان لێبکەین کەلەگەڵماندا ڕووبکەنە (قدس الاقداس) لەشاری قودس).

موسڵمانان لاواز و ژێردەستەن چونکە لەم کێشمەکێشەدا دەستیان لە بەرنامەکەی خوا بەرداوەو دوای بەرنامەکانی ڕۆژهەڵات و ڕۆژئاوا کەوتوون، لە کاتێکدا گاورەکان ساڵانە سێسەد ملیار دۆلار کۆدەکەنەوە بۆ بەگاورکردن و جولەکەکانیش تابتوانن پابەندی بیروباوەڕی خۆیانن.

کاتێك (بیگن) هاتە میصر بۆ بەشداریکردن لەناشتنی (سادات)دا، لە (منصە)کەوە بۆ (ئوتێل)ەکەی کەسێ کیلۆ مەتربوو ڕازی نەبوو سواری ئۆتۆمبێل بێت و، وتی: ئەمڕۆ ڕۆژی شەممەیەو لەڕۆژی شەممەدا ئێمە سواری ئوتۆمبیل نابین، چەند تکاو ڕجایان لێکرد سوودی نەبوو، وتی: ئەگەر وانەبێت دەگەڕێمەوە، ئەمەش ئیحراجیەکی زۆری بۆحکومەتی میسری دروستکرد کەناچاربوو لەو ڕێگا دوورودرێژەدا پۆلیس و ئاسایش بڵاوبکاتەوە بۆ پاراستنی ناوبراو. ئەمە بێجگە لەوەی لە (کنسیت) تەورات ناخوێنێ تا (کڵاوە) ڕەشەکە نەکاتە سەری.[1]

ئەوان ئاوا پابەندن بە خورافیات و جەهالەتی خۆیانەوە و، ئاوا خۆشیان پیشان دەدەن، جائەوە چارناکرێ مەگەر بەعەقیدە و بیروباوەڕێکی وەك ئیسلام کە بڕواداران بەچاکی پابەندی بن.

لەم بەرگی دووەمەی بەرەو ئیسلام بەناوی (ئاسوودەیی) باس لە پیلانی دوژمنان و گەورەیی ئیسلام وهاتنیخەڵکی بەرەو ئیسلام دەکەین کە هیواداریین جێی سوودو ڕەزامەندی هەموولایەك بێت.

حاڵی ئوممەت :

دکتۆر عبدالله النفیسی کە پیاوێکی سیاسەتمەداری کوەیتی‌یە لە وتارێکیدا لەژێر ناونیشانی (أي مستقبل للأمة في زمن الاحتكارات)دا دەڵێت: نیزامی دەولی بەلای منەوە دوو ئەڵقەیە، یەکەمیان ناوی ئەنێم ولاتانی مەرکز(دول المركز) کە ئەمەریکاو ئەوروپای ڕۆژئاوایەو، ئەڵقەی دووەمیشیان کە فراوانترە ناوی دەنێم ولاتانی دەوروبەر (دول الأطراف) کە هەموو ولاتانی تر دەگرێتەوە بێجگە لە ئەمەریکا و ئەوروپای ڕۆژئاوا.. جا ولاتانی مەرکەز (ئەمریکا و ئەوروپا) بەچوار هۆکار دەستیان گرتووە بەسەر باقی ولاتانی تردا:

١- موقع العودة الاسلامي: ٢٠٠٦/٣/٢٧.

یەکەم: قۆرخ کردنی هەموو تەکنیکی سەربازی بۆخۆیان:

ئەمریکاو ئەوروپای ڕۆژئاوا ئەوهەقەیان داوە بەخۆیان کەپیشەسازی چەك و تەقەمەنی بەهەموو جۆرەکانیەوە قۆرخ بکەن بۆخۆیان و،قەدەغەیە ولاتانی تر بێجگە لەخۆیان دەست بخەنە ئەوپیشەسازییە گرنگەوە.

ئەمریکا و ئەوروپا شپرزەبوون کاتێك نجم الدین ئەربکان وەزیری پیشەسازی بوو لەتورکیا، بەتایبەت کاتێك ناوبراو داوای لە ئەنجومەنی وەزیران کرد کە دەست بکرێت بەدروستکردنی فیشەك وگوللە تۆپ واتە (زەخیرەی چەك) بۆ سوپای تورکی، بەهەموویان کەوتنە فشارخستنە سەرحکومەتی تورکی و بە پیلانێك ئینقلابێکی سەربازیان بەسەر نجم الدین ئەربەکاندا کردو لەبەندیخانە توندیان کرد، ئەمە لەبەر ئەوەی کە ئەربەکان تەنها بیری لەو بوارەکردەوە و بەمەترسیان زانی لەسەرخۆیان.

چەك وتەقەمەنی، دروستکردنی، فرۆشتنی، بلاوکردنەوەی، بەخشینی، نەبەخشین و قەدەغەکردنی‌ئەبێت بەدەست ئەمریکاو ئەوروپای ڕۆژئاوا بێت و سەرجەم ولاتانی تریش لەسەریانە ئەو چەك و تەقەمەنی یە سەرف بکەن.

دیارە ئەوەی‌تەحەکوم بەچەك وتەقەمەنی بکات، هەرئەوە تەحەکوم بەجەنگ دەکات و هەرئەویشە تەحەکوم بەئەنجامی جەنگ و کاتی بەرپابوون و وەستانی دەکات.

هەرلێرەشەوەیە کە ڕێیان داوە بەحکومەتی ئیسرائیل چەکی ئەتۆمی هەبێت و هەروەك دەڵێن (٢٥٠) کلاوەی ئەتۆمی هەیە لە مەفاعیلی دیمونا لە بیابانی نەقەب و، ڕێنادەن ولاتانی ئیسلامی هیچیان هەبێ، تاهەردەم ئیسرائیل زاڵ بێت بەسەر عالەمی ئیسلامیدا.

من وانازانم جولەکە دەستی کێشابێت بەسەر ئەمریکاو ڕۆژئاوادا، شەو ئەوەندە مەزن نی‌یە بتوانێ کاری وابکات، بەڵکو بەلای منەوە جولەکە عەسای دەستی ئەمریکایەو هەرکاتێ بیەوێ عەرەبی پێ سەرشکێن ئەکاو ئەگەر سنوری سوریان بەزاند تەمێیان دەکات.

دەست گرتن بەسەر تەکنیکی سەربازی دا مایەی سەیتەرە کردنە، ولاتانی ئێمە والایە لەبەردەم دوژمناندا، هەرکاتێك بیانەوێ تازەترین چەك بەسەرمانا تاقی دەکەنەوە..

لەساڵی (١٩٧٥)دا کاتێك ولاتی عەرەبی سعودی ودەوڵەتی ئیماراتی عەرەبی ویستیان نەوت نەدەن بە ئەمریکا لەزەمانی (فیصل کوڕی عبدالعزیز)دا، ئەمریکا هەڕەشەی لە ولاتانی

کەنداو کرد، کە ئەگەر وابکەن ئەوا شریتی نەوت لە کوەیتەوە تا سەڵتەنەی عومان دەگرێت، وە ئەمەشی خستە بەردەست کۆنگرێسی ئەمریکی و، ئێستاش ئەو پلانە بڵاوکراوەتەوەو هەرکەس بیەوێ دەتوانێ بیخوێنێتەوە.

دوای هێنان و بردن و ڕاگۆڕینەوە کۆنگرێسی ئەمریکی وتی: پێویست بە داگیر کردنی سەربازی ناکات، چونکە ئەو وڵاتانە بەنرخی گونجاو نەوت ئەدەن بە ئەوروپاو ئەمریکای ڕۆژئاوا..

بەڵا ئەمریکاو ئەوروپا لەڕێی حیلفی ئەتڵەسی‌یەوە کە لیژنەی تایبەت و شارەزای زۆری هەیە چاودێری ئەو وڵاتانەی تر دەکات کەئەبنە خاوەنی تەکنیکی سەربازی و هەردەم لەدواوە بن لەو بوارەدا..

دووەم: دەست گرتن بەسەر مەوادی ئەوەلی و خامدا:

١- دەستگرتن بەسەر نەوت دا:

وڵاتانی مەرکەز (ئەمریکاو وڵاتانی ئەوروپای ڕۆژئاوا)، دەیانەوێت هەموو کێڵگەکانی نەوت و بیرە نەوتەکان لەژێر دەسەڵاتی خۆیاندا بێت، دیارە عێراقیش لەپێش هەموانەوەیە، خۆئەم جەنگەی دوایی تەنها بۆ لابردنی (صەددام)ی دیکتاتۆر نەبوو، لەبەر چاوی کاڵی عێراقیەکانیش نەبووکە ئەمریکا هەزاران سەربازی خۆی بەکوشت دا، بەڵکو بۆدەست گرتنە بەسەر نەوتدا، لە دەرهێنان و گواستنەوە و فرۆشتن و نرخ داناندا..

ئەم وڵاتانەی خۆمان ڕاستە نەوت بەرهەم دێنن بەڵام تائێستا بۆیان نییە کەشتی بارهەڵگری نەوتیان هەبێ، بۆیان نییە سود لەو نەوت گواستنەوەیە وەرگرن، هەموو ئەوانە (دەرهێنان، گواستنەوە، فرۆشتن، نرخ) بەدەست حەوت کۆمپانیای ڕۆژئاواوەن و دەستیان گرتوە بەسەر نەوتی سەرووی ئەفریقیاو عێراق و نیوە دورگەی عەرەب دا..

کەواتە تا ئێستا ئەو نەوتە بەکاردێت بۆ بەرژەوەندی ئابوری وڵاتانی مەرکەزو، بەکارنایەت بۆ تەنمیە و بەرەو پێشچوونی وڵاتانی خاوەن نەوت، نەوت ئەمڕۆ تەنها بۆدەستکەوتنی ووزە نییە، بەڵکو بۆ (نفوذ) و دەسەڵاتی نێو دەوڵەتییە.

پیشەسازی چین دێوەزمەیە بۆ ئەمریکا و، پێویستی بەنەوتی زیاترە لە عێراق و کەنداودا، بەڵام چونکە ئەمریکا دەستی گرتووە بەسەر ناوچەکەدا، ئەوا دەست دەکێشێتە

پەیوەندی نێوان چین و وڵاتانی نەوتەوە، بەمەش تەوق دەکاتە گەردنی تەقنیەوپیشەسازی چینەوە. هەر لەبەر ئەوەشە کە ئەمریکا بەوریایی و دوودڵیەوە لەگەڵ کێشەی کۆریای باکوردا مامەڵە دەکات، لەترسی ئەوەی ئەك وڵاتی چین بێتە سەرخەت و هاوکاری کۆریای باکور بکات و هەردووکیان بەهێز بن، ئەمریکا دەیەوێت (چین) سەرقاڵ بکات بەجۆرێك کە نەبێتە موونافیسی.

هەروەها (یابانیش) هەمان مەسەلەیەو ئەویش پێویستی بەنەوتەو ئەوەندە مەوادی ئەوەلی و خاماتی نییە موونافەسەی وڵاتانی تربکات، هەرچەندە دەستی کارکردنی زۆرە وتەکنیکی پێشکەوتووە.. یابان پێویستی زۆری بەنەوتە و نەوتیش لەژێر دەستی ئەمەریکا و ئەورووپای خۆرئاوادایە لەجیهاندا.

ئەورووپای خۆرئاواش پێویستی زۆری بەنەوت هەیە بۆ بەرەو پێشچوون و تەقنیە، ئەمەریکاش ئەوەندە ڕێ بەوان ئەدات کە لە بەرژەوەندی هاوسەنگی ئیستراتیجی خۆی و ئەوروپادا بێت و، ئەبێ ئەوەش بزانین کە جیاوازی گەورەو ڕاجیایی زۆر هەیە لەنێوان ئەمریکاو ئەوروپادا.

کیسنجەریش کە ئەندازیاری سیاسەتی دەرەوەی ئەمریکایە زۆری لەم بارەیەوە نوسیوە، بەتایبەت پەڕاوە گەورەکەی (الشراكة المضطربة)، کەباس لەجیاوازی نێوان ئەمریکا و ئەوروپا دەکات.

تائێستا ئەوروپا ناتوانێ پیاوانی ئاسایشی تەواو دابین بکات بۆ پاراستنی شارە سەرەکی‌یەکانی و وەزعێکی شپرزو شێواویان هەیە و تا ئێستا لەژێر سێبەرو باڵی ئەمریکیەکاندا دەژین و ئەترسن بدەن بە ئەمەریکاداو، حیلفی ئەتڵەسیش وا لە ژێر ئیرادەی ئەمریکادا.

٢- دەست گرتن بەسەر گەنم دا:

کیسنجەر لەساڵی (١٩٧٥)دا سەری دا لەنیوە دورگەی عەرەب و، لەباسەکانیاندا چوونە سەر مەسەلەی چاندنی گەنم لە وڵاتی سعودیەدا، بە بێزارییەوە پرسی: گەنم بۆ دەچێنن؟ ئێمە دەتوانین گەنمتان بۆ بهێنینە میناى جدە بەنرخێکی کەمتر لەوەی کەلای ئێوە تۆی دەچێت، ئیتر بۆچیتانە؟ پێیان وت: مەلیك فەیصەڵ کوڕی عبدالعزیز دەیەوێت ئیکتیفای زاتی خۆراك بکات لە سعودیەداو، زەوی باشمان هەیە بۆ ئەو مەبەستەو بەچاکی دەزانین سوودی لێوەرگرین.

ئەمریکا لەمە بێزار بوو، کیسنجەر لە فڕۆکەخانەی ریاج کۆنگرەیەکی ڕۆژنامەوانی گرت وبەزمانێکی هەڕەشە ئامێز وتی: (چیتان ئەوێ بیکەن لە نیوە دوورگەی عەرەبدا، دوارۆژ بۆتان دەردەکەوێت کە ناتوانن نەوت بخۆنەوە)، مەبەست ئەوەبوو ئەگەر ڕازی نەبن دەست بگرین بەسەر نەوت و گەنم دا دوارۆژ واتان لێدەکەین پەشیمان ببنەوە.. بەڵێ.. بەدەست گرتن بەسەر نەوت دا دەستیان گرتوە بەسەر تەنیەدا و، بەدەست گرتن بەسەر گەنم دا دەستیان گرتووە بەسەر گەدەی خەڵکیداو کەی بیانەوێ برسیان دەکەن.

هۆکاری سێیەم:

شەرعیەتی دەولی: کە ئەمڕۆ لە نەتەوە یەکگرتوەکاندا خۆی دەبینێتەوە، وڵاتانی مەرکەز (ئەمریکاو ئەوروپای خۆرئاوا) نەتەوە یەکگرتوەکان وەك ئالەتێك یان قەڵغانێکی یاسای نێو دەوڵەتی بەکاردەهێنن بەرامبەر بەجیهان، ئەوان دەستیان گرتووە بەسەر مەجلیسی ئەمن داو هەقی (ڤیتۆ)یان هەیە، کەی ویستیان بڕیار دەدەن کە ئەم دەوڵەتە لەیاسا دەرچووە، ئەو دەسەڵاتە دیکتاتۆرە و،ئەو وڵات و دەسەڵاتە ڕێئەدرێ بمێنێ و، ئەو وڵات و دەسەڵاتەش نابێ بمێنێ.

ئەم دەست بەسەرا گرتنەش لە دانانەوەی (بطرس غالی)دا دەرکەوت کە لە بەرژەوەندی وڵاتانی ترو فەرەنسادا بوو کە بمێنێ و لە بەرژەوەندی ئەمریکاو ئەوروپادا نەبوو، بۆیە فشاری زۆریان دروستکردو کوفی ئەنانیان دانا بۆ هێنانەدی بەرژەوەندیەکانیان.

هۆکاری چوارەم: عەولەمەی ثقافە و ڕاگەیاندن :

ئەمریکا و ئەوروپای ڕۆژئاوا لەرێی عەولەمەی ثقافە و ڕاگەیاندنەوە دەستیان گرتووە بەسەر وڵاتانی تردا، ماوەیەك لەمەوبەر لەناوچەی کەنداو (شریتی نەوتی لەکوەیتەوە بۆ سەڵتەنەی عومان) بەداخەوە پێشوازی (لیز چینی) کچی (دیك چینی) کرا هەروەك دەرگای داهاتومان بۆبکاتەوەو، فەتحمان بۆ بکات!

بەرێزیشیان لەکۆنگرەیەکی ڕۆژنامەوانیدا وتی: (من شووم نەکردووە وشووش ناکەم، من (سحاق)یم و بڕوام بە شووکردنی ژنە بە ژن و پیاوە بە پیاوو هەتا ئەشمرم هەروا ئەبم) ئەم عاجباتیە بەرپرسان و وەزیرەکان پێشوازیان لێکرد و ئەویش بەوپەڕی جورئەتەوە پێی وتن:

(پێویستە چاو بە بەرنامەکانی خوێندنتانا بگێڕنەوە و پێویستە ئەوە فێری منداڵەکانتان بکەن و نەوەشیان فێرنەکەن)..

(لیز) گەڕا بەسەر وەزارەتەکانی پەروەردەو فێرکردندا لە ولاتانی کەنداوداو چاوپێکەوتنی کرد لەگەڵ لیژنەکانی مەنهەجی خوێندنداو پیّی ڕاگەیاندن: (ئەبێ ئەم پەڕاوە بخوێنرێ و ئەو پەڕاوەش نەخوێنرێت! ئەبێ ئێوە گرنگی بدەن بەثقافەی موستەقبەل و خۆشەویستی نێوان گەلان! ئەم ئایەتانەش کەباسی جولەکە دەکەن لەقورئانندا ڕق و قین دروست دەکەن لەناو گەلاندا، بۆیە دەبێت هەریەتەواوی لایبەن و لەبیری عەرەب وموسڵمانانی بەرنەوە)..بەڕاستی مامەڵەی ئەمریکا لەگەڵماندا بەم لووت بەرزییە بەڵگەی گەورەیە لەسەر ئەوەی کە پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت: (کما تکونوا یُوَلَ علیکم).

هەرچۆنێك بێ کاربەدەستانیشتان وادەبن! دیارە ئێمە موستەحەقی ئەوەین، ئێمە وازمان هێناوە لەهەقی خۆمان و لەناسنامەو عەقیدەو داهاتومان! تا وامان لێهات ئەم عاجباتییە ببێتە ڕێنماییکار وماموستامان و ئەو ڕێمان بۆ دانێ چی بکەین وچی نەکەین، چ سوکی و ڕیسواییەکە ئێمە پێی گەیشتوین؟! بەڕاستی گەیشتوینەتە حالێك کە هەقە ئیتر وریابینەوە! ئێستا لە قەتەر دەزگایەك هەیە بەناوی (راند کوربریشن) کە چەترێکی گەورەی دەزگای سیخوڕی ئەمریکایە بۆ یاری کردن و دەست وەردان لەبەرنامەی خوێندنی شریتی ئەوتی (کوەیت تا سەڵتەنەی عومان).

(شاریل بنار) کە ئافرەتێکی نەمساوییەو لەقەتەر دائەنیشێ و هاوسەری (زەڵمای خلیل زاد)ی سەفیری ئەمریکایە لەبەغداد، دیراسەیەکی بلاوکردەوە لەدەزگای (راند) ەوە بەناوی ئیسلامی دیوکراتی! کەتیایا دەڵێت: چۆن مامەڵە بکرێت لەگەڵ ئیسلامداو، هەروەها چۆن مامەڵە بکرێت لەگەڵ حەرەکاتی ئیسلامیدا، گوایا هەندێ حەرەکاتی ئیسلامی هەیە دەبێت دوور بخرێنەوە و هەندێکی تر هەیە نزیك بخرێنەوە و هی واش هەیە ئەبێ ڕیشە کێش بکرێن.. جا ئەم دیراسەیە بۆتە بەرنامەی دەزگاکانی ئاسایشی ولاتانی کەنداو و بەموو لێی لانادەن!.

بەڕاستی ئەوەیە واقیعی نیزامی دەولی کەتیایدا ئەژین، دەستگرتن بەسەر چەك و تەقەمەنی و پیشەسازی سەربازیداو، دەستگرتن بەسەر نەوت و گەنم ومادده خامەکانداو دەستگرتن بەسەر شەرعیەتی دەولی و عەولەمەی ثقافی و ڕاگەیاندندا.

ئەمریكا بۆ چەسپاندنی ئەم دەسەڵاتە لە كۆنگرسەوە چەندەها یاسای دەركردووە، وەك یاسای پاراستنی كەمایەتییەكان لەجیهاندا،كە بەهۆیەوە كەی بیەوێ گوررزی خۆی دەوەشێنێ بەناوی پاراستنی كەمایەتیەكانەوە لە وڵاتاندا.

ئەمریكا سەرپەرشتی كۆبوونەوەیەكی كرد بۆ توندڕەوە قبتییەكان لەئەمریكاو پاڵپشتی خۆی بۆ ڕاگەیاندن كە هەرچی دەكەن بیكەن و لە كەس نەترسن، ئەوانیش بەئارەزووی خۆیان هەڕەشەیان لەمیسر كرد، لەكاتێكدا ئەو ماف و دەسەڵاتەی كە قیبتییەكان هەیانە لە میسردا لەهیچ وڵاتێكی ڕۆژئاوادا نیانە.

نامیلكەیەكی بچكۆلە كە مارۆنی مەسیحی (ڤیكتۆریا سحاب)ی لوبنانی نوسیویەتی و هەر ئەویش پێشكەشی كردووم، بەناونیشانی (كێ گاورە عەرەبەكان دەپارێزێ)، لەو نامیلكەیەدا دەیسەلمێنێ كە بە درێژایی مێژوو، ئیسلام و دەوڵەتی ئیسلامی گاورە عەرەبەكانیان پاراستوە نەك ڕۆژئاواو خاچپەرستان كە لە ڕۆژئاواوە هاتن، تەنانەت خاچپەرستان بوونە مایەی ناڕەحەتی و ئازاری زۆر بۆ گاورە عەرەبەكان.

لەكوەیت دا گاوری كوەیتی نیە، بەڵام (١٩٢) كەسی گاور لەفەلەستین و عێراق و شامەوە لەسییەكان و چلەكانەوە، كەپزیشك و پەرستیار (ممرضة) و وەرگێڕ بوون، بۆئیش كردن هاتنە كوەیت و ژیانێكی خۆشی پڕ ڕەفاهیەت دەژین و جنسییەی كوەیتیشیان وەرگرتوە، كەچی (٣٥) كەنیسەیان بۆ بنیاتنراوە، واتە هەر پێنج كەس و كەنیسەیەك (ئەمە بێجگە لەوەی ئێستا داوای كردنەوەی كەنیسەی تریش دەكەن) !! ئاخر باشە ئەمە مانای چی؟!

ئەمە مانای وایە كە ئەمریكا دەیەوێت بەهۆیەوە دەست بكێشێتە ناو كوەیتەوە و مەسەلەكە سیاسیە نەك ئاینی، ئێستا ئەمریكیەكان لە داگیركردنەوە بەرەو نیشتەجێ بوون دەچن لەم وڵاتە ئیسلامیانەدا!

جاران لە فڕۆكەخانەكانمان پێشوازی ئەمریكیە سوورو سپی‌یەكانمان دەكرد بەخۆیان و جانتاكانیانەوە، كە بەعەقدی ئیش كردن دەهاتن! بەڵام ئێستاخۆیان ومالۆمنداڵیان دێن لەئەمریكاو ئەوروپای ڕۆژئاواوە بۆ نیشتەجێ بوون لەكەنداودا.

ئەوان زۆر هەوڵیاندا بۆ دەستكاری كردنی یاسای ئەم وڵاتانە تا بتوانن هەقی موڵكداری و مانەوەی بەردەوامیان هەبێ!

هەقە بپرسیّ مەبەست چییە لە هاتنی ئەم هەموو ئەورووپی و ئەمریکی‌یە بۆ ولاّتانی کەنداو؟ با دوو حالّەتتان بۆ باسبکەم لە سنغافورەو تەیموری ڕۆژهەلاّت:

ئێستا سنغافورە دەولّەتەو لەسالّی (١٩٦٥ز) دا دامەزرا، بەلاّم چۆن دروست بوو؟!

سنغافورە بەشێك بوو لە فیدڕالّیەتی ئیسلامی مالیزی، جا ڕەنگە بزانن کە دوو نەتەوە هەیە لەمالیزیا (مایلیە) و (چینی یەکان)، کاتێك ئینگلیز زانی ئەبیّ سنغافورە بەجیّ بهێلّیّ، هانی چینی ڕەگەزەکانیان دا کە کۆچبکەن بۆ سنغافورە، ئەوانیش ژمارەیەکی زۆریان کۆچیان کرد بۆ ئەو ولاّتەو، لەبەرئەوەی کەلەژێر دەسەلاّتی بەریتانیادابوو دەرگایان بۆ خستنە سەر پشت و کاتێك چینیەکان زۆر بوون پێیان وتن: (ئێستا ئێوە زۆرینەن و حەقی دیاریکردنی چارەنووسی خۆتان هەیە).

ئینگلیز پەیوەندیان کرد بە نەتەوە یەکگرتوەکانەوە و هێنایانن بۆ ناو مالیزیا بۆ ڕاپرسی، بەو جۆرەو بەنەخشەی ئینگلیز چینی‌یەکان بڕیاریان دا جیابنەوە لە فیدڕالّیەتی ئیسلامی مالیزی ولاّتێکی تازە لەدایك بوو لە سالّی (١٩٦٥) ز دا بە ناوی سنغافورە و سەرۆك وەزیرانی(لیکوان یو) بوو کە ئەصلّی چینی‌یەو، من دەیناسم بەهۆی ئەوەی کەئەو دەرچوی کۆلێجی (چەرچلّ)ە لە (کامبریدج)، کەمنیش هەر لەویّ دەرچووم و زۆر قسەو باسمان کردووە بەیەکەوە و جەختی ئەکردە سەر ئەوەی کە ئینگلیز سنغافورەیان دروستکرد بۆ لاوازکردنی مالیزیا.

تەیموری ڕۆژهەلاّتیش، لەناوەڕاستی ئەرخەبیلی ئیسلامی ئەندەنوسیا بوو، ئەندەنوسیاش گەورەترین دەولّەتی جیهانی ئیسلامی یە لەژمارەی دانیشتواندا، ڕۆژئاوا کەوتنە پیلان گێڕان و کەنیسەو مەجلیسی کەنائیسی جیهانیان جولاّند لەگەلّ مەجلیسی ئەمن دا، ئنجا بارو وەزعێکیان درووستکرد کەبووە مایەی جیابوونەوەی تەیموری ڕۆژهەلاّت لە ئەندەنوسیا و لە ژێر حیمایەتی نێو دەولّەتیدان.

بەڕاستی ئێستا حالّەتێك هەیە لە ولاّتانی کەنداو و نیوە دورگەی عەرەبدا، کە دەمانەوێت هەموان ئاگادارکەینەوە لێی، ئەوەش ئەوەیە کەئەمریکاو ئەوروپیەکان وەکو وتمان لەحالّەتی داگیرکردنەوە — کە هەموو ئەو ولاّتانەیان داگیرکردووە و بڕیاری ئیستراتیجی بەدەستی ئەمریکایە نەك کاربەدەستان - دەڕۆن بەرەو حالّەتی نیشتەجیّبوون، کیّ دەلّیّ سنغافورەکە دووبارە نابێتەوە؟ من بۆخۆم سیّ سالّ لە ئیمارات دەمخوێند لەسالّی (١٩٨١) تا

(١٩٨٤) و كە بە شەقامەکانی دوبەی دا دەڕۆشتم وام هەست دەکرد بە شەقامێکی لەندەن دا دەڕۆم، ئەوەندەم بیانی دەبینی!

جارێکیش چووم ئۆتۆمبیلێک بکڕم، تا ئۆتۆمبیلەکەم وەرگرت هەرچیم بینی لە کۆمپانیاکەدا هەرهەمووی بیانی بوون!

دەڵێن دانیشتوانی ئەسڵی دوبەی لەسەدا پێنج یان لەسەدا حەوت دەبن، دیارە ئەمەش کێشەیەکی ئەمنی دروست دەکات، ئەگەر ئەو بیانیانە بیانەوێ هەر بەبێ چەک و بەچەپڵە هەموو خەڵکی دوبەی دەکەنە دەرەوەو، شۆڕشێکی سپی دەکەن بەسەریاندا!

یەمەن و سعودیەش تائێستا باشترن کە ئەمریکاو ئەوروپا لەلایەنی ثقافی و کۆمەڵایەتیدا نەیانتوانیوە زۆر کاریان تێبکەن، ئەمەش خۆیان باش لێی حاڵی بوون، بۆیە ئەمریکا لە ڕێگەی (راند کورپریشن)ەوە دەیەوێ دینداری یەمەن و نیوە دوورگەی عەرەبی هەڵوەشێنن، لەڕێی هاندانی ئافرەت و دەوری سیاسی زیاتری ئافرەتان، بۆیە لەپڕ بینیمان هەندێ لەبەرپرسە عەرەبەکان کە تائێستاش لەعەصری عەباسیدا دەژین وهێشتامافی پیاوانیان نەداوە، باس لەمافی ئافرەتان دەکەن..

ئێمە واین لە دووڕیانێکی مێژووییدا، منظمەی تیجارەی عالەمی دەیەوێت هەموو ئەم وڵاتانە بکاتە بازاڕ بۆ ئەمریکاو دەیانەوێ دنیا ملکەچ بێت بۆیان! (لێرەدا قسەکانی نەفیسی تەواو بوو) .(بۆ زانین ئەم دەزگای راندە ئیستراتیجیەتی جەنگی ساردی (٢٠٠٧) ی کە بۆ خۆی دیاری کردبوو بریتی بوو لە هەڵوەشاندنی ئیسلام لەناوەوەی خۆیدا لە عەقیدەو شەریعەتدا، بەڵام خەیاڵیان خاوە وەعدی خوایە کە کافران بێهیوان لە هەوڵەکانیان و مێژووش شایەتە ﴿ ٱلۡيَوۡمَ يَئِسَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ مِن دِينِكُمۡ فَلَا تَخۡشَوۡهُمۡ وَٱخۡشَوۡنِۚ ٱلۡيَوۡمَ أَكۡمَلۡتُ لَكُمۡ دِينَكُمۡ وَأَتۡمَمۡتُ عَلَيۡكُمۡ نِعۡمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ ٱلۡإِسۡلَٰمَ دِينٗاۚ فَمَنِ ٱضۡطُرَّ فِي مَخۡمَصَةٍ غَيۡرَ مُتَجَانِفٖ لِّإِثۡمٖ فَإِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٞ رَّحِيمٞ ﴾ المائدة: ٣.

دەزگاكانی لێكۆڵینەوە:

لەڕۆژئاواو ئەمریکادا بیریارو توێژەرەكانیان بەردەوام لە دیراسەو لێكۆڵینەوەدان و زۆر پەراوو لێكۆڵینەوەی گرنگ ناو بەناو دەخەنە بەردەست و، بۆئەم كارەش بەملیۆنەها دۆلار خەرج دەكرێت، لەو لێكۆڵینەوانەش:

(بات بۆكانان) كەخۆی هەڵبژاردووە بۆ سەرۆكایەتی وڵاتە یەكگرتووەكانی ئەمریكا لەساڵی (١٩٩٢) و (١٩٩٦) داو، نزیك و ڕاوێژكاری سیان لەسەركردە ئەمریكیەكان بووە و خاوەنی چەندەها پەڕاوەو لەیەكێكیاندا دەڵێت: ئەمریكاو ئەورووپا بەرەو مردن و تیاچوون وتوانەوە دەچن ئەگەر بەخێرایی بە سیاسەت و وەزعی خۆیاندا نەچنەوە و ڕاستی نەكەنەوە، گەورەترین مەترسیش كە هەڕەشەیان لێدەكات لە دوو خاڵدا خۆی دەبینێتەوە، كەمبوونەوەی ڕێژەی لەدایك بوونی منداڵ و زۆری شەپۆلی كۆچكردن بۆ ئەمریكاو ئەوروپا لە وڵاتە ئیسلامیەكانەوە.

كەمبوونەوەی ڕێژەی منداڵ بوونیش دەگەڕێتەوە بۆ بیروبۆچونێكی كۆمەڵایەتی كە گوایە ژیان و مەبەست لەژیان لەززەت و ڕابواردنە بەهەموو جۆرەكانیەوە وخێزانیش بۆتە بارێكی گران و كەم كەس شان ئەداتە بەری، بەتایبەت كە تێركردنی هەواو ئارەزوو بەربەرەڵایەو لەهەموو لایەكەوە دەست دەكەوێت.

جا چینێكی بەرفراوان هاتونەتە پێشەوە كە بڕوایان بە هاوسەرگیری نەماوە و هەموو هەوڵیان پارە پەیداكردن و بازرگانی ودەوڵەمەند بوونە و، ئافرەتانیش لەبەر ئیشی ناوكارگەكان و دەرەوەی كارگەكان نایانپەرژێتە سەرماڵ و منداڵ وخێزان و منداڵ بوون.. لەم لاشەوە كۆچكردنی بەردەوامی موسڵمانان بۆڕۆژئاوا و ڕێژەی منداڵبوونی زۆریان، بەڵگەو ئاماژەیەكی ئاشكرایە لەسەر تیاچوون و قڕبوونی ڕۆژئاوا.

بەڵێ.. ئەمریكاوئەوروپای ڕۆژئاوا لەڕێی لێكۆڵینەوەی زۆریان لەهەموو بوارێكدا دەستیان گرتووە بەسەر جیهانداو لەم پێناوەش دا سوود لە ڕۆشنبیرو كەسانی پسپۆڕو شارەزا وەردەگرن..

لەڕێ لادانی ئافرەتی ئەمریکی:

پەڕاوێکی نووسەری ئەمریکی (دکتۆر هنری ماکور) بەناوی (لەڕێ لادانی ئافرەتی ئەمریکی) (فسوق المرأة الأمريكية) هەرایەکی گەورەی نایەوە، کەئەمەش لێکۆڵینەوەو باس و تێڕوانینی نووسەرە لەسەر حاڵی ئافرەتی ئەمریکی و پاشان بەراووردکردنی لەگەڵ ئافرەتی مسوڵماندا. دکتۆر هنری مامۆستای زانکۆیەو پسپۆڕە لە مەسەلەی ئافرەتان و بزوتنەوەکانی ئازادبوونی ئافرەتاندا.. ئەم پەڕاوە دەریدەخات کە مرۆڤێك ئەگەر بەئینصاف بێت چۆن دان ئەنێت بە ڕاستییەکاندا و خۆی دوور دەگرێت لە دەمارگیری کوێرانە.

دکتۆر هنری دەڵێت: لەسەر دیواری نوسینگەکەم دوو وێنە هەیە، یەکەمیان وێنەی ئافرەتێکی باڵاپۆشی موسڵمان و بەتەنیشتیشیەوە وێنەی ئافرەتێکی ئەمریکی کە بەشدار بووە لەپێشبڕکێی جوانانداو بەرگێکی زۆر کەمی لەبەردایە، یەکەمیان بە تەواویداپۆشراوەو دووەمیشیان بە پێچەوانەوە.. ئەمە مەدخەلی پەڕاوەکەی ناوبراوەو لەوێشەوە ئینجا باسی هەڵسوکەوت و ڕەوشت و خووی ئەو دووکەسایەتیە جیاوازە دەکات.

پاشان نووسەر دەچێتە سەر هۆکاری شاراوەی هێرشی ڕۆژئاوا بۆسەر موسڵمانان کە بریتیە لەجەنگێکی سیاسی و ثقافی و ئەخلاقی، ئەم جەنگەش لەبەر بەرژەوەندی ئابوریە و بۆ دەستگرتنە بەسەر خێروخێراتی ئەم وڵاتانەدا، لەم جەنگەشدا دەیانەوێت کەئەو شێوە ئافرەتە باڵاپۆشە بگۆڕن بەو نموونە ڕووت وقوتەی لای خۆیان..

نووسەر بەردەوام دەبێت لەسەر قسەکانی و دەڵێت: دیارە ئافرەتی مسوڵمان ڕۆڵێکی گرنگی هەیە لەسەر ڕۆشنبیری و ڕۆژئاواش دەیەوێت ئەو ڕۆڵە گرنگەی ئەهێڵا، جا شان بەشانی ئەوەی کەدەیانەوێ دەست بگرن بەسەر بیرە نەوتەکاندا لەڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا دەیانەوێت ئاین و خووڕەوشتی خەڵکی ئەم ناوچەیەش بگۆڕن.

نووسەردەڵێت: نموونەی یەکەم کەئافرەتی مسوڵمانی داپۆشراوە سوورە لەسەر ماڵ و خێزانی و گرنگی دەدات بەپەروەردەی نەوەی نوێ و هەردەم باوەشێکی گەرمە بۆ کۆرپەکانی و بۆ هاوسەرەکەی.. کە بەپێچەوانەوە نموونەی دووەم لەبەردەم ملیۆنەها کەسدا دەوەستێت لە شاشەکانی تەلەفزیۆنەوەو جوانی خۆی عرج دەکات و مولکی ماڵ و مێرد و منداڵی خۆی نییە بەڵکو مولکی عامەیەو دەیەوێت جوانی و شۆخ و شەنگی بفرۆشێ بەبەرزترین نرخ

لەمەزادکردنێکی ئاشکرای پێشبڕکێدا. لە ئەمریکا پێوەری نرخی ئافرەت لە جاذبیەت و جوانی و سەرنج ڕاکێشانیایەتی، کەبەمەش بەڕاستی زوو نرخی دادەبەزێت و ئەو ئافرەتانە سەر قاڵدەبن و ئەعصابیان دەسوتێ بۆچاکتر خۆدەرخستن و خۆ نمایشکردن.

ئینجا دکتۆر هنری دەچێتە سەر ئافرەتە هەرزەکارە موراهیقەکانی ئەمریکاو دەڵێت: ئەوانە مامۆستا و سەرمەشقیان گۆرانیبێژێکی وەك (بریتنی سپیرز)ە کە نیمچە ڕووتەو، ئەوەی لێوە فێردەبن کاتێ خۆشەویست دەبن کەخەریکی ڕابواردن و تێرکردنی هەواوئارەزوو بن لەدەرەوەی خێزان و هاوسەرگیری شەرعیدا، هەروەها وایان لێدێت سیفاتی ئافرەتانەیان ون دەکەن و لاسایی پیاوان دەکەنەوە و زیاتر بەرەو شەڕەنگێزی دەچن..

دکتۆرهنریدەڵێت: ئەم هەموو هەراو وهوریایەی ئازادکردنی ئافرەتان درۆن کەئەمریکاو ڕۆژئاوا بانگەشەی بۆ دەکەن وخەڵەتاندنێکە لەخەڵەتاندنەکانی نیزامیعالەمیتازە، کە بووە بە مایەی نەهێشتنی بەرزی و گەورەیی ئافرەتان و لەخشتە بردنیان و پاشان وێرانکردنی شارستانیەتی ڕۆژئاوا..

نەخۆشی ئایدزو چەند ئامارێك:

لەجیهاندا ڕۆژی یەکی دیسەمبەری هەموو ساڵێك دانراوە بەڕۆژی جیهانی بۆنەهێشتنی نەخۆشی ئایدز، کە ناودەبرێت بەتاعونی سەردەم، چونکە زۆر بەخێرایی بڵاودەبێتەوەو چارەسەریشی زۆرگرانە بەتایبەت لە وڵاتانی ئەفریقیادا کەبەدەست هەژاری و نەبوونی یەوە دەناڵێنن.

لەئەفریقیا ڕۆژانە شەش هەزار کەس دەمرن بەهۆی ئایدزەوە، کە ئەم ژمارەیەش زیاترە لەژمارەی ئەو کەسانەی کە بەهۆی کارەساتەکانی ترەوە دەمرن ڕۆژانە لەجیهاندا.

خوارووی ئەفریقیا دووچاری مەترسیەکی گەورە بۆتەوە کە هەڕەشە لەهەموو دانیشتوان دەکات بەتیاچوون، کە لە چل وپێنج ملیۆن کەسی دانیشتوان نزیکەی پێنج ملیۆنیان تووشی ئەو نەخۆشییە بوون، کە ئەمەش زۆرترین ڕێژەی توشبوونە لەجیهاندا.

ئەم نەخۆشییە کاری کردۆتە سەر بواری خوێندن و تەنها لە ساڵی (٢٠٠٤) دا چوار هەزار مامۆستای کوشتووە.

لەئەفریقیا و ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستیش دا ئەم نەخۆشییە ئابوری ئەم وڵاتانەی خستۆتە مەترسییەوەو، تا ساڵی (٢٠٢٥) ئەگەر چارەسەر نەکرێت لەسەدا سی و پێنجی دەستکەوتی ئەو وڵاتانە دەبات، هەرچەندە هەندێ وڵات ڕێژەکەی هێشتا زۆرکەمە بەتایبەت ئەوانەی کە خەڵکەکەی پابەندی ئاینی پیرۆزی ئیسلامن، چونکە ئەم نەخۆشییە ٩٥٪ ی بەهۆی پەیوەندی سێکسی نامەشروعەوە بڵاودەبێتەوە.

ڕێکخراوی تەندروستی جیهانی ڕایگەیاند کەچل و دوو ملیۆن کەس توشی ئەم نەخۆشییە بوون لەسەرتاسەری جیهاندا و لەساڵانی ڕابردووش دا نزیکەی سی ملیۆن کەس بەهۆی ئەو نەخۆشییەوە مردوون و بەردەوامیش ڕێژەی تووشبون زیاد دەکات و لە ساڵی (٢٠٠٢)دا (٤,٥) ملیۆن کەس بووە و، لە ساڵی (٢٠٠٤)دا بووە بە(٤,٩) ملیۆن کەس..

ئەمە بێجگە لەوەی ڕۆژانە شەش هەزار منداڵ و گەنجی تەمەن (١٤ تا ٢٤) ساڵ توشی ئەو نەخۆشییە دەبن لەجیهاندا.

ئەو ڕێکخراوە لە ڕاپۆرتێکیدا دەڵێت: ساڵانە ملیۆنەها منداڵ لەدایك دەبن و هەڵگری ڤایرۆسی ئایدزن و ساڵانەش شەش سەد هەزار منداڵ توشی ئایدز دەبن.. ئەمە بێجگە لەوەی کە منداڵێکی زۆر هەتیو دەکەون بەهۆی مردنی دایك وباوکەوە بە ئایدز، کە ئێستا ژمارەی ئەو منداڵانە دائەنرێت بە (١٣) ملیۆن منداڵ لە جیهاندا.. هەروەها ڕاپۆرتی ئەو ڕێکخراوە دەڵێت: لە ٦٠٪ ی توشبوان ئافرەتن لە خوارووی بیابانی ڕۆژئاواو، لە ڕۆژهەڵاتی ئاسیاش ٥٦٪ و لەئەوروپای ڕۆژهەڵات و ناوەڕاستی ئاسیاش دا ڕێژەی بڵاوبوونەوە لە ئافرەتاندا بەرزبۆتەوە بۆ ٤٨٪.

بەڵێ بەم جۆرە ئایدز بڵاودەبێتەوە و هەڕەشە لە سەرجەم مرۆڤایەتی دەکات، لە کاتێکدا کە بەڕەحمی خوا هەرچەند ڤایرۆسی ئایدز بچوکتریشە لە ڤایرۆسی مەلاریا کەچی لە ڕێی مێشوولەوە ناگوێزرێتەوە.[1]

١- موقع الحقائق.

عەولەمەی بەدڕەوشتی:

ئەمریکاو ئەوروپای ڕۆژئاوا لە ڕێی عەولەمەوە دەیانەوێت بەرەڵای و بەدڕەوشتی لە وڵاتە ئیسلامیەکاندا بڵاوبکەنەوە، تا لەم ڕێگایەشەوە زیاتر توانای لاوانیان بەهەدەر بدەن و ژێردەستەیان بکەن.. ئەمەش دیارە سیاسەتی ئەمڕۆیان نیە، کاتێك ناپلیۆن هێرشی هێنایە سەر میسر لەگەڵ کەشتیە جەنگیەکاندا کەپڕبوون لە سەربازو تفاقی جەنگ، کەشتی پڕ لە ئافرەتی سۆزانی و بەدڕەوشتیشی لەگەڵ خۆیدا هێناو، کەپرسیاریان لێکرد لەوبارەیەوە کە ئەمانەت بۆ هێناوە، وتی: ئەم ئافرەتانە لەسوپاکە کاریگەرترن بۆ نەهێشتنی ڕەوشت وخووی بەرزو دەست گرتن بەسەر میسردا.

بەڕاستی دوژمنان لە ڕێی هەواو هەوەس و ئارەزووپەرستیەوە دەیانەوێ هێڵی بەرگری موسڵمانان بشکێنن ودەستەمۆیان بکەن، قورئان دەفەرموێت: ﴿وَيُرِيدُ ٱلَّذِينَ يَتَّبِعُونَ ٱلشَّهَوَٰتِ أَن تَمِيلُواْ مَيۡلًا عَظِيمٗا﴾ النساء: ٢٧. واتە: ئەوانەی کە دوای هەواو ئارەزوو شەهەوات کەوتوون دەیانەوێت کە زۆر بەخراپی لە ڕێی ڕاست لاتان بدەن.

بەڵێ..ڕۆژئاوا لە ڕێی عەولەمەی بەدڕەوشتیەوە دەیەوێت ڕاستیەکان لای خەڵکی ئاوەژوو بکاتەوەو بیروبۆچونی خەڵکی بگۆڕێت و، بەیاساو لە ڕێی فشارەوە بۆسەر دەوڵەت، تاوانبارو فاحیشەکاران بپارێزێت و هەرکەس داوای پاکی وڕەوشت بەرزی بکات نامۆبێت و دژایەتی بکرێت، هەروەك زەمانی پێغەمبەری (لوط) سەلامی‌خوای لێبێت کە ڕایەکی گشتیان دروست کردبوو، کە داوای دەکرد ئەوانەی سەر بە (لوط)ن لە وڵات شاربەدەرکرێن ﴿أَخْرِجُوا آلَ لُوطٍ مِّن قَرْيَتِكُمْ إِنَّهُمْ أُنَاسٌ يَتَطَهَّرُونَ﴾ النمل:٥٦.

واتە: ئالی لوط لە وڵات دەربکەن چونکە ئەوان کەسانێکن داوای پاکێتی و ڕەوشت بەرزی دەکەن.

نموونەیەك بۆ دەست وەردانی ئەمریکا لە کاروباری وڵاتە ئیسلامیەکان، ئەو نامەیەیە کەئەندامانی کۆنگرسی ئەمریکی ئاڕاستەی باڵوێزی دەوڵەتی ئیماراتی عەرەبی کرد لە واشنتۆن، لەسەرئەوەی کە دەوڵەتی ئیماراتی عەرەبی بیست و شەش کەسی بەدڕەوشت کە لەئوتێلەکانی أبوظبی خەریکی کاری گەلی لوط بوون گرتنی، لەنامەکەوە تێدەگەین کە ئەم وڵاتانە گەیشتونەتە چ پلەیەك لەکۆیلایەتی، بەجۆرێك کە لە ئیجرائاتێکی ئاوا ئاساییدا

ئەمریکا فشار دروستدەکات لەسەریان، دیارە کەپێشتر وەزارەتی دەرەوەی ئەمریکی ناڕەزایی خۆی بەرامبەر بەو گرتنە دەربڕیوەو ئنجا ئەندامانی کۆنگرسی ئەمریکیش دەنگی خۆیان دەخەنە پاڵ دەنگی وەزارەتی دەرەوەو ئەوانیش هەڕەشەی خۆیان دەکەن، نامەکەش دەڵێت:

١٩ کانونی یەکەم /٢٠٠٥ ز

بەڕێز عصری ظاهری – باڵیۆزی دەوڵەتی ئیماراتی عەرەبی یەکگرتوو

باڵیۆزخانەی دەوڵەتی ئیماراتی عەرەبیی یەکگرتوو

(٣٥٢٢) دادگای نێودەوڵەتی NW

واشنتۆن دی سی (٢٠٠٨)

جەنابی باڵیۆز..

ئێمە ئەمەت بۆ دەنوسین تاپاڵپشتی خۆمانت بۆ دەرخەین بۆناڕەزاییەکەی وەزارەتی دەرەوەی ئەمریکی لەسەر مسەلەی گرتنی (٢٦) کەسی عەرەبی (شاذ)، کەپولیس لە دوبەی هەڵی کوتایە سەریان لە ئوتێلێکی ئەبوظبی.

ئێمە دەزانین کەئەو پیاوانە دادگایی دەکرێن و ڕەنگە حوکم بدرێن بەبەندکردن، یان جەڵدەلێدان، جاهەروەك لە قسەوباسی وەزارەتی ناوخۆتانەوە دەردەکەوێت کەهاوڵاتییەکی ئیماراتی ئەگەر ڕازی بێت بەچارەسەری هۆرمۆنی ئەوا سزاکەی کەم دەکرێتەوە.. ئەگەر ئەمەڕاستە، ئێمە وادەزانین کە ئەمە کارێکی زۆر لێکردنەو ناگونجێ لەگەڵ یاسا نێو دەوڵەتییەکاندا..

هەروەها دەشترسین لەوەی کەئەم گرتنانە بەشێك بن لە هەوڵێکی فراوانی بەرنامە بۆ دارێژراو بۆدۆزینەوەو گرتنی(شاذ)ەکانی وڵاتەکەتان، کە لە ڕاستیدا پاش ئەو گرتنانە وەزیری دادوکاروباری ئیسلامییتان ڕایگەیاند کە: (کاری شازو گەلی لوط لەسەر خاکی دەوڵەتی ئیماراتی عەرەبی جێی نابێتەوە).

هەروەها ناوبراو لەبانگەوازەکەیدا بۆ باوکان و دایکان کە ئاگاداری لادانی منداڵەکانیان بن، نامەیەکی ئاشکرابوو بۆ (شازەکان) کەنەك هەر بێزراون لە وڵاتدا، بەڵکو دژایەتی کردنیشیان سیاسەتێکی گشتییەو ئەولەویەتی هەیە. ئێمە حەز دەکەین ئاگادارت بکەین کەئەم

هەولآنەی ئیمارات بۆدۆزینەوەی شازەکان کە ئازاری کەس نادەن و دادگای کردنیان، ئەوە نیە کەئێمە لەنێوە چاوەڕێی بووین کە ولآتێکی هاوپەیمانن، هەروەها هانت دەدەین کەهەر ئێستا ڕابگیرێ!

ئێمە وادەزانین کە ئەم هەولآنە نەك هەرهەڵەیەکی ڕەوشتین، بەڵکو مەوقفی ولآتەکەتان لەکۆمەڵگای نێودەوڵەتیدا دەڕوخێنێ کەلەهەوڵدان بۆئەوەی وەبەرهێنانی بیانی بهێننە لای خۆتان و لەهەوڵی بەردەوامدان بۆئەوەی ببنە بنکەی ڕۆژهەلآتی ناوەڕاست بۆ هۆکانی گواستنەوە و ڕاگەیاندن و گەشتیاری.

ئەوەش (دوبەی) کەزۆر خێرایە لەسەرئاستی جیهاندا لەڕووەکانی گەشتیاری کە دەستکەوتی گەشتیاری تیایدا ١٧٪ ی دەسکەوتیانە..ئێمە ئاواتە خوازین کەتێبگەن کە بەدواداچوونی ولآتەکەتان بۆ(پیاوە شازەکان) و دادگای کردنیان دەبێتە بێزاری بۆ زۆر لەو گەشتیارانەی جیهان کە دەتانەوێ ڕوویکەنە ولآتەکەتان، هەروەها دەبێتە بێزاری بۆ زۆر لەحکومەت و دەزگاکان، کەوا دادەنێنن ئەم ڕەفزکردنە ترسناکە بۆ ئەو ئاکانەی کۆمەڵ لەسەر مەیلی جنسیان شتێکە قبوڵ ناکرێت. ئەوانەی کە واژۆیان کردووە.

النائب بارني فرانك	النائبة إليانا روس ليتينين
النائب توم لانتوس	النائبة سو كيلي
النائب جيمس ليتيش	النائبة جاري أكرمان
النائب كريستوفر شيز	النائبة كارولين مالوني

شایانی باسە چوارکەس لەم هەشت کەسە جولەکەن!

بەندیخانەکانی ئەمریکا :

پەیامنێری وەکالەتی ڕۆیترز (آلن أليستر) لەپەڕاوە تازەکەیدا (دەرگاکانی ستەم) باسی کۆمەڵا زانیاری دەکات لەسەر بەندیخانەکانی ئەمریکا کە نەك خەڵکی بەگشتی بەڵکو ئەمریکیکان خۆشیان زۆربەیان نایزانن.

ئەو ئامارانەی کە (آلن أليستر)دەیهێنێ سەرسوڕهێنەرە، بەتایبەت کە دەڵێت: (٢,٢) ملیۆن کەس لەبەندیخانەکانی ئەمریکادان، کە ئەمەش زۆرترین ڕێژەی بەندکراوە لەچاو

دانیشتوانیاندا له وڵاتێکی ئاوا پیشەسازیدا، بۆ نموونە: له بەریتانیا (٧٠٢) بەندکراو هەیەو له فەرەنساش کەمترە..

نووسەر وتەیەکی جیسی جاکسون لە کتێبەکەیدا باس دەکات کە دەڵێت: (ئێمە هەمیشە باس لەوە دەکەین کە وڵاتی چین وڵاتێکی دیکتاتۆرەو مافی خەڵکی پێشێل کردووە، لەکاتێکدا لای خۆمان لە ئەمریکا ژمارەی دانیشتوانمان یەك لەسەر چواری دانیشتوانی ئەوانە، پێنج سەدهەزار بەندکراومان لەوان زیاترە.. هەروەها لای ئێمە هەژاران و نەخوێندەواران و مودمینەکان دەخەینە بەندیخانەو هیچی ئەوتۆیان بۆ ناکرێت لەچاو ئەو وڵاتانەی کە هەوڵی چاککردن و چارەسەرکردنی بەندکراوەکانیان دەدەن).

شایانی باسە کە ئەم بەندیخانانە پارەیەکی زۆریان بۆدادەنرێت کە دەگاتە (٥٧) ملیار دۆلار لە ساڵێکدا لە کاتێکدا کە لە ساڵێکدا تەنها (٤٢) ملیار دۆلار دەدرێت بە وەزارەتی پەروەردە، ئەو پارەیەش کە بۆ پەروەردەو فێرکردن دادەنرێت دیارە کەمەو بەش ناکات و واش دەردەکەوێت کە لە کالیفۆرنیادا ساڵی (٦) هەزار دۆلار بۆ قوتابیەکی زانکۆ سەرف دەکرێت و بۆ بەندکراوێکیش (٣٤) هەزار دۆلار لەساڵێکدا کە نزیکەی شەش قاتە..

لە ئامارێکدا دەرکەوتوە کەژمارەی فەرمانبەرانی بەندیخانەکان زیاترن لەژمارەی کارمەندانی هەر سێ کۆمپانیای گەورەی ئەمریکی (جنرال موتورز) و (فورد) و (وول مارت). مامەڵەی بەندکراوەکانیش تابڵێی خراپەو زیاتر بەرەو توندو تیژیو توندڕەویان دەبات وکۆمەڵە عەصابەی گەورەیان لێدروست دەبێت و ئەو بەندکراوانەی بەسەزمان و بێ دەسەڵاتن دەچەوسێنرێنەوە وتەنانەت کاری فاحیشەشیان لەگەڵ دەکەن.. ئەمە بێجگە لەوەی کەماددە بێهۆشکەرەکان بەئاسانی لەبەندیخانەکاندا دەبرێت ودەهێنرێت و حکومەتیش زۆر گوێی ناداتێ. چالەبەرئەوانە ئەوکەسانەی کەماوەی سزاکەیان تەواودەکەن و دێنە دەرەوە زیاتر لەجاران و بەئەزموونێکی زیاترەوە دەکەونە تاوان کردن و بەمەش کۆمەڵگا زیاتر گیردەخوات بەدەستیانەوە.

وەزعی ئافرەتانیش خراپتر نەبێ چاکتر نیە لەپیاوان و ژمارەیان نزیکەی (٢٠٠) هەزار ئافرەتەو دوو لەسەر سێشیان دایکن و بەردەوام توشی چەوساندنەوەو لێدان و سووکایەتی و ڕووداوی ناخۆش دەبن لەسەر دەستی فەرمانبەرانی بەندیخانەو پاسەوانەکاندا.

(ألیستر) دەڵێت: بەرپرسی یەکەم لەم بارو وەزعەش هەردوو حیزبی (جمهوری) و (دیموکراتی)یە کە لە ساڵانی حەفتاکانەوە دروشمی توندو تیژیان بەرزکردۆتەوە بەرامبەر تاوان وسەرەنجامەکەشی زیادبوونی بەندکراوەکانە کەچوار قات زیادی کردووە..

ئەوانەی کە گیراون دوو لەسەر سێیان لەسەر ماددە بێهۆشکەرەکان گیراون لە ڕەش پێست وخەڵکانی ئەمریکای باشور، لەکاتێکدا سپی پێستەکان حکومەت کەمتر دەیانگرێ و بەندیان دەکات، ئەم چاوپۆشینەش لە سپی پێستەکان بۆتە مایەی زیادبوونی هاتنە ناوەوەی تلیاك بۆناو ئەمریکاو بازرگانی پێوەکردنی.[1]

ئاسوودەیی لە خواناسیندایە

قورئان دەفەرموێت ﴿ وَمَنۡ أَعۡرَضَ عَن ذِكۡرِي فَإِنَّ لَهُۥ مَعِيشَةٗ ضَنكٗا وَنَحۡشُرُهُۥ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ أَعۡمَىٰ ﴾ طه: ١٢٤. واتە: هەرکەس پشت بکاتە یادی من و بەرنامەکەم، ژیانێکی تەنگ و تاڵی دەبێت و لە قیامەتیشدا بە کوێری حەشری دەکەین..

گۆڤاری (حیاة) ژمارە (٢) لە ڕاپۆرتێکدا دەڵێت: ژیانی ناوداران دنیایەکی پڕ سەیروسەمەرەیەو، لە بەرچاوی جەماوەریان بەوپەڕی کەشخەیی دەردەکەون کە چاکترین مۆدێلی جلی ئەمریکی و ئەورووپی لە بەریاندایەو، خاوەنی جوانترین و بەرزترین مۆدێلی ئۆتۆمبێلن کە کۆمپانیا گەورەکانی ئۆتۆمبێل بەرهەمیان هێنابێ و، لەچاوپێکەوتنیشدا زەردەخەنە لەسەر لێویانەو وادەردەخەن کە زۆر بەختەوەرو دڵخۆش وئاسوودەن، کەچی لە ڕاستیشدا وانیەو ژیانی زۆربەی ئەوانە بەخۆکوشتن یان شێت بوون یان تەنهایی لەخانەی پیراندا کۆتای پێدێت، کە ئەمەش لەئەنجامی نەبوونی بیروباوەڕێکی ڕاستەوەیە لە ژیانداو، لە ئەنجامی دووریانە لەخواوە.. نموونەش بۆئەم حاڵەتە زۆرە لەوانە:

یەکەم: ڕۆمان نووسی بەناوبانگی ئەمریکی (ئەرنست همنگوای) کە بەهۆی چیرۆکی بەناوبانگی (الشیخ والبحر)ەوە خەڵاتی نۆبڵی وەرگرت لە ئەدەبدا، لە کۆتایی ژیانیدا لەگەڵ ئەو هەموو ناوبانگەی هەیبوو، هەستی بەتەنهایی دەکردو نەخۆشیش سەری هەڵدابوو لێی،

---

[1] - پێگەی (مفکرة الاسلام).

بۆیە بڕیاریدا کۆتایی بەژیانی خۆی بێنێو، تفەنگە کۆنێکی هەبوو لەماڵەوە خۆی پێکوشت لەساڵی (١٩٦١) ز دا.

دووەم: (دایل کارینجی) خاوەنی پەڕاوی (دع القلق وأبدأ الحیاة) و (کیف تکسب الأصدقاء وتؤثر في الناس) ە و زۆر بنەمای جوانی بۆمامەڵەو هەڵسوکەوت داناوە تامرۆڤ لە دڵەڕاوکێ ڕزگاری بێت وبزانێت چۆن لە ژیاندا هەڵسوکەوت دەکات،لەگەڵ هەموونەوانەشدا دڵەڕاوکێ زاڵبوو بەسەر ژیانیاو ئەمیش بەرگەی ژیانی نەگرت وڕۆژگاریخۆیکۆتایی پێهێنا.

سێیەم: وێنەکێشی بەناوبانگی هۆڵەندی (فان چوخ) کە تابلۆکانی لەمەزادا لە لەندەن وپاریس بە ملیۆنەها دۆلار دەفرۆشرێن، تەنانەت تابلۆی گوڵەبەڕۆژەکانی بەشەش ملیۆن دۆلار فرۆشرا لەم دواییەدا.

لەسەرەتای ژیانیەوە قەشەبوو، ئینجا کەوتە وێنەکێشان و، لە بواری هونەری تەشکیلیدا لەسەر ئاستی جیهان بووە کەسێکی ناودارو ناسراو، بەڵام ئەوانە هەمووی نەیانگەیاندە بەختیاریو لەساڵی (١٩٨٠) دا پەنای بردە بەرخۆکوشتن و بەمەش کۆتایی بەژیانی هات و تابلۆی گوڵە بەڕۆژەکەیان بردە سەر قەبرەکەی.

چوارەم: نووسەری میسری (ئیسماعیل ئەدهەم) دکتۆرای لە بیرکاریدا هێنا لە زانکۆی مۆسکۆ لە گەرمەی دەسەڵاتی شیوعیەت و مارکسیەتدا. کاتێ گەڕایەوە میسر بیروبۆچونی مارکسیەتی بڵاودەکردەوە لە بارەی ژیان و بونەوەرو مێژووەوە و،چەندەها پەڕاوی نووسی لەوانە (بۆچی من مولحیدم)کە هەرایەکی گەورەی نایەوە لە و زەمانەدا.

ناوبراو چەند زمانێکی دەزانی و چەندەها دیراسات و نووسراو و لێکۆڵینەوەی هەیە، بەڵام دیارە هەموو ئەوانە ئاسوودەیان نەکردو زانی ژیانی بێئامانجەو ئەو فەراغە ڕۆحی یەی هەیەتی پڕنابێتەوە، بۆیە لە (٢٢ یولیو ١٩٤٠) دا خۆی هەڵدایە دەریاوە لە ئەسکەندەریە ولەجلەکانیدا نامەیەکی تیابوو کە لەژیان بێزار بووە بۆیەخۆی کوشتووە..

پێنجەم: (کریستینان ئوناسیس) کچی ملیۆنەری یۆنانی (ئوناسیس)ە کە خاوەنی چەندەها دوورگەو کەشتی وفڕۆکە بوو، یەکێ بوو لە دەوڵەمەندەکانی جیهان، کریستینان تاقە کچی بوو، هەموو ئەو سامانەی بۆ بەجێما، کەچی ئاسوودە نەبوو، چەند جار شووی کرد سەرکەوتوو نەبوو، دواجار شووی بە کۆمۆنیستێ کردو چوو لە گەڕەکێکی هەژاری مۆسکۆدا

دانیشت، هەر بەختەوەر نەبوو، ئەمیش بێزراکردن لەو باروزروفە دەروونییەی تیا دەژیا کۆتایی بەژیانی خۆی هێناو خۆی دەرمان خوارد کرد !

شەشەم: گۆرانی بێژی بەناوبانگ (دالیدا) لە گەڕەکێکی شەعبی قاهیرەوە سەری هەڵداو، لەساڵی (١٩٥٦ز)دا چوو بۆ فەرەنساو ناوبانگێکی دەرکرد کە هیچ گۆرانی بێژێکی عەرەب پێش خۆی نەیگەیشتبوویە.. لەماوەی بیست ساڵدا شەش سەد گۆرانی بەهەشت زمان وت کە نزیکەی (٨٥) ملیۆنی لێ فرۆشرا.. چەندەها خەڵاتی جیهانی وەرگرت، ئەمانە هیچی بەختەوەریان نەکردو سەرەنجام لەساڵی (١٩٨٧ز) دا خۆی دەرماخوارد کردو نامەیەکی لای خۆیەوە بەجێهێشت کە تیا نوسرابوو (الحیاة لاتُحتمَل سامـــحـــونـــي).

حەوتەم: دکتۆرە (دوریە شەفیق) لەپاریس دکتۆرای هێناو، کە گەڕایەوە میسر یەکەم حیزبی ژنانی دامەزراندو چەندەها گۆڤاری دەرکردو چەندەها خۆپیشاندانی سازدا بۆ ئازادی ئافرەتان، سەرەنجام ئاخر شەڕ بوو، نەك ئازادی و بەختەوەری بۆکەس نەهێنا بەڵکو نەیتوانی خۆشی بەختەوەر بکات و لە داخی دنیا لە شوققەکەیەوە کە لە نهۆمی شەشەم بوو خۆی فڕێدایە خوارەوەو کۆتایی بەژیانی هێنا. (شایانی باسە ئەکتەری بەناوبانگیش (سوعاد حوسنی) پاش ئەوهەموو ناوبانگە بەهەمان شێوەی دوریە کۆتایی بەژیانی هات).

ئەمانە هەموو بەدوای ناوبانگدا ڕایان کرد لە ڕۆژهەڵات و ڕۆژئاوا، هەرچەندە گەیشتنە پلەوپایەو پارەو ناوبانگ، بەڵام نەگەیشتنە ئاسوودەیی‌و بەختەوەری، خوای گەورە بەحیکمەتی خوایەتی خۆی، بە دادپەروەری خۆی، ئاسوودەیی و بەختیاری نەخستۆتە پارەو سامان و ناوبانگەوە، چونکە دیارە خەڵکانێکی کەم لەچاو هەموو خەڵکیدا دەگەنە ئەو پلەوپایەو ناوبانگ و دەوڵەمەندی یە..

ئەوانە هەمووی (متاع) و هۆکارێکی رووکەشی دنیان و ڕۆحی مرۆڤ ئاسوودە ناکەن، تەنها ئیمان و بڕوایە کە مرۆڤ بەڕاستی ئاسوودە بکات و هەمووکەسیش دەتوانێت بیگاتێ ﴿أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ﴾ الرعد: ٢٨ هەروەها تەنها ئیمان و ئیسلامە تەفسیری ژیان و مردن و قەزاوقەدەر بکات. خوای گەورە دەیەوێت بڕوادار نە بەبوون لە ئایم دەرچێ و نە بەنەبوون و زیان لێکەوتنیش بەخەفەت خۆی بکوژێ، ئەمەش دەبەستێتەوە بە قەزاوقەدەرو ئیرادەی خواوە تادەرگا لەسەر شەیتان داخرێ‌و لە ڕێی وەسوەسەوە مرۆڤ توشی نائارامی و

دڵەڕاوکێ نەکات، ئەوەتا قورئان زۆر بەجوانی و زۆر بە ڕوونی جەخت دەکاتە سەر ئەم ڕاستیە و دەفەرموێت: ﴿ لِّكَيْلَا تَأْسَوْا عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا آتَاكُمْ ۗ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴾ الحديد: ٢٣.

لە زانکۆی تایوا لە ئەمریکا دیراسەی حاڵی (٥٥٠) کەسیان کرد کە تەمەنیان لە سەرو (٦٥) ساڵەوە بوو بۆیان دەرکەوت کە ئەوانەی بڕوادارن و سەردانی پەرستگا دەکەن زیاتر دڵئارام و ئاسوودەن وبەرگری لەشیان زیاترە بۆ نەخۆشی و ئەوانە ٣٥٪ زیاتر ژیان لەوانەی کە بڕوایان نەبوو..کە ئەمەش بەڵگەیەکی ئاشکرای گرنگە لەسەر ڕۆڵی ئیمان لە ژیاندا..[1]

کەوتنە خوارەوە و تیاچوون :

خوای گەورە مرۆڤی لەچاکترین و جوانترین شێوەدا دروست کردووە، ڕێزی تایبەتی لێگرتووە ﴿ وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ ﴾ الإسراء: ٧٠، هەروەها دەیەوێت ئەو ڕێزداریو پلەبەرزیەی بمێنێت لە دنیاو لە ئاخیرەتدا، بۆیە بەهەزاران پێغەمبەری ناردووە سەلامی خوایان لێبێت، تادەستی مرۆڤ بگرن و ڕێنمایی بکەن بۆهەرچیەك کە لە بەرژەوەندیەتی لە دنیا و لە ئاخیرەت دا، جائەگەر لەو ڕێبازەش ترازا سەرەنجامی کەوتنە خوارەوەو مل شکان و تیاچوونە: ﴿ حُنَفَاءَ لِلَّهِ غَيْرَ مُشْرِكِينَ بِهِ ۚ وَمَن يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَكَأَنَّمَا خَرَّ مِنَ السَّمَاءِ فَتَخْطَفُهُ الطَّيْرُ أَوْ تَهْوِي بِهِ الرِّيحُ فِي مَكَانٍ سَحِيقٍ ﴾ الحج: ٣١ واتە: ئەوەی هاوەڵ و شەریك بۆخوا بڕیار بدات، وەکو ئەوە وایە لەئاسمانەوە بەربێتەوەو باڵندە پەلاماری بدات و پارچە پارچەی بکات، یان ڕەشەبایەکی بەهێزو گەردەلولێك بیفرێنێت و بیبات بۆ شوێنێکی دووروقووڵ لەوێ بیدات بە زەویدا..

خوای پەروەردگار سوێند دەخوات لەسەرئەو ڕاستییەی سەرەوەو دەفەرموێت: ﴿ وَالتِّينِ وَالزَّيْتُونِ ﴿١﴾ وَطُورِ سِينِينَ ﴿٢﴾ وَهَٰذَا الْبَلَدِ الْأَمِينِ ﴿٣﴾ لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ﴿٤﴾ ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ ﴿٥﴾ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٦﴾ فَمَا يُكَذِّبُكَ بَعْدُ بِالدِّينِ ﴿٧﴾ أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمِ الْحَاكِمِينَ ﴾ التين: ١ – ٨ واتە: سوێند بەهەنجیرو زەیتون، بەکێوی

١- پێگەی التوابون

طوری سینا (کە خوا گفتوگۆی لەگەڵ پێغەمبەری موسا لەوێدا کرد)، سوێند بەم شارە ئەمینە کە مەککەیە، بەڕاستی ئێمە مرۆڤمان لەجوانترین و ڕێکوپێکترین شێوەدا دروستکردووە، ئەگەر ڕێبازی خوانەگرێت دەیخەینە نزمترینی شوێنە نزمەکانەوە لەدۆزەخ دا، جگە لەوانەی کە باوەڕیان هێناوەو کاروکردەوە چاکەکانیان ئەنجامداوە، پاداشتی هەمیشەو نەبڕاوەیان بۆ ئامادەیە.

جانیتر ئەی مرۆڤی سەرکەش چی وای لێکردووی باوەڕت بەڕۆژی قیامەت و لێپرسینەوە نەبێت، ئایا خوا چاکترین دادپەروەرو فەرمانڕەوا نییە؟!

بەڵێ.. ئەی پەروەردگارمان هەر تۆ چاکترین ودادپەروەرترین فەرمانڕەواو دەسەلاتداریت، لەدادی تۆوەیە کە دەبێت قیامەت بێت، بۆئەوەی هەرکەس پاداشتی خۆی وەرگرێت و هەقی کەس بەسەر کەسەوە نەمێنێت..

مرۆڤ کەهەوڵ بدات بڕوادارو چاکە خوازبێت بەپلەکانی ئیمان و ئیسلامەتیداسەردەکەوێت، بەهەشتیش پلە پلەیە (درجات)ە، بە پێچەوانەشەوە دۆزەخ (درکات)ە و دابەزینەو قولاییەو ئەویش چەند بۆی دابەزی سزاکەی سەختتردەبێت و دوورووەکانیش وان لە پلەکانی خوارەوە و سزای زۆر سەختدا چونکە بەڕووکەش موسڵمانن و لە دڵیشدا بێباوەڕن ﴿ إِنَّ ٱلْمُنَٰفِقِينَ فِى ٱلدَّرْكِ ٱلْأَسْفَلِ مِنَ ٱلنَّارِ ﴾ النساء: ١٤٥.

بەردەوام کێشمەکێش هەیە لەنێوان هەق و ناهەق داو، ناحەزان بەشەو و بەڕۆژ لەهەوڵدان و پیلان دادەنێن تامرۆڤ لەو پلەوپایە بەرزەدا نەبێت و سەرەنزێ بێت و بکەوێتە خوارەوە و لەدنیادا سەرگەردان و لەقیامەتیشدا دۆزەخی بێت.

ئەمڕۆ هۆکارەکانی ڕاگەیاندن گەورەترین کاریگەرییان هەیە لەسەر دڵ و دەروونی خەڵکی بۆ سەرگەردان کردنیان، بەتایبەت لاوەکان کە کەم ئەزموونن و هەواو ئارەزوویان لە دوا پلەدایە.. بۆنموونە: بەرنامەیەکی وەك (سوپەر ستار) کۆمپانیایەکی ئەمریکی سەرپەرشتی دەکردو خەڵکێکی زۆری سەرقاڵ کرد، پێنج ملیۆن کچ وکوڕی هەرزەکار ناوی خۆیان تۆمارکردو، بەچەندەها قۆناغی تاقیکردنەوەدا بران تاوەکو یەکێك ببێتە (سوپەر ستار) و خەلات وەرگرێت.. دیارە هەڵبژێراوان گۆرانیان دەوت و خەڵکیش لەهەموو ولاتانەوە دەنگیان بۆنەدان.. لە ئامارێکدا هاتووە کە هەشتا ملیۆن پەیوەندی تەلەفۆنی کراوە، لەمیسرەوە بیست

و سێ ملیۆن پەیوەندی و لە وڵاتی سعودیەوە نزیکەی یانزە ملیۆن و لە لوبنانەوە نزیکەی هەژدە ملیۆن و لە سوریاوە شانزە ملیۆن و... هتد.. دەڵێن تەنها لە وڵاتی سعودیە حەڤدە ملیۆن کەس سەیری ئەو بەرنامەیەیان کردووە و نزیکەی دووسەد چێشتخانە شاشەی گەورەیان دانابوو تائەوانەی لەو چێشتخانانەدا نانیان دەخوارد سەیرکردنی بەرنامەکەیان لەکیس نەچێت؟!

تا بە هەوڵ و کۆششێکی زۆر چەند گۆرانی بێژو ئەکتەرێك دەگەڕێنەوەو لە خراپەکاری دوور دەکەونەوە، ئەوان بەم بەرنامە شەیتانیە سەدان کەس دروست دەکەنەوە.. بەرنامەی سوپەر ستارو هاوشێوەکانی وا داڕێژراون کەنەوەیەکی لاوو تازە پێگەیشتوو سەرگەردان بکەن و لە بەرنامەی خوا دووریان بخەنەوە، کە ئەمەش ئاواتی ڕۆژئاواو جولەکەیە..

ڕۆژنامەکانی جولەکە زۆر گرنگیان دەدا بە دەنگوباسی ئەم بەرنامەیەو چەندەها لاپەڕەیان بۆ تەرخان دەکرد، تاعەرەب و موسڵمانان خەریکی گۆرانی و سەمابن وخۆشیان خەریکی بەرهەمهێنانی بۆمبی ئەتۆمی بن..

(جلعاد شالوم)ی وەزیری جولەکە لە ڕۆژنامەی (هارتس)ی جولەکە لە ٢١/٨/ ٢٠٠٣ دا دەڵێت: ئەو بەرنامەیە لەوبەرنامە چاکانەیە کە پەیوەندی نێوان عەرەب و ئیسرائیل خۆش دەکات..

هەروەها (دوری گۆڵد)ی ڕاوێژکاری سیاسی شارۆن بە ڕۆژنامەی (واشنتۆن پۆست) ی ئەمریکی وت لە ٢٢/ ٨/ ٢٠٠٣ دا کە: بەرنامەی سوپەر ستار زۆر شتی سەلماند، گرنگترینی ئەوەیە کە تێگەیشتین ئێمە دوژمنمان موسڵمانان نین (چونکە ئەوەتا بە بەرنامەیەکی ئاوەها سەرقاڵ دەبن و بیری دین وئیمانیان نامێنێ)،بەڵکو دوژمنمان ئیسلام و ڕێنماییەکانیەتی..

هەروەها ڕۆژنامەنووسی جولەکە (دایفید سلیفان)یش لە ڕۆژنامەی (جیروزالم پۆست) لە ٢٢/ ٨/ ٢٠٠٣ دا بلاوی کردەوە: واقیع ئەوەی دەرخست کە ئەوانەی بڕوایان بە نەهێشتنی جولەکەیە زۆر کەمن و بەرنامەی سۆپەر ستار هیوای داینێ کە نەوەیەکی عەرەبی موسڵمان هەیە نەرمەو ڕازی یە بەپێکەوە ژیان لەگەڵ دەوڵەتی جولەکەدا!

پرسیار کرا لە وەزیری بەرگری (شاؤول مۆفاز): میستەر مۆفاز، ئایا کەس و کاری بەندکراوە فەلەستینیەکان داوای ئازادکردنیان ناکەن؟ وتی: نەخێر، کەسوکاریان سەرقاڵی سەیرکردنی سۆپەر ستارن[1]..

ئەیانەوێ نووری خوا بکوژێننەوە :

تاچەند ساڵێك لەمەوبەر زانینی هەڵوێستی ئەمریکا بەرامبەر بە ئیسلام و موسڵمانان وردبوونەوەو گەڕانی دەویست، بەڵام ئەمڕۆ دژایەتی ئەمریکا و پیلانەکانی زۆر ئاشکران وجاروباریش بە ناوی لە دەم دەرچوونەوە کەئەستەمە لەدەم دەرچوون بێت ڕاستی ئەدرکێنن، هەروەك (بۆش) لەدوای یانزەی سێپتەمبەر وتی: جەنگی خاچپەرستان سەری هەڵداوەتەوە..

(کابلان) ڕۆژنامەنووسێکی ئەمریکیەو لە بڵاوکراوەیەکی هەفتانەی ئەمریکیدا باسێکی بڵاوکردەوە بەناوی (القلوب والعقول والدولارات)، کەپاش چوار مانگ گەڕان توانیبوی کۆی بکاتەوە، باس لەپرۆژەیەکی تازەی ئەمریکی دەکات بەناوی (گەیشتن بۆ عالەمی ئیسلامی) و هەرچەند لەلایەن لێکۆڵەوەران و حکومەتەوە بڵاونەکراوەتەوە ونەویستراوە بڵاوبێتەوە، کەچی ناوبراو توانی بگاتە ئەو پرۆژەیەو بڵاوی بکاتەوە، کە سیاسەتێکی نوێی ئەمریکایەو بەرژەوەندی خۆی لەوەدا دەبینێتەوە، بۆ جێبەجێکردنی ئەم پرۆژەیە ئەم هۆکارانە دانراون:

١- بودجەی تایبەت بۆ جێبەجێکردنی کە بە ملیۆنەها دۆلارە..

٢- پڕۆژەکە بریتی دەبێت لە هەڵمەتێکی جەنگی سیاسی هەروەك سەردەمی جەنگی سارد..

٣- چەندەها پسپۆڕی بواری جەنگی دەروونی کاری بۆدەکەن.

٤- چەندەها عەمیلی نهێنی (سی، ئای، ئەی) کاری بۆدەکەن.

٥- چەندەها دەزگای لێکۆڵینەوە کاری بۆدەکەن.

٦- هۆکارەکانی ڕاگەیاندن کاری بۆدەکەن کە ئەمریکا پاڵپشتیان دەکات، وەك کەناڵەکانی (الحرە) و(تیم بی سی)

٧- پرۆژەکە گرنگی دەدات بەبڵاوکردنەوەی بەها ئەمریکیەکان، دیموکراتیەت و لێبوردەی و ئازادی ئافرەتان و پروپاگەندە بۆ شێوازی ژیانی ڕۆژئاوا.

١- مرقع: حماسنا.

٨- ئاژاوەنانەوە لە نێوان کۆمەڵە ئیسلامیە میانڕەو و کۆمەڵە ئیسلامیە توندڕەوەکان و، هاوکاری میانڕەوەکان بۆدژایەتی ئەوانی تر.

٩- شێواندنی سومعەی ئەو کۆمەڵە ئیسلامیانە و ئەو سەرکردە ئاینیانەی کە لە خەتی ئەوان لائەدەن لەلایەن پیاوانی (سی، ئای، ئەی) هوە.

١٠- گۆڕینی پرۆگرامی خوێندنی قوتابخانەو پەیمانگا ئیسلامیەکان و لابردنی هەر بابەتێك کە بەلای ئەوانەوە هۆکاری توندڕەوی بێت.[1]

هەزاران ڕەحمەت لە نووسەری شەهید (سید قطب) کە لە شەستەکانی ئەم سەدەیەوە لە وتارێکدا باس لەوە دەکات کە ئەمریکا دەیەوێت ئیسلامێکی ئەمریکی بێنێتەکایەوە، ئیسلامێك کەپەڕوباڵ کرابێت و بەدڵی خۆیان لە قاڵبیان دابێت.

بەڵێ ڕاستە ئیسلام نەرم ونیانەو هەوڵی دەستەبەرکردنی مافەکانی مرۆڤ دەدات و دەیەوێت زوڵم و ستەم نەمێنێت، بەڵام ئەمە مانای وانیە کەجیهادی راستەقینە نەکرێت لە شوێن و کاتی پێویستدا، هەروەك پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت: (إني لم أبعث باليهودية ولا بالنصرانية، ولكن بُعثت بالحنيفية السمحة، والذي نفسي بيده، لغدوة أو روحة في سبيل الله خير من الدنيا وما فيها، ولمقام أحدكم في الصف خير من صلاته ستين سنة)[2]. ئەمەش جەخت کردنە لەسەر ئەوەی ئاینی ئێمە هەرچەند سنگ فراوانەو ئازادی تەواو دەدات و، کێ دەیەوێت بڕوا بێنێ و کێ نایەوێ زۆری لێناکرێت ﴿فَمَن شَآءَ فَلْيُؤْمِن وَمَن شَآءَ فَلْيَكْفُرْ﴾ الكهف: ٢٩، بەڵام جیهادیش بەهەموو جۆرەکانیەوە بەرامبەر دوژمنانی ئەم ئاینە فەرزەو، گەورەترین پلەوپایەیە لەدینی خوادا کەسێك بیەوێ دەستی بکەوێت..

ناحەزان و دوژمنانی ئەم ئاینە دەیانەوێت جیهاد لە بیر موسڵمانان ببەنەوەو دەستەمۆیان بکەن و هەرچیان کرد بەرامبەریان قزە نەکەن و ئەگەر شتێکیان کرد لەوە زیاتر نەبێت کە نارەزایی دەربڕینێك بێت کە هیچ لەواقیع ناگۆڕێت، هەروەك ئێستا هەیەو دەکرێت..

١- سایتی المختار الاسلامي.

٢- فتح الباري/١/٩٤.

بـەڵێ، دەیانـەوێت چ ئایـەتێك بـاس لـەخراپی وڕابردووی‌جولەکـە دەکـات لایـبـەرن وچ ئایەتێك باسی جیهادو بەرەنگار بوونەوە دەکات لە بەرنامـەی خوێندنەکانـدا بیسـڕنەوە،بەوەش ئیسلامێك بهێننەکایەوە کەبەوان بخوات و بەدڵی ئەوان بێت..

(بـۆ نموونـە: لـەم دواییـەدا ئـەمریکاو ئـەورووپا فشـاریان خسـتە سـەر تورکیـا کـە وتارخوێنەکانی لە وتاری هەینیدا﴿ إِنَّ ٱلدِّينَ عِندَ ٱللَّهِ ٱلۡإِسۡلَٰمُ ﴾ آل عمران: ١٩ نـەخوێنن و لە جیاتی ئەوە فەرموودەیەك یان شتێکی تـر بڵـێن جا بۆئـەم کـارەش کۆمـەڵێ زانـای بـەناو موسڵمان بەکاردێنن تا ئاسایی بێت لای خەڵکی و پیلانەکانیان بۆ بچێتە سـەر، ئەمانـەش ئـەو بانگخوازانـەن کـە بـەناو موسـڵمانن و خـەڵکی بانگدەکـەن بـەرەو دۆزەخ، چـونکە کارەکانیـان لێشێواوەوحەق بەناحەق دەبیـنن و ناحـەقیش بەحـەق دێتـە بەرچاویان، پێغەمبـەر ﷺ ئامـاژە بەحاڵێکی ئاوەها دەکات و دەفـەرموێت: (کیف بکم إذا طغی نساؤکم وفسق شبابکم وترکتم جهادکم ؟! قالوا: وإن ذلك لکائن یارسول الله؟ قال: نعم والذي نفسي بیـده وأشـدُ منـه سیکون. قالوا: وما اشد منه یارسول الله؟ قال: کیف انتم إذا لم تأمروا بالمعروف ولم تنهوا عن المنکر ؟ قالوا: اوکائن ذلك یا رسول الله؟ قال: نعم والذي نفسي بیده وأشدُ منه سیکون.قالوا وما اشد منه یارسول الله؟.. قال: کیف انتم اذا رایتم المعروف منکرا ورأیتم المنکر معروفا ؟، قالوا: وکائن یا رسول الله؟ قال: نعم وأشدُ منه سیکون...)[1]

واتە: ئایا حاڵتان چۆن دەبێت کاتێك ئافرەتانتان لەسنور دەردەچـن و لاوەکانتـان فـاجیرو خراپەکاردەبن و واز لە جیهادەکەتان دێنن؟، وتیـان: بۆشـتی وادەبێـت ئـەی پێغەمبـەری خـوا؟ فەرمووی: بەڵێ بەو خوایەی گیانی منی بەدەستە لەوەش خراپتر دەبێت... وتیـان لـەوە خـراپتر چی‌یە ئەی پێغەمبەری خوا؟

فەرمووی: حاڵتان چۆن دەبێ کاتێك فەرمان نـادەن بەچـاکەو جڵـەوگیری ناکـەن لەخراپـە؟ وتیان: بۆشـتی وادەبێـت ئـەی پێغەمبـەری خـوا؟ فـەرمووی: بـەڵێ بـەو خوایـەی گیـانی منـی بەدەستە لەوەش خراپتر دەبێت... وتیان: لەوە خراپتر چی‌یە ئەی پێغەمبەری خوا؟

فەرمووی: حاڵتان چۆن دەبێت کاتێك چاك بەخراپ و خـراپیش بـە چـاك دەبیـنن! وتیـان: بۆشـتی وادەبێـت ئـەی پێغەمبـەری خـوا؟ فـەرمووی بـەڵێ: لـەوەش خـراپتر دەبێـت و خـوا

١- ابن ابي الدنیا/کنز العمال: ٨٤٧٠ .

دەفەرمویّت: ئالەوکاتەدا توشی فیتنەیەکیان دەکەم کە ژیرەکانیان دۆش دابێنن ﴿یقول الله لأتيحن لهم فتنة يصير الحليم فيها حيران﴾.

ئێمە کەباسی پیلانی دوژمنان و نیەتی خراپیان دەکەین بۆئەوەیە بەرچاوڕوون بین وخۆمانی لێبپارێزین و نەخەڵەتێین و سەرگەردان نەبین، هەروەك چۆن حوزەیفەی کوڕی یەمان کە نهێنی پارێزی پێغەمبەر بووﷺ، پرسیاری لە پێغەمبەر کرد ﷺ لەبارەی ئەو بارودۆخە خراپەی کە دێت بەسەر موسڵماناندا، بخاری لە حوزەیفەوە دەگێڕێتەوە کە وتویەتی:خەڵکی پرسیاریان لە پێغەمبەری خوا دەکرد لەبارەی خێروچاکەوە تابیکەن و پاداشتیان دەستکەوێت، بەڵام من پرسیارم لێدەکرد لە بارەی خراپەوگوناهو نارەحەتیەك کە پێش دێت تاخۆمی لێبپارێزم، بۆیە بە پێغەمبەرم وت ﷺ: ئەی پێغەمبەری خوا ئێمە لەنەفامی و شەڕدا بووین و خوا ئەم خێرەی بۆناردین، ئایا دوای ئەم خێرە شەڕ هەیە؟

فەرمووی: بەڵێ، وتم: ئەی دوای ئەو شەڕە خێر هەیە؟ فەرموی: بەڵێ بەڵام تەواو نیەو ساخ نیەو خەوش وخاڵی تیایە! (قال: فيه دخن)، وتم: (دخن)ەکەی ناتەواوی وساف نەبونی چیە؟ فەرمووی:کەسانێك دێن کە کارەکانیان جێی گومانەو چاك و خراپیان تێکەڵکردووە (قوم يهدون بغير هدي تعرف منه وتنكر).

وتم: دوای ئەو خێرە هەرچەند تەواویش نیە، شەڕ دێتەوە؟ فەرمووی: بەڵێ‌بانگخوازانێك دێن لەبەر قاپی دۆزەخن و هەرچی وەڵامیان بداتەوەو بەدەنگیانەوە بچێت فڕێی ئەدەنە ناوی، وتم: ئەی پێغەمبەری خوا بۆمان وەسف بکە، فەرمووی: ئەوان لەئێمەن و بەزمانی ئێمەش قسە دەکەن.. وتم: ئەگەر گەیشتمە ئەو دەوروزەمانە چی بکەم؟ فەرمووی: (تلزم جماعة المسلمين وإمامهم) واتە: لەگەڵ کۆمەڵی موسوڵمانان وپێشەواکەیاندا بە! وتم: ئەگەر کۆمەڵ و ئیمام نەبوو! فەرمووی: لەهەموو کۆمەڵە خراپەکان دوورکەوەرەوە ئەگەر واشت لێهات بەتاقی تەنها بمێنیتەوە و باوەش بکەی بەقەدی دارێکدا...(ئەم فەرموودەیە بەڵگەیە لە سەر ئەوەی کە بوون لەگەڵ کۆمەڵی موسڵماندا پارێزەرە لە فیتنە، کاری بە کۆمەڵ مەسەلەیەکی زۆر گرنگە کەبەداخەوە تا ئێستا زۆربەی موسڵمانان باش لێی حاڵی نەبوون)[1].

١- المختار الاسلامی ٤/٢/٢٠٠٦

سەربازی نەناسراو :

خوای گەورە فەرمانی داوە بەم ئوممەتە کە درێژە پێدەری خەباتی پێغەمبەران بێت، هەر لە ئادەمەوە سەلامی خوای لێ بێت تا محمد ﷺ، ئنجا ئوممەتێك بیەوێت پێشەوایەتی بکات و سەر قافلەی بەشەریەت بێت بەرەو خێرو خۆشیو بەرەو بەهەشت ئەگەر چاو لەوان نەکات ئەی چاو لەکێ بکات...

ئەمڕۆ ئەمەریکیەکان دەیانەوێ ئیمپراتۆریتیەك دروست بکەن بەڵام هەر بە عەقڵیەتی ئیستعماریە کۆنەکەو هەندێ بۆیاخ و مکیاجیان بۆ کردووە، لای ئەوان (الغاية تبرر الوسيلة) ئینجا زۆر بەلێزانانە جەماوەری بێئاگا تاودەدەن کە گیانیان دەرچووە لەژێر باجدا، باجێك کە دەگاتە ٢٥٪ ی دەسکەوت و ڕەنج و عەرەق و ماندوو بوونیان و لەم لاوە لە شەڕو داگیرکردن و یارمەتی دانی ئەو حکومەتانەی سەربەخۆیانن سەرفی دەکەن...

دیارە ئەمە بەرنامەی ئوممەتی ئیسلام نیە و ناشبێت مەگەر قورئان نافەرموێت: ﴿ كُنتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ ﴾ آل عمران: ١١٠ ئێوە باشترین ئوممەتێکن کە خوا لەنەبوونەوە هێناونیتیە بوون، بۆچی؟! کاری چییە؟! ﴿ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ ﴾ آل عمران: ١١٠. فەرمان دەدەن بە چاکەو جڵەو گیری دەکەن لە خراپەو بڕواتان بە خوا هەیە...

ئەم ئوممەتە بەرنامەی هەیەو کاروانێکی بەردەوامەو هەرگیز نابچڕێت لە واقیعی ژیان، تا خۆر لە خۆرئاواوە هەڵدێت.. هەمووکات ئەبێ چاو لە پێغەمبەر بکەن ﷺ لە هەموو شتێکداوجێ پێی ئەو هەلگرن ﴿ لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا ﴾ الأحزاب: ٢١

پێغەمبەریش کە سەرقافڵەو مامۆستاو پێشەوامانە، چاو لە مامۆستایانی پێش خۆی دەکات ﴿ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ ۖ فَبِهُدَاهُمُ اقْتَدِهْ ﴾ الأنعام: ٩٠. ئەو پێغەمبەرانە سەلامی خوایان لێبێت خوا هیدایەتی داوون و لەسەر ڕاستە شەقامی ئیمان و ئیسلامەتی بوون تۆش ئەی محمد ﷺ چاو لەوان بکە.

له ئەمریکا کە ئەم زریانەی ریتا هات و وەك کۆڕەوەکەی خۆمـان خـەڵکی ڕەوی کـرد، زۆر کەس بەفرسەتی زانی لەو گەلە بە ناو پێشکەوتووە، کەوتنە تالآنی و جـەردەیی... لاشتتان سەیرنەبێت لەبـەریتانیادا چـوار ملیـۆن کـامێرا موراقەبـەی خـەڵکی دەکـات تـادزی نەکـەن و مخالەفات نەکەن، کاتێـك کارەبـا دەکوژێتـەوە بـۆ چـەند خولـەکێك بـە هـەزارەها دزی دەکرێـت لەوچـەند خولەکـەدا، لـە کاتێکدا ئیسـلام بـەجۆرێك مـرۆڤ پـەروەردە دەکـات کەهەسـت بـە موراقەبەی خوا بکات و ئەمەش دادەنێ بەپلەی الاحسان..

وترا: ئیحسـان چـییە؟! پێغەمبـەر ﷺ فـەرمووی: ئیحسـان ئەوەیـە کـە خـوا بپەرسـتی هەروەك ئەوەی ببیبینی، خۆ ئەگەر تۆ ئەویش نەبینی ئەو تۆ دەبینێت.

ئەم ئوممەتە لە خشتە برا، هەروەك مەسەلەی بێچووە هەڵۆکەی بە سەرهات؟!

کـە دەڵـێن: منـاڵێکی جەربـەزە، هێلکـەی هەڵۆیـەك دەهـێنێ و دەیخاتـە لای هێلکـەی مریشکی ماڵەوەیان کە کڕکەوتووە لە سەریان، کاتێك کـە بێچـووە هەڵۆکـە لەهێلکەکـە دێتـە دەرێ هەروەك جووجەڵەکان هەڵسوکەوت دەکات و دەکەوێتە کرم خـواردن و هـەر چـاوی بـەرەو خوارەوەیەو بەدوای ڕۆزی خۆیدا دەگەڕێت لەسەرە نوێلکەکاندا..

زیاتر گەورە دەبێت، ڕۆژێك سەرێك بۆ ئاسمان هەڵدەبڕێت هەڵۆیەك بە ئاسمانـەوە دەبـینێ، ئاواتی پێدەخوازێ، ئەو بۆ وا بەرز دەفڕێ و ئەم بۆ وایە! تادۆستێك قسەی بۆ دەکـات ودێتـەوە تایم وقەناعەت دەکات کە هەڵۆیەو ئەمیش دەداتـە شـەقەی بـاڵ و، کـاتێ بـەخۆی دەزانـێ لـە ئاسماندا گەشت دەکاو جیهانی مریشك وجوجەڵە بەجێدەهێڵێ..

موسوڵمانانیان چەواشە کرد، پێیان وتن: ئێـوە کۆنەپەرسـتن، دوای بەرنامەیـەك کـەوتوون باوی نەماوە، دنیای ڕۆژئاوا پێشکەوتون و پێشکەوتنیشـیان بەوەیـە وازیـان لـە ئـاین هێنـاوە، دیارە ئەمانەش هیچی وادەرنەچوون، چـونکە زوڵـم و زۆری کەنیسـەی ئـەوان و وەزعـی ئـەوان مەسـەلەیەکەو لای ئێمەش جۆرێکی ترە..

لەئوممەتی ئیسلامدا کە سانێك دەردەکەون، کەمایەی ژیانـەوەو تـازە بوونـەوەی ژیـانن، خۆیان دەمرن و ژیان بـۆ خـەڵکی دەهێـنن، شـەوغونی دەکـەن تـا خـەڵکی بحەوێنـەوە، قورئـان لەبارەیانـەوە دەفـەرموێت: ﴿مِّنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا۟ مَا عَـٰهَدُوا۟ ٱللَّهَ عَلَيْهِ ۖ فَمِنْهُم مَّن قَضَىٰ نَحْبَهُۥ وَمِنْهُم مَّن يَنتَظِرُ ۖ وَمَا بَدَّلُوا۟ تَبْدِيلًا﴾ الأحزاب: ٢٣

بەڵێ هەیانە ئەمانەتەکەی دایەوە بەپەروەردگاری خوای گەورە لێی وەرگرتەوەو ناویان هەر زیندووە، هەشیانە ماون و بەردەوام لە هەوڵ و کۆشش و خەباتدان.

ئەو خەباتکارانە چاو لەخالید دەکەن لە سەرکردایەتی سوپادا و، چاو لە ئەبو عوبەیدە دەکەن لەئەمینیداو وەك ئەبوبەکریش هەوڵی ڕاستگۆیی دەدەن و، وەك عومەریش دەیانەوێ دادپەروەربن.

پێغەمبەر ﷺ نموونەی ئەو جۆرە کەسانەی بۆباس کردوین، کە هەموو مەبەستیان ڕەزامەندی خوایە ودەفەرموێت: (طوبى لعبد آخذ بعنان فرسه، أشعث رأسه مغبرة قدماه، يطير على ظهره عند كل هيعة)[1]، واتە: خۆشی بۆئەو سوارەی کە لغاوی ئەسپەکەی بەدەستەوەیەو، سەروقژی شێواوەو پێکانی تۆزاوییەو باڵدەگرێ لەسەر پشتی ئەسپەکەی هەرکاتێك بانگ بدرێت بۆ جیهاد.

بەڕاستی ئەم جۆرە کەسانەن کە هەمیشە ئامادەن و جیهادوهەوڵ و تێکۆشانیان لاپیرۆزەو بەواجبی خۆیانی دەزانن، دیارە بەهەشت بەئاسانیو بەقاڵەی دەم دەست ناکەوێت و هەوڵ و تێکۆشانی بەرنامەداری دەوێت، خۆماندووکردنی دەوێت ﴿ وَمَنْ أَرَادَ ٱلْآخِرَةَ وَسَعَىٰ لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰٓئِكَ كَانَ سَعْيُهُم مَّشْكُورًا ﴾ الإسراء: ١٩.

پێغەمبەر ﷺ لەفەرموودەیەکی تردا سیفاتی تری ئەو سەربازە نەناسراوانە باسدەکات (طوبى لعبد آخذ بعنان فرسه، مغبرة قدماه، أشعث رأسه، إذا كان في الساقة كان في الساقة، إذا كان في الحراسة كان في الحراسة، إذا شفع لايشفع، وإذا استأذن لايؤذن له)[2].

ئەم سەربازە نەناسراوە بەڕووت و ڕەجاڵی و نەبوونیشەوە کۆڵنادات لەخەبات بۆ دینی خواو، لەسوپادا بەپێ بڕوات گوێ ناداتیو لەحەراسەتدا دانیێ حەرەسی چاکە، هەرچەند لە کۆمەڵگاشدا حسابی بۆنەکرێت، ئەو قارەمانە ئەوەندە باسی خۆی ناکات بناسرێ و کارەکانی شاراوەن، بۆیە شەفاعەت بکاو تکا بکا بۆ کەسێك بەقسەی ناکەن وئەگەر داوای شتێکیش بکاو ڕوخسەت وەرگرێ ڕێی پێنادرێت.. ئەم پیاوە (طوبى)ی بۆهەیە، کە شوێنێکی بەهەشتە یا درەختێکە کەسوارێك سەدساڵ بەژێریا بڕوات نایبڕێت..

١- رواه بخاري.

٢- بخاري وابن ماجه.

لەفەرمودەیەکی تریشدا زیاتر سیفاتی ئەوخواناسە تێکۆشەرە لەخۆبووردووەمان بۆباسدەکات و دەفەرموێت: (إن أغبط أولياني عندي لمؤمن خفيف الحاد ذو حظ من صلاة، أحسن عبادة ربه، وكان غامضاً في الناس، لايُشار إليه بالأصابع، فعجلت منيته وقَلَّ تراثه وقَلَّت بواكيه)[1] واتە: خۆشەویست ودۆستم، بڕوادارێکی بارسوکە کە نوێژەکانی دەکا وەقی دەداتیو بەچاکی پەرستشی پەروەردگاری دەکات و، نادیارە لەناو خەڵکیدا وکەس پەنجەی بۆڕاناکێشێو زوودەمرێ یان شەهید دەبێو میراتی کەمەو کەسیش نییە بۆی بگری!

ئەو بڕوادارە:

١- باری سوکەو قەسروقسوری نیە خەمی بێدوای خۆی بۆکێ بێت؟! خۆ بوون باشە بەڵام نابێ لەپێناویشیدا دنیا پەرست بێت، دەبێت لە دەستیا بێت نەك لەدڵیا، نەپارەی لای کەسەو نەکەسیش داوای هیچی لێدەکات.. لەیەکەم بانگی جیهادا لەڕیزی پێشەوەیە.

٢- گرنگی دەدات بەنوێژو هەروەك پێغەمبەر ﷺ هەوڵدەدات (قرة عين) بێت بۆی (چاوی گەش دەکاتەوەو دڵی ڕۆشن دەکات)..

٣- بەچاکی پەرستشەکانی ئەنجام دەدات، هەروەك خوای گەورە ببینێ خۆئەگەر نەشیبینێ خۆئەو ئەم دەبینێ !

٤- لەناو خەڵکدا پەنجەی بۆ ڕاناکێشرێت، ئەم کاری بەوەش نیەو، نەبووە بەدەنگ و باسی مەجلیسەکان، واتە سەربازی نەناسراوە..

٥- لەجیهادا گیان فیدایە، هێرش بەرو چاونەترسە، یەخەی مردن دەگرێت و بەدوای مردندا ڕادەکات نەك لەمردن ڕابکات!

٦- بۆیە کەشەهید دەبێت لەغەریبیدا، لەساحەی جەنگدا، کەس نییە بۆی بگریو فرمێسکی خۆشەویستی بۆ داباڕێنێ، هەروەك حەمزە کە لەئوحدا شەهید بوو پێغەمبەر ﷺ فەرمووی (لكن حمزة لابواكي له) حەمزە بەڕاستی کەسی نییە بۆی بگری، چونکە کەس و کارو خزمانیان هەموو لە مەککە بوون. جەعفەری ئامۆزای پێغەمبەریش ﷺ هەروابوو لەگەڵ ڕۆمدا جەنگاو کەس فرمێسکێکی بۆنەڕشت.. ئەوانە بەغەریبی ژیان و بەغەریبیش سەریان نایەوە، باڵی قرتا لەشەڕداو خوای گەورە لەبەهەشتدا باڵی ئاڵتونی بۆکرد.

---

[1]- ذكره المقدسي في مناهج القاصدين.

سوپای موسڵمانان لەگەڵ ڕۆم دەجەنگان لای شام و پێغەمبەریش لەمەدینە وتاری دەدا، خوا ئاگاداری کرد بەوەحی و فەرمووی بە ئامادەبووان، ئەوا جەعفەر شەهید بوو، ئەوا زەید شەهید بوو، ئەوا عبداللە کوڕی ڕەواحەش شەهید بوو، سێ سەرکردەی دانابوو، هەرسێکیان یەك بەدوای یەکدا شەهیدبوون، ئنجا فەرمووی ئەوا شمشێرێك لە شمشێرەکانی خوا ئاڵاکەی گرتە دەست و موسڵمانانی ڕزگارکرد.

ئەویش خالید بوو کەژیرانە کشایەوە لەجەنگەکەو نەیهێشت یەك قوربانی هەبێت، لەکاتێکدا زۆرترین کەس لە کشانەوەی جەنگدا دەکوژرێن.. ئنجا پێغەمبەر ﷺ چوو بۆماڵی جەعفەری ئامۆزایو منداڵە وردەکانی هاتن بەرەوپیری، باوەشی پیاکردن و فرمێسکی ڕشت و، ئنجا هەواڵی شەهیدبوونیدابە خێزانەکەیو دیارە هاوسەرەکەشی زۆر شپرزبوو بۆیە بە دەرودراوسێکەی فەرموو: ئاگاداری ماڵ ومنداڵی جەعفەرین و بەدەمیانەوەبن!

بەڕاستی ئەم سیفەتە سەیرە (لە غەریبی سەردەنێتەوە و کەس نیە فرمێسکی بۆبڕێژێ).. ئەو هەموو صحابەیە لەفەتحی وڵاتاندا لە بوخارا و سەمەرقەندو ئەفغانستان و فارس و ڕۆمدا شەهید بوون و کەس نەبوو ژوور سەریان بگرێ، کەس نەبوو قومێ ئاو بکات بەدەمیانەوە.. کەس نەبوو فرمێسکێ بڕێژێ بۆیان.. جا لە ڕاستیشدا فرمێسکیان بۆچی یە ؟؟ کەسێ خوا خۆشی بوێو ئەو گیانەی کە ئەمانەتەو ئەبێ بیداتەوە بەو شێوەجوانە بەختی بکات لەڕێی خوادا ئیتر باکی چییە؟! ئەمە هەر مەسەلە دنیایە ! ئەگینا بڕوادار لەهەرکوێ بێت دۆست و هاوەڵی مەلائیکەتی لەگەڵدایەو، مژدەی خێری ئەداتێ ﴿ نَحْنُ أَوْلِيَاؤُكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَشْتَهِي أَنفُسُكُمْ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدَّعُونَ ﴾ فصلت: ٣١.

یەکێ لەو ئەبەردانە پاش وەفاتی پێغەمبەر ﷺ، لە شەڕی یەرموك دا هاتە لای ئەبوعوبەیدە کە ئەمیریان بوو وتی: هیچ ڕاسپاردەو کارێکت نییە لای پێغەمبەرﷺ؟! وتی: بۆچی؟! وتی: من دەزانم شەهید دەبم و دەچم بۆلای پێغەمبەر ﷺ لە قیامەتدا! ئەگەر ڕاسپاردەیەکت هەیە بابیگەیەنم. ئەبو عوبەیدەش وتی: سەلامی ئێمەی پێبگەیەنەو بڵێ (قد وجدنا ماوعدنا ربُنا حقا). ئەوەی خوا وەعدی دابوینێ لەسەرخستنی ئیسلام وابینیمان و هەق بوو!

ئەو قارەمانە لەجەنگدا ئەوەندەی ئەبرد شەهیدبوو، مێژوونوسان دەڵێن یەکەم شەهیدی یەرموك بوو کە لەپێش هەمووواندا هەواڵەکانی گەیاندە پێغەمبەر ﷺ لەقیامەتدا.

کەس نازانێ ناوی چیەو، چ کارەیەو لەچ بنەماڵەیەکە؟!

عومەری کوڕی خەتاب چاوەڕێی بەریدی دەکرد کەهەواڵی فەتحی نەهاوەندی بۆ بهێنێ، ئەوکەسەی هەواڵەکەی هێنا عومەر لێی پرسی کێ شەهیدبووە ؟؟ کابراش وتی: نوعمانی کوڕی موقرن شەهیدبووەو فلان و فلانیش لەسەرکردەکان و هەندێ کەسیش لە سەربازان کە کەس نایان ناسێ! عومەر بەچۆکا هات و گریاو فەرمووی: مەلا کەس نایان ناسێت!! چ باکیانە ئەگەر عومەری کوڕی خەتاب نەیانناسێ وخوایەك لەسەرو حەوت ئاسمانەوە بیانناسێ و شەهیدی بکات بەنسیبیان!..

ئەوانە سەربازی نەناسراو بوون و وەك ڕەگ لەسەرسەریان درەختی ئیسلامیان ڕاگرتبوو هەرچەند کەسیش نەیدەبینین.[1]

هاوەڵان بەیعەتێکی بێسنووریان دابوو بەپێغەمبەر ﷺ نەك هەرلەژیانی خۆیدا بەڵکو دوای کۆچی مویارەکیشی هەرلەسەر عەهد و پەیمانەکە بوون..

سەعدی کوڕی موعاذی تەمەن (٣٥) ساڵ، نوێنەری ئەنصار بوو، لە جەنگی بەدردا پێغەمبەر ﷺ کە بەتەمای کاروانەکە بوو، تووشی سوپای کافران هات، حەزی نەکرد یەکسەر بجەنگێ، بۆیە ڕاوێژی لە گەڵکردن کە ئایا بجەنگن یان نا؟ سەعدیش وتی: ئێمە باوەڕمان پێت هێناوە، متمانەمان پێداویت، شایەتیمان داوە ئەوەی تۆ هێناوتە ڕاستە، لەسەر ئەو بنەمایەش پەیمان و بەڵێنمان داوە کە گوێڕایەڵت بین، ئەی پێغەمبەری خوا بڕۆ بۆ ئەو مەبەستەی خۆت دەتەوێت، سوێندم بەو کەسەی تۆی بەهەق ناردووە، بمانکەیت بەگژ ئەو دەریایەدا لە گەڵت دێین و، یەك پیاومان دواناکەوێت و ناترسین لەوەی سبەینێ بچین بەگژ دوژمندا، ئێمە لەم جەنگەدا ئارام دەگرین، ڕاستگۆین لە ڕووبەڕووبوونەوەدا، بەڵکو خوای گەورە بەهۆی ئێمەوە شتێکت نیشان بدات کە دڵ و چاوتی پێ خۆشنوود بێت، بمانخەرە ڕێ لەسەر بەرەکەتی یەزدان.

ئەوەیە هەڵوێست، دیارە هەر ئەوەشی لێ چاوەڕێ دەکرێت، معاذ ئەو هیممەت بەرزە بوو کە تەمەنی هەموو ئیسلامەتیەکەی حەوت ساڵێك بوو، لە جەنگی خەندەق دا بریندار بوو، پاش ماوەیەك برینەکەی نەزیفی بەربوو بەشەهیدی سەری نایەوەو عەرشی خوای بۆ هاتە لەرزە.[2]

١- ل: ٦٩خواطر دعوية /أحمد قطان.

٢- (گوڵاوی سەرمۆر).

گەڕان بەدوای ئاسوودەییدا

یەکەم: سەعید زەیانی:

شێخ سەعید زەیانی باسی ژیاننامەی خۆی دەکات و دەڵێت: منیش وەکو خەڵکی عەودالّی بەختەوەری بووم و وامدەزانی کە بەختەوەری وا لە ماڵ و سامان و پلەو پایەدا، لەمناڵیەوە بەشداریم کرد لە بەرنامەی مناڵاندا لە تەلەفیزیۆندا و کە گەورەش بووم ئەکتەروگۆرانیبێژێکی بەناوبانگم لێدەرچوو، زۆر لە کاربەدەستان بوونە هاوەڵم وەك سەرۆك وەزیرانی مەغریب کەزوو زوو سەردانم دەکردو، زۆر لە هونەرمەندانیش بوونە هاوەڵم وەك (عبدالحليم حافظ)، بەخۆمم دەوت: باشە ئەگەر بشگەمە (عبدالحليم) خۆ ئەوەتا خۆی دەڵێ بەختەوەر نیە، پاشان مردنی ناوبراو زۆر کاری تێکردم و، هەردەم بیرم لای گەیشتن بوو بە ئاسوودەیی و بەختەوەری.

جارێکیان لە ساڵی (١٩٧٤) دا ڕۆژنامەنووسێك پرسیاری لێکردم و وتی: تۆ ناوت (سعيد)ە ئایا گەیشتوویتە سەعادەت و بەختەوەری؟ منیش وتم: ناوەکەم لە چوار پیت پێکهاتووەو سێ پیتی (سعی)یەو هەوڵە بەدوای دۆزینەوەی پیتی(د)دا تا بەتەواوی بگەمە بەختەوەری، پەیمان بێت کە گەیشتم هەواڵت بدەمێ.

بەڵێ پارە و سامانم زۆربوو، ناو و شۆرەتم زیادبوو، سەردانی ڕۆژئاوام کرد، کەچی هەر بەختەوەرنەبووم. شەیتانیش وەسوەسەی پێدەکردم و هانی دەدەم کەمادەم ناگەمە بەختەوەری و ناشادم خۆم بکوژم!

لەو ماوەیەدا پەڕاوێکی نووسەرێکی فەڕەنسیم دەستکەوت کەباسی خۆکوشتنی دەکردو ئاماری زۆری تیابوو، لام سەیربوو کە ڕێژەی خۆکوشتن لە سوید زۆر زۆر بوو، لە کاتێکدا زۆر ژیان ئارام و خۆشە لەو وڵاتەدا.. تەنانەت پردێکیان هەیە پێی دەووترێت پردی خۆکوشتن، ئەوەندە خەڵکی لەژیان بێزار خۆیانی لێ فڕێدەدەنە خوارەوە..هەر لەو ماوەیەدا پەڕاوێکی ترم خوێندەوە لەبارەی ئەو کەسە ناودارانەی لە ڕۆژئاوا موسڵمانبوون، وەك گۆرانی بێژی بەریتانی کات ستیڤنس، کەناوی خۆی کرد بە یوسف ئیسلام. ئەوانە بە بەرنامەی خوا گەیشتنە لوتکەی بەختەوەری..

براکەشم بە هۆی کۆمەڵێ برادەری بانگخوازەوە لە هۆڵەندا بوو بە پیاوێکی خواناس و بەتەواوی ژیانی گۆڕدرا و، زۆر هەوڵیشیان لەگەڵ من دا، بۆیە منیش بڕیارم دا تەوبەبکەم و پەیڕەوی بەرنامەی خوا بکەم.. بەمەش گەیشتمە ئەو بەختەوەری و ئاسوودەییەی کە بە دوایا وێڵ بووم، کە ئەوەش ئاواتی دایکم بوو کەهەمیشە دەست بەدوعابوو خوا هیدایەتم بدات..ئنجا نامەم نووسی بۆئەو ڕۆژنامەنووسەی کە کاتی خۆی پرسیارەکەی لێکردم، وتم: وا پاش دوانزە ساڵ لە پرسیارەکەت لە سایەی خواوە پیتی چوارەمی ناوەکەمم دۆزیەوە و لە سایەی بەرنامەکەی خواوە بەختەوەربووم.[1]

دووەم: شادیە:

هونەرمەندی میسری شادیە هەتا تەمەنی (٥٥) ساڵی ئەستێرەی گەشی ئاسمانی هونەرو گۆرانیبێژی موراهیقەکان بوو، بە چل ساڵ کاری هونەری لە سەد فلیمدا بەشداری کردو (٤٠٠) گۆرانی تۆمارکردو، لەساڵی (١٩٨٤) دا شانۆگەرییەکی زۆر سەرکەوتووی پێشکەشکرد بەناوی (ریا و سکینة) وە..لە لوتکەی سەرکەوتنندا بۆی دەرکەوت کە دوای سەراب کەوتووە و، کاتێ لە (١٩٨٤) دا چوو بۆ حەج بۆی دەرکەوت کە بەختەوەری و ئاسوودەیی وا لە بەرنامەکەی خواداو لە هیچ لایەکی ترەوە دەست ناکەوێت..

لەتەمەنی (٥٥) ساڵیدا لەبەردەم ئارامگەی ڕەسوولی ئازداردا بڕیاری گۆڕانی دا، شادیە دەڵێت: ئەو ڕۆژە خۆمم دۆزییەوە و زانیم بۆچی دەژیم و بەرچاوم ڕوون بوو، هەستم بە ئاسوودەیی و بەختەوەری ڕاستەقینە کرد.. زۆر جار دەیانەوێت لە ڤیستیڤاڵی ناوخۆو جیهانیدا خەڵاتم بکەن لەسەر کارەکانی ڕابردووم منیش نامەوێ چونکە لە هەموو ڕابردووم پەشیمانم ئیتر چۆن خەڵاتی لەسەر وەرگرم.

١- سایتی (التوابون)

له موعجیزەکانی قورئان و فەرمووده

یەکەم: دۆزینەوەی ئنجیلی یەهوزا:

ئینجیلەکان بەگشتی و ئینجیلی بەرنابا بەتایبەتی مژدەی زۆری تیایە بە هاتنی پێغەمبەر ﷺ، هەر لە زووەوە کەنیسە خوێندنەوەی ئینجیلی بەرنابای حەرام کرد و زۆر لەو مژدانەی تریش وا تەفسیر دەکەن کە دووری بخەنەوە لەوەی ببێتە مایەی هیدایەتی خەڵکی.

ڕۆژنامەی (واشنتۆن تایز) لە (٦ ی ئیبریلی ٢٠٠٦) وتارێکی کۆمەڵەی جوگرافیای نێودەوڵەتی بلاوکردەوە، کە لە بارەی ئینجیلی یەهوزایە کە لەساڵانی حەفتاکاندا لە شاری (المنیا)ی میسر دۆزرایەوە وگەیشتە سویسرا. پاش دە ساڵ دیراسەو وەرگێڕان بۆ زمانی ئینگلیزی ئەمساڵ چاپکراو بلاوکرایەوە.. ئەم ئینجیلە لە کۆتاییەکەیدا وتەیەکی پێغەمبەری عیسای تیایە کە فەرموویەتی بە حەوارییەکانی کە یەهوزا جیاواز دەبێ لە حەوارییەکانی تر بەوەی کە دەچێتە سەر شێوەی پێغەمبەری عیساو دەبێتە قوربانی و لە جێی ئەو لە خاچ دەدرێت..

مەسیحیەکان دەڵێن: گوایە یەهوزا خیانەتی لە پێغەمبەری عیسا کردووە بۆیە چۆتە شێوەی پێغەمبەری عیساوە، لەوە دەچێت وانەبێ..بەهەرحاڵ گرنگ ئەوەیە ئەمە بەڵگەیە کە یەکێکی تر چۆتە سەر شێوەیپێغەمبەری عیسا و لەجیاتی ئەو لە خاچ دراوە هەروەك قورئان باسی کردووە ﴿ وَقَوْلِهِمْ إِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيحَ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ رَسُولَ اللَّهِ وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ وَلَكِن شُبِّهَ لَهُمْ ۚ وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ لَفِي شَكٍّ مِّنْهُ ۚ مَا لَهُم بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِلَّا اتِّبَاعَ الظَّنِّ ۚ وَمَا قَتَلُوهُ يَقِينًا ﴾ النساء: ١٥٧. واتە: جوولەکەکان دەیان وت: ئێمە عیسای کوڕی مەریەمی پێغەمبەریخوامان کوشت، نەکوشتوویانەو نە لەخاچیان داوە، بەڵکولێیان تێکچووەو هاوشێوەکەیان کوشتووە، بەڕاستی ئەوانەی کە بیرو بۆچوونی جیاوازیان لەو کێشەیەدا هەیە خۆشیان لە گوماندان تیایداو ئەوانە هیچ زانستێکی ڕاستیان نیە لەو بارەیەوە جگە لە شوێن کەوتنی گومان نەبێت و بە دڵنیاییەوە نەیانکوشتووە، بەڵکو خوا بەرزی کردەوە بۆ لای خۆی، خوا هەمیشە بالادەست و دانایە ﴿ بَل رَّفَعَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴾ النساء: ١٥٨.

ئەم ئینجیلە دەستخەتە لەسەر ئەوراقی (بردی) لە سەدەی سێی زاینیدا نووسراوەتەوە، واتە چوارسەد سالێك پێش هاتنی پێغەمبەر ﷺ. بەلێ هەروەك چۆن لە دایكبوونی پێغەمبەری عیسا موعجیزە بوو چوونەوە بۆ ئاسمانیشی و هاتنەوەی بۆ سەرزەوی هەر موعجیزەیەو، كە قورئانیش باسی دەكات و ڕاستیەكان دەخاتە ڕوو گەورەترین موعجیزەیە و ئەگەر كەسێك تۆزقالێك ژیرو بەویژدان بێت، شایەتانی هەق دێنێ و دەبێتە شوێنكەوتەی ئەم ئاینە بەرزە پیرۆزە كە بەردەوام موعجیزاتی دەردەكەوێت ﴿ سَنُرِيهِمْ ءَايَٰتِنَا فِى ٱلْءَافَاقِ وَفِىٓ أَنفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ ٱلْحَقُّ ۗ أَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ أَنَّهُۥ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ شَهِيدٌ ﴾ فصلت: ٥٣ .

دووەم: بەنداوی مەئرەب:

قورئان باسی بەنداوی مەئرەب دەكات و دەفەرموێت: ﴿ لَقَدْ كَانَ لِسَبَإٍ فِى مَسْكَنِهِمْ ءَايَةٌ ۖ جَنَّتَانِ عَن يَمِينٍ وَشِمَالٍ ۖ كُلُوا۟ مِن رِّزْقِ رَبِّكُمْ وَٱشْكُرُوا۟ لَهُۥ ۚ بَلْدَةٌ طَيِّبَةٌ وَرَبٌّ غَفُورٌ ﴾ سبأ: ١٥ واتە: سوێند بەخوا بەڕاستی بۆ خەلكی سبأ لە ولاتی خۆیاندا بەلگەونیشانەی دەسەلاتی خوا ئاشكرایە، كە ئەویش دووباخی زۆر گەورە بوو لەلای ڕاست و لای چەپی ناوچەكەدا، فەرمانیان پێدرابوو كە: بخۆن لە ڕزق و ڕۆزی پەروەردگارتان وسوپاسگوزاری بن، ولاتێكی خۆش و ئاوەدان، پەروەردگارێكی لێخۆشبوو و لێبووردە.. ﴿ فَأَعْرَضُوا۟ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ سَيْلَ ٱلْعَرِمِ وَبَدَّلْنَٰهُم بِجَنَّتَيْهِمْ جَنَّتَيْنِ ذَوَاتَىْ أُكُلٍ خَمْطٍ وَأَثْلٍ وَشَىْءٍ مِّن سِدْرٍ قَلِيلٍ ﴾ سبأ: ١٦ جا ئەوان لەجیاتی شوكرانە بژێری وخواپەرستی پشتیان هەلكردوو بەدەم بانگەوازی خواوە نەچوون، بە هۆی ئەوەوە ئێمەش لافاوی وێرانكەری بەنداوەكەمان ناردوو، ئەوسا چی كشتوكال و باخاتیان هەبووهەمووی فەوتا و بوو بە دووباخی دڕكاوی بەروبووم تال و درەختی بێبەری وەك دارگەزۆ كەمێك درەختی (سدر) یش كە بەروبوومی كەمی هەیە..تا بەو جۆرە سەختە تۆلەمان لێسەندن بەهۆی ئەوەوە كە بێباوەڕو سپلە بوون، ئایا ئێمە تۆلە هەر لەكافرو سپلە ناسێنین ﴿ ذَٰلِكَ جَزَيْنَٰهُم بِمَا كَفَرُوا۟ ۖ وَهَلْ نُجَٰزِىٓ إِلَّا ٱلْكَفُورَ ﴾ سبأ: ١٧.

ئەو بەنداوە (١٦) مەتر بەرز بوو (٦٠) مەتریش پان بوو (٦٢٠) مەتریش درێژ بوو، (٩٦٠٠) هێكتار زەوی ئاو دەدا، كە (٥٣٠٠) هێكتاری لە دەشتی خواروو، باقیەكەشی دەشتی باكوور بوو، ئەم دوو شوێنەش لە نووسینە كۆنەكانی سەبەئیەكاندا كە تازە دۆزراوەتەوە

بە (مأرب) و (سهلان) ناوبراوە، ئەمەش ئەو دووناوچەیەیە کەقورئان بە دوو (جنـــة) نـاوی دەبات (جنتين عن يمين وشمال)، ئەم بەنداوە لە سەدەی پێنجەم و شەشەمی زاییندا تـەعمیریان کردو، خەڵکی ناوچەکە لە بواری کشتوکاڵ و ئاودێریدا زۆر پێشکەوتوو بـوون وبـارو گـوزەران و ئابووریان زۆر باش بوو، تا لە ئەنجامی کوفرو زیادەڕویانەوە خوا غەزەبی لێگرتن و لافـاوێکی بـۆ بەنداوەکە نارد لە ساڵی (٥٤٢) زاییندا و وێرانی کرد وناوچەکە غـەرقی ئـاوبوو، هـەموو مـاڵ وێران بوون، ئەمەش پەندوعیبرەتە بۆ هەرکەسێ دڵی هوشیار بێت..

دیارە ئەم ڕووداوە لە تەورات و ئینجیلدا باس نـەکراوە چـونکە نزیکـەی (١٥٠) سـاڵێك پێش هاتنی پێغەمبەر ڕوویداوە، جاقورئـان زۆر بـە وردی باسـی دەکـات و دۆزینـەوەکانی ئـەم ساڵانەی دوایش لەو ناوچەیەدا موعجیزەی قورئان دەسەلمێنن، زانای ئاپاری مەسـیحی (وورنـر کیلر) خاوەنی پەڕاوی (الكتاب المقدس كان صحيحا) دەڵێت: ئەولافاوی بەنداوە (سـيل العـرم)ە ڕوویداوە لەو ناوچەیەدا هەروەك لە قورئانی پیرۆزدا باس کراوە، تیاچوونی ناوچەکە هەمووی بە هۆی ئەوەوە بووە، کە ئەمـەش ئـەوە دەسەلمێنی ئەو نموونە قورئانیـە لـەبارەی ئـەو گەلـەوە کـە خاوەنی ئەو هەموو باخ و باخاتە بوون بەڕاستی ڕوویداوە).

باشە پێغەمبەر لە مەککەوە چیداوە لە باسێکی ئـاوا وردی سـەدو پـەنجا سـاڵێکی پـێش خۆی لەبارەی گەلی(سبأ) ەو، ئەگەر خوا بەوەحی بۆی نەناردبێت؟! مرۆڤی ژیـر لەبـەر دەم ئـەم ڕاستیانەدا دەڵێت: شـایەتی ئـەدەم کـە ئـەم قورئانـە لـە خواوەیـە و محمدیش ﷺ پێغەمبـەری خوایە...[1]

سـێـیـەم: دۆزینـەوەکـانی شـاری ئور لـە عـێراق:

دۆزینەوەکانی (ئور) لە عێـراق ئاشکرای کـرد کـە خـەڵکی وادی ڕافیـدەین لـە زەمـانی کۆنەوە مـانگ و خۆرو ئەستێرەیان بە پـیرۆز زانیـوە و پەرسـتویانن، بـە تایبـەت خـوای مـانگ کەناوی (سن) بووەو پەیکەریان لەبەرد بۆ تاشیووەو لـە سـەر بـەرد وێنـەیان بـۆ کێشـاوە، کـە وێنەکەش وەك دۆزراوەتەوە بریتی بووە لەپیاوێکی ڕیش درێژ کـە مـانگ لـە شـێوەی هیلالـدا لەسەر دەستێتی، ئەم بت پەرستیەش چەند هەزارساڵی خایاند.

١- پەڕاوی/الأمم البائدة/هارون يحيى، ل:١٢٠.

باشه هاتنی پێغەمبەری ئیبراهیم چەند هەزار ساڵ پێش پێغەمبەر بووە، پێغەمبەر لە کوێ زانی گەلەکەی ئیبراهیم چیان پەرستووە؟ ئنجا دۆزینەوەکان لەم دواییەدا پاش هەزاروچوارسەد ساڵ شایەتی ئەدەن لەسەر راستێتی قورئان کە لەبارەی گەلی ئیبراهیمەوە دەفەرموێت ئەستێرەو مانگ و خۆریان پەرستووە: ﴿ وَإِذْ قَالَ إِبْرَٰهِيمُ لِأَبِيهِ ءَازَرَ أَتَتَّخِذُ أَصْنَامًا ءَالِهَةً إِنِّيٓ أَرَىٰكَ وَقَوْمَكَ فِي ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ ﴿٧٤﴾ وَكَذَٰلِكَ نُرِيٓ إِبْرَٰهِيمَ مَلَكُوتَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَلِيَكُونَ مِنَ ٱلْمُوقِنِينَ ﴿٧٥﴾ فَلَمَّا جَنَّ عَلَيْهِ ٱلَّيْلُ رَءَا كَوْكَبًا قَالَ هَٰذَا رَبِّي فَلَمَّآ أَفَلَ قَالَ لَآ أُحِبُّ ٱلْأَفِلِينَ ﴿٧٦﴾ فَلَمَّا رَءَا ٱلْقَمَرَ بَازِغًا قَالَ هَٰذَا رَبِّي فَلَمَّآ أَفَلَ قَالَ لَئِن لَّمْ يَهْدِنِي رَبِّي لَأَكُونَنَّ مِنَ ٱلْقَوْمِ ٱلضَّآلِّينَ ﴿٧٧﴾ فَلَمَّا رَءَا ٱلشَّمْسَ بَازِغَةً قَالَ هَٰذَا رَبِّي هَٰذَآ أَكْبَرُ فَلَمَّآ أَفَلَتْ قَالَ يَٰقَوْمِ إِنِّي بَرِيٓءٌ مِّمَّا تُشْرِكُونَ ﴾ الأنعام: ٧٤ — ٧٨.[١]

یان بۆ گەلی (سبأ) دەفەرموێت کە خۆریان پەرستووەو دۆزینەوەکانی سەردەمیش لە یەمەن ئەو ڕاستیە دەسەلمێنن.. یان بۆ گەلی نوح دەفەرموێت پێنج بتیان پەرستووەو ناوی هەریێنجیانیش دەبات و دەفەرموێت: ﴿ وَقَالُواْ لَا تَذَرُنَّ ءَالِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا ﴾ نوح: ٢٣

چوارەم: کوژانەوەو ساردبوونەوەی مانگ:

قورئان دەفەرموێت: ﴿ وَجَعَلْنَا ٱلَّيْلَ وَٱلنَّهَارَ ءَايَتَيْنِ فَمَحَوْنَآ ءَايَةَ ٱلَّيْلِ وَجَعَلْنَآ ءَايَةَ ٱلنَّهَارِ مُبْصِرَةً لِّتَبْتَغُواْ فَضْلًا مِّن رَّبِّكُمْ وَلِتَعْلَمُواْ عَدَدَ ٱلسِّنِينَ وَٱلْحِسَابَ وَكُلَّ شَيْءٍ فَصَّلْنَٰهُ تَفْصِيلًا ﴾ الإسراء: ١٢

ئیبن عباس دەڵێت (کاتی خۆی مانگیش وەکو خۆر ڕووناك و دیاربوو، کە ئایەت و بەڵگەی شەوە، ڕووناکیەکەی نەماو ئەو ڕەشیەی دەیبینن لە مانگدا ئەوەیە) بەڕاستی جوانی پێکاوە، ئەوەتا لە سەدەی بیستدا زانایان پاش ئەوەی چوونە سەرمانگ و دیراساتی زۆریان لەسەرکرد دەڵێن: لە سەرەتای دروستبوونی مانگدا کە پێش نزیکەی (٤,٥) ملیار ساڵە، یەك پارچە گڕوگەرمی بووەو ڕووناکی داوەتەوە وەکو خۆر، بەهۆی ئەو گڕکانە زۆرانەی کەتیادەتەقینەوە

١- موسوعة الإعجاز العلمي فى القرآن والسنة.

وشەویش دنیا وەکو ڕۆژ ڕووناك بووەو، دواتر کە سارد بۆتەوە ئەو ڕووناکی‌یەی نەماوەو، بەهۆی ئەو ڕووناکی‌یەوە دەبینرێت کە لە خۆرەوە دەکەوێتە سەری و ئەیداتەوە[1]..

پێنجەم: موعجیزەیەك لە سورەتی یوسف دا:

قورئان لە سورەتی یوسف دا دەفەرمویێت: ﴿ يُوسُفُ أَيُّهَا ٱلصِّدِّيقُ أَفْتِنَا فِي سَبْعِ بَقَرَٰتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَسَبْعِ سُنۢبُلَٰتٍ خُضْرٍ وَأُخَرَ يَابِسَٰتٍ لَّعَلِّىٓ أَرْجِعُ إِلَى ٱلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٤٦﴾ قَالَ تَزْرَعُونَ سَبْعَ سِنِينَ دَأَبًا فَمَا حَصَدتُّمْ فَذَرُوهُ فِي سُنۢبُلِهِۦٓ إِلَّا قَلِيلًا مِّمَّا تَأْكُلُونَ ﴿٤٧﴾ ثُمَّ يَأْتِى مِنۢ بَعْدِ ذَٰلِكَ سَبْعٌ شِدَادٌ يَأْكُلْنَ مَا قَدَّمْتُمْ لَهُنَّ إِلَّا قَلِيلًا مِّمَّا تُحْصِنُونَ ﴿٤٨﴾ ثُمَّ يَأْتِى مِنۢ بَعْدِ ذَٰلِكَ عَامٌ فِيهِ يُغَاثُ ٱلنَّاسُ وَفِيهِ يَعْصِرُونَ ﴾ یوسف: ٤٦ - ٤٩

کاتێك پاشاخەوەکەی بینی وکەس نەبوو بۆی لێکبداتەوە، یەکێکیان نارد خەوەکەی بۆ یوسف گێڕایەوە: یوسف ئەی ڕاستگۆ ئەم خەوەمان بۆ لێك بدەرەوە، حەوت مانگای قەڵەو لە لایەن حەوت مانگای لاوازەوە خوراون، هەروەها حەوت گوڵە گەنمی سەوزوجوان و حەوتی تری وشك، بۆمان لێکبدەرەوە بۆئەوەی بگەڕێمەوە بۆ لای خەڵکی تا وەڵام بزانن.

یوسف وتی: حەوت ساڵی بەردەوام کشتوکاڵ دەکەن ودانەوێڵە دەچێنن، ئەوەی دروێنەی دەکەن و لێتان زیادبوو بەگوڵەکەیەوە بیهێڵنەوە، مەگەر ئەو کەمەی کەدەیخۆن، پاشان لە دوای ئەوە حەوت ساڵ گرانی و سەختی پێشدێت، ئەوەی کە هەڵتان گرتووە بۆ ئەو ساڵانە هەمووی دەخۆن، مەگەر کەمێکی نەبێت کە هەڵی دەگرن بۆ تۆو. لەوەودوا ساڵێکی باراناوی و پڕ بەرەکەت دێت کە خەڵکی بەروبوومی زۆریان پێدەبەخشرێت، میوە دەگوشن و شەربەتی لێ دروستدەکەن.

دکتۆر عبدالمجید بلعابد دەڵێت:

١- لە ئایەتەکەوە دەردەکەوێت کە حەوت ساڵی باراناوی تۆوەکە هەڵگیرێت و حەوتی تریش کە بێ بارانیە و ساڵێکی تریش کە وەزعەکە چاك دەبێت، ئەمە پانزە ساڵ کە ڕەنگە هەندێ لە تۆوەکان دوای ئەو ماوە زۆرە بەکاربێت، زانستی سەردەم سەلماندویەتی کە تا پانزە ساڵ تۆو بە کەڵك دێت هەڵگیرێت و بتوانرێ بچێنرێت.

١- سایتی مەکنون.

٢- شێوازی هەڵگرتنەکەش بە تاقیکردنەوە دەرکەوتووە کە چاکترین شێواز ئەوەیە کە بە گوڵەکەیەوە هەڵبگیرێت و بەو ڕێگایە ٢٠,٣٪ ی کێشی ون دەکات بە هۆی نەمانی ئەو ئاوەی کەتیایەتی، بەمەش وشك دەبێت و بۆگەن ناکاو خراپ نابێت. (فذروه فی سنبله). ئەم ڕێگای هەڵگرتنەش میسرییەکان نەیان دەزانی ودیارە خوای گەورە بەوەحی فێری پێغەمبەری یوسفی کردووە.

٣- لە خەوەکەدا ئیشارەتی تیانیە بۆ ساڵە خۆشییەکەی دوایی ئەمەش هەرخوا ئاگاداری کردووەو دواییش هەمووی وا دەرچوو..

٤- ئنجا ئەگەر پێغەمبەر ﷺ خوا ئاگاداری نەکردبێت، ئەم وردەکاییە زانستیە چووزانێت کە بە هەزاران ساڵ پێش خۆی بووە و لەژیانی پێغەمبەری یوسفدا ڕوویداوە.[1].

شەشەم: ئومەتی ئیسلام ولاسایی کردنەوەی گەلانی تر

پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت: (لاتقوم الساعة حتی تأخذ أمتي مأخذ القرون قبلها، شبراً بشبر، و ذراعا بذراع. فقيل له: يارسول الله كفارس والروم؟ قال: ومَن الناس الا أولئك)[2]. واتە: قیامەت نایەت هەتا ئومەتم شوێن پێی گەلەکانی پێش خۆی هەڵنەگرێت، بست بە بست و باڵ بە باڵ، پێی وترا: ئەی پێغەمبەری خوا، وەك فارس و ڕۆم ؟ فەرمووی: خەڵکی کێن هەر ئەوان نین!

هەروەها دەفەرموێت: (لتتبعن سنن من قبلكم شبرا بشبر وذراعا بذراع، حتی لو دخلوا جحر ضب لاتبعتموهم، قلنا: يارسول الله، اليهود والنصاری؟ قال: فَمَــن)[3]، واتە: شوینی گەلانی پێش خۆتان دەکەون بست بەبست و باڵ بەباڵ، تەنانەت ئەگەر بچنە کونی بزن مژەشەوە بە دوایانا دەچن (کە کونەکەی زۆر بۆگەنە) وتمان: ئەی پێغەمبەری خوا جوولەکەو گاور؟ فەرموی: ئەی کێ!.. لە فەرموودەیەکی تریشدا کەحاکم ڕیوایەتیکردووە، ئەوەشیفەرمووە: ئەگەر یەکێ لەوانە لە سەر جادە بچێتە لای ژنەکەی لاسایی دەکەنەوە.. (وحتی لو أن أحدهم جامع امرأته بالطريق لفعلتموه).

١- ئینتەرنێت.

٢- رواه بخاري.

٣- رواه بخاري ومسلم.

هەرکەس ئەمڕۆ سەیریحاڵی موسوڵمانان بکات ئەم ڕاستی‌یە بە ئاشکرا دەبینێت لە لاسایی کردنەوەی ڕووت و قووتی و فەسادو خراپەی ڕۆژهەڵات و ڕۆژئاوا، جا ئەگەر پێغەمبەر بەوەحی لە خواوە ئاگادار نەکرابێ، چوزانێ ئوممەتەکەی کە لە زەمانی خۆیدا لەو پەڕی فەرمانبەری و ئیلتیزامدا بوون لە پاشەڕۆژدا دوای خۆی ئاوایان لێدێت؟؟ ئایا ئەمە بەڵگە نیە لەسەر پێغەمبەرێتی ئەو زاتە پایە بەرزە؟

حەوتەم: مەرگی موجافات:

پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت (ان من أمارات الساعة أن يَظهر موت الفجـأة)[1]. واتە: لە نیشانەکانی قیامەت دەرکەوتنی مردنی کوتوپڕە..ئەم فەرموودەیە موعجیزەیەکی زانستی پزیشکی تیایە کە شایەتی دەدات لەسەر پێغەمبەرێتی پێغەمبەرﷺ. ئامارەکانی نەتەوە یەکگرتووەکان دەڵێن: ژمارەی ئەوانەی بە جەڵتەی دڵ و دەماغ دەمرن ڕوو لە زیادبوونەو، نەخۆشیەکانیدڵ هۆکاری یەکەمی مردنن لە جیهاندا لەم سەردەمەدا.

ئەگەر خوای گەورە فێری نەکردبێت پێغەمبەر چوزانێت کە مەرگی موجافات زیاد دەکات و ئەبێتە دیاردەیەك؟

مەرگی موجافات دیاردەیەکی تازەیە، یەکەم دیراسە لە ساڵی (١٩٤٨) فرامنغهام کردی، بۆی دەرکەوت کە ئەو کەسانەی نەخۆشی دڵیان هەبوو، وە تەمەنیان لە نێوان (٤٥) و (٧٥) ساڵدا بوو لە ٦٠٪ یان لەپڕ مردوون..زانایان دەڵێن: مردنی کتوپڕ ئەو مردنە چاوەڕوان نەکراوەیە کە لەماوەیەکی کورتی کەمتر لە سەعاتێکدا ڕوودەدات.

ئامارەکان دەڵێن: کە یەکەم هۆکاری مردن لە ئەمریکا نەخۆشیەکانی دڵ و جەڵتەیە و ڕێژەکەی دەگاتە ٢٨٪ ی حاڵەتەکانی مردن، لەساڵی (٢٠٠١) دا (٧٠٠) هەزار کەس لە ئەمریکا بە نەخۆشی دڵ مردوون، کە زیاتر لە ٣٠٠ هەزاریان مردنیان کتوپڕ بووە..ئەم ژمارەیەش لە ئەمریکاو لە گشت جیهاندا ڕوو لە زیادبوونە..ئەمە بەمەرجێك لە ئەمریکاو جیهاندا ساڵانە بە ملیۆنەها دۆلار بۆ چارەسەری ئەم نەخۆشی‌یە سەرف دەکرێت.

ڕەنگە یەکێ بڵێت: ئەوساش ئەو نەخۆشی‌یە هەبووەو زانراوە! نەخێر تەنها پەنجا ساڵێك دەبێت باسی لێوە دەکرێت و وەك پێغەمبەر دەفەرموێت دەردەکەوێت!

١- رواه الطبراني.

جا ئەگەر بزانرایە باسدەکراو هیچ نەبێ شاعیرەکان شیعریان لە بارەیەوە دەووت، ئنجا ئەوەتە پێغەمبەر دای دەنێت بە نیشانەیەك لە نیشانەکانی نزیك بوونەوە لە قیامەت، ئەگەر ئەو نەخۆشی‌یە بزانرایە لەو زەمانەدا چۆن کافرەکان نەیاندەکرد بەهەرا لێ‌ی‌و نەیان دەووت: وانیە ئەوە نیە ئێستا هەیە ئیتر نیشانەی قیامەتی چی؟ ئاشکرایە کافران لە پەرێزدا بوون بۆی و خواخوای بچوکترین شتیان بوو بەدرۆی بخەنەوە.

جگەرەخواردن وباری دەروونی وخەم وخەفەت هۆکارن بۆئەو نەخۆشی یە و، ئاینی پیرۆزی ئیسلامیش هانی مرۆڤ دەدات کە دووربکەوێتەوە لە هەر شتێك کە تەندروستی تێك بدات، ئنجا زۆر هانیشی دەدات لەسەر ئارامی دڵ و دەروون، کە ئەوەش بە یادی خوا دەبێت، قورئان دەفەرموێت ﴿ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُم بِذِكْرِ ٱللَّهِ ۗ أَلَا بِذِكْرِ ٱللَّهِ تَطْمَئِنُّ ٱلْقُلُوبُ ﴾ الرعد:٢٨. هەروەها بەبڕوابوون دەبێت بە قەزاو قەدەر کە سڕێکە لە ئەسراری خوا. (أن تؤمن بقضاء الله وقدره خيره وشره).

هەشەم: پێغەمبەر ﷺ شەهیدە:

لە ئەنجامی لارولەوێری و پەیمان شکێنی جوولەکەوە، پێغەمبەر ﷺ سوپای کۆکردەوەوچووە سەر قەڵاکانی خەیبەر، ڕۆژی یەکەم ئاڵا بەدەست(ئەبوبەکر)ەوە بوو قەڵاکە فەتح نەکرا، ڕۆژی دووەمیش بە دەست (عمر)ەوە بوو هەر فەتح نەکرا، پێغەمبەر فەرمووی: سبەینێ ئاڵاکە ئەدەمە دەست پیاوێك کە خواو پێغەمبەری خۆش دەوێت و خواو پێغەمبەریش ئەویان خۆش دەوێت و قەڵاکەش فەتح دەکات، هەموو هاوەڵان ئاواتە خوازبوون ئەوکەسە بن کە ئاڵاکەیان پێئەدرێت، بۆ بەیانی پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: کوا عەلی؟؟ وتیان: چاوی نووساوەو ناساغە، فەرمووی: بیهێنن، کە هێنایان تفی موبارەکی دا لە چاوی و دوعای بەسەردا خوێند، دەم و دەست چاك بوو، هەردەتووت نەخۆشیش نەبووە، ئنجا ئاڵاکەی دایە دەستی وتوانی فەتحی قەڵاکە بکات هەروەك پێغەمبەر فەرمووی، قەڵاکانی تریش خۆیان دا بەدەستەوەو لەگەڵ پێغەمبەردا ڕێکەوتن. ئنجا ژنێکی جوولەکە بەناوی زەینەب کە خێزانی سەلامی کوڕی مشکم بوو، مەڕێکی سەربڕی و لێی ئاو ژەهری پێوەکرد بەتایبەت دەستەکەی کەزانی پێغەمبەر حەزی لێدەکات، کە بۆیان دانان هاوەڵێك بەناوی بیشر

کوڕیبەراو پارووبەکی لێخواردوو پێغەمبەریش کەختیە دەمیەوە فەرمووی: ئەم گۆشت و ئێسقانە دەڵێت: مەخۆ ژەهرم پێوەکراوە، کاتێك ژنەکەیان هێنا دانی نا بە تاوانەکەیداو وتی: ژەهرم پێوەکردو وتم: ئەگەر پێغەمبەر بێت خوا دەیپارێزێت و ئەگەر واش نەبێت لە کۆڵمان دەبێتەوە، پێغەمبەر پێی فەرموو: خوا ناهێڵێ ئەوەت بۆ بچێتە سەر و تۆ ناتوانی من بکوژیت. هاوەڵان وتیان بیکوژین، پێغەمبەر نەیهێشت، بەڵام کە بیشر مرد درایە دەست کەس و کاری و لە تۆڵەی ئەودا کوشتیان.

هەرچەند پێغەمبەر گۆشتەکەی نەخوارد بەڵام هەر زیانی لێداو ساڵانە ئازاری بۆ دەهاتەوە و ئەنەس دەڵێت: کاریگەری ژەهرەکەم دەبینی لەسەر پووك و پێشەوەی زمانی پێغەمبەردا.

پێغەمبەر ﷺ لەم بارەیەوە لە دوارۆژەکانی تەمەنیدا دەفەرموێت: (ما زالت أكلة خيبر تعاودني كل عام، حتى كان هذا أوان قطع أبهري)[1]، هەروەها لە دوارۆژەکانی تەمەنیدا بە عائیشەی فەرموو: (ما أزال أجد ألم الطعام الذي أكلت بخيبر، فهذا أوان وجدت انقطاع أبهري من ذلك السم)[2]. واتە: بەردەوام هەست بە ئازاری ئەو خواردنە دەکەم کە لە خەیبەر خواردم، ئێستاش کاتی ئەوەیە کە خوێنبەرم بەو ژەهرە دەتەقێت.

دکتۆر مجاهد أبو المجد لە میسر سێ سەعات لەگەڵ زانایانی بواری شەریعەو زانایانی بواری پزیشکیدا تاووتووی ئەم فەرموودەیەیان کردو گەیشتنە ئەوەی کە موعجیزەیەکی گەورەی تیایە: زانایان وتیان لە کۆنەوە (زەرنیخ و ڕەصاص) وەك ژەهر بەکار هاتووەو ئەو ژەهرەش سەلماوە کە لە خوێنبەردا دەنیشێ و دەیتەقێنێت، ئنجا ئەم نەخۆشیە (١٤) ڕۆژێك دەخایەنێ و لە نیشانەکانی سەریەشەو ئارەق کردنەوەی زۆرو بێهێزییە، کە هەمووی لە پێغەمبەردا دیاری داو چواردە ڕۆژێك بەوحاڵەوە مایەوەو ئارەقی زۆری دەکردەوەو سەری دەیەشاو دەچوونە ژێر باڵی..باشە پێغەمبەر چۆن زانی کەکاتی ئەوە هاتووە بەهۆی ژەهرەکەوە بۆری خوێنبەری بتەقێت؟ ئەگەر خوا ئاگاداری نەکردبێت؟!

١- أبو نعيم في الطب.

٢- رواه بخاري.

لە کاتێکدا بۆ یەکەم جار لە سەرچاوە پزیشکێکاندا لەساڵی (١٨٢٦)ز دا باسی خوێنبەرو جەڵتەو تەقینی نیشارەتی پێدراوەو لە ساڵی (١٩٥١)دا زیاترباسکراوە، بەڵێ ئاماژەکردنی پێغەمبەر بۆ ئەو مەسەلەیە پێش چوارده سەده موعجیزەیەکی گەورەیەو بەڵگەیە لەسەر پێغەمبەرێتی ئەو زاتە پایە بەرزە. کە بەمەش بێجگە لە پلەی پێغەمبەرێتی پلەی شەهیدیش خوا کردی بە نسیبی.[1]

نۆیەم: نووستن لەسەر لای ڕاست:

پێغەمبەر ﷺ فەرموویەتی: (اذا اتیت مضجعك فتوضأ وضوءك للصلاة، ثم اضطجع علی شقك الایمن)[2]، دکتۆرێکی ئوسترالی وگۆڤاری تایمیش کە دیراسەیەکی بەریتانی بڵاوکردەوە جەخت دەکەنە سەر ئەوەی ئەو مناڵانەی لە سەردەم دەنوون ڕێژەی مردنی کتوپڕیان سێ ئەوەندەی ئەو مناڵانەیە کە لەسەر لایەکیان دەنوون..هەروەها دکتۆر (ظافر العطار) دەڵێت: نووستن لەسەر دەم و لەسەر پشت زیانی بۆ تەندروستی هەیە و باشترین نووستن ئەوەیە کەلەسەر لای ڕاست بێت.. تاقیکردنەوەکانی زانایان (غالتیة و بوتسیة) سەلماندیان کە خواردن لە (٢،٥ تا ٤،٥)کاتژمێری دەوێت کە لە گەدەوە بچێت بۆ ڕیخۆڵە ئەگەر ئەو کەسە لەسەر لای ڕاست بنوێت، بەڵام ئەگەر لەسەر لای چەپ بنوێت (٥ تا ٨) کاتژمێری دەوێت.

ئەمەش موعجیزەیەکی ترە لە موعجیزەکانی فەرموودەکانی پێغەمبەر ﷺ، ئەگەر ئەو زاتە موبارەکە لە خواوە فێرنەکرابێت چووزانێت نووستن بە چ بارێکدا باشەو هەقی چی‌یە بەسەر ئەو مەسەلەیەوە؟؟[3]

دەیەم: خواردن و خواردنەوە بە دانیشتنەوە باشترە

قەتادەو ئەنەس دەڵێن: پێغەمبەر ﷺ نەهی کردووە لەوەی کە بە پێوە ئاو بخورێتەوە، قەتادە وتی: ئەی خواردن؟ فەرمووی: ئەوە خراپترە.[4].

١- کەناڵی إقرأ.

٢- رواه بخاري و مسلم.

٣- (سایتی الاسد. نیت).

٤- رواه مسلم.

دکتۆر عبدالرزاق گەیلانی و دکتۆر راوی دەڵێن: باشترین حاڵەت بۆ خواردن و خواردنەوە ئەوەیە کە بەدانیشتنەوە بێت چونکە لەش زیاتر لەباری هاوسەنگی و ئارامیدایەو کەمتر دەبێتە مایەی قورحەی گەدە.[1]

یانزەیەم: هاتنەوەی خەلافەتی ئیسلامی:

بلازەری پورتوگالیش دەڵێت: بەڕاستی ترسی ڕاستەقینە لەسەر ژیارەکەمان لەو کاتەدایە کە موسوڵمانان دەیانەوێ دنیا بگۆڕن، پێیان وت: جارێ سەرقاڵی جیاوازی نێوان خۆیانن، وتی: ئاخر بیریارو گەورە پیاوانی ڕۆژئاوا باس لە هوشیاربوونەوەی موسوڵمانان دەکەن و دەترسن کە موسوڵمانان دەسەڵات پەیدابکەنەوە، بن گۆریۆنی جولەکە دەڵێت: (ئەوەی کەزۆر لێی دەترسین ئەوەیە کە محمدێکی تازە بێتەوە).

یەکێکی تریان دەڵێت: بەڕاستی ئەو موسوڵمانەی کە بۆ سەدان ساڵ خەوتبوو وا وریا بۆتەوە و هاواردەکا: من نەمردووم، من واگەڕامەوە بۆ ژیان و نامەوێ لە پایتەختی وڵاتە گەورەکانەوە هەڵمسوڕێنن.

دەترسین کەسێك بێت هەموو جیاوازی وخیلافاتەکانیان ڕووپێبکاتە ئێمە.. ڕۆژهەڵاتناس (جب) یش دەڵێت: موسوڵمانان هەرئەوەیان کەمە کە سەلاحەدینێکی نوێیان تیا دەرکەوێت.[2]

لە ڕاپۆرتێکدا کە مەجلیسی قەومی بۆ بحوث و دیراساتی ئیستراتیجی سەر بە سی ئای ئەی ئەمریکی ئامادەی کردووەو هەزار خەبیر کاری تیاکردووە، هاتووە کە لە ساڵی (٢٠٢٠) ز دا خەلافەتێکی تازەی ئیسلامی دێتە کایەوە، ترسی گەورەشیان لەوە نیە کە ئەدۆڕێن لەجەنگیاندا دژی ئیسلام، بەڵکو ترسی گەورەیان لەوەدایە کە فیکری ئیسلامی فیکری سەرمایەداری دەڕوخێنێ و شۆڕشێك بەرپا دەبێت کە مێژوو بەخۆیەوە نەیبینیوە لەچوونی خەڵکی بەلێشاو بەرەو ئیسلام. هەروەها خەبیرەکان دەڵێن: (ئەو دیموکراتیەیەی کە کە گەیشتە ئەوەی ببێتە نموونەو لە جیهاندا چاوی لێبکرێت، حەیای چوو بەهۆی هەڵس و کەوت و ڕەفتاری ئەمریکا و بەریتانیاوە لە جیهاندا، کە زۆر خراپترن لەو دیکتاتۆرانەی کە لە مێژوودا ناویان

١- (ئینتەرنیت/ نووسینی محمد ابراهیم صبحي: ١٦/٥/١٤٢٦ ك).

٢- (المختار الاسلامي/وتاری: لاتیأس فالنصر قادم/محمد المنجد).

تۆمارکراوە...ئەوەی کە موسوڵمانان نەیانتوانی لە پەنجا ساڵدا بیکەن دژی دیموکراتیەت، ئەمریکا کردی لە ماوەیەکی کەمدا لە دوای (١١)ی سێپتەمبەر..).

باشە ئەمە تەصدیقی ئەو فەرموودەیە نیە کە پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: (ثم تكون خلافة على منهج النبوة)[١]. واتە: خەلافەتی ئیسلامی دەگەڕێتەوە پاش ئەو هەموو لادانانەی کە ڕوودەدات. کە ئەویش وەعدی خوایە بۆ ئەم ئوممەتە ﴿ وَعَدَ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مِنكُمْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي ٱلْأَرْضِ كَمَا ٱسْتَخْلَفَ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ ٱلَّذِي ٱرْتَضَىٰ لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُم مِّنۢ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْـًٔا وَمَن كَفَرَ بَعْدَ ذَٰلِكَ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْفَٰسِقُونَ ﴾ النور: ٥٥.

دوژمنان کاتێك دەبینن سێ ملیۆن کەس دەچێ بۆ حەج و لەڕەمەزانیشدا سێ ملیۆن ئەچن بۆ عومرەو ئەگەر ڕێ بدرێت چەند قاتی ئەوە دەچێت و، لە کوەیتیش تەنها لە مزگەوتە گەورەکەیدا (٢٥٠) هەزارکەس بە کۆمەڵ تەراویح دەکەن،کە بەردەوام وێنەی مزگەوتەکەو نوێژخوێنانی پیشان دەدرێ لە کەناڵی (العفاسي)دا، باش دەزانن ئەم ئوممەتە ڕووەو هەستانەوە دەچێت و کاتی بۆ دیاری دەکەن، باشە ئەوەی بڕواناکات ساڵی (٢٠٢٠)ز بێت یا (٢٠٤٠)ز بێت، یا (٢١٠٠)ز بێت گرنگ ئەوەیە دێت یان نا؟ ئاخر ئەوە وەعدیخوایەو کەسیش لە خوا بە توانا تر نیە لەسەر هێنانەدی وەعدەکانی ﴿ إِنَّ ٱللَّهَ ٱشْتَرَىٰ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ أَنفُسَهُمْ وَأَمْوَٰلَهُم بِأَنَّ لَهُمُ ٱلْجَنَّةَ يُقَٰتِلُونَ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا فِي ٱلتَّوْرَىٰةِ وَٱلْإِنجِيلِ وَٱلْقُرْءَانِ وَمَنْ أَوْفَىٰ بِعَهْدِهِۦ مِنَ ٱللَّهِ فَٱسْتَبْشِرُواْ بِبَيْعِكُمُ ٱلَّذِي بَايَعْتُم بِهِۦ وَذَٰلِكَ هُوَ ٱلْفَوْزُ ٱلْعَظِيمُ ﴾ التوبة: ١١١.[٢]

دوانزەیەم: لەم سەردەمەدا موسوڵمان دەبینی کە خوا سەروەت و سامانی زۆری داوەتێ و بە ئۆتومبێل دێت بۆ مزگەوت و خێزانەکەی و کچەکانیشی جلی تەسك و کورتیان لەبەردایەو هەردەڵێی هیچیان لەبەردا نیە و قژیشیان لە صالۆنەکان لەسەر مۆدێل چاك دەکەن

١- رواه أحمد.

٢- (سایتی مجلة العصر) تەعقیب لەسەر وتاری/هل يشكل الإسلام خطرا على الغرب.. د. عبدالله النفيسي.

و تەرتیبی دەکەن و بەرزی دەکەنەوە، باشە سەردەمی پێغەمبەر ﷺ خۆ تەنها وشترو وڵاخ هۆکاری هاتوچۆبووە، چۆن ئاوا باسی هۆکاری تازە دەکات کەوەك وڵاخ وحوشترە و پێی دێن بۆ مزگەوت، ئنجا ئەوسا ئافرەتان داپۆشراوبوون، پێغەمبەرﷺ ئەگەر خوا ئاگاداری نەکردبێت چۆن ئەتوانێ هەواڵی داهاتووی ئاوابدات، هەروەك دەفەرموێت: (سيكون في آخر أمتي رجال يركبون على السروج كأشباه الرحال، فيترلون على أبواب المساجد، نساؤهم كاسيات عاريات على رؤوسهن كأسنمة البُخت العجاف، ألعنوهن فأهن ملعونات)[1]

دەنگوباسی بڵاوبوونەوەی ئیسلام

لە سایتەکانی ئینتەرنێت دا بە سەدان هەواڵ دەبینین لە بارەی بڵاوبوونەوەی ئیسلامەوە، ئاخر دینێك چۆن بڵاوناببێتەوە کە مایەی ئازادی و بەختەوەری و ئاسوودەیی بێت و بەردەوامیش موعجیزەکانی دەربکەون.

یەکەم: دەزگایەکی لێکۆڵینەوەی مەسیحی لە بەریتانیا دەڵێت: ژمارەی ئەوانەی دەچن بۆ مزگەوت لە ساڵی (٢٠٤٠)ز دا دەبنە دوو ئەوەندەی ئەوانەی کە دەچن بۆ کەنیسەکان و، ژمارەی ئەوانەی دەچن بۆ کەنیسەکان لە سی ساڵی داهاتودا کەم دەبێتەوە بۆ یەك لەسەر سێ و لە ئەنجامی ئەوەوە هەژدە هەزار کەنیسە دەرگاکانی دادەخات..[2]

دووەم: ڕۆژنامەی (معاريف)ی عیبری لە ڕاپۆرتێکیدا دەڵێت:

بە هۆی ئەو هەموو فشارەی کە توندڕەوە جوولەکەکان دەیکەنە سەر موسوڵمانان لە فەڕەنسا، ٨٠٪ی ئەوانەی موسوڵمان دەبن لە فەڕەنسا جوولەکەن.. چونکە ئەو فشارە وادەکات زۆر جوولەکە بپرسێت ئەم فشارە لەبەرچی دەکرێت و ئەمەش وای لێدەکات دیراسەی ئیسلام بکات، کە دیراسەشی کرد زۆریان موسوڵمان دەبن. ڕۆژنامەکە داوا لە بەرپرسان دەکات کە بە هەر جۆرێك بێت ڕێبگرن لەموسوڵمانبوونی جوولەکەکانی فەڕەنسا.[3]

١- رواه أحمد وابن حبان.

٢- (ڕۆژنامەی تليگراف أون صندەی/ بەریتانی) گۆڤاری المجتمع /٢٠٠٥/٩/١٧.

٣- (المجتمع/٢٠٠٦/١/٧).

سـێیەم: سـەرۆکی مەجلیسـی شـیوخی ئیتالی (مارشیلو بیرا): داوای کرد کە ڕێبگیرێت لە بڵاوبوونەوەی ئیسلام لە ئەورووپادا و ئاماژەی بە وتەیەکی ڕۆژهەڵاتناسی ئینگلیزی کرد کە لە ڕۆژنامەی(کوریێری دیلا سیرا)ی ئیتالیدا بڵاوکراوەتەوە کە دەڵێت: سەد ساڵی تر ئەورووپا موسوڵمان دەبێت.[1]

چـوارەم: دکتـۆر (عبـدالله ئیمـام) سـەرۆکی لیژنـەی موسوڵمانبوون لە ئەزهەر دەڵێت: لە دە ساڵی ڕابردوودا یەك ملیۆن و دووسەد هەزارکەس موسوڵمانبوون لە بەردەم ئەو لیژنەیەدا، کە زۆربەیان خەڵکی ئەورووپا و ئەمریکا و وڵاتانی ئاسیای ڕۆژهەڵات و ئەفریقیا بوون. ئەمە لەگەڵ ئەوەدا کە هێرشێکی ڕاگەیاندنی ناڕەوای زۆر دەکرێتە سەر ئیسلام و، ئەوهێرشە لە ماوەیەك دوای (١١)ی سێپتەمبەر کاریگەری هەبوو، بەڵام وردە وردە کاریگەرییەکەی کەم بووەوەو ئێستا خەڵکی زۆر زیاتر لە جاران ڕوودەکەنە ئیسلام.[2]

پێنجـەم: مەجلیسـی پەیوەنـدی ئیسـلامی ئـەمریکی لەسـەرەتای ٢٠٠٦ز دا ڕایگەیاند: بیست هەزار ئەمریکی داوای قورئانی ڕاڤەکراوی ئینگلیزیان کردووە کە بۆیان بنێرن بە مەبەستی شارەزابوون لە ئیسلام.[3]

شەشەم: ڕۆژنامەی سلوبودنا دالماسیای کرواتی دەڵێت:

کرواتیەکان بەژمارەی زۆر دەچن بەرەو ئیسلام و زۆربەیان ئەوانەن کە هاتوچۆی کەنیسەکانیان دەکرد، هەموو ئەوانەی کە موسوڵمان بوون و ڕۆژنامەکەمان چاوپێکەوتنی لەگەڵ کردون جەخت دەکەنە سەر ئەوەی کە نەچوونیان بۆ کەنیسە کفرکردن نیە بەخوا بەڵکو بڕوا هێنانە بە خوایەکی تاك و تەنها کە نە لە کەس بووە و نە کەسیشی لێدەبێت، یەکێ لەو کەسانەی موسوڵمان بووەو ناوی (بوغدان رادونیتش)ەو ناوی خۆی گۆڕیوە بۆ یوسف دەڵێت: هەموو ئەو

١- هەمان سەرچاوە.

٢- سایتی: (التوابون) ٢٠٠٦/١/٢٣

٣- سایتی: (التوابون).

پرسیارە ئیمانیانەی هەمبوون لە ئیسلامدا وەڵامەکانیم دەستکەوت و واشدەزانم کە خەڵکێکی زۆر لەکرواتیەکان دێن بەرەو ئیسلام).[1]

حەوتەم: ئەمساڵ (٢٠٠٦) لە ئەمریکا ٢١٢ هەزار گەنج و تازە پێگەیشتووی کورو کچ کۆبوونەوە لە باخچە گەورەکانی واشنتۆن و پەیمانیان دا لەسەر داوێنپاکی و (١٥٠) کەسیان چوون بۆ چاوپێکەوتنی سەرۆك بۆش بە جلی سپیەوە کە نیشانەی پاکێتیە و نارەزاییان دەربڕی لەسەر ئەو بەرەڵاییەی کە هەیە.

لە ئێوارەی هەمان ڕۆژدا (٢٥) هەزار کورو کچ لەبەردەم کۆشکی سپیدا وەستان سروودی داوێن پاکییان دەوت لە کاتێکدا بارانیش دەباری..

لێکوڵینەوەکانیش دەریان خستووە کە ٨٠٪ی ئافرەتە ئەمریکیەکان حەز دەکەن بگەڕێنەوە سەر خوو ڕەوشتی بەرزوداوێن پاکی. لە دیراسەیەکی تردا کە لەسەر (٤٠٠٠) ئافرەت کرا دەرکەوت کە ٦٠٪ حەزناکەن ئازادی بێ سنوور بدەن بە کچەکانیان و ٧٥٪ یشیان حەز دەکەن بگەڕێنەوە بۆ ژیانی خێزانی و داوێنپاکی، ئەوەی سەیرە ئەوەیە کە ٨٧٪ی ئەو ئافرەتانە نەیاندەویست یەکسان بن لەگەڵ پیاواندا. ئەم دەنگوباسانەش هۆشیاربوونەوەی کۆمەڵگای ڕۆژئاوایەو گەڕانەوەیە بۆ فیترەت و مژدەشە بۆ داهاتوویەکی گەش بەگەڕانەوە بەرەو ئیسلام کە فیترەتەو، ئیتر خەڵك بەشەوارە ناکەوێت بە بریق و باقی ئەوان وئیتر زوڕنا ژەنەکانی نەفامی ئەبێت بێدەنگ بن و سەریان داخەن لە شەرمدا.

هەشتەم: زۆربەی ڕۆژنامە فەڕەنسی و مەغریبیەکان: لە ٢٠٠٦/٣/٢٤ دا هەواڵی موسوڵمانبوونی ڕاهێنەری بەناوبانگی تۆپی پێی فەڕەنسی (فیلیپ ڕۆسییە)ی بڵاوکردەوە کەناوی خۆی گۆڕی بۆ عومەرو هاوسەرەکەشی کە ناوی خۆی کرد بە ئامینە. شایانی باسە لە ساڵی (٢٠٠٢) دا ناوبراو هەڵبژێردرا بە چاکترین ڕاهێنەری ئاسیا، عومەر و هاوسەرەکەی پاش موسوڵمانبوونیان دوومناڵی بێباوکیان کەفالەت کرد کەناویان (سەلما و مەریەم) بوو.[2]

١- هەمان سەرچاوەی پێشوو.

٢- (إسلام نون لاین).

یاریزانی فەرەنسی تیێری هنری و ئەنیلکا هێرشبەری ڕیاڵ مدریدیش پێشتر موسوڵمان بوون و چەند یاریزانێکی تری فەرەنسیش موسوڵمان بوون و هێشتا لەبەر فشارو تەنگپێهەڵچنین ئیعلانیان نەکردووە، هەرچەند بڵاوبۆتەوە کە فیێرا و تیێری هنری لەم دواییەدا لەگەڵ ئەنیلکادا چوون بۆ مەککە بۆ عومرەکردن.

نۆیەم: سەرۆك کۆماری گامبیا: لەدایك و باوکێکی موسوڵمان لە دایك بووەوپاش ئەوەی دەچێتە ڕۆژئاوا بیرو بۆچوونی دەگۆڕێت و دەبێتە گاور و پاش ئەوەی وڵاتەکەی ئازاد دەکات و دەبێتە سەرۆك کۆمار دەگەڕێتەوە سەر فیترەتی و موسوڵمان دەبێتەوەو، لەم بارەیەشەوە دەڵێت: هەمیشە هەستم دەکرد وەك دوودڵم هەبێت، دڵێك هانی دەدام بەرەو سیاسەت و دیراسەت و سەرۆکایەتی و دڵێکیش بەرەو خۆ دۆزینەوەو ئیمان وهەردەم هانی دەدام هەروەك چۆن لە جەنگی دەرەوەدا سەرکەوتووم ئاوەهاش لە جەنگی دەروونیمدا سەرکەوتووبم، هانی ئەدام خۆم بتەکێنم لە تۆزو خۆڵی عیلمانیەت و گاورێتی، زانیم کە ئەم دڵەم ڕاست دەکات لەگەڵماو گەڕامەوە سەر بیروباوەڕی ڕاست و خۆمم دۆزیەوە. شایانی باسە ناویشی لە (دیفید کیربا)وە گۆڕی بۆ ناوەکەی زووی کە (داود جاوارا) بوو.[1]

دەیەم: دکتۆر ئەحمەد نەسیم سوسە: دکتۆرای هەبوو لە ئەندازەی ئاودێریداو، لەجوولەکەکانی‌عێراقەو چەند پەڕاوی بەنرخی هەیە وەك: (مفصل العرب واليهود في التأريخ) و (في طريقي الى الاسلام) لەم پەڕاوەیدا باسی ژیاننامەو موسوڵمانبوونی خۆی دەکات و دەڵێت: حەزکردنم بۆ ئیسلام بوون دەگەڕێتەوە بۆ ئەو کاتەی کە بۆ یەکەم جار قورئانم خوێند، زۆر کاری تێکردم وهۆگری بووم و بەخوێندنەوەی گەشامەوە.

زۆربەی زانایان لەسەر ئەوەن کە تەورات تەحریف کراوەو تەنها قورئانە کەوەك خۆی ماوەو دەستکاری یەك پیتی نەکراوە. لە قورئاندا هاتووە کە زاڵ و سەرپەرشتیارە بەسەر کتێبەکانی پێش خۆیدا، بەهۆی ئەو هەموو ڕاستیانەی باسی دەکات لە بارەی ئەو کتێبانەوە، ئەمە بێجگە لەوەی کە دەستکاری و هەڵەکانیان ڕاست دەکاتەوە.. ئەو هەموو بیرو بۆچوون و تەشریعات و باسانەی لە قورئانایە ئەستەمە کەسێك بتوانێ شتی وا هەڵبەستێ و لە خۆیەوە بیڵێت.

١- (سایتی هدی الإسلام).

ئایا کەسێك هیچ چارێکی دەمێنێت نەڕوات بەرەو موعجیزەی قورئان، پاش ئەوەی کەزانی پێغەمبەر نەخوێندەوار بووە و پاش ئەوەی کە لە ژیاننامەی پێغەمبەر ورد بۆوە..بەڕاستی موعجیزەی قورئان لەم سەردەمی زانستەدا زیاتر دەردەکەوێت، بە پێچەوانەی سەردەمەکانی نەفامی و جەهالەتەوە).[1]

یانزەیەم: ئارسەر میلاسنتوس: دکتۆرای هەیە لە لاهونداو، کەسایەتی سێیەم بوو لە(مجمعی کەنائیسی قارەی ئاسیادا). باسی موسوڵمانبوونی خۆی دەکات و دەڵێت: لە کاتی کارکردنما لە بە گاورکردنی خەڵکدا وتم: چی دەبێت ئەگەر قورئان بخوێنمەوە تا بتوانم ڕەدی موسوڵمانان بدەمەوە. بۆیە داوام لە موسوڵمانێك کرد کە قورئانێکم بداتێ ئەویش بۆی هێنام، کاتێك خوێندمەوە بۆ یەکەم جار هەستم بە کێشمەکێشێکی گەورەکرد لە ناخمدا، دەنگێك لە ناخمەوە هانی دەدام موسوڵمان ببم و بچمە سەر ئەو ئایینەی کە پەیوەندی مرۆڤ ڕاستەو خۆیە لەگەڵ خواداو پێویست بە قەشە ناکات لەنێواندا بێت و پسوولەی لێخۆشبوون بفرۆشێت. ڕۆژێك دەستنوێژم شت و قورئانم گرت بە دەستمەوەو ئەم ئایەتەم خوێندەوە ﴿ أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ ٱلْقُرْءَانَ أَمْ عَلَىٰ قُلُوبٍ أَقْفَالُهَآ ﴾ محمد: ٢٤، موچڕکەم پیاهات و پاشان ئەم ئایەتەش ﴿ ٱلْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِى وَرَضِيتُ لَكُمُ ٱلْإِسْلَٰمَ دِينًا ﴾ المائدة: ٣ ڕۆحی پەرۆشی ئارامکرد وهەستم کرد تازە لەدایك بووم، بۆیە هەرئەوشەوە چووم بۆ لای هاوەڵە موسوڵمانەکەم و موسوڵمان بووم..[2].

دوانزەیەم: لەم دواییەدا گۆرانیبێژی ڕووسی ناودار یولیان موسوڵمانبوونی خۆی ڕاگەیاند لە مزگەوتی شاری غودرمیس لە شیشان، ئەم مزگەوتە تازە دروستکراوەو ڕووبەرەکەی (٢٥٠٠) مەتر دووجایەو منارەکەی (٥٣) مەتر بەرزە و سێ هەزار نوێژخوێن نوێژی‌تیادەکەن.

سیانزەیەم: کرست راجا زانایەکی گاورەو خەڵکی ویلایەتی تلماندۆی خوارووی هیندە و، شارەزایی تەواوی هەیە لەپەڕاوە

١- هەمان سەرچاوەی پێشوو.

٢- هەمان سەرچاوە. ئەویش وەری گرتووە لە پەڕاوی (ربحت محمدا ولم أخسر المسيح) د.عبد المعطي الدالاتي.

پێشینەکانداو، وای دەزانی قورئان لە تەورات و ئینجیلەوە دزراوەو حەزی دەکرد موسوڵمانان هەموو ببن بە گاور. ڕۆژێك زانایەکی موسوڵمان دەکەوێتە گفت و گۆ لەگەڵیاو پێی دەڵێت: هیچ شتێك نابینی لە قورئاندا کە عەقڵ وفیترەت نەیانەوێت، ئەمەش وای لێکرد کە دووجار تەرجومەی قورئان بەزمانی تامیلی بخوێنێتەوەو سەرەنجام دڵنیابوو کە قورئان ڕاستەو تەورات و ئینجیل تەحریف کراون، بۆیە دەستی لە نازو نیعمەت و ماڵ و سامانی کەنیسە هەڵگرت و موسوڵمان بوو بۆ خوا. ئنجا هاوسەرەکەی‌و سێ منداڵەکەی موسوڵمانبوون و چەندەها کەسی تریش لەسەر دەستیا ئیمانیان هێناو بەردەوامیش شارودێ دەگەڕێت بۆ گەیاندنی دینی خواو دەڵێت: هەرکەس هەموو قورئان بخوێنێتەوە موسوڵمان دەبێت..

چواردەیەم: دکتۆر سەرحان بەرپرسی نووسینگەی ڕابیتەی عالەمی ئیسلامی لە جۆهانسبێرگ: لە خوارووی ئەفریقیا باسی موسوڵمان بوونی منداڵێکی ئەمریکی دەکات و دەڵێت: لە شیکاگۆ لە ئەمریکا قەشەیەکی کاسۆلیکی منداڵێکی وریای دەبێت و زۆر هەوڵدەدات کە لەژێر سایەی کەنیسە دا پەروەردە ببێت و لە کتێبخانەی کەنیسە زۆرجار دای دەنا تا بە ئارەزووی خۆی سەیری کتێب بکات و حەزی لە خوێندنەوە ببێت، منداڵەکە لەسەر ڕەفەیەك ئینجیلی بەرنابا دەبینێ کە دەیکاتەوە چەند دێڕێك دەکەوێتە بەر چاوی کەنووسراوە: مەسیح دەڵێت (دوای من پێغەمبەرێك لە عەرەب دێت کەناوی ئەحمەدە).

ئەم قسەیەی لا سەیردەبێ و بۆ باوکی دەگێڕێتەوەو ئەویش هەرچۆنێك بێت دەیەوێ لەبیری بەرێتەوەو گرنگی نەدات بەوباسە، منداڵەکە کۆڵناداو خواردنگەیکی عەرەبەکان دەبینێ لەشارەکەی خۆیان و هەندێ پرسیاریان لێدەکات و ئەوانیش دەینێرن بۆ مزگەوتێك لەو ناوە و منداڵەکە دەچێت و پرسیار دەکات و ئەوانیش دەڵێن: ئەوەی تۆ لەو ئینجیلەدا خوێندوتەوە لە قورئانیشدا هەیە، لە قورئانێکی وەرگێڕدراوی ئینگلیزیدا ئەم ئایەتەی پیشان دەدەن

﴿ وَإِذْ قَالَ عِيسَى ٱبْنُ مَرْيَمَ يَٰبَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ إِنِّى رَسُولُ ٱللَّهِ إِلَيْكُم مُّصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَىَّ مِنَ ٱلتَّوْرَىٰةِ وَمُبَشِّرًۢا بِرَسُولٍ يَأْتِى مِنۢ بَعْدِى ٱسْمُهُۥٓ أَحْمَدُ ۖ فَلَمَّا جَآءَهُم بِٱلْبَيِّنَٰتِ قَالُوا۟ هَٰذَا سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴾ الصف: ٦. منداڵەکە لە ئایەتەکە ورد بۆوە وتی: کەواتە مەسیح ڕاستی فەرمووەو ئینجیلەکە تەواوەو باوکم درۆی لەگەڵ کردووم، ئنجا وتی: من ئەمەوێ ببمە شوێنکەوتەی ئەو پێغەمبەرە، ئەوانیش فێری

شایەتمانیان کردو وتی: اشهد ان لااله الاالله واشهد ان محمدا رسول الله، ناوی خۆشی گۆڕی بۆ محمد.

منالە بەخۆشییەوە هاتەوەو وتی: باوکە موسولمانانم دۆزییەوە کە شوێنکەوتەی پێغەمبەرن و منیش موسولمان بووم.. هەروەك هەورە تریشقە ئەم هەواڵە لە باوکیدا، ماوەیەك لەماڵەوە نەیهێشت بچێتە دەرێ، دوایی ترسا لەوەی کە هاوەڵەکانی هەواڵی بپرسن و حکومەت پێ بزانێ، بۆیە ناردی بۆ لای دایك و باوکی خۆی لە تەنزانیاو مەسەلەکەی بە تەلەفون تێگەیاندن و پێی وتن کە بەهیچ جۆرێك نەیەڵن پەیوەندی بکا بە موسولمانانەوەو ئەگەر هەر بۆشیان چارەسەر نەکرا لە ناوی بەرن، منالە لە تەنزانیاش مزگەوت و موسولمانانی دۆزیەوەو ڕۆژ بەڕۆژ زیاتر شارەزا دەبوو، موسولمانانی ئەو ناوچەیەش بە مەسەلەکەیان زانی و خۆشیان دەویست. باپیرەی و نەنکی پاش هەولێی زۆر کە زانیان بۆیان چارەسەر ناکرێت ژەهریان بۆکردە خواردنەوەو، هەرئەوەندە منالەکە هەستی بە ئازاری ناوسکی کرد بەدزییەوە بە هەرحاڵێك بوویەپەلە خۆی گەیاندە مزگەوت و ئەوانیش بردیانە خەستەخانەو چارەسەریان کردو پاشتر ناردیان بۆ أثیوبیا و لەوێشەوە بۆ خوارووی ئەفریقیا، لەوێ موسولمانان گرتوویانەتە خۆیان و ئەویش بلیمەتێکی لێدەرچووە باسی ئیسلام بۆ خەڵك دەکاو بۆتە بانگخوازیکی بچکۆلەی هیممەت گەورە بۆ دینی خوا.[1]

پانزەیەم: بانگخوازێك ئەزموونی خۆی دەگێڕێتەوەو دەڵێت:

دەڵێت: لەجەنگی کەنداوی سێیەمدا ویستمان هەولبدەین لەگەڵ سەربازەکانی کەتیبەیەکی چینیدا، بەلکو لە کوفر و شیرکەوە بیانهێنین بەرەو یەکخواپەرستی، خوا بەرەکەتی خستە بانگەوازەکەمانەوەو ژمارەیەکی باشیان موسولمان بوون و نوێژەکانیان بە ڕێکوپێکی ئەنجام دەدا، بۆ نوێژی بەیانیش کە زۆر سووربوون لەسەر ئەوەی لە کاتی خۆیدا بیکەن، سەعاتیان دەخستە سەر جەرەس.

دەنگی جەرەسەکان سەربازی تریشی خەبەردەکردەوە لەخێمەکانیاندا بۆیە ئەفسەرەکانیان سەعاتەکانیان لێسەندن. ئەوانیش بیریان کردەوە لەرێگایەکی تر بۆ هەستان بۆ نوێژی بەیانی؟! هەریەکەیان پێش نووستن بڕێکی باش ئاوی دەخواردەوە بۆ ئەوەی شەو خەبەری ببێتەوەو،

---

[1] - سایتی: (بوابة الإسلام).

کاتێك خەبەریان دەبۆوە سەیری سەعاتیان دەکرد ئەگەر کاتی نوێژ بوایە نوێژیان دەکردو، ئەگەر کاتی نوێژیش نەبوایە ئاوی تریان دەخواردەوەو دەنووستنەوە، بەو شێوەیە تا خۆیان ڕاهێنا لەسەر نوێژی بەیانی کە بەداخەوە هەندێ موسوڵمان لە ماڵی خۆیدایەو لەهیچی کەم نیە، کەچی هەڵناستێ بۆ نوێژو شەیتان میز دەکاتە گوێیەوە هەروەك پێغەمبەر) فەرموویەتی.[1]

شانزەیەم: ویسام عبدالله خەڵکی میسرەو، بیست ساڵە لە ئەمریکا دەژی و پسپۆڕە لە تەورات و ئینجیلداو لە ماوەی پێنج ساڵدا لەڕێی ئینتەرنێتەوە کە لە پالتۆکدا ژوورێکی هەبوو بەناوی (إظهار الحق) و ئێستاش ناوەکەی کردووە بە (الحوار الإسلامي المسيحي)، توانی شەش سەد کەس موسوڵمان بکات لە سەتاسەری جیهاندا.

خۆزگەمان بەخۆی بە هەریەکێکیان بەهێندەی دنیاو چی تێدایە خێری بۆ دەنووسرێت.[2]

حەڤدەیەم: بانگخوازێك لە دێیەکی دوورەدەستی وڵاتی مالی لە ئەفریقیا خەمی بڵاوکردنەوەی دینی خوای دەبێت، بۆیە ئێستگەیەك لە ماڵەوە تەرتیب دەکات و بەیانیان دووسەعات و ئێوارانیش دووسەعات بەرنامەکانی خۆی پەخشدەکات کە کاریگەرییەکی زۆری لەسەر خەڵکی دێیەکە هەیەو ئەگەر لەماڵیش نەبێت چەند کاسێتێکی تۆمارکراو بۆ خێزانەکی بەجێدەهێڵێ کە بڵاوی بکاتەوە.[3]

هەژدەیەم: لەشەمەندەفەری قاهیرە بۆ ئەسکەندەرییە لەساڵی (١٩٨٠)زدا پیاوێکی خواناس بەناوی علی کە بانگخوازیی بە ئەرکی سەرشانی دەزانی، چاوی بەلاوێك کەوت کە ناوی (رضـا طعيمـة) بوو، سەرتاپای لاسایی کردنەوەی ئەوروپیەکان بوو، بازن لە دەستیا و ملوانکە لەملیاو وەك کۆلارە لە هەوای خۆیدابوو!

ناوبراو لەبواری نواندن و دەرهێناندا کاری دەکردو خەووخەیاڵی ئەوەبوو چۆن ببێ بە دەرهێنەرێکی جیهانی.

شێخی بانگخواز لێی پرسی: برام موسوڵمانی؟

وتی: بەڵێ لەسایەی خواوە موسوڵمانم. ئنجا شێخ ئەستەلەیەکی پێشکەش کرد و، پاشان لێی پرسی: برام چیت بۆ یەکەم شەوی گۆڕ ئامادە کردووە؟

١- هەمان سەرچاوەی پێشوو..

٢- سایتی: التراون

٣- سایتی: المختار الاسلامي

هەروەك لە بانێك بەری بدەنەوە، گۆڕی چی و خۆ ئامادەکردنی چی؟ بەیەك چارەك قسەکردن، شێخ علی توانی (١٨٠) پلە بیگۆڕێ و ڕێی ڕاستی دۆزییەوەو توانی کارەکانی والیێکات کە خزمەت بە دینی خوابکەن و، چەندەها کاری هونەری پوختی ئیسلامی بەرهەم هێناو لە کتێبخانەکەیدا چوار هەزار پەڕاوی ئیسلامی هەیەو سەردانی پەنجا وڵاتی کردووە بۆ بانگەوازکردن و یەکەم بانگخوازە کە چوو بۆ ئەلبانیا دوای ڕزگاربوون لە کۆت و پێوەندی پەنجا ساڵەی شیوعیەت،ئەمە بێجگە لەوەی کە چەندەها پەڕاوی بڵاوکردۆتەوەو ئێستا لە کەناڵی (الحکمة) و (الرحمة)دا بەرنامەی هەیە.

من نازانم چ ئیخلاس و بۆ خوا سوڵحانێکە، لە تەنها پانزە خولەکدا جەنابی شێخ عەلی ئەم هەمووەت لە باردا بوو بۆ دینی خوا، دیارە ان شاء الله خوا ئیرادەی خێری پێتە بۆیە ئاوا تەوفیقی داویت و بەکاری هێناوی بۆ بانگەوازەکەی، بەڕاستی بانگەوازکردنیش ڕزقێکەو خوادەینێرێت مەگەر ڕەسوولی نازدار ﷺ نافەرموێت: (اذا أراد الله بعبد خيرا استعمله، فقيل كيف يستعمله يارسول الله؟ قال يوفقه لعمل صالح قبل موته) ئەنەس گێڕاویەتیەوەو (صحيح)ە.[1]

بانگخوازوەك خۆروایە ..

بانگخواز لە خۆر دەچێت لە چەند ڕوویەکەوە:

١- خۆر بەردەوام لە جووڵەدایەو ناوەستێ بانگخوازیش بەهەمان شێوە و هەر ڕۆژەو شتێك زید دەکات، چونکە باش دەزانێ (من استوى يوماه فهو مغبون)، هەرکەس ئەمڕۆو دوێنێی وەك یەك بوو خەسارەتمەندە، هەروەك پێغەمبەر ﷺ فەرموویەتی.

٢- خۆر دنیا ڕووناك دەکاتەوەو بانگخوازیش بەهەمان شێوە دوعا دەکات کە خوا لەهەموو لایەکیەوە ڕووناکی بداتێ و تەنانەت خۆشی بکات بەنوورو ڕووناکی (اللهم اجعل في قلبي نورا، وفي سمعي نورا وفي بصري نورا وعن يميني نورا وعن يساري نورا وفوقي نورا وتحتي نورا واجعلني نورا)، هەروەها دەیەوێت دەستی خەڵکی بگرێت و لە تاریکاییەکانەوە بیانبات بەرەو ڕووناکی.

---

[1] - سایتی مشکاة. نیت

٣- خۆر بۆ هەموو خەڵکیە بەبێ جیاوازی، بانگخوازیش هەر وایە چونکە شاگردو جێگری ئەو پێغەمبەرەیە کە ڕەحمەتە بۆ عالەم﴿ وَمَآ أَرۡسَلۡنَٰكَ إِلَّا رَحۡمَةٗ لِّلۡعَٰلَمِينَ ﴿١٠٧﴾ ﴾ الأنبياء: ١٠٧

٤- خۆر داوای پاداشت لەکەس ناکات و بانگخوازیش ویردی سەر زمانی ﴿ وَمَآ أَسۡـَٔلُكُمۡ عَلَيۡهِ مِنۡ أَجۡرٍۖ إِنۡ أَجۡرِيَ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ﴾ الشعراء: ١٠٩

٥- خۆر ئیجازە وەرناگرێت و هاوین وزستانی بۆ نیە، بانگخوازیش ﴿ فَإِذَا فَرَغۡتَ فَٱنصَبۡ ﴾ الشرح: ٧ لە کارێك بووەوە خەریکی خواپەرستی و کارێکی تر دەبێت.

٦- هەروەك بەری خۆر بەبێژنگ ناگیرێت، بەهەمان شێوەش کەس ناتوانێت کایگەری بانگخواز نەهێڵێت چونکە نوری ئیمان و ئیسلامی پێیە کەهەر لەو خوایەوەیە کە نووری خۆری دروستکردووە. جاهەروەك چۆن خۆر کاتێك شوێنێك بەجێدەهێڵێت شوێنێکی تر ڕووناك دەکاتەوە، کاتێك برایان لە میسر دەربەدەر کران بانگەوازیان لەو وڵاتانەدا بڵاوکردەوە کەبۆی چوون.

٧- هەروەك چۆن خۆر تا قیامەت بەردەوام دەبێت، بانگخوازانیش کاریان تا قیامەتە (لاتزال طائفة من امتي ظاهرين على الحق، لايضرهم من خذلهم حتى يـأتي أمـر الله وهـم كذلك)[1].

جیاوازیەکیش ئەگەر هەبێت، بانگخواز شان ئەداتە بەر ئەمانەتی بانگەواز کە گەورەترین و گرنگترین کارە لە هەموو بوونەوەردا و نەك هەر خۆر تەنانەت زەویش نەیانتوانی شان بدەنە بەر ئەو ئەمانەتە، قورئان دەفەرموێت: ﴿ إِنَّا عَرَضۡنَا ٱلۡأَمَانَةَ عَلَى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ وَٱلۡجِبَالِ فَأَبَيۡنَ أَن يَحۡمِلۡنَهَا وَأَشۡفَقۡنَ مِنۡهَا وَحَمَلَهَا ٱلۡإِنسَٰنُۖ إِنَّهُۥ كَانَ ظَلُومٗا جَهُولٗا ﴾ الأحزاب: ٧٢. پێشەوا ئیبن تەیمیە دەڵێت: ئەو ئەمانەتە ئەوە نیە من شتێك لای تۆ دانێم و بمدەیتەوە، بەڵکو ئەو ئەمانەتە ئەمانەتی بانگەوازە.

١- رواه مسلم.

زۆر پێویستە لە گەورەیی بانگەواز تێبگەین و هەموو بانگخوازین، هەموو لە خەمی گۆڕیندا بین و تەسلیم نەبین، بەدەست دەتوانی بەدەست، بەدەست ناتوانی بەزمان، بەزمانیش ناتوانی بەدڵ، دوای ئەمە باش بزانە ئیمانت لە خەتەردایە؟ تادەگاتە بێ ئیمانی (ولیس وراء ذلك حبة خردل من الايمان).

وریابە دینی خوا سووك مەكە:

ئەگەر هەموودنیاشت بدەنێ هەرکەمە، نەکەی ئیمان و دینەکەت بفرۆشی، باش بزانە کە خوا چاودێرە بەسەرتەوەو ئەوەی کە دێ بەدڵتا و کەس ئاگای لێنیە ئەو ئاگای لێیەو مسقاڵە زەڕەیەکی لێ وون نابێت ﴿ يَٰبُنَيَّ إِنَّهَآ إِن تَكُ مِثۡقَالَ حَبَّةٖ مِّنۡ خَرۡدَلٖ فَتَكُن فِي صَخۡرَةٍ أَوۡ فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ أَوۡ فِي ٱلۡأَرۡضِ يَأۡتِ بِهَا ٱللَّهُۚ إِنَّ ٱللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٞ ﴾ لقمان: ١٦ .

بەڵێ دەنکە خەرتەلەیەك لەناو بەردا بێت یان لە ئاسمانەکانا بێت، یان لەزەویدا بێت خوا ئاگای لێیەتی، چونکە بەڕاستی خوا زاناو داناو ئاگادارە﴿ يَعۡلَمُ ٱلسِّرَّ وَأَخۡفَى ﴾طه: ٧نەك هەر نهێنی کە شتێکە لەنێوان تۆو کەسێکدا، بگرە لە نهێنی نهێنی تریشی ئاگا لێیە، کە ئەویش ئەو نهێنییەیە کە لای کەس نەت درکاندووە. ئنجا باش بزانە وای لە ژێر میکرۆسکۆپی خەڵکیداو یەك ڕەفتاری نابەجێ بەسە کۆمەڵێکی پێ سەرگەردان بێت.

ڕەفتاروهەڵسوکەوت زۆرگرنگە، کەسێك با خۆی بەبڕواداریش بزانێت، بەدرۆکردن و دەستپاك نەبوون و بێ وەعدی دەبێتە مونافیق! هەروەك پێغەمبەر فەرموویەتی و هەمووشمان دەیزانین؟!

یان ئازاردانی خەڵکی بەتایبەت دراوسێ، بە پێغەمبەریان وت: ژنێك بەڕۆژ بە ڕۆژووەو بە شەویش شەونوێژ دەکات، بەڵام خراپە لەگەڵ دراوسێکەیدا، فەرمووی: ئەوە جێی دۆزەخە!! نەك هەرئەوەندە بگرە ئازاردانی گیانلەبەرانیش سزای هەیە، مەگەر ئەو پیرێژنەی پشیلەکەی لە برسا کوشت، پێغەمبەر نافەرموێ جێی دۆزەخە؟؟

هەموو کردارو ڕەفتارێکی خراپ مایەی دوورکەوتنەوەی خەڵکی یە لەم دینەو، بەوەش ئەبێ تالاوی سزاکەی بچێژین ﴿ وَلَا تَتَّخِذُوٓاْ أَيۡمَٰنَكُمۡ دَخَلَۢا بَيۡنَكُمۡ فَتَزِلَّ قَدَمُۢ بَعۡدَ ثُبُوتِهَا وَتَذُوقُواْ ٱلسُّوٓءَ بِمَا صَدَدتُّمۡ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِۖ وَلَكُمۡ عَذَابٌ عَظِيمٞ ﴾ النحل: ٩٤، واتە: نەکەن

پەیان وسوێندتان بۆ پیلان و فێڵ بەکابهێنن لە ناو خۆتاندا، تاپێ هەڵنەخلیسکێت دوای ئەوەی کە قایم وەستابوو، هەتا تاڵاوی ناخۆش نەچێژن کاتێك بەهۆی ئەو کارەتانەوە نەبنە بەربەست لەبەردەم دینی خوادا، ئەگەر وابکەن ئەو کاتە سزایەکی گەورەتان بۆ ئامادەیە.

چەند ساڵێك لەمەوبەر مامۆستای مزگەوتێك لە بەریتانیا، سواری پاس دەبێت وپارەی کرێکە دەدات، سایەقەکە (٢٠) بەنسی زیاتر ئەداتەوە لە هەقی خۆی! مامۆستاکە بیری کردەوە کە پارە زیادەکە بگێڕێتەوە چونکە هەقی ئەو نیە، ئنجا هات بە خەیاڵیدا: خۆ بڕە پارەکە ئەوەندە نیە بۆ بیگێڕمەوە، کێ گوێ دەداتە ئەوە، دوای ئەوەش کۆمپانیای ئەو پاصانە پارەی باشیان دەست دەکەوێت، خۆ پەکیان لەوە نەکەوتووە، بۆ بیاندەمەوە وائەزانم ڕزقێکەو خوانادوویەتی. پاصەکە وەستاو لەو شوێنەدا کە مامۆستا دەیویست دابەزێ، لە دەم دەرگاکەدا ئەفرەتی لە شەیتان کردو پارەکەی دایەوەبەسایەقەکەو وتی: ئەوەت بەزیاد داومەتەوە. سایەقەکە بەزەردەخەنەوە وەری گرت و وتی: تۆ مامۆستای تازەی ئەم ناوچەیە نیت؟ وتی: بەڵێ، وتی: من ماوەیەکە دەمەوێت بێم بۆ مزگەوتەکەتان تا لە ئیسلام شارەزا ببم و، بە ئەنقەست زیادم دایتەوە تا تاقیت بکەمەوە..مامۆستا کە دابەزی قاچی هەڵینەدەگرت، بۆیە دەستی گرت بە عەمودێکەوەو سەری هەڵبڕی بۆ ئاسمان و بەگریانەوە وتی: خوایە گیان خەریك بوو ئیسلام بە (٢٠) بەنس بفرۆشم؟!

چێژی ماندوبوون بۆ خوا..

دکتۆر عبدالرحمان السمیط، لە ناوەندی بوو لە وڵاتی کوێت، حەزی دەکرد لە ئەفریقیادا کاربکات بۆ خوا، ساڵ لە دوای ساڵ تێپەڕی و کۆلێژی پزیشکی تەواوکرد، خوا بە نیەتی خۆی لەگەڵ کرد و ژنێکی خێرخوازی کوەیتی بڕە پارەیەکی بۆ نارد کە مزگەوتێك دروست بکات لە شوێنێکدا کە پێویست بێت، ئەویش چوو لە ناوچەیەکی ئەفریقیادا دروستی کرد، بەمەش ناسراو خێرخوازان هاوکاریان کردو، کاری چاکی پێشکەش کردو، بە ملیۆنەها کەسی موسوڵمان کرد. ناوبراو باسی ئەزموونی خۆی دەکاتو دەڵێت: بیست و پێنج ساڵ لەمەوبەر کە دەستمان کرد بەکارکردن لە ئەفریقیا، لەو بڕوایەدا نەبووین کە ئەو هەموو زەحمەت و نارەحەتیەمان بێتە ڕێ، کە هەرچەند بیر لە پاداشتەکەی دەکەینەوە لای خوا لەززەتی لێوەردەگرین. بڕوام نەدەکرد لەگەڵ کۆمەڵێك مانگادا لە پشتی لۆرییەکدا سواربم کە هەموو

گیانی ژانی دەکردوسی ساڵ بوو لۆری بوو، ڕۆژوو دوو ڕۆژ نا بەڵکو دە ڕۆژی ڕەبەق لە ڕێگایەکی خۆڵی پڕ چاڵ و چۆڵیدا. من دڵخۆش بووم بەهاوەڵەکانی سەفەرم (مانگاکان) کە ناوبەناو هەر تەوقە سەرم خۆڵاوی ببوایە سەریان بۆ دەلستمەوە؟!

جارێك گرتیانم و لە بنکەیەکی پۆلیسدا چەند سەعات بە پێوە ڕایان گرتم چونکە ئەفسەری بنکەی پۆلیسەکە گاورێکی توندڕەو بوو.

بەڕاستی من نامەوێ بچمە سەر ئەو باسە بە دووردرێژی کە لە زەلکاوەکان و نووستنی ناو کوخەکان و ڕۆیشتنی زۆر بەپێ وتینوێتی و برسێتی تووشمان بووە وچەندەها جاریش تەقەمان لێکراوە لەو ناوچانەدا کە شەڕی ناوخۆی تیابووە.

ئەگەر لۆری قسەی بکردایە ئەو لۆرییە شایەتی بۆ ئەدابن کە لایەنێك دای پێمان ولە حەڤدە ساڵ کارکردندا دووجار سووتانیان و چاکمان کردەوەو ئێستەش ئیشی پێدەکەین.

جارێك لۆرییەکیان سووتانین کە چیمەنتۆی بارکردبوو بۆ بیناکردن و ئاوەدان کردنەوەو، سایەقو بانگخوازەکەمان بەهەزار حاڵ ڕزگاریان بوو، هەشتا کیلۆمەتر بەپێ ڕۆیشتن تاگەیشتنە شارێك، چیمان هەبوو سووتا لە لۆرییەکەدا لە پەساپۆرت و شتی تر، ئەوەی زیاتر نیگەرانی کردم ئەو فەردە شەکرەبوو کە دەمانویست بیبەین بۆ خەڵکی ناوچەکە کە ڕەمەزان بوو بە ڕۆژوبوون و هەشت ساڵ بوو تامی شەکریان نەکردبوو.

نامەوێ باسی ئەو بانگخوازانەشمان بکەم کە لە خوارووی سۆدان و لیبیریاو سیرالیۆن و مۆزەنبیق و صۆماڵ و شوێنەکانی تردا گیانی خۆیان بەخت کرد بۆ خوا کە منیش شوێن پێی ئەوانم هەڵگرتووە.

من پەشیمان نیم لەکارکردن لەم بوارەدا، چونکە بەقەناعەتەوە هەڵم بژاردووەو ڕازیم بە قەزاوقەدەری خوا، بەڵام بەزەییم بەوانەدا دێتەوە کە خەریکی دنیان و نازانن لەززەتی کارکردن و خۆڕەنجاندن بۆ خوا چۆنەو چەند پیرۆزو پڕ خێرە.[1]

١- سایتی: صەیید

هەرچیت بۆ دەکرێت بیکە:

هەرکەسەو بەپێی لێهاتن و توانای خۆی چی بۆ دەکرێت با بیکات بۆ خزمەتی ئیسلام، ژیان کورتەو مردنیش غەیبەو کوتوپڕ دێت، بۆیە یادانەنیشین و نەوەستین، چونکە مردن وا بەدوامانەوەیەو ئەگەر لێشی غافڵ بین ئەولە ئێمە غافڵ نابێت، هەروەك پیاوباشێك دەڵێت: (لاتقعدوا فراغا فان الموت يطلبكم).

ئەمەش چەند نموونەیەك لە بواری هەوڵ و کۆششدا:

١- زەیدی کوڕی ثابت کە تەمەنی حەوت ساڵ بوو، پێغەمبەر ﷺ لێی پرسی: سریانی دەزانی؟ وتی: نەخێر، فەرمووی: فێری ببە، چونکە نووسراوم بۆ دێت بەو زمانە .

زەید ئەوەندە بلیمەت و وریابوو تەنها بە حەڤدە ڕۆژ فێری زمانەکەیان بوو !!

هەروەها فەرمانی دایە فێری زمانی جوولەکەش ببێت، لە پانزە ڕۆژدا ئەویش فێر بوو!

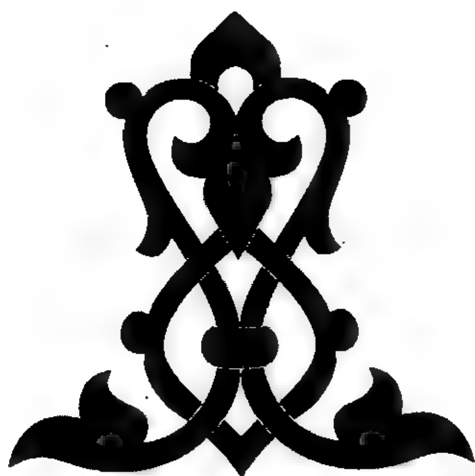
٢- بوخاری بەمناڵی کوێربوو دایکی ئەوەندە لە خوا پاڕایەوە چاوی چاك بکاتەوە، دوعاکەی گیرا بوو چاك بووەوە، تەمەنی شانزە ساڵ بوو کە مامۆستاکەی (ئیسحاق کوڕی ڕاهەوەی) لەمەجلیسێکدا ئاواتی خواست کەسێك ببوایە فەرموودە ڕاستەکانی پێغەمبەری کۆبکردایەتەوە، ئەمیش لە دڵی خۆیدا سوێندی خوارد کە ئەو کارە مەزنە بکاو، خوای گەورەش یارمەتیداویە شانزە ساڵ کۆی کردەوەو تا قیامەت صەحیحی بوخاری ڕۆڵی گەورەی خۆی دەبینێت و ئەویش خێرو چاکە دەچێتە سەر خەرمانی کردەوەکانی.

٣- لەزەمانی (صلاح الدين)دا شارێکی موسوڵمانان ئابلۆق درابوو بەکەشتی خاچپەرستان، صلاح الدين یش بۆ ئەوەی پارەو یارمەتی و نامەیان بۆ بنێرێ و هانیان بدات بۆ خۆگری و نەخشە دانان، پێویستی بە کەسێك بوو ئەم کارەی بۆ بکات، پیاوێك بەناوی عیسی کە مەلەوانێکی زۆر چاك بوو بەم کارە هەستاو، نامەو پارەو یارمەتی دەخستە نایلۆنەوەو دەیبەست بە پشتیەوەو بەشەو بە مەلە بە ژێر کەشتی دوژمناندا دەڕۆیشت و شتەکانی دەگەیاندە موسوڵمانان. تا شەوێك لە ئاوەکەدا بەڵایەکی بۆ بوو شەهید بوو، زۆر چاوەڕێیان کرد دیارنەبوو پاش سێ ڕۆژ لاشەکەی سەر ئاو کەوت و موسوڵمانان دەریان هێنا، خوای گەورە ویستی وابوو بە مردوویش ئەمانەتیەکانی بگەیەنێت!

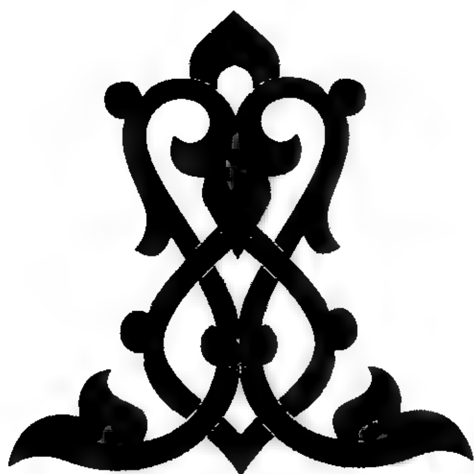
٤- ئافرەتێکی باڵا پۆش لە پێشبڕکێی (کچی ئەمریکا)دا یەکەم دەرچوو، بەوەی لەزۆر لایەنی زانستی و خووڕەوشتدا یەکەم بوو، بەمە توانی وێنەیەکی جوان وێنا بکات لە بارەی ئیسلام و ئافرەتی باڵا پۆشەوە. لە چاوپێکەوتنێکدا لە بارەی باڵا پۆشیەوە پرسیاریان لێکرد، لەوەڵامدا وتی: بەلای ئێمەوە ئافرەت گەوهەرێکی زۆر بەنرخەو دەیپارێزین بۆ ئەوەی نەدزرێت.[1]

بە کورتی و بە کوردی ئەم ئایینە هەر لەبەرەبەیانی ئیسلامەتیەوە ئیعلانی کردووە کەئاینێکی جیهانییەو بۆ هەموو بەشەریەتە ﴿إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعَالَمِينَ ﴿٨٧﴾ وَلَتَعْلَمُنَّ نَبَأَهُ بَعْدَ حِينٍ﴾ ص: ٨٧ - ٨٨، بۆیە عوزرو بیانووی بۆ کەس نەهێشتۆتەوەو ئەگەر تاقە ئایەتێکیش بزانێت دەبێت بیگەیەنێت، پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت: (بلّغوا عني ولو آية).

١- سایتی: المختار الاسلامی.

٣
بەرەو ئیسلام
دڵنیایی

پێشەکی:

سوپاس و ستایش بۆ خوای پەروەدگارو درودو سەلامیش لەسەر گیانی سەرداری پێغەمبەران و یارو یاوەران و شوێنکەوتوان..

کاتێك نووسەرێك پەڕاوێك دەنوسێت، تا لە ژیاندا بێت هەرچی بۆ بکرێت دەیکات بۆ پەڕاوەکەی لە پڕوپاگەندەو بردنە پێشەوەی لەلای خەلکی، هەر پەڕاوێکیش کە دەردەچێت هەزار، دووهەزار، سەد هەزار، ئەگەر ملیۆنیشی لێچاپ بکرێت دوای چەند ساڵێك ئەو ڕەونەقەی نامێنێت و، پەڕاوی ترسەرنجی خەلکی بۆلای خۆی ڕادەکێشێت.. ئەمە بۆ هەموو نووسراوێکی بەشەری وایە..

تەنها قورئانە کە جیاوازە لەبەرئەوەی خوای پەروەردگار (حي قيوم)ە و بەردەوام ئاگای لە بوونەوەرەکەی خۆیەتی و بۆ هەناسەیەکیش لێی غافڵ نابێت، هەمیشە دەستی خێری بە قورئانەوەیەو بەردەوام بەڵگەو نیشانەکانی دەخاتە بەر چاوی‌خەڵکی تابۆیان دەرکەوێت و دڵنیا بن کە هەقەو لە خواوەیە، هەروەك دەفەرموێت ﴿ سَنُرِيهِمْ ءَايَٰتِنَا فِى ٱلْءَافَاقِ وَفِىٓ أَنفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ ٱلْحَقُّ ۗ أَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ أَنَّهُۥ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ شَهِيدٌ ﴾ فصلت: ٥٣..

هەروەهانەوانەی کەشوێن ئەم پەڕاوە بکەون دەبنە دۆست و خۆشەویستی خواو خۆی بەرگریان لێدەکات و دوژمنانیان لەدنیاوقیامەتدا ڕیسوادەکات لەفەرمودەی قودسیدا هاتووە(من عادى لي وليا فقد آذنته بالمحاربة) لەفەرموودە یەکیشدا پێغەمبەر دەفەرموێت (أهل القرآن أهل الله و خاصته) واتە: ئەهلی قورئان ئەهلی خواو بەندەی تایبەتی خوان..

لەم بەرگی سێیەمەشدا وەك بەرگەکانی پێشوو، باسی موعجیزاتی قورئان و سوونەت و هاتنی بەردەوامی خەڵکی لە چوار قوژنەی دنیاوە بەرەو ئیسلام دەکەین، تا هەموو بگەینە دڵنیایی و یەقین و پارێزراوبین لە شوبوهات و گومان و پڕوپاگەندەی ژەهراوی دوژمنان..

دڵنیایی:

قورئانی پیرۆز دەیەوێت بڕوادار بەرەو دڵنیایی و یەقین بەرێت، ئەویش بەهۆی ئەوەی کەپەروەردگار بەردەوام ئایەت و بەڵگەو نیشانەکان پیشانی مرۆڤ ئەدات لە نەفسی خۆیان و لە بوونەوەردا و بەردەوامیش هانی مرۆڤ دەدات کە بیر بکاتەوەو بیرکردنەوەش عیبادەتە، کە ئایـــەتی ﴿ ٱلَّذِينَ يَذْكُرُونَ ٱللَّهَ قِيَـٰمًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِى خَلْقِ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَـٰذَا بَـٰطِلًا سُبْحَـٰنَكَ فَقِنَا عَذَابَ ٱلنَّارِ ﴾ آل عمران: ١٩١ هات بۆ پێغەمبەر ﷺ، زۆرگریاو سێجارفەرمووی: وەیل بۆکەسێك کە بیخوێنێتەوەو بیرنەکاتەوە.. یەقین و دڵنیایش چەند جۆرێکەو چەند پلەیەکە.

جۆرەکانی دڵنیایی

یەکەم: (علم اليقين)، واتە: زانینێك کە لێی دڵنیا بیتو لەسەرچاوەیەکی تەواوی راستەوە وەرتگرتبێ.

دووەم: (عين اليقين)، واتە: راستیەك کە بەچاوی خۆت بیبینی.

لەبارەی ئەم دوو جۆرەوە قورئانی پیرۆز دەفەرموێت ﴿ كَلَّا لَوْ تَعْلَمُونَ عِلْمَ ٱلْيَقِينِ لَتَرَوُنَّ ٱلْجَحِيمَ ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَا عَيْنَ ٱلْيَقِينِ ﴾ التكاثر: ٤-٧، واتە: (نەخێر ئەگەر زانینێکی تەواوو یەقینتان هەبوایە، هەرگیز دنیاو زیاد کردنی ماڵی دنیا ئاوەها سەرقاڵی نەدەکردن، بێگومان دۆزەخ دەبینن، بێگومان دۆزەخ دەبینن بەچاوی خۆتان).

یەکێك لە پیاوچاکان دەڵێت: ئەوەی پێغەمبەری خوا ﷺ لە میعراجدا بینیویەتی زیاتر متمانەو بڕوام پێیەتی لەوەی کە خۆم ببینیایە، چونکە ئەو خوا لەبارەیەوە دەفەرموێت: ﴿ مَا زَاغَ ٱلْبَصَرُ وَمَا طَغَىٰ ﴾ النجم: ١٧ من بوومایە رەنگە چاوم بگێڕایە بەملاو بەولادا، یان چاوم رەشکەو پێشکەی بکردایەو چاك دیمەنەکانم وەك خۆیان نەبینیایە !؟.

هەروەها رۆژێك پێغەمبەری خوا ﷺ قەرزی جولەکەیەکی لا دەبێ دەیداتەوەو کەس ئاگای لێنابێ، جولەکەکە دێتو داوای قەرزەکەی لێدەکاتەوەو، پێغەمبەری خواش ﷺ

دەفەرموێت: فلانە رۆژ دامیتەوە، ئەویش دەڵی: کێ شایەتە بابێت، لەوێدا (خوزەیمە) کە هاوەڵی پێغەمبەر بوو وتی: من شایەتم کە پێی داویتەوە، کابرا شەرم دایگرتو رۆیشت.

پێغەمبەر ﷺ فەرموی: خوزەیمە خۆ تۆ لەوێ نەبووی چۆن شایەتی وات دا؟

ئەویش وتی: قابیلە ئێمە بڕوات پێبکەین کە هەواڵی ئاسمانان بۆ دێنیو بڕوات پێنەکەین کە قەرزی ئەو کابرایەت داوەتەوە؟!، بێگومانم کە راست دەفەرمویت.

پێغەمبەریش ئەو یەقینەی خوزەیمەی زۆر نرخاندو فەرموی: هەر کەس خوزەیمە شایەتی بۆ بدات بەسیەتی...

دوای وەفاتی پێغەمبەرﷺ کە قورئان کۆکرایەوە، هەموو ئایەتێك دەبوایە نووسرابێتەوەو دوو کەسیش لەبەری بوایە، ئینجا تۆماریان دەکرد، تەنها یەك ئایەت نەبێت کە نووسرابوو، بەلام تەنها خوزەیمە لەبەری بوو، لەبەر قسەکەی پێغەمبەرﷺ ئایەتەکەیان تۆمار کردو وتیان: شایەتی خوزەیمە بەسمانە.

سێیەم: حق اليقين:

﴿ فَنُزُلٌ مِّنْ حَمِيمٍ (٩٣) وَتَصْلِيَةُ جَحِيمٍ (٩٤) إِنَّ هَٰذَا لَهُوَ حَقُّ الْيَقِينِ (٩٥) ﴾الواقعــــة: ٩٣-٩٥،

واتە: (خراپەکاران دەچنە ناو دۆزەخەوە، کە ئەمەش بەراستی (حق اليقين)ە...

چونکە رەنگە لە زانینەکەیو دەنگو باسەکەیدا دوو دڵییەك بوبێت، یان لە بینینەکەیدا چاویان بە چاکی نەیبینیبێو گومانێکی کەمیان هەر مابێت، بەلام کە چوونە ناو دۆزەخەکەوە مسقاڵە زەڕرەیەك گومانیان نامێنێو دەبێ بە یەقینی هەقو تەواوی لەسەدا سەد.

ئیبن مەسعود لە پێناسەی یەقیندا دەڵێت: (یەقین بریتییە لەوەی کە خوا لە خۆت نەرەنجێنی بۆ ڕازیکردنی خەڵکیو، ئیرەیی (حەسەد) بەکەس نەبەیت کە خوا رزقو رۆزییەکی پێدابێتو، لۆمەی کەس نەکەیت لەسەر شتێك کە خوا پێی نەداویت. بەراستی رزق نە (حرص)ی کەس دەیهێنێو نە پێناخۆشبوونی کەس دەیگێڕێتەوە، بەراستی خوا بە عەدالەتی خۆی خۆشیو شادی لە یەقینو ڕازی بووندا داناوەو، خەمو دڵتەنگیشی لە گومانو قیندا داناوە)[1]

١- رسائل شباب الدعوة، لاپەڕە: ٥٣٥

چوارەم: یەقینی درۆی بێسوود :

جولەکەکان یەقینیان هەبوودڵنیابوون کە (محمد) پێغەمبەری خوایە، هەروەك چۆن دڵنیا بوون لە کورو منداڵی خۆیان، کەچی چونکە یەقینەکەیان راست نەبوو، بەرەو هەقو راستی نەبردن، قورئان دەفەرموێت:﴿ٱلَّذِينَ ءَاتَيۡنَٰهُمُ ٱلۡكِتَٰبَ يَعۡرِفُونَهُۥ كَمَا يَعۡرِفُونَ أَبۡنَآءَهُمۡۖ﴾ البقرة: ١٤٦.

ئەم جۆرە یەقینە خراپەو پێچەوانەکەشی کە (یەقینی صادق)ە زۆر گرنگە، بۆیە پێغەمبەری خواﷺ دوعای دەکردو دەیفەرمو: (اللهم إني أسألك إيمانا كاملاً و يقيناً صادقاً)، واتە: (خوایە من داوای ئیمانێکی تەواوو یەقینێکی راستت لێدەکەم).

هەروەها دەیفەرموو: (پەروەردگارا... یەقینێکمان بدەرێ کە دەردو مەینەتیو بەڵای دنیامان لەسەر سووك بکات)

پێنجەم: (یەقین)ێك کە هەردەڵێی گومانە، وەك یەقینی مرۆڤ بە مردن:

رۆژانە خەڵك دەبینین، یان دەبیستین کە دەمرن، وە چاکیش دەزانین سەرەی ئێمەش دێتو یەقینمان هەیە، کەچی هەر دەڵێی یەقینەکە گومانەو نایگرینە خۆمانو بیرمان دەچێتەوە، پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت: (مارأيت يقينا أشبه بالشك كيقين الأنسان بالموت)، واتە: هیچ یەقینێکم نەدیوە لە گومان بچێت، وەك یەقینی مرۆڤ بە مردن)...

سەرنجدان و بیرکردنەوە:

سەرنجدانو بیرکردنەوە لە دروستکراوەکانی پەروەردگار، بە تایبەت مانگو خۆرو ئەستێرەکانو هەسارەکان، مرۆڤ زیاتر بەرەو دڵنیاییو یەقین دەبات، هەروەك قورئانی پیرۆز دەفەرموێت: ﴿وَكَذَٰلِكَ نُرِيٓ إِبۡرَٰهِيمَ مَلَكُوتَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ وَلِيَكُونَ مِنَ ٱلۡمُوقِنِينَ﴾ الانعام: ٧٥ ئاوەها پیشانی (ئیبراهیم)مان دا بەڵگەو نیشانە گرنگەکان، لە ئاسمانەکانو زەویدا، بۆ ئەوەی زیاتر دڵنیای بکەینو زیاتر لە دەستی قودرەتی پەروەردگار تێبگات...

ئەمرۆش کە زانستو زانیاری زۆر پێشکەوتووە، تێگەیشتن لە بوونەوەر ئاسانترەو، زانایان زۆر شتی سەرسووڕهێنەریان بۆ دەرکەوتووە لە بارەی فراوانی ئاسمانەکانو زۆری و

بێشوومارى ئەستێرەکان، کە ئەمەش واى کردووە کە لە نێو زانا گەردوون ناسەکان (فلکي)دا نیە بڕواى بە خواى پەروەردگار (بەدیهێنەرى ئەم بوونەوەرە) نەبێت.

بۆ نموونە لەسەر کاغەز بە مللیمەترو بە سانتیمەتر شت دەپێوین، یان نەخشە دەکێشین، وە لەسەر زەویش بە مەترو بە کیلۆمەتر، بەڵام لەبەر فراوانی و بێ ئەندازەیی ئاسمانەکانو بوونەوەر، کە دێینە سەر باسی دوورى نێوان ئەستێرەکان بە ساڵى رووناکى پێوانەى دەکەین، کە دەوترێ ساڵى رووناکى، واتە ئەو دووری‌یەى کە رووناکى لەماوەى ساڵێکدا دەیبڕێت، کە: (٩,٤٥×١٠ ١٢) کیلۆمەترە، واتە: (٩,٤٥ × ملیۆن × ملیۆن کیلۆمەتر)... ئینجا کە ئەستێرەیەك ملیۆنەها ساڵى رووناکى لێمانەوە دوورە، دەبێ دووری‌یەکەى چەند بێتو پاشان ئەم بوونەوەرەش چەند فراوان بێت... کە ئەمەش شایەتی‌یەکى مەزنە لەسەر بەتواناییو دەستى قودرەتى پەروەردگار.[1]

نهێنى ئەستێرەکان:

(کە لە کاروانێکى دوورەوە بەرەو مەنزڵ دێیتەوەودرەنگ دەکەویت، بەرەبەرە دەکەویتە ئامێزى دنیاى خامۆشو کشوماتەوە، شەوەزەنگت بەسەردا دێتو ئینجا بە تێڕامانێکەوە سەر هەڵدەبڕیت بۆ ئاسمان، دەکەویتە بیرکردنەوەیەکى قووڵو ئەندێشەیەکى سەیرەوە، لە دڵى خۆتدا پرسیار دەکەیت لەم دیمەنە خواکردانەى ئاسمان کە چەرخاو چەرخە مێشکى مرۆڤیان هەژاندووە... جا پارێزگارى کردنى ئەم ملیارەها ملیار ئەستێرانەو، دابینکردنى وزەیان بێ کەموکووڕیو، ڕێنەدان بە تێکچوونو بەیەکدادانیان لەسووڕگەکانیانداو، بەڕێوەبردنیان لە ملیاران ساڵەوە تاوەکو ئێستا بەهەمان یاساو دەستوور، ئەوە دەگەیەنن کە کردگارى ئەمانە زۆر بەهەیبەتو شکۆدارە...

بۆ نموونە خۆر نزیکەى پێنج ملیار ساڵە تیشكو رووناکیو گەرمى دەدات، بەهۆى گەرمە کارلێکە ناوکی‌یەوە (التفاعلات الحرارية)، کە لە هەر یەك چرکەیەکدا (٦١٦) ملیۆن

١- بۆ تێگەیشتنى زیاتر لە نهێنى ئەستێرەکان چاك وایە پەڕاوێکى وەك (نهێنى ئەستێرەکان) بخوێنیتەوە کە (حسین دەمیرقان) بە تورکى نووسیویەتیو تا ساڵى (١٩٨٥) پانزەجار لە چاپ دراوەتەوەو، مامۆستا(محسن علی) لە ساڵى(١٩٩٠)دا لە عەرەبی‌یەوە وەریگێڕاوەتەوە سەر زمانى کوردى.

ئەن هایدرۆجین دەبێت بە (٦١٢) ملیۆن تەن هیلیۆم و بە بۆچوونی زانایان رەنگە خۆر بتوانێت تا پێنج ملیار ساڵی دیکەش گەرمی بداتو کارلێکەکان بەردەوام دەبێت.

لەلایەکی دیکەوە هەموو ئەو ئەستێرانەی کە لەشەودا بە ئاسمانەوە دەیبینین، بەشێکن لە گەلە ئەستێرە گەورەکەمان کە (رێی کاکێشان)و بریتیە لە (٢٠٠) ملیار ئەستێرە؟!..[1]

ئەم بوونەوەرە پڕ سەیرو سەمەرەیە، کە مرۆڤ چەندە لێی بکۆڵێتەوە هێشتا هەر کەمە، قورئان زۆر بە جوانی هانمان دەدات لەسەر تێفکرینو وردبوونەوە لێی، هەروەك دەفەرموێت:

﴿ٱلَّذِى خَلَقَ سَبْعَ سَمَٰوَٰتٍ طِبَاقًا ۖ مَّا تَرَىٰ فِى خَلْقِ ٱلرَّحْمَٰنِ مِن تَفَٰوُتٍ ۖ فَٱرْجِعِ ٱلْبَصَرَ هَلْ تَرَىٰ مِن فُطُورٍ ثُمَّ ٱرْجِعِ ٱلْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ يَنقَلِبْ إِلَيْكَ ٱلْبَصَرُ خَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ﴾ الملك: ٢-٤

واتە: ئەو خوایەی کە حەوت ئاسمانی دروستکردووە، یەك لەسەر یەك، تۆ لە دروستکردنیدا هیچ ناڕێکیەك نابینیت، ئەگەر گومانێکت هەیە چاو بگێڕەو بزانە هیچ ناتەواویەك دەبینیت؟ ، دووبارە چاو بگێڕە، یەك لەدوای یەك، چاوت بە نائومێدی دەگەڕێتەوە بۆ لات و هیچ نادۆزێتەوە لە کەموکوڕی و ناتەواوی...

یان دەفەرموێت: ﴿أَفَلَمْ يَنظُرُوٓا۟ إِلَى ٱلسَّمَآءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَٰهَا وَزَيَّنَّٰهَا وَمَا لَهَا مِن فُرُوجٍ وَٱلْأَرْضَ مَدَدْنَٰهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَٰسِىَ وَأَنۢبَتْنَا فِيهَا مِن كُلِّ زَوْجٍۭ بَهِيجٍ تَبْصِرَةً وَذِكْرَىٰ لِكُلِّ عَبْدٍ مُّنِيبٍ﴾ق: ٥-٨، واتە: (ئایا لەوئاسمانەی بەسەریانەوەیە وردنابنەوە کە چۆن دروستمان کردووەو رازاندوومانەتەوە، بە جۆرێك کەموکوڕی و کەلێنی تێدا نیە؟!... هەروەها زەویمان راخستووەو کەژو کێومان لەسەری دامەزراندووە، وە لە هەموو جۆرە رووەکێکی جوانو بۆنخۆشو ئامدارمان تێدا رواندووە، ئەمانە هەمووی بۆ یادخستنەوەوچاوکردنەوەی هەموو بەندەیەکە کە بۆ لای ئێمە بێتەوە.

ئەوانەی بەدوای یەقیندا دەگەڕێن لەزەویدا بەڵگەو نیشانەی زۆر دەبینن ولە نەفسی خۆشیاندا بە هەمان شێوە، قورئان دەفەرموێت:

﴿وَفِى ٱلْأَرْضِ ءَايَٰتٌ لِّلْمُوقِنِينَ وَفِىٓ أَنفُسِكُمْ ۚ أَفَلَا تُبْصِرُونَ﴾ الذاريات:٢٠-٢١..

١- سەیری پەراوی نهێنی ئەستێرەکان بکە.

ئەوانەی کە ئارامگرن و یەقینیان هەیە خوای گەورە دەیانکاتە پێشەواو مامۆستاو خەڵکی ڕێنمایی دەکەن بە پێی بەرنامەی خوا ﴿ وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوقِنُونَ ﴾ السجدة: ٢٤

ئەوانەی بڕوادارن و یەقینیان هەیە بە ڕۆژی دوایی ئەوانە سەرفرازو سەرکەوتوون ﴿ وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَبِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ﴿٤﴾ أُولَٰئِكَ عَلَىٰ هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ ۖ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴾ البقرة: ٤ - ٥

پێغەمبەریش ﷺ دەفەرموێت: (صلاح أول هذه الامة بالزهد واليقين، ويهلك آخرها بالبخل والامل)[١].

پشتگیری خوا بۆ بڕواداران:

تەنها ئیسلام ئایینی پەسەندکراوی لای خوایە کەتاقیامەت بەرنامەی بەشەرییەت بێت، بۆیە هەروەك چۆن پشتگیری پێغەمبەرانی دەکرد ئاواش پشتگیری پێغەمبەری کرد ﷺ و، بەهەمان شێوەش پشتگیری شاگردان و ئازیزانی پێغەمبەر دەکات.

خوای گەورە هەر لەبەرەبەیانی مرۆڤایەتیدا کە گەلی نوح سەرکەشیان کرد و نەچوون بەدەم ئەو هەموو هەوڵ و کۆششەی نوحەوە وئەویش داوای سەرخستنی کرد لەخوا، بەفەرمانی خوا ئەوەندە بارانباری و ئەوەندەش ئاو لەزەوییەوە هەڵقوڵا کە ئاوی زەوی و ئاسمان دای لەیەك و، لافاوێك هەستا کە بێجگە لەموسوڵمانان هەرچی هەبوو ڕای ماڵیو زەوی پاکردەوە لێیان، هەروەك قورئان دەفەرموێت :

﴿ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ فَكَذَّبُوا عَبْدَنَا وَقَالُوا مَجْنُونٌ وَازْدُجِرَ ﴿٩﴾ فَدَعَا رَبَّهُ أَنِّي مَغْلُوبٌ فَانْتَصِرْ ﴿١٠﴾ فَفَتَحْنَا أَبْوَابَ السَّمَاءِ بِمَاءٍ مُنْهَمِرٍ ﴿١١﴾ وَفَجَّرْنَا الْأَرْضَ عُيُونًا فَالْتَقَى الْمَاءُ عَلَىٰ أَمْرٍ قَدْ قُدِرَ ﴿١٢﴾ وَحَمَلْنَاهُ عَلَىٰ ذَاتِ أَلْوَاحٍ وَدُسُرٍ ﴿١٣﴾ تَجْرِي بِأَعْيُنِنَا جَزَاءً لِمَنْ كَانَ كُفِرَ ﴿١٤﴾ وَلَقَدْ تَرَكْنَاهَا آيَةً فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ ﴾ القمـر: ٩ - ١٥ هەر زووش بە پێغەمبەری فەرموو: ﴿ يَا أَيُّهَا

١- ئیمام ئەحمەد.

ٱلرَّسُولُ بَلِّغْ مَآ أُنزِلَ إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَ ۖ وَإِن لَّمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُۥ ۚ وَٱللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ ٱلنَّاسِ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلْكَٰفِرِينَ ﴾ المائدة: ٦٧

پیاوێکی بیانی دەڵێت: مرۆڤ درۆ و چاوڕاو لە هەموو خەڵکی بکات لەخۆی ناکات، پێغەمبەر ﷺ کە ئەم ئایەتەی بۆ هات، پاسەوانەکانی ئیزن داو فەرمووی خوا دەمپارێزێت، ئەوەش کەسەیری ژیاننامەی مویارەکی بکات ڕاستی ئەم پەیمانە خواییەی بۆ دەردەکەوێت کە لەماوەی بیست و سێ ساڵدا پاراستی.

خالید یەکێ لە هۆکانی موسوڵمانبوونی ئەوە بوو کە وتی: من بۆم دەرکەوت کە پێغەمبەر و موسوڵمانان کەس دەستی نایانگاتێ و ناتوانێت لە ناویان بەرێت..

خوای گەورە بە هەمان شێوە بڕواداران ڕزگاردەکات وئەوە بە هەقێك دادەنێ لەسەر خۆی ﴿ ثُمَّ نُنَجِّى رُسُلَنَا وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ۚ كَذَٰلِكَ حَقًّا عَلَيْنَا نُنجِ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴾ یونس: ١٠٣.

ئەبو موسلیمی خەولانی :

یەکێکە لە گەورە تابیعینەکان و زۆر هەوڵی دەدا کە پێشبڕکێ بکاڵەگەڵ هاوەڵاندا، بۆ ئەوەی لە قیامەتدا هاوەڵان پێغەمبەر بەتەنها بۆ خۆیان نەبەن وبزانن کە پیاویان دوای خۆیان بەجێهێشتووە، ئەوەتە دەڵێت: (أيظن أصحاب محمد ﷺ أن يستأسروا به دوننا، فوالله لنزاحمنهم عليه زحاما حتى يعلموا أنهم خلفوا رجالا) .

ئەبو موسلیم خەڵکی یەمەن بوو، دوعای گیرا بوو، کاتێك ئەسوەدی عینسی ئیدیعای پێغەمبەرایەتی کرد، ئەم دژی وەستا، بۆیە ڕۆژێك ئاگرێکی زۆر گەورەی کردەوەو لەبەرچاوی خەڵکێکی زۆر پێی وت: شایەتی دەدەیت محمد پێغەمبەری خوایە؟ وتی: بەڵێ..

وتی: شایەتی دەدەیت من پێغەمبەری خوام؟ وتی: نەخێر. بۆیە فڕێیاندایە ئاگرەکەوە، کەچی بەفەزڵی خوا نەسووتاو بەسەلامەتی هاتەدەرەوە. شوێنکەوتوانی ئەسوەد تەگبیریان بۆ کرد کە لە یەمەن نەیهێڵێت بۆ ئەوەی خەڵکی لێهەڵنەگێڕێتەوە، ئەویش زۆری لێکرد کە ناوچەکە بەجێبهێڵێت، بۆیە دوای وەفاتی پێغەمبەر ﷺ هات بۆ مەدینە.. ڕۆژێك عومەر لێی پرسی ئەسوەدی دوژمنی خوا چی کرد لەو کەسەی کە نەسووتا.. وتی: ئەوە کەسێك بوو ناوی عبدالله ی کوڕی ثوب بوو، ویستی خۆی ئاشکرا نەکات، عومەر گومانی لێکردو وتی: توخوا تۆ ئەو کەسە نیت؟ وتی: بەڵێ من ئەوم.. عومەر ناوچەوانی ماچ کردو لە نێوان خۆی و

ئەبوبەکردا دایناو وتی: سوپاس بۆ ئەو خوایەی کە ئەیرانم تا ئەو کەسەی پیشان دام لە ئوممەتی محمد ﷺ کە وەك حەزرەتی ئیبراهیمی بەسەر بێت و هیچی لێنەیەت.

ئەبو موسلیم لەگەڵ برادەرێکیدا دەبێت و لەژێر لێوەوە یادی خوای دەکرد، یەکێك بەلایاندا تێدەپەرێت و بە برادەرەکەی دەڵێت: چییە ئەوە شێت بووە؟ ئەمیش وەڵامی ئەداتەوەو دەڵێت :برام ئەوەی دەیبینی چارەسەری شێتییە!

مسوڵمانانی حەبەشە:

دکتۆرعبداللە موسلیح لە وتاری(أمة لاتزول)دا وتی: موسوڵمانانی حەبەشە (أثیوبیا)، چەندەها ساڵ گیریان خواردبوو بەدەست دیکتاتۆر هیلاسیلاسییەوەکە بەتاگروتاسن سەرکوتی دەکردن ولەبەردەم کۆنگرسی ئەمریکیشدابەشانازییەوەباسی هەوڵی لەناوبردنی ئیسلام وموسوڵمانانی کرد، ئەونەماو مەنگستۆی کۆمۆنیست هاتەجێی، بارووەزعەکە هەروەك خۆی بوو، تا ساڵێکی بێبارانی هات و گاورەکان چوونە لای مەنگستۆو داوایان لێکرد کە ڕێیان بدات بە کۆمەڵ دوعا بکەن بۆ بارانبارین ئەویش ڕێی دان و چەند ڕۆژ دوعایان کردو هیچ نەباری، ئنجا شێخ محمد سعید بەنوێنەری موسوڵمانان چووە لای ناوبراوو داوای لێکرد ڕێیان بدات بەکۆمەڵ نوێژی بارانبارین بکەن، ئەویش ڕێی دان و لەسایەی خواوە پاش ماوەیەکی کەم بارانێکی باش باری، ئەمەش پشتگیری خوابوو بۆ موسوڵمانان و بەمەش بارو وەزعیان گۆڕدراو، ڕێیاندان کەمزگەوت دروست بکەن و مەجلیسی باڵای کاروباری ئیسلامیشیان دامەزرێنن..

بارانێك پاش دوعای حاجییان:

شێخ عباس سیسی کە یەکێکە لە برا دێرینەکانی برایانی میسر و لەم ساڵانەی دواییدا وەفاتی کرد، لەیادەوەرییەکانیدا دەڵێت: لەساڵی (١٩٤٣)دا کەوتمەنووسینی یادەوەرییەکانم و بەیانیەکیان نووسیم: ئەمڕۆ هەستام بۆ نوێژی بەیانیو ڕووم کردە کەعبەی پیرۆز قیبلەی موسوڵمانان، ویستم وەسفێکی کەعبە بکەم هەرچیم کرد هیچم بۆ نەهات چونکە کەعبەم نەدیبوو، هەروەك دەنگێك پێم بڵێ: ئەی باشە بۆ ناچی بۆ حەج و بەچاوی خۆت کەعبە ببینی، بڕیارمدا بچم بۆ حەج و خوای گەورەش ئاسانی کردو هەر ئەو ساڵە گەیشتمە ئاواتی خۆم و حەجم کرد.. کە لەوێ بووم چەند ساڵێك بوو باران نەباری بوو لەوڵاتی سعودیە، بۆیە مەلیك

عبدالعزیز ئال سعود داوای له حاجیان کرد که نیو ملیۆنێك دەبوون لەسەر کێوی عەرەفە کە نوێژی بارانبارین بکەن، دوای ئەوەی نوێژەکە کرا لە گەڕانەوەماندا بۆ موزدەلیفە بارانێك باری کە دەشت و دەری تێرئاو کردو ئەوەندە زۆر بوو تەنانەت ڕێگاویانەکانی تێکدا..

نووورسـی و یارمەتی پەروەردگار:

١- نوورسی بەڕەحمەت بێت لە بارەی ئەزموونی خۆیەوە لەم بوارەدا دەڵێت: من تا ئێستاش سەرسامم چۆن توانیم پاش چەند ڕۆژێکی کەم هەڵبێم لەدەست ڕووسەکان، نازانم چۆن توانیم بەپێ ئەو هەموو ڕێگایە ببڕم لەماوەیەکی کەمدا کە بە ساڵێك نابڕێت!! بەمەرجێ زمانی ڕووسیشم نەدەزانی، ڕزگارم بوو لە دیلی بە شێوەیەکی سەیری سەر سوڕهێنەر بەفەزڵ و یارمەتی خوا کە فریایی منی داماوو بێدەسەڵات کەوت و، گەیشتمەوە ئەستەنبوڵ لە ڕێی وارسۆ و ڤییەناوە .

٢- نوورسی زۆر گرنگی دەدا بە نوێژەکانی و حەزی دەکرد هەرکەبانگی دا نوێژەکەی بکات، جارێك لەگەڵ هاوەڵانیدا پێنج خولەکی مابوو بگاتە ناو شار بانگی دا، داوای لە هاوەڵانی کرد یەکسەر نوێژەکەیان بکەن و دوای ئەخەن تادەگەنە ناو شار..

جارێك کەلەپچەی لەدەستا دەبێت و دوو پۆلیس لەگەڵیا دەبن دەیبەن بۆ شاری بەتلیس، لەڕێگا بانگیدا، مامۆستا داوای لێکردن کەلەپچەکەی بکەنەوە بۆ ئەوەی نوێژەکەی بکات، پۆلیسەکانیش بە قسەیان نەکرد، پاش تۆزێك بینیسان کەلەپچەکەی کرایەوەو هەڵیدایە بەردەمیان و نوێژەکەی کرد!! پۆلیسەکان سەریان سوڕماو زانیان ئەوە کەرامات بوو خواپێی دا، بە مامۆستایان وت: تا ئێستا ئێمە پاسەوانی تۆ بووین ئیتر ئێمەخزمەتکارتین!!

جارێك لێیان پرسی چۆن ئەو کەلەپچەیە کرایەوە؟؟ وتی: منیش نازانم، بەڵام دیارە کەرامەتی نوێژ بوو!

٣- چەندجار لەکاتی بەندیدا ژەهریان بۆ کردە ناوخواردنەوە بە تایبەت لە بەندیخانەی ئەفیون، خوای گەورە پاراستی.[١]

٤- لە کاتی شۆڕشی ئیتحادو تەرەقیدا بەسەر خەلافەتی ئیسلامیدا، نوورسی و پیرەمێرد کە لەو کاتەدا لە تورکیا بوو، دەگیرێن و لە بەندیخانە توندیان دەکەن، هەردووکیان

١- سایتی: قدوة، وتارێکی محمد موسا الشریف لەبارەی نوورسییەوە.

بڕوا ناکەن بە ئاسانی ڕزگاریان بێت، چونکە لەو باروزروفە شێواوەدا بە سەدان کەس هەڵدەواسران و دەکوژران، دیارە نووری کارێکی مەزنی لەسەر شان بوو کە ئەویش پاراستنی ئیمان بوو،خوای گەورە ئیرادەی وابوو کە بیهێڵێتەوە بۆ ڕوو بەڕووبونەوەی ئەتاتورک و دەستەودایرە فاسیدەکەی، شەوێك نووری خەو بە کاك ئەحمەدی شێخەوە دەبینێ کەمژدەی ڕزگاربوونی ئەداتێ ودڵنیای دەکات، ئەویش بەیانی خەوەکە بۆ پیرەمێرد دەگێڕێتەوەو پاش ماوەیەك بە فەزڵی خوا ڕزگاریان دەبێت، پیرەمێرد ئەم بەسەرهاتەی بە چەند دێڕێك هۆنراوە بۆ تۆمارکردووین لە دیوانەکەیدا لاپەڕە (١١٢) کە دەڵێت :

کاك ئەحمەدەکەی خۆشەویستی خوا
زۆرکەس بەسایەی تۆوە نان ئەخوا

لەوانە زیاتر من تۆم خۆش ئەوێ
هەر تۆی سەربەرزی قەومەکەت ئەوێ

کە لە زینندانیان تێك خزاندبووین
سێدارەیان بۆ داچەقاندبووین

تۆ چووبوویتە لای بدیع الزمان
مژدەت دابوویە بە ژیان و مان

فەرمووبووت ئێوە نامرن ئەمێنن
تا سەر ئازادی گەلتان ئەبینن

خۆ من باوەڕم بەوە کردووە
بەوەسیەت ناوی ئەوەم بردووە

بەڵام وا شەمرم بەو ئاواتەوە
بشمرم گۆڕم دەنگ ئەداتەوە

صلاح الدين و پاراستنی پەروەردگار:

چەندەها جار صلاح الدین تووشی مەوقیفی خەتەرناك بووەو بە هەموو حسابێکی بەشەری ئەبوایە تیابچوایە کەچی خواپاراستی تابینێ بۆ فەتحی قودس، لەم بارەیەوە خۆی دەڵێت: (لقد أشرفنا على الهلاك غير مرة وما أنجانا الا الله لأمر يريده هو سبحانه)..

نەخۆش دەکەوت وبە ئازارەو لە جێگادا بۆی دەکەوت، کاتێ دەچوو سوپاکەی بەسەر بکاتەوەوسواری ئەسپەکەی دەبوو ئازاری نەدەما..

دکتۆرێك لە نیوە شەودا:

شێخ محمد حسان کە بانگخوازێکی میسرییە دەڵێت: جەندرمەکانی حکومەت شەوێك ئەدەن بەسەر ماڵی بانگخوازێکداو ڕاپێچی دەکەن بۆ بەندیخانە، دیارە هەرچیش گیرا مەگەر خوا بزانێت کەی وچۆن ڕزگاری دەبێت ؟؟!!

ئەو شەوە مناڵە بچووکەکەی زۆر نەخۆش دەبێت و تایەکیقورسی لێدێت، هاوسەرەکەی بەو نیوە شەوە لەبەرهەژاری و بێکەسی دەستی بەکەسدا ناگات، سەعات دوانزەی شەو لە دەرگاکەیان دەدرێت، کە دەیکاتەوە دکتۆرێکە سەلام دەکات و دەڵێت: کوا نەخۆشەکەتان؟؟ ئەویش مناڵەکەی بۆ دێنێت، فەحسی دەکات و هەندێ دەرمانیشی دەداتێ، چاوەڕێ دەکات هەقی فەحسەکەی بداتێ، ژنەکە دەڵێت: بەخوا هیچمان نیە بتدەینێ و، مێردەکەشم گیراوە.. ئەڵێ: ئەی تۆ تەلەفونت نەکرد؟ ئەمە شوقەی ژمارە چەندە؟ دوایی بۆی دەردەکەوێ دراوسێکەیان نەخۆشیان هەبووەو تەلەفونیان بۆ کردووەو ئەم بە قەدەری خوا شوقەکەی لێتێك چووە بۆ ئەوەی چارەسەری مناڵەکەی بۆ بکات! دکتۆرەکە ئەوەندە پیاو دەبێت لەبەرخوا مانگانەی بۆ دەبڕێتەوە تا مێردەکەی بەردەبێت! جا ژنەکە هەر کاتێ هیچیان نەبوایە بۆ خۆشی بە مێردەکەی دەوت: ناشیەن بتبەن بەندت بکەن و خوا دەروومان لێبکاتەوە ﴿ أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُۥ وَيُخَوِّفُونَكَ بِالَّذِينَ مِن دُونِهِۦ ۚ وَمَن يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُۥ مِنْ هَادٍ ﴿٣٦﴾ وَمَن يَهْدِ اللَّهُ فَمَا لَهُۥ مِن مُّضِلٍّ ۗ أَلَيْسَ اللَّهُ بِعَزِيزٍ ذِى انتِقَامٍ ﴾ الزمر: ٣٦ - ٣٧

لەموعجیزەکانی قورئان و سوننەت

قورئان و فەرمووده ئاماژەی زانستی زۆریان تیایە کە وردە وردە لەگەڵ پێشکەوتنی زانستدا هەستیان پێدەکرێت و بەردەوام دەبنە مایەی هیدایەت بۆ خەڵکانێکی زۆر کە بە دوای ڕاستیدا دەگەڕێن بۆ نموونە:

یەکەم: بۆهەموو گەلێك پێغەمبەر نێردراوە، ﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ فَمِنْهُم مَّنْ هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُم مَّنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ ﴾ النحل: ٣٦

واتە: سوێند بە خوا بێگومان ئێمە لە ناو هەرگەل و نەتەوەیەکدا پێغەمبەرێکمان ڕەوانە کردووەو پێمان ڕاگەیاندووە کە پێیان بڵێ: تەنها خواپەرستن، خۆتان دووربگرن لە هەموو پەرستراوێکی تر، جا هەبوو لەو خەڵکە شایەنی هیدایەت بوو خواش هیدایەتی دا، هەشبوو خۆی شایستەی گومڕاییدەکرد، کەوابوو بگەڕێن بەزەویداو سەرنج بدەن، بزانن چۆن بوو سەرەنجامی ئەو کەسانەی بڕوایان بەبەرنامەی ئێمە نەبوو..

گەڕان بەزەویدا و دۆزینەوەکان هەموو شایەتی ئەدەن لەسەر ڕاستیەکانی قورئان، لە ساڵی (١٩٧٥) ز دا پاشماوەی گەلی ئیبیلا دۆزرایەوە لە شام، کە خاوەنی دەوڵەتێکی پێشکەوتوو بوون و بازرگانیان کردووە لە گەڵ وڵاتانی دەوروبەرداو مێژوویان دەگەڕێتەوە بۆ (٢٥٠٠) ساڵ پێش زایین، واتە (٤٥٠٠) ساڵ پێش ئێستا.. ئەم مەملەکەتە لە خوارووی ڕۆژهەڵاتی تورکیاوە تا دیمەشق بووە و خاوەنی شارستانێتیەکی پێشکەوتوو بوون، تەنانەت کتێبخانەی گەورەیان بنیات ناوەو زۆر لە ڕێکەوتننامەی بازرگانی وزانیاری گرنگیان لەسەر لەوحی سوورەوەکراوی قوڕیندا تۆمارکردووە بە نووسینی مسماری بەزمانەکەی خۆیان کە پێی دەوترێت زمانی (ئیبیلیت) .

لەوحەکان دووهەزاردانەن وزانای بەناوبانگ جیوفانی باتیناتو لە زانکۆی ڕۆما لە ئیتاڵیا توانی بیانخوێنێتەوە، جا لەوحەکان نەك هەر وەك کەلەپوورێك گرنگە بەڵکو لەلایەنی ئایینیشەوە زۆر گرنگە، چونکە زانای کەلەپووری ئەمریکی دیفید نویل فریدمان بۆی دەرکەوت

که لەو لەوحانەدا ناوی پێغەمبەران ئیبراهیم و ئیسماعیل و داوود هاتووە سەلامی خوایان لێبێت.. هەروەها ناوی میکائیل و شالوم هاتووە کە هاوکاری داوود بوون لە بانگەوازدا..

باسی سینا و غەزەو قودسیش هاتووە کە نزیکن لەو مەملەکەتەوە، ئەمەبێجگە لە ناوی سەدوم و عامورا کە لە گوێ دەریای مردوو بوون وگەلی لوگ تیایا ژیاون.. هەروەها باسی شاری ئیرەم کراوە کە گەلی عاد تیا ژیاون و ئەم باسکردنەش هاندەربوو بۆ دەرهێنەری ئەمریکی کلاپ کە بگەڕێت بەدوای ئەو شارەداولەسالی (١٩٩٠) تا سالی (١٩٩٦)ز دۆزییەوە لەنیوە دوورگەی عەرەبدا، هەروەك لە بەشی یەکەمی ژیانەوەدا باسم کردووە..

ئەمە یەکەم جارە ئاوا باسی ئەو پێغەمبەرانە بدۆزرێتەوە لە شارستانیەتە کۆنەکاندا، کەبەڵگەیە پێغەمبەریش بۆ ئەو گەلە ڕەوانە کراوەو ئەوانیش ناوی پێغەمبەرانیان زانیوە، تەنانەت وتارێکی گۆڤاری (ڕیدەرس دیجست) دەڵێت: لەسەردەمی پاشا ئیبرۆم دا مەملەکەتی ئیبیلا گۆڕان بەسەر ئایینەکەیاندا هاتووەو ناوی خوایان بۆ ناوەکانی خۆیان زیادکردووە تاناوی خوا بەرز ڕابگرن، (هەروەك چۆن ئێستا لای خۆمان عبدالرحمان وعبدالله هەیە)..

باسی ئیبراهیم لە (٤٥٠٠) ساڵ پێش ئێستەدا بەڵگەیە لەسەرئەوەی کەزۆر لە پێش زەمانی موساو عیسادا بووە، جا بۆیە کە جولەکەکان دەیان وت ئیبراهیمیش یەهودی بووە قورئان وەلامی دانەوە و فەرمووی: ﴿ مَا كَانَ إِبْرَٰهِيمُ يَهُودِيًّا وَلَا نَصْرَانِيًّا وَلَٰكِن كَانَ حَنِيفًا مُّسْلِمًا وَمَا كَانَ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ﴾ آل عمران: ٦٧ واتە: ئیبراهیم نە جوولەکە بووەو نە گاور بەڵکو ملکەچ و فەرمانبەردارو موسوڵمان بووەو لە دەستەی موشریکەکان نەبووە..

کە ئەمەش بەڵگەیەکی ترە لە سەر ڕاستی قورئان ئەگینا پێغەمبەر ﷺ چوزانێت پێغەمبەری ئیبراهیم پێش پێغەمبەری موساو پێغەمبەری عیسا بووە سەلامی خوایان لێبێت[1]..

دووەم: کۆمەڵێك لە ئەهلی کیتاب دان دەنێن بەوەدا کە قورئان هاوشێوەی نیەو لە خواوەیە: ﴿ وَيَرَى ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْعِلْمَ ٱلَّذِىٓ أُنزِلَ إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَ هُوَ ٱلْحَقَّ وَيَهْدِىٓ إِلَىٰ صِرَٰطِ ٱلْعَزِيزِ ٱلْحَمِيدِ ﴾ سبا: ٦ . واتە: ئەوانەی زانست و زانیاریان

١- مەوقیعی: www.islamz.com

پێدراوه چ زانستی ئاینی وەك گاورو جوولەکەکان یان زانستی ماددی، چاك دەزانن ئەوەی لەلایەن پەروەردگارتەوە بۆت ڕەوانە کراوە هەرئەوە هەقەو، هیدایەت و ڕێنمونی بەخشە بۆ ڕێبازی پەروەردگاری خاوەن دەسەڵات و شایستەی سوپاس و ستایش..

تازەترین بەڵگەش پرۆفیسۆر أوری روبین ی جوولەکەیە کە مامۆستای زمانی عەرەبی یە لەزانکۆی تەل ئەبیب، ناوبراو دووساڵ زیاترە خەریکی وەرگێڕانی قورئانە بۆ سەر زمانی عیبری، چونکە ئەو وەرگێڕانەی تر کە لەبەر دەستایە کەم و کوڕی زۆریان تیایە، أوری پاش وەرگێڕانی نیوەی قورئان خۆی بۆ ناگیرێ و ناچاردەبێت کە لەبارەی قورئان و کاریگەری زۆری یەوە بڵێت (بەڕاستی قورئان سیحرێکی گەورەی هەیە لە شێوەی پیتەکانی و بەهۆی داڕشتنیەوە کە بە شێوەیەکی پەخشانی زۆر هاوسەنگ داڕێژراوەو ئیقاعێکی مۆسیقی زۆر تایبەتی هەیە.. قورئان بابەتی هەمەچەشنی تیایە، وەك باسی دۆزەخ کە بەشێوەیەکی ئەوەندە ترسناك باسی دەکات کە لێی دووربکەویتەوەو، بەشێوەیەکی ئەوەندە خۆشیش باسی بەهەشت دەکات کە هەوڵی بۆ بدەیت، ئەمکە بێجگە لە شەرع و یاسا کە ژیانی ڕۆژانەی مرۆڤ ڕیکدەخەن. من گەیشتومەتە ئەوەی کە قورئان دەیەوێت مرۆڤێکی تەواو دروست بکات لەسەر زەوی، ئەمەش بە پەیڕەویکردنی فەراهەم دێت، قورئان کلیلی ڕێگای گەیشتن بە کامیل بوون و پێگەیشتن و تێگەیشتن دەدات بەمرۆڤ).. ئەمەش وای لێکرد کەدان بنێ بەوەدا کە وەرگێڕانی قورئان زۆر کارێکی گرانە..[1]

دیارە بەهەزاران شایەتی لەم جۆرە هەیە، هە لەبەرەبەیانی ئیسلامەتیەوە تا ئەمڕۆ ئەوەتا کاتی خۆی وەلیدی کوڕی موغیرە کە زۆر دەسەڵاتدارو پارەداربوو لە مەککەدا و مامی ئەبو جەهل بوو،کە گوێی لە قورئان بوو بە گەلەکەی وت: ئەوەی محمد دەیڵێ شیرین و ڕازاوەیە و سەرەوەی میوەدارەو بنکەکەی ڕەگوڕیشەدارە، بەخوا ئەو وتەیە سەردەکەوێ و هیچ شتێك بە سەریا زاڵ نابێت.. قوڕەیشیەکان کە ئەم شایەتیە گەورەیان لێبیست وتیان: بەخوا وەلید شێت بووە ؟؟!!![2]

١- سایتی إسلام زید.

٢- ل ١٤٣ ژیانی پێغەمبەری مەزن / پارەزانی..

سـێیەم: جوولەکـەکانی ئەصـفهان: پێغەمبـەر ﷺ دەفـەرموێت: (يتبع الدجال سبعون ألفا من يهود أصـــفهان علـــيهم الطيالســـة)[1] واتـە: حـەفتا هـەزار لـە جوولەکەکانی ئەصفهان کە عەبا (شاڵێکی ئاودامان) داوە بە شانیاندا شوێن دەجال دەکەون..

جوولەکە ئێستا ژمارەیان سی هەزاردەبێت لە ئێراندا‌و، لە سێ شاردا نیشتەجێ بوون کە تاران و هەمەدان و ئەصفەهانە، خاکی ئێران بەلایانـەوە خـاکی پاشا کۆرشـە کـە کـاتی خۆی ڕزگاری کردن و بابلی داگیر کـرد، گوایـە بنیـامین بـرای یوسـف و دانیـال پێغەمبـەریش لـەوێ نێژراون .

جاله‌و کاتەوە کە کۆرش بابلی گرت و جوولەکە چوون بۆ ئێران زۆریـان قایـل نـابن ئێـران بەجێبهێڵن. جا هەرچەند یەهودیەتی عالـەمی فشـاری زۆری خسـتە سـەریان بـۆ ئـەوەی بچـنە فەلەستین، ئەوان تەسلیم نەبوون و کەمیان لێ چوو بۆ ئیسرائیل .

پێغەمبەر ﷺ ئەگەر خوا ئاگاداری نەکردبێت هەقی چیە بەسەر ئەم باسەوە، بـۆ نالێـت جوولەکەکانی نیوە دورگەی عەرەب، یان جوولەکەکانی ئـەورووپا، یـان جوولەکـەکانی عێـراق؟؟! شایانی باسە هەر لە ساڵانی پەنجاکانەوە جوولەکە عێراقیەکان لە ئـەنجامی فشـاری یەهودیـەتی عالەمی‌یەوە کە هەرخۆیان بۆمبیان ئەخستە ماڵەکانیانەوە و لێیان دەکوشتن، ناچـاربوون بچـن بۆ ئیسرائیل !!

ئەصفەهان دەکەوێتە ناوەڕاستی ئێرانەوەو وادانێ لەو سی هەزار جوولەکەیـەی ئێـران دە هەزاریان لەو شارەدایە زۆر مەنطقی‌یە کە تاقیامەت ئەوەندە زۆر بن کە حەفتا هەزاریان شـوێن دەجال بکەوێت. ئنجا ئەو وەسفە وردەی پێغەمبەر کەباسی عـەبای سـەر شـانیان دەکـات، کـە ئێستە بەفیعلی عادەتیانە ئەو عەباو شاڵە ئەدەن بەشانیاندا..

چـــوارەم: تێپـــەڕبوون وەك هـــەورە بروســـکـە: پێغەمبـەر ﷺ لـە فەرموودەیەکدا باسی هەندێ لەو کەسانە دەکات کەوەك هەورە بروسکە بەسەر پردی صیراگ دا دەپەڕنەوە لە چاو تروکاندنێکدا (فيمر أولكم كالبرق) ئەبوهورەیرە وتی: (بأبي أنت وأمـــي أي

---

[1] ١- مسلم.

شيء كمر البرق)، فەرمووی: (ألم تروا الى البرق كيف يمر ويرجع في طرفة عين)[1]، واتە نابينن كە چۆن هەورە بروسكە دێت و دەگەڕێتەوە لە چاو تروكاندنێكدا..

تازەترين لێكۆڵينەوەی زاناكان لە بارەی هەورە بروسكەوە دەڵێت: هەورە بروسكە چەندقۆناغێكی زۆر كورتە گرنگترينيان (القائد المسار) (Stepped leader) كە ئەو تيشكەيە كە لەهەورەكەوە دێت بەرەو زەوی كەبريتىيە لە بارگەیساليب و، پاشان گەڕانەوەی (شرارە)يەكە لە بارگەی موجەب بەرەو هەورەكە كە پێی دەوترێت(الضربة الراجعة) كە هەورە برووسكەكە زۆرتر لەمەوە درووست دەبێت (Return stroke) كە ئەمەش ماوەكەی ئەوەندە كورتە هەستی پێناكرێت و دەڵێن يەك لەسەر سەدی چركەيەكە.. باشە ئەگەر خوا پێغەمبەری ئاگادار نەكردبێت چۆن ئاوا بەچەند وشەيەك تاليەتی هەندەسی وردی ئەوكردارە فيزيايىيە دەتوانێت باس بكات و تەنها لە سەدەی بيستيش دا زانايان بيدۆزنەوە ؟! ئەوەی سەيرە زانايان هەمان تەعبيری پێغەمبەر بەكاردێنن كە هاتن و گەڕانەوەيەوماوەكەش هەر چاو تروكاندنێكە !!

هەورە بروسكە شتێكی ترسناكەو هەرلەكۆنەوە مرۆڤ لێی ترساوەو تەنانەت ئيغريقيەكان دەيانووت ئەوە چەكی (خوای زيۆس)ە و هەزاران خورافات و ئەفسانەيان لەبارەوە دانابوو .لە ناوەڕاستی سەدەی حەڤدەوە تا سەدەی بيست واتە دووسەدەو نيو ديراسات و تاقيكردنەوە كرا و بە هۆی كامێرەی زۆرو بە هۆی مانگە دەستكردەكانەوە بە هەزاران باس و لێكۆلينەوە سەری هەڵدا، لەساڵی (٢٠٠٠) ز دا توانيان وێنەی هاتن و گەڕانەوەی هەورە برووسكەكە بگرن پاش ئەوەی توانيان كامێرەی زۆر پێشكەوتوو بۆ ئەم مەبەستە دروست بكەن. شايانی باسە لە هەر چركەيەكدا سەد هەورە برووسكە دەبێت لەئاسماندا واتە ڕۆژی (٨,٦) مليۆن هەورەبرووسكە.. هەورە برووسكەيەكيش تەييارێكی (١٠٠) هەزار تا (٢٠٠) هەزار ئەمپێر دروست دەكات و ڤۆڵتيەكەشی نزيكەی (١٠٠) مليۆن تا هەزار مليۆن ڤۆڵت دەبێت..[2]

پێنجەم: شەو نوێژ: پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت: (عليكم بقيام الليل، فانه دأب الصالحين قبلكم، وقربة الى الله عزوجل، ومنهاة عن الاثم، وتكفير للسيئات، ومطردة

١- مسلم.

٢- سايتی: موسوعة الإعجاز العلمي في القرآن والسنة.

للداء من الجسد)[1]، واته: شەونوێژ بکەن، ئەوە ڕەفتاری چاکانی پێش خۆتانەو نزیکبوونەوەیە لە خواو گەڕانەوەیە لە گوناهو پاکبوونەوەیە لە خراپەو، دوورخستنەوەی نەخۆشیە لە لەش.

زانستی سەردەم پاش چواردە سەدە جەخت دەکاتە سەر ئەم ڕاستیەو کۆمەڵێک نووسەری ئەمریکی لە پەڕاوەکەیاندا بەناوی (الوصفات المنزلية المجربة وأسرار الشفاء الطبيعية) کە لەساڵی (١٩٩٣)دا چاپ کراوە دەڵێن: هەستان لە جێگا لە شەوداو هاتو چوونێک بەناو ماڵداو هەندێ مەشقی وەرزشی کەم وشتنی دەستو قاچ بە ئاوو، هەناسەی قووڵ سوودی تەندروستی زۆری هەیە (کە ئەمانەش هەمووی لە شەونوێژدا دێنەدی). زانایان دەڵێن: شەونوێژ دەبێتە هۆی کەم دەردانی هۆرمۆنی کۆرتیزۆل (کە ئەویش کۆرتیزۆنی سرووشتیە بۆ لەش)، کە ئەویش دەبێتە هۆی پاراستن لە زیادبوونی لەپڕی شەکر لە خوێندا و هەروەها زیادبوونی لەپڕی فشاری خوێنیش کەم دەکاتەوەو مرۆڤ دەپارێزێت لە سەکتەی دەماخ و جەڵتەی دڵ.. شەونوێژ چارەسەرە بۆ نەخۆشی (الاجهاد المزمن) وبیرو هۆشیش تیژ دەکات بەهۆی ئەو قورئانەی کە لەونیوە شەوە کشوماتەدا دەخوێنرێت.ئەمە بێجگە لەوەی کە نەخۆشی دەنگدانەوەی گوێ(مرض طنين الاذن) کەمدەکاتەوە..[2]

شەشەم: سێ ڕۆژ بەڕۆژووبوون: دکتۆرێك لە شاری میامی لە ئەمریکا لێکۆڵینەوەی کرد لەسەر سجلی ڕووداوەکانی خستەخانەو بنکەی پۆلیسەکان، بۆی دەرکەوت زۆربەی ڕووداوەکانی تاوان و کارەساتی ئوتومبیل و خۆ کوشتن لەو ڕۆژانەدایە کەمانگ پڕە، واتە (١٣ و١٤ و١٥)ی مانگی عەرەبی، ئەمەشی بۆ ئەوە گێڕایەوە کە دیارە پەیوەندیەك هەیە لەنێوان ئەو ڕووداوانە و باری مانگدا.. ڕەنگە ئەمەش تەفسیری ئەوە بێت کە پێغەمبەر ﷺ لەو ڕۆژانەدا بەڕۆژوو بووەو هانی موسڵمانانیشی داوە بەڕۆژوو بن، دیارە ڕۆژووش دەبێتە مایەی دامرکانی مرۆڤ وکەم بوونەوەی ئاو لە لەشیدا، جا ڕەنگە چۆن مانگ کاردەکاتە سەر ئاوی دەریاکان و (مد وجزر) دروست دەکات بەهەمان شێوەش کاریگاتە سەر ئاوی لەشی مرۆڤ.[3]

١- أحمد.

٢- قورئان تۆن لاین. یو ئێس (وتاری دکتۆر صلاح أحمد حسین، مامۆستای زانکۆی اسیوط لە میسر).

٣- سایتی إسلام زید..

موسوڵمانبوونی بەردەوام

یەکەم: زانای گەورەی فەڕەنسی کۆستۆ:

نزیکەی سی ساڵ لەتەمەنی لێکۆڵینەوەی کرد لەسەر دەریاکان و پاش ئەوەی دەریای سوورو دەریای عەرەبیشی دیراسەکردو گەیشتە (باب المندب) دۆزینەوە گرنگەکەی ڕاگەیاند، کە دەڵێت: کە دوودەریا بەیەك دەگەن تێکەڵ نابن و نێوەندێك لە نێوانیاندا درووست دەبێت، هەروەك چۆن هەردوو دەریاکە لە ڕێژەی خوێ و جۆری ماسی و جۆری ڕووەکدا جیاوازن لە یەکتری بەهەمان شێوەش ئەو نێوەندە لە هەموو شتێکدا جیاوازە لە هەردووکیان.. هەروەها بەیەککگەیشتنی ڕووبارودەریاش وایەچونکە تێکەڵنابن وچرپیان جیاوازە و کەسیان ناتوانن ئەوی تر نەهێڵن. ئەو شەوەی کە ئەوەی ڕاگەیاند موسوڵمانێك کە خەڵکی باکووری ئەفریقیا بوو، لەگەڵ ناوبراودا لە کەشتیەکەدا ئیشی دەکرد، چووە لای کۆستۆو دەست خۆشی و پیرۆزبایی دۆزینەوەکەی لێکردوو، ئەوئایەتانەشی پیشاندا کە لە قورئاندا ئاماژە بەو ڕاستیانە دەکات، کە دەفەرموێت: ﴿أَمَّن جَعَلَ ٱلۡأَرۡضَ قَرَارٗا وَجَعَلَ خِلَٰلَهَآ أَنۡهَٰرٗا وَجَعَلَ لَهَا رَوَٰسِيَ وَجَعَلَ بَيۡنَ ٱلۡبَحۡرَيۡنِ حَاجِزًاۗ أَءِلَٰهٞ مَّعَ ٱللَّهِۚ بَلۡ أَكۡثَرُهُمۡ لَا يَعۡلَمُونَ﴾ النمل: ٦١ ﴿مَرَجَ ٱلۡبَحۡرَيۡنِ يَلۡتَقِيَانِ ١٩ بَيۡنَهُمَا بَرۡزَخٞ لَّا يَبۡغِيَانِ﴾ الرحمن: ١٩ - ٢٠ ﴿وَهُوَ ٱلَّذِي مَرَجَ ٱلۡبَحۡرَيۡنِ هَٰذَا عَذۡبٞ فُرَاتٞ وَهَٰذَا مِلۡحٌ أُجَاجٞ وَجَعَلَ بَيۡنَهُمَا بَرۡزَخٗا وَحِجۡرٗا مَّحۡجُورٗا﴾ الفرقان: ٥٣

کاتێك ئەو زانایە مانای ئینگلیزی ئەو ئایەتانەی خوێندەوە، بۆی دەرکەوت کە بەڕاستی قورئان کەلامی خوایەو محمدیش پێغەمبەری خوایەو حەزی کرد لە ئیسلام شارەزابێ، بۆیە داوای کرد کە کەسێکی بۆ بنێرن کە شارەزای بکات لە ئیسلام، دکتۆر عبدالله موسڵیحیش کەسێکی شارەزای نارد بۆ لای کە زۆر چاك باسی ئیسلامی بۆ کردو وەڵامی هەموو پرسیارەکانی دایەوە.. کۆستۆ پێش ئەوەی بمرێت موسوڵمانبوو ویستی ڕایگەیەنێ بەدنیادا، دەسەڵاتدرانی فەڕەنساو ئەودەزگا زانستیانەی کاری لەگەڵ دەکردن نەیانهێشت و، وتیان: بۆ خۆت موسوڵمان دەبیت ببە بەڵام بۆت نیە ئیعلانی بکەیت؟؟!! (دیارە ئەوان بە ملیۆنەها دۆلاریان خەرج کردووە تا گەیشتوونەتە ئەو ڕاستیەیە چۆن دەیەڵن هەروا بە ئاسانی ببێت بە دەستکەوت بۆ موسوڵمانان..).

دووەم: دکتۆر عەلی بلوسین :

گۆڤاری المجتمع چاوپێکەوتنی کرد لەگەڵ بانگخوازی ڕووسی علی بلوسین داو ناوبراو لە بارەی موسوڵمانبوونیەوە وتی: من دکتۆرام هەیە لە فەلسەفەی شیوعیەتدا ودبلۆمم هەیە لە دیراساتی ئینسانیدا، لەگەڵ ئەوەدا کەچەند ساڵ مامۆستای فەلسەفە بووم لە زەمانی یەکێتی سۆڤیەتدا، کەچی دڵنیانەبووم لە فیکری مارکسی وگومانی زۆرم هەبوو، دەموت هەرگیز ناگونجێ دنیا لە خۆیەوە بوبێ وپەروەردگارێکی گەورە نەبێت بیبات بەڕێوە ؟؟ بۆیە بۆ چەند ساڵێك بووم بە گاورو بوومە قەشەیەکی گەورە لەکەنیسەی (الارثوذکسی)ی ڕۆژهەڵات و دواتر کەنیسە هەڵیبژاردم بۆ پەرلەمان وبوومە سەرۆکی لیژنەی ئاینەکان لە پەرلەمانی ڕووسیداو یاسای ئازادی بیروباوەڕم لە پەرلەماندا دەرکردو دوای چوار ساڵەکەش گەڕامەوە سەر قەشەیەتیەکەم لە کەنیسە و شانزە ساڵ بە دڵسۆزی لەو بوارەدا کارم کرد..

من زۆر بیرم دەکردەوە لە یەکخواناسی و بەبێ ئەوەی ئیسلامیش ببیستم بڕوام بە یەکخوایی هێنا و خۆم بە یەکتاپەرست دەزانی.. تارۆژێك تەلەفیزیۆنی ڕووسی بەرنامەیەکی لە بارەی چەژنی قوربانەوە پێشکەشکرد و باسیئیسلامیان کرد کە دینی یەکتاپەرستییە، بەرنامەکە زۆر کاری تێکردم و دڵم ئاوی خواردەوە، لەوەوە بڕیارم دا موسوڵمان ببم و، وتارێکم نووسیو لە گۆڤارێکدا بڵاوم کردەوەو موسوڵمانبوونی خۆمم ڕاگەیاند، کەئەمەش حەوت ساڵ لەمەوبەر بوو..

ئەم وتارە هەرایەکی گەورەی نایەوە چونکە من کەسێکی ناودارو دیاری کەنیسە بووم زۆر لە هۆکارەکانی ڕاگەیاندن چاوپێکەوتنیان لەگەڵ کردم و تەنانەت کەناڵێکی تەلەفزیۆنی داوای لێکردم بۆ دووساڵ بەرنامەیەك پێشکەش بکەم. کەنیسە زۆر زویر بوو، تا گەیشتە ڕادەیەك کە داوایان لە کەس و کارو دۆستانم کرد دەنگ دابڕن لێم، نەك هەرخۆم بەڵکو لەعنەتیان لە حەوت نەوەشم کرد!!

بوومە بانگخواز هەرچەند کەمیشم دەزانی لە بارەی ئیسلامەوە، وردە وردە بەدەم بانگەوازکردنەوە بە هۆی بانگخوازانەوە فێری ئیسلام بووم بە چاکی و یەکەم پەڕاوم نووسی بەناوی (ڕێگای ڕاست بۆ لای خوا) کە تیایا سەرگوزەشتەی موسوڵمانبوونەکەم باسکرد و سەد هەزار نووسخەی لێ چاپکراو بە هەزاران ڕووسی موسوڵمان بوون.. پەڕاوی دووەمیشم (مقدمات الشرك) بوو کەباسی فەلسەفەی تەوحیدم کردو شەریك بۆ خوا پەیداکردنم هەڵوەشاند، پەڕاوی

سێیەمیشم (الانجیل بعیون مسلم جدید) بوو کەزۆر بە ئەدەبەوە موناقەشەی ئینجیل دەکات و ناتەواویەکانی دەخاتەڕوو. چەندەها وتاریشم بڵاوکردۆتەوە کە لە سایەی خواوە سوودی گەیاندووە .

من دەمەوێ لەگەڵ عەقڵی ڕوسیدا بدوێم و، ڕوانینی ئیسلامیان پێبگەیەنم لە بارەی ژیان و مێژوو فەلسەفەوە، هەروەها دەمەوێ تەفسیرێکی جوان بۆ قورئان بکەین بەزمانی ڕووسی و دەمەوێ ڕاو بۆچوونی ئەو زانا ڕووسیانەی کە بەویژدان بوون و دیفاعیان کردووە لە ئیسلام بخەمە بەر باس و لێکۆڵینەوە، وەك لیو تولستوی و دوستویفسکی..

ئێستا بێجگە لەوەی ڕاوێژکاری شاینی موفتی ڕووسیاو سەرۆکی یەکێتی ڕۆژنامەنووسانی موسوڵمانی ڕووسیام، سەرۆکی کۆمەڵەی (ڕێگای ڕاستی)م لە مۆسکۆ کە تایبەتە بە بانگەوازکردن و گرنگی دان بە موسوڵمانە تازەکان و پێگەشمان هەیە لە سەر ئینتەرنێت .شایانی باسە تەنها لە مۆسکۆدا زیاتر لە دەهەزار نۆ موسوڵمان هەیە کەزۆریان پزیشك و ئەندازیارو مامۆستای زانکۆن.[1]

سێیەم: ئەکتەری میسری حنان تورك ..

ماوەیەکی زۆرە لە خەیاڵی ئیلتیزام و خۆداپۆشیندایەو، ئامادەی دەرس و دەوری خوشکانی موسوڵمان دەبوو، پێنج جار عەمرەی کردووەو پاریش حەجی ماڵی خوای کرد، کە لە بەرازیل گەڕایەوە لەگەڵ علاء ولی الدین ی ئەکتەری هاوەڵیدا کە پێکەوە چەند لەقتەیەکی فلیمێکیان تۆمارکرد، مردنی علاء دوای دووڕۆژ لە گەڕانەوەیان بووە هاندەری حنان کە خۆی داپۆشێ لە مانگی (٥ ی ٢٠٠٦)دا.. ئەم هەواڵە بواری هونەری هەژاندو حنان بڕیاری دا کە ئەو دەورەی دەیبینێ لە زنجیرەی (اولاد الشوارع)دا بە داپۆشراوی دەیبینێ، تەلەفزیۆنی دوبەیش کە بەرهەمهێنەری ئەو کارە هونەریەن بەم داوایەی حنان قایل بوون..[2]

١- گۆفاری المجتمع ژ ١٧٠١- ٢٠٠٦/٥/١٣..

٢- سایتی: پانیت

چوارەم: ئەکتەری میسری عفاف شوعەیب

ناویراودەڵێت: من پەیمانگای باڵای هونەری شانۆم ساڵی (١٩٧٣) تەواو کردوەو، لە خێزانێکی خواناسدا گەورە بووم و باوکم ئەفسەرێکی ئەندازیار بوو، نزیکەی (٢٥) فلیم و (٧٥) موسەلسەلم پێشکەش کردووەو چەندەها خەڵاتی هونەریم وەرگرتووە .

سێ ڕۆژ پێش بوومەلەرزەکەی دووشەممەی (١٢ ئوکتوبەری ساڵی ١٩٩٢) بڕیارمداخۆم داپۆشم بۆ خواو، زیاتر پابەند بم بە ئاینی پیرۆزی ئیسلامەوە، ئەو ڕۆژە لەدایک بوونی دووەمم بوو، کەڕێی ڕاستم تیادۆزیەوەو خۆم تیاناسی وخۆم دۆزیەوە .بوومەلەرزەکەش زیاتر هەست وهۆشمی هەژاندو بووە مایەی دامەزراوی زیاتر بۆم، کە ئەوەش هەمووی فەزڵ و میهرەبانی خوایە بەرامبەر مـن: ﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَتَّبِعُواْ خُطُوَٰتِ ٱلشَّيْطَٰنِۚ وَمَن يَتَّبِعْ خُطُوَٰتِ ٱلشَّيْطَٰنِ فَإِنَّهُۥ يَأْمُرُ بِٱلْفَحْشَآءِ وَٱلْمُنكَرِۚ وَلَوْلَا فَضْلُ ٱللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُۥ مَا زَكَىٰ مِنكُم مِّنْ أَحَدٍ أَبَدًا وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ يُزَكِّي مَن يَشَآءُۗ وَٱللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴾ النور: ٢١..[١]

پێنجەم: گۆرانیبێژی میللی میسری دکتۆرە لیلی نظمی

پاش ئەوەی کە بە چل ساڵ ناویانگێکی باشی دەرکردو سەدان گۆرانی تۆمارکرد و دکتۆرای هێنا لە مێژووی پەرەسەندنی گۆرانی میللیدا، بڕیاری دا خۆی داپۆشێ و واز لەگۆرانی وتن بێنێت.. ناویراو دەڵێت :من پرس و ڕام بەکەس نەکرد لەم بڕیارەمدا، بە قەناعەتی تەواوەوە پاش دیراسەو لێکۆڵینەوەی تەواوخۆم داپۆشی و زۆر بەختەوەر ودڵخۆشم، چونکە بەڕاستی چی لەوە گرنگترە کەمرۆڤ لەپەروەردگاری نزیک ببێتەوە و بڵێ: (سمعناوأطعنـــا).. . بەڕاستی خۆداپۆشین فەرزێکی دیارو ئاشکرایە و ئایەتەکان لەو بارەیەوە ئەوەندە ڕوونە پێویستی بە لێکدانەوە نیە،

﴿ وَقُل لِّلْمُؤْمِنَٰتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَٰرِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَاۖ وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّۖ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ ءَابَآئِهِنَّ أَوْ ءَابَآءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَآئِهِنَّ أَوْ أَبْنَآءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَٰنِهِنَّ أَوْ بَنِيٓ إِخْوَٰنِهِنَّ أَوْ بَنِيٓ أَخَوَٰتِهِنَّ أَوْ نِسَآئِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَٰنُهُنَّ أَوِ ٱلتَّٰبِعِينَ غَيْرِ أُوْلِي ٱلْإِرْبَةِ مِنَ ٱلرِّجَالِ أَوِ ٱلطِّفْلِ ٱلَّذِينَ لَمْ

١- گۆڤاری المجتمع ژ ١٧٠٢ /٢٠٠٦/٥/٣١

﴿ يَغْضُضْنَ ... يَظْهَرُوا۟ عَلَىٰ عَوْرَٰتِ ٱلنِّسَآءِ ۖ وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِن زِينَتِهِنَّ ۚ وَتُوبُوٓا۟ إِلَى ٱللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَ ٱلْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴾ النور: ٣١ .

ئەم ئایەتانە ئەوەندە ڕوونن، هەرئەوەندەی دەوێ مرۆڤ یەکسەر پابەند بێت پێوەی، بەڵام بەداخەوە شەیتانەکانی ئینس و جین ئایەلّن بە ئاسانی کەسیان لەدەست دەرچێت و بەهەزاران بەربەست و ئیغرائات لەبەردەمیا دادەنێن..

ئەوەش کە کەس ناتوانێت نکوڵی لێبکات ئەوەیە کە هەموو دەبێت بمرین ئەمڕۆ بێت یان سبەی، ئەوەش کە لە پاش مرۆڤ دەمێنێتەوە تەنها کاروکردەوەی چاکە ﴿ قُلْ إِنَّ ٱلْمَوْتَ ٱلَّذِى تَفِرُّونَ مِنْهُ فَإِنَّهُۥ مُلَٰقِيكُمْ ۖ ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَىٰ عَٰلِمِ ٱلْغَيْبِ وَٱلشَّهَٰدَةِ فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴾ الجمعة: ٨.

بەڕاستی پیلان و نەخشەی دوژمنانی ئیسلام زۆربەی بریتی‌یە لە ئیش کردن لەسەر ئافرەتی موسوڵمان بۆیە دەبێت زۆر ئاگای لە خۆی بێت، چونکە دەیانەوێت بیکەن بەلاشەیەکی بێ عەقڵ یان عاقڵێکی بێ ڕێز..

سوپاس بۆ خوا لەگەڵ ئەو هەموو پیلانە خراپەشدا، ڕابوونێکی جوان و ژیرانە هەیە لە ناو ئافرەتانداو دەگەڕێنەوە بۆ سەر بەرنامەی ئیسلام. لە هەموو لایەکیشەوە بەڵگەی ڕاستی ئەمە دەبینین، بۆیە دوژمنان ئاوا بێتاقەت و شپرزن و هەموو تواناکانیان خستۆتە کار.. سوپاس بۆ خوا ئێستاهەزارقات خۆشتر دەژیم و ئاسوودەترم لە چاو ڕابردوودا و ئێستا زیاتر دەتوانم هەقی ماڵ و مناڵ ومێردەکەم بدەم لە سایەی خواوە مناڵەکانیشم سەرکەوتوون لە ژیانداو کچەکەم یەکەمی زانکۆی ئەمریکی وکوڕەکەشم ئێستاپاڵەوانی‌جیهانە لەکاراتیدا.[1]

شەشەم: تیری هنری: هەواڵەکان لە لەندەن باس لە موسوڵمانبوونی یاریزانی هەڵبژاردەی فەڕەنسی و یانەی ئەرسنالی ئینگلیزی(تیری هینری) دەکەن، لەزۆر کەناڵی ڕاگەیاندندا بەبێ قسە لەسەرکردن وێنەی ناوبراو بڵاوکرایەوە کە لە گۆڕەپانی یاریدا سوژدەی بردووە..

١- المجتمع ٢٠٠٦/٦/٥.

شایانی باسە ناوبراو هاوەڵی هێرشبەری فەرەنسی ئەنیلکایە کە پێشتر موسوڵمان بووەو کاریگەری زۆری لەسەرێتی، دەڵێن بەیەکەوە چوون بۆ عومرە..[1]

ڕۆژنامەی فەرەنسی (لاکسبریس) بڵاوی کردەوە کە ژمارەی ئەوانەی موسوڵماندەبن ڕوولەزیادیە لە هەموو چین و توێژەکانی کۆمەڵدا،ڕۆژنامەکە باسی کریستۆف دەکات کەتەمەنی نۆزدە ساڵەو بە هۆی هاوڕێیەکیەوە سەردانی مزگەوتی کرد لە ساڵی (٢٠٠١) داو، ئەمەش بووە هۆی موسوڵمان بوونی خۆی و (صابرینا)ی خوشکی..

لەڕاپۆرتێکی وەزارەتی ناوخۆی فەرەنسی دا هاتووە کە ڕۆژانە دەیان فەرەنسی موسوڵمان دەبن. (ماری)یش کچی پیاوێکی کۆمۆنیستەودوای تەواو بوونی نوێژیمزگەوتی (لیون) لە بەردەم ئیمامی مزگەوتەکەدا شایەتمانی هێناو بوو بە موسوڵمان. ماری دەڵێت: ئێمە ڕەخنەمان لە ئیسلام دەگرت کە دژی ئافرەتانە، بەڵام دوایی بۆمان دەرکەوت کەوانیەو ئیسلام زیاتر لە هەموو ئایینەکان ڕێزی گرتووین، قورئان جەختی کردۆتە سەر یەکسانی لە نێوان پیاووئافرەتدا لە ماف و ئەرکدا. کە بەداخەوە ئافرەتان ئەمڕۆ دەچەوسێنرێنەوە لە کۆمەڵگای ئەمڕۆدا.[2]

حەوتەم: باڵاپۆشی لەزانکۆکاندا:

لەگەڵ ئەو هەموو شوبهات و پەڕاوەی دژی ئیسلام بڵاودەکرێتەوە، لەگەڵ ئەو هەمووهێرشەی دەکرێتە سەرباڵاپۆشی لە کەناڵە جیاجیاکانەوە، لەگەڵ ئەو هەموو ئاسانکاریەی بۆ کەسانی سەر بە لایەنەکان دەکرێت، هەواڵەکان دەڵێن ئەمساڵ، چل کیژی قوتابی لەزانکۆی سلێمانی و بیست و پێنجیش لەزانکۆی سەلاحەدین جلی باڵاپۆشیان لەبەرکردووە. ئەو بەڕێزانە هەرچەند لەلایەن کەسوکارو تەنانەت هەندێ لە مامۆستاکانیانەوە فشاریان خراوەتە سەر سوورن لەسەر پابەندبوونیان بە فەرمانی خواوە..

١- سایتی یەکگرتوو.

٢-سایتی: شرقیة نون لاین.

هەشتەم: صەندای تایمز وتاریکی نیکولاس هیلین و کریستوفەر مورجان ی بلاوکردۆتەوە، کە دەڵێن: چواردە هەزار بەریتانی سوورووسپی موسوڵمان بوون، کە زۆربەیان لە کەسایەتیەکانی کۆمەڵگەن، وەك مامۆستای زانکۆو خاوەن زەویو زارەکان وناودارەکان، زۆربەی ئەوانەش پەڕاوی (الاسلام وقدر الانسان)ی تشالز لو جای نیتۆن کاری تێکردوون، کە ناوبراو لە پەڕاوەکەیدا دەڵێت (بەڕاستی مەسیحیەتی ئەمڕۆ تەنازولاتی گەورەی کرد لەبەردەم هێرشی شارستانێتی سەردەمداو، زۆربەی گاورەکان لەو بڕوایەدان کە مەسیحیەت ئاسوودەیی ڕۆحیان پێنابەخشێ، لەکاتێکدا ئیسلام ئەو تنازولاتەی نەکردووە)..[1]

نۆیەم: خەڵکی ئەسڵی ئوستورالیا چەوساوەترین چینن لەو وڵاتەدا، بۆیە زۆریان بێکارەن و ئالوودەی مەی و مادە بێهۆشکەرەکان دەبن و سەرەنجامی ئەوانەش دووچاری بەندیخانەو ناڕەحەتی زۆر دەبن. ئامارەکان وادەردەخەن کە ژمارەیەکی زۆر لەوانە ڕوویان کردۆتە ئیسلام و بە قەناعەتەوە موسوڵمان بوون ودەڵێن: بەڕاستی ئیسلام هێزێکی دەروونی گەورەمان دەداتێ بەرامبەر ئەو هەموو ناڕەحەتی و چەوسانەوەیەی کە تووشی دەبین.شایانی باسە سەدو پەنجاساڵێك دەبێت ئوستورالیەکان ئیسلامیان ناسیوە،بەهۆی قافڵەی ئەو ئەفغانیانەی کە چوونەتە ئەو وڵاتە.[2]

دەیەم: ڕۆژنامەی (نیویورك تایمز)ی ئەمریکی لەوتارێکیدا دەڵێت: بەڕاستی ئیسلام خێراترین ئاینە لە بلاوبوونەوەدا لە ئەفریقیا، ڕۆژنامەنووس (مارك لاسی) لە وتارێکیدا کە لەو ڕۆژنامەیەدا بلاوی کردۆتەوە دەڵێت:بەڕاستی ڕەفتاری خراپی هەندێ لە قەشەکان و دەوری خراپیان لە قەتڵ و عامەکەی سلاڵی نەوەدەکاندا کە هەشت سەدهەزار کەسی تیابوونە قوربانی، وایکرد هەزاران ڕواندیگاور ڕووبکەنە ئیسلام وبەردەوام هات و چۆی مزگەوت بکەن.

ئەو ڕۆژنامەنووسە چاوپێکەوتنی کرد لەگەڵ هەندێ لەوانەدا کە موسوڵمان بوون، (یعقوب جومعە نیزیما) ی بیست و یەك ساڵ کە لە ساڵی (١٩٩٦)دا موسوڵمان بووە دەڵێت

١- سایتی برسومیات.

٢- سایتی: برسومیات.

(ژمارەیەکی زۆر لە خەڵکی داماو کوژران لە کەنیسەکەمانداو، بەداخەوە قەشەکەمان هاوکاری بکوژانیان کرد، بۆیە منیش دڵم گۆڕدراو گەرام بەدوای بەدیلدا)..

لە ڕواندا (٥٠٠) مزگەوت هەیەو موسوڵمانان یارمەتی هۆتۆیان نەدا دژی توتسیەکان هەرچەند قەومی خۆشیان بوون و، ئەیان هێشت نەموسوڵمان ونەغەیرە موسوڵمانیش لە ناوچەکانی ئەواندا بکوژرێن لە توتسی و هەرچی بچوایەتە لایان دەیانپاراست لەساڵی (١٩٩٤) دا..

موسوڵمانان زۆر شارستانیانە مامەڵەیان کرد، (رمضان روغیما) سکرتێری تەنفیزی رابیتەی موسوڵمانانی ڕواندا دەڵێت:(یەك کەس نەکوژرا لە مزگەوتداو، ڕێمان گرت لە چەکدارەکان و زۆرمان ڕزگارکرد لەوانە کەموسوڵمانیش نین).[1]

یانزەیەم: دەرهێنەرێکی سینەمایی فەڕەنسی ئیسلامبوونی خۆی ئاشکرا ئەکات:

(کریستیان ماری بیل) دەرهێنەری بەناوبانگی سینەمایی فەڕەنسی ئەیدەزانی کەلەپاش مسوڵمان بوونی لەوڵاتەکەی ناچارئەکرێت کە بەجێی بهێڵێت و ڕوویکاتە سوریاو لەوێ خێزان پێکەوە بنێت بەتایبەتیش کاتێك کەوڵاتەکەی ئەو پەڕی بانگەشە بۆ ئازادی و یەکسانی ڕەگەز و بیروباوەڕو مافی مرۆڤ ئەکات، کریستیانی تەمەن (٥٦) ساڵ کەلەپاش مسوڵمان بوونەکەی ناوی خۆی گۆڕی بۆ (عیسا أبوالهدی) دەڵێت کاتێك کەلەپایتەختی ڕۆمانیا بوخارست بووم تووشی چەندین تەنگ پێهەڵچنین بووم کە پێش ٤ ساڵ بەهۆی مسوڵمان بوونمەوە چوویووم.

هەروەها دەڵێت لەپاش گەڕانەوەشم بۆ وڵاتەکەی خۆم تووشی هەمان گیروگرفت بوومەوە چوونکە ئەوانەی کەلەگەڵم کاریان دەکرد نەیان ئەتوانی کەلەبڕیارەکەی تێبگەن و قبوڵی بکەن بەتایبەتیش کەئەو لەپاش (١١ ی سێبتێمبەری ٢٠٠١) وە ئەم بڕیارەم دابوو کەلەگەڵما زۆرێك لەمسوڵمانانی ڕۆژئاوا توشی دەردسەری و گومان بووین .

هەروەها أبو الهدى زیاتر لەسەری دەڕوات و دەڵێت من وەك دەرهێنەر و سینارست و بەرهەمهێنەر کارم کردووە لەبواری سینەماداو نزیکەی (٧٠) بۆ (٨٠) فیلمم هەیە لەنێویشیاندا دووفیلمی بەناوبانگن کەلەگەڵ هاوڕێیکۆچکردووم (ئەنتۆنی کوین) ئەنجامم داوە،

١- گۆڤاری المجتمع ٣/٦/٢٠٠٦

من ژیانێکی دەوڵەمەندانەم هەبووە و ژیانم زیاتر پڕ بووە لەگەشت و گەڕان لەنێوان لوس ئەنجلوس و نیۆرك وپاریس و ئەوروپای ڕۆژهەڵاتدا بەڵام ئەمانە هیچیان دەروون و ڕۆحیان ئارام نەکرد تا نەبووم بەئیسلام.

چیرۆکی مسوڵمان بوونی ئەم دەرهێنەرە فەڕەنسیە دەگەڕێتەوە بۆ پێش چوار ساڵ کاتێك لە بوخارستی پایتەختی ڕۆمانیا جەڵتەی دڵ لێی دەدات و پلەی گەرمای لەشی بەرز دەبێتەوە و بینایشی بۆ چەند چرکەیەك لەدەست ئەدات و لەم کاتەدا تەنها هاوڕێیەکی دەبێت کە بەئەسڵ سەر بەهۆزەکانی جەزائیربووە داوام لێکرد کەبمبات بۆ مزگەوتێك لە بوخارست و ئیتر لەوێ هەستم بە ئارامی ڕۆحم کرد تیایدا بەڵام توشی چەندین زۆر لێکردن بوومەوە لەلایەن ئەوانەی کەکارم لەگەڵدانەکردم و بۆ یەئەوێم بەجێهێشت و ڕووم کردەوە پاریس و چوونکە ئەوان نەیان ئەتوانی قبوڵی ئەوە بکەن کەمن بۆچی ئاینەکەم گۆڕیوە و منیش نەم ئەتوانی تێیان بگەیەنم .

لەفەڕەنساش ئەو زۆر و تەنگ پێهەڵچنینەی کەبەرامبەر بەسوڵمانان ئەکرا لە دوای ١١ ی سێپتێمبەر زۆر زیادی کردبوو بەڵام من هەر مامەوە و خۆم گرت و لەمزگەوتدا زۆر ئەمامەوە و قورئانم ئەخوێند و نوێژم ئەکرد و هەروەها وانەشم لەبارەی ئیسلامەوە ئەوتەوە، ئیتر لەچاوجاراندا تەواو هەڵس وکەو تم گۆڕابوو بەهیچ جۆرێك شارەزووم لە خواردنی گۆشتی بەراز و مشروبات و هەروەها زینا کردن نەما. بەڵام زۆر لێکردنەکەی بەڕادەیك زیادی کرد کەئیتر لەتوانایدا نەماو بڕیاری دا کەفەڕەنسا بەجێبهێڵێت.

بۆیە پەیوەندی ئەکات بەکۆمپانیایەکی فڕۆکەوانی سوری یەوە تا بیگەیەنێتە سوریا بەڵام ئەوان پێی ئەڵێن کە پێویستە فیزەی ئەوێت پێ بێت و بۆیە ئەمیش پەیوەندی ئەکات بە سەفارەتی سوریا لەفەڕەنسا و ئەوانیش کار ئاسانی بۆ ئەکەن و فیزەی شەش مانگی ئەدەنێ هەرچۆن بێت وەك خۆی باسی ئەکات دەڵێت : (پاش ئەوەی کەگەیشتمە سوریا خوای گەورە کاری بۆ ئاسان کردم و بە هۆی شۆفێرێکی تەکسیەوە توانیم کە ئوتێلێکی پاك و هەرزان بدۆزمەوە و لێرەشەوە ڕۆژانە بەهۆی سەردانی بەردەوامم بۆ مزگەوتی (أبو النور) توانیم تێکەڵ بە خەڵکی سوریا ببم)، وەپاش جێگیر بوونی لەسوریا بۆ ماوەی دووساڵ خێزانی پێکەوەنا لەگەڵ ئافرەتێکی سوری مسوڵمان لە بنەماڵەیەکی دیار و منداڵێکیشیان بوو ناوی نا(نور)، و

دەڵێت: خێزانەکەم حیجابە و داپۆشراوە و باوکیشی پیاوێکی لەخواترسەو هەموو بەیانیەك لە مزگەوت نوێژنەکات.

لەبارەی کاری ئێستایەوە دەڵێت: کەناڵی فجر ڕای سپاردووم کە زنجیرەیەکی (٣٠) ئەلقەیی بەڵگەنامەیی بۆ بەرهەم بهێنم و هەروەها چەندین کۆمپانیای تریش بۆ بەرهەمهێنانی وێنەی جولاّو ڕایان سپاردووم و هەروەها لەم دواییانە شدا سیناریۆیەکم نووسیوە لەسەر پەیوەندیەکی سۆزداری نێوان ڕۆژهەلاّتیەکی مەسیحی و ئافرەتێکی عەرەبی مسوڵمان و هیواشی وایە کە پاش ساڵێك ئەم بەرهەمەی دەربهێنێت بۆ زیاتر ناساندنی ئیسلام و پاکی ڕێنماییەکانیەوە لەڕێگای ئەم پەیوەندی یەوە، هەروەها وتی کەنازانم لە دیمەشق دەمێنمەوە یان ڕوودەکەمە یەکێك لەولاّتەکانی کەنداو یان هەر شوێنێکی تر بۆ ئەنجامدانیکارەکەیەوە و لەکۆتایشدا وتی کەئەمە پەیوەندی بە ویستی خوای گەورەوە هەیە.[1]

دوانزەیەم: زانای جیۆلۆجیای ئەلمانی ئەلفرێد کرونیر

زاناو پرۆفیسۆر ئەلفرێد کرونیر یەکێکە لە زانا گەورە و بەناوبانگەکانی بواری جیۆلۆجیا لەجیهاندا.. لەکۆلێجی زانستی زەوی لەزانکۆی مەلیك عبدالعزیز ئامادەبوو.. منیش لێی نزیز بوومەوەو بەفرسەتم زانی تاچەند پرسیارێکی ئاراستە بکەم کە لە فەرموودەکانی پێغەمبەردا ﷺ هاتووە، بەهەرحاڵ پێم وت: ئایا ئێوە وەك زانایان هیچ هیچ ڕاستیەکتان لایە سەبارەت بەوەی کە ناوچەی دوورگەی عەرەبی بەم هەموو بیابان و وشکیەوە کە دەیبینن، باخ و باخات و ڕەزو ڕووبار بوویێت، وتی: بەڵێ ئەمە بابەتێکی زانراوە لامان و یەکێکە لە ڕاستیە زانستی یەکان و زانایانی جیۆلۆجیا ئەیزانن.. چوونکە ئەگەر تۆ ئێستا چاڵێك لە هەرجێگایەك لەجێگاکانی ئەم ناوچەیەدا هەڵبکەنیت ئەوا بۆت دەردەکەوێت کەئەم ناوچەیە لەپێشتردا ئاوەدان بووە و باخ و باخاتی تیادا بووە، سەرباری ئەمانەش بەڵگە یەکجار زۆرە لەو بارەیەوە بۆ نمونە گوندی فاو کەلەژێر بیابانی (ربع الخالي) دۆزراوەتەوە.. پێم وت باشە هیچ بەڵگەیەکت بەدەستەوەیە کەئەم ناوچەیە سەرلەنوێ بگەڕێتەوە بۆ باخ و باخات و ڕووبار؟

وتی: بەڵێ ئەمەش ڕستیەکە جێگیرەو ئێمەی جیۆلۆجی ناسان ئەیزانین و وەبەردەوامیش ئەیپێوین و حسابی بۆ ئەکەین و ئەوکاتەش بە بۆچوونی ئێمە هێندە دوور نیە، چوونکە ئێمە

١- سایتی: هدى الاسلام

دراسەی مێژووی زەوی مان کردووە و بۆمان دەرکەوتووە کەئەم مێژووە دابەش ئەبێت بەسەر چەند قۆناغێکدا لەوانە قۆناغێك تێپەڕیوەکە بڕێك لەناو بەستوویەتی بووە بە بەستەڵەك و بەمەش بەچاخی بەستەڵەك ناودەبرێت و بەشێك لەم بەستەڵەکە لە جەمسەری باکور ماوەتەوە و بەستوویەتی و پاشان ئەم مێژووە دووبارە ئەبێتەوە ئەم جارە ئەم سەهۆڵ بەندی یە بەرەو باشوور ئەکشێت و لە چوارچێوەی ئەم گۆڕانکاری یەش کە لە ناو هەوادا ڕوودەدات لە سەر زەوی ناوچەی دوورگەی عەرەبیش ئەگرێتەوە و کەش و ناوهەوا سارد ئەبێت و ئەم ناوچەیەش یەکێك ئەبێت لە و ناوچانەی جیهان کەزۆرترین بارانی لێ ئەبارێت و ئەبێت بەڕووبار. کەبە بۆچوونی من واخەریکە سەرەتاکانی دەردەکەوێت. پێم ووت ئەتوانی جەختمان لەسە رئەمە بۆ بکەیتەوە.

وتی: بەڵێ ئەمە ڕاستی یەکە گومانی تیادا نی‌یە. پێم ووت: کەواتە گوێ بگرە باشە کێ محمدی فێری ئەمە کرد و ئەمەی پێڕاگەیاند کەئەمانەی تۆ ووتت هەمووی لەحەدیسی پێغەمبەردا هاتووە ﷺ.کەفەرموویەتی (لاتقوم الساعة حتى تعـود الارض العـرب مروجـا وأنهارا) واتە: ڕۆژی دوایی نایەت هەتا زەوی عەرەبی ئەگەڕێتەوە بۆ باخ و بێستان و ڕووبار؟! بیری کردەوە و پاشان ووتی لە ڕۆمانەکانەوە فێری بووە. وتم ئەی باشە کێ پێی وتووە کە ئەم ناوچەیە سەر لەنوێ ئەگەڕێتەوە بۆ باخ و باخات و ڕووبار؟! ئەم جارەش قوڵتر بیری کردەوە و پاشان وتی بەراستی ئەمە ئەبێت لەئاسمانەوە بێت. بۆ یەپێم وت دەی باشە بینووسە بۆمان بۆ یەبەخەتی خۆی نووسی: (بەڕاستی ئەو ڕاستیە زانستیانەی کە لەقورئان و لە فەرموودا پیرۆزەکانی پێغەمبەری ئیسلامدا هەیە، کەهیچ کەسێك نەیتوانیوە پێشتر دەرکی پێبکات لەم کۆتایی یەدا نەبێت و ئەویش بەڕێگای زانستی نوێ دۆزراونەتەوە کەئەمەش بەڵگەیە لەسەر ئەوەی کە پێغەمبەر محمد ﷺ خۆی نەگەیشتووە بەم زانستە جگە لەوە نەبێت کە بە وەحی لەلایەن پەروەردگارەوە بۆی هاتووە).

لێرەدە زندانی کەئەم باسەمان بۆ دەگێڕێتەوە دەڵێت: بەڕێزان ئەمە هەڵوێستی بێباوەڕێکی گەورەی ئەڵمانی بوو کەبەڕاستی تەواو هەستمی جۆشدا لەبەرامبەر ڕۆڵەکانی جیهانی ئیسلامیدا لەبەرامبەر ئاینەکەیان، وەمن وائەبینم کە سەرکردایەتی زانا گەورەکانی جیهان ئەگەر ڕاستیەکانیان پێبلێین نەك هەر مسوڵمان ئەبن بەڵکو دەست ئەکەن بەبڵاو کردنەوەی ڕاستیەکان و لەکتێبەکانیاندا ئەینووسنەوە بەبێ منەتی بۆیە بەخۆمم وت: ئەگەرێت

و کارێکی جدی بکرێت لەناوڕۆڵەکانی جیهانی ئیسلامی و لەناو زانکۆکانیدا ئەو کات تەنها چەند ساڵێکی کەم تێپەڕناکات دەبینین کەزۆر بەی زانا گەورەکانی جیهان مسوڵمان ئەبن. واللّه ی لەنێوانی من و ئەم زانا زۆر گەورەیەدا تەنها دووسەعات و نیو تێپەڕی تائەم هەموو شتانەی وت، بەڕاستی ئەوەی کەبەدەستی ئێمەوەیە ڕاستەو دووره لەدرۆ بۆ یە پێویستمان تەنها بە گەڕانێك هەیە بەنێو زانایانی گەورەی جیهانی، ئەمڕۆهەموو شتەکان بۆ زانست دەگەڕێتەوە کەچی گەڕانەوەی زانست بۆ قورئان لەسەرەتادایە ئەوەتا خوای گەورە دەفەرموێت:

﴿ سَنُرِيهِمْ ءَايَٰتِنَا فِى ٱلْءَافَاقِ وَفِىٓ أَنفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ ٱلْحَقُّ ۗ أَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ أَنَّهُۥ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ شَهِيدٌ ﴾ فصلت: ٥٣

پوختەیەك لەبارەی ئەلفرێد کرونیر: یەکێکە لەهەرەگەورەترین زانا بەناوبانگەکانی جیهان لەبواری جیۆلۆجیادا، مامۆستای زانستی چیسنەکانی زەوی و سەرۆکی بەشی زانستی چینەکانی زەوی یە لەپەیمانگای جوسینسیس، لەزانکۆی یوهانس گۆتنبێرگ و میستر و ئەڵمانیا.

یەکێکی تر لەو وتە بەناوبانگەکانی (محمد ئەمەی لە کوێوە هێناوە.... بەڕاستی من لەو باوەڕەدام کەئەمە لەشێوەی مستحیلدایە کە ئەم بەم بابەتانیزانیبێت لەوانەش بنەڕەتی هاوبەشی کەون، لەبەرئەوەی زانایان ئەمەیان تەنها چەند ساڵێکی کەمە ئەمەیان دۆزیوەتەوە،ئەو یش بەرێگای زانستی و تەکنۆلۆجیای پێشکەوتوو).[1]

سیانزەیەم: مامۆستایەکی زانکۆی ڕووسی د.ئالا ئۆلینیکۆڤا

من ڕووسیم لەشاری (لینین گراد) لەدایك بووم ئەو شارەی کەبەناوی لینین ناونراوە ئەو شیوعیەی کە بەهەزاران مسوڵمانی کوشت لە کۆمارەکانی یەکێتی سۆڤیەتی جاران .

لەخێزانێکی فەقیردا گەورەبووم و خوێندنم تەوو کرد و فێربووم، کە جگە لە ڕاوەماسی کەپیشەی باوکم بوو لەکۆنەوە هیچی ترمان نەبوو.

لەمۆسکۆ زانستی پزیشکیم خوێند و دەرچووم، و پاشان ماجستێرو دکتۆراشم تەواوکرد، دوای ئەمەش دەرسم لەزانکۆکانی مۆسکۆ و کییڤ و لینین گراد وتەوە .

١- سایتی: هدی الإسلام .

ژیانم لەژێر سایەی شیوعیەتدا زۆر خراپ بوو، هەرگیز لەگەڵ فیترەتی مرۆڤ دا یەکی نەدەگرتەوە کە بەئاشتی و ئازادی و ئەمن وخۆشی بژی.

من لەناوەوە سەیری ئەم بابەتەم ئەکردو نەم ئەتوانی کەقسەبکەم، وەك خەڵکی تر، ئەگەرنا ئەوا تووشی زیندانی و ئازاردان و نەفی کردن ئەبوویتەوە بۆ سیبریا.

ژیانمان بەڕاستی جەهەنەمێکی داگیرکراو بوو، پڕبوو لەستەم و کۆیلایەتی و زۆر لێکردن و ناچارکردن بە ژیانێك کەهەرگیز لەگەڵ فیترەتی مرۆڤدا نەدەگونجا. تەنانەت لە پەرستشیش ڕێگریان کردین و ناچاریان دەکردین کە کوفر بکەین و هەڵسوکەوتی بێباوەڕی ببینین.

دیارە ئێمە زیاتر لەڕۆژهەڵاتیەکان لەبارەی ئیسلامەوە دەزانین ئەمەش بەچەند هۆکارێك لەگرنگترینیان نزیکیمان لە کۆمەڵگای مسوڵمانان و هەروەها لەبەر ئەوەش کەسۆڤیەت زیاتر لە (٦٠) ملیۆن مسوڵمانی تیادا دەژیا و ئەم کەسانەش لەگەڵمانا لەسەرجەم ناوەندەکانی وڵاتدا کاریان ئەکرد.

ئیسلامم ناسی لەهەندێك لەو مسوڵمانانەی کەکاریان دەکرد لەگەڵماندا، تێبینی هەڵس و کەوتی ئەو قوتابیانەشم ئەکرد کە لەوڵاتە ئیسلامیەکانی وەك سوریا و کوەیت و لیبیا و عێراق و یەمەنەوە ئەهاتن.

هەروەها ئیسلامم زیاتر ناسی لەڕێگای قوتابیەکی سوری کەخەڵکی شاری حمص بوو لەسوریا ئەم زانستی پزیشکی لەزانکۆی کیف دەخوێند، ئەم کەسایەتی یە جیاواز بوو ئارەقی نەدەخواردەوە و گۆشتی بەرازی نەدەخوارد و هەروەها پەیوەندی لەگەڵ ئافرەت نەدەبەست و ئەخلاقی یەکجار بەرزبوو، تەواو دەست پاك و ڕاست گۆبوو، لە (مترلا)یەکی زۆر متوازیع دا ژیانی بەسەر ئەبرد هەموو کاتێك لەبارەیەوە ئەیووت ئەمە مترلای منە و هەروەها مزگەوتیشە. بەڕاستی ئەخلاق و هەڵس و کەوتی ئەم قوتابیە دڵنیای کردم کەئەمە ئەخلاقی ئیسلامە. پاشان ئەم قوتابیە کتێبێکی لەبارەی فێربوونی ئیسلامەوە پێشکەش کردم لەپاش باش خوێندنەوەی ئەم کتێبە زیاتر زانیاری لەسەر ئیسلام زیاد کردم و، لە ساڵی (١٩٩٢) بەشێوەیەکی کاتی وازم لە کار کردن هێناو سەفەرم کرد بۆ سوریا و لەوێ پەیوەندیم کرد بە کۆلێجی الدعوە و لەوێ ئیسلامم خوێند و پاشان لە ساڵی (١٩٩٥) دا لەوێ دەرچووم .

ئیسلام ئاینێکی زۆر گەورەیە، ئەم ئاینە لەپێش هەزار ساڵەوە گەیشتۆتە وڵاتەکەمان کەچی شیوعیەت زیاتر لە حەفتا ساڵ نەیتوانی بەردەوام بێت .

بەڕاستی تێبینی برایەتی و خۆشەویستی و ئاڵ و گۆڕی ئامۆژگایم کرد لەنێوان موسڵمانانداو، گەشانەوەی ئیسلام زیاتر لەڕەمەزاندا دەردەکەوێت ئەو مانگەی ئەو سیستەمە جوانەی ئارامگری و سۆزداری و یارمەتیدانەی کە کۆمەڵگا نامسوڵمانەکان لەدەستیان داوە لێرەدا دەبینینێت.

ئیسلام چاودێری دنیاو قیمەت ئەکات ئەمەش بابەتێکە کەلەگەڵ سروشتی مرۆڤایەتی دا یەك دەگرێتەوە .

ئێستاش لەپاش بالاّ پۆشیمەوە هەوڵ ئەدەم ناتوانم تێکەڵ بەپیاوان نەبم .، ئێستاش زیاتر خەریکم بەدەرکردنی کتێبێکەوە لەبارەی ئیسلام لەڕووسیا و لێرەوە هەوڵ ئەدەم کە هەموان بەم ئاینە گەورەیە بناسێنم کەمن لەرێگایەوە نوورم بینی .بەڕاستی ئەگەر کۆمەڵگەمان ئیسلام بەباشی بناسن و جێبەجێی بکەن ئەوا تاوان و گەندەڵی و مافیاو تلیاك و بێکاری نامێنێت.. لەبەرئەوەی ئیسلام هەرچی زیان بە مرۆڤ خۆی و دەورو بەری بگەیەنێت حەرامی کردووە، ئیسلام بریتی یە لە ڕزگاری مرۆڤایەتی و شیفادەرە بۆی لە نەخۆشی یە کانی سەردەم وەتیایدا چارەسەری سەرجەم کێشەکانی کۆمەڵگاجیاوازەکانی تیایە .

شیوعیەت تێك شکاو چووە زبڵدانی مێژووە و سەرباری ئەو هەموو بانگەشەو دیعایەیەی کەبۆ یان ئەکرد. تەنها ئیسلام مایەوە کەشیوعیەکان زۆر هەوڵیاندا لەناوی بەرن بەڵکو بەپێچەوانەوە ڕۆڵەکەی زیاتر بوو وەئەمرۆ لەڕووسیا بەر فراوانتریش بووە. کەئەمەش بەڕاستی دەرس و عیبرەتی تیایە بۆ ئەوانەی کە ئەیانەوێت عیبرەت وەربگرن. هەمان سەرچاوە

چواردەیەم: زانای دەروونناسی ئەڵمانی فیلی بوتولو

ئەم کەسایەتی یە مامۆستای دەروون ناسی یە لەزانکۆی میونخ لەئەڵمانیای ڕۆژئاوا.. بەهۆی پسپۆڕیەکەیەوە وەك توێژەرێك لە بواری دیاردەی ئاینە جیاوازەکاندا دراسەی لەسەر قورئان کرد و پاشان لە تصوفی ئیسلامیدا ڕۆچوو.. لێرەوە ئاینی ئیسلام تەواو کاری تێکرد هەروەك خۆی دەڵێت: (من لەئیسلامدا ئارامی دەروونم بینیەوە، ئەو ئارامیەی کەئەك ئەڵمانیای ڕۆژئاوا لەدەستی داوە بەڵکو هەموو ئەورووپاشی گرتووە ئەوە).

پاشان چیرۆکی مسوڵمان بوونەکەی دەگێڕێتەوەو دەڵێت:

هەستکردنم بە ڕاکێشانم بەرەو ئیسلام و سەرسام بوونم بەم ئاینە ئەگەڕێتەوە بۆ ماوەیەکی دوور و درێژ.. بەڵام ویستی خوای گەورە وابوو کەکارکردنم وەك مامۆستای دەروون ناسی لەزانکۆی "میونخ" ببێتە سەرەتایەك بۆچوونە ناو ئیسلامەوە، لەچوارچێوەی کارەکەمەوە دەستم کرد بە قۆناغی گەڕان و لێکۆڵینەوە لەبارەی سەرجەم ئاینەکانەوە لەسەرجەم وڵاتانی جیهانەوە و هەروەها دیاردە ڕۆژئاوایی یەکان لەسەرجەم ئەم ئاینانەدا.

لە دیراسەکردنی ئیسلامدا بەپلەی یەکەم ئەوەی کە لەقورئاندا هەبوو زۆر سەرنجی ڕاکێشام و پاشان بەپلەی دووەم تەصەوفی ئیسلامی ئەمەش لەڕێگای شیکاری بنەڕەتی عەقیدە و پرۆگرامەکانی ئیسلام، لە دراسەکردنی تەصەوف دا ماوەکی زۆر ڕۆچووم، تادەرەنجام گەیشتمە ئەو ڕاستیەی کەئیسلام چارەسەری مرۆڤ ئەکات لەناوە و دەرەوەشیدا.. ئەمە ئاینێکە کەبانگەشە بۆ خاوێنی ڕووخسار و پاکی ناوەوە ئەکات.. لەنێو مرۆڤەکاندا خۆشەویستی برایەتی و پێکەوە بەستن و سۆزداری درووست ئەکات، بەپێچەوانەی شەوەی کەلەکۆمەڵگاکانی ڕۆژئاوادا ئەیانبینین، کە هەر کەسەو بۆ دنیای تایبەتی خۆی دەژی کۆمەڵگاکان هیچ پێکەوە بەستنێکی ڕۆحی و ئاینی پێکیانەوە نابەستێت هەروەك لای مسوڵمانان هەیە.

لە چبوارچێوەی دراسەکەمەوە لەسەر تصەوف بۆم دەرکەوت کاتێك سۆفی یەکان کۆدەبنەوە بۆ زیکری خوا هەموو لەسەر خۆشەویستی خوایە کە کۆبوونەتەوە، لەسەر ڕێگای پاکی ڕۆح و ویژدان ئەڕۆن و چەندین ویردی دیاری کراویش لەپاش هەر نوێژێکەوە دەڵێن، کەئەمەش وایان لێدەکات بردەووام بەستراو بن بە ڕێساکانی ئاسمانەوە.

پاشان دەڵێت: (زۆر گرانە لە ئەوروپا کۆمەڵگایەك ببینی ئەم سیفاتانەی تیابێت، بۆیە هەستم کرد کەپاڵنەرێکم تیایە بۆ مسوڵمان بوونم بەڵام وام بەباش زانی کەوا پێویست ئەکات مسوڵمان بوونەکەم بۆ ماوەی ساڵێك بشارمەوە، لەبەرئەوەی کەتۆ ئەگەر بتەوێ لەوڵاتێکدا مسوڵمان ببی کەسەرجەم هۆکارەکانی ڕاگەیاندن لەدژ یەتی ئەوە کارێکی کیەکجار گرانە بەڵام پاش ئەوەی کەبیروباوەڕەکە لە دڵمدا چەسپا ئیسلام بوونی خۆی بەئاشکرا ڕاگەیاند و هیچ باکم بەوانە نەبوو کەدژایەتی ئیسلامیان ئەکرد).

پاشان کۆتایی بەوتەکانی هێناو زۆر بە حەماسەوە پەنجەکانی ڕاوەشاند و وتی: (من جەخت ئەکەمەوە لەسەر ئەوەی کە بەبێ قورئان و تەصەوف کەدادەنرێت بەلقێك لقەکانی

زانستی دەروونناسی کە لەزانکۆکاندا دەخوێنرێت نەمنەتوانی کەئاینەکەم بگۆڕم لەبەر ئەوە من ئاینەکەم لەسەر متمانەو باوەڕێکی تەواو گۆڕیوە..)

پاشان بەپێکەنینێکەوە وتی: (ئیسلام تەواو ژیانی ڕۆژانەمی گۆڕی و زۆر بەتەواوی و بەسەرسوڕمانەوە ڕێکی خستم، من لەڕابردوودا بێ ئامانج بووم بەڵام ئێستا واتای هەیە و ئامانج و شیرینی خۆشی هەیە.... ئێستا لەسەرجەم هەڵس و کەوتەکانمدا لەخوای گەورە ئەترسم و وەئەزانم کە پەروەردگارێکم هەیە لێپرسینەوەم لەگەڵدا ئەکات لەهەر کاتێکدا بێت لەکارەکانم). لەپاش ئەمانەش ناوی "أبي حسن" بۆ خۆی هەڵبژارد بەتایبەتی لەبەرئەوەی کەئەو خۆشەویستترین جەمسەری سۆفی گەورە أبا حسن شازلی یە هەروەك لە ووتەکانیدا ڕوونی ئەکاتەوە.[1]

پانزەیەم: نووسەری ئەمریکی ماگریت مارکۆس:

ناوبراو ئافرەتێکی ئەمریکی بە ڕەچەڵەك جوولەکەیە و، چەندین کتێبی داناوە لەوانە (الإسلام في مواجهة الغرب) و (رحلتي من الكفر إلى الإيمان) و (الإسلام و التحديد) و (الإسلام في نظرية والتطبيق) .

ئەڵێت: (ئیسلام چارەسەری بۆ سەرجەم کێشەکانم و پرسیارەکانم لەبارەی مردن و ژیان داناوە و، لەو باوەڕەدام کە ئیسلام تاکە ڕێگایە بۆ ڕاستگۆیی، ئەمە سەرکەوتووترین چارەسەرە بۆ دەروونی مرۆڤایەتی، هەر لەسەرەتای قورئان خوێندنەوەم بۆم دەرکەوت کەئاین هەر بەتەنها بۆ ژیان پێویست نییە بەڵکو ئەم ئاینە بۆ خۆی ژیانەو، هەتا من لەدیراسەکردنەکەمدا زیاتر قووڵ ئەبوومەوە زیاتر بۆم ڕوون ئەبۆوە کە بەڕاستی ئیسلامە وای لەعەرەب کردووە کەببنە ئومەتێکی گەورە و خاوەن شارستانی کەجیهان بەڕێوەبەرن، چۆن ئەچیتە ناو قورئانی پیرۆزەوە ئاواش پێویستە بچیتە فەرموودەکانی پێغەمبەرەوە ﷺ، لەسەر ژنانی مسوڵمان پێویستە دان بنێن بەو نیعمەتەی خوا بەسەریانەوە کەکردوونی بەمسوڵمان و ئەم دینەی پێبەخشیون کە ڕێساکانی کەسایەتیان ئەپارێزێ و پایەیان بەرز ئەکاتەوە وداوێنیان پاك ڕائەگرێ و لەدەست درێژی و لێك هەڵوەشانی خێزان ئەیانپارێزێ.

١- هەمان سەرچاوە.

شانزەیەم: زانای کۆمەڵناسی ئینگلیزی حسین ڕەئوف:

ئەوانەی کە بەدواچوون بۆ بزووتنەوەی بڵاوبوونەوەی بیروباوەڕی ئیسلام ئەکەن لەوڵاتانی ئەوروپی و ئەمریکیدا، وائەبینن زۆرترین ڕێژەی ئەوانەی کەمسوڵمان ئەبن لەم وڵاتانە بریتین لە زانایانی بواری کۆمەڵناسی و ئەوانەی کەلەبوارەکانی چاکسازی کۆمەڵایەتیدا کاردەکەن ئەمەش لەبەر ئەو دراساتانەی کە ئەنجامی ئەدەن لەسەر ئاینزا و بیروباوەڕەکان بەبەردەوامی، وەبەتایبەتی لەسەر کاریگەریان لەکۆمەڵەکان و توانایان لەچارەسەری ئەو کێشانەی کەتووشی تاك و کۆمەڵگاکان ئەبێت و چۆنیەتی بەشداری لەسوك کردنی ڕوودانیدا وە کاریگەری ئەم بیروباوەڕانەش لەسەر سلوك و بەها کۆمەڵایەتیەکان.

لەودراساتانەش دیارە ئەم زانایانە دراسەو توێژینەوە لەسەر بەها باڵاکانی ئیسلام ئەکەن و لێرەوە زۆرێکیان کەخاوەن دەروونێکی ڕاستگۆو پاکن پێی سەرسام ئەبن و مسوڵمان ئەبن.

دیارە "حسین ڕەئوف" یەکێکە لەزانا کۆمەڵایەتی‌یەکانی ئینگلیز کە ئاین و ئاینزا کۆمەڵایەتی یە جیاوازەکانی شیکار کردووە و لێکۆڵینەوەی لەسەریان ئەنجام داوە و پاشا ڕۆچوون و ورد بوونەوە گرنگی و گەورەیی ئیسلامی بۆ دەرکەوتووە و زۆر سەرسام بووە بەو توانا عەجیبە لەچارەسەرکردنی کێشەکاندا کە تاك و کۆمەڵگاکان پێوەی دەناڵێنن وە گونجاندنی زۆر باشی ئەم ئاینەش لەگەڵ تەواوی ژینگەو شارستانی یەتەکانی تردا.

بۆیە مسوڵمان ئەبێت و زۆر بەتوندیش خۆی بۆ هیلاك دەکات تائەم ئاینە پاکە بگەیەنێتە خەڵکی و وەڵامی هەموو ئەوانەش بداتەوە کەبەناڕەوا بوختان و درۆ بۆ ئەم ئاینە هەڵئەبەستن.

دیارە ئەم کەسایەتی یە لەسەرەتای کارەکانیدا دەستی کردووە بە توێژینەوە لەبارەی بیروباوەڕی دایك و باوکیەوە، کە یەکێکیان مەسیحی و ئەوی تریان جوولەکە بوو، پاشان دەستی کردووە بەدراسەکردنی هندۆسی و فەلسەفەی ئەم بیروباوەڕە بەتایبەتی ڕێسانوێکانی "یوبانیشادو فیدانتا" و پاشان بیروباوەڕی بوزی دراسەکردووە، لەگەڵ بەراوورد کردنی ئەمانە بەهەندێك لەبیروباوەڕی یۆنانی کۆن. هەروەك هەندێك لە تیۆریاو ڕێبازی کۆمەڵایەتی نوێی دراسەکردووە، بەتایبەتی بیرو باوەڕی فەیلەسوفی فەڕەنسی "تولستوی".

ئەوەی جێگای سەرسوڕمانە زۆر درەنگ دراسەی ئیسلامی کردووە لەچاو ئاینەکانی تردا سەرباری ئەوەی کەلەچەندین وڵاتی عەرەبیدا ماوەتەوە لەماوەی کار کردنیدا، یەکەم ناسینیشی بۆئیسلام لەڕێگای خوێندنەوەی قورئانێکی ترجەمە کراوەوە بوو کە (رودیل) وەری گێڕاوە ئەم خوێندنەوەیەی بۆ کاریگەری تێنەکرد چوونکە تەرجەمەکە ڕاست گۆنەبوو وەدەست پاکیش نەبوو بوو لەوەرگێڕانەکەیدا، ئەمەش وەك زۆرێك لەو ترجمانەی قورئان کەبەڕاستی هەوڵی تێکدان و لەناوبردنی ماناکانی قورئانیان داوە بەمەبەستی دووژمنکارانە.

بەڵام دواجار یەکێکی لەبانگخوازە چالاکەکان ناسی و ئەم کەسایەتی یەتوانی زۆر تێگەیشتنی بۆ ڕاست بکاتەوە و هەروەها ترجەمەیەکی قورئانی پیرۆزی ئەداتێ کەیەکێك لەزانایانی مسوڵمان وەری گێڕاوە کەئەم ترجەمەیە تەفسیرێکی عەقڵانی گەورەشی لەگەڵدابووە سەرباری ئەوەش کەچەندین واتای تیادا ڕوون کرابۆوە کە لەئینگلیزیداواتایەکی دیارینیە، هەروەك چەندین کتێبی ئیسلامیشی دایە و ئەمانەش سەرجەم ڕێگایان بۆ خۆش کرد تا بیرێکی سەرەتایی ڕاستی بۆ درووست ببێت لەبارەی ئیسلامەوە. لەپاش لێکۆڵینەوە و ورد بوونەوەی زیاتری بۆ ئەم ئاینەتێکەڵبوونی بەچەندین کۆمەڵەی ئیسلامی و تێڕوانینی بۆ کاریگەری ئیسلام لەڕووی کۆمەلایەتی یەوە لەسەریان گەیشتە ئەو ڕاستی یەی کەئیسلام چەندە گەورەیەو بەهەموو بیروباوەڕی خۆیەوە باوەڕی بەم ئاینە کرد.

بۆ خۆشی بەم جۆرە لەبارەی ئەو ئەزموونەوە ئەدوێت کەزیاتر هانیدا بۆ مسوڵمان بوونی:

(ڕۆژێکیان لەساڵی (١٩٤٥) دا بوو بانگ کرام بۆ بینینی نوێژی جەژن، و پاشان بۆ خواردن لەپاش نوێژ، لەو بۆنە جوانەدا زۆرێکم لە خەڵکی بینی کە لەسەرجەم وڵاتانی جیاجیای جیهانەوە هاتبوون و تەواوی چینە جیاوازەکانی کۆمەڵیشی کۆکردبووەوە بەتەواوی ڕەنگ و ڕەگەزەکانیانەوە.... لەوێدا چاوم کەوت بە ئەمیری تورکیا کەلەم لاو ئەولایەوە زۆرێك لە بانگکراوەکان دانیشتبوون کەچی هەموویان پێکەوە نانیان ئەخوارد، یەکسانییەکی ڕاستگۆیانەم بینی کە بەڕاستی لەچاوی دەوڵەمەندەکانەوە دەبینرا نەك وەك دەوڵەمەندەکانی تر کە بەزۆر خۆیان وایپیشاندەدەن کەلەگەڵ خەڵکی یەکسانن و هەروەها هیچ جیاوازیەکم نەبینی لەنێوانی سپی پێست و ڕەش پێست یاخود ئەو جیاوازییە ناڕەوا و ناشرینەی کەپێی دەڵێن

چینایەتی کۆمەڵایەتی بەرچاو نەکەوت، ئەمە بەڕاستی هەستێکی زۆر گەورەی بەرامبەر بەم ئاینە لەلا درووست کردم).

پاشان دەڵێت: (لەوەی سەرەوە کەباسم کرد ڕوون بۆوە بۆچی من بووم بەمسوڵمان، بەڵام ئەمە تەنها بەس نی‌یە بۆ پاڵنانی من بەشانازی کردنم بەئیسلامەوە ئەم هەستەم بەردەوام لەگەشەکردن و نەش ونمادایە بەتێپەڕبوونی ڕۆژگار و زیاد بوونی ئەزموونەکانم لەسەر ژیان... شارستانیەتی ئیسلامیم لەزانکۆی ئینگلیزی خوێند و بۆیەکەم جار بۆم دەرکەوت و بەتەواوی باوەڕوە کەشارستانیەتی ئیسلامی بووە ئەوروپای لە لەسەدەتاریکەکان دەرهێناوە و مێژووی جێگیر کردووە، بینیم کەزۆرێك لە ئیمپراتۆریەتە گەورەکان ئیسلام بوون لەمێژوودا، وەزۆرێکیش لەزانستە نوێکان فەزڵەکەی بۆ ئیسلام و شارستانیەتەکەی دەگەڕێتەوە. کاتێکیش هەندێك خەڵك دێن و پێم ئەڵێن من بە مسوڵمان بوونم ڕێگای دواکەوتەیم هەڵبژاردووە گاڵتەم بەو نەزانیەیان دێت وکەچەندە کاڵ فامن و چۆن سەرەتاو دەرەنجامیان تێکەڵ کردووە.

پاشان ئامارە بە ڕەوشتی بەرزی مسوڵمانانی ڕاستەقینەو ڕێزیان ئەکات،وەباس لەتوانای سەرسوڕهێنەریان ئەکات لەچارەسەرکردنی ئەوکێشانەی کەکۆمەڵگاکان لەناو ئەبەن و ئەڵێت: (زۆر گەشتم کردووە بۆ وڵاتان و ناوچەکانی مسوڵمانان، لەم گەشتانەمدا باش بۆم دەرکەوتووە کەچۆن ئەمانە ڕێزی بێگانەو غەریب ئەگرن لەسەرجەم شوێنەکاندا و چۆن هەڵس و کەوتی لەگەڵدا دەکەن بەڕێزەوە ؟ چۆنیش سوودی پێئەگەیەنن و یارمەتیت ئەدەن، من لەبێجگە لەمسوڵمانان هەرگیز ئەم هەڵسوکەوتەم نەبینیوە و نیە کە ڕێزی غەریب بگیرێت بەبێ بەرامبەر).[1]

حەڤدەیەم: گۆرانیبێژی ئەڵمانی کریستیان باکر

گۆرانیبێژ و بێژەری بەناوبانگی کەناڵیMt vبەناوبانگی ئەوروپی مسوڵمانبوونی خۆی ڕادەگەیەنێت و مانای ڕاستەقینەی ژیان ئەدۆزێتەوە و دەڵێت: (لە چڵە پۆپەی ناوداری دا بووم بەڵام ئەمە بەڕاستی ئەزموونێکی ڕۆح تێك دەر بوو، نەمئەتوانی بەردەوام بم).

کریستیان باکر لەخێزانێکی مەسیحی پرۆتستانتی لەدایك بووە و لەهامبۆرگی ئەڵمانیا گەورەبووە، کاتێك لەتەمەنی (٢١) ساڵیدا ئەبێت لەڕادیۆی هامبۆرگ وەك بێژەر لەو ڕادیۆیە

١- سایتی: هدی الاسلام.

وەرگیراوە، پاش دوو ساڵ لەنێوان هەزاران لەوانەی کەپێشکەشیان کردبوو بۆ بێژەری هەواڵ لە کەناڵی Mtv ئەوروپی هەڵبژێردراوە و پاشان ڕووی کردۆتە لەندەن، خۆی دەیگێڕێتەوە دەڵێت (لە بیستەکانی تەمەنمدا زۆر زیرەك بووم لە نوتینگ هیل،ژیانم بەسەر برد و ئەوکاتە کچێکی نوێ بووم لەو شارەدا و بۆ هەموو شوێنێك بانگ دەکرام، وێنەگران بەردەوام وێنەیان دەگرتم و ڕۆژنامەوانان بەردەوام بەدوامەبوون، زۆرێکم لە بەناوبانگان بینی و کاتیشم زۆر بەخۆشی بەسەر ئەبرد زۆربەی پارەکانم لەجل و بەرگدا سەرف ئەکرد و سەرجەم ئەوروپاگەڕام و باشترین وخۆشترین شوێنەکانیش چووم .

ئافرەتی پێشەنگ و یەکەم بووم لە کەناڵی Mtv و بەدرێژایی کات لەسەر شاشەی تەلەفزیۆن دەرئەکەوتم لەسەرجەم ئەوروپا خەڵکی منی ئەناسی، کاتێك لەسەر مەنەصە لەبەرامبەر حەفتا هەزارکەس وەستام.. لەماوەی حەوت ساڵدا زۆر بەرنامەم پێشکەش کرد و زۆرێکیشم لە ئەستێرەکانی گۆرانی مقابەلەکرد،من سەرباری ئەم ژیانەم لەجیهانی بەناوبانگیدا هەستم ئەکرد کەپێویستیم بە دنیای ڕۆحیش هەیە هەمووکات بەرەو دنیای ڕۆحی ڕائەکێشرام بەڵام هیچ هەنگاوێکی عەمەلیم بۆ ئەو جیهانە نەئەنا. تا لە ساڵی (١٩٩٢) چاوم بە (عمران خان) لەتیپی کریکتی پاکستانی کەوت کە ئەمە یەکەمجار بوو چاوم بەمسوڵمان کەوتبێت و بەتایبەتیش من لەوکاتەدا بەدوای ڕاستی ئیماندا ئەگەڕام لەنێوانماندا زۆرێك لە گفتوگۆو مناقەشە ڕوویدا لەبارەی ئیسلامەوە و عمران خان چەند کتێبێکی لەبارەی ئیسلامەوە دامێ و منیش کەوتمە خوێندنەوەیان، پاش ئەوەی ئەم کتێبانەم خوێندەوە و پاشان قورئانیشم خوێندەوە تێگەیشتم هەموو شتێك ئیدی مانای هەیە و پاشان چەند لایەنێکی گرنگی ئیسلامم تاوتوێ کرد و دراسەم کرد لەوانەش بابەتی ژن لەئیسلامدا بۆیە من وەك ئافرەتێکی ڕۆژئاوایی سەردەم و خاوەن پلەو هەروەها زانستیش بێگومان پێویستم بەوە بوو بزانم بۆچوونی ئیسلام لەبارەی ژنەوە چی‌یە نەئەکرا کەقبوڵی بکەم ستەمم لێبکرێت،بەڵام بۆم دەرکەوت کە کەنامەی ئیسلام پشتگیرە بۆ ژن و بەهەمان شێوە بۆ پیاویش لەئیسلامدا ژن مافی دەنگدانی هەبووە هەر لەساڵی (٦٠٠)ز و چۆن پیاوان جل و بەرگی داپۆشراو لەبەرئەکەن ژنیش لەبەری ئەکات، بۆهیچ کاڵم لەم دوو ڕەگەزە حەڵاڵ نەکراوە بەئارەزوو سەیری یەکتری بکەن بەڵکو هەریەکەو پێویستە لەئاستی ئەویتر چاوی بگرێت، من هەرگیز ئەوە بە دیاردەیەکی تەندروست نازانم کەخەڵکی بەئارەزووی خۆیان سەیری یەکتر بکەن و بۆ شارەزوو شەهوەتە جنسیەکانیان،

کەئەمەش جارێکی تر شەهوەت بەهەڵە ئەجوڵێنێت...) لەکۆتایشدا مسوڵمان بووم من ئێستا پێنج فەرز نوێژەکانم ئەکەم و ڕەمەزان بەڕۆژوو ئەبم و جاران ئارەقم ئەخواردەوە لەپاریس بەڵام ئێستا هەر دەستیشی لێنایەم و لەساڵی (٢٠٠١) چووم بۆ مەککە بەڕاستی ئەمە ئەزموونێکی زۆر جوان و بەرز هەستم بەخۆشی دڵ ئارامیەکی زۆر کرد. پاش گەڕانەوەم دەستم کرد بەخوێندن لەزانکۆی ویست مینستر، زانستی پزیشکی سروشتی و گژوگیاو پزیشکی چینیم خوێند ئەم کۆرساتی خوێندنە لەبەرۆدەمدا دەرگای تری کردەوە بۆ جیهانێکی زۆر سەرسوڕهێنەر تێڕوانینێکی تر بۆ مرۆڤ و سروشت و تەندروستی و نەخۆشی و بەڕاستی ئەمانە هەموو پەیوەندی دارن. لەکۆتایشدا دەڵێت (ئیسلام گەورەترین دیاری یە کەبەدەستم هێنابێت)[1]

هەژدەیەم: ڕاهێنەری کاراتی جیهانی أحمد کمال أوکاموتو

هیچ ڕۆژێك لەخەیاڵی ئەستێرەی بەناوبانگی کاراتی (هدیکۆ اوکاموتو) دانەبوو کەببێتە مسوڵمان ئەو سەرباری ئەوە هیچیشی لەبارەی ئیسلامەوە نەئەزانی جگە لەوەنەبێت کەئەیزانی ئاینێکەو کۆمەڵێك لەخەڵکی پێڕەوی ئەکەن کە لەڕووی شارستانیەتەوە دواکەوتوون .

لەبارەی چیرۆکی مسوڵمانبوونی پاڵەوانی جیهانی لە بواری کاراتی أحمد کمال أوکامرتووە و دەربارەی ئەوەی کەئیسلام چی بۆ زیادکردووە و وەگرنگترین ئەو ڕێگریانەش کەلەدوای مسوڵمان بوونەکەیەوە تووشی بووە و چەندین پرسیاری تر ئەم پەیڤینەی لەگەڵداکراوە:

* ئەکرێت خوێنەرانمان بەکەسایەتی خۆت بناسێنی؟

- من لەدایك و باوکێکی بوزی لەدایك بووم کەزۆر بەتەنگ تەربیەتی منداڵەکانیانەوە بوون بەشێوەیەکی بەهێز باوەڕپێکراو، هەرلەمنداڵیەوە حەزم بەکاراتی بوو وە لە بەناوبانگترین و گەورەترین قوتابخانەی یابانیدا پسپۆڕدا فێری ئەم یاریە بووم، هەر لەم قوتابخانەیە بڕوانامەی خەبیرم لەم یاریەدا وەرگرت وەبەردەوام بووم بەدوای نهێنیەکانی ئەم یاریەدا تا ئەو کاتەی پلەی دکتۆرام وەرگرت بەپێی یاساکانی ئەم یاریە تیایدا، بەم جۆرە ناسناوەکانی ئەم یاریەم بڕی پلەکانم بەرزبۆوە تائێستا بوومەتە خبیری پلەیەك و چوارەم کەس لەجیهاندا لەڕووی پلەوە،

١- هەمان سەرچاوە.

ئێستا وەك بەڕێوەبەری هونەری كاراتی هەڵبژاردەكانی میصر كاردەكەم و هەروەها وانەش بۆ ڕاهێنەرانی كاراتی لەناوچە عەرەبی یەكاندا دەڵێمەوە،وەبە مسوڵمان بوونیشم ناوی خۆم گۆڕی لە هدیكو اوكامو بۆ أحمد كمال اوكاموتو .

* چۆن هاتیتە ناوچە عەرەبی یەكان ؟

- لەساڵی (١٩٧٠) دا لەدەرەنجامی سەركەوتنم لەیاری كاراتی و كالەتی گەشەپێدانی نێودەوڵەتی یابانی هەڵیبژاردم بۆ ئەوەی یاریەكە لەرۆژهەڵاتی ناوەڕاست بڵاوبكەمەوە و بەتایبەتیش بۆ ناوچە عەرەبی‌یەكان، یەكەم جێگام كە بۆی چووم وەك خبیری كاراتی وەزارەتی ناوخۆی سوریا بوو، لەماوەی شەش ساڵدا دەستم كرد بەڕاهێنان لە سوریا و عێراق و ئەردەن و لوبنان و فەلەستین و میصر و لەساڵی (١٩٧٦) چووم بۆ میصر بۆكاركردن لەسەرداوای سەرۆكی كۆچ كردوو انور سادات وەك خبیر كاراتی و ڕاهێنەر لە یەكێتی میصر، ئەركی یەكەمم لە وانەوتنەوە لەسەر بنەڕەتەكان و هونەری یاری یەكە و شێوازەكانی بەكارهێنانی تێپەڕی نەئەكرد، لەم ماوەیەدا ڕێگام گرتەبەر لەبارەی چۆنیەتی ناسینی ئیسلام وەك ئاین و بەڕاستی زۆر سەرسام بووم و ئەوەی كەحسابم بۆ نەككردبوو ئەوەبوو، چوونكە من وام ئەزانی كە بۆلای گلانێك هاتووم كە لە جیهانیان جیادەكاتەوە بە دەیەها ساڵ و ڕەنگ بێت چەندین هەڵس و كەوتی ناشارستانی یان هەبێت، بەڵام خۆم بینیەوە لەناو گەلانێكدا كە بەڕاستی ئەخلاق و هەڵس و كەوتێكی هێندە شارستانی‌یان هەیە كە لەهیچ گەلێكی تر لەم جیهانەدا ئەوە بەدی ناكەی و كاتێك باش بیرم لەمە كردەوە بۆم دەركەوت كە ئەمە سەرچاوەكەی لەئاینەوە سەرچاوەی گرتووە و ئاینی ئەم خەڵكە هۆكاری ئەم هەڵس و كەوتەیانە. ئیدی لێرەوە بەجدی بیرم كردەوە كە لەم ناوچەیە بمێنمەوە و ئاینی ئەم خەڵكەش هەڵبژێرم، لەسەرەتادا بڕیارم دا كە كەس و كار و خێزانەكەم و یابان واز لێبێنم و لەمیصر جێگیر ببم و لەنێوان وڵاتانی عەرەبیشدا هاتوچۆ بكەم وەك خبیری یاری كاراتی و وانەبڵێمەوە لە خولی ڕاهێنەراندا و تازیاتر لەبارەی ئەم ئاینەوە شارەزاببم، خوای گەورەش سەركەوتووی كردم كە بێمە ناودینی ئیسلامەوە ئەمەش بەتەواوی قەناعەت و خۆشەویستی خۆمەوە بوو بۆ ئەم ئاینە، و بەتایبەتیش پاش ئەوەی لەگەڵ مسوڵمالنان هەڵس و كوتم كرد و لە داب و نەریت و هەڵس و كەتەكانیان نزیك بوومەوە و پاش ئەوەش كەزۆر زۆرم لەسەر ئیسلام خوێندەوە.

* چۆن بڕیارتدا ببیت بە مسوڵمان؟

- هەرلەمنداڵیمەوە دایك و باكم لەسەر لێبووردەیی و سۆزداری و یارمەتیدان پەروەردەیان كردووم، بەڵام بەڕاستی من دووفاقیەكی گەورەم دەبینی لەنێوان ئەوەی لەسەری پەروەردەكراوم و لەنێوان ئەو هەڵس و كەوت و شیعارانەی ئاینەكە كەپێڕەوم ئەكرد بەو پێیەی كەمن بوزی بووم. وەكاتێك هاتمە ناوچە عەرەبی یەكان و لەگەڵ مسوڵمانانندا هەڵسو كەوتم كرد و ژیام لەنزیكەوە و دەستم كرد بەخوێندنەوە لەبارەی ئیسلامەوە بینیم كەئەمانە هەموو بەستراونەتەوە بەگیانی كۆمەڵەوە و ئەمانە لە نوێژەكانیاندا بەكۆمەڵن و لەحەج كردنیاندا بەكۆمەڵن وەكاتێكیش كەبەڕۆژوو دەبن هەموو بەكۆمەڵ بەیەكەوە بەرۆژوو دەبن بۆیە بەڕاستی لەئیسلامدا ئەوەم دۆزیەوە كەبۆی دەگەڕام لەئەخلاقیاتی گشتی، بانگەوازكردن بۆ سۆزداری و لێبووردەیی لە بنەماكانی ئەم ئاینەیە، وەجیاكردنەوەی ڕق و توڕەیی و ڕەگەزپەرستی لەنێوان مسوڵمانانندا شتێكە كەدین خۆی لێ لاداوە، لەڕابردوودا جگەلە تاك گەرایی هیچی ترم لەبەردەمی خۆمدا نەئەبینی لەسەرجەم هەڵس و كەوتەكانی ژیاندا: لەنوێژكردنی بوزی دا هەر كەسەو نوێژ بەتایبەتی بۆ خۆی ئەكات و سەربەخۆیە، وەهەركاتێك بیویستایە ئەچووی بۆ خانەی پەرستش، بۆیە ئەمانە وایان لێكردم كەڕام بكێشێ بۆ ئەوەی زیاتر هەوڵبدەم لەم ئاینە و سروشتی و پرەنسیپەكانی و ئەخلاقیاتەكانی شارەزا ببم، بۆیەبڕیارم كردەوەكەبچم بۆلای كەسانی شارەزا و زانیانی ئەم ئاینە كەمسوڵمانان متمانەیان پێیان هەیە بۆ یەچوومە لای شێخ متولی شعراوی خوا لێی خۆش ببێت و لەپاش چەند دانیشتنێكی كەم لەگەڵیدا تەواو دڵنیا بووم لەم ئاینە بەرزەو لەدڵما جێگیر بوو و لەبەردەمی ئەو و لەبەردەمی سەرجەم مسوڵمانانندا مسوڵمان بوونی خۆم ڕاگەیاند سوپاس بۆخوا و ناوی خۆمم گۆڕی بۆ احمد كمال.

* لەسەرەتای ژیانتدا چیت لەبارەی ئیسلام و خەڵكی مسوڵمانەوە ئەزانی؟

- جگەلەوەی كەئەمزانی ئاینێكەو كۆمەڵێك خەڵكی كەم بەدەوریەوەن و پێڕەوی دەكەن و لەبارەشیەوە زۆرێك لەگومان و هەیەو ئەخلاقیاتی ناڕاست فێری دواكەوتوانی ئەكات و ئەم كەسانەش كەپێڕەوی ئەكەن لەڕووی شارستانی یەتەوە زۆر دواكەوتوون و هەڵس و كەوتیشیان زۆر كۆنە پەرستانەیە، من زۆر خۆشم بەمەوە خریك نەئەكرد تا زیاتر لەبارەی ئەم ئاینەوە بزانم و لایەنە ڕاستیەكانیم لائاشكرا بێت هەتا ئەگەر هەوڵیشم بدایە نەمئەتوانی چوونكە سەرچاوە لەسەر ئەو بابەتە لەیاباندا زۆركەمە یان هەرنی‌یە. یابان یەكێكە لەو وڵاتانەی زۆر محرومە لەوەی كە دام ودەزگاكانی بانگەوازی ئیسلامی ڕووی تێبكات و ئەمانە هیچ هەوڵێكیان نەداوە

بۆی، ڕەنگە هەرئەوەندە بەس بێت کە هەتا ئەگەر ببیت بەمسوڵمانیش ناتوانی بەباشی شارەزا ببیت لە ڕێساکانی ئاین و بنەماکانی چوونکە هیچ نووسراو کتێبێك نابینی کە وەرگێڕدرابێتە سەر زمانی یابانی، تەنانەت واتاکانی قورئانی پیرۆزیش بۆسەرزمانی یابانی زۆرکەمەو بڵاونەبۆتەوە وەك پێویست و نوێشە لەدەرچوونیدا .

* ئایا هیچ تووشی بەرتەنگی و زۆر لێکردن بوویتەتەوە لە نێوەندە وەرزشی یەجیهانیەکاندا ؟

ئازادی بیروباوەڕ لەڕۆژئاوا بەشێوەیەکی گەورە ڕێگای پێدراوە، هیچ جارێك سەردانی نێوەندێکی گەورەی وەرزشی جیهانیم نەکردووە هەتا خۆمم وەك مسوڵمان نەناساندبێت ئەمەش لەبەردووهۆکار، یەکەم: تاهیچ خواردنێك یان هەڵس و کەووتێکم بەرامبەر نەکەن کەلەگەڵ داب ونەریتی ئیسلامیدا یەك نەگرێتەوە، دووەمیش من شانازی ئەکەم بەئاینەکەمەوە کە ئیسلامە و هەتاك و بەشکم یەکێکیشیان لەوێ بکەونە مناقشەلەگەڵمداو منیش ئەوەی ئەیزانم لەبارەی گەورەیی و پرەنسیپە باڵاکانی ئیسلامەوە بۆی شەرح بکەم و بەشکم خوای گەورە هیدایەتیان بدات، ئەمەش زۆر جار ڕووی داوە و ڕەنگە خوێنەران باوەڕنەکەن ئەگەر بڵێم کەزۆرینەی زۆری وەرزشە وانانی جیهانی هیچ لەبارەی ئیسلامەوە نازانن هێندەنەبێت کە من لەپێش مسوڵمان بوونمدا ئەمزانی یان کەمتریش.

* ئەو ئاواتانەت چی یە کەحەزئەکەیت بەدەستی بێنیت لەماوە داهاتوودا ؟

ژیانی داهاتووم هیوادارم لەنێوان ئەم خەڵکەدا بێت لەمسوڵمانان کەخۆشم ئەوێن لەوڵاتانی ئیسلامی و هەروەها هیوام وایە کەبەتایبەتی بەمەستی حەج کردن سەردانی زەویە پیرۆزەکان بکەم و پاشان سەردانیئارامگای سەروەرمان پێغەمبەر محمد ﷺ بکەم .[1]

نۆزدەیەم: ئەو پیاوەی کەلەسەردەستیدا زیاتر لە (٦٠٠) مەسیحی مسوڵمان بوو:

ئەم کەسایەتی یە ناوی ویسام عبدالله یەو خەڵکی وڵاتی میصرە، سەفەری کرد بۆ ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا پێش نزیکەی بیست ساڵ لەمەو بەر و لەوێ پسپۆڕی وەرگرت

١- گۆڤاری المجتمع.

له خوێندنی کتێبی پیرۆز (کتێبی مەسیحیەکان)، و لێرەوە لەگەڵ زۆرێك لە قەشەو راهیب و خاوەن پلەکانی کەنیسەی مەسیحیدا کۆنگرەی بەستووە و گفتگۆو پەیڤینی لەگەڵداکردوون.

لەم دواییانەدا لەسەر ژووری (پاڵتاك) لەئینتەرنێت ژوورێکی تایبەتی داناوە بۆ بانگەواز کردن و بانگەشەکردنی مەسیحیەکان بۆلای ئیسلام بەناونیشانی (دەرخستنی ڕاستیەکان) و ئێستاش ژوورێکی تری هەیە بەناوی (پەیڤینی ئیسلامی مەسیحی) Muslim Christain Dialouge لێرەوە خوای گەورە یارمەتیداوە توانیویەتی زیاتر لە (٦٠٠) کەس لەماوە پێنج ساڵدا لەمەسیحیەوە بکات بەمسوڵمان بەپیاو و ژن و منداڵەوە، ئەم پیاوە تائێستا لەسەر ئەم ئەرك و تێکۆشانەی ڕۆژانە بەردەوامە لە سەرف کردنی هەوڵ و پارەو لەڕاستکردنەوەی ئەو (تشویـه) و تێکدانانەی کە لەدژی ئیسلام و مسوڵمانان ئەکرێت لەلایەن دووژمنانی ئەم دینەوە، لەجوولەکە و مەسیحی و بێباوەڕانەوە.

ئەم بانگخوازە توانیویەتی ئەنتەرنێت لە دەرگای فەسادو خراپەکاری یەوە بگۆڕێت بۆگولاوی سەرمۆر و هەموو ئەوانەی کەتینوی ئیمانن وبەدوای ڕاستیدا ئەگەڕێن بکاتە ڕۆشنایی.[1]

بیستەم: بانگخواز نبیل العوضی دەڵێت: لە کاتێکدا لە ئەمریکا وتارم ئەدا، دوای وتارەکە یەکێ لە ئامادەبوان وتی: مامۆستا بەڵکو شایەتانی ئەم برادەرە دابدەیت، برادەرەکە هاتە بەر دەمم و وتی دەمەوێت موسوڵمان بم، وتم: چۆنە وا ئیسلامت هەڵبژاردووە؟ وتی: من دەوڵەمەندم و خاوەنی کۆمپانیاو پارەی زۆرم و هەست بە خۆشی و ئاسودەیی ناکەم، کەچی کرێکارێکی هیندیشم لایە هەرچەند هەژارە چی دەیبینم دەم بە پێکەنینە و دڵشادە، ڕۆژێك لێم پرسی: بۆچی تۆ هەمیشە دڵت خۆشە؟؟ وتی: من موسوڵمانم و ئەوە تێگەیشتووم کە لە خۆشیدا سوپاسی خوا بکەم و لە ناخۆشیدا ئارام بگرم، بەمەش هەردوو حاڵەتەکە دەبێتە خێر بۆ بۆم، هەروەك پێغەمبەرﷺ ئامۆژگاری کردوین (عجبا لامر المؤمن ان أمره كله خير، ان أصابته ضراء صبر فكان خيرا له وان أصابته سراء شكر فكان خيرا له) ..

١- سایتی: التوابون.

ئنجا شایەتمانم وت و بە دوامدا وتیـەوە (أشهد أن لا اله الا الله وأشهد أن محمدا رسول الله) پاشان گریا لێمان پرسی بۆ دەگریت؟ وتـی: ئێستا وا بـۆ یەکـەم جـار هەسـت بـە خۆشـی دەکەم..[1]

بەڕاستی ئەمە ئەو دڵفراوانی و خۆشیەیە کە قورئان لە بارەیەوە دەفەرموێت:

﴿ فَمَن يُرِدِ ٱللَّهُ أَن يَهْدِيَهُۥ يَشْرَحْ صَدْرَهُۥ لِلْإِسْلَٰمِ ۖ وَمَن يُرِدْ أَن يُضِلَّهُۥ يَجْعَلْ صَدْرَهُۥ ضَيِّقًا حَرَجًا كَأَنَّمَا يَصَّعَّدُ فِى ٱلسَّمَآءِ ۚ كَذَٰلِكَ يَجْعَلُ ٱللَّهُ ٱلرِّجْسَ عَلَى ٱلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴾ الأنعام: ١٢٥

﴿ أَفَمَن شَرَحَ ٱللَّهُ صَدْرَهُۥ لِلْإِسْلَٰمِ فَهُوَ عَلَىٰ نُورٍ مِّن رَّبِّهِۦ ۚ فَوَيْلٌ لِّلْقَٰسِيَةِ قُلُوبُهُم مِّن ذِكْرِ ٱللَّهِ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ فِى ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ ﴾ الزمر: ٢٢

ئەوانەی موسڵمان دەبن زۆر وتەی جوانیان هەیە کە شـایەنی ئـەوەن لەسـەریان بوەسـتین لێیان ورد بینەوە، یەکێك لەو تازە موسوڵمانانە کـە پێشـتر گـاور بـوو دەڵێـت: محـمدم بـردەوەو مەسیحیشـم نەدۆڕانـد.. بەڕاسـتی ئـەوەی موسـوڵمان دەبێـت بێجگـە لـەوەی کـەئیمانی بـە پێغەمبەرە ئیمانی بەهەموو پێغەمبەرانیشە، سەلامی خوایان لێبێت.. .

بانگخوازشـێخ محمد حسـێن یعقـوبیش دەڵێـت :لـە پیـاوێکی گـاورم پرسـی لـە حـەج کەموسوڵمان بوو بوو، هەستت بەچی کرد کەموسڵمان بووی ؟؟ وتی: وەك کوێرێك بووم کەلەناو دەریادا لە بەلەمێکدا سەوڵ لێبات بەبێ ئەوەی دەوروبەری ببینێ و بزانێ بەرەو کـوێ ئەچـێ و لەپڕ چاوی چاك بێتەوەو دنیای ڕوون ببینێ.. بەڕاستی ئیسـلام گـەورەترین نیعمەتـە کـە خـوا بەخشیویەتی بە مرۆڤایـەتی، خـوای گـەورە لـەم بارەیـەوە دەفـەرموێت: ﴿ ٱلْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِى وَرَضِيتُ لَكُمُ ٱلْإِسْلَٰمَ دِينًا ﴾ المائدة: ٣ .

بیسـت و یەك: لیوپۆڵد ڤایس

جولەکەیەکی نەمساوی بوو، فەلسەفەو هونەری لە زانکۆی ڤییـەننا خوێنـدووەو پاشـان لـە بـواری ڕۆژنامـەوانیـدا کـاری کـردووەو زۆر سـەرکەوتوو بـووە.. بۆتـە پـەیامنێری چـەند ڕۆژنامـەیەك لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا وماوەیەکیش لە قودس ژیاوە.

١- سایتی: أوراق.

ناوبراو چۆتە قاهیرەو لەگەڵ شێخ موستەفای مەراغیدا قسەوباسی زۆری کردووە لەبارەی ئیسلامەوە، تا گەیشتە ئەو قەناعەتەی کە لە ئیسلامدا ڕۆح و جەستە وەك دووڕووی پارەیەك وان، پاشان فێری زمانی عەرەبی بوو لە ئەزهەردا لەگەڵ ئەوەدا کە هێشتا هەر جولەکە بوو..

لیوبولد زۆر پرسیاری دەکردوو دەگەڕا بەدوای ڕاستیدا، زۆر خەمی دەخواردو بەلایەوە سەیر بوو کە موسوڵمانان دواکەوتوون، لەکاتێکدا کە ئاینەکەیان هەموو هۆکارێکی پێشکەوتنی تیایە، ڕۆژێك لەگەڵ کۆمەڵێك موسوڵماندا قسەی دەکردو لۆمەی کردن لەسەر ئەوەی کە لە کاروانی شارستانی دواکەوتوون بەهۆی دووریان لە ئیسلامەوە .موسوڵمانێکیان پێی وت: (تۆ بەم قسانەت لەوە دەچێت موسوڵمان بوویت و بەخۆت نەزانیبێت)!! ئەویش پێکەنی و وتی: مسوڵمان نیم، بەڵام ئەوەندەم جوانی لە ئیسلامدا بینیوە، ڕقم هەڵدەستێ کە دەبینم شوێنکەوتوانی پەیڕەوی ناکەن..

قسەکانی ئەو موسوڵمانە هەست و هۆشی هەژاندو خۆی بینیەوە لەبەردەم ئەو ڕاستیەی کەلێی ڕای دەکرد، نەیتوانی لەوە زیاتر دوابکەوێت بۆیە موسوڵمان بوو شایەتمانی هەقی هێنا(أشهدأن لااله الا الله وأشهد أن محمدارسول الله) . ناوی خۆشی کرد بە محمد أسد.. محمدی شێر، بەڕاستی وەك شێربوو بۆ خزمەتی ئیسلام و بەرگری کردن لێی.. ئەمەش بەلگەیەکی ڕوونە کە هەموو کەس بەشی خۆی خێری تیایە گرنگ ئەوەیە بواری بۆ بڕەخسێت و دەربکەوێت..

پاش موسوڵمان بوونی حەجی ماڵی خوای کردوو بەشداری جیهادی عمر المختاریشی‌کردو دژی داگیرکەران جەنگا .تنجا چوو بۆ پاکستان و سەردانی شاعیری گەورەی ئیسلام دکتۆر محمد ئیقبال ی کرد، تنجا بوو بە سەرۆکی پەیمانگای دیراساتی ئیسلامی لە لاهور و چەند پەڕاوێکی نووسی وەك: (الاسلام علی مفترق الطرق) و (الطریق الی مکة)، هەروەها مانای قورئانی لێکدایەوە بە زمانی ئینگلیزی و فەرموودەکانی بوخاریشی کرد بە ئینگلیزی.

محمد أسد دەڵێت: ئیسلام وەك نوورێك دزەی کردە ناو دڵی تاریکمەوە بۆ ئەوەی هەتا هەتایە تیا بمێنێتەوە، ئەوەی ڕایکێشام بەرەو ئیسلام ئەوەبوو کە ئیسلام بینایەکی گەورەی تەواوی جوانە کەناتوانرێ بە تەواوی وەسف بکرێت، بینایەك کە هەر بەشێکی تەواوکاری

بەشەكانی تریەتی، تا ئێستاش ئیسلام گەورەترین هۆكاری هەستانەوەی تیایە هەرچەند ڕێگری زۆریشی لە ڕێدابێت..

بەڕاستی ئیسلام مرۆڤ دەبات بەرەو یەكتاپەرستی لە هەموو لایەنێكی ژیاندا، وەگرنگی نەدات بەدنیاو بە ئاخیرەت وەك یەك، گرنگی ئەدات رۆح و جەستە، بە تاك و بە كۆمەڵ، ئیسلام ڕێنمایمان دەكات كە چاكترین سوود وەرگرین لە تواناكانمان، ئیسلام ڕێگایەك نیە لە ڕێگاكان بەڵكو تاكە ڕێگایە، پێغەمبەریش ﷺ كە ئەم ڕێنماییانەی هێناوە ڕێنمایكارێك نیە لەڕێنماییكاران بەڵكو تاقە ڕێنماییكارە كەكەس ناتوانێت هاوشانی بێت .

پێغەمبەر ﷺ ئەو پایەبەرزەیە كە خواناردی ڕەحمەت بێت بۆ عالەم، جا ئەگەر ئێمە شوێنی نەكەوین، ئەمە ئەوە دەگەیەنێت كە ئێمە ڕەحمەتی خوامان ناوێت .

ئیسلام فەلسەفەیەك نیە، بەڵكو بەرنامەی ژیانە و، لەناو هەموو ئایینەكاندا تەنها ئیسلام ڕایدەگەیەنێت كە مرۆڤ دەتوانێت خۆی كامیل بكات لە ژیانی دونیادا، هەروەها تەنها ئیسلامیشە كە بوار بۆ مرۆڤ دەڕەخسێنێت كە خۆشی لە ژیان ببینێت و خۆشیە ڕۆحیەكانیشی لەدەست نەدات .

لە ئیسلامدا پێویستە لەسەرت كە تادوا پلە سوود لە ژیانت وەرگریت و تواناكانت بخەیتە كارو هاوكاری خەڵكانی تریش بكەیت كە سوود لە تواناكانیان وەرگرن..

ناویراو باسی كاتی گەڕانەوەی دەكات لە عەرەفات و دەڵێت: ئەوا ئێمە بەپەلە دەگەڕێینەوە بە خۆشیەكی زۆری بێ سنوورەوە، با دەنگێكی خۆش ئەدات بەگوێمدا، تۆ ئیتر غەریب نابیت.. ئەوە براكانمە لەلای ڕاست و لای چەپمەوە، هەرچەند هیچیان ناناسم، كەچی هیچیان غەریب نین لەلام !! ئێمە هەموو لە یەك ڕێڕەوداین و وەك یەك لاشە دەڕۆیین بەرەو یەك ئامانج، لە دڵماندا ئەو بڵێسەی ئیمانە هەیە كە لەدڵی هاوەڵانی پێغەمبەردا هەبوو، براكانم ئەزانن كە كەمتەرخەمیان هەیە بەرامبەر ئاینەكەیان، بەڵام هەر لەسەر پەیمانن ووەعدو پەیمانی خۆیان دەبەنە سەر..

(لبيك اللهم لبيك).. تەنها شت كە لە عەقڵمدا گوێم لێیەتی دەنگی (لبيك)ە .

ئنجا چووم بۆ تەواف وبووم بە بەشێك لە لافاوێكی بازنەیی !!بووم بە بەشێك لە جوولەیەك لە خولگەیەك دا!! خوولەكەكان پێپەڕین.. زەمەنیش هێدی بووەوە.. ئەم شوێنەش بووە تەوەرەی عالەم..

ئنجا محمد ئەسەد تیشك دەخاتە سەر ڕزگاربوون لەو واقیعە خراپەی کەتیادەژین و دەڵێت: (ڕزگابوونمان نیە لە شوورەیی ئەو دواکەتوویەی تیایا دەژین مەگەر بەیەك ڕێگا، ئەویش ئەوەیە ئەبێ هەست بە خۆمان بکەین کە لە چیدا دەژین وشەوو ڕۆژ لەبەرچاومان بێت و تاڵاوی بچێژین.. ئنجا ئەبێ بە پێوەرو پێوانەی عەقڵی ڕۆژئاوا سەیری ئیسلام نەکەین، پێویستە بزانین کە ئیسلام خۆی پێوەرو تەرازووی خۆی هەیەو لە ئیسلامەوە سەیری دنیا دەکەین.. هەروەها دەبێت بە هوشیاری و عەزیمەتەوە کار بە سونەتی پێغەمبەر بکەین)..

لە کۆتایدا ئامۆژگاریمان دەکات کە (دەبێت موسوڵمان بەسەربەرزی بژی، وە ئەبێت بیسەلمێنێت کە نموونەیەکی باڵاو بەرزە، وە ئەبێت شانازی پێوەبکات کەوایە و ئازایانە ڕایبگەیەنێت)..[1]

بیست و دوو: مسوڵمان بوونی بەڕێوەبەری دریم پارکی ئەمریکی

ئەوەی کەسەرنجی ڕاکێشام بۆلای ئیسلام وتەی شۆفێرەکەم بوو کەناوی (ئەیمەن)بوو پێی وتم: (تۆدڵت باشە هەروەك دڵی مسوڵمانان) لێرەوە کەوتمە لێکۆڵینەوە و بەدواداچوون لەبارەی واتای ئیسلام و لەسەریم خوێندەوە تا مسوڵمان بوونی خۆم ڕاگەیاند، وەهیچ بەربەستێکم بۆ دروست نەبوو، پاشان بە کەسایەتی گەورەمان یوسف سەرسام بووم و بۆیەناوی خۆم نا یوسف لەوەش کە لەپێشتردا کردوومە پەشیمان نیم، بەڵام هەرگیز ئەو کات بەم گیانەوە نەژیاوم کەئێستا ئەژیم ئیسلام شتێکی نوێی پێبەخشیم تیایدا باوەڕم بەقەزاو قەدەر هێنا و ڕەمەزان بەڕۆژوو بووم و هەروەها بەجەژنە نوێکان دڵخۆش بووم و نیەتمە سەردانی ماڵی خوابکەم و هەروەها کەسانی تریش بۆ ئیسلام بانگەواز بکەم.

بەم شێوەیە مستەر ولیم یان (یوسف) چیرۆکی مسوڵمان بوونی خۆی ئەگێڕێتەوە بۆ زیاتر ئاشنا بوون پێی ئەم دیدارەمان لەگەڵدا ساز کرد.

سەرەتا ئەمانەوێت بتناسین؟

ناوم ولیەم فرنسیس یوسف کیلی و بەرەگەز ئەمریکیم لە ولایەتی نیوجرسی لە ساڵی (١٩٤٦) دا لەدایك بووم و تیایدا گەورەبووم و زانکۆی (لیلاتۆفا) لە ولایەتی پەنسلڤانیا

١- موسوعة الإعجاز العلمي في القران والسنة..

ئابووریم تەواو کردوە و بەڕێوەبەری کۆمپانیای دڵنیایی لەسەر ژیان بووم بۆ ماوەی (١٠) ساڵ لەویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا پاشان چوومە ناو بواری پیشەسازی بۆماوەی بیست ساڵ و ئێستاش بەڕێوەبەری شاری دریم پارك م کەیەکێکە لە پرۆژەکانی دریم لاند ە لەپێشتردا خێزانم پێکەوە ناوە بەڵام بەبێ ئەوەی منداڵمان ببێت لە یەکتری جیابووینەوە وەلە ساڵی (١٩٩٩)دا سەردانی میصرم کردووە.

- گۆڕان لەژیانتانداچی‌یە؟

کاتێك هاتم بۆ میصر من لەڕۆژئاوا لەسەر ئەوە ڕانەهاتبووم کە کاتێك خەڵکیم ئەدی گوێیان لەبانگە لەیەك شوێندا کۆدەبوونەوە و نوێژیان ئەکرد ئەمە بەلامەوە زۆر سەرسوڕهێنەر بوو لەسەرەتادا، پاشان چەند ئەندازیارێك و هاوڕێیانم لەمیصر کەوتنە قسە بۆکردنم لەبارە ئیسلامەوەو هەستم بەوەکرد کەئمانە لەناو دڵیاندا جۆر ئارامیەکی جۆری هەیە کەلەپێشتردا هەستم پێنەکردبوو کەهەرئەمەشە هۆکاری دەستگرتنیان بەم ئاینەوە، ئەمەش وای لێکردم کە بیربکەمەوە لە ئیسلام و هەروەها لەبارەیەوە بخوێنمەوە و بەراوردی بکەم بە مەسیحیەت، لەڕێگای خوێندنەوەم و ئەو ئەزموونەش کە لە ڕێگای هاوڕێ مسوڵمانە کانمەوە هەستم پێی ئەکرد بوم بەمسوڵمان، لەگرنگترین ئەو کتێبانەی لەبارەی ئیسلامەوە خوێندمەوە بریتی بوون لە کتێبەکانی [تفسيرمعاني القران] بەزمانی ئینگلیزی و کتێبی (دين الحق) و (الزواج في القانون الاسلام) و چەندین کتێبی تر کە شەرحی ئیسلامی ئەکرد، هەروەك من هەموو کاتێك قورئانێکم پێیە و هەڵ ئەدەم زمانی عەرەبی فێربیم تا بتوانم قورئانی پیرۆز بخوێنمەوە.

- چۆن مسوڵمان بوونی خۆتت ڕاگەیاند؟

لەپێش مسوڵمان بوونمەوە لەبارەی ئیسلامەوە بیستبووم بەڵام بەشێوەیەکی تەواونا، وەپاشان کەوتمە خوێندنەوەی جدی لەسەری و هاوڕێ مسوڵمانەکانشیم پێیان ڕاگەیاندم گرنگ ترین شت لەبارەی ئیسلامەوە لەسەرەتادا بریتی‌یە لە مانای ساناو ساکار و مەرج نیە بنەماو ڕێساکانی بەقوڵی بزانیت لەسەرەتادا، پێیان وتم ئەگەر چەند شتێکی قورس و گران هەبێت لەلات ئەوە لەدواییدا بەرەبەرە ڕادێیت و تێی ئەگەیت و ئەیزانیت، مسوڵمان بوونی خۆمم لە پێش ڕەمەزانی ساڵی ڕابردوو ڕاگەیاند و چووم بۆ ئەزهەر و بۆئەوەی منیش وەك مسوڵمانانم لێبێت لە هەموو شتێکدا و ناوەکەی خۆشم نەگۆڕی بەڵام پاشگری یوسف م بۆزیاد کرد لەبەرئەوەی من سەرسام بووم بە کەسایەتی گەورەمان یوسف و لەپێش و لەپاش مسلمان

بوونمەوە لەبارەیەوە خوێندمەوە و ڕێزم لێی گرت و ناوەکەیم خۆش ویست بەڵام ناوی خۆمم نەگۆڕی لەبەرئەوەی ئەوە ناسناوی باوکم بوو بەهەرحاڵ من ئێستا شانازی بەهەردوو ناوەکەوە ئەکەم.

هەڵوێستی خیزانەکەت چۆن بوو لەبارەی گۆڕانی ئاینەکەتەوە؟

باوکم و دایکم بۆ خۆیان مەسیحین و هەروەها منیشیان زۆر خۆش ئەوێت کاتێک کە مسوڵمان بوونی خۆمم پێڕاگەیاندن بەهۆی ئەوەی کەهیچیان لەبارەی ئیسلامەوە نەئەزانی چووبوون بۆ کەنیسەو چەند پرسیارێکیان لەقەشەکردبوو لەبارەی ئەم ئاینەوە و سەرەنجام پێیان وتم تائەو کاتەی تۆدڵت سپی بێت و نەفسێکی باشت هەبێت و ئەم ئاینە نوێیەش هیچ ئەمانەت پێنەگۆڕێت ئێمە لاریمان نیە لێی، هەرچی هاوڕێیەکانیشمە ئەوان دڵنیابوون لەوەی کەئەم ئاینەم بۆیە هەڵبژاردووە تا زیاتر دڵ و دەروون چاك نەکات و هەروەها باوەڕم زیادنەکات بۆیە هەڵوێستەکەیان وەرگرت بەڵام بەباشی تێنەگەیشتن.

- ئایا بەمسوڵمان بوونت هیچ بەربەستێکت هاتەڕێ؟

کاتێك بووم بەمسوڵمان هیچ ڕێگرییەکم تووش نەبوو وە لەلایەن کەسانی دەوروبەریشمەوە قبولکرا بەڵام باش لێ تێنەگەیشتن سەیرم ناکەن ئێمە لە ڕۆژئاوادا کاتێك کە نوێژئەکەین بۆنمونە بەڵکو ئەوان تەنها سەیری لایەنی توندوتیژی ئەکەن لای مسوڵمانان و هۆکارەکانی ڕاگەیاندن شتایێکی زۆر ناڕاستیان بۆ ئەگوازنەوە و وێنای ڕاستەقینەی ئیسلام باس ناکەن، کە ڕەگەزپەرستی و توندوتیژی هیچی پەیوەندی بەئیسلامەوە نیە بەڵام بەداخەوە ڕۆژئاوا ئەوە نازانێت و جگە لەمەش هیچی تر نابینن، من لەئەمریکادا هیچ توشی گرفت نەبووم بەهۆی مسوڵمان بوونمەوە بەڵام هەندێ جار ڕوویەڕووی خەڵکانێك دەبمەوە کە لە هەڵوێستی من تێناگەن.

- چۆن فێربووی بنەماکانی ئاینی ئیسلام جێبەجێکەیت؟

بەداخەوە نەمتوانی فێری زمانی عەرەبی ببم بەڵام پێیان وتم مادەم تۆ لەبەردەم خوای گەورەدا دەوەستیت لەکاتی نوێژەکاندا و دڵی خۆتی بۆدەکەیتەوە ئەوە نوێژەکەت درووستە، من کاتێك ئەڵێم الله اکبر وا هەست ئەکەم کە من لە خوای گەورەوە زۆر نزیکم و نوێژەکەشم وەرگێراوە هەروەك زانایانی ئەزهەر پێیان وتم کەبابەتەکە بۆ خۆی هەنگاو بەهەنگاو دێت، هاوڕێیانی مسوڵمانم زۆر نوێژم پێئەکەن، بەڵام من کاتم زۆر نیە بۆ فێربوونی زمانی عەرەبی

چوونکە ڕۆژانە (١٢) بۆ (١٦) کاتژمێر کار ئەکەم بەنیسبەت ڕۆژووگرتنیشەوە کارێکی ئەوتۆ گران نیە بەلامەوە چوونکە من لەڕێگای کارەکەمەوە ڕاهاتووم لەسەر خواردن نەخواردن هەرچەندە لەسەرەتاشدا چەند کێشەیەکم بۆ درووست بوو بۆ دوورکەوتنەوە لەخواردن لەماوەی بەڕۆژووبووندا بەڵام الحمدلله ڕاهاتم و نیەتە سەردانی ماڵی خوابکەم بەهاوڕێیەتی خێزانەکەم (منی) کە پاش مسوڵمان بوونم بووین بەهاوسەر و ئێستا من زۆر دڵخۆشم بەم ژیانی خێزانداری‌یەی ئێستام .

- چ تازەگەری‌یەك هەیە لە ژیانتاندا لەپاش مسوڵمان بوونتەوە؟

ئیسلام هێزی پێبەخشیم و وای لێکردم کە لە هیچ کەسێك نەترسم لە خوانەبێت، گرنگیش بەهیچ کێشەیەکی دنیایی نەدەم هەرچی‌یەك بێت هەتا ئەوکاتەی کە ئەو کێشەیەکی دنیایی بێت و پەیوەندی بەدواڕۆژەوە نەبێت و کارنەکاتە سەر ژیانمان لەپاش مردن، ئەمەشە کە تێبینیم کردووە لە ڕێگای هەڵس و کەوتمەوە لەگەڵ هەندێك لە هاوپیشەکانمدا، بۆنمونە لەپاش ئیسلام بوونمەوە خوشکە پچووکەکەم مرد ئەمەم بەسانایی پەسەند کرد چوونکە زانیم ئەمە لەخواوەیە، پێویستە لەسەرم کە باوەڕ بە قەزاو قەدەر بکەم، وەئەگەر ئەمە لەپێش مسوڵمان بوونمدا بووایە ئەکەوتمە پرسیار کردن لەسەری و بەرەنگار بوونەوە و کەئەمە چۆن ڕوویداوە و چۆن وادەبێت.

ئایاهیچ جیاوازیەك دەبینی لەنێوان ئیسلام و مەسیحیەتدا؟

بەڵێ جیاوازی زۆر هەیە، ئیسلام هێمنی و ئارامی و ئاشتی پێبەخشیم، ئیسلام ئەو ئاینەیە کەوەك خۆی ماوە، بەڵام ئاینی مەسیحی گۆڕانکاری تیا کراوە و دەستکاری دەقەکانیشی کراوە لەلایەن قەشەو کاهینەکانەوە، تیایاندایە کەعیسابەخوا ئەزانێت کەئەمەش هەڵەیەکی گەورەیە چونکە عیسا بەندە و پێغەمبەری خوایە، ئێمە وەك مسوڵمان باوەڕ بەسەرجەم ئەو پێغەمبەرانەدەکەین و پێشمان وایە کە عیسا یەکێکە لەپێغەمبەرانی خوایگەورە، باوەڕبەو ئاینە ئەکەین کەئەو هێناویەتی بەڵام مەسیحیەکان تەنها باوەڕبەمەسیح ئەکەن و باوەڕیان بەهیچی تر نیە.

بیست و سێ: بانگ کلیلی هیدایەتی ئەکتەرێکی ئەلبانی بەناوبانگە

ڕازیبوونی بەوەی کەرۆلی پالەوان ببینێ لەفیلمی (خۆشەویستی پەرستشدا)و وەهەولدانی بۆ دیراسەکردنی کەسایەتی و لایەنی دەروونیی پالەوانی مسولمانی فیلمەکە هۆکاری سەرەکی بوو لە گۆڕانی ڕێڕەوتی ژیانی ئەکتەری بەناوبانگی ئەلبانی میروشی قاباشی و پەسەندکردنی فەرزەکانی ئیسلام لەلای و ڕەمەزانی سالی ١٤٢٥ك یش یەکەم ئەزموونی ڕۆژوو گرتن بوو لەژیانیدا .

بابەتی ئەم فیلمەش کەبووە هۆی مسولمان بوونی (میروشی قاباشی) گەورە ئەکتەری ئەلبانی، باس لە چیرۆکێکی ڕاستەقینەئەکات لەبارەی گەنجێکی ئەلبانی کە خوێندنی لەیەکێك لەئامادەیی یە ئاینی یەکان تەواو کردووە و پاشان لە یەکێك لەمزگەوتەکانی شاری بیرات لەباشووری ئەلبانیا وەك بانگ دەر دادەمەزرێت بەلام قەدەر وائەبێت کەسیستەمی شیوعیەت لەو ولاتەدا دێتەسەر حوکم لە سالی (١٩٦٧) دا و فرمانی ئەوە دەرئەکەن کەنابێت هیچ دیاردەیەکی ئاینی هەبێت و زۆرێك لە مزگەوتەکان دەڕووخێنن و تێکی ئەدەن.

ئەم گەنجە وەك پێشەواکانی تر سوور ئەبێت لەسەر ئەوەی کەنوێژەکانی خۆی بکات و هەروەها خەلکی بانگ بکات بۆلای ئیسلام و درێژە بدات بە پەرستشەکانی لەزینداندا بۆیە پاش ئەوەی (٨)سال لەزینداندا تەواو ئەکات لەبەر سوور بوونی لەسەر بەندایەتی نیزامی شیوعی ئەلبانی (٨) سالی تریشی بۆدووبارە ئەکاتەوە.

پەیامنێری ئیسلام ئۆنلاین لەبەلقان ئەلێت هۆکارەکانی ڕاگەیاندنی ئەلبانی گرنگیەکی زۆر ئەدەن بەبلاو کردنەوەی ئەو گۆڕانکاری یەی بەسەر ژیانی ئەو ئەکتەرەدا هاتووە لەدوای مسولمان بوونیەوە بتایبەتی کە ئەمە کەسایەتی یەك بووە لەسەردەمی شیوعیەت دا گەشەی کردووە و پەروەردە بووە و بۆی ئاسان و گونجاو نەبووە وەك ئەلبانی یەکانی تر کە لەئیسلام شارەزا ببێت هەروەك باوك و دایکی مسولمان بوون .

بۆیە قاباشی ئەیویست کە لە کەسایەتی و لایەنی دەروونی ئەم گەنجە مسولمانە ئەلبانیە تێبگات کە (٨) یال زیندانی پێ باشتر بوو لە وەی کەلە نوێژ و بەندایەتی بۆخوای گەورە داببڕێت.

ئیدی قاباشی لێرەوە دەستی کرد بەخوێندنـەوەی کتێبـە ئیسـلامیەکان و خـۆی ڕاهێنـا لەسەر بانگ دان لەڕێگای کڕینی چەند کاسێتێکی بانگ دانەوە بەچەندین جۆر دەنگـی جیـاواز و ئەوەی ڕەت کردەوە کە دەرهێنەرەکەی پێشنیاری بۆی کرد لـە فیلمەکـەدا بـانگ بـە کاسێت دابەزێت، بەڵکو جەختی لەسەر ئەوە کردەوە کەئەبێت بانگەکە بـەدەنگی خـۆی بێـت، ئەمـەش ئەك لە خۆشەویستی بۆ بانگەکە بەڵکو لەبارەی ئەوەی کەزۆر بەتەنگ جـوانی وریـك و پێکـی و کامڵ بوونی کارەکەیەوە بوو، ئەمەش زیاتر پـاڵی پێوەنـا تالـە ماناکـانی بـانگ بکۆڵێتـەوە و تەنها بەوە واز نەهێنێت کە لەبەری بکات و بیلێتەوە.

ڕۆژنامە ئەلبانی‌یەکان بـاس لەوەئەکـەن کـە چـووە بـۆ مزگـەوتی (طبـاق) لەپایتـەختی ئەلبانیا (تیرانـا) بـۆ زانیـاری لـەبارەی ئیمـامی ئـەو مزگەوتـەو نوێژکەرانـەوە و وەبـۆ پرسـیار لێکردنیـان لـەبارەی ئیسـلامەوە و وەچـۆنیەتی ڕۆژبەسـەربردنی مسـوڵمان، نـووری خـوایی چووەتەدڵی، دیارە کەسانی ئەم مزگەوتەش لەوانە (إمام الفیس) و (بلیـدار مفتـاری) جێگـری مفتی ئەلبانیا بەخێر هاتنێکی گەرمیان لێی کردووە و وەڵامی تەواوی پرسیارەکانیان داوەتەوە لەبارەی ئوصولی ئیسلام و سروشت و دەوری بانگ دەر و وەبەهای ئیمان و ئەخلاق بەنیسـبەت مسوڵمانەوە .

لەماوەی سـاڵ و نیوێکدا لەهاتوچۆی بەردەوامی قاباشـی بـۆ ئـەم مزگەوتـەو گـوێگرتنی بەردەوامی لە وانەکان و هـەروەها ووتـاری هـەینی، وای لێکـرد کـە سەرسـوڕمانێکی یـەکجار گەورەی هەبێت لەبارەی ئەوەی کەلە بارەی ئیسلامەوە ئیبیست بۆیـە ئەمـە کاریگـەری باشـی لەسەر دەرونی درووست کرد، کەبەتێپەڕبوونی کات زیاتر ئەبوو بۆیە لەپاش تێپـەڕبوونی شـەش مانگ بڕیاریدا کە التزام بکان بەڕێساکانی ئیسـلامەوە و وە پارێزگـاری لەنوێـژەکانی بکـات و لەکاتی خۆیدا بەئەنجامیان بگەیەنێت و بەکۆمەڵ و لەمزگەوت.

پاش ئەمانەش لە شـوێنێکی چۆڵەوانیدا و لەبـەردەم ئیمـام دا تـوانی بەشـێوەیەکی زۆر باش بانگ بدات بەجۆرێك کەئیمام تەوەقعی نەئەکرد و بەم جۆرە بەردەوام بوو تا لە ڕەمـەزانی ساڵی (١٤٢٥)ی کۆچی دا بۆیەکەم جار لەژیانیدا بەرۆژوو بوو.

قاباشـی باسـی لـەوە کـرد کـەزۆر بەداخـە بـۆ ئـەوەی کەچـۆن هۆکارەکـانی ڕاگەیانـدنی ناوخۆیی و جیهانی بەردەوام لەهەوڵی ناشرین کردنی ئەم ئاینە پیرۆزەدان و جەختی لەسـەرئەوە کردەوە بۆزانینی ڕاستێتی ئەم دینە و بەدرۆخستنەوەی ئەو تاوانانەی کە دەدرێتەپاڵ ئەم دینـە

هێندەبەسە کە مرۆڤ چەند کتێبێکی کەم بخوێنێتەوە یاخود پرسیار لە چەند کەسایەتی‌یەکی دیاری ئاینی بکەن .

هەروەها بەڵگەی ئەمەش بەوە ئەهێنێتەوە کەئەو لێبوردنە ئاینی یەی کەچەندین سەدە لەنێوان ڕژڵەکانی ئەلبانیا هەبووە لەمسوڵمان و مەسیحی کاسۆلیك و ئرسۆدۆکسی چۆن فەزلەکەی بۆئیسلام دەگەڕێتەوە کە مسوڵمانان زیاتر لە ٧٠٪ ی گەلی ئەلبانی پێك ئەهێنن.

هەروەها لەسەر قسەکانی بەردەوام دەبێت و دەڵێت: پێویست ناکات من زۆر ئیسلام بناسێنم بەڵام هێندە ئەڵێم هەروەك چۆن سەحرا پێویستی بەئاو هەیە ئاواش لەم سەردەمەی ئێستاماندا پێویستیمان بەئیسلام هەیە، ئێستا من لەئیسلام تێگەیشتم، بەڕاستی فیلمی خۆشەویستی پەرستش هۆکاری سەرەکی بوو بۆ ناسینی ئیسلام، ئێستا تێئەگەم کە ئیسلام چەندە بۆ مرۆڤ و کۆمەڵگا گرنگە.

قاباشی لەساڵی (١٩٩٧)دا خەڵاتی باشترین ئەکتەری لە مهرەجانی قاهرەی دەولی بۆ فیلم و شانۆگەری وەرگرت و ئەمەسەرباری ئەوەی کەچەندین خەڵات و مەدالیای‌تری جیهانی وەرگرتووە.

هەروەها باسی ئەوەئەکات کە لەساڵی (١٩٤٣)ز دا کاتێك شیوعیەکان حوکمیان لەئەلبانیا گرتەدەست بەسەرکردایەتی ئەنوەر خۆجە کە بەتەواوی هەوڵی ئەوەی ئەدا کە ئیسلام بسڕێتەوە بەپاڵپشتی سیستەمی ستالینی ئەوکات و، ئەنوەر خۆجە دیوارێکی ناسنینی بەدەوری ئەلبانیادا کێشاو وای لێکرد کەلەهەموو جیهان دابڕێت، و ئەلبانیای لەتاکە دەوڵەتی ئیسلامی ئەوروپی یەوە کرد بەتاکە دەوڵەتی بێدینی نەك هەر لەئەوروپا بەتەنها بەڵکو لەهەموجیهانیشداو، دژی هەموو ئاینەکان ئەجەنگا و، لە ماوەی ئەو ساڵانەی حوکمیدا زۆر بڕیاری دا بەوەی کە نابێت ڕێساکانی ئاین بەهیچ جۆرێك جێ بەجێ بکرێت وهەروەها بە گۆڕانی مزگەوتەکان بە مۆزەخانە و مەخزەن و شوێنی بازرگانی و هەروەها بە شوێنی سەما کردن.

بیست و چوار: ئەو ئەمریکی‌یەی لەپاڵ دیواری کەعبەدا مرد

کاتێك چوو بۆ عەرەبستانی سعودی هەرگیز لەخەیاڵیدا نەبوو کە بیر لەئیسلام بکاتەوە، ئەو فەرمانبەرێکی گەورەبوو لەکۆمپانیایەکی گەورەداو هەروەها شوێنێکی یەکجار دیاریشی هەبوو وە ژیانیشی پڕبوو لەکاری جدی و ڕێك و پێك و ئەمەش وای لێکردبوو کەچەندین بڕوانامەی بەدەست هێنابێت و هەروەها چەندین پیادا هەڵدان و وەسفیشی هەبێت لەلایەن لێپرسراوانی گەورەی کۆمپانیاکەی و هەروەها دەوڵەتەکەشی یەوە کە ئەمریکایە .خۆی لەم بارەیەوە ئەڵێت (پێش ئەوەی بێم بۆ ریاض لێپرسراوێکی گەورە بووم لە کۆمپانیایەکی ئەمریکیدا ئەوەی بیرم لێنەکردبێتەوە ئاین و دەق و ڕێساکانی بووە، ژیانم هەمووی ماددە و کارکردنێکی وەزیفی سەرکەوتووانە بووە و لەکاتی پشووەکان و ئیجازەکانیشم دا ئەچووم بۆ ڕابواردن و هەروەك زۆرێك لە ملیۆنەها مرۆڤ لەم جیهانەدا کە ژیانیان بەم جۆرە بەسەردەبەن.

چەندین مانگم بەسەربرد لەکارە نوێیەکەمدا لەشاری ریاض و بەڕاستی ڕۆچووبووم لەبارودۆخی کارەکەمدا و خەریکی ئەرکی خۆم بووم ، ئارەزووی یەکەمم بریتی بوو لەوەی کەسەرکەوتن بەدەست بهێنم تا زیاتر جێگای خۆم ڕۆشن بکەم لەو کۆمپانیایەی کارم تیادا دەکرد و جێگایەکی دیاریش لەناو سەرکەوتووەکانی وڵاتە گەورەکەمدا بۆ خۆم بگرم ئەو وڵاتەی کە کۆنترۆڵی هەموو جیهانی کردووە بە هێزی سەربازی خۆی و بەدەست خستنە ناوکارو باری خەڵکی وڵاتانی تر.

ڕۆژێکیان لەکاتی پشووداندا دانیشتبووم، بۆ یەکەم جار بینیم کە ژمارەیەکی زۆر لە سعودی و غەیرە سعودی ڕوونەکەنە مزگەوتێکی گەورەی نزیك بەو شوێنە، کە گوێم لەبانگ بوو هەستم بەشتێك کرد کەپێشتر هەستم پێی نەکردبوو، خۆشیەك بەلەشم دا هات کەناتوانرێ وەسف بکرێت، لێرەوە لەبیرم دا پرسیارێك درووست بوو: بۆچی ئەم خەڵکە بەم شێوەیە ئەکەن، چ شتێك پاڵ بەمانەوە ئەنێت بەم جۆرە ڕوو بکەنە مزگەوت، هەروەك ئەوەی کە پێش برکێ بکەن بۆ شوێنێك کەپارە و دیاری بەنرخیان بدەنێ.

ئەم پرسیارە کاریگەریەکی قووڵی لە دەروونمدا درووست کردو، پاڵی پێوەنام کە گرنگی بدەم بە موتابەعەکردنی زیاتر، کاتێك گوێم لێبوو ئیمامەکە وتی (السلام علیکم) سەیری دەرگای مزگەوتەکەم کرد بینیم کە نوێژکەرەکان بە هورووژم لەدەرگاکە دێنە دەرەوە و، بەجۆرێك

هەندێکیان لەگەڵ هەندێکی تریاندا قسەی دەکرد کە ئەمە کاریگەری لەدەروونمدا درووست کردو، خۆمم بینی کەبەدەنگی بەرز ئەڵێم: ﴿ئای لەو سیستەمە جوان و گەورەیە﴾ ئەمەش سەرەتای چوونە ناوەوەم بوو بۆ ناو جیهانی جوانی ئیسلام و لەپاش ئەمەش هەموو شتێك فێربووم و وەڵامی ئارام بەخشم دەست کەوت بۆ زۆرێك لەو پرسیارانەی کەئەو رۆژە پرسیم و من تووڕەبووم، کاتێك لە بازارەکانی (ریاض)دا دەسوڕامەوە ئەمویست کە شتێك بکڕم بەپەلە بەڵام بینیم سەرجەم شوێنەکانی شت فرۆشتن دەرگاکانیان داخراون، هەرچەند هەوڵمدا کە خاوەنی یەکێك لەو شوێنانەی شتم لێی ئەکڕی ڕازیبکەم بەوەی کە بووەستێت تۆزێك و چاوەڕوان بکات بەڵام ئەو پشتی تێکردم و وتی إنشاءالله دوای نوێژ، لەوکاتەدا زۆر توڕەبووم و وام ئەبینی کەئەوە کارێکی ناشرینە کەئەیکەن بەڵام پاش ئەوەی مسوڵمان بووم زانیم کە ئەوە چ پاڵنەرێکی دەروونی یە لەناو دەروونی ئەو بازرگانەدا کەپاڵی پێوەدەنێت بەو شێوەیەبێت.

ئەم ئەمریکی‌یە سپی پێستە کە خوای گەورە دڵی ڕووناك کردەوە بەنوری باوەڕ، وە هەستی بەشیرینی باوەڕکرد، دەستی کرد بە قسەکردن بۆ هاوڕێکانی لەبارەی ئەو هەستە هەڵچووە جوانەی کە لایەنەکانی ەدروونی گرتۆتەوە، وەئەو خۆشی یەی کە هەرگیز لەپێشتردا هەستی پێنەکردووە، وەپاش تێپەڕبوونی دوومانگ بەسەر مسوڵمان بوونیدا ئاۆەزووی سەردانی ماڵی خوای کرد بەمەبەستی عەمرەکردن و نوێژکردن ڕاستەوخۆ لەبەرامبەر کەعبەدا، وەکاتێك چوو دوو هاوڕێی کارەکەی کە سعودی بوون لەگەڵیا بوون، کە کاتێك گەیشتە کەعبە ئیدی تەواو ڕۆچوو لەبەندایەتی و بەرزکردنەوەی گیانی ڕۆحی خۆیدا و چەندین دیاردەی سەیریان لێبینی بوو لە بەندایەتی و دوعاکردن و گریان داو بە دوو هاوڕێکەی ووتبوو چەندین خەڵك لەم جیهانەدا هەیە کەلەم کەش و هەوا ڕۆحی‌یە گەورەیە بێبەشن. پێش نوێژی خەوتنان عەمرەکەی تەواو کردو زۆر سوور بوو لەسەر ئەوەی لەکاتی نوێژەکانیشدا لە ڕیزی یەکەمدا بێت، ئەم ئەمریکیە مسوڵمانە لەحاڵەتێکی زۆر عەجیبدا بوو لەخشوع.

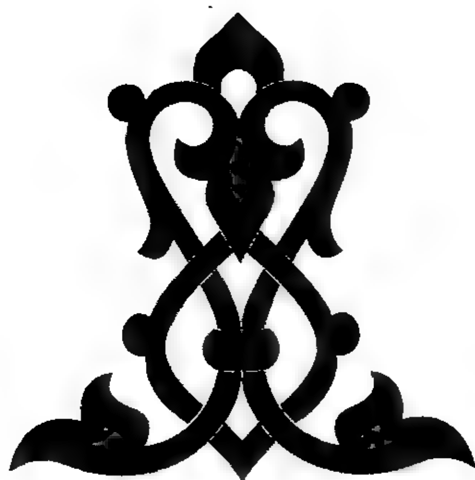
یەکێك لەهاوەڵانی ئەڵێت: کاتێك هەستاینەوە لە تەحیاتی یەکەم هەڵنەستایەوە، واگومانم برد لەدەرەنجامی ڕۆچوونی لەخشوعدا لە حاڵەتی ڕۆحی گەورەدا بیری چۆتەوە هەستێتەوە، بۆیە دەستێکم دا لەسەری تا بەئاگای بێنمەوە کە هەستێتەوە بەڵام هیچ جووڵەیەکی نەکرد و، کاتێك چووینەوە رکوع بینیم بەلای ڕاستدا خەریکە دەکەوێت، ئیمام

سەلامی نەدایەوە تا تەواو بۆمان دەرکەوت کە گیانی سپاردووە، باشترین گیان دەرچوون، ئەو ڕۆح و گیانەی کە پەیوەستیەکی زۆر گەورە و ڕاستگۆیانەی بەخوای گەورەوە هەبوو لەو شوێنە پاك و بەرزەدا، بەرز بووەوە بۆلای خوای گەورە. هاوڕێکەی دەڵێت: بەڕاستی هەستم بە فەزڵ و گەورەیی خواکرد بەسەر ئەو پیاوەوە خواڕەحمی پێبکات، ئەو کات بەتەواوی هەستم کرد بە مانای قوڵی باشی کۆتایی، لەبەردەمدا بەڕاستی فەرموودەکەی پێغەمبەر ﷺ خۆی دەنواند کە ئەیفەرموو لەبارەی پیاوێکەوە کە کاردەکات وەك خەڵکی ئاگر تائەو کاتەی کە لەنێوانی ئەوو ئاگردا تەنها باڵێك دەمێنێت و پاشان کتابێکی پێش ئەکەوێت و دەست ئەکات بەکارکردن وەك خەڵکانی بەهەشت ئەچێتە بەهەشتەوە، منیش ئەم پیاوە ئەمریکیەم ناسی لەپێشدا کە بێباوەڕ بوو پێش ئەوەی کە مسوڵمان بێت و، کاتێك کە مسوڵمان بوو بینم چۆن دەم و چاوی گۆڕا و خشوعم تیادا بینی لەنوێژەکانیدا و بینیشم کە لە ساحەی حەرەمی مەکەی پیرۆزدا و، بینیم کە کفن کراو شارایەوە و لەمەکەش نێژدرا پاش ئەوەی ئیزنی کەس و کارەکەی وەرگیرا لەئەمریکا .

یەکێکیتر لەهاوڕێکانی دەڵێت: پاش ئەوەی کە ئەم هەواڵە لەلای هاوڕێکانی بڵاو بۆوە یەکێك لەهاوڕێ ئەمریکی یەکانی وتی من بەڕاستی بەغیلی بەو مردنە ئەبەم، وتم بۆچی: وتی چونکە ئەو لە گرنگترین جێگای ئەم سەرزەویەدا و لە گەورەترین شوێنێکدا مردووە کە گرنگترین شوێنە لە ترازووی دینی ئیسلامیدا.

بەرەو ئیسلام
٤
ئارامی

پێشەکی:

سوپاس و ستایش بۆ خوای پەروەردگاری جیهان و دروودو سەلامیش لەسەر گیانی سەرداری پێغەمبەران و یارویاوەران..

(اللهم لك الحمد كما ينبغي لجلال وجهك وعظيم سلطانك).. خوایە سوپاسوستایش هەر بۆ تۆیە لەسەر نیعمەتی ئیمان و ئیسلامەتی، لەسەر نیعمەتی بانگخوازی..

خوایە هاوکارمان بە بتوانین پەیامە پیرۆزەکەی تۆ بەباشترین شێوە بگەیەنین، لەم سەردەمەدا کەموسڵمانان بەگشتی غافڵ و دەست کورت و،نەیارانیشیان وریاودەوڵەمەندن و، بەملیارات دۆلار خەرجدەکەن لەپێناو دژایەتی ئاینەکەی تۆدا..

خوایە.. خۆت ئاگاداری کە هەرچی وتارو بەرنامەی ڕادیۆو تەلەفیزۆن و نوسینمان هەیە لەبەر ڕەزامەندی تۆیە و زۆر خەمانە کەنیەتمان بۆ تۆ بێت.. بەفەزڵ و کەرەمی خۆت ئەم تواناو هەوڵە کەمە وەرگرە لێمان وبیکەرە مایەی بەهاری دڵ و پتەوی ئیمان و هاتنی زیاتر بەرەو ئیسلام..

خوایە گیان.. ئێمە بەم نابووتی وهیچ لەبارەنەبوویەی خۆمانەوە ئەمانەوێ شوێن پێی پێغەمبەران و بانگخوازانی بۆتۆ سوڵحاو هەڵگرین، ناویەناو سەرسم دەدەین، ڕێگرەکان زۆرن و کەسی زۆر بەهیمەتی ئەوێ کۆڵ نەداو سارد نەبێتەوەو ڕزگاری بێت.. خوایە دڵمان بەهاوکاری و پشتگیری تۆخۆشە، بەڕەحمی خۆت پشتمان بگرە، مەگەر خۆت نەت فەرموەوە:

﴿ٱللَّهُ وَلِيُّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ يُخْرِجُهُم مِّنَ ٱلظُّلُمَـٰتِ إِلَى ٱلنُّورِ﴾ البقرة: ٢٥٧ ﴿إِنَّ ٱللَّهَ يُدَٰفِعُ عَنِ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ﴾ الحج: ٣٨، ﴿وَمَن يَتَوَكَّلْ عَلَى ٱللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُۥٓ﴾ الطلاق: ٣.

خوایە ئێمە هەر لەسەرەتاوە زانیومانە کەتۆ کاری بەکۆمەڵت پێخۆشە بۆیە تواناکانمان لەگەڵ کۆمەڵێك موسڵماندا گونجاندووە تاخزمەتێکی باشتر بەئاینەکەت بکەین، خوایە ئەو هەوڵەمان لێوەرگرە و کەم وکوڕیمان بۆ بپۆشە.. چونکە ڕامان گەیاندووە کە(ئێمە نالێین بێ عەیبین، بەڵکو دەڵێین: خوایە ستری عیوبمان بکە)..

خوایە.. ئێمە ئەگەر زۆر باشیش نەبین ئەمانەوێ لەخەڵکی تر باشتر بین و پەروانەی دەوری چرای ئاینەکەت بین.

خوایە.. ئەگەر ئێمە ئەهل نەبین بۆ ڕەحمەتی تۆ، خۆ ڕەحمەتی تۆ هەموو شتێکی گرتۆتەوەو ئێمەش شتێکین لەو شتانەی کە بەدیهێنەریانیت، هەروەك فەرمووتە: ﴿وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ﴾ الأعراف: ١٥٦﴿ رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَّحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ ﴾ غافر: ٧.

خوایە بەڕەحم ومیهرەبانی خۆت ڕەحمان پێ بکە و بەبانگخوازی بمان ژیەنەو بەبانگخوازیش بمانمرێنەو لەگەڵ ڕەسولی نازداریشدا حەشرمان بکە.ئامین..

فیتنەو تاقیکردنەوە:

ئیبن القیم کە بانگخوازێکی‌خواناسی‌خاوەن ئەزموونە دەڵێت:

(وكم من مغرور بستر الله عليه، مفتون بثناء الجُهال عليه، مُلَبس عليه بقضاء الله حوائجه، وهو عند الله ملعون ولايشعر).. واتە: چەندها کەس هەیە لەخۆی بایی بووە بەوەی کەخوا گوناهەکانی پەردە پۆش کردووە، تووشی فیتنە بووە بە شیعرو شانامە وپیاهەڵدانی نەفامەکان بۆی، کارەکانی لێشێواوە و، خۆی بەباش دەزانێ بەوەی کە خوا پێویستی‌یەکانی بۆ جێبەجێ دەکات، لەڕاستیش دا ئەو کەسە لای خوا مەلعونە و بەخۆی نەزانیوە..

تالێرەوە پێویستە لەسەر هەریەکەمان کە بە خۆماندا بچینەوە بەشیعرو شانامەی کەس نەخەڵەتێین چونکە ئەوان ڕووکەشمان دەبینن وخۆمان چاکتر دڵ و دەروون و ناخی خۆمان دەناسین، ئاشکراشە شیعرو شانامەی خەڵك هیچ سوودی نیە وخوای گەورە سەیری سەروسیما وجەستەی مرۆڤ ناکات بەڵکو سەیری دڵ وکردەوەکانی مرۆڤ دەکات هەروەك پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت: (إن الله لاينظر الى صوركم ولا الى اجسامكم ولكن ينظر الى قلوبكم) ئاشکراشە کەخوا ئاگای لەخیانەتی چاوی مرۆڤە و ئەزانێ چی لە سنگیا شاردۆتەوە ﴿ يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ ﴾ غافر: ١٩، ﴿يَعْلَمُ السِّرَّ وَأَخْفَى ﴾ طـه: ٧، واتە: خوا لەنهێنی و لەنهێنی نهێنی تریش ئاگادارە!!

کەسی وا هەیە ئەوەندە ڕاستگۆیە و بەدوای ڕاستگۆیی دا دەگەڕێت، تا لەلای خوا ناوی بەڕاستگۆ تۆمار دەکرێت، هی واش هەیە ئەوەندە درۆ دەکات وبەدوای درۆدا دەگەڕێت تالای خوا بەدرۆزن ناوی تۆمار دەکرێت..

سەرەنریْ بوون و کەوتنە خوارەوە :

کەسی واهەیە لەدینداری دا دامەزراونیە و خۆشی نازانیْ خەریکی چی‌یە ! ئەگەر جادەکەی پان بوو، هەموو شت بەدڵی ئەو بوو ئەوا لافی دینداری لیدەدات و، ئەگەر تووشی نارەحەتی و بەڵاو موسیبەت و شەهەوات و شوبوهات بوو خۆی پیْ ناگیرێو بەسەرا دەکەوێتە خوارەوە، هەروەك كەسێك كە لەسەر بەردێكی مۆڵەقی قەراغی چیایەیەك خواپەرستی بكات، ئەگەر تووشی خێرو خۆشی بوو دامەزراو بێت و ئەگەرتووشی ناخۆشی و فیتنەیەكش بوو بەسەرابكەوێتە خوارەوە:

﴿ وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يَعْبُدُ ٱللَّهَ عَلَىٰ حَرْفٍ ۖ فَإِنْ أَصَابَهُۥ خَيْرٌ ٱطْمَأَنَّ بِهِۦ ۖ وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ ٱنقَلَبَ عَلَىٰ وَجْهِهِۦ خَسِرَ ٱلدُّنْيَا وَٱلْءَاخِرَةَ ۚ ذَٰلِكَ هُوَ ٱلْخُسْرَانُ ٱلْمُبِينُ ﴾ الحج: ١١ پیاو باشێك دەڵێت: دڵتان باوەك ئیسفنج نەبێت، ئەگەر تووشی شوبوهات و گومانێك بووهەڵی مژیْ،بەڵكو دڵتان باوەك شوشە بێت كەنەك هەر ئەو شوبوهاتە نامژیْ بەڵكو پێی پاك وڕوون دەبێتەوە. دڵ كەپێی دەوترێت (قلب) لە(تقلب) وگۆڕین و ژێرەو ژوور بوونەوە هاتووە، فیتنەو وبەڵاو موسیبەت كاری تێدەكات، بۆیە حەرزەرت ﷺ دوعای دەكرد كەخوا دڵی دامەزراو بكات لەسەر ئیمان وئیسلامەتی (اللهم يامقلب القلوب ثبت قلوبنا على دينك)..

ئەگەر ئەو پێغەمبەری مەعصوم بێت وابڵیْ ئەی من وتۆی داماوی گیرخواردوو بەدەست هەواو ئارەزوو شەیتانەوە ئەبیْ بڵێین چی و چەندە بەكوڵ ودڵ بپاڕێینەوە لەم سەردەمەدا كەلەهەموو لایەكەوە بەڵاوموسیبەت وفیتنە ئەبارێت!

ئەم سەردەمە سەردەمی داخورانی ئیمانە، چەند پێویستە پارێزگاری لەئیسلام وئیمانەكەمان بكەین و دڵمان چاكتر وباشتر بكەین، مەگەر رزگار بوون بە چاكی دڵمان نیە؟؟

﴿ يَوْمَ لَا يَنفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ ﴿٨٨﴾ إِلَّا مَنْ أَتَى ٱللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴾ الشعراء: ٨٨ - ٨٩.

جۆرەکانی فیتنە:

١- فیتنەی ئافرەت، کە دەبێتە مایەی ووروژاندنی لایەنی زایەندیو مرۆڤ لەڕێ لادەدات وتووشی هەڵەی دەکات، پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت (ماترکت فتنة أضر على الرجال من النساء) مسلم

٢- فیتنەی دونیا، بریق و باق وخۆشی دنیا فیتنەیە و مرۆڤ لەخشتە دەبات و بەرەو ڕێی حەرام و کۆکردنەوەی حەرامی دەبات و بەجۆرێك سەرقاڵی دەکات خوای لەبیر دەباتەوە، بۆیە پێغەمبەرﷺ دوعای دەکرد کەخوا لەفیتنەی دنیا بیپارێزێ (أعوذ بك من فتنة الدنيا..) بەئێمەش دەفەرموێت: (فأتقوا الدنيا واتقوا النساء)..

٣- فیتنەی منداڵ وسامان: ﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِنَّ مِنۡ أَزۡوَٰجِكُمۡ وَأَوۡلَٰدِكُمۡ عَدُوّٗا لَّكُمۡ فَٱحۡذَرُوهُمۡۚ وَإِن تَعۡفُواْ وَتَصۡفَحُواْ وَتَغۡفِرُواْ فَإِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٞ رَّحِيمٌ ١٤ إِنَّمَآ أَمۡوَٰلُكُمۡ وَأَوۡلَٰدُكُمۡ فِتۡنَةٞۚ وَٱللَّهُ عِندَهُۥٓ أَجۡرٌ عَظِيمٞ ١٥ فَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ مَا ٱسۡتَطَعۡتُمۡ وَٱسۡمَعُواْ وَأَطِيعُواْ وَأَنفِقُواْ خَيۡرٗا لِّأَنفُسِكُمۡۗ وَمَن يُوقَ شُحَّ نَفۡسِهِۦ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡمُفۡلِحُونَ ﴾ التغابن: ١٤ - ١٦.

واتە: (ئەی ئەوانەی باوەڕتان هێناوە هەندێك لە هاوسەرانتان و منداڵانتان دوژمنتانن، جا ئێوەش وریابن خۆتان بپارێزن لێیان، جائەگەر چاوپۆشیان لێبکەن و لێیان ببورن ئەوە چاك بزانن کەخوا لێخۆشبووە و میهرەبانە.. دڵنیابن کەماڵ وسامان و ڕۆڵەکانتان فیتنەو تاقیکردنەوەن بۆتان، خوای گەورە پاداشتی گەورەی داناوە بۆ ئەوانەی کەلە فیتنەوتاقیکردنەوە دا سەرکەوتوو دەبن)..

کەواتە هەتا دەتوانن پارێزکارو خواناس بن، گوێڕایەڵ وفەرمانبەرداربن، خێر وچاکەش بکەن، ئەوانە هەمووی بۆ خۆتان چاکە، جائەوەی خۆی بپارێزی لەچروکی ورژدی نەفسی خۆی، ئائەوانە هەرخۆیانن سەرفراز..

پارەوماڵ فیتنەیە هەر چەند نەبوونیش هەر فیتنەیە بۆیە پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت: (اللهم إني أعوذُ بك من شرِّ فتنة الغنى، وأعوذبك من شرِّ فتنة الفقر)..

٤- فیتنەی ئازاری دوژمنان:

﴿ وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يَقُولُ ءَامَنَّا بِٱللَّهِ فَإِذَآ أُوذِىَ فِى ٱللَّهِ جَعَلَ فِتْنَةَ ٱلنَّاسِ كَعَذَابِ ٱللَّهِ وَلَئِن جَآءَ نَصْرٌ مِّن رَّبِّكَ لَيَقُولُنَّ إِنَّا كُنَّا مَعَكُمْ أَوَلَيْسَ ٱللَّهُ بِأَعْلَمَ بِمَا فِى صُدُورِ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴾ العنكبوت: ١٠

واتە: هەندێك لەخەڵكی هەن كە دەڵێن: باوەڕمان بەخوا هێناوە، جاكاتێك یەكێك لەوانە لەپێناوی خوادا تووشی ئازارو ناخۆشی كرا بەرگەناگرێت و ئارامی نیە و وادەزانێت سزاو ئەشكەنجەی خەڵكی وەك سزای خوا وایەو، واز لە دین دێنێت، ئینجا ئەگەر پەروەردگارت سەركەوتنێكی بەخشی، دووڕوەكان بەگەرمی دەڵێن: خۆئێمەش بێ گومان لەگەڵتان بووین و هاوكارتان بووین، (بۆئەوەی بچنە پێشەوەو غەنیمەتیان دەست بكەوێت)، مەگەر خوا خۆی نازانێت چی لەدڵی هەموو خەڵكی جیهاندا هەیە؟! ﴿ وَلَيَعْلَمَنَّ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَلَيَعْلَمَنَّ ٱلْمُنَٰفِقِينَ ﴾ العنكبوت: ١١، (سوێند بێت خوا ئاگادارە بەوانەی باوەڕیان هێناوە، هەروەها ئاگادارە بەوانەش كە دووڕوون و ڕاست ناكەن)..

بڕوادار دەبێت چاك بزانێ كەدوژمنان كۆڵ نادەن و واز ناهێنن لەئازاردانی خواناسان، چارەش تەنها دامەزراوی و ئارام گرتنە ﴿ لَتُبْلَوُنَّ فِىٓ أَمْوَٰلِكُمْ وَأَنفُسِكُمْ وَلَتَسْمَعُنَّ مِنَ ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْكِتَٰبَ مِن قَبْلِكُمْ وَمِنَ ٱلَّذِينَ أَشْرَكُوٓا۟ أَذًى كَثِيرًا وَإِن تَصْبِرُوا۟ وَتَتَّقُوا۟ فَإِنَّ ذَٰلِكَ مِنْ عَزْمِ ٱلْأُمُورِ ﴾ آل عمران: ١٨٦..

واتە: سوێند بێت بێگومان تاقی دەكرێنەوە لەماڵ و دارایی ونەفسی خۆشتاندا، هەروەها سوێند بێت لەوانەی پەڕاویان بۆ هاتووە لەپێش خۆتاندا ولەوانە كەموشریكن ئازارێكی زۆر دەبیستن، جا ئەگەر ئارام بگرن و پارێزكار بن، بەڕاستی ئەوە لە كارە پەسەند و گەورەكانە..

ئەم ئەزیەت و ئازاردانە دەگاتە كوشتن ﴿ يَسْـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلشَّهْرِ ٱلْحَرَامِ قِتَالٍ فِيهِ قُلْ قِتَالٌ فِيهِ كَبِيرٌ وَصَدٌّ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ وَكُفْرٌۢ بِهِۦ وَٱلْمَسْجِدِ ٱلْحَرَامِ وَإِخْرَاجُ أَهْلِهِۦ مِنْهُ أَكْبَرُ عِندَ ٱللَّهِ وَٱلْفِتْنَةُ أَكْبَرُ مِنَ ٱلْقَتْلِ وَلَا يَزَالُونَ يُقَٰتِلُونَكُمْ حَتَّىٰ يَرُدُّوكُمْ عَن دِينِكُمْ إِنِ ٱسْتَطَٰعُوا۟ ﴾ البقرة: ٢١٧، واتە: بەردەوام دژتان دەجەنگن هەتا لەدین وەرتانگێڕن ئەگەر بۆیان

بکرێت .جانەوەی لە دین وەرگەڕێت کارەکانی پوچەڵ دەبێتەوە و بمرێت بەکافری دەمرێ و دۆزەخ جێیەتی ﴿ ..وَمَن يَرْتَدِدْ مِنكُمْ عَن دِينِهِۦ فَيَمُتْ وَهُوَ كَافِرٌ فَأُوْلَـٰٓئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَـٰلُهُمْ فِى ٱلدُّنْيَا وَٱلْـَٔاخِرَةِ ۖ وَأُوْلَـٰٓئِكَ أَصْحَـٰبُ ٱلنَّارِ ۖ هُمْ فِيهَا خَـٰلِدُونَ ﴾ البقرة: ٢١٧..

ترسناکترین چەك ..

جاران فیرعون چەکی سیحری بەکاردەهێنا بۆ دەستەمۆکردنی خەڵك و لەخشتە بردن و ترساندنیان، قورئان دەفەرموێت ﴿ قَالُوٓا۟ أَرْجِهْ وَأَخَاهُ وَأَرْسِلْ فِى ٱلْمَدَآئِنِ حَـٰشِرِينَ ﴾ الأعراف: ١١١

حاشیەو دارودەستەکەی فیرعون پێیان وت: جارێ وازی لێبهێنە لەگەڵ براکەیداو چەند پیاوێك بنێرە لەشارەکەدا تاهەموو جادووگەران کۆبکەنەوە﴿ يَأْتُوكَ بِكُلِّ سَـٰحِرٍ عَلِيمٍ ﴾ الأعراف: ١١٢ هەرچی جادووگەری زانا هەیە بیانهێنن بۆت.. بەڵێ لەڕۆژی دیاری کراودا خەڵکی کۆکرانەوە و شارەزاترین جادووگەر هات، ویستیان خەڵکی بترسێنن و بیان تۆقێنن بۆیە جادوویەکی زۆر گەورەیان کرد ﴿ قَالَ أَلْقُوا۟ ۖ فَلَمَّآ أَلْقَوْا۟ سَحَرُوٓا۟ أَعْيُنَ ٱلنَّاسِ وَٱسْتَرْهَبُوهُمْ وَجَآءُو بِسِحْرٍ عَظِيمٍ ﴾ الأعراف: ١١٦..

سەرەنجام خوایگەورە موسای سەرخست بەسەریانا و جادووەکەیانی بەتاڵ کردەوە و عەساکەی مووسا بەئەمری خوا بوو بەمارێکی گەورە کە هەمووشتەکانی ئەوانی قوت دا، ئەوانیش کەمامۆستاو سەرمەشقن لەجادوودا زانیان کە ئەوەی مووسا جادوو نیە و موعجیزەیە بۆیە موسڵمانبوون و بێباکانە ڕووبەڕووی فیرعون بوونەوە و تەحەدایان کرد و وتیان: باکمان نیە لەکوشتن وهەڵواسین و ئێمە بڕوامان بە خوای تاك و تەنهای بەدیهێنەری بوونەوەر هێناوە و ئومێدەوارین لێمان خۆشبێت..

﴿ وَأَوْحَيْنَآ إِلَىٰ مُوسَىٰٓ أَنْ أَلْقِ عَصَاكَ ۖ فَإِذَا هِىَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ ﴿١١٧﴾ فَوَقَعَ ٱلْحَقُّ وَبَطَلَ مَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿١١٨﴾ فَغُلِبُوا۟ هُنَالِكَ وَٱنقَلَبُوا۟ صَـٰغِرِينَ ﴿١١٩﴾ وَأُلْقِىَ ٱلسَّحَرَةُ سَـٰجِدِينَ ﴿١٢٠﴾ قَالُوٓا۟ ءَامَنَّا بِرَبِّ ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿١٢١﴾ رَبِّ مُوسَىٰ وَهَـٰرُونَ ﴾ الأعراف: ١١٧ - ١٢٢.

ڕاگەیاندن چەکی سەردەمە:

دوژمنانی ئیسلام هەر لەکۆنەوە زانیویانە کە ڕاگەیاندن گەورەترین چەکە بۆ ڕووبەڕووبوونەوەی موسڵمانان و لە خشتە بردنیان، کاتی خۆی شاعیرێك بەقەدەر کەناڵێکی ئاسمانی دەوری هەبوو، بۆیە ئەوان زمانی شاعیرانیان خستبوە کارو (حەسان)یش بەرپەچی ئەدانەوەو هەڵی وەشانبوون..

جارێکیان شاعیرێك بەناوی (أعشى) لەیەمەنەوە هات موسڵمان ببێت، هەرئەوەندە کافران پێیان زانی چوونە لای و پێیان وت: تۆ نازانی ئەگەر موسڵمان بیت، ڕێی مەی خواردنەوەت لێ دەگرن، ئەویش وتی: مەی خواردنەوە شتێکی خراپە و مرۆڤ ئەقڵی لەدەست دەدات..

وتیان: باشە ئەی نازانی ڕێی زیناکردن و ڕابواردنت لێ دەگرن؟! وتی: من پیرم وکارم بەو شتانە نەماوە..

کەزانیان بەوانە ناگەڕێتەوە، وتیان ئەڵێی چی سەد وشترت بدەینێ و بگەڕێیتەوە، کابرا ئەوەندە (عرض)ە کە گەورە بوو ڕازی بوو، وشترەکانیان دایە و گەڕایەوە بەرەو یەمەن، کەنزیك یەمەن بووەوە لە وشترێکیان کەوتە خوارەوە و بەکافری مرد و خێری لە ماڵەکەی نەدی..

بەڕاستی سەیرە.. سەد وشتر یانی بەزمانی ئەمڕۆ سەد (مۆنیکا) کە کەم کەس هەیە خۆی لە بەردەمدا بگرێت.. باشە شاعیرێك ئەوەندە گرنگ بووە ئەوەندەی بدەنێ تابگەڕێتەوە؟! دیارە باش تێی گەیشتوون وچاك دەزانن کە ئەوە جۆرێکە لە ڕاگەیاندن و زۆر کاریگەری دەبێت..

ئەمەش تەسدیقی قورئانە کە دەفەرموێت کافران ماڵ وسامانیان کە بەنگی جەرگیانە سەرفی دەکەن لەپێناو دوور خستنەوەی خەڵکی لەدینی خوا، ﴿ إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ يُنفِقُونَ أَمْوَٰلَهُمْ لِيَصُدُّوا۟ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ ۚ فَسَيُنفِقُونَهَا ثُمَّ تَكُونُ عَلَيْهِمْ حَسْرَةً ثُمَّ يُغْلَبُونَ ۗ وَٱلَّذِينَ كَفَرُوٓا۟ إِلَىٰ جَهَنَّمَ يُحْشَرُونَ ﴾ الأنفال: ٣٦

هەروەها کافرەکان گەڕان بەدوای کەسێکدا کەدەم وزمانی خۆش بێت وهەقایەت خوان بێت، تا بەباس و هەقایەتەکانی خەڵکی بۆلای خۆی ڕاکێشێ ولەپێغەمبەر ﷺ بتەکێنەوە، بۆ ئەمەش کەسێکیان دۆزیەوە لە (طائف) بەناوی (نضر کوڕی حارث) کەگەشتی کردبوو بۆ

ولاَتی فارس و ڕۆم و هەقایەت و سەرگوزەشتەی زۆری ئەزانی، قەناعەتیان پێکردو (إستیراد) یان کرد بۆ دژایەتی پێغەمبەر، لەسەرەتادا وەك هەموو شتێكی تازە پیلانەکەیان سەری گرت و بووە هەقایەت خوانی خەلَکی و دەیووت: هەقایەتەکانی من خۆشترن یان هی (محمد)، بەمەش کەسانی ساویلکە و نەفام ماوەیەك خەلَەتان و دواتر ڕاستیەکان بۆ خەلَکی دەرکەوت و دەوری نەما، بەلاَم ئەوەندە ئازاری پێغەمبەری دا کەدواتر فەرمانی دا ئەگەر دەستی بە قولَفی کەعبەشەوە بێت ئەبێ بکوژرێ !.

ڕاگەیاندن لە زەمانی عەولەمەدا :

لەم زەمانی عەولەمەیەدا هیچ شتێك نیە کاریگەر بێت بە هێندەی هۆکارەکانی ڕاگەیاندن، ڕۆژنامەو گۆڤارو تەلەفزیۆن و ڕادیۆو ئینتەرنێت وکەناڵە فەزاییەکان.. . ئەمینداری گشتی نەتەوە یەکگرتووەکان ڕایگەیاند کە (وەکالەتی دەنگوباسی تەلەفزیۆنی سی‌ئێن ئێن ئەندامی ژمارە شەشە لە مەجلیسی ئەمن دا) .

ئێستا بە ئاسانی ئەتوانی ئەوەی دەتەوێت بیگەیەنی بە ملیۆنەها کەس لەڕێی بەریدی ئەلەکترۆنی و، لەڕێی چاوی‌کامێرایەکی بچوکەوە لەسەرتاسەری جیهاندا.

جاران دەیان وت: خەلَکی لەسەر ئاینی پاشاکانیانن، بەلاَم ئەمڕۆ دنیا گۆڕدراوەو خەلَکی لەسەر ئاینی ڕاگەیاندنن، لەبەر ئەوەشە دەسەلاَتداران سوورن لەسەر دەستگرتن بەسەر هۆکارەکانی ڕاگەیاندن دا.. سەرۆك وەزیرانی ئیسرائیلی پێشوو (شەمعون پیریز) باسی دەسەلاَتی ڕاگەیاندن دەکات و دەلَێت (ئێمە ناتوانین ولاَتانی عەرەبی بگۆڕین، ئەوەی دەتوانێت بیانگۆڕێت ئەو(صحن)ە بچکۆلەیەیەکە دایدەنێن بۆ وەرگرتنی کەناڵە ئاسمانیەکان)، هەروەها دەلَێت: (تواناکانی ڕاگەیاندن زیاترە لە تواناکانی سوپا، بۆیە ناتوانرێت پشتگوێ بخرێت، بلاَوکردنەوەی تاکە ڕووداوێك لەڕێی تەلەفزیۆنەوە ڕەنگە هەلاَیەکی گەورە بنێتەوە و کاریگەرێکی دەبێت لەسەر دوژمن کە بە جەنگێکی گەورە ڕەنگە نەتوانی ئەوەندە ئازاری بدەیت)..

بۆ نموونە شەهید کردنی محمد دورە لەپەنا باوکیا لەلایەن سەربازە جوولەکەکانەوەو بلاَوبوونەوەی لە کەناڵەکانی ڕاگەیاندندا ڕووزەردیەکی بۆ جوولەکە دروست کرد کەنەیدەزانی چۆن لێی دەرچێت..

جوولەکە ڕاگەیاندنی هەر لەکۆنەوە بەکارهێناوە بۆ هێنانەدی مەرامەکانی بۆ نموونە :

١- لەسەدەیەك لەمەوبەردا هێرشێکی گەورەی ڕاگەیاندنی کردە سەر سولتان عەبدول حەمیدو بە سولتانی سوور ناویان دەبردو، بەدەوڵەتی عوسمانیشیان دەوت پیاوە نەخۆشەکە و سەرەنجام پاش چەند ساڵێك لە پیلان گێڕان خەلافەتی ئیسلامیان ڕووخاند..

٢- لە ساڵی (١٩٨١)دا ڕۆژنامەی صندای تایم لەزمانی ڕۆژنامەنووسی جوولەکەی ئەمریکی سارە ئیهرمانەوە بڵاوی کردەوە کە دەزگای فشاری جوولەکە (ئیباك) لەڕێی هۆکارەکانی ڕاگەیاندنەوە توانی ڕای خەڵکی ئەمریکاو تووڕەییان لە بیست و چوار سەعات دا بگۆڕن، لەپاش ئەوەی کە ئیسرائیل ئەوەویەکەی عێراقی بۆردومان کرد[1]

٣- ئێستاش بەتەمان کەناڵێکی سێکسی بەزمانی عەرەبی بۆ وڵاتە عەرەبییەکان دابمەزرێنن و بەئاسانی لە هەموو شوێنێکەوە وەرگیرێت، تابەمەش لاوان سەرگەرمی فەسادو خراپە بن ونەچن بەرەو ئیمان و رابوونی ئیسلامی.

جوولەکە تەنها لە ئیسلام دەترسن و بە دێوێکی بەنجکراوی دەزانن و دەترسن بە ئاگا بێتەوە، کاتێك کارتەر لە هەڵبژاردندا سەرکەوت، رابینی جوولەکە پێی وت: بەڕاستی دێوەکەی ئیسلام خەریکە جوولەجوڵ بکات.. نیکسۆنی سەرۆکی ئەمریکاش وتی: ئێمە هەوڵی دواخستنی هوشیاربوونەوەی دێوەزمەی ئیسلام دەدەین !![2]

جوولەکەکانی کەنەدا :

ژمارەی جوولەکە ئێستا لەکەنەدا نزیکەی (٢٦٠) هەزار کەسە و، پێش پەنجا ساڵ کەڕەنگە ژمارەیان چەند هەزارێك بووبێت، کۆنگرێسێکیان بۆ خۆیان دامەزراند بۆ ئەوەی چەترێك بێت بۆ کۆکردنەوەی جوولەکەکان و پارێزگاری کردنی بەرژەوەندیەکانیان، هەر لەزووەوە گرنگیان داوە بەبواری ڕاگەیاندن، بۆیە ئێستا بەو ژمارە کەمەیانەوە لە(٦٠%) ی ڕۆژنامەو گۆڤارەکان ولە (٣٠%) ی کەناڵەکانی تەلەفیزیۆن بەدەست ئەوانەوەیە و بەکاری دێنن بۆ دژایەتی ئیسلام و پروپاگەندە بۆ خۆیان.. ڕۆژنامەی (ناشیۆناڵ پۆست) لە (٥٠%)ی هی

١- (المجتمع).

٢- (المجتمع) ٣٠ /١٢/ ٢٠٠٦

ملیۆنەری جوولەکەی توندڕەو (ئیسرائیل ئیسار)ە ونیوەکەی تریشی هی کابرایەکی کەنەدی بەڕەگەز جوولەکەیە کەناوی (کورنیل بلانك)ە و لەئینگلتەرە دەژی.

موسڵمانانیش لەکەنەدا ئێستا (٥٠٠) هەزار کەس دەبن، لەچاو جوولەکەدا زۆر درەنگتر کۆنگریسی ئیسلامیان دروستکرد و هیچ ڕۆڵێکی ئەوتۆشیان نیە لەڕاگەیاندن دا، بەڵام هیوا وایە لەگەڵ ڕابوونی ئیسلامی سەرتاسەری جیهاندا ئەوانیش بکەونە خۆیان، بەتایبەت کەوا چاوەڕوان دەکرێت تاساڵی (٢٠١٠) زۆر زیادبکەن.. ئێستا (٢٥٠) قوتابخانەی ئیسلامیان هەیەو ڕەنگە بتوانن زیاتر کاریگەرلەسەرکۆمەڵگا دروستبکەن وبانگی ئیسلامی بدەن بەگوێی کەنەدیەکاندا.

دەستگرتنی جوولەکە بەسەر ڕاگەیاندندا:

شەبەکەی تەلەفیزیۆنی (سی ئێن ئێن، ئەی بی سی، سی بی ئێس، ئێن بی سی) کە ٩٥٪ ی دەنگوباسی جیهانی لەوانەوە بڵاودەبێتەوە، بەدەست جوولەکەوەیە. سێ دەزگای ڕۆژنامەی کاریگەریش لە ئەمریکادا بەدەست جوولەکەوەیە، وەك دەزگای نیویورك تایمز کە سیوشەش ڕۆژنامە و دوانزە گۆڤار دەردەکات و سێ دەزگای چاپکردنیشی هەیە. هەروەها ئەم دەزگایە هەواڵی ڕۆژانە ئەدات بە پێنج سەد ڕۆژنامە.

ڕۆژنامەی وڵ ستریت جۆرناڵ کە سیاسیەکان وخاوەن کۆمپانیاکان و خەڵکانێکی زۆر دەیخوێننەوە نزیکەی دوو ملیۆنی ڕۆژانە لێدەردەچێت و بەدەست جوولەکەوەیە. زۆر گۆڤاری گرنگ وەك (تایم) کە هەفتانە نزیکەی چوار ملیۆنی لێدەردەچێت و(نیوزویك) کە (٢،٣) ملیۆنی لێچاپ دەکرێت بەهەمان شێوە بەدەست جوولەکەوەیە..

چەندەها دەزگای بڵاوکردنەوەی گەورەش بە دەستیانەوەیە وەك دەزگای تایم بۆکس و دەزگای ڕاندم هاوس.

١- (گۆڤاری المجتمع: ٢٦ /١١/٢٠٠٦) .

لەموعجیزەکانی قورئان و فەرموودە

١- بگەڕێن بزانن بوونەوەر چۆن هاتووەتە بوون:

خوای پەروەردگار دەفەرموێت: ﴿مَّآ أَشْهَدتُّهُمْ خَلْقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَلَا خَلْقَ أَنفُسِهِمْ وَمَا كُنتُ مُتَّخِذَ ٱلْمُضِلِّينَ عَضُدًا﴾ الكهف: ٥١. واتە: وەنەبێت مـن لـەکاتی دروستکردنی ئاسمانەکان و زەویدا ئەوانم ئامادەکردبێت و ئاگاداربووبن لە دروستکردنی ئاسمانـەکان و زەوی و دروستبوونی خۆشیان، بەڕاستی مـن هـەرگیز ئەوانـەی خـەڵك گومڕادەکـەن نـەمکردووە بەیارمەتیدەری خۆم وپشتم پێ نەبەستوون .تەنها ئەم ئایەتە بەسە کە بەڵگەبێت لە سەرئەوەی قورئان لەخواوەیە ئەگینا کێ لە دنیادا باسی دروستکردنی ئاسمانەکان و زەوی ومرۆڤی کردووە و، چ کەسێك ئیشی بەوباسـەیە، ئەمـە بـاس و بابەتێکـە کـە کـاری مـرۆڤ نیـە.. ئنجـا مەبەستیشی ئەوەیە کەدروست کردنی ئاسمانەکان و زەوی و دروستکردنی مرۆڤ لەکاتێکدا بـووە کەزانستەکەی لای خوایە و هەر خۆی دەزانێ چی کردووەو چۆنی کردووە، بۆیە ئـەبێ هـەر ئـەو هەواڵمان بداتێ و هەرقسەو وتاری ئەویش ڕاستە لەو بارەیەوە..

بەڵام ئەوەی سەیرە لەئایەتێکی تردا هانمان دەدات کەبگەڕێین بەزەویدا و دیراسات و لێکۆڵینەوە بکەین تا بزانین چۆن بوونەوەر و ژیان دەستی پێکردووە، کەئەمیش وەك ئەوئایەتەی پێشوو ئەگەر لەخواوە نەبێت مرۆڤ چۆن دەتوانێت شتی وابڵێت ؟! ﴿قُلْ سِيرُوا۟ فِى ٱلْأَرْضِ فَٱنظُرُوا۟ كَيْفَ بَدَأَ ٱلْخَلْقَ ۚ ثُمَّ ٱللَّهُ يُنشِئُ ٱلنَّشْأَةَ ٱلْـَٔاخِرَةَ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ﴾ العنكبوت: ٢٠..

واتە: ئەی پێغەمبەر ﷺ پێیان بڵێ: بگەڕێن بەزەویدا، تەماشا بکەن و سەرنج بدەن چۆن ئەو زاتە دروستکراوانی بەدیهێناوە، لەوەودواش هەر خوا سەرلەنوێ دروستیان دەکاتەوە (بەشێوازی تر)، بەڕاستی خوا دەسەڵاتی بەسەر هەمووشتێکدا هەیە.. هەواڵە زانستییەکان دەڵێن: زانایان دەیان ساڵە خەریکی گەڕانن و دیراسات و لێکۆڵینەوەی بەردەوامن و بەملیۆنەها دۆلاریان خەرج کردووە تا بزانن چۆن بوونەوەر بەدیهاتووە..

پانزەملیار ساڵ لەمەوبەر چۆن گەردێکی بێکۆتایی لەچرپیدا تەقیوەتەوەو خوای گەورە پێی فەرمووە: ببە (كُنْ)، بووە بەبوونەوەر (فكان)! زانایان توانیویانە گەردیلە بەش بکەن بۆ یەك لەسەر ملیارێکی مللیمەترێك بەخێراییەك کەدەگاتە یەك لەسەر ملیارێکی چرکەیەك، کەئەمەش نەمن و نەتۆ تێی ناگەین کە چۆن وایە؟!

لەنزیك شاری جنیف لە سویسرا لەژێر زەویدا تونێلێك هەیە کە درێژییەکەی (٢٧)کم، ئامێری زۆر زۆر پێشکەوتووی تیایە کە گەردیلە بەخێراییەکی زۆر زۆر دەدات بەیەکا، کە بەمەش وزەیەك دروست دەبێت و وزەش دەبێت بەمادە، کە ئەمەش یەکەم جارە بگەنە ئەوەی ووزە بکەن بەمادە.. واتە ئەو وزەیەی کە بەخێراییەك دەڕوات عەقل تەصەوری ناکات دەبێت بەمادە! کەئەمەش تەفسیری سەرەتای دروستبونی بوونەوەر دەکات، پاش تەقینەوە گەورەکە لەماوەیەکی زۆر کورت دا کەیەك لەسەر ملیارێکی چرکەیەکە ؟!

ئەم بنکەیە کە نۆزدە دەوڵەتی ئەوروپی تیایدا بەشدارە لەساڵی (١٩٥٢) ەوە وناوی زانستی دەزگاکەش (سێرن)ە کەکورتکراوەی فەرەنسی (المجلس الأوروبي لأبحاث النووية) یە.. کەلەمانگی شەشی (٢٠٠٦)دا کردیانەوە بۆ خەڵکی.. شایەنی باسە لە ساڵی (١٩٩٨) دا ڕێیان دا منداڵان سەیری بکەن و وێنەی بوونەوەر بکێشن بەخەیاڵی خۆیان لەسەرەتای دروست بوونیدا..

زانایان دەیانەوێت بزانن هەروەك لەکاتی تەقینەوەکەدا لەوێ بووبن کەچۆن ئەو تەقینەوە گەورەیە بووە؟! کەبەڕاستی ئەوەش داوای قورئانە لەزانایان و گەورەترین بەڵگەشە لەسەر ڕاستێتی قورئان..[1]

٢- ئاسمانی چنراو:

لەسەرەتای ساڵی (٢٠٠٦)دا زانایان بەهۆی (سوپەر کۆمپیوتەر)ەوە توانیان وێنەی سێ دووری (ثلاثية الأبعاد)ی بونەوەر بکێشن، ئەوەی سەرسوڕهێنەر بوو بینیان کە هەسارەکان (المجرات) هەروا لەبوونەوەردا دابەش نەبوون، بەڵکو ئەڵێی لەسەر دەزوون و دەزووەکانیش بەگرێ بەیەکەوە بەستراون وبەمەش ئەڵێی چنراون ! واتە چنینێکی (گەردوونی)هەیە ! پاش دیراساتی زۆر و لێکۆڵینەوەی تازە دەرکەوت کە ئەمە لەسەدا سەد ئەوەیەکە قورئان ناوی

١- (ڕۆژنامەی شرق الأوسط اللندنية).. www.٢٠at .com

دەبات بە (حُبُك)و سوێندی پێدەخوات ﴿وَٱلسَّمَآءِ ذَاتِ ٱلۡحُبُكِ﴾ الـذاريات: ٧، بەتایبەت کە زانایانی زمان وقسەی موفەسیرین جەخت دەکەنەسەر ئەوەی وشەی (ٱلۡحُبُكِ) ئاماژەیە بۆ چنینێکی چاك وپتەو.. لەتەفسیری (طبري) دا هاتووە: (عیکرمة) دەڵێت: (ألم تر الى النساج إذا نسج الثوب فأجاد نسجه، يقال منه حبك الثوب يحبِكَهُ حبكاً، أي أجاد نسجه) .

إبن الأعرابي دەڵێت: (كل شيء أحكمته وأحسنت عمله فقد أحتبكته)، لە تەفسیری إبن كثير دا هاتووە کە (حسن البصري) دەڵێ: (ذَاتِ ٱلۡحُبُكِ واته: حُبكت بالنجوم)

زانایانی زمانی عەرەبیش وەك (إبن منظور) لەمیعجەمەکەی (لسـان العـرب)و لە (معجم قاموس المحيط)یش داهاتووە کە وشەی (ٱلۡحُبُكِ)، مەبەست چنینە بەچاکی و بەقایمی هەروەکو چنینی جل و بەرگ.

بەڵێ زانایان بۆیان دەرکەوت کە هەسارەکان ژمارەیان نزیکەی سەد ملیارەو هەر هەسارەیەکیش سەدان ملیار ئەستێرەی تیایە، زانایان ویستیان بزانن وێنەی بوونەوەر کە لە دەرەوە سەیری بکرێت چۆنە، هەموو ئەو داتایانەی کەپێویست بوون خستیانە کۆمپیوتەری سوپەرەوە گەیشتنە ئەوئەنجامەی کە دابەش بوونیان هەر ئەڵێی قوماشێکە وچنراوە.

سوپەر کۆمپیوتەریش ئەو کۆمپیوتەرەیە لەساڵی (٢٠٠٠ز) دا دروست کرا، کەخێرایی لە حساب کردندا زیاترە لە(١٢) تریلیۆن کرداری حسابی لەیەك چرکەدا و، ئەم جیهازەش کێشەکەی (سەد تەن)ە وکارەبایەکی دەوێت بۆ ئیش کردن کە (١،٢ میگاوات)ەو قەبارەکەشی بەهێندەی دوو یاریگای تێنس کردن دەبێت. بەڕێوەبەری کۆمپانیای (IBM) کە دروستی کردووە دەڵێت: ئەوەی ئەم کۆمپیوتەرە دەیکات لەیەك چرکەدا، مرۆڤ بەحاسیبە بە ملیۆنەها ساڵ ناتوانێت بیکات..

گەورەترین کرداری حساب کردن:

زانایانی ئەڵمانیا و بەریتانیا وئەمریکا و کەنەدا ده ملیار زانیاریان خستە ئەو کۆمپیوتەرە مەزنەوە، کە لەبارەی نزیکەی (٢٠) ملیۆن هەسارەوە بوو، جێبەجێ کردنی کارەکەو ڕێکخستنی زانیاریەکان وکێشانی وێنەی بوونەوەر و دابەش بوونی هەسارەکان (٢٨) ڕۆژی خایاند ! .

پرۆفیسۆر کارلۆس فرینك لە زانكۆی (درهام) لە بەریتانیا كە بەڕێوەبەری ئەم بەرنامەیەیە دەڵێت: (ئەوە گەورەترین ئیشە تائێستا كردبێتمان، لەوانەشە گەورەترین بێت لە (الفیزیاء الحاسوبیة)دا، ئێستا ئێمە بۆیەكەم جار نوسخەیەكی (طبق الأصل)ی بوونەوەرمان لەبەردەستایە، كە لەبوونەوەری ڕاستەقینە دەچێت)..

ئەوەی كەدۆزیویانەتەوە لەداوی جاڵجاڵۆكە دەچێت و زانایان پێی دەڵێن (النسیج الكوني).. دەركەوت كەهەر تاڵێكی ئەو چنینە بە هەزاران هەسارەی لەسەر ریز بووە و زۆر چاك وقایم چنراوە.. ئەم زانایە دەڵێت (ئەم كۆمەڵە هەسارانە زۆر دەدرەوشێنەوەو زۆربەتوندوتۆڵی ڕیزكراون و دانراون و چنراون).

چەمكی (النسیج الكوني) چەمكێكی تازەیەو، زانایان كاتێ بەكاریان هێنا كە بینیان هەسارەكان ڕیز دەبن لەسەر تاڵی باریكی گەردوونی، كەئەڵێین تاڵی باریك لەچاو قیاساتی‌گەردوونی دا، ئەگەر ئەستێرەیەك لەفەزادا چەند چركەیەكی ڕووناكی درێژ ببێتەوە، ئەوە (خیطي كوني) ملیاران ساڵی ڕووناكی درێژ دەبێتەوە. ئەگەر (خیطي كوني) بچوك بكەینەوە تاتیرەكەی ببێ بەیەك ملیمەتر ئەوا درێژیەكەی سەدان مەتر دەبێت! كەواتە لەمەوەیە كەدەڵێین تاڵی باریكە، زۆرقایمەو بەهێزی گەردوونی ڕاكێشراون و توندكراون.. دیارە ئەم تاڵانەش كە ئەم گەردوونەی پێچنراوە زۆرگرنگە بۆیە پەروەردگار سوێندی پێدەخوات. زانایان دەستەواژەی قورئان بەكاردێنن كەئەویش وشەی ئینگلیزی (weave)ە كە مانای (حبك)ە لەعەرەبی دا..

ڕەنگە هەندێ بڵێن زانست لەگۆڕان و بەرەوپێش چوونی بەردەوامدایە و قورئان نەگۆڕە، چۆن دەبێت تەفسیری قورئان بەوەبكەین، لە وەڵام دا دەڵێین: هەندێ مەسەلەی زانستی كە بینراو هەقیقەتی دەركەوت ئیتر گومانی تیا نامێنێ، ئەوەتا زانای بەناوبانگ دكتۆر (بول میلر) جەخت دەكاتە سەر ئەو ڕێگایەی كە ئەستێرەكان لەسەری دەڕۆن و لەسەری كۆدەبنەوە تا(هەسارە) دروست بكەن، ئینجا باسی تاڵ (خیوط =filament) وگرێ (عُقد=nodes) و تۆڕ (نسیج= web) دەكات كە ئەوانەش هەمووی لەمانای (حبك)دا یەكدەگرنەوە..

ئەم زانا فەلەکی‌یە جەخت دەکاتە سەر ئەوەی کە ئەو چنینە وئەو تۆڕەی بینیوە و دەڵێت (ئێمە بەڕاستی گومانمان نیە لەوەدا کە بۆ یەکەم جارە ئەو تاڵی کەردوونی (حبط کـــوني) یـە دەبینین).

ئەمەش بەڵگەیە لەسەر ئەوەی کەئەم قورئانە خوا ناردوویەتی‌و بەعیلم وزانستی خۆی دایبەزاندووە ﴿ قُلْ أَنزَلَهُ الَّذِي يَعْلَمُ السِّرَّ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴾ الفرقـــان: ٦..[1]

٣- گرنگی ڕۆژوو:

قورئـانی پـیرۆز لـەبارەی ڕۆژووەوە دەفـەرموێت ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴾ البقرة: ١٨٣..

ئەگەر ئەم قورئانە لەخواوە نەبێت، پێغەمبەر ﷺ چووزانێت کەلەسەر گەلانی پێشتریش فەرزکراوە، تەنها ئەم ئایەتە گەورەترین بەڵگەیە کەقورئان لەخواوەیە، تەوەتا ئێستا لەئەنجامی وەرگێڕانی پەڕاوی زاناو نووسەرە کۆنەکانەوە، دەرکەوتووە کە حوکەمای ئیغریق لەپێش هەزاران ساڵەوە باسی سوودی ڕۆژوویان کردووە لـەو دەستخەتە کۆنانـەدا کەئێستا لەمۆزەخانـە کـانی جیهاندان.. هەروەها پزیشکەکان لەکۆنەوە ئامۆژگاری نەخۆشەکانیان کردووە کە بـەڕۆژوو بـن، وەك (سوقرات و ئەفلاتون و ئەرستۆ و جالینۆس)، ئەمانـە جـەختیان کردۆتـە سـەر ئـەوەی کـە ڕۆژوو چارەسەرێکی سروشتی‌یە بۆ نەخۆشیەکان..

دکتۆرێکی بەناوبانگیش کـە یبانی‌یـە و موسـڵمانیش نیـە، بـەڕۆژوو نـەخۆش چارەسـەر دەکات و دەڵێت (ڕۆژوو بریتی‌یە لە: کێشێکی کەمتر، پێستێکی جوانتر، نـەمانی ژەهـر، کـەم بوونەوەی ئازار و ئیلتیهابات، زیاد بـوونی تـەرکیز کـردن، هەسـت کـردن بـەوەی کـە کـارێکی گرنگت کردووە بۆ چاکردنی تەندروستیت) ئەمـەش قورئـان لـەم ئایەتـەدا ئامـاژەی پێـدەکات ﴿ وَأَن تَصُومُوا خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴾ البقـــرة: ١٨٤.. دیراسـەیەکی وڵاتـی نـەرویج ئاشکرای کرد کە ڕۆژوو چارەسەرێکی باشە بۆ ئیلتیهـابی جومگـەکان بەمـەرجێ چـوار هەفتـە بخایەنێت! ئەمەش هەر هەمان ئەو ماوەیەیە کە ئیسلام دایناوە..

١- (موسوعة الإعجاز العلمي في القرآن والسنة)

هەروەها لەلێکۆڵینەوەیەکدا کە لەسەر دەهەزار نەخۆش کرا لەوڵاتە بیانیەکان دەرکەوت کە ڕۆژوو باشە بۆ:

- فشاری بەرزی خوێن .
- نەخۆشی شەکرە .
- نەخۆشیەکانی کۆئەندامی هەناسەدان .
- نەخۆشیەکانی دڵ و ڕەق بونی بۆریە خوێنەکان .
- نەخۆشیەکانی جگەر .
- نەخۆشیەکانی پێست (ئەکزیما و حەساسیەت) .
- خۆپاراستن لەبەردی گورچیلە .
- نەخۆشی شێرپەنجە .

ئەمەبێجگە لەوەی کە چەکی ژمارە یەکە لە (طب وقائي) دا..

پێغەمبەرﷺ ئاماژە بەچەکی ڕۆژوو دەکات کەمرۆڤ دەتوانێ خۆی بپارێزێت و دەفەرموێت (الصومُ جُنَّة)، لە موعجەمی مختار الصحاح دا دەڵێ (الجُنَّة: هو السلاح الذي يستتر به المرء).. بەڵێ.. ڕۆژوو ئەو چەکەیە کە نابینرێت و کاری خۆی لەناوەوەی مرۆڤدا دەکات و دەیپارێزێت لە هێرشی میکرۆب و ڤایرۆسات، کە ئەم دەستەواژەیەش بەڕاستی موعجیزەیە پێغەمبەرﷺ بەکاری هێناوە.[1]

٤- شیردان بەمناڵ:

قورئانی پیرۆز داوا لەدایکان دەکات شیری خۆیان بدەن بە منداڵەکانیان، ئاشکرایە کە شیردانی سرووشتی زۆر بەسوودە بۆ چاك پێگەیشتنی مناڵ و دروستبوونی بەرگری تەواو لەلەشیدا، ماوەی شیردانەکەش قورئان دیاری دەکات بەدووساڵ ئەگەر دایکێك بیەوێ شیری تەواو بدات بە مناڵەکەی، هەروەك دەفەرموێت:﴿ وَٱلۡوَٰلِدَٰتُ يُرۡضِعۡنَ أَوۡلَٰدَهُنَّ حَوۡلَيۡنِ كَامِلَيۡنِۖ لِمَنۡ أَرَادَ أَن يُتِمَّ ٱلرَّضَاعَةَ ﴾البقرة: ٢٣٣. لەئایەتەکەدا فەرمان دەدات بەدایکان کەدووساڵی تەواو شیر بدەن، ئەگەر بیانەوێ شیری تەواو بدەن..

١-(هەمان سەرچاوە)

ئەمەش موعجیزەیەکی گەورەیە ئەگینا کێ چوارده سەده لەمەوبەر توانیویەتی باسی ماوەی شیردانی تەواوو چاك بکات کەمندالّ تیایدا لەشی بەرگری تەواو پەیدا دەکات، ئەوەتا لەم دواییەدا پاش هەزاران لێکۆڵینەوە و خەرج کردنی ملیۆنەها دۆلار ڕێکخراوی تەندروستی جیهانی لە کۆنفرانسێکدا بەناوی (complementary feeding) لە سالّی (٢٠٠١) دا گەیشتە ئەو ئەنجامەی کەدووسالّی یەکەمی تەمەنی منداڵ ماوەیەکی زۆر گرنگە کەتیایدا بینایگەشەی خۆی دەکات و شیرخواردنی منالّیش لەم ماوەیەدا زۆر گرنگە و هیچ خواردنێك نیە بتوانێ جێگای ئەو شیرە بگرێتەوە.. لێکۆڵینەوەکانیش ئەوەیان سەلماندووە کەدایك کاتێك دووساڵ شیردەدات بەمنداڵەکەی دوور دەبێت لەمەترسی شێر پەنجەی هێلکەدان، بەڕێژەی یەك لەسەر سێ...

هەروەها لێکۆڵینەوەکان کە لە٣٠ دەوڵەت دا کراوە دەریان خستووە کە ئەو دایکەی شیر دەدات بەمنداڵەکەی کەمتر تووشی شێرپەنجەی مەمك ڕەحم دەبێت.. هەروەها شیردان یارمەتی دایك دەدات کەقەڵەو نەبێت و ئینجا وەك (مسکن) وایەو یارمەتی دایك و منالّیش دەدات لەسەر هێوربوونەوەو خەوتن.. ئەمە بێجگە لەوەی شیردانی سروشتی لەبارەی ئابووریەوە زۆر گرنگە، ئەوەتا لە ئەمریکا (٣٦٠٠) ملیۆن دۆلار بۆ شیری منالّ سالانە خەرج دەکرێ، ئەگەر شیری دایك بدرێت بەمنالّ ئەوبڕەپارەیە دەگەڕێتەوە.[١]

٥- پۆلێن کردنی ئاو:

قورئانی پیرۆز ئاوی سەر زەوی پۆلێن دەکات بەئاوی پاکی دڵۆپێنراوی بێ تامی پاکەرەوە کەئاوی بارانە و وشەی (طهورا) ی بۆ بەکار دەهێنێت، کە چەند سەدەیەك لەمەوبەر کەژینگە خاوێنتربوو ئاوی باراناوپاکتربوو، قورئان بۆ ئەم جۆری یەکەمە دەفەرموێت ﴿ وَأَنزَلْنَا مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً طَهُورًا ﴾ الفرقان: ٤٨..

ئاشکرایەپزیشکەکان ئاوی(مقطر) بەکاردەهێنن بۆ پاکردنەوەی برین و شتی تر.. بەلام دوایی کەدەچێتە ناو زەویەوە کانزا و غازاتی تیا دەتوێتەوە تام پەیدا دەکات و قورئان بە(عذباً

١- هەمان سەرچاوە.

فراتا) ناوی دەبات و دەفەرموێت ﴿وَأَسْقَيْنَٰكُم مَّآءً فُرَاتًا﴾ المرسلات: ٢٧. (فرات) بە واتای (الماء المستساغ المذاق) ئەو ئاوەی کە تامەکەی خۆشە و مرۆڤ حەز بەخواردنەوەی دەکات..

هەروەها دەفەرموێت: ﴿وَمَا يَسْتَوِي ٱلْبَحْرَانِ هَٰذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ سَآئِغٌ شَرَابُهُۥ وَهَٰذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ﴾ فاطر: ١٢، واتە: ڕووبارو دەریا وەکو یەك نین، یەکێکیان ئاوی سازگارو خۆش، ئەوی تریان زۆر سوێرە.. (لە زمانی عەرەبیدا کە دەڵێ (بحران) لێرەدا بەناوی گەورەکەوە کە دەریایە بچوکەکەش ناو دەبات کە ڕووبارە)..

ئنجا لێرەدا بۆ دەریاکە نافەرموێ خوێی تیایە(ملـــح)، بەڵکو دەفەرموێ خوێی زۆرە (ملح اجاج)، چونکە لەناوی ڕووباریش دا برێکی کەم خوێ هەیە کە هەستی پێناکرێت، بەڵام لەدەریا دا زۆر زۆرە تاوەکو ئاوی دەریاکان بۆگەن نەکەن و مرۆڤ بتوانێ لەسەر زەوی بژی..

چەندە تەعبیراتی قورئان وردە، دیارە کەئەمەش موعجیزەیە تەگینا کەسێکی نەخوێندەواری چواردە سەدە لەمەو بەر چی داوە لەم پۆلێن کردنەی ئاو ئاوا بەوردی، ئەمەش کەهاتووە لەقورئاندا بەتەنها بەسە کە بەڵگەبێت لەسەر ڕاستی قورئان[1]..

٦- گرنگی سیواك:

پێغەمبەرﷺ لەژیانی پڕ خێرو بەرەکەتیدا گرنگی زۆری داوە بەدەم ودان پاکردنەوە بەسیواك و زۆر فەرموودەش لەبارەیەوە هەیە کەدەفەرموێت: (السواك مطهرة للفم مرضاة للرب) .

سیواك دەم ودان پاکژدەکاتومایەیڕەزامەندی پەروەردگارە، یان دەفەرموێت (أكثرت عليكم في السواك) واتە: زۆر جەختم کردۆتە سەر سیواك کەبەکاری بهێنن..

باشە ئەگەر ئەم ئاینە پایەبەرزە نەبێت، کەسێکی نەخوێندەواری چواردە سەدە کاری چی‌یە بەگرنگی سیواك کە مایەی ڕەزامەندی خوایە؟ بەتایبەت کە لەم سەدانەی دواییدا گرنگی سیواك دەرکەوت لە ئەنجامی پێشکەوتنی زانست و لێکۆڵینەوەوتاقیکردنەوەی زۆرەوە.. گۆڤاری (ئەڵمانیای ڕۆژهەلات) لەژمارەی چواری ساڵی (١٩٦١ز)دا وتارێکی زانای بەناوبانگ (روادارت) ی بڵاو کردەوە کە بەڕێوەبەری پەیمانگای جراپیم بوو لەزانکۆی روستۆك، کە تیایدا

١- هەمان سەرچاوە

دەڵێت: لەبارەی سیواکەوە کە عەرەبەکان وەك فلچەی دان بەکاریان هێناوە لەپەڕاوی ئەو گەشتیارانەی کەچونەتە نیوەدوورگەی عەرەب خوێندمەوە، ئەو گەشتیارانە بەگاڵتە پێکردنەوە وەك نموونەیەکی دواکەتوویی ئەو گەلانە باسی سیواك کردنیان کردبوو، کە چۆن ئەمە لەسەدەی بیستدا دەگونجێت، بەڵام من بیرم کردەوە، وتم: کێ دەڵێت حەقیقەتێکی زانستی لەپشت ئەم مەسەلەیەوە نیە؟ یەکسەر دەستم کرد بە لێکۆڵینەوە و تاقیکردنەوە لەسەر سیواك، داری سیواکەکەم هاڕی و تەڕم کرد بە ئاو ئنجا خستمە سەر کێڵگەیەکی جراپیم لەتاقیگەدا، بۆم دەرکەوت کە دەوری (پەنسلین) دەبینێت..

پزیشکێکی تریش بەناوی (دکتۆر فرید فیستر) دەڵێت: حەوت ساڵە من تەنها سیواك بەکار دێنم بۆ دەم ودانم.

بەڕاستی ئەمە موعجیزەیە ئەگینا پێغەمبەرﷺ ئەمەی لەکوێ هێنا، بۆچی بەردەوام سیواکی دەکرد بۆ نوێژەکان و کاتێ دەهاتەوە ماڵەوە، تەنانەت لە دوا ساتەکانی تەمەنیدا وپێش ئەوەی چاولێك بنێ سیواکی کرد ئنجا گیانی پیرۆزی سپارد..[1]

مسوڵمانبوونی بەردەوام

١- بانگخوازی بەرازیلی ئەنطوان:

لە ساڵی (١٩٧١) لەدایك بووە و خەڵکی ویلایەتی (ساوپاولۆ یە لەبەرازیل، بەمناڵی لەقوتابخانەی کاسۆلیکی دەیخوێندو باوکیحەزی دەکرد ببێتە قەشە، کەچی کەچووە زانکۆ، بەهۆی ئەوەی کە لەو کاتەدا مارکسیەت بەزانکۆکاندا بلاودەبۆوە بووە مارکسی و، بووە ئەندامێکی چالاك لەحیزبی شیوعی بەرازیلیدا و خۆی بە پاڵپشت و هەق سێنی چینی چەوساوە دەزانی .

ئەنطوان بلاوکراوەی زۆری مارکس و لینین و ستالینی بە خوێندنگاکاندا بلاودەکردەوە و لەبەر چالاکی زۆری بوو بەسەرۆکی بەشی ڕۆشنبیری و زمان حاڵی حیزبی شیوعی لە دوو دواناوەندی گەورەدا و هەمیشە دەیوت: دڵمان کە سوورە، مانای ئەوەیە مرۆڤ بەفیترەت شیوعیيە؟!

١- هەمان سەرچاوە .

لەکۆتایی هەشتاکاندا کە حیزبی شیوعی بەرازیلی (باولوفریری) کاندید کرد بۆسەرۆك کۆماری، ئەنطوان لەبەرئەوەی کە بڕوایەکی پتەوی هەبوو بەمارکسیەت، ئەرکێکی زۆری گرتە ئەستۆی خۆی بۆ هەڵمەتی هەڵبژاردنەکە .

ئەنطوان دەڵێت (لەگەڵ هاوەڵێکمدا گوێمان لە گۆرانیەکانی (عبدالحلیم، أم کلثوم) دەگرت، بۆ ئەوەی لێیان تێبگەم بڕیارمدا فێری زمانی عەرەبی ببم و، داوام لەهاوەڵەکەشم کرد کە هاوکاریم بکات، ئەویش بردمی بۆ مزگەوتێکی شاری (تاوبتە)، ئیمامی مزگەوت کە زۆر بەشەخسیەت بوو ناوی (محمد حسان عجاج) بوو، پێشوازی لێکردین، لەوەوە ناسیم و سەردانم کرد تافێری عەرەبی ببم.. لەم کەش وهەوایەدا کەوتمە هەڵسەنگاندنی مەسیحیەت و مارکسیەت و ئیسلام، تا بەقەناعەتەوە ئیسلامم هەڵبژارد کە زۆر ئاسانەوکەی بتەوێت دەتوانی لەخوای خۆت بپاڕێیتەوە و پێویستت بەقەشەو کاهین نیە تا لەبەردەمیا دان بەهەڵەکانتدا بنێیت، قورئان دەفەرموێت: ﴿ وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ ﴾ البقرة: ١٨٦..

بەڵێ بەقەناعەتەوە شایەتمانم هێناو بەشداریم کرد لە خولێکی زانستە شەرعیەکاندا کە وڵاتی سعودیە کردبویەوە لە بەرازیل، پاشان چووم بۆ زانکۆی ئیسلامی لەمەدینە تا بەچاکی لەئیسلام شارەزابم، هەشت ساڵ لە وڵاتی سعودیە مامەوە و پاشان گەڕامەوە بەرازیل بۆ بانگەوازکردن بۆ ئاینی بەرزی پیرۆزی ئیسلام.. کەوتمە وتاردان لەقوتابخانە وزانکۆ و مزگەوتەکاندا، تەنانەت لەپەرستگای جوولەکەو گاورەکانیش قسەم دەکردو، لە یانەی ماسۆنیەکانیش چەند جار وتارم داوە، ئەمەش بەهۆی ئەو ئازادی بیروباوەڕەی کەلەیاسای بەرازیلدا هەیە...

شایانی باسە ئەنگوان پاش موسڵمانبوونی ناوی خۆی گۆڕی بۆ(انطوان علي الأشقر) و لەسەر تۆڕی ئینتەرنێتیش هەوڵێکیزۆردەدات بۆبڵاوکردنەوەی ئیسلام..[1]

١- هەمان سەرچاوە.

٢- گەڕانەوەی عەمر خالید:

خوای گەورە (الشكور)ە، واتە ئاگای لەكاروكردەوەكانە و لەسەر كاروكردەوەی چاكیش سوپاست دەكات، هەمیشە لەگەڵ ئەم سیفەتەیدا لە قورئاندا سیفەتی (علیم)یش هاتووە، (وكان الله شاكراً عليماً) تا بڕوادار دڵنیا بێت هەر كارێك بكات خوا ئاگادارێتی وبەزایە ناچێت ...

بۆ نموونە: تۆ دەچیتە ژووری باوكتەوە، باوكت نوستووە و لەسەر نووكی پێ دەڕۆیت بەئەسپایی و بەبێ دەنگ تا خەبەری نەبێتەوە و ئیزعاجی نەكەیت، دیارە ئەو بەم كارەت نازانێ تا سوپاست بكات..

دەچیت بۆ لای نەخۆشێك خەوتووە، حەزدەكەیت كەدوایی هەستا پێی بڵێن كە تۆ سەردانت كردووە!

ئەمە بۆ هەموو كەس وایە، تەنها خوای زانای بە دەسەڵات نەبێت كەهیچی لەم بوونەوەرەدا لێ ون نابێت و چاودێر و ئاگادارە بەهەموو شتێكی ئەم بوونەوەرە ورد بێت یان درشت !

خوای گەورە هانمان دەدات چاكەكارین ﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱرْكَعُواْ وَٱسْجُدُواْ وَٱعْبُدُواْ رَبَّكُمْ وَٱفْعَلُواْ ٱلْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ الحج: ٧٧ كەواتە عیبادەتەكان وچاكەخوازی و چاكەكاری مایەی سەرفرازی یە..

كاتی خۆی لە مەككە، عوسمانی كوڕی تەڵحە، بازرگانێكی سەركەوتوو بوو، كەسێكی ناودارو دەوڵەمەند بوو، بەڵام دژایەتی ئیسلامی دەكرد،تاكاتی هیجرەت هات و ئوم سەلەمە كەسوكارەكەی نەیانهێشت لەگەڵ مێردەكەیدا كۆچ بكات، تاقە كوڕێكیشی هەبوو، كەسوكاری مێردەكەی لێیان سەندەوەو بردیانە لای خۆیان، ئەم ئافرەتە یەك ساڵ لە مەككەدا مایەوە، مێردەكەی لە مەدینەو منداڵەكەی لەماڵە خەزورانی و، خۆشی لای كەس و كاری بەتەنها.

پاش مەینەتی و خەم و پەژارەی ئەو ماوە زۆرە بەزەییان پیاهاتەوەو ڕێیان دا بەخۆی و منداڵەكەیەوە كۆچ بكات، بەتاقی تەنها ڕێی مەدینەی گرتەبەر كە (٤٠٠) كم بوو، لەڕێگا (عوسمانی كوڕی تەڵحە) -كە هێشتا كافر بوو- بینی و كەزانی بەتەنها كۆچ دەكات، غیرەتی

قبوڵی نەکرد و سواری حوشترەکەی خۆی کردو بووە دەلیلی تا گەیاندیە نزیك مەدینە، ئەوم سەلەمە زۆر باسی جوامێری و پیاوەتی (عوسمان) دەکات کە ئەو چاکە گەورەیەی لەگەڵ کرد..

پاش ماوەیەك (عوسمان) یش موسڵمان بوو، هاوەڵان دەڵێن: بەخوا هیچ هۆکارێك نابینین بۆ هیدایەتی عوسمان تەنها ئەو پیاوەتی و چاکەیەی نەبێت کەلەگەڵ ئوم سەلەمە کردی و خوای گەورەش پاداشتی دایەوە لەسەری ...

لەفەرمودەیەکی(مسلم)دا هاتووە کە پێغەمبەرﷺ دەفەرموێت: پیاوێك بەبیابانێکدا دەڕۆیشت هەورێکی بینی لە ژوورسەریەوەو گوێی لەدەنگێکیش بووکە وتی :هەورەکە بڕۆ زەوی فلان ئاو بدە !

پاشان هەورەکە دەبینێ لە دوورەوە لەسەر باخێك دەبارێت، ئەمیش دەچێتە لای خاوەن باخەکەو لێی دەپرسێت: پێم بڵێ تۆ چی دەکەیت لەم باخەت دا ... ئەویش دەڵێت: بەروبوومی باخەکەم دەکەم بە سێ بەشەوە، بەشێکی بۆ ماڵ و مناڵم، بەشێکیشی بۆ هەژاران، بەشێکیشی لەباخەکەدا سەرف دەکەمەوە، ئەویش وتی: دیارە خوای گەورە پاداشتت ئەداتەوە و ئاگای لە کارەکانتە، بۆیە ئاوا دەروی خێرت لێ دەکاتەوە و بارانت بەتایبەت بۆ دەبارێنێ !

عەمر خالیدیش لەم بوارەدا باسی ئەزموونی خۆی دەکات و دەڵێت: من پابەندنەبووم بەئیسلامەوە، تاڕۆژێك چووم بۆ (بورسعید)، لە شەقامێکدا پیاوێکی کەم ئەندامم بینی کەلەسەر کورسی کەم ئەندامەکان بوو، خۆی بۆ نەگیرابووەوە و کورسی‌یەکەی دابووی بە قەراغی شۆستەکەدا و کەوتبووە خوارەوە و کەس نەدەچوو بەلایدا، من زۆر بەزەییم پیا هاتەوەو چووم باوەشم پیا کرد و هەڵم ساندەوەو خستمەوە سەر کورسیەکەی و دڵم دایەوە..

من ئەمەم بۆ خوا کرد، دیارە خواش (شاکر علیم)ە، خوا ئاگادارە پاش یەك هەفتە بەیانی‌یەك لەخەو هەستام و دەستنوێژم شت و نوێژی بەیانیم کرد، هیچ هۆکارێکیش نابینم بۆ ئەو هیدایەتە، تەنها ئەوە نەبێت کە بەرامبەر ئەو کەم ئەندامە کردم !

بەڵێ.. عەمر خالید خوا هیدایەتی‌داو، کەوتە بانگەوازکردن و کاریگەری زۆری هەبوو لەسەر خەڵکی، دیارە دەسەڵاتداران ئەمەیان پێ خۆش نەبوو، بۆیە هەڕەشەیان لێکرد و داوایان لێکرد کە بەپەلە میسر بەجێ بهێڵێ..

عەمر خالید لەم بارەیەوە دەڵێت: لە ڕەمەزانی ساڵی (٢٠٠٢) دا کە لەمیسر زۆریان بۆ هێنام و دەریان کردم، تەنها دەم توانی بچم بۆ وڵاتی سعودیە بۆ عەمرە، لەکاتی عەمرەکردندا، لەتەوافی یەکەمی کەعبەی ماڵی خوادا زۆر پاڕامەوە و وتم: خوایە دڵشکاوم، فریام بکەوە و دڵشکاویەکەم بۆ چارەسەر بکە، خوا ئاگادارە لەتەوافی دووەمدا، پیاوێك لە تەنیشتمەوە پێی وتم: ئەوە تۆ لەکوێی؟! من ژێر ئەرزت بەدوادا دەگەڕێم و تۆ لەسەر ئەرزیت؟! وتم: بۆچی؟ وتی: پێغەمبەرﷺ هاتووەتە خەوم کە پێت ڕابگەیەنم کە لەسەر هەقیو ئارام بگرەو بۆ ماوەی ساڵێك تووشی ناخۆشی دەبیت و پاشان دەرووت لێدەکرێتەوە! ئیتر لە خۆشیا زۆر گریام، پاش ئەوەش کە چوومە دەرەوەی حەرەم پیاوباشێکی تر تەلەفونی بۆکردم و وتی: فیزەی لوبنانمان بۆ وەرگرتووی دەتوانی بچیت بۆ ئەوێ..[1]

کە لەمیسر دەریان کردم ئەوەندە پەلەیان لێکردم بواریان نەدام تەلەفونێك بکەم بۆ باوکم، بۆیە لەمەککەوە پەیوەندیم پێوەکرد و هەواڵم دایە، باوکم گریاو زۆری پێناخۆش بوو، منیش زۆر کاری تێکردم و خەریك بوو ڕازی بم بەمەرجی حکومەت و ئیتر بێ دەنگ دانیشم؟! کەچی باوکم تەلەفونی کردەوە و وتی: کوڕم سووربە لەسەر مەوقیفی خۆت، ئەوە ڕێبازی پێغەمبەرانە و ئاسایی‌یە کە تووشی ئەو شتانە ببیت.

لەلوبنانیش لەگەڵ برادەرێکدا لەژوورێکدا دەژیاین و زۆر شەو بەیەکەوە لەتاو بێ وەزعیمان دەگریاین، زۆر دوعامان کرد تاخوا دەرگای خێری بەڕوومان دا کردەوە ...

بەڵێ.. بەڕاستی هەر وایە هەرکەس بۆ خوا بێت خواش بۆ ئەوە، دەرگا لەعەمر خالید کرایەوە بەجۆرێك کەبەهۆی بەرنامەکانی کەناڵە فەزایی‌یەکانەوە بووە کەسایەتیەکی جیهانی، زیاتر لە ملیۆن و نیوێك لاو لەسەرتاسەری جیهانەوە بەشداریان کرد لە (صناع الحیاة)دا، کەبە هەمووان ژیان بنیات بنێینەوە و وڵات بەرەو پێش بەرن نەك هەر موسڵمان بەڵکو لاوە مەسیحیەکانیش بوون بەشوێنکەوتەی، ئەمە وای کرد کەڕێکخراوە نێو دەوڵەتییەکان وەك مونەزەمەی صحەی عالەمی هاوکاری بکەن بۆ کارە مەزنەکانی لە ڕووبەڕووبوونەوەی تلیاك و جگەرە و دیاردە نامۆکانی ناو کۆمەڵ. باشە ئەگەر ڕووناکی خۆر بەبێژنگ بەری نەگیرێ، ئەی بەچی دەتوانرێ و کێ دەتوانێ ڕێ لە نووری ئیسلام بگرێ، لەکاتێکدا کەخوای گەورەی

١- (ل:٦٢ بەناوی تۆوە دەژین/عەمر خالید) .

بالادەست دەیەوێت بگاتە سەرجەم مرۆڤایەتی؟! ﴿ يُرِيدُونَ أَن يُطۡفِـُٔواْ نُورَ ٱللَّهِ بِأَفۡوَٰهِهِمۡ وَيَأۡبَى ٱللَّهُ إِلَّآ أَن يُتِمَّ نُورَهُۥ وَلَوۡ كَرِهَ ٱلۡكَٰفِرُونَ ﴾ التوبة: ٣٢.

٣- قورئان دڵان کەمەندێش دەکات:

خوای گەورە پەیمانی داوە کەقورئان بپارێزێ، ئەوەتا پاش چوارده سەده ئەنجامی ئەو پەیمانە دەبینین کە قورئان پارێزراوە، لەپەڕاودا، لەدڵاندا، لەپەڕەکانی ئەنتەرنێت دا، قورئان تاکە پەڕاوە کە ملیۆنەها کەس لەبەریان کردووە، نەك ئەوانەی کە زمانی عەرەبی دەزانن، تەنانەت ئەوانەش کەهیچ لەزمانی عەرەبی نازانن، هەر ئەوانە نا کە خوێندەوارن بەڵکو ئەوانەش کە نەخوێندەوارن بەچاکی لەبەریان کردووە، جا نەك هەرکەسی خاوەن تەمەن وبالغ بەڵکو منالی حەوت هەشت سالیش توانیویەتی هەمووی لەبەر بکات!! ﴿ وَلَقَدۡ يَسَّرۡنَا ٱلۡقُرۡءَانَ لِلذِّكۡرِ فَهَلۡ مِن مُّدَّكِرٍ ﴾ القمر: ١٧ .

لەبەریتانیا زیاتر لەسەد هەزار منالی موسڵمان دوای تەواوبوونی خوێندنی ڕۆژانەی قوتابخانەیان ڕوودەکەنە حەوت سەدمزگەوت بۆ فێربوونی قورئان ولەبەر کردنی،ئەمە بێجگە لەوەی کە زیاترلە سەد و بیست قوتابخانەی ئیسلامی سەربەخۆ هەیە کە منالان فێری قورئان و ئیسلام دەکەن..

ئەوەی سەیرە ئەوەیە کە ئەوروپا بۆ خۆی خزمەتی قورئانی کردووە، ئەوەتا لەسالی (١٥٣٧)ی زاینیدا یەکەم نوسخە ی قورئان چاپ کرا لەشاری ڤینیسیا (البندقية) لەئیتالیا، کە ئەو نوسخەیەش لەیەکێ لەکەنیسەکانی ئیتالیادا ماوەو پارێزراوە. پاش ئەوە چاپێکی چاکی تری قورئان بۆ یەکەم جار لەشاری (هامبۆرگ)ی ئەلمانیا کرا لەسالی (١٦٩٤) زاییندا، ئینجا شاژنی ڕووسیا لەسالی (١٧٨٧) دا یارمەتی چاپکردنی دا، پاشان لەسالی (١٨٧٧) زایین دا لە (ئاستانە) لە دەوڵەتی عوسمانی چاپکرا.. ئێستاش لەوڵاتی سعودیە لەشاری مەدینە لە کۆمەڵگەی شا فەهد کە لە سالی (١٩٨٤) دا دامەزراوە سالی زیاتر لە دە ملیۆن قورئان چاپ دەکرێ، بەڵام ئاخۆ دوژمنان ئاگایان لەمەنەبێ و هەروا دانیشتبن ؟نەخێر !

لەبەریتانیا ئێستا دەیانەوێت بەربەست دروست بکەن لەڕێی قوتابخانەکانی سەر بەمزگەوتەکان، گوایە منالان باش مامەڵەیان لەگەڵدا ناکرێت؟! لەپاکستانیش کە دەهەزار قوتابخانە هەیە و (١،٧) ملیۆن قوتابیان هەیە، میری هەڕەشەی ئەوە دەکات هەر قوتابخانەیەك

لای حکومەت خۆی تۆمار نەکات دادەخرێت ... ئەمریکاش دیارە لەپشت ئەم کارەوەیە و بڕی (١٠٠) ملیۆن دۆلاری بۆپاکستان داناوە کە بەکاری بهێنێت بۆ ڕێگرتن لە قوتابخانە ئیسلامیەکان ...

شایەنی باسە لە پاکستان هەر سێ ماڵ و حافزێکی قورئانی تیایە، کە دەکاتە نزیکەی حەوت ملیۆن حافز ... لە ولاتانی تریش هەروایە، دکتۆر (محمد الراوي) کە خەڵکی میسرە و بانگخوازێکی گەورەیە ویێی دەڵێن (الرحل القرآني) دەڵێت: لە نەیجیریا بووم، پیاوێکی سەوزە فرۆش لەبەردەرگا سەوزەم لێ دەکڕی و یەك پیت لەزمانی عەرەبی نەدەزانی، حافزی قورئان بوو، سوورەتی ئەعرافی بۆ خوێندم، کە بەڕاستی خۆم حافیزی قورئانم سورەتی ئەعراف لەبەر کردنی زۆری دەوێت، خوا ئاگادارە بەجۆرێك خوێندی سەرسام بووم، تاقە هەڵەیەکی تەنانەت لە تەجویدیش دا نەکرد..

کاتێ لەولاتی سعودیەش لە زانکۆ وانەی قورئانم دەوتەوە، لە هۆڵی زانکۆ من قورئانم بۆ دەخوێندن و بۆم تەفسیردەکردن، زۆر لە قوتابییەکان هۆن هۆن فرمێسك دەهاتە خوارەوە بەچاویاندا..

لەم بارەیەشەوە ڕۆژهەلاتناس (لورا فاگلیری) دەڵێت: (تەنها لە میسردا ئەوەندە حافیزی قورئان هەیە کە ژمارەیان زیاترە لەوانەی کە لە هەموو ئەوروپادا دەتوانن ئینجیل بخوێننەوە)..

قورئان ئێستا بە زیاتر لە سەدو سی زمان واتای لێکدراوەتەوە و زۆرترین کەس بەدەستی دێنێ و زۆرترین کەسیش دەیخوێنێتەوە، لەکاتێکدا کەئینجیل ڕۆژ بەڕۆژ خوێنەرانی کەم دەبنەوە، هەرچەندە ماوەیەك لەمەوبەر قەشەیەکی ئینگلیزی بەناوی (هنتون) لە ئوسترالیا ئینجیلیکورتکردۆتەوەو ناوی ناوە (بايبل المائة دقيقة) واتە ئەو ئینجیلەی کەلە سەدخولەکدا دەخوێنرێت! ئینجا زۆر کەم کەسیش دەیخوێنێ و ئەوانەش کەبتوانن لەبەری بکەن هەر زۆر کەمن وەیان هەر نین؟!.[1]

١- (گۆڤاری المجتمع، ١١/٦/ ٢٠٠٦).

٤- موسولمان بوونی گۆرانی بێژی ئەمریکی سیلەرز:

ئەم گۆرانیبێژە دەڵێت: ڕۆژێك لە شاری فرجینیا بەلای مزگەوتێکدا تێپەڕیم گوێم لەدەنگێك بوو، وام زانی گۆرانی بێژە، کە نزیك بوومەوە، کابرایەك لەسوچێکدا دانیشتبوو شریتی دەفرۆشت، وتم: ئەوە دەنگی چ گۆرانی بێژێکە؟! وتی: ئەوە گۆرانیبێژ نیە، قورئان خوێنە؟! شریتەکەم لیٚ کڕی وتم: ناوی چی‌یە ؟! وتی: خالد القحطاني ...

لەسەیارەکەمدا گوێم لەشریتەکە گرت، نەمتوانی سەیارەکەم لێبخوڕم ناچار وەستام، بەدڵ گوێم گرت، تەواو هەست وهۆشی هەژاند و هەموو خانەکانی لەشم خۆشیەکەی چەشت..

دواتر چووم بۆ لای عازفی گیتاری تیپەکەمان کەناوی کریس بوو، موسڵمان بووبوو ناوی خۆی کردبوو بە (خەلیل).. چووم بۆلای تێمبگەیەنیٚ ئەو کاریگەرە گەورەیە چی‌یە کە قورئان هەیەتی لەسەر دڵ ودەروونم..

ئەویش شریتەکەی لێداو کەوتە وەرگێڕانی بۆم، ئەوەی سەیرە سورەتی (الشـعراء) بوو، منیش بۆ خۆم (شاعیر)م.

موسوڵمانبوونیخۆمم ڕاگەیاندو ناوی خۆم کرد بە (هارون سیلەرز). بیرم کردەوە کە لە ڕێی دەزگایەکەوە خزمەت بەئیسلام بکەم بۆیە دەزگای (ئەوانەی بیر دەکەنەوە لەبەرهەم)م دامەزراند، ئنجا پەیوەندیم کرد بە شێخ (خالد القحطـاني)یەوە، کەئایا ڕێم دەدات ئەو قورئانەکە بخوێنیٚ و ئێمەش ئایەت بەئایەت بە دوایدا بە زمانی ئینگلیزی ڕاڤەی بکەین، تا خەڵکی باشتر لە قورئان تێبگەن؟ ئەویش ڕازی بوو..[1]

٥- شیخ محمد حسان کە بانگخوازێکی میسرییە ..

لە وتاری (وقفة مع النفس) دا دەڵێت: لە گەشتێکی بانگخوازیدا لە لوس ئەنجلوس وتارم دەدا، دوای وتارەکە برادەرێك داوای کرد کە هاوەڵێکی ئەمریکیدەیەوێت لەسەردەستما موسڵمان بێت، برادەرە ئەمریکیەکە هاتە پێشەوە، باسی بەسەرهاتی خۆی کرد کە خاوەنی کۆمپانیاو پارەوسامانی زۆرە و لەبەرئەوەی بەختەوەر نەبووە شانزە جار هەوڵی خۆکوشتنی داوەو ڕزگارکراوە، تا ڕۆژێك لەیەکێ لەکۆمپانیاکانی کارمەندێکی خۆی دەبینیٚ کە قاچی

١- ئەم ڕووداوە (نجیب الرفاعی) لەپەڕاوی (الذین تأثروا بقراءة القرآن)دا باسیکردووە...

لەسەر دەست شۆر دەشوات، ئەمیش تووڕە دەبێ و دەڵێت: چۆن پێ دەخەیتە ئەو دەستشۆرەوە کەمن دەم وچاوی لەسەر دەشۆم؟! کارمەندەکەش دەڵێ: من ڕۆژی پێنج جار قاچم دەشۆم!! لای سەیر دەبێ، چۆن ئەو پێنج جار قاچی دەشوات لەکاتێکدا ئەم ڕۆژی یەکجار دەموچاوی دەشوات، بۆیە کەپرسیاری ئەمەی لێکرد لەوەڵاما وتی: من دەستنوێژدەشۆم بۆ نوێژکردن،وتی: بۆتۆ ڕۆژی پێنج جار نوێژ دەکەیت ؟! وتی: بەڵێ !..

وتی: دڵئارام و ئاسودەیت؟! وتی: بەڵێ، چونکە لای ئێمە ئەگەر تووشی خۆشی ببین سوپاسی خوای لەسەر دەکەین و خێرە بۆمان، ئەگەر تووشی ناخۆشیش ببین ئارام دەگرین بەوەش خێرمان بۆ دەنوسرێ، کەئەوەش فەرمودەی پێغەمبەرەکەمانە (عجباً لأمر المـؤمن ان أمره كله خير، إن أصابه سراء شكر فكان خيراً له، وإن اصابه ضراء صبر فكان خـيراً لـه).. بۆیە بڕیارئەدات ئەمیش موسڵمان بێت..

جا کەئەمانەی باس کرد، شایەتمانان فێرکرد و لەدوای منەوە وتیەوە: اشهد أن لااله إلا الله وأشهد أن محمدا رسول الله.. پاشان لەشی کەوتە لەرزین و زۆر گریا، ئینجا وتی: ئەم وشانە چییان تیا دانراوە ئاوا کاریگەریان هەیە؟! وتم: دڵفراوانیو ئاسوودەیی و ئارامی تیادانراوە، وتی: بەخوا یەکەم جارە هەست بەو دڵفراوانی و ئاسوودەیی یە دەکەم..

٦- موسڵمانبوونی قەشەی مەدەغەشقەر ئەندریانا سۆلۆ:

قەشە ئەندریانا سۆلۆ فیکتۆر مسوڵمانبوونی خۆی ڕاگەیاند لە مەدغەشقەر و ناوی خۆی کرد بە(زەکەریا)، بەڕێوەبەری نووسینگەی(جمعيــة العــون المباشــر) لە مەدەغەشقەر چاوپێکەوتنی لەگەڵ سازکرد و لەهۆکاری موسڵمانبوونی پرسی، ئەویش وتی: لەماڵێکی گاوردا گەورە بووم کە ئەندامەکانی هەموو بەگەرمی هاتوچۆی کەنیسەیان دەکرد، تا لە کۆتایی ساڵانی هەشتاکاندا لەلایەن سەرۆکایەتی کەنیسەکانەوە کرام بەبەرپرسی کەنیسە.. من هیچی وام لەئیسلام نەدەزانی، ئەوە نەبێت کە لەکۆبوونەوەکاندا باس دەکرا کە خەڵکانێکی زۆری مەسیحی بەرەو ئیسلام دەچن، کاتێ مزگەوتی (امبادریکا) لە (لۆکۆمبی) دروستکرا زۆرمان پێناخۆش بوو، ئێمە زۆرمان لەخەڵکی دەکرد کە ڕێ لەمناڵەکانیان بگرن کە نەچن بەرەو ئیسلام، ئێمە هەرچیمان دەکرد سەرکەوتوونەبووین بۆ ڕێگرتن لە بڵاوبوونەوەی ئیسلام. هۆی

موسڵمانبونیشم دەگەڕێتەوە بۆ ئەوەی کە بەردەوام کۆبوونەوەمان دەکرد بۆ ڕێگرتن لە بڵاوبوونەوەی ئیسلام، ئەم کۆبوونەوانە وایان لێکردم بیر بکەمەوە، باشە بۆچی دژایەتی ئەو دینە دەکرێت، بڕیارم دا موسڵمان ببم ودەست هەڵبگرم لەو هەموو نازونیعمەتەی‌کەکەنیسە خستبوویە بەردەمم، خولێك بۆ موسڵمانە تازەکان کرایەوە لەشاری (ساکوانا)، منیش کەوتمە ڕێ بۆ ئەو خولە، سیانزە کیلۆمەتر بەپێ ڕۆیشتم، لەخولەکەدا بەشداریم کرد، بڕیارم دا کە هەوڵ بدەم لەگەڵ کەسو کارو عەشیرەتم دا تا قەناعەت بکەن بەئیسلام و موسڵمان بن.[1] ..

ئەوەی جێی سەرنجە لە موسوڵمانبوونی ئەم کەسانەدا ئەوەیە، کە هەرئەوەندەی موسوڵمان بوون، دەمودەست دەیانەوێت خەڵکی بانگ بکەن بەرەو ئیسلام، کەبەڕاستی ئەمەش دەبێتە مایەی بڵاوبوونەوەی ئیسلام بە خێرایی، کەئەمەش دیارە مایەی ڕووسووری دنیاوقیامەتە، چونکە بانگەوازکردن باشترین هۆکارە بۆ بەدەستهێنانی ڕەزامەندی پەروەردگار ئەوەتا پێغەمبەرﷺ دەفەرموێت: (نضر الله امرءاً سمع منا حديثا فبلغه كما سمعه فرب مبلغ أحفظ من سامع).

٧- موسڵمانبوونی قەشەی میسری ئیسحاق هیلال مەسیحە:

ناوبراو لەبارەی موسڵمانبوونیەوە دەڵێت: لە دایك و باوکێکی مەسیحی لەدایك بووم، کەهەر لەمناڵی‌یەوە بەشێری دژایەتی ئیسلام گۆشیان کردم، بەڵام کاتێك گەورە بووم کەوتمە لێکۆڵینەوەی ژیانی پێغەمبەران، کەبەوەش نائارامی‌یەکی دەروونیم بۆ دروست بوو، زۆر پرسیارم لا گەڵاڵە بوو کە لەناو قوتابییانی هاوەڵمدا باسم دەکرد، بەدوای وەڵامی ڕاست دا دەگەڕام، ئەمەش وای لە (بابا شنودە) گەورەو پێشەوای قیبتیەکانی میسر کرد کەپێش وەخت بمکات بە قەشە تا دەمکوت ببم، زۆر لاشی لێ دەکردمەوە و خێروبێری بەسەرا دەڕشتم.. بەڵام من لەگەڵ هەموو ئەوانەدا سوور بووم لەسەر ئەوەی کە لەهەقیقەتی ئیسلام شارەزا ببم! بەنهێنی پەیوەندیم پەیداکرد لەگەڵ هەندێ موسڵمانداو کەوتمە دیراسەی ئیسلام، کاتێ داواشم لێکرا کە نامەی ماجستێرەکەم ئامادەبکەم لەسەر (بەراوردکردنی ئاینەکان)، نامەیەکی چاکم ئامادەکرد، کەچی سەرپەرشتیاری نامەکەم ڕازی نەبوو بەوەی کە وتبووم محمد ﷺ نێرراوی

---

[1] -(گۆڤاری الکوثر).

خوایه و عیسا (سەلامی خوای لێ بێ) مژدەی داوە بە هاتنی.. نامەکە لەکەنیسەی ئینکلیکی لەقاهیرە وتوویـژی لەسـەرکرا، سـەرەنجام باباشـنودە نامەکـەمی ڕەتکـردەوەو چـاودێرییەکی توندیشیان خستە سەرم کە نەمدەتوانی بەئاسانی پەڕاوی ئیسلامیم دەست بکەوێت..

ڕۆژێك ئەچووم بۆ یادکردنەوەی لەدایکبوونی مەریەم لە ئەسکەندەریە، پـاش ئـەوەی لـە شەمەندەفەر دابەزیم سواری پاصێك بووم بە جل و بەرگی قەشـەیەتیەوە، منالێك کەنامیلکـەی دەفرۆشت سـەرکەوتە ناو پاصەکەو نامیلکەکانی پیشانی دانیشتوان دەدا تـا لێـی بکـڕن ومنـی پەڕاند، لەدلّما گرێـیەك دروست بوو، بۆ دایە دەسـت هـەموان و پیشـانیدان مـن نـەبێت، لێم پرسی: کوڕم بۆچی ئەو نامیلکانەت دایە دەست هەموان من نەبێت ؟!

وتی؟! چونکە تۆ قەشەیت! ئینجا تێگەیشتم کەمن شایانی ئەوە نیم دەست بدەمـە ئـەو نامیلکەیە هەرچەند بچوکیش بوو! داوام لێکرد کە دانەیەکم پێبفرۆشێ، وتـی: ئـەم نامیلکانـە ئیسلامین! ئینجا دابەزی لە پاصەکە، منیش هەروەك لەبرسا مردوویەك بەدوای ناندا ڕابکـات دابەزیم بەدوایدا و بەزۆر دوو نامیلکەم لێکڕی.. کەگەیشتمە کەنیسـە چـوومە ژووری تایبـەتی میوانداری، هەرچەند زۆر مانـدووی سـەفەر بـووم سـەیری یـەکێکیانم کـرد (جزمـی عـم) بـوو، کردمەوە سوورەتی (ئیخلاص)م بینی، خوێندمەوە هەست وهۆشی هەژانـدم، ئەوەنـدەم دووبـارە کردەوە هاتە بەرم، هەستم بەدڵئارامی و خۆشی‌یەکی زۆرکرد.. ئا لەو کاتە دا قەشـەیەك هاتـە ژوورەوەو بانگی کـردم و وتـی(أبونا إسحاق)، چـومە دەرەوە و بـەدەنگی بـەرز بەڕوویـدا بـەبێ ئەوەی هەست بەخۆم بکەم (قل هو الله)م خوێند! چووم لەسەر کورسی ئیعتراف دانیشتم خەڵکی داماو دەهاتن لەبەردەمم دا دانیان ئەنا بەتاوانەکانیانا، گوایە من لێیان خـۆش بم، مـن زمـانم لاڵ بوو نەمدەزانی چیان پێ بڵێم، من چیم لەخەڵکی خۆش ببم، قل هوالله لەخەیاڵما بـوو، کـە خوایەکی باڵا دەست هەیـە لەهـەموان گـەورەترە و لێخـۆش بـوون بەدەسـت ئـەوە، بۆیـە زۆر گریام، چومە لای یەکێ لەقەشە گەورەکان وتم: (من لەگوناهی‌خەڵکی خـۆش بـبم ئـەی کـێ لـە گوناهی من خۆش ببێ؟! وتی: پاپا، وتم ئەی کێ لە (پاپا) خۆش ببێ؟

لێم ڕاست بووەوەو قیژانی بەسەرما(تۆ قەشەیەکی شێتی، ئەوەش کە تۆی دامەزرانـدووە هەرشێتە ؟!) پاش ئەمە بڕیاری پاپام بۆ دەرچوو کە بەند بکرێم!

جا هەر بەندکردن نەبوو بەڵکو کەبردیانم پێشوازیەکەم وابوو کە هەر قەشەیەك و دارێکی بەدەستەوە بوو کە بەلایا تێدەپەڕیم دارێکی پیادەماڵیم و دەی وت (ئەمە پاداشتی ئەوەیە کە ئاینەکەی و کەنیسەکەی بفرۆشێ)!

پاش سێ مانگ ئەزیەت و ئازار بردیانم بۆلای گەورەی قەشەکان تا ئامۆژگاریم بکات، کەچی وتی (کوڕم.. خوا چاکەکاران ون ناکات، ئارام بگرە و چاوەڕێی پاداشتی خوا بە، ﴿وَمَن يَتَّقِ ٱللَّهَ يَجۡعَل لَّهُۥ مَخۡرَجٗا ۝٢ وَيَرۡزُقۡهُ مِنۡ حَيۡثُ لَا يَحۡتَسِبُۚ﴾ الطلاق: ٢ - ٣، لە دڵی خۆمدا وتم: ئەوە قسەی ناوکتێبی پیرۆز نیە و قسەی قەشەکان نیە، ئەوەندەی تریش سەرسامیم زیادی کرد کە وتی (کوڕم ئامۆژگاریم بۆت ئەوەیە کەخۆت دەرمەخەو خۆت ئاشکرا مەکە تا هەق ئاشکرا دەبێت، با زۆریشی پێبچێت). لە دڵی خۆمدا وتم: ئاخۆ مەبەستی لەم قسانە چی بێ؟..

زۆری نەخایەند لەقسەکانی حاڵی بووم ! بەیانیەکیان دواکەوت، چووم لەخەو خەبەری بکەمەوە، کە دەرگاکەم کردەوە بینیم وەك موسڵمانان نوێژی بەیانی دەکات، لە شوێنی خۆم وشك بووم، دەرگاکەم بەسوکی داخستەوە! دوایی کەزانی ئاشکرابووە لام، هات و وتی: کوڕم ئەوەی بینیت پەردەپۆشی بکە و سەترم بکە خوا سەترت بکات، بەڕاستی من وا بۆ (٢٣) ساڵ دەچێت ئاوام وخەو وخۆراکم قورئانە، بەڕاستی مرۆڤ ئەبێ دوای هەق و ڕاستی بکەوێت..

پاش چەند ڕۆژێك لەورووداوە فەرمانم بۆ دەرچوو کە بگەڕێمەوە کەنیسەیەکی ناوچەیەکی تر، ئنجا چووم لەگەڵ کۆمەڵێکدا بۆ مژدەدان لە ناوچەی (واو) لە سۆدان، پاش ئەوەی گەڕاینەوە لە کەشتیەکەدا ئەو چەند کەسەی بووبوون بەگاور و لەگەڵمان هاتبوون بەسەرم کردنەوە، ئەوەی سەیر بوو یەکێکیان کەناوی (محمد ئادەم) بوو بینیم وەك موسڵمانەکان نوێژ دەکات، قسەم لەگەڵ کرد زۆر سووربوو لەسەر ئیسلامەتیەکەی و وتی (ڕاستە من جەستەم فرۆشتوە بە ئێوە لە نەبوونیدا، بەڵام دڵ و عەقڵم موڵکی خوای تاك وتەنهایە و نایفرۆشم بە هەموو کنوزی دونیا، وە من شایەتی دەدەم کە (لا إله الا الله محمد رسول الله)..

پاش ئەمانە هەمووی ویستم موسڵمانبونی خۆم ڕابگەیەنم، ڕۆیشتم بۆ چەند بەڕێوەبەرێتی‌یەکی ئاسایش تا موسڵمانبوونم بۆ تۆمار بکەن، ئەیان کرد تا کۆمەڵێ قەشە هاتن وکەوتنە گفتوگۆ لەگەڵما، کە زانیان قسەکانیان سوودی نیە لە گەڵما هەڕەشەیان لێکردم کە چیم هەیە دەستی بەسەردا دەگرن، کەبایی چوار ملیۆن جونەیهی مصری دەبوو، ئەمە بێجگە

لەچەند دوکانی ئاڵتون کە هەمبوو، ناچار دەستم لە هەمووی هەڵگرت لە پێناو خواو ئیسلامدا، کەنیسە بەوەش وازیان نەهێناوخوێنیان حەلاڵ کردم و سێ جار هەوڵی تیرۆرکردنم درا لەلایەن براکەم وئامۆزاکانمەوە کە گاور بوون، سەرەنجام فیشەکێ بەر گورچیلەم کەوت وئێستا بەیەك گورچیلەوە دەژیم و، باوك و دایکیشم کەزانیان موسڵمان بووم لە داخا خۆیان سوتان (ولا حول ولا قوة الا بالله)[1]

٨- لەکۆراڵی کەنیسەوە بۆ بانگخوازی ..

ئەمەش چیرۆکی موسوڵمانبوونی کەسایەتی‌یەکە کە لە کۆراڵی کەنیسەدا کاری کردووە و پاشان بووە بە موسڵمان، ئەویش محمد سوماوی یە لە فلیپین، لە سەرەتادا بووە بە مەسیحی وزۆر بە توندی ئیلتزامی بەم ئاینەوە کردووەو، گرنگی داوە بە کاتەکانی نوێژی کەنیسەو سەرجەم ڕێ و ڕەسمەکانی تری ناو کەنیسە و، بووە بە سروودبێژی کەنیسەش لە چوار چێوەی کۆراڵی ئاینی و، دایك و باوکیشی زۆر پەیوەست بوون بەم ئاینەوە.

محمد سوماوی دەڵێت:

سەرەتای گەشتەکەم لەگەڵ هیدایەتدا دەگەڕێتەوە بۆ ساڵی (١٩٩٠) کاتێك عێراق کوەیتی داگیرکرد، من لە بنەڕەتدا باوەڕم بەخوای گەورە هەبوو، کاتێك کە مەسیحی بووم پرسیاری زۆر ڕوو بەڕووم ئەبوویەوە، هەمووکات لەسەرجەم بۆنە ئاینییەکاندا بەشدار ئەبووم و ئەندام بووم لە تیپی کۆراڵی ئاینی کە سروودمان بۆخوا دەوت، عیسام بەخواو کوڕی خوا ئەزانی، لەمنداڵیمەوە ئەمە فێر بووبووم و خوێندبووم.

بەڵام هەروەك وتم پرسیاری زۆر لەلام درووست ئەبوو نەم ئەتوانی باوەڕ بەوە بکەم کە ئەیکەم، لەدوای ئەم هەموو بەندایەتی کردنەشمەوە هیچ ئارەزوویەکم نەبوو هێندە نەبێت کە وەك مەسیحیەکی کاسۆلیکی بژیم.

لەفلیپین ئاسنگەربووم و، شوفێریشم ئەکرد و بەرامبەر بە بڕێك پارەی کەم خەڵکیم لەجێگایەکەوە بۆجێگایەکی تر ئەگواستەوە.

١- موقع: دیننا.

ڕۆژێك لە ڕۆژان بەخەیاڵمدا نەهاتبوو کە سەفەر بکەم بۆ دەرەوەی فلیپین، بەتایبەتی بۆ کوەیت تالەوێ کار بکەم، وام ئەزانی کە ئەم کارەم وام لێناکات سەفەربکەم بۆ دەرەوە وسەروزیادمە.

بەحیکمەتێك کەخوای گەورە دەیویست خوشکە گەورەکەم سەفەری کرد بۆ کوەیت تا لەوێ کار بکات پێش داگیرکردنی کوەیت، وەلەو ماوەیەدا کە لەوێ بوو کوەیت داگیرکرا لەلایەن عێراقەوە، بۆماوەی حەوت مانگ، هیچ خەبەرێکمان نەبوو لەبارەیەوە تادڵنیامان بکاتەوە و بزانین خەریکی چییە،ئەوەش کە زیاتر پەرۆشی کردین ئەوەبوو کە ئێمەچەند برایەك بووین وتەنها ئەوخوشکەمان هەبوو، لای دایك و باوکیشمان زۆر خۆشەویست بوو، لەوماوەیەدا خێزانەکەمان تەواو نارەحەتی باڵی بەسەردا کێشابوو و دایك و باوکیشمان زۆر پێوەی مەشغوڵ بوون، وەلەبەر زۆری ڕووداوەکان ئەو هیوایەمان لەدەستدا کە مابێت و من لەناو براکانمدا لەهەموویان گەورەتر بووم، بۆیە ئەرکی سەرشانم بوو کە بەدوایدا بچم بزانم ماوە یان مردووە؟

ئەمەش هەروا ئاسان نەبوو، پێویست بوو بکەومە پرسیار کردن لەهەموو کەسێك کەپێش ئەو و دوای ئەویش لەوێبوون و، لەمانەش گرانتر ئەوە بوو ئەگەر مردبێت چی بکەم؟

یان ئەگەر ماوە لەکوێیە؟ ئەمەش هەمووی تەنها بۆ لای خوای گەورە دەگەڕایەوە.... دڵخۆشی دایك و باوکم ئەدایەوە تا هەرچۆن بێت فرمێسك نەڕێژن و ئاهێك بەبەریاندا بێنمەوە، بەهەرحاڵ ئێمە هیوامان لەدەستدا و هیچ ئاواتێکمان نەما کە بگەڕێتەوە بۆلامان.

پاش تێپەڕبوونی نۆ مانگ بەسەر دیارنەمانیدا نامەیەکمان پێگەیشت کە ئەم ماوەیە ماوەی لەدایك بوونی منداڵێکە ئەمەش وەك لەدایك بوونی ئەم خووشکەم وابوو بەلای ئێمەوە.

لەنامەکەدا باسی ئەوەی کردبوو کەئەو ماوە و ژیانی زۆر باشە و لەو ماوەیەدا بووە بە مسوڵمان و خوای گەورە هیدایەتی داوە و ناوی خۆشی گۆڕیوە و شووی بە کوەیتیەك کردووە، دیارە ئەمە بەلای ئێمەوە گرنگ نەبوو هێندەی ئەوەی کە زانیمان ماوە و سەلامەتە و لە ژیاندایە، هەموومان دڵخۆش بووین و،دایکم لەخۆشیدا دەستی کرد بەگریان و سوپاسی خوای کرد بۆ سەلامەتی خووشکەکەم .

پاش دوو مانگ بەسەر ئەم نامەیەدا نامەیەکی ترمان پێگەیشت کە تیایدا داوای لە من کردبوو کە پێویستی زۆری پێمەو دەیەوێت هەرچۆنێکە سەفەربکەم بۆلای بۆ کوەیت و لەلای بم، بەهەرحاڵ من لەناوەڕۆکی نامەکە تێنەگەیشتم هێندە نەبێت کەئەو پێویستی بەمنە.

دیاره هەروەك باسم کرد ئەو خوشکی تاقانەم بوو بۆیە پێویست بوو لەسەرم کە بچم و دڵنیابم لێی بەتایبەتی کەزۆر بیرم دەکرد و هەروەها بارودۆخیش گونجاو بوو بۆم .

خوای گەورە سەرجەم هۆکارەکانی بۆ ئاسانکردم بۆ ئەم سەفەرە و هەموو وەرەقە و جەواز سەفەر و بابەتەکانم ئامادەکرد و ناردم بۆ لای خوشکەکەم و پاشان ئەوە بوو ڕەزامەندیم بۆهاتەوە تابچم بۆ کوەیت و، لە (٢٨ نۆڤەمبەری ١٩٩٢)دا سەفەرم کرد.

لەگەڵ گەیشتنم دا بۆ کوەیت چەندین پرسیار لە بارەی ئەم ژیانە نوێیەمەوە لە مێشکمدا دروست بوو، خوشکەکەم زۆر بە پەرۆش بوو، بۆ هەر یەکێکیشمان خەونێك بوو کە ئەویترمان ببینین، بۆیەکاتێك بینیمی زۆر گریا و چەندین جار دووپاتی کردەوە ئایا خەون نابینیَ، منیش باوەڕم نە ئەکرد کەئەو ببینم بۆیە زۆر سوپاسی خوای گەورەم کرد، خێرا ئەو دەستی کرد بەپرسیارکردن لێم لە بارەی باوکم و دایکم و براکانم ؟

پاشان لەگەڵ مێردەکەیدا بردیانەوە بۆماڵەکەیان کە لە ناوچەیەکدا بوو کۆمەڵێك تەلاری تیابوو، ماوەیەك لەگەڵیدا مامەوە و دەستیان کرد بەبانگەشەکردنم بۆئیسلام، هەروەك ئەوەی منی لەفلیپینەوە هێنابێت بۆ ئەو مەبەستە، پرسیارم لێکردن ئایا بوون بە مسوڵمان بەزۆرە ؟! زۆر بە ڕوونی وەڵامیان دامەوە کەنەخێر ئیسلام بەو جۆرە نیە و زۆرکردن لە ئایندا نیە، وتم: باشە کەواتە وازم لێبێنن تاخوای گەورە خۆی حوکم ئەدات بەسەرمدا!

لێتان ناشارمەوە دەستم کرد بەبیرکردنەوە لەئیسلام و لەوەی بۆچی خوشکەکەم چووەتە ناو ئەم ئاینەوەو ئێستا بۆ بانگەوازی بۆ ئەکات؟

داوام لێکردن کەئەمەوێت ئیسلام بخوێنم و، پێویستە کە هیچ نەبێت فرسەتێکم بدەنێ تالەم ئاینە تێبگەم، ئەوانیش ئەمەیان زۆر بەخۆشییەوە لێوەرگرتم و، ڕێزی ئارەزووەکەیان گرتم و دەستم کرد بەفێر بوونی بنەما و پرەنسیپەکانی ئیسلام، من پەلەم نەئەکرد لە گەڕان بەدوای ئاینی نوێدا و، ماوەی مانەوەم لەگەڵیاندا بەردەوام گوێم لەبانگ ئەبوو (الله اکبر– الله اکبر)، یەکەم شتێك کەزانیم بریتی بوو لەمانای ئەم بانگە کە مسوڵمانان بۆ نوێژکردن بانگ ئەکات لەچەند کاتێکی دیاریکراویڕۆژو شەودا. جیاوازییەکی گەورە هەیە لە نێوان بانگکردنی مەسیحی کە هەموو هەفتەیەك لە یەك شەمماندا زەنگ لێدەدرێت، لەگەڵ بانگکردنی ئیسلامدا کە لە ڕۆژێکدا پێنج جار بانگیان دەکات بۆ ملکەچی بۆخوای گەورە.

ڕۆژەکان تێئەپەڕین و کاتێك کە خووشکەکەم و مێردەکەیم دەبینی نوێژ ئەکەن بەیەکەوە هەستم ئەکرد کە ئەوان لەوپەڕی ئارامی و دڵنیایدان و لێرەوە وردە وردە خۆشەویستی ئیسلام چووە دڵمەوە.

ڕۆژێکیان خووشکەکەم و مێردەکەی چوون بۆ سەردانی هەندێك خزمیان و منیان لەماڵەوە بەتەنها بەجێهێشت و سەیری تەلەفزیۆنم ئەکرد بۆ زانینی هەواڵەکان و تا بزانم لەجیهاندا چی ڕوودەدات ئەوەی جێگای سەرسوڕمان بوو کەتەلەفزیۆنەکەم داگیرساند لەسەر کەناڵی دووی کوەیت بوو کە بەرنامەکانی خۆی بە زمانی ئینگلیزی بلاوئەکاتەوە، کە لەو کاتەدا مەوعیدی بەرنامەی (شێخ صلاح راشد)بوو، ئەمەش بەڕاستی قەدەرێك بوو لەلایەن خوای گەورەوە بۆم ڕێکخرا بوو﴿ وَإِذَا قَضَىٰٓ أَمۡرٗا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُۥ كُن فَيَكُونُ ﴾ البقرة: ١١٧ لەو کاتەدا شێخ صلاح راشد ئەمینداری گشتی لیژنەی ناساندنی ئیسلام بوو، ئەمەش لەمانگی ڕەمەزانی پیرۆزی ساڵی (١٩٩٣)دا بوو، لەو بەرنامەیەدا باسی لە پەیوەندی ئیسلام دەکرد بە ئاینەکانی ترەوە و باسی لەئیسلام و مەسیحیەت کرد، باسی لەعیساو محمد ﷺ کرد لەئینجیلدا، لێرەوە بەجدی کەوتمە بەدواداچوونی ئەم بەرنامەیەو زۆر بە شەوقەوە هەموو ئێوارانێکی چوارشەممە چاوەڕێیم ئەکرد، لەم بەرنامەیەوە بیستم کە محمد ﷺ هەواڵی بەپێغەمبەر بوونی لە ئینجیل و تەوراتدا هاتووە وئەو لەدوای موسا و عیساوە ئەنێردرێت، کەوتمە گەڕان بەدوای ئەوەدا کە ئاخۆ محمد ﷺ بەڕاستی ناوی لە ئینجیلدا هاتووە چوونکە من ناوەکەیم لەعەهدی کۆن و نوێدا بەرچاو نەکەوتبوو.

ئیتر دەستم کرد بەگرنگی دانی زۆر بەئیسلام لەو لایەنەوە کەبانگەشە بۆ یەکتاپەرستی ئەکات، هەروەك شێخ صلاح راشد بۆی ڕوونکردمەوە، ئەو شتەش کە زۆر سەرسامی کردم و نەمئەتوانی بەرەنگاری ببمەوە بریتی بوو لە ڕوونکردنەوەکانی لەبارەی پێغەمبەرایەتی محمد ﷺ لە ڕێگای کتێبی پیرۆزی مەسیحیەکانەوە پێش ئەوەی کەدەستکاری بکرێت، بۆنەمەش شێخ صلاح ئاماژەی بۆچەندین نمونە و بەڵگە ئەکرد لە ئینجیلدا .

بەڕاستی لەڕێگای شەرحەکانیەوە بۆم ڕوون بۆوە کە ڕاستی پەیامبەرێتی محمد ﷺ هاتووە لە ئینجیلدا پێش دەستکاری کردنی و، ئەم ئەتوانی کە نکوڵی لەوە بکەم .

لێرەوە سەرەتای ڕازیبوونم بەئیسلام دەستپێکرد، بەرەبەرە دڵمی داگیرکرد و پڕی کردەوە و بەرەبەرە خۆشەویستیم بۆی زیادی کرد، گەیشتمە ئەو ڕاستیەی کە کەس ناتوانێت بەرگەی لێپرسینەوەی خوایی بگرێت و، پێویستە هەموو مرۆڤەکان لە خوای گەورە بترسن، خوای گەورەی هەموو جیهان و ڕێکخەری هۆکارەکان و خاوەنی زەوی و ئاسمانەکان .

ڕێگام بۆکرایەوە بەرەو ئیسلام بەئیرادەی خوای گەورە و بڕیارم دا کە لەگەڵ مێردی خوشکەکەم بچم لە لیژنەی ناسینی ئیسلام دا ئیسلامبوونی خۆم ڕابگەیەنم و، شایەتی بدەم بەتاك و تەنیایی خوای گەورە و بەوەی کە عیسا نێردراو و بەندەی خوایە و محمدیش ﷺ نێردراو و کۆتایی پێغەمبەرانە و پەیامبەری ڕەحمەتە بۆ هەموو جیهان.

ئیسلامبوونی خۆم ڕاگەیاند لە پانزەی مانگی ڕەمەزانی پیرۆزدا لەئەوپەڕی ترسەوە لە سزای خوایی و لێپرسینەوەی و هەروەها لە ئەوپەڕی باوەڕبوونمەوە بە تاك و تەنیایی خوای گەورە، ئیدی پەیوەندیم لەگەڵ برا نوێ موسڵمانەکاندا زۆر پتەوبوو.

ئیسلام گەورەمان عیسای لەجێگایەکی زۆر شیاودا داناوە کەبریتی‌یە لە نێردراوو بەندەو پەیامبەری خوایی هەروەك پێغەمبەرمان محمد ﷺ و جیاوازی لەنێوانیاندا ئەوەیە کە محمد ﷺ کۆتا پێغەمبەرە و ئەمەش لە قورئان و لە ئینجیلیشدا هاتووە و هەردووکیشیان بانگەشە بۆیەکتاپەرستی دەکەن و، پێغەمبەرمان محمد ﷺ خوای گەورە ناردوویەتی بۆ سەرجەم مرۆڤایەتی تاڕۆژی دوایی..

سوپاس بۆخوا، ئێستا بەسەر موسڵمان بوونمدا چەندین ساڵ تێپەڕیوە کە تیایدا ئیسلامم ناسی، ئیمانم پتەوتر بوو پاش خوێندنی (التوحيد في الاسـلام) و کە ئەمە باس لەچۆنیەتی ئیمان و تاك وتەنهایی خوای گەورە ئەکات.

هەروەها فێری ئەوە بووم کە چۆن مسوڵمان ئەوەی لەسەریێتی لەبەندایەتی جێبەجێی بکات، ئیسلام ئەوەی چاکە حەڵاڵی کردووە و ئەوەشی کەخراپە حەرامی کردووە، جا پێویستە لەسەر مسوڵمان کەچاودێری خوای خۆی بکات لەهەموو کاتێکدا.

بەڕاستی هیدایەتی من قەدەری خوای گەورە بوو کە هەرکەسی بوێت هیدایەتی ئەدات و ڕێنمونی ئەکات بۆڕێگای ڕاست، وەهەرئەو بوو لە فلیپینەوە هۆکارەکانی بۆ ڕێکخستم تا بچم بۆ کوەیت .

بەڕاستی چاکەی خوشکەکەم و مێردەکەی لەبیرناکەم دوای خوای گەورەو، هەروەها لیژنەی ناسینی ئیسلام کە ماوەیەکی درێژ هەوڵیان لەگەڵمدا بۆ فێربوونی ئیسلام و ئەمانەش دەرگای هیدایەت و نوور بوون لەدڵمدا، لەم جێگایەدا پیاوانێك هەبوون کە خۆیان تەواو تەرخان کردبوو بۆ خزمەتی ئاینی خوا، داواکارم لەخوای گەورە کە پاداشتی ئەوان و هەموو ئەوانەش بداتەوە کە ئەم شوێنەیان دامەزراندووە بۆ بانگەوازکردن بۆ دینی خوا .

لەدوای ئیسلام بوونمەوە لەم لیژنەیەدا فێری ئیسلام بووم و بەشداری سەرجەم دەورە و وانەکانم کرد تیایدا و چەندین بڕوانامەم تیادا وەرگرت لەوانە: لە سەرەتادا دەرچووم بە جێگری بانگەوازکار بۆ جالیەی فلیپینی و ئێستاش وەك بانگخوازێك لە لقی لیژنەی ناسینی ئیسلام لە ئەحمەدی کار ئەکەم، سوپاس بۆخوای گەورە زۆر کەس لەسەردەستی مندا موسوڵمان بوون ئەمەش بەڕاستی فەزڵی خوای گەورەیە کە بەهەرکەسێکی بیەوێت ئەیدات و خوای گەورەش خاوەنی فەزڵی گەورەیە.

هەروەها بەشداریم لە زۆرێك لە گفتوگۆکانی نێوان مەسیحی و ئیسلامدا کردووە و چەند جارێکیش سەردانی ماڵی خوام کردووە بۆ حەج کردن و عەمرەکردن..

قەدەری خوای گەورە وابوو کەمن لە سروودبێژی لە کۆڕاڵی کەنیسەوە ببم بە بانگخوازێك بۆئاینی ئیسلام، کە ئەمە هیدایەتی خوای خاوەن فەزڵ و مالك الملك و ڕەحمان و ڕەحیمە، الحمد لله الذي هدانا لهذا وماكنا لنهتدي لولا ان هدانا الله .

٩- مسوڵمانبوونی ڕەفیق چانین سەرۆکی بیعسەی عێراق سەر بە ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکان بۆ کۆچ...

ڕەفیق چانین لەبارەی مسوڵمانبوونیەوە دەڵێت: هەرگیز نەئەچووە عەقڵمەوە کە خوای هەموو ئەم بوونەوەرە ماندووبووبێ و هەموو شتێکی بۆ کوڕەکەی بەجێ هێشتبێت و نەتوانێ بەندەکانی خۆی یەکلایی بکاتەوە و کوڕەکەی بکات بەقوربانی تاله گوناهی هەموو بەشەریەت خۆش بێت !!. بۆیە لێرەوە رووم کردە کتێبخانەی مەرکەزی سویسرا و بەدوای ڕاستیدا دەگەڕام، کەوتمە هەڵاوێر کردنی لاپەڕەی چەندین کتێب لەبارەی ئاینە جیاوازەکانەوە تاخوای گەورە ڕێنمونی کردم و قورئانێکی وەرگێردراوی سەرزمانی ئەڵمانیم چاوپێکەوت، بەڕاستی بیرکردنەوەی لۆژیکی پاڵ ئەنێت بە بیریاران و ڕۆشنبیرانی ڕۆژئاواوە بۆ ئیسلام ئەگەر ئارەزوو

بکەن، چونکە تەعالیمەکانی ئیسلام لەگەڵ فیترەت و زانستدا یەکدەگرنەوە و ئەمەش ئەو دەستەبژێرانە (النخبة) ڕائەکێشێت لەبەرئەوەی بیر ئەکەنەوە و تێڕامان ئەکەن، خۆ ئەگەر هات و ئەمانە بەجدی بگەڕێن بەدوای ڕاستیدا بێگومان ڕوونەکەنە ئیسلام.. پاشان ئەم کەسایەتی‌یە دەڵێت: ئیسلام تەنها لەسەر بنەمای ئاشتی و لێبووردەیی بنیات نەنراوە بەڵکو بانگەشەش بۆ دامەزراندنی داد پەروەری ئەکات لەنێوان تاکەکانی کۆمەڵگادا و هەروەها دژایەتی ستەم و دووڕوویی دەکات.

ئەمەش چاوپێکەوتنی گۆڤاری المجتمع ە لەگەڵ ناویراودا:

* ئەگەر بمانەوێت بالوێز رەفیق چانین بەخوێنەران بناسێنین ئەڵێین چی؟

لە سویسرا لەدایک بووم و تەمەنم پانزەساڵان بوو کەمسوڵمان بووم و پاش مسوڵمان بوونەکەشم ڕووم کردە پاکستان و پاشان بۆ چەند دەوڵەتێکی ترچووم و، بۆ هەرشوێنێك چوویێتم هێندەی پێمکرابێت پشتگیری و یارمەتیم پێشکەشی موسوڵمانان کردووە، ئەوەش کەمەبەستم ئەوە بووە کەمسوڵمانان هەمووکات هەوڵ بدەن لەخزمەتی یەکتردا بن بەتایبەتی لەکاتی قەیران و نەهامەتیەکاندا، بەنیسبەت بواری خوێندنیشمەوە من توانیومە کە پلەی ماجستێر لەبواری ئیدارەی کاردا بەدەست بهێنم، بەتایبەتی لەبواری ئیدارەی پارەو بانقدا.

لەبەر ئەوەی ئیسلام إن شاء الله هەمووکات لەدڵمدایە، نامەی ماستەرەکەمم تەرخان کرد بۆ (بانکەکان و بەرهەمهێنان بە ڕەزامەندی یاساکانی ئیسلام) و، هەتا زیاتر شارەزابم لەم بوارەدا بڕوانامەی دبلۆمم لە بواری بانکەکان و دڵنیایی ئیسلامیدا بەدەست هێناو، لەو بڕوایەدام ئەم بابەتە زۆر گرنگە ئەگەر هات و پێشکەشمان کرد بەخەڵکانی تر و بۆمان ڕوونکردنەوە ئەو کات باش تێئەگەن کەئیسلام چەندەئاینێکی گەورەیە.

کاتێك سەیری سیستەمە ئابووری یە جیهانیەکان ئەکەین دەبینین ئەم سیستەمانە یەك بەیەکیان ناکامڵن و چەندین کێشەو تێکەڵکردنی زۆریان تیادایە، ئەمە لە کاتێکدایە کە سیستەمی ئیسلامی سیستەمێکی ئابووری مرۆیی تێروتەسەلە کە شوێنکەوتوانی فێری پێشەنگی و ڕەوشتی بەرز ئەکات و جەخت لەسەر بەرژەوەندی هەمووان ئەکاتەوە .

ئێستاش من وەك سەرۆکی‌نێردراوانی سەر بە ڕێکخراوی نێو دەوڵەتی بۆ کۆچ و پەنابەران کاردەکەم.

* هۆکارەکانی مسوڵمان بوونت چی‌یە؟

ئەوەی هانی منی دا بۆ ناسینی ئیسلام و پاشان مسوڵمان بوون، بیرکردنەوەی لۆجیکیانە بوو .

من دایك و باوکم مەسیحیەکی مولتەزیمی پرۆتستانت بوون و هەر لەتەمەنی زۆر منداڵیمەوە هەوڵی ئەوەیاندا کەفێری ئاینی مەسیحیم بکەن، لە هەرزەکاریمدا کەوتمە بیرکردنەوە لەوانەی کەلە بارەی مەسیحیەتەوە دەمخوێندو بۆم دەرکەوت کە زۆر لەوانەی کە خوێندوومە ئەکرێت بیانخەینە چوارچێوەی شتی نالۆجیکی و ناڕاستەوە.

بۆنمونە، بنەڕەت و ناوەرۆکی ئاینی مەسیحی ئەوەیە کە مرۆڤەکان خۆیان لەبنەڕەتدا بەخراپی لەدایك دەبن!! بەلام خوای گەورە بەرەحمەتی فراوانی خۆی قوربانی بەکوڕە تاقانەکەیداوە تائەم خەڵکە لەهەڵەو تاوانەکانیان ڕزگاریان بێت؟، جارێکیان لە ڕاهیبێکم پرسی بۆچی پێویست بوو خوای گەورە کوڕەکەی بکابە قوربانی؟ ئاخۆ خوای گەورە توانای بەسەر هەمو شتێکدا نیە و ناتوانێ کەبەبێ تاوان دروستمان بکات و بەواتایەکی تر لێشمان خۆش بێت، وەلامی ئەم ڕاهیبە زۆر وروژاندمی، وتی کە ئەو لە ماوەی دیراسەکردنی زانستی لاهوتدا چەندین شەو ماوەتەوە و بەقوڵی کاری لەو بوارەدا کردووە بەلام نەیتوانیوە بگاتە ئەنجام و وەلام!! .

نمونەیەکی تر: جارێکیان کەباش لەبیرم نایەت تەمەنم چەند بوو دە ساڵان بووم یان دوانزە، مامۆستایەکمان وتی کە لە کۆندا خوای باوك هەبوە کە ئەو شتەکانی هەمرو بەدەست بووە لەبوونەوەردا و لەپاشدا کوڕەکەی هاتووە کە ئیدی دەستی گرتووە بەسەر کارەکاندا. لەوکاتەدا دەستم هەڵبڕی ئیزنی ئەوەم خواست قسەبکەم، پرسیارم کرد، باشە چی لەپیاوە گەورەکەهات؟ ئایا لە بەڕێوەبردن و حوکم کردنی جیهان ماندوو بوو؟؟ بێگومان وەلامی ئەم پرسیارە نەدرایەوەوهەڕەشەم لێکرا کەدەبێت بەڕێزەوە قسەبکەم.

بەم جۆرە دیراسەکردنم بۆ مەسیحیەت نەیتوانی کە دڵم جۆش بدات و ڕازیم بکات، هەرچۆن بوو نەمئەتوانی تەصەوری ئەوە بکەم کەخوایەك بەگەورەیی خۆی ماندووبێت و سەرجەم کاروبارەکانی بۆ کوڕەکەی بەجێبهێڵێت. وەئەم خوایە نەتوانێت لە هەموان خۆش ببێت ئەگەر بیەوێت و قوربانی بەکوڕەکەی بدات لەو پێناوەدا، لێرەوە ئیدی ڕووم لەکتێبخانەی ناوەندی سویسرا نا بۆ گەڕان بەدوای ڕاستیدا، کەوتمە هەڵدانەوە و تاوتوێ کردنی چەندین

کتێب لەبارەی ئاینەکانەوە تا خوای گەورە ڕێنموونی کردم بۆ لای کتێبێکی قورئانی تەرجەمەکراو بۆ سەر زمانی ئەڵمانی.

بەم جۆرە ڕێگام بۆ هاتنە ناو ئیسلامەوە خێراو ئاسان بوو، کاتێک کەسورەتی الفاتحەم خوێندەوە، دڵسۆزیەکم لەدڵمدا بینی وکاتێک کە ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ ۝١ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾م دووبارە ئەکردەوە هەستم کرد کە ئەمە ئەوەیە بەدوایدا ئەگەڕێم ئەمە ئەو خوایەیە کە لەبەندەکانی لە مرۆڤ خۆش دەبێت بەبێ ئەوەی کە قوربانی بەکوڕەکەی بدات، ﴿الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ ۝٣ مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ﴾ بۆم دەرکەوت کە ئەمە ئەو خوایەیە کە هەموو گەردوونی درووست کردووە و دەسەڵاتیشی بەسەریدا هەیە تا ڕۆژی لێپرسینەوە، ﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾ الفاتحة: ٥ لێرەوە بۆم دەرکەوت کە پێویست ناکات پشت ببەسترێت بەچیرۆکی خێزان و کوڕ و باوک، ﴿اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ﴾ الفاتحة: ٦ بەڵێ، کێ هەیە کەهیدایەتمان بدات جگە لە بەدیهێنەرمان ؟، ﴿صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ﴾، پاش خوێندنەوەم بۆ ئەم وشە بەرزو جوانانەی ئەم سورەتە بەڕاستی گۆڕام بەرەو ئیسلام وشارەزووم پەیدا کرد بۆ زیاتر شارەزابوون لەم ئاین و شەریعەت و بەهاو ئەخلاقە..

* خێزانەکەت چۆن هەواڵی ئیسلام بوونی تۆیان وەرگرت بەتایبەت تۆ کەئەو کاتە منداڵ بوویت؟

دیارە هەڵوێستی باوکم زۆر تەقلیدیانە بوو، پاش ئەوەی کەقورئانەکەی خوێندەوە سوتاندنی، دایکیشم ڕێگر بوو چونکە دڵنیا بوو لەوەی کەئەگەر ئەو قورئانە لەناو بچێت من نوسخەیەکی تر پەیدا ئەکەم و ئەیکڕمەوەو ئەمەشی بەپارە بەفیڕۆدان دائەنا .

من لەباوکم پرسی باشە هیچ هەڵەو خراپەیەکت لەناو قورئاندا بینی ئاوا ئەیسوتێنی؟ وتی نەخێر!! من هیچ شتێکی هەڵەم نەبینیوە تیایدا بەڵام من وەک مەسیحی باوەڕم بەوە هەیە کە پەیوەندی بوون بەخواوە ناکرێت ببێت مەگەر تەنها لەڕێگای مەسیحی کوڕی مەریەمەوە، لەپاشدا باوکم بۆچوونی گۆڕدرا کاتێک یەکێک لەقەشەکان وتبوی ئەکرێت مسوڵمانان لەدوایدا بخرێنە پلەیەکی نزمی بەهەشتەوە .

*خێزانی باڵوێز رەفیق چانێن لەسێبەری ئیسلامدا چۆن دەژین؟

من ئافرەتێكی مسوڵمانم خواست و ماڵەكەم بە تەواوەتی ڕەنگی ئیسلامەتی گرت..

١٠- چوو بۆ ئەوەی خۆی بكوژێت بوو بە بانگخواز !!

لە شاری (سانفرانسیسكو) كە یەكێكە لە شارە بەناوبانگەكانی ئەمریكا، ڕووداوێك بەسەر قوتابی (جیف)دا هات، ئەم قوتابییە لە یەكێك لە هەرە زانكۆ بەناوبانگەكانی ئەو وڵاتە دەیخوێند، ڕۆژێكیان لە لایەن سەرۆكی زانكۆكەیەوە دەعوەت نامەیەكی بۆ هات تا لەئاهەنگێكدا ئامادەبێت بەمەبەستی پیرۆزبایی كردن لێی، بۆ بەدەست هێنانی پلەی ماجستێر بەپلەی نایاب و شەرەفی یەكەم و هەروەها بەهۆی ئەوەی كە بچووكترین قوتابییە لە ئەمریكا كە ئەو پلەیەی لەو بواری پسپۆڕیەدا بەدەست هێنابێت، ئەمەش لەڕاستیدا بۆ خۆی شتێكی بەدەستهاتووی زۆر گەورەبوو بۆ ئەو زانكۆیە و پێویستیش بوو كە(جیف)یش شانازی پێوەبكات چونكە ئەوە دەستكەوتێكی مێژوویی بوو بۆی .

پاش تەواوبوونی ئەم چاوپێكەوتنەی لەگەڵ سەرۆكی زانكۆ، لە دەم و چاوی جیف دا بەتەواوەتی تێبینی ناڕەحەتی و خەم دەكرا لەجیاتی ئەوەی وەك خەڵكانی تر كاتێك كەئەم جۆرە هەواڵانە دەبیستن زۆر دڵخۆش ئەبن و تەنانەت جۆرێك لە خۆشیش دەردەبڕن.

سەرۆكی زانكۆكە بەمە سەرسام بوو بەڵام پرسیاری لێنەكرد بۆچی وایە.

ئەوەبوو لە ڕۆژی دیاری كراودا ئاهەنگی دەرچوونەكە گێڕدرا و (جیف)یش بە جلی تایبەتی و بە ڕۆبی دەرچوونەوە ئامادە بوو،خرایە شوێنی ئامادەكراو بۆی و چەندین جار گوێی لە ناوی خۆی بوو لە دەنگۆكانەوە لەگەڵ چەندین پیاهەڵدان و باسكردنی ئەو بڕوانامەیەی بەدەستی هێناوە، پاشان لەناو چەپڵە لێدان و هاواركردن و دەستخۆشی بنەماڵەكەی و هاوڕێیانی و ئامادەبووانێكی زۆردا سەركەوتە سەر مەنەصەی سەرەكی بۆ وەرگرتنی بڕوانامەكەی و، لە كاتی وەرگرتنی بڕوانامەكەیدا (جیف) دەستی كرد بەگریانێكی زۆر بۆیە سەرۆكی زانكۆ بە سەرسوڕمانەوە پێی وت: تۆ لەبەر زۆری خۆشیت لە بەدەستهێنانی ئەم بڕوانامەیەدا دەگریت؟؟

(جیف) وەڵامی دایەوە: نەخێر من لەبەر زۆری دڵ تەنگیمە دەگریم، سەرۆكی زانكۆ زۆر سەری سوڕما و پرسی بۆچی كوڕم؟ تۆ پێویستە لەمڕۆدا زۆر دڵخۆش بیت.

١- المجتمع ژ: ١٦٨٢

جیف وتی: من وا گومانم ئەبرد کە لـە بەدەسـتهێنانی ئـەم سـەرکەوتنەدا دڵخـۆش دەبم بەڵام مـن هەسـت ئەکـەم شـتێکم نـەکردووە بـۆ خۆشـگوزەرانی نەفسـی خـۆم، وە مـن هەسـت بەدڵتەنگی و ناڕەحەتیەکی زۆر ئەکەم کە نە بڕوانامە و نە پلەی زانستی و نەناهەنگ دڵخۆشـم ناکات.

پاشان جیف بڕوانامەکەی هەڵگرت و زۆر بەخێرایی لـەو شـوێنە کشـایەوە بـەبێ ئـەوەی چاوەڕێ بکات تاناهەنگەکە کۆتایی بێت و پیرۆزبـایی لێبکرێـت لەلایـەن هاوڕێیـان و نزیکـانی یەوە.

(جیف)گەڕایەوە بۆ ماڵـەوە و بڕوانامەکـەی ئەمـدیو و ئـەودیوی دەکـرد، پاشـان کەوتـە قسەکردن لەگەڵ بڕوانامەکەیدا و پێی وت من چیت لێبکەم؟

تۆ پێگەو کارێکی دیارو ڕازاوەت بەمن بەخشیوە لە ناو زانکۆدا و بوومەتە دەنگوباسـی هۆکارەکانی ڕاگەیاندن بەڵام تۆ خۆشگوزەرانیت بەنەفسم نەبەخشـیوە، مـن ئەمـەوێت لەناخـدا خۆشحاڵ بم، لە دنیادا هەموو شتێك هەر بڕوانامە و پلەو پایـەو ناوبـانگ و پـارە نیـە، بـەڵکو شتێکی تریش هەیە ئەویش ئەوەیە کە دەبێت ئێمە دڵخۆش بین.

هیچ یەکێك لەئافرەت و خواردنەوە و ڕابواردن نەیانتوانی کە دڵی (جیف) خۆش بکـەن و بە پێچەوانەوە ڕۆژ دوای ڕۆژ زیاتر دڵی تـەنگ ئـەبوو بۆیـە بڕیـاری دا کـە سنورێك بـۆ ئەمـە دابنێت و خۆی بکوژێت، بۆ ئەمەش ڕێگایەکی دۆزیەوە کە لەسەر جسری (گولـدن گیـت) واتـە جسری دەرگای ئاڵتونی کـە یەکێکـە لـە بـەناوبانگترین جسـرەکانی ئـەمریکا و وەك لایـەنێکی شارسـتانی ئـەو وڵاتـەش سـەیری دەکرێـت و یەکێکـە لـە گـرنگترین لایەنـەکانی پێشـکەوتنی تەکنەلۆجی و زانستی ئەمریکا، خۆی فڕێبداتە خوارەوە، بۆئەم مەبەستە (جیف) بەرەو دەرگای ئاڵتونی کەوتەڕێ، لەوێدا چەند گەنجێکی خواناس هەبوون کە لە نزیك ئەو شوێنەوە لەبـەر کـەم دەرامەتی لە ژوورێکی بنـی کەنیسـەیەکدا دەژیـان و بەمەسـتی خوێندن لـە ئـەمریکا بـوون و خۆیان بۆخوا یەکلایی کردبۆوەو خەریکی بانگخوازی و خواناسی بوون، لەوکاتـەدا کـە (جیـف) چوو بۆ خۆکوشتن ئەمانە لەنزیکی ئەو ناوچەیە بەمەبەستی بانگکردنی خـەڵکی بـۆلای ئیسـلام بـەجل و بـەرگی ئیسـلامیەوە دەسوڕانەوە و لەبـەر زۆری سـەجدە بردنیشـیان بۆخـوای گـەورە ناوچەوانیان ئەگەشایەوە، کاتێـك (جیـف) ئەمانـەی بینـی زۆر پێیـان سەرسـام بـوو، لەژیانیـدا خەڵکانی وای نەبینیبوو نە بەو جلوبەرگانەوە نە بەوجۆرە جازبیەتەش کە ڕایان ئەکێشا بـەلای

خۆیاندا، بۆیە لێیان نزیك بۆوە و لێی پرسین: ئێوە کێن وبۆچی ئەم جۆرە جل و بەرگەتان لەبەرکردووە؟

یەکێکیان وەڵامی دایەوە و وتی:

ئێمە مسوڵمانین و، خوای گەورە پێغەمبەرمان محمد ﷺ ی ناردووە بۆلامان تا خەڵکی لە تاریکییەوە بەرەو ڕووناکی بەرێت و هەتا خۆشگوزەرانیو دڵخۆشی بۆ مرۆڤایەتی بێنێت لەدنیاو لە دوارۆژدا.. ..

کاتێك گوێی لەوشەی (خۆشگوزەرانی) بوو، هاواری کرد تا خۆشگوزەرانیان بۆبێنێت.. !! من بەدوای خۆشگوزەرانیدا دەگەڕێم ئایا لەلای ئێوە دەستم ئەکەوێت؟ وەڵامیان دایەوە کە ئیسلام ئاینی خۆشی و خۆشگوزەرانی یە، ئاینێکە هەمووی خێرە، دوامان بکەوە بەڵکو خوای گەورە هیدایەتت بدات بۆ سەردینەکەی و چێژی خۆشگوزەرانی بکەیت، ئەویش وتی لەگەڵتاندا دێم وناشزانم ئەو خۆشگوزەرانییەی کەباسی دەکەن خۆشگوزەرانی ڕاستەقینەیە یان نا. من پێش ئەوەی ئێوە ببینم بۆ ئەوە هاتبووم تا لەسەر ئەو جسرەوە خۆم فڕێبدەمە خوارەوە و خۆم بکوژم، چونکە من خۆش گوزەرانیم نە لە پارەو نە لە ڕابواردن و نە لە بڕوانامەدا نەبینی کە بەدەستم هێناوە .

پێیان وت: وەرە لەگەڵماندا ئاینەکەمانت فێر ئەکەین بەڵکو خوای گەورە ئیمان بخاتە دڵتەوە و هەست بە خۆشی بکەیت خوای گەورەش توانای بەسەر هەموو شتێکدا هەیە.. ..

(جیف) لەگەڵ ئەو مسوڵمانانەدا چوو بۆ ژوورەکەیان و لەوێ ئیسلامیان بۆ باسکرد، قەناعەتی کردو وتی: بەڕاستی ئەمە ئاینێکی باشە، ئاڕۆم هەتا نەیەمە ناو ئاینەکەتانەوە، هەر لەوێدامسوڵمانبوونیخۆی ئاشکرا کرد .

جیف بینی کە خۆشگوزەرانی لە ئیسلامدایە، لە خۆشەویستی خواو پێغەمبەرەکەیدایە، پاشان زیاتر دڵخۆش بوو بەوەی کە بوو بە بانگخوازێك لە ئەمریکادا بۆ ئاینی خواوناوی خۆی گۆڕی بۆ (جەعفەر).

١١- خەدیجەی فەڕەنسی: ئیسلام هەموو شتێکی پێبەخشیم..

ئەم ئافرەتە یەکێکە لەو ژنانەی کە بە مسوڵمانبوونیان زۆر دڵخۆشن و شانازیەکی گەورەش بە مسوڵمانبوونەکەیەوە ئەکات سەرباری ئەو کێشانەی کە تووشی بووە، سوورە

لەسەر باوەڕداریەکەی و ناوی خۆشی لە (کاترین موروا)وە گۆڕیوە بۆ (خەدیجە عبداللە) بۆ زیاتر ئاشکراکردنی مسوڵمانبوونەکەی و لەپێناو خزمەتی ئیسلامیشدا توانیویەتی کۆمەڵەیەك لەفەڕەنسا بەناوی (ئافرەتانی مسوڵمانی فەڕەنسا)و دابمەزرێنێت.

* پێمان خۆشە لێت بپرسین چۆن بوویت بە مسوڵمان؟ ئەمەوێت لەسەرەتادا بڵێم: ئەو هەستەی کە من ئەمڕۆ هەمە زۆر جیاوازترە لەوەی کە لەپێشتردا هەمبووە، من ئەمڕۆ مرۆڤێکی ترم، هەست بە خۆشگوزەرانی ڕاستەقینە دەکەم لە پەیوەندیدا لەگەڵ خۆم و لەگەڵ دەوروبەردا، ئیسلام بەنیسبەت ئێمەوە وەك فەڕەنسی ئاینێکی نامۆنیە و گەیشتنیشم بەئیسلام بە ڕێکەوت نەبووە چونکە ئێمە بە حوکمی ژیانی زانکۆ و هەندێك بابەتی تر بەردەوام لەگەڵ پەناهەندەی مەغریبی و مسوڵمانانداندا هەڵسوکەوت ئەکەین، بۆ خۆشم چەندجارێك سەردانی وڵاتانی وەك مەغریب و تونس و جەزائیر و لیبیام کردبوو ئەوەی لەم کۆمەڵگا مسوڵمانانەدا زۆر سەرنجی ڕائەکێشام بریتی بوو لەو خۆجیاکردنەوە جوانەی کەلەم کۆمەڵگایانەدا هەبوو، سەرباری ئەوەی کەزۆر سادە بوون هەوڵی خۆبەگەورە پیشاندانیان ئەداو شتێکیان هەبوو کەشانازی پێوەبکەن وگەورەیان بکات کەئیسلام بوو،سەرسام بووم بەو یەقینەجوانەیکەلەچاوی ئەومرۆڤە سادانەوە ئەبینرا، ئەمەش بابەتێکی یەکجار گەورەبوو بۆ من.

پاشان وا ڕێکەوت کە داوەتنامەیەکم بۆهات لە مەغریبەوە تا لەوێ وانە بڵێمەوە، بۆیە سەفەرم کرد بۆ مەغریب و لەوێ ڕێم لە کەسێکی مەغریبی کەوت کە لە دوایدا بوو بەهاوسەرم ئەم کەسایەتییە زۆر شتی بۆ ڕوونکردمەوە و زۆر شتیشی بۆ ڕاستکردمەوە،لێرەوە بووم بە مسوڵمان بەڵام ئەم بڕیارەم نە بەپەلە بوو وە نە لێشی پەشیمانم بگرە زۆر شانازی پێوە ئەکەم، بڕیارێك بوو کە پاش قوڵبوونەوەیەکی یەکجار زۆرو بەو پەڕی باوەڕبەخۆبوونەوە هاتە کایەوە، لەبەر ئەوەی من لە ئیسلامدا ئەو ژیانەم دۆزییەوە کە پێویستم پێی بوو، ڕێز و بەرزی و خۆشەویستی خەڵکیم بینیەوە، بۆیە لەگەڵیاندا ئاوێتە بووم و هەرگیز لێیان جیانامەوە .

هەروەها لە ئیسلامدا من ڕێزی میوان و خۆشەویستی چاکەو دوورکەوتنەوە لە درۆ و دووزمانیم دۆزیەوە، لەئیسلامدا پیرۆزی دایك و باوکم بینی، ئەمانە سەرجەم وێنەی ئیسلامن کە منیان لە لەناوچوون پاراست، من مسوڵمانم و زۆریش دڵخۆشم بە ئیسلامەکەم، بۆیە لێرەوە ئیدی بیرم کردەوە کە ئافرەتانی تری فەڕەنسیش لەو لەناوچوونە ڕزگار بکەم بۆئەمەش کۆمەڵەی (ئافرەتانی مسوڵمانی فەڕەنسا)م دامەزراند، کەوا بۆ پێنج ساڵ ئەچێت سەرۆکایەتی

ئەکەم، ئایشارمەوە کە لە سەرەتادا تووشی چەند گیروگرفتێك بووم، هەموو بە (شێت)یان لەقەڵەم ئەدام کاتێك کەمسوڵمان بووم، بەتایبەتی کەسوکارم و هاوڕێیانم و تەنانەت قسەشیان لێ دابڕیم لەسەرەتادا، بەڵام لەدوایدا وردە وردە ڕاهاتن و ئێستا هەرچۆن بێت باوەڕیان بەوە هێناوە کەمن ڕێگایەکی ڕاستم هەڵبژاردووە.

* لەم ساڵانەی دوایدا چەند ئاڵوگۆڕێکی سیاسی بەسەر فەرەنسادا هات بەتایبەتی کاتێك گەیشتە ئەوەی کە ڕێگەی باڵاپۆشی ئەدرێت لە خوێندنگاو دام و دەزگا ڕەسمیەکانی وڵاتدا..

* ئێوە وەك کۆمەڵەی ئافرەتانی مسوڵمانی فەرەنسا چۆن ڕوویەڕووی ئەم یاسایەبوونەوە؟

من بڕوام وایە ترسناکترین نەمانی ئازادی لە فەرەنسادا دەرچوونی ئەم بڕیارەبوو کە ڕێگا نادات ئافرەتان بەئارەزووی خۆیان سەریان داپۆشن، ئەمە کۆتێکی ڕاستەقینەیە بۆ کەسەکانی ئەو دەوڵەتەی کە لە دەستورەکەیدا زیاتر لە سەد مادە باسی ئازادی تاکە کەسی و ڕێزی ئازادی بەرامبەر ئەکات.

ئەوەی جێگای داخە ئەوەیە ئەمە تەنها بڕیارێك نەبوو بەڵکو ئەمە موتامەرەیەکە لە بوونی فیعلی مسوڵمانان ئەکرێت لەفەرەنسادا.

ئەوەی جێگای سەرسوڕمانە حکومەتی فەرەنسا ئیجرائات لەسەر بوونی لۆبی جوولەکە ناکات لە فەرەنسا کە لە کۆتایدا نەك بۆ فەرەنسا بگرە بۆ سەرجەم باشووری ئەورووپاش مەترسیان دیار و ئاشکرایە، بەجۆرێ کەئەمانە بەجۆرێکی زۆر نابەجێ دژی ئەوانەن کە داوای لێبووردەیی و ڕاستی ئەکەن لە ژیانی فەرەنسادا.

ئەمەش لە دواجاردا بۆخۆی وەك ئینقلابێکی سیاسی وایە لە فەرەنسادا و ئەوەشی کە سوودی لێدەبینێت تەنها جوولەکەو ئەوانەیە کە بەرژەوەندیان لەگەڵ جوولەکەدا هەیە لەفەرەنسا و دوایش دەبێتە پەنگخواردنی ئازادی و، ئازادییەکان پێشێل ئەکرێن.

* خوشکە خەدیجە تۆ مامۆستایەکی زانکۆیت، بەڵام لەبەر ئەوەی کە باڵاپۆشی بەزۆرە ملێ لەزانکۆ دەرکرایت و، ئەمەش ڕۆژانە چەندەها ئافرەتی مسوڵمانی فەرەنسی تووشی ئەبێت، تۆ لەم بارودۆخە نالەبارەدا چۆن ئەژیت؟

بەڵێ من لەبەر باڵاپۆشیم لە زانکۆ دەرکرام، لەسەرەتادا سەرۆکی زانکۆکەم زانکۆی (برفانس) داوای لێکردم کە ئەگەر واز لەباڵا پۆشی بهێنم ئەوە پارەم بۆ زیاد ئەکرێت و چەند بەڵێنێکی لەم بارەیەوە پێدام بەڵام ئاشکرایە کە باڵاپۆشی بەنیسبەتی منەوە تەنها کردارێك نیە هەروەك هەندێك دەڵێن داپۆشینی سەرییێت بەڵکو بریتیە لە هزر و بیر، باڵاپۆشی تەنها بریتی نیە لە جلوبەرگێك بەڵکو بریتیە لە باوەڕ و یەقینێك کە بۆیەکەم جار لە ڕێگایەوە هەستم کرد بەوەی کە من بوونم هەیەو مرۆڤم، لەبەر ئەوە هیچ کەسێك و هیچ شتێك نیە بتوانێ لەسەری مساوەمەم لەگەڵدا بکات !!

من سوپاس بۆخوا لەڕێگای ڕێکخراوەکەمەوە توانیومە ئێستا ئەو بۆشاییە تاڕادەیەکی باش پڕبکەمەوە و ئێستا لە ڕێکخراوەکەمدا چەندین ئافرەتی مسوڵمانی پسپۆڕی بوارە جیاجیاکانی کۆمەڵناسی تیایەو توانیومانە لەڕێگایەوە چارەسەری کێشەی چەندین ئافرەتی مسوڵمان بکەین و، چەندین ئافرەتی نامسوڵمانیش کە فەڕەنسین ڕامانکێشاون بۆناو ڕێکخراوەکەمان و هەندێکی زۆر لەوانە لەدوایدا بۆخۆیان بوون بەمسوڵمان و سوپاس بۆخوا لەگەڵمان ماونەتەوە، ئەمەش ئێمە بەئەرکی سەرشانی خۆمانی دەزانین چ وەك مسوڵمان چ وەك فەڕەنسیش و، توانیومانە زۆرێك لەو ئافرەتانە لەلای خۆمان کۆبکەینەوە کەتوشی ستەم بوون لەناو دامودەزگاکانی فەڕەنسادا و، توانیومانە ئەوە بکەین بە پرەنسیپ کە مسوڵمانانیش بەتایبەتی ئافرەتی مسوڵمان مافی خۆیەتی کە لە کۆمەڵگادا بە پێی یاسا ڕۆڵی خۆی ببینێت.

ئەمەوێت لەکۆتایدا ئەوە بڵێم من کاتێك شایەتمانم هێنا لەبەردەم ئیمامی مزگەوتدا لە پاریس بەڕاستی هەستم کرد کەتازە لەدایك بووم و، هەستم بە خۆشیەك کرد کەنازانم چۆن باسی بکەم، هەستم کرد گرێکانی ناخم دەکرێنەوە، بۆیەکەم جار لەژیانمدا هەستم کرد گەیشتوومەتە ئەو ئاواتەی کەچەندین ساڵە بەدوایدا دەگەڕێم.

لەوڕۆژەوە من زۆر گۆڕاوم و زۆر لێبووردەم لەگەڵ خەڵکانی تردا، بووم بە کەسێکی ئارامگر و لە خۆبردوو، ئێستا کاتەکانم لە شتی زیادەو بێماناکانیدا بەسەر نابەم، ئێستا من ئامانجێکم هەیە ئەویش ماڵەکەم و منداڵەکانم و مێردەکەمە کە بۆ خۆم کردوومن بە بەهەشتێکی بچووك و تیا ئەژیم لەم دنیایەدا کەئەمەش تەنها بەهۆی ئیسلامەوە بوو.

من جاران زۆر دوودڵ و خەمبار بووم نەم ئەزانی چی بکەم، هەموو کات لەخۆمم ئەپرسی چارەسەر چی یە؟ ئێستاش من ئەو پرسیارە ناکەم چونکە ڕێگای ڕاستم دۆزیوەتەوە و خوای گەورە ڕێنموونی کردووم .

ئێستا کە خەڵکانێك ئەبینم بەدوای دنیادا ڕانەکەن و پێوەی خەریکن زۆر بەزەیم پیایاندا دێتەوە چونکە ئەزانم ئەوانە ئێستا لە ڕۆچوونێکی تەواوی نەفسی و ویژدانیان.

هیوائەخوازم کەیارمەتیان بدەم بۆئەوەی باوەڕبهێنن بەوەی من باوەڕم پێهێناوە و هەمووکات پێیان ئەڵێم: سەیری من بکەن ئیسلام نەك هیچی لێنەسەندم بەڵکو هەموو شتێکی پێبەخشیم. سوپاس بۆخوای گەورەش بۆ ئەو هەموو بەخششە.[١]

١٢- موسوڵمانبوونی ئافرەتێکی ئوستورالی:

سەلما ئافرەتێکی ئوسترالییەو، خوێندنی سەرەتایی لە قوتابخانەی کەنیسەدا تەواوکردووەو، لەوێوە گەشەی کردووە و کاروانی ژیانی لە پشت دیوارەکانی کەنیسەوە دەست پێکردووە، گوێی بۆ ئاوازی دەنگی زەنگەکەی و سروودی نزاو پاڕانەوەی دەگرت.

لەم چەند دێڕەی خوارەوەدا سەلما گەشتەکەی خۆیمان بۆ دەگێڕێتەوە کە چۆن لەتەنگەبەری ژیانەوە بەرەو فراوانی ئیسلام، ڕۆیشتووە و دەڵێت:

بیرو باوەڕی مۆرمەن:

من لە خێزانێکی ئوسترالی لە دایك بووم کە سەر بە تایەفەی (مۆرمەن) ن ئەو تایەفەیەش هەندێ بیر و باوەڕی تایبەت بە خۆیان و جیاواز لە مەسیحییەکانی تر هەیە، ئەم تاقمە پێیان وایە کە هەموو خەڵکی منداڵی خوان و مەسیحیش کوڕە گەورەی خوایە و، وەحی بەردەوامە و بەتیاچوونی مەسیح کۆتایی نەهاتووە و ناو بەناو پێغەمبەر و پەیامێك لەم سەرو زەوییەدا پەیدا دەبێ، پێغەمبەری ئێستایان لە ئەمریکادایە..

پاش دەرچوونم لە کەنیسە بووم بە مامۆستا و دەرسم دەوتەوە، من لە ئاینەکەمدا بە تەواوی ڕۆچووبووم، ئەوەبوو لەناو کەنیسە دەرسم دەوتەوە و لە دەرەوەیشیا خەڵکیم بۆ بانگ دەکرد.

١- سایتی: المسلم.

ئافرەتانی کەنیسە:

لەگەڵ ئەو پابەندی و جدیەتەی هەمبوو لەبلاوکردنەوەی ئاینەکەمدا، کۆمەڵێ پرسیارم هەبوو کە خەویان لێ زڕاندبووم، هەرچی لەبارەیانەوە پرسیارم دەکرد وەلامێکم نەدەبیست قەناعەتیان پێ بکەم، من پرسیارم دەکرد: بۆ دەبێ خوا پێویستی بە واسیتەیەك هەبێ کەنوێنەرایەتی بکات؟ بەوە قەناعەتم نەدەکرد کە لەوەلاما دەیان وت: خوا پێویستی بە یەکێك هەیە کەلێمان ببورێ... من هەستم دەکرد کە مەسیح لە ڕۆحیەتدا لەمن بەرزتر و بەهێزترە و پێغەمبەریشە، بەلام نەم دەتوانی قەناعەت بەوە بکەم کە ئەو پێویستە هەڵبواسرێ تامن ڕزگارم ببێ، من هەستم وابوو کە دەبێ بەکردەوەی خۆم ڕزگارم ببێ..

ئاسۆی زانیاری:

لەبارەی زانست و زانیاری خۆیەوە سەلما دەڵێ: فەلسەفە و ئەدەبم لە زانکۆدا تەواو کرد وسوور بووم لەسەر خوێندنەوەی بیری مارکسی و هیندۆسی و بوزی، من زۆر بایەخم بە تەناسوخوی ئەرواح و بزوتنەوەی ئافرەتان دەدا و، سۆزم بۆیان هەبوو،چونکە پێم وابووکە ڕۆژئاوا مافێك بە ئافرەت نادات و، بگرە لە ناومالی خۆشیا لەنێوان خزم وبراکانیا پارێزەری نییە، وەك لاشەیەکی بێ کەسایەتی و بێ ژیری سەیر دەکرێ.. ئافرەت لە ڕاگەیاندنەکانا بەکاردێنرێ بۆ فرۆشتنی کەلوپەلی بازرگانی.. بەلام بۆم دەرکەوت ئەو بزوتنەوانەش شتێکیان بۆ مرۆڤایەتی بەدی نەهێنا، چونکە هەمرو هەولێکیان بۆ ئەوەبوو دەسەلات لەدەست پیاو دەربێنن و بیدەن بە ئافرەت.

سوورەتی مەریەم هەژاندمی:

سەیر ئەوەیە هۆی موسلمان بوونم دەگەڕێتەوە بۆئەوکارەی لەکەنیسەدا دەمکرد وەك سەردانی خەلکیی و بانگکردنیان بۆ مەسیحیەت..قەدەر وابوو سەردانی خێزانێکی لوبنانی موسولمانمان کرد بۆ ئەوەی بۆ ئاینەکەی خۆمان (مۆرمەن) بانگیان بکەین، بەلام ئەوان بانگیان کردم تا گوێ لەسوورەتی مەریەم بگرم، منیش ڕۆیشتم و گوێم گرت، سەیری خۆمم کرد دەگریم وهەستەکانم دەهەژێنێ، پاشان وەرگێراوی ئینگلیزی یەکەیان بۆ خوێندمەوە، هەموو ئەو پرسیارانەی کەمن لە مندالیمەوە بە شوێنیانا عەودالٌ بووم وەلامەکەیانم لەو سوورەتەدا بە تەواوی دەستکەوت.. ئا لەوێدا هەستم کرد کە هەموو ژیانی ڕابوردووم ڕاست و دروست

نەبووە، پاش گەڕانەوەمان ولە کۆبوونەوەی هەفتانەی کەنیسەدا ئاگادارم کردنەوە کەمن بڕیارم داوە واز لە کەنیسە بێنم.. چونکە ڕێیەکی ترم بۆ خۆم دیوەتەوە و سوپاسیشم کردن، چونکە کارکردنم لەگەڵ ئەواندا بووە هۆی ئەوە من ڕێی بەرەو خوا ببینمەوە..

پاش ئەوە دەستم بەخوێندنەوە کرد تا زیاتر لە ئیسلام شارەزا ببم، هەرچی زیاتر لەبارەیەوە ئەم خوێندەوە زیاتر پێوەی دەستگیر دەبووم ومتمانەم بۆ دروست دەبوو کە ئەم ئاینە حەقە، نیشانەکانی پرسیار لە زەینما بەتەواوی نەما، هەمەلایەنی و گشتگیری ئیسلام لەبەشی زۆری ئەو شتانە دووری خستمەوە کە جاران خولیایان بووم، سەیرم دەکرد ئیسلام هەموو گۆشەیەکی ژیان دەگرێتەوە، لەگەڵ ئەوەدا ڕووگەکانی تر تەنیا لایەنێك یاچەند لایەنێکیان بایەخ پێداوە و بەشێکی زۆریان وێڵ کردووە. ئەو هەستەم بۆ دروستبوو کە ئیسلام ئاینێکی گشتگیرە، و لە هەموو لایەنێکی ژیانەوە بەختەوەری بۆ مرۆڤ بەدی دێنێ، ئەوەشم بۆ دەرکەوت کە بزوتنەوەکانی مافی ئافرەت لە ڕۆژئاوادا بۆیە دروست بووە چونکە ئافرەت مافێکی نەبووە، و ڕۆژئاوا هیچ مافێکی نەداوەتێ.. بەڵام ئیسلام هەموو مافێکی بەتەواوی داوەتێ بێ ئەوەی داوای بکات، ئەو بزوتنەوانە هەموو مەبەستێکیان دەرهێنانی دەسەڵاتە لەدەست پیاو و بەخشینیەتی بە ئافرەت، بەڵام ئیسلام بەختەوەری هەردوولای دەوێ..

ئەو وێنەیەی بۆ یەکیەتی مرۆڤایەتی خەوم پێوە دەبینی، بە بێ جیاوازی ڕەنگ یا ڕەگەز، یازمان، سۆزو بەزەیی لە نێوانیاندا، لە ئیسلاما دەستم کەوت، لە دنیادا هیچ بانگەوازێك نییە توانیبێتی بەو شێوەیە مرۆڤایەتی کۆبکاتەوە کەئیسلام کۆی کردوونەوە، بەڵام بە داخەوە موسوڵمانان خراپەیەکی گەورەیان بەرامبەر ئاینەکەیان کردووە، چونکە شوێن هەواو هەوەسیان کەوتوون نەك ئاینەکەیان، ئەوەی بیانەوێ لە ئیسلامی وەردەگرن و لە ڕۆژئاواش..

ناموسڵمانانیش لەو وێنەوە سەیری ئیسلام دەکەن کە موسوڵمانان پیشانی دەدەن، ئەویش وێنەیەکی زۆر ناشیرین و دوور لە ئیسلامە، ڕۆژئاوا دەزانێ کە ژیانیان چەند نەخۆشە، بەڵام لە ئیسلام دەترسن وهێرش دەکەنەسەری و وێنەیەکی پرشنگدار بۆ ڕۆژئاوا دەکێشن..

موسوڵمانبوونی خۆم ئاشكراكرد:

موسوڵمانبوونی خۆم له ماڵبۆرن ئاشكراكرد، لەوێ هەندێ لەو خوشكانەم ناسی كە تازە خوا هیدایەتی دابوون، لەگەڵ ئەوانا دەستم بەچالاكی بانگەوازكردو، بۆم دەركەوت كەئیسلام گەورەترین ئاینێكە لەناو ئوسترالییەكانا بلاودەبێتەوە، بەڵام ئێمە بەرپرسیاریەتێكی گەورەمان لەئەستۆدایەو، دەبێ منداڵەكانمان لەسەر ئیسلام پەروەردە بكەین و، تێیان بگەیەنین كە ژیانی رۆژئاوا نەخۆشە، هەرچەندە هۆكارەكانی ڕاگەیاندن بە جۆرێكی تر پیشانی دەدەن، دەبێ منداڵەكانمان ڕابێنین لەسەرئەوەی بیر لە هەموو شتێك بكەنەوە و بەرەلاّیان نەكەین تا هەرشتێكیان بینی بێ بیرلێكردنەوە وەری بگرن. هەروەها پێویستە لە دەروونیاندا شانازیكردن بە ئیسلامەوە بچێنین و فێریان بكەین كە ئیسلام چی پێشكەش بە شارستانیەتی رۆژئاوا كردووە، بگەڕێینەوە بۆ ڕەوشت وبەها بالاّكانی ئیسلام.[1]

دواوتە:

پاش ئەم گەشتە ئیمانیە با لەخۆمان بپرسین: بیانیەك كە موسڵمان دەبێت یەكسەر دەكەوێتە بانگەوازكردن، كە ئەوەش دەبێتە مایەی فێربوونیان و سەرفرازی دنیاو ئاخیرەت.. چەند نموونەیەكمان باسكردوئەمەش دووغوونەی تر:

١- لاوێك لە لەندەن كراسێكی لەبەركردووە كە لە پشتەكەی نووسراوە (ئەگەر دەتەوێت لە بارەی ئیسلامەوە بزانیت ئەم كەسە ڕابگرە).. بەم هۆكارە سەیرە ئەم لاوە توانی زیاتر لە سێسەد كەس موسڵمان بكات، رۆژێك بە پەلە دەچێت بۆ بنكەی ئیسلامی لەندەن و داوای نامیلكەو بابەتی ئیسلامی دەكات تا بیدات بەوانەی كە موسڵمان بوون، بەڕاستی هۆكاری بانگەوازكردن بێ ئەندازن نازانم تاكەی ناجولێین ؟؟؟!

٢- شێخ ئەحمەد دیدات نەك هەر مژدەدەرانی گاور بەڵكو تەنانەت پاپاشی بۆڕدا، ئەو لەم سالاّنەی دوایدا مردو دكتۆری جەراح زاكر نایكی قوتابی ئالاّكەی هەڵگرت و بەهەمان شێوەی ئەو گاورو جولەكەی بەزاندووە، كە تەمەنی سی و نۆ ساڵەو شەش سەد وتاری داوە لە

١- سایتی: (ئیخوان ئۆن لاین)

سێ ساڵدا له ئەمریکاو کەنەداوبەریتانیاو خوارووی ئەفریقیاو سعودیەو ئیمارات و مالیزیاو فلیپین و سەنغافورەو ئوسترالیاو.. هتد..

مەگەر خوا بۆ خۆی بزانێت چەند کەس لەسەر دەستیا موسڵمانبوون. ڕۆژێك بڕیار بوو مونازەرەیەك لەگەڵ قەشەیەکدا بکات، کەچی مونازەرەکە نەکرا دەزانن بۆ؟؟ لەبەرئەوەی قەشەکە موسڵمان بوو!! مەوقیعەکەشی (www .irf.net) ە.

باشە با بیر بکەینەوە ئەگەر لە قیامەتدا لە پاڵ ئەم کەسانەدا حەشرکراین حاڵمان چی دەبێت؟؟ ئەوانە بە سەدان و بەهەزاران کەسیان هێناوە بەرەو ئیسلام و ئێمەومانانیش تا بینەقاقامان غەرقی هەڵەو کەموکورتیەو خۆشمان نازانین خەریکی چین!! تا ئێستا بۆ خواو بانگەوازەکەی یەکلایی نەبووینەتەوە !!

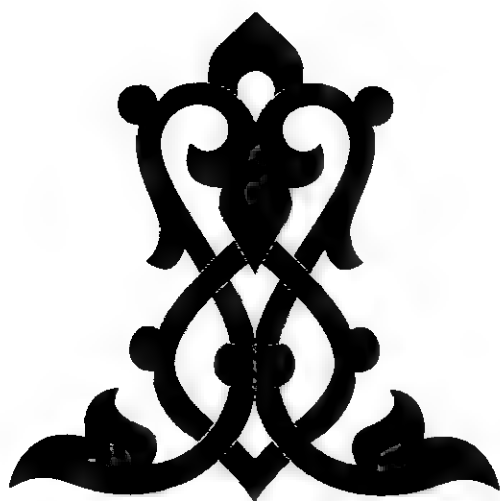
نەك هەرئەوەندە بەڵکوبانگ دەکرێین بۆ موحازەرەیەك بەلامانەوە زەحمەتە بچین، لەکاتێکدا ئەوە مەجلیسی زیکرەو مەلائیکەتان بەدوایا دەگەڕێن لەسەر زەویداو، ئەوانەی ئامادەی بن لای خوا ناویان دەبرێت و خوا لێیان خۆش دەبێت..

ئەو مەجلیسە دەرگایەکە بۆ بەهەشت و، ئەوەندە گەورەیە ئەگەر کەسێك بەبێ ئەوەی لەوان بێت و بە هەرکارێك لەوێ ئامادەبێت خوا لەویش خۆش دەبێت.. ئەمەش تەنها کارە لە ئیسلامدا کە ئەگەر نیەتیشت نەبێت بۆی هەر بۆت حساب دەکرێت !!!

دەبا لە کۆڕی خواناسان و بانگخوازاندا ئامادەبین بەڵکو بەر ڕەحمەتی خوا بکەوین..

بەرەو ئیسلام ٥

ئاشتی

پێشەکی:

سوپاس و ستایش بۆ خوای پەروەردگاری جیهان و درووود و سەلامیش لەسەر پێشەواو مامۆستا و ڕابەرمان (محمد) ﷺ ، ڕەحمەت وبەرەکەتیش داباریٚ بۆ سەر گیانی یارو یاوەران و شوێن کەوتوان.

هاتن بەرەو ئیسلام هاتنە بەرەو ئاشتی..

ئاشتی مرۆڤ لەگەڵ نەفسیخۆیدا، خەڵکێکی زۆر وان لە کێشمەکێش دا لەگەڵ نەفسیاندا، ئیسلام دەیەوێ بڕوادار دڵئارام ودڵشاد و ئاسودە و لە ئاشتی بەردەوامدا بێت لەگەڵ نەفسیا و، ڕێ ی خۆی بدۆزێتەوە و بزانێت خەریکی چی‌یە و بەرەوکوێ دەچێت.. نەفس گرنگە، قورئان سوێندی پێدە خوات ﴿وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا قَدْ أَفْلَحَ مَن زَكَّاهَا وَقَدْ خَابَ مَن دَسَّاهَا﴾ الشمس: ٧ – ١٠

بڕوادار لە ئاشتیدایە لەگەڵ نەفسیا، تەنها یەك خوا دەپەرستیٚ، تەنها لەیەك خواوە بەرنامەی ژیان وەردەگریٚ ﴿ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَّجُلًا فِيهِ شُرَكَاءُ مُتَشَاكِسُونَ وَرَجُلًا سَلَمًا لِّرَجُلٍ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا﴾ الزمر: ٢٩ واتە: خوا نموونەتان بۆ دێنێتەوە بەکەسێك کە چەند گەورەیەکی دژ بەیەکی هەبیٚ وهەریەکەیان بەلایەکدا بینێریٚ و هەریەکەیان شتێکی پیٚ بڵیٚ کە پێچەوانەی ئەوی تر بێت، ئایا ئەمە وەك ئە کەسەیە کە تەنها یەك گەورەی هەبیٚ وفەرمانی یەك کەس جێبەجیٚ بکات ؟! دیارە ئەم کەسەی دوایی ئاسودەترەو وەزعی باشترە !

ئیسلام دەیەوێت مرۆڤ لەئاشتیدا بێت لە ماڵ وخێزانیدا، لەگەڵ دایك و باوکیا، لەگەڵ کۆمەڵگەدا، ئەمەش بە کۆمەڵێ فەرمان و ڕێنمایی فەراهەم هێناوە بۆ نموونە کە دەفەرموێت(لا يؤمن أحدكم حتى يحب لأخيه ما يحب لنفسه)کەستان بڕواداری تەواونین تا ئەوەی بۆ خۆتان پێتان خۆشە بۆ براکەشتان پێتان خۆش نەبیٚ.[1]

١- بخاري ومسلم.

یان کەدەفەمویٚ (كل المسلم على المسلم حرام:دمه وعرضه وماله)[1]، یان کە دەفەرمویٚ (والله لا يؤمن، والله لا يؤمن، والله لا يؤمن: قيل من يا رسول الله ؟قال الذي لا يأمن جاره بوائقه)[2].

هەروەها دەفەرمویٚت ﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱدۡخُلُواْ فِي ٱلسِّلۡمِ كَآفَّةٗ وَلَا تَتَّبِعُواْ خُطُوَٰتِ ٱلشَّيۡطَٰنِۚ إِنَّهُۥ لَكُمۡ عَدُوّٞ مُّبِينٞ ﴾ البقرة:٢٠٨، واتە: ئەی ئەوانەی باوەڕتان هێناوە هەر هەمووتان بچنە ژێر سایەی ئیسلامەوە و بە تەواوی پەیڕەوی بکەن (کە مایەی ئاشتی و بەختەوەری دنیاو قیامەتە)و دوای هەنگاوەکانی شەیتان مەکەون، چونکە بە ڕاستی ئەو دوژمنی ئاشکراتانە..

ئیسلام تەنانەت ئاشتی دەوێت لەگەڵ دوژمناندا، بەڵام ئاشتیەك کە موسڵمانان بەهێز بن، نەك لە بێ هێزیەوە بێت و دوژمن شەرت و شروتی خۆی بسەپێنێ.

قورئان دەفەرمویٚت:﴿ فَلَا تَهِنُواْ وَتَدۡعُوٓاْ إِلَى ٱلسَّلۡمِ وَأَنتُمُ ٱلۡأَعۡلَوۡنَ وَٱللَّهُ مَعَكُمۡ وَلَن يَتِرَكُمۡ أَعۡمَٰلَكُمۡ ﴾ محمد:٣٥، واتە: ئێوە سستی مەکەن و لاوازمەبن ولە بێ هێزیەوە داوای ئاشتی مەکەن، چونکە هەر ئێوە سەرکەوتوون و خواش لەگەڵتانەو کاروکردەوەتان بەزایە نادات .

بەڵێ...ئەگەر ئەوان ئاشتیان ویست و دەست درێژیان نەکرد بڕواداریش دەیکات﴿ وَإِن جَنَحُواْ لِلسَّلۡمِ فَٱجۡنَحۡ لَهَا وَتَوَكَّلۡ عَلَى ٱللَّهِۚ ﴾ الانفال:٦١، واتە: ئەگەر دوژمنان حەزیان بە ئاشتی کرد تۆش ئامادەیی خۆت دەربڕە و پشت بە خوا ببەستە.

بەڕاستی تەنها ئیمان و ئیسلامە کە ئازادی، ئاسودەیی، ئارامی، ئاشتی بۆ مرۆڤ دەهێنێت، نەماڵ ومناڵ، نەتەخت و کورسی، نەپلەو پایە، ناتوانن ئەوانە فەراهەم بێنن ئەگەر ئیمان و بڕوای لەگەڵ نەبێت. باشترین نموونەش لەمڕۆدا، (بیل گیتس)ە کە نزیکەی (٦٥) ملیار دۆلاری هەیە و دەوڵەمەندترین کەسە لە جیهاندا، کە دەڵێت: ماڵ و سامان بەس نین بۆ بەختەوەرکردنی مرۆڤ، بگرە ڕەنگە بشبێت بەبەلا بۆ خاوەنەکەی،من هەست ناکەم کە

١- بخاري ومسلم.

٢- بخاري.

سامانەکەم هەموو شتێکی بۆ بەدیهێنابم، من بە تەنها دەژیم و لە میحنەتدام بەدەست سامانەکەمەوە، خۆزگە ناودار نەبوومایە و دەوڵەمەنترین کەس نەبوومایە، خۆزگە هەژاربوومایە.[1]

شارەزابە با سەرگەردان نەبیت!

کەسێك کە لە شارێکەوە دەیەوێت بچێت بۆ شارێکی تر، نیشانەی هاتوچۆی لەسەر ڕێگا بۆ دانراوە و ڕێنمایی دەکات، ئەگەر بیەوێت بەسەلامەتی بگات و ڕێی لێ تێك نەچێ ئەبێ بەگوێی بکات، ڕێی دینیش هەروایە، هەموو واین لە گەشتێکدا بەرەولای خوا جابۆئەوەی بەسەلامەتی بگەین و لەڕێ و پێچ و پەنادا شەیتان زەفەرمان پێنەبات، ئەبێت شارەزای ڕێ بین و لە ڕێنماییەکانی قورئان و سونەت لانەدەین، ڕۆژانە بڕوادار زیاتر لە (١٧)جار لە خوا دەپاڕێتەوە کە ڕێنمایی بکات بۆ ڕێی ڕاست و یارمەتی بدات کە بەسەلامەتی ڕێگاکە ببڕێت، ڕێ ی سەرفرازان، ڕێ ی خوا پێداوان.

﴿ اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ۞ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ﴾ آمین. لەم ڕێگایەدا با مەشخەڵدار بین و ڕێ ڕۆشنکەرەوە بین، تاخەڵکانی تریش ڕێیان لێ نەشێوێ و بەسەلامەتی گەشتی ژیانیان تەواو بکەن. خوای گەورە هەریەکەو توانایەکی داوینەتێ و، لەسەر ئەو توانایەش لێمان دەپرسێتەوە ﴿ لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا ﴾ البقـرة:٢٨٦ ﴿ لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا مَا آتَاهَا ﴾ الطـلاق :٧، ﴿ لَا تُكَلَّفُ نَفْسٌ إِلَّا وُسْعَهَا ﴾ البقرة: ٢٣٣

حوزەیفە ئامۆژگاری مەشخەڵدارانی قورئان دەکات و دەفەرموێت: (ئەی مەشخەڵدارانی قورئان دامەزراوبن، ئێوە لە پێشەنگی کاروان دان و زۆرلە پێشەوەن، ئەگەر بەلای ڕاست وچەپ دا لابدەن زۆر دوور دەکەونەوە)[2].

١- www.alwatanvoice.com

٢- لە (جامع الصحیح)ی بوخاری دا هاتووە .

بروداران تووشی ناجۆری (التناقض)دەبن لە ژیانیاندا، تووشی دوانەیی (الازدواجیة) دەبن لەکەسایەتیاندا، بۆیە قورئان لە چەندەها ئایەتدا چارسەری ئەمە بەوریاکردنەوە و گلەیی دەکات‌ودەفەرموێت:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مَا لَكُمۡ إِذَا قِيلَ لَكُمُ ٱنفِرُواْ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ ٱثَّاقَلۡتُمۡ إِلَى ٱلۡأَرۡضِۚ أَرَضِيتُم بِٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَا مِنَ ٱلۡأٓخِرَةِۚ فَمَا مَتَٰعُ ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَا فِي ٱلۡأٓخِرَةِ إِلَّا قَلِيلٌ إِلَّا تَنفِرُواْ يُعَذِّبۡكُمۡ عَذَابًا أَلِيمٗا وَيَسۡتَبۡدِلۡ قَوۡمًا غَيۡرَكُمۡ وَلَا تَضُرُّوهُ شَيۡـٔٗاۗ وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ قَدِيرٌ ﴾ التوبة:٣٨-٣٩

یان دەفەرموێت:﴿ مَّا لَكُمۡ لَا تَرۡجُونَ لِلَّهِ وَقَارٗا وَقَدۡ خَلَقَكُمۡ أَطۡوَارًا ﴾ نوح: ١٣-١٤ یان دەفەرموێت: ﴿ أَتَأۡمُرُونَ ٱلنَّاسَ بِٱلۡبِرِّ وَتَنسَوۡنَ أَنفُسَكُمۡ وَأَنتُمۡ تَتۡلُونَ ٱلۡكِتَٰبَۚ أَفَلَا تَعۡقِلُونَ ﴾ البقرة:٤٤ .

دەیەوێت ئیمامی موتەقین بێت و کەچی؟!

بڕوادار زۆر جار دوعا دەکات و دەڵێت (واجعلنا للمتقين إماما) خوایە بمانکە بە پێشەواو سەرمەشقی پارێزکاران، کەچی خۆی نارەنجێنێ و هەوڵ نادات، ئەم کارە هەوڵ و کۆشش و ماندوبوونی دەوێت و شەونخوونی و لەخۆبوردنی دەوێت.

خۆدزینەوە لە مەسئولیەت و کاری بانگەواز (وەرع)ی پێنالێین، ڕاستە هەولی بۆ نادەین و سنگ نابەینە پێشێ، بەڵام کە پێویست بوو پێویستە ؟! کە پێویست بوو کارێك بە تۆ بکرێت، ئەبێ بیکەی، خواش ئەوسا هاوکاریت دەکات !

قاعیدەیەکی فیقهی زێرین هەیە کە دەڵێت (لا إيثار في القربات). بۆ نموونە ئەگەر بۆشایی‌یەك هەبوو لەریزی نوێژ خوێنناندا لەبەردەمتا ئەبێ تۆ پڕی بکەیتەوە تا خێری زیاترت دەست بکەوێت، واتە هەرشوێنێکت لەپێشەوە پێ پڕدەکرێتەوە بیکەو چاوەڕێی کەس مەبە ومەیدە بەسەرشانی کەسدا و ئەو(قربات) و پلەوپایە و نزیکی یە لەخواوە لەکیس خۆت مەدە.

ئەمڕۆ ژیانەو سبەینێش مردن، چی فریایی مرۆڤ دەکەوێت جگە لەکاروکردەوەی چاك وبانگخوازی، (ولتنظر نفس ماقدمت لغد) هەرکەس باورد بێتەوەو بڕوانێت چی بۆ سبەینێ ئامادەکردووە کە قیامەتە ؟ادیارە بڕوادار هەردەم بەدوای هۆکارێکدا دەگەڕێت کە باشتر

وچاکتر له خوای نزیك بکاتەوه، چونکە ئەوەش فەرمانی خوایەو لە قورئاندا ئاماژەی پێکراوه ﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَٱبْتَغُوٓا۟ إِلَيْهِ ٱلْوَسِيلَةَ وَجَٰهِدُوا۟ فِى سَبِيلِهِۦ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴾المائدة: ٣٥. واته: ئەی ئەوانەی بڕواتان هێناوەلەخوا بترسن وئەو هۆکارانە بگرنە بەرکە لەخواتان نزیك دەکاتەوەوهەوڵ بدەن لەڕێی خوادا بەڵکو سەرفرازبن.

بڕوبیانوو هێنانەوە ..

مرۆڤ لە دنیا و لە قیامەتدا، دەیەوێ پاساوبێنێتەوەو بڕوبیانوو بۆ خۆی بدۆزێتەوە:

﴿ يَعْتَذِرُونَ إِلَيْكُمْ إِذَا رَجَعْتُمْ إِلَيْهِمْ ۚ قُل لَّا تَعْتَذِرُوا۟ لَن نُّؤْمِنَ لَكُمْ قَدْ نَبَّأَنَا ٱللَّهُ مِنْ أَخْبَارِكُمْ ۚ ﴾ التوبة: ٩٤.

کافران لە هەوڵدان بۆ پاساو هێنانەوە، بۆ نموونە دەڵێن:

﴿ سَيَقُولُ ٱلَّذِينَ أَشْرَكُوا۟ لَوْ شَآءَ ٱللَّهُ مَآ أَشْرَكْنَا وَلَآ ءَابَآؤُنَا وَلَا حَرَّمْنَا مِن شَىْءٍ ۚ كَذَٰلِكَ كَذَّبَ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ حَتَّىٰ ذَاقُوا۟ بَأْسَنَا ۗ قُلْ هَلْ عِندَكُم مِّنْ عِلْمٍ فَتُخْرِجُوهُ لَنَآ ۖ إِن تَتَّبِعُونَ إِلَّا ٱلظَّنَّ وَإِنْ أَنتُمْ إِلَّا تَخْرُصُونَ ﴾ الانعام: ١٤٨

لە قیامەتیشدا ﴿ هَٰذَا يَوْمُ لَا يَنطِقُونَ وَلَا يُؤْذَنُ لَهُمْ فَيَعْتَذِرُونَ ﴾المرسلات:٣٥-٣٦، لەفەرمودەشدا جەخت کراوەتە سەر گەورەیی و پاداشتی زۆری بانگەواز کردن و دەفەرمویت: (من دعا الى هدى كان له من الأجر مثل أجور من تبعه)[١]. دەبا واز لە بڕوبیانوو بهێنین و بانگەواز بکەین تا ئەو خێرە گەورەیەمان لە کیس نەچێت .

خۆشنووسێکی بەناوبانگی تورکی ..

(محمد ئەسعەد یەساری) کە لەدایك بوو لە ئەستەمبوڵ لای ڕاستی ئیفلیج بوو، لای چەپیشی ئەلەرزی، لەلاوێتیدا چوو بۆ لای مامۆستای خەتخۆشی ناودار (ولي الدين أفندي) تافێری خەت خۆشی بکات، ئەویش کەسەیری لەش و لاری کرد نەچوو بە عەقڵی دا کە ئەمە بتوانێت فێری خەتخۆشی بێت، بۆیە قایل نەبوو لەلای دەرس بخوێنێت، ئەویش ناچار چوو بۆلای مامۆستایەکی ترو پاش یەك هەفتە مامۆستاکەی سەرسام کردو توانی ئیجازەی خەت خۆشی

١- مسلم

لێ وەرگرێ، بەم بۆنەیەشەوە ئاهەنگێکیان سازکرد کە مامۆستا (ولي الدين أفندي)یش ئامادەی بوو، وەلی الدین وتی (ئەم شەرەفی مامۆستایەتی یە بۆ من ئەبوو، بە داخەوە لە دەستم چوو)..

لە بۆنەیەکی تریشدا ناویراو وتی (خوا ئەم پیاوەی ناردووە تا لوتی ئێمەی پێ بشکێت).. . لەبەر ئەوەی ئەمان لەش ساغ و ئەویش بەو کەم ئەندامی یەوە ئەو بلیمەتەی لێ دەرچوو.. لە ساڵی (١٢١٣) کۆچی واتە (٢١٤) ساڵ لەمەو بەر لە ئەستەنبوڵ کۆچی دوایی کردو لەگەڕەکی (الفاتح) بەخاك سپێردرا.

ناویراو تەنها دەستی چەپی ئیشی دەکرد، ئەویش زۆرباش نا، چونکە دەستی دەلەرزی، کەچی بە هیمەتی بەرز و کۆڵ نەدان، بوو بەناوبانگترین خەتخۆشی خەتی تەعلیقی فارسی لە هەموو دەوڵەتی عوسمانی دا..

بەڵێ.. . ئەوەی هیمەتی بەرز بێ و بیەوێت بگاتە مانگ ئەگەر دەستی نەگەیشتە مانگ هەر هیچ نەبێت خۆ دەستی دەگاتە ئەستێرەیەك.. ئەوەی بەتەمای برینی دووری (٥)کم بێت، بەئاسایی دوو سێ کیلۆمەتر دەبڕێت؟! مەسەلەکە هیممەتە!

لەمەسەلەی زیرەکیش دا، ئەگەر تۆ توانای زیرەکیت ٢٠٪ بێت و بەکاری بهێنی بە چاکی زۆر چاکترە لە کەسێك کەتوانای زیرەکی ١٠٠٪ بێت و بەکاری نەهێنێ، گلۆپێکی ٢٠ واتی کەشوشەکەی پاك بێت و بەچاکی ئیش بکات، رووناکی زیاتر ئەدات لە گلۆپێکی سەد واتی کە خۆڵ و تۆزو پیسی پێوەبێت... بەکوردی و بەکورتی تەنانەت پیریش رێگر نیە لەڕێ ی ئیبداع و هەوڵداندا، نموونە زۆرە ئەوە (ئیبن عەقیلی حەنبەلی) دەڵێت (من ئێستا کەتەمەنم لەهەشتا ساڵیدایە زیاتر سوورم لەسەر زانست وەك لەوەی کەتەمەنم بیست ساڵێك بوو)...

ئەحنەفی کوڕی قەیس شەل بوو، چاوێکی کوێر بوو، دانەکانی نارێکبوون و چووبونە سەریەك، سەری بچکۆلە بوو، چەناگەی خوار بوو، کورتە باڵا بوو، چاوەکانی بە قوڵا چووبوون، لەگەڵ ئەو هەموو کەم ئەندامی و ناتەواوییەدا، کەچی جاحظ وەسفی دەکات کە زمان پاراوی عەرەب و عەجەم بووە، حەسەنی بصریش دەڵێت: هیچ گەورە پیاوێکم نەدیوە وەك ئەحنەف، ئەگەر توڕە بوایە سەد هە زار کەسی چەك بەدەست تووڕە دەبوو بەبێ ئەوەی لێی بپرسن لەسەر چی تووڕە بووی، ئەمە بێجگە لەوەی وتار بێژێکی قسەزان و حەکیمێکی ژیر بوو.

(عبدالله ی کوڕی أم مکتوم)یش کوێر بوو خوا ئایەتی نارده خوارەوه لەسەری ﴿ عَبَسَ وَتَوَلَّىٰٓ أَن جَآءَهُ ٱلۡأَعۡمَىٰ وَمَا يُدۡرِيكَ لَعَلَّهُۥ يَزَّكَّىٰٓ أَوۡ يَذَّكَّرُ فَتَنفَعَهُ ٱلذِّكۡرَىٰٓ ﴾ عبس: ١-٣، هەموو جارێ کە پێغەمبەر ﷺ دەیبینی دەیفەرموو: سەلام لەو کەسەی کە خوا سەرزەنشتی کردم لەسەری.. ناوبراو بەشداری کرد بەو کوێریەوه لە جەنگی قادسیەدا و ئالاکەی گرتبوو تاشەهید بوو، ئەمەش بۆ ئەوەی موسڵمانان هەڵبنێ لەسەر جیهاد و کۆڵنەدان..

لەسەردەمی خۆشماندا شێخی شەهید احمد یاسین کەلەسەر کورسی کەم ئەندامان هاتووچۆی پێ دەکراو تەنها سەری دەجولایەوه، بەو کەم ئەندامیەوه تەخت وبەختی جولەکەی هێنایە لەرزە.

شێخ کامیل بەڵتاجی کە کوێر بوو، یەکێکە لەزانایانی غەززە و نزیکەی سەد ساڵێك ژیا، دەڵێت: شێخ ئەحمەد یاسین پێش ئەوەی تەواو تووشی شەلەل ببێت، گۆچانی هەبوو خۆی ئەدا بەسەر منا و ئەو بەچاوەکانی ڕێنمای منی دەکردو منیش دەستم ئەدایە باڵی بەو جۆرە بەیەکەوه سەرتاسەری غەززە دەگەڕاین بۆ بانگەوازکردن وهەڵنانی خەڵکی لەسەر جیهاد .

ئەبان کوڕی عوسمان لەگەڵ ئەوەدا کەم ئەندام و ئیفلیج بوو، یەکێك بوو لە دە فەقیهەکەی مەدینە .

(محمد کوڕی سیرین)یش بەهەمان شێوە کەم ئەندام بوو(گوێی تەواو نەبوو) کەچی بووە کەسایەتیەکی زانای ناودار.

(معاذ کوڕی جەبەل) هەرچەند شەل بوو خۆشەویستی پێغەمبەر بووﷺ، لەبارەیەوه دەفەرموێت (زاناترینی ئومەتم بەحەلاڵ و حەرام معاذ) ە..

نەك لەلای موسڵمانان بەڵکو لەلای گەلانی غەیری موسڵمانیش کەسانی کەم ئەندامی وا هەبوون، نەیان هێشتووە کەم ئەندامی ڕێگر بێت لە ڕێیان دا ئەوە(بارب جویرا) کەلەمناڵیدا کارەبا لێیدا وهەردوو دەستی سوتاو پاشان هەردوو دەستیان بۆ بڕیەوە تا شانی، کەچی بەو کەم ئەندامیەوه لەگەڵ ئەوەشدا کە هاوەڵانی گاڵتەیان پێ دەکرد خوێندنی تەواوکردو شووشی کرد ومناڵیشی بوو، بەقاچ هەرچی ئیشی هەبوو جێبەجێی دەکرد، مناڵەکانی هەر بەقاچ بەخێو دەکرد تەنانەت ئوتومبێلیشی بە قاچ لێدەخوڕی..

بەڕاستی کەم ئەندامی و موعەوەقی لەلەش ولارو ڕووخساردا نیە، بەڵکو لە دڵدایە، لە هیممەتدایە، بۆیە پەروەردگاریش سەیری دڵ دەکات هەروەك پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت: (إن الله تعالى لاينظر الى صوركم واموالكم ولكن ينظر الى قلوبكم واعمالكم) (مسلم).[1]

هاتن بەرەو ئیسلام

یەکەم: موسڵمانبوونی دکتۆر جاداللەی قورئانی:

لە ساڵانی پەنجادا،مام برایمی تەمەن پەنجا ساڵی تورك کە لە فەرەنسا دەژیا، دوکانێکی بچکۆلەی خواردنی دانابوو لە تەلارێکی چەند نهۆمی دا و، دانیشتوانی ئەو ناوچەیە ڕوویان تێدەکرد ڕۆژانە بۆ پێداویستییەکانیان، یەکێك لەو ماڵانەی لەو تەلارەدا نیشتەجێ بوون، ماڵێکی جولەکە بوو کە کوڕێکی حەوت ساڵیان هەبوو بەناوی جاد و، دایکی جادیش مامۆستای زانکۆ بوو..

ڕۆژانە کە جاد دەهات بۆ شت کڕین، فرسەتی دەهێناو نستەلەیەکی ئەدزی !! ڕۆژێك هات شتی کڕی ویری چوو نستەلەکە بەرێ، مام برایم بانگی‌کردەوە و پیێ وت:نستەلەکەت لەبیر چوو، جاد ڕەنگی تێك چوو زۆر شەرمەزار بوو، دیارە هەموو ڕۆژێك مام برایم ئاگای لێ بووە کە ئەم نستەلەیەکی دزیوە، ئەی بۆ قسەی نەکردووە ؟!

مام برایم پیێ وت: هەموو ڕۆژێك نستەلەیەك ببە، بەڵام پەیمانم بدەرێ لەژیاتا دزی نەکەی !

لەم ڕووداوەوە جاد بوو بە دۆستی مام برایم، حەڤدە ساڵ ئەم دۆستایەتیە درێژەی کێشا، جاد ڕۆژانە سەری لێ ئەداو ڕازو نیازی دڵیشی لاباس دەکرد و لە زۆرشتیش دا پرسی پێدەکرد .

لەم ماوە زۆرەدا ڕۆژێك مام برایم پیێ نەوت، تۆ کافری، تۆ جولەکەی، یان وەرە موسڵمان ببە، مام برایمی نەخوێندەوار ژیرو بلیمەت بوو لە بانگەوازەکەیدا، تەنها مامەڵەو ڕەفتاری جوانی بەکاردەهێنا بۆ کارکردن لەسەر (جاد).

١- (المجتمع /دكتور علي حمادي /هندسة التاثير ١٥/١/ ٢٠٠٦)

مام برایم هەرچۆنێك بوو خۆی فێری قورئان خوێندن کردبوو، هەرجارێك کە جاد دەهات و کێشـەیەکی خـۆی بـاس دەکـرد، داوای لێـدەکرد کـە لـە چـەکمەجەیەکی مێـزی دوکانەکـەدا قورئانەکەی بۆ دەربهێنێ و بیداتە دەستی، ئینجا بە جادی دەوت خـۆت شـوێنێکی هەڵبـژێرە، ئیتر جادیش قورئانەکەی لەسەر لاپەڕەیەك دادەنا و مام برایمیش دەیخوێندەوە وهەندێ باسی بـۆ دەکردو جاد دڵی دەهاتەوە و دڵخۆش دەبوو، کێشەکەی چارەسەر دەبوو .

پاش حەڤدە ساڵ هاوەڵی، مام برایم تەمەنی بوو بە (٦٧) ساڵ و جادیش تەمەنی بوو بـە بیست و چوار ساڵ.

مام برایم نەخۆش کەوت وزانیهەڵناسێتەوە، بۆیە قورئانەکەی کە ڕۆژانـە جـاد دەیبینـی خستیە کارتۆنێکیجوانەوەو بەکوڕەکانی وت دوای مردنم ئەو دیاریە بدەن بە جاد، پاش مردنی مام برایم لەسەر وەسیەتی باوکیان دیارییەکەیان برد بۆ جاد، جادیش بە سوپاسەوە وەری گرت وخۆشحاڵ بوو کە لەسەرەمەرگیشدا مام برایم ئەوی لە یاد بووە ! کەدیارییەکەی کردەوە بینـی قورئانەکەیە کە هەموو ڕۆژێك لە دوکانەکەی مام برایم دەیبینی.

ڕۆژێك جاد تووشی کێشەیەك بوو، خۆ مام برایم نەماوە بچێ بۆلای، ناچار قورئانەکـەی مام برایمی هەڵگرت و چوو بۆ لای هاوەڵێکی (تونسی) کە عەرەبی دەزانی، تا هەندێك قورئانی بۆ بخوێنێ، ئەویش هەندێ قورئانی بۆ خوێندو قسەی چاکی بۆکرد، (جاد) وەك جـاران دڵخـۆش و دڵئارام بوو.

تونسیەکە پێی وت:ئەمە قورئانی موسوڵمانانە، جادیش وتی:باشە بەچی دەبمە موسڵمان ؟هاوەڵەکەی وتـی: بڵـێ أشهدوا ان لا اله الا الله و أشهدوا أن محمدا رسول لله، جاد وتــی: أشهدوا ان لا اله الا الله و أشهدوا أن محمدا رسول لله. ئینجا ناوی خۆی کـرد بـە (جـــاد الله القرآني)، جاد کەوتە دیراسەکردنی قورئان وشارەزابوون لە ئیسـلام و بانگـەوازکردن، تـا تـوانی شەش هەزار گاور و جولەکە لە ئەوروپادا موسوڵمان بکات.

ڕۆژێك قورئانەکەی مام برایمی هێناو پەڕە پەڕە سەیری کرد، بینـی نەخشـەیەکی جیهـانی تیایە و کیشوەری ئەفەریقیای تیا ڕەنگکراوە و لە ژێریا نوسراوە: (ادع الى سبیل ربك بالحكمة و الموعظة الحسنة)، جاد لەمەوە تێگەیشت کـە مـام بـرایم داوای لێ دەکـات بچـێ لەئەفریقیا بانگەواز بکات. بۆیە جاد چوو بۆ کینیا و خوارووی سۆدان و ئۆغەنـدا و وڵاتـانی دراوسـێی و کەوتە بانگەوازکردن، لەسەر دەستیا زیاتر لە شەش ملیۆن کەس لە هۆزی (زۆلۆ) موسـوڵمان

بوون. (جاد الله) سی ساڵ بانگەوازی بۆ خوا کرد و بە ملیۆنەهای موسڵمان کرد، تا بە هۆی کەش وهەواو بارو زروفی ئەفریقیاوە نەخۆش کەوت و لە تەمەنی (٥٤) ساڵی دا لە ساڵی (٢٠٠٣) دا کۆچی دوایی کرد.

دایکی جولەکەیەکی توندڕەو بوو، لە ساڵی (٢٠٠٥) دا موسڵمان بوو لە تەمەنی حەفتا ساڵی دا و وتی: من هەرچەند مامۆستای زانکۆم و بە هەموو تواناکانمەوە سی ساڵ هەوڵم دا لەگەڵ کوڕەکەمدا کە بیگێڕمەوە بۆ جولەکەیەتی نەمتوانی، لەکاتێکدا کە مام برایمێکی نەخوێندەواری بەتەمەن توانی دڵی جاد ڕاکێشێ بەرەو ئیسلام، کە ئاینێکی حەقە، بۆیە منیش بڕیارمدا موسڵمان ببم !

دکتۆر (صەفوت حجازی) بانگخوازی میسری لە بە یەکگەیشتنێکدا لە سویسرا جاد الله دەبینێ و لێ ی دەپرسێ: هەستت چۆنە بەرامبەر بە موسڵمانبوونی ئەو ژمارە زۆرە لەسەر دەستا، ئەویش وتی: زۆر لام ئاساییە و ئەوە وەفایەکی زۆر کەمە بەرامبەر مام برایم و ئاینەکەی !!

دکتۆر صفوت حجازی لە کۆنگرەیەکی لەندەن دا کە لە بارەی دارفۆرەوە گیرابوو، کەچۆن هاوکاری بکرێن بۆ ڕزگاربوون لە چنگی برسێتی و تەبشیر و شەڕی ناوخۆ، کە یەکێ لە سەرۆک هۆزەکانی زۆلۆش ئامادەبوو بوو، (دکتۆر صفوت) لە فرسەتێك دا بە سەرۆك هۆزەکەی وت: بەڕێزت جاد الله دەناسیت ؟! ئەویش وتی: بۆ تۆ دەیناسیت ؟!

(د. صفوت) وتی: بەڵێ دەیناسم، لە سویسرا بینیم کە خەریکی چارەسەری نەخۆشی بوو! یەکسەر سەرۆك هۆزەکە دەستی (د. صفوت)ی ماچ کرد.

(د.صفوت) وتی: من هیچم نەکردووە شایانی ئەوەبم کە تۆ دەستم ماچ بکەی ! ئەویش وتی: من ئەو دەستە ماچ دەکەم کە دەستی خستۆتە ناو دەستی (جاد الله) وە.

(د.صفوت) وتی: بۆچی تۆ لەسەر دەستی (جاد الله)دا موسڵمانبووی ؟! وتی: نەخێر من لەسەر دەستی قوتابی (جاد الله)دا موسڵمانبووم![1]

١- موقع: قدوة.

دووەم: موسڵمانبوونی ئەندازیارێکی فڕۆکەی ئەمریکی:

لە ساڵی (٢٠٠٠ ز) دا پیاوێکی (٤٠) ساڵی گەنم ڕەنگی بەوەقار و بە شان وشەوکەت کە ئەندازیاری فڕۆکەبوو لە بنکەی فڕۆکەوانی شا خالید لە سعودیە، ناوی (ئۆستن) بوو سەردانی بنکەی بانگەوازو هۆشیاری جالیاتی کرد لە شاری ئەبها، ناوبراو بە ڕەنگ و ڕوویەوە خۆشەویستی ئەم ئاینە دیار بوو، زۆر بە خۆشی و شیرینی کەوتە باسی گەشتە ئیمانی‌یەکەی و وتی: من مەسیحی بووم و هەموو یەکشەمەیەك سەردانی کەنیسەم دەکرد، چی سەیری دەموچاوی ئامادەبوان و قسەی وتارخوێنانم دەکرد هیچ نەبوو دڵم ئاوبدات. دوایی لە خۆمم دەپرسی، ئایا ناتەواوی و ناجۆری لە کوێدایە؟ لەنەفس و عەقڵ و دڵی من دایە، یا ئەو خەڵکە ناتەواون ؟! ئاخۆ کەس بتوانێ ڕەخنە لەو دینە بگرێت ؟! خۆشەویستی بۆ خواو دین وای لێدەکردم بچم بۆ کەنیسە، ئەوەش کەدەمبینی و دەمبیست سارديان دەکردمەوە و دەگەڕامەوە دواوە !..

ئیسلامیش کە لەڕووی مەسیحیەتی دەستکاری کراودا دەوەستێت، هیچم نەدەزانی لە بارەیەوە ئەوە نەبێت کەئیسلام ناتەواوە و بۆ توندوتیژی و چەوسانەوە هاتووە !

قەدەری خوا وابوو کە ناوبراو بۆ کارکردن بێتە وڵاتی سعودیە و لە نزیکەوە ئیسلام و موسڵمانان بناسێ و پاشان موسڵمانیش ببێ و ناوی خۆی بکات بە (محمد) لە خۆشەویستی پێغەمبەرﷺ دا، لە بارەی موسڵمان بونیەوە دەڵێت :ئەو هەموو دژایەتیو پڕوپاگەندەیەی کە لە ڕۆژئاوادا دژی ئیسلام دەکرێت وای لێکردم کە بگەڕێم بە دوای ڕاستی دا، بەوەش گەیشتمە ڕێی ڕاست ودڵنیابووم کەموعجیزاتی ئەم ئیسلامە بەردەوام دەردەکەوێت بۆ بەشەریەت ﴿ سَنُرِيهِمْ آيَاتِنَا فِي الْآفَاقِ وَفِي أَنفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ ﴾ فصلت: ٥٣

هەروەها بە چاوی خۆم کۆمەڵگەی ئیسلامیم بینی کە کۆمەڵگەیەکی پێکەوە بەستراوەو وەکو ڕۆژئاوا لەیەك هەڵنەوەشاوە، لە ڕۆژئاوادا ئێستا هەموو شتێك لە ڕوانگەی بەرژەوەندی‌یەوە سەیر دەکرێت، منداڵ ئاوڕ لە دایك وباوکی ناداتەوە.. لە کاتێکدا خێزان لە ئیسلامدا گرنگی زۆری پێدراوە و منالانیش هەقی دایك وباوکیان هەمیشە لە پێش چاویانە و هان دەدرێن لەسەر چاکە لە گەڵیاندا..

شایانی باسە هاوەڵێکم بە ناوی (صالح الحیاني) زۆر هانی‌دام لەسەر شارەزابوون و دۆزینەوەی ڕێی ڕاست، جا ئامۆژگاریشم بۆ هەر کەسێك کەبیەوێ بگاتە ڕاستی‌ئەوەیە کە هاوەڵی موسڵمانی ڕاستەقینە بکات، تا ئیسلامی ڕاستەقینە ببینێت، هەروەك پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت: (لا تصاحب إلا مؤمنا ولایأکل طعامك إلا تقي)..[1]

سێیەم: موسڵمان بوونی سەرۆکی قەشەکانی تەنزانیا :

(جوان موایبوبو) خەڵکی تەنزانیایە و کەسوکاری حەزیان دەکرد ببێتە قەشە بۆیە چوو بۆ ئەمریکا بۆ دیراسەی مەسیحیەت، لە هەمان کاتیشدا قورئانی وەرگێڕاو بۆ زمانی ئینگلیزی دەخوێندەوە لەگەڵ چەندەها پەڕاوی ئیسلامی تردا، لەدڵ و دەروونیا پرسیارو گومانی زۆر هەبوو، بۆیە بەراوردی نێوان قورئان و ئینجیلی دەکرد، تا سەرەنجام بە قەناعەتی تەواوە لە ساڵی (١٩٨٦) دا موسڵمان بوو.. .

(جوان موا یبوبو) پلەو پایەی بەرزی لە مەسیحیەتدا هەبوو، ببوە سەرۆکی قەشەکانی تەنزانیا، کە موسڵمان بوو ناوی خۆی کرد بە (ئەبوبەکر) و کەوتە بانگەوازکردن وتوانی زیاتر لە پێنج هەزار کەس موسڵمان بکات.. .

ناوبراو تووشی‌نارەحەتی وکێشەی زۆر بوو، هەندێ لە توندەڕەوە مەسیحیەکان ماڵەکەیان سووتاند، کە زەرەرو زیانێکی گەورەی لێکەوت، تەنانەت دوومناڵیشی کە دووانە بوون ولەژنە موسڵمانەکەی بوو بووی لەخانووەکەیدا سوتان.

هەرچی پەڕاوو کاسێتێکیشی هەبوو کە ژیانی خۆی لەسەر تۆمار کردبوو، هەمووی بوونە خۆراکی ئاگر، بەڵام ناوبراو گوێی بەو نارەحەتیانە نەدا و سوور بوو لەسەر ئیسلامەتیەکەی و دەڵێت: من دڵ خۆش و دڵئارامم بە ئیمانەکەم...[2]

چوارەم: هاری شووت موسڵمان بوو :

سەرچاوەیەکی ئاگادار بە ڕۆژنامەی میدیای ڕاگەیاند کە هاری شووت (لە دایك بووی ١٩٦٣) فەرماندەی پێشووی هێزەکانی ئەمریکا لە کوردستان و ڕاوێژکاری ئێستای حکومەتی

١- (WWW.THEMWL.ORG/ALDAAWA)

٢- WWW.K١٢٨.COM

کوردستان بۆ کاروباری تەمنی ڕۆژی پێنج شەمە (٢٠٠٦/١١/٢٣) لە دادگای هەولێر شایەتمانی هێناو کچێکی کوردی لە دایك بووی (١٩٨٥)ی مارەکرد..[١]

پێنجەم: ڕوبا ئەو بانگخوازە مەسیحیەی کە موسڵمان بوو:

من ناوم ڕوبایە و نازناوی خێزانم قەعوارە، لەبنەماڵەیەکی مەسیحی ئەردەنیم و لە وڵاتی دانیمارك لە دایك بووم، باوکم قەشەی چوار کەنیسە بوو، دایکم لە کۆمەڵگای ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستا یەکێك بوو لە گەورەترین پێشەوایانی ژنانی مەسیحی، من شارەزاییەکی تەواوم لەتەورات و ئینجیلدا هەیە..

کاتێ هەشت ساڵ بووم مەسیحم بەڕزگارکەری خۆم داناوە و، لە تەمەنی دوانزە ساڵیدا خۆم لە ئاوی بە مەسیحی بوون هەڵڕەندووە و، لەتەمەنی چواردە ساڵیدا (تەعمید)م بە ڕۆح کردووە. بەڵام ڕۆژێ لە ڕۆژان بۆ گەیشتن بە ڕاستەقینەو گەڕان بەشوێن زانستا عەقڵ و هۆشی خۆمم دانەخستووە، تا نەبوومە موسڵمان ئارامیم لە ناو دەروونی خۆما نەبینی، تا قەناعەتیشم بە ئیسلام کرد زۆری ویست..

سەرەتای بەسەرهاتم لەکاتی منالیمەوە دەست پێ دەکات، لەوکاتەدا زۆر ڕقم لە ئیسلام بوو، بەتایبەت کاتێ لە پۆلی دەهەمدا بووم دیتم کیژێکی موسڵمان نوێژ دەکات، لە کاتی سوژدە دا نوکە شەقێکم تێ هەڵدا، لەگەڵ کیژەکانی قوتابخانەی ئامادەییدا زۆر زۆر دەمەقالێم دەبوو، دەمویست پێیان پیشان بدەم کە چەند ڕۆشنبیرم !! هەموو ڕۆژێ لەگەڵ خۆما کتێبی پیرۆز (تەورات و ئینجیل)م هەڵدەگرت، بە دەنگی بەرزیش دەمخوێندەوە، یا دەقێکم وەك وتەی ڕۆژ لەسەر تەختەڕەشەکە دەنووسیەوە، لەیادمە کاتێ مانگی ڕەمەزان دەهات کردبوومە عادەت لەبەرچاوی کچە موسوڵمانە بەڕۆژووەکاندا شتم دەخوارد و خاوەنی گۆبەندێکی زۆر بووم..

لە قوتابخانەی ئامادەییدا: لە پۆلی یازدەدا پێش ئەوەی ئامادەیی تەواو بکەم لە بیرمە بڕیارم دا لەوانەی ڕۆشنبیری ئیسلامیدا ئامادەبم و ببیستم کە لە بارەی ئاینی مەسیحیەوە کچان چی دەڵێن؟ دەیان وت: ئینجیل دەستکاری کراوەو شێوێنراوە، منیش زۆر پێی تووڕە

١- پێگەی یەکگرتوو.

دەبووم، بۆم شەرح دەکردن کە ئینجیل کتێبێکی موعجیزەیەو، لە چوار کتێبی جیاوازدا نوسراوە، لە هەمان کاتدا لەلایەن چوار کەسی جیاوازو، لەسەردەمی جیاواز دا نوسراوە (مەتیّ، مەرقەس، لۆقا، یۆحەننا)، یەکی لە کچەکان هەلّی دایە و وتی: کەوابوو تۆ دەڵێیت: جنۆکە ئەو کتێبانەی نوسییوەتەوە، ئای چەند نارەحەت بووم !! ئیتر نەم ویست لەوەزیاتر لەگەڵ کچەکاندا چەلەحانێ بکەم و لەپۆلەکە چوومە دەرەوە.. .

کچەکان لەبارەی منەوە کەوتنە پرسیارکردن و بۆ ئەوەی زیاتر بمناسن، دەهاتن بۆلام ولەبارەی ژیانی خۆم و ئایینمەوە پرسیاریان لێدەکردم و منیش وەڵامم دەدانەوە و کتێبی پیرۆزم پیشان دەدان و، بەلگەو دەلیلەکانم بۆ تەخوێندنەوە، هەولّم دەدا قەناعەتیان بە ئاینی مەسیحی پێ بکەم، تا رۆژێ مامۆستای زمانی عەرەبی بانگی کردم و پێی وتم: دەبێ تۆ ئاگات لە خۆت بێت و، خۆت لە قسەکردن بۆ کچان لەبارەی ئاینی مەسیحیەوە بپارێزی، چونکە یاسای وڵات رێ بەتۆ نادات کاری وابکەیت.. پێم وت: ئەمە هیچ پەیوەندی بەو مەسەلەیەوە نییە، وتی: من کاسێتێکی تۆمارکراوم لایە بە دەنگی خۆت کە تۆ لە بارەی ئاینەکەتەوە بۆ کچان قسە دەکەیت.. بەراستی ئەمەش زۆر پەست و تووڕەی کردم.. بەرامبەر بە ئیسلام و موسڵمانان رق و قینم لە دڵا زیاتر دروست بوو، خزمەتی تەبشیر و بە گاورکردنم زیاتر کرد و دەمویست موسڵمانان یەکسەر بکەم بە مەسیحیو، هەندێ لە کچە موسڵمانەکانی هاوەڵم بۆ کەنیسە دەعوەت کرد تا قەناعەتیان پێ پەیاکەم بە ئاینی مەسیحی..

وەرگرتنم لە زانکۆ:

ئامادەییم تەواوکردو لەبەشی کیمیا لە زانکۆی موئتەی ئوردن وەرگیرام و، باش دەمزانی کە بە هێزترین بزوتنەوەی ئیسلامی ئۆردنی لەم زانکۆیەدایە، ساڵی یەکەمم تەواو کرد و، لەساڵی دووەمدا دەبوایە ناوم لە رۆشنبیری ئیسلامیدا تۆمار بکەم، چونکە لەلایەن زانکۆوە وەك ماددەیەکی بنەرەتی و پێویست دانرابوو، پۆلەکەش بریتی بوو لە هۆڵێکی پلەدار وەك هۆڵی سینەما، کە سەد وپەنجا قوتابی دەگرت، من تەنیا مەسیحیەك بووم لەو پۆلەداو شانازیم پێوە دەکرد کە لە هەمووان جیاوازم، هەر جارێك دکتۆر محمد رەواشیدە بابەتێکی باس بکردایە دەبوا من تەعلیقم لەسەر بدایە یا موناقەشەم بکردایە، لەیادمە لەسەر بەهەشت و دۆزەخ و لەسەر مافی ئافرەت لە نێوان ئیسلام و مەسیحیدا بوویە موناقەشەمان و تەنانەت موناقەشەکەمان سەری بۆ ئینجیل و تەوراتیش کێشا، منیش وەك عادەتی خۆم کتێبی پیرۆزم

پێ بوو، تا دروستی قسەکانی خۆم بسەلمێنم و، قسەکانی دکتۆر بەر پەرچ بدەمەوە، تا ڕۆژێك دکتۆر داوای لێ کردم سەری لێ بدەم بۆ نووسینگەکەی، وتی: من زانیاریەکی زۆرم لەبارەی هەردوو ئایینەکەوە پێیە و دەستی کرد بەدەعوەت کردنم بۆ ئیسلام، منیش بەسەرسەختیەوە پێم وت: گوێت لێبێ دکتۆر: من بە مەسیحی لە دایك بووم و، باوکم سەرپەرشتی چوار کەنیسە دەکات و، دایکم لە کۆمەڵگەی مەسیحیدا کەسایەتیەکی گرنگە، لەبەرئەوە هەرگیز بوارم نیە ئاینەکەم بگۆڕم و، لەبەر هیچ هۆیەکیش ئاینەکەم ناگۆڕم، دکتۆر هەناسەیەکی ساردی هەڵکێشاو وتی: خوا هیدایەتت بدات.

پاش ماوەیەك لە موناقەشەکردنەکەم لەگەڵ دکتۆردا هێرشم کردە سەر ئیسلام و، بەڕاشکاوی وتم: دکتۆر هەڵەیە، ئیسلامیش هەر هەمووی هەڵەیە، قوتابیەکان زۆر سەریان لە جورئەتی من سوڕما بوو، تەنانەت هەندێکیان بە پەنامەکی دەهاتن بۆلام و لەدوای دەرسەکەی مامۆستاوە لە شوێنێکی کەنارا پێکەوە دەوەستاین و لەبارەی ئاینەکەمەوە پرسیاریان لێ دەکردم، بەڵام من لە شوێنی گشتیدا دائەنیشتم و بەخەیاڵیشما نەدەهاتو موناقەشەم لەگەڵ دەکردن، تادکتۆر موحەمەد ڕەواشیدە ی مامۆستای ڕۆشنبیری ئیسلامی بانگی کردم بۆ نووسینگەکەی خۆی و وتی: وادیارە تۆ بوویتە فیتنەیەك بۆ کۆلێجەکە ولەبارەی ئاینی مەسیحیەوەقسە بۆ قوتابیەکان دەکەیت و، دەتەوێ لە ئیسلام وەریان بگێڕیت و مورتەدیان بکەیت، منیش وتم: مەبەستت لەو قسەیە چیە؟ وتی: مەبەستم ئەوەیە زۆر بەسادەیی پێت بڵێم: تۆ لەوەرزی داهاتوو لەم زانکۆیەدا قوتابی نابیت.. زۆر بایەخم بە قسەکانی نەدا و لەوەرزی داهاتوودا کاتێ ڕۆیشتم ناوم بۆ وانەکان تۆمار بکەم ناونوسەکە وتی: تۆ لەم کۆلێجەدا قوتابی نیت و لەم زانکۆیە دەرکراویت!! زۆر تووڕە بووم و، زانکۆکەم بەجێ هێشت، چونکە دەمزانی لەوماوەیەدا زۆر نزیکە بڕۆم بۆ وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا و لەوێ هەلی باش بۆ وەرگرتنم هەیە.

کۆچم بۆ ئەمریکا:

لە ساڵی (٢٠٠٢) دا ڕۆیشتم بۆ ئەمریکا بۆ ویلایەتی تەکساس تا هەوڵ بدەم ژیانم لە سفرەوە دەست پێ بکەم.. لەوێ دەڕۆیشتم بۆ کەنیسەی دالاسی مەعمەدانی، کە کەنیسەی عەرەبە مەسیحیەکان بوو، مامم قەشەی ئەو کەنیسەیە بوو، ئەوەی ڕاستی بێ پێم خۆش نەبوو

لەوێ بژیم، ماڵی خۆمان لە گەڵ خێزانێکی مەسیحی تردا لە ویلایەتی ئەریزۆنا وە پەیوەندییان پێوەکردم تا بڕۆم بۆ ئەوێ و لەتەك ئەوانا بژیم و جارێکی تر ژیانم دەست پێ بکەمەوە.. بەڵام کەسێك نەبوو پشتگیری ماددیم لێ بکات،ئیتر کەس وکارەکەم پێیان وتم: باشتر وایە بگەڕێمەوە بۆ تەکساس و لەگەڵ خوشك و براکەمدا بژیم، منیش لەوان گەورەتر بووم، باقی خێزانەکەمان گەڕانەوە بۆ ئوردن، تا باوکم خزمەتی تەبشیری خۆی لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستا بە ئەنجام بگەیەنێت..

لەتەکساس کارم دەستکەوت و دەستیشم بە خوێندن کردو، بەردەوام هاتوچۆی کەنیسەم دەکردو، چالاکیەکانی ئاینی خۆم بە ئاسایی ئەنجام دەدا، تەنانەت هەندێ بەرنامەی تازەو ڕێبازی نوێم بۆ کەنیسەی ئوردن دەناردو، یارمەتی کەنیسەم دەدا بۆ دەرس وتنەوەی ئینجیل بە قوتابیە منداڵەکان..

لەتەك قوتابیە موسڵمانەکاندا:

لەمانگی دوانزەی ساڵی (٢٠٠٣) دا باوکم بە شێرپەنجە کۆچی دوایی کرد، وەفاتی ئەو لەکاری نەوەستاندم چونکە لە ڕاستیدا من بۆ مەبەستی خەڵك کردن بە مەسیحی هاتبووم بۆ ئەمریکاو، دەمویست ئەو خزمەتەی خۆم بەئەنجام بگەیەنم و، مەبەستیشم زیاتر موسڵمانی عەرەب بوو تاهەوڵیان لەگەڵ بدەم بۆ پاشگەز بونەوە لەئیسلام، چونکە من پێم وابوو: ئەمریکا ئازادی قسەو بیروڕا دەربڕینی تێدایە.

هەر لەوسۆنگەیەوە چاوم بە کۆمەڵێك هاوەڵی موسڵمان کەوت و، لەبارەی ئاینی مەسیحی و ئیسلامەوە دەستمان بە قسەکرد ومن لەتەوراتو ئینجیلا زۆر باش ئاگاداریم هەبوو، زۆر بەتوندی موناقەشەم لەگەڵ دەکردن، هەوڵی پاشگەز بونەوەیانم دەدا.. تا لە ئەخیرا هاوەڵەکانم لاوێکیان بانگ کرد بەناوی موستەفا – کە ئێستا بۆتە مێردم- تا موناقەشەم لەگەڵ بکات، لەواقیعدا ئاگاداریەکی فراوانیلە قورئان و سوننەدا هەبوو، لەبەر ئەوە چارەییم نەدەویست، بەشی زۆری کاتەکان دەمویست بەنزین بەسەر ئاگرا بکەم و، زۆر جار دەگەیشتینە ئەنجامێکی نەزۆك و داخراو، من زۆر توندورق ئەستوور بووم.

گۆڕانێکی چاوەڕوان نەکراو:

لە ئەیلولی (٢٠٠٥)دا دایکم هات، منیش پێم وابوو، ئەمە بەڵگەیەکی گونجاوە بۆ ئەوەی خۆم لەو مناقەشەیە دوور بخەمەوەو ڕێی خۆم بگرمە بەر، چونکە هەستم بە دڵتەنگیدەکرد.. لەم لایشەوە پێم سووکایەتی بوو لەو موناقەشەیەدا بدۆڕێم، بۆیە بە هاوەڵەکانم وت: من دەبێت بڕۆم و بەجێتان بێڵم، موستەفا بەناوی خۆمەوە بانگی کردم و وتی: تەنیا بەڵگەیەکم دەوێت، لێم پرسی لەبارەی چیەوە دەتەوێت؟ وتی: بڕۆ ئینجیل بەتەواوی بپشکنە، تەنیا ئایەتێك نابینیتەوە کە مەسیح باسی خۆی بکات و بڵێ کوڕی خوام و، هەرگیزیش نەی وتووە من خوام.

بەتوانجێکەوە وتم: ئەوە تۆ چی دەڵێیت؟ بێگومان چەندەها ئایەت هەیە کە دەڵێت مەسیح کوڕی خوایە. موستەفا وتی: تەنیا بەڵگەیەکم پیشان بدە، بەڵگەیەك و بەس، ڕۆیشتمەوە بۆ ماڵ و زۆر بیرم لێکردەوە..

ئینجیلم کردەوەو دەستم بەگەڕان کرد، پاش ئەوە ڕۆیشتمە سەر ئینتەرنێت و لەوێوە بۆ ناو کتێبەکان و هیچم دەس نەکەوت.

پرسیارم کرد لەدایکم و موناقەشە دەستی پێکرد، پێی وتم: لەڕاستی دا تەنیا ئایەتێك نیە بەڕاشکاوی مەسیح لەبارەی خۆیەوە و تبێتی کوڕی خوایە، بەڵام وتوویەتی: هەرکەس منی بینی خوای بینیوە، بەدایکم وت: بەڵام باوك و کوڕ یەکێك نین، ئەویش وتی: بەڵام خۆت دەزانی لە هێزو تواناددا یەك ئاستیان هەیەو، لەسیانەی پیرۆزدا یەکێکن، (باوك و کوڕو گیانی پیرۆز).

دەستەواژەی یەکەم (کە مەسیح خۆی بڵێ من خودام)، نەبوو، بزانین دەستەواژەی دووەم کە (وتبێتی من کوڕی خودام) هەیە؟

دەستم بە پشکنین و گەڕان کرد، هاوکێشەیەکی نوسراووم لە ئینجیلی یۆحەنندا دییەوە کە دەڵێت: لەسەرەتادا وشە هەبوو، وشەش لەلای خودا بوو، باشە کەوابوو وشە ئەو مەسیحەیە کەلەسەرەتای بونەوەرەوە دروستکراوە، لەلای خوا هەبووە، بەڵام موشکیلە لەوەدا بوو کەلەهەمان ئایەتا دەڵێت: وشەکە خوا بوو، ئالێرەدا سەرسام بووم کە خوا= بە مەسیح، لە هەمان کاتدا خوایش لەتەك مەسیحدا بێت، چۆن شتی وادەبێت ؟!

ئەمە هاوکێشەیەکی ناتەواوی بیرکاریە، چۆن دەبێت خوا مەسیح بێت وئەویش لەتەکیا بوویێت لە هەمان کاتا؟ ئایا کەسایەتیەکەی پچڕاوە؟ ئەمە شتێکی واقیعی نییە و ژیری ناتوانێ تەسەووری بکات بۆیە وازم لەو دەقە هێناو گەڕام بە شوێن دەقێکی تردا.. سەرم لە پەیامی یۆحەنندادا لە ئیسحاحی پێنجەم و ئایەتی حەوت دا کە دەڵێت: ئەوانەی لە ئاسمان ئاگادارن سیانن، ئەوانیش باوك و وشەو ڕوحول قودسن، ئەم سیانەش یەکێکن، زۆر خۆشحاڵ بوم چونکە وام زانی حەللەکەم دۆزیوەتەوە، باوك =کوڕ=ڕۆح قودس، ئەمانەش یەکێکن..

بەڵام یەکسەر ئەو ئایەتەی دوای ئایەتی پێشوو کە ئایەتی هەشتە دەڵێت: ئەوانەی لەسەر زەویدا شایەتی دەدەن سیانن: گیان، ئاو، خوێن، گیان ڕۆحول قودسە، ئاویش باوکە، خوێنیش کوڕە، چۆن دەگونجێت ئەو سیانە یەکبن و هەرسێکیان لەیەکێکدابن؟ جیاوازییەکی زۆر لەنێوان ئەو دوو واتایەدا هەیە..

ئەگەر لەواقیعدا بڕوامان وابێ کەخوا سیانە، بۆ لەکاتی خەلیقەدا تەنیا یەکێکە و سیان نیە؟ ئالێرەدا هەستم بە نەسازی لە کتێبی پیرۆزدا کرد، لەکوێوە ئەم نەسازییە کەوتۆتە ناو کتێبی پیرۆزەوە ؟ ئەوەی کەمن بیزانم ئەوەیە کە مەسیح بە خۆی وتووە: کوڕی خوا... بەڵام هەروەك هەموو دەزانیین هەموو جووەکان بە خۆیان دەڵێن: کوڕی خوا... لەگەڵ ئەوەدا کە مرۆڤێکی ئاسایی وەك ئێمەن، کەوابوو ئەم شێوە دەربڕینە لەوسەردەمەداو لەناو بەنی ئیسرائیلدا باو بووە..

مەسیحیش بەتەنیا بۆ خۆی دانیشتووە و دوعای کردووە، داوای لەکێ کردووە؟ لەخۆی پاڕاوەتەوە؟ ئەو لەخوا پاڕاوەتەوەو هاواری لەو کردووە، ئەمەش لەکتێبی پیرۆزدا سابتە.

باش لە یادمە کاتێ عەقیدەی مەسیحیم دەخوێند یەکێ لە دکتۆرە گەورەکانی بەریتانیا هات و مێژووی کتێبی پیرۆزی پێ وتینەوە، وتی: من لە بەریتانیا ڕۆیشتم بۆ پێشانگایەك تا ئەو دەقە ئەسڵیانەی ئینجیل ببینم کە دۆزراونەتەوە، بەڵام جگە لەکۆمەڵە کاغەزێکی سووتاوو دڕێنراو ویەزایە چوو چیترم نەبینی، ئینجا من سەیری کتێبەکەی بەردەستم کردو لە خۆمم پرسی: ئەم کتێبە چییە؟

ئەم هەموو وشانە لەکوێوە هاتنە ناو ئەم کتێبەوە؟

دەستم کردە تێڕامان و بیرکردنەوە و بە خۆمم دەوت: ئەگەر هەرچی کتێبی ئاسمانی لەسەر زەویدا هەیە هەموویان کۆکردەوە و فڕێمان دایە ناو دەریاوەو پاشان داوامان لە خەڵکی

کرد تا کتێبێکی تری وەك ئەو کتێبەی پێشووی خۆیان ئامادە بکەنەوە، یەك مەسیحیمان دەست ناکەوێ ئینجیلێکی وەك ئینجیلی پێشوومان بۆ ئامادەبکات، کە سەد لەسەد وەك ئەوەی پێشوو وابێ، بەڵام بەلای کەمەوە ملیۆنێ موسڵمانمان دەست دەکەوێت کە تەواوی قورئانی لەسینەیا تۆمار کردبێ و لەبەری بێ.. مەسیحییەکان نوسخەی ئینجیلیان زۆرە و لە یەکتر جیاوازن، تا ئێستاش دەقی ئینجیلی تازە دەدۆزرێتەوە. ئایا ئەمە شتێکی سەرسوڕهێنەر نییە؟

پاش ئەوە دەستم کردە لێکۆڵینەوە لە هەڵواسینی مەسیح ؟ئایا لە ڕاستیدا مەسیح مردووە؟

دەستم کردە بیرکردنەوە لەم ئینجیلەی بەردەستماندا، ئایا ئەمە ڕاستەقینەکەیە؟ ئەو کەسانەی ئینجیلەکانیان نووسیوەتەوە جوو بوون و شوێن مەسیح کەوتوون و چاودێریان کردووە و ژیانیان نوسیوەتەوە... ئەوان بینیویانە کە بەسەر تەختە هەڵواسراوەکەوە دەمرێت.. بەڵام ئایا زەروورییە ئەوان خودی مەسیحیان بینیبێ کە هەڵبواسرێ؟

لە قورئانی پیرۆزدا خوای باڵا دەست بەم شێوەیە باسی دەکات:

﴿ وَقَوْلِهِمْ إِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيحَ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ رَسُولَ اللَّهِ وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ وَلَكِن شُبِّهَ لَهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ لَفِي شَكٍّ مِّنْهُ مَا لَهُم بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِلَّا اتِّبَاعَ الظَّنِّ وَمَا قَتَلُوهُ يَقِينًا بَل رَّفَعَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴾ النساء :١٥٨

واتە: ئەوقسەیەشیان کە دەڵێن: ئێمە مەسیح پێغەمبەر عیسای کوڕی مەریەممان کوشتوە، لە ڕاستیدا نەکوشتوویانە و نەهەڵیان واسیوە، بەڵکو لێیان تێکچووەو کەسێکی تریان کوشتووە، بێگومان ئەوانەی ڕای جیاوازیان لەو مەسەلەیەدا هەیە خۆیان لە گوماندان و ئەوانە هیچ زانستێکی ڕاستیان لەو بارەیەوە نییە، بەڵکو هەر شوێن گومان کەوتوون، بە دڵنیاییەوە نەیان کوشتووە، بەڵکو خوا بۆلای خۆی بەرزیکردۆتەوە، خوا بەردەوام باڵا دەست ودانایە..

کەوابوو ئەوانەی وایان دیوە مەسیح کوژراوە، کەسێکی تریان بینیوە و لێیان تێك چووە.

کەوابوو ئەمەی لەبەردەستماندایە چییە؟ ژیانی مەسیحە و زیاد لە ٧٥٪ پاشکۆیە، ئێستا گەیشتمە ئەو ئەنجامە کە مەسیح خوا نییە، تەنانەت کوڕی خواش نیە، زۆر ترسام و شپرزەبووم..

ئـەم هـەموو سـاڵانە؟ (٢٤) سـاڵ لـە ژیانـدا نـەزەریاتی هەڵـەم لـە ئینجیـل و تەوراتاخوێندۆتـەوە، (٢٤) سـاڵ خوایـەکی هەڵـەم پەرسـتووە! (٢٤) سـاڵی ژیـانم بـە فـیڕۆ ڕۆیشتووە؟!

ویستم خۆم بکوژم، ترسام و هەستم کرد زەوی لە ژێـر پێمـا دەلـەرزێ، هەسـتم کـرد مـن ژیانی خۆم وێران دەکەم.. .

لەبیرکردنەوەدا ڕۆچوم، من ئێستا بـاوەڕم وایـە کەمەسـیح مرۆڤێکـە و لەلایـەن خـواوە پێغەمبـەرێکی پەیامـدارە و باوەڕیشم بـە هـەموو پێغەمبـەرانی پـێش ئـەویش هەیـە، بـەڵام گۆیەندێکی ساکارم لەگەڵ موحەممەد پێغەمبەردا ﷺ بۆ سازبووە .

لە ڕاستیدا شتێ لە ژیانی نازانم، هەموو ئەوەی کە دەزانم ناسینێکی سادەیە لـەڕێی ئـەو مەسیحیانەوە کە لە دەروونی منا و لەبارەی ئەوەوە ﷺ چاندبوویان، بـەڵام چـۆن ئـەو خەڵکـە موسڵمانە بە درێژایی هـەزارو چوارسـەد سـاڵ ڕێزیـان گرتـووە؟ بـە خـۆمم دەوت: باشـە، چـۆن دەگونجێ ئەوە موشکیلە بێت، لەگەڵ ئەوەدا کە لەڕێی ئـەوەوە قورئـانی پـیرۆز لەلایـەن خـواوە هاتووە.. بێگومان پیاوێکە هەڵبژاردە، لەڕاستیدا هێژاترین مەخلوقی خوایە، کـەوابوو هـەرگیز ئەمە موشکیلە نیە، کە من ئیمان و باوەڕ بە پێغەمبەرێکی تر بێنم، کە دوایـین پێغەمبـەری خودا بێت ﷺ .

زیاد لەوە من پێ دەزانم کە ئینجیلێکی پێنجـەم هەیـە و کەنیسـە بەنایاسـایی و غـەیرە شەرعی داناوە و پێـی دەوتـرێ: ئینجیلی بـەرنابا، چـونکە ئـەو ئایەتـەی تێدایـە کـە مەسـیح سەلامی لێ بێت دەفەرموێت: پێغەمبەرێك دوای من دێـت کـەناوی ئەحمـەدە و، بۆمـان بـاس دەکات کەمەسیحیان لێ تێك چووە وکەسێکی تریان بە مەسیح زانیوە، ئەو سەلامی خـوای لێ بێ نەمردووە و هەڵنەواسراوە، بەڵکو خوا بۆلای خۆی بەرزی کردۆتەوە..

شایەتمان:

پـاش ماوەیـەك تێڕامـانی زۆر و بیرکردنەوەیـەکی قـووڵ پەیوەنـدیم بـە هـاوڕێ موسڵمانەکانمەوە کرد، ئەوانەی بەلای کەمەوە ماوەی دوومانگ دەبوو نەمبینیبون، ڕۆیشتم بـۆ بینینیان، لەوکاتەدا من دەگریام و لە خوا دەپاڕامەوە ئەگەر ئـەم ڕێیـە ڕێیـەکی ڕاسـتە، ژیـانم بگۆڕە و ئەگەر وایش نییە بەڕووداوێکی ئوتومبێل بمکوژە پـێش ئـەوەی بگەمـە هاوەڵـەکانم و بمخـەرە بەهەشـتەوە.. ئـەی پـەروەردگار! ئـەوەی کـە مەبەسـتمە گەیشـتن بەڕاسـتەقینەیە و

ڕەزامەندی تۆ.. ئەوەی کەمن دەمەوێ بەهەشتە.. بەڵێ بەو شێوەیە گەیشتم بە هاوەڵەکانم و فرمێسك لە چاووم دەهاتە خوار، وایان زانی شتێکی خراپم تووش بووە، مێردەکەی ئێستام موستەفا لەوێ بوو، هەموو چاوەڕوانی من بوون قسەبکەم بۆ ئەوەی حەقیقەتی حاڵم بزانن، منیش لە پڕ وتم: أشهد ألا إله إلا الله وأن محمدا رسول الله!!.

چەند دەقیقەیەك بێدەنگی باڵی بەسەر هەمواندا کێشا وهەموو بەسەرسامیەوە چاویان بڕیبوە من، پاشان موستەفا وتی: بێدەنگ بە، درۆ مەکە!!.. بەدەم گریان و هەنسکدانەوە پێم وت: من درۆ ناکەم، سبەینێش یەکەم ڕۆژی ڕەمەزانەو بەڕۆژوو دەبم، ئێستاش فێرم بکەن چۆن دەستنوێژ بگرم وچۆن نوێژ بکەم، کاتێ ئەمەی گوێ لێ بوو، لەچاوما سوربوونی منیشی لەسەر ئەو مەسەلەیە بینی، لە خۆشیا دەستی کردە گریان و خۆشحاڵی دەربڕی و بەخێرهاتنی بۆ ئیسلام لێ کردم .

لە واقیعدا هەر لەشەوێکدا فێری نوێژو هەموو هەڵس و کەوتەکان وسوننەتەکانی بوم، حیجابێکم کڕی و دەستم بە پیادەکردنی عەقیدەی نوێم کرد، بەڵام بۆ ماوەی دوو هەفتە ئیسلام بوونی خۆم لە خێزانەکەمان شاردەوە.. .

لەوکاتەدا ڕۆیشتم بۆلای ئیمام و ئیسلام بوونی خۆمم ڕاگەیاند و ئاشکرام کرد کە موسڵمانم.

موسڵمانبوونم و خێزانەکەم:

هەروەك پێشتر وتم: لەسەرەتاوە موسڵمان بوونی خۆمم لای خێزانەکەمان ئاشکرا نەکرد، شەوانە سەعات دوو یا سێی پاش نیوەشەو نوێژەکانم دەگێڕایەوە، تاکەس نەم بینێ و، گومانم پێ نەبات.

ڕۆژێکیان لەماڵەوە دەرۆیشتم بۆ زانکۆ، لەناکاودا ئەو جانتایەم کە قورئانێك و حیجابەکەمی تیا بوو کەوتە خوارەوەو خوشکەکەم بینی، بەڵام نەیزانی مەسەلە چییە، تا شەوێ کەمن هەستام نوێژم کرد ئەو خەبەری بووەوەو منی لەوکاتەدا بینی، ئەندامانی خێزان پێیان زانیم و تاقیکردنەوەو ئیبتیلام دەستی پێکرد. هاواریان لێ بەرزبووەوە قیژاندیان بەسەرما وسەرزەنشتێکی زۆریان کردم و ئازاری دەروونی و عاتیفیان دام، هەرچی وشەی سوك ونەشیاوە پێیان وتم، دەستیان بە لێدانم کرد تا نزیکبوونەوە لەمەرگ، هەڕەشەیان بەکوشتن

لێکردم، لەگەڵ ئەوەدا من زۆر لەسەرخۆ و ئارام بوم ولەهیچ شتێکا موناقەشەم نەدەکردن و ماڵەکەم بەجێهێشت و لەخوا پاڕامەوە ڕێنماییان بکات..

پێش ئەوەی شوو بە موستەفا بکەم لەگەڵ کیژێکی موسڵمانی هاوەڵمدا دوو مانگ مامەوە، ڕاستە من خێزانێکم لەدەست چوو، بەڵام سوپاس بۆ خوا لەمزگەوتا خێزانێکی تری موسڵمانم بەدەست هێنا، کە چاودێریەکی باش و بێ وێنەیان لێ دەکردم، خوا پاداشتی خێریان باتەوە.. .

پاش ئەو لێدانە زۆرجار فشاری دەروونیم بۆ دروست دەبوو، تا ئێستاش ڕۆژانە بەلای کەمەوە لە هەموو گۆشەیەکی جیهانەوە (٢٥) ئیمێڵ وتەلەفونم بۆدێت، جنێوم پێ دەدەن و هەڕەشەم لێ دەکەن و لەوبابەتانە.. گەورەترین زاناو دکتۆری مەسیحی لە ئوردون و وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکاوە بەتەلەفۆن پەیوەندییان پێوە کردم تا لەبارەی مەسیحییەتەوە موناقەشەم بکەن و لەئیسلام پاشگەزم بکەنەوە .

سبحان الله لەوەپێش بۆ هەرکوێ بڕۆیشتمایە و لەهەر دەمەقاڵێ و موناقەشەیەکی ئاینیدا ئینجیلم پێ بوو، بەڵام ئێستا بە پێچەوانەوە هەمیشە قورئانێکم پێیە..

لەگەڵ هەموو ئەمانەدا لەو ماوە کەمەدا دەرس گەلێکی گرنگ فێر بووم، فێربووم چۆن خۆگر وخاکی بم، ئێستا بیر لە ژیانی پێغەمبەرﷺ ئەکەمەوە، چۆن لەناو ماڵ وکەس و کاریا سووکایەتی پێکراوە و لێی دراوە، خۆئەم بەسەرهاتەی من لە چاو ئەوەیئەودا هەر هیچ نیە، لە ڕاستیدا شتی زۆر فێر بووم.. .

لەوانەیە لەبەر چاو خەڵکیدا شەرەفی بنەماڵەو خانەوادەکەم لەکەدار کردبێت، بەڵام من شانازی بەوەوە دەکەم کە خوای میهرەبان گەورەترین شەرەفی پێ بەخشیوم کەئەویش ئیسلامە.. لەواقیعا ناتوانی بێنیت بە خەیاڵتا کە لەوکاتەوە موسڵمان بووم، خوا چ بەختەوەری وئاسایشێکی پێ بەخشیم، لەگەڵ ئەو هەموو سووکایەتی پێکردن و لەمپەرانەی خستیانە سەر ڕێم..

لەڕاستیدا لەچاو ئەوکاتانەی پێش موسڵمانبوونمدا من گۆڕانێکی زۆر سەیرم بەسەرا هاتووە، تەنانەت موستەفای مێردم سەرنجی ئەو گۆڕانە فراوانەی داوە، فێربووم چۆن بە ئارام بم لەگەڵ ئەوانەی بەناحەق هێرشم بۆ دێنن و زوڵمم لێ دەکەن، فێربووم چۆن خەندەلێوبم لەتەکیانا لە هەموو ئەو کات و حاڵەتە ناهەموارانەدا! لەگەڵ ئەوەدا بە هۆی موسڵمانبوون و

حیجابەکەمەوە وەزیفەکەم لەدەست دا، بەلاّم هیوام بە خوایە دوو بەرابەر و بگرە بێ حیساب قەرەبووم بۆ بکاتە وە. سوپاس بۆ خوا.. . هەموو ئیسلام بریتیە لە ئاسایشی ڕاستەقینەی ناخۆ و دەروونی، بێگومان ناتوانی تۆ لەوانەی دەورویەرتەوە ئەوە بەدەست بێنێت، دەبێت لەناو دەروونتەوە قەناعەتت هەبێت و، هەوڵ بدەیت خۆشەویستی خوا بەدەست بێنی و ڕەزامەندی بەدی بێنیودڵتی بە تەواوی تەسلیم بکەیت، ئەگەر عیبادەکەت لە ڕاستیدا بۆ خوابوو شوێن ڕێگەکەی ئەو کەوتیت، بێگومان لە ژیانتا بەختەوەر دەبیت، چونکە هەڵەو تاوان و گوناه لە ئاسایش مەحرومت دەکات وسەرچاوەی مەزاجت لێڵ دەکات، ئەویش ئازارێکی بەسوێیە..

ئەوەتە من سەیری دەموچاو و ڕوواڵەتی خەڵکی دەکەم خەم و فرمێسکی زۆری تیا دەبینم، چونکە لە خوای بەدیهێنەرو زیندووی بالاّدەست بەدوورن، دڵیان بە تاریکی دەبینم، ئایانەوێ تەنیا مۆمێکی هیوای تیا داگیرسێ و بەگۆبەند و مەشغەڵەتەکانی خۆیانەوە خەریکبوون ودەستیان بە دنیاوە گرتووە لەجیاتی قیامەت.

من ئامانج لەژیانا بەوە دەزانم عیبادەتیتیابکەم و خوا لە خۆم ڕازی بکەم، ناوچەوانی بۆبنێمەوە سەرزەوی و لە نوێژەکانما سوجدەی بۆ ببەم وشوێن سوننەتی پێغەمەرﷺ بکەوم، تا بەهەشت بەدەست بێنم.[1]..

شەشەم :موسلمانبوونی یاریزانی بەرازیلی کاکا :

یەککگرتووی یاریزانانی تۆپی پێی ئیتاڵی، یاریزانی تیپی میلانۆ (کاکا) ی هەڵبژارد بەچاکترین یاریزانی (خولی پلە یەکی ئیتاڵی) بۆساڵی (٢٠٠٤)، (کاکا) بەرازیلییەو تەمەنی (٢٢) ساڵە و ئەندامی هەڵبژاردەی بەرازیلە و لەیانەی میلانی ئیتاڵیاش یاری دەکات و لە سی یاریدا توانی دە گۆڵ بۆ خۆی تۆمار بکات، (کاکا) زۆر خۆشحاڵ بوو بەوەی کەڕێز لەتواناکانی دەگیرێت و ڕایگەیاند کە هەوڵ و کۆشش و یاری باشتر پێشکەش دەکات..

لەسایتی خۆی دا (کاکا) ڕایگەیاند کە موسڵمان بوەو وتی (ئیسلام پەیامی ئاشتی و خۆشەویستی پێیە، چاك وایە مرۆڤ موسڵمان ببێت، چونکە فیترەتە و مەسەلەی دینداریش ئازادی ئاکە کەسە نابێت کەس دەستی تێوەربدات، من زۆر دڵخۆشم بە موسڵمان بوونەکەم و

١- پێگەی یەکگرتوو.

بەقەناعەتی تەواوە موسڵمان بووم، موسڵمان بوونەکەشم دیارە هیچ لە تواناکانم کەم ناکاتەوە، بە پێچەوانەوە دەبێتە هاندەرێکی باش بۆم، ئیسلام کاریگەری هەیە لەسەر دڵنارامی و ئاسوودەیی ماددیی و مەعنەوی، بۆیە حەزناکەم خەڵکی وجەماوەرەکەم وبەڕێوەبەرێتی‌نادی‌میلان و یاریزانەکانی بە چاوێکی تر سەیرم بکەن و ڕایان بگۆڕێت بەرامبەرم، چونکە من هەوڵ دەدەم لە جاران چاکتر تواناکانم پەرەپێبدەم و خزمەت بکەم)...

حەوتەم: موسڵمانبوونی پرۆفیسۆرێکی ڕووسی:

ڕۆژنامەی(الوطن)ی سعودی لە ڕۆژی (١٢)ی ڕەمەزانی ئەمساڵ (٢٠٠٦) ڕایگەیاند کە مامۆستایەکی زانکۆی ڕووسی کە مامۆستای وەزیری دەرەوەی ئەمریکا کوندالیزارایس بووەو لە زانکۆ فێری زمانی ڕووسی کردووە موسڵمانبوونی خۆی ڕاگەیاندووە .سەرۆکی مەجلیسی ئیسلامی ڕووسی (محمد صلاح الدين) دەڵێت: پرۆفیسۆری ڕووسی (فولنتين بروساكوف) لە ڕووسیا لە دایك بووە و یەهودی بوو، لە سەردەمی یەکێتی سۆڤیەتدا کۆچی کرد بۆ ئەمریکا، لەبەر ئەوەی کە نیزامی کۆمۆنیستی پێ قەبوڵ نەدەکرا و پاش بیست ساڵ کە لە کۆمۆنیستی سۆڤیەتی ڕایکردبوو لە دیموکراتیەتی ئەمریکیش ڕایکرد و پاش ڕووخانی یەکێتی سۆڤیەت گەڕایەوە ڕووسیا و موسڵمان بوو..

ئێستا ناوبراو لە ڕۆژنامەی (بیری هاوچەرخی ڕووسی)دا لەبارەی ئیسلامەوە دەنوسێت، کە لەلایەن (مەرکەزی ئیسلامی ڕووسی) یەوە دەردەکرێت و ژمارەیەکی زۆری لێ بڵاو دەبێتەوە.. .

هەروەها سەرۆکی مەجلیسی ئیسلامی ڕووسی (محمد صلاح الدين) دەڵێت سێ قەشەی ڕوسی لەم دواییەدا موسڵمان بوون کە کاریگەرێکی زۆریان هەیە لە بڵاوکردنەوەی ئیسلامدا لەناو ڕووسیادا..[١]

١- (گۆڤاری المجتمع/٣١/١٠/٢٠٠٦)

هەشتەم: موسڵمانبوون لە ئەفریقیا:

وەکالەتی دەنگوباسی ئیسلامی ڕۆژی شەممە ٢٠٠٦/١١/٢٥ دەڵێت: (٢٥١) کەس لە دێی (داموکرو) و (ماگنگا) کە (٢٢٠کم) دوورن لە پایتەختی بورکینافاسو موسڵمان بوون بە هەوڵی لیژنەی موسڵمانانی ئەفریقیا وە.

سێ دێی تریش لە کۆماری (تۆگۆ) لە ناوڕاستی ئەفریقیا موسڵمان بوون بە هەوڵی(کۆمەڵەی بانگەوازی ئیسلامی جیهانی)[1]

نۆیەم: باڵاپۆشی هونەرمەندی میسری مەدیحە حەمدی:

ناوبراو لە بارەی هەڵبژاردنی بەرنامەی خواو پابەند بوون بە فەرمانەکانیەوە دەڵێت :لەدایك بووی (١٩٤١م)و بەکالۆریۆسم هەیە لە هونەری شانۆدا و لەسالانی شەستەوە کاری هونەریم لە ئیزاعەوە دەستی پێکرد.. .

ڕۆژ لە دوای ڕۆژ زیاتر توانای هونەریم دەردەکەوت و بەشداریم کرد لە کۆمەڵێ کاری هونەریدا وەك (الغول) (عائلة الدوغري) (شهداء الاسلام)...هتد..

هەمیشە لەلام زنجیرە ئاینیەکان لە پێش بوون، لەبەر ئەوەی کە کەسایەتیەکانی ڕاستەقینەن و بەخەیاڵ دروست نەکراون و، هەروەها زۆر لایەنی جوان دەخاتە ڕوو کە بینەر پێشتر نایزانێت و دەبێتە مایەی ڕۆشنبیر کردنی.

سوپاس بۆ خوا خۆم بە هاوسەرێکی سەرکەوتوو ودایکێکی نموونەیی دەزانم، مێردەکەم لیوای پۆلیسە و دوو کوڕیشم هەیەو هەردووکیان ماجستێریان هێناوە.. .. من لە خێزانێکی دینداربووم و هەر لە منالیەوە نوێژم کردووەو باڵاپۆشیش لەلام کارێکی ئاسایی بوو، هەرکەسێکیش لای ئاسایی نیە، با سەیری سەرتا سەری دنیا بکات، ئەوە ڕۆژ هەڵات و ڕۆژئاوا کە لەهەموو شوێنێك باڵاپۆشی هەیە، بەڕاستی باڵاپۆشی بەرگێکی ئاسایی یە بۆ ئافرەت و هەقە بیپۆشێت، حەزدەکەم لە هەموو شتێکدا میانەڕەوبم کە ئەوەش داوای خوایە لێمان..

من بەردەوام نوسینەکانی (قرضاوی)و (محمدغزالي)و (سيد سابق) دەخوێنمەوە و ژیاننامەی پێغەمبەریش دەخوێنمەوە، من زۆر تینوی فێربوونم، بۆیە هەوڵم داو (بکالۆریۆس)م هێنا لە (تجارة وإدارة الاعمال)دا.. .

١- (المجتمع ٢٠٠٦/١٢/٢)

بەڕاستی باڵاپۆشی فەرزی شەشەمی خوایە لەسەر ئافرەتان، کە هیچ موناقەشەی ناوێت، لە ساڵی (١٩٧٦) دا بۆیەکەمجار چووم بۆعومرە و لەساڵی (١٩٧٧) یش دا چووم بۆ حەج، بەڕاستی تۆوی خێر لەو حەج و عومرەیەدا تیاما چەکەرەی کرد، تا لە ساڵی (١٩٩٩) دا بەیەکجاری خۆم دا پۆشی و تاجی وەقارو ڕەزامەندی خوام لەسەر سەرم دانا...

جارێك خەوێکم بینی کە ژووری نان خواردنەکەم تۆزو خۆڵی زۆری بەسەرەوەبوو، پێویستی بە پاککردنەوە هەبوو، هەر لەماڵەوە کۆمەڵێ ئافرەتی ڕوونورانیم بینی، پرسیم ئەوانەکێن ؟؟ وترا :ئەوانە دایکی موسڵمانانن.. کە خەبەرم بۆوە لە خۆشیا خەریك بوو باڵ بگرم، هەر چەند دەشترسام بەڵام نامەکەم پێگەیشت و خەوەکە ئەوەندە ڕوون وئاشکرا بووپێویستی بەلێکدانەوە نەدەکرد...

ئیمرۆ ئێمە لە هەموو کات زیاتر پێویستمان بە هونەرێکی پاکی چاك هەیە، کە ڕەچاوی بەها باڵاکان بکات و لە سنووری ڕەوشتی بەرز دەرنەچێت، لەسایەی خواوە من لەبواری هونەری وکارەکانمدا خۆم بە بانگخواز دەزانم و حەزدەکەم دنیا هەموو ئەو ئیسلامە جوانە ببینێت کە تاقە ڕێگای سەرفرازی مرۆڤایەتیە...

من لەڕێی وتاردان و دەرسەکانمەوە، بانگەواز دەکەم و ئافرەتان فێری ئیسلام دەکەم، بەتایبەت ئەوانەی کە نەخوێندەوارن، بۆ ئەوەی بەرچاو ڕوون بن وئەندامێکی کارابن لەناو کۆمەڵگەدا، جا هەر کەسیش لەم بوارەدا سەرکەوێت بەئاسانی لە بوارەکانی تریش دا سەرکەوتن بەدەست دێنێت...

بەڕاستی ئیسلام ئاینی زانست و زانینە و داوای چاکسازی و چاکەکاریشمان لێدەکات، هەر وەك دەفەرموێت:﴿ وَمَا كَانَ رَبُّكَ لِيُهْلِكَ الْقُرَىٰ بِظُلْمٍ وَأَهْلُهَا مُصْلِحُونَ ﴿١١٧﴾ ﴾ هود: ١١٧.[1]

دەیەم: قیبتیەکانی میسر: لەکۆنفرانسێکی داخراوی قیبتیەکانی میسردا،کە باباشنودەو جێگرەکانی وچەندەها کەسایەتی مەسیحی ئامادەبووبوون، باس لەموسڵمانبوونی زۆری قیبتیەکان کرا، کە لەسەرتاسەری میسردا ڕۆژانە کەسێك یان چەند کەسێك لە قیبتیەکان موسڵمان دەبن، ئەوانیش کەسانی هەژار نین دوای پارە کەوتبن، کەسانی

١- (المجتمع ژ: ١٧٢٦)

بێ پلەو پایەنین، هەولّی پلەو پایەیان بێت، بەلّکو زۆربەیان خاوەن بڕوانامەی بەرزن بۆیە هەموو یەکڕابوون کە ئەگەر کار وابڕوات و بەو ڕێژەیەی کەلەحەفتا سالّی ڕابردوودا کەمیان کردووە کەم بکەن لەماوەی دووسەد سالّێکی تردا یەك قیبتی نامێنێ لەمیسردا (کە ژمارەیان چەند ملیۆنێکە).. .

یانزەیەم: موسلّمانانی هۆلّەندا:

موسلّمانان لە هۆلّەندا ژمارەیان ملیۆنێکە، لەکاتێکدا کە دانیشتوانی هۆلّەندا شانزە ملیۆن کەسەو، لەبەر ئەو هەمووناهەقیەی کە بەرامبەر بە موسلّمانان و ئیسلام و پێغەمبەرﷺ کرا لە ڕۆژئاوادا، موسلّمانان بڕیاریان دا کە حیزبی (ئیسلامی دیموکراتی) دروست بکەن و لە گۆرەپانی سیاسیدا ڕۆلّی خۆیان ببینن و، بەرگری لەمافەکانی خۆیان بکەن و لە پەرلەماندا دەنگی خۆیان بە ئازادی لەرێ ی کورسیەکانیانەوە بگەیەنن...

ئەمەبێجگە لەوەی بەم ڕێگایە لاوان کۆ دەکەنەوەو نایەلّن بەرەو لادان و توندڕەوی بچن[1]....

دوانزەیەم: موسلّمانبوونی فریدیك کانوتیە:

ناوبراو گۆلّکەری دەوری ئیسپانییەو لەتیپی ئیشبیلیەدا یاریدەکات ولەلایەن هەموو هاوەلّان و ئەندامانی تیپەکەیەوە بەرێزەوە مامەلّەی لەگەلّ دەکرێت و بەسەرسامییەوە دەڕوانە نوێژکردنی لەکاتی خۆیدا.

ڕەوشتی بەرزو مامەلّەی جوانی ناوبراو لەلایەن هەموو لایەکەوە نرخێندراوەوکاتێکیش کەقایل نەبوو ئەو فانیلەی یارییە لەبەربکات کە دیعایەیکۆمپانیایەکی پێوەبوو داواکەیان وەرگرت و ئاسایی بوو لایان[2]..

سیانزەیەم: موسلّمانبوونی ماریا ی فلیپینی:

ناوبراو لەبەر ئەوەی پاش چاوەڕوانیەکی زۆر خوا بەخشی بە دایك و باوکی، نەزریان کرد بۆ کەنیسە، باوکی کاسۆلیکیەکی دیندار بوو، لەباوەشی کەنیسەدا گەورە بوو، لەتەمەنی

١- سایتی یەکگرتوو.

٢- هەمان سەرچاوەی پێشوو

چوارده ساڵیدا بووه کیژێکی هۆشیارو چاوکراوەو شارەزاو دینـدارو بـەرگری زۆری لـە کەنیسـەو عەقیدەی دەکرد، بەمەش باوك و دایکی زۆر دڵ خۆش بوون.

کار بەم شێوەیە گوزەرا، ماریا لەگەڵ کاری کەنیسـەدا (تمریض)یشـی دەخوێنـد، چـەند دەچووە بوارەکانی ژیانەوە زیاتر هەستی بەبۆشاییی دەروونی وڕوحی دەکرد، کەنیسە نەیدەتوانی ئەو بۆشاییەی بۆ پڕبکاتەوە..

بـاوکی کـەم دەسـت بـوو بۆیـە ماریـا ناچـار بـوو کـار بکـات، بیریـان کـردەوە لـەولاتێك کەدەسکەوتی باش بێت، قەدەری خوا وابوو کە ڕوویکاتە ولاتی سعودیە بۆ کاری (تمریض)..

خێزانەکەی لەبەردەم دووڕێیانێکدا بوون، یەك لەیەك تاڵ تر، یان ئەبێت بە هـەژاری ژیـان بەرنەسەر یان دەبێت کچەکەیان بچێتە لانکـی ئیسـلامەتی، دەترسـان ئیسـلامەتی کـار بکاتـە سەری، ناچار بوون دووەم هەڵبژێرن، بەڵام هـەوڵی زۆریـان لەگـەڵ داکـە ڕقـی لـە ئیسـلام بێـت وهەمیشە ئامۆژگاریەکانی کەنیسەی لە یادبێت.

باوك ودایکی پەیمانیان لێ وەرگـرت کەپەیوەنـدی نـەبێت بـەهیچ موسـڵمانێکەوە، ماریـا ئامۆژگاریـەکانی وەك گـوارە کـردە گـوێی و ڕووی کـردە وڵاتـی سـعودیە و لـە خەسـتەخانەی (القابل) لەشاری ئەبها دەست بەکار بـوو، هەرچـەند دەیویسـت خـۆی دوور بگـرێ، بـەڵام بـارو زروفیکارەکەیوایدەویست کە تۆزێ بکرێتەوە لەگەڵ دەوروبەریدا .

ماریا بووە هاوەڵی کیژێکی سعودی کەزۆر خەمی هیدایەتی بوو، بۆیە کاسێت و پـەڕاوی ئیسلامی ئەدایە، پاشان پزیشکێکی ناسی کەزۆری لەبارەی ئیسـلامەوە بـۆ بـاس کـرد.. بـەم شێوەیە ڕێڕەوی ژیانی گۆڕدرا، لەتاریکییەوە هەنگاوی نا بـەرەو ڕوونـاکی، لـە سـێ خوایی‌یـەوە بەرەو یەکتاپەرستی.

کەوتە هەڵسەنگاندن و بەراوردکردنی ئیسلام ومەسیحیەت، کەوتـە خوێنـدنی قورئـان، هەروەك خۆی دەڵێت (هەسـتم کـرد قورئـان قسـەم لەگـەڵ دەکـات).. ئینجـا ڕەمـەزان هـات و بەڕۆژوو بوو، دڵ و دەروونی بە ئیسلام گەشایەوە و لە بنکەی بانگەواز و هۆشیاری جالیـات لـە ئەبها موسڵمانبوونی خۆی ڕاگەیاند و نـاوی خـۆی کـرد بـە (مەریـەم) لـە خۆشەویسـتی خـاتوو (مەریەم)دا..

نەی توانی موسڵمانبوونەکەی بشـارێتەوەو هـەرزوو هـەواڵی موسـڵمانبوونی دا بـە دایـك وبـاوکی، هەواڵەکـە وەك هـەورە بروسـکە دای بەسـەریاندا، چیان هـەوڵ دا سـاردی بکەنـەوە،

سوودی نەبوو، بۆیە پێیان وت: (ئێمە بێ بەرین لەتۆ تا نەگەڕێیتەوە سەر ئاینەکەت، دیارە تۆ دەتەوێت کێشەمان بۆ دروست بکەیت بەم موسڵمانبوونەت)..

ماریا سوور بوو لەسەر ئیمان و ئیسلامەتی و وەك شاخ لە ڕوویاندا وەستاو وتی: (مادەم خوا لێم ڕازی بێت باکم نیە، من لەزەتی عیبادەتم چەشتووە بەتایبەت ڕۆژوو).. سەرەنجام دایك و باوکی لەبەردەم کۆڵنەدانی ماریا دا کۆڵیان دا و نەرم بوون و، وتیان قەیناکە بە موسڵمانی بمێنەرەوە، بەڵام ناوی خۆت مەگۆڕە، کاربەدەستانی بانگەوازی هۆشیاری جالیات پێیان وت قەیناکە ناویشت نەگۆڕیت، چونکە(ماریا)ش ناوی هاوسەرێکی پێغەمبەرەﷺ کە قیبتی یەو دایکی موسڵمانانە. ئینجا ماریا وتی: (داواکارم لە خوا هاوکاریم بکاو توانام بداتێ بتوانم باوکم ڕزگار بکەم).

بەڵێ. ڕۆژی هەینی (١٤٢١/١٠/٢٤) کۆچی نزیکەی شەش ساڵێك لەمەوبەر ڕۆژێکی خۆش بوو، کەماریای تەمەن (٢٣ ساڵ) لە بنکەی بانگەواز و هۆشیاری جالیات لە ئەبها موسڵمانبوونی خۆی ڕاگەیاند بە (الله أکبر) و پیرۆزبایی کردن باوەشی گەرمیان بۆ کردەوە.

ماریا بووە هاوڵی خوشکێك کە لە (زامبیا)و هاتبوو پێش سێ مانگ لە ماریا موسڵمان بوو بوو. بەم شێوەیە گەشتی ئیمان و بانگەواز کردنیان بۆ ئیسلام دەستی پێکرد. دەك مژدەتان لێ بێت بەو مژدەیەی خوا کە دەفەرموێت: ﴿فَبَشِّرْ عِبَادِ ۝ الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ ۚ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ ۖ وَأُولَٰئِكَ هُمْ أُولُو الْأَلْبَابِ﴾ الزمر: ١٧ – ١٨، [١]

چواردەیەم: موسڵمانبوونی ٣٠ قەشەی فاتیکان:

لێکۆڵەری سعودی (عصام مدیر)کە قوتابی (شیخ ئەحمەد دیدات)ەو پسپۆڕە لەبواری مژدەدان و بەراوردکردنی ئاینەکاندا دەڵێت: نزیکەی (٣٠) قەشەی گەورەی فاتیکان موسڵمان بوون و فاتیکانیش دادگاییان دەکات ودەریان دەکات لەکەنیسە، موسڵمانبوونی ئەو ژمارە زۆرەی قەشەکان لە فاتیکاندا یەکێکە لەو هۆکارانەی کە پاپا ئەو قسە نارەوایانە بکات بەرامبەر بە ئیسلام لەم دواییەدا..

١- (WWW.THEMWL.ORG/ALDAAWA)،

(عصام مدير) پاش بلاوکردنەوەی وێنە خراپەکانی دانیمارك، دەزگایەکی بلاوکردنەوەی دامەزراند لە دیسەمبەری (٢٠٠٥)دا بەناوی (دار البينة) کە پەڕاوەکانی شیخ ئەحمەد دیدات و پەڕاوی ناساندنی ئیسلام بەزمانە بیانیەکان بلاو دەکاتەوە..

دەزگای بلاوکردنەوەی (البينة) سەد هەزار نوسخەی پەڕاوی (محمد الأعظم) ی شیخ ئەحمەد دیدات ی بلاوکردەوە لە ڕۆما و فاتیکان بە زمانی ئیتالی و وەك دیاری یەك دایان بەخەلکی ئەو ولاتە، دیارە ئەمە ڕێگایەکی زۆر باشە بۆ ناساندنی ئیسلام..

هەر لەسالی (٢٠٠٥) دا هەمان دەزگا (٢٥) هەزار نوسخەی پەڕاوی موسلمانبوونی مژدەدەرێکی ئەمریکی ئافرەت چاپ دەکات کەناوی (میری مالفور)ە، کە ئەمیش لە ڕۆژنامەکاندا دیعایەی زۆری بۆ کراو بەدیاری دابەشکرا بەسەر خەلکی دا.. ناوبراودەلێت: ئەو قسە ناڕەوایانەی پاپا سەرەتایەکە بۆ پڕکردنی خەلکی ئەوروپی‌دژی ئیسلام و، ئینجا چاوەڕێ ی بەرپەرچ دانەوەی موسلمانان دەکەن بەتایبەت لە ئەوروپا بۆ ئەوەی بیکەنە بیانوی دەرکردنی موسلمانان..

(عصام مدير) دەلێت: بەرپەرچ دانەوەی پاپا و ناحەزانی تر دەبێت زۆر بە ژیرانە بێت، چونکە ئەوان لە بیانوون لە ئیسلام و ئامارەکانیان ئاماژە بەوە دەکەن کە لە پەنجا سالی داهاتوودا ئیسلام بەسەرتاسەری ئەوروپادا بلاودەبێتەوە... جا ئەو قسانەی پاپا لەوێوە سەرچاوە دەگرێ و سەرەتایەکە بۆ جەنگێکی نوێی خاچپەرستان، هەرچەندە ئەو ڕەفتارو گوفتارەی ئەوان بۆتە مایەی سەرنج ڕاکێشانی خەلکی بەرەو ئیسلام، موسلمانان ئەبێ بەدانایی ڕەفتار بکەن وهەموو ڕێگایەك بگرنە بەر بۆ بلاوکردنەوەی ئیسلام، تەنانەت ئێمە لەم ماوەیەدا چوار پەڕاومان بەزمانی ئەلمانی ناردبۆ پاپا کە دانراوی (شیخ ئەحمەد دیدات)ە و بریتیبوون لە (ماذا يقول الكتاب المقدس عن محمد)و (المسيح في الأسلام)و (القرآن معجزة محمد)و (محمد الخليفة الطبيعي للمسيح).. شایەنی باسیشە کە زۆر موسلمانی بەریتانی و ئەوروپی هاوکاریان دەکەن وەك (يوسف إسلام)و (مراد هوفمان)و (أحمد فوندنفر).. [١]

WWW .ALWATAN.COM.SA/DAILY-١

پانزەیەم: موسڵمانبوونی مەریتای سویسری:

فیترەتی مرۆڤ هەمیشە بە دوای شتێکدا دەگەڕێت کەلەگەڵیدا بگونجێت، ئەگەڕێت بە دوای یەکتاپەرستی و بەرنامەی ڕەوشت بەرزیدا کەئەوانەش تەنها لە ئیسلامدا دەست دەکەون..

یەکتاپەرستی و ڕەوشت بەرزی دوو هۆکارن بۆ هیدایەت و هاتنی ڕۆژئاواییەکان بەرەوئیسلام، مەریتای سویسری تەمەن (٢٣) ساڵ یەکێکە لەوانە، کە گەڕا بەدوای شتێکدا کە لەگەڵ فیترەتی دا بگونجێت و زۆر هەوڵیدا سەرەنجام بە قەناعەتی تەواوە موسڵمان بوو، لە کاتی عومرە کردندا، (الجزيرة) چاوپێکەوتنی لەگەڵ ساز دا.. .

*لەکەیەوە ئیسلامت ناسی؟

- سەرەتا لە کاتی دیراسەمەوە لە سویسرا ئیسلامم ناسی، ئەمەش بەوەی کە لەو خوێندنگایەدا هەمیشە دژایەتی ئیسلام دەکرا، ئەوە وای لێکردم کە بیر لە ئیسلام بکەمەوە و پرسیارێك لام دروست بوو، بۆچی ئەم ئاینە ئاوا هێرش دەکرێتە سەری ؟ چی کردوە ئاوا دژایەتی دەکرێت ؟ من دەگەڕام بە دوای نووسینێکدا کە بە هۆیەوە بتوانم وەڵامی ئەو هێرشانە بدەمەوە..

*بۆچی ئەو سۆزەت هەبوو بەرامبەر ئیسلام لەکاتێکدا تۆ مەسیحی بوویت ؟

- لە ڕاستی دا چەند هۆیەك هەبوو، گرنگترینیان شتێك بوو لە ناخمدا حەزم دەکرد بەرگری لەم ئاینە بکەم لە کاتێکدا کە کەسێك نەبوو بەرگری لێ بکات، لە ڕاستیشدا ئێمە هەر بەناو مەسیحی بووین و سەردانیشمان لە کەنیسە شتێکی ڕۆتینی و عادەت بوو..

*تۆ چیت هەیە لەسەر مەسیحیەت؟!

- من وەکو مرۆڤێکی ئەم سەدە پێشکەوتووە ناتوانم باوەڕ بێنم بەوەی گەورەمان عیسی سەلامی خوای لێ بێت خوایە، من لەسێ خوایی تێ ناگەم، ئەوە بیرو باوەڕێکە لەگەڵ عەقڵ و فیترەت دا ناگونجێ چۆن دەبێت عیسی بەشەر بێت و لە هەمان کاتیشدا خوا بێت ؟! چۆن دەبێت خواوەند یەکێك بێت و لەهەمان کاتیشدا سیان بێت ؟ ئەمانە شتانێکن قبوڵ نین، من دەتوانم بە دڵنیاییەوە بڵێم هەر مەسیحیەك بۆ ماوەیەکی کورتیش بیر لەوانە بکاتەوە واز لە مەسیحیەت دەهێنێ.. .

*ئەگەر ئەمە بیروبۆچوونت بێت لە بارەی مەسیحیەتەوە، ئەی لەبارەی ئیسلامەوە دەڵێیت چی؟!

- بەڕاستی بیروباوەڕو عەقیدەی یەکتاپەرستی، کەتەنها یەك خوا دەپەرستێت و محمدیش ﷺ بەشەرەو پێغەمبەری خوایەو ڕەوشتە بەرزەکانی ئیسلام وایان لێ کردم موسڵمان ببم، ڕەوشتی بەرز، سنگ فراوانی ولێبوردەیی و ڕاستگۆیی، ئەمانە هەمووی لە ئیسلامدا پاداشتی هەیەو نەبونیشیان سزای لەسەر دەدرێت، کەواتەڕەوشت بەرزی پێویست کراوە نەك هەر کەس بیکات بە ئارەزوی خۆی..

* هەندێك دەڵێن بالاپۆشی لەگەڵ سەردەم دا ناگونجێت ؟!

- چ سەردەمێك.. ئەمە درۆیە.. هەڵبەستنە.. گاڵتەکردنە بەعەقڵ.. ئەم سەردەمە تایبەت نیە بە شتێکەوە، بەڵکو هەموو شتێك لە خۆی دەگرێت، جا کە ئیسلامیش بۆ هەموو کات و شوێنێك بێت ئەوا ئەوەی فەرمانیشی پێ دەدات بۆ هەموو کات و شوێنێکە..

* چی دەکەیت دوای موسڵمان بوونەکەت ؟

- من دەمەوێت بانگخواز بم، بانگی کەس و کارو هاوەڵانم بکەم بۆ ئیسلام لە سویسرادا.[1]

شانزەیەم: موسڵمانبوونی (٣١٣) کەس:

نووسینگەی هۆشیارکردنی جالیات لەڕێی مۆبایلەوە لە سعودیە توانیویەتی لەمانگی ڕەمەزانی (٢٠٠٦)ەوە بەکەمتر لەدوومانگ دەستی (٣١٣)کەس بگرێت بەرەو ئیسلام و پەیوەندیات پێوەبکات.[2]

ناحەزانی پێغەمبەر دوابڕاون:

خوای گەورە بەردەوام دەستی خێری بە قورئانەوەیەو موعجیزاتەکانی بۆ مرۆڤایەتی دەردەخات، هەروەها پەیمانیشی بە پێغەمبەرﷺ داوەکە هەرخۆی بەرپەرچی گاڵتەکەران و دوژمنان ئەداتەوەو مژدەی داوەتێ کە دوژمنانی دوابڕاوو تیاچوون، هەروەك دەفەرموێت:

١- (ڕۆژنامەی الجزيرة/ ژمارە: (١٣٣٩٣)/ ٢٧ ربيع الثاني/١٤٢٧هـ)

٢- (المجتمع: ١٦/١٢/ ٢٠٠٦)

﴿ فَاصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ إِنَّا كَفَيْنَاكَ الْمُسْتَهْزِئِينَ الَّذِينَ يَجْعَلُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴾الحجر:٩٤-٩٦، واته: هەرفەرمانێکت پێدراوە ئەی محمدﷺ بە ڕێکوپێکی ئەنجامی بدەو گوێ مەدە بە بوختان و ڕەفتاری موشریکان، ئێمەتۆدەپارێزین لەگاڵتەکەران و (تۆڵەیان لێ دەسێنین)، ئەوانەی لەگەڵ خوای گەورەدا خوایەکی تر بڕیاردەدەن، جا لە داهاتوودا هەموو ڕاستیەکانیان بۆڕوون دەبێتەوەو خۆیان دەبیننەوە چیان لێ دەکەین.. یان دەفەرموێت:

﴿ إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ ﴾الکوثر: ٣، واتە: بەڕاستی دوژمنان و ناحەزانی تۆ دوابڕاون..

ئاشکرایە خوای گەورە چی بەسەر دوژمنە سەرسەختەکانی پێغەمبەر دا هێنا، پەڕاوەکانی ژیاننامەی پێغەمبەر ﷺ زۆریان تۆمار کردووە، جا نەك هەر ئەوسا بەڵکو بەردەوام ئەم ڕاستی‌یە وایە و ئەم پەیمانە دێتە دی!

نموونەیەك لە کوردستانەوە:

مەریوان هەڵەبجەیی کتێبێکی نووسی دژی ئیسلام بۆ دەستکەوتێکی کەمی دنیایی و بۆ چوون بۆ خاریج، خاریجەکەی دەستکەوت، چەند نووسەرێك وەڵامیان دایەوە، وەك کتێبەکەی پڕۆژەی ئیشك و کتێبەکەی دکتۆر عوسمان بەناوی سەرابەکان نابنە کانی.. بەڵام ئەوەی سەیرە خوا هەر بە عیلمانیەکان حەیای بردو ڕۆژنامەی پێگە ژمارە (٦٤) لە (٢٠٠٦/١٠/١٠)دا لاپەڕە (٥)، یەك لاپەڕەی تەواو لەژێر ناونیشانی (مەریوان هەڵەبجەیی یان مەریوانی تەزویر چی؟) بە وەسایقەوە باسی تەزویرکردنی بڕوانامەی پۆلی سێی ناوەندی دەکات کە کردوویەتی بە بڕوانامەی شەشی ئامادەیی و هەروەها بە تەزویر ویستویەتی‌خزمەتی نۆ ساڵ و یانزە مانگی پێشمەرگایەتی بۆ ئەژماربکرێت کە لە ڕاستیدا هیچ خزمەتێکی نیە..

نموونەیەکی تری سەردەم:

(فرانسی‌فرانتار) یەکێکەلە دوژمنە سەرسەختەکانی ئیسلام و یەکێکە لە هاوبیرەکانی پاپا لەوقسە ناڕەوایانەی کەکردی دژی ئیسلام و پێغەمبەر ﷺ، ناوبراو سەرۆکی ڕۆمی کاسۆلیکە لە سلۆفینیا، ئەم قەشەیە داوادەکات کەناسنامەی مەسیحیەتی ئەوروپا بپارێزرێت وبەرلە ئیسلام بگرێت کە بڵاوبێتەوە، خوای‌گەورە وەك سوننەتی بەردەوامی نەگۆڕی خۆی لە بوونەوەردا ناوبراوی ڕیسواکرد بەوەی کە لە ڕۆژی پێنج شەممە (٢٠٠٦/١٠/١٩) پۆلیسی سلۆفینی (فرانسی)یان دەستگیرکردوسەرەتا هەواڵەکەیان شاردەوە وپاشان لە (١١/١٢/

٢٠٠٦) دا بلاویان کردەوە، بەتۆمەتی ئەوەی ناوبراو، کە بەحیساب ڕەسولی مەحەبەت وسەلامە، پانزە ساڵە دەست درێژی دەکاتە سەر منالی کوڕو کچی سەر بە کەنیسەکەی؟! واش چاوەڕوان دەکرێت کە دە ساڵێك بەند بکرێت...

ئەمەش یەکەم جار نیە گەورە بەرپرسانیکەنیسە کارەساتی وایان لێ بقەومێ، دادگای (لوبلیانا)ش لەسلۆفانیا، ئابڕوچونێکی تری قەشە (کارل یوشتو)ی هاتە بەردەست، کەسزا درا بەوەی لە ماڵەکەیخۆیدا دەست بەسەربێت، ئەم جۆرە ڕووداوانە کە دادگاش سزای توند نادات لەسەری و قەشەکانیش هیچ نیە ڕێگریان بێت، وای کردووە کە کۆمەڵگەی سلۆفینی بە سوکی سەیری سەرانی کەنیسەی ولاتەکەیان بکەن و ئەمین نەبن لە منالەکانیان کە ڕووبکەنە کەنیسە !

ئەو قەشانەش کە لەگەڵ مژدەدەرەکاندا دەچن بۆ ولاتە هەژارەکانی وەك ئەفریقیاو فلیپین و شوێنەکانی تر، بەهەمان شێوە ڕەفتاری ناجۆر دەکەن بەرامبەر منالان، هەر چەند زۆر پەردە پۆش دەکرێ، تا هیچ نەبێت تۆزێ ئابڕویان بۆ بمێنێ، بەلام بەقەدەرەی خوا (پۆلیسی نێو دەوڵەتی، ئینتەر پۆڵ) بەردەوام فشار دەخاتە سەر دەوڵەتە ئەوروپی‌یەکان کە ئەو قەشە تاوانبارانە بگرێت و دادگایی بکرێن.. . هەر ئینتەرپۆل بوو داوای لە سلۆفینیا کرد کە قەشە (فرانسی) بداتە دەست، کە ئەوان قایل نەبوون و دادگایی‌یەکەیان لە (سلۆفینیا)کرد.

لە کرواتیاش سزای بەندکردنی ساڵێك بۆ (یالینا برایبشا) دەرکرا کە ئافرەتەو بەڕێوەبەری (ڕێکخراوی کاریتاس)ە، کە ئیدعای عامی کرواتی قایل نین بەو حوکمە و داوای سزادانی هەمو ئەندامی ڕێکخراوەکە دەکەن کە ڕێکخراوێکی کەنیسەیەو لەجیاتی خزمەت بە منالان، دەست درێژیان کردۆتە سەر ئەو مندالە بەسەزمانانە!؟! ئەمەش زیاتر متمانەی خەڵکی لەق کردووە لەبەرامبەر کەنیسەو ڕێکخراوەکانی و، ئێستاش دادگای کرواتی لێپێچینەوە دەکات لەگەڵ چوار (ڕاهیبە) دا کە ئەوانیش کاری بەدڕەوشتیان ئەنجام داوە، ئەمانە هەمووی وای کردووە کە خەڵکی نەچنە کەنیسەکان و لەزۆر لەولاتان دابخرێن یان بفرۆشرێن؟!

زیاتر له هەزار شکاتیش کراوه لەساڵی(٢٠٠٢)ەوه تا(٢٠٠٦) لەقەشەکانی کەنیسەکانی کالیفۆرنیا له ئەمریکاو بۆ کۆتایی هێنان تەنها به ٤٥ قەزیە (ئەبەرشیەی ئەسقوفی لۆس ئەنجلوس) بڕی (٦٠) ملیۆن دۆلاری تەرخان کردووه..[١]

داخستنی کەنیسەکان له بەریتانیا:

ساڵی زیاتر له شەست کەنیسە له بەریتانیا دادەخرێن، ئەمەش لەبەرئەوەی قەشەکان دەڵێن: زیاتر لەهەزار کەنیسە له بەریتانیا دا لەڕۆژانی یەك شەمماندا چۆڵن، ئامارەکان دەڵێن که له ساڵی (١٩٧٠)دا (١،٦ ملیۆن) کەس ڕووی کردووەتە کەنیسەو له ساڵی (٢٠٠١) دا ئەو ژمارەیە بوو به (٩٤٠) هەزار کەس، وه لەو ماوەی سی ساڵەدا (١٦٢٦) کەنیسە داخراوە، کەهەندێکیان ڕووخێنراون و هەندێکیان کراون به هۆڵی یاری و سەماو ئاهەنگ گێڕان و شتی تر..

مەسیحیەت هەزار ساڵێکی ویست تا لەبەریتانیادا بڵاو بۆوە، کەچی لەتەنها چل ساڵێك دا خەڵکانێکی زۆر دەست بەرداری بوون...

له ساڵی (١٩٩٨) دا ژمارەی ئامادەبووان کەم بۆوە له (٥٧) کەنیسەدا له ناوچە گوندنشینەکاندا بۆ (١٤) کەس، بەم شێوەیە مەسیحیەت بووە ڕابردووی بەریتانیا نەك ئێستاو داهاتووی.. .

هەروەها ئامارەکان دەڵێن که ژمارەیەکی زۆر له قەشەکان کەژنهێنانیان لێ قەدەغەیە، تووشی خلیسکان دەبن و به تۆمەتی زیناو داوێن پیسی دەستگیر دەکرێن .

بیروباوەڕیکەنیسەش که تەحریف کراوە، ناتوانێ ڕێنمایی خەڵکی بکات و قەناعەت بەخەڵکی سەدەی بیست و یەك بکات که هەموو ژیانی بووە به ڕاکەڕاك به دوای ماددە دا .

ئێستا له بەریتانیادا ئیسلام دووەم ئاینە و دواڕۆژ بۆ ئەوە، بەتایبەت که له (٢٠٠٤) دا ژمارەی ئەوانەی که هاتووچۆی مزگەوتیان کردووه (٩٣٠) هەزار کەس بوون، که ئەم ژمارەیەش زیاتره له ژمارەی ئەوانەی که دەچوون بۆ کەنیسەی (ئەنگلیکانی) که (٩١٦) هەزار کەس بوون .

١- المجتمع ژ: (١٧٢٩) (١٧٣١)..

هەڵەی قەشەکان و ناتەواوی بیروبۆچوون و باوەڕی کەنیسە وای کردووە خەڵکی خوو بدەنە ڕێکخراوەکانی ژینگە پارێزی و وەرزش و ئیلحاد و ماددیەت.. .

جا هەروەك (محمد ئەسەد) لەپەڕاوی (الإسلام على مفترق الطرق)دا دەڵێت: بێگومان تائێستاش کەسانێك هەن کە پابەندی ئاینیمەسیحین لە ئەوروپادا بەڵام کەمن لەچاو ئەو هەموو خەڵکەی کەشوێن هەواوئارەزوویان کەوتوون و ماددە پەرستن، ئاشکرایە کە خەڵکی هەموو چاوەڕێی فریاد ڕەسێکن، تۆ بڵێی موسڵمانان ئەو فریادڕەسە بن کە ڕۆژئاوا ڕزگار دەکەن..[1]

لەموعجیزەکانی ئیسلام

یەکەم: کاریگەری ناوهێنانی خوا لەکاتی سەربڕینی مەڕو ماڵات و پەلەوەردا:

سی لێکۆڵەرو مامۆستای زانکۆی سوریا بۆ ماوەی سێ ساڵ لێکۆڵینەوەیەکی زۆر گرنگیان کرد کە بەڕاستی موعجیزەی قورئان دەسەلمێنێ.. دکتۆر (سعد مخلص یعقوب) دەڵێت: بەرنامەیەکی کارمان دانا بۆ دیراسەکردن و لێکۆڵینەوە بە پێشکەوتوترین شێوازی زانستی لە تاقیگەدا، وە لیژنەی تایبەتیمان دانا لەکەسانی پسپۆڕ وشارەزا بۆ سەردانی قەسابخانەکان و هێنانی نموونەی تایبەت بۆ شیکردنەوەو فەحس کردن.

لیژنەکە نموونەی گۆشتی ئەو مەڕو ماڵات و پەلەوەرانەیان هێنا کەلەکاتی سەربڕینیاندا ناوی خوایان لەسەر برابوو، هەروەها نموونەی ئەوانەشیان هێنا کەلەکاتی سەربڕینیاندا ناوی خوایان لەسەر نەبرابوو..

دکتۆرنبیل الشریف کە عەمیدی پێشووی کۆلێژی دەرمانسازی زانکۆی دیمەشقە و دکتۆرفایز الحکیم لەبارەی هەنگاوەکانی دیراسەکەوە دەڵێن، ئەو نموونانەی دەگەیشتە دەستمان دەمانخستە ناو دیتۆڵەوە کە خەستیەکەی (٪١٠) بوو بۆ ماوەی کاتژمێرێك تا دەرەوەی گۆشتەکان بە تەواویپاکژ ببێت و لەدەرەوە هیچ میکرۆب و ڤایرۆسێك نەچێتە ناو

١- (المجتمع: ١٥/ ١٠/ ٢٠٠٦)

گۆشتەکانەوە.. ئینجا لە چینەکانی ناوەوە ی گۆشتەکان خانەمان وەرگرت و زەرعمان کردن بۆ ماوەی (٢٤) کاتژمێر..سەرەنجامی لێکۆڵینەوەکان گەیشتنە ئەوەی کەڕەنگی ئەو گۆشتەی ناوی خوای لەسەر براوە (زهري فاتح)ەو ئەوی تر سورێکی تۆخە و ئەڵێی شین بۆتەوە.. هەروەها ئەوەی ناوی خوای لەسەر برابوو میکرۆب و (جراثيم) لەسەری گەشەی نەکردبوو کە ئەوی تریان بە پێچەوانەوە میکرۆب و جراثیم ی زۆر لەسەری گەشەی کردبوو.. .

هەروەها خڕۆکەی سووروسپی زۆر لەسەر ئەو گۆشتەی ناوی خوای لەسەر نەبراوە زۆر بە ئاشکرا دەبینراو ئەویتر ئەو خڕۆکە سوورو سپیانەی لەسەر نەبوو، کە ئەمەش بەڕاستی ئیعجازێکی گەورەیە و ڕاستیەکی زانستی گەورەشە، کە بەهۆی سەربڕینەوە کەناوی خوای لەسەر برابێت گۆشتەکە تارێژەیەکی زۆر پاکە و تەعقیمە.. دکتۆر خالد حلاوە بەرپرسی ڕاگەیاندنی لیژنەکە بە وەکالەتی دەنگوباسی کوەیتی ڕاگەیاند کە ئەم دۆزینەوە گەورەیە شۆرشێکی زانستی گەورەیە لە بواری تەندروستی مرۆڤدا .

عبدالقادر الديراني لێکۆڵەر لە لیژنەکەدا دەڵێت: خەڵکی بەداخەوە حیکمەت و مەزنی ئەو فەرمانە قورئانیەیان نەدەزانی لە سەربڕین لەسەر شێوازی ئیسلامی، کە ئەم دیراسە زانستیە ئەو حیکمەتە گەورەیە دەردەخات کە قورئان دەفەرموێت:﴿فَكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ إِن كُنتُم بِآيَاتِهِ مُؤْمِنِينَ﴾الأنعام:١١٨ ﴿وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَإِنَّهُ لَفِسْقٌ﴾ الانعام: ١٢١، (انعام لم يذكر اسم الله عليها افتراء عليه)[1]

دووەم: جووڵەی خۆر:

قورئانی پیرۆز لەبارەی خۆرەوە دەفەرموێت:﴿ وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَّهَا ذَٰلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴾يس: ٣٨، واتە: خۆر بە خێرایی بەرەو جێگای جێگیربوونی خۆی دەڕوات، ئەمەش لەکارو دروستکراوەکانی خوای خاوەن توانای بێ ئەندازەو خاوەن زانیاریی بێسنورە.. .

خۆر لە زەوییەوە نزیکەی (١٥٠) ملیۆن کیلۆمەتر دوورە، جا لەبەرئەوەی خێرایی ڕووناکی (٣٠٠)هەزار کیلۆمەترە لە چرکەیەکدا و ئەو ڕووناکییەش(٨,٣١) خولەکی دەوێت تا دەگاتە سەر زەوی.

١- www.tawabon.com

خۆر ئەستێرەیەکی ڕێی کاکێشانەو (٢٧) هەزار ساڵی ڕووناکی لە ناوەندییەوە دوورە، قەبارەی خۆریش ملیۆنێك و سێ سەد هەزار ئەوەندەی قەبارەی زەوی یە، واتە (١،٤ بلیۆن بلیۆن کم٣)یە، قورساییەکەشی (٣٣٣) هەزار ئەوەندەی قورسایی زەوی یە، گەرمیڕووی خۆر نزیکەی شەش هەزار پلەی سەدییەو گەرمایی ناوەکەشی (١٣) ملیۆن پلەیسەدییە، خۆر پێکهاتووە لە گازی هایدرۆجین وهلیۆم بەڕێژەی ٩٨٪، باقییەکەی تریشی ئۆکسجین و ئاسن وکاربۆن وعنصری ترە.

جوولەی خۆر:

لەکۆندا وایان دەزانی کە زەوی جێگیرە وخۆر بەدەوریا دەخولێتەوە، ئینجا پاش پێشکەوتنی زانستی لەسەدەی حەڤدەوە زانایان وایاندەزانی کەخۆر جێگیرە و ئەستێرەکان بە دەوریا دەخولێنەوە...

بەڵام پاش دۆزینەوەی مەجەرەکان و دیراساتی ورد لەسەر خۆر دەرکەوت کە خۆر دەجولێت و دەڕوات وجێگیر نیە، لەسەرەتاوە وایاندەزانی کە یەك جووڵەی ناوەندی هەیە بەدەوری ناوەندی مەجەڕەکەیدا، دواتر دەرکەوت کە خۆر بەرەو ناوەندی مەجەڕەکەش دەجولێت، دەرکەوت وەك چۆن کەسێك ڕادەکات و خۆی ئەدا بەلای ڕاست و چەپدا، خۆریش بە هەمان شێوەیە، بەمەش ڕێڕەوێکی (متعرج) دروستدەکات لە فەزادا نەك ڕێڕەوێکی ڕێك.

خۆرلەسەر خولگەیەکی تایبەت دەسوڕێتەوە کە بە (٢٢٦) ملیۆن ساڵ تەواوی دەکات، ئەمەش بەساڵی گەلەئەستێرە (مەجەڕە) ناو دەبرێت، کە بە خێرایی (٢١٧کم/چرکەیەك)دا..

زانایان جوڵەیەکیتریخۆریان دۆزیەوەکەلەگەڵ گەلەئەستێرەی ڕێی کاکێشاندا دەجولێ، کە خێرایی یەکەی نزیکەی (٦٠٠کم /چرکە) دا،کە هەموونەستێرەکانیتری ڕێی کاکێشانیش لەگەڵیان دەجولێن .

جێگیربوونی خۆر:

زانایان گرنگیان دا بە دیراسەکردنی جوولەی خۆر بە مەبەستی ناردنی‌کەشتیە ئاسمانی‌یەکان بۆدەرەوەی کۆمەڵەی خۆر، بۆ ئەمەش (ڤۆیاگرای یەك و ڤۆیاگرای دوو) یان نارد..

لەکاتی دیراسەی ئەو ڕێڕەوەی کە پێویستە کەشتیە فەزایی یەکان بیگرنەبەر تا لەکۆمەڵەی خۆر دەرچن، دەرکەوت کارەکە هەروا ئاسان نیە، چونکە خۆر جوولەیەکی ئاڵۆزی هەیە کە تائێستا وردەکاری‌یەکانی نازانرێت، هەرچەند خۆر بە ئاڕاستەیەکی دیاری کراودەڕوا تا تیاجێگیر بێت، ئنجا جوولەکەی دەست پێدەکاتەوە، ئەمەش وای لە زانایان کرد کە باشترین ناو بۆ ڕێڕەو و ئاراستەی جوولەی خۆر دابنرێت (مستقر الشمس)ە ؟!

کەواتە گەلەئەستێرەی ڕێی کاکێشان بە خێرایی‌یەکی زۆر دەڕوا و هەموو ئەستێرەکانیش بە خێرایی جیاواز بەپێی دووریان لەناوەندی‌گەلەئەستێرەکەوە دەجولێن و دەخولێنەوە و زانایانیش ئێستا دەیانەوێت بەوردی (مستقر الشمس) بپێون ودیاری بکەن...

قورئان و باسی مستقر الشمس:

١- هەزاروچوار سەد ساڵ لەمەوبەر قورئان باسی (مستقر الشمس) دەکات:﴿ وَٱلشَّمۡسُ تَجۡرِي لِمُسۡتَقَرّٖ لَّهَاۚ ﴾یس: ٣٨ لەکاتێکدا کە هیچ کەس ئەو ڕاستیەی نەزانیوە و دەرکی پێنەکردووە، ئەوەتا پاش چواردە سەدە زانایان هەمان ڕاستی قورئان باسدەکەن و بە ئینگلیزی دەڵێن (solarapex).. . ئەگەر لە زانایانی وەکالەتی فەزای ئەمریکی (ناسا) بپرسین پێناسەی (مستقر الشمس) (solarapex)مان بۆبکەن دەڵێن: (مستقر الشمس) ئەو ئاراستەیەیە کەخۆر و کۆمەڵەکەی پی ی دەجولێن :

The solarapex is th the direct ion toward which the sun and the solar system are moving.

٢- قورئان وشەی (الشمس تسير، تتحرك، تمشى) بە کارناهێنێ بەڵکو(تجري) بەکاردێنێ، کە ئەوە دەگەیەنێ خۆر خێرایی‌یەکەی زۆرەوجولەکەشی(لەرینەوەی)تیایە و ڕێك یان بازنەیی نیە، هەروەك جوولەی کەسێك کە ڕابکات و خۆی بدات بەلای ڕاست و چەپ دا.

٣- قورئان دەفەرموێت ﴿ لَا ٱلشَّمْسُ يَنۢبَغِى لَهَآ أَن تُدْرِكَ ٱلْقَمَرَ وَلَا ٱلَّيْلُ سَابِقُ ٱلنَّهَارِ ۚ وَكُلٌّ فِى فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴾ يس: ٤٠ واتە: خۆر لە خولگەی خۆیدا دەخولێتەوە و مانگیش لە خولگەی خۆیدا، بۆیە بەیەك ناگەن، شەویش بە دوای ڕۆژدا دێت و ڕۆژیش بەدوای شەودا، بەپێی ئەو یاسا و نیزامەی کە خوا بۆی داناون و هیچیان پێش ئەوی تریان ناکەون، هەر ئەستێرەیەو خولگەی خۆی هەیە و بەریەك ناکەون، ئاسمانێکی بەرفراوانە بەڕاسەرمانەوە و هەرچەند لێ ی وردبیتەوە زیاتر سەرسام دەبیت، لەم ڕوانگەیەوە بیریش لە دەسەڵاتی‌خوا بکەرەوە،ئایاعەقل ڕێ بەخۆی‌دەدات کە ئەم بوونەوەرە ڕێکوپێك و پڕ وردەکاری یە لەخۆیەوە دروست بوویێت ؟!

٤- زانایان دەڵێن ڕۆیشتن و جووڵەی خۆر هەتا هەتایی نیە و کۆتایی دێت، ئەمەش قورئان وەك موعجیزەیەك پێش هەزارو چوار سەدساڵ ئاماژەی بۆ دەکات و دەفەرموێت: ﴿وَسَخَّرَ ٱلشَّمْسَ وَٱلْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِىٓ إِلَىٰٓ أَجَلٍ مُّسَمًّى﴾لقمان:٢٩، بەڕاستی ئەگەر وەحی‌نەبێت و خوای خاوەن دەسەڵات و زانیاری بێ سنوور پێغەمبەر ﷺ فێر نەکات، ئەو زاتە چواردە سەدە لەمەوبەر چی داوە لە باسی جووڵەی خۆر و ئەجەلی خۆر و مانگ و بوونەوەر، ئنجا زانستیش پاش ئەو هەمووماوەیە بێت وسەری ڕێز لە ئاستی ڕاستیەکانی قورئاندا دانەوێنێت ؟!![١]

سێیەم: کۆنگرەی جیهانی هەشتەمی ئیعجازی زانستی قورئان و سوننەت:

وەزارەتی ئەوقاف و کاروباری ئیسلامی کوەیت بەسەر پەرشتی ئەمیری کوەیت لەگەڵ دەزگای ئیعجازی زانستی قورئان و سوننەت، کۆنگرەی جیهانی هەشتەمی ئیعجازی زانستی قورئان و سوننەتیان بەست لە ٢٦-٢٩/١١/٢٠٠٦، ژمارەیەکی زۆر لە زاناو بیریاری گەورە ئامادەی بوون..

کۆنگرەکە چوار تەوەرە بوو، تەوەرەکانیش(پزیشکی و زانستی ژیان وزانستی زەوی و دەریاکان، فەلەك وزانستی فەزا و، ئیعجازی زانستی لە زانستی مرۆڤایەتی‌دا).

لەکۆنگرەکەداچواردە دۆزینەوەی‌زانستی‌ڕاگەیەنرا کە زانایانی موسڵمان دۆزیویانەتەوە پاش دەیان ساڵ لە لێکۆڵینەوە، کەیەکێ لەودۆزینەوانە چارەسەری نەخۆشی ئایدزە، کە هەموو

١- (www.٥٥a.net)

دنیا دەسەوسانن بەرامبەری، دکتۆر عبدالمجید زندانی ڕایگەیاند کە لیژنەی پسپۆڕی ئیعجازی عیلمیقورئان وسوننەت پاش زیاتر لە دەساڵ توانیان کە لە گژو گیا چارەسەری نەخۆشی ئایدز بدۆزنەوە کە لە ماوەی چەند مانگێکداچارەسەردەکات و لەسەر چەندەها نەخۆش تاقیکراوەتەوەو هەر کۆمپانیایەکی دەرمان دەیەوێت ئەتوانێت سەردانی یەمەن بکات و لەنزیکەوە لەدەرمانەکە شارەزابێت وگرێبەست ئیمزا بکات بۆ بەرهەمهێنانی .

دۆزینەوەکانی تریش پەیوەندیان بەچارەسەری نەخۆشی (ڤیروساتی جگەر)و شێرپەنجەوە هەبوو کەنەخۆشی سەردەمن .

شایانی باسە کە دەزگای ئیعجازی زانستی قورئان و سوننەت چەند لقێکی خۆی کردۆتەوە لەوڵاتە ئیسلامی‌یەکاندا و توانیویەتی (مەوسوعەی ئیعجاز) وەربگێڕدرێت بۆهەژدەزمان و وا بڕیارە کەناڵێکی فەزایی تایبەت بە ئیعجاز دابمەزرینن.[1]

لەکۆتایی کۆنگرەکەدا زانای ئەوروپی (میلان) موسڵمانبوونی خۆی ڕاگەیاندو وتی: من تا (٣٥) ساڵی بڕوادار نەبووم بەڵام دواتر لەڕێی دیراسات و لێکۆڵنەوەی ناو تاقیگەوە بڕوام هێنا بەخوا.. ئنجا کەوتمە دیراسەی تەورات و ئینجیل و بۆم دەرکەوت کە دەستکاری کراوە، پاشان دیراسەی قورئانم کرد زانیم کە موعجیزەیەو محمدیش لە خواوە هێناویەتی، لەبەرئەوە من شایەتی دەدەم (اشهد ان لااله الا الله واشهد ان محمدا رسول الله)..

چوارەم: زانایانن لە خوا دەترسن:

زانایان بە هۆی وردبونەوەی بەردەوام و لێکۆڵینەوەوە، زیاتر خوا دەناسن و زیاتر لێی دەترسن، قورئان دەفەرموێت: ﴿إِنَّمَا يَخْشَى ٱللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ ٱلْعُلَمَٰٓؤُا۟﴾ فاطر: ٢٨

١- روجربیکون کە لەساڵی (١٢٢٠) لە دایك بووە و لە ساڵی (١٢٩٢) کۆچی کردووەو زانا بووە لە بواری پزیشکی‌داو دامەزرێنەری (الطريقة التجريبية في الاستدلال) ە، ئیمان وبڕوای پتەوی هەبوو بە خوا و دەڵێت: هەرگیز ناگونجێت زانست دژی دین بێت و، دەکرێت زانست وەك هۆکارێك بەکاربهێنرێت بۆقەناعەت پێکردنی ئەوانەی بڕوایان دانەمەزراوە.

٢- فرانسیز بیکون کە لە (١٥٦١) دا لەدایك بووە و لەساڵی (١٦٢٦) کۆچی دوایی کردووە و یەکێکە لە دامەزرێنەرانی ڕێبازی زانستی، زۆر بڕوای بە خوا هەبووەو دەڵێت

١- (گۆڤاری المجتمع) ٢/١٢/٢٠٠٦..

(بەڕاستی زانستی فەلسەفە دوای وتەی خوا چارەسەرێکی تەواوە بۆ شوێن نەکەوتنی خەرافەت و پالپشتێکی باشیشە بۆ بڕوا بوون بە خوا) .

٣- گالیلۆ گالیلی لە سالی (١٥٦٤) لەدایك بووە و لە سالی (١٦٤٢) دا کۆچی‌دوایی کردوە و یەکەم کەسە دووربینی بەکار هێناوە بۆ سەیرکردنی ئاسمان و سەلماندی‌کە زەوی خڕەو دۆزیەوە کە سەر ڕووی مانگ چال و گردۆلکەی تیایە..

ناوبراو بڕوایەکی پتەوی هەبوو بە خواو دەلێت (بەڕاستی ئەندامەکانی هەست کردن و توانای‌قسەکردن و زیرەکی کە دراوە بە مرۆڤ لەلایەن خواوە بۆ ئەوەیە کە بەباشترین شێوە بەکاریان بهێنیّ) و جەختیش دەکاتە سەر ئەوەی کە سروشت خوای گەورە ئەخشاندویەتی و دەلێت: (بەڕاستی سروشت پەڕاوێکە و پەروەردگار نوسیویەتی)... هەروەها دەلێت: (ڕاستیەکانی زانست و دین هەرگیز دژی یەك نین)...

٤- کابلر کەلەسالی (١٥٧١) لەدایك بووەو لە سالی(١٦٣٠) کۆچی دوایی کردووە، دامەزرێنەری زانستی فەلەکی نویّ یە، بڕوای پتەوی بە خوا هەبووە کە بەدیهێنەری ئەم بونەوەرەیە و دەلێت: (من نیەتم بوو ببمە زانای ئاینی، هەر چەند ئێستا من خوا دەناسم لەڕیّی هەولەکانمەوە، دەمەویّ سوپاس و ستایشی بکەم و باسی گەورەیی بکەم لە زانستی فەلەك دا، ئاسمانەکان ئاماژە بە گەورەیی ودەسەلاتی‌خوا دەکەن. چەند گەورەیت ئەی پەروەردگار، چەند جوان و بەرزە حیکمەتت، هیچ سوپاس وستایشێك نیە هەقی تۆ بدات، ئاسمانەکان و خۆرەکان و مانگەکان و ئەستێرەکان هەمووی ستایشی تۆ دەکەن، منیش تا زیندووبم ڕۆحم ستایشت دەکات، عەقلی تەواو ستایشت دەکات هەرچەند ئێمە تائێستا زۆر کەم دەزانین و زۆریش هەیە نایزانین، خوایە سوپاس و ستایش کردنمان بۆت شەرەف و ڕێز و گەورەییە بۆمان).

(ئێمە لەو ڕۆژەوەی بوینەتە زانای فەلەك، بوین بە خواناسێکی گەورە، پاش ئەوەی سەیری پەڕاوی سروشتمان کرد، وامان لیّ هات کە بیر لە خۆمان نەکەینەوە بەلکو لەسەر هەموو شتێکەوە و زیاتر لە هەموو شتێك بیر لە گەورەیی ودەسەلاتی خوا بکەینەوە)..

بەڕاستی ئەو قسانە لەلای ئێمە فەرمووده ئاماژەی پیّ کردووە، پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت: (اللهم إنا لانحصي ثناءً عليك، أنت كما أثنيت على نفسك).

٥- باسكال كه لەساڵی (١٦٢٣) له دایك بووەو له ساڵی (١٦٦٢) دا كۆچی كردووه، یەكێكه لەزانا گەورەكانی ئەندازیاری له زەمانی یۆنانیەكانەوە، لەسەرەتای لاوێتیەوە دۆزینەوەی هەبوو، سەلماندی كه پاڵەپەستۆی هەوا بەپێی بەرزونزمی جیاوازە، باسكاڵ بڕوای پتەوی به خوا بووه و دەڵێت: (بەڕاستی خوا بەدیهێنەری هەموو یاساكانی بیركاری یه).

٦- جون رای له ساڵی (١٦٢٧) له دایك بووه و له ساڵی (١٧٠٥) دا كۆچی كردووه، زانایەكی ڕووەك ناسی بەریتانی بەناو بانگه و بڕوای وابوو كه هەموو شتێك له بونەوەردا بەدیهێنراوە، پەڕاوێكی نووسی بەناوی (حكمة الله في الخلق).. لەم پەڕاوەدا باسیهەزاران ڕووەك ومێروو باڵندەو ماسی دەكات و دەڵێت: (بەڕاستی خوا به دیهێنەری بوونەوەره لەسەرەتاوە و، به فەزلی خوایه كه ئەم بونەوەره پارێزراوە تا ئەمڕۆ)..

ناوبراو هەمیشه جەختی دەكردە سەر ئەوەی كه ئیمان و زانست له زۆر خاڵدا بەیەك دەگەن .

٧- بۆیل كه لەساڵی (١٦٢٧) له دایك بووه و له ساڵی (١٦٩١) كۆچی كردووەو به باوكی كیمیای نوێ دەناسرێت، یاسای بۆیلی بۆ گازەكان دۆزیەوه، چەندەها دۆزینەوەی تری گرنگیشی هەیه وه ك سەلاجەی سەرەتایی و...هتد..

ناوبراو باوەڕی بەوە هەبوو كه نەخشەسازیەكی گەوره له سروشتدا هەیەو ئەوەش كه بەدیهێناوە لەوپەڕی هێزدایە.. بۆیل له وتارەكانیدا جەختی دەكردە سەر ئەوەی كه (زانست و ئیمان ئەبێت شان بەشانی یەك بوەستن، پێویسته لەسەرمان كەیادی خوای تاك و تەنها بكەین كه ژیانی هێناوەته بوون، ئەم بڕوایەش سوود دەگەیەنێت به مرۆڤایەتی)..

٨- ئەنتۆنی فۆن لیونهوك له ساڵی (١٦٣٢) له دایك بووه و ساڵی (١٧٢٣) كۆچیكردووه، ناوبراو بەكتریای دۆزیەوه و توانی میكرۆسكۆب دروست بكات و بەكتریا ببینێت، ئامانجی ئەوه بوو بۆ خەڵكی بسەلمێنێت ژیان له خۆیەوە هەروا به گۆتره دروست نەبووه.

٩- ئیسحاق نیوتن كەلەساڵی (١٦٤٢) له دایك بوو له ساڵی (١٧٢٧) وەفاتی كردووه، ناوبراو زانا بوو له بواری ماتماتیك و فیزیادا و یەكێكه له زانا هەره گەورەكانی دونیا، توانی هێزی كێش كردنی زەوی بدۆزێتەوە كه بیردۆزەكانی زانستی زۆر بەرەو پێش برد، نیوتن ژیانی تەرخان كردبوو بۆ تێگەیشتن له دەسەڵاتی بێ پایانیخوا و دەڵێت (ئەو خوایەی كه زانایه به

هەمووشتێك وخاوەنی توانای بێسنوره ئەمرو هەتاهەتاییەو هەربووە وهەر ئەبێت، دەتوانیت بیناسیت لەرێی جوانکاری و نەخشەسازی جوانیەوە لە بوونەوەرو دروستکراوەکانیدا، ئەو خاوەن دەسەڵات و(عزیز)ە وبەندەکانی ئەو پەرِی خۆشەویستی خۆشیان دەوێت)..

١٠- سێر ولیام هیرشیل لەدایکبووی ساڵی (١٧٣٨)ەو لە ساڵی (١٨٢٢) دا کۆچی کردوە، ناوبراو یەکێکە لە زاناگەورەکانی فەلەك لەسەدەی هەژدەدا و توانی دووربینی تایبەت دروست بکات و دیراسەی گەلەئەستێرەکان بکات و ئیمانی پتەوی بە خوا هەبوو، دەڵێت: (ئەو فەلەکی یەی بڕوای بە خوا نەبێت هەق وایە شێت بێت) هەروەها دەڵێت: (لام سەیرە زانایەك دیراسەی بوونەوەر بکات و ئەو یاسا رێکوپێکە ببینێت لە بوونەوەردا وئینجا بڕوای بە خوا نەبێت)

١١- گول گێمس بریسکوت لە ساڵی (١٨١٨) لەدایك بووە ولە (١٨٨٩) کۆچیکردووە و، دۆزەرەوەی یاسای یەکەمی دینامیکی حراری یە و توانی نرخی نەگۆڕی (مکافیء الحراري)یش بدۆزێتەوە کە ئەمەش بوە هۆی دۆزینەوەی یاسای پاراستنی وزە..

گول بڕوای وابوو کە مرۆڤ دەتوانێت باشتر لە خوا نزیك ببێتەوە کاتێك باش شارەزا دەبێت لە یاساکانی سروشت، ناوبراو یەکێك بوو لەو (٧١٧) زانایەی کە بەیاننامەیەکیان دەرکرد دژی بیردۆزیداروین لە ساڵی (١٨٦٤) دا..

١٢- مەندڵ لە ساڵی (١٨٢٢) لە دایك بووە و لە ساڵی (١٨٨٤) دا کۆچی کردووە، ناوبراو یاسای بۆماوەزانی دۆزیەوە، کە بەرپەچ دانەوەی بیردۆزی پەرەسەندن بوو. ئەم زانا گەورەیە بڕوای بە خوای گەورەی باڵادەستی بەدیهێنەری بوونەوەر هەبوو، دەیوت کە رێکەوتی کوێرانە ناتوانێ ئەم بوونەوەرە پڕحیکمەتە بەدیبهێنێ.

١٣- باستۆر لە ساڵی (١٨٢٢) لە دایك بووەو لە ساڵی (١٨٩٥) کۆچیکردووەو ناوبراو یەکێکە لەو زانایانەی کەزانست وپزیشکی بەرەو پێش بردووە، بەوەی میکرۆبی دۆزیەوە کە دەبێتە مایەی نەخۆشی. ئەم زانایە زۆر دژی بیردۆزی پەرەسەندن بوو، باستۆر بڕوایەکی پتەوی بە خوا هەبوو، دەیوت کە زانست وئیمان بەیەکەوە دەگونجێن و دژایەتی نیە لە نێوانیاندا. لە وتەیەکی تریشدا دەڵێت (زانستی کەم لەخوات دووردەخاتەوە و زانستی زۆریش خوات پێدەناسێنێت و دەتبات بەرەو لای خوا).

١٤- كلفن لەسالّی (١٨٢٤) لەدایك بووە و لە سالّی (١٩٠٧) کۆچی کردووە، ناوبراو زانایەکی گەورەی بواری فیزیایەو بڕوای پتەوی هەبووە بە خواو، ڕێگایەکی سەرکەوتووی دۆزیەوە بۆ توانەوەی هایدرۆجین و هیلیۆم و (پلەی گەرمی پەتی) دۆزیەوە کە پلەی گەرمی (کالفن)ە. ناوبراو دەڵێت (مەترسن لەبیرکردنەوەی ئازاد، ئەگەر بە بیرکردنەوەیەکی باش بیربکەیتەوە، تۆ بەو بیرکردنەوەیەت بڕوات زیاد دەکەی بە خوا، زانستی یەقینیش جەخت دەکاتە سەر بوونی هێزو توانای بەدیهێنەر).

١٥- پومسن لە سالّی (١٨٥٦) لە دایك بووە و لەسالّی (١٩٤٠) کۆچی کردووە، ناوبراو لەسالّی (١٨٩٧)دا ئەلەکترۆنی دۆزیەوە ومامۆستای فیزیا بوو لە زانکۆی کامبردج و کە سێکی خواناس بووە و دەڵێت: لە ڕێی ووردبوونەوە لە ڕاستیەکان و ئەنجامە زانستیەکان دەگەیتە تێگەیشتن لە بوونی خوا).

١٦- ئەنیشتاین لەسالّی (١٨٧٩) لەدایك بووە و لەسالّی (١٩٥٥) کۆچی کردووە، ناوبراو یەکێکە لەزانا گەورەکانی سەدەی بیستەم و ئیمانی پتەوی بەخوا هەبووەو دەڵێت: (من ناتوانم تەسەوری ئەوە بکەم زانایەك زانابێت بەڕاستی بڕوای پتەوی نەبێت بە خوا، زانست بەبێ دین وەکو شەل وایە).

ئەنیشتاین قەناعەتی تەواوی هەبوو کە بوونەوەر بەم نەخشەسازییە جوانەیەوە بە ڕێکەوت پەیدانەبووەو لەلایەن خوایەکی بەحیکمەتی بالادەستەوە بەدیهێنراوە، هەروەها دەڵێت: (ڕێگەی زانست ئەتگەینێتە هەستێکی ئاینی تایبەت).

١٧- گورگیس لیمانیز لەسالّی (١٨٩٤) لەدایك بووە و لە سالّی (١٩٦٦) کۆچی کردووە، ناوبراو خاوەنی بیردۆزی تەقینەوە گەورەکەیە ولەبارەی دروستبوونی گەردوونەوە دەیوت: بوونەوەر سەرەتایەکی تایبەتی بووە و کۆتاییەکی تایبەتیشی دەبێت و، تێگەیشتن لەم ڕاستیەش ڕۆڵێکی گەورەی دەبێت بۆ یارمەتی دانی خەڵکی تا ئیمان بێنن بە خوا، زانست و دین دەتگەیەننە هەمان ڕاستی.

١٨- ورنهر فون براون لەسالّی (١٩١٢) لەدایك بووە و لەسالّی (١٩٧٧) کۆچی کردووە، یەکێکە لە زانا گەورەکانی جیهان و سەرۆکی ئەندازیارانی ڕۆکێت بوو لە ئەڵمانیا توانی پەرە بدات بە ڕۆکێتی (ڤی دوو) لە کاتی شەڕی دووەمی جیهانی دا، دکتۆر براون بەڕێوەبەری پێشووی وەکالەتی ناسا بووە و پیاوێکی ديندار بوو، دەیوت: (من بەلامەوە گرانەو

تێناگەم چۆن زانایەك دان نانێ بەوەدا کە هێزێکی باڵادەست هەیە لە دوای دروست بوونی بوونەوەرەوە).

لەساڵی (١٩٧٤) لە وتارێکدا دەڵێت: هیچ کەسێك ناتوانێت کە ئاگای لەیاساکان و نیزامی بوونەوەر بێت ئەوە نەسەلمێنێ کە نەخشەسازی و مەبەست هەیە لە پشت بەدیهێنانی‌ئەم بوونەوەرەوە .

١٩- زانای گەورە (فرانسیس کولنز) سەرۆکی پەیمانگای (الوراثة) لەویلایەتی مریلاند دەڵێ: بوونی خوا هەقیقەتێکی زانستی‌یە و تەنها واقیعێکی ویجدانی نیە و پەڕاوێکی نووسی لەم بارەیەوە بەناوی (لغة الله)..

لەم پەڕاوەدا جەخت دەکاتە سەر ئەوەی کە خوایەکی باڵا دەست هەیە و، پزیشکەکان ڕووبەڕووی زۆر حاڵات دەبنەوە کە هیوایان نامێنێ بە ژیانی نەخۆشێك، بە زانستی پزیشکی دەبێت بمرێت، کەچی ئەو نەخۆشە دەژی وچاك دەبێتەوە. هەروەهادەڵێت (هەندێ کەس دڵنیایە کە خوا خۆشی دەوێت و هەر خواشە کە ڕزگاری کردوە لە بەڵاو موسیبەت و هەروەها شیفای بۆ ناردووە)..

بەڕاستی هەڵەیەکی گەورەیە کە وابزانرێت ئەو بڕوایە بە خوا پەیوەندی بە زانستەوە نیە، چونکە زانست و دین جیاوازی نیە لە نێوانیاندا و لێك جیاناکرێنەوە، بەڕاستی خوای گەورە دەسەڵاتدارە بەسەر هەموو شتێکدا و ئەو توانای هەیە بەسەر چاکردنەوەو ناردنی دەرماندا، بۆیە زانایان ناچار دەبن کەبڵێن ئەو حاڵەتی چاکبونەوەیە موعجیزەیە، کەئەمەش مانای وایە خوای گەورە بە میهرەبانی خۆی شیفای بۆ ئەو کەسە ناردووەو، بەڕاستی خوا بیەوێ (ممکن)دەکات بە (مستحیل) و(مستحیل)یش دەکات بە (ممکن)...[1] ئەوانەی کە باسمان کرد بەڵگەن لەسەر ئەوەی کە بەڕاستی قورئان پێشبینی‌یەکی گەورەی کردووەو ڕاستیەکی مەزنی ئاشکرا کرووە، کاتێك دەفەرموێت:﴿إِنَّمَا يَخْشَى ٱللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ ٱلْعُلَمَٰٓؤُا۟﴾ فاطر: ٢٨

١-(ڕۆژنامەی الشرق الأوسط)ی لەندەنی بڵاوی کردۆتەوە.. (WWW.٢٠AT.COM)

پێنجەم: فاحیشەو نەخۆشی تاعون:

تاعون گەلێك ناوی لێنراوە، کە هەموویان ترسێنەرن، وەك مردنی ڕەش، تاعونی ڕەش، ئەم مەسەلەیە چ ئیعجازێکی فەرموودەی تیایە؟

لە ئەنجامی بڵاوبوونەوەی بەدڕەوشتی لەزۆر شوێنی دونیادا، لە ساڵی (١٣٤٧) زاینی، واتا (٦٦٠) ساڵێك لەمەو بەر نەخۆشەی تاعون بڵاو بووە و، لە خوارووی ئاسیاو چین و نزیکەی (٥٧) ملیۆن کەسی‌کوشت ونتجاگەیشتەئەوروپاو دوو لەسەرسێی دانیشتوانی ئەوروپاشی قڕکرد،لەوەوە ناویان نا ڕەشە مردن، کە ئەمەش زۆرترین ڕێژەی مردنە لە مێژوودا.

زانایانی ڕۆژئاوا خۆیان دەڵێن (نەخۆشی تاعون کە زیاتر لە (٢٠) ملیۆن کەسی کوشت لە چەند هەفتەیەکدا لە ئەوروپا، سزای خوا بوو بۆیان لە ئەنجامی بڵاو بوونەوەی فەساد و بەدڕەوشتی).

زانایانی سەردەم جەخت دەکەنە سەر ئەوەی کە ئەم نەخۆشیە لە پڕ دەردەکەوێ و لەپڕیش دیار نامێنێ، ئەوەتا تا سەدەی نۆزدە تاعون بەردەوام لێرەو لەوێ دەردەکەوت و بە ملیۆنەهای لەناو دەبرد دواتر ئەو دیار نەماو نەخۆشی تر دەرکەوت کە نەبوون وەك ئایدز ئەمەش کت ومت ئەو فەرموودەیەی پێغەمبەرە ﷺ کە دەفەرموێت: (لم تظهر الفاحشة فى قوم قط حتى يعلنوا بها الا فشا فيهم الطاعون والاوجاع التي لم تكن مضت فى اسلافهم الذين مضوا)[1]، واتە فەساد و فاحیشەو بەدڕەوشتی لەلای هەر گەلێك بە ئاشکرا سەر هەڵبدات و بڵاوببێتەوە نەخۆشی تاعون و نەخۆشی تر کە لەوەو پێش لە باوباپیرانیاندا نەبووە سەرهەڵدەدات.

پێغەمبەر ﷺ ئەگەر خوای گەورە سروشی بۆ نەناردبێ چۆن دەتوانێت ئاوا بەوردی قسەی زاناکانی ئەم سەردەمە بکات، لەکاتێکدا زانایانی سەردەم لە ئەنجامی لێکۆڵینەوەو دیراسەی زۆرەوە و لە ئەنجامی ڕوودان و سەرهەڵدانی نەخۆشی یەکانەوە ئەو دیاردەیەیان باسکردووە. بەڕاستی ئەم فەرموودەیە بە تەنها بەسە کە بەڵگە بێت لەسەر پێغەمبەرێتی پێغەمبەر ﷺ، ئەو پێغەمبەرەی کە خوا خۆی شایەتی بۆ ئەدات و هەر ئەوەشی بەسەو ئەمانەی تر هەر بۆ دڵنیایی و بیانوو بڕینی خەڵکە، تا ببێ بە حوجە بەسەریانەوە ﴿هُوَ ٱلَّذِىٓ أَرۡسَلَ رَسُولَهُۥ

---

[1] - ابن ماجه.

بِٱلْهُدَىٰ وَدِينِ ٱلْحَقِّ لِيُظْهِرَهُۥ عَلَى ٱلدِّينِ كُلِّهِۦ ۚ وَكَفَىٰ بِٱللَّهِ شَهِيدًا ﴿٢٨﴾ مُّحَمَّدٌ رَّسُولُ ٱللَّهِ ﴾الفتح: ٢٨ - ٢٩ ﴿ مَّا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَآ أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَٰكِن رَّسُولَ ٱللَّهِ وَخَاتَمَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ ﴾ الأحزاب: ٤٠ .[1]

شەشەم: هاوسەرگیری :

قورئانی پیرۆز لەبارەی هاوسەرگیرییەوە دەفەرمویت: ﴿ وَمِنْ ءَايَٰتِهِۦٓ أَنْ خَلَقَ لَكُم مِّنْ أَنفُسِكُمْ أَزْوَٰجًا لِّتَسْكُنُوٓا۟ إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُم مَّوَدَّةً وَرَحْمَةً ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَءَايَٰتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴾الروم: ٢١ ، واتە: یەکێك لەنیشانەو بەڵگەکانی تری پەروەردگار ئەوەیە کە هەر لەخۆتان هاوسەری بۆ دروست کردون بۆ ئەوەی ئارام بگرن لەلایدا ولەنێوانتاندا خۆشەویستی و سۆز و میهرەبانی فەراهەم هێناوە، بە ڕاستی ئا لەو دیاردانەدا نیشانەو بەڵگە هەیە بۆ کەسانێك بیردەکەنەوە. پێغەمبەریش ﷺ دەفەرمویت (من أحب فطرتي فليستن بسنتي، و ان من سنتي النكاح)[2] . واتە :کێ حەزی بە فیترەتی منە کە ئەویش ئیسلامەتی و فیترەتی پاکە، با لە سەر ڕەویەو سوننەتی من بڕوات، کە بەڕاستی هاوسەرگیری لە سوننەتی منە. هاوسەرگیری کە بەهۆی مارەکردنەوە ئەبێتە شەرعی، قورئان بە پەیمان و بەڵێنێکی گەورە و گرنگ ناوی دەبات ﴿وَأَخَذْنَ مِنكُم مِّيثَٰقًا غَلِيظًا ﴾ النساء: ٢١

زانایانی بواری کۆمەڵایەتی پاش دیراسە و لێکۆڵینەوە و ئاماری زۆری چەند ساڵە دان ئەنێن بەو ڕاستیەی کە قورئان پێش هەزارو چوار سەد ساڵ باسی کردووە، تەنانەت بیریاری کۆمەڵایەتی فەرەنسی (دورکایم) دەڵێت: (ئەو مرۆڤانەی کە بەتەنها دەژین و پەیوەندی کۆمەڵایەتیان کەمە زیاتر دووچاری خۆکوشتن دەبن، ئەوانەی کە هاوسەریان نیە سێ ئەوەندەی ئەوانەی کە هاوسەرو منداڵیان هەیە زیاتر خۆیان دەکوژن، چونکە هاوسەرگیری زیاتر هەست بە بەرپرسیارێتی وبەرگەگرتن دروست دەکات لەلای مرۆڤ).[3]

١- موسوعة الإعجاز العلمي في القرآن والسنة. (ڕۆژنامەی الشرق الأوسط)ی لەندەنی بڵاوی کردۆتەوە.. (WWW.٢٠AT.COM)

٢- صحيح جامع الصغير.

٣-(گۆڤاری المجتمع ١٤٢٧/١١/٢٩)..

هەروەها لە دیراسەیەکدا لە زانکۆی (هارفارد) و (میریلاند) لە ئەمەریکا کە لەسەر (٥٠٠) کەس کرا، دەرکەوت ئەوانەی کە دەچنە (قەفەسی ئالتونی و کەژاوەی هاوسەر گیری)یەوە ناچنە (قەفەسی ئیتهام) و مەحکەمەوە .

بەڕاستی هاوسەرگیری فیترەتە، مایەی هاوسەنگی و شیرازە نەپچڕانی کۆمەڵە، چەند بەرز و بەڕێز و پڕ حیکمەتە ئەم ئیسلامە کە ئاوا بە چاوی ڕێزەوە سەیری خێزان وهاوسەرگیری دەکات، تەنانەت یاری کردن لەگەڵ ماڵ ومناڵدا و پاروویەك کەدەیکەی بە دەمی هاوسەرەکەتەوە بە عیبادەت حیسابە .

ئەگەر ئەمە لەخواوە نەبێت چۆن ئاوا کۆمەڵگە ڕادەگرێت، لە کاتێکدا کە عەقڵی مرۆڤ و سەتاسەری ئەورووپاو زۆر جێی تر لە ئەنجامی گوێ نەدان بە خێزان و هاوسەرگیری بە جۆرێك گیریان خواردووە مەگەر تەنها بە گەڕانەوە بۆ فیترەت و ئیسلام ڕزگاریان ببێت..

حەوتەم: خۆتان مەکوژن:

ئامارەکان دەڵێن کەلە ساڵێکدا نزیکەی (٨٧٣) هەزار کەس خۆی دەکوژێت، واتە هەر (٤٠) کەس و یەکێك بەخۆکوشتن ئەم دنیایە بەجێ دەهێڵێ..

لە ئەمریکادا ئەم دیاردەیە بەم جۆرە بوو لە ساڵی (٢٠٠٢) دا:

ژمارەی ئەوانەی کە خۆیان کوشتووە لەو ساڵەدا (٣١) هەزار کەس بوون کە (٢٥) هەزار یان پیاوو (٦) هەزاریان ئافرەت بووە. زیاتر لە (٥) هەزاریان کەسانی تەمەن (٦٥) ساڵ و بەرەو ژوور بوون .

نزیکەی (٤) هەزار کەسیان لاوی تەمەن (١٦-٢٤) ساڵ بوو .

بەپێی ئەو ئامارە هەر چارەکە سەعاتێك و کەسێك خۆی کوشتووە، جا ئەگەر بزانین کە (١٠٠) هەزار کەس بە ڕووداوو کارەساتیجیاجیا لەناو دەچن لە ئەمریکادا ئەوا ڕێژەی ئەوانەی خۆیان دەکوژن زۆرە لەچاو ئەوانەدا کەبەو جۆرەی تردەمرن.

ئینجا لەگەڵ ئەو هەموو پێشکەوتن و داوو دەرمانەی هاتۆتە کایەوە بۆ چارەسەر کەچی لەم پەنجا ساڵەی ڕابردوودا ڕێژەی خۆکوشتن ٦٠٪ زیادی کردووە .

زانایانی ئەم بوراە دەڵێن:

ئەوانەی خۆیان دەکوژن خەمۆکی زاڵ دەبێت بەسەریانا و تەواو بێ هیوا دەبن لە هەموو شتێك، بە پێی ئامارەکانی نەتەوە یەکگرتووەکان ژمارەی خەمۆك ودەروون نەخۆشەکان دەگاتە (٤٥٠) ملیۆن کەس لە جیهاندا.

ئەوانەی کە خوویان گرتووە بە مەی و ماددە بێهۆشکەرەکانەوە زیاتر بەرەو خۆکوشتن دەچن، هەروەها نەزانین و بێئاگایی لە گوناهو تاوانی خۆکوشتن هۆکارێکی ترە کە کەسێك ڕوودەکاتە ئەو مەسەلەیە .

لە کیس چوون و زیانی گەورە کاردانەوەی خۆکوشتنی لای هەندێك لێدەکەوێتەوە.

هۆکاری نەفسی وەك کەنارگیری و شەڕەنگێزی لای هەندێك دەبنە هۆی چوون بەرەو خۆکوشتن .

جا زانایان پاش دیراسەکردنی باری هەزاران کەس کە خۆیان کوشتووە یان ویستویانە خۆیان بکوژن گەیشتوونەتە ئەوەی کە بیروباوەڕی ئاینی و هەستکردن بە حەرامی ئەو کردەوەیە و هیوا پێدان و جۆرێك لەترساندن وچاکردنی باری دەروونی و نەهێشتنی کەنارگیری هۆکاری باشن بۆ کەمکردنەوەی ئەو دیاردەیە کە ئەمەش چارەسەری ئیسلامە لەچواردە سەدە لەمەو بەرەوە ئەوەتا قورئان دەفەرموێت:

*﴿ وَلَا تَقْتُلُوٓا۟ أَنفُسَكُمْ ﴾ النساء: ٢٩: خۆتان مەکوژن بەمە کردەوەکە حەرام دەکات .

*﴿ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا ﴾ جۆرێك هیوای پێدەبەخشێ کە خوا میهرەبانە بەرامبەر مرۆڤ.. .

*﴿ وَمَن يَفْعَلْ ذَٰلِكَ عُدْوَٰنًا وَظُلْمًا فَسَوْفَ نُصْلِيهِ نَارًا ۚ وَكَانَ ذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ يَسِيرًا ﴾ النساء: ٣. بەمەش ئەیترسێنێ، هەر کەس وا بکات دەیخەینە دۆزەخەوە ئەمەش بۆ خوا ئاسانە.

* قورئان ڕێ نادات بە کەنارگیری و هەمیشە هانی چوونە ناو کۆمەڵ و هاوکاری خەڵکی دەدات، ئەمە بێجگە لەوەی کە بڕوا بوون بە قەزاو قەدەر مەسەلەیەکی گرنگە لە ئیسلامدا و وا دەکات کە مرۆڤ هاوسەنگی خۆی لە دەست نەدات و بتوانێت خۆگر بێت، نە لە خۆشیدا لەتایم دەرچێت و نە لە ناخۆشیدا وره بەربدات، هەروەك قورئان بە ئاشکرا

دەفەرموێت: ﴿ مَآ أَصَابَ مِن مُّصِيبَةٍ فِي ٱلْأَرْضِ وَلَا فِيٓ أَنفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَٰبٍ مِّن قَبْلِ أَن نَّبْرَأَهَآۚ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ يَسِيرٌ ۝ لِّكَيْلَا تَأْسَوْاْ عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُواْ بِمَآ ءَاتَىٰكُمْۗ وَٱللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴾ الحديد: ٢٢ - ٢٣، (واتە: هیچ بەڵاو ڕووداوێك لە زەویدا بۆتان پێش نەهاتووە کە لە لەوح المحفوظ دا تۆمارمان نەکردبێت، پێش ئەوەی ڕووداوەکە پێش بێت، ئەو کارەش بۆ خوا زۆر ئاسانە، ئەمەش بۆ ئەوەی خەفەت نەخۆن بۆئەوەی لەکیستان چووە و بەوەش دڵخۆش و غەڕڕا نەبن کە پێمان بەخشیون، چونکە خوا کەسانی خۆبەگەورە زان و غەڕڕاو فەخرکەری خۆشناوێت.. ئەمەش بەڕاستی بەڵگەیە کە ئەم قورئانە بەزانستی خوا دابەزیوە :

﴿ قُلْ أَنزَلَهُ ٱلَّذِي يَعْلَمُ ٱلسِّرَّ فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِۚ إِنَّهُۥ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴾الفرقان:٦. ئەم گەورەییەی ئیسلامە وای لە ئەمیر چارلزی بەریتانی کرد کە بڵێت (زۆر لەو شتانەی کە ئێستا ئەورووپای تازە شانازی پێوەدەکات لە ڕێی ئەندەنوسیاوە (لەشارستانیەتی ئیسلامەوە) پێمان گەیشتووە، بۆیە ئیسلام بەشێکە لە ڕابردوومان و بەشێکە لە ئێستامان)..

لەبەرئەمانەشە کەهاتن بەرەو ئیسلام بەردەوامە، ئیسلام مایەی دڵئارامی و ئاسوودەیی و بەختیاری یە، کەسانی خاوەن شەهادەو پلەوپایەی بەرزلە هەموو چین وتوێژەکانەوە دێن بەرەو ئیسلام.. دەنگو باسەکان دەڵێن:

وەزیری گەیاندی یابانی (جوشیروکومیاما) موسڵمان بوو ناوی خۆی کرد بە (محمد کومیاما) .

دکتۆرە (ئیفادی میرو فتش) مامۆستای زانکۆی سۆربۆن موسڵمان بوو، دەڵێت: (بەڕاستی ئەوروپا پاش چواردە سەدە خەریکە ئیسلام ئەدۆزێتەوە و تێی دەگات)..

سەرۆکی ئەڵمانی (ڕومان هوت سوج) وتی: زۆر گرنگە کە بەچاکی لە ئیسلام تێ بگەین[1]

١-(وتاری: وسيبقى الإسلام هو الدين الأوفى /أ.د/ كارم السيد غنيم) هەمان سەرچاوەی پێشوو.

میهرەجانێکی گەورە لە بەریتانیا :

بەئامادەبوونی نزیکەی ٥٠ هەزار کەس لە موسڵمانانی بەریتانیا لە ڕۆژانی (٢٥-٢٦/١١/ ٢٠٠٦) لە بەریتانیا (میهرەجانی ئاشتی و یەکێتی) لە بینای ئەکسڵ ی بەناوبانگ لە ڕۆژ هەڵاتی لەندەن دا گیرا..

(کەناڵی الإسلام) کەتاکە کەناڵی ئیسلامییەو بەبێ پارە لە لەندەنەوە پەخش ئەکرێت بۆ ئەورووپاو سەرووی ئەفریقیاو هەندێ شوێنی تر بە زمانی ئینگلیزی، هەندێك لە کارمەندەکانی هەستان بە بەڕێوەبردنی ئاهەنگەکەو بابەتی ئیمانی و تەرفیهی خۆشیان پێشکەش بە ئامادەبووان کرد، کە دیارە هەموو تینوون بۆ ئەو جۆرە ئاهەنگانە.. .

یەکێك لە هۆکارەکانی سەرکەوتنی میهرەجانەکە، هاوکاری حەوت دەزگای خێرخوازی بوو لە بەریتانیا بەتایبەت (مەجلیسی موسڵمانانی بەریتانیا)، لەو میهرەجانەدا دە کەسی بەریتانی موسڵمانبوونی خۆیان ڕاگەیاند و بە(الله أکبر) ی ئامادەبووان پێشوازیان لێ کراو دەست خۆشیان لێ کرا .

بانگ بێژێکی حەرەمی مەککەش ئامادە بووبوو، بانگێکی خۆشی بۆ ئامادەبووان داو دواتر منداڵێکی دە ساڵ موسڵمان بوونی خۆی ڕاگەیاند کە منداڵێکی موسڵمانی لە خۆی بچوکتر لە شاری (مانشستر) قەناعەتی پێکردبوو موسڵمان ببێت ئەو منداڵە شایەتمانی هێنا بەزمانی عەرەبی و ئینگلیزی و لە دوای بانگ بێژەکەی حەرەمی مەکەوە شایەتمانی وتەوە .

لەمیهرەجانەکەدا یوسف ئەستێسیئەمریکی کەکاتی خۆی قەشە بوو، موسڵمان بووبوو، وتارێکی داو، حەماسەتی ئامادە بووانی زۆر بەرز کردەوە بەوەی کە باسی چیرۆکی موسڵمانبوونی خۆی کرد.. .

یوسف ئیسلامی بەریتانی لەسەر شانۆ گۆرانیەکی خۆشی پێشکەش بە ئامادە بوان کردو،ئەم چالاکیانەش ڕاستەوخۆ پەخش دەکرا.. .

ئنجا ژنەڕۆژنامەنوس (ئیفون ڕیدلی) کەبۆ کاری ڕۆژنامەنوسی چووبوە ئەفغانستان و لەلایەن تالیبانەوە دەستگیر کرابوو، دوایی کە ئازادیان کرد (ئیفۆن) دیراسەی ئیسلامی کردو موسڵمان بوو، لەوتارێکدا باسی(سید قطب)ی کرد و باسی کتێبی (معالم في الطريق)ی کردو ئەوەی دایە دواوە کە (سید قطب) هانی ئیرهابی دابێ.. (لەوتارەکەی ناوبراودا پەخشەکە وەستێنرا دیارە لەبەر زۆری کاریگەری لەسەر خەڵکی بەریتانیا و جیهان بەگشتی)..

هەروەها (صهيب ويب)ی ئەمریکی بە جل وبەرگی زانایانی ئەزهەرەوە کە ئەمیش ئەمریکیەو موسڵمان بووەو لە ئەزهەر دەخوێنێت، لەسەر شانۆکە وتی: (هەندێك موسڵمان لێرە دەڵێن دەگەڕێینەوە وڵاتی خۆمان، موسڵمانینە ئێرەش وڵاتی خۆتانە)..

هەندێك کاربەدەستی غەیرە موسڵمان لە ئەندامانی پەرلەمان و لۆردات و، لەوەزارەتی خەزانەی بەریتانی قسەیان کرد، کەهەوڵ و کۆششی موسڵمانانی بەریتانیایان نرخاند لە بواری کاری فریاگوزاری و ئابوریدا، هەروەها زۆر هانی بانقی ئیسلامی بەریتانیدرا لەسەر کارەکانی و وا پێشبینی کرا کە بەم زوانە لەندەن ببێتە پایتەختی جیهانی مامەڵەکردنی بانقی بە پێی شەریعەتی ئیسلامی.. .

شایەنی باسە لەمیهرەجانەکەدا، پێشانگای بەرگی باڵاپۆشی و کتێب و شریت و سیدی پێشکەش کراو شوێنی تایبەت بۆ خواردن و نوێژکردن ئامادە کرابوو.. کە بەڕاستی ئەمەش مژدەیە بە دوارۆژێکی ڕوون و گەشی ئیسلام لە بەریتانیا و سەرتاسەری ئەوروپادا..[١]

دواوتە:

ئامارەکان لەسەرتاسەری دنیا دا جەخت دەکەنە سەر ئەوەی کە ئاینی ئیسلام زۆر بە خێرایی و زیاتر لە هەموو ئاینەکانی تر بە چوار قوڕنەی دنیادا بڵاودەبێتەوە، کە ئەمەش بەدی دەکرێت لە:

١- زیادبوونی ژمارەی مزگەوت لە ڕۆژئاوا: لەناو دڵی ئەوروپادا مزگەوتەکان پێشبڕکێ دەکەن لەگەڵ کەنیسەکاندا، لە پاریس و لەندەن و مەدرید و ڕۆماو نیویۆرك، ڕۆژی پێنج جار بانگی خوا لەبڵند گۆکانیانەوە ئەدرێت بە گوێی خەڵکدا. تەنها لە ئەمریکادا دوو هەزار مزگەوت و لە نیویۆرکیش سەد مزگەوت هەیە.. .

لە بەریتانیا هەزار مزگەوت و لە فەرەنساش (١٥٥٤) مزگەوت هەیە، ڕۆژنامەی (بیلد) ی ئەڵمانی دەڵێت: لە ساڵی (٢٠٠٤) ەوە ژمارەی مزگەوتەکان لە ئەڵمانیا لە (١٤١) مزگەوتەوە بوو بە (١٥٩) مزگەوت و هەروەها (١٢٨) مزگەوتیش لە قۆناغی دروستکردندان.. شایەنی باسە کە زۆر لەم مزگەوتانە پێشتر کەنیسە بوون و لەلایەن

١- (گۆڤاری المجتمع ژ: ١٧٣٠)..

موسڵمانانەوە کڕدراون و کراون بە مزگەوت، چونکە هەروەك دیراسەیەکی (بنك دربیسون) دەڵێت: ژمارەی کەنیسەکان ڕوو لەکەم بوونەوەن و لە (٣٥٠) کەنیسە لە (ئەبرشیە ئەیسن) (٦٩) دانەیان داخراون و کەس ڕوویان تێ ناکات و ئێستا بۆ شتی تر ئەو بینایانە بە کار دەهێنرێت.

٢- ڕۆژنامەو گۆڤارە گەورەکانی ڕۆژئاوا بەردەوام ئاگاداری دەدەن کە ئیسلام بە خێرایی بڵاودەبێتەوە فریایی خۆتان بکەون.. گۆڤاری تایم ی ئەمریکی دەڵێت (سەرلەنوێ خۆری ئیسلام هەڵدێتەوە، بەڵام ئەم جارە هەموو ڕاستیەکانی جوگرافیا هەڵدەگێڕێتەوە، ئیسلام وەکو عادەتی ئەمڕۆ لە ڕۆژهەڵاتەوە هەڵنایەت ئەمجارە لە ڕۆژ ئاواوە هەڵدێت).... هەروەها ڕۆژنامەی صندای تلگرافی بەریتانی لە کۆتای سەدەی بیست دا دەڵێت: (بڵاوبونەوەی ئیسلام لە کۆتایی سەدەی بیست و سەرەتای سەدەی بیست و یەکدا، هۆکارەکەی دەگەڕێتەوە بۆ ئەوەی کە دانیشتوانی جیهان لە غەیری موسڵمانان، دەستیان کردوە بە دیراسەی ئیسلام و چاویان لەسەر ئیسلامەو، گەیشتونەتە ئەو بڕوایەی کە ئیسلام تەنها ئاینە کەشایەنی شوێنکەوتن بێت و، تەنها ئاینە کە بتوانێ کێشەکانی بەشەریەت چارەسەر بکات)...

٣- پاش کارەساتی سێپتەمبەری ئەمریکا، قورئان و پەڕاوە ئیسلامیەکان بە ژمارەی زۆر دەفرۆشرێن بەگشت زمانەکانی جیهان، لەیەك ساڵدا لە ئەڵمانیا بە هەزاران نوسخە قورئانی وەرگێڕدراو لە کتێبخانەکاندا فرۆشران..

٤- موسڵمانبونی زۆری خەڵکی و هاتنی بەردەوام بەرەو ئیسلام بەڵگەیەکی گەورەیە لەسەر بڵاوبونەوەی ئیسلام لەناو هەموو چین و توێژو لەناو هەموو گەلانی جیهاندا.. دوای (١١)ی سێپتەمبەر نزیکەی (٢٤) هەزار کەس لە ماوەیەکی کەمدا لە ئەمریکا موسڵمان بون.. . ڕۆژانەش بەدەیان فەڕەنسی موسڵمان دەبن لەگەڵ ئەوەشدا کە حکومەتی فەڕەنسی دژایەتی خۆداپۆشین و باڵاپۆشی دەکات.. .

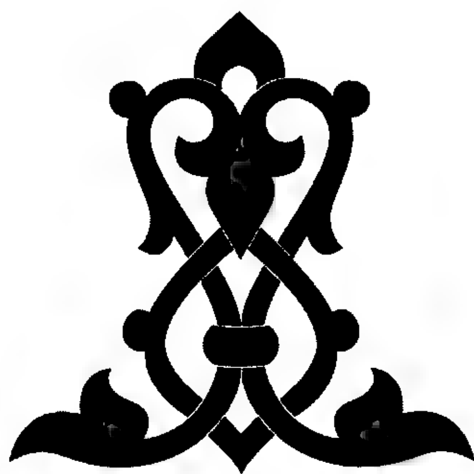
بڵاوبونەوەی ئیسلام بە خێرایی لەسەرتاسەری ئەورووپادا، وای کرد کەقەشەیخانەنشین (رولاند فیسلبیرج) ڕۆژی چوارشەممە (٢٠٠٦/١١/١)، لە گۆڕەپانی کەنیسەیەکی شاری (ایرفورت) لەناوەڕاستی ئەڵمانیا نەوتی بکات بە خۆیدا و خۆی بسوتێنێت، هاوسەری ناوبراو دەڵێت (مێردەکەم لەنامەیەکدا کە لەپاش خۆی بەجێیهێشتووە دەڵێت: لەداخی بڵاوبونەوەی

ئیسلام خۆم سوتاندووه تا بەم ڕووداوه سەرنجی گاورەكان و ئەوروپا ڕابكێشم بەرەو مەترسی بڵاوبوونەوەی ئیسلام لەسەرتاسەری جیهاندا)..

شایانی باسە چوار ساڵە قەشەی ناوبراو داوا لە كەنیسەی لۆسەری دەكات كە هەڵوێستێكی جدی بنوێنێ بەرامبەر مەترسی بڵاوبوونەوەی ئیسلام.. .[1]

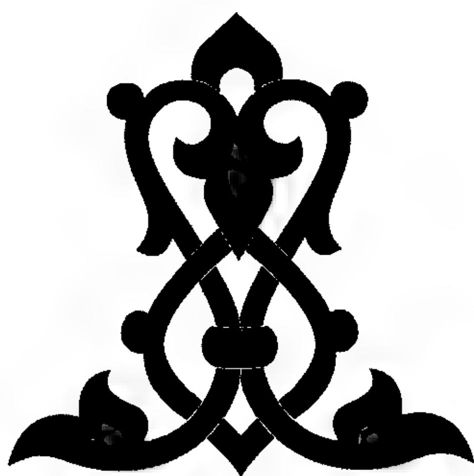
---

(١) المجتمع ژ ١٧٢٦/ سایتی: الدعوة

بەرەو ئیسلام ٦

هیممەت بەرزی

پێشەکی:

لەکاتێکدا کە هەموو موسڵمانێك پێویستە هیممەت بەرزو چالاك بێ و، ئەگەر تاقە ئایەتێکیش بزانیت بیگەیەنێ.

لەکاتێکدا کەدوژمنان هەرچی توانای ماددی و مەعنەویانە خستویانەتەکارو بانگخوازان و موسڵمانانیش پێویستە بە هەرچی دەتوانن ڕووبەڕوویان ببنەوە و خەو خەیاڵیان بدەن بە با......

کەچی وەك سرووشتی مرۆڤ کە زوو شتی لەیاد دەچێت وبریق وباقی دنیا سەرقاڵی دەکات، بانگخوازان سارد دەبنەوە و دەمیان دەچێتە کلیلەو دەست لە ئەژنۆ دادەنیشن و هیچیان پێنیە بیلێن و حاڵیان هەروەك ئەو شاعیرەیە کەباس لەخۆی دەکات و لەژێر ناو نیشانی ڕۆژێکی مردوودا دەڵێت:

من ئەمڕۆ هیچم لانیە بینووسم ....هیچ
هیچم پێنیە بیڵێم و هیچیش نیە بیکەم ...هیچ
ئەمڕۆ من و بۆریە ئاوێکی شکاو لەیەك ئەچین
ئەو دوای ئەوەی چی تیا بوو لە بەری ڕۆیشت و
منیش دوای ئەوەی هەرچیم هەبوو وتم!
وەك درەختێکی گێژو وێژی تەمەڵ
بەرامبەر خامۆشی گۆڕستانێ ڕاوەستاوم!
یان وەك هەورێکی بێکار
کەبەچوار مشقی لەئاسماندا دانیشتبێ و
تاقەتی نەبێ بباریێ!
چون سەعاتێکی نوستوو بەکۆڵی دیوارێکەوە
کەهەرخەریکی باوێشکدان بێ
یان چون بەلەمێکی شکاو لەبەندەرێکی پشت گوێ خراودا
ئەمڕۆ من چۆڵ و هۆڵم ..چۆڵ و هۆڵ
وەکو کەلاوەی یادەوەریەکی کۆن

لەزەینی پیرەمێردێکدا

بەوێنەی گیتارێکی بێ ژێ

بەوێنەی شیعرێکی بێ خوێنەر

یان وەکو هێلانەیەکی بێ گمە

من ئە مرۆ حەز بەبینینی کەس ناکەم

نەبینینی.خۆم لە ئاوێنەدا و نەبینینی هاورێکانم و نە کتێب...[1]

دیارە ئەم نەخۆشی‌یە کۆنە، ئەوەتا عیسا سەلامی خوای لێبێت پێش هەزاران ساڵ بەقوتابیەکانی دەفەرموێت: ئەی خوێی زەوی خراپ مەبن، ئەگەر ئێوە خراپ بن کێ شتەکانی تر بپارێزێ لەخراپ بوون..

خوای گەورەش بەم ئوممەتەی خاتەم دەفەرموێت: ﴿ هَٰٓأَنتُمْ هَٰٓؤُلَآءِ تُدْعَوْنَ لِتُنفِقُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ فَمِنكُم مَّن يَبْخَلُ ۖ وَمَن يَبْخَلْ فَإِنَّمَا يَبْخَلُ عَن نَّفْسِهِۦ ۚ وَٱللَّهُ ٱلْغَنِىُّ وَأَنتُمُ ٱلْفُقَرَآءُ ۚ وَإِن تَتَوَلَّوْا۟ يَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُونُوٓا۟ أَمْثَٰلَكُم ﴾ محمد: ٣٨ . ئێوە لامەدەن، سەرکەشی‌مەکەن، ئەگینا کەسانێکی تر دەهێنمە گۆڕێ و وەك ئێوەش نابن.

یان دەفەرموێ: ﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ مَن يَرْتَدَّ مِنكُمْ عَن دِينِهِۦ فَسَوْفَ يَأْتِى ٱللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُۥٓ أَذِلَّةٍ عَلَى ٱلْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى ٱلْكَٰفِرِينَ يُجَٰهِدُونَ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَآئِمٍ ۚ ذَٰلِكَ فَضْلُ ٱللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَآءُ ۚ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ ﴾ المائدة: ٥٤

واتە: ئەی ئەوانەی باوەڕتان هێناوە هەرکەس لەئێوە لە ئاین و بەرنامەکەی وەرگەڕێت و پاشگەزبێتەوە، ئەوە هەر خۆی زەرەردەکات و خوا لەئاییندەدا کەسانێك دەهێنێتە کایەوە کەخۆشی دەوێن و ئەوانیش خوایان خۆش دەوێت، ملکەچ و فەرمانبەردارو بەسۆزن بۆ بڕواداران و سەربڵندو بە عیزەتن بەسەر بێ باوەڕاندا، جیهاد دەکەن لەڕێی خواداو لە لۆمەی لۆمەکاران ناترسن، کە ئەمەش فەزڵی خوایە و دەیبەخشێت بە هەر کەسێك کەبیەوێت و شایستەی بێت، خواش فراوانگیرو زانایە ....

١- دیوانی (لەگوڵەوە هەتاسووتوو) شێرکۆ بێکەس: لا٥٤

یان دەفەرموێت: ﴿ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ مَا لَكُمْ إِذَا قِيلَ لَكُمُ ٱنفِرُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ ٱثَّاقَلْتُمْ إِلَى ٱلْأَرْضِ ۚ أَرَضِيتُم بِٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا مِنَ ٱلْـَٔاخِرَةِ ۚ فَمَا مَتَـٰعُ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا فِى ٱلْـَٔاخِرَةِ إِلَّا قَلِيلٌ ﴿٣٨﴾ إِلَّا تَنفِرُوا۟ يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا وَيَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلَا تَضُرُّوهُ شَيْـًٔا ۗ وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴾ التوبة: ٣٨ - ٣٩...

واتە: ئەی ئەوانەی باوەڕتان هێناوە ئەوە چیتانە کاتێك بانگدەکرێن بۆ جیهاد لە ڕێی خوادا زەمین گیردەبن و دەلکێن بەزەویدا و لەشتان قورسە، ئایا ئێوە دنیا بە گرنگتر دەزانن لە ئاخیرەت، بێگومان ژیانی دونیا بەراورد لە گەڵ ژیانی ئاخیرەتدا زۆرکەم تەمەن و کەم خۆشی‌یە.. ئەگەر بۆجیهاد نەچن ئەوە سزایەکی زۆر بەئێشتان دەدات و کەسانێکی تر دەهێنێتە کایەوە لە غەیری ئێوە، بەمەش هیچ زیانێك بە خوا ناگەیەنن، خواش هەمیشە بە سەر هەمووشتێکدا دەسەڵاتدارە.

بەڵێ ..ئاینی پیرۆزی ئیسلام هەوڵ دەدات پەروەردەی بڕواداران بکات کە هەمیشە ورە بەرز و ئیرادەپۆڵاین بن ..

لاوێکی موسڵمان بۆخوێندن دەچێت بۆ لەندەن و لەماڵی پیرێژنێکی ئینگلیزدا دەبێت، هەموو بەیانیەك پیرێژنەکە سەرنج دەدات ئەم لاوە بەوساردو سەرمایە لە خەو هەڵدەستێت و جێگەی گەرم و نەرم بەجێ دێڵێ و دەچێت بۆ مزگەوت بۆ نوێژی بەیانی، ڕۆژێك پێی دەڵێت: ئەوە ناکرێت خەو لە خۆت حەرام نەکەیت و دواتر هەستی، ئەویش وتی: ئاخر ئەوە خواوەند وای دەوێت و ناتوانم دوای بخەم، پیرێژنەکەش وتی: ئەوە ئیرادەیەکە ئاسن دەشکێنێ!

بەڕاستی هەروایە بڕواداران و بانگخوازان ئەبێت ئیرادەیەکی ئاسن شکێنیان هەبێ و پشت بە خوا لە هەوڵ وکاردا بن بۆ گەیاندنی پەیامی خوا.

بڕوادار بەردەوام پێویستی بەیادخستنەوە هەیە و زیاتر لە هەموو کەسێکیش سوودی لێوەردەگرێت: ﴿ وَذَكِّرْ فَإِنَّ ٱلذِّكْرَىٰ تَنفَعُ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴾ الذاريات: ٥٥ ..

جایەکێ لەو وانەو دەرسانەی کە بەردەوام دەبێ بخرێتەوە یادی باوەڕداران و بانگخوازان، بەسەرهاتی پێغەمبەران و پیاوچاکانە، تاببێتە مایەی دڵدامەزراوی بەتایبەت لەم بارو زرووفەدا کە فشارەکان زۆرن لەسەر دڵ و دەروونی بڕواداران، هەروەك لەفەرمووددەداهاتووە

(يُصبح الرجلُ مؤمنا ويُمسي كافرا) ئەوەندە فشارەکان زۆرن ئەوەندە جاهیلیەت کار لە سەر دارمانی بڕوادار دەکات، کەهی وایە بەیانی بڕوادارەو ئێوارە بڕواکەی لەدەست نەدات ..

بەڵێ لەبەر گرنگی ئەو دڵدامەزراوی‌یەیە کە قورئان باسێکی زۆری خۆی بۆ چیرۆك و بەسەرهاتی پێغەمبەران و پیاوچاکان وبانگخوازان تەرخان کردووە، ئەوەتا قورئان لەم بارەیەوە بەناشکرا دەفەرمویت: ﴿ وَكُلًّا نَّقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنبَآءِ ٱلرُّسُلِ مَا نُثَبِّتُ بِهِۦ فُؤَادَكَ ۚ وَجَآءَكَ فِى هَٰذِهِ ٱلْحَقُّ وَمَوْعِظَةٌ وَذِكْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴾ هود: ١٢٠ واتە: ئەی محمد ﷺ هەموو ئەوانەشت بۆ دەگێڕینەوە لە چیرۆك و هەواڵی پێغەمبەران، ئەوەی کە دڵی تۆی پێ دامەزرێنین و دڵنیات بکەین، دڵنیاش بە کەلەم هەواڵانەدا حەق وڕاستیت بۆ هات، هەروەها ئامۆژگاری و بیرخستنەوەی باشی تێدا بوو بۆ ئیمانداران.

خوێنەرانی ئازیز، هۆگرانی زنجیرەی بەرەو ئیسلام.. ئێمەش لە سەر ڕەویەو ڕێبازو بەرنامەی قورئان، ژیاننامەو هەواڵی کەسانی بۆ خوا سوڵحاوی بانگخوازتان پێشکەش دەکەین لەم بەشی شەشەمەدا، بەهیوای دامەزراوی و گەرم وگوڕی لە دینداری دا و لەئێوەی بەڕێزیش دوعای خێر داوایە ...

خۆڕاگری:

دیارە ڕێگای پێغەمبەران بەگوڵ فەرش نەکراوە، بەردەوام ڕووبەڕووی نەفامی و کەللەڕەقی و خودسەری گەلەکانیان دەبوونەوە، هەر لەبەرئەوەش بوو پێغەمبەر ﷺ هاوەڵانی لەسەرخۆگری وگیانفیدایی پەروەردە دەکرد.

هاوەڵان تادوا پلە سزادران، ئەشکەنجەو ئازارودەربەدەریان چەشت، خەباب پشتیان لەسەر چاڵێکی ئاگرو پشکۆ دانا تا هەموو پشتی سوتا، هات بۆلای پێغەمبەر ﷺ کە لە سێبەری کەعبەدا دانیشتبوو، شکاتی حاڵی خۆیانی کردو،وتی: نزامان بۆ ناکەی، داوای سەرکەوتنمان بۆناکەیت؟!

ئەویش سوور بووەوە و فەرمووی: (پیاوێکی بڕوادار لەپێش ئێوەدا چاڵێکی بۆ هەڵدەکەنرا، ئنجا مشار لە سەرسەری دادەنرا ودەکرا بە دوولەتەوە، یان بەشانەی ئاسنین ئێسقان و گۆشتیان لێك جیادەکردەوە، بەبێ ئەوەی لە ئاینەکەی لابدات، بەخوا ئەم

ئیسلامەتیە بەپایان دەگات، تاسوارێك لەسەنعاوە دەچێت بۆحەزرەمۆت ولەخوانەبێت لەكەس ناترسێت یا گورگ لەسەر ڕانەمەڕەكەی بێت، بەڵام ئێوە پەلەدەكەن)(بوخاری).

بەڵێ ..لای خوای گەورە هاتنی سەركەوتن، ژیانی مرۆڤەكان، بەردەوامی ئاسمانەكان و زەمین هەرهەمووی ئەجەلی تایبەتی خۆی هەیە ..

بڕوادار لێرەدا پێویستە لەسەری هەوڵی خۆی بدات، ئارام بگرێت، دوعا بكات كە خوا سەركەوتن بنێرێت ﴿ رَبَّنَا ٱفْتَحْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ قَوْمِنَا بِٱلْحَقِّ وَأَنتَ خَيْرُ ٱلْفَٰتِحِينَ ﴾ الأعراف: ٨٩.

قورئان باسی ئەزمونی پێغەمبەران وباوەڕدارانی بۆ دەكردن وپێغەمبەریش ﷺ چەندەها نموونەی خۆڕاگری بۆ دەگێڕانەوە، لەدوای شەوڕەوی و بەرزبوونەوە بۆ ئاسمانەكان بە هاوەڵانی فەرموو: كەچووم بۆئاسمانەكان بۆنێكی خۆش هات بەسەرما، وتم: جوبرائیل ئەو بۆ ئەخۆشە چی یە؟! وتی: ئەوە بۆنی قژداهێنەری كچی فیرعەونە، كاتێك كە قژی بۆ دادەهێنا شانەكەی لە دەست كەوتەخوارەوە و وتی: بەناوی خواوە (بسم الله)، كچی فیرعەون لێی پرسی: باوكم دەڵێی؟! وتی: نا بەڵكو پەروەردگاری من و پەروەردگاری باوكیشت.. وتی: كەواتە بەباوكم دەڵێم ..وتی: بیڵێ!!

فیرعەون بانگی كردو لێی پرسی: تۆ پەروەردگارێكی ترت هەیە جگە لەمن؟! وتی: پەروەردگاری من وتۆش لە ئاسمانە!

فیرعەونیش تادەنگی هەق وڕاستی كپ بكات و بیكات بەپەندو عیبرەت بۆ كەسانی تر، فەرمانی دا كورەیەكی مسیان هێنا كە لەشێوەی مانگادابوو، گەرمیان كرد تاچاوترسێنی بكەن و پەشیمان بێتەوە لەبەرئەم تاقیكردنەوە قورسەدا، لەبەرئەم مەرگە ترسناك وتۆقێنەرەدا، ژنەكە وتی: داوایەكم هەیە لێت؟! وتی: داوا بكە. وتی: داوام ئەوەیە كە ئێسقانی خۆم و منداڵەكانم بەیەكەوە كۆبكەنەوە و بینێژن! ئەویش وتی: ئەوەت بۆ دەكەین لەبەر ئەو هەقەی هەتە لە سەرمان، منداڵەكانی یەك یەك فڕێ درانە ناو كورە گەرمەكەوە و بەبەرچاویەوە مەرگیان نۆشی! دواهەمینیان منداڵێكی شیرە خۆرە بوو بەباوەشیەوە، منداڵە هاتە قسەو وتی: دایكە ئارام بگرە تۆ لەسەر هەقیت، بەوجۆرە خۆی و ئەو منداڵەی كە بەبەرسنگیەوە بوو ئازایانە بەرەو مەرگ چوون و گیانیان فیداكرد بۆ خوا...

جاوەك ئیبن عباس دەڵێت و پێغەمبەر پێی فەرموون: چوار منالّی بێشکە هاتونەتە قسە بە فەرمانی خوا کە ئەمە یەکێکیانە.[1].

هەروەها پێغەمبەر ﷺ چیرۆکی ئەو لاوەیان بۆدەگێڕێتەوە، کەپاشایەك دەیەوێت بیکا بەساحیری بارەگای خۆی، ڕێی هەق وڕاستی دەدۆزێتەوە لەگەڵ ئەوەدا کەڕەنگە تەمەنی دە ساڵێك بووبێ، خوایی گەورە کۆمەڵێ کەراماتی دەداتێ و چاوی کوێری وەزیرێك چاك دەکاتەوە، کەپاشا پێی دەزانێت، سێ جار هەوڵی کوشتنی دەدات خوا ڕزگاری دەکات، غولامەکە بەپاشا دەڵێت: تۆناتوانی من بکوژیت مەگەر خۆم ڕێت بۆدانێم، خەڵکی هەموو کۆبکەرەوە و منیش ببەستەرەوە و بەم تیروکەوانەی خۆم تیرێکم تێبگرەو بڵێ: بەناوی پەروەردگاری ئەم غولامە، ئنجا دەتوانی من بکوژی ...

پاشا نازانێ کەئەم منالّە چالّی بۆ هەڵکەندووەو بەمەرگی خۆی گەلێك هۆشیار دەکاتەوە بۆ خواناسی، کاتێك پاشا تیرەکەی تێدەگرێ و ئەڵێ: بسم الله رب هذا الغلام..

تیرەکە دای لەسەردڵی منالّەکە وشەهید بوو، خەڵکەکە لەبەردەم ئەم فیداکاریەدا وتیان: (امنا برب هذا الغلام) بڕوامان هێنا بەخوای ئەم غولامە، بە مەرگی غولامەکە بانگەواز سەرکەوت ..

ئنجا بەفەرمانی پاشا چالّێکی گەورە هەڵکەندراو پڕیان کرد لە ئاگر، هەرچی پەشیمان نەبوایەتەوە فڕێ ئەدرایە ناوی، بەمەش کەسانێکی تر بەرەو لای خوا بەشەهیدی کەوتنە ڕێ ...ئەم ڕووداوە کەچەند ساڵێك پێش هاتنی پێغەمبەر ﷺ لەیەمەن ڕوویدا، قورئان تۆماری کرد لەسورەتی (البروج) دا تا هەردەم پەندوعیبرەت بێت بۆ بڕواداران ﴿ وَٱلسَّمَآءِ ذَاتِ ٱلۡبُرُوجِ ۝١ وَٱلۡيَوۡمِ ٱلۡمَوۡعُودِ ۝٢ وَشَاهِدٖ وَمَشۡهُودٖ ۝٣ قُتِلَ أَصۡحَٰبُ ٱلۡأُخۡدُودِ ۝٤ ٱلنَّارِ ذَاتِ ٱلۡوَقُودِ ۝٥ إِذۡ هُمۡ عَلَيۡهَا قُعُودٞ ۝٦ وَهُمۡ عَلَىٰ مَا يَفۡعَلُونَ بِٱلۡمُؤۡمِنِينَ شُهُودٞ ۝٧ وَمَا نَقَمُواْ مِنۡهُمۡ إِلَّآ أَن يُؤۡمِنُواْ بِٱللَّهِ ٱلۡعَزِيزِ ٱلۡحَمِيدِ ﴾ البروج: ١ - ٨

١- (عبد الله ی کوڕی عباس) ڕیوایەتی کردووە: حدیث حسن.

بەڕاستی ئەم ئاینە سەیرە؟!

ئەم ئاینە و شوێنکەوتوانی هەرچەند تووشی تەنگوچەڵەمەو ناڕەحەتی و میحنەت بن، زیاتر قاڵ دەبن وبەهێز دەبن، ئەمەش بەدرێژایی مێژووی ئیسلامەتی ڕاستە، لەکۆن و نوێدا، ئەوەتا لەم پێنج ساڵەی دواییدا کەئەو هەموو هێرشە ناڕەوایە کرایە سەرئیسلام لەئەمریکا، کەچی لە هەمووکات زیاتر خەڵکی ڕووی کردۆتە ئیسلام و لەئەورووپاش بەهەمان شێوەیە .

پێگەی ئیسلام ئۆن لاین لە (٢٠٠٦/٢/٢٦) لە ژێر ناونیشانی (بەلجیکا.. زۆرترین ڕێژەی موسڵمان بوون لە ئەورووپادا) دەڵێت: تەنها ئافرەتە بەلجیکیەکان موسڵمان نابن بەڵکو لاوانی بەلجیکیش بەردەوام موسڵمان دەبن، ئەمەش وای کرد ڕۆژنامەی (لوسوار)ی بەلجیکی زەنگی خەتەر لێ بدات و باس لەدیاردەی موسڵمانبوونی کوڕان وکیژانی بەلجیکا بکاو بەڕووداوێکی مەترسی دار ناوزەدی بکات...

ڕۆژنامەکە لەژمارەی ڕۆژی (٢٠٠٦/٢/١٨)دا دەڵێت: ئامارەکان دەڵێن کە ژمارەی ئەو بەلجیکیانەی کەموسڵمان بوون لەم چەند ساڵەی دواییدا گەیشتۆتە چل هەزار کەس، کە ئەمەش ڕێژەیەکی بەرزە لەئەورووپادا لەچاودانیشتوانی بەلجیکادا کە ژمارەیان(١٠) ملیۆن کەسەو ژمارەی موسڵمانانیش گەیشتۆتە (٤٥٠) هەزار کەس.

لەچاوپێکەوتنێکدا لەگەڵ (ئیسلام ئۆن لاین) لە (٢٠٠٦/٢/٢٠)دا (جیرۆم فرانسوا)ی تەمەن (٢٧) ساڵ دەڵێت: من پاش ئەوەی موسڵمان بووم ئافرەتێکی مەغریبی موسڵمانم هێنا، من دەگەڕام بەدوای تێرکردنی لایەنی ڕۆحیم داو دەمویست بگەمە حەقیقەتی ئاین، کەئەمەشم لەئیسلامدا دۆزیەوە، ئیسلام ئاینێکە پێویستت بەکەس نیە کەلەنێوان تۆو خوادا بێت و ڕاستەوخۆ دەتوانی چیت دەوێت داوا لەخوا بکەیت ...

(فرانسوا کلارنفال)ی تەمەن (٤٧) ساڵیش دەڵێت: هاتنم بەرەو ئیسلام هاتنمە بەرەو حەقیقەت، ئیسلام تەواوکاری گۆڕانکاریەکانی ژیانم بوو، لە هەرزەکارێکی کاسۆلیکیەوە بووم بەشیوعیەکی بێ باوەڕو هیچ نەبوولایەنی ڕۆحیم ئاسوودە بکات، تاوەکو موسڵمان بووم، کاتێ ئیسلامم دۆزیەوە هەستم کرد خۆم و ماڵ و منالم دۆزیوەتەوە...

ئافرەتێك مەلائیکەت سێبەری بۆ دەکات!

ڕەنگە هەرگیز بەخەیاڵیا نەهاتبێ ئەو دەست و قاچ و مل و گەردنەی کە بە جوانترین و بەنرخترین بازنگ و خشڵ دەڕازایەوە، ڕۆژێك بێت بەزۆر لێی زەوت بکرێ و لەجێگایاندا کۆت وپێوەندی ئاسن دانرێت؟!

ئەوە ئافرەتێکە گەیشتە لوتکە و تەنها دوو کەسی تر هاوشانی ئەون، کە لە هەموو مێژووی مرۆڤایەتیدا لە وێنەیان نەبووە و هیچ ئافرەتێك نەگەیشتووەتە پلەو پایەیان، کە ئەوانیش (مەریەم و خەدیجە)ن ڕەزاو ڕەحمەتی خوایان لەسەر، پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێ: (کمُل من الرجال کثیر و لم یکمُل من النساء الا آسیة امراة فرعون، ومریم ابنة عمران، وخدیجة بنت خویلد)[1]، ئەوشاژنە ئافرەتێکە کە ئەزموونەکەی لەقورئاندا بۆ هەتاهەتا تۆمارکرا تا هەردەم سەرمەشق بێت نەك هەربۆ ژنان بەڵکو بۆ پیاوانیش!

ئەوشاژنە ناوی (ئاسیەی کچی موزاحیم)ە، کە هاوسەری فیرعەون بوو، ئاشکرایە لەجوانیدا کەم وێنە بووە، لەبنەماڵەو عەشرەت دا لە لوتکە دا بووە، چونکە دیارە فیرعەون بەهەموو ئافرەتێك ڕازی نابێ!

لەوە دەچێت تادواپلە نازداربووبێت و نازی کێشرابێ لەلایەن فیرعەونەوە، بۆیە رازی بوو کە (موسا)ی شیرەخۆرە سەرنەبڕدرێت وهەڵی گرنەوەو بیکەنە کوڕی خۆیان ...

فیرعەون نێرینەی لەبەنی ئیسرائیل بڕی، ئەگەر لەبەر خاتری ژنە ئازیزەکەی نەبوایە چۆن ئەو فەرمانەی بەسەر موسای شیرە خۆرەدا پەیڕەو نەدەکرد ؟!

دیار بوو ئاسیە دڵی خەبەری دابوو، بۆیە هەرزوو وتی: ئەم منالە مەکوژە بەڵکو لێ ی بەهرەمەند بین و بیکەینەکوڕی خۆمان،﴿ وَقَالَتِ ٱمۡرَأَتُ فِرۡعَوۡنَ قُرَّتُ عَيۡنٖ لِّي وَلَكَۖ لَا تَقۡتُلُوهُ عَسَىٰٓ أَن يَنفَعَنَآ أَوۡ نَتَّخِذَهُۥ وَلَدٗا ﴾القصص: ٩، بەڵێ بووە خێر بۆی، ئەم شاژنە ئیمانی هێنا؟! جاچ دەستکەوتێك وخێرێك لەئیمان و چوونە بەهەشت گەورەترە؟! چی لەوە مەزنترە ناوو بەسەرهاتت لەقورئاندا تۆمار بکرێت وتاقیامەت بخوێنرێ و بەهەر پیتێکی خوێنەرەکەی دە چاکەی دەستکەوێت.

١- مسلم.

قورئان لەبارەیەوە دەفەرموێ ﴿وَضَرَبَ ٱللَّهُ مَثَلًا لِّلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱمْرَأَتَ فِرْعَوْنَ إِذْ قَالَتْ رَبِّ ٱبْنِ لِى عِندَكَ بَيْتًا فِى ٱلْجَنَّةِ وَنَجِّنِى مِن فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِۦ وَنَجِّنِى مِنَ ٱلْقَوْمِ ٱلظَّـٰلِمِينَ﴾ التحريم: ١١ ، بەڕاستی نمونەیەکی بەرزە، هەمیشە سەرمەشقە، ئافرەتێك لەو هەموو نازو نیعمەتەدا بێت و، ڕێی ئیمان وباوەڕ هەڵبژێرێ و بەرامبەر مێردەکەی کە سەرسەختترین بێباوەڕبوو، وەخۆی کردبوو بەخوا لەخەڵك، بوەستێتەوە و نەك هەرئەوەندە بەڵکو بەرگەی ئەزیەت و ئازارو چەوسانەوەیەك بگرێ کەنەك ئافرەت بگرە پیاویش خۆی لەبەرداناگرێ! ئەم ئافرەتە کە هەموو گەلی میسرو تەنانەت فیرعەونیش لەخزمەتیابوو، کەوتە بەر ڕق وقینی فیرعەون و فەرمانی دا بە ئەشکەنجە و ئازاردانی، فیرعەون فەرمانی دا کەچوارمێخ بزۆنەکەی داکوتن و بەزەویەوە هەرچوارپەلی ببەستنەوە و سزای بدەن لەبەرهەتاوو قرچەی گەرما، جا کەهەرئەوان لادەچوون مەلائیکەتەکان بەفەرمانی خوا بە باڵەکانیان سێبەریان بۆدەکرد، ئەم شاژنەش تەنها داوای لەخوا ئەوەبوو کە لەلای خۆی لە بەهەشتا کۆشکێکی بۆ دروست بکات خوای گەورەش هەر لەدنیادا کۆشکەکەی بەهەشتیپیشان دا ..

هەروەك دەفەرموێ ﴿إِذْ قَالَتْ رَبِّ ٱبْنِ لِى عِندَكَ بَيْتًا فِى ٱلْجَنَّةِ﴾ التحريم: ١١ ..

ئەبو یەعلا لە مەسنەدەکەیدا لە ئەبو هورەیرەوە ڕیوایەتی کردوە کە (ان فرعون اوتد لامراته اربعة اوتاد فی یدیها، فکان اذا تفرقوا عنها ظللتها الملائکة) ..

(ابن جریر) یش لەسەلمانەوە ڕیوایەتی کردووە (کانت امراة فرعون تُعذب فیالشمس فاذا انصرف عنها اظلتها الملائکة باجنحتها، وکانت تری بیتها فی الجنة).

بەڵێ ..دنیا کورتە، کەمە، هەرچی بێ و هەرچۆنێ بێ تەواو دەبێ، بەهەشتە کەنەبڕاوەو هەتاهەتایی‌یە جاکەسێك کە هەرئەوەندە پێ بخاتە بەهەشتەوەهەرچی بەسەرهاتووە لەخۆشیا لەبیری دەچێتەوە وهەروەك نەشبوویێ! پێغەمبەرﷺدەفەرموێ:(یُؤتی بأشد الناس ضُرا فی الدنیا فیُقال: اغمسوه فی الجنة غمسة، ثم یُقال له هل رأیت ضُرا قط؟ فیقول: لا)[1]

١- (گۆڤاری المجتمع ٢/٢/٢٠٠٧).

ئوم شوره‌یك غوزه‌یه‌ی ئه‌نساری:

ئه‌م ئافره‌ته هه‌ر له‌سه‌ره‌تای بانگه‌وازه‌وه موسڵمان بوو له‌مه‌ککه‌دا، به‌چاوی خۆی زه‌برو زه‌نگ و سته‌می کافرانی ئه‌دی دژ به موسڵمانان، خه‌می بانگه‌وازی خوا خولیای سه‌ری بوو، به‌دزیه‌وه سه‌ردانی ژنانی قوره‌یشی ده‌کرد، زۆر لێی داخ له‌دڵ بوون، به‌تایبه‌ت که‌ئه‌م قوره‌یشیش نه‌بوو، که‌سیش نه‌بوو له‌مه‌ککه‌دا به‌رگری لێبکات..

کافره‌کان گرتیان و پێیان وت ئه‌گه‌ر گه‌ل و هۆزه‌که‌ت هاوپه‌یمانمان نه‌بوونایه خۆمان ده‌مانزانی چیت لێ ده‌که‌ین، به‌ڵام ئێمه ئه‌تنێرینه‌وه بۆ لای که‌سوکارت..

ده‌ستیان به‌ست و سواری پشتی حوشترێکی رووتیان کرد، بۆ ئه‌وه‌ی له‌سه‌ر پشتی ره‌قی حوشتره‌که ئازار بچێژێ، ئینجا سێ رۆژ رێگا رۆیشتن، نه‌نانیان ئه‌دایه‌و نه‌ئاو، خه‌ریك بوو له‌برسێتی و تینوێتی دا بمرێت، ته‌نانه‌ت ئه‌وه‌نده رقیان لێی بوو، ئه‌گه‌ر بوه‌ستانایه بۆ پشوو، خۆیان ده‌چوونه به‌ر سێبه‌رو ئه‌ویان له‌به‌ر سووری هه‌تاو دائه‌نا، داوای ئاوی لێده‌کردن نه‌یانده‌دایه، جا له کاتێکدا کافره‌کان له ژێر دره‌ختێکدا سه‌رخه‌ویان ده‌شکاند و ئه‌میش له قرچه‌ی گه‌رمادا که له‌تینویه‌تی وبرسێتیدا گیانی ده‌دا، هه‌ستی به‌شتێکی ساردکرد له سه‌رسنگی، تومه‌ز دۆلکه‌یه‌ك ئاوبوو، بۆی راگیرابوو تۆزێکی لێ خوارده‌وه، به‌رز بووه‌و ئنجا هاته‌وه سه‌رده‌می و هه‌ندێکی تری خوارده‌وه تاتێر ئاوبوو ئنجا باقی‌ئاوه‌که کرا به سه‌ریاو ته‌واو فێنکی بوه‌وه.

کاتێك کافره‌کان له‌خه‌وهه‌ستان و ویستیان بکه‌ونه رێ، هاتنه لای بینیان ئاسه‌واری ئاو هه‌یه له‌سه‌رجل و به‌رگ و ده‌م و چاوی و بینیان ره‌نگ ورووی گه‌شاوه‌ته‌وه، لایان سه‌یر بوو، چۆن ده‌ستی گه‌یشتۆته ئاو له‌کاتێکدا که کۆت و پێوه‌ند له‌ده‌ست و قاچیایه؟!

پێیان وت: کۆت و پێوه‌نده‌که‌ت کردۆته‌وه و ئاوه‌که‌ی ئێمه‌ت به‌کارهێناوه؟

وتی: نه‌به‌خوا..به‌ڵکو له‌ئاسمانه‌وه دۆلکه‌یه‌ك ئاوم بۆ دابه‌زی، لێم خوارده‌وه‌و خۆم پێ فێنك کرده‌وه، کافره‌کان سه‌یری یه‌کتریان کردو وتیان: ئه‌گه‌ر راست بکات مانای وایه ئاینه‌که‌ی ئه‌و له ئاینه‌که‌ی ئێمه چاکتره! ئنجا چوون سه‌یری مه‌شکه‌و کونده‌و ئاوه‌کانی خۆیان کرد بینیان هه‌روه‌ك خۆیه‌تی و ده‌ستی بۆنه‌براوه، به‌م هۆیه‌وه موسڵمان بوون وبه‌ره‌ڵایان کرد.

بەڵێ..ئوم شورەیك بووە مایەی موسڵمانبوونیان، گەورەیی و دایینداری و دامەزراوی بووە سەرمەشق بۆخوشكان وبرایانی بانگخوازكەخۆیان گورج بكەنەوەو كۆڵ نەدەن ...بەڕاستی شاعیرێك چاكی وتووە، ئەگەر نەفسی مرۆڤ بەرز بێ و بە هیممەت وبەئیرادەبێت، لاشەی ماندوودەبێ لەگەیشتن بە ڕۆحی بڵندو بەرزیدا ..

واذا كانت النفوس كباراً تعبت فی مرادها الاجسام[1]

خوا ڕەحم بە ئەبو هەیثم بكات:

شێخ علی المدنی مامۆستای بوخاری بوو، زانابوو لەبواری (علل)ی فەرمودەدا، بوخاری لەبارەیەوە دەڵێت (خۆم لەبەركەس دا بەكەم نەزانیوە مەگەر لەبەردەم شێخ عەلی المدنی دا..)...

هەروەها (یەحیا كوڕی معین)یش مامۆستای (جرح وتعدیل)و (علم الرجال)بوو، ئەم دووزانایە هاوەڵی ئیمام ئەحمەدی كوڕی حەنبەل بوون ...

ئیمام ئەحمەدیش كەبەسەدان هەزارفەرموودەی لەبەربوو، خاوەنیمسندێكی فەرموودەیە كە بەهەزاران فەرموودەی لەخۆی گرتووە و ناوی (مسندی ئەحمەد)ە..

قەدەری خوا وابوو كە فیتنەو تاقیكردنەوە هاتەكایەوە لەمەسەلەی (خلق القرآن) دا وزۆر لەزانایان لایەنی بێدەنگی و توقیەیان هەڵبژارد لەترسی زەبرو زەنگی خەلیفە وكاربەدەستان ..

دەڵێن لەوماوەیەدا شافیعی كە هاوەڵی ئیمام ئەحمەد بوو لە میسر خەوی بینی بە پێغەمبەرەوە ﷺ كە پێی فەرموو‌بوو هەواڵ بدە بە ئیمام ئەحمەد كە تووشی بەلاو تاقیكردنەوەیەك دەبێت با خۆی ڕاگرێت .

ئیمام شافیعیش نامەیەكی بەیەكێكدا نارد بۆ ئیمام ئەحمەد لەبەغداو خەوەكەی پێڕاگەیاند، ئیمام ئەحمەدیش كەنامەكەی خوێندەوە گریا .

ئیمام ئەحمەد لەبەردەم فیتنەكەدا وەستاو ئارامی گرت، ئارامگرتنێك كە هەمیشە پەندو ئامۆژگاری بێت، هەروەك ئیمام ئەحمەد خۆی دەڵێت: (ئارامگری ئێمە ئارامگری یە بۆزۆر كەسی تر)....

١- (www.Islamicvoice.com) وتاری: (وداعاً أیهاالبطل) محمدالعریفی.

ئیمام ئەحمەد ڕوخسەتی وەرنەگرت و وتی: (ئەگەر زانا توقیە بەکار بێنێ و خۆی بپەرێنێتەوە و نەفامیش ڕۆبچێ لە نەفامیەکەیدا، کەی هەق و ڕاستی دەردەکەوێت؟!) هەروەها دەیوت: چی ڕزگارم دەکات لەقیامەتدا لەو جەماوەرەی کە قەڵەم و کاغەزیان بەدەستەوەیەو چاوەڕێی قسەی منن ....

ئیمام ئەحمەد دووساڵ زیندانی کراو سەدو پەنجا جەلاد بەنۆرە قامچیان لێدا، بەڵام نەرم نەبوویۆیان، چونکە دەبێ پێشەواو بانگخوازان هەردەم سەرمەشق بن بۆ کەسانی تر ....

ڕۆژێك کە لە قامچی لێدان هێنایانەوە، لەناو زیندانەکەیدا زیندانیەکی تر لێی نزیك بۆوە کەناوی ئەبوهیپم بوو پێی وت: (من ئەبو هیپم ی جەردەم، هەژدە هەزارقامچیم لێ دراوە لەسەردزی، ئارامم گرتووە لەبەر دنیاو گوێڕایەڵی شەیتان، ئایا لە گوێڕایەڵی پەروەردگار و لەپێناوی ئاین دا ئارام ناگریت؟!) ئیمام ئەحمەد ئەم قسانە زۆر کاریگەری هەبوو لەسەری و هەمیشە دوعای خێری بۆ ناوبراو دەکرد ...

خەلیفە موعتەسەم بەجەلادەکانی دەوت: کێ دەتوانێ بەقامچی بیکوژێ؟! (ئەبوالدن)ی جەلاد وتی: بەبیست قامچی تەواوی دەکەم؟! ناوبراو بەهەموو هێزیەوە ئازاری داو، خوای گەورە هێشتیەوە و، سەرئەنجام ئیمام ئەحمەد سەرکەوت.

پاش گۆڕانی باروزروفەکەو نەمانی ستەمی میری، ئیمام ئەحمەد فەرمووی: (من لە خەلیفە موعتەسەم دەبوورم لەبەرئەوەی فەتحی عەموریەی کرد کەخزمەتە بۆئیسلام)....

کاتێکیش لەسەرە مەرگدابوو (ابن المدنی) هات بۆ سەردانی، ئیمام ئەحمەد ڕووی لێوەرگێڕا، (ابن المدنی) وتی: سبحان الله ئەی باوکیعبدالله، خۆش نابیت؟! (دیارەئیمام ئەحمەد زۆرلێی پڕ بوو کەچۆن ئیمامێکی وا گەورە ڕووبەڕووی ستەمکاران و فیتنەکە نەبۆوەو سەلامەتی هەڵبژارد!) ..

لەوێدا قوتابیەکی (ابن المدنی) پێی وت! (مامۆستا تۆش وەکو ئیمام ئەحمەد بۆ ئارامت نەگرت)؟.

ابن المدنی سیخورمەیەکی لێداو وتی: (وس بە، ئەو پیاوێکە ئێمە بەپێغەمبەران ئەیشوبهێنین (لە هەوڵ و کۆشش و خۆگریدا).[1]

١- پێگەی: (صیدالفوائد) وتاری (رحم الله أبا الهیثم) د.عبدالمعطي الدالاتي ....

هیممەت بەرزی:

مرۆڤەکان لە بەرنامەیاندا بۆژیان و لەئاوات وئامانج وهیممەتیاندا جیاوازن، کابرایەکی عەرەبی دەشتەکی ڕێ بەپێغەمبەر ﷺ دەگرێ و دەڵێت: (ئەی محمد لەو ماڵەی خوام بدەرێ کە پێی داویت، ئەوە نەماڵی تۆیەو نەماڵی باوکتە!)....ئەمە ئەو عەقڵیەتانەن کە نە لە مەقامی پێغەمبەرایەتی تێگەیشتوون و نە لەدنیاش تێگەیشتوون ..

ئەمانە ئەوەندە ناحاڵێن و ئەوەندە ئاین بە سەقەتی وەردەگرن، چاکتروایە هەر ئاین نەزانن، ئەمانە ئەوانەن کەقورئان لەبارەیانەوە دەفەرمویێت: ﴿ ٱلْأَعْرَابُ أَشَدُّ كُفْرًا وَنِفَاقًا وَأَجْدَرُ أَلَّا يَعْلَمُوا۟ حُدُودَ مَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِۦ ۗ وَٱللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴾التوبة: ٩٧، واتە: عەرەبە دەشتەکیەکان زۆر بێ دین و دووڕوون و چاکتر وایە کە لە سنورەکانی دینی خوا کە دایبەزاندۆتە سەر نێردراوەکەی هیچ نەزانن .

ئەوانە لەلایەك ولەلایەکی تریشەوە، ڕەبیعەی کوڕی کەعب کەخزمەتی پێغەمبەری دەکرد،ڕۆژێك پێغەمبەر ﷺ پێی فەرموو: چیت داوایە بۆت بکەم؟ ئەویش پاش بیرکردنەوە هاتەوەلای و بەبێ ئەوەی داوای دنیا بکات وتی: ئەمەوێت هاوەڵت بم لەبەهەشت دا...بەڕاستی ئەوەیە هیممەتی بەرز کەتەنها چاوی لە بەهەشتە!

ئەبو هورەیرەش یەکێ بوولە ئەهلی صوففەو لە مزگەوتەکەی پێغەمبەر ﷺدا دەمایەوە لەگەڵ هاوەڵانیدا، کاتێك هەندێ دەستکەوت هاتە بەردەستی پێغەمبەر، پێی فەرموو: وەکوئەو خەڵکە تۆش داوای ئەودەستکەوتانە ناکەیت؟ وتی: ئەی پێغەمبەری خوا من تەنها یەك داوام هەیە، پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: چیە؟ وتی: من دەمەوێت ئەوەم فێرکەیت کەخوا فێری کردویت، پێغەمبەر ﷺ فەرمووی شتێکی تر داواناکەیت؟ وتی: هەرئەوەم دەوێت.. بەڕاستی ئەبوهورەیرە چاك تێگەیشتبوو چونکە بەرزی و پایەداری دنیاو قیامەت لە زانست وزانین دایە هەروەك قورئان دەفەرمویێت: ﴿ يَرْفَعِ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ مِنكُمْ وَٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْعِلْمَ دَرَجَـٰتٍ ۚ وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١١﴾ ﴾ المجادلة: ١١، هەروەك پێغەمبەر ﷺ دەفەرمویێت:(من سلك طريقا يلتمس فيه علما سلك الله له به طريقا الى الجنة)...

پێغەمبەرﷺ دوعای فێربوون و توانای لەبەرکردنی بۆ ئەبو هورەیرەکرد، ئەوەتا زیاتر لە شەش هەزار فەرموودەی لە پێغەمبەرەوە ﷺ ریوایەت کردووە، ئنجا لەکۆتایی تەمەنیشیا، لە دواساتەکانی ژیانیادەگریاودەیوت: (آه من قلة الزاد و طول السفر) ئای بۆ کەمی تێشوو ودووری سەفەر! ئیبن قەیم لەم بارەیەوە دەڵێ: چەند هیممەتێکی بەرزە و چەندە خەڵکی جیاوازن لەهیممەتدا !!

قورئان لەدوای غەزای ئوحودەوە باسی هاوەڵانی کرد کە چەند کەسێکیان دنیایان مەبەست بوو، غەنیمەتیان دەویست، هەندێکیشیان پیاوی ئاخیرەت بوون ﴿ وَلَقَدْ صَدَقَكُمُ ٱللَّهُ وَعْدَهُۥٓ إِذْ تَحُسُّونَهُم بِإِذْنِهِۦ ۖ حَتَّىٰٓ إِذَا فَشِلْتُمْ وَتَنَٰزَعْتُمْ فِى ٱلْأَمْرِ وَعَصَيْتُم مِّنۢ بَعْدِ مَآ أَرَىٰكُم مَّا تُحِبُّونَ ۚ مِنكُم مَّن يُرِيدُ ٱلدُّنْيَا وَمِنكُم مَّن يُرِيدُ ٱلْءَاخِرَةَ ۚ ثُمَّ صَرَفَكُمْ عَنْهُمْ لِيَبْتَلِيَكُمْ ۖ وَلَقَدْ عَفَا عَنكُمْ ۗ وَٱللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَلَى ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴾ آل عمران: ١٥٢، ئەوانە هێشتا پەروەردەکەیان کامڵی نەکردبوون وقورئانیش کاری لەسەر دەکردن.. جاخەڵکیش هەموو هەر ئەو دووجۆرەن، ئیبن الجوزی ئامۆژگاریان دەکات دەڵێت (تەمەن بەنرخە، ڕازی مەبە نرخ بۆ تەمەنت مەگەر بەهەشت).

ئەم هیممەت و خوا ویستیە مرۆڤ چاونەترس و نەبەرد دەکات، کاتێك فەڕەنسا جەزائیری داگیرکرد پیاوان و ژنان و منالآن ڕژانە سەر شەقامەکان وقورئانیان بەرز کردەوەو وتیان(ئێمەین بەیعەتمان داوە بەمحمد بۆجیهاد کردن هەتاماوین).. بەڕاستی بەهەشت خۆی ڕازاندۆتەوە بۆ بڕواداران کەچی بەداخەوە عاشقانی کەم بونەتەوە، ئەوەتا (ابن ام مکتوم) نابینا بوو، ئایەتی﴿ عَبَسَ وَتَوَلَّىٰٓ ﴿١﴾ أَن جَآءَهُ ٱلْأَعْمَىٰ ﴿٢﴾ ﴾عبس: ١ - ٢، لەسەر ئەو هاتە خوارەوە، هەرکە پێغەمبەر ﷺ پێی دەگەیشت پێی دەفەرموو: سلاو لەو کەسەی کەخوالۆمەی‌کردم لەسەری.

کاتێك پێشەوا عومەر ویستی سوپا بنێرێ بۆ شام، (ابن ام مکتوم) یش خۆی ئامادەکرد، عومەر پێی وت: تۆ خوای گەورە عوزری داوێتێ کە نەچیت، وتی: کوڕی خەتاب دەتەوێت ڕێ ی شەهادەتم لێ بگری !؟

عومەر وتی: باشە دەچی چیدەکەیت لەگەڵیان؟! وتی: ئەچم ژمارەیان زیاد دەکەم! کاتێك چوو لەگەڵیان ڕازی نەبوولەدوای دواوە بوەستێ بەڵکو داوای کرد کە ئاڵاکە بدەنە دەستی ولەناوەڕاستی گۆڕەپانی جەنگدا بێت و وتی: من بۆ ئەمە چاکم چونکە چاوم نیە بترسم و ڕابکەم! بەڵێ..پاش جەنگەکە بینیان ئاڵاکەبە باوەشێوەیەتی و بۆ خوا شەهید بوەو زەردەخەنەش لەسەر لێویەتی!..

بەڵێ ..پێغەمبەر ﷺ مامۆستای (ابن ام مکتوم) بوو، لەسەرهیممەت بەرزی و خۆنەدزینەوە پەروەردەی کردبوو، کاتی خۆی کەهات داوای ڕوخسەتی کرد لەبەرئەوەی کوێرەو ڕێی مزگەوت دوورەو گوایە کەس نیە دەستی بگرێت؟! پێغەمبەرﷺ ڕوخسەتی نەداو فەرمووی: گوێت لەبانگ دەبێت؟ وتی: بەڵێ. فەرمووی: دەکەواتە عوزرت نیە کەنەیەیت بۆ مزگەوت.. بڕواداری ڕاستەقینە موستەحیلی لانیە و بە (حول)و (قوة)ی خوا، بیەوێ شاخ لەبن بێنێ لەبنی دێنێ، هەروەك ئیبن قیم دەڵێت: (ان العبد المؤمن اذا وقف امام الجبل وقال ازیحه یزیحه باذن الله) ئەگەر لە مانای (ایاك نعبد وایاك نستعین) تێگەیشتبێ[1] ....

هیممەتی چوون بەرەو حەج:

خوای گەورە ئەفەرموێ: ﴿ وَأَذِّن فِي ٱلنَّاسِ بِٱلۡحَجِّ يَأۡتُوكَ رِجَالٗا وَعَلَىٰ كُلِّ ضَامِرٖ يَأۡتِينَ مِن كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٖ ٢٧ ﴾ الحج: ٢٧، دەنگی ئیسلام لەکاتی حەجی ساڵی (٢٠٠٦)دا ئەم هەواڵەی بلاوکردەوە..

محمد علی بهاء الدین تەمەنی (٦٢) ساڵەو خەڵکی گوندی (ادروس مارتان)ە، کەدەکەوێتە خوارووی پایتەختی چیچان (گرۆزنی) یەوە ئەم پیاوە لەگوندەکەی خۆیەوە بەپاسکیل بەڕێ کەوت بەهیوای حەجی ماڵی خوای گەورەو گەیشتە عەممانی پایتەخت و (١١) هەزار کیلۆمەتری بەپاسکیل بڕیوەو بەوڵاتەکانی ئازەربایجان و جۆرجیا و ئێران و ئەرمینیا و تورکیادا تێپەڕیوە .

١- وتاری: (همم تناطح السحاب) خالد الراشد.

بەڵام بەگەیشتنی بەسنووری ئوردن - سعودیە گەشتەکەی وەستا چونکە پێویستی بە فیزە هەبوو بۆ چوونە ناو خاکی سعودیە، لەخاکی ئوردوندا چاوەڕێی کردبەهیوای ئەوەی لایەنە لێپرسراوەکان یارمەتی بدەن بۆ گەیشتن بە ئاواتی .

محمد دایکی کە وەفاتی کردووە لە خەودا بینیوە و تەمەننای ئەوە بووە کوڕەکەی بچێتە حەج ئەگەر بەپاسکیلیش چووبێت، ئەویش بۆ ئەنجام گەیاندنی ئاواتی خۆی و دایکی لە بەردەست کورتی بە پاسکیل بەڕێ کەوتووە. محمد لەم گەشتە دوورو درێژوگرانەدا ناڕەحەتی زۆری هاتۆتە ڕێ، بۆ ماوەی سێ ڕۆژ بەبێ خواردن ماوەتەوە جگە لەئاو هیچی تری پێ نەبووە، بەڵام ڕەحمی خوای گەورە فراوانەو دەنکێ گوێز لەدەمی باڵندەیەك کەوتۆتە خوارێ بۆی، محمد دەڵێ: کاتێك خواردم لە ژیانمدا شتی واخۆشم نەخواردبوو هەرگیزیش هیچ خواردنێك ئەوەندە تێری نەکردووم، هەرچەندە ئەو کەسانەی لەگەشتەکەیدا پێی گەیشتوون کۆمەکیان کردووە بەڵام محمد یارمەتی پارەی لەکەس وەرنەگرتووە تارەزامەندی خوا بەدەست بهێنێ .

هەروەها لەیەکێك لەشاخەکانی تورکیادا دوو گورگ هێرشیان بۆ هێناوە، بەڵام بەئیرادەی بەهێزی وبە ئارامی و پاڕانەوەی لە خوای گەورە کە لە حەج مەحرومی نەکات، بەسەر ئەم گرفتەدا زاڵ بووە کە لە هەموو ڕووداوەکانی گەشتەکەی ناڕەحەتتر بوو .

هەر کاتێکیش بخەوتایە ڕووەو قیبلە بەنیەتی حەج دەخەوت هەتا ئەگەر مرد لەسەر ئەونییەتە بمرێ، محمد خانەنشینەو مامۆستای شەریعەتی ئیسلامی گوندەکەی خۆیان بووەو قورئان بەعەرەبی دەزانێ بخوێنێتەوەو لەم گەشتەشیدا قورئانێکی پێ بووە بەردەوام عەزیمەتی پێداوە .

محمد دەڵێ: کاتێك لێپرسراوێکی چیچانی بەگەشتەکەمی زانی وێنەیەکی باوکی خۆی بۆ هێنام تا لەگەڵ خۆم بۆ حەجی بەرم و لەوێ بۆیجێبهێڵم چونکە باوکی بەتەمای حەج بووە بەڵام وەفاتی کردووە و نەی توانیوە بەو ئاواتەی بگات.

(رشاد بینو) ئەمین سری کۆمەڵەی هاوڕێیانی کۆماری چیچان ئەڵێ: بەرچاو کردنی تەمەنی محمد ئەمە ئەزموونێکی زۆرناوازەیە و حەج کردن بەم ڕێگایە ئیرادەو ئارام و تەحەددی نموونەیی دەوێ کەئەمەش دەگمەنە و بە هیوای ئەوەی لایەنە لێپرسراوەکان لەم کاتە کەمەی بەدەستەوە ماوە کاری بۆئاسان بکەن .

ڕەجا كوڕی حەیوە:

لەساڵی (٩٩)ك ناویراو لەگەڵ سولەیمانی كوڕی عبدالملك بوو لە (دابق) لەسوریا، سولەیمان سوپای نارد بۆ ڕوبەڕوبونەوەی ڕۆمەكان و لەوپەڕی گوڕو تین و دەسەڵاتدابوو بۆیە بەشانازی یەوە دەیووت (انا الملك الشاب) كەتەمەنی چل ساڵ دەبوو، ڕۆژێك كەنوێژی جومعەی كرد نەخۆشكەوت و زانی كەمەرگ نزیكە .

ڕەجاء كە وەزیری بوودەڵێت: سەردانم كرد بینیم نامەیەك دەنووسێت، پێی وتم: بەتەمام كە دوای خۆم كوڕەكەم دانێم .

پێم وت: شتێك بكە كە بۆ قیامەتت باش بێت و ڕووسووری لای خوا بیت، ئەیوبی كوڕت منداڵەو ناشزانی كە گەورە بوو چی لێ دێت و چۆن دەبێت ...

وتی: باشە نوێژیئیستخارە دەكەم ..

پاش ماوەیەك نامەكەی دڕاندو پەشیمان بۆوەو بانگی كردم وتی: دەمەوێت برازاكەم دابنێم، وتم: واناردوتە بۆ غەزای ڕۆم، كێ دەزانێت دێتەوە یان نا؟؟..

وتی: ئەی تۆ كێ بەباش دەزانی؟! منیش نەم ئەویست هیچ بڵێم بەڵكو دەمویست ئەوناو بڵێ و ئەگەر بەدڵم نەبوو شتێكی لێ بدۆزمەوە !

تاوەكو جارێك وتی: ڕات چی‌یە بەرامبەر عومەری كوڕی عبدالعزیز؟

منیش وتم: هەتابڵێی چاكە، وتی: ڕاست دەكەیت، بەڵام (یزید كوڕی عبدالملك) دەكەم بە(وەلی عەهد)ی تا ڕازیان بكەم و لەكۆڵ عومەر ببنەوە وكێشەی بۆ دروست نەكەن . (ئنجا نامەیەكی نووسی كە وەسیەتی بوو بەدانانی عومەر و وەلی عەهدیشی یەزیدی كوڕی عبدالملك بێت و مۆریشی كرد) ئنجا ئال و بەیتی خۆی كۆكردەوەو فەرمانی پێدان كەبەیعەت بدەن بەو كەسەی كەناوی لەو نامەیەدا هاتووە ...

ئەوانیش دواتر چوونە لای (ڕەجاء) و وتیان: كێی داناوە بەخەلیفە لەدوای خۆی؟! وتی ئەوە نهێنی‌یەو ناتوانم بیڵێم !

عومەر هات و قسەی لەگەڵ كرد وتی: ئەگەر دەزانی منی داناوە تاماوە بابچم داوای لێ بكەم لام ببات ؟وتی: نازانم.

ئنجا هشام كوڕی عبدالملك هات و هەمان داوای كرد كـەبزانێ كـێ ی دانـاوە، هـەرپێی ئەوت ...

رەجا دەڵێ: پاش چەند ڕۆژێك سەرم لێ دا بینیم گیان دەدات، ڕووم كـردە قیبلـە، وتـی: جارێ كاتی نامەكە نەهاتووە..

پاش ماوەیەكی تر سەرم دایەوە هەر لەگیانەڵا دابوو، ڕووم كردەوە قیبلـەو وتـی: جـارێ كاتی نامەكە نەهاتووە، منیش بەجێم هێشت .

پاش ماوەیەكی تر هاتمەوە دەیزانی ئیتر تەواو دەبێت، وتـی: ئـیتر كـاتی خۆیـەتی، ئـیتر كەكۆچی كرد و گیانی سپارد، دەرگای ژوورەكـەم داخسـت و پاسـەوانم بـۆ دانـا و پـێم وتـن ڕێ بەكەس نـەدەن بچێتە لای، سـەربازم لەگـەڵ خـۆم بـردو چـوومە مزگـەوتی (دابـق) و خـەڵكیم كۆكردەوەو وتم: خەلیفە فەرمانی داوە كە هەموو بەیعـەت بـدەن بـەوەی لـەم نامەیـەدا نـاوی هاتووە، ناچار هەموو بەیعەتیان دا، ئنجا كـە وتم خەلیفـە مـردووە و عومـەری دانـاوە، هشـام كوڕی عبدالمليك هاواری لێ بەرز بۆوە، پێم وت: قسە بكەیت لەگەردنت ئـەدەم؟ ناچـار ئـەویش بەیعەتی دا بەعومەر..

كەسـەیری عومـەری كرد وتـی: لاحول ولا قوة الا بالله... عومـەریش وتـی: لاحول ولا قوة الا بالله ...

بەڵێ .. رەجاء كوڕی حەیوە پیاوێكی ژیر و خواناس بوو، هەمیشە لەخـەمی ئیسـلامدا بوو، بۆیە بەدوای فرسەتێكدا دەگەڕا كەرۆڵی چـاكتر ببینـێ، لەگـەڵ ئەوەشـدا كـەوەزیری چـەند خەلیفەیەك بوولەئەمەوییەكان ئەوفرسەتەی بۆ هەڵكەوت زۆر بەعاقڵانە توانی بـاری خەلافـەت چـاك بكـاو عومـەری كـوڕی عبـدالعزیز بێنێتـە پێشـەوە كـە بـە پێنجـەم خەلیفـەی ڕاشیدین دادەنرێت.[1]

تاریق كـوڕی زیاد:

ئەمیش یەكێكـە لەوانـەی كەخزمـەتێكی گـەورەی بەئیسـلام كـرد، ئـەم لاوە تەمـەنی (٢٨) ساڵ بوو كەكرا بەسەركردەی حامیەی شاری (طنجة)، پاشان كرا بە سەركردەی حەملەی فەتحی ئەندەلوس، لەبەرئەوەی لێهاتوو گیانفیدا بوو..

١- (وتارێكی طارق سویدان).

تاریق بەسوپاکەیەوە کە حەوت هەزار کەس بوون لەشاری(سبتە)ەوە بەکەشتی کەوتە ڕێ بەرەو (مضیق)ی (جبل طـارق) لـە ٥ ی ڕەجەبی سالّی (٩٢) کۆچی بەرامبەر (٧١١) زاینی .. لەناو کەشتیەکەیدا سەرخەوێکی شکاند، پێغەمبەر ﷺ لەگەلّ کۆمەلّێ لە هاوەلاّنیدا چووەخەوی و مژدەی سەرکەوتنی دایەو ئامۆژگاری کرد کە بەنەرمی مامەلّەی سەربازەکانی بکات و بەوەفا بێت بۆ ئەوعەهدو پەیمانەی داویّتی، کە خەبەری بووەوە خەوەکەی بۆ سەربازەکانی گێڕایەوە زۆر دلّیان خۆش بوو...

کاتێ گەیشتنە لای شاخەکە ڕووبەڕووی سەربازەکانی(قـوط)بوونەوە بۆیە ناچار بوو بگەڕێتەوە بەرەو (سبتە) تا تاریك داهات، ئنجا چوو بەرەو پشتی شاخەکە و هەرچەند زۆر لێژ بوو، بەگوریس و شتی تر سەرکەوتن، کەوتنە شەڕەوە لەگەلّ (قوط)ەکان، سوپای دوژمن خۆی بۆنەگیرا لەبەرامبەر موسلّماناندا، بۆیە سەرکردە کەیان نامەی نارد بۆپاشاکەیان و وتی: جەنابی پاشا، فریا کەوە کەسانێك هاتونەتە خاکمانەوە نازانین ئەوانە ئەهلی زەوین یان ئەهلی ئاسمانن؟!

بەلّێ ..ئەوانە لەڕاستیدا ئەهلی ئەم سەر زەوی یە بوون بەلاّم لەسەر مەنهەجی ئاسمان بوون ...ئنجا موسلّمانان پێنج هەزار کەسی تر هات بۆ یارمەتیان و دوژمنانیش بوونە نزیکەی سەد هەزارێك ..

هەشت ڕۆژجەنگەکە درێژەی کێشا، (قوط)ە کان مەعنەویاتیان بەرز بوو تەنانەت بە عەرەبانە گوریسیان هێنابوو گوایە ئەسیرە موسلّمانەکانی پێ ببەستنەوە... جەنگەکە لەناوچەی (شدونە)بوو لەڕۆژی یەك شەمە ی (٢٨) ی ڕەمەزانی سالّی (٩٢) کۆچی (٧١١/٧/١٩)ی زایینی، تا یەکشەمەکەی دوای تری خایاند، شەڕێکی زۆر گەرم بوو، موسلّمانان قارەمانانە جەنگان و ئارامیان گرت ئاسەرەنجام خوای گەورە سەرکەوتنی بۆ ناردن...

موسلّمانەکان دوانزە هەزارکەس بوون، نزیکەی سێ‌هەزار کەسیان لێ شەهید بوو لەدوژمنانیش ژمارەیەکی زۆر کوژرا.

بەم جۆرە لاپەڕەیەکی پڕشانازی و سەروەریان بۆ گەیاندنی پەیامی خوا تۆمار کرد، کەبەڕاستی ئەمەش بەرپەرچی ئەو ڕیوایەتە هەلّبەستراوە دەداتەوە کەدەلّێت گوایە (تاریق) کەشتیەکانی سوتاندووەو وتویەتی دوژمن لەپێشتانەوەو دەریاش لە دواتانەوەیە، تاباشتر

بجەنگن ... هەرگیز ئەوە ڕەوشتی سەرکردەی موسڵمان نیە و ئەوەش ڕاست نیە .. ئنجا بەرەو شاری (استجه) ڕۆیشت و لەوێدا جێگیر بوو، سوپای دەنارد بۆ فەتح کردنی شارەکانی تر، بەوشێوەیە هاوکات لەگەڵ سەرکردە موسی کوڕی نوصەیر دا فەتحی زۆریان کردو لەساڵی (٩٦) ی کۆچی دا لەسەر فەرمانی خەلیفە وەلید گەڕایەوە خۆی و موسی کوڕی نصیر بۆ دیمەشق ...[١]

بانگخوازی ئەندازیار ئەحمەد موفتی:

ئەحمەد محەمەد موفتی لە دایکبووی ساڵی (١٩٦١) و دەرچووی زانکۆی تەکنەلۆجیەو ماستەری لەزانکۆی یۆتۆبۆری هێناوە، خێزان دارەو خاوەنی (٥) منداڵەو بەرپرسی مەکتەبی ڕاگەیاندنی ئیسلامی سویدیە، بەهەردوو زاراوەی سۆرانی و بادینی و هەرسێ زمانی سویدی و ئینگلیزی و عەرەبی وانە و کۆڕو سیمیناری هەیە، چالاکە لەبواری فریاگوزاری و کێشەی کورداو، بەرپرسی دەزگای بەزەیی کوردییە.

چەندین کۆبوونەوەو دانیشتنی تایبەتی بووە لەگەڵ پارتە سیاسیەکان وکەنیسەکانی سویدو دەزگاو بەرپرسە باڵاکانیان، دیداری تایبەتی هەبووە لەگەڵ سەرۆك وەزیرانی پێشوی سویدی وران پێرشۆن ..

جا هەرکاتێ کەشوهەوای ئازادی لە بارو رەخساو بوو بۆتاکەکانی کۆمەڵگەو، ئاستی هۆشیاری و رۆشنبیری خەڵکی بەرفراوان بوو، لەو دۆخەدا هزرو بیروباوەڕی ئیسلامی میانڕەو گەشەسەندوتر دەبێت و رۆڵ وکاریگەری بانگخوازانی ئیسلام لەبواری چاکسازی تاك وخێزان وکۆمەڵگە زیاترڕەنگ دەداتەوەو بەرجەستە دەبێت، لەگەڵ بەرەوپێشچوونی کۆمەڵگای مرۆڤایەتی زیاتر ئەو راستیە روون دەبێتەوە کەئاین نەك فاکتەرێك نییە بۆ دواکەوتن، بەڵکو هۆکاری سەرەکی‌یە لە هاندانی مرۆڤ بەرەو چاکسازی و رەوشت وبەها جوانەکان، ئەوەتا پیاوانی حکومەت داوا لە بانگخوازان دەکەن کە رۆڵی پۆزەتیڤیان هەبێت لە پەروەردەکردنی تاکەکانی کۆمەڵدا، ئەمەش دەیسەلمێنێت کەبانگخوازی میانڕەو دەتوانێت سەفیرێکی دڵسۆزی کۆمەڵگابێت بۆ پڕکردنەوەی لایەنی رۆحی و ئەخلاقی مرۆڤەکان و بۆ بنیات نانی کۆشکی بەختەوەریان..

١- المجتمع ٢٠٠٧/٢/٢٤

چاوپێکەوتنێك لەگەڵ ئەحمەد موفتی دا:

*دەکرێت پێناسەیەکی کورتی ئەورێکخراوە بکەی کە جەنابتان سەرپەرشتی دەکەن؟

لەپاش سوپاس و ستایش بۆ خودای مەزن و درودوسەلام بۆ پێغەمبەری ئیسلام، رێکخراوی ئای ئای ئێف رێکخراوێکی بانگخوازی یاساییە لەسوید، هاوکاری ئەوخوشك و برایانە دەکات کەتازە دێنە ناو ئیسلامەوە و موسوڵمان دەبن و، کتێب و وتار بە زمانی سویدی دەستەبەردەکات بۆیان، ماوەی (١٠) ساڵ زیاترە لەسوید لەم بوارەدا خزمەت دەکەین، لەسەرەتادا تەنها مەکتەبێکی راگەیاندن بوو کەزیاتر کاری وەڵامدانەوەی سویدیەکان بوو کە لەبارەی ئیسلامەوە دەیان پرسی و دەیانویست تێبگەن، زۆریان لەرێگەی تۆری ئینتەرنێت و سایتەکەمانەوە وەڵامیان وەردەگرت، ئێستاش هەموو هەفتەیەك رۆژانی یەکشەممە وتار و موحازەرەمان هەیە بەزمانی سویدی لەهۆڵی کۆمەڵەی قەڵاچۆکردنی کحول لەشاری یۆتۆبۆری، لەگەڵ ئەمانەشدا سەردانی زیندانیەکان دەکەین ئەمە جگەلەکاری ئەندازیاری خۆم کەهەفتانە (٤٠) کاتژمێر کاردەکەم.

* جەنابتان باسی ئەوەتان کرد کەسەردانی زیندانەکان دەکەن، ئایا لەسەرداوای بەرپرسانیحکومەتە یان کارێکیخۆتانە؟

بەڵێ لەسەرداوای لێپرسراوانی زیندانەکان و کاربەدەستانی حکومەت و زیندانیەکانیشە، بۆ ئەوەی وتار بدەین بۆ ئەو زیندانیانەی کەتوشی تاوان بوون و لە کۆمەڵگا دابڕاون و کاریگەری تاوانەکانیان لەسەر کۆمەڵگا و تاك روون بکەینەوە، کە تا چەندە کاریگەری نێگەتیڤی هەیە، کاربەدەستانی حکومەت باش دەزانن کە رۆڵی بانگخوازێك چەندگەورەیە لەکۆمەڵگادا گەربەشێوەیەکی درووست ومیانڕەو پەروەردەی تاك بکات و، گرنگی دان بە لایەنی رۆحی و ئەخلاقی بۆزیندانیەکان کەناڵێکی کاریگەرە کە بتوانن بەختەوەری پێ بەدەست بێنن، وەك نیکسۆن دەڵێ: ئەگەر چی شارستانێتی لەلوتکەی بەرزدایە بەڵام ئەگەر بنەمایەکی رۆحی و ئەخلاقی نەبێت لەناو چوون چاوەڕوانێتی .

ئێمە ئەم خاڵە بەگرنگ دەزانین و لەسەری دەڕۆین، بۆ ئەوەی جارێکی تر بتوانن بگەڕێنەوە نێو کۆمەڵگاو ژیانی ئاسایی خۆیان دەست پێبکەنەوە، جگە لە قسەکردن و وتاردان بۆیان کتێب و کاسێت بە زمانی سویدی پێشکەشیان دەکەین، سوپاس بۆ خوا بەرهەمێکی باشی هەبووە خەڵکانێکی زۆر دەگەڕێنەوە باوەشی کۆمەڵگاو، زۆریشیان باوەڕ دێنن.

* ئەگەرێ بزانین زۆرینەی ئەوخەڵكانەی بەشداری وانەو بابەتەكانت دەبن لە چ چین و توێژێكی كۆمەڵگان؟؟

لەهەمووچین وتوێژێكی كۆمەڵگای سویدی و خەڵكانی خاوەن بڕوانامەی بەرزی هەموو بوارەكانی تێدایە و، زۆربەی ئەوانەی كەدێن شارەزاییەكی ئەوتۆیان لەسەر ئیسلام نیە و بەشدار دەبن بۆئەوەی زیاتر ئەو تەم و گومانەی هەیە لەسەر ئیسلام بڕەوێنرێتەوە، تەنانەت هەندێ جار نوێنەری پارتە سیاسیەكانی سوید و پۆلیس گوێبیستی دەرسەكانمان دەبن و ئێمە دەرگامان بۆ هەمووكەس والایە، چونكە ئێمە كۆمەڵەیەكی بانگخوازی میانڕەوین، دژی توندوتیژین وفكری توندڕەوی هیچ مانایەكی نیە لامان، تاوەكو ئێستا (١١٠) كەسی سویدی بوونەتە موسڵمان لە ڕێگەی ڕێكخراوەكەی ئێمەوە، هەیانە هەر لە یەكەم دەرس دا باوەڕ دێنێت و هەشیانە لەپاش چەندجار یان پاش چەند ساڵ موسوڵمان دەبێت، زۆربەی ئەوانەی كە موسڵمانبوون خاوەنی بڕوانامەی بەرزن لەپرۆفیسۆرو مامۆستای زانكۆ وئەندازیار و یاساناس و قوتابی زانكۆكان و..هتد.

زۆربەشیان تەمەنیان لەنێوان (٢٠ تا ٤٠) ساڵ دایە، نموونەش وەك (بێنگت یوهانسۆن) خاوەنی بڕوانامەی دكتۆرایە لە هەندەسەی ئەلكترۆنی دا كەئێستا ئەویش بانگخوازێكی ئیسلامە لە سوید یان ماریە ئێلبرسۆن كەپزیشكی نەخۆشخانەیە لەشاری یۆتۆبۆری كەئێستا خەریكی وەرگێڕانی كتێبە بەنرخەكانی ئیسلامە بۆ زمانی سویدی، هەروەها بێنگت تۆریون كەبەڕێوەبەری بەشێكە لە كارخانەی ڤۆڵڤۆ و چەندین كەسی تر كەئێستا ناوەكانیانم لەیادنیە.

هەروەها چەندین كەسی تری سویدی لەڕێگەی رابیتەی ئیسلامی سویدو تۆڕەكانی ئەنتەرنێتەوە موسڵمانبوون وەك سەفیری سویدی كەنیوت بێرنسترۆم كە ئێستا ناویخۆی ناوە محمدكەنویت كە پێش چەند ساڵێك گەورەترین و بە ناوبانگترین تەفسیری قورئانی پیرۆزی بەزمانی سویدی كرد، یان نووسەر و ڕۆژنامەنووسی بەناوبانگی سویدی هۆكان لارسۆن كەخاوەنی نزیكەی (٢٠)كتێبە لە بوارەكانی فەلسەفەو مێژوو كەلەم دواییەدا موسڵمانبوونی خۆی راگەیاند، هەروەها خاتوو ئانە سۆفی روالد كە مامۆستای بەشی ئاینەكانە لەزانكۆی لوند، یان پرۆفیسۆرو مامۆستای مێژوو (یان سامڵسۆن) كەچەندین كتێبی بەنرخی لەسەر ئیسلام پێشكەش بەكتێبخانەی سویدی كردووە و لەزۆرێك لەزانكۆكانی سوید دەرس وموحازەراتی هەیە.

* هەندێ جار لێرەولەوێ دەڵێن ئیسلام بەزۆری شیرو هێز بلاوبۆتەوە وەلامت چی یە وەك بانگخوازێك بۆ ئەو جۆرە کەسانە؟

هیچ بیروباوەڕێك بەزۆرە ملێ لەناخی مرۆڤدا ناچەسپێ، چ جای ئەگەر ئەو باوەڕە باوەڕێکی ئاینی و رۆحی بێت، چەندین ئایەتی قورئان و فەرموودەی پێغەمبەرﷺ ئاماژە بەوە دەکەن کەمرۆڤەکان سەربەست و ئازادن لەوەرگرتنی ئاین و بیروباوەڕ، ئەو جۆرە کەسانە تەنها دەیانەوێت گومان دروست بکەن، ولاتێکی وەك ئەندەنووسیا کەگەورەترین ولاتی ئیسلامیە کە نزیکەی (٣٠٠) ملیۆن دانیشتوانێتی، خۆ یەك سەربازی ئیسلام نەگەیشتە ئەوێ، یان ولاتێکی وەك مالیزیا کەئێستا لەتەکنەلۆجیا و بیناسازی ململانێ لەگەڵ ئەمەریکادا دەکات ئەم ولاتەش هێزو شمشێر نەبووە هۆی موسڵمانبوونیان، یان ئەمەریکا خۆشی کەچەند ملیۆن موسڵمانی تێدایە بەهەمان شێوەیە .

سیاسەتمەدارێکی وەك رۆبرت کرین کە خاوەنی بڕوانامەی دکتۆرایە لەیاساو سیاسەتدا، راوێژکاری سەرۆکی پێشووی ئەمەریکابوو ئایاهۆی موسڵمانبوونی ئەم گەورە سیاسەتمەدارە هێز بوو؟ یان موسڵمانبوونی قەشەی گەورەی ئەمریکی جۆزیف ئەستێس کە خاوەنی بڕوانامەی دکتۆرایە لەفەلسەفەو لاهوتدا کەئێستا گەورەترین بانگخوازی ئەمەریکایە وناوی خۆی ناوە شێخ یوسف، تەنها لەیەك موحازەرەدا (١٣٥) ئەمەریکی شایەتمانی هێنا لەبەردەمیا، وەهەزارەها کەسانی خاوەن بڕوانامەی بەرز کەئێستا لە ئەمەریکا دەژین بەئیسلامەتی، خۆ هێز نەبووە هۆی هیدایەت دانیان .. یان گەورە کەسانێکی ئەورووپی وەك فەیلەسوفی فەرەنسی روجیە گاروودی و گۆرانی بێژی ناسراوی جیهانی کات ستیڤینس (یوسف ئیسلام)ی دایك سویدی و باوك ئینگلیز، موراد هۆفمانی دبلۆماتی ئەڵمان، ئەی خۆناکرێ بڵێین هۆکاری موسوڵمان بوونی ئەم سیاسەتمەدار و ناودارانە هێزو شمشێر بووە ..

* ئایا ئێوە لۆکاڵی تایبەتیتان هەیە بۆ وتنەوەی بابەت و وانەکان؟

بابەت و وانەکانی ئێمە هەفتانە لە لۆکاڵی(کۆمەڵەی قەلاچۆکردنی کحول) لەشاری یۆتۆبۆریەکەئێمەش هاوکاری ئەوکۆمەڵەین بۆ ئەوەی گەنج ولاوانی کۆمەڵگا دووربخەینەوە لە زیانەکانی کحول لەڕێگەی ئەوپرنسیپ وبەهایانەی کە ئیسلام باسی دەکات، ئێمە پەیوەندیمان لەگەڵ زۆر جێگای تردا هەیە تەنانەت لەگەڵ کەنیسەکانیشداگفتوگۆمان هەیە، بڕیارە لەم

مانگەدا سەردانیکەنیسەیەکی گەورە بکەین بۆئەوەی باسی ئیسلام بکەین چونکە زۆریان بێئاگان لە ئیسلام .

* رێژەی موسوڵمانانی سویدی چەندە؟

بەپێی ئاماری چەند ساڵ لەمەوپێشی رۆژنامەی یۆتۆبۆری پۆست نزیکەی١٠ هەزار سویدی موسوڵمان هەن و، ئێستا رێژەکە روو لە زیادبوونە بەهۆی ئەوهەموو بابەتە زۆرانەی سەرتۆری ئەنتەرنێت لەسەرئیسلام و زۆربونی رێکخراوی بانگخوازی لە سوید، واتە ئیسلام بە ئاسانی دەگاتە هەموو خەڵك لەرێگەی ئەنتەرنێتەوە.

* ئایا تەنها لێپسراوی ئەم رێکخراوەن یان پرۆژەی ترتان هەیە؟

بەڵێ لێپسراوی کۆمەڵەی (ئار.ئێچ.سی)م کە دەزگایەکە بۆ یارمەتیدانی بێباوکانیکوردستان، لەکارەساتەکەی هەڵەبجەوە تاوەکو ئێستا ئێمە هەزاران و بێباوکانی کوردستانمان بیرنەچووە، کەمانگانە یارمەتیان بۆ رەوانە دەکەین، ئێستا نزیکەی (٣٠٠) منداڵی بێباوك یارمەتی مانگانەیان بۆ رەوانە دەکەین لەرێگەی رابیتەی ئیسلامی کوردی لەکوردستان،ئەم کارەشمان بەئەرکێکی ئاینی ونیشتیمانی دەزانین.

* ئایا ئەم دوو رێکخراوەی ئێوە بە رەسمی ناسراوە لەلای حکومەت؟

بەڵێهەردووکیان رەسمیاتمان لەدەزگاکانی حکومەت بۆوەرگرتوە، بەپێی یاساو دەستوری سوید هەموو رێکخراو و کۆمەڵەیەك دەتوانن بانگەوازو چالاکی وبەرنامەی خۆیان پێشکەش بکەن.

پەناگرتن بەخوا لە ساردبوونەوە و هاتنەدواوە!

ئەوەی سەیری گۆڕەپانی بانگەوازیکات لە رۆژهەڵات و رۆژئاوا، لەکۆن و نوێدا، کەسانێك دەبینێت کە بۆماوەیەك لە تەمەنیان گورجوگۆڵ وخەم هەڵگری بانگەوازبوون، رۆح سوك، لەش سوك، قسەخۆش، دڵخۆش، سنگ فراوان، گەشبین، بەڵام لە بەر هەرهۆیەك بێت، هەقە یان ناهەقە، دێنە دواوەو ساحەکە چۆڵ دەکەن و بەزمانی حاڵ دەڵێن: ئەوە ساحەکەم بۆچۆڵ کردن، ئەوەندەم بەسە کە کردومە، رۆژێ بوو لەئێوە چالاکتربووم، لەئێوەمانان باشتربووم، خۆتان ماندوو مەکەن ئێوەش دوایی وەك من لەشتەکان تێدەگەن و ئێوەش هەردەبێ کۆڵ بدەن و ساحەکە بەجێ بهێڵن ....

ئەوانـە هـەمووگیانیان دەبێتەگلـەیی وگازنـدەو ڕەخنـە، چ ڕەخنەیـەك!؟ ڕەخنـە لـە سەرتاخوار، لەقیادە تاقاعیدە، خۆکاری دەعەویش ئیجتیهاداتی تێدەکەوێت، ئەمیش دوورە لە سـاحەکەو ئاگـای لەگشت لایەنـەکانی کێشـەکان نیـە، بۆیـە خـۆی لـە هـەموان بـەزاناترو، ئیجتیهادی خۆشی لە هی هەموان بەباشتر دەزانێت!

هی واهەیەکۆڕو مەجلیس نیە زەمی ئەم وئەو نەکات، یا خەڵکی ساردنەکاتەوە لـەکاری بەکۆمەڵ و دەستەجەمعی، کەسانی تـریش هـەن ئەگـەروەرع و تەقواکەشـیان ڕێ نـەدات کـاری وابکەن، ئەوا بەدورکەوتنەوەیان دەبنە سـەرمەشقێکی خراپ بۆ لاوو تازەپێگەیشتوان و کەسانی دەورویەریان!..

ئەم جۆرە کسانە کەم تازۆر بوون و هەردەشبن، کەسانی واهەبوون ڕەخنەی بێ جێیان لەپێغەمبەر دەگرت ﷺ، کاتێك کابرایەکی ئەعرابی وتی: تۆ دادپەروەرنیت لە بەخشینتا!! یان یەکێکی تر وتی: لەوماڵەی خوام بدەرێ خۆماڵی باوکت نیە؟! پێغەمبەریش ﷺ دڵی خۆی بەوە ئەدایەوە کەئەمە (سُنن)ەو یاساو باوی خوایە لە بانگەوازداو دەیفەرموو: خوا ڕەحم بە موسای برام بکات لەمەش زیاتر ئازاردراوە، تەنانەت کارگەیشتە ئەوەی هەندێ دووڕوو ئیتیهامی پێغەمبەریان کرد ﷺ کە لە دەسکەوتی غەزای بەدری لادابێ بۆ خۆی، قورئان لەسـەری دێتە وەلام و دەفەرموێت ﴿ وَمَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَن يَغُلَّ ۚ وَمَن يَغْلُلْ يَأْتِ بِمَا غَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۚ ثُمَّ تُوَفَّىٰ كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴾ آل عمران: ١٦١ واتە: بۆهیچ پێغەمبەرێك نەبووە کەنادادی و خیانەت بکات، هەرکەس نادادی بکات، لەرۆژی قیامەت دا نادادیەکەی یەخەی پێدەگرێت و بەکۆڵیەوەیەتی، لەوەودوا پاداشتی هەرکەسێك بەگوێرەی کردەوەکانی دەدرێتەوەو ئەوانە ستەمیان لێناکرێت... هەندێکی تر لەوانەی دڵیان نەخۆش بوو، هەر بەلاّو ناخۆشی و ناڕەحەتیەك یان شکستێك ببوایە دەیان کرد بەخەتای پێغەمبەرﷺ قورئان لەسەر ئەمەش هاتە وەلام و فەرمووی: ﴿ أَيْنَمَا تَكُونُوا يُدْرِككُّمُ الْمَوْتُ وَلَوْ كُنتُمْ فِي بُرُوجٍ مُّشَيَّدَةٍ ۗ وَإِن تُصِبْهُمْ حَسَنَةٌ يَقُولُوا هَٰذِهِ مِنْ عِندِ اللَّهِ ۖ وَإِن تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ يَقُولُوا هَٰذِهِ مِنْ عِندِكَ ۚ قُلْ كُلٌّ مِّنْ عِندِ اللَّهِ ۖ فَمَالِ هَٰؤُلَاءِ الْقَوْمِ لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ حَدِيثًا ﴾ النساء: ٧٨. واتە: ئەگەر خێرو خۆشیان بێتە ڕێ دەڵێن: ئەمە لەلایەن خواوەیەو ئەگەر توشی ناخۆشی و زیانێك بێن بەپێغەمبەر دەڵێن ئەمەیان بەهۆی

تۆوەیە، پێیان بڵێ: هەر هەموو ئەوانەی پێش دێت لەلایەن خواوەیەو بۆ تاقیکردنەوەیە، ئەوەبۆچی ئەو خەڵکە باوەڕ لاوازە هیچ شتێك تێناگەن و لە ڕاستیەکان حاڵی نابن..

ئەوەی ماوە بیڵێین ئەوەیە کەساردیو گەرمی لەکاردا ئاسایی یە بەمەرجێك کەلەو سنوورە دەرنەچێت کەلەسوننەت دا دیاری کراوە، هەروەك پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت (لکل عمل شرّة ولكل شرّة فترة، فمن كان شرته (او فترته) الى سنتي فقد اهتدى)..

دیارە دڵیش بەردەوام لە (تقلب) و گۆڕاندایە، بۆیە بادوعا بکەین کە خوادڵمان دامەزراوبکات (اللهم يامقلب القلوب ثبت قلوبنا على دينك).. ئنجا ئەگەر نارِوونییەك و لێڵیەکیش هەبوو لە مەسەلەیەکدا ئاساییە کە لەڕێی ڕاست و لەڕێی خۆیەوە بەحەکیمانە چارە سەربکرێت، ئەوەئەنصارەکان کە گلەییان هەبوو لەپێدانی دەستکەوتەکانی حونەین بەکۆچکەران و کەسانی ترو نەدانی بەوان، گەورەی ئەنصارەکان گلەییەکەی گەیاندو، هەروەك لەژیانامەی پێغەمبەر دا هاتووە، بەحەکیمانە پێغەمبەر ﷺ بۆی شیکردنەوەو دڵی هێنانەوە جێ و ڕازی کردن ...

بەخۆداچوونەوە و نەهاتنە دواوەکاری بەردەوامی دەوێ و لەپێش هەموو شتێکیشدا پاڕانەوەی بەکوڵ و دڵی دەوێت، هەروەك پێغەمبەر ﷺ کەدەپاڕایەوە لەکاتی سەفەردا و دەیفەرموو (اللهم انى اعوذ بك من الحور بعد الكون) واتە خوایە پەنا دەگرم بەتۆ لەوەی کە پاش هەوڵ و کۆشش و تێکۆشان بێمە دواوە و سارد ببمەوە ...

هیممەتی نورالدین زنکی:

زانایان یەك ڕان لەسەرئەوەی کەخولەفای ڕاشیدین چوارن، دواتر عومەری کوڕی عبدالعزیزیشی بۆزیادکرا کە لەسەر پەیڕەوو ڕێبازی ئەوان حکومەتداری کرد، ئنجا پاش چەند سەدەیەك قارەمانێکی تریش هاتە مەیدان کە سیماو سیفاتی لەوان دەچوو، وەك ئەوان ڕەفتاری دەکرد، ئەویش نورالدین زنکی بوو، کە زۆر لەزانایان بەخەلیفەی راشیدی شەشەمی دادەنێن. ئەم پیاوە شورایەکی پۆڵایین بوو لەبەردەم خاچپەرستانداو ڕێخۆشکەربوو بۆفەتح کردنەوەی قودس و گێڕانەوەی بۆژێر ڕکێفی ئیسلام ....

هەركاتێك نورالدين لەجەنگێكدا سەركەوتايە بەسەر خاچپەرستاندا نوێژی شوكری دەكرد بۆ خواو خێرو سەدەقەی زۆری دەبەخشیەوەو لەگەڵ زانایاندا دادەنیشت وگوێی لەئامۆژگاریان دەگرت، هەمیشەش دەیووت: سەركەوتنی خوا نزیكە و هەردێت.

جارێك پاش جەنگی (حارم) بەدەوروبەرەكەی وت: سوپاس بۆ خوا لەقودس نزیك بووینەتەوە و پشت بەخوا دەچینە ناوی و نوێژی تیادەكەین، ئنجا پاش بێدەنگیەكی كەم، بەخەم و خەفەتی زۆرەوە بەئامادەبوانی وت: بەڵام دوانگەكە نەماوەو دوژمنان تێكیان شكاندووە، بۆیە بادوانگەیەك ئامادە بكەین كە لایەق بێت بەورۆژە گەورەیە، تا وتاربێژمان لەسەری وتاری سەركەوتن بداو هەروەك چۆن دلآن دێنێتە جۆش و خرۆش ئاوەهاش دارو دیوار بێنێتە جۆش وخرۆش .. ئنجا باشترین ئەندازیاری ئەو زەمانەی بانگ كرد، وەك (حمید الدین كوڕی ظافری حەلەبی و سولەیمانی كوڕی معالی) و داوای لێكردن كەدوانگەیەكی ڕازاوە بەدوڕو مرواری دروست بكەن لە چاكترین داروتەختە كە لەوێنەی نەبێت وكەس نەدیدە بێت.

لەساڵی (٥٦٣) كۆچی بەرامبەر بە (١١٦٧) زاینی لەشاری حەلەب لەسوریا دەست كرا بە دروستكردنی ئەو دوانگەیە، لەساڵی (٥٦٤)كۆچیدا دا نورالدین كۆچی دوایی كرد و لەسەرەمەرگدا جەختی كردەوە سەردروستكردن وتەواوكردنی دوانگەی سەركەوتن، پاش چەند ساڵێك تەواو بوو، (صلاح الدین)یش كە فەتحی قودسی كرد ناردی دوانگەكەیان هێناو لەقودسی پیرۆزدا دایان ناو وتاری سەركەوتنی لەسەردرا ...

ئەم دوانگەیە مایەوە وەك ڕەمزی سەركەوتن بۆ چەند سەدەیەك، تا لە بەیانی رۆژی٥ شەممە لە٧ ی جمادی دووەم (١٣٨٩) بەرامبەر بە (١٩٦٩/٨/٢١) لەسەر دەستی جوولەكەیەكدا سوتێنرا، هەندێ لەو پارچانەی كە ڕزگاركرا لەسوتان لە مەتحەفی ئیسلامی لە مزگەوتی ئەقسادا هەڵگیرا .....

ئەم دوانگەیە پێك هاتبوو لە شانزە هەزار و پێنج سەد پارچە و بەرزیەكەی شەش مەتر و پانیەكەی چوارمەتر بوو ...

مەلیك حوسەین لەساڵی (١٩٩٣) دا بڕیاری دا ئەو دوانگەیە بە هەمان شێوەی خۆی دروست بكرێتەوە لەسەرئەو وێنانەی كە لە مۆزەخانەی ئەمریكاو لەندەن دا هەبوون، ئەم كارە تا ساڵی (٢٠٠٢)ی خایاند و دوومليۆن و چوار سەدهەزار دیناری ئەردەنی تێچوو، چل لێكۆڵەرو ئەندازیاری جیهانی ئیسلامی بەشداریان تیا كرد ..

ئەم دوانگەیە پاش سی وحەوت ساڵ لەسووتاندنی دروستکرایەوە و خرایەوە جێی خۆی، ماوەتەوەبڵێین ئاخۆکەی بێت وتاریێژێك لەسەری وتاری سەرکەوتن بداتەوەوگیانی نورالدین وصلاح الدینی پێ شادبێت وقودس لەبەندی ئازاد بکرێت؟

کاتێك سوار دەگلێت !!

کەس گومانی لەوەدانیە کەبانگخوازیش بەشەرە وەك هەموو بەشەرەکانی تر، غەفلەت و بیرچوون ڕووی تێدەکات، کەئەمەش هەر لەئادەمەوە سەلامی خوای لێبێت هەیە ﴿ وَلَقَدْ عَهِدْنَآ إِلَىٰٓ ءَادَمَ مِن قَبْلُ فَنَسِيَ وَلَمْ نَجِدْ لَهُۥ عَزْمًا ﴾ طه: ١١٥ هەروەها پێغەمبەرﷺ لەم بارەیەوە دەفەرموێت: (کل بني ادم خطاء وخيرُ الخطائين التوابون)[١].

حەنزەڵە ڕۆژێك دەگریا، ئەبوبەکر پرسی لەهۆی گریانەکەی؟! ئەویش وتی: کاتێ لای پێغەمبەر ﷺ دەبین دەگەینە دواپلەی ئیمانی و کە دەگەرێینەوە ناودنیاو ماڵ ومناڵ زۆر دائەبەزین، ئەبوبەکریش وتی: منیش هەروام بابچینە لای پێغەمبەرﷺ، کەچوونەلای و بۆیان باسکرد، فەرمووی: (بەو خوایەی گیانی منی بەدەستە، ئەگەر لەسەر ئەو حاڵەی لای من و لەسەر ئەو زیکرو هۆشیاری یە بەردەوام بن، مەلائیکەتەکان تەوقەتان لەگەڵ دەکەن لەجێ و ڕێتان دا، بەڵام دیارە ئەوە سیفەتی بەشەر نیە، بۆیە سەعاتێك لەوبەرزی یەو سەعاتێك لەو نزمیەدا دێن و دەچن (ولكن يا حنظلة ساعة وساعة ثلاث مرات)[٢].

دیارە بانگخوازانی ئەمڕۆ لە هاوەڵان چاکتر نین، کە تووشیگوناهو هەڵە بوون و تەوبەیان کردووە،تەنانەت ئەوئافرەتەی کە تووشی زینا بوو ڕەجمکراو هەندێ لە هاوەڵان قسەیان پێ وت، پێغەمبەرﷺ پێی فەرموون: (لقد تابت توبة لو قسمت بين سبعين من أهل المدينة لوسعتهم، وهل وجدت توبة أفضل من أن جادت بنفسها لله تعالى؟)[٣]

گوناهکردنی بانگخواز هەرچۆنێ بێت ئاساییە، چونکە گوناهکردن سیفەتی مرۆڤە، بەڵام ئەوە ئاسایی نییە کەزوو پەشیمان نەبێتەوەو تەوبە نەکات.

١- رواه أحمد .

٢- مسلم.

٣- مسلم.

قورئان باسی سیفاتی پارێزکار دەکات، کەئەگەر تووشی گوناهو فاحیشە و زوڵمی نەفس بوو زوو یادەوەری وەردەگرێ ودێتەوە سەرخەت وتەوبەدەکات وسوورنیە لەسەرگوناه، کەئەمەش کارێکی مەزن و گرنگە و بەهەشتی پێ وەردەگرێ ﴿ وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ وَمَن يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا اللَّهُ وَلَمْ يُصِرُّوا عَلَىٰ مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٣٥﴾ ﴾ آل عمران: ١٣، لە فەرموودەیەکی تریشدا پێغەمبەرﷺ دەفەرموێت: (والذي نفسي بيده لو لم تذنبوا لذهب الله بكم، وجاء بقوم يذنبون، فيستغفرون الله تعالى، فيغفر لهم)[١].

جا گوناهکارانیش دوو جۆرن:

یەکەم: ئەوکەسانەیەکە بەعەمدی گوناه دەکەن وسوورن لەسەری‌و لەبەرچاوی خەڵکیش خۆیان بەباش پیشان دەدەن، کەئەمانەش لەم فەرموودەیەداباسکراون (لأعلمن أقواما من أمتي، يأتون يوم القيامة بحسنات أمثال جبال تهامة بيضاء، فيجعلها الله هباء منثورا، أما إنهم إخوانكم ومن جلدتكم، ويأخذون من الليل كما تأخذون، ولكنهم قوم اذا خلوا بمحارم الله انتهكوها)[٢]. ئەمانەش ئەم ئایەتە دەیانگرێتەوە﴿ يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَمَا يَخْدَعُونَ إِلَّا أَنفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴾ البقرة: ٩ دووەم: ئەو کەسانەیە کە سوورنین لەسەر گوناهکردن و، هەرزوو تەوبە دەکەن، گوناهەکە وەك کێوێکە بەسەر دڵ و دەروونیانەوەو هەمیشە هەست بە پەشیمانی و شەرمەزاری دەکەن لە خزمەت خوای خۆیانداو بەردەوامیش لۆمەی خۆیان دەکەن.

پێویستە لە سەر بڕوادار کەلەدوای گوناهکردن:

١- هەوڵبدات زوو تەوبە بکات، کەبەمەش گوناهەکەدەسڕدرێتەوەو بۆی دەبێت بەچاکە

﴿ وَمَن تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَإِنَّهُ يَتُوبُ إِلَى اللَّهِ مَتَابًا ﴾ الفرقان: ٧١

٢- گوناه بەکەم نەزانێ، هەرچەندە بچوك وکەمیش بێت، هەروەك عبدالله کوڕی مسعود دەڵێت: بڕوادار گوناهی وادەبینێ هەروەك لەژێر چیایەك دا بێت وبترسێت بڕوخێ بەسەریا، فاجیریش گوناهی‌هەروەك مێشێك دەبینێ بەلای لوتیا بڕوا.

١- مسلم.

٢- (ابن ماجه) ئیسنادی صەحیحە.

٣- بەسیترو پەردە پۆشکردن و حیلمی خوا لە خۆی بایی نەبێ .

٤- دەبێت لەبەر چاوی خەڵك گوناه نەكات و ببێت بەفیتنە بۆ خەڵك، هەروەك ابن عباس دەڵێت: وەیل بۆزانایان گوناهێك دەكەن و دەخلیسكێن لە بەر چاوی خەلكی، هەرچەند بگەڕێنەوەو تەوبەش بكەن، كاتێك بەخۆیان دەزانن بونەتە فیتنە بۆخەڵكانێكی زۆرو، بەزۆر شوێندا بلاوبۆتەوە، هەرلەبەر ئەوەشە كەخوای گەورە سزای چەند قاتی بۆ هاوسەرانی پێغەمبەر ﷺ داناوە ئەگەر خراپەیەك بكەن و هەروەها پاداشتی چەند قاتی بۆ داناون ئەگەر پارێزكارین، چونكە خەڵكانێكی زۆر بەسەرمەشق و پێشەوایان دادەنێن و چاویان لێ دەكەن هەروەك دەفەرموێ: ﴿يَٰنِسَآءَ ٱلنَّبِيِّ مَن يَأۡتِ مِنكُنَّ بِفَٰحِشَةٖ مُّبَيِّنَةٖ يُضَٰعَفۡ لَهَا ٱلۡعَذَابُ ضِعۡفَيۡنِۚ وَكَانَ ذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ يَسِيرٗا ﴾ الأحزاب: ٣٠

٥- جاری وا هەیە بانگخواز باسی كەم و كورتی گوناهی خۆی دەكات وادەزانێت ئەمە خۆ بەكەم زانین و تەوازوعە، كە ئەمەش پێغەمبەرﷺ قەدەغەی كردووە (كل امتي معافى الا المجاهرين وان من المجاهرة أن يعمل الرجل بالليل عملا ثم يُصبح وقد ستره الله عليه، فيقول يا فلان، عملت البارحة كذا وكذا، وقد بات يستره ربه، ويُصبح يكشف ستر الله عنه)[1] .

جا ئەوانەی كە پەشیمانن لە گوناهیان و خۆیان ستر دەكەن، خوای گەورە لە دنیاو قیامەتدا ستریان دەكات هەروەك پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت (ان الله يُدني المؤمن فيضع كنفه ويستره، فيقول: أتعرف ذنب كذا وكذا؟ فيقول: نعم أي رب، حتى اذا قرره بذنوبه ورأى في نفسه أنه هلك، قال سترتها عليك في الدنيا، وأنا أغفرها لك اليوم، فيُعطى كتاب حسناته)[2]

٦- ئەبێ بانگخواز هۆكارەكانی چوون بەرەو گوناه بزانێ وهەوڵ بدات لێی دوور بكەوێتەوە و دەرگا بۆ شەیتان نەكاتەوە .

٧- ئەبێ هەمیشە وورەی بەرز بێ و هەرگیز نەهێڵێ ورەی بڕوخێ، ڕاستە بانگخوازە بەڵام خۆمەعسووم نیە،زۆر ڕاستە كەوتراوە: هەموو ئەسپێك گلانێكی هەیە و هەموو زانایەك زەللەیەكی هەیە، دیارە شەیتان لەفرسەت دەگەڕێ بۆ خلیسكانی بانگخواز و زانایان، ئەگەر ئەوان لەخشتە نەبات ئەی كێ لەخشتەبەرێ؟

١- بخاري.

٢- بخاري.

لە کۆتایدا باهەروەك پێغەمبەر ﷺ دوعا بکە یـن کەدەفـەرموێت (اللهم اجعلني في عيني صغيرا وفي أعين الناس كبيرا)

پەروەردگارا لەبەرچاوی خۆم بچوکم بکـە تازیـاتر هەوڵبـدەم و لەبـەر چـاوی خـەڵکیش گەورەم بکە تاببمە سەرمەشق بۆیان.

هەڵوێستی مەردانە :

ڕۆژان دێن ودەڕۆن وئەم ئاینەش هەمیشە گەردن کەش وجێگیرە بە هۆی ئەو وەعدەیکـە خوا داوێتی بۆ پاراستنی ئەم دینە، کە بەشێکی لەوەدا دێتە دی کە هەردەم پیاوانێك دەنێرێت کـە بـەرگری لێ بکـەن و لەلۆمـەی لۆمـەکار نەترسـن. هـاوەڵان لەسـەرەتاوەو پاشـان شـاگردان وقوتابیانی قوتابخانە ئاوەدانەکـەی محمـدﷺ وەك (العز بن عبدالسلام) و (سـعیدی کـوڕی جـبیر) و(ئیمام ئەحمەد)و(ئیبن تەیمیە) هەمیشە سەرمەشق ومامۆستان بۆمەشخەڵدارانی ئـەم ڕێبـازە پیرۆزە، کاروانەکەش بەردەوامەو، ئەمەش چەند نموونەیەکی تر:

١- قەشە (فندر) خۆی بە لێهاتوترین کەس دەزانی لەبواری بەگاورکردن و دروسـتکردنی گومان لە ئیسلامدا، عەرەبی و فارسـی بەچـاکی دەزانـی، ژەهـری خـۆی لـە هـەموو شـوێنێك دەڕشت ..موسوڵمانان ترسان لە بـەرپابوونی فیتنەیەکیگـەورە، تـا زانـای پایەبـەرز (رحمـة الله کوڕی خليل الرحمان) داوای مونازەرەی ئاشکرای لێکرد لە بەرچاوی خەڵکدا، بـە ناچـاری قایـل بووکە ئامادەبێت لە شاری (ئەکبەر ئاباد) لەمانگی ڕەجەبی ساڵی (١٢٧٠)کۆچیدا واتە سەدو پە نجاو هەشت ساڵێك پێش ئێستا، شـێخ ڕەحمـەتو اللـە تـوانی لـە مونازەرەکـەدا سـەربکەوێ بەسـەر قەشەی ناوبراودا، مونازەرەکەش لە پـەڕاوی (إظهار الحق) داتۆمـاری کـردووەو بەمـەش هەیبەتی ئەو ناحەزە نەماو پڕوپاگەندە و گومانەکانی ڕەوانەوە ..

٢- لە ساڵی (١٨٩١) ی زاینیـدا شـێخ عبـدالوهاب النجـار هێشـتا قوتـابی بـوو لـە مزگەوتیئەحمەدی، کە لە گنگا لەمیسر قەشەیەکی پرۆتستانتی فیتنەی نایەوە بەبڵاوکردنەوەی شوبوهات ودژایەتی ئیسلام، شێخ عبدالوهابی قوتابیکەوتە وەڵام دانەوەی ومونازەرە لەگەڵیدا، ئەمەش لەقاهیرە و لە بەریتانیا باس و قسەی مەجلیس و گۆڤار و ڕۆژنامەکان بوو، دەیـان وت گوایە (دەمارگیری ئاینی) هەیە لە میسردا، بەڕاستی سـەیرە ئەوانـە هەرچـی بکـەن قەیناکـە

(تەسامحی ئاینی) یە، بەڵام ئەگەرموسڵمانان بەرامبەریان بوەستنەوە ئەیخەنە قاڵبی (دەمارگیری ئاینی)یەوە، دیارەئەمەش بانێکەو دووهەوا..

لوردکرومر(بەعسەی ئینگلیزی) هێنایە میسر بۆ بەگاورکردنی خەڵکی لەژێر دەسەڵات وفەرمانڕەوایی ئینگلیزدا، شێخ عبدالوهاب دەچووەلایان وموناقەشەی لەگەڵ دەکردن، کەبەمەش بەڕاستی دەبێتە یەکەم مژدەدەر بە ئاینی ئیسلام لەناو قەشەکاندا، تاوای لێهات لای میری شکاتیان لێکردو، بە فەرمانی میری پۆلیس نەیاندەهێشت شێخ عبدالوهاب بچێتە ئەوکۆڕو کۆمەڵانەی کەئەوان کاری تەبشیریان تیادەکرد، بەڵام ئەم هەرکۆڵی نەداو خەڵکی کۆدەکردەوەو بانگیدەکردن بۆ ئیسلام و،بەرپەرچی ئەوناحەزانەی ئەدایەوە .. دائیرەیمەعاریف کە زانی شێخ عبدالوهاب کە ئەوکاتە ببوە مودەڕیس بەرنامەی قەشەکان تێك ئەدات دووریان خستەوە بۆ شاری (اسوان)، ئەمەش وای لە شێخ عبدالوهاب کرد کە دەست بکێشێتەوە لە مامۆستایی، تا بەکاری ئازادەوە خەریك بێ و هیچ شتێك نەبێتە ڕێگر لەڕێیدا بۆخزمەتی ئیسلام کە دوا بەرنامەی خوایە بۆبەشەریەت ..

٣- لەساڵی(١٩٣٣)دا (شێخ محمدجمیل العقاد)کە خەڵکی شاری حەڵەبی سوریایە ومامۆستا بوولەزانکۆی ئەزهەر، وەزیری ناوخۆی ئەوکاتەی میسر بانگی کردکە کۆمەڵێك قیبتی لابوو، قیبتیەکان داوایان لەوەزیرکردبوو کە لە میسر دەری بکات گوایە منالەکانیان لە مەسیحییەت هەڵدەگێڕێتەوە، مامۆستاش بەوەزیری وت: جەنابیوەزیر لێیان بپرسە، ئاخۆمن منالەکانیانم بەپارە، یابەئافرەت، یا بە هەڕەشەکردن هەڵگێڕاوەتەوە، ئایا من سیحرم لێکردون؟ کە لە وەڵامدا وتیان: نەخێر، ئەویش وتی: باشە خۆ ئەوان هەموو ئەوهۆکارانە بەکاردێنن بۆ بەگاورکردنی خەڵك؟! بەم جۆرە شێخ گوێی پێ نەدان وبەردەوام بوو لە خزمەتی بەرنامەیخوادا.

جاکاتێك شێخ محمد چوو بۆ مەککە و لە حەرەمی مەککیدا وانەی وتەوە، پیاوێك هەستاو کەوتە پارەکۆکردنەوە لەئامادەبوان، شێخ محمد پێی وت: دانیشە، وتی: قوربان پارە بۆ تۆ کۆدەکەینەوە، شێخ تووڕە بوو، مەحفەزەی پارەکانی دەرهێناو پارەکانی هەڵڕشت لەبەردەم ئامادەبوانداو وتی: ئێمە هاتوینەتە ئێرە پارە بدەین نەك پارە وەرگرین..

٤- شێخ مستەفا المراغي لە لوتکەی زانست و عیززەتدا بوو، وەك زانایەکی بەرزی ئەزهەر هەڵوێستی جوانی هەبوو، لەبارەی جەنگی جیهانی دووەم پرسیاری لێکرا، ئەویش وتی:

ئەوە جەنگێکە هیچ پەیوەندی بە موسڵمانانەوە نیە، بەمە بەریتانیا تۆقی، ترسا کە ڕێڕەوی جەنگەکە بەم فتوایانە بگۆڕدرێت، بۆیە داوایان لەسەرۆك وەزیران (حسين سري پاشا) کرد، کە شێخ ئەگاداربکاتەوە.. سەرۆك وەزیرانیش پەیوەندی پێوەکردو داوای لێکرد هیچ تەصریحێك نەدات تا ئەمی لێ ئاگادارنەکات، شێخیش وەڵامی دایەوەو وتی: تۆ چیت تاموراجەعەی قسەی من بکەی بەیەك وتار لە سەر مینبەری مزگەوتی (الحسين) یان (الأزهر) لە دەسەڵاتت ئەخەم.[1]

کوردێکی مەرد :

شێخ نوری پیاوێکی کوردی تەمەن چل ساڵی خەڵکی سوریابوو، چێشتخانەیەکی هەبوو لە ناوچەی (قساطل) لە دێ یەکی لازقیە، لەگەڵ چەند لاوێکیخزمیدا شەوورۆژ خزمەتی گەشتیارانیان دەکرد. ئەم پیاوە پیاوێکی سادەی خۆش مەشرەب بوو، خوا و پێغەمبەری خۆش دەویست، لە لایەکی چێشخانەکەیدا شوێنێکی تایبەتی دانابوو بۆ نوێژو لە واجیهەی چێشخانەکەشیدا لافیتەیەکی هەڵواسیبوو کە لە سەری نووسرابوو ﴿إِنَّمَا ٱلْخَمْرُ وَٱلْمَيْسِرُ وَٱلْأَنصَابُ وَٱلْأَزْلَٰمُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ ٱلشَّيْطَٰنِ فَٱجْتَنِبُوهُ﴾ مائدة: ٩٠، وەك ئاماژەیەك کە کەس ڕێی نادرێت لە چێشتخانەکەدا توخنی حەرام بکەوێت.

ڕۆژێکی نیوەڕۆی گەرم جێگری سەرۆك کۆماری عەرەبی یەکگرتووی ئەوسا (سوریاو میسر) ئەسعەد کریم کە مەی خۆرێکی عەجایب بوو بەخۆیو پاسەوانەکانیەوەو، بەکۆمەڵێ سەیارەی ئاخرمۆدێلەوە لەچێشتخانەکەی شێخ نوری لائەدەن، پاش ئەوەی ئەسعەد کەریم پشوویەك دەدات، شێخ نوری بەئەدەبەوە دێتەخزمەتیان کەچی دەفەرمون بۆیان ئامادەبکات، پاش تاوتوێکردنێك لەسەر خواردنەکان لەنێوان خۆیاندا سکرتێری ئەسعە کەریم کەناوی (فەهمی ئەفەندی) بوو وتی: برژاومان بۆبێنە لەگەڵ ساردیو مەزەو ویسکی، شێخ نوری لێی نزیك بووەوە بەدەنگێك کە جێگری سەرۆکیش گوێی لێبێ وتی: فەرمانتان بەجێیە قوربان تەنها...

فەهمی ئەفەندی بەدەنگی بەرز: تەنها چی؟!

شێخ نوری: ببورە قوربان تەنها مەی، ئێمە نیمانە...

١- Saaid.net .

فەهمی ئەفەندی بە دەنگی بەرز وتی: شێخ نوری تێم نەگەیت، دەبری حاڵی خۆت بکە!
شێخ نوری: چی دەبرکەم؟! ئەوەمان لانیە، ئەوادەچم بەلای کارمەوە.

شێخ نوری بەئەدەبەوە ڕۆی بۆ ئامادەکردنی برژاوەکە، پاش تۆزێك برازایەکی بەچرپە پێی وت: ئەوە میوانەکان لەسەیارەکانی‌خۆیان ویسکیان داگرت و لەسەر مێزەکان دایان ناوە چاوەڕێی برژاوەکەن!! شێخ نوری بەپەلە هاتەلای فەهمی‌یە فەنی و وتی: پێمان وتن مەیان نیە و ڕێش نادەین لەچێشتخانەکەماندا مەی بخورێتەوە. فەهمیە فەنی پەلی گرت و بردی‌یە لاوەو پی‌ی وت: تۆ ئەزانی لەگەڵ کێ قسەدەکەیت؟ وتی: بەڵێ دەزانم (ئەسعەدکریم)ە... وتی: تۆ دەزانیت جێگری سەرۆك کۆمارەو قسەی یەکەو نابێ بەدوو، ئنجا خۆ (مەی)یش ڕێپێدراوە لەسەرتاسەری وڵاتدا، شێخ نوری وتی: من بەلامەوە گرنگ نیە، ڕێپێدراوە یان نا، من تەعلیماتی خۆم لە (رب العالمین)ە و وەردەگرم، ئنجا ئیشارەتی کرد بۆ لافیتەکە کە بە واجیهەی چێشتخانەکەدا هەڵواسرابوو: ﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِنَّمَا ٱلْخَمْرُ وَٱلْمَيْسِرُ وَٱلْأَنصَابُ وَٱلْأَزْلَٰمُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ ٱلشَّيْطَٰنِ فَٱجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٩٠﴾﴾ المائدة: ٩٠

فەهمی وتی: بەقسەم بکە، من دڵسۆزتم، بێ ئەقڵی وامەکە.

شێخ نوری وتی: من سورم لەسەر قسەی خۆم!

فەهمی وتی: تۆ بەر پرسیار دەبی ئەگەر سوربی لەسەر مەوقیفەکەت!

شێخ نوری وتی: ئامادەم چی دەبێ بابێ.

فەهمیە فەنی گەڕایەوە لای جێگری سەرۆك و بەچرپە ئەسعەد کەریمی تێگەیاند، پاش تۆزێ ناوبراو بەتوڕەیی هەستاو ئیشارەتی کرد بۆ دەست و پێوەندەکەی کە هەستن بڕۆن، لەچەند خولەکێکدا بە خۆیان و چەکەکانیانەوە چوونەوە ناو سەیارەکانیان و ڕۆیشتن ...

ڕەنگە لای زۆر کەس ئەمە فرسەت بوایە بۆ ماستاوکردن و پێشکەشکردنی داواکاریەکانی ناوچەکەو خۆبردنە پێشەوە!

بەڵام ئیمان و ئیسلامەتیو، ئەبەردی و شەهامەت و دینداری وا ناڵێت!

ئیمانی شێخ نوری سەرکەوت، چونکە نایەوێت ماڵی خۆی حەرام بکات، ئێستاش چێشتخانەکە ماوەو خەڵکی لیی لا ئەدەن و نان دەخۆن و پشوو ئەدەن و نوێژی خۆیان دەکەن، لەم لاشەوە دەورو زەمانێك هات و جێگری سەرۆك لەسەر کارەکەی لابراو نەفی کرا، لەوڵاتێکی

عـەرەبی دراوسـێ کۆچـی دوای کـرد و تەنانـەت ڕێ نـەدرا تەرمەکـەی بهێنرێتـەوە خـاکی نیشتمانەکەی وتەنها چەند کەسێکی کەمی خزم و کەسـی لەگـەڵ تەرمەکـەی بـوون لـەرۆژێکی بارانی ساردوسەرمادا.[1]

شـەهیدێك لـەنـەیجیریا :

حاجی احمد بلولو لەمناڵی دا لە قوتابخانە ئیسلامیەکانەوە فێـری خوێنـدن بـوو، پاشـان چووە قوتابخانەی سەرەتایی بەریتانی و دواتر چووە کۆلێژی ماموستایان لـە (کاتشـینا)، ئنجـا چوو بۆ بەریتانیا لە ساڵی (١٩٤٨) دا و پسپۆڕی پەیدا کرد لە خۆجێیەتی (حوکمی محـلی)دا، کە گەڕایەوە نەیجیریا بووە ئەندام لە مەجلیسی تەشریعی داو دواتر بووە وەزیری حـوکمی محـلی لەساڵی (١٩٥٣) داو، پاشان بووە سەرۆك وەزیری ئیقلیمی باکوری نـەیجیریا کاتێـك کـەحوکمی زاتی وەرگرت لەساڵی (١٩٥٤) دا ..

ناوبراو باوك وباپیریشی تێکۆشەرو خەمخۆری ئیسلام بوون، حاجی ئەحمەد دەسـەڵاتی خـۆی بەکارهێنا بۆ خزمەتی ئیسلام و توانی نیو ملیۆن کەس موسوڵمان بکات و هەندێ سەرچـاوەش دەڵێن کە چوار ملیۆن کەسی موسڵمان کردووە، ئەمەش خەوو خۆراکی لەدوژمنانی ئیسلام تاڵ کـرد، بۆیـە کۆمـەڵێك چـەکدار بەسـەرکردایەتی ژەنراڵـی مەسـیحی لـەهۆزی (ئیبـۆ) چـوونە سەرماڵەکەی و شەهیدیان کرد لە (١٥)ی ینایری ساڵی (١٩٦٦)دا.

شایانی باسە ناوبراو لەدامەزرێنەرانی رابیتەی عالەمی ئیسلامین و لەسەر ئاستی نـاوخۆ و جیهـان کەسـایەتیەکی ئیسـلامی گـەورەبوو کەدەسـەڵات و حـوکم نـەی تـوانی بانگەوازونیسلامەتی بیر بەرێتەوە وشەهید بوو لەپێناویدا .

نـەبیلـە لـۆبیزی بـانـگـخـواز :

هەندێ کەس باری بانگەواز هەڵدەگرن و هەندێ کەسیش بارن بەسەر بانگەوازەوە، لەم دەستەی یەکەمە کەژیانی خۆی تەرخان کردووە بۆ بانگخوازی و خزمەت بەئیسلام دکتۆرە نەبیلە لۆبیزە کە سەرۆکی مەجلیسی جیهانی زانایانی ئافرەتانی مسوڵمانە.

لەچاوپێکەوتنێکدا لەگەڵ سایتی ئیسلام ئۆن لاین دا دەڵێت: ناوم نەبیلە لۆبیز محمدە و لە ساڵی (١٩٤٢) لە قاهیرە لە دایك بووم، کۆلێژی ئادابی زانکۆی قاهیرەم لەساڵی (١٩٦٣) دا

١- (گۆڤاری المجتمع ٢٠٠٦/١٢/١٦).

تەواوکرد، لەهەمان ساڵدا شوم کرد بەلاوێکی ئەندەنوسی ناسراوی خێزانەکەم کەناوی برهان الدین عمر لوبیێزە، من هەرگیز لە خەیاڵمدا نەبوو شوو بەکەسێکی دەرەوەی میصر بکەم بەڵام دیارە قەدەری خوا بوو، ساڵ و نیوێك لەقاهیرە ماینەوە و دوایی کە وەزیری کاروباری ئاینی ئەندۆنیسی هاتە قاهیرەو ئیمەی ناسی داوای لێکردم لەسەر حیسابی حکومەت بچمە ئەندۆنیسیا و کتێبخانەی زانکۆی (شریف هیدایەتو اللەی ئیسلامی حکومی) دامەزرێنم، لەساڵی (١٩٦٤) دا چومە ئەو ولاتە..

خوا چەند منالێکی پێبەخشیم کەیەکەمیان کچە گەورەکەمە (ئەمانی) کەئێستا مامۆستای زانکۆیەو (ئیلهام)ی کچیشم دەرچووی زانکۆیە لەوەزارەتی کاروباری ئاینی ئەندۆنیسیا کاردەکاو، (عمر)یش لەبەشی ئابووری دەرچووەو شەش ساڵە هاوکاریم دەکات لەدەرکردنی گۆڤاری (ئەلو ئەندۆنیسیا) داو، کورە بچوکەکەشم (احمد صبری) لەگەڵ ئەوەش دا کەلاوێکی تازە پێگەیشتووە سەرۆکی جەبهەی دیفاعی ئیسلامیە کەداوای پەیڕەویکردنی شەریعەت دەکات لە هەموو بوارەکانی ژیاندا لە ئەندۆنیسیا .....

مەجلیسی زانایانی ئافرەتی مسوڵمان لەساڵی (١٩٩٧) دا لەسۆدان دامەزرا بۆ هاندانی ئافرەتانی مسوڵمان بۆ چوونە پێشەوە لەهەمووبوارەکانی زانست و زانین دا، لەساڵی (٢٠٠٣) دا کەسەرۆکایەتی درایە دەست ئەندۆنیسیا من بەکۆی دەنگ کرامە سەرۆکی ..

بەڕاستی خێزان ڕۆڵێکی گەورەی هەبوو لەژیانمدا، باوکم زۆر حەزی دەکرد کە خوێندنی زانکۆ تەواو بکەم و هەوڵی بلاوکردنەوەی ئیسلام بدەم، بۆ ئەمەش زۆر هاوکاری کرام، لەسایەی خواوە ئاوات و حەزەکەیم هێنایەدی .[1]

زاهیدێکی ڕووخۆشی شەهید:

هەرگیز زەردەخەنە لەسەر لێوی نەدەبڕا، هەرچەندە لەساڵی (١٩٥٥) دا حوکمی موئەبەد بەئەشغالی شاقەوە درا بەسەریدا لەگەڵ هەزارانی تردا .... شەیتانەکانی دەوڵەت زۆریان لەهاوسەرەکەی کرد کەداوای تەلاق بکات و ناچار تەلاقی دا، کچێکیشی لێی هەبوو مرد، کەچی هەردەم دڵخۆش و ئارامگربوو، ڕازی بوو بەقەدەری خوا.

١- (ئیسلام ئون لاین – آدم وحواء-)

هاوەڵان و دۆستانی، مامۆستایانی بەرزی دەعوە هەموو وەسفی پیاوەتی و دینداری و خواناسی و ئارامگری دەکەن و هەموو بەیەك دەنگ دەڵێن: ئەو بەراستی پیاو بوو لەزەمانێکدا کە پیاوکەم بوو! هاوسەری دووەمی (ئەمینە قوتب) خوشکی سەید قوتب بوو لەبارەیەوە دەڵێت:

قلبت فى صفحات عمرك علي القى من الاخطاء ماينسيني
اشراقة الوجه الحبيب على المدى منذ التقينا من عديد سنين
فتشت على الذكريات تصدني عنها وتهجرني دموع انيني
فبحثت فى عهد الشباب فلم اجد عملا معيبا مخجلا لجبين
عف اللسان وعن حديث هابط تنأى وتبعد مؤثرا لسكون

ئەم پیاوە زاهیدە رووخۆشە شەهیدە ناوی (محمدکمال الدين محمد علی السنانيري) یەو لەقاهیرە لەساڵی (١٩١٨) دا لەدایك بووە، خێزانەکەیان گوزەرانیان باش بوو، پاش ئەوەی خوێندنی سەرەتایی ودواناوەندی تەواوکرد، لە ساڵی (١٩٣٤)دا لەوەزارەتی تەندروستی دامەزرا، پاش چوار ساڵ دەستی لەکارکێشایەوەو ویستی بچێت بۆ ئەمەریکا بۆخوێندنی دەرمانسازی تا کە تەواوی کرد لەدەرمانخانەکەی باوکیدا کاربکات، بەڵام زانایەکی مسوڵمان ئامۆژگاری کرد کە نەچێت و ئەویش بەگوێی کرد ...

لە ساڵی (١٩٤١) داکۆمەڵەی برایانی ناسی و خزمەتی باشی بەئیسلام کرد، لەسەر بانگەوازو کارکردن بۆ دینیخوا بیست ساڵ زیندانی کرا، لەگەڵ ئەوەدا کەبووەو بەخۆوە دیوبوو، بنەماڵەکەی دەوڵەمەند بوون، کەچی بەڕاستی زاهید بوو، نەفسی خۆی ڕادەهێنا لەسەر جل وبەرگی سادەوخواردنی سادەوکەم، ئەمەش بۆ ئەوەی ئەگەر لەزینداندا فشاریان بۆهێنا و خواردن و جل و بەرگیان لێ گرتەوە بتوانێ خۆی ڕاگرێ و کاری تێنەکات ..

کەمال سنانیری بە بیست و پێنج ساڵ حوکم درا، پاش پێنج ساڵ لە خەستە خانەی بەندیخانە، مامۆستا سەید قوتبی بینی و هەر لەوێ خوازبێنی (ئەمینە)ی خوشکی لێکرد، کەهەواڵیان دا بەخوشکەکەی رازی بوو کە مارەی بکات وبیست ساڵ چاوەڕێی بکات تاماوەی بەندی یەکەی تەواو دەبێت..

بەڕاستی لوتکەی لەخۆبوردنە، بیست ساڵ، نەك بیست ڕۆژ یان بیست مانگ، بیست ساڵی ڕەبەق چاوەڕوانی، لەکاتێکدا کەس زۆری لێ نەکردبوو، دەیتوانی شووی باشتر بکات، بەڵام وەك وەفایەك بۆ بانگەوازو تێکۆشەرانی ڕێی‌خوا ڕازی بوو ئەو هەموو ماوە درێژە چاوەڕێی بکات و گەنجی و لاوێتی خۆی‌کرد بەقوربانی ئیسلام !

مێردەکەی پاش (١٧) ساڵ بەربوو، خێزانیان پێکەوەنا، لەسەرەتای شەشەم ساڵی هاوسەرێتیان جارێکی تر ستەمکارانی ڕووڕەشی بارەگای خوا گرتیانەوە بەتۆمەتی ئەوەی‌کە سەردانی‌ئەفغانستانی‌کردبوو و یارمەتی موسڵمانانی دابوو دژی سۆڤیەت ..

لە بەندیخانەدا کە حوکم درا دایکی ئەمەن حەفتا ساڵی سەردانی کردو داوای لێ کرد کەنامەیەك بنوسێ بۆ حوکمەت و تیایا نەرمی پیشان بدات و بپاڕێتەوە بەڵکو بەری بدەن یان حوکمەکەی سووك بکەن، ئەویش قایل نەبوو بە دایکی وت: مەوقیفم لای خوا چۆن دەبێ ئەگەر نامەی وابنووسم و ئەم شەو بمرم؟! ئەتانەوێ بە موشریکی بمرم؟!

ڕاستە کمال سنانیری وەك ئەرکێکی ئاینی سەردانی بیشاوەری کردبوو، هانی سەرانی جیهادی دابوو لەسەر یەك ڕیزی و یەك دڵی، بەڵام کەی ئەوە تاوانە تا سزای لەسەر وەرگرێ ...

لەساڵی (١٩٨١)دا کە گیرایەوە،تەمەنی لە شەست ساڵ تێ پەڕیبوو، لەژێر ئەشکەنجە و ئازاردا ئارامی گرت و ئەوەی دوژمنانی خوا دڵیان پێی خۆش بوو نەیووت، بۆیە دەستیان نایەگەردنی و خنکاندیان، دوایش لاشەکەیان دایەوە بەکەسوکاری کە هەمووگیانی ئاساری ئەشکەنجەو تەعزیبی پێوەدیار بوو بەمەرجێ کە پرسەشی بۆ دانەنێن، ئنجا پڕوپاگەندەی ئەوەیان بۆکرد گوایە خۆی ئینتحار کردوەو خۆی خنکاندوە، کە ئەمەش هەموان دەیانزانی ڕاست نی‌یە..

هەواڵی شەهیدبوونی بە دنیادا بڵاوبوەوە، لە ئەڵمانیا شانزە هەزار کەس خۆپیشاندانیان کردو داوای خوێنی ناوبراویان کرد.[1]

ئەمینە قوتب لە لاوێتیدا هۆنراوەی ئەنووسی و پیشانی براکانی ئەداو ئەوانیش هانیان ئەدا لەسەر زیاتر خوێندنەوە، تا ئەزموونی ژیان وئەشکەنجەو ئازاری ڕێی بانگەواز زیاتر لەبواری هۆنراوەدا قاڵی کرد..

١- (پێگەی الرواق).

شاژنی بانگخواز لە شەهیدبوونی سەییدی برایدا دەڵێ:

فأهتف ياليتنا نلتقي كما كان بالأمس قبل الأفـــــــول
لأحكي اليك شجوني وهي فكم من تباريح هم ثقيل
ولكنها أمنيات الحنين فما عاد من عاد بعد الرحيـــــــل

واتە :

بانگ هەڵئەدەم و، ئەڵێم: خۆزگایە بەیەك ئەگەیشتینەوە وەکو دوێنێ پێش ئاوابوون
تا داخ و دووخ و خەمەکانی خۆمت بۆ بگێڕمەوە، کە چەندە باری خەمێکی گرانن
بەڵام ئەمانە هەر خەمی تاسەی دووریەو، هەرگیز ئیتر نایەتەوە دوای ماڵ ئاوابوون

* * *

ولكنني رغم هذي الهموم ورغم التأرجح وسط العبـــــاب
ورغم الطغاة ومايمكرون وماعندهم مـــن صـــنوف العــذاب
فان المعالم تبدي الطريق وتكشف مــــاحــــوله من ضباب

واتە :

بـــەڵام ســـەرەڕای ئـــەم خەمـــە، وەســـەرەڕای هەڵبەزودابـــەزی گێـــژاوی دەریـــا
وە ســـەرەڕای زۆرداران و، بەنـــدوباویان، چـــی ئەشـــکەنجەو ئازاردانیـــان لەلایـــە
ئـــەوەتا نیشـــانە بەدیکردنـــەکانی ڕێ ئەدۆزێتـــەوەو، تـــەم و مـــژی ڕێ ئەڕەوێنێتـــەوە

* * *

وألمح أضواء فـــجر جـــديد يزلزل أركـــان جمـــع الضـــلال
وتوقظ أضواءه النائمين وتنقذ أرواحـــهم من كـــــــــلال
وتورق أغصان نبت جديد يـــعم البطاح نـــدي الظـــلال

واتە :

ئەوەتا، ڕۆشـنایی بەربـەیانێکی نـوێ بـەدی ئەکەم،کەپایـەکانی گرۆهـی گـومڕایی دێنێتـە لـەرزە
ئەوەتا ڕۆشنایی ئەوبەرییەیانە، خەوتوەکان خەبەردەکاتەوەو،ڕۆحەکانیان لەخەواڵوویی ڕزگار دەکا
درەختێکـی نـوێ گـەڵا دەردەکـا و شـیوو دۆڵـەکان سـایەی سـێبەریان ئەکەوێتـە سـەر

* * * *

فنم هانئا يا شقيقي الحبيب فلـــن يملـــك الـــظلم وقـــف المـــسير
فرغم العنـــاء سيمضـــي الجميـــع بـــدرب الكفـــاح الطويـــل العســـير
فـــعـــزم الابـــاة يـــزيح الطـــغاة بـــعون الالـــه العلي القدير

واته :

جـا بنـــوو بێخـــەم، ئـــەی بـــرای شـــیرینم، زۆرداریـــی نـــاتوانیٚ کـــاروان بوەستێنیٚ خۆ سەرەڕای هەموومەینەتیەك، هەرهەموو رێی دوورو درێژی سەختیتیکۆشان دەبڕین خۆغیرەتی پیاوانەی مەردانە، بە پشتیوانی خوای بالآدەستی بەتوانا زۆرداران ڕاتەمالیٚ

* * *

ئەمینە لەبارەی ساتەکانی لاوازبوون و زالٚ بوون بەسەریا دەلێت:

هل تراني صبرت أم أن قلبـــي — قـــــد ثوى في التراب تحت رفاتك
هل تراني احتملت أم أن نفسي — قـــــد طواها الردى بـــيوم وفاتك
هل تراني نسيت أيام عمـــري — حـــين أنـــهى الطـــغاة نـــبض حـــياتك
لست أدري وانما كل شـــــيء — قد توارى بعد اخـــتـــفاء ســـــماتـــك

واته:

ئـــاخۆ ئـــەمبینی ســـەبرم کـــردووه یـــان دلـــم
لـــە ژێـــر ئێـــسك و پروسـکی تۆدایـــه لـــه ژێـــر خۆلـــدا
ئـــاخۆ ئـــەمبینی بەرگـــەم گرتـــووه یـــان دەروونم
مـــردن بـــەڕۆژی وەفاتـــت پێچـــایەوه لەگـــەلٚ خۆیـــدا
ئـــاخۆ ئـــەمبینی کەڕۆژانـــه تەمـــەنم لـــەبیر چـــووەوه
کـــاتیٚ زۆرداران لێـــدانی دلـــی ژیـــانتی دوایـــی پێهێنـــا
مـــن نـــازانم مەگـــەر ئـــاخۆ هـــەموو شـــتیٚ
ون ئـــەبیٚ لـــه چـــاو دوای نـــەمانی ســـەرو ســـیمای تـــۆ

هەروەها پاش شەهید بوونی مێردەکەی دەڵێت :

هـل تـرانا نلتـقي أم أنـها ... كانـت اللقيا على أرض السراب
ثـم ولـت وتلاشـت ظلـها ... واستحالت ذكـريات للعـذاب
هكذا يسـأل قلبي كلـما ... طالـت الأيام من بـعد الغيـاب
فاذا طيفـك يرنو باسـما ... وكأني في اسـتماع للجـواب
أو لم نمضي علـى الـدرب معا ... كـي يـعـود الخـير للأرض اليـباب
فمضـينا في طريـق شـائك ... نـتخلى فيـه عن كل الـرغـاب
ودفنـا الشـوق في أعـماقنا ... ومـضينا في رضـاء واحـتساب
قـد تعاهـدنا على السـير معا ... ثـم عـاجـلت مـجيـبا للذهـاب

واتە:

ئـاخۆ بەتـەمایت بـە یـەك شـادبینەوە، یـا وەكـو
ئـەو شـادبوونەوەیە لەسـەر زەوی تراویلكـەدا ئـەبێ
كەچـی نەمـاو، سایەیشـی چـووەوەو
یادەوەریـەكان بـووە بـە ئـێش و سـۆ
دڵـم هـەرناوا پرسـیار شـەكا هـەركاتێ
كـەدوای دیارنـەمان ڕۆژان درێـژ بوونـەوە
بـەڵام تامۆراییـت زەردەخەنـە ئەبەخشـێ
وەك بڵێیـت مـن چـاوەڕوانی وەڵامـێكم
ئـەی وانـەبوو كـە هـەردووكمان لەیـەك ڕێ بـووین
هـەتا خێـرو خۆشـی رووبكاتـەوە زەوی یـە بوورەكـان
ئـەوە بـوو دوو قـۆڵی بـە ڕێگـەی دڕكەڵانـدا ڕۆیشـتین
كـە وازمـان لەهـەموو حـەزێكی خۆمـان هێنـا
تاسـەو حـەزەكانمان ناشـت لـەناخمانا و
چـووین و، ڕەزامەنـد بـووین و، خۆشـنود بـووین

پەیمانمانـــدا دوو قـــۆڵی بەیەکـــەوە ڕێ کـــەین
کەچـــی تـــۆ زووتـــر، پەلـــەت کـــرد، شـــۆغرت کـــرد

حين ناداك رب مـنعم ... لحيـاة في جنـان ورحـاب
ولقاء في نعيم دائـم ... بجنـود الله نرجـى بالصـحاب
قدموا الأرواح والعمر فدا... مستجيبين على غير ارتيـاب
فليعد قلبك من غفلاته ... فلـقاء الخلد في تلك الرحـاب

واتە:

کـــاتێ خـــوای میهرەبـــان بـــانگی لێکـــردی
بـــۆ ژیانێـــك لەبەهەشـــتا و بـــێ ئەنـــداز
بـــەخوا گەیشـــتن و لـــە خۆشـــی هەمیشـــەییدا مانـــەوە
لەگـــەڵ ئـــاواتی هـــاودەمی پیـــاوانی خـــوادا
کـــە بەخشـــیان: چ ڕۆح و چ تەمـــەنیان
چـــوون بـــەدەم خـــواوە بـــێ دوودڵـــی
دە بـــا دڵـــت لـــە غـــافڵی بـــەدەربێ
لـــەو دەریـــاری بەیـــەك گەیشـــتنەی هـــەتا هەتاییـــە

أيها الراحل عذرا في شكاتي فـالى طـيفك أنـات عـتاب
فقد تركت القلب يدمي مثقلا تائها في الليل في عمق الضباب
واذ أطوي وحيدا حـائرا أقطع الدرب طويلا في اكـتئاب
فاذا الليل خـضم موحـش تتلاقى فـيه أمـواج العـذاب
لم يـعد يبـق في الليل سنا قد توارت كل أنوار الشهاب
غير أني سوف أمضي مثلما كنت تلقانـي في وجـه الصعاب
ثم يمضي الرأس مرفوعا فلا يـرتضي ضـعفا بـقول أوجـواب

سوف تحذوني دماء عابقات قـد أنـارت كـل فـج للـذهاب

واته:

ئــــەی ئـــــۆغرکردوو لــــــە ســــــکالاّم ببـــــورە
نالّــــەی گلـــەییم مەگـــــەر هـــــەر لــــە تامۆراییتعـــە
دلّمـــــت بــــەبارێ خــــوێنی لێچـــــۆڕاوەوە جێهێشـــــت
ســــەرگەردانە لەشـــــەوا، لـــە قـــــوولایی تـــــەم و مـــــژا
ئــــەوەتا تـــــەنها و سەرســـــامم خـــۆم کۆکردوەتـــــەوە
ڕێ یـــــــەکی دوور ئـــــەبڕم بـــــــەدڵ شــــــکاوییەوە
شـــــەوەتا شـــــەوە، تــــا بڵێیـــــت تاریکــــــە، ترســـــە
شـــــــەپۆلەکانی دڵ، ئـــــــازاری ئەگەنــــــــەوە بەیـــــەك
لەشـــــــەوگاری منــــــا ترووســـــــکاییەك نـــــــەما
ئـــەوەتا هەرچـــی روونـــاکی ئەستیرە گڕدارەکانیشـــە ئـــاوابوو
هەرچـــــی منیشــــــە، لـــــە ڕێکـــــردن ناوەســـــتم هـــــەروەك
چـــــۆن بەیـــــــەك گەیشـــــتین لـــــە ڕۆژە ســــــەختەکاندا
ســــــەر هـــــــەر بـــــــە بڵنــــــدی ئـــــەبێ و، هــــــەرگیز
هـــــەرگیز نانـــــەوێ، نـــــە بــــــە قســــیەك نەبــــە وەلاّمــــێ
بێگومــــــانم کــــــە چـــــاوم لێتەکــــەن، کـــــە بـــــۆنی خـــــوێنم
هـــــــەموو ڕێگاوبانــــــــەکان پڕئـــــــەکا و، ئـــــــەڵێ وەرن

هــــــــلا دعـــــــــوت الله لي كـــــــــي التقــــــــي
بركـــــــــابكم في جـــــــــنة الـــــــــــرضوان
هــــــــلا دعـــــــوتم في سمـــــــــاء خلـــــــودكم
عنـــــــد المـــــــليك القـــــــادر الـــــــــرحمن
ان يجـــــــعل الهـــــــم الثقيـــــــــل بــــــــــراءة
لي في الحســـــــاب فقـــــــد بقيـــــــت أعــــــاني

واتە :

ئەرێ نەتەبوو داوام بۆ بکەی لەخوا تا منیش بگەم
بە کاروانی ئێوەدا لە بەهەشتی خۆشنوودان دا
ئەرێ نەتەبوو دوعام بۆ بکەن لە ئاسمانیِ نەمریی خۆتاندا
لەلای پاشای بە توانای میهرەبان دا
تا خەمی گرانی سەر دڵم بکا بە کەفارەت
بۆم لەدەفتەری کردەوەکانما، چونکو هێشتا هەر ئەناڵم

فاغفر الأمنيات يا رب عفوا
واعنّي دوما ببرد العزاء
لا تدعني للحزن يطمس قلبى
لا تدعني اعيش دنيا الفناء
واجعل الحبّ للبقاء المرجّى
فى نعيم بعالم الاتقياء
برضاء أنالـه منك يا ربّ
وأحيا في فيضه بالسماء

واتە:

لە داوای ئاواتەکانم ببوورە پەروەردگار بە لێخۆشبوون
و، هەمیشە پشت و پەنام بەو، ئاویکە بە دڵە خەمین
نەکەی جێم بێڵی و، بمدەیتە دەست خەم دڵم رەشکاتەوە
نەکەی بهێڵیت بۆ دنیای بێ مایە، بمهێڵیتەوە
خۆزگە و حەزم بۆمانی هەمیشەیی پێ ببەخشە
لەخۆشی یەکدا کە بە بالآی پیاو چاکانت بڕیوە
بەخۆشنوودیەك کە پێم ببڕێ لە تۆوە ئەی خوایە
تا هەمیشە پێی زیندووبم لە ئاسمانی بەرین دا

کـۆچـی دوایی:

لە ئێوارەی ڕۆژی یەکشەمە (١٨ی ذی الحجة ١٤٢٧)ی کۆچی بەرامبەر (٧ی ینایر ٢٠٠٧)ز شاژنی بانگخواز دواکۆچی کرد بۆ لای دۆستان و خۆشەویستانی و، ڕابەری گشتی برایان و ژمارەیەکی زۆر نوێژی جەنازەیان لەسەرکرد، بەم جۆرە ژیانی بانگخوازێکی بۆ خوا سوڵحاو کۆتایی هات لە دنیای مەینەتی و زەحمەتدا، تا لە ئاخیرەتدا بە ئیزنی خوا ژیانێکی تر دەست پێبکاتەوە لەگەڵ پێغەمبەران و ڕاستگۆیان وشەهیدان و ساڵحاندا .. ﴿وَمَن يُطِعِ ٱللَّهَ وَٱلرَّسُولَ فَأُوْلَٰٓئِكَ مَعَ ٱلَّذِينَ أَنْعَمَ ٱللَّهُ عَلَيْهِم مِّنَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ وَٱلصِّدِّيقِينَ وَٱلشُّهَدَآءِ وَٱلصَّٰلِحِينَ وَحَسُنَ أُوْلَٰٓئِكَ رَفِيقًا ﴿٦٩﴾ ذَٰلِكَ ٱلْفَضْلُ مِنَ ٱللَّهِ وَكَفَىٰ بِٱللَّهِ عَلِيمًا﴾ النساء: ٦٩ – ٧٠

دڵـدامـەزراویی و نـەتـۆران!

پێغەمبەرﷺ پەیماننامەی مۆرکرد لەگەڵ نوێنەری قورەیش (سوهەیل کوری عەمر) داو یەکێکیش لەخاڵەکانی ڕێکەوتننامەکە ئەوەبوو، کە هەرپیاوێك بەبێ پرسیخاوەنەکەی بڕواتە لای(محمد)و هەڵبێت، دەبێت محمد بیداتەوە بە قورەیش، هەرکەسێکیش لای محمدەوە بچێتەوە بۆ لای قورەیش ئەوە نادرێتەوە بە محمد ..

کاتێك پەیماننامەکە تەواو بوو (ئەبو جەندەل)کوڕی سوهەیل کەڕایکردبوو لە دەست قورەیشیەکان گەیشتە لای پێغەمبەر ﷺ، (سوهەیل)ی باوکی داوای کرد کە کوڕەکەی بدەنەوە تا بیباتەوە، پێغەمبەریش ﷺ ڕازی بوو، ئەبو جەندەل بەدەنگی بەرز هاواری کرد، ئەری مسوڵمانینە ئێوە ڕازین من بگێڕدرێمەوە بۆناو موشریکان و لە ئاینەکەم وەرم گێڕن!؟

پێغەمبەریش ﷺ فەرمووی: ئەبو جەندەل ئارام بگرەو چاوەڕوانی پاداشتی خوابە، خوا یاربێت چارەسەرێك بۆتۆو هاورێکانت دەنێرێ، ئێمە تازە بەڵێنمان داوەو نابێت بیشکێنین .

پاش ماوەیەك (ابو بصیر) یش کەچەوساوەیەکی مسوڵمانی مەککە بوو هەڵهات و هاتە مەدینە و دوان لەقورەیشیەکان هاتن بیبەنەوە، ئەویش لەگەڵیاندا گەڕایەوەو لەرێگا فرسەتی هێناو یەکێکیانی کوشت و هاتەوە لای پێغەمبەر ﷺ وتی: ئەی پێغەمبەری خوا، ئیدی خوا ئێمەی لەسەر ئەستۆی تۆ لابرد، ئەوەئێمەت گێڕایەوە بۆلایان و خوای گەورە لەدەستیان ڕزگاری کردم ..

ئنجانەبوبصیر چووە (سیف البحر) لەباکوری شاریجدە، پاشان ئەبوجەندەلیش ڕای کرد چوو بۆلای و چەند کەسی تریش پەیوەندیان پێوەکردن، بەمەش ڕێیان دەگرت لەکاروانی قوڕەیشیەکان و تالانیان دەکردن، تا قوڕەیش ناچار داوای لە پێغەمبەرﷺ کرد کە ئەوان بێنێتەوە ژێر ڕکێفی خۆی....

پێغەمبەر ﷺ نامەی نارد بۆ ئەبو بصیرکەڕێیان ئەدریٚ بێنەوە ناو مەدینە و غەریبیەکەیان تەواو ...کەنامەکەیش گەیشت ئەبو بصیر لەگیانەلادا بوو، وتی نامەکەی پێغەمبەرم ﷺ پیشان بدەن، کە دایانیٚ ماچی کرد و خستیە سەر سنگی و دووجار وتی (اشهد ان لااله الا الله، واشهد ان محمدا رسول الله) و گیانی پاکی سپارد.

بەڕاستی لوتکەی بەوەفایی و دلّدامەزراویە، مسوڵمانێکی چەوساوە لەتاو ئەشکەنجەو ئازاری مەککە بە هەزار دەردەسەری رابکات بگاتە مەدینەو وەری نەگرن و بیدەنەوە دەست دوژمنان .. چۆن زویر نەبوون؟ چۆن وازیان نەهێنا؟! چۆن پاشگەز نەبوونەوە لەئیمان و ئیسلامەتی؟!

ئەوەتا لەدوا هەناسەکانی ژیانی دا هەر بەوەفایەو لەشەوق و خۆشەویستی دا تواوەتەوە بۆ دیداری پێغەمبەر و لەتاوا نامەکەی ماچ دەکات و شایەتمان دێنێت و کۆتایی بەداخ و حەسرەت و ماندو بوونەکان دێت و بارو بارگەی دەپێچێتەوە بەرەو ڕەزامەندی خواو بەهەشتی هەتا هەتایی.[1]

بانگخوازی تا دوا هەناسە:

کاتێك باسی خوارووی ئەفەریقیا دەکرێت یەکسەر نیلسۆن ماندێلا دێتەوە یاد کە خەباتێکی سیاسی گەورەی کرد و زۆربەی خەلکی ئەم جیهانە دەیناسیٚ!

هەروەها لەبواری دینداری و عەقیدە پارێزیش دا (احمد دیدات) دێتەوە یاد کە ناوبانگی لە ڕۆژهەلات و ڕۆژئاوادا بلاوبۆتەوە و تەنانەت چەندەها دەزگای لێکۆلینەوە دانراوە بۆ دیراسەکردنی نوسینەکان و وتارەکانی، بەلکو بتوانن کاریگەری نەهێلن .

دیدات خوێندنی تا پۆلی دووی ناوەندی بوو، لەبەرئەوەی ناچار بوو بگەڕیٚ بەدوای کارو کاسبیەکەداوخێزانەکەی پێبژێنیٚ، لەحانوتێکیبچووکدا بەمانگانەیەکی کەم کەوتە کارکردن،

١- (Saaid. net)

کـە نزیـك بـوو لـە پەیانگایـەکی مژدەدانـەوە، بـەردەوام قوتابیـەکانی دەهاتنـە حانوتەکـەو موناقەشەیان لەگەڵ دیدات دەکرد، (دیدات) یش بەچـاکی دیراسـەی ئینجیلـەکانی دەکـردو بـە بەڵگەوە وەڵامی دەدانەوە، بەم جۆرە ئەم حانوتە وەك زانکۆیەك وابوو بۆی.

خـەمخـۆران یـەکـدەکـەون:

احمد دیدات کەلاوێکی خوێن گەرم بوو زانی کە باشترین هۆکـار بـۆ بـەرگری لـە ئیسـلام هێرش کردنە، بۆیە بەردەوام هێرشـی دەکـردە سـەر بیروبـاوەڕی شـێواوی مـەسـیحیەکان و بـۆی ڕاست دەکردنەوە.

ڕۆژێك دۆستێکی تازەی ناسـی بـەناوی (غـولام حسـن فنکـا) کـە لیسانسـی هـەبوو لـە یاساداو بازرگانی پێڵاوی دەکرد، کەئەمیش یەکێك بوو لەخـەمخۆران و دڵسـۆزانی ئیسـلام، ئـەم هاوەڵە زۆرهاوکاری (دیـدات) ی کـرد بـۆ تـەواو شـارەزابوون و هەرئـەوەنـدە توانـای مونـازەرەو موناقەشـەی بـەهێز بـوو، بڕیاریـان دا کـە دیـدات خـۆی یـەك لایـی بکاتـەوە بـۆ بانگـەوازو، نووسینگەی بانگەوازیان دامەزراند لە شوققەیەکدا لەشاری (دیربان) لە خوارووی ئەفەریقیا لە ساڵی (١٩٥٦) دا .

دیدات لەم نووسینگەیەوە دەچوو بە هەموولایەکداو سەردانی کەنیسـەکان و زۆر شـوێنی تری دەکرد، کۆمـەڵگاو ناوەنـدی مەسـیحیەتی شـپرزکردو بەمـەش خـەڵکانێکی زۆر سـەردانی نووسینگەیان دەکرد بۆ پرسیارو وەڵام و زۆر کەسیش لەسەر دەستیا موسڵمان دەبوون .

(کیـپ تاون) یـان (دیـدات تـاون): ئنجا دیـدات (صـالح محمـد)ی ناسـی کەیەکێك بوو لە گەورە دەوڵەمەندە مسوڵمانەکان لەشـاری کیـپ تـاون، ئـەم شـارە مسـوڵمانی زۆری تیابوو بەڵام وەکو پێویست نەبوون و، لەبەرامبەریشیان دا زۆرینەی گاوربوو کەزۆر بـەهێز بوون، ئەم شارە لەلایەنی سیاسی و بازرگانیشەوە زۆر گرنگ بوو ...

لەبەر ئەم هۆکارانە (صالح محمد) داوای لێکـرد کـە سـەردانی شـارەکەیان بکـات و زۆر چـاوپێکەوتنی بۆڕێکخسـت لەگـەڵ قەشـەکاندا، قەشـەکان ئەمەنـدە زۆربـوون و حەزیشـیان بەموناقەشەو مونازەرە دەکرد دیدات ناچار بوو لەم شارە بمێنێتەوە، تا وای لێهات شارەکە پێـی دەوترا (دیدات تاون) شاری دیدات؟!

بەم جۆرە (غولام حسن) و (صالح محمد) وەك دووبالّ وابوون بۆدیدات لە ئاسمانی بانگەوازدا، بەڕاستی خەمخۆری ئاوایە بۆ ئیسلام، ئەوەتا بەسەرو ماڵ پشتی دیدات دەگرن ئاپەیامەکەی بەچاکی بگەیەنێ و ئالاّی شەکاوەی ئیسلام هەردەم بەرزو بلّندو بالاّبێ..

دیدات کەسێکی خاکی بوو، بەئۆتۆمبێلێکی (فولکس واگن)ی‌کۆن هاتوو چۆی دەکرد و خەڵکی هەمووخۆشیان دەویست، لەهەموودنیادا ناسرا، کاتێك بۆ یەکەم جار مونازەرەیەکی جیهانی ئەنجام دا لەهۆڵی (البرت) لە لەندەن لەساڵی (۱۹۷۷)دا، هەرچەندە پێش ئەم مونازەرەیە هەردوو هاوەڵەکەی دنیایان بەجێهێشت بەڵام ئەوەندە قوتابیان بۆ پێگەیاند کە هەمیشە هاوکاری و هاودەمی (دیدات)بن لەکاروبارەکانیدا کە نزیکترینیان پیاوێك بوو بەناوی (ئیبراهیم جادات).

بانگەواز تا دواهەناسە: ڕۆژانە نزیکەی (٥٠٠) نامە دەگەیشتە نوسینگەکەیان لە (دیربان)کە داوای پەڕاوو مونازەراتەکانیان دەکرد، هەروەها ڕۆژی واهەبوو چوارسەد گەشتیاری بیانی سەردانیان دەکرد و قوتابیانی دیدات پێشوازیان لێ دەکردن و مونازەرەو نوسینەکانی دیداتیان بەدیاری دەدانێ .

دیدات بۆئەوەی کارەکانی بەردەوام بن شەش (وەقف)ی دامەزراند لەشاری (دیربان) کەیەکێکیان بنکەی جیهانی بانگەوازی ئیسلامیە لە سەرشێوازی بانگەوازی دیدات، ئەوەی تیایا دەخوێنێت، هەشت کۆرس لەسەر دەستی مامۆستاو زانای گەورە دا وەردەگرێت .

هەروەها (وەقف)ێکی تریش ئەوەیە کەئەوانەی تازە مسوڵمان دەبن فێری پیشەیەك بکرێن وەك دارتاشیو کارەباچێتی ئابتوانن بژێوی خۆیان بەدەست بهێنن..

دیدات بەردەوام بەهاوکارانی دەوت: (ئەگەر پارەم هەبوایە دنیام پڕ دەکرد لە پەڕاوی ئیسلامی، بەتایبەت مانای قورئان بە ئینگلیزی) هەروەها بەئەندامانی مەجلیسی بنکەی جیهانی بانگەوازی ئیسلامی وت لەدوا سەردانیان دا (هەمووتواناکانتان بخەنەکار بۆ گەیاندنی کەلامی خوا بەبەشەریت کە ئەوەش ئەو ئەرکەیە کە لە هەمووژیانمدا گرتوومەتە ئەستۆی خۆم).

لەساڵی (۱۹۷٦) دا دیدات خەوێك دەبینێت کە لەخەوەکەیدا بە دەستی خۆی ملیۆنێ قورئان ئەدات بەوانەی کە مونازەرەی لەگەڵ دەکەن لەبارەی ئیسلامەوە، لەم خەوەوە بڕیاری دا کە ئەو کارە بکات، تاساڵی (۱۹۹٦) کەتیایدا توشی شەلەل بوو فریای(٤٠٠)هەزار نوسخە

کەوت لەمانای قورئان کەدابەشی بکات و داوای لەهاوکارانیشی کرد کەکارەکەی بۆ تەواو بکەن.[1]

کورتەیەك لەژیانی: شێخ احمد دیدات لەساڵی (١٩١٨) لەدێی تاد کشینار لە ویلایەتی سوارات لە هندستان لەدایك بووەو باوکی بەرگدروو بوو، لەبەرنەبوونی کۆچی کرد بۆ خوارووی ئەفەریقیا لەساڵانی بیستی سەدەی بیست دا.

لەساڵانی پەنجادا یەکەم نووسینی بڵاوکردەوە بەناوی (هل الکتاب المقدس کلام الله)؟ پاشان چەندەها نوسراوی تریشی بەسەرتاسەری دنیادا بڵاوکردەوە ئەمە بێجگە لە (٢٣٥) منازەرەو وتار کە لە چەندەها وڵاتی دنیادا داویتی.

لەساڵی (١٩٨٦)دا خەڵاتی مەلیك فەیسەڵیجیهانی بۆخزمەتی ئیسلامی وەرگرت لە بەر ئەو رۆڵە گرنگەی کە لەجیهاندا بینی بۆ خزمەتی ئیسلام و بەرپەرچ دانەوەی ناحەزان، دیدات پاش (٣٣) جار هەوڵ دان و داواکردن بۆ ژن هێنان رێی کەوت لەئافرەتێك بەناوی (حواء حسێن) کە دووکوڕ و کچێکی لێ بوو، یەکەمیان ئیبراهیمی کوڕیەتی کە لە ئەمەریکایەو دووەمیان (ڕوقیە)ی کچێتی کە چەند ساڵ پێش وەفاتی خۆی کۆچی دوایی کردو، سێ یەمیان (یوسف)ە کەبەردەوام لەگەڵ باوکی بوو..

دیدات دڵسۆز بوو بۆ ماڵ و منداڵی و ڕێزی زۆری لە هاوسەری هاوسەنگەری دەگرت و بەمنداڵەکانی دەوت: (هەمووڕۆژێك دایکتان لە ژیاندا بێت لەگەڵماندا ئەو ڕۆژە ڕۆژی لە دایك بوون و جەژنمانە !) ئەمە بێجگە لەوەی کە بە هاوسەرەکەی دەوت (دایکی دایکان).. لە ساڵی (٢٠٠١)دا کۆمەڵێ ڕۆژنامەنوسی ئەمەریکا سەردانیان کردو لە پرسیارێکدا وتیان: ئەگەر سەرۆکی ئەمەریکا بویتایە پاش (١١)ی سێپتەمبەر چیت دەکرد ؟ لە وەڵامدا وتی: بەئیسرائیلی جگەرگۆشەم دەوت کە دادپەروەر بێت لەگەڵ فەلەستینیەکانداو ئەوە نەکات کە ئێستا بەرامبە فەلەستینەکان دەیکات.[2]

١- (ئیسلام تۆن لاین/مجاهیل ومشاهیر).

٢- سایتی: (الرواق)

هیممەت بەرزی وەرەقەی کوڕی نەوفەل!

خەدیجە خوالێی ڕازی بێت پێغەمبەری ﷺ برد بۆلای وەرەقەی کوڕی نەوفەلی خزمی، کەپیاوێکی شارەزابوو لە ئاینی مەسیحی و یەهودی دا، کاتێك پێغەمبەر ﷺ هاتنی وەحی بۆ باسکرد، وەرەقە یەکسەر زانی کە پێغەمبەری ئاخر زەمانە، بۆیە بە داخ و حەسرەتێکی زۆرەوە هەناسەیەکی ساردی هەلکێشاو وتی: خۆزگە گەنج و لاو و بەتوانا بومایە، خۆزگە بامایە کاتێك گەلەکەت لەوڵات دەریان دەکردی، ئەگەر بگەمە ئەوڕۆژە سەرخستنێکی چاك سەرت دەخەم و پشتیوانیت لێدەکەم. پێغەمبەر ﷺ فەرموی: بۆ دەریشم دەکەن؟ وتی: بەڵێ هەرکەس ئەوەی هێنابێت وەك تۆ دوژمنایەتی کراوە ... وەرەقە پیاوێکی زۆر بەتەمەن بوو، خوا هێشتیەوە کە ئەو مژدەی پێغەمبەرایەتی بدات بە پێغەمبەر و دوای چەند ڕۆژێك لەم یەکتر بینینە کۆچی دوایی کرد . بەڕاستی پیرەمێردێکی بەساڵاچووی بەهیممەت بوو، خوای گەورەش لەسەر ئەو هیممەتەی پاداشتی دایەوە بەبەهەشتی بەرین، هەروەك پێغەمبەر ﷺ هەواڵی داوە (لاتسبّوا ورقة فاني رأيت له جنة أوجنتين)[1]

چیرۆکێك بۆ پەندوەرگرتن:

پێغەمبەر ﷺ هەواڵی داوە کە لەدوای ئەوکەسانێك دێن کەئیدیعای پێغەمبەرایەتی دەکەن (لاتقوم الساعة حتى يخرج ثلاثون دجالون كلهم يزعم انه رسول الله) ئەبی داود، کە ئەمەش بەڕاستی موعجیزەیەکی ئاشکرای پێغەمبەرە)، هەر لەژیانی خۆی دا موسەیلەمەی درۆزن پەیدا بوو، کەدواتر بەهەوڵ و خەباتی هاوەڵان خوای گەورە لەسەردەستی ئەواندا لەناوی برد.

یەکێکی تر لەو درۆزنانە (میرزا غولام ئەحمەدی قادیانی) یەکە لەساڵی (١٢٦٥)ی کۆچیدا لەدایك بووە کەگوندێکی (بنجاب)ە لە وڵاتی هندستان..

خەڵکی هیندستان شۆڕشیان کرد دژی ئینگلیز وموسڵمانان لەپشت شۆڕشەکەوە بوون، ئینگلیز لە ساڵی (١٨٥٧)دا شۆڕشەکەی دامرکاندو پاشان لە ساڵی (١٨٦٩)دا حکومەتی بەریتانی کۆمەڵێ شارەزای ناردە هیندستان کە دیراسەی بارو زروفەکە بکەن. ئەوانیش دیراسەیەکی باشیان کردو پاشان ڕاپۆرتیان نوسی کە چارەسەر ئەوەیە کەسێك دروست بکەن

١- صحیح الجامع الصغیر: ١٧١٩٧

بەناوی ئیسلامەوە کاریان بۆ بکات، بۆ ئەمەش پاش گەڕانی زۆر میرزا غولام ئەحمەدیان دۆزیەوە کە بەو کارە هەستێت وهەموو هاوکاریەکیشیان کرد .

ناوبراو ڕایگەیاند کە نوێکەرەوەیەو لە خواوە ئیلهامی بۆ هاتووە و، پاشتر ڕایگەیاند مەسیح و مەهدی چاوەڕوان کراوە، پاش ئەوەی بۆی نەچووە سەرکە خۆی بکات بە پێغەمبەری عیسی یا بە مەهدی، ڕایگەیاند کە خواپێغەمبەر (محمد)ی جارێکی تر لەکەسایەتی میرزا غولام دا ناردۆتەوە.

ئەم کۆمەڵە سەرگەردانە، بیروڕای وایە (تناسخ الارواح) هەیەو بیروڕایان لە بارەی خواوە نادروستە و هاوەڵانی خۆی بە (صحابە) دا ئەناو دەبوت کەحەجی گەورە ئەوەیە کەسێك بچێت بۆ قادیان و، ئەمە بێجگە لەوەی عەرەق و تلیاك و گۆشتی بەرازیشی حەڵاڵ کردبوو ...

هەروەها هەموو موسڵمانێکی بەکافر دائەنا تا نەبن بە شوێنکەوتەی قادیانیەت و هەر کەسێکیش بە لای ئەوانەوە ژن و ژنخوازی لەگەڵ غەیری قادیانیدا بکا کافرە.

بانگەشەیان کرد بۆ نەهێشتنی جیهادو گوێڕایەڵی کوێرانە بۆحکومەتی ئینگلیز کە لەو کاتەدا هندستانیان داگیر کردبوو، گوایە ئینگلیز وەلی ئەمری موسڵمانانە. چەندەها تەرجومەی قورئانیان کردووە بەزمانی جیاجیاو هەمووی تەفسیراتی هەڵەو نابەجێ یە ...

زانایانی ئیسلام بەتایبەتی لەهندستان ڕوبەڕووی بونەوە وەك شێخ (ابوالوفاء) ثناء الله ئەمیری کۆمەڵەی ئەهلی حدیث لەهندستان، ناوبراو مونازەرەی کرد لەگەڵ (میرزا غولام) داو ئیقامەی حوجەی لەسەر کرد، دواتر میرزا غولام داوای موباهەلەی کرد کە خوا ئەوەی درۆزنە لەناوی بەرێت، خوای گەورەش میرزا غولامی دوای چل ڕۆژ بەنەخۆشی کولێرە لەناو ئاودەستا کوشت لەساڵی (١٩٠٨) زاینی دا، شایەنی باسە کە ئەم بێ دینە پەنجا پەڕاوو ژمارەیەکی زۆر وتاری لەدوای خۆی بەجێهێشت کە هەمووی بانگەواز دەکات بۆ گومڕا بوون و سەرگەردانی، مەجلیسی ئومەی پاکستانیش (پەرلەمانی مەرکەزی) موناقەشەی یەکێ لە زەعیمە گەورەکانی ئەم تایەفەیەی کردووە کەناوی (میرزا ناصر احمد) بوو، شێخ موفتی محمود وەڵامی دایەوەو موناقەشەکەش سی کاتژمێر درێژەی کێشا، کەسەرەنجام (میرزا ناصر احمد) قسەی نەماوکوفر و لەڕێ لادانی بۆ هەموان دەرکەوت و، لە پاکستاندا دایان نان بە کەمایەتیەکەی ناموسڵمان و لەساڵی (١٩٧٤) دا رابیتەی عالەمی ئیسلامی بڕیاریان دا کە ئەو کۆمەڵە یە لە ئیسلام دەرچوون و ئەبێ ڕێیان لێبگیرێ ...

مەسەلەی موباهەلە: موباهەلە: واتە داواکردنی لەعنەت و سزای خوا بۆ سەر درۆزنان .. ئەمەش لەکاتێکدا بوو کەوەفدی نەجرانی مەسیحیەکان کاتی خۆی هاتن بۆ مەدینەو پێیان دادەگرت لەسەر بیروباوەڕە هەڵەکانیان لەسەر عیسا سەلامی خوای لێ بێت، پێغەمبەر ﷺ بەفەرمانی خوا پێی فەرموون ﴿فَمَنۡ حَآجَّكَ فِيهِ مِنۢ بَعۡدِ مَا جَآءَكَ مِنَ ٱلۡعِلۡمِ فَقُلۡ تَعَالَوۡاْ نَدۡعُ أَبۡنَآءَنَا وَأَبۡنَآءَكُمۡ وَنِسَآءَنَا وَنِسَآءَكُمۡ وَأَنفُسَنَا وَأَنفُسَكُمۡ ثُمَّ نَبۡتَهِلۡ فَنَجۡعَل لَّعۡنَتَ ٱللَّهِ عَلَى ٱلۡكَٰذِبِينَ﴾ آل عمران: ٦١ مەسیحیەکانی وەفدی نجران لە ترسی سزای خوا نەیانوێرا بێنە پێشەوە و ئەو موباهەلەیە بکەن ..

میرزا غولام ئەحمەدی قادیانی لەگەڵ سەرۆکی زانکۆی دیوبەندی (شێخ موفتی محمود الحسن) ڕوبەڕوو بوونەوە و، بەئامادەبوونی لایەنگرانی هەردوولا، میرزا غولام جەختی کردە سەر ئەوەی کە (خاتم النبیین) واتا چاکترین پێغەمبەرو مانای وانیە کە کۆتایی هاتووە و خەتم بووە، هەرچەندە شێخ موفتی محمود حسن فەرمودەی هێنایەوە بۆ وەڵامدانەوەی، میرزا غولام بە فەرموودەکە قایل نەدەبوو بە بیانووی ئەوەی ئەو فەرموودەیە خاتوو عائیشە ریوایەتی کردووەو ئەویش لەبەرئەوەی ئافرەتە شایەتیەکەی بە یەکێك حسابە ... هەرچی لەگەڵ وت سوودی نەبوو، بۆ شەو زانایانی زانکۆی دیۆبەند کۆبونەوەو راوێژیان کرد کەکێ باشە بۆ دەمکوتکردنی ئەو تاوانبارە درۆزنە ؟! ڕایان هەتا سەر ئەوەی کە شێخ ثناء الله باشە، کە کاتی خۆی لای ئەمان قوتابی بووەو لەبەر زۆر موناقەشەکردن و جورئەتی زۆری لەزانکۆ دەریان کردبوو وە بڕوانامەیان نەدابوویە.

شیخ ثناء الله دەڵێ: سەرۆکی زانکۆ ناردی بەدوامدا بۆ ئەوەی ڕوو بەڕووی میرزا غولام ببمەوە و ئیقامەی حوججەی لەسەر بکەم، منیش وتم باشە، بەڵام بەو مەرجەی کە ئەگەر سەرکەوتم بەسەریا بڕوانامەی زانکۆکەتانم بدەنێ، ئەویش ڕازی بوو، بۆ سبەینێ فیلێکیان هێناو ویستیان جەنابی موفتی سەرکەوێ و هەموو ئەوانی تریش بەدەوریا بن و بەیەکەوە بڕۆین بۆ شوێنی موناقەشەکە، وەك ڕێزلێنانێك لەو زانایە، من قایل نەبووم، وتم: من سواری فیلەکە ئەبم، بەو جۆرە من لەسەر فیلەکە بووم و موفتی و هەموو زانایانیش لەدەورم

بوون و چوین بۆ ڕوو بەڕوو بوونەوەکەو هەموانیش هوتافیان دەکێشا بۆ هاندان و تەشجیع کردنم ...

کەوتینە موناقەشە لەسەر (خاتم النبیین) و ئەو هەمان قسەی کردو منیش هەمان فەرموودەکانم پێوت کە خاتوو عائیشە ریوایەتی کردووە، ناوبراو قەناعەتی نەکرد؟! بۆیە وتم: دەکەوایە پرسیارێکت لێدەکەم؟ وتی: فەرموو! وتم: تۆ کوڕی باوکت نیت؟! تووڕە بوو وتی: چۆن گومان لە نەسەبم دەکەیت و دایکم تاوانبار دەکەی؟ وتم: من گومان نابەم و تاوانبارت ناکەم، بەلاّم بەلگەیەکم بەرێ کە تۆکوڕی باوکتی !؟ وتی: دایکم دەلّێ من کوڕی باوکمم، وتم: دایکت تاقە ئافرەتێکەو بەو پێودانگەی تۆش بێت شەهادەتەکەی یەکێکەو وەرناگیرێ، ئنجا وتم: ڕەوایەدایکت ڕاست بکات و عائیشەی دایکی موسلّمانان ڕاست نەکات! بەمە میرزا غولاّم دەمکوت بوو نەی دەزانی چۆن ڕزگاری بێت، ئیتر بوو بە (الله اکبر) و بەو جۆرە خوا شکاندی و ریسوای کرد..

دوای ئەوەش لەو گۆڤارەی کەهەفتانە دەرمان دەکرد هەموو قسە و بیرو بۆچوونە سەقەتەکانی ناوبراوم هەلّئەوەشاند و کارێکم پێئەکردن با بە دەوای شەڕی نەکردبێ! بەمەش میرزا غولاّم بێتاقەت بوو، نەشی دەتوانی وەلاّمم باتەوە،ناچار نامەیەکی بۆ ناردم لە ١٩٠٨\٤\١٥داو داوای موباهلەی کردو تیا نووسیبووی: بسم الله الرحمان الرحیم

ـ ويستنبؤنك أحق هو؟ قل: إي وربي إنه لحق.

حضرت المولوي ثناءالله السلام على من اتبع الهدى ان سلسلة تكذيبي جارية في جريدتكم اهل الحديث من مدة طويلة، انتم تشهدون اني كاذب دجال مفسد مفتر، ودعواي للمسيحية الموعودة كذب وافتراء على الله.

إني أوذيت فيكم إيذاءً، وصبرت عليكُم صبراً جميلا، لكن لمّا كنت مأمورا بتبليغ الحق من الله وأنتم تصدون الناس عني، فأناَ أدعو الله قائلاً: يامالكى البصير القدير العليم الخبير، تعلم مافي نفسي إن كان دعواي للمسيحية الموعودة افتراء منّي وأنا في نظرك مفسد كذاب، والافتراء في الليل والنهار شغلي، فيا مالكي أنا ادعوك بالتضرع والإلحاح أن تميتني قبل المولوي ثناء الله، واجعله واتباعه مسرورين لموتي، يامرسلي أدعوك آخذا بحظيرة القدس لك أن تفصل بيني وبين المولوي ثناء الله، إنه من كان مفسداً في نظرك كاذباً عندك فتميته قبل الصادق منا، ربنا افتح بيننا وبين قومنا بالحق وانت خير الفاتحين .

ربيع الاول ١٣٢٥ هجري

الراقم عبد الله الصمد/ميرزا غلام أحمد المسيح الموعود

عافاه الله وأيّد عزه

شێخ (ثناء الله)ش بەمە ڕازی بوو کە خوا درۆزن لەناوبەرێ، خوا دوعاکەی گیرا کردو پاش چل ڕۆژ لە ٢٥|٥|١٩٠٨دا میرزا تووشی کولێرە بوو لە ناو ئاودەستدا گیانی دەرچوو.

دوای ئەویش شێخ ثناء الله چل سا ڵی تر ژیا و خزمەتی ئیسلامی کردو لە سا ڵی ١٩٤٨دا وەفاتی کرد..

با هێمن ببنەوە!

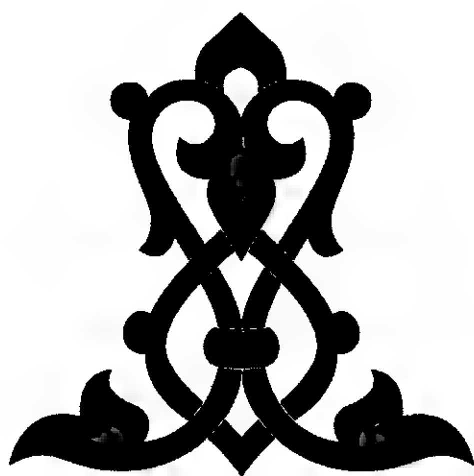
دوژمنانی هەق و ڕاستی هەرلە دێر زەمانەوە خەڵکیان تۆقاندووە لە هەق و ڕاستی و، پڕوپاگەندەی زۆری ناهەقیان بۆ کردووە تاخەڵکی‌یە هێمنی گوێ نەگرن و ڕوونەکەنە هەق، هەمیشە بانگخوازان و پێغەمبەرانیان بە فاڵچی و جادووگەرو کۆنەپەرست و مەترسی لەسەرئاسایشی تاك و کۆمەڵ و ئاسایشی نەتەوەیی داناوە، کە لەڕاستیشدا هیچی وا نیە بۆیە بانگخوازان ئەبێ هەوڵبدەن ئەوخەڵکە هێمن بکەنەوەو لەکەشو هەوایەکی ئاسایی و هێمندا هەق و ڕاستی بگەیەنن پێیان.

کاتی خۆی فیرعەون دڵنیا بوو (موسا) ڕاست دەکات کەچی دەیوت ﴿ قَالَ أَجِئْتَنَا لِتُخْرِجَنَا مِنْ أَرْضِنَا بِسِحْرِكَ يَٰمُوسَىٰ ﴾ طه: ٥٧ ئەی موسا تۆ هاتوی بە سیحرەکەت ماڵمان کاول بکەیت؟خاك و نیشتمانمان بشێوێنی؟! ئنجا هەرئەمەشی‌خستە سەردەمی خەڵك و پێی وتن: ﴿ يُرِيدُ أَن يُخْرِجَكُم مِّنْ أَرْضِكُم بِسِحْرِهِۦ فَمَاذَا تَأْمُرُونَ ﴾ الشعراء: ٣٥، لە ڕۆژی ڕووبەڕووبوونەوەشدا لەگەڵ جادووگەراندا، ڕاجیاییان هەبوو، دوایی سەریان کرد بەیەکداو بەوە یەکتریان هاندا کە موسا دەیەوێ‌لەگەڵ براکەیدا بە جادوەکەیان لە خاك و ئاومان دەرمان بکەن و نیشتمانمان بخەنە مەترسیەوە ڕێبازی ژیانمان تێك بەن ﴿ قَالُوٓاْ إِنْ هَٰذَٰنِ لَسَٰحِرَٰنِ يُرِيدَانِ أَن يُخْرِجَاكُم مِّنْ أَرْضِكُم بِسِحْرِهِمَا وَيَذْهَبَا بِطَرِيقَتِكُمُ ٱلْمُثْلَىٰ ﴿٦٣﴾ ﴾ طە: ٦٣، کافرانی مەککەش بەهەمان شێوە ئەیانوت ئەگەر شوێنت بکەوین بەرژەوەندیەکانمان دەکەونە مەترسی‌یەوە، ڕەنگە هەموو عەرەب پەلامارمان بدەن و دەسەڵاتی ئاینیمان نەمێنێ و بازرگانیمان تووشی

کەساد بێ ﴿ وَقَالُوٓاْ إِن نَّتَّبِعِ ٱلۡهُدَىٰ مَعَكَ نُتَخَطَّفۡ مِنۡ أَرۡضِنَآۚ أَوَلَمۡ نُمَكِّن لَّهُمۡ حَرَمًا ءَامِنٗا يُجۡبَىٰٓ
إِلَيۡهِ ثَمَرَٰتُ كُلِّ شَيۡءٖ رِّزۡقٗا مِّن لَّدُنَّا وَلَٰكِنَّ أَكۡثَرَهُمۡ لَا يَعۡلَمُونَ ﴿٥٧﴾ وَكَمۡ أَهۡلَكۡنَا مِن
قَرۡيَةِۭ بَطِرَتۡ مَعِيشَتَهَاۖ فَتِلۡكَ مَسَٰكِنُهُمۡ لَمۡ تُسۡكَن مِّنۢ بَعۡدِهِمۡ إِلَّا قَلِيلٗاۖ وَكُنَّا نَحۡنُ ٱلۡوَٰرِثِينَ
﴿٥٨﴾ وَمَا كَانَ رَبُّكَ مُهۡلِكَ ٱلۡقُرَىٰ حَتَّىٰ يَبۡعَثَ فِيٓ أُمِّهَا رَسُولٗا يَتۡلُواْ عَلَيۡهِمۡ ءَايَٰتِنَاۚ وَمَا كُنَّا
مُهۡلِكِي ٱلۡقُرَىٰٓ إِلَّا وَأَهۡلُهَا ظَٰلِمُونَ ﴾ القصص: ٥٧ – ٥٩، هەروەها ئەیانوت: محمد ﷺ جادووگەرە، شاعیرە، بەندو باوی پێشینانی هێناوە، ئاژاوە چیە و ماڵان دەشێوێنێ، باوك و ئەولاد لەیەك دەکا، جا ئەوە چیە هێناویەتی ئێمەش ئەتوانین ئەوە بڵێین ﴿ وَإِذَا تُتۡلَىٰ عَلَيۡهِمۡ ءَايَٰتُنَا قَالُواْ قَدۡ سَمِعۡنَا لَوۡ نَشَآءُ لَقُلۡنَا مِثۡلَ هَٰذَآ إِنۡ هَٰذَآ إِلَّآ أَسَٰطِيرُ ٱلۡأَوَّلِينَ ﴾ الأنفال: ٣١

ئنجا چەند ساڵێ جەنگ بەرپابوو لە ئەنجامدا سوڵحی حودەیبیە هاتە کایەوە و هەرچەند زۆربەی هاوەڵان بەلایانەوە قورس بوو، کەچی پێغەمبەر ﷺ رێکەوتن نامەکەی مۆر کرد، ئەمەش بۆئەوەی جەنگ نەمێنیٚ و خەڵکی هەموو هێور ببنەوە، هەرواش دەرچوو خەڵکی هێمن بوونەوەو هەرچی باسی ئیسلامی بۆبکرایە موسوڵمان دەبوو، پێشتر چەند موسوڵمان بووبوو لەو ماوە کەمەدا زیاتر موسوڵمان بوو .

بەڕاستی ئێستاش ڕاگەیاندنەکان زۆر جەخت دەکەنە سەر ئەم لایەنەو دەیانەوێ خەڵکی بتۆقێنن لە ئیسلام بەناوی تیرۆرەوە کە هیچ پێناسەیەکی بۆ نەکراوە، کە ئەمەش ئەرکی بانگخوازان قورس تر دەکات بەوەی کە لە هەوڵی بەردەوام دا بن بۆئەوەی خەڵکی هێور ببنەوە تاوەکو باشتر هەق و ڕاستی وەرگرن .

بەرەو ئیسلام
٧
سەرفرازیی

پێشەکی:

سوپاس و ستایش بۆخوای پەروەردگارو دروودو سەلامیش لەسەرگیانی سەرداری پێغەمبەران و یارو یاوەران.

ئازیزان و دۆستانی زنجیرەی بەرەو ئیسلام، وا لەم بەرگی حەوتەمەدا بە ئێوەی بەڕێز دەگەینەوە بۆ کۆمەڵێك باس و خواسی ئیمانی و ئیعجازی نوێی قورئان و سوننەت و موسڵمانبوونی بەردەوامی خەڵکی لەهەموو لایەکی دنیاوە، کە هەمووی بەڵگەن لەسەر ئەوەی کە پاشەڕۆژ بۆ ئیسلامە .. خۆ ئەمەش لە ڕاستیدا هەقیقەتێکی بەڵگەنەویستە، چونکە بەرنامەیەك خوا شایەتی بۆ بدات، کە گەورەترین و مەزنترین شایەتیە، دیارە هەموو شتێك لەم بوونەوەرەدا شایەتی بۆ ئەدات و سەرەنجامیش هەر بۆ ئەوە ﴿ قُلْ أَيُّ شَيْءٍ أَكْبَرُ شَهَادَةً قُلِ اللَّهُ شَهِيدٌ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَأُوحِيَ إِلَيَّ هَذَا الْقُرْآنُ لِأُنذِرَكُم بِهِ وَمَن بَلَغَ أَئِنَّكُمْ لَتَشْهَدُونَ أَنَّ مَعَ اللَّهِ آلِهَةً أُخْرَى قُل لَّا أَشْهَدُ قُلْ إِنَّمَا هُوَ إِلَهٌ وَاحِدٌ وَإِنَّنِي بَرِيءٌ مِّمَّا تُشْرِكُونَ ﴾ الأنعام: ١٩ ..

ئیسلام تاکە ڕێگای ئازادی، ئاسوودەیی، دڵنیایی، ئاشتی، هیممەت بەرزی، سەرفرازییە، سەرفرازی نەك هەر لە دنیادا بەڵکو سەرفرازی لە دنیاوقیامەتدا،بۆیەنزیکەی (٢٧) جار لە قورئاندا (افلح، تفلحون، المفلحون) هاتووە، ئەمە بێجگە لەوەی ڕۆژی (٥)جار ئیسلام لەرێی بڵندگۆکانەوە سروودی (حي على الفلاح) ئەدات بەگوێی دنیادا..

ئیسلام دەوڵەمەندترین بەرنامەیە بەدرێژایی مێژوو، هەروەك پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت:(ولاتنقضي عجائبه)عەجایباتی قورئان تەواونابێت و (ولايخلق على كثرة الـرد) بەزۆر خوێندنەوەی کۆن نابێت و مرۆڤ بێزار نابێت (ولايشبع منه العلماء) زانایان لێی تێرنابن ..

زانایەکی ڕۆژئاوایی لە کۆنگرەیەکی ئیعجازی عیلمی قورئان و سوننەتدا بە ئامادەبووانی وت: ئەگەر ئەو هەموو ڕاستیەی لە ئاینەکەی ئێوەدایە لای ئێمە بوایە دنیامان هەڵدەستانە سەرپێو ئەمان دەهێشت دانیشن. زۆر جێی داخە، بانگخوازێك یان وتاربێژێك کەمینبەرەکەی ڕەسول الله ی لێگرتووین، نەزانێ ئەڵێ چی و وتاری ساڵی پەنجاکان دووبارەکاتەوەو تەنها ئیش ڕایی کات، لەکاتێکدا دوژمنانی ئەم دینە پڕچەك کراون بەهەموو هۆکارێکی سیحراوی سەردەم و پیاوم ئەوێ لە خشتە ئەبرێت .

ئیمان و زانست:

لە ئەوروپا لەسەدەکانی ناوەڕاستدا، کێشمەکێشێکی گەورە دروست بوو لە نێوان کەنیسەو زانایاندا، تێگەیشتن لەدەقەکان و بیرکردنەوەی ئازاد لە لایەن پاپاکان وقەشەکانەوە قۆرخ کرابوون،سەرانی کەنیسە دەیانویست قسە نەبێ لەسەرو قسەی خۆیانەوە و کەس قسە لەقسەیاندا نەکات، دیارە ئەمەش لەگەڵ فیترەتی مرۆڤدا ناگونجێ، بۆیە پێکدادان دروست بوو، زانایان لێکۆڵینەوەیان دەکردو بیروبۆچوونی خۆیان بەخەڵکی دەگەیاند، سەرانی کەنیسەش دەیانویست ڕێیان لێبگرن .

هەندێ زانا باسی خڕێتی زەویان کرد، سەرانی کەنیسە دژیان وەستانەوەو کافریان کردن و، تەنانەت کارگەیشتە ئەوەی کە زانایەك لەسەر بیروبۆچوونی بسوتێنرێ، ئەمە درێژەی کێشا هەتا کەنیسە و زانست لەیەك جیاکرانەوەو بیروبۆچوونی کەنیسە خرایەوە ناوچوار دیواری خۆی .

هەندێ کەس ویستیان ئەم ئەزموونە تاڵەش بگوێزنەوە لای ئێمەو، ئیسلام لە چوار دیواری مزگەوتدا بەندبکەن، دیارە ئەمەش نەچووە سەریان، چونکە هەرگیز ئیسلام دژیزانین وزانست نەبووە، بگرە هەمیشە هانی بیرکردنەوەو سەرنجدانی داوە و، فێربوونێك کەلەبەر خوابێت بە عیبادەت داویەتیە قەڵەم . ئەوەتا قورئان دەفەرموێت :

﴿ قُلِ ٱنظُرُواْ مَاذَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ ﴾یونس: ١٠١

﴿ إِنَّ فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ لَأٓيَٰتٖ لِّلۡمُؤۡمِنِينَ ۝٣ وَفِي خَلۡقِكُمۡ وَمَا يَبُثُّ مِن دَآبَّةٍ ءَايَٰتٞ لِّقَوۡمٖ يُوقِنُونَ ﴾ الجاثية: ٣ – ٤

﴿ قُلۡ سِيرُواْ فِي ٱلۡأَرۡضِ فَٱنظُرُواْ كَيۡفَ بَدَأَ ٱلۡخَلۡقَۚ ثُمَّ ٱللَّهُ يُنشِئُ ٱلنَّشۡأَةَ ٱلۡأٓخِرَةَۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ قَدِيرٞ ﴾ العنكبوت: ٢٠

﴿ وَهُوَ ٱلَّذِيٓ أَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءٗ فَأَخۡرَجۡنَا بِهِۦ نَبَاتَ كُلِّ شَيۡءٖ فَأَخۡرَجۡنَا مِنۡهُ خَضِرٗا نُّخۡرِجُ مِنۡهُ حَبّٗا مُّتَرَاكِبٗا وَمِنَ ٱلنَّخۡلِ مِن طَلۡعِهَا قِنۡوَانٞ دَانِيَةٞ وَجَنَّٰتٖ مِّنۡ أَعۡنَابٖ وَٱلزَّيۡتُونَ

وَالرُّمَّانَ مُشْتَبِهًا وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ انظُرُوا إِلَىٰ ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ وَيَنْعِهِ إِنَّ فِي ذَٰلِكُمْ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ (٩٩) ﴾ الأنعام: ٩٩ .

واته: پێیان بڵێ، سەیرکەن چی لەئاسمانەکان وزەویدایە، بەڕاستی لەئاسمانەکان و زەویدا بەڵگەونایاتی زۆر هەیە بۆ بڕواداران و لەدروستبوونی خۆتان و گیانلەبەرانی دەوروبەرتان بەڵگەی زۆر هەن بۆگەلێك کە یەقینیان هەبێ، پێیان بڵێ: بگەڕێن بەزەویدا سەیربکەن ژیان چۆن دەستی پێکردوە، هەروەها سەیرکەن درەختەکان چۆن بەروبووم دەگرن و چۆن ئەو بەروبوومە پێدەگات .

لەبارەی زانایانیشەوە دەفەرموێت:﴿ شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ ۚ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴾ آل عمران: ١٨، واتە: خوای گەورە خۆی شایەتی داوە ودەریخستووە و سەلماندویەتی کە بەڕاستی جگە لەو هیچ خوایەکی ترنیە کە شایانی پەرستن بێت، هەروەها فریشتەکان و خاوەن زانستەکانیش (لەپێغەمبەران وزانایان)، کە بەڕێگەیەکی ڕاست و دروست ئەیسەلمێنن خوا هەمیشە دادپەروەری ڕەهایە و جگە لەو زاتە خوایەکی تر نیە و ئەو باڵادەست و دانایە.

*﴿ وَمِنَ النَّاسِ وَالدَّوَابِّ وَالْأَنْعَامِ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ كَذَٰلِكَ ۗ إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ ۗ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ ﴾ فاطر: ٢٨واتە: بەڕاستی زانایانن کە لەخوا دەترسن .

*﴿ وَيَرَى الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ الَّذِي أُنزِلَ إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَ هُوَ الْحَقَّ وَيَهْدِي إِلَىٰ صِرَاطِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ﴾ سبا: ٦ ، واتە: ئەوانەی زانست و زانینیان لایە، ئەهلی کیتاب یان زانایانی تر، شایەتی ئەدەن کە ئەمەی لەخواوە بۆت هاتووە هەق و ڕاستی‌یە.

*﴿ يَرْفَعِ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ ۚ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴾ المجادلة: ١١. واتە: خوای گەورە ئەوانەی ئیمانیان هێناوە لەئێوەو ئەوانەشتان کە زانست وزانیاریان پێدراوە چەندە ها پلە بەرزیان دەکاتەوە ..

سەرنجدانی گیانلەبەران:

یەکێ لەو بەدیهێنراوە سەیرانەی کە سەرنجی زانایانی ڕاکێشاوە، ورچی قوتبەکانە کە لە باروزروفێکی زۆر قورسدا ئەژی و، بەردەوام سەهۆڵ وبەستەڵەك ناوچەکانی داپۆشیوە، خوای گەورە بەجۆرێك ئەو ورچەی دروستکردووە کە بەرگەی ئەو باروزروفە بگرێت، لەژێر پێستەکەیدا چینێك چەوری هەیە بە ئەستووری (١٠) سم، ئەمەش بۆئەوەی ببێت بە چینێکی نەگەیەنەری گەرمی، وەبەهۆی ئەمەشەوەیە کە ئەتوانێ بە دەسەعات دووهەزار کیلۆمەتر ببڕێت لەناو ئەو دەریا بەستەڵەکانەدا، بۆخواردنی ئەوجۆرە ورچەش خوای گەورە گوێرەکەی دەریای داناوە، کە لەناو ئەو دەریا بەستووانەدا ئەژی، ورچەکە توانای بۆنکردنی بەهێزەو نێچیرەکەی خۆی دەدۆزێتەوە تەنانەت ئەگەر لەژێر (١،٥) مەتر سەهۆڵیش دابێت.

هەروەها دۆلفینیش لەدەریادا زۆر بەخێرایی مەلە دەکات و گێژەڵوکەیەك لەناوەکەدا دروست دەبێت کەکارناکاتە سەرلاشەی بەهۆی پێکهاتەی پێستی دۆلفینەوە کە سێ چینە و دەتوانێ ئەو فشاری ئاوە بڕێ ..

هەروەها هەندێ تۆو هەن ژەهراوین، باڵندەی(ماکۆ) کە جۆرێکە لە تووتی و لە ئەمریکا دەژی، کە ئەو تۆوە ژەهراوییە دەخوات یەکسەر دەچێت بۆناوچەیەك کە جۆرێك قوڕی خەزەفی لێیەو پارچەیەکی دەشکێنێ و قوتی دەدات، ئەوقوڕە خەزەفییە ژەهرەکە دەمژێ و بەمەش باڵندەکە لە ژەهری تۆوەکە ڕزگاری دەبێت.

زانایان لەڕێی وردبوونەوە لەدروستکراوەکانی خواوە، زیاتر دەسەڵاتی پەروەردگاریان بۆ دەردەکەوێت وزۆریان دێنەوە بەرەوئیمان و ئیسلامەتی، وەك زانای ئەورووپی (میلان)کە لەکۆتایی کۆنگرەی هەشتەمی ئیعجازی عیلمی قورئان و سوننەتدا موسڵمانبوونی خۆی ڕاگەیاندو وتی: من سی و پێنج ساڵ دووربووم لەخواو لەئیمان، بەڵام لەڕێی دیراسە ولەڕێی زانستەوە ڕێی ئیمانم دۆزیەوە ...

أنطواني فلو:

یەکێکی ترلەو زانایانە ناوی (أنطواني فلو)یە، کە پرۆفیسۆرێکی بەریتانی‌یە لەبواری فەلسەفەداو تەمەنی هەشتاویەك ساڵەو، لەپانزە ساڵیەوە ڕێی ئیلحادی گرتۆتەبەر.

لەساڵی (١٩٥٠)دا لە بواری ئەکادیمی‌دا ناسرا بەهۆی وتارێکەوە کە بڵاوی کردەوە، دەیان ساڵ دیفاعی لەبیروڕای خۆی و لەئیلحاد کرد لە زانکۆی ئۆکسفۆردو ئەبیردین و زۆر لەزانکۆکانی ئەمریکاو کەنەدا، کەمامۆستا بوو تیایاندا..

لەم ساڵانەی دواییدا ناوبراو ئیمانی هێنا بەوەی کەخوایەکی باڵادەستی حەکیم هەیە کەئەم بوونەوەرەی بەدیهێناوە.

ناوبراو پاش شەست ساڵ لە فیکری ئیلحاد بۆی دەرکەوت کە لەگومڕایی و سەرگەردانیدایە، بەهۆی وردبوونەوەی لەدیراساتی زانستی زانایانی زیندەوەرزانی لەبواری (DNA) دا، کەزۆر ئاڵۆزو سەرسوڕهێنەرە، زانایان بەئاشکرا پاش دیراسەی (DNA) وتیان کە حەتمەن خوایەکی باڵادەست هەیە کە ئەم (DNA)ە یەی بەم جۆرە بەدیهێناوە ..

بەڵێ، شێوەی لولپێچی ئەو (DNA)ە یە وەڵامە بۆ هەموو ئەوانەی کە دەیانوت مرۆڤ وبوونەوەر بەرێکەوت دروست بوون، دیارە ڕێکەوت ئەستەمە بتوانێ (DNA) ڕێك بخات ..

زانای بەناوبانگ (فرانسیس کریك) کەیەکێ بوو لەوانەی شێوەی لول پێچی‌یەکەی دۆزیەوە ئیعترافی کرد کە موعجیزەیەك هەیە لەپشت هەقیقەتی ئەسڵی ژیانەوە، زانایەکی تریش بەناوی (لید ادلمان) لە زانکۆی (ساوپ کالیفۆرنیا) لەلۆس ئەنجلوس ڕایگەیاند کە یەك گرام لەو (DNA) یە توانای خەزنی ئەوەندە زانیاری هەیە کەلەیەك ترلیۆن سیدی (مضغوط)دا جێی دەبێتەوە.

لەکاسێتێکی ڤیدیۆییدا بەناونیشانی (ئایا زانست بوونی خوای دۆزیوەتەوە؟) (أنطواني فلو) بە ئاشکرا باسی جوانی ومەزنی دروستکراوەکانی خوا دەکات و باسی هەرەسهێنانی فیکری ئیلحادی دەکات .. هەروەها لە هەوڵی زۆردایە بۆ گێڕانەوەی ئەوانەی کەشوێن پێیان هەڵگرتووە لەئیلحاداو دەڵێت: (لەبەرئەوەی بەدڵنیاییەوە بیروبۆچوون و نووسینەکانم کاریان

کردۆتە سەرکۆمەڵێك کەس، من ئەمەوێ ئەو زەرەروزیانە فیکرییەی پێم گەیاندوون ڕاستی بکەمەوە)[1]

دکتۆر برونۆ غیدرۆنی:

ناوبراو کە بەڕێوەبەری مرصدی فەلەکییە لە فەرەنسا و بەڕێوەبەری لێکۆڵینەوەکانی ئەستێرە و هەسارەکانە لەبنکەی نیشتمانی بۆ لێکۆڵینەوەی زانست و، پسپۆڕە لەپێکهاتن و پەرەسەندنی هەسارەکان و، نزیکەی (١٠٠) لێکۆڵینەوەی بلاوکردۆتەوەو ژمارەیەکی زۆر کۆنگرەی زانستی فەلەکی نێو دەوڵەتی ڕێکخستووە ..

ئەم زانایە یەکێکە لەشارەزاکانی بواری ئیسلامەتی لەفەرەنسا و پەنجا باسی بلاوکردۆتەوە لەبارەی عیلمی کەلام و تەصەوف .لەنێوان ساڵانی (١٩٩٣ تا ١٩٩٩) بەرنامەیەکی هەبوو لە تەلەفزیۆنی فەرەنسی بەناونیشانی (ناسینی ئیسلام)، ئێستاش سەرۆکی دەزگای‌ئیسلامە بۆ دیراساتی عولیای پێشکەوتوو.

برۆنۆ غیدرۆنی کەناوی خۆی کردووە بە (عبدالحق) دەڵێ: ئێمە وەك موسڵمان دەزانین کەجیاوازی نیە لە نێوان هەقیقەتی زانستی و هەقیقەتی ئاینیدا، بەڵام گەیشتن بەهەقیقەتی زانستی لەڕێی تاقیکردنەوەو دیراساتەوەیەو گەیشتنیش بە هەقیقەتی ئاین لەڕێی وەحییەوەیە، ئەوەتا قورئان لەیەکەم ئایەتیەوە ئاماژە بۆ ئەم ڕاستی یە دەکات و دەفەرموێ:

﴿ اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ۝١ خَلَقَ الْإِنسَانَ مِنْ عَلَقٍ ۝٢ اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ ﴾ العلق: ١ – ٣..

ئاشکرایە یەکێ لەناوە پیرۆزەکانی خوای‌گەورە (الحق)ە منیش کە (عبدالحق)م ئەرکی سەرشانمە کە هەوڵ بدەم وکاربکەم تاله هەقیقەتی زانستی و هەقیقەتی ئاینی تێبگەم .

دکتۆر مصطفى محمود:

دکتۆر مصطفى محمود یەکێکە لەو کەسایەتیانەی کەرۆڵێکی باشیان بینیوە لەبواری نوسین و ناساندنی ئیسلامدا، ناوبراو پزیشکی پسپۆڕ بوو لەنەشتەرگەری مێشك و ئەعصاب دا، ئەمەبێجگە لەوەی ئەدیبێکی شارەزاوڕۆشینبیر بوو.

١- (پێگەی هارون یەحیا)

لەزەمانی عبدالناصردا لە میسر، فەرمانێك دەرچووکە کەس نابێ دووکاربکات، ئەمیش وازی لەبواری پزیشکی هێناو خەریکی کاری ئەدەبی بوو.

سەرەتا بەئیلحاد دەستی پێکرد، وای دەزانی‌کەعیلم ئەتوانێ وەڵامی هەمووشتێکی باتەوە، بەڵام کەگەیشتە ئەو ئەنجامەی کە زانست بواری تایبەتی سنووورداری خۆی هەیە و زۆر شت ئەمێنێ کەوەڵامی بۆی نیە، کەوتەگەڕان بەئاینی زرادەشتی وبوزی و دواتر ڕێی خۆی دۆزیەوە لەقورئاندا.

پرسیاری لێکرا پزیشك چۆن دەتوانێ ئەدیب بێت، وتی: پزیشك پەیوەندیەکی بەهێزی بەژیان و نهێنیەکانیەوە هەیە، تەنها پزیشکە کە زۆر ئامادەی ساتەوەختی لەدایك بوون و دواساتەکانی مردن و گیان کێشان دەبێت .

لەتەمەنی لاوێتیدا ڕۆشنبیران و قەڵەم بەدەستەکان چاویان بەماددیەت وغەرب بە شەوارەکەوتبوو، بۆیە ئەمیش کەوتبووە ژێر کاریگەری ماددیەت وئیلحادەوە، ئەم گەشتەشی سی ساڵی خایاند لەگەڕان بەکتێب وشەوخونی وبیرکردنەوە تاگەیشتە یەقین، پەڕاوێکیشی نووسی بەناوی (رحلتي من الشك إلى الإيمان) کە باسی گەشت و ئەزمونی خۆی دەکات لەکوفرەوە بەرەوئیمان .

دکتۆر مصطفى محمود ویستی بەرنامەیەکی تەلەفیزیۆنی پێشکەش بکات بەناوی (العلم والإيمان)، تەلەفیزیۆنی میسری بودجەیەکی زۆر زۆر کەمیان بۆدانا کە۳۰ جونەی بوو بۆ ئەڵقەیەك، ئامادەکردنی ئەوبەرنامەیەش ئەو بڕە پارەیە بەشی نەدەکرد چونکە سەفەرکردنی دەویست بۆ بنکە زانستی‌یەکانی وڵاتانی بیانی و ئاگاداربوون لەدوادۆزینەوەکان.

خوای گەورە کارەکەی بۆئاسان کردو پیاوێکی خواناسی دەوڵەمەند کە بەمەی زانی چەکی پڕنەکراوەی دایە کەچەندی دەوێت دەیداتێ بەمەرجێ ئەوبەرنامەیە بۆ خزمەتی ئیسلام بەرهەم بهێنێ، بەڵا .. دکتۆر توانی بەهاوکاری ئەو خێرخوازە (٤٠٠) ئەڵقەی ﴿العلم و الإيمان﴾ بۆ تەلەفیزیۆن بەرهەم بهێنێ کەکارێکی زۆر مەزن بوو بۆ خزمەتی ئیسلام، دواتر تەلەفیزیۆن بەبێ هۆ بەرنامەکەی وەستان.

ئێستا دکتۆر پیربووە ولەجەناحێکی مزگەوتەکەی خۆی (مزگەوتی مصطفى محمود)دا ئەژی کە لەساڵی (١٩٧٩)دا دروستی کردووە، لە مزگەوتەکەدا سێ بنکەی تەندروستی هەیە کە چارەسەری هەزاران دەکات و لە مەرکەزەکەشی دا چوار تەلەسکۆب هەیە و چەند

مامۆستایەك وانەی فەلەك دەڵێنەوە، لەو ڕوانگەیەوە کە سەیرکردن و بیرکردنەوە لەئاسمانەکان و زەوی بەشێکە لەعیبادەت، هەروەها مزگەوتەکە مەقەڕێکیشی تیایە..

پاش گەشتێکی دوورو درێژی ژیان دەڵێ: (ئەگەر پرسیارم لێبکرێ پاش ئەم گەشتەی ژیانم، کە ئایا من چیرۆك نووسم یان هونەرمەند، یان پزیشك دەڵێم: ئەوەی کە من مەبستەمە لەژیانمدا ئەوەیە کە خزمەتکاری وشەی (لاإله إلاالله)بم و بە ژیانم و بەزانینەکەم ڕێی خێر پیشانی خەڵکی بدەم.[1]..

موعجزاتی قورئان و سوننەت

یەکەم: بوردیەی ئەیبور

یەکێك لە موعجیزەکانی قورئان ئەوەیە کە باسی ڕووداوو بەسەرهاتی مێژوویەکی دێرین دەکات،کە لەو ڕۆژگارەی پێغەمبەردا ﷺ نەخۆی و نەگەلەکەی نەیاندەزانی، هەروەك قورئان لەم بارەیەوە دەفەرموێت: ﴿ تِلْكَ مِنْ أَنبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهَا إِلَيْكَ ۖ مَا كُنتَ تَعْلَمُهَا أَنتَ وَلَا قَوْمُكَ مِن قَبْلِ هَٰذَا ۖ فَاصْبِرْ ۖ إِنَّ الْعَاقِبَةَ لِلْمُتَّقِينَ ﴾ هود: ٤٩.

ئەم قورئانە وەحی‌یەو لە خوایەکەوە هاتووە کە زانایە بەهەموو نهێنیەکانی ئاسمانەکان و زەوی، هەروەك دەفەرموێت: ﴿ قُلْ أَنزَلَهُ الَّذِي يَعْلَمُ السِّرَّ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ إِنَّهُ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴾ الفرقان: ٦ .

فیرعەونەکان کە هەزاران ساڵ لەپێش پێغەمبەردا ﷺ ژیاون، قورئان باسی خۆی و گەلەکەی دەکات تاببێ بەپەندو عیبرەت بۆ موسڵمانان.

فیرعەون یەکێکە لەوفەرمانڕەوایانەی کە لەوێنەیان کەمە لەمێژوودا، لەزەبرو زەنگ و خودسەریدا، کە خۆی لەخەڵکی کردبوو بەخواو دەیوت:(أنا ربكم الاعلى)خوای گەورەش کردی بەپەندی زەمانە ﴿ فَأَخَذَهُ اللَّهُ نَكَالَ الْآخِرَةِ وَالْأُولَىٰ ﴾ النازعات: ٢٥. خوای گەورە (موسا)ی بۆ ناردن بەبەڵگەو بورهانی ئاشکراوە، وەك عەساکەی دەستی کە فڕێی ئەدا ئەبوو بە مارو کە

١- (إسلام اون لاين).

ئەیگرتەوە ئەبووەوە بەعەساکە، قورئان دەفەرموویت: ﴿ وَمَا تِلْكَ بِيَمِينِكَ يَـٰمُوسَىٰ ﴿١٧﴾ قَالَ هِىَ عَصَاىَ أَتَوَكَّؤُا۟ عَلَيْهَا وَأَهُشُّ بِهَا عَلَىٰ غَنَمِى وَلِىَ فِيهَا مَـَٔارِبُ أُخْرَىٰ ﴿١٨﴾ قَالَ أَلْقِهَا يَـٰمُوسَىٰ ﴿١٩﴾ فَأَلْقَىٰهَا فَإِذَا هِىَ حَيَّةٌ تَسْعَىٰ ﴾ طه: ١٧ – ٢٠ هەروەها دووموعجیزەی تریشی هەبووکە قورئان لەبارەیانەوە دەفەرموێ: ﴿ ٱسْلُكْ يَدَكَ فِى جَيْبِكَ تَخْرُجْ بَيْضَآءَ مِنْ غَيْرِ سُوٓءٍ وَٱضْمُمْ إِلَيْكَ جَنَاحَكَ مِنَ ٱلرَّهْبِ ۖ فَذَٰنِكَ بُرْهَـٰنَانِ مِن رَّبِّكَ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَإِي۟هِۦٓ ۚ إِنَّهُمْ كَانُوا۟ قَوْمًا فَـٰسِقِينَ ﴾ القصص: ٣٢ واتە: دەستت بخەرە باخەڵتەوە، کە دەرت هێنا سپی دەبێت بەبێ ئەوەی هیچی بێت، هەروەها لەترس و بیمدا بازووەکانت بهێنەرەوەیەك ئامێنێ، ئەم دوو موعجیزەیە دووبەڵگەن لەلایەن پەروەردگارتەوە بۆ سەر فیرعەون و دارو دەستەی، بەڕاستی ئەوانە گەلێکی یاخی و ناڵەبارو تاوانبار بوون .

ئنجا پەروەردگار کە ئەوموعجیزانەی بۆ ناردن و بڕوایان نەکرد تووشی نەبوونی و وشکە ساڵی و کەمی بەرووبومی کردن، بەڵکو بگەڕێنەوە وپەند وەرگرن: ﴿ وَلَقَدْ أَخَذْنَآ ءَالَ فِرْعَوْنَ بِٱلسِّنِينَ وَنَقْصٍ مِّنَ ٱلثَّمَرَٰتِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴾ الأعراف: ١٣٠، لەجیاتی ئەوەی بڕوا بهێنن بە موسا پێیان وت: هەرچی بکەیت ناتوانی جادوومان لێبکەیت، ئنجا پەروەردگار چەند بەڵایەکی بۆناردن کە لەوە ناچێت لەهەمومێژوودا هیچ گەلێك ئاوا تاقیکرابێتەوە، خوای گەورە بەڵای لافاووکوللەوئەسپێ وبۆق وخوێنی بۆناردن، لە کاتێکدا ئەوانە چەندەها بەڵگەی ڕوون بوون، کەچی ئەوان هەر لووت بەرزیان کردو خۆیان بە گەورەزانی، بەڕاستی گەلێکی تاوانبار بوون.

جاکاتێکیش هەر بەڵایەك لەو بەڵایانە بەسەریانا دەهات پەنایان دەبرد بۆ موسا و دەیانوت: ئەی موسا فریامان بکەوە، لە پەروەردگارت بپاڕێرەوە بۆمان، بەو پەیمانەی کە خوا لای داناویت، سوێند بە خوا ئەگەر ئەم بەڵایانەمان لە سەرهەڵگرێ ئەوسا بێگومان باوەڕت پێ دەکەین و ئەوەی ئیسرائیلیش ئازاد دەکەین و لەگەڵتا دەینێرین، جا کاتێك بەڵاکانمان لەسەر لادەبرن بۆکاتێکی دیاریکراوکە ئەوان پێی دەگەیشتن، ئەواخێرا پەیمانەکانیان دەشکاندو لەسنوور دەردەچوون، جائێمەش تۆڵەمان لێسەندن و نوقمی دەریامان کردن، چونکە ئەوان باوەڕیان بەبەڵگەو موعجیزەکانی ئێمە ئەبوو بەدرۆیان دادەناو ئەوان لێی بێئاگابوون

﴿ وَقَالُواْ مَهْمَا تَأْتِنَا بِهِۦ مِنْ ءَايَةٍ لِّتَسْحَرَنَا بِهَا فَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ ﴿١٣٢﴾ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمُ
ٱلطُّوفَانَ وَٱلْجَرَادَ وَٱلْقُمَّلَ وَٱلضَّفَادِعَ وَٱلدَّمَ ءَايَٰتٍ مُّفَصَّلَٰتٍ فَٱسْتَكْبَرُواْ وَكَانُواْ قَوْمًا مُّجْرِمِينَ ﴿١٣٣﴾
وَلَمَّا وَقَعَ عَلَيْهِمُ ٱلرِّجْزُ قَالُواْ يَٰمُوسَى ٱدْعُ لَنَا رَبَّكَ بِمَا عَهِدَ عِندَكَ لَئِن كَشَفْتَ عَنَّا ٱلرِّجْزَ
لَنُؤْمِنَنَّ لَكَ وَلَنُرْسِلَنَّ مَعَكَ بَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ ﴿١٣٤﴾ فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُمُ ٱلرِّجْزَ إِلَىٰٓ أَجَلٍ
هُم بَٰلِغُوهُ إِذَا هُمْ يَنكُثُونَ ﴿١٣٥﴾ فَٱنتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَأَغْرَقْنَٰهُمْ فِى ٱلْيَمِّ بِأَنَّهُمْ كَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِنَا وَكَانُواْ
عَنْهَا غَٰفِلِينَ ﴾ الأعراف: ١٣٢ - ١٣٦. جا ئەوانەی قورئان لەم مەسەلەیەدا باسی کرد هەندێکی لەتەورات و ئینجیلدا هاتووە و هەندێکیشی تیا نەهاتووە، بۆ نموونە باسی (تۆفان)ە کە تەنها لە قورئاندا هاتووە، هەروەها غەرق بوونی فیرعەون و تیاچونی و دەرهێنانەوەی بەوشێوەیەی لەقورئاندایە لای ئەوان باسی نەهاتووە، دیارە تەنها قورئانە کە پارێزراوە لەخواوەو، پەڕاوەکانی تر هەمووی دەستکاری کراون و بەردەوامیش دەستکاری دەکرێن، بۆ نموونە ئینجیلەکان چەند جۆرن وجیاوازی زۆر لەنێوانیاندایە .

هەروەها تاچەند سەدەش دوای پێغەمبەرﷺ تەورات و ئینجیل وەرنەگێڕدرانە سەر زمانی عەرەبی و تەنها زانایانی گاور و جوولەکە دەیانزانی.

زۆر لەو ڕاستیە مێژووییانەی قورئان باسی کردون، پاش هەندێ دۆزینەوەی ئاسەواری‌مێژوویی‌کە هەزاران ساڵ لەمەوبەر بەزمانی هیروگلیفی تۆمارکراون دەبنە بەڵگەی ڕاستی قورئان بۆ خەڵکی، لەسەرەتای سەدەی هەژدەیەمی زایینیی بوردی‌یەکی کۆن دۆزرایەوە کە حەڤدە لاپەڕەیە، لەناوچەی (منفیس) لە نزیك ئەهراماتی (سقارە)لە میسر، مۆزەخانەی نیشتمانی لیدن لە هۆڵەندا ئەو بوردیەی کڕیەوە لەساڵی (١٨٢٨)ز دا کەباسی سەردەمی فیرعەون دەکاو بەزمانی هیرۆگلیفی نووسراوەتەوە، وە ژمارەکەشی لە مۆزەخانەکەدا (٣٤٤)ە و بە (بوردیەی ئەیبور) ناسراوە ..

لەساڵی (١٩٠٨)دا زانایەك توانی زمانی هیرۆگلیفی بخوێنێتەوە و بە مجۆرەش زانایان توانیان لەو حەڤدە لاپەڕەیە تێبگەن کەباسی سەردەمی فیرعەون وبەڵاو موسیبەتەکان دەکەن بەم شێوەیە:

أ- وشکە ساڵی: لەلاپەرەی (٢،٣،٤،٥،٨،١١) باسی وشکەساڵی و وێرانی وڵات کراوە..

ب- خوێن: لەلاپەڕەی (١٠،٢،٦،٧) داباسی ئەوە دەکات کە ئاوی نیل بووە بەخوێن، هەروەها دەڵێ:موسیبەت لە هەموولایەکەوەیەو خوێنیش لە هەموو ئەرزی میسردایە ..هەموو ئاوی ڕووبارەکە بووە بەخوێن، خەڵکی وازیان هێناوە لەئاو خواردنەوە و تینویەتی بڵاوبۆتەوە ..

هەروەها لە لاپەڕە (١٣) دا دێڕی (١٠) دەڵێت (ئەوە ڕووبارەکەمانە ئەوە ئاوی خواردنەوەمانە، ئەوە سەرچاوەی بەختەوەریمانە، نازانین چی بکەین). ئەمەش بەڕاستی بەڵایەکە لەوەناچێ هیچ گەلێکی تری پێ تاقیکرابێتەوە، قورئان هەروا ئاماژەی بۆ دەکات(والدم)، بەخوێن تاقیمان کردنەوە، بەڵام ئەگەر سەیری ئەو نووسینانە بکەیت تێ دەگەیت چ کارەساتێك بووە، چ غەزەبێك بووە خوا لێ‌ی‌گرتوون؟! ئاوی ڕووباری نیل سووربێ بەخوێن، ئاوی بەرمیل و دۆلکە و پەرداخ و مەرکانە و گشت شتەکان لەپڕ بن بەخوێن ؟! بەڕاستی ئەمە هەر لەدەست خوا دێت .. کەچی وەرە بەو موعجیزە گەورەیە، بەوبەڵا لەوێنە نەبووەش نەگەڕێنەوە!

جـ- کەمی بەرووبووم ... دیارە کەئاو نەما بەرووبومی چی ؟ کەبەرەکەتی خوایی نەما بەرووبوم لەکوێ‌دەمێنێ ؟! لاپەڕەی شەش دێڕی یەك دەڵێ: درەختەکان بەرووبوومیان نەماوە و زەویش سەوز نابێ و لەوەڕ نیە.

لاپەڕە (١٠) دێڕی دوو دەڵا: (سوتان و ئاگرکەوتنەوە زۆر بووە).

لاپەڕە شەش دێڕی (٣) دەڵێ (دانەوێڵە لەهەموو شوێنێك خراپ بوو، نەما)، لەلاپەڕە (٦) دێڕی یەکەم دەڵێ: هیچ نیە لێرە نەبەروبووم و نەگژوگییا، هیچ نیە لێرە مەگەر برسێتی.

لەلاپەڕە (٣) دێڕی (١٠) ولە لاپەڕە (٦) دا دەڵێ: میسر گریا، سەرچاوەی ژیان نەما، کۆشکەکان گەنم و جۆوباڵندەو ماسی تیانەما ..

لەلاپەڕە (٥)دێڕی (٥)دەڵێ (تەنانەت مەڕومالاتمان دڵیان گریا)، هەروەها لەلاپەڕە (٢) دێڕی (٩) ولاپەڕە (٣) دا دەڵێ: ئەوە مەڕومالاتە وازی لێهێنراوەو کەس نیە بیلەوەڕێنێ ..

د- مردنی فیرعەون وغەرق بوونی:

لەلاپەرە حەوت دێڕی یەك و لاپەڕە (٢)دا دەڵێ (ئەوە فیرعەونە نەما لەبارو زرووفێکدا کە لەوەوپێش شتی وا ڕووی نەداوە) .

لەم لاپەڕانەدا باسی بۆق و باسی (ئەسپێ) نەهاتووە، ئنجا دیارە لەلاپەڕەی تردا هاتووە وڕەنگە لەناوچووبن یان نووسەرەکە ئاماژەی بۆ نەکردووە، بە هەرحاڵ لە پەڕاوی "(اثارمصر

القـــلم)ج:١ " دا کـه جێمس بیکی نووسیویەتی دەڵێ: (لەدۆزینـەوە سـەیرەکانی زانـای شوێنەوارناس (بتری) لە کاتی گمرانیدا لـە سـاڵی (١٩٠٥ – ١٩٠٦)دا لـەگردی (الرطابـة)، سـوراحی‌یەکی خـەزەفی شـینی دۆزیـەوە کـە (١٩)بـۆق بەدەوریایـەو چـەند بـۆقێکیش پیـا سەردەکەون و ژمارەیەکی زۆریش لەسـەر دەمەکـەین، ئەمـەش لـە پـەڕاوی (فیرعـەونی موسـا کێیە)دا باسکراوە لاپـەڕە(٩١٢)کـە لەلایـەن دکتـۆر رشـدی بەدراوییـەوە نووسـراوە، ئەمـەش ڕەنگە ئیشارەت بێت بۆزۆری بۆق لەوسەردەمەی فیرعەوندا .

دووەم : سـێ ئیعـجاز لـە ئایەتێکـدا:

قورئـانی پـیرۆز دەفـەرموێت: ﴿ وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَٰٓأَيُّهَا ٱلْمَلَأُ مَا عَلِمْتُ لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرِى فَأَوْقِدْ لِى يَٰهَٰمَٰنُ عَلَى ٱلطِّينِ فَٱجْعَل لِّى صَرْحًا لَّعَلِّىٓ أَطَّلِعُ إِلَىٰٓ إِلَٰهِ مُوسَىٰ وَإِنِّى لَأَظُنُّهُۥ مِنَ ٱلْكَٰذِبِينَ ﴾ القصص: ٣٨ ئەم ئایەتە سێ لایەنی ئیعجازی تیایە:

١- فیرعـەون خـۆی لـە خـەلکی دەکـات بـە خـوا، (مَا عَلِمْتُ لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرِى)، ئەمـەش دیارە مەسەلەیەکی مێژوویی گرنگە، چونکە گەلێکی خاوەن شارستانی پێش زیاتر لـە چـوار هـەزار سـاڵ لـە ناوچـەیەکی دوور لـە نیـوە دورگـەی عـەرەب کـێ دەزانـێ کـە پاشـای سەردەمێك، کە سەردەمی موسایە سەلامی خوای لێبێت، چی پەرستووە؟

چی بەخەڵك وتووە؟ خەڵك هەڵوێستی چی بووە؟ بە دەیان پرسیاری تر کە لەم بوارەدا دێنە پێشەوە،قورئان وەڵامی ئەمانە ئەداتەوە بەپێی پێویست وبەرنامەیەکی پەروەردەیی تایبـەت و، دۆزینەوەکانیش لەم سەدانەی دواییدا جەختیان کردە سەرڕاستێتی قورئان..

زانایـانی شـوێنەوارناس و پسـپۆڕانی بـواری مێـژوو دەڵـێن: فیرعەونـەکان لـە (ئوسـرەی چوارەمەوە)دەیان وت کە کـوڕی خـوای (رع)ن کـە خـوای خۆرە (إلـه الشمس)ە کـە میسـریە کۆنەکان دەیان پەرست، ئەمـەش وای کرد کە نازناوی (رع) بچێتە سـەر ناوەکانیـان، وەك (رع نب) واتە خوای ئاڵتون، زانای شوێنەوارناس (بریسـتد) دەڵێت: بەڵگـەیەکی ڕوون لـەم بـوارەدا سروودی خۆرە، کە تیایدا ناسنامەی پاشای میسر بەوە دێت کە(إلـه الشمس)ە..

ئەگەر خوایگەورە پێغەمبەری فێرنەکردبێ،چۆن دەتوانێ ئاوا باسی گەلێك بکات کە پـێش سـەردەمی ئـەو ژیـاون بـە هـەزاران سـاڵ و لـە وڵاتێکـی دوور لـە وڵاتەکـەی بـوون و، هـەموو فیرعەونەکانیش چوونیەك نەبوون .

٢- ئەگەر خوا نەبێ کێ دەزانێ کە ئەوان چیان بۆ بیناکردن بەکار هێناوە، قورئان لە باسی ئەو سەردەمەی فیرعەون دا دەفەرموێت: خشتی سورەوکراویان بەکارهێناوە، لە کاتێکدا کە زانایان لەو بڕوایەدا نەبوون کەخشتی سورەوکراو لەپێش سەردەمی ڕۆمانیدا بەکارهاتبێ لە میسری کۆندا، ئەمە مایەوە تا زانای شوێنەوارناس(بتری) بڕێك خشتی سوورەو کراوی دۆزیەوە لە بناغەی هەندێ بینا و هەندێ گۆڕدا، کە ئەگەڕێتەوە بۆ ئەو سەردەمەی کە قورئان باسی دەکات﴿ فَأَوْقِدْ لِي يَٰهَٰمَٰنُ عَلَى ٱلطِّينِ فَٱجْعَل لِّي صَرْحًا ﴾

٣- قورئان باسی کەسێك دەکات کە فیرعەون کاری بیناکردنی پێ سپاردووە و ناوی دەبات بە(هامان)ئەمیش موعجیزەیە، چونکە ناوی هامان کە لە زەمانی فیرعەوندا بێت لە تەورات و ئینجیلدا نەهاتووە، دکتۆر مۆریس بۆکای دەڵێت: چووم بۆلای زانایەکی فەرەنسی شارەزا لە بواری مێژووی میسردا، ناوی(هامان)م بۆ نووسی و وتم: ئەمە لە سەدەی حەوتی زایینیدا باسی هاتووە، تۆ ئەڵێی چی؟وتی:ئەستەمە شتی وا ببێت، چونکە ئەم ناوە ناوێکی هیرۆگلیفی‌یە و کەسیش تا ئەم دواییە لەم زمانە تێنەگەیشتووە.. لەم سەدانەی دواییدا کە ئەو زمانە دۆزرایەوەو ئاسەواری فیرعەونەکانیان خوێندەوە، بینیان کە کەسێك بە ناوی (هامان) بەرپرسی بیناکردن بووە لە زەمانی فیرعەوندا، وتی: برۆ سەیری (معجم اسماء الاشخاص في الامبراطورية الجديدة) بکە کە ناوی پاشاکانی میسر و کەسایەتیەکانی کۆنی تیایە،کە گەڕام ئەوەی سەیر بوو ئەو ناوەم دۆزیەوە..

هەروەها بینیم (بە زمانی ئەڵمانی)باس لە کاری ئەو (هامان)ە دەکات کە پلەو پایەی هەبووەسەرۆکی کرێکارە بەرد هەڵکەنەکان بووە..کە ئەمەش ڕاستێتی قورئان دەردەخات کە دەفەرموێت﴿ فَٱجْعَل لِّي صَرْحًا لَّعَلِّيٓ أَطَّلِعُ إِلَىٰٓ إِلَٰهِ مُوسَىٰ وَإِنِّي لَأَظُنُّهُۥ مِنَ ٱلْكَٰذِبِينَ ﴾

سێیەم: فیرعەونی ذي الأوتاد:

قورئانی پیرۆز باسی فیرعەون دەکات بەسیفەتێکی‌کە ئەویش فیرعەونی(ذو الاوتاد) ە و دەفەرموێت: ﴿ أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ ۝٦ إِرَمَ ذَاتِ ٱلْعِمَادِ ۝٧ ٱلَّتِي لَمْ يُخْلَقْ مِثْلُهَا فِي ٱلْبِلَٰدِ ۝٨ وَثَمُودَ ٱلَّذِينَ جَابُوا۟ ٱلصَّخْرَ بِٱلْوَادِ ۝٩ وَفِرْعَوْنَ ذِى ٱلْأَوْتَادِ ۝١٠ ٱلَّذِينَ طَغَوْا۟ فِي ٱلْبِلَٰدِ ۝١١ فَأَكْثَرُوا۟ فِيهَا ٱلْفَسَادَ ۝١٢ فَصَبَّ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ سَوْطَ عَذَابٍ ۝١٣ إِنَّ رَبَّكَ لَبِٱلْمِرْصَادِ ﴾ الفجر: ٦ – ١٤

ئاخۆمەبەست چی بێت لە(ذوالاوتاد)؟؟، لەتەفسیرەکان دا هاتووە کە مەبەست لەفیرعەونی خاوەن بینای مەحکەم و دەسەڵاتی چەسپاوە، دیارە ئەم سیفەتە بەم جۆرە بێت گشتی‌یەو فیرعەونەکانی تریش هەمان سیفەتیان هەبووە، تۆ بڵێی فیرعەونی زەمانی (موسا) ناوی (ذو الاوتاد) بوویێ؟؟ بەڵێ، ئەمەش ئەو دۆزینەوەیە یە کە (دکتۆر علی فهمی خشم) لە پەڕاوەکەیدا (الهة مصر العربية) باسی دەکاو دەڵێ: دواپاشای خێزانی یەکەم کە لە لیستی (مانیتۆ)دا ناوی هاتووە، ناوی (بینخێس) بووە.

ئەم وشەیە لەسێ بەش پێك هاتووە لەزمانی میسری کۆن دا :(بی، ان، خیو) کە ماناکەی(بی،ان)واتە (ذو ال) وە (خیو)ش واتە (اوتاد) وە (س)ەکەش زیادکردنی یۆنانیەکانە بۆناوەکان .

کەواتە(**ذوالاوتاد**)وەرگێڕانی‌ناوی فیرعەونەکیە،کە سەردەمەکەی‌دەگێڕێتەوە بۆ سێ هەزار ساڵ پێش زایین، کەبەڕاستی موعجیزەیەکی زۆر گەورەیە وەك موعجیزەکانی تری قورئان.[1]

دیراسەکردن بەردەوامە بۆ زانینی مەبەستی قورئان لە (ذو الاوتاد)، هەندێ زانای تردەڵێن: فیرعەونەکان کەڕێزیان بۆ (اله شمس) دائەنا، لە بەردەم پەرستگاکانیاندا (مسلّة) یان دروست دەکرد، کە بریتی بوو لە پایەیەکی چوارلای بەردی بەرز هەروەکو منارەی مزگەوت، کە لەسەرەوەی باریك دەبێتەوە، ئنجا بە مس یان بە ئاڵتون دادەپۆشرا بۆ ئەوەی کە خۆر لێی دا لە دوورەوە بدریقێتەوە، جایەکێ لەم مەسەلانە لەژێریا بەزمانی هیرۆگلیفی‌کۆن دێرێك نووسراوەکە بەئیلاهی‌خۆردەڵێت (تۆ ئەدرەوشێیتەوە لەم (أوتاد)ە بەردینەدا) ..

زۆر لەفیرعەونەکان (أوتاد)یان دروست کردووە، بەڵام ڕەمسیسی دووەم زۆرترین (أوتاد)ی دروستکردووە کەدەگاتە نزیکەی (٣٠) دانە، جابۆیە ڕەنگە فیرعەونەکەی سەردەمی موسا(سەلامی‌خوای لێبێت) ڕەمسیسی دووەم بێت، ئەمەش بۆچوونێکەو دیراسات بەردەوامە .

چوارەم: بەنی ئیسرائیل لەقورئان دا:

قورئانی پیرۆز لەزۆر ئایەتدا باسی بەنی ئیسرائیل دەکات، ئەمەش بۆ ئەوەی ببێت بە پەندوعیبرەت بۆ موسڵمانان، بۆنموونە دەفەرموێت: ﴿وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَٰقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ

١- پەڕاوی (اليهود بين القرآن والتوراة ومعطيات العلم الحديث/عبدالرحمن غنيم).

ٱلطُّورَ خُذُواْ مَآ ءَاتَيۡنَٰكُم بِقُوَّةٖ وَٱسۡمَعُواْۖ قَالُواْ سَمِعۡنَا وَعَصَيۡنَا وَأُشۡرِبُواْ فِي قُلُوبِهِمُ ٱلۡعِجۡلَ بِكُفۡرِهِمۡۚ قُلۡ بِئۡسَمَا يَأۡمُرُكُم بِهِۦٓ إِيمَٰنُكُمۡ إِن كُنتُم مُّؤۡمِنِينَ ﴾ البقرة: ٩٣

واتە: یادیان بێنەرەوە ئەوسەردەمەی کە پەیمانمان لێوەرگرتن وکێوی گورمان بەسەردا بەرزکردنەوەو، فەرمانمان پێدان: ئەوەی پێمان بەخشیون لە تەورات بە توندی بیگرن و لێی لامە دەن و گوێرایەڵ بن، وتیان: بیستمان، کەچی بەکردەوە پێچەوانەیان کردو یاخی بوون و گوێرەکە پەرستی لەدڵ و دەروونیاندا ڕوابوو بەهۆی بێباوەڕییانەوە، پێییان بڵێ: ئیمانەکەتان شتی نارەواتان پێدەکات ئەگەر ئێوە ئیماندارن؟!

٢-﴿ مِّنَ ٱلَّذِينَ هَادُواْ يُحَرِّفُونَ ٱلۡكَلِمَ عَن مَّوَاضِعِهِۦ وَيَقُولُونَ سَمِعۡنَا وَعَصَيۡنَا وَٱسۡمَعۡ غَيۡرَ مُسۡمَعٖ وَرَٰعِنَا لَيَّۢا بِأَلۡسِنَتِهِمۡ وَطَعۡنٗا فِي ٱلدِّينِۚ وَلَوۡ أَنَّهُمۡ قَالُواْ سَمِعۡنَا وَأَطَعۡنَا وَٱسۡمَعۡ وَٱنظُرۡنَا لَكَانَ خَيۡرٗا لَّهُمۡ وَأَقۡوَمَ وَلَٰكِن لَّعَنَهُمُ ٱللَّهُ بِكُفۡرِهِمۡ فَلَا يُؤۡمِنُونَ إِلَّا قَلِيلٗا ﴾ النساء: ٤٦ واتە: هەندێك لەوانەی بوونەتە جوولەکە، قسە لەجێی خۆیدا دەستکاری دەکەن وبە ئارەزووی خۆیان لێکی دەدەنەوەو پێت دەڵێن: بیستمان و پەیڕەویشمان نەکردیت، گوێ بگرە دەك گوێت لێ نەبێت !! هەروەها دەیان وت: (راعنا) و دەمیان بۆ خوار دەکردەوە تامانایەکی هەڵە ببەخشێت و ببێتە تەعنە و ڕەخنە لەدین، خۆ ئەگەر بەڕاستی ئەوان بیانوتایە: بیستمان و گوێڕایەڵین و تۆش گوێمان بۆبگرە و مۆڵەتمان بدە تاتێبگەین، چاکترو باشتر بوو بۆیان، بەڵام چونکە پاك نین ودەروونیان نەخۆشە، خوا نەفرەتی لێکردوون بەهۆی کوفریانەوە، بۆیە باوەڕناهێنن کەمێك نەبێت .

عیبارەتی (معناوعصینا) لە هەموقورئاندا تەنها لەم دووشوێنەدا هاتووە و تەنها جوولەکەش وتوویانە، ئەمەش ڕاستە و ئەمرۆ زیاتر هەستی پێدەکەین، لە ئایەتی یەکەمدا بەشێوەی ڕابردوو هاتووە (قالوا)، کە ئەمەش بەڵگەیە لەسەر ڕابردوویان کە فەرمانی خوایان بیستوەو بێ گوێییان کردووە، کەچی ئایەتی دووەم بەشێوازی بەردەوامی (استمرار) هاتووە (یقولون)، تابەڵگەبێ لەسەر ئەوکاتەو لەسەر داهاتووش کەهەروانەبن .

جانەك هەر گوێڕایەڵ نەبوون بەڵکو دڵیان داخراوەوپەردەی پیادراوەو تەغلیف کراوە بەبەرگی کوفرو سەرسەختی ئەوەتا قورئان لەدووئایەتی تردا هەقیقەتێکی تریان باس دەکات:

١ – ﴿ وَقَالُوا قُلُوبُنَا غُلْفٌۢ بَل لَّعَنَهُمُ اللَّهُ بِكُفْرِهِمْ فَقَلِيلًا مَّا يُؤْمِنُونَ ﴾ البقرة: ٨٨ ، وتيان: دڵەکانمان داخراوە، نەخێر وانیە، ئەوانە خوا نەفرینی لێکردوون بە هۆی کوفرو خوانەناسیانەوە، کەوابوو کەم بڕوادەکەن .

هەروەها دەفەرموێ:

٢ – ﴿ فَبِمَا نَقْضِهِم مِّيثَاقَهُمْ وَكُفْرِهِم بِآيَاتِ اللَّهِ وَقَتْلِهِمُ الْأَنبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقٍّ وَقَوْلِهِمْ قُلُوبُنَا غُلْفٌۢ بَلْ طَبَعَ اللَّهُ عَلَيْهَا بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴾ النساء: ١٥٥، واتە: بەهۆی پەیمان شکاندنیان وبێباوەڕیان بەئایەتەکانی خواو کوشتنی بە ناهەقی پێغەمبەران لەلایەن ئەوانەوەو ئەوقسەیەیان کە ئەڵێن: دڵی ئێمە داخراوەو داپۆشراوە، نەخێر وانیە کە ئەوان دەیڵێن: بەڵکو خوا مۆری ناوە بەسەر دڵیانا بەهۆی بێباوەڕیانەوە، جاهەر بۆیە کەمێکیان نەبێت باوەڕناهێنن.

(قلوبناغلف) تەنها دووجارلەم دووئایەتەداهاتووەوبۆجوولەکەش بەکارهێنراوە لەیەکەمدا باسی ڕابردوویان دەکات و لەدووەمیشدا باسی ئەوکاتەو داهاتوویان دەکات، لەیەکەمدا باسی نەفرەتی خوانەکات بۆیان و لە دووەمیشدا باسی مۆرکردنی دڵیان دەکات کەئەمەش بۆتە هۆی ئەوەی ئیمانیان کەمەو کەمیشیان ئیمان دێنن.

جا ئەگەر ئەم قورئانە لەخواوە نەبێت کێ دەتوانێت باسی ڕابردوو داهاتووی گەلێکی دیاری کراو بکات و باسەکەش ئاوا لە سەداسەد بێتەدی بەدرێژایی چەندەها سەدە!

ئەوە حاڵی جوولەکەی ئەم سەردەمەکە پاش هەزار و چوار سەد ساڵ لە کاتی هاتنەخوارەوەی ئەم ئایەتە، کامەیە ئیمانی جوولەکە؟! دیارە ئیمانیان کەمە وکەمیشیان ئیمان دێنن بەئیسلام و، بۆ خۆشیان ژمارەیان زۆرکەمە، لەوەدەچێت خوا بەرەکەتی لێبڕیبن، ڕەنگە لە هەموو دنیادا ژمارەیان بیست ملیۆنێك بێت.(ئەمەش بە پێچەوانەی گاورەکانەوە کەزۆرن و زۆریشیان موسوڵمان دەبن) ..

بەڕاستی ئەمەش موعجیزەیەکی گەورەی قورئانە،کەهیچ پەراوێك نیە هاوشانی بێت﴿ قُلْ أَنزَلَهُ الَّذِي يَعْلَمُ السِّرَّ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٦﴾ ﴾ (الفرقان: ٦)[١]

١- (موسوعة الإعجاز العلمي في القرآن والسنة)

پێنجەم: مردنی ئەبو زەری غەففاری:

لە غەزوەی تەبوك دا ئەبو زەر حوشترەکەی نەدەڕۆیشت وتەواو دوای خستبوو لە سوپای موسڵمانان، بۆیە ناچار کەلوپەلەکەی دا بەکۆڵیداو شوێن سوپاکەکەوت، لەکاتێکداپێغەمبەر ﷺ و هاوەڵان لایان دابوو لە دوورەوە ئەبوزەری بینی بەوحاڵە، کە بەتەنها کەلوپەل و شتومەکەکانی بەکۆڵەوەیە و دێ بەرەو لای ئەوان، پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: بەتەنهایی دەڕۆیت و بەتەنهایی دەمریت و بەتەنهایش زیندو دەکرێیتەوە.

لە زەمانی خەلیفە عوسماندا ئەبوزەر چووە ناوچەی(الربذة) و بەتەنها لەگەڵ هاوسەرەکەیو غولامەکەیدا ئەژیا، کاتێك لەسەرەمەرگدا بوو ژنەکەی گریا، وتی: بۆچی دەگریت؟ وتی: لەم چۆڵەوانیەدا بەتەنها چیت لێ بکەین وبەچی کفنت بکەین؟ وتی: مەگری من لەپێغەمبەرم بیستووە ﷺ کە فەرمووی: یەکێ لەنێوە لە چۆڵەوانیدا ئەمرێ وکۆمەڵێ بڕوادار ئامادەی جەنازەکەی دەبن، جانەوانەی لەومەجلیسەدا بوون هەموو لەناو خەڵکی و ناوەدانیدا مردن، تەنها من ماوم،کەئەوەتا لەم چۆڵەوانیەدا ئەمرم، جا چاودێری ڕێگاکە بکە کۆمەڵێ بڕوادار بێرەدا تێدەپەڕن، ژنەکە وتی: کاتی حەج تەواو بووە کێ هەیە بێرەدا بێت، وتی: دەتۆ چاوەڕێ کە! کاتێك ئەبو زەر وەفاتی کرد لەسەر ڕێگاکە دایان نا، ئەوەندەی نەبرد عبداللەی کوڕی مەسعود وکۆمەڵێك کە لەعێراقەوە هاتبوون بۆ عومرە کردن بەویا تێپەڕین و وتیان: ئەمە کێ یە ؟!

هاوسەرەکەی ئەبو زەر وتی: ئەوە ئەبوزەری هاوەڵی پێغەمبەرە ﷺ، ئیتر کفن ودفنیان کرد و عبدالله یکوڕی مەسعود گریا وتی: بەڕاستی پێغەمبەرﷺ ڕاستی فەرمووە (تمشي وحدك وتموت وحدك وتُبعث وحدك).

شەشەم: نیوەڕۆ خەو :

(CNN) لە۲۰۰۷/۲/۱۳دا لێکۆڵینەوەیەکیبلاوکردەوە بەناوی (بنوون لە نوسینگەکانتاندا تەندروستیتان باشدەبێت) و تیایا دەڵێت: نیوەڕوان سەرخەوێك بشکێنن لەنوسینگەکانتاندا، مەترسی تووشبوونتان بە نەخۆشیەکانی دڵ کەم دەبێتەوە، ئەم لێکۆڵینەوەیە لەسەر (۲۳٦۸۱)کەس کرا لەیۆنان لە ماوەی شەش ساڵدا،کەتەمەنی ئەو کەسانەی بەشداریان کرد لە ۲۰ ساڵەوە تا ۸٦ ساڵبوو.

دکتۆر دیمیتریوس که لێکۆڵەره لەکۆلیژی پزیشکی زانکۆی هارفاردو زانکۆی ئەپینا وبەرپرسی ئەم لێکۆڵینەوەیەشە دەڵێت:تامۆژگاریم بۆتان ئەوەیە ئەگەر دەتوانن ڕۆژانە سەرخەوێك بشکێنن و ئەو فرسەتە لەکیس مەدەن ..

دیراسەکە دەڵێ: ئەوانەی کەسێ ڕۆژی هەفتە ڕۆژی نیو سەعات نیوەڕوان بخەون، کێشەی دڵ ونەخۆشیەکانی کەمتر تووش دەبن لە چاو ئەوانەی کە ئەو سەرخەوشکاندنەیان نیە.

شایەنی باسە کە هەندێ کۆمپانیا ڕێ ئەدات بەو سەرخەوشکاندنە بۆکارمەندەکانی لەکاتی پشووی نیوەڕۆیاندا، کەئەمەش بۆتە مایەی زیادبوونی بەرهەمیان، وەك کۆمپانیای (یاردمیتالز)ی ئەمریکی بۆدابەشکردنی کانزاکان.

پاش ئەم دیراسەیە بابگەڕێینەوە لای فەرمودەکانی سەروەرمان کە پێش١٤سەدە زیاتر دەفەرموێت: (قيلوا فإن الشياطين لا تقيل)[1]، کە بەڕاستی ئەمەش بەڵگەیەکی ئاشکرایە لەسەرئەوەی کە پێغەمبەر ﷺ لەخۆیەوە قسەناکات ﴿ وَمَا يَنطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ ۝٣ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ ﴾ النجم: ٣- ٤..[2]

حەوتەم: زەردەخەنە: پێغەمبەر ﷺ فەرمانیداوە بەڕووگەشی و بوونی زەردەخەنە لەسەر لێو و فەرموویەتی (تبسمك فى وجه اخيك صدقة)[3]، ئەمەشی لەسەرتاسەری ژیانیدا پەیڕەوکردووە وهەمیشە ڕووخۆشو دەم بەزەردەخەنە بووە، (جرير) کە هاوەڵێکیتی دەڵێت: هەرکاتێك پێغەمبەرﷺ منی بینیبێت زەردەخەنەی لەسەر لێو بووە بۆم.

ڕۆژێك دەشتەکیەکی وشك وناحاڵی لەپشتەوە یەخەی جلەکانی پێغەمبەر ﷺ بەتووندی ڕادەکێشێت و دەڵێ: ئەی محمد لەو ماڵەی خوا کەلاتە فەرمان بدە بەشم بەن، ئەویش ئاوڕی دایەوەو پێکەنی و فەرمانی دا پارەیان دایە.

لەکاتێکدا کە ئەوپەڕی تووڕەبوو لەوانەی کە لە تەبوك دواکەوتبوون، کەچی لەوتوڕەییەشدا زەردەخەنە لەسەر لێوی بوو، هەروەها هاوەڵان کە دادەنیشتن بەیەکەوە باسی سەردەمی نەفامییان دەکرد، پێغەمبەر ﷺ بەلایاندا دەڕۆیشت و زەردەخەنەی لەسەر لێو بوو.

١- صحيح الجامع الصغير ٤٤٣١

٢- موسوعة الإعجاز العلمي.

٣- ترمذي.

تەنانـەت لەدواساتەكانی ژیانیشـی دا كـە پـەردەی ماڵەكـەی عانیشـەی لاداوسـەیری موسڵمانانی‌كرد كەنوێژیان دەكرد، بۆ دواجار بە زەردەخەنەوە مسوڵمانانی بەجێهێشت.

دیـارە پێغەمبـەر ﷺ هـەر فـەرمانێكی داوە بـۆ بەختـەوەری ئـادەمیزادە، خۆشـی لەهەمووكەس زیاتر پابەندبووە پێیەوە. ئەوەتا پاش هەزاروچوارسەد ساڵ زیاتر (دیل كارنیگی) لە پەڕاوەكەیـدا (كیف تكسب الأصدقاء وتـؤثر فی النـاس)دا دەڵێـت: ڕەنـگ و ڕووی مـرۆڤ باشـترین هۆكـارە بـۆدەربڕینی (مشـاعر)، بۆیـە ڕووی‌گەشـی و زەردەخەنـە باشـترین هۆكـارە بۆهاوڕێیەتی و هاوكاری خەڵكی، داوام لەقوتابییەكانم كرد هەریەكەیان زەردەخەنەیان لەسەر لێو بێت بۆ كەسێكی دیاری كراو، یەكێ لەقوتابییەكانم كەبازرگان بوو هات وتی: مـن هاوسـەرەكەم هەڵبژارد كە ڕووگەش و دەم بەزەردەخەنە بم لەگەڵیا، لەوەو پێش شتی وای لێ نـەبینیبوم، بـەم كارە بەختەوەرییەكی نوێم بینی كە پێشتر هەستم پێ نەكردبوو.

پاشان كارنیجی دەڵێت: بیرت بێت كـە زەردەخەنـە هیچـی تێناچـێت و هیچـی پێناچـێت وسوودی زۆریشت لێ‌ی دەست دەكەوێت، كەس نیە نەتوانێ بیكـات و كەسـیش نیـە پێویسـتی پێی نەبێت.[1]

هەشتەم: كۆدی دڵ:

كەناڵی جەزیرەی وثائقی باسی پەڕاوێكی كرد كـە دۆزینـەوەیـەكی گـرنگ باسـدەكات كـە بەهێندەی دۆزینەوەی جازیبەتی ئەنیشـتاینـ گرنگـە، پەڕاوەكـەش نـاوی (كـۆدی دڵ)ە، THE HEARTS COD.

ئـەم پـەڕاوە بساس لـەوە دەكـات كـە ئەوكەسـانەی دڵیـان بـۆ دەگۆڕدرێـت زۆر شـتیان دەگۆڕدرێت، بۆ نموونە: یەكێك لەوانەی دڵیان بۆ گۆڕیوە پێشتر لە ئـەتلێك ئـاو دەترسـا بخنكـێ تیایدا، كەچی دوای گۆڕینـەكە دەچوو بۆ مەلەكردن و لەئاو نەدەترسـا، یـەكێكی تـر كەهـەرگیز نەچووە بەلای هـۆنراوەدا دوای دڵ گـۆڕین ئەكەوێتـە هـۆنراوە نووسـین، یـەكێكی تـر كەترسـاوە لەسەر تەپلەكێكەوە بكەوێتە خوارەوە، دوای ئەو نەشتەرگەرییە چووە بـە شـاخدا هەڵگـەڕاوە، كەئەمەش وای لەزانایان كرد كە دان بنێن بەگرنگی دڵ دا، كە بەجۆرێك لـە جۆرەكـان فـەرمان

١- (إسلام اون لاين).

دەكات بە مێشك و، دڵ لە پێش مێشكەوەیە بۆ بڕیاردان، هەروەك قورئان دەفەرمووێت: ﴿ وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِۦ عِلْمٌ ۚ إِنَّ ٱلسَّمْعَ وَٱلْبَصَرَ وَٱلْفُؤَادَ كُلُّ أُو۟لَٰٓئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْـُٔولًا ﴾ الإسراء: ٣٦

﴿ وَأَصْبَحَ فُؤَادُ أُمِّ مُوسَىٰ فَٰرِغًا ﴾ القصص: ١٠.

﴿ وَلِتَصْغَىٰٓ إِلَيْهِ أَفْـِٔدَةُ ٱلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِٱلْـَٔاخِرَةِ ﴾ الأنعام: ١١٣.

﴿ وَلَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِّنَ ٱلْجِنِّ وَٱلْإِنسِ ۖ لَهُمْ قُلُوبٌ لَّا يَفْقَهُونَ بِهَا وَلَهُمْ أَعْيُنٌ لَّا يُبْصِرُونَ بِهَا وَلَهُمْ ءَاذَانٌ لَّا يَسْمَعُونَ بِهَآ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ كَٱلْأَنْعَٰمِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْغَٰفِلُونَ ﴾ الأعراف: ١٧٩

هەرچەند دیراسات بەردەوامە بەڵام ئەو چەند ئایەتەی سەرەوە موعجیزەیە بیان نا؟؟ (ولتعلمن نبأه بعد حين).

نۆیەم:حەسادەت و چاوپیسی:

قورئان دەفەرمووێت(ومن شر حاسد اذا حسد) پێغەمبەریش ﷺ دەفەرمووێت: (العين حق، ولو كان شيء سابق القدر سبقته العين وإذا استُغسلتم فاغسلوا)[1] .

نووسەرولێکۆڵەری بەریتانی (لین ماکتاجارات) لە پەڕاوەکەیدا (گەڕان بەدوای نهێنی گەردوندا)دا ئەو لێکۆڵینەوانەی کۆکردۆتەوە کە لەسەر وزە کراوە .

نووسەر دەڵێت: لەساڵی (١٩٧٣)دا کە مەلیك فەیصەلی کوڕی عبدالعزیز ویستی نەوت نەدات بە ڕۆژئاوا، وڵاتانی ڕۆژئاواو ئەمریکا زاناکانیان کۆکردەوەو داوایان لێکردن کە دیراساتی زۆر بکەن لە بواری وزەدا، زانایانیش زۆر شتی سەر سوڕهێنەریان دۆزیەوە لەبواری و زەدا، کە مەلیك فەیصەڵ تیرۆرکراو نەوتیش کەوتەوە بەردەستیان دیراساتەکان سست بوون.

زانایان دیراسەی پێکهاتەکانی ناو ناوکی گەردیلەیان کردکەئەجولێن وبۆیان دەرکەوت کە ئەوجووڵەیە کاری تێدەکرێت بە سەیرکردنی ئەو کەسەی کەسەیری دەکات .

دیارە ئەمەش لەکەسێکەوە بۆ کەسێکی تردەگۆڕدرێت، گەنجێك بەناوی (ماثیو مانینغ) کە خەڵکی گوندی (لینتۆن)ی نزیك شاری (کامبردج)ە، هەر بەسەیرکردن دەتوانێت کەوچك و چەقۆ بنوشتێنێتەوە، هەروەها سەیری کاتژمێردەکات و لە جووڵەی دەخات، هەروەها بە سەیرکردن دەتوانێ کاربکاتە سەر ڕۆیشتنی خوێن لە بۆریەکانی خوێندا.

١- مسلم.

زانایبایۆلۆجی ئیدوارد فاموفما مۆستای زانکۆی مۆسکۆ لێکۆڵینەوەی کرد لەسەر ئافرەتی ڕووسی(نیلیا میخایلوفا) کە لە دووری شەش پێ وە تەنها بە سەیرکردن سپێنەو زەردێنەی هێلکە لە یەك جیادەکاتەوە.

ئەمەو سەدان لێکۆڵینەوەی تر ئەوە دەسەلمێنن کە چاو کاریگەری خۆی هەیە، باشە ئەگەر خوای گەورە پێغەمبەری فێرنەکردبێت، چۆن ئەتوانێت (١٤)سەدە لەمەوبەر باسی ئەو ڕاستیە بکات،کەهێشتادیراسات بەردەوامیشە بۆدۆزینەوەی زیاتر.

دەیەم: دوانزە خەلیفە: پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت: (لايزال هذا الدين عزيزا منيعا لإثني عشرخليفة كلهم من قريش)[1]. هەروەها دەفەرموێت: (لايزال هذا الدين قائما حتى يكون عليكم اثني عشر خليفة كلهم تجتمع عليهم الأمة وكلهم من قريش)[2].

ئەمەش بۆ خۆی موعجیزەیە ئەگەر سەیری مێژوو بکەین دەبینین کە موسوڵمانان بەهێزو یەك ڕیزبوون لە سەردەمی:

چوار خەلیفەی ڕاشیدین، ئنجا جیاوازی دروست بوو تا حەسەنی کوڕی عەلی تەنازولی کرد بۆ معاویە، موسڵمانان یەککەوتنەوە لەزەمانی معاویەدا، پاشان ڕاجیایی دروست بووەوە لە زەمانی یەزیدا، پاشان بە شەهیدبوونی عەبدولآی کوڕی زوبەیرومردنی مەڕوانی کوڕی حەکەم، موسڵمانان بوونەوە بە یەکریز لە سەردەمی (عبدالملك کوڕی مەڕوان)و (وەلیدی کوڕی عبدالملك)و (سولەیمانی کوڕی عبدالملك) و (عومەریکوڕی عبدالعزیز) و (یەزید کوڕی عبدالملك)و (هشام کوڕی عبدالملك)، بەمەش ژمارەیان دەبێت بە یانزە خەلیفە و، دوای هیشام دەوڵەتی عەبباسی هاتەکایەوەو پەرتەوازەیی دروستبووەوەو، یەکرێزی نەماو ئەمەویەکان لە ئەندەلوس سەریان هەڵدایەوە .

تا ئەمڕۆش حاڵەکە بەردەوامە و ماوەتەوە بڵێین کە پێغەمبەر ﷺ هەواڵی داوە کە لە نزیك قیامەتدا لەسەر دەستی مەهدی دا موسڵمانەکان ئەبنەوە بەیەك ڕیز، کە ئەویش قورەیشیەو ژمارەکەش ئەبێ بە دوانزە، ئەمەش بەڕاستی موعجیزەیە.

١- مسلم.

٢- أبو داود.

یانزەیەم: مردنی بەرنامە بۆ دارێژراو

زانایان بۆیان دەرکەوت کە بەرنامەی مردن لەناو هەموو خانەیەکدا دانراوە، هەروەك چۆن بەرنامەی ژیانی تیادانراوە، کە هەردووکیان وەکو یەك گرنگن، جا ئەگەر بەرنامەی مردن نەبوایە، لاشە نەی ئەتوانی بەرگری بکات لە نەخۆشی، ئەمەش بەڕاستی لە قورئاندا ئاماژەی بۆ کراوە هەروەك دەفەرموێت: ﴿ ٱلَّذِی خَلَقَ ٱلۡمَوۡتَ وَٱلۡحَیَوٰةَ لِیَبۡلُوَكُمۡ أَیُّكُمۡ أَحۡسَنُ عَمَلࣰاۚ وَهُوَ ٱلۡعَزِیزُ ٱلۡغَفُورُ ﴾ الملك: ٢.

زانایان دەڵێن لەدروستبوونی نوتفەدا و لە دروستبوونی یەکەم خانەوە بەرنامەی مردنی تیا دانراوە، کە ئەمەش قورئان ئاماژەی بۆ دەکات و دەفەرموێ﴿ نَحۡنُ خَلَقۡنَٰكُمۡ فَلَوۡلَا تُصَدِّقُونَ ۝٥٧ أَفَرَءَیۡتُم مَّا تُمۡنُونَ ۝٥٨ ءَأَنتُمۡ تَخۡلُقُونَهُۥۤ أَمۡ نَحۡنُ ٱلۡخَٰلِقُونَ ۝٥٩ نَحۡنُ قَدَّرۡنَا بَیۡنَكُمُ ٱلۡمَوۡتَ وَمَا نَحۡنُ بِمَسۡبُوقِینَ ﴾ الواقعة: ٥٧ - ٦٠.

زانایان هەوڵی زۆریاندا کە چارەسەری مردن و پیری بکەن نەیاتوانی لەبەرئەوەی بەرنامەی مردن و ئەجەلی دیاری کراو لە هەموو خانەیەکدا دانراوە، ئەمەش پێغەمبەر ﷺ ئاماژەی بۆ دەکات و دەفەرموێت: (تداوو عبادالله، فإن الله لم یضع داء إلاّ وضع له دواء الا داء واحدا الهرم)[1].

زانایان جینێکیان دۆزیەوە کەبەرپرسە لە پیربوون ومردنی خانەو ناویان نا (التیلیمیر)، ئەم مردنی خانانەش نیعمەتن ئەگەر نەمرێت لە کاتی خۆیدا دابەشبوونی زۆر دابەش دەبێت و تووشی شێرپەنجە دەبێت.[2].

دوانزەیەم: بینای گەردوون: زانایانی بواری فەلەك جاران وشەی بۆشایی (فضاء) (space) یان بەکار دەهێنا بۆ بۆشایی ئاسمانەکان بەڵام ئێستا وشەی بینا (building) بەکاردێنن، چونکە پاش دیراسەو لێکۆڵینەوەی ئاسمانەکان لەڕێی مانگە دەستکردەکان وکەشتیە ئاسمانیەکانەوە بۆیان دەرکەوت کە ئاسمانەکان بینایەکی ئەندازەیی توند و تۆڵەو هەسارەکان یەکەی بیناو (خشتی) ئەو بینایەن، زانایان پاش ئەوبینینانە باسی

١- أحمد.

٢-(منتديات شبكة التوابون)و (موسوعة الإعجاز العلمي في القران والسنة).

ئەندازەی بینای گەردوون (هندسة بنـــاء الكـــون) و باسـی (جســری گـەردوونی) و (دیـواری گەردوونی) دەکەن و، دەڵێن ماددەیەکی ڕەش کەنابینرێ (darkmatte) بۆشـــایی ئاسمـانی پڕ کردۆتەوە.

هەروەها لەڕێی سوپەر کۆمپیوتەرەوە کەوێنەو نەخشـــــەی ئاسمانـەکانیان دەستکەوت، بینیان کەئاسمانەکان چنراوە (والسماء ذات الحُبـك)، هەسـارەکان وەك دەنکـی مـراوری کـە لەتەزبیحێکـدا بێـت، ئاســـمانەکان جـوان دەکـەن، ئـەوەتا زانـای بـەناوبانگ بـول ملـیر و هاوەڵانی‌دەڵێن:

(بەڕاستی هەسارەکانی سەرەتا، یان باشـتر بڵـێین خشـتی سـەرەتایی بینـا لەهەسـارەکان (لبنات البناء الأولی من المجرات)، هەر لەدەنکـە دوڕومـرواری دەچـن لەتەزبیحـدا کـە ئاسمانیـان ڕازاندۆتەوە)..

بەڕاستی ئەمەش کت ومت ئەو ئایەتەی قورئانە کەداوا دەکـــــات سـەیری ئاسمانـەکان بکـرێ کـە چـۆن بینـاکراوە و بەئەستێرەوهەسـارەکان ڕازێنراوەتـەوە ﴿ أَفَلَمْ يَنظُرُوٓاْ إِلَى ٱلسَّمَآءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَٰهَا وَزَيَّنَّٰهَا وَمَا لَهَا مِن فُرُوجٍ ﴾ ق: ٦، ئـەوە بـۆ سـەیری ئاسمانـەکان ناکـەن لەسەریانەوە، کە چۆن بیناکراوە و ڕازاوەتەوە و جوان کراوەو هیچ کە لەبەرو بۆشایی و نوقسانی یەکی تیانیە .

ئەوەی سەیرە زانایان وشەی (کیف) (how) (چۆن) بەکاردێنن هەروەك قورئان، ئـەوەتا ناونیشانی وتاری زانایەك بەم شێوەیەیە کە دەڵێ :

How did structure form in the universe واتـە: چـۆن پێکهـاتووە بینای‌گەردوون، ئێستا لەسـەدەی بیسـت ویـەك دا جـائیزەی گـەورە ئـەدرێت بـۆ وەڵامدانـەوەی ئەوپرسیارە قورئانیە لەلایەن زانایانەوە، کە چۆن ئاسمانەکان بینـا کـراوە (کیـف بنیناهـا) بـەڵا قورئان لەچەندەها ئایەتداباسی بینای گەردوون دەکات:

﴿ ءَأَنتُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَمِ ٱلسَّمَآءُ ۚ بَنَىٰهَا ﴿٢٧﴾ رَفَعَ سَمْكَهَا فَسَوَّىٰهَا ﴾ النازعات: ٢٧ – ٢٨

یان سوێند دەخوا بەبینای ئاسمانەکان کـە دیـارە شـتێکی گـەورە و مەزنـە ﴿ وَٱلسَّمَآءِ وَمَا بَنَىٰهَا ﴾الشمس: ٥

هـەروەها قورئـان دەفـەرموێت: ﴿ فَقَضَىٰهُنَّ سَبْعَ سَمَوَاتٍ فِي يَوْمَيْنِ وَأَوْحَىٰ فِي كُلِّ سَمَآءٍ أَمْرَهَاۚ وَزَيَّنَّا ٱلسَّمَآءَ ٱلدُّنْيَا بِمَصَٰبِيحَ وَحِفْظًاۚ ذَٰلِكَ تَقْدِيرُ ٱلْعَزِيزِ ٱلْعَلِيمِ ﴾ فصلت: ١٢، ئـەوەی سەیرە زانایان وێنەی زۆر جوانی ئەو ئەستێرانەیان گرت کەزۆر ئەدرەوشێنەوە و ناویان نا (المصابیح الكشافة: flash lights)

باشە ئەگەر قورئان لەخواوەنەبێت، چۆن پێغەمبەرێکی نەخوێندەوار ئاوەها چواردە سەدە لەمەوبەر داوالەکافران دەکات کەسەیری چۆنێتی بینای ئاسمانەکان بکەن؟ هەروەها سەیری ئەستێرەکان بکەن کە وەك چرای درەوشاوە ئاسمانەکانیان جوان کردووە، ئەو ئاسمانانەی کەبۆشایی و ناتەواوی و نوقسانی تیانییە؟

بەڵێ هەمیشە لەقورئاندا وشەی (بناء) لەگەڵ ئاسمانەکاندا هاتووە هەروەها لەگەڵیا باسی جوانکردنی ئاسمانەکان کراوە، ئەوەتا دەفەرموێت: ﴿ وَٱلسَّمَآءَ بَنَيْنَٰهَا بِأَيْيْدٍ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ ﴾ الذاریات: ٤٧ ، ئنجا باجارێکی تر گوێ لە قورئان بگرین دەفەرموێت: ﴿ ٱلَّذِى جَعَلَ لَكُمُ ٱلْأَرْضَ فِرَٰشًا وَٱلسَّمَآءَ بِنَآءً وَأَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَأَخْرَجَ بِهِۦ مِنَ ٱلثَّمَرَٰتِ رِزْقًا لَّكُمْۖ فَلَا تَجْعَلُوا۟ لِلَّهِ أَندَادًا وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴾ البقرة: ٢٢

سیانزەیەم: شێواندنی ژینگە:

زیاتر لە (٥٠٠) زانای وڵاتان کۆبوونەوە لەکۆنفراسێکدا لە فەرەنسا لە (٢ ی فبرایری ٢٠٠٧)، وەبەیەك دەنگ بڕیاریان دا:

یەکەم: ڕێژەی پیس بوونی ژینگە لەدەریا و وشکانیدا گەیشتۆتە ڕادەیەك کەلە مێژوودا شتی وانەبووە، کەدەبێتە مایەی بەرزبوونەوەی پلەی گەرمای زەوی سێ پلە ..

دووەم: ئادەمیزادیان دانا کە بەرپرسی یەکەمە لەشێواندنی هاوسەنگی ژینگە، بەجەنگەکان و پاشماوەی کارگەکان و ئامێرەکانی وەك ئوتومبیل و ..هتد، کەڕێژەی کاربۆن ئێستا لەهەوادا دەئەوەندەی ڕێژەی کاربۆنە لە سێ سەد ساڵ لەمەوبەردا.

سێیەم: کۆنفرانسەکە داوای لەهەموو دەوڵەتانی دنیا کرد فریای ئەم حاڵەتە بکەون وزەوی لەتیاچوون ڕزگار بکەن.

بەڕاستی ئەمەش بەڵگەیەکی ترە لەسەر گەورەیی قورئان کە ئاماژەیەکی لەم جۆرەی تیایە کە دەفەرموێت: ﴿ ظَهَرَ ٱلْفَسَادُ فِى ٱلْبَرِّ وَٱلْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِى ٱلنَّاسِ لِيُذِيقَهُم بَعْضَ ٱلَّذِى عَمِلُوا۟ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴾ الروم: ٤١.. ئایەتەکە باس لەدیاردەیەك دەکات کە نەبووە و دەرکەوتووە (ظهر) پاشان شێواندنیدەریاکان و وشکانی دەخاتە پاڵ مرۆڤ (بما كسبت ايدى الناس) دواییش ئینزاریان دەکات بەسزایەك تاوەکو بگەڕێنەوە ﴿لِيُذِيقَهُم بَعْضَ ٱلَّذِى عَمِلُوا۟ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴾[١].

موسڵمانبوونی بەردەوام

١- موسڵمانبوونی قەشەی میسری فەوزی صبحی سمعان:

فەوزی هەر لە منداڵیەوە ئاواتی ئەوە بوو کە ببێ بە قەشەو خەڵکی ڕێزی لێبگرن و دەستی ماچ بکەن، بۆ ئەمەش هەر لە منداڵیەوە ئەچووە کەنیسەی (زقازیق) لە میسر و هەوڵیئەدا فێری مەسیحیەت بێت، دایك و باوکیشی کە گاور بوون زۆر دڵخۆش بوون بە کوڕەکەیان.

کەس لەو بڕوایەدا نەبوو کە ئەم منداڵە لە پاشەڕۆژدا لە جیاتی قەشەیەتی ئەبێتە بانگخوازێکی ئیسلامی، ناوبراو دەڵێت: حەوت نهێنیەکەی کەنیسە لایەکی مێشکی گرتبووم (التعميد، الاعتراف، شرب النبيذ، اكل لحم المسيح، الاب، الابن، الروح القدس)..

زۆر بیرم دەکردەوە لە مەسەلەی لە خاچدانی مەسیح (علیه السلام)، بەومنداڵیەش گومانم هەبوو لەو مەسەلەیە، چۆن دەبێت پێغەمبەری مەسیح لە خاچ بدرێت لەبەر پاکبونەوەی گوناهی خەڵکی، جا ئەگەر مەسیحیش خوایە، یان کوڕی خوایە، بۆ وا لە خۆی ئەکات، با لە گوناهی ئەو خەڵکە ببورێ و ئەوەش بەسەرخۆی نەهێنێ..

ساڵ لە دوای ساڵ فەوزی زیاتر قاڵ دەبوو لە دینداریداو شارەزایی زیاتری پەیدا دەکرد تا بووە قەشەو خەڵکی ڕێزی لێدەگرت و دەهاتنە خزمەتی، ئیعترافیان دەکرد لەسەر

١- (موسوعة الإعجاز العلمي في القران والسنة)

تاوانەکانیان بەو هیوایەی کە لە گوناه پاك ببنەوە، فەوزی لە دڵی خۆیدا دەیوت باشە ئەگەر ئەوخەڵکە سادەوساکارە بێن و ئیعتراف بکەن لەبەردەم قەشەداو قەشەش لەبەردەم (بطریك)داو (بطریك) لەبەردەم پاپاداو پاپاش لەبەردەم خوادا، ئەی باشە بۆ یەکسەر لە نێوان خۆت و خوادا تەوبە نەکەیت؟؟ بۆ کەسێك نهێنی و گوناهەکانی خۆی لە بەردەم کەسێکی تردا باس بکات کە ئەو حاڵەتەش زۆر شتی ناخۆشی لێدەکەوێتەوە لە ئیستغلال کردن بە هەموو جۆرەکانیەوە.

ئەم قەشە لاوە بۆ ماوەی نۆ ساڵ لەم کێشە دەروونییەدا بوو نەی ئەتوانی بەئاسانی لەدەوروبەری و لەسەرچاوەی رزق و رۆزییەکەی دەست هەڵگرێت.

کەوتە خوێندنەوەی پەڕاوی ئیسلامی و قورئانی پیرۆز، زۆر وەستاو زۆر گریا لە خزمەت ئەم ئایەتەدا:

﴿وَإِذْ قَالَ ٱللَّهُ يَـٰعِيسَى ٱبْنَ مَرْيَمَ ءَأَنتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ ٱتَّخِذُونِى وَأُمِّىَ إِلَـٰهَيْنِ مِن دُونِ ٱللَّهِ ۖ قَالَ سُبْحَـٰنَكَ مَا يَكُونُ لِىٓ أَنْ أَقُولَ مَا لَيْسَ لِى بِحَقٍّ ۚ إِن كُنتُ قُلْتُهُۥ فَقَدْ عَلِمْتَهُۥ ۚ تَعْلَمُ مَا فِى نَفْسِى وَلَآ أَعْلَمُ مَا فِى نَفْسِكَ ۚ إِنَّكَ أَنتَ عَلَّـٰمُ ٱلْغُيُوبِ ﴿١١٦﴾ مَا قُلْتُ لَهُمْ إِلَّا مَآ أَمَرْتَنِى بِهِۦٓ أَنِ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ رَبِّى وَرَبَّكُمْ ۚ وَكُنتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَّا دُمْتُ فِيهِمْ ۖ فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِى كُنتَ أَنتَ ٱلرَّقِيبَ عَلَيْهِمْ ۚ وَأَنتَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ شَهِيدٌ ﴿١١٧﴾ إِن تُعَذِّبْهُمْ فَإِنَّهُمْ عِبَادُكَ ۖ وَإِن تَغْفِرْ لَهُمْ فَإِنَّكَ أَنتَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ﴾ المائدة: ١١٦ - ١١٨فەوزی پاش خوێندنەوەی ئەم ئایەتە وەڵامیزۆر لەو پرسیارانەی دەستکەوت کە وێڵ بوو بە دوایاندا .. هەروەها لەبارەی بوون و هاتنە دنیای مەسیحەوە ئەم ئایەتە وەڵامێکی زۆر گرنگ بوو بۆ دڵ و دەروونی﴿ إِنَّ مَثَلَ عِيسَىٰ عِندَ ٱللَّهِ كَمَثَلِ ءَادَمَ ۖ خَلَقَهُۥ مِن تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُۥ كُن فَيَكُونُ ﴾ آل عمران: ٥٩ .

فەوزی لەو ماوەیەدا بانگکرا بۆخزمەتی ئیلزامی سەربازی ئەمەش فرسەتێکی باش بووکەلە کەس و کاری دوورکەوێتەوە و بەخۆیدا بچێتەوە، رۆژێك چوو بۆ کەنیسەیەك لە ئیسماعیلیە، بەبێ ئەوەی بە خۆی بزانێ وەك موسڵمانان چووە سوژدەوە بۆ خوا، چاوی پڕ بوو لە ئاو، بەدڵ دوعای کرد خوا هیدایەتی بدات و دامەزراوی بکات، خوای گەورەش دوعاکەی

گیرا کردو لە سوژدەکەی سەری هەڵنەبڕی دڵی دامەزرا لەسەر ئیسلام و بڕیاری دا کە موسڵمان بێت.

ئینجا دوور لە کەس وکار موسڵمانبوونی خۆی ڕاگەیاند و ناوی خۆی کرد بە (فەوزی صبحی عبدالرحمن المهدی).. کاتێك کەس و کاری بەمەیان زانی زۆر پێیان ناخۆش بوو، بەڵام هیچیان بۆ نەکرا بەامبەری، ئەمیش زۆر لە خوا پاڕایەوە کە خوای گەورە هیدایەتی کەسوکاری بدات، هەرچەند دایکی بەگاوری مرد، بەڵام باوکی و خوشکەکەی پاش ماوەیەك هاتن بۆلای و موسڵمان بوون.

ئەوەی سەیرە فەوزی ئێستا مامۆستای وانەی ئاینی ئیسلامە لە قوتابخانەکانی (منارات) لە شاری جدەی وڵاتی سعودیە. باوکی پاش ساڵ و نیوێك بە موسڵمانی وەفاتی کردو خوشکەکەشی شووی کرد بە کوڕێکی گاور کە ئەویش موسڵمان بوو، کەئێستا ئەمیش بانگخوازەو بووە بە ئیمامی مزگەوتێکی شاری دەوحە لە قەتەر[1]

٢- تەوبە کردنی گۆرانی بێژی تونسی فەوزی بن قمرە:

لە وتەیەکیدا بۆ پێگەی (اسلام اون لاین) فەوزی وتی (من لاوێکی تونسیم و توانا و بەهرەیەکی باشم هەبوو لە بواری هونەری میللی دا کە لە تونس پێی دەوترێت (مزود)، تیاقاڵ بووم لەماوەیەکی کەمداو سەرکەوتنی گەورەم بەدەست هێناوناوبانگم بەهەموولایەکدا بڵاوبوەوە، دەساڵ لە لوتکەی هونەری گۆرانی میللیدا بووم..

لەبارەی ژیانی ڕابردوشیەوە دەڵێت: (من وەك هەموو هونەرمەندە ناودارەکان ژیانم کارکردن و ناوبانگ و پارەو عیلاقات و سەفەرکردن بوو، جمهورێکی زۆرم بەلای خۆمدا ڕاکێشابوو .. من متواضع بووم و ڕەفتارم جوان بوو بەجدی کارم دەکرد ورەخنە ساردی نەدەکردمەوە).

من لە خێزانێکی دیندار هاتوومەتە دنیاوە، چەند توانیبێتم کەمتەرخەمیم نەکردووە لە نوێژەکانمدا بە تایبەت ئەم چوار ساڵەی دوایی، کە دوو دڵی و ناڕازیبوون لەخۆم ڕووی تێکردبووم لەبارەی گۆرانی وتنەوە، بۆیە ئەگەڕام بەدوای چارەسەرو ڕزگاربوون لەوحاڵەتە.

١- سایتی: (مجلسنا).

وازهێنان لەجیهانی گۆرانی وناوبانگ ئاسان نەبوو، خوا پاداشتی هاوەڵانم بداتەوە، لە مانگی ڕەمەزانی (٢٠٠١) دا چووم بۆ عومرە کردن ..

لەبەرئەوەی جەنگی دەروونی ئاسان نیە و، وازهێنان لەناوو شۆرەت ودنیا هەوڵ و ئیرادەی دەوێ، لە دوا شەوی مانەوەم لە مەککە لە نوێژی بەیانیدا لە حەرەم لە سوژدەی ڕکاتی دووەمدا، هەستم بە هێزێکی سەیر کرد لە دڵ ودەروونمدا، زۆر پاڕامەوە لە خوا کە هاوکاریم بکات، خوای گەورەش هات بە هانامەوەو هەر لە مەککە بڕیاری گۆڕانم دا)..

من ئێستا کە لە ڕابردووم پەشیمانم و وازم هێناوە لە گۆرانی، زۆر خۆم بەبەختەوەر ئەزانم، سوپاس بۆ خوا کە ئێستا خەریکی پەروەردەکردنی منالەکانم، چەند جاری تر چوم بۆ حەج و عومرەو زۆربەی کاتەکانم خەریکی بانگەوازکردنم لە تونس و مەغریب.

لە ساڵی (١٩٩٠ تا ٢٠٠١) بە دەیان ئاهەنگی گۆرانی سازکردو زۆر ناوچەی تونس گەڕاو، شەش ئاهەنگی لە میهرەجانی قرتاجی دەولیدا پێشکەش کردو، سەردانی فەرەنساو ئیتاڵیاو هۆڵەنداو ئەڵمانیاشی کرد بۆ ئاهەنگ گێڕان، پاش ئەو هەموو ناوبانگەی بە دەستی هێنا، گەڕایەوە بۆ لای خواو هەموو مەبەستی ڕەزامەندی خوایە، ئێستاش بەهیوایە لەبواری سروودی ئیسلامیدا کاربکات و خزمەت بەدینی خوا بکات، هەرچەندە وازهێنان لە بواری گۆرانی هەندێ دەستکەوتی لە کیس ئەدات، بەڵام دیارە خوا دەرگای تری لێدەکاتەوە﴿ وَمَن يَتَّقِ ٱللَّهَ يَجْعَل لَّهُۥ مَخْرَجًا ۝٢ وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ ۚ وَمَن يَتَوَكَّلْ عَلَى ٱللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُۥٓ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ بَٰلِغُ أَمْرِهِۦ ۚ قَدْ جَعَلَ ٱللَّهُ لِكُلِّ شَىْءٍ قَدْرًا ﴾ الطلاق: ٢ - ٣.[١].

٣- موسوڵمانبوونی سەرۆکی یەکێتی جیهانی بۆ بەرمەجەی لغوي عصبي:

دکتۆر (وایت ود سمول) سەرۆکی یەکێتی جیهانی بۆ (بەرمەجەی لغوی عصبی) موسڵمانبوونی خۆی ڕاگەیاند لەسەر دەستی دکتۆر(عوض القرنی)دا لە بەحرەین، لەکاتی کۆنگرەی جیهانی (بەرمجەی لغوی عصبی) لە١٤-١٥\١٧\٢٠٠٧.

١- (منتديات جيل الصحوة).

لە کۆنفرانسەکەدا(دکتۆر عوض القرني) وتارێکی پێشکەش کرد لەژێر ناوی (البرمجة اللغوية العصبية والدين)، شایانی باسە دکتۆر وایت ناوی خۆیگۆڕی پاش ئیسلامبوونی بۆ (عبدالحکیم) بەناوی کوڕە گەورەی شێخ قەرەنییەوە، شیخ قەرەنیش دەعوەتی عبدالحکیمی کرد بۆحەج کردن لەسەر مەسرەفی شێخ قەرەنی، ئەویش دەعوەتەکەی قبوڵکردو، بەنیازە بەماڵ و منالەوە بچێ بۆ سەردانی خێزانی دکتۆر قەرەنی.

دکتۆر وایت دکتۆرای هەیە لە فەلسەفەی علوم داو دکتۆر قەرەنیش لەوبوارەوە موناقەشەی لەگەڵ کردوهەرچی پرسیارێکی هەبوو وەڵامی دایەوە، سەرەنجام دکتۆر وایت گریاو وتی:ئەگەر ئەمە ئیسلام بێت من موسڵمانم، ئنجا شایەتمانی هێنا بەئامادەبوونی (٦٠) کەس کەمومارەسەیان هەیە لەو بوارەداو چوار کەسیش لەمامۆستایانی زانکۆی سعودیە.

دکتۆر قەرەنی پێی وت:ئاینی پیرۆزی ئیسلام هاتووە وەڵامی سێ پرسیار بداتەوە کەبە شەریەتی سەرقاڵ کردووە لەسەرتاسەری دنیادا کە ئەویش: من کێم؟ بۆچی دروست بووم؟ چارەنووسم چییە؟

دکتۆر وایت زۆر تامەزرۆی قسەکانی دکتۆر قەرەنی بوو، زۆر سەرسام بوو بەو قورئانەی کە گوێی لێ بوو.

لە وتەیەکدا دکتۆر وایت باسی گرنگی مۆسیقای کرد کە (ڕاهێنەری بەرمەجەی لغوی عصبی) لە دەوراتەکانیدا بەکاری بهێنێ، دوایی وتی: لەڕاستیدا ئێوە پێویستیتان بە مۆسیقا نیە، چونکە قورئانتان هەیە کە گەورەترین و گرنگترین مۆسیقایە کە گوێ و هەست و هۆش بهەژێنێ و، کاریگەرێکی زۆر گەورەی هەیە لەسەر ئەعصابی ئادەمیزاد و پشوودانی.

دکتۆر وایت یان (عبدالحکیم)داوای کرد کە دکتۆر قەرەنی ببێ بە جێگری لە وڵاتی کەنداودا، دکتۆریش لەبەر سەرقاڵی زۆری قایل نەبوو، دکتۆر وایت تکای زۆری لێکرد کە هەردەبێببێ بە جێگری سەرۆکی یەکێتی جیهانی بەرمەجەی لغوی عصبی لە وڵاتانی کەنداودا، دکتۆر قەرەنی وتی: ڕازی دەبم بەمەرجێ ئامادەبوان دەنگ بدەن،کە دەنگدانیان کرد هەموو بەیەك دەنگ ئەویان هەڵبژارد..[1]

١- (موسوعة الإعجاز العلمي في القران والسنة).

٤- موســـولمانبوونی هونەرمەنـــدی ئیتـــالی جیوفـــانی فیروتـی:

وێنەکێشی ئیتـالی بـەناوبانگ جیوفـانی فیروتـی هیچـی لـەبارەی ئیسـلامەوە نـەدەزانی، تەنانەت بەخراپی سەیری ئیسلامی دەکرد، بەهۆی ئەوەی کە هۆکارەکانی ڕاگەیانـدنی ڕۆژئـاوا ئیسلام بەشێوەیەکی ناشرین وێنادەکەن لەبەرچاوی خەلکی..

لەدوای کارەسـاتی ١١ی سـێبتەمبەر بڕیـاریدا کـە لـە هەقیقـەتی ئیسـلام تێبگـات، کـە ئەمەش سەرەتایەك بوو بۆی بەرەو ئیسلام و سەرەنجام موسلمان بوو، ناوی خۆی کرد بە(محمد).

لەبارەی خۆیەوە دەلێت: لەپێش ئـەوەی موسـلمان بم لـەخێزانێکی عیلمـانی دوور لەدینـدا ژیاوم، باوکم کرێکارێکی کۆمۆنسیت بوو، دایکیشم هەروا، هەموو ژیانیـان بریتـی بـوو لەچێژ وەرگـرتن لـە ژیـان دوور لـەدین، منـیش سـەرقالی کـاری خـۆم و وێنەکێشـان بـووم، تـا١١ی سێبتەمبەر لە ئەمریکا ڕویدا.

لـەدوای ئـەو ڕووداوەوە، کـە لـە ڕۆژئـاواو ئـەمریکا کەوتنـە چەوسـاندنەوە و ئـازاردانی موسلمانان، من داوام لەهەندێ برادەرم لە (ڕۆما) کرد کـە موسـلمان بـوون پـەڕاوی ئیسـلامیم بدەنێ، هەرئەوەندە بۆیان هێنام وخوێندمەوە بۆم دەرکەوت کە ئەم ئاینە ئـاینێکی زۆر گـەورەو مەزنە وهەرچیم زانیوە لەوەوپێش لەبارەیەوە هەمووی ناتەواوبووە...

ئنجـا لەموسـلمانانی ئیتالیـاوە هەرچیـم نەزانیایـە وتێـی نەگەیشـتمایە فێـری دەبـووم و قەناعەتی تەواوم پەیدا کرد کە ئیسلام چارەسەری هەموو کێشـەکانی مـرۆڤ دەکـات و هـەرگیز ڕازی نابێت بەزولم و ئیرهاب..

محمدفیروتی داوا لـە موسـلمانان دەکـات کەبەهـەموو زمانـەکانی دنیـا بابـەتی ئیسـلامی لەهەموو کەنالەکانەوە بلاوبکەنەوە تا ئیسلام بە پاکو پوختی و بەتـەواوی بگاتـە هـەموو ئـەو خەلکە ئینوەی کە تەنها بە ئیسلام ئینوێتیان دەشکێ..[1].

٥- بەلـكو موسـولمان بێت؟!

ئـافرەتێکی ئـەمریکی بـەناوی ئـان سـپولدنگ پـاش ئـەوەی موسـلمان دەبێـت، پـەڕاوێك دەنوسێت بەناوی (ئافرەتێکی ئەمریکی ئیسـلام دەدۆزێتـەوە)، زۆر باسـی گرنگـی تیایـە، بـۆ

١- گۆڤاری(کن داعیاً) لە مەدینەی منورە/١٨-٢٨محرم، ١٤٢٥ کۆچی.

نموونە دەڵێت :(کاتێ موسڵمانبووم هەموو ڕۆژێك تووشی تەحەددایەکی تازە دەبووم، بەڵام دەمزانی کە خوام لەگەڵدایە، وەك موسڵمانێکی تازە دەزانم کە کامیل نیم، ڕەنگە لە کۆتایی تەمەنیشم دا هەرنەتوانم کامیل ببم، بەڵام دڵنیام لەوەی کە خوای گەورە شتێکم داوا لێناکات زیاد لە توانام، دڵنیام کە خوای گەورە دەستم لێ بەرنادات)....

هەروەها باسی ڕووداوێك دەکات کە بەڕاستی پڕە لە پەندو عیبرەت و دەڵێت:لە سێبتەمبەری ساڵی (٢٠٠١) دا کە هێشتامانگێك تێپەڕ نەبووبوو بەسەر موسڵمانبوونمدا، لاوێك بەعەرەبانەیەکی (تسوق) وشت کڕین خۆی بە توندی پیامالیم و زۆر ئازاری دام،کاتێ گرتیان و دادگاییان کرد وتی: (بەهۆی ئەوەی کە بالاپۆشە وامزانی عەرەبە)، نەیزانی کە ئەمریکیم...

ئەودووچاریبەندکردن ئەبوەوە و سزایەکی قورسی وەردەگرت لەسەر ئەو ڕەفتارە ناهەموارەی، منیش بیرم کردەوە لەپێغەمبەر ﷺ کە خۆی ئەو تۆزو خۆڵەی پاك دەکردەوە کە دەیانکرد بەسەریاو خراپەی نەدەکردەوە بەرامبەر ئەوەی کە ئازاری ئەدا، وەك موسڵمانێك بیرم کردەوە، کەچی بکەم خزمەت بە ئاینەکەم بکات، بە لاوەکەم وت: لێت خۆش نابم یا دەبێ بچیتە بەندیخانەوە، یان دەبێت بچیتە دەورەیەکەوە کە لە مانای ئیسلام تێبگەیت، ئەویش دەورەکەی هەڵبژارد، چونکە سەد قات لەبەندیخانەکە باشتر بوو... ئەوەی سەیرە لاوەکە زیاتر لەوماوەیەی بۆمان دیاری کردبوو لە دەورەکەدا مایەوە،پاش شەش مانگ لەمانگی فبرایری ٢٠٠٢ دا شایەتمانی هێناو موسڵمان بوو..[١].

٦- موسڵمانبوونی ڕاهێنەرێکی فلیپینی :

کاپتن (عبدالکریم ئەرسیناس) ڕاهێنەرێکی مەلەوانی فلیپینییە، لەگەڵ ئەوەدا کە پسپۆڕە لەو بوارەدا، پسپۆڕە لەبواری زانستی دەروونی دا، لەبارەی موسڵمانبوونییەوە دەڵێت:

سوپاس بۆ خوا من یەکەم موسڵمانم لە بنەماڵەی (ئەرسیناس) کە هەموویان مەسیحین، من لە ژینگەیەکی مەسیحیدا گەورە بووم لە (مانێلا) پایتەختی فلیپین، هەرلەمناڵیمەوە لەگەڵ دایك و باوکم ئەچووم بۆ کەنیسەو ئەگەر ئەوان بۆیان نەکرایە، پیاوێکی پیری ئاسیاومان دەهات بەشوێنماو دەیبردم بۆ کەنیسە..

١- (منتدى طريق الإيمان للدعوة الى الله)

لەسەردەمی لاوێتیمدا کەمتر دەچووم بۆ کەنیسە، بە تایبەت کە لە زانکۆ بووم، هەرچەندزۆرم دەخوێندەوە لەبارەی مەسیحیەتەوە، لام سەیر بوو کەچەند مەزهەبی جیاواز هەبوو لە مەسیحیەتداو زۆر پرسیاری بێ وەڵامم لادرووست بوو..

کەهاتمە سعودیە،یەکەم بەیەك گەیشتنم بوو بە موسڵمانان، چونکە لە مانێلا موسڵمان زۆر کەمە و زیاتر لەخوارووی ولاتدا دەژین و، هیچمان لەبارەیانەوە نەدەبیست مەگەر هەر ئەوەندەی کەشەڕ دەکەن لەگەڵ حکومەتداو دەیانەوێ جیاببنەوە.

لەوانەی کە ڕاهێنانم پێ دەکردن لاوێکی سیانزە ساڵ بوو کە زۆر ڕەوشتی بەرزو جوان بوو، وەعدێکی نەئەداو نەیباتە سەر، زۆر پابەند بوو بە ئیسلامەوە، لەکاتی خۆیدا نوێژەکانی دەکرد، هەندێ نامیلکەی ئیسلامی و قورئانی بەزمانی ئینگلیزی بۆ هێنام و وتی: کە ئەمانەت خوێندەوە دەزانی من بۆ وام؟

یەکەم جار بوو لەبارەی ئیسلامەوە بخوێنمەوە، زۆر ڕاستیم بۆ دەرکەوت کە منیش و زۆر کەسی تریش نایزانین...

ئیسلام ڕای کێشام بەرەو لای خۆی و ناوی خۆمم کرد بە (عبدالکریم)، پێش ئەوەی موسڵمانیش ببم زۆر سەرسام بووم بە نوێژی موسڵمانان و جەماعەت کردنیان لەدوای ئیمامەوە، دوای ئەو لاوەش کەلەشاری (جدە)ناسیم، هاوەڵانم لەکاردا زۆر هاوکاریان کردم و زۆر نامیلکەیان دامێ، کەیەکێ لەوانە مونازەرەکەی شێخ (ئەحمەد دیدات) بوو لەگەڵ قەشەیەکی ئەمریکیدا، کەبەڕاستی شێخ ئەحمەد دیدات زۆر بەجوانی و موسەیتری بەڵگەکانی خۆی دەخستە ڕوو، نامەیەکم بۆ دیدات ناردو دەست خۆشیم لێکردو داوام لێکرد کە زیاتر لەو حیوارانە بکات بۆ ڕوون بوونەوەی هەق و ڕاستی..

چارم نەما ئەبوایە موسڵمان بم، هەرگیز ئەو ڕۆژەم بیرناچێ کە تیایدا موسڵمان بووم و ئیمانم هێنا بە خواو پێغەمبەرو ڕۆژی دوایی.. من زۆر هەست بە بەختیاری و ئاسوودەیی دەکەم و زۆر چێژ وەردەگرم لە نوێژو سوژدەبردن بۆخوا، بەڕاستی ئیسلام ئاینێکی مەزنە و من شانازی دەکەم کە موسڵمانم.[1].

١- (ئیسلام أون لاین)

٨- موسڵمانبوونی جۆزێف مۆریس:

ناوبراو ئەمریکی‌یەو تەمەنی (٤٥)ساڵەو پسپۆڕە لە بواری ئابووریدا، باوك و باپیری كاتی خۆی لە ئەفریقیاوە چوون بۆ ئەمریكا، جۆزێف ماجستێری هەیە لە ئابووری دا و پابەند بوو بە كەنیسەوە.

لەئەمریكاوە هات بۆ ئوستورالیا بۆ كاركردن لەگەڵ چەند هاوڕێیەكی‌دا كە یەكێكیان ئافرەتێك بوو بەنیاز بوو كە بیخوازێ، لەشاری سیدنی لە فرۆكەخانەكەیدا لاوێكی خواناسی كۆمەڵەی تەبلیغ خۆی ناساند بە جۆزێف وبە دووسەعات ئاخاوتن تێی‌گەیاند كە ئیسلام بەرنامەی خوایە بۆ ڕزگاركردنی مرۆڤایەتی، محمدو عیساش سەلامی خوایان لێ بێت بەندەو نێرراوی خوان ..

جۆزێف دەڵێت: لاوەكە قورئانێكی وەرگێڕدراوی ئینگلیزی پێدام، سێ‌سەعات لەسەریەك خوێندمەوە، تێگەیشتم كە خوای گەورە تاك و تەنهایە﴿ لَمۡ يَلِدۡ وَلَمۡ يُولَدۡ ۝٣ وَلَمۡ يَكُن لَّهُۥ كُفُوًا أَحَدُۢ ۝٤ ﴾ الإخلاص: ٣ - ٤ هەروەها تێگەیشتم كەئیسلام بەڕاستی ئەو ئاینەیە كە بۆ هەموو شوێن وكاتێكە و تاكە ڕێگەیە كە لە خوام نزیك بكاتەوە، بۆیە بڕیارمدا كە موسڵمان بم و،ئەمەم بەهاوەڵانم وت،جاكاتێ دەزگیرانەكەم هات و قورئانی دی بەدەستمەوە وتی ئەو كتێبە چیە؟

وتم: ئەوە قورئانە كە پەڕاوی موسڵمانانەو هەقەو لە خواوەیەو هەموو هەست و هۆشی داگیر كردووە و دەمەوێ موسڵمان بم، كە ئەمەم پێ وت خەریك بوو شێت بێ، چوو هەواڵی دا بە هاوەڵەكانم و هەموو هاتن بۆ لام وكەوتنە زەمكردنی ئیسلام ..

دەزگیرانەكەم وازی لێ هێنام و باوك و دایك وكەس وكارم حاشایان لێكردم و، دواتر هاوەڵەكانم چوون بۆ یابان و بەتەنیا مامەوە لە ئوستورالیا.

منیش لەگەڵ برادەرە موسڵمانەكاندا ٤٩ ڕۆژ چووم بۆ هیند و ٦٩ ڕۆژیش بۆ پاكستان بۆ دەعوە كردن، ئنجا بڕیارم دا بچم بۆ حەج و، لە پاكستان فیزەی سێ وڵاتم وەرگرت، یەكێ لەو وڵاتانە كەچووم بەداخەوە كەلە مزگەوت نوێژم دەكرد دیار بوو موراقەبەیان دەكردم، دوایی گرتیانم و سزاو ئازارێكی زۆریان دام و لەبەندیخانەیەكدا دایان نام كە عەرەبی زۆریشی تیا بوو، پاشان سەفارەی سویسری كە ئیشی سەفارەی ئەمریكیشی دەكرد لەو وڵاتە، ویستیان ببینن

نەیانتوانی، دوایی سویسریەکان ئەمریکایان ئاگادارکرد کە هاولاتیەکیان گیراوەو بەهەرحالێك بوو بەربووم، کەس و کارم وایان زانی نەماوم ..من بۆخۆم دڵ خۆشم وهیوام بە پاداشتی خوای گەورەیە کە دەفەرمووێت: ﴿ فَٱسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّي لَآ أُضِيعُ عَمَلَ عَٰمِلٍ مِّنكُم مِّن ذَكَرٍ أَوْ أُنثَىٰ ۖ بَعْضُكُم مِّنۢ بَعْضٍ ۖ فَٱلَّذِينَ هَاجَرُوا۟ وَأُخْرِجُوا۟ مِن دِيَٰرِهِمْ وَأُوذُوا۟ فِى سَبِيلِى وَقَٰتَلُوا۟ وَقُتِلُوا۟ لَأُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّـَٔاتِهِمْ وَلَأُدْخِلَنَّهُمْ جَنَّٰتٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَٰرُ ثَوَابًا مِّنْ عِندِ ٱللَّهِ ۗ وَٱللَّهُ عِندَهُۥ حُسْنُ ٱلثَّوَابِ ﴾ آل عمران: ١٩٥..

پاشان چوومەوە بۆ ئەمریکاو ساڵێك لە خەستەخانە مامەوە تا هاتمەوە سەرخۆم،ئینجا هاتم بۆ کوەیت بۆ فێربوونی زمانی عەرەبی و شارەزابوونی زیاتر لە ئیسلام، لیژنەی ناساندنی ئیسلام باوەشیان بۆ کردمەوەو زۆر هاوکارییان کردم..

من ڕقم لە کەس نییە هەرچەند تووشی ئەو هەموو ناڕەحەتیە بووم، من حەز دەکەم لە وڵاتی ئیسلامدا بژیم و لە وڵاتی ئیسلامدا بمرم، تا موسڵمانان نوێژی جەنازەم لەسەر بکەن، من لەسەدا دووسەد پابەندم بە ئیسلامەوە، دوای موسڵمانبوونیشم ناوی خۆم کرد بە(محمد یوسف) لە خۆشەویستی محمد و یوسف دا سەلامی خوایان لێبێت.[1].

٩- با ئارام بگرین!

پیاوێکی پیری‌خەڵکی کەنداو دەڵێت: لە ماڵ و حاڵی خۆماندا بە ئاسوودەیی ژیانمان بەسەر دەبرد، دۆست و ناسیاو سەریان کردە سەر خێزانم کە بۆچی خزمەتکارێك ناگرین خزمەتمان بکات، ئەوەتا زۆربەی خەڵکی خزمەتکاریان گرتووە ..ناچار منیش چووم بۆ نوسینگەیەك کە بیانی دەهێنن بۆ کارکردن، ئافرەتێکیان بۆ دیاری کردم، پرسیارم کرد موسڵمانە؟ وتیان: نەخێر (بوذی)یە، منیش نەم ئەزانی (بوذی) چیە؟ هەرگیز شتی وام نەبیستبوو..

حەوت مانگ ئەم ئافرەتە لەماڵماندا بوو، هەتا بڵێی چەوت و لاسار بوو، هیچی وای بۆ نەئەکردین و هەرخەریکی خواردن و خەو بوو، ئەوانەی تەگبیریان بۆ کردین خزمەتکار بێنین ئینجا پێیان ئەوتین:ئەوە بۆچی ئەوەندە بەتەحەمولن لەگەڵیا، بۆ دەری ناکەن وبیرێتەوە؟ منیش بیرم کردەوە، دەرکردنی زۆر ئاسانە، بەڵام بۆچی هەوڵنەدەین کارێك بکەین بۆ ئیسلام،بۆچی

١- (منتدى طريق الإيمان للدعوة الى الله)..

ئارام نەگرین و، بەڕەوشتی جوان و مامەڵەی جوان بەڵکو موسڵمان ببێ‌و بتوانین یەکێك لە دۆزەخ ڕزگار بکەین..

هەموو ئەندامانی ماڵەوە بڕیارمان دا تائەوپەڕی ڕێزگرتن ڕێزی بگرین،جا نە ئەو لە ئێمە حاڵی دەبوو،نە ئێمەش هیچ لەو حاڵی دەبووین، زمانەکەیان نەدەزانی‌و،نەماندەزانی چۆن باسی ئیسلامی بۆ بکەین، بەڵام هەمیشە دیقەتی ئەداین کە دەستنوێژمان دەگرت و نوێژمان دەکرد، ڕەمەزانیش هات، ئەیبینی کە بە ڕۆژوو دەبین و ئێواران ڕۆژوو دەشکێنین،هەروەها لە تەلەفیزیۆن دا مزگەوتی مەککە و مەدینەی ئەبینی کەنوێژی تەراویحی تیا ئەکرا، جاری وا هەبوو خۆی دایدەگیرسان و بەدیاریەوە دادەنیشت و سەیری دەکرد..

حەوت مانگی تر ئاراممان گرت لەگەڵیدا، هیچمان لەموچەکەی نەدەبڕی بەڵکو زیادەشمان ئەدایە، هەمیشە لە نوێژەکانیشم دا دوعای هیدایەتم بۆ دەکرد، تا هەولەکان بەفەزڵی خوا هاتە بەرو، ڕۆژێکی جومعە تێی گەیاندین کە ئەیەوێ موسڵمان ببێ، زۆر زۆر دڵخۆشبووم ..بەڵێ موسڵمان بوو، هەڵسوکەوتی زۆر گۆڕدرا لەگەڵمانا، لەسایەی خواوە کە گەڕاشەوە لای کەس وکاری لە وڵاتەکەی خۆی، مێردەکەی لەگەڵ کوڕەکەیدا کە تەمەنی (١٤)ساڵ بوو موسڵمان بوون، پاشان دوو خوشکیشی موسڵمان بوون، ئێمەش نامیلکەو شتمان دابویە بەزمانی خۆی،کە هەندێك لە ئیسلام شارەزا بوو ناوی خۆی لە (روهانی)ەوە کرد بە(ڕەیحانە) لەسەر ناوی دایەنی پێغەمبەر ﷺ.

١٠- تەوبەی هونەرمەندە مالیزیەکان:

هەروەك چۆن لە نەوەدەکانەوە هەندێ لە هونەرمەندە عەرەبەکان وازیان لەبواری هونەر هێنا کە نەئەگونجا لەگەڵ بیروباوەڕو عەقیدەدا و، ئەوانەش کە ئافرەت بوون خۆیان داپۆشی، بەهەمان شێوەش هەندێ لە هونەرمەندەکانی مالیزیا وازیان هێنا لەو شتانەی کەمایەی خەشم و قینی‌خوایە ..یەکێ‌لەوانە کەبڕیاری دا تەوبە بکات هونەرمەندی ئافرەت(ئوغی)تەمەن (٣٧) ساڵ بوو،کە بەرنامەی تەلەفیزیۆنیشی پێشکەش دەکرد، وازی لەو بوارە هێناو کۆمپانیایەکی گەشت و گوزاری دامەزراند بۆ بردنی خەڵك بۆ حەج و عومرە..

ئوغی دەڵێت: من ئەو بڕیارەم لە کاتێکدا دا کەلە عومرە بووم ساڵی پار، بەڕاستی من دنیاو ناوبانگ سەرقاڵیان کردبووم، ئەو دوو هەفتەیەی لە حەرەم بووم خاڵی وەرچەرخانم بوو،

که تیایدا زیاتر نزیك بوومـەوە لـە پـەروەردگارو زیـاتر ئیمـانم دامـەزرا، بڕیـارم دا کـە واز لـە نازناوی هونەریم (ئوغی) بهێنم و بگەڕێمەوە سەر ناوەکەی خۆم کە (فەوزیە ئەحمەد داود)ە..

هەروەها گۆرانیبێژی بەناوبانگی مـالیزی (موسـا)ش بـەهۆی کۆمـەڵی (تبلیـغ)ەوە ژیـانی گۆڕاو بەتەمایە ئەو بوارە بەتەواوی بەجێ بهێڵێ.

هەروەها هەفتەی ڕابردوو هونەرمەند و گۆرانی بێژو نمایشکەری پۆشاکی بەناوبانگ (تورکو ملا ساری) کەناسراوە بە پرچە درێژەکانی، ئەمیش ڕێی هیدایەتی گرتۆتە بەر ..

هەروەها هەواڵەکان دەڵێن: کـە هـەردوو گۆرانیبێـژ(سـلیم و شـکیل) چـەند ئەکتـەرێکیش تەوبەیان کردووە وەك (ازمیل مصطفی) و (سیدی اورزا) و(شاە ڕەزا)..

گەڕانـەوەی خـەڵکی بـەرەو ئیسـلام دەگەڕێتـەوە بـۆ هـەوڵی حکومـەتی مـالیزی و دەزگـا ئیسلامی‌یەکان کەڕۆڵی باشیان هەیە لە ڕاگەیاندن دا وکاسـێت و کتێبـی زۆر بلاودەکەنـەوە... (ئیدریس ئەحمد) سکرتێری جەناحی لاوانی حیزبی ئیسلامی دەڵێت (ئەم سـەردەمە سـەردەمی بوژانەوەی ئیسلامە).

شـایانی باسـە ئێسـتا تیپـی ڕەیحانـەی ئیسـلامی کاسـێتەکانیان لـە زۆر فرۆشـتندا پێشبڕکێ‌دەکات لەگەڵ بەناوبانگترین گۆرانیبێژی مالیزی‌دا[1].

١١- نیوەی تەمەنی گەڕا بەدوای هەقدا:

ژنە نووسەرو شاعیری یابانی(سوی اورا) ئەندامی یانەی نووسینی نێودەوڵەتی و ئەنـدامی یانەی ڕۆشنبیری نێودەوڵەتی سەر بە وەزارەتـی دەرەوەی یابـانی، سـەردانی میسـری کـرد پـاش موسڵمان بوونی، پـاش گەشـتێکی دوور و درێـژی گـەڕان بـەدوای هەقـدا، لەچاوپێکەوتنێکدا ناوبراو کە ناوی خۆی کردووە بە خەدیجە ئاوا باسی ژیانی دەکات:

❁ لە کوێ لەدایك بوویت ومنداڵیت چۆن بوو:

لە تایوان لەدایك بووم، باوکم مامۆستای پزیشکی بوو، وەلەبەر ئـەوەی خێزانەکـەمان لـە چینی سامورای بوو، واتە چینی جەنگاوەرە دێرینەکان، زۆر جدی بوون لەسـەر پـەروەردەکردنمان لەسەر گرنگی دان بەڕەوشتی بەرزو خۆشەویستی.

١- (إسلام اون لاين)

لەسیانزە سالّیدا لەیابان ولە کۆلیّژی ئاداب زانکۆی (کی ا و) فەلسەفەم خویّند و بووم بە بەڕیّوەبەری کۆمپانیای هاریکاری ڕیّکخستنی ئاینی و هەرچی فەلسەفەم دەزانی لە کۆمەلّیّ کتیّبدا بلاّوم کردەوە .

*گەشتەکەت بەدوای ڕاستیدا چۆن بوو؟

گەشتەکەم بەدوای ڕاستیدا لە چواردە سالّیمەوە دەست پیّ دەکات کە کۆمەلّیّ پرسیارم لا دروست بوویوو، بەدوای وەلاّمیاندا دەگەڕام و، زۆر حەزم دەکرد کە خوا بناسم،لە ڕیّی زانستەوە دەمویست خوا بناسم بۆیە زانستی قورسم خویّند وەك فیزیای کارەبایی و فیزیای کەونی و بۆم دەرکەوت کە زانست گەیشتۆتە پلەیەکی بەرز لەلایەنی ماددی دا،هەروەها دیراسەی زانستی دەروون ناسیم کرد..

لە ئاینەکانیشدا دیراسەی (شنتاوی) و (بوذی) و (مەسیحیم) کرد، ئنجا بڕیارم دا بچم بۆ میسر بۆ ناسینی خوا لەڕیّی ئاسەواری کۆنی میسریەکانەوە، سیّڕۆژ پیّش ئەوەی بچم بۆ میسر بەقەدەری خوا سەیری یەکیّ لەوتارەکانم دەکرد کە لە گۆڤاریّکدا بلاّوکرابۆوە،بە دوای وتارەکەی مندا وتاریّکی تر بلاّوکرابۆوە لە بارەی ئیسلام لە یاباندا، کە لەلایەن موسولّمانییابانی(سودا صفا) وە نوسرا بوو..لە دلّی خۆمدا وتم:من کە بەتەمام بچم بۆ میسر کە ولاّتیّکی ئیسلامی‌یە چاك وایە شتیّك لەبارەی ئەو کۆمەلّگایەوە بزانم، پەیوەندیم کرد بە بەڕیّز (سودا صفا) وەو داوام لیّکرد کە یەکتری ببینین،دوای یەکتر بینین و گفتوگۆکردنیّکی زۆر بیرو بۆچوونی گۆڕیم و وتی: لە دوامەوە شایەتمان بلیّ: (اشهد ان لا اله الا الله واشهد ان محمدا رسول الله) منیش وتمەوە و دووهاوەلّی موسلّمانیشی لەگەلّ بوون ئەوانیش بوونە شایەت..

* هەستت چۆن بوو کە هاتیتە میسر؟

لە میسر مزگەوت و بانگ و نویّژی بە کۆمەلّی پیاوان زۆر سەرنجی ڕاکیّشام، کە چۆن بەیەکسانی هەموو لەبەردەمی خوادا دەوەستن جا ئیتر دەولّەمەند بیّت یان هەژار،گەورە بیّت یان منداڵ..دواتر چووم بۆ ئەزهەر وموسولّمانبوونی خۆم ڕاگەیاند.

* یابانیەکان چی زالّە بەسەر بیرو هۆشیاندا؟

ئەوەی بیروهۆشی یابانیەکانی داگیرکردوە زانستەو هەموو لە هەولّدان بۆ بوژاندنەوەی ئابوری یابان، ئازادی بیروڕا هەیە و شویّن نیزامی سەرمایەداری کەوتون، یابانیەکان میراتیّکی

ڕۆحیان هەیە کە لە دێر زەمانەوە بۆیان ماوەتەوە و گرنگی دەدەن بە ڕەوشت و سۆز و بەزەیی و دڵسۆزی، بۆیە دەتوانن ئیعتماد بکەنە سەر یەکتری و نیەت پیسی زۆر کەمە تیایاندا ..

* موسوڵمانان چەندن لە یابان؟

موسوڵمانان ژمارەیان کەمە لە یاباندا و لەسەدا یەکیش نیەو، شێوەی ئیسلام لەبەرچاوی یابانیەکان شێوێنراوەو هیچی وای لە بارەوە نازانن،چونکە تەنها زمانی یابانی دەزانن و، دیارە ڕاگەیاندنەکانی دنیاش بەباشی باسی ئیسلام ناکەن . ئەمریکاش دەیەوێ لەهەموو بوارێکدا غەزووی یابان بکات و (ثقافة)ی خۆی فەرز بکات . شارستانیەتی ڕۆژئاوا لایەنی چاك و لایەنی خراپیشی هەیە، لایەنە خراپەکەی کاری کردۆتە سەر یابانیەکان و ڕێژەی تەڵاق دان زیاد بوە و ڕووداوی خۆ کوشتن زیادی کردوەو ئارامی دەروون کەم بۆتەوە..

*پاش ئەوەی موسڵمان بوویت چۆن بانگەواز دەکەیت؟

ئێستا خەریکی نووسینی چەند پەڕاوێکم بەناوی (پێغەمبەر محمد)، (نیشانەکانی پێغەمبەرایەتی) و (بەردە ڕەشەکە)و(قوبەی صخرە) و(مزگەوتی اقصی)، ئەمانە بەزمانی یابانی دەنووسم تا ئەوەی لە گەشتی ژیانمدا فێری بووم بیگەیەنم بە یابانیەکان و ئەوەشیان بۆ ڕاست بکەمەوە کەلەبەرچاویان شێوێندراوە. هەروەها لەچەند ڕۆژنامەیەکی یابانیشدا وتار لەبارەی ئیسلامەوە بڵاودەکەمەوە وەك، (اصاهی) و (مینتش) و(صدکای)..

* تۆ دەڵێی مرۆڤی یابانی ئێستا تەنها ئیمانی بە مادییات و بە عیلمە چۆن قەناعەتیان پێ دەکەیت و، بەرەو ئیمان و ئیسلام و غەیبیات ئەیانهێنی؟!

گەشتەکەم کە سی ساڵی خایاندوە ئەزموونی داومەتێ و شارەزایی تەواویشم هەیە لە نەفسیەتی یابانیەکان و شێوازی ئاخاوتن لەگەڵیاندا، بەوەش دەتوانم ڕێی ڕاستیان بۆ روون بکەمەوەو، دیارە بەردەوامیش موعجیزاتی ئەم ئاینە دەردەکەوێ و، من زۆر دڵخۆشم بە ئایەتی ﴿ سَنُرِيهِمْ آيَاتِنَا فِي الْآفَاقِ وَفِي أَنفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ ۗ أَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ أَنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴾[1]

١- منتدى طريق الايمان للدعوة الى الله..

١٢- موسڵمانبوونی پزیشکێکی مەسیحی:

(جی‌میشیل) تەمەن ٣٦ ساڵ، بەرپرسی دەزگای بەگاورکردن بوو، لە ئەڵمانیای رۆژئاواوە هاتبوو بۆ ئیش کردن لە سۆماڵ لە ساڵی ١٩٧٨دا لەژێر ناوی (پرۆژەی نیشتمانی بۆ چارەسەری کوێری).. میشیل پزیشکێکی لێهاتو بوو لەبارەی موسڵمانبوونیەوە دەڵێ: زۆر دڵخۆش بووم لە کارکردن لە سۆماڵ، ڕەنگە لەبەرئەوە بێت کە زۆر باش هاتن بەدەنگمانەوە و جوان پێشوازیان لێ کردین، جا من لەسەر گەرمی و سەرقاڵیم بە کاری پزیشکیمەوە کارە سەرەکیەکەی خۆمم بیرچوەوە کە بەگاورکردن بوو.. هەرزوو هاوەڵی موسڵمانم بۆ دروست بوو، کە ئەحواڵم دەپرسین و ئەحواڵیان دەپرسیم، چاوی چەندەها کەسم چارەسەر کردوو زۆر سەرکەوتوو بووم لە کارەکانمدا و، بە کوێدا دەڕۆیشتم بە زمانی خۆیان سوپاسیان دەکردم ودەستیان بەسنگەوە دەگرت بۆم ..

بروسکەیەکم لە سەرۆکایەتی ڕێکخراوەکەوە بۆ هات لە ئەڵمانیەوە کە بچم بۆ دەورەیەك لە بەریتانیا، چووم بۆ بەریتانیا و مانگێك مامەوە، ئنجاگەڕامەوە ئەڵمانیای رۆژئاواو، حەزم دەکرد بچمەوە سۆماڵ، کەچی ناردیانم بۆ تەنزانیا، نەمدەزانی بۆچی، دوای مانگێکی تر ناردیانمەوە بۆ سۆماڵ، ئەوەندەم پێخۆش بوو، لەخۆشیدا گریام ..

بەڵێ ..پاش پێنج مانگ دابڕانم گەڕامەوە بۆ سۆماڵ و ئەوانیش زۆر خۆشحاڵ بوون، خۆشحاڵیەك کە باس ناکرێ، خۆشحاڵیەك کە زیاترە لە خۆشحاڵی کوێرێك کە چاوی چاك دەبێتەوە، بەتایبەت هاوەڵەکەم (محمد باهور)، بۆیە کە گەڕامەوە یەکسەر دەعوەتی کردم بۆ ماڵەوە، کەچوومە ماڵیان باوکیم بینی کە ئینگلیزی دەزانی، کەوتینە گفتوگۆ، زۆرم پێخۆش بوو کە ئینگلیزی دەزانی، چونکە ئیتر لە ڕێی ئەوەوە دەمتوانی کاری دووەمم بەجێ بگەیەنم کەئەویش بەگاورکردن بوو .کەوتمە باسی ئاینەکان بەگشتی و وتم: دوایی دەچمە سەر باسی مەسیحیەت، کە باوکی محمد زانی باسی ئاین دەکەم، نوسخەیەکی قورئانی گرت بەدەستیەوە و وتی: ئەزانی ئەم پەڕاوە چیە؟ ئنجا کەوتە باسی وتی:هەر پرسیارێکت هەیە لەبارەی قورئان و ئینجیل و مەسیحەوە، پرسیار بکە تا بۆت ڕوون بکەمەوە، وتم: باشە چۆن؟وتی: قورئان هەموو شتێکی تیایە ..

گەڕامەوە سەر کارەکەی خۆم و بیرم دەکردەوە چۆن کاریکەمە سەر ئەو پیاوەو بیهێنم بەلای مەسیحیەتدا، چونکە ئەگەر توانیم ئەو بکەمە گاور، کەسانی تریش بەئاسانی دێن،

چونکە کەسایەتیەکی ناوچەکە بوو.. لەسەردانێکی تردا بۆ ماڵی (محمد باهور)، باوکی پرسیاری کارەکەمی لێکردم، منیش وتم: کارم پزیشکی‌یە؟ئیتر کەوتە باسی ئەوەی کە قورئان بە درێژی باسی دروست بوون و قۆناغەکانی‌کۆرپەلەی کردووە، وتم چۆن شتی واهەیە؟ ئنجا زۆر بەجوانی کەوتە باسی ئەو لایەنەو، نایشارمەوە وای لێ کردم کە سەرسام بم بە پەڕاوێك (١٤٠٠)ساڵ لەمەوبەر هاتۆتە خوارێ! ئیتر وام لێهات کە ڕۆژانە سەردانی ماڵیانم دەکرد،نەمزانی کە چاودێریم لەسەرە؟!

ئەندامانی تیمە پزیشکیەکە داوایان لێکردم کە ئیتر نەچم بۆ ئەو ماڵە..فەرمانێکم بۆ هات لەسەرو خۆمانەوە کە ئەو ناوچەیە بەجێ بهێڵم، کاتێکم زانی (محمد)یش لەو ناوچەیە دوور خرایەوە، هەندێ لە بەرپرسانم قەناعەت پێکرد کە ڕێم لێ نەگرن کە بچم بۆ ماڵی (محمد باهور)، دواتر هەواڵم بۆ هات کە (محمد)دەستگیر کراوە چونکە پەیوەندی لەگەڵ من هەبوو..زۆر گریام لە داخا، کە نەمتوانی ئەوگەشتەی‌لەگەڵ باوکیا دەستم پێکردبوتەواوی بکەم.. زۆری نەبرد بروسکەیەك هات لە ئەڵمانیاوە داوای لێکردم کە سۆماڵ بەجێ بهێڵم و بچم بۆ کینیا..

پێش ئەوەی بڕۆم سەردانی ماڵی (محمد باهور)م کرد، باوکی زۆر بەگەرمی پێشوازی لێکردم و وتی‌لەگەڵ مانگی ڕەمەزاندا هاتی، مانگی پڕ خێر و بەرەکەتە، ئنجا لەگەڵیان پارشێوم کرد و بینیم پێش بەیانی هەموو خەلکی چوون بەرەو مزگەوت و منیش ئەو ڕۆژە وەك ئەوان هیچم نەخوارد..

لە(نایرۆبی) لە فرۆکەخانە پێشوازیەکی گەرمیان لێکردم و پێیان وتم کە لەجیاتی ئوتێل دەچمە خانویەکی گەورەوە، پاش چەند هەفتەیەك بروسکەیەکم پێگەیشت کە لەبەر لایەنی ئەمنی نابێ بگەڕێمەوە بۆ سۆماڵ، هەرچی پرسیارم ئەکرد کەس پێی نەئەوتم لایەنی ئەمنی چی؟!

دوایی بۆم دەرکەوت کەسەرۆکایەتی ڕێکخراوەکە لە ئەڵمانیا ڕاپۆرتی تەواوی لایە لەسەر من، بۆیە پاش بیرکردنەوە لە قسەکانی (محمد باهور)و باوکی، نامەیەکم بۆ سەرۆکایەتی لە ئەڵمانیا نارد و تیایا نوسیم :دڵنیابن بەتەواوی کە هەموو شتێك باشە و، ئەبم بە موسڵمان، نامەکەم خستە سندوقی پۆستەوە و گەشتی دوو دڵیم کۆتایی پێهێناو بە هاوەڵانم وت: لە (نایرۆبی)ئەگەڕێمەوە بۆ سۆماڵ چی ئەبێت با ببێت، ئەگەر بشم کوژن ئەگەڕێمەوە بۆ سۆماڵ،

جا هیچی وام پێ نەبوو پێی بگەڕێمەوە بۆیە هەندێ پێویستی و جلوبەرگیخۆم فرۆشت بۆ ئەوەی پارەی بلیتی گەڕانەوەم دابین بکەم بەرەو سۆماڵ، کەلەڕاستیدا بلیتی چوون بوو بەرەو ئیمان.

کە گەیشتمە (مەقدیشۆ)، یەکسەر چووم بۆ ماڵی (محمد باهور)، کە باوکی محمد باوەشی پیا کردم بە چرپە پێم وت: (اشهد ان لااله الا الله واشهد ان محمدا رسول الله)، بەمەش موسڵمانبوونی خۆم ڕاگەیاندوناوی خۆمم گۆڕی بۆ (عبدالجبار)و کەوتمە دیراسەی قورئان و سوننەت ..

خوا پاداشتی (دکتۆر عبدالله نصیف)ئەمینداری ڕابیتەی عالەمی ئیسلامی لە مەککە بداتەوە کە بە مەسەلەکەی زانی، بڕیاری دا هاوکاریمان بکات و دەست بکەینەوە بە چارەسەری چاوی ئەوانەی ناساغ بوون، بەڵێ ..پڕۆژەکە لە پرۆژەی بەگاورکردنەوە گۆڕا بۆ پڕۆژەیەکی پڕخێر و بەرەکەت کە خەڵکی سوود وەربگرن و مایەی ڕەزامەندی خواش بێت[1].

١٣- موسڵمانبوونی گۆرانی بێژی جیهانی بازارو:

گۆرانی بێژی ئەمریکی جیهانی بازاروکە بەدووەم گۆرانیبێژی جیهانی هیب هۆب دائەنرێت و گەورەترین جائیزەی ئەوروپی گۆرانیو مۆسیقای وەرگرت کەناوی (پلاتین)ە .

ناوبراو لەڕێی ئەنتەرنێتەوە شارەزای ئیسلام بووەوبانگخوازانی ناسیوە، بەتایبەت بانگخوازانی نووسینگەی هاوکاریبۆ بانگەوازو ئیرشادوهۆشیاری جالیات لە ناوچەی (البدیعە)ی سعودی، لە ریاج موسڵمان بوونی خۆی ڕاگەیاندو ناوی خۆی کردبە بیلال. لە پەیوەندییەکی تەلەفونیدا بەبرا بانگخوازەکانی وت: (وەرمگرن بەبرای خۆتان، دەبە بچووك و خزمەتکارتان)، دیارە کەس ئەوەی لێ ناوێ، چونکە هەموو خزمەتکاری دینی خواین.[2]

١- ڕۆژنامەی المسلمون ژ/ ٢٦٠

٢- (منتديات شبكة توابون الإسلامية).

کاتێ لەدەست نەفسم ڕزگاربووم!

بانگخوازێك دەڵێ: کاتێك گەیشتینە ئەفەریقیا و بنکەیەکی گونجاومان ئامادەکرد بۆکاری خێرخوازی و بانگەوازکردن، نازانم چۆن باسی هەست ونەستی خۆمتان بۆبکەم، ئەتوانم تەنها ئەوەندە بڵێم: دڵم خۆش بوو، شانازیم بەخۆمەوە لادروست بوو، چونکە من لەناو هاوەڵانم دا توانیم لەگەڵ ئەولیژنە خێرخوازیەدا بێم بۆئەم وڵاتە دوورەدەستە، لەدڵی خۆمدا دەمووت: کەی بێت بگەڕێمەوە بۆلای دۆست و هاوەڵانم وبەشانازیەوە بەسەرهاتی‌گەشتەکەمیان بۆ بگێڕمەوە، کەی بێت باسی ئەو خەڵکە هەژارە داماوەیان بۆبکەم کەبرسێتی زەفەری پێ بردون و کەنەفتی کردون، ئێمەش کە هاوکاری و خێرمان بۆ بردبوون چەند بەڕێزو گەورەیی یەوە بۆیان دەڕوانین ..

ئنجا بیرم لەوە دەکردەوە کەگەڕامەوە لای هاوەڵان و دۆستانم چۆن بە پەرۆشەوە گوێم بۆدەگرن و، خۆزگەم پێدەخوازن کەخەڵکی پەنجەم بۆ درێژدەکەن و دەبمە باس وخواسیان، خۆمن هەرلەمناڵیەوە حەزم دەکرد جێی گرنگی پێدان بم، خۆمن هەندێ تواناو لێهاتوویشم هەیە ڕەنگە خەڵکی تر نەیان بێت ! لەم خەیاڵاتانەدا بووم تائەوکچە بیانیەم بینی، کە وەك هەورە بروسکە لێ ی دام، کردەوەکانی پێش قسەکانی!

لەگەڵ یەکێ لەبرادەرە بانگخوازەکانمدا لەژێر درەختێکدا دانیشتبووین بەجل و بەرگی سپی یەوە کە گەردی لێنەنیشتبوو چامان دەخواردەوە، دیمەنێکم بینی زۆر کاری تێکردم ! ئافرەتێکی سوورووسپی قژ زەردی ئەوروپیم دی جل و بەرگی ئەفریقیەکانی پۆشیبوو !! زۆر خاکی بوو لەناویاندا، دەستی دەهێنا بە سەری منداڵانداو تەنانەت لووتی بۆدەسڕین، چووم بۆلای و لێم پرسی: چی وای لێکردووی هەمووخۆشی و شارستانی وڵاتی خۆت بەجێ بهێڵی و بێیتە ئێرە؟! سەیرێکی کردم و بەدەست عەلامەتی خاچی لەسەرسنگی دروست کردو، ئاماژەی کرد بۆ ئاسمان و وتی: (من لێرەم تاپەیامی بەسود بگەیەنم بەمانە) و،ئاماژەی کردبۆمناڵەکان! ئالێرەدا حەقیقەتی خۆم تێگەیشتم، وەڵامەکەی شەقازلەیەکی توند بووبۆم، ئەوناسکۆڵەیە هاتووە پشتی کردۆتە دنیا بۆگەیاندنی پەیامێك کە لەلای ڕونە بۆئەوە هاتووە! ئیتر پەیامەکەی هەرچی بێت، لای ئێمە ڕاستە یان نا مەسەلەیەکی ترە ! کەوتمە ئەوەی بەخۆما بچمەوە، جارێ ئاسەد جار!

من بۆلێرەم ؟! بۆخوا، یان لەبەر نەفسی خۆم؟ بۆگەیاندنی پەیامی ئیسلام، یان بۆ شانازی کردن و بوون بەدەنگو باس؟ ئالێرەدا خۆم بۆ نەگیرا وگریام، فرمێسك مانای تازە لەدایکبووی

لەڕۆحم دا ناودا، کەوتمە موراجەعەی حساباتم، کۆمەڵێ بڕیارم دا کە هەموو ڕێڕەوی ژیانی گۆڕی ...پاش چەند ڕۆژێك ناڕەحەتی هەستم کرد ئیهتیماماتم گۆڕدراوە، فێربووم، مەبەستم تەنها خوابێت، فێربووم لەنەفسم هەڵگەڕێمەوە، تامی ئازادیم چەشت لەدەست نەفس، بیری ئەوقسەیەی (عطاء الله)م کەوتەوە کەوتویەتی (سقتُ نفسي الى الله فأبت، فتركتها ومضيت).
نەفسم پەل کێش کرد بەرەو لای خوانەهات، وازم لێهێناو بۆخۆم ڕۆیشتم!

خۆت بەکەم مەزانە!

زۆر لەئیسلامخوازان، تەنانەت هەندێ لەبانگخوازانیش تووشی نەخۆشیەك دەبن بەبێ ئەوەی بەخۆیان بزانن، کەئەوەش لەشەیتانەوەیەو دەیەوێت بێ بەشیان بکات لەخێروچاکە و چوونەپێشەوە، شەیتان لەهەوڵدایە تاهەریەکە لەئێمە وا لێبکات لەدوای قافڵەکەوە بێت و هیچ دەورێکی نەبێت، ئەگەر کەسێك تووشی ئەم حاڵەتە بوو، پێ ی بڵێی: ئامۆژگاری خەڵك بکە، وتارێك بنووسە، دەڵێ: من لەکوێ و ئەوکارە لەکوێ، هێشتازۆرم ماوەبیگەمێ، ئەگەر پێی بڵای: ببە بەسەر مەشق ومامۆستابۆتەوانەی تازە گەڕاونەتەوە و ڕێی ڕاستیان گرتووە، ئەڵێ: منیش بەشی خۆم کەم و کورتیم هەیە و کەی خۆم چاکرد ئەوسا لەگەڵ خەڵکدا خەریك دەبم، ئەگەرپێی بڵێی: ئەگەر خۆشت نیتە هەوڵێ بدە لە خواپێداوان هاوکاری و یارمەتی کۆبکەرەوە بۆ کاری دەعەوەی وخێرخوازی، دەڵێ: بەخوا شەرم دەکەم و دەترسم تانەو تەشەرم لێ بدەن وگاڵتەم پێ بکەن!

ئابەم جۆرە ئەو بەڕێزە ڕادەکات لەخێروچاکە، نە لەبەر ئەوەی حەزبەچاکە ناکات، بەڵکو لەبەرئەوەی خۆی بەکەم دەزانێت، دیارە ئەمەش نەخۆشیەکە لەدێرزەمانەوە هەیە و دەشبێت! ئەوەتا شێخ حەسەنی بەسری پێش سەدان ساڵ دەڵێت: (خەڵکینە: من نەمتوانیوە نەفسی خۆم گۆش کەم لەسەر ئەوەی کە پێویستە لە گوێڕایەڵی خوا، بەڵام ئەگەر بڕوادار تا خۆی تەواونەکات قسەو ئامۆژگاری نەکات ئەوا ئامۆژگاران تەواوکەم دەبن و کەس نابێت بانگەواز بکات بۆ لای خوا، دیارە کۆبوونەوەی بڕواداران بەیەکەوە و یادخستنەوەی یەکتری، مایەی ژیانەوەی دڵیانەو هوشیارکەرەوەیە لەغەفڵەت وپارێزەرە لە لەبیرچوونەوە.. خواسەلامەتتان کات بچنە کۆڕی زیکرویادخستنەوە، ڕەنگە وشەیەکی بیستراوچەند کەمیش بێت سوودی خۆی بگەیەنێت).

بەڕاستی خاوەن ئەزموون بووە،چاکی پێکاوە، هەر کەسەو بەپێ ی خۆی خوای گەورە تواناولێهاتنێکی داوەتێ، باشەیتان زەفەرمان پێ نەبات و توشی خۆبەکەم زانینمان نەکات

وەچی دەتوانین وچۆن دەتوانین خێر وچاکە بکەین وهیچ بەکەم نەزانین: (ولاتحقرن من المعروف شيئا ولو أن تلق أخاك بوجه طلق) پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت: هیچ خێر وچاکەیەك بەکەم مەزانە،ئەگەر زەردەخەنەیەکیش بێت لەڕووی کەسێکدا..

ئیسلام بۆ هەموو کات و شوێنێکە:

ئەگەر سەرنجی ئیسلام بدەین دەبینین شتانێکی حەرام کردووە کە لە هەموو کات و شوێنێکدا مرۆڤ ئالوودەی دەبن و گیردەخۆن پێوەی و، هەمیشەش ئەو شتانە خراپن، بۆ نموونە مەی و سووخواردن وزیناکردن وقومارکردن، هەر خراپ بوون و هەر خراپیش دەبن، هەزاران ساڵە خەڵکی گیرۆدە بوون پێوەی وبەردەوامیش گیرۆدەی دەبن، جا باشترین چارەسەریش ئیسلامە کە توانیویەتی بە چەند ڕێنماییەك چارەسەری بکات.

بۆنموونە ئیسلام قومارکردنی بەچەند ئایەتێك حەرام کردووە و لەکۆمەڵگەی ئیسلامیدا تەواوکەم بۆتەوە، بەپێچەوانەشەوە کۆمەڵگاکانی تر بەملیۆنەها کەسیان سەرقاڵی دەبن و زیانێکی زۆر لە تاك و لەکۆمەڵ دەکەوێت، لەم سەدەی بیست ویەکەدا کە دنیا ئەو هەموو پێشکەوتنەی بە خۆیەوە بینیوە، کەچی ٧٠٪ ی کۆمەڵگای بەریتانی یانسیبی نیشتمانی هەفتانە دەکڕن و، ساڵی (٢٠٠٦) بەریتانیەکان (٥٠) ملیار پاوەندیان لە قوماردا خەرج کردووە کە ئەمەش حەوت ئەوەندەی ئەو پارەیەیە کە لە (٢٠٠١) دا کراوە بە قومار،و، ڕێژەی قومارکردن لە ڕێی ئەنتەرنێتەوە ٢٣٪ زیادی کردووە . لە ئەمریکاش (١٤٨) ملیۆن کەس قومارچین و، ڕۆژانە یەك ملیۆنیان لە ڕێی ئەنتەرنێتەوە قوماردەکەن . قومارکردن کێشەی کۆمەڵایەتی گەورە دروست دەکات وئەوانەی کە قوماردەکەن لە ٢٧٪ یان هەوڵی خۆکوشتن دەدەن و دوولەسەر سێی ئەوانەش هەوڵی تاوان دەدەن بۆ دەستکەوتنی پارە ..

ئەمەش نەك تەنها کەسانی ئاسایی بەڵکو زۆر کەسانی ناودار دەگرێتەوە، بۆ نموونە یاریزانی گۆڵفی ئەمریکی جۆن دالی دەڵێ کە لە دوانزە ساڵدا ٣٣ ملیۆن پاوەندی زەرەرکردووە لە قوماردا .

چەند گەورەو مەزنە ئەم قورئانە کەپاش هەزارو چوارسەد ساڵ زۆر زیاتر لە جاران ئەتوانێ فریادڕەسی مرۆڤایەتی بێت بەرەو هەموو خێرو خۆشیەك و ﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِنَّمَا ٱلۡخَمۡرُ وَٱلۡمَيۡسِرُ وَٱلۡأَنصَابُ وَٱلۡأَزۡلَٰمُ رِجۡسٞ مِّنۡ عَمَلِ ٱلشَّيۡطَٰنِ فَٱجۡتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمۡ تُفۡلِحُونَ ٩٠ إِنَّمَا يُرِيدُ ٱلشَّيۡطَٰنُ أَن يُوقِعَ بَيۡنَكُمُ ٱلۡعَدَٰوَةَ وَٱلۡبَغۡضَآءَ فِي ٱلۡخَمۡرِ وَٱلۡمَيۡسِرِ وَيَصُدَّكُمۡ عَن ذِكۡرِ ٱللَّهِ وَعَنِ ٱلصَّلَوٰةِۖ فَهَلۡ

أَنتُم مُّنتَهُونَ ﴾المائدة: ٩٠ - ٩١.. زۆر زیاتر لە جاران مرۆڤایەتی ئاتاجی پێیەتی، چونکە بەڕاستی پەیامی ئیسلام خوایەك ناردویەتی کەباش مرۆڤ دەناسێ و دەزانێت پێویستیەکانی چین ﴿ أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ ﴾ الملك: ١٤

(جیمس) و (بیتر کیم) پەڕاوێکیان بلاوکردەوە بە ناوی (ئەو ڕۆژەی ئەمریکا دانی نا بەڕاستیدا)، کەتیایدا ئاماری زۆریان بلاوکردۆتەوەو لە بارەی ئەمریکاوە ودەڵێن: هەر ١٢ چرکەو تاوانێك روودەدات .

١٩ ملیۆن ئافرەتی ئەمریکی تووشی دەستدرێژی کردنە سەر بوون .

١٢ ملیۆن منداڵ سەرگەردان و بێ جێ وڕێن .

هەر ٥ خولەك و دزییەك دەکرێت .

هەر ١ خولەك و ئوتۆمبیلێك ئەدزرێت .

١ ملیۆن ئەمریکی لە بەندیخانەدان و ٣ ملیۆنیش لە ژێر چاودێریدان .بازرگانی بە مادەی بێهۆشکەرەوە ساڵانە دەگاتە ١٩٠ ملیار دۆلار.

٣٠٠٠٠ کەس بەلای کەمەوە ساڵانە خۆیان دەکوژن .. دیارە ئەم ژمارانەش ساڵانە زیاتردەبن، باشە توخوا ئیسلام رزگاریان نەکات بەچی رزگاردەبن ؟؟!خۆ ئەم ڕاستیەش ئاشکرایە وزۆر زەحمەت نیە، ئەگەر کەسێك خۆی نەخەڵەتێنێ، بۆ نمونەگلەیی لە سەرۆك بۆش کرا کە بۆچی بەملیارەها دۆلار لە عێراق و ئەفغانستاندا خەرج دەکات و ملیارەهاش بۆ چارەسەری ئایدزو نەخۆشیەکانی تر تەرخان ناکات، ئەویش لەوەڵامدا وتی: چارەسەری ئایدز بە تەرخانکردنی ملیارەها دۆلار نابێت، ئەگەر بەڕاستی ئەتانەوێت چارەسەری بکەن با ئافرەتانی ئەمریکا وەك ئافرەتانی کەنداو حیجاب بکەن !! ..هەروەها کۆنداليزا رایس لە چاوپێکەتنێکدا لەگەڵ کەناڵی الحره رۆژی هەینی ٢٠٠٧/٧/٢٧ وتی: (ئیسلام خێراترین ئاینە لە بلاوبوونەوەدا لە ئەمریکاو بەشێکە لە پێکهاتەی ڕۆشنبیری ئەمریکی) .. سبحان الله

﴿ وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ ﴾النمل: ١٤.[1]

١- (گۆڤاری المجتمع) www.arab-eng.org

قەڵەم و لاستیك !

قەڵەمێك ولاستیكێك لەسەرمێزێك بەیەك گەیشتن ..

لاستیك: هاوڕێم چۆنی؟

قەڵەم: من هاوڕێت نیم؟

لاستیك: بۆچی؟

قەڵەم: چونكە ڕقم لێتە!

لاستیك: بۆڕقت لێمە؟

قەڵەم: چونكە ئەوەی من دەینووسم دەیسڕیتەوە!

لاستیك: من تەنها ئەوەی هەڵەبێت دەیسڕمەوە!

قەڵەم: جا تۆ هەقت چی یە؟

لاستیك: چۆن، ئەوە كاری منە!

قەڵەم: جا توخوا ئەوە كارە ؟!

لاستیك: ئەریّ وەڵلا كارێكی زۆر چاكە!

قەڵەم: نا تۆ هەڵەیت و لەخۆباییت ..

لاستیك: بۆچی؟

قەڵەم: بۆ ئەوەی ئەنووسریّ چاكترە لە وەی دەسڕێتەوە؟!

لاستیك: سڕینەوەی هەڵە بەهێندەی نووسینی ڕاست گرنگە!

قەڵەم بۆتۆزێك سەری داخست و پاشان سەری هەڵبڕی، لەوە دەچێت قسەكانی لاستیكی بەعەقڵدا چووبێت، وتی: ڕاست دەكەی!

لاستیك: ئێستاش ڕقت لێمە؟

قەڵەم: نارقم لەوەنیە هەڵەكانم بسڕیتەوە!

لاستیك: دەی منیش ڕاست ناسڕمەوە!

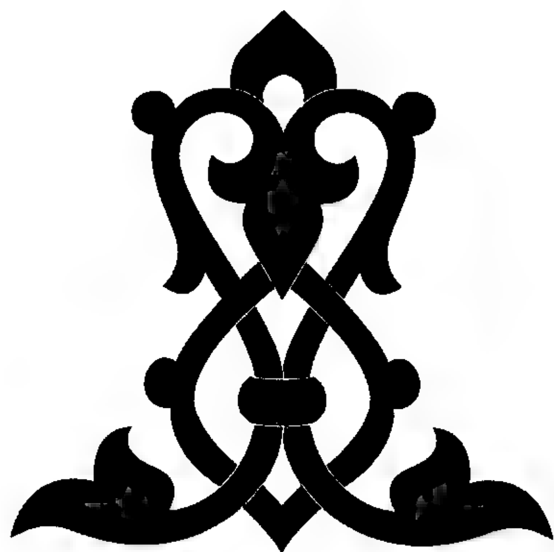
قەڵەم: ئەبینم بەردەوام بچوك دەبیتەوە!

لاستیك: چارنیە قوربانی ئەدەم بەبەشێك لەجەستەم بۆ سڕینەوەی هەڵەكان!

قەڵەمیش بەخەمبارییەوە وتی: منیش هەست دەكەم بەردەوام بچوك دەبمەوە.

لاستیك دڵی دایەوەو وتی: ناتوانین سوود بەخەڵكی بگەیەنین، تاقوربانی نەدەین لەپێناویانا.

بەرەو ئیسلام
٨
دیاریی

پێشەکی:

بەناوی خوای میهرەبان و درووددو سلاویش لەسەر گیانی سەرداری پێغەمبەران و یارویاوەران وشوێنکەوتوان، بانگخوازی بۆ خوا سولحاوی کوردستان جەنابی حاجی کاك ئەحمەدی شێخ، لە مەکتوبات دا دەڵێت:

ئەم نامەیەو نامەکانی تریش بە بەڵگەی فەرموودەی پێغەمبەری نازدار چاکترین دیاریە لەلایەن دڵسۆزو خۆشەویستێکەوە بۆ خۆشەویستو دۆستێکی بنێرێت، سەرەڕای ئەوەش پەسەند نەکردنی ئەو دیارییە بە بەڵگەی فەرموودەیەکیتر دەبێتە مایەی خەشمی خوایی، دیارە لێرەدا مەبەست لەدیاری دونیایی نیەو فەرموودەکانیش ئەمانەن (ما أهدى مسلم لأخيه هدية أفضل من كلمة حكمة يزيده الله بها هدى او يرده عن ردى) .

فەرموودەکەی تریش (ايما عبد جاءته موعظة من الله في دين فانها نعمة من الله سيقت اليه فان قبلها بشكر زاده الله نعماً اخرى والا لكانت حجة من الله عليه ... تا ئەو شوێنەی دەفەرموێت: ويزداد بها تسخطاً)[1]

کەواتە ئەم فەرموودەیە مژدەی خێرو داباریینی نیعمەتی خوایییە بۆ ئەو کەسانەی کە ئەم نامانە بۆ موسڵمانانو باوەڕداران بخوێننەوەو، هەروەها بۆ ئەوانەش کەگوێیان لێدەگرن، لەهەمان کاتدا هەڕەشەی سزاوخەشمیخوایی یە بۆ ئەو کەسانەی نایانخوێننەوە و گوێیان لێناگرن.

لەخوا دەپاڕێمەوە هەموو براکان پارێزراوبن لەگوناهو تاوانە گەورەکانو، یارمەتیشیان بدات تابتوانن کەفارەتی گوناهە بچووکەکانیشیان بدەن . براکان گوناه بەگشتی دەکرێت بەدوو بەشەوە، کە ئەویش بریتیە: لەگوناهی گەورەو بچووك، هەر کاتێك خاوەنی گوناهی بچووك، گوناهی گەورەی ئەنجام نەدابوو ئەوا گوناهە بچووکەکانی بەهۆی کارە چاکەکانیەوە خوای بەخشندە لیّی خۆش دەبێت، خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿إِنَّ ٱلْحَسَنَٰتِ يُذْهِبْنَ ٱلسَّيِّـَٔاتِ﴾ هود: ١١٤ .

١- كنز /٦٤٣٤.

خوێنەری ئازیز وا جارێکی تر پێتان دەگەینەوەودرێژەمان دا بەزنجیرەی بەرەو ئیسلام، بۆ پێشکەشکردنی باشترین دیاری، کە هیوادارم سوودبەخش بێت و هەمووشمان بانگخوازی بۆ خوا سولحاوبین .

خەوێکی سەیر!!

لەبەرئەوەی بەباسی پڕ بەرەکەتی کاك ئەحمەد دەستمان پێکرد پێم باشە ئەم باسە تۆماربکەم وەك مێژوویەکی کوردوشاری سلێمانی .

کاك ئەحمەد لە (١٢٠٨) کۆچی لەدایك بووەولە (١٣٠٥)ی کۆچی مالئاوایی کردووە، (٩٧) ساڵ ژیاوە و، نزیکەی (١٢٠) ساڵێکە مەشخەڵی ئیمان و ئیسلامەتی بەجێهێشتووە بۆ نەوەکانی دوای خۆی ..

لەساڵیهەزارو نۆسەدو پەنجاوسێ دا شەوێکیان کاك ئەحمەدی شێخ ئەچێتە خەوی حاجی مەلا شەریفی سەعاتچی کە دوکانەکەی لەسەر شەقامی مەولەوی بوو، پێی دەڵێت قەبرەکەم ئاو هاتۆتە سەری، ئەویش بۆ بەیانی دەچێت بۆ لای حاجی محمدی سەڵتە کەپیاوێکی خواناس و ناوداری سلێمانی بوو، خەوەکەی بۆ دەگێڕێتەوە، ئەویش دەڵێ جارێ بوەستە، شەوی داهاتوو هەمان خەو دەبینێتەوەو دەچێتەوە لای حاجی محمد و ئەویش دەڵێت: جارێ بوەستە، شەوی سێیەم هەمان خەو دەبینێتەوەو دەچێتەوە بۆ لای حاجی محمدو ئەویش دەڵێت: دە ئنجا باهەواڵ بدەین بە شێخ مەحمود کە لە داریکەلی بوو.

حاجیمەلا شەریف کە باسی خەوەکەی کرد عەلی کوڕی و جەزای کوڕی کە ئەوکاتە هەرزەکار بوون وتیان: واز بێنە لەم خەو وشتانە دوایی قەبرەکە هەڵبدەنەوەو وانەبێت چی وەڵامی خەڵکی بدەینەوەو چی زمانی کۆمۆنیستەکان دەگرێت، حاجی مەلا شەریف گوێی نەدانێو چوو بۆ داریکەلی و هەواڵەکەی دا بە شێخ مەحمود، ئەویش چەند کەسێکی راسپارد کە قەبرەکە هەڵبەنەوە، کاتێك قەبرەکەیان هەڵدایەوە بەئامادەبوونی خەڵکێکی زۆری شاری سلێمانی بینیان خەوەکە راستەو ئاوی کارێزی ماڵی قادری عیزەت بەگ کەدەکەوێتە پشت مزگەوتی گەورەوە چۆتە سەر قەبرەکە و، بە ئۆتۆمبیلی ئاگر کوژانەوە کەتازە هاتبووە سلێمانی ئاوەکەیان دەرداو دوایی دەوروبەرەکەیان چیمەنتۆ کرد .

دەڵێن کفنەکەی تەنها پەڵەیەکی پچوکی زەردی پێوە بووە لای قاچیەوە و ئەوی تری هیچی لێنەهاتبوو، یەکێ لەو کەسانەی کە ئەمەی پشت ڕاست کردەوە مامۆستا (نوری فارس حمە خان)ە کە ئەو کاتە لاو بووەو ئامادەی ئەو ڕووداوە بووەو بەچاوی خۆی بینیویەتیو ئێستا لەژیاندایە.

هەروەها کاك جەزای حاجی مەلا شەریف کە لە (٢٠٠٦) دا کۆچی دوایی کرد بۆ کاك شێخ سالاری حەفیدی گێڕایەوەو وتی: کە کەوتنە هەڵدانەوەی قەبرەکە سەرەتا هیچ دیارنەبوو، دەستمان لەسەر دڵمان بوو زۆر دەترساین کە خەوەکە ڕاست نەبێت، کەچی کە زیاتریان هەڵکەند ئاو دەرکەوت، کە بەڕاستی ئەمەش کەراماتێکی ئاشکرای ئەو پیاو باشەیە !

صحابی‌یەك لە ئەوروپا!

بانگخوازێك دەڵێت: بووم لە ئەوروپا و ترسی مردنم لێرە، هەست و هۆشی‌گرتبووم، ئاوەکوسەردانی شوێنێکم کرد، هاوسەنگیم بۆ گەڕایەوەو، دڵم خۆش بوو، فێربووم چۆن نیەتم تازە بکەمەوە و ئامانجی خۆم دیاری بکەم، تێگەیشتم هەر من لە ئەوروپا نیم،کەسی زۆر لەمن چاکتر لە پێش مندا گەیشتۆتە ئێرە، کەسانێك کەسوور بوون لەسەر مانەوەو نەگەڕانەوە.

چووم بۆ جێ نزرگەیەك تا سڵاوی لێبکەم و نزای بۆ بکەم، سواری کەشتی بووم لە دەریای(مەرمەڕە) بەرەو بەشی ئەورووپی ئەستەنبوڵ، شوێنەکە زۆر جوان بوو، باخ و باخاتێکی سەوزی جوانی ئاودار ناوچەکەی ڕازاندبووەوە، هەزاران خانووی ئاودامان سپی کە هەموویان حەزیان کردووە لەم جێ نزرگەیەوە نزیك بن لەدەوروبەری جێی خۆیان کردبۆوە، حەوشەی دەورەکەی مەرمەڕ کرابوو، لەناوەڕاستیشدا ئافورەیەکی‌جوان هەبوو، مزگەوتێکی جوان کە گومەزێك و دوو منارەی هەبوو لە بەردەمیا بوو، ئەوانەی دەهاتن دەستنوێژیان دەشت و لەمزگەوتەکەدا دووڕکات نوێژیان دەکردو ئینجاسەردانی جێ نزرگەکەیان دەکردو سڵاویان لێدەکرد و دوعای خێریان بۆ دەکرد..ئەو جێ نزرگەیە هی کەسێکی شێخ یان سۆفی نەبوو،بەڵکو جێ نزرگەی هاوەڵێکی پێغەمبەربووﷺ..

ئەوکاتی خۆی پێش چواردە سەدە لە (یثرب)ەوە چوو بۆ مەککە لە پەیمانی عەقەبەی دووەمدا پەیمانی بەست، کاتێکیش پێغەمبەر ﷺ کۆچی کرد بۆ مەدینە مانگێك لەماڵی ئەودا مایەوە،تا مزگەوت و ماڵەکەی تەواو بوو..

ئەم پیاوە نەبەردە حەزرەت ﷺ لەگەڵ (مصعب ی کوڕی عومەیر)دا کـردی بەبراوهـەموو غەزاکانیبینی، لەگەڵ پێشەوا عەلی دا دژی(خوارج) جەنگا، ئینجا چـوو بـەرەو ئـەوروپا، ئـەو هاوەڵەش (ئەبو ئەیوب)ە..

پێغەمبەر ﷺ رۆژێـك فـەرمووی (اول جيش من امتي يغزون البحر قد اوجبـــوا): یەکـەم سوپایەك کە لەدەریادا دەجەنگن بەهەشتیان مسۆگەرە ..

(ئوم حیرام) وتی: ئەی پێغەمبەری خوا من لەوانم؟

فەرمووی: بەڵێ تۆ لەوانیت..

ئینجا پێغەمبەر ﷺ فەرمووی (اول جيش يغزون مدينة قيصـــر مغفـــور لهـــم) یەکـەم سوپایەك جەنگی شاری قەیسەر دەکەن، خوا لێیان خۆش بووە. ئوم حیرام وتی: منیان تیام ئەی پێغەمبەری خوا؟ فەرمووی: نەخێر!

معاویە یەکەم کەس بوو کەلە دەریادا جـەنگا و کوڕەکەشـی (یەزیـد) یەکـەم کەسـە کـە هەوڵی فەتح کردنی قوستەتینیەی دا لەساڵی (٥٢)ی کۆچیدا، کە ئەبو ئەیوبیش لە سـوپاکەیدا بوو، لەم جەنگەدا ئەبو ئەیوب نەخۆش کەوت، کە یەزید سەردانی کرد لەسـەرە مەرگیـدا پێـی وت:

سەلامم بگەیەنە بەخەڵکی و هەواڵیان بدەرێ کە لە پێغەمبەرم ﷺ بیسـتووە(من مات لا يشرك بالله شيئا حعله الله فى الجنة).. کە مـردم چـەند توانیتـان ببەنـە پێشـەوە بـۆ نـاو خـاکی دوژمن ولەبەر پێتاندا بمنێژن لەو شوێنەدا کە بە دوژمـن دەگـەن (فادفنوني تحت اقدامكم حيث تلقون العدو).

بەڕاستی جوان لە جیهاد و هەوڵ و تێکۆشان تێگەیشووە؟!دەیەوێت زیـاتر بڕوات بـەرەو دوژمن نەك بەزیندویی بەڵکو بە مردویش!بەڵێ ..لە ساڵی (٥٢) ی کۆچـیدا لـە خـاکی ڕۆمـدا گیانی سپارد و لە لای شوراکانی (قوستەنتینیە)بە خاك سپێردرا، کـە موسـوڵمانان ئابڵوقـەیان دابوو...ئەو شەوەی کە مرد و ناشتیان بۆ بەیانی، ڕۆمەکان یـەکێکیان نـارد و پرسـیاری کـرد، ئەرێ ئەمشەو زۆر سەرقاڵ بوون؟!

موسوڵمانانیش وتیان: گەورە هـاوەڵێکی پێغەمبەرەکـەمان کۆچـی دوایـی کـرد، وتیـان: باشە ناترسن دەستکاری گۆڕەکـەی بکـەین؟ وتیـان: بـەخوا دەسـت بـەرن بـۆ گۆڕەکـەی نایـەڵێن زەنگێکی کەنیسەکانتان لە وڵاتی ئێمەدا لێبدرێت ..ڕۆمەکان ناچار بوون کە هەمیشە بیپارێزن

و ئاگاداری بن لەبەر هەڕەشەی موسوڵمانان..تەنانەت کە زانیان ئاوا کەسێکی پیرۆزە، لە کاتی بێبارانیدا گڵی سەر قەبرەکەیان لا ئەدا تا بارانیان بۆ بباریێت، بارانیشیان بۆ دەباری...

ئەبو ئەیوب سوپاکەی هان ئەدا بۆ جیهادو ئەم ئایەتەی بۆ دەخوێندن ﴿ وَأَنفِقُواْ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ وَلَا تُلۡقُواْ بِأَيۡدِيكُمۡ إِلَى ٱلتَّهۡلُكَةِ وَأَحۡسِنُوٓاْ إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلۡمُحۡسِنِينَ ﴾ البقرة: ١٩٥

ئەبو ئەیوب زۆر ئازاوچاو قایم بوو، هێرشی دەبرد بۆ دوژمن، هەندێك وتیان: سبحان الله خۆی تووشی تیاچوون و تەهلوکە دەکات! ئەویش پێی وتن: ئێوە بەهەڵە لەم ئایەتە تێگەیشتوون و لێکی دەدەنەوە، ئەو ئایەتە لەسەر ئێمە هاتۆتە خوارەوە،کاتی خۆی کەئیسلام سەرکەوت و دەسەڵاتی پەیدا کرد وتمان هەق وایە ئیتربچین بەلای ماڵ و منداڵ و باخ و باخاتمانەوە، کەچی ئەم ئایەتە هاتە خوارەوە و هانی داین لەسەر جیهاد کردن و، سەرقاڵی دنیای دانا بە تەهلوکەو تیاچوون.

بوونی ئەبو ئەیوب لە ئەوروپا هۆکارێکی سەرکەوتنی محمد الفاتح بوو پاش (٨٠٠) ساڵ، چونکە لەکاتی جەنگەکەدا زانایان بەناو سوپاکەدا دەهاتن و دەچوون هەڵیان دەنان لەسەر هەوڵ و تێکۆشان و نموونەیان بە گۆڕی ئەبو ئەیوب بۆ ئەهێنانەوەو،دەیانوت: پێغەمبەر ﷺ لە مەککەوە کۆچی کرد بۆ مەدینە و لە ماڵی ئەودا دانیشت، ئەمیش مەدینەی پیرۆزی بەجێهێشت، تا بێت و لێرەدا سەر بنێتەوە ..بەمەش وورەی سەربازەکانی محمد الفاتح بەرز دەبوەوە..

پاش هەشت سەد ساڵ لە مردنی، مامۆستای محمد الفاتح (اق شمس الدین) ئاسەواریگۆڕەکەی دۆزیەوە، (محمدالفاتح)یش مزگەوتێکیلەبەردەمیا دروستکرد و ناوی نا مزگەوتیسوڵتان ئەیوب..جا عادەتی عوسمانیەکانیش وا بوو کە هەریەکێ ببوایە بە سوڵتان، بە مەوکبێکی زۆر بە شکۆ دەچوو بۆ ئەو مزگەوتە و لەوێ لەسەر قەبری ئەبو ئەیوبی ئەنصاری وەك مەراسیمێکی بوون بە سوڵتان شمشێری سوڵتان عوسمانی یەکەمیان ئەدایە.[1].

١- (گۆڤاری المجتمع ژ١٧٧٢)

موعجیزەی هاتن بەرەو ئیسلام

قورئانی پیرۆز تاکە پەڕاوە کە خوای گەورە پەیمانی پاراستن و بڵاوبوونەوەی داوە بە ڕۆژهەڵات و ڕۆژئاوادا هەروەك دەفەرموێت: ﴿ يُرِيدُونَ لِيُطْفِـُٔوا۟ نُورَ ٱللَّهِ بِأَفْوَٰهِهِمْ وَٱللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِۦ وَلَوْ كَرِهَ ٱلْكَـٰفِرُونَ ﴿٨﴾ هُوَ ٱلَّذِىٓ أَرْسَلَ رَسُولَهُۥ بِٱلْهُدَىٰ وَدِينِ ٱلْحَقِّ لِيُظْهِرَهُۥ عَلَى ٱلدِّينِ كُلِّهِۦ وَلَوْ كَرِهَ ٱلْمُشْرِكُونَ ﴾ الصف: ٨ - ٩، و پێغەمبەریش ﷺ دەفەرموێت (سيبلغ هـذا الأمـر – أي الإسلام – ما بلغ الليل والنهار) ..

قورئان بە پێچەوانەی پەڕاوەکانی ترەوەیە کە دەستکاری کراون و بەردەوامیش دەستکاری دەکرێن و، هەرچی دەکەن نازانن چۆن لە هەڵەو ناتەواویەکانی پەڕاوەکەیان ڕزگاریان بێت..

(کیتابی موقەدەس- تەورات و ئینجیل) شتی وای تیایە کە شەرمەزارن لە ناستیا، ئەوەتا بوختان بۆ دەیان پێغەمبەر دەکەن سەلامی خوایان لێبێت، کە (مەی) یان خواردۆتەوە و زینایان لەگەڵ (محارم)دا کردووە..(هەروەك لوط و داود وابراهیم و زکریا..هتد) سەلامی خوایان لێ بێت..ئەو کەسانەش کە کیتابی موقەدەسیان نوسیوەتەوە وەك (مرقص)و (پولس)و (لوقا) ..هتد قوتابی حەزرەتی عیسا نەبوون، ئەوکیتابی بەناوموقەدەسە کەلەبەر دەستایەو وەرگێڕدراوە بۆ ئینگلیزی، نوسخەی ئەسڵی دیار نیە، باشە لە چیەوە وەرگێڕدراوە کەس نازانێت؟!

نمونەیەك لە تەحریف کردن: لە نوسخەی ئینگلیزی مەلیك جیمس ی کیتابی موقەدەس دا هاتووە:(Blessed are they that dwell in thy house. they will be still praising you، blessed is the man whose strength is in you، whose heart is set on piligrimage as they pass through the valley of Baca make it awel) /PSLAMS (٤-٦)

(وەرگێڕانە عەرەبیەکەی)"طوبى لأناس عزهم بك طرق بيتك (الأصل كلمة الحج) في قلوبهم، (٨٤: ٦) عابرين في وادي البكاء يصيرونه ينبوعاً أيضا ببركات يغطون مورة"

لەم دەقەدا دوو وشە دەستکاری کراوە، یەکەم وشەی (pilgrimage)کە مانای (حەج) دەگەیەنێ لە نوسخەی عەرەبییەکەدا هەر لایان بردووە، هەروەها وشەی (baca)کە ناوێکی مەککەیەو

لە قورئانیشدا هاتووە،

Holy Bible

The New King James Version

CONTAINING
THE OLD AND NEW TESTAMENTS

This Special Edition of the
New King James Bible
is presented as a gift from

HILLWOOD MINISTRIES
Mt. Juliet, Tennessee, U.S.A.

المزمور

387 PSALM 85:7

PSALM 84

The Blessedness of Dwelling in the House of God

To the Chief Musician. On an instrument of Gath. A Psalm of the sons of Korah.

HOW lovely is Your tabernacle,
O LORD of hosts!
2 My soul longs, yes, even faints
For the courts of the LORD;
My heart and my flesh cry out for the
living God.

3 Even the *sparrow has found a home,*
And the swallow a nest for herself,
Where she may lay her young—
Even Your altars, O LORD of hosts,
My King and my God.
4 Blessed *are* those who dwell in Your house;
They will still be praising You. Selah

5 Blessed is the man whose strength is in
You,
6 Whose heart is set on pilgrimage. بكه
As they pass through the Valley of Baca,
They make it a spring;

لە نوسخەی عەرەبییەکەدا کردویانە بە (وادي البكاء)..جا بۆ ئەوەش ئەمەیان کردووە تا مەسیحیە عەرەبەکان کە قورئان دەبیستن نەڵێن ئەو دەقەی ئینجیل باسی مەککەی تیایە و ببێتە مایەی موسوڵمان بوونیان..

کەدەفەرموێت: ﴿ كُلُّ ٱلطَّعَامِ كَانَ حِلًّا لِّبَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ إِلَّا مَا حَرَّمَ إِسۡرَٰٓءِيلُ عَلَىٰ نَفۡسِهِۦ مِن قَبۡلِ أَن تُنَزَّلَ ٱلتَّوۡرَىٰةُۚ قُلۡ فَأۡتُواْ بِٱلتَّوۡرَىٰةِ فَٱتۡلُوهَآ إِن كُنتُمۡ صَٰدِقِينَ ﴿٩٣﴾ فَمَنِ ٱفۡتَرَىٰ عَلَى ٱللَّهِ ٱلۡكَذِبَ مِنۢ بَعۡدِ ذَٰلِكَ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلظَّٰلِمُونَ ﴿٩٤﴾ قُلۡ صَدَقَ ٱللَّهُۗ فَٱتَّبِعُواْ مِلَّةَ إِبۡرَٰهِيمَ حَنِيفٗاۖ وَمَا كَانَ مِنَ ٱلۡمُشۡرِكِينَ ﴿٩٥﴾ إِنَّ أَوَّلَ بَيۡتٖ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبَارَكٗا وَهُدٗى لِّلۡعَٰلَمِينَ ﴿٩٦﴾ فِيهِ ءَايَٰتُۢ بَيِّنَٰتٞ مَّقَامُ إِبۡرَٰهِيمَۖ وَمَن دَخَلَهُۥ كَانَ ءَامِنٗاۗ وَلِلَّهِ عَلَى ٱلنَّاسِ حِجُّ ٱلۡبَيۡتِ مَنِ ٱسۡتَطَاعَ إِلَيۡهِ سَبِيلٗاۚ وَمَن كَفَرَ فَإِنَّ ٱللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ ٱلۡعَٰلَمِينَ ﴾آل عمران: ٩٣-٩٧، ئەوەی سەیرە ئەوەیە لەپێش باسی بەککەوە قورئان باسی

ئیفتیراو تەحریفاتی گاورو جوولەکەکان دەکات، ئەوەتا لای ئەوان ئەو بەڵگە گەورەیە هاتووەو ناوا تەحریفیان کردووە!!

ئەم بابەتە دکتۆر زەغلول النجار لە گۆشەیەکی خۆیدا لە ڕۆژنامەی (الأهرام)دا بڵاوی کردەوە، وتارەکانی ناوبراو لە ئەهرام دا بووەتە مایەی موسڵمانبونی ژمارەیەکی زۆر لەگاورەکانی میسر..

د.زەغلول دەڵێت: پاش بڵاوکردنەوەی ئەو وتارە، لەسەر سەفەربووم لە فڕۆکەخانە لاوێکی‌مەسیحی بەناوی (جۆن)هات بۆ لام و پرسیاری لەو بارەیەوە کرد، منیش وتم: ئینگلیزی دەزانی وتی: بەڵێ دەرچووی کۆلێژم و ئێستا ژمێریارم، وتم: زۆر چاکە ئەوە هەردوو دەقە ئینگلیزیەکە و عەرەبیەکەیە لەبەردەستایە خۆت بەراوردی بکە،بزانە تەحریف کراوە یان نا.

پاش ئەوەی گەڕامەوە میسر بینیمەوە مژدەی دامێ کە موسڵمان بووە و تەنانەت ڕەمەزان بەڕۆژوو بوەو تەراویحیشی کردووە، هەروەها وتی: دایك و باوکم مەسیحین و زۆر دەوڵەمەندن و تەنها منیان هەیە، دەترسم موسڵمان بوونم ئاشکرا بکەم جەڵتە لێیان بدات، منیش وتم: دەتوانی جارێ ئاشکرای نەکەی لەبەر ئەوان.

پاش دوو مانگی تر بینیمەوە لە دوبەی وتی: هاتووم لێرە فێری ئیسلام ببم، تا بتوانم بە چاکی بەرپەرچی ناحەزانی ئیسلام بدەمەوە!

بەڵێ ..دەستکاری کردنی تەورات و ئنجیل و پارێزراوی قورئان وادەکات کە خەڵکی دەستە دەستە لەهەر چوار قوڕنەی دنیاوە بێن بەرەو ئیسلام، دکتۆر زەغلول دەڵێت: بەراوردکردنی ئاینەکان وخستنەڕووی تەحریفاتی تەورات و ئنجیل مەسەلەیەکی زۆر گرنگە کە موسوڵمانان و بانگخوازان کاری لەسەر بکەن..

دیبلۆماتیکی بەریتانی موسڵمانبوو:

دیبلۆماتێکی بەریتانی بەناوی (هند جیم)کەلە سەفارەتی بەریتانی کاری دەکرد لە پاکستان، لە مزگەوتی ناو پەرلەمانی پاکستانیدا موسوڵمانبونی خۆی ڕاگەیاند و ناوی خۆی کرد بە (محمد ایوب)، ناوبراو دەڵێت: لە ئیسلامدا هەموو خێرو خۆشیو وەڵامی هەموو پرسیارەکانم دەستکەوتووە.[1].

١- (المجتمع)٢٠٠٧\٩\١١.

ڕۆژنامەنووسێکی سویدی موسڵمان بوو:

(مالین)ی مەسیحی ڕۆژنامە نوسی سویدی، موسڵمانبوونی خۆی ڕاگەیاندو ناوی خۆی کرد بە (عائیشە)و بۆ ڕۆژنامەی ئێکس برنس دەدوێ و دەڵێت: لە بەراوردکردنی ئاینەکاندا تەنها لە ئیسلامدا گشت ڕاستیەکانم بۆ دەرکەوت، بڕواداریم وام لێدەکات میهرەبان و لەسەرخۆبم، من ئاسودە وبەختیارم کە سەرپۆشم پۆشیوە،لە ئیسلامدا ڕێگای بنیاتنانی ژیانم دۆزیەوە، قورئان سۆما و گلێنەی چاوانمە، بەبێ قورئان لەدەرەوی ژیان دەژیم، لێرە بە دواوە هەوڵدەدەم بۆ زیاتر شارەزا بوون لە ئیسلام، بۆ ئەوەی بتوانم وەلامێکی ڕاست و دروستی ئەو کەسانە بدەمەوە کە پرسیار دەکەن و ڕەخنە لە ئیسلام دەگرن، چونکە ئیتر وەك موسڵمانێك ڕەفتار دەکەم و دەژیم و دەبێت بە موسوڵمانێتیش بمرم.[1]

موسڵمانبوونی لاوێکی فلیپینی:

لاوێکی فلیپینی بەناوی (نورمن)کە لەدایك بوی ساڵی ١٩٧٠ز یە، لەگەڵ کۆمپانیای (الجال) هاتە وڵاتی سعودیە بۆ ئیش کردن، ناوبراو مەسیحی بوو، دواتر حەوت ساڵێك لەمەویەرلە ڕۆژی هەینی ١١\١١\١٥ ١٤٢١کۆچی دا موسوڵمانبونی خۆی لە نوسینگەی جالیات لە شاری (ئەبها)ی سعودیە ڕاگەیاند..کاتێك موسڵمان بوو وتی: (لە مانگی ڕابردوودا کاتژمێر ١١ی شەو لە کارکردن بوومەوە، خەوێکی زۆر خۆشم لێکەوت، لە خەوما بینیم لە مزگەوتێکدام و خەڵکی لە دەورمن، (بەمەرجێ من تەنها مزگەوتم لە دەرەوە بینیبوو)، خەڵکیم بینی نوێژ دەکەن و هەیانبوو لە کرنووش دا بوو هەیانبوو لە سوژدەدا بوو، لە پڕ پیاوێکی جل و بەرگ سپیم بینی، کە ڕووی زۆر نورانی بوو، لە پشتیەوە فراوانیەکی زۆر گەورە هەبوو، کەوتە دڵمەوە کە ئەو حەزرەتی(ئیبراهیمە)..

پێی فەرمووم: (بگەڕێرەوە).

وتم: چۆن بگەڕێمەوە؟

فەرمووی: بگەڕێرەوە بۆ حەق و ڕاستی!!

خەبەرم بوەوە، چووم بۆ لای هەندێ موسوڵمان و پرسیاری خەوەکەم لێکردن، قەناعەتم کرد کە ئیسلام تەواوترین ئاینە لە دنیادا، بە تایبەت کەلەخەوەکەمدا لە مزگەوتدا بووم، لە

١- (ڕێگەی: ئیسلام پەیك)..

کەنیسە یان پەرستگایەکی تردا نەبووم، ئینجا ناوی خۆم بەبەرەکەتی خەوەکە کرد بە ئیبراهیم.[1]

کلود کوفاسی موسڵمانبوو:

لە سویسرا(دەزگای موخابەرات) سیخورێکیان نارد بۆ بنکەی ئیسلامی کەناوی (کلود کوفاسی) بوو، تا چاودێری بەڕێوەبەری بنکەکە دکتۆر (هانی ڕەمەزان) بکات کە کچەزای ئیمام بەننایە و کەسێکی گورج و گۆڵ و چالاکە لە بواری بانگەوازدا..

(کلود کوفاسی)بە ڕووکەش وای پیشان دا کە موسوڵمان بووە و زۆر هات و چۆی بنکەی ئیسلامی (جنیف)ی دەکرد، ڕۆژ بە ڕۆژ زیاتر ئیسلامی لا خۆشەویست دەبوو، ڕاستیەکانی بۆ دەرکەوت و سەرەنجام موسڵمان بوو، چەند جاری تریش ناردیان بۆ وڵاتی (نەیجەر)و (میسر)و (مۆریتانیا) و(تورکیا)تا مەعلوماتیان بۆ کۆبکاتەوە لەسەرئەو کەسانەی کە دەیانویست جیهاد بکەن.

ناوبراو داوای کرد وازی لێبێنن و داوای دەست لە کارکێشانەوەی کرد، ئەوانیش ڕازی نەبوون، زۆریان لێدەکرد کە بوختان بکات و تۆمەتی ناڕەوا بخاتە پاڵ بنکەی ئیسلامی جنێف و بەڕێوەبەرەکەی و شایەتی ناهەق بدات لە دژیان، ئەویش بە هیچ جۆرێك ڕازی نەبوو کاری وا بکات و لە دادگادا کە ئەوە دووجارە ئامادە دەبێت هیچی دژی ئەو بنکەی ئیسلامیە نەدا بەدەستەوە.[2]

تەوبەی گۆرانیبێژێك:

گۆرانیبێژی عەرەب (محمد المازم) پاش ئەوەی سروودێکی ئیسلامی لەسەر پێغەمبەر ﷺ وت (یاحبیبی یامحمد)، لە چاوپێکەوتنێکی کەناڵی شارقەدا وتی: کە بڕیاری داوە ژیانی بگۆڕێت بەرەو خێرو، ئیتر واز لەگۆرانی بێنێت و تەنها سروودی ئیسلامی بڵێت و هونەرێك پێشکەش بکات کە سوود بەکۆمەڵگا بگەیەنێت ..

١- www.themwl.org\aldaawa

٢- www.arab-eng.org

ئەبیدال موسوڵمان بوو:

بەرگری هەڵبژاردەی فەرەنسا، یاریزانی یانەی بەرشەلۆنەی ئیسپانی ئیریك ئەبیدال موسوڵمان بوو ناوی خۆی کرد بە (بیلال)و لە رۆژنامەی (ئیسنادی دەوحە)ژمارەی ٣٠ اغسطس ٢٠٠٧وتی: هەر لە منالیەوە قەناعەتم بە ئیسلام هەبووە، بۆیە موسوڵمان بووم و ئافرەتێکی موسڵمانم هێناوە.[١]

بانگخوازێك (٤٠٠٠) کەس موسڵمان دەکات:

ئەندازیار (محمد توفیق ئەحمەد سعد)لەساڵی ١٩٠٣ لەشاری (الفیوم) لە میسر لەدایك بووە، باوکی بەڕێوەبەری بانکی ئەهلی میسری بوو لەو شارەدا، لەسەرەتای ژیانیەوە کاریگەری دایك و باوکی لەسەر بوو، لەلایەنی نوێژکردن و دینداریدا، ماڵی باوکی جێژوانی کەسایەتیە ئاینی و وێژەییەکان بوو، لەوێدا کۆ ئەبوونەوە و دوای نوێژی خەوتنان کۆڕ و مەجلیسی قورئان خوێندنیان دەبەست..

لەم کەش و هەوایەدا فێری قورئان بوو نەك لە حوجرەکانەوە، کە تاقەتی مامۆستای حوجرەکانی نەبوو لەبەر زبری و توندی مامەڵەیان لەگەڵ قوتابیاندا..

هەروەها کاریگەری مامۆستای مزگەوتی (الحواتم)ی لەسەر بوو، بەتایبەت کە دوای نوێژی نیوەڕۆ وعەسر وتاری ئەدا..ئەمانە هەمووی وای کرد کە ڕۆشنبیرێکی ئیسلامی لێ دەرچێت..

ئەزموونێکی سەیر و سەمەرە:

لە منالیدا وریا بوو، پرسیاری زۆری دەکرد،تا ئاسۆی تێگەیشتنی فراوان بێت، لە ناوچەکەیاندا مزگەوت و کەنیسە هەبوو، ئەمەش پرسیارێکی لا دروستکردو ڕۆژێك لە دایکی پرسی: (دایە موسوڵمانان ئەچن بۆ مزگەوت بۆ نوێژ کردن و سوپاسکردنی خوا، ئەی ئەوانەی دەچن بۆ کەنیسە چی دەکەن؟ دایکی وتی: ئەوانیش سوپاس و ستایشی خوا دەکەن بەپێی ئاینەکەی خۆیان).

ئەمیش لە وەڵامەکەی دایکیەوە پرسیارێکی تری لا دروست بوو وتی: جاکە هەردوکیان سوپاس و ستایشی خوا دەکەن، بۆ لەیەك شوێندا کۆنابنەوە؟

١- (المجتمع).

دایکی وتی: کورم کە میوانێکی زۆرمان دێت و لە ژوری میوان جێ نابێتەوە، چی دەکەین؟؟

وتی: هەندێکیان دەچنە هۆڵەکە،ئەگەر زۆرتریش بن خێمەیان بۆهەڵئەدەین..(دایکی ویستی بەوەڵامێکی سادەو مەنتیقی وەڵامیبداتەوەکە لەگەڵ بیروپلەی تێگەیشتنیدا) بگونجێت ..

ڕۆژێك وتی: دایە ئەتوانم بچم بۆ کەنیسە ستایشی خوا بکەم؟؟

دایکیشی ڕێی لێ نەگرت و ئەو بیرکردنەوەیەیبە شتێکی سروشتی و فیتری دانا کە مەترسی لەسەر نیە..محمد کەوتە سەردانی کەنیسە و تێبینی ئەوەی کرد کە کەنیسە بە نەرم و نیانی مامەڵەی منداڵ دەکەن، بۆیەکەوتە وتنەوەی دوعاو نزاکانیان. کاتێك باوکی بەمەی زانی ویستی قەناعەتی پێبکات و تێی بگەیەنێت کە موسڵمان ئیشی بە کەنیسە نیە و تەنها ئەچێت بۆ مزگەوت، هەرچی کرد سوودی نەبوو، هەڕەشەی لێکرد کە ئەگەر بچێ بۆکەنیسە ڕۆژانەی ناداتێ، ئەمەش سوودی نەبوو،ئینجا باوکی چوو بۆ لای بەڕێوەبەری قوتابخانەکەیان سا بەڵکو کار بکاتە سەری ئەویش هیچی پێنەکرا ..پاشان کە فشاریان زۆر بۆ هێنا چوو بۆ لای مژدەدەری ئەمریکی کەنیسەی ئینجیلی میستەر گەلەوی .

لەدووری کیلۆمەترێکەوە لە شاری (الفیوم) قوتابخانەیەکی مژدەدانی مەسیحی هەبوو کە ئەم میستەر گەلەوی یە بەڕێوەی دەبرد، محمد حەزی کرد لەوێ بخوێنێ و نەچێتەوە قوتابخانەکەی خۆی.. گەلەوی پەیوەندی کرد بە باوکی منداڵەکەوە و حەزی کوڕەکەی بۆ باس کرد باوکیشی زۆر بە ڕەقی وەڵامی دایەوە، دواتر گەلەوی محمدی وەرگرت و جێی خوێندن و مانەوەی بۆ ئامادەکرد..

گەلەوی وریابوو بۆ ئەوەی زۆر دژایەتی نەکرێ و کارەکە ئاسان بکەوێتەوە،لەگەڵ ئەوەدا کە محمد وانەکانی قوتابخانەی مژدەدەرەکانی دەخوێند، مامۆستایەکیشی بۆئامادەکرد کە قورئانیشی پێ بڵێت، بەم جۆرە ئەم منداڵە قورئانیش و ئینجیلیشی لەیەك کاتدا دەخوێند، بەڵام لەبەر ئەوەی کەزۆر وریاو بیر تیژ بوو وردە وردە تێبینی لەلا دروست بوو لەسەر ئینجیل، بۆ نموونە کە عیسا سەلامی خوای لێ بێ بە زبری بەدایکی دەڵێ (مالك ومالى يا امــراة) کە ئەمەش پێچەوانەی ئەوەیە کە لە قورئاندا هاتووە کە زۆر چاك بووە لەگەڵ دایکیاو

دەفەرمویت﴿ وَبَرًّا بِوَٰلِدَتِي وَلَمْ يَجْعَلْنِي جَبَّارًا شَقِيًّا ﴿٣٢﴾ ﴾مريم: ٣٢ ، ئینجا کەوتە تۆمارکردنی تێبینیەکانی لەسەر ئەو کوڕاسانەی کە میستەر گەلەوی پێی دا بوو.

ڕۆژێك تێبینیەکانی پیشانی مستەر گەلەوی دا کە سێ کوڕاسە بوو تا وەڵام وەربگرێت، ئەویش کە خوێندیەوە وتی: ئەوەی ئەمەی نوسیوە شەیتانە تۆ نیت..محمدیش وتی: من نوسیومە،گەلەوی وتی: وەڵامم لا نیە، ئەمەش محمدی بێ هیوا کرد لە مەسیحیەت، ئینجا داوای لە ناوبراو کرد کە بیگەیەنێ و نزیکی بکاتەوە لەو مزگەوتەی کە مامی نوێژی تیا دەکرد، پاش ئەوەی گەیاندی و مامی بینی، مامی تکای بۆ کرد کە بگەڕێتەوە ماڵی خۆیان، باوکیشی پاش ئەوەی زانی کە منداڵەکەی بە قەناعەتی تەواوەوە هاتۆتەوە قایل بوو..

محمدی بەتەمەن منداڵ و بە عەقڵ گەورە لە ئەزموونەکەیدا سەرکەوتوو بوو، حەزی بە بڵاوکردنەوەی خێر بوو، بانگخوازێکی بچکۆلانەی هیممەت بەرز بوو، لە قۆناغی سەرەتاییدا لەوانەی ئاین هەندێ شتی دەردەهێنا و لەپەڕەی گەورەدا دەینوسین و لە چەند شوێنێکدا هەڵی دەواسین بۆ ئەوەی خەڵکی سوودی لێ وەربگرن..

لە قۆناغێکی تریشدا لەگەڵ هەشت هاوەڵی قوتابخانەیدا بڕیاریاندا ئەوەی کە لەوانەی ئاینەوە فێر بوون بچن بیگەیەنن بەو مزگەوتە بچوکانەی کە جوتیاران لە نزیك کێڵگەکانیان دروستیان کردبوو، لەبەر ئەوەی شوێنی نوێژەکانیش هەشت بوون و خۆشیان نۆ قوتابی بوون یەکێکیان هەڵبژارد کە بگەڕێ بەسەر هەمواندا و کارەکانیان هەڵسەنگێنێ کەئەمەش بۆ تەمەنی ئەوان کارێکی زۆر مەزن بوو.

لە ساڵی ١٩١٨ چوو بۆ قاهیرە بۆ خوێندن،ئینجا بیری کردەوە کە ڕۆژنامەیەکی یەك لاپەڕەیی دەربکات، ڕۆژنامەکەی دەرکرد بەناوی (التقوى) کە ژمارەی یەکەمی هەزار دانە بوو، ئەم ڕۆژنامەیە تا ساڵی ١٩٢٩ بەردەوام بوو، ئینجا بۆ خوێندن ناردیان بۆ سویسرا لەوێش بۆ ئەوەی ئەوروپیەکان شارەزا بکات لە ئیسلام خانەی گەیاندنی ئیسلامی دامەزراند، کە دەزگایەکی مەعنەوی بوو بەتەنها خۆی کاری تیا دەکرد، هەروەها وتاری دەنارد بۆ ڕۆژنامە ئەوروپیەکان و بەرپەرچی ئەو گومانانەی دەدایەوە کە دەخرانە پاڵ ئیسلام ..

ڕۆژانەش نامەی خوێنەرانی ئەو ڕۆژنامانەی بۆ دەهات و وەڵامی پرسیارەکانی ئەدانەوە ..

بۆ ماوەی پەنجا ساڵ، لە ساڵی ١٩٤٣تا کۆتایی ژیانی لە ساڵی ١٩٩١ دا گۆڤاری (البريد الاسلامي)دەرکرد.

بەم جۆرە لە ڕێگەی نامە ناردنەوە بەزۆربەی زمانەکانی دنیا توانی بانگەوازی خوا بدات بە گوێی زیاتر لە سەد هەزار بیانی دا کە بەلای کەمەوە چوار هەزار کەسیان بە فەزڵی خوا موسوڵمان بوون..کە ئەمەش بە ڕاستی زەخیرەیەکی گەورەیە بۆ قیامەت، خۆزگەمان بەخۆی !!

یەکەم زنجیرەی تەلەفزیۆنی ئیسلامی کەنەدی:

زنجیرەی تەلەفزیۆنی (little Mosque on the Prairie) واتا مزگەوتێکی بچوك لە نووسینی (زەرقا نەواز)ە کە ئافرەتێکی موسڵمانی کەنەدی بە ڕەگەز پاکستانیە، لە شاری لیڤەرپوولی بەریتانیا لە دایك بووە و لەگەڵ تەلەفزیۆنی (CBC)ی کەنەدی کاردەکات، نوسەرو ڕۆژنامەنوس و سیناریۆنووسی فیلمە، نابراو لە چاوپێکەوتنێکدا سەبارەت بە فیلمە نوێیەکەی وتی: فیلمی مزگەوتێکی بچوك شێوازێکی نوێی کارکردنە لە نێوان هەڕەشەکانی تیرۆرستان و فیلمی کۆمیدی.

ناوبراو وتی کەلە هەفتەی یەکەمی نمایشکردنی فیلمەکە لەسەر شاشەی تەلەفزیۆنی (CBC) ٢،١ ملیۆن بینەری هەبووە، وتیشی کە هیوادارم ئەم فیلمە دەرگایەکی نوێ بەسەر ڕەوەندی ئیسلامی بکاتەوە لە کەنەداو خەڵك بزانن کە ئەم ڕەوەندەش هەروەکو ڕەوەندەکانی تر خاوەنی خاڵی لاوازو تایبەتمەندی خۆیانن، وتیشی کە ڕەنگە ئەو فیلمە لە فیلمە کۆمیدییەکانی تر جیاواز بێت چونکە کۆمیدیا جیهانێکی فراوانە.

ماری دارلینك بەرهەمهێنەری فیلمەکە وتی کە بێگومان ئێمە بەو فیلمە ئەتوانین شتێك بکەین، بەوەی چۆن (٦٠٠٠٠٠) موسڵمانی کەنەدی خۆیان لە میدیاکانی کەنەدی دەبینن بە تایبەتی دوای ڕوداوی ١١ی سێپتێمبەر، شایانی باسە زنجیرە تەلەفزیۆنی کەنەدی (مزگەوتێکی بچوك) باس لە ژیانی موسڵمانانی گوندێك دەکات لەشاری خەیاڵی (Mercy) لە هەرێمی (Saskatchewan) بەشێوەیەکی کۆمیدی کە ناتوانن لەگەڵ داب و نەریتی کۆمەڵگەی کەنەدی تێکەڵ بن و تووشی کێشەو ڕووبەڕووبونەوە دەبن بە تایبەت دوای ڕوداوی ١١ی سێپتێمبەر.

هەروەها فیلمەکە باسی کێشەو ناکۆکیەکانی نێوان موسڵمانانی ئەو شارەش دەکا بەهەبوونی دوو ڕەوتی جیاواز، ڕەوتێك کە بە شێوازێکی مۆدێرن و هاوچەرخانە تەمسیلی ئیسلام دەکەن و ڕووی راستەقینەی ئیسلامی پیشانی کەنەدییەکان دەدەن، ڕەوتەکەی تریش بە پێچەوانەوە توندڕەون. فیلمەکە کەلە ٢٠تەلقە پێکهاتووە لە ٩ی کانونی دووەمی ٢٠٠٧ لەسەر شاشەی تەلەفزیۆنی (CBC) دەست بە بڵاوکردنەوەی کراو لە ٧ی ئازاری ٢٠٠٧ کۆتایی پێهات و بڕیارە لەسەر شاشەی هەمان تەلەفزیۆن لە ٣یمانگی ئۆکتۆبەری داهاتوو دووبارە پەخش بکرێتەوە. جێی ئاماژەیە کە فیلمەکە سەرنجی زۆربەی میدیا جیهانیەکانی بۆ خۆی ڕاکێشاوەو بڕیارە لەسەر شاشەی تەلەفزیۆنەکانی وڵاتانی ئەوروپاش نمایش بکرێت و لەسەر شاشەی (کەناڵ ٧)ی تورکیاش پەخش بکرێت.[1]

ئامینە بانگخوازی ناوداری تورکیا:

ئامینە چەنك لیك ئۆغلو لە دایك بووی ١٩٥٣/٥/٢٧ و دانیشتووی شاری (ئەستەنبوڵ)ە و نووسەرو لێکۆڵەر و ڕۆژنامەنووسێکی موسڵمانەو لە جیهاندا ناسراوە...

دواین کتێبی کە ڕۆمانێکی سەرنجڕاکێش و فکرییە بەناوی (الوردة المسیحیة) وەگێڕدراوەتە سەر زۆربەی زمانەکانی جیهان، ناوبراو داکۆکیکارێکی زۆر باشە لە ئیسلام و گرنگی پێدەدات چونکە﴿ إِنَّ ٱلدِّينَ عِندَ ٱللَّهِ ٱلۡإِسۡلَٰمُۗ ﴾آل عمران: ١٩ لەم پێناوەشدا چەندین جار زیندانی کراوە .

هەر لە منداڵییەوە بەرەنگاری ژیان بووەتەوەو هەستی بە ستەم و نادادپەروەری کردووە، ئینجیلی خوێندۆتەوەو ئینجا ڕووی کردۆتە ئاینی ئیسلام، چەندین موحازەرەی لە تورکیاو دەرەوەی تورکیا وتۆتەوە. دووساڵ و نیو بەندکرا دوای دەرچوونی کتێبێکی بەناوی (سرقوا عقیدة الشباب بالأسئلة) لە ساڵی ١٩٨٥ گۆڤاری (المكتوب)ی دەرکردووە و ئێستاش (بەڕێوەبەری نووسینی) گۆڤاری ناوبراوە و لە ساڵی (١٩٨٤) وە دەنووسێت و خاوەنی ٧٠ کتێبە. لە دیدارێکی سایتی یەکگرتوودا ئەم پرسیارانەیان لێکرد:

ژیانی خێزانیت؟ سەرەتای هیدایەت و موسڵمان بوونت؟

١- بۆ ئاشنابوونی زیاتر دەتوانن سەردانی وێب سایتی ئەو فیلمە بکەن بەم ئەدرەسەی خوارەوە www.cbc.ca/littlemosque

تێڕوانینی دەوروبەرو خێزانت؟ هاوڕێکانت و دراوسێ؟

ژیانی بەندیخانە؟ ژیانی ئێستاو کارەکانت؟

ئامینە چەنك لیك ئوغلو: سەرەتا زۆر بەخێربێن و بەختەوەرم کە خوشکانی وەك ئێوە دەبینم، من کچێکم هەیەو شەش نەوەم لە ژیاندایە. لەساڵی ١٩٩٣ سەردانی کوردستانم کردووە.

سەرەتای هیدایەتم چیرۆکێکی دوورودرێژە، من نەخشەکێش و نمایشکەری پۆشاك بووم و لەگەڵ ئەوەدا زۆر سەرکەوتوو بووم ئاسودە نەبووم، یەکەم جار ئینجیلەکانم خوێندەوەو قەناعەتم نەهات، دوایی دیراسەی قورئانم کرد هەستم بە ئارامی کردو دەروونم ئاسوودە بوو هەربۆیە بڕیاری باڵاپۆشیم دا، ماڵەوەم ڕێگر بوون، هەوڵیاندا پەشیمان ببمەوە.

لە شوێنی کارکردنیشم بەجۆرەها شێوازی ناخۆش هەوڵیان دا پەشیمانم بکەنەوە، بەڵام من بڕیاری خۆمم دابوو، من ئەوانیشم فێری قورئان کرد چونکە سوور بووم لەسەر موسڵمان بوونم .

سەبارەت بە هاوڕێکانم زۆر لایان قورس و ناخۆش بوو، دژایەتیان کردم تەنانەت یەکێ لە هاوڕێکانم سەگێکی هەبوو ناوی نا ئامینە، منیش دەستم بە سەگەکەدا هێناو وتم: ئەوە ئاژەڵێکی بێ تاوانەو بەزەیم پێیدا دێتەوە، باش بوو خۆت ناونەنا ئامینە چونکە لام ناخۆش دەبوو.

لەساڵی ١٩٨٤ هەشت ساڵ حوکم درام لەسەر ئەم کتێبە (سرقوا عقيدة الشباب بالأسئلة) بەڵام تەنها دووساڵ و نیو لە زینداندا مامەوەو بەفەرمانی (تورکت ئۆزال) سەرۆکی ئەوکاتەی تورکیا ئازاد کرام . لە بەندیخانەدا شتی زۆر سەیرم بینی، ڕۆژێك چاوم لێبوو ئەفسەرێکی دکتۆر شتێکی بە سستەرەکەی وت ئەویش هاتە لام و سرنجێکی بە دەستەوە بوو منیش وتم ئەخۆش نیم وتی دەبێ دەرزییەکت بۆ بکەم من هەر وتم نامەوێ، لە دوایدا دڵی نەرم بوو سرنجەکەی بە دیوارەکەدا کرد.

بەیانیەك سەیرم کرد کچێکی یەهودی لە رکوعدایە منیش پێم وت: موسڵمان بووی؟ ئەویش وتی نا خوا بەدوورم کا بەڵام ئێمەی یەهودی بڕیارمان داوە تا دەگەینە دەسەڵات نابێ خۆر دەرکەوێ و ئێمە نووستووبین، زۆر لام سەیر بوو ئێمەی موسڵمانیش بیر لەچی دەکەینەوە .

جارێکی تر لە دەرەوە بووم ئافرەتێك هاتە لام کە دەرهێنەری فیلم بوو وتی: گەنجەکان دێن بۆ مزگەوت؟ منیش وتم بەڵێ (الحمدالله) زۆرن، ئەویش کێشای بەسەریاو وتی: کەواتە هیچمان نەکردووە، چەند ساڵە (فیلمی جنسی) دەردەکەین پێ دەچێ بێ سوودبێ.

سەبارەت بە ژیانی ئێستاشم وانەی خوشکانم هەیە و قوتابییەکان بە پەرۆشەوە دێن و موحازەرە دەڵێمەوە، دەمەوێ فێری زمانی ئینگلیزی ببم، تەندروستیم تەواو نیە نازانم لەم تەمەنە فێر دەبم یان نا، کەمێ زمانی عەرەبی دەزانم و هەوڵ دەدەم زیاتر فێربم، دڵم لای موسڵمانانە لە هەر شوێنێك بن و حەز دەکەم ئازادبن لە ژیاندا و سەربەست بن .

موسڵمانبوونی یاریزانێکی سویدی:

هەفتەی ڕابردوو لە ناو ژمارەیەکی زۆری ئامادەبوانی وانەی گشتی هەفتانە کە لەلایەن بانگخوازی کورد ئەندازیار (ئەحمەد موفتی) کە ماوەی چەندین ساڵە ئەم وانەیە بەڕێوەدەچێت، یاریزانێکی بۆکسێنی سویدی (پێتەر هیتارا) موسڵمانبوونی خۆی ڕاگەیاند. ناوبراو تەمەنی بیست و حەوت ساڵە و لە وڵاتی سوید لە دایك بووە و بەڕەگەز فیلەندییە، شایەنی باسە تاوەکو ئێستا لەسەر دەستی ئەم بانگخوازە کوردەدا (١١٤) کەسی سویدی موسڵمان بوون.

موسوڵمانبوونی گەنجێکی سویدی:

لە ئەنجامی سەردانەکانی بانگخوازی کورد ئەندازیارئەحمەد موفتی بۆ گرتوخانەکانی شاری یۆتۆبۆری، گەنجێکی تەمەن ٢٥ساڵی سویدی موسڵمان بوو. کە ناوی ئەندریاس ئێریکسۆنە ئەمەش بەهۆی کاریگەری ئەو وتارەوە بوو کە مامۆستای بانگخواز لە ٢٠٠٧/٩/٢٥ پێشکەشی زیندانیەکانیکرد. پاش ئەوەی کە شایەتمانیهێنا بەڵێنی دا لە ڕۆژی داهاتوودا بەرۆژوو بێت.

یاریزانی بەناوبانگی ئەڵمانی کانۆدی:

یاریزانی بەناوبانگ (کانۆدی) کەلە یانەی ئەندەلوس یاری دەکات، لەو کاتەوەی کە بووە بە موسڵمان پێش هەموو یارییەك نوێژ دەکات. کانۆدی لە دایکبووی: ١٩٧٧/٩/٢ و دانیشتووی: لیۆن ی فەرەنسایە.[١]

١- (پێگەی ئیسلام پەیك).

موسڵمانبوونی ئافرەتێکی هۆڵەندی:

سەرەتای ڕەمەزانی ئەمساڵ ئافرەتێکی هۆڵەندی لەکاتی قسەکردندا لە بەرنامەی یەکێ لەو ڕادیۆیانەی بۆ موسڵمانانی هۆڵەندایە موسڵمانبوونی خۆی ڕاگەیاند .

لەبەرنامەی ڕاستەوخۆی رادیۆ (نیبۆ)داو لەیەکەم ڕۆژی مانگی ڕەمەزاندا کە تەجرەبەی موسڵمانانی بەڕەچەڵەك هۆڵەندی باس دەکرد، لە ناکاو ئافرەتێك بەناوی(میرەندا هۆتن بۆس) خۆی بە پێشکەشکاری بەرنامەکە ناساندو وتی: مـن لێرەوە موسـڵمانبوونی خـۆم ڕادەگەیـەنم. بەرنامەکەش میرەندای تەمەن ٢٦ ساڵی داوەت کرد تا هاوبەشی بەرنامەکە بکات و بیروڕای خۆی لە بارەی ئیسلامەوە دەرببڕێت، چی بیستووە و چی بینیوە .

هەواڵنێری ئیسلام ئۆن لاین نێت دەڵێ: لەگەڵ ئەوەدا کە میدیاکانی ڕۆژئاوا وێنەی نەگەتیڤی ئیسلام بۆ خەڵکی دەگوێزنەوە، ئەوانەی کە لەبارەی ئیسلامەوە توێژینەوە دەکەن و لە ئیسلام دەگەن لەماوەی ئەم چەند ساڵەی ڕابردوودا ڕێژەیان بەرەو زۆر بوونە ...

چۆن ئیسلامم ناسی؟

میرەندا لەناو بنەماڵەیەکی مەسیحی کاسۆلیکدا گەورە بووە و دەڵێ: من هەموو کات گوێم لەو بەرنامانە دەگرت کە میدیاکان لە دژی ئیسلام بڵاویان دەکردەوە، هەر کە چەند پرسیارێك لە لام گەڵاڵە دەبوو یەکسەر ڕووم دەکردە توێژینەوەو دەستم بەخوێندنەوە دەکرد لە کتێبە ئیسلامی و نا ئیسلامیەکاندا .

میرەندا وتی: هاوەڵیەتی و پەیوەندی باشم لەگەڵ چەند موسڵمانێکدا ڕێی توێژینەوەی بۆ ئاسان کردم و یارمەتیان دام بۆ گەیشتن بە ڕاستەقینە. ماوەیەکە بۆ توێژینەوەو بەدەست هێنانی وەڵامی کۆمەڵێك پرسیار لە مزگەوتەکەی دراوسێی ماڵمان نزیك بوومەتەوە .

هەڵبژاردن مافی خۆمە:

میرەندا وتی: ئەوەی زیاتر بەرەو ئیسلام ڕایکێشاوە ئەوە بووە کە زانیویەتی ئیسلام دواین ئایینە و هەڵبژاردنی ئاین مافی هەموو کەسێکە و ئێستاش کە من ئایینی ئیسلامم هەڵبژاردووە مومکین نیە کەسێك لە مافی هەڵبژاردن مەحرومم بکات.

لەبارەی هەڵس و کەوتی دایك و باوکیەوە لە گەڵیا وتی: دەرگایان لەبەردەما داخست و ڕەفزیان کرد کە من قبوڵ بکەن یا رەفیقێکی موسڵمانم قبوڵ بکەن، هۆیەکەشی دەگەڕێتەوە بۆ ترسیان لە شتێکی نادیارو نایانەوێ بیناسن.

ئەمە یەکەم حاڵەت نەبوو: لەلایەن خۆیەوە ئەو ئیمام (رامی شوکورمان)ەی میرەندا موسڵمانبوونی خۆی لا ڕاگەیاندبوو لە ڕۆژی یەکشەممە ٢٠٠٥/١٠/٩ بە ئیسلام ئۆن لاین ئیتی وت: ئەمە یەکەم حاڵەت نەبووە و دوایین حاڵەتیش نابێ.

هەروەها وتی: زۆر حاڵەتی لەم جۆرە ڕووی داوە، کە خەڵکانێك دێن و دڵنیایی خۆیان لە ئیسلاما دەبیننەوەو ئێمەش ئەوەمان لەسەرە دەست بدەینە دەستیان و بەپێی توانا یارمەتیان بدەین بۆ شارەزابوونی زیاتر، هەروەها وتی: مانگانە بەلای کەمەوە یەك هۆڵەندی لەم مزگەوتەدا لەسەر دەستی مندا موسڵمانبوونی خۆی ئاشکرا دەکات، ئەوانەی کە موسڵمان دەبن، لەچین و توێژێکی دیاری کراونین، بەڵکو لە هەموو چین و توێژێکیان تێدایە، قوتابی، مامۆستا، پزیشك، پیاو ئافرەت ..هتد.

شوکورمان داوای لە موسڵمانە نوێیەکان ئەوە بوو: لە خێزان و بنەماڵەکانیان دانەبڕێن هەرچەند لەو ڕێیەشدا ئاستەنگی زۆریان بێتەڕێ و وتی: من دەزانم ئەوانەی موسڵمان دەبن فشارێکی زۆریان دەکەوێتە سەر، ناخۆشترینیان فشاری مەعنەوییە، بەڵام پێویستە دان بەخۆیاندا بگرن.

ناڕەحەتیەکان: لەبارەی ئەو ناڕەحەتیانەوە ڕەفیق ئەحمەد فەریس بە ئیسلام ئۆن لاین ی وت: ئێمە لە شەستەکانا شەرەفی موسڵمان بونمان بەدەست هێنا، ئەو کاتە وەك ئێستا ناڕەحەتی نەبوو، باش لە یادمە کاتێ کە من موسڵمان بووم لە بنەماڵەکەمەوە هیچ ناڕەحەتیەکم تووش نەبوو، بگرە دایك و باوکیشم کاتێ دییان لەو کاتەوە من موسڵمان بووم ئیسلام چ کاریگەرییەکی گەورەی لەسەر چاکبوونی ڕەوشت و موعامەلەی مندا هەبووە ئامادەگی موسڵمانبوونیان هەبوو، ڕەفیق پاش موسڵمان بوونەکەی کە وەك مامۆستایەك و واعیزێکی ئاینی کار دەکات وتی: کات گۆڕاوە، وێنەی ئێستای ئیسلام بەهۆی میدیاکانەوە گۆڕاوە.

هەروەها وتی: هەڵسوکەوتی هۆڵەندییەکان بەرامبەر ئەوەی موسڵمان دەبێ لە یەکێکەوە بۆ یەکێکی تر جیاوازە، ئەوانەی موسڵمان دەبن هەندێکیان گۆڕانکارییەکی گەورەیان تیا دروست دەبێ و سەرنجی خەڵکی ڕادەکێشن، هەندێکی تر بەشێوەیەکی ئاسایی دەگۆڕێن، لەبەر ئەوە هیچ ورۆژان و کاردانەوەیەکیان لێ ناکەوێتەوە.

پەیامنێری ئیسلام ئۆن لاین ئێت ئاماژە بۆ ئەوە دەکات دیاریکردنی ژمارەی ئەو موسڵمانانەی بە ڕەچەڵەك هۆڵەندین کارێکی ئاسان نیە، چونکە یاسای هۆڵەندی ڕێ بەوە نادات سەرژمێری لەسەر بنەمای ئایینیەوە بکرێت، ئەوەندە هەیە موسوڵمانە چالاکەکان ژمارەی هۆڵەندییەکان بە دوانزە هەزار دەخەملێنن و بەشی زۆریان ئافرەتن. ژمارەی خەڵکی هۆڵەندا بە ١٦ ملیۆن دەخەملێنرێ، ملیۆن و نیوێك موسڵمانیان تێدایە، کە لەسەدا هەشتای ئەو موسڵمانانە بە ڕەچەڵەك تورك و مەغریبین، لەسەدا بیستەکەی تریش لە نەتەوەو تایەفەکانی ترن .

موسڵمانانی بەریتانیاو حەملەی ئیسلام ئاینی ئاشتییە:

موسڵمانەکانی بەریتانیا ڕاگەیاندنێکی فراوان بە ناونیشانی (ئیسلام ئاینی ئاشتی یە) لەسەر هۆکارەکانی گواستنەوە لە لەندەنی پایتەخت ڕێك دەخەن بە ئامانجی ڕاست کردنەوەی ئەو بیرو بۆچوون و تێگەیشتنە هەڵانەی بەرامبەر موسڵمانان و ئیسلام هەیە .

ڕۆژنامەی (مسلم ویکلی) ڕایگەیاند ئامانج لەم کارە دەرخستنی وێنەی ڕاستەقینەی موسڵمانانی بەریتانیە بۆ ڕای گشتی بەریتانی، دکتۆر (محمد عبدالباری) سەرۆکی ئەنجومەنی موسڵمانەکانی بەریتانیا سەبارەت بەو کارە وتی: زۆرینەی موسڵمانانی بێدەنگی بەریتانیکەوتوونەتە جموجوڵ و ئەوانە ئێستە یەکدەگرن و ئەمەش پرۆژەیەکی هاندەرە .

دکتۆر (هانی البنا) کە بەڕێوەبەری گشتی ئیغاسەی ئیسلامی بەریتانیە لە بڵاوکراوەیەکی هەفتانەدا ڕایگەیاند: ئەم کارەی لاوانی موسڵمانانی بەریتانی پێی هەستاون دڵخۆشمان دەکات، کە ڕاپەڕیون لە پێناوی ئاین و نیشتمانەکەیاندا، ئەمەش کارێکی نیشتمانیە و شایانی سوپاس و پێزانینە، هەروەها ڕۆژنامەکە باس لەوە دەکات کە قۆناغی یەکەم لەم حەملەیە بڵاوکردنەوەی دروشمی ئاگادارکردنەوە لە ڕۆژنامەو بڵاوکراوەکاندا دەگرێتە خۆی. دروشمی (موسڵمانان یەکگرتوون) لە بەناوبانگترین بڵاوکراوەی بەریتانیدا ڕادەگەیەنن.

قۆناغی دووەم ئامانج تیایدا گەیاندنی ئەو نامەیەیە بۆ هەموو کۆمەڵگەی بەریتانی، لە ڕێگەی حەملەی ڕاگەیاندن لەسەر هۆکارەکانی گواستنەوە لە لەندەندا بە دروشمی (شانازی دەکەم بەوەی موسڵمانێکی بەریتانیم) کە لەسەر لاکانی پاسەکان ئەم دروشمە ڕادەگەیەنن .

لەبەر ئەوەی مانگی ڕەمەزانی٢٠٠٧ ئەم حەملەیە بەخۆیەوە دەبینێ بۆیە بڕیارە پاسێکی گەورە کە دروشمی (ئیسلام ئایینی ئاشتییە)ی هەڵگرتووە بە شەقامەکانی لەندەندا هەموو ڕۆژێك لەکاتی بەربانگدا بگەڕێت[1].

موسڵمانبوونی قەشەیەك:

هەروەك خۆی باسی دەکات: نیعمەتی ئیسلام یەکێکە لە گەورەترین نیعمەتەکانی خواو ئەگەر تا مردن لە پاداشتی ئەو نیعمەتەدا سوجدە بۆ خوا بەرین هێشتا هەر کەمە ..

ئەو موسڵمانەی لە سایەی ئیسلامدا دەژی و بەو نیعمەتە گەورەیەوە ڕادەبوێرێ، هەست بە چێژی ئەو نیعمەتە ناکات وەك ئەوەی لێی مەحروم بووە و پێی دەگات .

خوێنەری بەڕێز !! پێویستە کەمێك باسی خۆمت بۆ بکەم پێش ئەوەی باسی نیعمەتی ئیسلام و هیدایەتی خواییت بۆ بکەم، لەوانەیە لێم بپرسی: پێش موسڵمان بوون و پاشتریش خێزانەکەتان چۆن بوو ؟

خێزانەکەمان لە چوار کەس پێکهاتبوو: من و خوشکم و دایکم و باوکم . وەك هەر خێزانێکی تری فەڵەی پابەند بە ئاین، ڕۆژانی یەکشەممە ڕوومان دەکردە کەنیسە و لە ڕۆژانی هەینی و یەکشەممەدا ئامادەی قودداس و مەراسیمەکانی دەبووین، وەك دانپیانان (الاعتراف) و خواردن و پاڕانەوە ...هتد .. دانپیانان ئەوەیە لەبەردەم قەشەدا باسی ئەو گوناهانە بکەیت کە لەماوەی هەفتەی ڕابردوودا کردووتە .. هەر یەکێك پێویستە لەسەری لەبەردەم قەشەدا ئەو دانپیانانەی هەبێت، جا هەر قەشەیەك بۆ خۆی هەڵدەبژێرێت با هەڵی بژێرێت و، ئەو قەشەیەش لە دوایدا پێی دەوترێت باوکی ڕۆحی .. دانپیانان بە یەکێك لە حەوت ڕازو نهێنییەکانی کەنیسە دادەنرێت .

خواردن و خواردنەوەش بریتییە لە خواردنەوەی ئەو شەرابە ترێیەی قەشە دوعای بەسەرا دەخوێنێ، ماوەی سەعات و نیوێك دەخایەنێ و بەپێی بیروباوەڕی خۆیان ئەو شەرابە دەبێتە خوێنی مەسیح و ئەوەی لەبەردەم قەشەدا دان بە تاوانەکانیا بنێ کەوچکێ لەو شەرابەی دەدرێتێ بیخواتەوە .

١- (ئیسلام پەیك)

باوکم بازرگانی دانەوێلە بوو، دایکیشم لەبەشی برین پێچیدا کاری دەکرد، من هەمیشە پێم خۆش بوو لەتەك باوکما لە دووکان بم، بازاڕێکی تری گەورەی دانەوێڵەمان هەبوو کە پەیوەندی بە هەموو بنەماڵەکەمانەوە هەبوو، وەك باپیرەو داپیرەو پوورەکانم .. من لای باپیرەم جێیەکی تایبەتم هەبوو، زۆر خۆشی دەویستم، لەگەڵ ئەوەدا کە ئامۆزاکانم هەموو لە دەورما بوون، مامێکی تریشم هەبوو ئەویش زۆر خۆشی دەویستم و دەیوت: من بە کوڕی خۆمت دادەنێم و من تەواو دڵنیام کە باوکت وەك من نرخت نازانێت، ـ سوپاس بۆ خوا ـ من لە بازرگانیدا زۆر وریاو لێهاتوو بووم، دەمزانی لەتەك خەڵکیدا چۆن مامەڵە بکەم، سوپاس بۆ خوا بەڕەوشت بەرزو خۆش ڕەفتار و ڕاستگۆ لەناو خەڵکی و خێزانەکەماندا ناسرابووم، ئەمە سرووشتی من بوو لە پێش ئیسلامەتیدا ..

سەرەتای ڕووناکی:

لەسەرەتای هاتنی ئەو ڕووناکیەوە کە نووری ئیسلام ماڵمانی ڕووناك کردەوە هەستم بەوە دەکرد دایکی میهرەبانم ڕووی بەرەو ئیسلامە، هیچ پێت سەیر نەبێت دڵەکان لە نێوان دوو پەنجەی خوادان، چۆنی بوێت وای دەگێڕێت .. دەمبینی دایکم لە ئاینی فەڵە دوورە پەرێز دەبێت، تا وای لێهات نەدەڕۆیشت بۆ کەنیسە و ئارەزووی ئیسلامی دەکرد، ئەوکاتەش لەگەڵ ڕەمەزاندا هاوکات بوو، لای فەڵەکان ڕۆژو لە کاتێکدا دەشکێنن کە ئەستێرەی ئاسمان ببینرێت، عادەتەن لەپێش ڕۆژئاوا بووندا ئەستێرەکان لێیان دەبینرێت، لەبەر ئەوە لەپێش موسڵماناندا ڕۆژوو دەشکێنن، بەلام دایکم ڕۆژووەکەی نەدەشکاند تا بانگی مەغریب نەبوایە .. زۆرم پێ سەیر بوو، جارێکیان پێم وت: دایە! ئەوە تۆ چی دەکەیت ؟ تۆ ڕۆژووەکەت وەك ئێمە ناشکێنی و لەگەڵ بانگی موسڵماناندا دەیشکێنی ؟! بەڕاشکاوی پێم بڵێ .. ئەویش پێی دەوتم: عیمادگیان! خۆت بەوەوە مەشغوڵ مەکە .. بەو ڕەوشتانەیدا بۆم دەرکەوت کە حەزی لە ئیسلامە و ڕۆژووی ڕەمەزانی دەگرت نەك ڕۆژووی عەزرا، ڕۆژووی عەرزا پانزە ڕۆژ بوو، بەلام ئەو تا ڕەمەزان کۆتایی دەهات بەڕۆژوو دەبوو، مانگەکەی دەگرت .. هەندێ هەڵوێستی جوانی تریلێ دەبینرا بۆ نموونە: کاتێ دەرسی شێخی شەعراوی لە دوانیوەڕوانی جومعەدا لەسەر تەلەفزیۆن دەستی پێدەکرد، زۆر بە بێدەنگی لەبەردەم تەلەفزیۆنەکە دادەنیشت و گوێی لێ دەگرت، وەك چۆن منداڵێك لەبەردەم باوکیدا یا قوتابیەك لەبەردەم مامۆستاکەیدا دادەنیشێت، ئاوەها و باشتر دادەنیشت و تەنانەت ئەگەر قسەشمان لە گەڵدا بکردایە وەلامی

نەدەدایەوە، لەبیرمان نەچێ لای فەلەکان هەرکات دەرسی شەعراوی دەستی پێبکردایە بە کاتێکی نەحس و شووم دادەنرا، بەلام ئەمە لای دایکم زۆر جیاوازو پێچەوانە بوو، لەو ماوەیەشدا بەرنامەیەك هەبوو بەناوی (كۆڕێك بۆ ڕاوبۆچوون)، كۆمەلێك لە زانایان پێشكەشیان دەكرد، بۆ ئەو بەرنامەیەش دادەنیشت و زۆر بایەخی پێ دەدا و گوێی بۆ وەلامەكان دەگرت ..

ئەم هەموو گۆڕانكارییانە لە دایكمدا و لەو ماوەیەدا شتێكی دیار بوو، كاتێ دایكم ویستی موسلمانبوونی خۆی ئاشكرا بكات، ڕۆژێ لەگەلما دانیشت و پێی وتم: عیماد گیان! تۆ تەنیا كوڕمی و جگە لە تۆ كەسێكی تر پێناسازانم ڕازو نهێنیم بپارێزێ، شێوەزاری دایكم گۆڕابوو، وەك ئەوە لە شتێك بترسێ، منیش پێم گوت: دایە گیان! خێرە! تەنانەت بۆ منیش دوو دلێ بوو قسەبكات یان نا، ئینجا لە قسەیەكدا وتی: نەء .. نەء .. تۆ كوڕی گەورەمی و یەكەم شادییەكم بوویت لەم دونیایەدا، مومكین نیە ڕۆژێك لە ڕۆژان بیر لە ئازاردانی دایكت بكەیتەوە .. لەم قسانەی دایكمەوە ترسێكی سەیر سەری بۆ دلێ و دەروونم كێشا، یەعنی چی: مومكین نیە ڕۆژێك لە ڕۆژان بیر لە ئازاردانی دایكت بكەیتەوە!! ئەم قسانە واتای زۆریان هەبوو، زیاد لە چەند نیشانەیەكی پرسیاریان هەلدەگرت .. لەنێو ئەم بیركردنەوە خێرایەدا لە دایكمم پرسی: بۆچی وا دوو دلیت؟ چی ڕووی داوەو چی ڕوو دەدات؟ دایە گیان ! دلی خۆت و منیش ئاسودە بكە، دایك هەر دایكە، تا لەم كاتەدا دایكم وتی: ئەگەر ویستیان بمكوژن تۆ چی دەكەیت؟! وتم: كوشتن؟ كوشتنی چی؟! كێ دەتكوژێ؟! وتی: باوكت .. براكانم .. خزمان .. وتم: لەبەر چی؟! تۆ باشترین خوشك بوویت بۆیان و هەموویان خۆشیان دەوێیت؟ دایكم بە چاوێكی پڕ فرمێسكەوە سەرنجێكی دام و وتی: ئەگەر من موسلمان ببم تۆ چی دەكەیت ؟! ئایا تۆش وەك ئەوان لە دژم دەجەنگی ؟! وتم: دایك هەر دایكە و تۆ لەهەموو حالەتێكدا هەر دایكمی، دلم پڕ بوو بە گریانەوە دەستمان كردە ملی یەك و پێی وتم: كوڕم! من ئەم باسەی نێوانمان وەك ڕازێك لای تۆ دادەنێم .. ئەم هەلوێستەی دایكم ڕای تەكاندم و زۆر هەژاندمی، لە دەروونمدا پرسیاری زۆری سەرسوڕهێنەر هەبوون و بیرۆكەگەلێكیش شپرزەیان كردبووم . دلم وەختەبوو بتەقێت و چارەسەریانم نەدەزانی ..

یەکەم ناخۆشی:

پاش ئەم رووداوە بە چەند رۆژێك کاتێك لە قوتابخانەوە گەڕامەوە بۆ ماڵەوە دیتم دایکم لە ماڵ نیە، رۆیشتم سەری دۆڵابەکانم دا دیتم بەرگ و پۆشاکی نەماوە .. هیچ کەس لەماڵ نەبوو ئالەو کاتەدا هەستم بە ئازاری جیابونەوە کرد، ئازاری دوور بوون و دابڕان لە دایکێکی میهرەبان خەم و پەژارە دایگرتم، ترسێکی ناینەدەم لێ نیشت، ئاواتە خوازبووم ئەمە خەو بوایە نەك حەقیقەت .. گورج رۆیشتم بۆ دوکان بۆ لای باوکم و پێم وت: بابە گیان ! من رۆیشتمەوە بۆ ماڵ دایکم لە ماڵ نەبوو .. وتی: لەوانەیە رۆیشتبێت بۆ لای یەکێ لە ژنەکانی هاوەڵی .. وتم: بابە! تەنانەت بەرگ و پۆشاکەکانیشی لەناو دۆڵابەکاندا نەماون!! باوکم وتی: کوڕم! ئەوە چی دەڵێیت؟! بۆم دووبارە کردەوە، ئالێرەدا سەرسوڕمانی باوکم پتر بوو و بە شپرزەیی هەستاو پێکەوە رۆیشتینەوە بۆ ماڵ، بەڕاستی ئەمە ناخۆشییە!! دایکت لە کوێیە؟ لەکوێ؟! سوێندی دەخوارد کە نەتوڕەی کردووە و نە ئازاری داوە و ناکۆکی لە نێوانیاندا نەبووە.

ئەم ناخۆشییە باڵی بەسەر هەموو بنەماڵەکەماندا کێشا ..

وتیان: لەبەردەم دادگا بەشێوەیەکی فەرمی موسڵمانبوونی خۆی ڕاگەیاندووە و هەرگیز جارێکی تر ناگەڕێتەوە بۆ ناو ماڵ و منداڵی ..

شیرینی باوەڕ:

بنەماڵەکەمان لەتاوا شێت بوون و هاوسەنگیان لەدەست دابوو ..هەرچی نەشێت لە جنێو وقسەی سوك و ناشیرین بەرامبەر ئیسلام و موسڵمانان بەدەمیاندا دەهات ..باوکم و مام و خاڵەکانم لە حاڵەتێکی زۆر توڕە بوون و بێزار بووندا بوون، چونکە ئەمەیان بە کارەسات و لێقەوماوێکی گەورە دادەنا وبە نەنگ و عارێکی گەورەیان دەزانی کە ڕووی لە بنەماڵەکە کردووە، لەو کاتەدا ئەوەی منی زۆر ئازار دەدا ئەوە بوو جنێو و قسەی سوك بە دایکم دەگوتراو نەشم دەتوانی داکۆکی لێ بکەم و بەرپەرچیان بدەمەوە، ئەو مامەشیانم کە منی زۆر خۆش دەویست دەڕۆیشت بۆ لای کاربەدەستان و پەیان نامەی پەیتا پەیتا بۆ مۆر دەکردن کە دەیخەنە زامنی و کەس دەستی بۆ درێژ ناکات و کەس لە گوێ کاڵتری پێ ناڵێت و سۆزی دایکی دەجوڵاند تا بگەڕێتەوە بۆ ناو منداڵەکانی چونکە زۆر پێویستیان پێی هەیە .. بەڵام

بێ سوود بوو .. دایکم تامی ئیمانی چەشتبوو بەرپەرچی هەموو ئەو هەوڵانەی دایەوەو ڕازی نەبوو جارێکی تر بگەڕێتەوە .. سوپاس بۆ خوا دایکم موسڵمان بوو، ئێمەشی واز لێ هێناو بەو خوایەی سپاردین کە سپاردە زایە ناکات، کە ئەویش باشترین پارێزەرو چاکترین کۆمەکە و لە هەموو سۆزدارێ بەسۆزترە..

هەڵوێستی کەنیسە:

لەو کاتەدا من بە ڕێك وپێکی سەردانی کەنیسەم دەکرد و ئامادەی هەموو دەرسەکان دەبووم و بەتایبەت دەرسەکانی سێشەممان .. ئەم دەرسەش لای هەمووان دیار بوو، قەشە خۆی وتارێکی گشتی تیا دەدا کە پەیوەندی بە بابەتی جۆراوجۆرەوە هەبوو، بەتایبەت سیاسی، زۆر بە ئازادی قسەی خۆی تیا دەکرد، ڕای تیا دەردەبڕی بێ ئەوەی سانسۆرێك بەسەر قسەکانیەوە هەبێت، لە یەکێ لە دەرسەکانی سێ شەممەدا باسی موسڵمانبوونەکەی دایکمی دەکرد، قەشەکە وتی: فلانی کچی فلان دەناسن؟ (بەناو ناوی برد) ئەوەی خۆی تەسلیمی شەیتان کردو موسڵمانبوونی خۆی ڕاگەیاند و خیانەتی لە مەسیح و مەسیحیەت کرد و خۆی و منداڵەکانی بە موسڵمانان فرۆشت ..

ئەو ژنەی مەسیحی خوای دڵسۆزی ئەم بوونەوەرەی بەجێهێشت، ئاوەها مەسیح ئابرووی دەبات، پاش ئەوەی کە خیانەتی لە کەنیسە کرد خراوەتە زیندانی بەشی ڕەوشتەوە ..!! بەڕاستی ئەم قسەیە کاسی کردم وەختەبوو سەرنجی سەیری ئامادەبووان بکوژێ، وەك ئەوە من گەورەترین تاوانی بەدڕەوشتیم کردبێ، وەك ئەوە خوا پەنامان بدات من زینام کردبێ، لەدڵی خومدا وتم: شتی وا مەعقول نییە، دایکم خۆی بخاتە مەترسییەوە و واز لە ئاینەکەی و پەرستنی مەسیح بێنێ و واز لە ئێمە بێنێ (من و خوشکم) تا بەرەو ڕووی ئەم هەموو بەڵاو موسیبەتە ببێتەوە بێ ئەوەی ئێمە هیچ تاوانێکمان کردبێ، ڕقم لەخۆم دەبووەوە و ئاواتەخواز بووم بمرم و گیانم دەرچێت .. لە کەنیسە ڕۆیشتمە دەرەوە و خوا خۆی دەزانێ چۆن لەو جادەیەدا دەڕۆیشتم، چاوم کەسی نەدەبینی، ئالەم کاتەدا کە من بەم هەموو خەم و خەفەتەوە دەڕۆیشتم گوێم لە دەنگێك بوو بانگی دەکردم: عیماد !! دایکمم بینی بە پارێزەوە لە نزیك ماڵی خۆماندا دەڕۆیشت تا من و خوشکەکەم ببینێ، یەکێ لە ژنە دراوسێکانی بۆ ئەوە ناردبوو تا من ببینێ و لەوکاتەدا کە لە کەنیسە دەگەڕێمەوە پێم بڵێت کە دایکم چاوەڕوانیم

دەكات، سەریەشەیەكی سەختم تووش ببوو، كۆمەڵێ هەست و سۆزی دژ بەیەك لەناو دڵ و دەروونمدا مل ملانێیان دەكرد، ئەوە دایكی بەسۆزو میهرەبانە .. ئەمە ئەو ئافرەتەیە كە خیانەتی لە مەسیح و مەسیحیەت كردووەو دینەكەی خۆی فرۆشتووە و دەبێ تۆڵەی لێ بكرێتەوە .. لە نێوان ئەم بیرو بیرۆكانەدا و لەتاو پەژارەی خۆم ئاگام لە قسەی تر نەبوو، ئاوڕم دایەوەو پێم گوت: كەی لە زیندان دەرچوویت؟ كۆمەڵێ ئافرەتی هاوەڵی خۆی لەگەڵ بوو، هەموو بە جارێك وتیان: زیندانی چی؟ دایكت فەزڵی قیامەتی داوە بەسەر دونیادا .

دایكم وتی: كوڕم! عومدە گیان! پێم وتی: ئەمانە هەرچی تۆمەت هەبێ بۆ منی دروست دەكەن، كوڕم ئەم وەرەقەیە بگرە، ئەمە ناونیشانی تەواوی منی تێدایە، بەڵام پەیمانم بدەیتێ كە ئەو ناونیشانە بەكەس نەدەیت .. ئیتر سڵاوم لێ كردو دەستم ماچ كرد و لەناو ئامادەبووەكاندا پیاوێكی ریشداری تیابوو، لەگەڵ خێزانە ڕوو داپۆشراوەكەیدا و پیاوەكە دەستی خستە سەرشانم و وتی: خوا هیدایەتت بدات! بەڵام تا هێزم تیابوو بە توندی دەستم لابرد و دایكم بەجێ هێشت و بۆ ماڵە تاریكەكەی خۆمان گەڕامەوە، هیبەی خوشكم بینی كە ئەویش ئەو سەردەمە منداڵ بوو، توانای ئەوەی نەبوو لەوەی لە دەوروبەرمان ڕوو دەدات حاڵی ببێ، سەرنجێكم داو وتم: ئەوەی دایك و باوك دەیكات تاوانی منداڵ چییە تیایدا؟ ئەم وشەیەشم لە مامۆستایەكی مەسیحییەوە بیستبوو، كە لەسەر مەسەلەكەی ئێمەوە باسی كرد ..

كارێكی گرنگ لەبەردەمما بوو ئەویش سەردانی دایكم بوولە خانووەكەی خۆیدا، كات پێش نوێژی ئێوارە بوو، ڕۆیشتم بۆ سەردانی دایكم، كە ڕۆیشتم زۆر بە گەرمی پێشوازی لێ كردم و منیش دانیشتم و سەیری ئەم جێگەو مەنزڵەیم دەكرد چەند خاكی موتەوازیعانەیە، تا لەو كاتەدا بانگی دا (الله اكبر...الله أكبر ..) خوا لە هەموو گەورەیەك گەورەترە، لە هەموو دەسەڵاتێ بەدەسەڵات ترە .. سوێند بەو خوایەی جگە لەخۆی خوایەكی تری بەحەق نییە، وەك ئەوەی یەكەمجار بێت لە ژیانما بانگ ببیستم ئاوەها بوو، لەگەڵ ئەوەدا كە سەدان جاری تر گوێم لە بانگ بووە، بەڵام ئەم بانگەو بە تایبەت لەو كاتەدا شوێنەوارێكی زۆر گەورەی لە دڵ و دەروونمدا هەبوو كە هەرگیز ئەو هەستەم پێ نەكردبوو..

گورج دایكم لە تەنیشتمەوە هەستا، ڕۆیشت دەستنوێژی گرت و نوێژی ئێوارەی كرد، بەدەنگی بەرز قورئانەكەی دەخوێند، ئەوە یەكەم جاربوو گوێم لێ بێ دایكم قورئان بخوێنێ ..

سورەتی ئیخلاص (قل هو الله أحد)ی دەخوێند، باس ناکرێ ئەو دیمەنە چ شوێنەوارێکی باشی لەهەست و سۆزی مندا هەبوو!! ئاواتە خوازبووم بڕۆمە سەر زەوییەکەو لەو کاتەدا کە دایکم نوێژی دەکرد هەردوو پێی دایکم ماچ بکەم، هەستم دەکرد شتێ دڵ و دەروونم دەشواتەوە، ڕۆشنایی و خۆشەویستییەك هەموو گیانمی داگیر کردبوو، گیانێکی تازە سەری بۆ لاشەم دەکێشا، تیشکی ڕووناکییەکان کۆبوونەوە، پاش هەورو تەم و مژێکی زۆر و شەوەزەنگێکی درێژ هەستم بە هەڵهاتنی خۆرێکی نوێ کرد، گریان دایگرتم، کە ئەم دایکە بێتاوانەم لە لایەن ئەو قەشەیەوە لە دەرسی ڕۆژی سێ شەممەدا چ ستەمێکی گەورەی لێکراوە، ئاواتە خوازبووم ئەو قەشەیەم ببینیایەتەوە، لەسەر ئەو تاوانەی تۆڵەی دادگەرانەی خۆی وەربگرتایە .. کە بەناهەق ئاوەها ئەو تۆمەتەی بۆ دایکم دروست کرد و دەیویست ناشیرینی بکات و لەبەرچاو خەڵکیدا بیشکێنێ .. ئایا ئەوە دادگەرییە؟! ئایا مەسیح فەرمانی بەشتی واکردووە؟؟ ئەمە ئەو قەشەیەیە کە ڕۆژی یەکشەممان خەڵکی باسی گوناهی خۆیانی بۆ دەکەن ؟! ئایا ئەوە نموونەی چاولێکراوی کۆمەڵگەی مەسیحییە؟! ئەم پرسیارانە هەموویان وەڵامیان دەویست .. ماوەی سەعات و نیوێك لەخزمەت دایکما دانیشتم و پێکەوە نانمان خوارد، ئەو ڕۆژە و ئەو سەردانە وەك خەوێکی خۆش وابوو، خەریك بوو بڕوانەکەم شتی وا ڕووی دابێت و لە ڕاستیدا شوێنەوارێکی دیار و کاریگەری هەبوو..

موناقەشەی قەشەیەك:

کاتێ لای دایکم ڕۆیشتمە دەرەوە زۆر دڵ ئاسوودە بووم و بەرەو ماڵ گەڕامەوە، لە ڕۆژی دواتردا ڕۆیشتم بۆ کەنیسە بۆ ئامادەبوون لە وتاری ڕۆژی سێشەممەدا، هەمان قەشە وتاری دەدا و دەیویست قسە ناشیرینەکەی لە بارەی ئەو گەوهەرە پارێزراوەوە تەواو بکات، کە لەبارەی دایکی پاکی پاك داوێنمەوە هەفتەی پێشوو دەستی پێکردبوو. قەشەکە وتی: ئەمما فلان ئافرەت دوێنێ لەلای بووم و پێم وت: کچم! منداڵەکانت زۆر پێویستیان بەتۆیە، بەڵام بەداخەوە ئەو ئێستاش هەر لە زیندانایە و زەحمەتێکی زۆرم بینی تا توانیم قسەی لەگەڵ بکەم، چونکە خۆتان دەزانن کە زیندان یاسا و پرۆگرامی چۆنە .. هەرکەس مەسیح بفرۆشێت ئەوە تۆڵەکەی دەبێت لە دونیاداو پاداشتی هەموو خائینێکیش ئاوا دەبێ !! ئا لەو چرکەیەدا دیتم هەموو خەڵکی کەنیسەکە سەرنجێکی سەیری من دەدەن، خۆمم بۆ نەگیرا، لەبەردەم ئەو تاغوتەدا وەستام و

بەدەنگی بەرز هاوارم کرد و وتم: ئەی باوکمان! بابەس بێ، ئینجا ڕووم کردە هەمووان و وتم: ئەی بەڕێزان! من دوێنێ لەلای دایکم بووم ئەو لە زیندانا نەبوو وەك ئەم پیاوە باسی کرد، بەڵکو ئەم پیاوە زۆر درۆزنە، بگرە بە پێچەوانەی ئەو قسانەی ئەم درۆزنە کردی ئەو لە دەرەوەیەو نەگیراوە .. هەموو بە جارێکا ڕویان کردە من و دەیانویست ئارامم بکەنەوەو پلەو پایەی قەشەم بخەنە پێش چاو، پاشان قەشەکە ڕووی تێکردم و وتی: عیماد ئەوە چیتە کوڕم! بێدەنگ بە، عەیبە بۆ تۆ، چیت لێ قەوماوە ؟!

منیش پێم وت: تۆ درۆزنی، کاتێك کە بەرەو ڕوو قسەم لەگەڵ قەشەدا دەکرد هەموو خەڵکەکە بێدەنگ بوون، ئینجا ڕووم کردە جەماوەری ئامادەبووی ناو کەنیسەو پێم وتن: خەڵکینە! من دوێنێ سەرم لە دایکم دا لەماڵەوە بوو، لە زیندانا نەبوو، کاتێ گوێی لە بانگی مەغریب بوو هەستاو دەستنوێژی گرت و نوێژی مەغریبی کرد، لەوپەڕی پاکی و خاوێنیدا بوو، وەڵڵاهی لە نێوچاویا ڕەونەق و ڕوونییەکی بێ وێنەم بینیوە، خەڵکینە! دایکم لە زیندانا نییە هەروەك (باوکمان) بوختانی بۆ دەکات، ئەوە ناونیشانەکەیەتی و هەرکەس ئارەزووی لێیە بابڕوات سەردانی بکات و سوێندیشتان بۆ دەخۆم کاتێ کە گوێم لەو ئایەتە قورئانییانەوە بوو کە دایکم دەیخوێند، ئەو ئایەتانە ناو دەروونی منیان شۆرد و پاکیان کردەوە، قەشەکە وتی: کوڕە ! بێدەنگ بە، دەنا لە کەنیسە دەتکەمە دەرەوە، باوکت نەیتوانیوە پەروەردەت بکات هەی کەم ئەدەب !!..

وتم: ڕێم بدە ئەی باوکە ! تا لێت بپرسم: ئایا لە پێش نوێژا وەك موسڵمانەکان خۆت پاك دەکەیتەوە؟! ئا لەویا بە گەورەو بچوکەوە هەموو شێت بوون و ئاگری غەزەبیان لێ دەباری و ددانە جیڕەیان دەکرد، هەندێك دەیوت: بێدەنگ بە، لە سنووری ئەدەب تێپەڕیت!! هەندێك دەیوت تۆ کەم ئەدەبیت!! هەندێکیش کەوتنە لێدانم.

قەشەکە ڕووی ڕەش داگیرساو دەلەرزی، لە ڕواڵەتیا تاڵی شکان و شپرزەیی لێ دەبینرا، دوا قسەی کرد و وتی: واز لەمە بێنن ئەمە دایکی مێشکی شۆردۆتەوە، ئیتر بە دڵ ئاسوودەیی لە کەنیسە هاتمە دەرەوە، هەرچەند لەوەش دەترسام کە لەمەولا چی ڕوودەدات، دەستم بە گریان کرد، بەردەوام بووم لە گریانا تا ڕووم کردە ماڵی یەکێ لە هاوەڵە دڵسۆزەکانم .. لەماڵ نەبوو، دایکی کە منی بەو حاڵەوە بینی دڵی پێم سووتا و بەزەیی پیاما هاتەوە و وتی: (ئەمە هەمووی بەهۆی دایکتەوە بوو خوا تۆڵەی لێ بسێنێ)، هەر کە ئەو قسەیەم لەو ئافرەتە بیست وەختەبوو

هێرش بکەمە سەری و بیخنکێنم، بەڵام بەسەر خۆما زاڵ بووم، وتم: لەوانەیە ئەم تورەبوون و ڕووبەڕووبونەوە و بەگژداچونەوەی قەشە وەسوەسەی شەیتان بێت، دەڕۆم سەرێك لە ئینجیل دەدەم، بەڵکو ئۆقرەیی و ڕێنوێنییەکی تیا بەدەست بێنم.

ئینجیلم بەدەستەوە گرت، بەڵکولەو تەنگانەیە ڕزگارم بهێنێت، بەڵام زۆر بەخێرایی گەڕامەوە بۆ ڕێی ڕاستی خۆم و بە خۆمم وت: باشە ئەمەی لەبەردەستیمدایە، ئایا فەرمودەی خوایە؟ تا من پەنای بۆ ببەم؟! جارێکی تر گەڕامەوە بۆ لای ئینجیلەکەو گرتم بەدەستمەوە هەستم دەکرد زیاتر ماندوو دەبووم، خەمم زۆرتر دەبوو، نیشانەکانی پرسیار لە دەورم زیاتر دەبوون و، دڵنیا بووم کە ئەمە وەك هەر کتێبێکی ترەو بەسەرهاتی کەسێك، دەگێڕێتەوە لە خەوتن و خواردن و خواردنەوەی و ئەم کارە عەجیب و غەریبانەی کردووە، ئینجا لە خۆمم پرسی کێ هەموو ئەم قسانەی کردووە؟ یا کێ ئەم هەواڵانەی پاش بەرزبوونەوەی مەسیح نووسیوەتەوە؟ بۆچی ڕیوایەتەکان جیاوازو جۆراو جۆرو بەڵکو هەندێ جار دژ بەیەکیشن! زۆر شتی خەرافیاتیشی تێدایە، لە خوێندنەوەی ئینجیلەکەدا هەستم بە ماندووبونێکی نائاسایی دەکرد، سوور بوونم بۆ گەیشتن بە حەقیقەت هانی دەدام تا زیاتر بگەڕێمەوە بۆ لای ئینجیل و خوێندنەوەی. لەپاش چەند ڕۆژێك و لە ڕۆژی جومعەدا ڕۆیشتم بۆ کەنیسە، لە ڕێ و ڕەسمی بەیانیانا، نۆرەی من هات کە ئیعتیراف بکەم و دان بە تاوانەکانما بنێم، لەویا لەبەردەم قەشەدا وەستام و پێم وت: کۆمەڵێ پرسیارم هەیە پێویستیان بە وەڵام هەیە، لەناو خودی ئینجیلا ئەو پرسیارانەم بۆ دروست بووە، تا ئێستا بێ وەڵامن، قەشە پێی وتم: عیماد ئەفەندی بەڵێن بێ لەمنەوە کە پێکەوە دانیشتین وەڵامی هەموو پرسیارەکانت بدەمەوە و چەند وشەیەکیشی بەسەرما خوێند و هەموو دەزانین کە واتای چییە لە مەسیحییەتا، پاش چەند ڕۆژێك قەشە خاچێکی زێڕی پاڵفتەی بۆ ناردبووم لەگەڵ زنجیرێکی گەردنا و سەرنجم دەدا مامەڵەی بە تەواوی لەگەڵ مندا گۆڕاوە .. بە جوانترین شێوە مامەڵەم دەکات، جارێکیان پێی وتم: ئەی کوڕی مەسیح! داوای لێبوردن دەکەم کەمن بەو شێوەیە باسی دایکی تۆم کرد کە تۆی نارەحەت کرد، تۆ کوڕی مەسیحیت و هەموومان تۆمان خۆشدەوێت، هەروەها مەسیحیش تۆی خۆش دەوێت، ئیتر نەمدەزانی ئەم قەشە ناپاکە دەیەوێت فێڵم لێ بکات و تۆڵەم لێ بکاتەوە .. پێی وتم: ئەی عیماد! باوکت و مامتم بۆ بنێرە، چون کارێکی پێویستم پێیان هەیە، کارێك کە زۆر زۆر بەختەوەرت دەکات، نەم زانی ئەم ناپاکە باوکم و مامی بۆ ئەو فێڵ و گزییە دەوێت!!

فێل و چاوڕاو:

له هه‌مان ڕۆژا منیش به باوكم وت كه قه‌شه فلان بۆ كارێكی زۆر پێویست ده‌یه‌وێت بتبینێت، وتی: بۆچی؟ وتم: نازانم .. مامیشمی ده‌وێت .. باوكم وتی: كه‌وابوو ڕۆژی جومعه‌ی داهاتوو سه‌ری لێ ده‌ده‌ین، له ڕۆژی هه‌ینیدا هه‌رسێكمان ڕۆیشتین بۆ لای له كه‌نیسه‌كه‌دا، پاش ڕێ و ڕه‌سمی هه‌ینی، باوكم و مامم چاویان به‌قه‌شه كه‌وت و منیش ویستم بڕۆم له‌گه‌ڵیاندا قه‌شه‌كه وتی: تۆ له‌ده‌ره‌وه‌ی ژووره‌كه چاوه‌ڕوان به‌، كاتێ باوكم و مامم هاتنه ده‌ره‌وه زۆر خه‌مبار بوون، كاتێ له باوكم پرسی مه‌سه‌له چییه؟ وتی: هیچ..

له‌ماڵه‌وه وتی: ده‌یه‌وێ تۆو خوشكه‌كه‌ت بۆ ماوه‌ی سێ ڕۆژ له دێر له‌گه‌ڵیابن، زۆرم پێ خۆش بوو چونكه ئه‌و دێره‌ی ئه‌و باسی ده‌كرد له‌ناو ده‌روونی فه‌ڵه‌كاندا پله‌و پایه‌یه‌كی به‌رزی هه‌بوو و كه‌راماتی زۆریان لێ ده‌گێڕایه‌وه، وتم به‌باوكم: له‌و شوێنه‌دا سێ ڕۆژ ده‌مێنینه‌وه؟ وتی: به‌ڵێ .. وتم: باشه .. وتی: كه‌وابوو پاش دوو ڕۆژی تر خۆت بۆ ئه‌و سه‌فه‌ره ئاماده بكه‌، به‌ڵام به پێچه‌وانه‌ی عاده‌تی خۆیه‌وه باوكم زۆر خه‌مبارو په‌شێو بوو، پاش دوو ڕۆژ مه‌وعیده‌كه‌مان هات، باوكم له ئاماده‌كردنی جانتاكه‌دا یارمه‌تی دام و پێشم سه‌یر بوو كه هه‌موو پۆشاك و به‌رگه‌كانی من و خوشكه‌كه‌می ده‌خسته ناو جانتاكه‌وه .. لێم پرسی: ئه‌رێ بابه! بۆ هه‌موو جله‌كانی تێ ده‌خه‌یت؟ ئه‌مه ته‌نیا سێ ڕۆژه‌، باوكم پێی وتم: عیماد كوڕم! له‌مه‌ولا خۆت هه‌موو شتێك ده‌زانی، ڕۆیشتینه مه‌ترانییه‌ی قاهیره‌وه‌، پاشان ڕۆیشتین بۆ به‌نی سوێف و له ڕێگه‌دا پرسیارم كرد ئێمه بۆ كوێ ده‌ڕۆین؟ خۆ ئێمه هیچ كه‌سێكمان له به‌نی سوێف نییه؟ وتی: له خۆشترین حاڵ و باشترین وه‌زعا ده‌بن و پاش هه‌فته‌یه‌كیش خۆم دێمه‌وه بۆ لاتان، سه‌یرم كرد كاتێ باوكم هیبه‌ی خۆشكمی له باوه‌ش گرت ده‌ستی به گریان كرد و ده‌یوت: ئه‌مه هه‌مووی په‌نی دایكت بوو، خوا هه‌قی لێ بسێنێ .

گه‌یشتینه مه‌ترانیه‌ی به‌نی سوێف، باوكم له‌گه‌ڵ مه‌ترانه‌كه‌دا قسه‌ی كرد و پاشان ئێمه‌یان برد بۆ ماڵێك پێیان ده‌وت: ماڵی شه‌ماسه‌، سه‌رۆكی ئه‌م ماڵه قه‌شه‌یه‌ك بوو سه‌رپه‌رشتی ده‌كرد، باوكم ماڵئاوایی لێ كردم و وتی: چاوت له خوشكه‌كه‌ت بێ و ئیتر ڕۆیشت و به‌جێی هێشتین، خوشكه‌كه‌میان برد بۆ شوێنی كچان و منیش له‌وێ مامه‌وه‌، سه‌رپه‌رشتیاره‌كه بردمی بۆ ژوورێك زۆر بێ كه‌ڵك بوو، ته‌نگ و تار بوو، ده‌تووت زیندانه‌،

هەموو قەرەوێڵەکان دوو نهۆمی بوون، جلەکان لە پشتەوە پینەکراو بوون، هەمووشیان یەك جۆرو یەك ڕەنگ بوون، خەڵکێکی زۆری هەرچی و پەرچی تیا بوو، قسەکردنیان جنێو و توانج و قسەی سووك بوو، لە هاوڕێیەتی ئەوانە هیچ دڵخۆش نەبووم، ڕۆژێك لە سەرپەرشتیارەکەم پرسی: ئەرێ من کەی دەگەڕێمەوە بۆ پارێزگاکەی خۆم؟ زۆر بەرەقی وەڵامی دامەوە.. ئەو ڕۆژە بە نیسبەت منەوە ڕۆژێکی زۆر سەخت بوو، ببوومە جێی گاڵتەو پێکەنینی هەموان، هەندێ شتم لەپشت قەشەکەوە لەبەرکردبوو، هەندێ ڕێنوێنی قەشە و سەرپەرشتیارەکانم ئامادەکردبوو، لەبەر ئەوە هەموو دەیان وت: ئەم کوڕە لە قسەکردن و موناقەشەدا داهاتوویەکی گەورەی دەبێت .. بەشێوەیەکی ڕەسمی لەبەنی سوێف دا بووم بە شەمماس و لە شێوەی خاچدا قژیان بۆ بڕیم، ڕۆژگار ڕۆیشت و لەگەڵ لاوەکانی ئەو خاووەدا خۆم گونجاند و بوومە کەسێکی خۆشەویست لایان، لەبەر ئەوەی قسەی جوان و خۆشم بۆ دەکردن و ڕێزیشم لێ دەگرتن، لەم لایشەوە هەرچی نامەم بۆ باوکم دەنووسی کە من زۆر بێتاقەتم و لە غەریبیدام بێ سوود بوو.

بەرەو بەنی مەزار:

لە بەڕێوەبەرایەتی مەترانیەی بەنی سوێفەوە بڕیارێك دەرچوو بە گواستنەوەی من و خوشکەکەم بۆ بەنی مەزاری مینیا و نەشم زانی بۆچی!

قەشەیەك بەتایبەت لە مینیاوە هاتبوو و وتی: عیماد و خوشکەکەی لە کوێن؟ پاش شەش مانگ ئەوە یەکەمجار بوو چاوم بە خوشکەکەم بکەوێت .. دەستمان کردە ملی یەك و لەخۆشی ئەو دیدارە پێکەوە دەستمان کردە گریان، لە بارەی ژیانیەوە لێم پرسی، وتی: ئەو ماوەیە ناخۆشترین بڕگەیەك بووە لە ژیانیا، سەرپەرشتیارەکە بە کوتەك مامەڵەی لەگەڵداکردوون، ئەو قەشەیەی هاتبوو بە شوێنماندا پێی وتین: ئێمە لە بەنی مەزار لە لایەن مەترانی بەنی سوێفەوە ئاگادارکراوینەوە کە تۆو خوشکەکەت لە بەنی سوێف ئاسوودە نین، لەبەر ئەوە گوێزرانەوە بۆ بەیتول نیعمە، لەڕێدا قەشەکە لەبارەی دایکمەوە هەواڵی پرسی، منیش باسێکی وام بۆ نەکرد سوودی لێ وەربگرێت، لەکۆتایی قسەکانمەوە وتم: پێم وایە شێوەی دایکم لەبیر چووەتەوە و قەشەکە پێکەنی و وتی: باشتر، جاتۆ چیت لێ دەوێت، تۆ لە داهاتوودا دەبیتە قەشەیەکی ناودار و بەئیزنی مەسیح پێ دەنێیتە ژیانێکی خۆشترەوە ..

لێم پرسی: داخۆ کەی دەگەڕێینەوە بۆ لای باوکم؟! ئەویش وتی: پێم وابێ ئەوە بۆتۆ شورەییە بە چاوێکی ئاوەهاوە سەیری دنیا بکەیت!! تۆ لە ڕیزی ئەوانە دانراوی کە ئامادە دەکرێن بۆ ئەوەی ببنە قەشە، پێم وت: ئەی هیبەی خوشکم؟ وتی: هیبەی خوشکیشت پاش چەند ساڵێکی تر شوو بە قەشەیەکی وەك من دەکات .. ئیتر لەویا هەستم کرد کە لەلایەن کەنیسەوە حوکمی زیندانی هەمیشەیی بۆ خۆم و خوشکم براوەتەوە .. گەیشتینە مەنزڵە نوێیەکەمان، (بەیتول نیعمە) و لەناو خەڵکیدا پێیان دەوت: قوتابخانەی تێکەڵاوی سەرەتایی قیبتییەکان .

لە ناو ئەم قوتابخانەیەشدا باڵەخانەیەکی سێ نهۆمی هەبوو. ئەوە بەیتول نیعمە بوو، ژنێك سڵاوی لێ کردین و ئێمەی برد بۆ لای قەشەی سەر پەرشتیاری ماڵەکە .. ئەویش سڵاوی لێ کردین و بە ژنە سەرپەرشتیارەکەی وت: خواردن بۆ منداڵەکان ئامادە بکەو باشترین پۆشاکییان بۆ بێنە و، هیبەش بۆ ژوورەکەی خۆی ببە لە لای هاوەڵەکانی .. بەڵام جێی عیماد لە قاتی خوارەوەیە، لای ئەمیرو سامیح و ڕەئوف دا: لە ڕاستیدا جێگەکە زۆر خۆشتر و باشتربوو لەوەی بەنی سوێف: چونکە هەرکەس دۆڵاب و قەرەوێڵەی خۆی هەبوو، سەرپەرشتیارەکە هەندێ پۆشاکی نوێی بۆ هێنایین، لە ڕاستیدا کاتێ ئەو هاوەڵانەم ناسی لەوپەڕی ئەدەب ڕەوشت بەرزیدا بوون، ئەمیرو سامیح برا بوون ڕەئوف لە نێوانیاندا غەریبە بوو ئەوانەم زۆر خۆش دەویست، هەمویشیان زۆر لە پیرێژنە سەرپەرشتیارەکە دەترسان، ئەو پیرێژنەی خوا لە هەموو ڕەوشت و جوانییەك بێبەشی کردبوو، تا بڵێیت دڵڕەق و ناشیرین بوو، لە ڕاستیدا ترسناك بوو، لەسەر دەستی ئەو پیرێژنەدا هەموو جۆرە تاڵییەکم چەشت و هەموو جۆرە سەبرێکم تاقیکردەوە، تەنانەت ئەو ماڵەی کە ناونرابوو ماڵی نیعمەت، من ناوم نابوو: ماڵی نەگبەتی و زەحمەت .

قژیان بۆ بڕی؟

هیبەی خوشکیشم قژی سەریان بۆ هەڵپاچی و بۆیان چاك کرد، پێشیان وت: هەربویتە پانزە ساڵ بە شووت دەدەین؟! ڕۆژێکیان قەشە گەورەکە هات و سەری لێ داین و هەواڵی پرسین، مامەڵەی لەگەڵ لاوان و کیژەکاندا لەوپەڕی ئەدەب و ڕەوشتدا بوو. ڕۆژێك قەشەکە لێی پرسیم: حاڵت چۆنە؟ ئێرە باشترە یان بەنی سوێف؟ پێم وت: بەنی سوێف زۆر لێرە دڵۆڤانتر

بوو.. بەسەرسامیەوە وتی: بۆچی؟ وتم: هۆکار ئەو ئافرەتەیە .. چۆن مامەڵە لەگەڵ ئاژەڵا دەکات .. ئاواش مامەڵە لەگەڵ ئێمەدا دەکات .. بە کوتەك لەگەڵمانا رەفتار دەکات، قەشە سەرنجێکی دا کە پڕبوو لە سەرزەنشتی و پێی وت: ئەم قسەیە دروستە؟! وتی: خۆت دەزانی منداڵ درۆ دەکەن .. وتی: نا ..!! ئەو ژنە سەرپەرشتیارە ماوەی هەفتەیەك بەجوانترین شێوە لەتەك لاواندا توانی رەفتار بکات، بەڵام هەر لەگەڵ قەشە رۆیشت بۆ مینیا، بایدایەوە سەر رەوشتە کۆنەکەی و بگرە لەگەڵ مندا بە تایبەت زۆر لە جاران خراپتر بوو ..

هەوڵی هەڵهاتن:

رێیەکم پێ نەدەزانی تا هەڵبێم و ماڵەکەش زۆر بەتوندی پاسەوانێتی دەکرا هیچ بوارێکی ترم لەبەردەما نەبوو جگە لە نامە نووسین بۆ باوکم، وەزعەکەی خۆمانم بۆ شرۆڤە دەکرد و هەوڵم دەدا سۆزیشی ببزوێنم، بەڵکو بێت و لەم تەنگانە گەورەیە خۆم و خوشکم رزگار بکات، لەو ماوەیەشدا توشی نەخۆشی و لاوازی ببوم، چەند مانگێك تێپەری بەڵام وەك چەند ساڵێك بوو. پاش پێنج مانگی تر مانەوەم لەبەنی مەزار رۆژێ ژنە سەرپەرشتیارەکە زۆر بە سەختی لەگەڵما دووا، ئەوی راستی بێ منیش خۆمم بۆ نەگیرا و وتم: دەك خوا تۆڵەت لێ بکاتەوە، هەر لەگەڵ گوێی لەو نزایەی منەوە بوو ئاگری تێ بەربوو، گورج کوتەکەکەی هێنا و بەربووە گیانم، ئەو رۆژە شەرابی مەرگی پێ نۆشیم ..

خوا دەرووی لێ کردمەوە:

ئەو بەیانییەی کە ئەو پیرێژنە سەرسەختە لە من و ئەمیری هاوەڵمی دا بۆ ئێوارەکەی پاسەوانی ماڵەکە بەراکردن هات و بانگی کرد: عیماد کورە عیماد!! وتم: بەڵێ .. مام فەهمی! چی رووی داوە؟ وتی: باوکت هاتووە، ئەوەتا لە دەرەوە وەستاوە و دەیەوێت تۆو هیبەی خوشکت ببینێت . تا توانام بوو بەدەنگی بەرز وتم: ئەڵا.. ئەڵا ..ئەو مژدە خۆشە!! بەراستیتە؟!.. کابراش زۆری پێ خۆش بوو وتی: کورم ! وەڵاهی باوکت هاتووە .. منیش گورج بەراکردن رۆیشتم و دیتم باوکم لەبەردەرگا وەستاوە .. خۆم خستە باوەشی باوکمەوەو گریانێکی بە کوڵ گریام، باوکیشم کە لێم ورد بووەوە خۆی پێ نەگیراو دەستی بە گریان کرد و وتی: ئەی خوشکت کوا؟

وتم: نازانم!! وتی: ئەوە چیتە بۆ وا لاواز بوویت؟ نەخۆش بویت؟ منیش سەرنجێکم دا کە پڕبوو لە گلەیی و گازندە و هیچم نەوت تا ئەوکاتەش شوێنی کوتەکەکان بە لەشمەوە مابوون، پیشانم دا .. کە ئەوەی بینی بەسەرسامییەوە وتی: مومکین نییە ئینسان کاری وا بکات و ڕووی کردە سەرپەرشتیارەکەو وتی: ئەبو فلان لە کوێیە؟ پێویستە ئەو پیاوە ببینم .. وتی: کاری هەیە، دەتوانی کوڕەکەت ببینی و بڕۆیتەوە هەزار جار خوات لەگەڵ بێت، باوکم وتی: من نامەوێ گوێم لە دەنگی تۆ بێ چونکە تۆ ئافرەتێکی بێ دڵیت ..

ژنەکە قسەی بە باوکم بڕی و وتی: بۆچ بەوجۆرە دەدوێیت ؟ باوکم قسەی پێ بڕی و وتی: گورج فلان قەشەم بۆ بانگ بکە و نامەوێ لەوە زیاتر گوێم لە دەنگت بێت، ئەوە من لێرە دانیشتوم و تا فلانە کەسی باوکمان نەبینم ناڕۆم، ژنەکە گورج هەستاو بەتەلەفۆن قسەی لەگەڵ قەشەکەدا کرد و پێی وت: با ئەمشەو لە ژوورەکەی عیمادا بێت منیش سبەینێ زوو لە لاتان دەبم ..

سبەینێ قەشە هاتەوەو خواردنی بۆ خۆی و من و باوکم هێنابوو، پاش خواردنی نانی بەیانی باوکم پێی وت: من دەمەوێ منداڵەکانم لەگەڵ خۆما ببەمەوە، قەشەکە وتی: بەداخەوە ناتوانم لەوبارەوە قسەی زیاتر ببیستم، واتە ڕێ بە وەها کارێك نادەین، باوکیشم سوێندی خوارد و وتی: ئەگەر ئێستا عیماد و هیبە و جل و بەرگیان ئامادە نەکەیت هەموو شتێك لەم ماڵەدا بەسەر مناڵەکانا دەشکێنم!! ئینجا هەڕەشەی لە قەشەکەیش کرد و وتی: هەر ئێستا دەڕۆم بۆ لای پارێزگای مینیا بۆ ئەوەی لای موسڵمانەکان ئابڕوتان ببەم، کە چی بەمناڵی خەڵکی دەکەن!! نەك هەر ئەوە ئەگەر جەنابی قەشە! تۆش گیان بەسەلامەت ببەیت ئەوە سوپاسی خوا بکە دەرووی لێ کردوویتەوە ..

دەرچوون لە زیندانی بەنی مەزار:

کاتێ قسەکان تەواو بوو، خێرا قەشەکە بە ژنەکەی وت: بڕۆ جل و بەرگی عیماد و هیبە ئامادە بکە، ئەویش بۆی هێناین و باوکم کە ژنە سەرپەرشتیارەکەی دی بەتەوسەوە بە قەشەکەی وت: ئەی فریشتەی ڕەحمەت ! تەنیا پرسیارێکت لێ دەکەم: ئایا بەم جۆرە قێزەونەی ئەم ژنە کردوویەتی مەسیح فەرمانی بە لێدانی مناڵ کردووە؟! قەشەکە سەرسامی خۆی دەربڕی و ڕووی کردە ژنەکەو وتی: پێم نەوتی: بەم جۆرە لە مناڵان مەدە؟!

ئیتر من و باوکم و هیبەی خوشکم لەو زیندانە هاتینە دەرەوە خواحافیزی کردنی ئەمیرو سامیح و ڕئووفی هاوەڵم کەلەو زیندانەدا بەجێم هێشتن هێنامیە گریان، هەرگیز لە بیرم ناچێ کە پێیان وتم: ئەوا تۆ دەڕۆیت و لەم سزایەدا و لەگەڵ ئەو دڵ بەردینەدا ئێمە جێ دێڵیت ..

هەواڵێکی سەخت:

لە ڕێگە کەبەرەو شارەکەی خۆمان دەگەڕاینەوە، هەواڵی دایکمم لە باوکم پرسی: ئەویش وتی: عیماد ئەو مەسەلەیە لە بیر خۆت بەرەوە، چاوەکەم ! شەش مانگ لەمەوبەر دایکت مرد و فلان خاڵت بە ترۆمبێل لێی دا .. بۆ من هەواڵەکە زۆر سەخت و دڵتەزێن بوو، بەباوکمم وت: کەوابوو بۆچ بڕۆینەوە بۆ شارەکەی خۆمان؟! لە کوێوە هاتوین دەگەڕێینەوە بۆ ئەوێ، هەر دووپاتم دەکردەوە: دایکت مرد .. دایکت مرد و دەگریام .. باوکم پێی وتم: عیماد کوڕم! زۆر شورەییە تۆ بگریت .. تۆ دەگەڕێیتەوە بۆ ناو کەس و کارت، شوورەییە تۆ بگریت .. ژیان لەبەردەمتا دوور و درێژە ..

هیوام بۆ هاتەوە:

پاش چل شەو لەو ڕووداوە ڕۆژێك بەتەنیا لە دوکان دانیشتبووم خوای باڵا دەست خۆشییەکی گەورەی خستە دڵمەوە، گوێم لە دەنگێك بوو لە دەنگی دایکم دەچوو بانگی کردم: عیماد !!

ئەڵڵا لەو خۆشییە!! منیش لە خۆشیدا خۆم خستە ئامێزی دایکمەوەو نزیکەی نیوسەعات هەر ئەمەم دووبارە دەکردەوە: دایکم ماوەو نەمردووە .. الله اکبر .. دڵنیا بووم کە باوکم ئەو حەقیقەتەی لەمن ون کردبوو، بۆ ئەوەی بیر لە دایکم نەکەمەوە .. داوام لێکرد ناونیشانەکەی خۆیم بداتێ .. ناونیشانەکەم وەرگرت و سەرلەنوێ دڵ و دەروونم هیوای تێ کەوتەوە .. پاش چەند ڕۆژێك سەردانم کرد و هیبەی خوشکیشم برد بۆ لای تا چەند ڕۆژێك لای بێت .. ئیتر لەوێدا حاڵی بووم کە ناردمان بۆ بەنی سوێف پیلانێکی دۆزەخیانەبوو لەلایەن قەشەکەی گەڕەکی خۆمانەوە ..

نامەی قەشەکە:

هەر ئەو قەشەیە نامەیەکی بۆ ناردبووم و داوای ئەوەی لێکردبووم کە وەك شەمماس لەناو کەنیسەدا دەوری خۆم ببینم، دیتم ئەوە داخوازی هەموانەو هەر کەسم لە بنەماڵەکەمان

دەبینی دەیوت: بۆ لە کەنیسە دەست بەکار نابیت؟ نۆ مانگ ڕێ و ڕەسمی کەنیسەم بەڕێوەبرد بەڵام زەوقم لێی نەبوو، قەشەیش داوای ئەوەی دەکرد لە قوتابخانەکانی یەکشەممەدا دەرس بە منداڵان بڵێمەوە، بەڵام نەمکرد .

بەیەکگەیشتنێکی سەیر:

وتوێژ و قسەکردن و مناقەشەی زۆر لە نێوان من و لاوانی فەڵەدا ڕووی دا لە بارەی سێ خوا بوون و لە بارەی هەڵواسینی مەسیح و خوایەتی مەسیح و شتانی تریشەوە بەڵام باسکردنی ئەمانە زۆریان دەوێت، تەنیا شتێکی کورت و سەیرتان بۆ باس دەکەم کە پاش موسڵمان بوونم ڕووی دا، ڕۆژێك لەگەڵ کۆمەڵێ لاوی موسڵمان بووم، ئەو قەشەیەم بینی کە بوختانەکی بۆ دایکم کرد و پیلانی ناردنەکەمی بۆ(بەنی سوێف) ساز کردبوو، لەسەر شەقامەکە دەڕۆیشت و چەند لاوێکی فەڵەشی لەتەکا بوو کە هەندێکیانم دەناسی، ڕۆیشتم لێی نزیك بوومەوەو سڵاوم لێ کرد و ئەویش بە شێوەزارێکی پڕ لە هەڵچونەوە وتی: ها کوڕی سەرلێشێواوی مەسیح چۆنی؟ منیش وتم: واز لەم خەرافیاتانە بێنە .. بیر لە دەوروبەری خۆت بکەرەوە، دەزانی تۆ لە سەرگەردانیدا دەژیت؟ قەشەکەش پێی وتم: (عیماد! خوێنی خۆت داوە بە موسڵمانان لەبەر ئەوەی بزانی چۆن بخۆیت!) منیش پێم وت: ئایا دەزانی پاپا ژنی هێناوە؟! خێرا گوتی: پاپا ژن ناهێنێ.. گوتم: سوبحانەڵلا پاپا ژن ناهێنێ، بەڵام خوا ژن دێنێ و کوڕیشی دەبێ!! ئێوە زۆر سەیرن ئەوە لە ئینسانێکی وەك پاپا حەرام دەکەن بەڵام بۆ خوای حەڵاڵ دەکەن !! هەموو -بەفەڵە و موسڵمانەوە- دایانە پێکەنین و قەشەیش لە داخا ڕووی ڕەش داگیرسا!!..

جارێکیان مامۆستایەکم بینی کە لە کەنیسەدا دەرسی بە منالان دەوتەوەو کاری ئەوە بوو ڕق و قین لەدڵی منالاندا بچێنێ دژی ئیسلام و موسڵمانان، منیش پرسیارم لێکردو وتم: مامۆستا بۆچ ئادەم گوناهی کرد و خوا عیسای نارد تا ببێتە قوربانی ئەو تاوانەی ئەو؟ ئەی ئەوانەی پێش هاتنی مەسیح تاوانیان چییە؟ بەو تاوانەی ئادامەوە بتلێنەوە، بۆ دەبێ خوا لەتاوانی ئادەم خۆش نەبێ و دەبێ کوڕی خۆی بکاتە قوربانی تاوانێك کە ئەو نەیکردوە؟ ئایا عیسا کە هەڵواسراو کوژرا ئەگەر خوایە چۆن توانییان خوا بکوژن و هەڵی بواسن؟ ئایا خۆی خۆی زیندوو کردەوە یان خوایەکی تر زیندووی کردەوە؟ ئەگەر مەسیح بە ڕەزامەندی خۆی ئەو کارەی کرد بۆ لەکاتی هەڵواسیندا هاواری کرد و وتی: {ایلی ایلی لـِمَ سبقتني؟} واتە: ئەی

خوایە! ئەی خوایە! بۆچ بەجێم دێلیت؟ کە گوێی لەم پرسیارانەوە بوو هەڵهات و ئاوڕی نەدایەوە..

موسڵمانبوونی خوشکم:

پاش چەند ڕۆژێك لەم قسانە، ڕۆژێ لەماڵەوە دانیشتبووم کە هیبەی خوشکم لە کەنیسە هاتەوە، دیتم وێنەیەکی بەدەستەوەیە کە لە کەنیسە وەریگرتبوو، ئالەو کاتەدا تەمەنی لە دوانزە ساڵان تێنەدەپەڕی، منیش لێم پرسی: هیبە گیان! ئەو وێنەیە چییە؟ وتی ئەوە وێنەی حەزرەتی مەسیحە لە گەوڕی مانگادا، کاتێ ساوا و شیرە خۆرە بووە، منیش پێم گوت: ئەی ئەوانە چین بەدەوری حەزرەتی مەسیحەوە؟ وتی: ئەوانەش ئاژەڵن .. وتم: ئەگەر بۆ ئەوەیە کە مەسیح خاکی بووە کام لەمانە بۆ مەسیح شیاوترە .. لە نێوان و ئاژەڵ و لە گەوڕی مانگادا بوایە، یا لە ماڵێکی ڕوتەڵەی بێ زرق و برقا؟ زۆر شادمان بووم کە لەکۆتایی قسەکانمەوە گوێم لە هیبە بوو وتی: منیش قەناعەتم بەم قسانە نییە لە مەسیحییەتا و ئارەزووم لێیە لەگەڵ تۆدا منیش موسڵمان ببم، زۆری پێ نەچوو کە شایەتانی هێنا و وتی: أشهد أن لا الە الا اللە و أن محمدا رسول اللە . ئای چەند شادمان بووم!! ئەم هەڵوێستەی بە تەواوی دڵخۆشی کردم ..

لە کۆتاییدا:

پاش ئەم گەشتە دوور و درێژ و سەختە ڕۆیشتین تا لەبەردەم دادگا و بەشێوەیەکی فەرمی موسڵمانبوونی خۆمان ئاشکرا بکەین .. لەلایەن بەرپرسانی دەوڵەتەوە کۆسپ و تەگەرەی زۆر خرایە بەردەمان و کاریان لێ ئاڵۆز دەکردین، لەلایەن فەڵەکانیشەوە فشارێکی زۆر کەوتە سەرمان، هەرچی کەنیسەی وڵاتمان هەبوو هەمووی هاتە سەرپێ، بەشێکی زۆریان نەیاندەتوانی بڕوا بکەن چۆن ئەو عیمادە شەمماسەی قەشە نوقلانەی بۆ لێدابوو کە دەبێتە قەشەیەکی گەورە و بەناوبانگ، ئێستا وازی لە فەڵەیەتی هێناوە و بووە بە موسڵمان؟! بێ ئاگابوون لەوە کە هیدایەت بەدەست خوایە و کاتێ ویستی هیدایەتی یەکێ بدات ویستەکەی دێتە دی و بەختەوەری دەکات، ئەوەش کە ئەو سەرگەردانی بکات لەناو شیرك و بێباوەڕیدا دەتلێتەوەو کوێرەوەری و بەدبەختی ئامێزی بۆ دەگرێتەوە:

﴿ فَمَن يُرِدِ ٱللَّهُ أَن يَهۡدِيَهُۥ يَشۡرَحۡ صَدۡرَهُۥ لِلۡإِسۡلَٰمِۖ وَمَن يُرِدۡ أَن يُضِلَّهُۥ يَجۡعَلۡ صَدۡرَهُۥ ضَيِّقًا حَرَجٗا كَأَنَّمَا يَصَّعَّدُ فِي ٱلسَّمَآءِۚ كَذَٰلِكَ يَجۡعَلُ ٱللَّهُ ٱلرِّجۡسَ عَلَى ٱلَّذِينَ لَا يُؤۡمِنُونَ ﴾
الأنعام: ١٢٥

لەناو پێشوازی ژمارەیەکی زۆر لە خوشك و برایانی موسڵمانماندا موسڵمانبوونی خۆمان ڕاگەیاند و پێشوازییەکی گەرمان لێکرا، باوکیشم لەگەڵ خێزانە تازەکەیا مایەوە و نابەناو سەردانم دەکرد و هەموو جارێك لۆمە و سەزەنشتی دەکردم، بەڵام من هەر وازم لە سەردانی نەهێنا، تا ئێستا وای لێهاتووە بومەتە خۆشەویسترین کەس لە دڵیا، ئێستا سەردانی کەنیسە ناکات، لە ڕۆژووەکانیانا بەرِۆژوو نابێت، لەگەڵ بەشی زۆری فەڵەکاندا سەردان و هاتووچۆی نەماوە، خۆشەویستی دنیای زۆر کەم بۆتەوە، تا ئێستاش من هەر هەوڵی لەگەڵدا ئەدەم تا قەناعەتی پێ بکەم بە ئیسلام و إنشاءالله بەم نزیکانە دڵی بەنووری ئیسلام ڕووناك و ئاوەدان دەبێتەوە و داوام لە خوشك و برایانی خوێنەریش ئەوەیە دوعام بۆ بکەن کە خوا هیدایەتی باوکم بدات و چاوی دڵی بکاتەوە .[١]

موسڵمانبوونی ئەسیوبیەکان:

شێخ عمر ادریس موفتی موسڵمانەکانی ئەسیوبیا ڕایگەیاند زیاتر لە (١٢٠٠٠) ئەسیوبی هاتنە ئامێزی ئیسلامەوە تەنها لە ساڵی ڕابردوودا، ئەم ژمارەیە بەردەوام لە زۆربوندایە. ئەوانەی دێنە ناو ئەم دینەوە بە شێوەیەکی زۆر باش پەیوەستن پێیەوە، هەروەها شێخ دەڵێت بەپێی وەکالەتی هەواڵی ئیسلامی موسڵمانەکانی ئەسیوبیا زیاتر لە ٥٥٪ ژمارەی دانیشتوان پێك دێنن کەلە بنەڕەتدا ژمارەی دانیشتوان دەگاتە (٦٨) ملیۆن کەس. لەگەڵ ئەوەشدا ڕۆڵی سیاسی کە بگونجێ لەگەڵ خۆیان نابینن، هەرچەندە زۆرینە پێك دەهێنن تا ئێستاش بەربەرەکانێ دەکرێن، دەربارەی ڕۆڵی ڕیکخراو و دەزگا خێرییەکان شێخ وتی: ئەو ڕێکخراوانە هەڵدەستن بە پێشکەشکردنی یارمەتی و پێداویستی هەژاران لە ڕێی دابین کردنی خواردەمەنی و هەڵکەندنی بیر و کردنەوەی خوێندنگە و خولی ڕاهێنان بۆیانگخوازان بە یارمەتی ڕێکخراوە ئیسلامیە خێرخوازی یەکان .

١- سەرچاوە: (ئیسلام پەیك) لە وتارێکی خۆیەوە وەرگیراوە بەناوی: (قصة إسلام عماد المهدي الشماس السابق).

نووسەری ئەمریكی مایكلّ ولفی سیكتر:

نووسـەری ئـەمریكی مایكـلّ ولفـی سـیكترکه لـه دایكێكـی مەسـیحی و بـاوكێكی جوولەكەیە موسلّمان بوو ....

شاراوەیی و ناڕوونی له دینی مەسیحی و هەروەها ئەو ئاڵۆزی و شـاراوەییەی جوولەكـه وایان له مایكلّ كرد كه دوور بكەوێتەوە لێیان و دینـی ڕوون و پـڕ نـووری ئیسـلام هەڵبـژێریّ، بۆیه ئاینی ئیسلامی هەڵبژارد كـه یـەك دەسـتورو سەرچـاوەی هەیـه ئـەویش قورئـانی پـیرۆزو سوننەتی پێغەمبەره ﷺ، قورئانی پیرۆز دژایەتی ناكـات لەگـەڵ زانسـت و ئـەو كـار و ڕووداوو بابەتانەی پەیوەندی به دروستكراو و فەلەك و گەردوونەوە هەیه .

دوای موسلّمان بوون بیری لەوه كردەوه كه دەبێت ڕوكنی پێنجەمیش بـەجیّ بهێنـیّ كـه یەكێكه له ئەركەكانی ئیسلام ئەویش حەج كردنه بۆ ئەوانەی ئەتوانن پێی هەستن.

مایكلّ یەكەم جار له كالیفۆرنیاوه بۆ سعودیه نەچوو، بەڵكو بـۆ مـەغریب چـوو، بـاس لـەوە دەكـات كـه چـۆن هەسـتێكی هـەبووه كاتێـك گەشـتووەتە مـەغریب و لـەناو كۆمـەڵێك مەغریبی كه بۆ حەج خۆیان ئامادەكردووه دەڵێـت: لـه مـەراكش دەسـتم بـەو مامەڵانـەی كـه پێویستن بۆ حەج ئامادەكرد به پێی یاسا و زانیاری دینه تازەكەم ....

له مەراكش ماوەیەكم بەسەر برد هـەتاوەكو لـه ڕێیـەوە فێـری ئـاداب و مەناسـكەكانی حەج ببم، مامەڵەی موسلّمانان بۆم زۆر بـاش و دڵسـۆزانە بـوو، هـەروەها زۆر بەخشـندە بـوون لەگەڵم .

بۆ یەكەم جار كه چوومه مەككەی پیرۆز لەگەڵ هـەزاران موسـڵمان كـه بـۆ حـەج كـردن هاتبوون بەیەكەوه لەیەك كاتـدا تـەوافمان دەكـرد، سـەرەڕای زۆری ئـەو ژمارەیـەی موسـڵمانان بێدەنگییەك ئەو شوێنەی داگرتبوو هەستت به قەرەباڵغی و پاڵ نان نەدەكرد. مـایكلّ كتێبێكـی بەناوی (الحج الى المكة) له بارەی گەشته ئیمانییەكەیەوه به زمانی ئینگلیزی نووسـیوەو تیایـدا وەسفی گەشتەكەی كردووه به وردی و هەموو لایەنەكانی حەجی خستۆته ڕوو.[1] .

١- (ئیسـلام پەیـك ـ سایه فارس) .

چیرۆكی قورئان نموونەیەكە بۆ ژیان:

باسكردنی چیرۆكە قورئانییەكان نەك تەنها پێویستی بە زانیاری زمانەوانیی و مێژوویی هەیە، بەڵكو لەوە زیاتر پێویستی بە كەسێكە چەندین جار قورئانی خوێندبێتەوە، لەگەڵیدا ژیابێت و لەگەڵ باسەكانیدا ئینفعالی كردبێت ..

چیرۆكی قورئان دوو وەزیفەی هەیە:

مەبەستەكانی قورئان بە نموونەی بەرجەستە ڕوونتر بكاتەوە، لەگەڵ بەكارهێنانی كاریگەریی‌گێڕانەوە لەسەر عەقڵ و دەروونی مرۆڤ، لەو چیرۆكانەدا كەسانێكی وەكو خۆت دەبینی، كەسانێك ڕۆژێك وەكو تۆ لەسەر ئەم زەوییەدا ژیاون، كەسانێك دەهاتن و دەچوون، پێدەكەنین و دەگریان، حەزیان هەبوو، چیرۆكیش تەواو دەبێت و لە كۆتایدا چەند وێنەیەك لە مێشكتدا دەمێنێتەوە .

جیاوازی چییە لە نێوان چیرۆكەكانی قورئان و ئەو چیرۆكانەی زۆر لە واعیزەكان دەیانگێڕنەوە؟

چیرۆكی قورئان نموونەیەكە بۆ ژیان، بەڵام زۆر لە چیرۆكەكانی واعیزەكان دەتبەنە دەرەوەی ژیان، نموونەیەكت پێ دەڵێت ناتوانیت دووبارەی بكەیتەوە، چیرۆكی قورئان دەیەوێت سوود لە ئەزمونی ئەوانی پێش خۆت وەربگری، بەڵام حیكایەتخوان تەنها سەرسوڕمانی لە تۆ دەوێت.

واعیزە نەزانەكان بە زۆری دوو جۆر چیرۆكیان لایە: چیرۆكی شت و ڕووداوە سەیرەكان و چیرۆكی نموونەی مرۆڤە سەیرەكان. هیچیش لەمانە توانای بەرجەستەبوونی لە جیهانی ڕۆژانەی بیسەراندا نییە، بۆ نموونە كەسێك چیرۆكێكمان بۆ دەگێڕێتەوە، ئەمەیە بە كورتی و پاش لابردنی ترش و خوێكەی: (پیاوێكی خواناس هەبوو تەماشای ئافرەتێكی كرد، كاتێكیش هەستی بەو تاوانە گەورەیە كرد بە پەنجەی خۆی چاوێكی خۆی دەرهێنا). بیسەر ناڕەزایی دەرنابڕێت بەڵكو سەرسوڕمان، بەڵام بیسەری سەرسام ناتوانێت چاوێكی خۆی دەربهێنێت، كەواتە بیسەر پێویستە لە ئاست ئەو (خواناسییە) ئیفلیج بێت، ئەوی موسڵمانی سادە كەسێكی خراپەو تاوانبارە، ناگاتە قولەپێی نموونە بەرزەكان، بیسەر دەبێتە مرۆڤێكی ئیفلیج، تەنانەت عەقڵیشی ئیفلیج دەبێت، چونكە ناپرسێت چۆن بۆ گوناهێكی وا بچووك مرۆڤ

سزایەکی وا گەورەی خۆی بدات، ئەگەر بشپرسێت نازانێت کە مرۆڤ بۆی نییە زیان بە لاشەی خۆی بگەیەنێت ئەگەر بۆ سڕینەوەی گوناهەکانیشی بێت. جگە لە ئیفلیجی و بێدەسەڵاتی ئەو چیرۆکانە ڕەشبینیشیان بەدواوەیە، بەڵام چیرۆکەکانی قورئان تەرکیز لەسەر ئەوە دەکەن کە کەس لە ڕەحمەتی خودا بێهیوا نەبێت، بەڵکو وەك یەعقوبی پێغەمبەر پاش ساڵانێکی زۆری ونبوونی یوسفی خۆشەویستی و پاش گیرانی بینیامینی برای یوسف بە کوڕەکانی دەڵێت بگەڕێن بە دوایاندا و ﴿ وَلَا تَاْيْـَسُوا۟ مِن رَّوْحِ ٱللَّهِ ۖ إِنَّهُۥ لَا يَاْيْـَسُ مِن رَّوْحِ ٱللَّهِ إِلَّا ٱلْقَوْمُ ٱلْكَـٰفِرُونَ ﴾ یوسف: ٨٧ (لە ڕەحمەتی خوا بێهیوا مەبن چونکە تەنها بێباوەڕان بێهیوان لە ڕەحمەتی خوا).

پرسیاریش دوای ئەوە زیادەیە چونکە ئەنجام دیارە، چیرۆکە هەڵبەستراوەکان کە زۆر لە واعیز و نەزانەکان مێشکی میللەتیان پێ تێکداوە چیرۆکن بۆ سەسوڕمان و دابڕانی مرۆڤ لە نموونە (بەرزەکان)، کە پاش لێکۆڵینەوە دەردەکەوێت بەرز نین چونکە هەڵبەستراون، ئەگەر هەشبووبن و بەڕاستی وا بووبن قورئان و سوننەت ئیمزای خۆیان ناخەنە سەر ئەو کردار و ژیانە سەیرانە، چیرۆکەکانی قورئان (فەرموودە صەحیحەکانیش هەروا) شتێکی ترن، ئەوانە هانی مرۆڤ دەدەن بۆ نزیکبوونەوە لە نموونە بەرزەکان کە نموونەی بەرزن و واقیعین و بەڕاستیش هەروابوون.

چیرۆك بۆ کارکردن، گرنگی کارکردن یەکێکە لە وانەکانی چیرۆکی ئادەم و حەووا. زانراوە کە ئادەم بەری ئەو درەختەی خوارد کە خودا لەسەری قەدەغە کردبوو لێی بخوات، قورئان وا باسی دەکات، تەوراتیش گوناهەکە دەداتە پاڵ حەووا، حەوواش دەیداتە پاڵ مارەکە، تەورات عەزاب و ناڕەحەتی دەکاتە بەشی ئادەم و حەووا، لەعنەتیش لە مارەکە دەکات، لەو چیرۆکەشەوە ئافرەت لە فیکری کەنیسەدا تاوانبارێکی هەمیشەییە.

قورئان تاوانی خواردنی بەری درەختەکە دەخاتە پاڵ هەردوو مرۆڤەکە، ئادەم و حەووا (فأكلا منها) زۆر جاریش ئادەم تاکە تاوانبارە ﴿ وَعَصَىٰٓ ءَادَمُ رَبَّهُۥ فَغَوَىٰ ﴾ طه: ١٢١ هەرچەندە دەکرێت ئەم تاك کردنە بە پێی ئەو بنەما زمانەوانییە بێت کە باسەکە بۆ یەك کەس بێت و مەبەست لێی کەسانی تریشە، وەك چۆن زۆر لە فەرمانەکانی قورئان شێوازی نێرینەی بەکارهێناوە بەڵام مەبەست لێی هەردوو نێر و مێیە.

درەختەکە چی بووە؟ قورئان باسی نەکردووە چونکە هیچ لە وەزع ناگۆڕێت، دەڵێن سێو بووە و دەڵێن گەنم بووە، هەرچییەکیش دەڵێن قسەی خۆیانە، گرنگ ئەوەیە درەختێك بووە و گرنگ وانەکەیە، شەیتان تەماعێکی خستە بەر ئادەم: ﴿ فَوَسْوَسَ إِلَيْهِ ٱلشَّيْطَٰنُ قَالَ يَٰٓـَٔادَمُ هَلْ أَدُلُّكَ عَلَىٰ شَجَرَةِ ٱلْخُلْدِ وَمُلْكٍ لَّا يَبْلَىٰ ﴾ گە: ١٢٠. (ئەی ئادەم درەختێکت پێ بڵێم ئەگەر لێی بخۆیت نەمر دەبیت و موڵکێکت دەستگیر دەبێت تیاچوون نەزانێت؟) بەڵێ کێ نایەوێت؟ شەیتان پەنجەی خستە سەر حەزێکی گەورە، بەڵکو گەورەترین حەزی مرۆڤ: نەمری، نەمرییەکی نادیاریش نا، نەمری لەناو خۆشییەکی نەبڕاوە، ئادەم حەزی کرد و لە درەختەکەی خوارد، ئەنجامیش پێچەوانەی پێشبینی بوون ئەنجام ئابڕوو چوون بوو لای خاوەنی نیعمەتەکە، ئابڕووچون بوو بێ دەستکەوتنی نەمری و موڵکی نەبڕاوە .

وانەکە زۆر لە ناسینی جۆری درەختەکە گەورەترە: نەمری و خۆشیی هەتاییت دەوێ، کاری بۆ بکە، دەنا بەتەنیا خواردنی بەری درەختێك ئەوە ناهێنێتە دەست، با بزانین چۆن تێنەگەیشتن لەو چیرۆکە، کارنەکردنیش بە پێی ئەو چیرۆکە ئیفلیجی بە دواوە بوو، کاتێك ئەوەی یەکەمی ئیسلام ئاینەکەیان وەرگرت زانییان پێویستیان بە دوو شتە تا لەبەهەشتێکی هەتا هەتاییدا نەمری بەدەست بهێنن، باوەڕی پوخت لەگەڵ کاری چاکە، کەس لەوانە بەتەما نەبوو تەنیا شتێکی وەك ناسینی پێغەمبەر ﷺ ئەوەی بداتێ، سەردەم سەردەمی هیممەت و کارکردن و خۆماندوکردن بوو، بەڵام خەڵك دوایی لە ئیسلام دوور کەوتنەوە بۆیە لە جیاتی کۆشش فیکرەیەکی سەیر دروست بوو: ئەگەر بڕوات بە فڵانە شێخ هەبێت ڕزگارت بووە، باوەڕی پێ بێنەو لە قیامەتدا خۆت لەژێر ئاڵاکەیدا دەبینیتەوە. لەتبونێکیش لەناو دەروون و عەقڵی موسڵماناندا دروست بوو: پیاوچاکەکان ئەو نموونە بەرزانەن کە مرۆڤی سادە مەگەر تەنها خەون بەوە ببینێت سەگی بەردەرگایان بێت، جگە لەو پیاوچاکانەش خودی پێغەمبەر وا تەماشا کرا: ئەوسا ئەوانەی لەگەڵ پێغەمبەردا بوون هاوڕێی بوون، ئەی ئەوانەی دوای ئەو هاوڕێیانە دێنە دونیا؟

پێغەمبەرﷺ دەفەرموێت: ئەوانەی دوای ئەو و ئەوان دێن و بێئەوەی بینیبێتیان باوەڕی پێ دەهێنن هاوڕێی نین بەڵکو براین. باسەکە واهات و وا ڕۆیشت تا زەمانێکی درەنگ،

زمانی نەزانی کە تێیدا شاعیران و مەولودنامە خوێنان کەوتنە هاوار لە پێغەمبەر بەسەگی بەردەرگای خۆی قبوڵیان بکات .

لە نێوان هاوڕێیەتی و برایەتی لەگەڵ پێغەمبەر و بوون بە سەگی بەردەرگای ئەو پێغەمبەرە دەریایەك هەیە، ڕەنگە ئێستاش هۆیەکی شکستی کەسێتی موسڵمان بزانین: لەجیاتی هیممەت و کۆشش (هەوڵدان بۆ دەستکەوتنی ئەمری لە ڕێگەی باوەڕ و کرداری چاکە) تەمبەڵی و پشت بەستن بە چارەسەری سیحری، بەکورتی: ڕێگەی ئاسان .. ژەمێك لەبەری درەختێك..

بیرکردنەوە لە چارەسەری سیحری تەنانەت لە کاروباری دنیایشدا پەیدا بوو: زۆر کەس بەم جۆرە بیر لە دەوڵەمەندی یان ڕزگار بوون لە هەژاری دەکەنەوە: دەستکەوتنی کوپەڵەیەکی ئالتون، لەویش (واقعیتر) سەفقەیەکی سەیری بازاڕ بێتە ڕێگەیان وەکو ڕێوییەکی بەر ڕێگە ... ئەی کارکردن و ئارەق ڕشتن و بەکارهێنانی عەقڵ؟ ئەوە ڕێگە هەرە دوورەکەیە.

چیرۆکی (ذوالقرنین) لە قورئاندا وانەیەکی دیکەیە بۆ کارکردن. ئەو کەسە کێ بووە؟ ئایا پێغەمبەر بووە یا تەنها پادشا؟ کەی ژیاوە؟ چەند پرسیارێکن لە مەبەستی چیرۆکەکە دوورمان دەخەنەوە. ڕەنگە بەهۆی بەڵگەنامە مێژوویی و شوێنەوارییەکانەوە لە دواڕۆژێکی نزیك یان دووردا ئەوانە ئاشکرا بن، بەڵام تا ئەوانە دەزانرێت چی لەو چیرۆکە بکەین؟ (ذوالقرنین) پادشایەکی زۆر بەهێز دەبێت، دەگاتە یەکێك لە شوێنەکان و خەڵکی ئەو شوێنە کە قورئان لە بارەیانەوە دەڵێت بەحاڵ لە قسە تێدەگەیشتن، سکاڵای لا دەکەن: یەئجووج و مەئجووج خراپەکارن، باجت دەدەینێ بەو مەرجەی دیوارێکمان لە نێوان ئەم دوو کێوەدا بۆ دروست بکەیت، بەربەستێك بێت ئێمە لەو دوو تیرە بەدکارە جیا بکاتەوە، (ذوالقرنین) باجەکە قبوڵ ناکات و دەڵێت: لەجیاتی ئەوە بەهێزی بازووتان کۆمەکیم بکەن، ﴿فَأَعِينُونِي بِقُوَّةٍ﴾الکهف: ٩٥ ، ئەنجامیش بە بیرکردنەوەی خۆی و بە بازووی ئەو خەڵکە دیوارێکی بەرز هەڵسایە سەرپێ، دیوارەکە خراپەکارانی دوورخستەوەو خەڵکی ئەو شوێنە فێری کارکردن بوون. ئەو پیاوە ئەو میللەتەی فێرکرد، ئەو میللەتەی بەحاڵ لە قسە تێدەگەیشتن، فێری کارکردنی کردن.

بەشی (زانست) لەو چیرۆکانەدا هەیە؟

کەواتە چیرۆکەکان وانەی ژیانن، ژیانی دەروون و دڵ، بەڵام پاش ئەوانە (زانست) دوورەپەرێز ناوەستێت. وەك وتم زەمەن بەڵگەی مێژووی و شوێنەواری بۆ ئەو چیرۆکانە ئاشکرا دەکات، بەڵام تا ئەو کاتە مرۆڤ چی بکات؟ کەواتە سەرەتا سوود وەرگرتنە لە چیرۆکەکان بۆ ژیان، دوایش هەر دەستکەوتێکی زانستی دەستکەوتە بۆ چیرۆکەکە، قورئان باسی چەند میللەتێکی کردووە کە باوەڕیان بە پێغەمبەری خۆیان نەهێنابوو و ئەنجام تیاچوونیان بوو، وەسفی تیاچوونەکەش بە چەند شێوەیەکە: لەرزە، هاوار، بروسکە، قورئان بناغەیەك بۆ زانستی شوێنەوار ناسی دادەنێت، کاتێك فەرمان دەدات بە خەڵکی بەزەویدا بگەڕێن بۆ زانینی ئاکامی بێباوەڕان ﴿ قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ ﴾ النمل: ٦٩ خەڵکی تر گەڕان و چەند شوێنێکیان دۆزییەوە، کارەساتێکی کتوپڕی چەند شارێکیان بینی، نمونەیەکی دیار شارستانییەتەکەی (موهنجو دارو) لە دۆڵی (سند)ی هەزاری سێیەمی پێش زاینە. شارەکە سووتا، سووتانەکەش کتوپڕ بوو چونکە خەڵکەکە ژیانی ڕۆژانەی خۆیان دەبردە سەر، وەسفێکە بۆ هەندێ سزای ناو چیرۆکەکانی قورئان..

لە دورگەی (کریت)یشدا لە ناوەڕاستی هەزارەی دووەمی پێش زاین شارەکان توشی کارەساتی گەورە بوون، یەکێك لە شارە گرنگەکان (کنۆسۆس) بوو کە وەکو ئەو شارانەی قورئان باسیان دەکات زۆر بەهێزو دەوڵەمەند بوو، بەڵام هەروەکو ئەو شارانە لە ماوەیەکی زۆر کەمدا تیاچوو، ئەوەی سەیریشە ئەوەیە کانزاکانی ناو کۆشکی شارەکە دیارنەمابوون تەنانەت لەو شوێنانەش کە بەهۆی تەپینی دیوارەکانەوە نەسووتابوون (بڕوانە چیرۆکی شارستانیەتی وڵ دیورانت بەشی یەکەمی بەرگی دووەم) جارێکی تریش کتوپڕیەکی ئەو کارەساتە زۆر لەو سزایانەوە نزیکە کەلە قورئاندا باسکراون.

کەواتە بوارێکی تر بۆ عەقڵ کرایەوە، با نیمەی مرۆڤیش بە زەویدا بگەڕێن، قورئان تەنانەت پێمان دەڵێت بە زەویدا بگەڕێن تا بزانین دروستکراوەکان چۆن پەیدا بوون، ئاسمان، زەوی، تەنانەت زیندەوەرانیش ﴿ قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ ثُمَّ اللَّهُ يُنشِئُ النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴾ العنكبوت: ٢٠

نــوح و کەشــتییەکەی: تــەورات باســی کەشــتییەکە دەکــات کــە لەســەر کێوەکــانی (ئارارات)دا نیشت، بەڵام قورئان دەڵێت ناوی کێوەکـە (جـوودی) بـوو، مێژوو و شـوێنەواریش دووەمیان پەسەند دەکات، کوردستانیش لەگەڵ ئەو پەسەنکردنەدا بەرز دەبێتەوە.

کتێبێك بۆ میللـەتان: چیرۆك لایـەنی مێژوویی لـە مێشکی مرۆڤدا بـەهێز دەکـات، یەکێکیش لە هۆکارەکـانی تێکشـکاندنی کەسـێتی میللـەتانی لاواز ئەوەیـە تەماشـای ئێسـتا دەکەن و وادەزانن ئەم ئێستایە کە لاوازیی خۆیانە و بـەهێزی ئـەوانی تـرە واقیعێکـە تـا هـەتا دەسەپێت، میللەتیش وا بیر دەکاتەوە ناتوانێت گەشبینانە بیر لە دوارۆژیش بکاتـەوە، چیرۆکی موسا و گەلەکەی وانەی تێدایە کە بـۆ کـورد گرنگـە: چـی میللـەت کۆیلـە دەکـات و چـی لـە کۆیلەیـەتی ڕزگـاری دەکـات، خـودا موسـای بـۆ گەلەکـەی نـارد تـا لـە کۆیلەیـەتی فیرعـەون ڕزگارییان بکات، خوا مەبەستی خۆی بەیان دەکات: (دەمەوێت چاکە لەگەڵ ئەوانەدا بکەم کـە بە بێهێز تەماشا کراون و بیانکەمـە پێشـەواو بیانکەمـە میراتگر، دەسەڵاتیشیان لـە زەویـدا بدەمێ و ئەو شتە لـەو میللەتـە پیشـانی فیرعـەون و هامـان و سـەربازەکانیان بـدەم کـە لێـی دەترســـان﴿ وَنُرِيدُ أَن نَّمُنَّ عَلَى ٱلَّذِينَ ٱسْتُضْعِفُواْ فِى ٱلْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ ٱلْوَٰرِثِينَ ﴿٥﴾ وَنُمَكِّنَ لَهُمْ فِى ٱلْأَرْضِ وَنُرِىَ فِرْعَوْنَ وَهَٰمَٰنَ وَجُنُودَهُمَا مِنْهُم مَّا كَانُواْ يَحْذَرُونَ ﴾القصـــص: ٥ - ٦ وانەیەکە بۆ ئێمە کە کۆیلەیەتی قەدەرێکی ئەزەلی نییە، کەس قـەدەر نازانێـت بۆیـە میللـەت تـەنها کۆششـی لەسـەرە، ئایـا کـوردی ئـەم سـاتەمان پـاش ژێردەسـتەیی فیرعـەونی عـیراق و هامانەکەی دەسەڵاتی دەست نەکەوتووە؟ ئایا نەبووە بە یەکێك لەوانـەی میراتـی عێراقیـان بـۆ ماوەتـەوە؟ ئایـا کـورد بـەو لاوازی خۆیـەوە لـە سـاتێکا نـەبووبوو بـە مەترسـی بـۆ صـەدام و سەربازەکانی؟ خواش ئەوەی پیشان نەدان کە لێی دەترسان؟

چیرۆکی موساو ئیسرائیل پێمان دەڵێت کەوا ئیسرائیلییەکان پاش ڕزگاری زوڵمیان کـرد بۆیە پێویستە کورد ئاگای لە زوڵم بێت.

ئەگەر بەشێکی چیرۆکی ئیسرائیلییەکانیش تەواو بکەین دەڵێین کە مێژووەکەیان پـڕ لـە سەرپێچی لە فەرمانەکانی موساو خواکەی بووە، دوای ئەویش سـەرپێچی لە فەرمانەکانی باقی پێغەمبەرانیان، زنجیرەیەك بوو لە ئاڵۆزکردنی ژیانی خۆیان، زنجیرەیەك لـە بوهتـان بـۆ خـەڵك و بەتایبەت بۆ پێغەمبەرانیان تا گەیشتە ئەوەی بەو ڕەفتارە ژیانی خۆیان ژەهراوی بکـەن، کـورد

زۆر جیاوازە لە جوولەکە، بەڵکو هێندە جیاوازە بۆتە پێچەوانەی جوولەکە بەڵام کورد دەتوانێت سوود لە وانەکانی ئەوان وەربگرێت تا هەمان هەڵەکانی ئەوان دووبارە نەکاتەوە، ئەوەشە گرنگترین سوودی چیرۆك بەڵام بەداخەوە نەك تەنها سوود لە چیرۆکەکانی قورئان وەرنەگیراوە بەڵکو لەوەش خراپتر کورد سوودی لە مێژووی خۆشی وەرنەگرتووە.

چەند چیرۆکێکی تریش بە کورتی، چەند بەهێز بی ئەوەندەش ئاگات لە خۆت بێت لە خۆت بایی نەبی: باسی وانەیەکی چیرۆکی (ذوالقرنین)م کرد، وانەیەکی تر هەیە، ئەمجارە بۆ دەسەڵاتداران، ئەو کەسەی لە ڕۆژهەڵاتەوە بۆ ڕۆژئاواو بە پێچەوانەوە گەشتی کردبوو و دەسەڵاتێکی مەزنی هەبوو نموونەیەك بوو بۆ فەرمانڕەوایەك خۆی بە گەورە نازانێت.. سولەیمانیش نموونەیەکی تر بوو، ئەو دەسەڵاتەی هەیبوو تووشی لەخۆبایی بوونی نەکردبوو بەڵکو داوای لە خوای خۆی دەکرد یارمەتی بدات سوپاسی نیعمەتەکانی بکات، ئەوانە هەبوون و ئەو گەلانەش هەبوون کە بە پێغەمبەرانیان دەوت: کێ لە ئێمە بەهێزترە.

چەندیش زانا بی بزانە کە لەتۆ زاناتر هەیە: چیرۆکی موسا و ئەو پیاوەش هەیە کە نازانین ئایا پێغەمبەر بووە یا تەنها خواناسێك بووە و فەرموودە پێی دەڵێت (الخضر) فەرموودەیەك باسی ئەو پرسیارە دەکات کەلە موسا کرابوو: کێ زاناترین کەسە؟ لەجیاتی ئەوەی بڵێت (خوا) وتی (خۆم)، خواش فەرمانی پێدا بچێتە لای ئەو پیاوە کە لە خۆی واتە لە موسا زاناترە، لێرەوە قورئان باسی دەکات چۆن پیاوەکە بە موسای وت کە ناتوانێت خۆی ڕابگرێت و ئەو شتانەی دەیانبینێت لای سەیر دەبن، چیرۆکەکە درێژەو کورتەکەی ئەوەیە پیاوەکە سێ شتی زۆر سەیری کرد: زیانی بە پاپۆڕی ئەو کەسانە گەیاند کە بەبێ پارە سواریان کردبوون، ئینجا بەبێ هۆ مێردمنداڵێکی کوشت، دوایش لە شارێکدا داوای خواردنیان کرد بەڵام کەس میوانداری نەکردن، هەر لەو شارەشدا دیوارێك دەبینن خەریکە دەڕووخێت پیاوەکەش بێ بەرامبەر چاکی دەکاتەوە، موسا پاش هەر یەکێك لەو ئیشە سەیرانە نارەزایی دەردەبڕێت، لە دوای ئەو سێ ڕووداوەش پیاوەکە لێی جیا دەبێتەوە بەڵام پاش ئەوەی نهێنی ئەو ئیشانەی بۆ ڕوونکردەوە.

خاوەن باوەڕی؟ کەواتە دەبێ بەهێز بی: ئیبراهیم بتەکانی شکاند ئەی بتە نوێکان کێ دەیانشکێنێت؟ زۆربەی خەڵك مەراییان بۆ دەکەن، چیرۆکەکەش بێ ئاوڕدانەوەی پێویست تێدەپەڕێت.

کوشتنی یەك مرۆڤ وەکو کوشتنی هەموو مرۆڤایەتییە: چیرۆکی دوو کوڕەکەی ئادەم (قورئان ناڵێت ناوییان قابیل و هابیل بوو) دووبارە بوونەوەی بەسەرهاتی ئادەم و شەیتان بوو: ئادەم شکۆمەند کرا شەیتانیش حەسوودی پێ برد، ئەو حەسوودییەش فڕێی دایە خوارەوە، کوڕەکەی ئادەمیش کە بینی قوربانییەکەی قبوڵ کراو ئەوەی خۆی قبوڵ نەکرا حەسوودی پێ بردو کوشتی، ئەویش وەکو شەیتان کەوت، ئەوە دووبارە بوونەوەی کەوتن، ئەی کوا دووبارە بونەوەی شکۆمەندی مرۆڤ، قورئان پاش چیرۆکەکە ئەو بنەمایە ڕادەگەیەنێت:

﴿مَن قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا﴾المائدة: ٣٢ (هەر کەسێك کەسێك بکوژێت وەکو ئەوەیە هەموو مرۆڤەکانی کوشتبێت، هەر کەسێکیش مرۆڤێك زیندوو بکاتەوە (لە مردن ڕزگاری بکات) وەکو ئەوەیە هەموو مرۆڤەکانی زیندوو کردبێتەوە)

کەواتە لاوازەکان دەتوانن بەهێزبن و سەربکەون، زۆربەی شوێنکەوتوانی پێغەمبەران، ئەوانەش کە شوێنی پێغەمبەری ئیسلام کەوتبوون، کەسانێکی هەژاربوون، کەسانێك بوون پایەیەکی کۆمەڵایەتی بەرزیان نەبووە، ڕەخنەیەکی بێباوەڕانیش ئەوە بوو: ئەی ئەو کەسەی دەڵێی پێغەمبەری خوای خاوەن هەموو جیهانەکانم: ئەوەتا دەبینین لاواز و هەژارو بێدەسەڵاتەکان شوێنت کەوتوون، ئەوە ڕەخنەکەیان بوو بەڵام ئەوهەژارانە لای خوا بەرزبوون، بەرزتر لەبێباوەڕە پایەدارەکان و دەوڵەمەندەکان، پێغەمبەران لەگەڵ شوێنکەوتەکانیان خۆڕاگربوون، گوێیان نەدایە تانەو تەشەر، لە کۆتاییشدا ئەوان بردیانەوە ..

هەموو باسەکانی سەرەوە بریتی نەبوون لە هەموو باسە پێویستییەکانی سەبارەت بە چیرۆکەکانی قورئان، ئەوانە دڵۆپێکی ناو دەریان، بەڵام دەرفەتەکە هەر ئەمەندەیە، لەناو چیرۆکەکانیشدا هەموو شتێك دەدۆزینەوە: عەقڵ، زانست، زانیاری گشتی، قورئان بەشێوەیەکی گشتی کتێبێکە بۆ ژیان، چیرۆکەکانیش بە نموونەی بەرجەستە فەلسەفەی ژیانمان بۆ ڕوون دەکەنەوە.[1]

١- ئیسلام پەیك/ فازڵ قەرەداغی.

لێکچوون و جیاوازی دووبارەبوونەوەی چیرۆکەکانی قورئان:

قورئانی پیرۆز کە بۆ پەروەردەکردنی ئادەمیزاد هاتووە، بە زۆر شێواز هەوڵی لەگەڵ ئەدات، هەندێ جار باسی بەهەشتی بۆ دەکات تا هیوای بداتێ، ئینجا باسی دۆزەخی بە دوادا دینێ تا بترسێ لە سزای خوا، بەمەش ترس و هیوای بۆ دروست دەکات..

هەروەهایەك لەسەرسێ‌ی قورئان چیرۆکەو باسی پێغەمبەران و بەسەرهاتی گەلەکانیان دەکات کە بەڕاستی پەند و عیبرەتی زۆریان تێدایەو، لە چەند سورەتێکدا باسی پێغەمبەرێك دووبارە دەبێتەوە، بەڵام لەهەر شوێنێکدا بۆ مەبەستێکەو ئامانجێکی تایبەت ئەپێکێ، کە بەڕاستی ئەمەش موعجیزەی قورئانە.

ڕاستە باسەکان باسی پێغەمبەرێك و گەلەکەیەتی بەڵام شێوازی باسەکەو ڕەنگی باسەکان جیاوازن، واتە لەیەکچوون هەیە بەڵام جیاوازیشن، جیاوازیەکەشیان هەندێك لەسەر وەستان و وردبوونەوەی دەوێت، کە لێرەدا چەند نموونەیەك باس دەکەین:

یەکەم: لەباسی چیرۆکی موسادا (سەلامی خوای لێبێت): لەسورەتی (البقرة)دا قورئان دەفەرموێت: ﴿ وَإِذِ ٱسۡتَسۡقَىٰ مُوسَىٰ لِقَوۡمِهِۦ فَقُلۡنَا ٱضۡرِب بِّعَصَاكَ ٱلۡحَجَرَۖ فَٱنفَجَرَتۡ مِنۡهُ ٱثۡنَتَا عَشۡرَةَ عَيۡنٗاۖ قَدۡ عَلِمَ كُلُّ أُنَاسٖ مَّشۡرَبَهُمۡۖ كُلُواْ وَٱشۡرَبُواْ مِن رِّزۡقِ ٱللَّهِ وَلَا تَعۡثَوۡاْ فِي ٱلۡأَرۡضِ مُفۡسِدِينَ ﴾ البقرة: ٦٠

واتە: یادی ئەو نیعمەتە بکەنەوە، کاتێك موسا بۆ گەلەکەی داوای بارینی باران و ئاوی کرد، ئێمەش پێمان وت:بە گۆچانەکەت بدە بە(تاشە) بەردەکەدا، جا ئەو کارەی ئەنجامدا، بەردەکە دوانزەکانی لێ هەڵقوڵا، بێگومان هەر هۆزێك چاوگەی خۆی ئاسی،ئینجا پێمان وتن: دە بخۆن و بخۆنەوە لە ڕزق و ڕۆزی و بەخششی خوا و تاوان و خراپەمەکەن لەسەر زەویدا لەکاتێکدا کە بەچاندنی تۆوی خراپەوە خەریکن.

هەمان باس لە سورەتی (الاعراف) دا دووبارە ﴿ وَقَطَّعۡنَٰهُمُ ٱثۡنَتَيۡ عَشۡرَةَ أَسۡبَاطًا أُمَمٗاۚ وَأَوۡحَيۡنَآ إِلَىٰ مُوسَىٰٓ إِذِ ٱسۡتَسۡقَىٰهُ قَوۡمُهُۥٓ أَنِ ٱضۡرِب بِّعَصَاكَ ٱلۡحَجَرَۖ فَٱنۢبَجَسَتۡ مِنۡهُ ٱثۡنَتَا عَشۡرَةَ عَيۡنٗاۖ قَدۡ عَلِمَ كُلُّ أُنَاسٖ مَّشۡرَبَهُمۡۚ وَظَلَّلۡنَا عَلَيۡهِمُ ٱلۡغَمَٰمَ وَأَنزَلۡنَا عَلَيۡهِمُ ٱلۡمَنَّ وَٱلسَّلۡوَىٰۖ

﴿ كُلُوا۟ مِن طَيِّبَٰتِ مَا رَزَقْنَٰكُمْ ۚ وَمَا ظَلَمُونَا وَلَٰكِن كَانُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴾ الأعراف: ١٦٠. واته: ئێمە نەوەی ئیسرائیلمان کرد بە دوانزە تیرەو تایەفە، (دوای ئەوەی بە بیابانی سینادا کۆچیان دەکرد تووشی تینویەتیەکی زۆر بوون)، وەحیمان بۆ موسا نارد کاتێك گەلەکەی داوای ئاویان لێکرد کە: دارعەساکەت بدە بەبەردەکەدا، هەرکە ئەو کارەی کرد بەردەکە دوانزەکانی لێ هەڵقولا، بێگومان هەرتیرەو تایەفەیەك کانیاوی خۆی زانیو هەوریشمان کردبە سێبەر بە سەریانەوە (تا گەرما زۆریان بۆ نەهێنێت)و گەزۆ و باڵندەی شەلاقمان بۆ ناردن، دەبخۆن لەو هەموو ڕزق و ڕۆزیە پاکانەی کە پێمان بەخشیون، جا وە نەبێت ئەوانە ستەمیان لە ئێمە کردبێت.

ئەگەر سەرنجی هەردوو باسەکە بدەین و وردبینەوە، لەیەك دەچن و باسی یەك ڕووداوە، بەڵام لە ڕاستیدا لەیەکتری جیاوازن، لەیەکەمیاندا وشەی (فَٱنفَجَرَتْ) هاتووە کە تەقینی سەرچاوەکەو زۆری ئاوەکەیەتی ..

لە دووەمیاندا (فَٱنۢبَجَسَتْ)هاتووە کە هەڵقوڵانی ئاوێکی کەمە..جا ئەم دوو وشە جیاوازە بۆ بەکارهاتووە؟

لە وەڵامدا دەڵێین:هەردوو وشەکە بە مەبەست بەکارهاتوون،ئاوەکە لەسەرەتاوە کە سەرچاوەکە تەقیوە زۆر بووە،دوایی بەهۆی گوناهباری و سەرسەختیانەوە کەم بۆتەوە..

لەیەکەم ئایەتدا باسی نیعمەتەکانی خوا دەکات بۆیان، باسی ئاوە زۆرەکە دەکات، بەڵام کەباسی گوناهو تاوانیان دەکات باسی کەم بوونەوەی ئاوەکە دەکات، کەواتە قورئان هەرشتەو لە شوێنی خۆیدا دای دەنێت..

دووەم: لە چیرۆکی حەزرەتی ئیبراهیم دا (سەلامی خوای لێ بێت): لە سورەتی (الذاريات)دا قورئان دەفەرموێت﴿ هَلْ أَتَىٰكَ حَدِيثُ ضَيْفِ إِبْرَٰهِيمَ ٱلْمُكْرَمِينَ ﴿٢٤﴾ إِذْ دَخَلُوا۟ عَلَيْهِ فَقَالُوا۟ سَلَٰمًا ۖ قَالَ سَلَٰمٌ قَوْمٌ مُّنكَرُونَ ﴿٢٥﴾ فَرَاغَ إِلَىٰٓ أَهْلِهِۦ فَجَآءَ بِعِجْلٍ سَمِينٍ ﴿٢٦﴾ فَقَرَّبَهُۥٓ إِلَيْهِمْ قَالَ أَلَا تَأْكُلُونَ ﴿٢٧﴾ فَأَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً ۖ قَالُوا۟ لَا تَخَفْ ۖ وَبَشَّرُوهُ بِغُلَٰمٍ عَلِيمٍ ﴿٢٨﴾ ﴾ الذاريات: ٢٤ - ٢٨ واتە: ئەی پێغەمبەرﷺ ئایا هەواڵی میوانە بەڕێزەکانی ئیبراهیمت پێنەگەیشتووە؟

کاتێك چوون بۆ سەردانی وتیان: سلاو، ئەویش وتی: سلاو لە ئێوەش بێت، هەرچەندە ناتانناسم، ئەوسا ئیتر خۆی دزیەوەو چوو بەهاوکاری خێزانی، گوێرەکەیەکی قەڵەوی سەربڕی و سوریانکردەوەو هێنای و لێی نزیك کردنەوە، فەرمووی لێکردن، کەبینی ناخۆن، وتی: ئەوە نافەرموون، ئەوە ناخۆن؟؟

ئیبراهیم ترسێکی لێنیشت (ترسا شتێکیان لەژێر سەردا بێت) بۆیە خێرا وتیان: مەترسە ئێمە فریشتەین، مژدەشیان پێدا کە خوا بەم نزیکانە منداڵێکی زانایان پێدەبەخشێت..

لە سورەتی (الحجر)یشدا دەفەرموێت: ﴿ وَنَبِّئْهُمْ عَن ضَيْفِ إِبْرَاهِيمَ ﴿٥١﴾ إِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا قَالَ إِنَّا مِنكُمْ وَجِلُونَ ﴿٥٢﴾ قَالُوا لَا تَوْجَلْ إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ عَلِيمٍ ﴿٥٣﴾ قَالَ أَبَشَّرْتُمُونِي عَلَىٰ أَن مَّسَّنِيَ الْكِبَرُ فَبِمَ تُبَشِّرُونَ ﴿٥٤﴾ قَالُوا بَشَّرْنَاكَ بِالْحَقِّ فَلَا تَكُن مِّنَ الْقَانِطِينَ ﴿٥٥﴾ قَالَ وَمَن يَقْنَطُ مِن رَّحْمَةِ رَبِّهِ إِلَّا الضَّالُّونَ ﴾ الحجر: ٥١ - ٥٦ واتە: هەواڵیان بدەرێ دەربارەی میوانەکانی ئیبراهیم سەلامی خوای لێبێت، کاتێك کت و پڕ خۆیان کرد بە ماڵداو وتیان: سلاو، وتی: بەڕاستی ئێمە لێتان دەترسین‌لەفریشتەکان وتیان: مەترسە (ئێمە لەلایەن خواوە ڕەوانە کراوین)و بێگومان ئێمە مژدەی کوڕێکی زۆر زانات پێ دەدەین..

ئیبراهیم وتی: ئایا مژدەم دەدەنێ لە کاتێکدا کە ئاوا پیری یەخەی گرتووم، جا بەچی مژدە دەدەن؟!

فریشتەکان وتیان: بەڕاستی مژدەت دەدەینێ،کەواتە لەو کەسانە مەبە کە نائومێدن لە بەخششەکانی‌خوا. ئیبراهیم وتی: ئایا کێ نائومێد دەبێت لە ڕەحمەت و بەخششەکانی پەروەردگاری مەگەر کەسانێك کە گومڕاو سەرگەردانن..

لەیەکەمدا: باسی سەندنەوەی سەلامەکە و باسی گوێرەکە سورەو کراوەکەی کرد، چونکە تیشك خرایە سەر بەڕێزی میوانەکان﴿ هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ ضَيْفِ إِبْرَاهِيمَ الْمُكْرَمِينَ ﴾ الذاريات: ٢٤ – ٢٨، لێرەدا میوانەکان زۆر بەڕێزن و ئەمیش زۆر ڕێزی لێگرتوون..

بەڵام لە دووەمدا: باسی ڕێزداری میوانەکان ناکات، بۆیە باسی ڕێزگرتنی ئیبراهیمیش ناکات و کورتی دەکاتەوە، ئەمەش لەلای خۆشمان هەروایە کاتێك شتێك دەگێڕینەوە بەپێی شوێن و کات چەندی پێویست کات ئەوەندەی باس دەکەین.[1].

سێیەم: قورئان لەبارەی سزاو ئەشکەنجەی فیرعەونەوە بۆ بەنی ئیسرائیل:

بۆ بەنی ئیسرائیل: دەفەرموێت: ﴿وَإِذْ نَجَّيْنَاكُم مِّنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ يُذَبِّحُونَ أَبْنَاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ ۚ وَفِي ذَٰلِكُم بَلَاءٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَظِيمٌ﴾ البقرة: ٤٩ واتە: بیری نیعمەتی ڕزگاربونیشتان بکەنەوەکاتێك ڕزگارمان کردن لە دەست داردەستەی فیرعەون کە خراپترین سزاو ئازاریان دەدان، کوڕەکانیان سەردەبڕین و ئافرەتەکانیان دەهێشتنەوە بۆ کارەکەری و خزمەت، ئەوەش بۆ ئێوە تاقیکردنەوەیەکی گەورە بوو لەلایەن پەروەردگارتانەوە.

هەروەها دەفەرموێت: ﴿وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ أَنجَاكُم مِّنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ وَيُذَبِّحُونَ أَبْنَاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ ۚ وَفِي ذَٰلِكُم بَلَاءٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَظِيمٌ﴾ إبراهيم: ٦٦

واتە: یادیان بهێنەرەوە کاتێك موسا بەگەلەکەی وت، یادی نازو نیعمەتەکانی خوا بکەنەوە لەسەرتان، کاتێك لە داروودەستەی فیرعەون ڕزگاری کردن کە بە ناخۆشترین شێوە سزای دەدان، کە یەکێ لەو سزایانەی سەربڕینی کوڕەکانتان و هێشتنەوەی ئافرەتانتان بوو، بێگومان ئەوە تاقی کردنەوەیەکی گەورەبوو لەلایەن پەروەردگارتانەوە.

جیاوازی نێوان ئەم دوو ئایەتە ئەوەیە لەیەکەمدا(يُذَبِّحُونَ أَبْنَاءَكُمْ) لە دووەمدا (وَيُذَبِّحُونَ أَبْنَاءَكُمْ)تەنها (و)ێك زیادە، کەلەیەکەمدا باسی سزاکە دەکات هەروەك سەربڕینی کوڕان و هێشتنەوەی ئافرەتان بێت، بەڵام لە دووەمدا ئەو (واو)ە ئەوە دەگەیەنێت کە سزاکان زۆرن و یەکێ لە سزاو ئازارو تاقیکردنەوەکان سەربڕینی کوڕان و هێشتنەوەی ئافرەتان بووە..

[1] - (على طريق التفسير البياني للقران الكريم)د.فاضل صالح السامرائي.

سەرنج بدە لەپێش باسی دووەمدا ئایەتی ﴿ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِـَٔايَـٰتِنَآ أَنْ أَخْرِجْ قَوْمَكَ مِنَ ٱلظُّلُمَـٰتِ إِلَى ٱلنُّورِ وَذَكِّرْهُم بِأَيَّىٰمِ ٱللَّهِ ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَـَٔايَـٰتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴾ إبراهيم: ٥. هاتووە، واتەنسوێند بەخوا ئێمە موسامان ڕەوانە کرد، هاوڕێ لەگەڵ موعجیزەی زۆردا فەرمانمان پێدا کە قەوم و عەشرەتت لە تاریکیەکان ڕزگار بکە بەرەو نوور و ڕووناکی، ڕۆژەکانی خوایان بهێنەرەوە یاد، ئەوڕۆژانەی کە تۆڵەی لە بێباوەڕان سەندو ئیماندارانی سەرخست، بێگومان لەو بەسەرهاتانەدا بەڵگەو نیشانەی زۆر هەیەبۆ هەموو ئەو کەسانەی کە زۆر خۆگرن لەکاتی تەنگانەداو، زۆر سوپاسگوزاریشن لەکاتیخۆشیدا (صبار، شکور)ن، بۆیەکەباسی ئارامگرتنی زۆرو سوپاسگوزاری زۆری کرد، بەدوایدا باسی زۆری سزاکانی کرد کە یەکێکیان سەربڕینی کوڕان و هێشتنەوەی ئافرەتان بووە، بەڕاستی قورئان زۆر بەوردی و حەکیمانە وشەکان بەکاردەهێنێ.

چوارەم: چیرۆکی نوح و گەلەکەی سەلامی خوای لێبێت:

لە سێ سوورەتدا باسکراوە و هەر جارەی گرنگی داوە بەچەند لایەنێك بەپێی پێویست و ئامانجی سورەتەکە...

١. لە سوورەتی (هود)دا ئامانجەکە سێ شتە کە لە سوورەتەکەدا ئاماژەی بۆ کراوە:

ا. ﴿ ذَٰلِكَ مِنْ أَنۢبَآءِ ٱلْقُرَىٰ نَقُصُّهُۥ عَلَيْكَ ۖ مِنْهَا قَآئِمٌ وَحَصِيدٌ ﴿١٠٠﴾ وَمَا ظَلَمْنَـٰهُمْ وَلَـٰكِن ظَلَمُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ ۖ فَمَآ أَغْنَتْ عَنْهُمْ ءَالِهَتُهُمُ ٱلَّتِى يَدْعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ مِن شَىْءٍ لَّمَّا جَآءَ أَمْرُ رَبِّكَ ۖ وَمَا زَادُوهُمْ غَيْرَ تَتْبِيبٍ ﴿١٠١﴾ وَكَذَٰلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ إِذَآ أَخَذَ ٱلْقُرَىٰ وَهِىَ ظَـٰلِمَةٌ ۚ إِنَّ أَخْذَهُۥٓ أَلِيمٌ شَدِيدٌ ﴿١٠٢﴾ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَـَٔايَةً لِّمَنْ خَافَ عَذَابَ ٱلْـَٔاخِرَةِ ۚ ذَٰلِكَ يَوْمٌ مَّجْمُوعٌ لَّهُ ٱلنَّاسُ وَذَٰلِكَ يَوْمٌ مَّشْهُودٌ ﴾هود: ١٠٠ - ١٠٣ واتە: ئەم چیرۆك و دەنگوباسانەت بۆ باس دەکەین کە ئاگادار کردنەوە بێت بۆ خەڵکی تا خۆیان لە سزای ئاخیرەت بپارێزن .

ب.﴿ وَكُلًّا نَّقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنۢبَآءِ ٱلرُّسُلِ مَا نُثَبِّتُ بِهِۦ فُؤَادَكَ ﴾هود: ١٢٠واتە: مەبەست لەم چیرۆکانە دامەزراندنی دڵی تۆیە ئەی پێغەمبەرﷺ کە ئەمەش ئامانجی دووەمە..

ج. ﴿ وَجَآءَكَ فِي هَٰذِهِ ٱلْحَقُّ وَمَوْعِظَةٌ وَذِكْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴾هود: ١٢٠ ئامانجی سێیه‌میش بۆ ئه‌وه‌یه که ببێ به‌ ئامۆژگاری و یاده‌وه‌ری بۆ بڕواداران..

له‌به‌ر ئه‌م سێ ئامانجه‌ به‌ درێژی باسی چه‌ند لایه‌نێكی چیرۆكه‌كه‌ كراوه‌ كه‌ ئه‌و سێ ئامانجه‌ بپێكێ: ﴿ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِۦٓ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ . أَن لَّا تَعْبُدُوٓا۟ إِلَّا ٱللَّهَ ۖ إِنِّيٓ أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ أَلِيمٍ . فَقَالَ ٱلْمَلَأُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ مِن قَوْمِهِۦ مَا نَرَىٰكَ إِلَّا بَشَرًا مِّثْلَنَا وَمَا نَرَىٰكَ ٱتَّبَعَكَ إِلَّا ٱلَّذِينَ هُمْ أَرَاذِلُنَا بَادِىَ ٱلرَّأْىِ وَمَا نَرَىٰ لَكُمْ عَلَيْنَا مِن فَضْلٍۭ بَلْ نَظُنُّكُمْ كَٰذِبِينَ . قَالَ يَٰقَوْمِ أَرَءَيْتُمْ إِن كُنتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّى وَءَاتَىٰنِى رَحْمَةً مِّنْ عِندِهِۦ فَعُمِّيَتْ عَلَيْكُمْ أَنُلْزِمُكُمُوهَا وَأَنتُمْ لَهَا كَٰرِهُونَ . وَيَٰقَوْمِ لَآ أَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ مَالًا ۖ إِنْ أَجْرِىَ إِلَّا عَلَى ٱللَّهِ ۚ وَمَآ أَنَا۠ بِطَارِدِ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ ۚ إِنَّهُم مُّلَٰقُوا۟ رَبِّهِمْ وَلَٰكِنِّىٓ أَرَىٰكُمْ قَوْمًا تَجْهَلُونَ . وَيَٰقَوْمِ مَن يَنصُرُنِى مِنَ ٱللَّهِ إِن طَرَدتُّهُمْ ۚ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ . وَلَآ أَقُولُ لَكُمْ عِندِى خَزَآئِنُ ٱللَّهِ وَلَآ أَعْلَمُ ٱلْغَيْبَ وَلَآ أَقُولُ إِنِّى مَلَكٌ وَلَآ أَقُولُ لِلَّذِينَ تَزْدَرِىٓ أَعْيُنُكُمْ لَن يُؤْتِيَهُمُ ٱللَّهُ خَيْرًا ۖ ٱللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا فِىٓ أَنفُسِهِمْ ۖ إِنِّىٓ إِذًا لَّمِنَ ٱلظَّٰلِمِينَ . قَالُوا۟ يَٰنُوحُ قَدْ جَٰدَلْتَنَا فَأَكْثَرْتَ جِدَٰلَنَا فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَآ إِن كُنتَ مِنَ ٱلصَّٰدِقِينَ . قَالَ إِنَّمَا يَأْتِيكُم بِهِ ٱللَّهُ إِن شَآءَ وَمَآ أَنتُم بِمُعْجِزِينَ . وَلَا يَنفَعُكُمْ نُصْحِىٓ إِنْ أَرَدتُّ أَنْ أَنصَحَ لَكُمْ إِن كَانَ ٱللَّهُ يُرِيدُ أَن يُغْوِيَكُمْ ۚ هُوَ رَبُّكُمْ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ، أَمْ يَقُولُونَ ٱفْتَرَىٰهُ ۖ قُلْ إِنِ ٱفْتَرَيْتُهُۥ فَعَلَىَّ إِجْرَامِى وَأَنَا۠ بَرِىٓءٌ مِّمَّا تُجْرِمُونَ . وَأُوحِىَ إِلَىٰ نُوحٍ أَنَّهُۥ لَن يُؤْمِنَ مِن قَوْمِكَ إِلَّا مَن قَدْ ءَامَنَ فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا۟ يَفْعَلُونَ . وَٱصْنَعِ ٱلْفُلْكَ بِأَعْيُنِنَا وَوَحْيِنَا وَلَا تُخَٰطِبْنِى فِى ٱلَّذِينَ ظَلَمُوٓا۟ ۚ إِنَّهُم مُّغْرَقُونَ . وَيَصْنَعُ ٱلْفُلْكَ وَكُلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ مَلَأٌ مِّن قَوْمِهِۦ سَخِرُوا۟ مِنْهُ ۚ قَالَ إِن تَسْخَرُوا۟ مِنَّا فَإِنَّا نَسْخَرُ مِنكُمْ كَمَا تَسْخَرُونَ . فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَن يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُّقِيمٌ ، حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءَ أَمْرُنَا وَفَارَ ٱلتَّنُّورُ قُلْنَا ٱحْمِلْ فِيهَا مِن كُلٍّ زَوْجَيْنِ ٱثْنَيْنِ وَأَهْلَكَ إِلَّا مَن سَبَقَ عَلَيْهِ ٱلْقَوْلُ وَمَنْ ءَامَنَ ۚ وَمَآ ءَامَنَ مَعَهُۥٓ إِلَّا قَلِيلٌ . وَقَالَ ٱرْكَبُوا۟ فِيهَا بِسْمِ ٱللَّهِ مَجْر۪ىٰهَا وَمُرْسَىٰهَآ ۚ إِنَّ رَبِّى لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ . وَهِىَ تَجْرِى بِهِمْ فِى مَوْجٍ كَٱلْجِبَالِ وَنَادَىٰ نُوحٌ ٱبْنَهُۥ وَكَانَ فِى مَعْزِلٍ يَٰبُنَىَّ ٱرْكَب مَّعَنَا وَلَا تَكُن مَّعَ ٱلْكَٰفِرِينَ ، قَالَ سَـَٔاوِىٓ إِلَىٰ جَبَلٍ يَعْصِمُنِى

مِنَ ٱلْمَآءِ ۚ قَالَ لَا عَاصِمَ ٱلْيَوْمَ مِنْ أَمْرِ ٱللَّهِ إِلَّا مَن رَّحِمَ ۚ وَحَالَ بَيْنَهُمَا ٱلْمَوْجُ فَكَانَ مِنَ ٱلْمُغْرَقِينَ ، وَقِيلَ يَٰٓأَرْضُ ٱبْلَعِى مَآءَكِ وَيَٰسَمَآءُ أَقْلِعِى وَغِيضَ ٱلْمَآءُ وَقُضِىَ ٱلْأَمْرُ وَٱسْتَوَتْ عَلَى ٱلْجُودِىِّ ۖ وَقِيلَ بُعْدًا لِّلْقَوْمِ ٱلظَّٰلِمِينَ. وَنَادَىٰ نُوحٌ رَّبَّهُۥ فَقَالَ رَبِّ إِنَّ ٱبْنِى مِنْ أَهْلِى وَإِنَّ وَعْدَكَ ٱلْحَقُّ وَأَنتَ أَحْكَمُ ٱلْحَٰكِمِينَ. قَالَ يَٰنُوحُ إِنَّهُۥ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ ۖ إِنَّهُۥ عَمَلٌ غَيْرُ صَٰلِحٍ ۖ فَلَا تَسْـَٔلْنِ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِۦ عِلْمٌ ۖ إِنِّىٓ أَعِظُكَ أَن تَكُونَ مِنَ ٱلْجَٰهِلِينَ ، قَالَ رَبِّ إِنِّىٓ أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْـَٔلَكَ مَا لَيْسَ لِى بِهِۦ عِلْمٌ ۖ وَإِلَّا تَغْفِرْ لِى وَتَرْحَمْنِىٓ أَكُن مِّنَ ٱلْخَٰسِرِينَ ، قِيلَ يَٰنُوحُ ٱهْبِطْ بِسَلَٰمٍ مِّنَّا وَبَرَكَٰتٍ عَلَيْكَ وَعَلَىٰٓ أُمَمٍ مِّمَّن مَّعَكَ ۚ وَأُمَمٌ سَنُمَتِّعُهُمْ ثُمَّ يَمَسُّهُم مِّنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴾هود: ٢٥ - ٤٨

٢. لەسورەتی الاعراف یشدا جەخت کراوەتە سەر لەناوبردنی لەپڕ، بۆیە چەند لایەنێکی کەم باس دەکات کە ئامۆژگاری نوح و وەڵام نەدانەوەی گەلەکەی و تیاچوونی کافرەکانە..

ئەوەتا باسی ئامانجەکە دەکات ﴿ وَمَآ أَرْسَلْنَا فِى قَرْيَةٍ مِّن نَّبِىٍّ إِلَّآ أَخَذْنَآ أَهْلَهَا بِٱلْبَأْسَآءِ وَٱلضَّرَّآءِ لَعَلَّهُمْ يَضَّرَّعُونَ ، ثُمَّ بَدَّلْنَا مَكَانَ ٱلسَّيِّئَةِ ٱلْحَسَنَةَ حَتَّىٰ عَفَوا۟ وَّقَالُوا۟ قَدْ مَسَّ ءَابَآءَنَا ٱلضَّرَّآءُ وَٱلسَّرَّآءُ فَأَخَذْنَٰهُم بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴾ الأعراف: ٩٤ - ٩٥

لەبارەی چیرۆکەکەشەوە دەفەرموێت: ﴿ لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِۦ فَقَالَ يَٰقَوْمِ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُۥٓ إِنِّىٓ أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ. قَالَ ٱلْمَلَأُ مِن قَوْمِهِۦٓ إِنَّا لَنَرَىٰكَ فِى ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ. قَالَ يَٰقَوْمِ لَيْسَ بِى ضَلَٰلَةٌ وَلَٰكِنِّى رَسُولٌ مِّن رَّبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ. أُبَلِّغُكُمْ رِسَٰلَٰتِ رَبِّى وَأَنصَحُ لَكُمْ وَأَعْلَمُ مِنَ ٱللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ، أَوَعَجِبْتُمْ أَن جَآءَكُمْ ذِكْرٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَلَىٰ رَجُلٍ مِّنكُمْ لِيُنذِرَكُمْ وَلِتَتَّقُوا۟ وَلَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ، فَكَذَّبُوهُ فَأَنجَيْنَٰهُ وَٱلَّذِينَ مَعَهُۥ فِى ٱلْفُلْكِ وَأَغْرَقْنَا ٱلَّذِينَ كَذَّبُوا۟ بِـَٔايَٰتِنَآ ۚ إِنَّهُمْ كَانُوا۟ قَوْمًا عَمِينَ ﴾الأعراف: ٥٩ - ٦٤

٣. لە سورەتی (الشعراء)یشدا کافران داوای ئایەت و بەڵگەو موعجیزە دەکەن، بۆیە قورئان بەکورتی و بە خێرایی بانگەوازی نوح و وەڵام نەدانەوەی ئەوان باس دەکات و، جەخت دەکاتە سەر لەناوبردنی کافران وەك بەڵگەو ئایەت وموعجیزەیەك بۆ قەناعەت پێکردنیان،

هەروەك دەفەرموێت: ﴿ كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ ٱلْمُرْسَلِينَ ، إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ نُوحٌ أَلَا تَتَّقُونَ ، إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ، فَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَأَطِيعُونِ ، وَمَآ أَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ ۖ إِنْ أَجْرِىَ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ ٱلْعَـٰلَمِينَ ، فَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَأَطِيعُونِ ، قَالُوٓا۟ أَنُؤْمِنُ لَكَ وَٱتَّبَعَكَ ٱلْأَرْذَلُونَ ، قَالَ وَمَا عِلْمِى بِمَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ، إِنْ حِسَابُهُمْ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّى ۖ لَوْ تَشْعُرُونَ ، وَمَآ أَنَا۠ بِطَارِدِ ٱلْمُؤْمِنِينَ ، إِنْ أَنَا۠ إِلَّا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ، قَالُوا۟ لَئِن لَّمْ تَنتَهِ يَـٰنُوحُ لَتَكُونَنَّ مِنَ ٱلْمَرْجُومِينَ ، قَالَ رَبِّ إِنَّ قَوْمِى كَذَّبُونِ ، فَٱفْتَحْ بَيْنِى وَبَيْنَهُمْ فَتْحًا وَنَجِّنِى وَمَن مَّعِىَ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ، فَأَنجَيْنَـٰهُ وَمَن مَّعَهُۥ فِى ٱلْفُلْكِ ٱلْمَشْحُونِ ، ثُمَّ أَغْرَقْنَا بَعْدُ ٱلْبَاقِينَ ، إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَـَٔايَةً ۖ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُم مُّؤْمِنِينَ ، وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلرَّحِيمُ ﴾ الشعراء: ١٠٥ - ١٢٢.[١]

پێنجەم: چیرۆکی ئادەم و ئیبلیس لە حەوت سوورەتدا هاتووەو، هەرجارەو بەشێکی رووداوەکانی خستۆتەڕوو کە بگونجێت لەگەڵ ئامانجی سوورەتەکەو بابەتەکانی پێش خۆی و دوای خۆیدا :

١ - لەسوورەتی (البقرة)دا دەفەرموێت: ﴿ وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَـٰٓئِكَةِ إِنِّى جَاعِلٌ فِى ٱلْأَرْضِ خَلِيفَةً ۖ قَالُوٓا۟ أَتَجْعَلُ فِيهَا مَن يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ ٱلدِّمَآءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ ۖ قَالَ إِنِّىٓ أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ، وَعَلَّمَ ءَادَمَ ٱلْأَسْمَآءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى ٱلْمَلَـٰٓئِكَةِ فَقَالَ أَنۢبِـُٔونِى بِأَسْمَآءِ هَـٰٓؤُلَآءِ إِن كُنتُمْ صَـٰدِقِينَ ، قَالُوا۟ سُبْحَـٰنَكَ لَا عِلْمَ لَنَآ إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَآ ۖ إِنَّكَ أَنتَ ٱلْعَلِيمُ ٱلْحَكِيمُ ، قَالَ يَـٰٓـَٔادَمُ أَنۢبِئْهُم بِأَسْمَآئِهِمْ ۖ فَلَمَّآ أَنۢبَأَهُم بِأَسْمَآئِهِمْ قَالَ أَلَمْ أَقُل لَّكُمْ إِنِّىٓ أَعْلَمُ غَيْبَ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَأَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا كُنتُمْ تَكْتُمُونَ ، وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَـٰٓئِكَةِ ٱسْجُدُوا۟ لِـَٔادَمَ فَسَجَدُوٓا۟ إِلَّآ إِبْلِيسَ أَبَىٰ وَٱسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ ٱلْكَـٰفِرِينَ. وَقُلْنَا يَـٰٓـَٔادَمُ ٱسْكُنْ أَنتَ وَزَوْجُكَ ٱلْجَنَّةَ وَكُلَا مِنْهَا رَغَدًا حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَـٰذِهِ ٱلشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ ٱلظَّـٰلِمِينَ .فَأَزَلَّهُمَا ٱلشَّيْطَـٰنُ عَنْهَا فَأَخْرَجَهُمَا مِمَّا كَانَا فِيهِ ۖ وَقُلْنَا ٱهْبِطُوا۟ بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ ۖ وَلَكُمْ فِى ٱلْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَـٰعٌ إِلَىٰ حِينٍ ، فَتَلَقَّىٰٓ ءَادَمُ مِن رَّبِّهِۦ كَلِمَـٰتٍ فَتَابَ عَلَيْهِ ۚ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلتَّوَّابُ ٱلرَّحِيمُ ، قُلْنَا ٱهْبِطُوا۟ مِنْهَا جَمِيعًا ۖ فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُم مِّنِّى هُدًى فَمَن تَبِعَ هُدَاىَ فَلَا خَوْفٌ

١- (لاياتون بثله: محمد قطب)

عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ، وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴾ ٣٠-٣٩

هەندێ بڕگەی ئەم چیرۆکە تەنها لێرەدا باس کراوە، بۆنموونە کە باسی فەزڵی ئادەم کراوە لە لایەنی زانست و فێربوونەوە کە ئەمەشی پێویستە بۆ بوون بە خەلیفە لە زەویدا، کە ئەمەش تەوەرەیەکی سوورەتەکەیە.

جانەگەر سەرنجی سوورەتەکە بدەین دەبینین کە هەڵبژاردنی پێغەمبەریش ﷺ بۆئەوەیە ئایەتەکانی خوا بۆ خەلکی بخوێنێتەوەو دڵ و دەروونیان پاك بکاتەوەو فێریان بکات، ﴿ كَمَآ أَرْسَلْنَا فِيكُمْ رَسُولًا مِّنكُمْ يَتْلُوا عَلَيْكُمْ آيَاتِنَا وَيُزَكِّيكُمْ وَيُعَلِّمُكُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُعَلِّمُكُم مَّا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ ﴾ ١٥١

هەروەها داوا لە پێغەمبەر ﷺ دەکات کە پاش ئەوەی خوا زانست وزانین و هەق و راستی دایە وریابێت شوێن هەواو ئارەزووی ئەهلی کیتاب نەکەوێت، ئەگینا سەرگەردان دەبێ و خوا هاوکاری ناکات ودەبێتە یەکێ لە ستەمکاران: ﴿ وَلَن تَرْضَىٰ عَنكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصَارَىٰ حَتَّىٰ تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ قُلْ إِنَّ هُدَى اللَّهِ هُوَ الْهُدَىٰ وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُم بَعْدَ الَّذِي جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ مِن وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴾ ١٢٠

﴿ وَلَئِنْ أَتَيْتَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ بِكُلِّ آيَةٍ مَّا تَبِعُوا قِبْلَتَكَ وَمَا أَنتَ بِتَابِعٍ قِبْلَتَهُمْ وَمَا بَعْضُهُم بِتَابِعٍ قِبْلَةَ بَعْضٍ وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُم مِّن بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ إِنَّكَ إِذًا لَّمِنَ الظَّالِمِينَ ﴾ البقرة: ١٤٥

ئومەتی ئیسلام بەو زانستە لەخواوە بوونە جێنشینی زەوی، جانەگەر پەیڕەوی بەرنامەی خوایان کرد ئەوجێنشینی و پێشەوایەتیە بەردەوام دەبێت، گەرنا خوا لێیان دەسێنێتەوە هەروەك چۆن لە ئەهلی کیتابی سەندەوە.

لە سوورەتەکەدا لە چیرۆکی طالوت وجالوت دا جەخت دەکاتەوە سەر گرنگی ئەو زانینەو بە هۆکارێکی گرنگی دائەنێت بۆ پێشەوایەتی: ﴿ وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ اللَّهَ قَدْ بَعَثَ لَكُمْ طَالُوتَ مَلِكًا قَالُوا أَنَّىٰ يَكُونُ لَهُ الْمُلْكُ عَلَيْنَا وَنَحْنُ أَحَقُّ بِالْمُلْكِ مِنْهُ وَلَمْ يُؤْتَ سَعَةً

مِنَ ٱلْمَالِۚ قَالَ إِنَّ ٱللَّهَ ٱصْطَفَىٰهُ عَلَيْكُمْ وَزَادَهُۥ بَسْطَةً فِى ٱلْعِلْمِ وَٱلْجِسْمِۖ وَٱللَّهُ يُؤْتِى مُلْكَهُۥ مَن يَشَآءُۚ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ ﴾ ٢٤٧

کاتێکیش کۆمەڵی طالوت سەرکەوتن و داود جالوتی کوشت خوای گەورە دەسەڵات و حیکمەت و زانینی دا بەداود تا بتوانێت پێشەوایەتی بکات. جا سەرنج بدە (وَعَلَّمَ ءَادَمَ ٱلْأَسْمَآءَ كُلَّهَا) چەند جوان ئەگونجێت لەگەڵ کەش و هەوای سوورەتەکەدا، ئەم مەسەلەیەی ئادەمی تەنها لێرەدا باس کردووە .

ب- لە سوورەتی (الاعراف) دا بەم جۆرە باسی ئادەم کراوە:

﴿ وَيَٰٓـَٔادَمُ ٱسْكُنْ أَنتَ وَزَوْجُكَ ٱلْجَنَّةَ فَكُلَا مِنْ حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَٰذِهِ ٱلشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ ٱلظَّٰلِمِينَ ، فَوَسْوَسَ لَهُمَا ٱلشَّيْطَٰنُ لِيُبْدِىَ لَهُمَا مَا وُۥرِىَ عَنْهُمَا مِن سَوْءَٰتِهِمَا وَقَالَ مَا نَهَىٰكُمَا رَبُّكُمَا عَنْ هَٰذِهِ ٱلشَّجَرَةِ إِلَّآ أَن تَكُونَا مَلَكَيْنِ أَوْ تَكُونَا مِنَ ٱلْخَٰلِدِينَ ، وَقَاسَمَهُمَآ إِنِّى لَكُمَا لَمِنَ ٱلنَّٰصِحِينَ ،فَدَلَّىٰهُمَا بِغُرُورٍۚ فَلَمَّا ذَاقَا ٱلشَّجَرَةَ بَدَتْ لَهُمَا سَوْءَٰتُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِن وَرَقِ ٱلْجَنَّةِۖ وَنَادَىٰهُمَا رَبُّهُمَآ أَلَمْ أَنْهَكُمَا عَن تِلْكُمَا ٱلشَّجَرَةِ وَأَقُل لَّكُمَآ إِنَّ ٱلشَّيْطَٰنَ لَكُمَا عَدُوٌّ مُّبِينٌ، قَالَا رَبَّنَا ظَلَمْنَآ أَنفُسَنَا وَإِن لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ ٱلْخَٰسِرِينَ ، قَالَ ٱهْبِطُوا۟ بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّۖ وَلَكُمْ فِى ٱلْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَٰعٌ إِلَىٰ حِينٍ ، قَالَ فِيهَا تَحْيَوْنَ وَفِيهَا تَمُوتُونَ وَمِنْهَا تُخْرَجُونَ ، يَٰبَنِىٓ ءَادَمَ قَدْ أَنزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُوَٰرِى سَوْءَٰتِكُمْ وَرِيشًاۖ وَلِبَاسُ ٱلتَّقْوَىٰ ذَٰلِكَ خَيْرٌۚ ذَٰلِكَ مِنْ ءَايَٰتِ ٱللَّهِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ ، يَٰبَنِىٓ ءَادَمَ لَا يَفْتِنَنَّكُمُ ٱلشَّيْطَٰنُ كَمَآ أَخْرَجَ أَبَوَيْكُم مِّنَ ٱلْجَنَّةِ يَنزِعُ عَنْهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوْءَٰتِهِمَآۗ إِنَّهُۥ يَرَىٰكُمْ هُوَ وَقَبِيلُهُۥ مِنْ حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْۗ إِنَّا جَعَلْنَا ٱلشَّيَٰطِينَ أَوْلِيَآءَ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴾١٩ - ٢٧

ئەم ئەڵقەیەی چیرۆك و ژیاننامەی ئادەم کە لێرەدا باس کراوە بەتەواوی دەگونجێت لەگەڵ سوورەتەکەدا، شەیتان کە دوژمنی سەرسەختی ئادەمە لێرەدا لەبەرگی دڵسۆزیو ئامۆژگاریدا دێتە پێشەوە، (وَقَاسَمَهُمَآ إِنِّى لَكُمَا لَمِنَ ٱلنَّٰصِحِينَ)، بەوەش دەیان خەڵەتێنێت، ئەم

سوێندخواردن و دەربڕینی دڵسۆزی‌یەی شەیتان تەنها لێرەدا هاتووە. ئەگەر سەیری سوورەتەکە بکەین چەندجار باسی دڵسۆزی تیاهاتووە، دڵسۆزی و ئامۆژگاری ڕاستەقینە :ئەوەتا حەزرەتی‌نوح بەگەلەکەی دەفەرموێت:﴿ أُبَلِّغُكُمْ رِسَٰلَٰتِ رَبِّي وَأَنصَحُ لَكُمْ وَأَعْلَمُ مِنَ ٱللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴾٦٢

ئەوەتا حەزرەتی هودیش بەگەلەکەی دەفەرموێت:﴿ أُبَلِّغُكُمْ رِسَٰلَٰتِ رَبِّي وَأَنَا۠ لَكُمْ نَاصِحٌ أَمِينٌ ﴾٦٨

حەزرەتی صالحیش بەگەلەکەی دەفەرموێت: ﴿ فَتَوَلَّىٰ عَنْهُمْ وَقَالَ يَٰقَوْمِ لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ رِسَالَةَ رَبِّي وَنَصَحْتُ لَكُمْ وَلَٰكِن لَّا تُحِبُّونَ ٱلنَّٰصِحِينَ ﴾٧٩

حەزرەتی (شوعەیب)یش بەگەلەکەی دەفەرموێت:﴿ فَتَوَلَّىٰ عَنْهُمْ وَقَالَ يَٰقَوْمِ لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ رِسَٰلَٰتِ رَبِّي وَنَصَحْتُ لَكُمْ ۖ فَكَيْفَ ءَاسَىٰ عَلَىٰ قَوْمٍ كَٰفِرِينَ ﴾٩٣

وەك بینیتان دڵسۆزی تەوەرەیەکی سوورەتەکەیەو هەموو چیرۆکەکانیش خزمەت بەو تەوەرەیە دەکەن، جا بەڕاستی ئەم دارشتن و چنینە جوانە موعجیزەیەکی قورئانە کە هەقە لە خزمەتیا بوەستین ..

هەر لەم سوورەتەدا قورئان دەیەوێت ئەو بیروباوەڕەی کافران پووچەڵ بکاتەوە کە شەیتان چووبووە بن کلێشەیان گوایە کە حەجیان کرد ئەگەرجلی ئەهلی مەککەیان دەست نەکەوت، ئەبێ بەڕووتی تەواف بکەن گوایە جلەکانی خۆیان بەکەلکی حەج نایەت لەبەر ئەوەی گوناهیان پێوەکردووە یان حەلاڵ نیە، قورئان فەرمان دەدات بەڕووتی تەواف نەکەن و دەفەرموێت: ﴿ يَٰبَنِيٓ ءَادَمَ خُذُواْ زِينَتَكُمْ عِندَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُواْ وَٱشْرَبُواْ وَلَا تُسْرِفُوٓاْ ۚ إِنَّهُۥ لَا يُحِبُّ ٱلْمُسْرِفِينَ ، قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ ٱللَّهِ ٱلَّتِيٓ أَخْرَجَ لِعِبَادِهِۦ وَٱلطَّيِّبَٰتِ مِنَ ٱلرِّزْقِ ۚ قُلْ هِيَ لِلَّذِينَ ءَامَنُواْ فِي ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا خَالِصَةً يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ ۗ كَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ ٱلْءَايَٰتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴾الأعراف: ٣١ - ٣٢. ڕەنگە لەبەر ئەمەش بێت کە باسی ڕووت بوونەوەو هەست بەڕووتی کردنی ئادەم و حەوا دەکات کەشەیتان خەڵەتاندنی .کەواتە ڕووت بوونەوە سیاسەتی دێرینی شەیتانەو دوژمنی هەتاهەتایتانە و خۆتانی لێبپارێزن ..کەواتە ئەو بەشەی چیرۆکی ئادەم ﴿ فَلَمَّا ذَاقَا ٱلشَّجَرَةَ بَدَتْ لَهُمَا سَوْءَٰتُهُمَا

وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِن وَرَقِ ٱلْجَنَّةِ ﴾٢٢ خزمەت بەو تەوەرەیە دەكات و بۆ ئێرە دەگونجێت، ئنجا دەفەرموێت: ﴿ يَٰبَنِيٓ ءَادَمَ لَا يَفْتِنَنَّكُمُ ٱلشَّيْطَٰنُ كَمَآ أَخْرَجَ أَبَوَيْكُم مِّنَ ٱلْجَنَّةِ يَنزِعُ عَنْهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوْءَٰتِهِمَآ ۗ إِنَّهُۥ يَرَىٰكُمْ هُوَ وَقَبِيلُهُۥ مِنْ حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ ۗ إِنَّا جَعَلْنَا ٱلشَّيَٰطِينَ أَوْلِيَآءَ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴾٢٧

ج- چیرۆكی ئادەم لە سوورەتی (الحجر)یشدا دەفەرموێت: ﴿ وَلَقَدْ خَلَقْنَا ٱلْإِنسَٰنَ مِن صَلْصَٰلٍ مِّنْ حَمَإٍ مَّسْنُونٍ ، وَٱلْجَآنَّ خَلَقْنَٰهُ مِن قَبْلُ مِن نَّارِ ٱلسَّمُومِ ، وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَٰٓئِكَةِ إِنِّي خَٰلِقٌۢ بَشَرًا مِّن صَلْصَٰلٍ مِّنْ حَمَإٍ مَّسْنُونٍ ، فَإِذَا سَوَّيْتُهُۥ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِن رُّوحِي فَقَعُوا۟ لَهُۥ سَٰجِدِينَ ، فَسَجَدَ ٱلْمَلَٰٓئِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ ، إِلَّآ إِبْلِيسَ أَبَىٰٓ أَن يَكُونَ مَعَ ٱلسَّٰجِدِينَ ،قَالَ يَٰٓإِبْلِيسُ مَا لَكَ أَلَّا تَكُونَ مَعَ ٱلسَّٰجِدِينَ ، قَالَ لَمْ أَكُن لِّأَسْجُدَ لِبَشَرٍ خَلَقْتَهُۥ مِن صَلْصَٰلٍ مِّنْ حَمَإٍ مَّسْنُونٍ ، قَالَ فَٱخْرُجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٌ ، وَإِنَّ عَلَيْكَ ٱللَّعْنَةَ إِلَىٰ يَوْمِ ٱلدِّينِ ، قَالَ رَبِّ فَأَنظِرْنِيٓ إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ ، قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ ٱلْمُنظَرِينَ ، إِلَىٰ يَوْمِ ٱلْوَقْتِ ٱلْمَعْلُومِ، قَالَ رَبِّ بِمَآ أَغْوَيْتَنِي لَأُزَيِّنَنَّ لَهُمْ فِي ٱلْأَرْضِ وَلَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ، إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ ٱلْمُخْلَصِينَ ، قَالَ هَٰذَا صِرَٰطٌ عَلَيَّ مُسْتَقِيمٌ ، إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَٰنٌ إِلَّا مَنِ ٱتَّبَعَكَ مِنَ ٱلْغَاوِينَ ، وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ أَجْمَعِينَ ،لَهَا سَبْعَةُ أَبْوَٰبٍ لِّكُلِّ بَابٍ مِّنْهُمْ جُزْءٌ مَّقْسُومٌ ، إِنَّ ٱلْمُتَّقِينَ فِي جَنَّٰتٍ وَعُيُونٍ ، ٱدْخُلُوهَا بِسَلَٰمٍ ءَامِنِينَ ﴾ ٢٦ - ٤٦

سەرنج بدە پێنج سوژدەبردن دووبارە بۆتەوە، هەر لەم سوورەتەدا باسی تری سوژدەهاتووەو بە پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت: ﴿ وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّكَ يَضِيقُ صَدْرُكَ بِمَا يَقُولُونَ . فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَكُن مِّنَ ٱلسَّٰجِدِينَ . وَٱعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأْتِيَكَ ٱلْيَقِينُ ﴾ ٩٧ - ٩٩ لەم ئەلقەیەدا فێڵێك و پیلانێكی تری شەیتان باسدەكات كە جوانكردنی خراپەو دنیایە لەرچاوی ئادەمیزاد ﴿ قَالَ رَبِّ بِمَآ أَغْوَيْتَنِي لَأُزَيِّنَنَّ لَهُمْ فِي ٱلْأَرْضِ وَلَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴾ ٣٩ كە ئەمەش ئەگونجێت لەگەڵ سەرەتای سوورەتەكەدا كە دەفەرموێت:﴿ ذَرْهُمْ يَأْكُلُوا۟ وَيَتَمَتَّعُوا۟ وَيُلْهِهِمُ ٱلْأَمَلُ ۖ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴾(٣) دیارە كافران سەرقاڵی دنیان و هەر خەریكی خەو وخواردن و رابواردنن و هیوای

زۆریان بەخۆیانە دەتۆش وازیان لێبێنە تا لووتیان بە قەبرو قیامەتدا دەتەقێت .ئنجا بە پێغەمبەر ﷺ و موسڵمانانیش دەفەرموێت ئێوە خاوەنی بەرنامەی خوان کە گەورەترین نیعمەتە، کەواتە چاو لەدووی دنیامەبن و ئاوات بەماڵ وسامانی کافران مەخوازن کەجوانیەکەی وەك جوانی گوڵێکە کەزووسیس دەبێت و هەڵدەوەرێت ﴿ وَلَقَدْ ءَاتَيْنَاكَ سَبْعًا مِّنَ ٱلْمَثَانِي وَٱلْقُرْءَانَ ٱلْعَظِيمَ ، لَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْنَا بِهِۦٓ أَزْوَٰجًا مِّنْهُمْ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَٱخْفِضْ جَنَاحَكَ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴾ ٨٨

د- لەسوورەتی (الاسراء)یشدا بەم جۆرە باسی ئادەم هاتووە:

﴿وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَٰٓئِكَةِ ٱسْجُدُوا۟ لِءَادَمَ فَسَجَدُوٓا۟ إِلَّآ إِبْلِيسَ قَالَ ءَأَسْجُدُ لِمَنْ خَلَقْتَ طِينًا ، قَالَ أَرَءَيْتَكَ هَٰذَا ٱلَّذِى كَرَّمْتَ عَلَىَّ لَئِنْ أَخَّرْتَنِ إِلَىٰ يَوْمِ ٱلْقِيَٰمَةِ لَأَحْتَنِكَنَّ ذُرِّيَّتَهُۥٓ إِلَّا قَلِيلًا ، قَالَ ٱذْهَبْ فَمَن تَبِعَكَ مِنْهُمْ فَإِنَّ جَهَنَّمَ جَزَآؤُكُمْ جَزَآءً مَّوْفُورًا ، وَٱسْتَفْزِزْ مَنِ ٱسْتَطَعْتَ مِنْهُم بِصَوْتِكَ وَأَجْلِبْ عَلَيْهِم بِخَيْلِكَ وَرَجِلِكَ وَشَارِكْهُمْ فِى ٱلْأَمْوَٰلِ وَٱلْأَوْلَٰدِ وَعِدْهُمْ ۚ وَمَا يَعِدُهُمُ ٱلشَّيْطَٰنُ إِلَّا غُرُورًا، إِنَّ عِبَادِى لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَٰنٌ ۚ وَكَفَىٰ بِرَبِّكَ وَكِيلًا ﴾٦١-٦٥ لەم ئەڵقەیەدا شەیتان ئەیەوێت لغاو بکاتە دەمی نەوەی ئادەم و بەدوای خۆیدا رایان کێشێت (لَأَحْتَنِكَنَّ)، یەکێ لەو هۆکارانەش کە بەدەستیەوەیە بریتیەلە ئیستیفزازکردن وپەیمانی درۆ ﴿ وَٱسْتَفْزِزْ مَنِ ٱسْتَطَعْتَ مِنْهُم بِصَوْتِكَ وَأَجْلِبْ عَلَيْهِم بِخَيْلِكَ وَرَجِلِكَ وَشَارِكْهُمْ فِى ٱلْأَمْوَٰلِ وَٱلْأَوْلَٰدِ وَعِدْهُمْ ۚ وَمَا يَعِدُهُمُ ٱلشَّيْطَٰنُ إِلَّا غُرُورًا ﴾٦٤ ئنجا سەیری گونجانی ئەم ئەڵقەیە بکە لەگەڵ سوورەتەکەدا، وشەی (استفزاز) سێ جار لە قورئاندا هاتووە هەمووشی لەم سوورەتەدایە، جارێکیان لەباسی نەوەی ئادەم و ئیبلیسدا، جارێك لەباسی قورەیشدا کە دەیانویست پێغەمبەرﷺ ئیستفزاز بکەن ﴿ وَإِن كَادُوا۟ لَيَسْتَفِزُّونَكَ مِنَ ٱلْأَرْضِ لِيُخْرِجُوكَ مِنْهَا ۖ وَإِذًا لَّا يَلْبَثُونَ خِلَٰفَكَ إِلَّا قَلِيلًا ﴾٧٦ جاری سێیەمیش لە باسی فیرعەوندا کە ویستی حەزرەتی موساو شوێنکەوتوانی ئیستفزاز بکاو جێ و رێیان لێ تێکبدات ﴿ وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا مُوسَىٰ تِسْعَ ءَايَٰتٍۭ بَيِّنَٰتٍ ۖ فَسْـَٔلْ بَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ إِذْ جَآءَهُمْ فَقَالَ لَهُۥ فِرْعَوْنُ إِنِّى لَأَظُنُّكَ

يَٰمُوسَىٰ مَسۡحُورٗا ، قَالَ لَقَدۡ عَلِمۡتَ مَآ أَنزَلَ هَٰٓؤُلَآءِ إِلَّا رَبُّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ بَصَآئِرَ وَإِنِّي لَأَظُنُّكَ يَٰفِرۡعَوۡنُ مَثۡبُورٗا ، فَأَرَادَ أَن يَسۡتَفِزَّهُم مِّنَ ٱلۡأَرۡضِ فَأَغۡرَقۡنَٰهُ وَمَن مَّعَهُۥ جَمِيعٗا ﴾١٠١ - ١٠٣

م- له سووره‌تی (كهف)يشدا ده‌فه‌رمويّت:

﴿ وَإِذۡ قُلۡنَا لِلۡمَلَٰٓئِكَةِ ٱسۡجُدُواْ لِأٓدَمَ فَسَجَدُوٓاْ إِلَّآ إِبۡلِيسَ كَانَ مِنَ ٱلۡجِنِّ فَفَسَقَ عَنۡ أَمۡرِ رَبِّهِۦٓۗ أَفَتَتَّخِذُونَهُۥ وَذُرِّيَّتَهُۥٓ أَوۡلِيَآءَ مِن دُونِي وَهُمۡ لَكُمۡ عَدُوُّۢۚ بِئۡسَ لِلظَّٰلِمِينَ بَدَلٗا ، مَّآ أَشۡهَدتُّهُمۡ خَلۡقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ وَلَا خَلۡقَ أَنفُسِهِمۡ وَمَا كُنتُ مُتَّخِذَ ٱلۡمُضِلِّينَ عَضُدٗا ﴾٥٠ - ٥١ ته‌نها له‌م سووره‌ته‌دا باسی ئه‌وه ده‌كات كه ئیبلیس له (جن) ه، جا كه ئه‌وان سه‌رگه‌ردانن و گومڕاكه‌رن و دوژمنتانن چۆن ده‌یانكه‌ن به دۆست و هاوه‌لّی خۆتان، چۆن ده‌یاكه‌ن به هاوه‌لّ و هاوبه‌شی خوا؟؟ كه ئه‌مه‌ش له چه‌ند ئایه‌تی تری سووره‌ته‌كه‌دا هاتووه‌و هه‌مووی ته‌واوكاری یه‌كترین بۆ نموونه:

١- ﴿ هَٰٓؤُلَآءِ قَوۡمُنَا ٱتَّخَذُواْ مِن دُونِهِۦٓ ءَالِهَةٗۖ لَّوۡلَا يَأۡتُونَ عَلَيۡهِم بِسُلۡطَٰنِۭ بَيِّنٖۖ فَمَنۡ أَظۡلَمُ مِمَّنِ ٱفۡتَرَىٰ عَلَى ٱللَّهِ كَذِبٗا ﴾ الكهف: ١٥، هاوه‌لانی ئه‌شكه‌وته‌كه وتیان: گه‌له‌كه‌مان هاوه‌لّ و هاوبه‌شیان بۆ خوا بڕیارداوه به‌بیّ هیچ به‌لگه‌یه‌ك، كیّ له‌وه تاوانبارتره كه درۆ هه‌لّبه‌ستیّ به‌ده‌م خواوه .

٢-﴿ قُلِ ٱللَّهُ أَعۡلَمُ بِمَا لَبِثُواْۖ لَهُۥ غَيۡبُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۖ أَبۡصِرۡ بِهِۦ وَأَسۡمِعۡۚ مَا لَهُم مِّن دُونِهِۦ مِن وَلِيّٖ وَلَا يُشۡرِكُ فِي حُكۡمِهِۦٓ أَحَدٗا ﴾٢٦ ، لیّره‌شدا جه‌خت ده‌كاته‌وه سه‌رنه‌وه‌ی كه هاوه‌لانی ئه‌شكه‌وته‌كه ته‌نها خوا دۆست و پشتگیریانه .

٣- ﴿ وَأُحِيطَ بِثَمَرِهِۦ فَأَصۡبَحَ يُقَلِّبُ كَفَّيۡهِ عَلَىٰ مَآ أَنفَقَ فِيهَا وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَىٰ عُرُوشِهَا وَيَقُولُ يَٰلَيۡتَنِي لَمۡ أُشۡرِكۡ بِرَبِّيٓ أَحَدٗا ، وَلَمۡ تَكُن لَّهُۥ فِئَةٞ يَنصُرُونَهُۥ مِن دُونِ ٱللَّهِ وَمَا كَانَ مُنتَصِرًا ، هُنَالِكَ ٱلۡوَلَٰيَةُ لِلَّهِ ٱلۡحَقِّۚ هُوَ خَيۡرٞ ثَوَابٗا وَخَيۡرٌ عُقۡبٗا ﴾ ٤٢ - ٤٤ خاوه‌نی باخه‌كان كه باخه‌كه‌ی تیاچوو په‌شیمان بووه‌وه و وتی: خۆزگه هاوبه‌شم بۆ خوا بڕیارنه‌دایه، جا كه‌س نه‌بوو فریاده‌ڕه‌سی بیّت بیّجگه له خوا، كه به‌ڕاستی ته‌نها ئه‌و دۆست وفریاده‌ڕه‌سه .

٤- ﴿ أَفَحَسِبَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓاْ أَن يَتَّخِذُواْ عِبَادِي مِن دُونِيٓ أَوۡلِيَآءَۚ إِنَّآ أَعۡتَدۡنَا جَهَنَّمَ لِلۡكَٰفِرِينَ نُزُلٗا ﴾
١٠٢ ئایا كافران دەیانەوێت كە بەندەكانی من لە ئینس و جن بكەنە هاوەڵ و فریادڕەسی خۆیان؟؟

٥- ﴿ قُلۡ إِنَّمَآ أَنَا۠ بَشَرٞ مِّثۡلُكُمۡ يُوحَىٰٓ إِلَيَّ أَنَّمَآ إِلَٰهُكُمۡ إِلَٰهٞ وَٰحِدٞۖ فَمَن كَانَ يَرۡجُواْ لِقَآءَ رَبِّهِۦ فَلۡيَعۡمَلۡ عَمَلٗا صَٰلِحٗا وَلَا يُشۡرِكۡ بِعِبَادَةِ رَبِّهِۦٓ أَحَدَۢا ﴾١١٠، ئەوەتا دوا ئایەتی سوورەتەكەش جلەوگیرییە لە هاوەڵ و هاوبەش دانان بۆ خوا .

ئێستا سەیری ئایەتەكانی چیرۆكی ئادەم بكەرەوە لەسوورەتی كهف دا، وردبەرەوە چەند بەجوانی لە خزمەتی تەوەرەیەكی سوورەتەكەدایە (كە تەنها خوا دۆست و پشتگیری ڕاستەقینەیەو تەنها ئەو دەبێت بپەرسترێت)، سەیركە چۆن ماناو مەبەستەكان دەوڵەمەند دەكات.

ن- لە سوورەتی (طه) شدا دەفەرموێت: ﴿ وَلَقَدۡ عَهِدۡنَآ إِلَىٰٓ ءَادَمَ مِن قَبۡلُ فَنَسِيَ وَلَمۡ نَجِدۡ لَهُۥ عَزۡمٗا، وَإِذۡ قُلۡنَا لِلۡمَلَٰٓئِكَةِ ٱسۡجُدُواْ لِأٓدَمَ فَسَجَدُوٓاْ إِلَّآ إِبۡلِيسَ أَبَىٰ، فَقُلۡنَا يَٰٓـَٔادَمُ إِنَّ هَٰذَا عَدُوّٞ لَّكَ وَلِزَوۡجِكَ فَلَا يُخۡرِجَنَّكُمَا مِنَ ٱلۡجَنَّةِ فَتَشۡقَىٰٓ، إِنَّ لَكَ أَلَّا تَجُوعَ فِيهَا وَلَا تَعۡرَىٰ، وَأَنَّكَ لَا تَظۡمَؤُاْ فِيهَا وَلَا تَضۡحَىٰ، فَوَسۡوَسَ إِلَيۡهِ ٱلشَّيۡطَٰنُ قَالَ يَٰٓـَٔادَمُ هَلۡ أَدُلُّكَ عَلَىٰ شَجَرَةِ ٱلۡخُلۡدِ وَمُلۡكٖ لَّا يَبۡلَىٰ، فَأَكَلَا مِنۡهَا فَبَدَتۡ لَهُمَا سَوۡءَٰتُهُمَا وَطَفِقَا يَخۡصِفَانِ عَلَيۡهِمَا مِن وَرَقِ ٱلۡجَنَّةِۚ وَعَصَىٰٓ ءَادَمُ رَبَّهُۥ فَغَوَىٰ، ثُمَّ ٱجۡتَبَٰهُ رَبُّهُۥ فَتَابَ عَلَيۡهِ وَهَدَىٰ، قَالَ ٱهۡبِطَا مِنۡهَا جَمِيعَۢاۖ بَعۡضُكُمۡ لِبَعۡضٍ عَدُوّٞۖ فَإِمَّا يَأۡتِيَنَّكُم مِّنِّي هُدٗى فَمَنِ ٱتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشۡقَىٰ، وَمَنۡ أَعۡرَضَ عَن ذِكۡرِي فَإِنَّ لَهُۥ مَعِيشَةٗ ضَنكٗا وَنَحۡشُرُهُۥ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ أَعۡمَىٰ، قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرۡتَنِيٓ أَعۡمَىٰ وَقَدۡ كُنتُ بَصِيرٗا ﴾ ١١٥ - ١٢٥لەم ئەڵقەیەدا باسی بیرچوونەوەی ئادەم كراوە، سەیربكە ئایەتی پێش ئەم چیرۆكە باسی ترسی پێغەمبەر ﷺ دەكات كە كاتێك وەحی بۆ دەهات بە پەلە پەل دەیوتەوە لەگەڵیا نەوەك بیری بچێتەوە ﴿ فَتَعَٰلَى ٱللَّهُ ٱلۡمَلِكُ ٱلۡحَقُّۗ وَلَا تَعۡجَلۡ بِٱلۡقُرۡءَانِ مِن قَبۡلِ أَن يُقۡضَىٰٓ إِلَيۡكَ وَحۡيُهُۥۖ وَقُل رَّبِّ زِدۡنِي عِلۡمٗا ﴾١١٤ واتە ڕاستە ئادەم و

ئەوەکانی بیرچوونەوەیان هەیە بەڵام ئەوە مەسەلەیەکی ترەو ئێمە خۆمان قورئان لە دڵتا دەچەسپێنین ..ئەمەش پەیوەندی ئەم ئایەتە دەردەخات بە چیرۆکەکەوە.

ئینجا لەسەرەتاوە باسی ئەوە دەکات کە ئێمە قورئانمان بۆ نەناردویت ئەی محمد ﷺ کە ببێتە مایەی خەم و خەفەت و (شقاء) بۆت ﴿ طه. مَآ أَنزَلْنَا عَلَيْكَ ٱلْقُرْءَانَ لِتَشْقَىٰٓ ﴾ ١- ٢ سەیرکە لە چیرۆکەکەشدا باسی (شقاء)ی ئادەم هاتووە کە ئەگەر شەیتان تەفرەیان بدات و لە بەهەشت دەریان بکات تووشی دەبن ﴿ فَقُلْنَا يَٰٓـَٔادَمُ إِنَّ هَٰذَا عَدُوٌّ لَّكَ وَلِزَوْجِكَ فَلَا يُخْرِجَنَّكُمَا مِنَ ٱلْجَنَّةِ فَتَشْقَىٰٓ ﴾١١٧ ئنجا ئەگەر هەرکەس هاتەدنیاو شوێن بەرنامەی خواکەوت تووشی تیاچوون و (شقاء)ی دنیاو قیامەت نابێت ﴿ قَالَ ٱهْبِطَا مِنْهَا جَمِيعًۢا ۖ بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ ۖ فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُم مِّنِّى هُدًى فَمَنِ ٱتَّبَعَ هُدَاىَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقَىٰ ﴾١٢٣.. بەم شێوەیە چیرۆکەکە تەوەرەکانی سوورەتەکە دەوڵەمەند دەکات و هیچ شتێکی نیە لە خۆوەو بەزیادەو بەبێ مەبەست هاتبێت .

و- لەسوورەتی (ص)یشدا دەفەرموێت :﴿ إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَٰٓئِكَةِ إِنِّى خَٰلِقٌۢ بَشَرًا مِّن طِينٍ ، فَإِذَا سَوَّيْتُهُۥ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِن رُّوحِى فَقَعُوا۟ لَهُۥ سَٰجِدِينَ ، فَسَجَدَ ٱلْمَلَٰٓئِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ ، إِلَّآ إِبْلِيسَ ٱسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ ٱلْكَٰفِرِينَ ، قَالَ يَٰٓإِبْلِيسُ مَا مَنَعَكَ أَن تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِيَدَىَّ ۖ أَسْتَكْبَرْتَ أَمْ كُنتَ مِنَ ٱلْعَالِينَ ، قَالَ أَنَا۠ خَيْرٌ مِّنْهُ ۖ خَلَقْتَنِى مِن نَّارٍ وَخَلَقْتَهُۥ مِن طِينٍ ، قَالَ فَٱخْرُجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٌ ، وَإِنَّ عَلَيْكَ لَعْنَتِىٓ إِلَىٰ يَوْمِ ٱلدِّينِ ، قَالَ رَبِّ فَأَنظِرْنِىٓ إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ ، قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ ٱلْمُنظَرِينَ ، إِلَىٰ يَوْمِ ٱلْوَقْتِ ، قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ ٱلْمُخْلَصِينَ ﴾ ٧١ - ٨٣ لەم ئەڵقەیەدا باسی خۆ بەزل زانی تەکەبور دەکات، ئەمەش پەیوەندی هەیە بەتەوەرەیەکی سوورەتەکەوە کە هەر لەسەرەتاوە باسی دەکات کە کافران خۆیان بەزل دەزانن و لووت بەرزی دەکەن لە عاستی هەقدا:

﴿ صٓ ۚ وَٱلْقُرْءَانِ ذِى ٱلذِّكْرِ ، بَلِ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ فِى عِزَّةٍ وَشِقَاقٍ ﴾ ١- ٢ لەکاتێکدا کە عیززەت و کیبریا بۆ خوایە ئەوەتا تەنانەت شەیتان دان ئەنێت بەوەداو سوێند بە عیزەتی خوا دەخوات ﴿ قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ، إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ ٱلْمُخْلَصِينَ ﴾ ٨٢ - ٨٣.

دەی کافرانی مەککە ئێوە خاوەنی چین لەم بوونەوەرە گەورەیەدا، فەرموون چیتان دەسەڵاتە؟؟ دیارە خاوەنی هیچ نین و بەندەیەکی زەبوونن ﴿ أَمْ عِندَهُمْ خَزَآئِنُ رَحْمَةِ رَبِّكَ ٱلْعَزِيزِ ٱلْوَهَّابِ ، أَمْ لَهُم مُّلْكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَلْيَرْتَقُواْ فِى ٱلْأَسْبَٰبِ ﴾ ص: ٩ - ١٠ .[١]

(بۆ زیاتر شارەزابوون لە تەوەرەوئامانجی سوورەتەکان داواکارم لە خوێنەری ئازیز کە پەڕاوی رازی قورئانی بخوێنێتەوە، کە (خواطر قرآنیة)ی مامۆستا عەمر خالیدەو وەرمان گێڕاوە).

تۆفانەکەی نوح ..

قورئان باسی بەسەرهاتی گەلانی دێرینی کردووە، یەکێك لەو گەلانەش گەلی نوحە و دەفەرموێت: ﴿ كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ ٱلْمُرْسَلِينَ ، إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ نُوحٌ أَلَا تَتَّقُونَ ، إِنِّى لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ، فَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُونِ ، وَمَآ أَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِىَ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ، فَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُونِ ، قَالُوٓاْ أَنُؤْمِنُ لَكَ وَٱتَّبَعَكَ ٱلْأَرْذَلُونَ ، قَالَ وَمَا عِلْمِى بِمَا كَانُواْ يَعْمَلُونَ ، إِنْ حِسَابُهُمْ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّى لَوْ تَشْعُرُونَ ، وَمَآ أَنَا۠ بِطَارِدِ ٱلْمُؤْمِنِينَ ، إِنْ أَنَا۠ إِلَّا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ، قَالُواْ لَئِن لَّمْ تَنتَهِ يَٰنُوحُ لَتَكُونَنَّ مِنَ ٱلْمَرْجُومِينَ ، قَالَ رَبِّ إِنَّ قَوْمِى كَذَّبُونِ ، فَٱفْتَحْ بَيْنِى وَبَيْنَهُمْ فَتْحًا وَنَجِّنِى وَمَن مَّعِىَ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ، فَأَنجَيْنَٰهُ وَمَن مَّعَهُۥ فِى ٱلْفُلْكِ ٱلْمَشْحُونِ ، ثُمَّ أَغْرَقْنَا بَعْدُ ٱلْبَاقِينَ ، إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَءَايَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُم مُّؤْمِنِينَ ، وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلرَّحِيمُ ﴾ الشعراء: ١٠٥- ١٢٢...ئەم باسەش ئیعجازی غەیبی قورئانی تیایە کە دۆزینەوەی پاشماوە کۆنەکان ڕاستیێتی دەسەلمێنێ..

سۆمەریەکان باسی تۆفانێکیان تۆمار کردووە لەسەر لەوحی قوڕی سورەوکراو کە ساڵانی ١٨٨٩ بۆ ١٩٠٠ی زاینی دا دۆزرایەوە لە لایەن کۆمەڵێك شوێنەوارناسی ئەمریکیەوە لە عێراق، کەباس لەوە دەکات کەپاشا (زیو سودا) خواناس و پارێزگار بوو، ئاگادار کرا تۆفان دەبێت، کەشتی دروست کردوو خەڵکانێکی ڕزگار کرد لەو تۆفانەو کە حەوت شەو و حەوت ڕۆژی خایاند .

١- سەرچاوە: (إمعان النظر فی نظام الآي والسور/ محمد عناية أسدالله سبحاني)

هەروەها بابلی‌یەکانیش تۆماریان کردووە، لەساڵی (١٨٧٢)دا (سیدنی سمیث) ڕایگەیاند کە پێویستە پارچەکانی (مەلحەمەی گلگامێش) کۆبکرێتەوە کە دوانزە لەوحەیە، کەلەوحەی یانزەی باسی تۆفانەکە دەکات کە دەڵێت: پیاوێك بەناوی گلگامێش، (خواکان) فەرمانیان دایە کە کەشتیەك دروست بکات و واز لە موڵك و ماڵ بێنیّو، لەسەر کەشتیەکەشی تۆوی هەموو شتێکی زیندووی هەڵگرت، ئەو کەشتیەی دروستی کرد درێژی و پانی وەکو یەك بوو ..بارانێکی زۆر باری و تادەگاتە ئەوەی کە دەڵێت: کەشتیەکە لەسەر شاخی (نیصیر)یان (نیزیر) نیشتەوە کە دەکەوێتە نێوان دیجلەو زابی خوارووەوە.

لەنیوەی یەکەمی سەدەی سێی پێش زاینیشدا، لە زەمانی پاشا (أنتیوخوسی یەکەم) (٢٨٠-٢٦٠)ی پێش زاین یەکێ بەناوی (بیروسوس)ی بابلی کە کاهینی خوای (ردوك)ی بابلی بووە، بە زمانی بابلی مێژووی وڵاتەکەی بە زمانی یۆنانی بە سێ بەرگ نوسیوەتەوە، کە تیایا باس لە تۆفانێك دەکات، کە گوایا پاشایەك بەناوی (ئەکسیسوپووس) لە خەویا خوا ئاگاداری دەکات لە تۆفانێك کە هەموو زەوی دەگرێتەوە و هیچ ناهێڵێو، فەرمانی ئەداتێ کە کەشتیەك دروست بکات، ئەویش کەشتیەك دروست دەکات کە درێژییەکەی١١٠٠(یارد)ەو پانیەکەشی٤٤٠ (یارد)ەو هەموو خزم و هاوەڵان و زیندەوەرانیش لە باڵندەو چوارپێ لەگەڵ خواردن و خواردنەوە لەگەڵ خۆیدا بار دەکات.

تۆفانەکە زەوی داپۆشی، کەشتیەکە لەسەر شاخێك لەنگەری گرت، خۆی و ژن و مناڵەکانی و کەشتیەوانەکە دابەزین و پاشا سوجدەی بۆ خوا برد و قوربانی کرد ...

تەوراتیش لە (نیصحاح)ی شەش تا (نۆ) لە سیفری تەکویندا باسی ئەو تۆفانە دەکاو دەڵێ: خوا بینی کە خراپەی مرۆڤ زۆر بووە لەسەر زەوی، خەمبار بوو لەم ڕفتارەی مرۆڤ لە زەوی‌داو پەشیمان بوو لە دڵیا، بڕیاریدا کە مرۆڤ و چوار پێ و باڵندەو گیانەوەران لەسەر زەوی نەهێڵێ، تەنها نوح بهێڵێتەوە کە پیاوێکی بەوەفا و چاك بوو ..نوح ئاگادار کراو فەرمانی درایە کەشتیەکی گەورە دروست بکات و بە قیرو (قەتران)لە ناوەوەو دەرەوە داپۆشێ تاناو نەچێتە ناوی، لەهەموو گیانلەبەرێك دووان، نێرو مێیەکی تیا دابنێ، ئەمە بێجگە لە ژنەکەی و مناڵەکانی و ئافرەتانی ناوماڵی...

چل شەو و چل ڕۆژ باران باری و کانیەکانی زەوی تەقین و ئاسمانیش کرایەوە و تۆفانەکە چل ڕۆژی خایاند لەسەر زەوی ..هەرچی هەبوو لە مرۆڤ و گیانەوەران لەسەر زەوی لەناو چون و

نوح و ئەوانەی لەگەڵیدا بوون مانەوە، تا کەشتیەکە لەسەر شاخی ئارارات گیرسایەوە، هەندێ لەمێژوونوسان و موفەسیرەکان لەو بڕوایەدان کە تۆفانەکە هەموو زەوی نەگرتەوە و دەڵێن: کە لە چوار شاری بیلادی ڕافیدەین دابووە (نور،نریش، شورباك، کیش) شوێنەوارەکانیش جەخت دەکەنە سەر ئەوەی کە ئەو شارانە تۆفانێك لێی داوە لە ساڵانی ٣٠٠٠پێش زاینیدا ..

لەناوەڕاستی مانگی ئایاری ساڵی ١٩٤٨ز دا شوانێکی کوردی تورکیا بەناوی رەشید سەرحان پاشماوەی تەختەکانی کەشتیەکەی نوحی دۆزیەوە کەلەسەر شاخی جودی بوو، کە دانیشتوی دێی (ئەسار)ە، ئەوەی سەیرە ئەم ناوە ناوی هەمان ئەو دێیەیە کە بەزمانی بابلی بەدێیەکەی نوح وتراوە کە تیایا ژیاوە.

لەساڵانی دوای ١٩٥٣دا چەند کۆمەڵێکی شوێنەوار ناسی سەردانی شاخی جودیان کردو فەحسی تەختەی بەبەرد بووی کەشتیەکەیان کرد وە بە (هاوتای کاربۆنی تیشکدەر) فەحسیان کردو بۆ زانینی مێژووی تەختەکان بۆیان دەرکەوت دەگەڕێتەوە بۆ ٤٥٠٠ساڵ پێش ئێستا، فەزڵی گەورە دەگەڕێتەوە بۆ لێکۆڵەران (دیفید فاسولد) و (رون وایت)و هەوڵی زۆری پرۆفیسۆری تورکی(احمد رسلان) لەماوەی چل ساڵدا پەنجا جار سەرکەوتە سەر شاخی جودی بۆ دیراسەی شوێنی کەشتیەکە، کەتەواو دەگونجێ لەگەڵ ئەوەی کە لە قورئاندا هاتووە:

﴿ وَقِيلَ يَٰٓأَرۡضُ ٱبۡلَعِي مَآءَكِ وَيَٰسَمَآءُ أَقۡلِعِي وَغِيضَ ٱلۡمَآءُ ﴾ هود: ٤٤

ئەو وێنانەی جیهازی ڕادار لەقوڵی ٢٥ مەتردا کێشاویەتی بۆ ژێر بەشی دواوەی کەشتیەکە، زۆر وردە کاری کەشتیەکەی دیاری کردووە.کە درێژیەکەی نزیکەی ١٧١ مەتر دەبێ گەورەترین پانی نزیکەی٤٦ مەترێك دەبێ و معەدەلی پانی نزیکەی ٢٨ مەترێك دەبێت، قوڵیەکەی نزیکەی ١٧ مەترێك دەبێت.

زانایـان بـە ڕێگایـەکی زانسـتی تـەواو دیراسـەی زۆربـەی پارچـەکانی کەشـتیەکەیان پشکنیوە. بەڵام لێرەدا باسی (انجر) یـان (مرسـاە)یـان لەنگـەری کەشـتیەکە دەکـەین، کـە بـۆ لەنگـەرکردن و هاوسـەنگی کەشـتیەکە هەڵواسـراوە بـە گـوریس و شـتی زۆر بـەهێز بەبنیکەشتیەکەوە ...

یەکەم پارچەی کەشتیەکە کە دۆزرایەوە سیانزە دانە بوو لەو بەردانەی لەنگەر گرتن کەلە بەرزایی هەزاران پێ لەئاستی دەریاوە دۆزرایەوە لەو ڕێیەی کەوا دادەنرێت کەشتییەکەی پیا ڕۆیشتبێت.

کە ڕەنگە کاتی تەواو بوونی تۆفانەکەو کەم بونەوەی ئاوەکە حەزرەتی نوح و هاوکارانی ئەو گوریسانەیان پچڕانبێ و بەردەکان بڵاوبوبنەوە. زانایان دەڵێن ڕەنگە (٢٤مرساە)ی هەبووبێ هەرچەند ئێستا (١٣)ی دۆزراوەتەوە، ئەو لەنگەرە بەرداتە معدلی بەرزی ٢،٥ مەترە قورسیشی (٤-١٠)تەنە، لێکۆڵەر (دیفید فاسولد) کە ناودارترین دۆزەرەوەو پسپۆرە لەم مەسەلەیەدا، جەخت دەکەنە سەر ئەوەی کە ئەو بەردی لەنگەرانە ئەوەیە کە لە قورئاندا ئاماژەی بۆ کراوە کە بۆ خۆی موعجیزەیەو دەفەرموێت: ﴿وَقَالَ ٱرْكَبُوا۟ فِيهَا بِسْمِ ٱللَّهِ مَجْر۪ىٰهَا وَمُرْسَىٰهَآ ۚ إِنَّ رَبِّى لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ﴾هود: ٤١ ئەوەی کە لێکۆڵەرانی سەرسام کردووە، باشە چۆن ئەو بەردە قورسانە بەرز کراونەتەوەو چۆن کون کراون، چۆن هەڵواسراون بەکەشتیەکەدا بۆ هاوسەنگی و هەڵگرتنی کەشتیەکە لەبەردەم شەپۆلی زۆر بەرزدا کە وەك شاخ بووە هەروەك قورئان دەفەرموێ:﴿وَهِىَ تَجْرِى بِهِمْ فِى مَوْجٍ كَٱلْجِبَالِ وَنَادَىٰ نُوحٌ ٱبْنَهُۥ وَكَانَ فِى مَعْزِلٍ يَـٰبُنَىَّ ٱرْكَب مَّعَنَا وَلَا تَكُن مَّعَ ٱلْكَـٰفِرِينَ﴾ هود: ٤٢ بەڵام دیارە وەڵامی هەموو ئەوانە لەوەدایە کە خوای گەورە دەفەرموێ: ﴿وَٱصْنَعِ ٱلْفُلْكَ بِأَعْيُنِنَا وَوَحْيِنَا﴾هود: ٣٧ وە بۆ ڕۆیشتنیشی دەفەرموێ ﴿تَجْرِى بِأَعْيُنِنَا﴾ القمر: ١٤...

لەخزمەت چەند ئایەتێکدا :

پرۆفیسۆر زغلول النجار لە پێگەکەیدا دەڵێ:

١- کە قورئان دەفەرموێ: ﴿وَقِيلَ يَـٰٓأَرْضُ ٱبْلَعِى مَآءَكِ﴾هود: ٤٤ واتە ئەی زەوی ئاوەکەت قوت بەرەوە، وشەی(مَآءَكِ) هەروەها کە دەفەرموێت: ﴿وَٱلْأَرْضَ بَعْدَ ذَٰلِكَ دَحَىٰهَآ ﴿٣٠﴾ أَخْرَجَ مِنْهَا مَآءَهَا وَمَرْعَىٰهَا﴾ النازعات: ٣٠ - ٣١ واتە: ئاوی زەوی لەخۆیەوە دەرهێنا، زانایان پاش هەوڵ و کۆشش و لێکۆڵینەوەی زۆر بۆیان دەرکەوت، هەرچی ئاوی سەر زەوی هەیە

لەناوجەرگەی زەوی خۆیەوە هاتۆتە دەرێبەهۆی گڕکانەکانەوە، بۆیان دەرکەوت کە ٧٠٪ی گڕکانەکان هەڵمی ئاوە..دیارە زەویش لەسەرەتایەوە کە گڕکانی زۆر زۆری بووە، بوەتە هۆی پەیدا بوونی ئەو ئاوە کە نزیکەی ١،٤٠٠کیلۆمەتر سێجایە)..

٢-﴿وَيَٰسَمَآءُ أَقۡلِعِي﴾هود:٤٤ واتە ئەی ئاسمان ئاوەکەت بگرەوە.

دوو زانای فیزیایی زەوی ئەمریکی لەساڵی١٩٩٨دا کە ناویان (ولیام ریان) و (الترىتمان)ە، لە پەڕاوێکیاندا بەناوی (گوفان نوح) وتیان کە پێش (٧٦٠٠)ساڵ ئاوی دەریا و ئۆقیانوسەکان بەرز بۆتەوە و بە(وادی بۆسفۆر)دا لافاوێکی گەورە هاتوەو بوەتە مایەی کۆچ کردنی زۆری خەڵکی ناوچەکە.

بەڵام ئایەتەکانی قورئان جەخت دەکەنە سەر ئەوەی کە بەئاوی دەریا نەبووەبەڵکو بەئاوی ناو زەوی بووە واتە بەئاوی شیرین بووە، کەدۆزینەوەکانی کەشتی نوحیش ئەوە دەسەلمێنێ لەسەر شاخی جودیکە ئەو پارچانەی کەشتیەکە لە گڵێکی نیشتەنی ئاوی شیرین دا نوقم بووەو ئەو گڵە نیشتەنیەش سنورێکی فراوانی لەنێوان دیجلەو فورات دا داگیر کردووە.

٣-﴿وَغِيضَ ٱلۡمَآءُ وَقُضِيَ ٱلۡأَمۡرُ﴾هود: ٤٤ واتە ئاوەکە کەم بۆوەو زەوی هەڵی مژیەوە، لە تەوراتدا دەڵێ: خوا بایەکی ناردو ئاوەکە نیشتەوە، نازانم با پەیوەندی چییە بە نیشتنەوەی ئاوەکە، هەروەها دەڵێت:

کە تۆفانەکە جیهانی بووە، (سفر التکوین)(١٨:٧:٢٤)دا، بەڵام منطق وا نالێ و دۆزینەوەکانیش جەخت دەکەنە سەر ئەوەی کە لە شاخەکانی تورکیاوە بۆ ناوچەیەکی فراوانی نێوان دیجلەو فورات بووە...هەروەها تەورات دەڵێت: پانزە گەز ئاوەکە بەرز بۆوە و هەموو شاخەکانی داپۆشی، دیارە ئەمەش تەواو نیە ئەو شاخە بەرزانە بەو پانزە گەزە چۆن دادەپۆشرێ..قورئان باسی ئەوشتانەی نەکردووە ..

٤- ﴿وَٱسۡتَوَتۡ عَلَى ٱلۡجُودِيِّ﴾هود: ٤٤

ئەم ئایەتە جەخت دەکاتە سەر ئەوەی کە کەشتیەکە لەسەر شاخی جودی گیرساوەتەوە، لێکۆڵینەوەکانی (مارتن روی) لەساڵی١٩٨٠ دا،(جون مونتو جری) لەحەفتاکاندا جەختیان کردە سەر ئەوی کە پاشماوەی کەشتیەکە لەسەر شاخی جودییە، کە لە لایەن شوانێکی کوردەوە لە ساڵی١٩٤٨ دا دۆزرایەوە لەسەر ئەو شاخە، کە (٢٣٠٠) مەتر لەئاستی دەریاوە بەرزە..

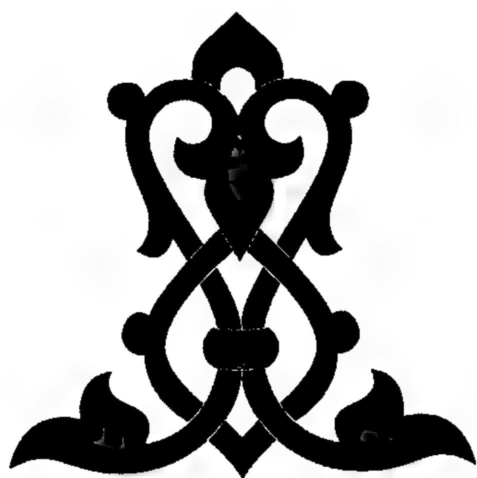
ئەو تۆفانە بۆتە مایەی نیشتنی لیتەیەك بەئەستوری زیاتر لە (٣)مەتر، تەمەنی دەگەڕێتەوە بۆ سێ تا حەوت هەزار ساڵ پێش زایین.. دکتۆر (رالف سولسکی) لەپەیاگای سمسپونیان دا لە ئەمریکا، لەپاش دیراسەی پارچەکانی کەشتیەکە بۆی دەرکەوت کە تەمەنی دەگەڕێتەوە بۆ نزیکەی (٤٥٠٠)ساڵ پێش زایین، هەروەها ئەمەش (مارتین روی) لەڕۆژنامەی (نوبزرفر)ی لەندەن دا ڕایگەیاند لە١٦ ینایری ١٩٩٤دا زانایانی ڕۆژئاوا زۆر هەوڵیاندا کە ئەودۆزینەوانە لەسەر شاخی تارارات بێت، کە شاخی جودی (٢٥٠)میل دووره لێی دەکەوێتە لای خوارووی ڕۆژئاوای شاخی تاراراتەوە، ئەمە مایەوە تا کۆمەڵێ زانای ڕووسی لەڕۆژی جومعەی ٢٠٠٥\٣\٢٥ لە کۆنگرەیەکی ڕۆژنامەنوسیدا کە وەکالەتی (ئینتەر فاکس بۆ هەواڵ) بڵاوی کردەوە، ڕایانگەیاند هیچ پاشماوەو شوێنەوارێکی کەشتی نوح نیە لەسەر شاخی‌تارارات، بەڵکو ئەو شوێنەوارە لەسەر شاخی جودییە.

تێبینی/ لەبەر ئەوەی گۆڤاری هەیڤ بابەتی (مانگە دەستکردەکان شایەتی بۆ پێغەمبەردەدەن)ی بڵاوکردەوە لە ژمارەی (١٢) دا بۆیە لە جیاتی ئەوە ئەم بەرگی هەشتەمان دەرکرد و ئەوەم دووبارە نەکردەوە.

دواوتە:

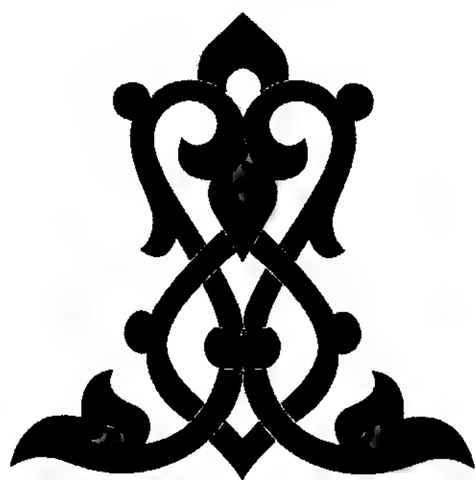
کاروانی بەرەوئیسلام بەردەوامەو هەردەم هەواڵی نوێ بڵاودەکرێتەوە لەوبارەیەوە، لە ئەنتەرنێت و گۆڤارو ڕۆژنامەکان و کەناڵە ئاسمانیەکان دا، لەم زنجیرەیەدا ئەوەندە بەسەو، ئەوەی گرنگەو جێی دڵخۆشیە و زۆر زۆر سوپاسی خوای لەسەردەکەم ئەوەیە کە بەهەزاران نوسخەی بەرەو ئیسلام بە کوردستان و دەرەوەیدا بڵاوبۆتەوەو لەسایەی خواوە لە هەموو چین و توێژێکیش سوودیان لێوەرگرتووە ..

زۆر لەوتاربێژە بەڕێزەکان لەوتاری هەینیدا بۆ هەزاران نوێژ خوێنیان باسکردووە، لاوانیش بەتایبەتی زۆر تامەزرۆین، ڕۆژێك لە کتێبخانەی رۆشنبیر لاوێکم بینی کە قوتابی پۆلی چوارەمی ناوەندی بوو، هەموو نووسراوەکانی بەندەی خوێندبۆوە کە پسیارم لێکرد دەربارەی زنجیرەی بەرەو ئیسلام کە تاکوێ سوودی لێبینیوە؟؟ وتی: خۆزگە هەموو ڕۆژێك و بەرگێکی بەرەو ئیسلام دەرچووایە!

بەرەو ئیسلام ٩

بانگخوازیی

پێشەکی:

سوپاس وستایش بۆخوای پەروەردگارو درودو سەلامیش لەسەرگیانی سەرداری پێغەمبەران و یارو یاوەران.

ئازیزان و دۆستانی زنجیرەی بەرەو ئیسلام، وا لەم بەرگی نۆیەمەدا بە ئێوەی بەڕێز دەگەینەوە بۆ کۆمەڵێك باس و خواسی ئیمانی و ئیعجازی نوێی قورئان و سوننەت و موسڵمانبوونی بەردەوامی خەڵکی لەهەموو لایەکی دنیاوە کە هەمووی بەڵگەن لەسەر ئەوەی کە پاشەڕۆژ بۆ ئیسلامە ..

لە ڕاپۆرتێکی پێگەی(سی ان ان)دا هاتووە کە لە دوانزە ساڵدا ١٢٠٠ مزگەوت لە ئەمریکادا دروست کراوە، واتە ساڵی سەد مزگەوت، دیارە ئەمەش بەهۆی ئەو ژمارە زۆرەی ئەمریکیەکانەوەیە کە موسڵمان دەبن کە ساڵانە زیاترە لە بیست هەزارکەس.

لێکۆڵەران دەڵێن: ئەوانەی موسڵمان دەبن دەبنە بانگخوازو باوك و دایك و ژن و منداڵ و خوشك و براو هاوەڵیان بانگ دەکەن بۆ ئیسلام، ئەمە بێجگە لەوەی کە وازدەهێنن لە مەی و هەموو ئەو شتانەی کە خوویان پێوەگرتووەو هەموو هەم و غەمیان دەبێت بەوەی کە خوا لە خۆیان ڕازی بکەن.

ئیسلام ئاینی فیترەتە بۆیە ئاوا لە هەموو لایەکەوە خەڵکی دەستە دەستە دێن بەرەو لای، قورئان دەفەرموێت: ﴿ فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا ۚ فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا ۚ لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ۚ ذَٰلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴾ الروم: ٣٠

یەکێ لەوانەی موسڵمان بووە دەڵێت: من کەموسڵمانبووم وا هەست ناکەم لە ئاینێکەوە چووبم بەرەو ئاینێکی تر، بەڵکو هەست دەکەم هاتووم بەرەو ئاینێکی ئاسایی کە بۆ مرۆڤایەتی هاتووەو گرنگی تەواو ئەدات بە جەستەوگیان.

لێکۆڵەری ئافرەتی بیانی (کارین ڤین نیوکیرك) لە پەڕاوە تازەکەیدا (ئافرەتان موسڵمان دەبن) دەڵێت: (ئافرەتان زیاتر دێن بەرەو ئیسلام لەبەرئەوەی دادپەروەری و ڕێزو کەرامەتی تیادەبینن).

قوتابیەکی زانکۆ لە بەریتانیا دیراسەی ئیسلامی کردو ویستی موسڵمان ببێت، هاوەڵێکی زۆر هەوڵی دا پەشیمانی بکاتەوە و داوای لێکرد کە مانگێك مۆڵەتی بدات تا

دیراسەی ئیسلام بکاو هەموناتەواوی و کەم وکوڕی‌یەکانی بخاتە بەردەم کە گوایە ئاینێکی ئیرهاب و تۆقێنەرە ..ئنجا بەگەرمی کەوتە خوێندنەوەو دیراسەکردن سا بەڵکو ناتەواوی بدۆزێتەوە، جا نەك هەر هیچی نەدۆزی‌یەوە، بەڵکو موسڵمانیش بوو و، هاتەوە لای هاوەڵەکەی و وتی: من ویستم لە ئیسلامت دووربخەمەوە کەچی بۆم دەرکەوت کە ئیسلام ئەوە نیە کە لەڕاگەیاندنەکانی ڕۆژئاوادا باسدەکرێت و بۆم دەرکەوت کە ئیسلام ئاینێکی هەقەو لە خواوە هاتووە بۆ مرۆڤایەتی و، وا پێش تۆ موسڵمان بووم.

سکرتێری تایبەتی پاپا وریایی دەدات لە موسڵمانبوونی ڕۆژئاوا:

(جۆرج جاینزفاین)ی سکرتێری تایبەتی پاپا بەندێکتی شازدە، وریایی دا بە ڕۆژئاوا بەوەی کە وەسفی کرد بە (موسڵمانبوونی ڕۆژئاوا)و وتی نابێت ڕۆژئاوا هیچ کەمتەرخەمی و چاو نوقاندنێك بنوێنێت سەبارەت بە هێنانە ناوەوەی قیەم و بەهای ئیسلامی بۆ ڕۆژئاوا کە دەگونجێت هەڕەشە لە ناسنامەی ئەم کیشوەرە بکات.

جۆرج جاینزفاین سکرتێری تایبەتی پاپا لە چاوپێکەوتنێکدا لەگەڵ گۆڤاری (دۆیچە سایتۆنگ)ی ئەڵمانی دا وتی:

(نابێت لە هەوڵی بە ئیسلام کردنی ڕۆژئاوا بێ ئاگا بین و، ڕۆژئاوای وریا کردەوە پشتگوێ خستن و گوێ نەدان بە هێنانە ناوەوەی تەعالیم و بەها ئیسلامی‌یەکان بۆ ڕۆژئاوا کە بە پێی گومانی ئەو دەکرێت هەڕەشەیەك لەسەر ناسنامەی ڕۆژئاوا دروست بکات).

هەروەها جاینزفاین بەرگری لە قسەکەی ساڵی ڕابردووی پاپا کرد کە باسی لەوە کردبوو گوایە ئیسلام بە توندوتیژی بڵاوبۆتەوە، ئەو قسانەی کە شەپۆلێکی توندی نارەزایی لە جیهانی ئیسلامدا خولقاند.

ساڵی ڕابردوو پاپای ڤاتیکان بەندێکتی شازدەیەم لە وتارێکدا لە یەکێك لە زانکۆکانی ئەڵمانیا وتی: ئیسلام ئایینی توندوتیژی‌یە و بە زەبری شمشێر بڵاوبۆتەوە و، ئەمە بێجگە لەوەی قسەی نەشیاو و بێجێی بەرامبەر بە پێغەمبەری ئیسلام ﷺ کرد.

له رووییەکی تریشەوە ئەسقەفی شاری کوێلنی ئەڵمانیا یواکیم مینمەر لە چاوپێکەوتنێکدا کە لەم دواییانەدا بڵاوکرایەوە وتبووی: (کۆچکردنی موسڵمانان کەلێنێکی لە رۆشنبیری ئەڵمانی و ئەوروپیماندا دروستکردووە).

ئەم قسە و رووداوانە میسداقیەتی ئازادی بڵاو بوونەوەی بیرورا لە ئەوروپا لە داهاتوودا دەخەنە ژێر پرسیار.

ئیسلام خێراترین ئایینە لە بڵاوبوونەوەدا:

(کۆندالیزا رایس)ی وەزیری دەرەوەی ئەمریکا لە چاوپێکەوتنێکدا لەگەڵ کەناڵی (الحرة) وتی: ((ئیسلام لە خێراترینی ئەو ئایینانە دەژمێردرێت کە لە وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکادا بڵاودەبێتەوە)) و وەسفی ئیسلامی کرد بەوەی: (بەشێکە لە نەسیجی رۆشنبیری ئەمریکی).

لە وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکادا ژمارەیەکی زۆر لە موسڵمانان دەژین و چەندین رێکخراوو دامەزراوەیان هەیە، کە بە پێی سەرژمێری حکومەت لە (٣٪) ی رێژەی دانیشتووانی ئەو وڵاتە پێك دێنن واتە (٦) بۆ (٧) ملیۆن کەس دەبن. بەڵام رێکخراوە ئیسلامییەکان دەڵێن ژمارەی موسڵمانان دەگاتە ١٠ملیۆن کەس. دوای رووداوی سێپتەمبەری (٢٠٠١) موسڵمانانی ئەو وڵاتە تووشی زۆرێك تەنگوچەڵەمەو جیاکاری هاتوون لەلایەن دەزگاکانی پۆلیس و حکومەتی ئەو وڵاتە.

موسڵمانبوونی دوو سەرباز:

هاوکات لەگەڵ لێدوانەکەی رایسدا رۆژنامەیەکی ئەفغانی لە (٢٠٠٧/٧/٢٦) رایگەیاند کە دوو سەربازی ئەمریکی بوونەتە موسڵمان و ژنیان لە ئەفغانستان هێناوە.

کەسانێکی زۆر لە رۆژئاواییەکان کاتێك سەردانی ئەفغانستان دەکەن، موسڵمان دەبن. بەڵام ئەمە یەکەم جارە کە سەربازی ئەمریکی ئیسلامەتی خۆیان ئاشکرا بکەن.

شایەنی باسە کە ساڵی پاریش لە کوردستان (٣٧) سەربازی کۆریای باشوور لە شاری هەولێر ئیسلامەتی خۆیان ئاشکرا کرد و بوونە موسڵمان.[١]

١- لە (ئیسلام ئۆن لاین)ەوە.

ڕێگرتن لە بڵاوبوونەوەی ئیسلام:

دوژمنان بۆ ئەوەی ڕێ لەم بڵاوبوونەوەیە بگرن، هەموو هەوڵێکیان خستۆتە گەڕ، بۆ نموونە لە چاوپێکەوتنێکی سەرۆکی ئەمریکی لەگەڵ کەسایەتی مافناسی میسری (هیشام قاسم) کە جائیزەی ئەمریکای درایە لە بواری مافی مرۆڤدا لە کۆشکی سپی، سەرۆك بۆش پێی وت: (ئیخوان موسلیمین) بەتواناترین هێزی سیاسین لە میسردا لەگەڵ ئەو هەموو دژایەتیەی کە دەکرێن، باری ئابووری و گەندەڵی حکومەت وادەکات کە خەڵکی لە هەڵبژاردندا دەنگیان پێبدەن، بۆیە ئەمریکا ساڵی دوو ملیار دۆلار ئەدات وەك یارمەتی بە وڵاتی میسر بۆ ئەوەی ڕێ بگرێت لە هاتنە پێشەوەی ئیسلامیەکان و نەیەڵێت دەوڵەتێکی ئیسلامی دابمەزرێت.[1]

جێگری ڕابەری گشتی برایانی موسڵمان دەڵێت: حکومەتی میسری ڕێی بە بیست کاندیدی ئێمە داوە لە بەرامبەر پەنجاو دوو هەزار کاندیدکراوی خۆی بۆ هەڵبژاردن.[2]

لەناو میسریشدا هەوڵەکان بەردەوامن بۆ هەمان مەبەست، بۆ نموونە ملیاردێری قیبتی میسری (نجیب ساویرس)کەخاوەنی (١٠)ملیار دۆلارەو دەوڵەمەندترین کەسی میسرەو خاوەنیکەناڵی (ئۆ تی ڤی)یە، نارەحەتی خۆی دەردەبڕێت لە دیاردەی بڵابوونەوەی باڵاپۆشی لە میسرداو دەیەوێت لە ساڵی ٢٠٠٨ دا دوو کەناڵی فەزایی تر دابمەزرێنێت یەکێکیان بۆ هەواڵ و ئەوی تریشیان بۆ فیلم، سا بەڵکو بتوانێ ڕێ لە باڵاپۆشی بگرێت .[3]

لەزۆر لاشەوە دەیانەوێت کە ئەمریکا زیاتر هان بدەن لەسەر ڕێگرتن لە بڵاوبوونەوەی ئیسلام، بۆ نموونە نووسەری ئەمریکی (مارك ستاین) لە پەڕاوەکەیدا (نهاية العالم كما نعرفها) دەڵێت: (داهاتوو بۆ ئەوانەیە کە وەچەی زۆریان دەبێت و متمانەیان بە خۆیانە، ئەم دوو سیفەتەش لە موسڵماناندا هەیە، لەبەرئەوەی کە ڕۆژئاوا ئەو دووسیفەتەی تیانییە سەرەنجامیان نەمانە .

١-(المجتمع ژ١٧٧٤ لە ٢٠٠٧/١٠/٢٧).

٢- (ڕۆژنامەی "حياة"ی لەندەنی٢٠٠٨/٣/٢١).

٣- (المجتمع)

هەروەها داوا لە ئەمریکا دەکات فریای خۆی بکەوێت ئەگینا لەدەنگی بانگی بلندگۆی مزگەوتەکانی ئەمریکا خەبەریان دەبێتەوە و، ئەگەر ئەوروپاش یەکنەگریٚ بۆ دژایەتی ئیسلام ئەوە بەتەنها ئەمریکا دەمێنێتەوە بۆ ئەو ڕێگرتنە). شایانی باسە (محافظ)ەکانی ئەمریکا داوا لە ئەندامەکانیان دەکەن کە هەموو ئەو پەڕاوە بکڕن و بیخوێننەوە.[1]

هەواڵەکان هەموو جەخت دەکەنە سەر ئەوەی کە ئیسلام بە خێرایی بڵاودەبێتەوە بۆنموونە:

١- وەزارەتی دادی بولغاری بەنیازە مزگەوت لە چەند بەندیخانەیەکیدا دروست بکات بۆ ئەو بەندکراوانەی کەلە بەندیخانەدا موسڵمان دەبن و، هەڵسوکەوتیان دەگۆڕدرێت ولێیان ڕازین.[2]

٢- وەزارەتی بەرگری نەمساوی بڕیاری دا کە دوو ئیمام دابمەزرێنیٚ لە سوپاکەیدا بۆ ئەو سەربازە موسڵمانانەی کە لە سوپاکەیدان، کەژمارەیان زیاترە لەهەزارکەس .

شایانی باسە موسڵمانان لە نەمسادا نزیکەی ٤٠٠ هەزار کەس دەبن و ٥٪ی کۆی دانیشتوانی نەمسان و هەموو کۆبونەتەوە لەژێر ئاڵای ڕێکخراوێکی ئیسلامیدا کە پرۆفیسۆر ئەنەس شەقفە ڕابەرایەتیان دەکات .[3]

٣- مۆرۆ بیرگر دەڵێت: بڵاوبوونەوەی ئیسلام بە ئاسانی و بە خێرایی لە ئەفریقادا تۆقانوینی!! (ملتقى المهندسين العرب-اعداء الاسلام في لحظات الصدق).(یارەبی بتۆقن)!

٤- ڕۆژهەڵاتناسی ئەمریکی وك سمیث دەڵێت: ئەگەر موسڵمانان ئازادیان بدرێتیٚ و نیزامی دیموکراتی حوکمیان بکات ئەوا ئیسلام سەردەکەوێت لە وڵاتەکانیاندا، تەنها بە دیکتاتۆریەت دەتوانرێت گەلانی موسڵمان لە ئاینەکەیان دووربخرێنەوە .[4]

ئەمەشە وایکردووە گەندەڵترین و بووە دەڵەترین حکومسات هەبیٚ لە وڵاتە ئیسلامیەکانداوغەربیش پشتگیریان بکات، دیارە ئەمەش قۆناغێکەو تا سەر ئاوا بۆیان

١- (المجتمع ژ١٧٨٤ /١٢/١/٢٠٠٨).

٢- (المجتمع ژ١٧٨٦ ژ٢٦/١/٢٠٠٨) .

٣- (المجتمع ژ ١٧٨٥ لە ١٩/١/٢٠٠٨).

٤- هەمان سەرچاوە .

نالوێت، وا ئێستا کۆمەڵێك کەسیژیر داوا لە غەرب دەکەن کە ئیتر پاڵپشتی ئەو گەندەڵچیانە نەکەن و مامەڵە لەگەڵ ئیسلامیەکاندا بکەن کە جەماوەر ئەوانیان دەوێت.

٥- سەرۆکی مەجمەعی (قدیس اثناسیوس) ماکس میشیل داوای لە هەموو مەسیحیەکانی جیهان کرد کە هاوکاریان بکەن بۆ ڕاگرتنی چوونی قیبتیەکان بەرەو ئیسلام لەمیسرداو وتی: ئەگەر بەو ڕێژەیە قیبتیەکان بچن بەرەو ئیسلام مەسیحیەك لەڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست دا نامێنێت.[1]

٦- لە ساڵی ١٩٦٨ دا یەکەم مزگەوت لە بەلجیکا دروستکراو ئێستا ژمارەی مزگەوتەکان گەیشتۆتە ٣٨٠ مزگەوت و ژمارەی موسڵمانان ٤٥٠هەزار کەس دەبێ لەکاتێکدا ژمارەی دانیشتوان هەمووی دە ملیۆن کەسە.

خەبیری بەلجیکی ئولیفی سرفی لە ڕۆژنامەی (لیبر بلجیك) لە١٣-٣-٢٠٠٨دا دەڵێت: (ئەگەر کۆچکردن ئاوا بەردەوام بێت بۆ بەلجیکا ئەوا لە ٢٠٢٨ دا موسڵمانان دەبنە زۆرینەی برۆکسلی پایتەختی بەلجیکا).

ڕێکخراوی ڕاگرتنی بڵاوبوونەوەی ئیسلام ویستی خۆپیشاندانێك بکات دژی موسڵمانان، عومدەی برۆکسل ڕێی پێنەدان.[2]

٧- وڵاتی سعودیە هاوکاری موسڵمانانی کۆریای باشووری کرد کە یەکێتی موسڵمانانی کۆریای باشوور دابمەزرێنن و بەردی بناغەی یەکەم قوتابخانەی سەرەتایی ئیسلامی دابنێن.[3]

٨- بان کیمۆن سکرتێری گشتی نەتەوە یەکگرتووەکان داوای ڕێگری کرد لە دژایەتی کردنی ئیسلام و وتی: زۆر لە موسڵمانانیش قوربانی دەستی تیرۆرن.[4]

٩- بەیارمەتی کۆمەڵەی بانگەوازی جیهانی لە شاری کیجالی پایتەختی ڕوەندا لە مانگی ئازاری٢٠٠٨ دا یەکەم ڕادیۆی ئیسلامی دامەزرا.[5]

١-(سایتی: طریق الایمان).

٢- ئیسلام ئۆن لاین.

٣-(سایتی یەکگرتوو)

٤- هەمان سەرچاوە .

٥- هەمان سەرچاوە .

موعجیزەی قورئان :

١- ﴿ وَقَالُوا۟ لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ ءَايَةٌ مِّن رَّبِّهِۦ ۚ قُلْ إِنَّ ٱللَّهَ قَادِرٌ عَلَىٰٓ أَن يُنَزِّلَ ءَايَةً وَلَـٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٧﴾ وَمَا مِن دَآبَّةٍ فِى ٱلْأَرْضِ وَلَا طَـٰٓئِرٍ يَطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ إِلَّآ أُمَمٌ أَمْثَالُكُم ۚ مَّا فَرَّطْنَا فِى ٱلْكِتَـٰبِ مِن شَىْءٍ ۚ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يُحْشَرُونَ ﴾ الأنعام: ٣٧ - ٣٨ کافرەکان داوای موعجیزەو بەڵگەو نیشانەیان دەکرد، خوای گەورەش (هەرچەند دەتوانێت هەر موعجیزەیەکی بوێت بینێرێت) سەرنجیان ڕادەکێشێت بۆ ئەوهەموو ئایەت و بەڵگەو نیشانە زۆرانەی دەوروبەریان، بەتایبەت گیانلەبەران، کە هەرچەند زانست پێش بکەوێت و دیراسات بکرێت زیاتر ڕاستێتی ئەم ئاماژە قورئانیەمان بۆ دەردەکەوێت، کە گیانەوەران و باڵندەکانیش وەك مرۆڤ ئوممەتن و نیزام و بەرنامەی تایبەتی خۆیان هەیە، بۆ نموونە:

أ- (گراهام کوری) دووساڵ دیراسەی هاتوچۆوی مێروولەی کردو بۆی دەرکەوت کەڕێگایەکی خێرا هەیە ئەو مێروولانەی پیادەڕۆن کە کاریان ڕێکخستنی هاتوچۆیەو، ڕێگایەکی تریش هەیە کە ئەو مێروولانەی پیادەڕۆن کە باریان پێیە، لەم لاو ئەو لاشەوە ڕێگای تر دیاری دەکەن بۆ هاتوچۆی ئەو مێروولانەی کەباریان پێ نییە.

زانایەکیش دیراسەی مێروولەی کرد بۆی دەرکەوت کە ئیش دابەش دەکەن و هەندێکیان خەریکی پاسەوانی و هەندێکیان خەریکی بەخێوکردنی بێچووەکان و هەندێکیشیان خەریکی پەیداکردنی خۆراکن و...هتد، ئەو زانایەش هەر کۆمەڵەو ڕەنگێکی تایبەتی‌کردن، پاش دوو هەفتەیەك بینی کارەکان لە نێوان خۆیاندا دەگۆڕنەوە تاهەموان لە هەموو بوارێکدا شارەزابن .

هەروەها قورئان لەبارەی خانوو مەسکەنی مێروولەوە کە زۆر وردەکاری ئەندازیاری تیایەو حسابی هەوا گۆڕکێ و حسابی زستان و هاوینی تیا دەکات دەفەرموێت: ﴿ حَتَّىٰٓ إِذَآ أَتَوْا۟ عَلَىٰ وَادِ ٱلنَّمْلِ قَالَتْ نَمْلَةٌ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّمْلُ ٱدْخُلُوا۟ مَسَـٰكِنَكُمْ لَا يَحْطِمَنَّكُمْ سُلَيْمَـٰنُ وَجُنُودُهُۥ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴾النمل: ١٨ (مَسَـٰكِنَكُمْ) نافەرموێت (کهوفکم)و (أوکارکم)، چونکە وشەی (مَسَـٰكِنَكُمْ) پڕ بە پێستێتی و بەڕاستی مەسکەنە، زانایانیش جەخت دەکەنە سەر

بلیمەتی و وەستایی مێرووله لە بواری بیناکردندا کە سەد قات زیاترە لە تواناکانی مرۆڤ بەبەراوردکردنی قەبارەی مێروولەو مرۆڤ و دەڵێن: (إن المهارات التي يتمتع بها النمل من حيث بناء وهندسة البيوت تجعله يتفوق على الإنسان، قياساً لحجم النملة، فإن النملة أقوى من الإنسان بمئة مرة على الأقل).

دکتۆرBill Hughes لێکۆڵینەوەیەکی پێشکەش بە ئەکادیمیای نیشتمانی بۆ زانست کردکە تیایدا پاش لێکۆڵینەوەی زۆر بۆی دەرکەوت کە هەندێ مێروولەش وەك مرۆڤ فڕوفێڵ و حەسەدیان هەیەو شەڕدەکەن لەسەر رزق و ڕۆزی. جا ئایا ئەمە تەسدیقی قورئانە یان نا؟؟ کەسێك چواردە سەدە لەمەوبەر لە کوێ ئەم ڕاستیەی زانی کە ئەوەتا پاش هەوڵ و کۆششی زۆری دەیەها زانا و پاش خەرج کردنی پارەیەکی زۆر ئنجا ئاشکرا دەبێت کە ئەوانیش ئومەتن وەك مرۆڤ.[1]

ب- خوای پەروەردگار بەرنامەیەکی تایبەتی بۆ هەنگ داناوە تا هەردەم ئەو هەنگوینە بەرهەم بێنێ کە شیفایە، هەروەك دەفەرموێت:﴿ وَأَوْحَىٰ رَبُّكَ إِلَى ٱلنَّحْلِ أَنِ ٱتَّخِذِى مِنَ ٱلْجِبَالِ بُيُوتًا وَمِنَ ٱلشَّجَرِ وَمِمَّا يَعْرِشُونَ ﴿٦٨﴾ ثُمَّ كُلِى مِن كُلِّ ٱلثَّمَرَٰتِ فَٱسْلُكِى سُبُلَ رَبِّكِ ذُلُلًا ۚ يَخْرُجُ مِنۢ بُطُونِهَا شَرَابٌ مُّخْتَلِفٌ أَلْوَٰنُهُۥ فِيهِ شِفَآءٌ لِّلنَّاسِ ۗ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَءَايَةً لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴾النحل: ٦٨ – ٦٩، پێغەمبەریش ﷺ دەفەرموێت: (عليكم بالشفاءين: القرآن والعسل)[2]. زانایان تا ئێستا چی دیراسەیان لەسەر هەنگوین کردووە هەمووی ڕاستێتی ئەم ئایەتە دەسەلمێنن کە هەنگوین شیفایە .

دکتۆر گلینس راوند پسپۆڕ لەبواری شێرپەنجەدا پاش تاقیکردنەوەو دیراساتی زۆر بۆی دەرکەوت کە هەنگوین چارەسەرە بۆ شێرپەنجەی پێست. هەروەها چارەسەرە بۆ قورحەی گەدەو قورڕقوڕاگە.

١-(پێگەی عبد الدائم كحيل – عجائب الحشرات).

٢- رواه ابن ماجه.

لەدیراساتی تریشدا ماددەیەکی تریان تیادۆزیوەتەوەکە دژی (التأکسد)ەو سوودی هەیە بۆ کۆلیسترۆڵ و لەنامەیەکی دکتۆرای زانکۆی قناە لەم ساڵدا ٢٠٠٨لە میسر هاتووە کە هەنگوینی چیا سوودی هەیە بۆ دڵ و بۆرییە خوێنەکان.[١]

دکتۆر مۆلان دەڵێت: هەنگ بە هۆی ئەنزیماتیتایبەتەوە ماددەی هایدرۆجین پیرۆکساید دروست ئەکات کە (معقم) و (مطهر)ەو هیچ ماددەیەك نیەوەك هەنگوین (معقم) بێت.

هەروەها زانایان بۆیان دەرکەوت کە جاری واهەیە هەنگ ڕێی دەکەوێت لە هەندێك خواردنی خراپ کە دەبێتە مایەی سەرخۆشکردنی هەنگەکە بۆ ٤٨ سەعات، جا کاتێك ئەو هەنگە سەرخۆشە دەگەڕێتەوە بۆ کوورەکەی، هەنگەکانی تر یەکسەر دەزانن کە سەرخۆشەو نایەڵن داخڵ ببێ و بچێ بەلای شانەی هەنگوینەکانداو پیسیان بکات، جا ئەگەر هەنگێك ئەمەی دووبارە کردەوەو ویستی بێتە ژوورەوە قاچی دەشکێنن.

٢- پێش زیاتر لە چواردە سەدە قورئان دەفەرموێت ڕۆح سرێکە لە خواوەو مرۆڤ زانستێکی زۆر کەمی پێدراوە لەو بوارەدا ﴿ وَيَسْـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلرُّوحِ قُلِ ٱلرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّى وَمَآ أُوتِيتُم مِّنَ ٱلْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا ﴾الإسراء: ٨٥

ئەمەش ئەگەر خوا فێری حەزرەتی نەکردبێت چۆن ئەتوانێ باس لە شتی وابکات، ئەوەتا پاش هەزارو چوارسەد ساڵ زیاتر هەمان پرسیار دەکرێ، ئاخۆ لەنهێنی ڕۆح تێبگەین؟؟ ئاخۆ دەتوانرێت بە کارلێکی کیمیایی یان هەر شتێکی تر خانەیەکی زیندوو دروست بکرێت؟؟

لە ٢٦ فیبرایری ٢٠٠٨ دا گۆڤاری دەیلی مەیڵ وتارێکی بڵاوکردەوە بەناونیشانی (Life's Still One Big Secret) کە باس لەوە دەکات زانایانی زانکۆی ئەدنبەرە لە بەریتانیا بەهۆی سوپەر کۆمپیوتەرەوە کە بایی ٢٠ ملیۆن دۆلارە هەشت ساڵ دیراسەیان کرد، سەرەنجام دەستەوسانی خۆیان ڕاگەیاند بەرامبەر بە سیری ڕۆح ودروستکردنی خانەی زیندوو.[٢]

٣- دکتۆر تەها ئیبراهیم خەلیفە مامۆستای ڕووەکی پزیشکیودەرمان لە زانکۆی ئەزهەر دەڵێت: ماددەی (میثالویثونیدز) ماددەیەکی پرۆتینیەوکبریتی تیایە وبە ئاسانی یەکدەگرێت لەگەڵ زینك و ئاسن وفسفۆرداو زۆرگرنگە بۆ لەش، تیمێکی زانا یابانیەکان

١- (ێیگەی مەوسوعەی ئیعجازی عیلمی قورئان و سوننەت).

٢-(ێیگەی عبدالدائم الکحیل).

کەوتنە گەڕان بەدوای ئەم ماددەیەداو لە هەنجیرو زەیتون دا دۆزیانەوە و باشترین ڕێژەش ئەوەیە کە زەیتونەکە حەوت ئەوەندەی هەنجیرەکە بێت .

دکتۆر تەها سەیری کرد قورئان شەش جار ناوی زەیتوونی بردووە و جارێکیش ئامـاژەی بـۆکردووە کەدەفـەرموێت: ﴿ وَشَجَرَةً تَخْرُجُ مِن طُورِ سَيْنَاءَ تَنبُتُ بِالدُّهْنِ وَصِبْغٍ لِّلْآكِلِينَ ﴾ المؤمنون: ٢٠. یەك جاریش باسی هەنجیری‌کردووە.

کاتێك دکتۆر تەها ئەم باسەی نـارد بـۆ تیمـە یابانیەکـە، سـەرۆکی تیمەکـە موسـڵمان بوو،(براءة الاختراع)یشیان دا بە دکتۆر تەها.[1]

٤- خوای پەروەدگار سوێند دەخوات بە (التین) و(الزیتون) و (طور السنین) و (البلد الامین) لەسەر ئەوەی کە مرۆڤی لە باشترین شێوەدا دروستکردووە:﴿ لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ﴾التین: ٤.

نموونەش لەسەر ئەم ڕاستیە: زانایانی زانکۆی (دیوك)ی ئەمەریکی پاش دیراساتێکی زۆر ڕایانگەیاند کە ڕیخۆڵە کوێرە کە چەندەها ساڵە وادەزانرێت زیادەیەو هیچ کارێکی نیە، وانیەو کاری مەزنی هەیەو خوای پەروەردگار بەزیاد دروستی نەکردووە، کارەکەشی ئەوەیە کە بەرپرسە لە بەرهەمهێنان و هەڵگرتنی کۆمەڵێکی زۆر لە بەکتریاو جراپیم کە بەسوودن.

جالەکاتی هەندێ نەخۆشی و سکچووندا کە بەکتریاو جراپیم ی ناو ڕیخۆڵە نامێنن، ئەوا ڕیخۆڵە کوێرە فریای لەش دەکەوێ‌و بەکتریاو جراپیم ی بەسوودی ئەداتێ.[2]

٥- قورئانی پیرۆز زۆر و کەمی مەی حەرام کردووەو دەفەرموێت: ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ، إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَن يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَن ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ

١- (منتدیات اذکر الله).

٢-(موسوعەی ئیعجازی عیلمی قورئان و سوننەت).

ٱلصَّلَوٰةِ فَهَلْ أَنتُم مُّنتَهُونَ ﴾المائدة: ٩٠- ٩١. هەروەها پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت ﴿ما أسكر كثيره فقليله حرام﴾[١].

جاران هەندێ کەس دەیانووت مەی کەمێکی هیچ زیانێکی نیە، تا دکتۆرە سارا لویس لەزانکۆی بریستۆل وکۆمەڵێك لێکۆڵەری تر سەلماندیان خواردنەوەی کەمێکی مەی زیانبەخشەو کاریگەری بۆ دەیەها ڕۆژ دەمێنێت لەسەر لەش، ڕەنگە ئەمەش هۆیەکی ئەوە بێت کە حەزرەت ﷺ دەفەرموێت: ئەوەی مەی بخواتەوە تا چل ڕۆژ نوێژی لێوەرناگیرێ .

هەروەها با ئەوەشمان لە یاد بێت کە دەفەرموێت: خوا چارەسەری ئێوەی نەخستۆتە ئەو شتانەوە کە لەسەری حرم کردوون ﴿ إن الله لم يجعل شفاءكم فيما حُرم عليكم ﴾[٢].

هەروەها دەفەرموێت: (إن الله أنزل الداء والدواء وجعل لكل داءٍ دواءً فتداووا ولا تداووا بمحرم) [٣]. وقد سئل الرسول الكريم ﷺ عن التداوي بالخمر فقال: (إنه ليس بدواء ولكنه داء)[٤]

دکتۆرەکانی جەمعیەی بەریتانی دڵ جەخت دەکەنە سەرئەوەی کە هەرگیز مەی دەرمان نیە وئەمەش هەمان فەرموودەکەی حەزرەتەو لە سەدەی بیست و یەکدا ئەوان دەیگەنێ، ئەمەش دەقی قسەکەیان: * However alcohol should not be used as a medicine and those who are teetotal do not need to start consuming alcohol to benefit their heart health.

کە ئەمەش دیارە هەر خوا فێری کردووە ئەگینا لە کوێ دەزانێت مەی دەرمان نیەو دەردە وشیفا لەو شتە حەرام کراوانەدا نیە و پاش دیراسات ولە دوای زیاتر لە چواردە سەدە زانایان هەمان قسەدەکەن؟؟ [٥]

٦- قورئان وردەکارییەکی زۆری دەکات لە هێنانی هەر وشەیەیکدا، بۆ نموونە:

١- رواه الترمذي.
٢- صحيح - ابن حبان
٣- رواه أبو داوود.
٤- رواه مسلم.
٥- سايتى عبدالدائم الكحيل .

أ- كـاتێ زەیـد فـەزڵی پێغەمبـەری ﷺ دا بەسـەر بـاوك و كـەس و كاریـداو لای مایەوە،ئەویش وەك وەفایەك كردی بەكوڕی خۆی، دەوترا زەیدی كوڕی محمد، كە خوای گـەورە عادەتی(تبني) هەڵوەشاندەوە، فەرمووی ئەمـە باشـترەو عەدالـەت تـرە لای خـوا(ذلـك أقسـط عنداللە) واتە: ئەوەی تۆش باش بوو بەڵام ئەمە باشترە بۆتان ئەمەش وەك ڕێزێكە بۆ كارەكـەی پێغەمبەرﷺ.

ب-كاتێك قورئان باسی حەزرەتیموسا دەكات سەلامی خوای لێبێت دەفەرموێت لـەلای ڕاستی كێوی گور خوای گەورە وەحی بۆنـارد ﴿وَنَٰدَيۡنَٰهُ مِن جَانِبِ ٱلطُّورِ ٱلۡأَيۡمَنِ وَقَرَّبۡنَٰهُ نَجِيّٗا﴾ مريم: ٥٢

﴿يَٰبَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ قَدۡ أَنجَيۡنَٰكُم مِّنۡ عَدُوِّكُمۡ وَوَٰعَدۡنَٰكُمۡ جَانِبَ ٱلطُّورِ ٱلۡأَيۡمَنَ وَنَزَّلۡنَا عَلَيۡكُمُ ٱلۡمَنَّ وَٱلسَّلۡوَىٰ﴾ طه: ٨٠

لەبەر ئەوەی (يمين)مانای (بەرەكەت) هەڵدەگرێ، كەدێتە سەر باسی ئەوەی كە ئەمانـەی بۆ پێغەمبەرﷺ هاتووە لە خواوەیەو خۆ پێغەمبـەر ﷺ لـەوێ نەبووەوئـەو ڕووداوەی نـەبینیوە، نافەرموێ لەلای ڕاستی كێوی طور نـەبویت نـەك بەرەكەتدارنـەبوونی لێبخوێندرێتـەوە، بـەڵكو دەفـەرموێت: ﴿وَمَا كُنتَ بِجَانِبِ ٱلۡغَرۡبِيِّ إِذۡ قَضَيۡنَآ إِلَىٰ مُوسَى ٱلۡأَمۡرَ وَمَا كُنتَ مِنَ ٱلشَّٰهِدِينَ﴾ القصص: ٤٤

﴿وَمَا كُنتَ بِجَانِبِ ٱلطُّورِ إِذۡ نَادَيۡنَا وَلَٰكِن رَّحۡمَةٗ مِّن رَّبِّكَ لِتُنذِرَ قَوۡمٗا مَّآ أَتَىٰهُم مِّن نَّذِيرٖ مِّن قَبۡلِكَ لَعَلَّهُمۡ يَتَذَكَّرُونَ﴾ القصص: ٤٦.

نموونەم زۆر باسكردووە لەنووسراوەكانمدا، تكایە لە شوێنی خۆیدا سەیری بكەن، داواكارم كە وردبنەوە لە قورئان وگرنگی بدەن بـەو نووسـراوانەی كـە لـەو بـوارەدا نووسـراون یەتایبـەت (لەخزمـەت قورئـان دا)و(ڕامان لە قورئان)و (ژیانەوە) و(بەهاری دڵان) و(ڕازی قورئانی).

ج- خوای پـەروەردگار دەفـەرموێت: ﴿يُرِيدُونَ أَن يُطۡفِـُٔواْ نُورَ ٱللَّهِ بِأَفۡوَٰهِهِمۡ وَيَأۡبَى ٱللَّهُ إِلَّآ أَن يُتِمَّ نُورَهُۥ وَلَوۡ كَرِهَ ٱلۡكَٰفِرُونَ ، هُوَ ٱلَّذِيٓ أَرۡسَلَ رَسُولَهُۥ بِٱلۡهُدَىٰ وَدِينِ ٱلۡحَقِّ لِيُظۡهِرَهُۥ عَلَى ٱلدِّينِ كُلِّهِۦ وَلَوۡ كَرِهَ ٱلۡمُشۡرِكُونَ﴾ التوبة: ٣٢ – ٣٣، هـەروەها دەفـەرموێت:

﴿ يُرِيدُونَ لِيُطْفِـُٔواْ نُورَ ٱللَّهِ بِأَفْوَٰهِهِمْ وَٱللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِۦ وَلَوْ كَرِهَ ٱلْكَٰفِرُونَ ، هُوَ ٱلَّذِىٓ أَرْسَلَ رَسُولَهُۥ بِٱلْهُدَىٰ وَدِينِ ٱلْحَقِّ لِيُظْهِرَهُۥ عَلَى ٱلدِّينِ كُلِّهِۦ وَلَوْ كَرِهَ ٱلْمُشْرِكُونَ ﴾ الصف: ٨ - ٩

يُرِيدُونَ أَن يُطْفِـُٔواْ : ئەیانەوێ نووری خوا بکوژێننەوە ئێستاو لە داهاتووشدا.

يُرِيدُونَ لِيُطْفِـُٔواْ: بەدوای هۆکاردا دەگەڕێن کە نووری خوای پێ بکوژێننەوە.ئنجا (يُطْفِـُٔواْ) کە مانای کوژانەوەی ئاگرە کەم بێت یان زۆر بەکاردەهێنێت لەجیاتی (يُخمدوا) کە مانای کوژانەوەی ئاگری زۆرە.

واتە: کافران بەردەوام لە هەوڵدان بۆ کوژانەوەی نووری ئیسلامەتی کەم بێت یان زۆر کە ئەمەش موعجیزەیەو خوانەبێت کێ دەزانێت دوژمنایەتیەکە بەردەوام دەبێت و هەموو هۆکارێکیش بەکار دێنن .

موعجیزەی فەرموودە:

١- هەموودەزانین کە ئاو پاکەرەوەیەو، قورئانیش ئاماژەی بۆ کردووەو دەفەرموێت: ﴿ وَهُوَ ٱلَّذِىٓ أَرْسَلَ ٱلرِّيَٰحَ بُشْرًۢا بَيْنَ يَدَىْ رَحْمَتِهِۦ ۚ وَأَنزَلْنَا مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً طَهُورًا ﴾ الفرقان: ٤٨..

هەروەها داواکراوە موسڵمان بۆ نوێژکردن بە ئاو دەستنوێژ بشواو ئەگەر ئاویش نەبوو بە تۆزی گڵێکی پاك تەیەموم بکات .

هەروەها حەزرەت ﷺ دەفەرموێت: ئەگەر سەگ دەمی خستە قاپێکەوە جارێك بە گڵ و شەش جاریش بە ئاو بیشۆن.ئەمەش لەبەرئەوەی کە ڤایرۆس و میکرۆب هەیە لە لیکی سەگەکەدا کە بە گڵەکە پاك دەبێتەوە .

لە فەرموودەیەکی تردا حەزرەت ﷺ دەفەرموێت: ﴿ جُعلت لي الارضَ مسجدا وطهورا ﴾ واتە زەویم بۆ کراوە بە مزگەوت لە کوێدا بێت نوێژ دەکەم و هەروەها خاك و زەویشم بۆ کراوە بە پاکەرەوە . باشەحەزرەت ﷺ ئەگەر خوا ئاگاداری نەکردبێت چوزانێت گڵ پاکەو پاککەرەوەشە ؟؟

گۆڤاری (العالم الجديد) لە ساڵی ٢٠٠٦ دا لێکۆڵینەوەی زانا (جۆن وانگ)ی بڵاوکردەوە کە لە تاقیگەکانی شاری نیوجرسی کردبووی لە ئەمریکا لە سەرگڵ کە دەتوانرێت (ئەنتی بایوتیکی) لێدەربهێنرێت.

هەروەها دکتۆرە ليندا وليامز جەخت دەكاتە سەر ئەوەی كە لە گڵدا زياتر لە ماددەيەكی پاكەرەوە هەيە، تاقيكردنەوەكانيش سەلماندیان كە قوڕ دەتوانێت موستەعمەرەيەكی كاميلی جراثيم لە ٢٤ كاژێردا لە ناوبەرێت، كە ئەگەر ئەو قوڕە نەبێت لەو ماوەيەدا ٤٥ قات زياد دەكات .

دكتۆر هايدڵ كەزانايەكی بواری (الاحياء الدقيقة)يە دەڵێ: (ئێستا دەتوانين پەيوەندی نێوان زانستی زەوی و خانەی زيندوو بدۆزينەوە، تا ساڵێك لەمەوبەر من گڵم بە پيس دەزانی، بەڵام ئێستا بە مادەيەكی پاكەرەوەی دەزانم)..

پێش چەند ساڵێكيش ژنە دكتۆری فەڕەنسی (لين برينيت)لە قوڕی سەوزی فەڕەنسی چارەسەری نەخۆشی دۆزيیەوەو وەك ئەنتيبايوتيك بەكاری هێنا لە كينياو ساحل العاج و، ڕێكخراوی تەندروستی جيهانيش سەرسامی خۆيان بەرامبەر دۆزينەوەكەی دەربڕی .

ئەمەش بەڕاستی ميهرەبانی خوايەو حيكمەتی تيايە، لە هەموو دنيادا مناڵان ياری بەگڵ و خۆڵ دەكەن كە ئەگەر پيس بوايە نەخۆشیيەكی زۆر بڵاو دەبۆوە ..

٢- وتمان حەزرەت ﷺ ئاگاداریكردوينەتەوە لەليكی سەگ و فێری كردوين كە ئەگەر دەمی خستە قاپێكەوە جارێك بە گڵ و شەش جاريش بە ئاو بيشۆين، كە ئەمەش بۆخۆی موعجيزەيە و كەس لەو سەردەمەدا هيچی لە بارەی ميكرۆب و ڤايرۆسەوە نەزانيوە، ئەمەش بووە هۆی موسڵمانبوونی چەندەها كەس .

كەچی پشيلە كە هەروەك سەگە حەزرەت ﷺ بە پاكی دادەنێت، جارێكيان ئەيەوێت لە ئاوێك دەستنوێژ بشوات، پێی دەڵێن: پشيلە دەمی تێخستووەو لێی خواردۆتەوە، ئەويش دەفەرموێت: قەيناكە چونكە پيس نيەو پاكە﴿ انها ليست بنجس انها من الطوافين عليكم والطوافات ﴾[1].

پشيلە بەردەوام خۆی پاك دەكاتەوە بە زمانی كە زبری تيايە،دكتۆر گورگيس مقصود سەرۆكی بەشی تاقيگەكان لە خەستەخانەی بەيتەرەی ديمەشق دەڵێت: بەدەگمەن لەسەر فەرووی پسيلە جراپيم هەيە، ئەگەر ببێت ئەوە ئەو پشيلەيە نەخۆشە .

١- أحمد.

دکتۆرە جین جۆستافسن دەڵێت: پاش بەراوردکردنی لیکی مرۆڤ و سەگ وپشیلە لە تاقیگەدا بۆمان دەرکەوت کە لیکی مرۆڤ یەك لەسەر چواری لیکی سەگ جراپیم ی تیایەو لیکیپشیلەش یەك لەسەرهەشتی لیکیسەگ (جراثیم)ی تیایە .

دکتۆر سعید ڕەفاه لە بەیتەرەی دیەشق دەڵێت: ماددەیەکی پاکەرەوە هەیە لەلیکی پشیلەدا پێی دەوترێت (لیزۆزیم). ئەمانەش هەمووی بەڵگەی ئەوەن کە حەزرەت ﷺ لەخۆیەوە قسە ناکات ﴿ وَمَا يَنطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ ، إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ ﴾النجم: ٣ - ٤ ، حەزرەت ﷺ دەفەرموێت: ((نِعمَ الادام الخَلُ))[١] واتە: سرکە پێخۆرو خواردنێکی چاکە.پاش چوارده سەدە و تاقیکردنەوەی زۆر زانایان جەخت دەکەنە سەر سوودەکانی سرکەو دەڵێن: سوودی هەیە بۆ سك چوون و گەدەو ڕیخۆڵەش پاك دەکاتەوە،کرداری هەرس کردنیش چالاك دەکات و (طفیلیات)ی ڕیخۆڵەش لەناودەبات و، سوودی زۆرە بۆ چارەسەری هەوکردنی پووك و کلۆر بوونی ددان، بۆ ئازاری جومگەش سوودی زۆری هەیە .[٢]

٤- حەزرەت ﷺ دەفەرموێت: ((الفطرة خمس: الختان، والاستحداد، وقص الشارب، وتقليم الأظفار، ونتف الآباط))[٣]. خەتەنەکردن لە فیترەتەوەیە، ڕاستت فەرمووە ئەی مامۆستای مرۆڤایەتی، ئەوەتە پاش چوارده سەدە ڕێکخراوی تەندروستی جیهانی و بەرنامەی نەتەوە یەکگرتووەکان بۆ چارەسەری ئایدز لە مارس ی٢٠٠٧ دا جەخت دەکەنە سەر گرنگی خەتەنە بۆ خۆپاراستن لە ئایدزو شێرپەنجە، کە تائێستا ئایدز زیاتر لە ٢٥ ملیۆن کەسی لە جیهاندا کوشتووە .

لە کۆنفرانسێکی جیهانی لەشاری سیدنی ئوسترالیا بۆ چارەسەری ئایدز کە ٥هەزار کەس بە نوێنەرایەتی ١٣٠ دەوڵەت بەشداریان تیاکرد جەخت کرایەوە سەرگرنگی خەتەنە بۆ خۆپاراستن وسنووردانان بۆ بڵاو بوونەوەی ئایدز.

١- مسلم.

٢- (پێگەی مەوسوعەی ئیعجازی عیلمی قورئان و سوننەت).

٣- بخاري.

له هیندستانیش مەجلیسی وەتەنی پزیشکی داوادەکات کە ئەو منالآنەش کە موسڵمان نین خەتەنە بکرێن، کە ئەمەش نارەزاییەکی زۆری لای هیندۆسەکان دروست کردووە.[1]

ئاشکرایە ئایدز لەوڵاتە ئیسلامیەکاندا زۆر کەمترە لەچاو وڵاتانی تردا، کە ئەمەش گرنگی ئایین دەردەخات لەسەدەی بیست و یەکدا، بیرمان نەچێ کە ئیسلام هەمووی گونجاوە لەگەڵ فیترەتی مرۆڤداو هەمووشتێکی بۆ بەرژەوەندی مرۆڤە﴿ فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَٰلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴾الروم: ٣٠

٥- قورئانی پیرۆز جەخت دەکاتە سەر گوێڕایەڵی پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا تُبْطِلُوا أَعْمَالَكُمْ ﴾محمد: ٣٣

﴿ فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴾ النساء: ٦٥ ، هەروەها هەرچی پێغەمبەرﷺ حەرامی کات یان حەڵاڵی کات هەر لەخواوەیەو ئەبێ بەگوێی بکرێت ﴿ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عِندَهُمْ فِي التَّوْرَاةِ وَالْإِنجِيلِ يَأْمُرُهُم بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ فَالَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنزِلَ مَعَهُ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴾الأعراف: ١٥٧

هەروەها پێغەمبەر ﷺ قورئان ڕاڤەدەکات و ڕوونی دەکاتەوە بۆ بڕواداران:﴿ وَمَا أَنزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ إِلَّا لِتُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِي اخْتَلَفُوا فِيهِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴾ النحل: ٦٤﴿ لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْ أَنفُسِهِمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ

١- (ئیسلام نۆن لاین).

ٱلْكِتَٰبَ وَٱلْحِكْمَةَ وَإِن كَانُوا۟ مِن قَبْلُ لَفِى ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ ﴾آل عمران: ١٦٤، دیاره قورئان پەڕاوەکەیەو حیکمەتیش سوونەت و فەرموودەکانێتی .

گوێڕایەڵی بۆ فەرمایشتەکانی حەزرەت ﷺ بەڵگەنەویست بوو، ئیمان و بڕوا بەبێ ئەوە دانەنەمەزرا، بەڵام لەسەدەی دووەمی کۆچییەوە بیرو بۆچوونێك سەری هەڵدا لەلایەن هەندێ ناحاڵیو ناحەزەوە کە هەرچی لە قورئاندا هاتبێ تەنها بەگوێی ئەوە دەکەن و، ئەگەر لەفەرموودەدا شتێك هاتبێ و لە قورئاندا نەهاتبێ وەری ناگرن، ئەمەش بۆ ئەوەی ڕوونکردنەوەی زۆر لە عیبادەتەکان وزۆر فەرموودەی تری حەزرەت ﷺ لە حەڵاڵ و حەرامدا پشت گوێ بخرێت .

ئێستاش هەندێ کەس وەك (محمد شحرور)و (ئەحمەد صبحی)ئەو بیرو بۆچوونە بڵاودەکەنەوە و پێگەی ئەلەکترۆنیان هەیەو بڵاوکراوەیان هەیە، زانایان ڕووبەڕوویان بوونەتەوەو هەق و ڕاستی هەردەم دەخەنە ڕوو تا موسڵمانان سەرگەردان نەبن .

سەرهەڵدانی ئەو دەستەو تاقمە کە پێغەمبەر ﷺ هەواڵی پێداوە، دیارە غەیبەو خوای گەورە ئاگاداری کردووە، هەروەك دەفەرموێت ﴿یوشك أن یقعد الرجل متكئا على أريكته، يحدث بحديث من حديثي، فيقول: بيننا وبينكم كتاب الله، فما وجدنا فيه من حلال استحللناه، وما وجدنا فيه من حرام حرمناه، ألا وإن ما حرم رسول الله مثل ما حرم الله﴾ [1]

(لا ألفين أحدكم متكئا على أريكته يأتيه الأمر من أمري مما أمرت به أو نهيت عنه فيقول: بيننا وبينكم هذا القرآن فما وجدنا فيه من حلال استحللناه وما وجدنا فيه من حرام حرمناه. ألا وإني أوتيت الكتاب ومثله معه، وإن ما حرم رسول الله ﷺ كما حرم الله تعالى) [2]

ڕاستت فەرموو ئەی خۆشەویستی خوا، ئەوا ئێمە دوای زیاتر لە چواردەسەدە ئەو دەستەو تاقمە دەبینین،ئەگەر تەنها ئەم موعجیزەیەت هەبێ بەسە بۆ کەسێك بە عەقڵی خۆی بیرکاتەوەو تۆزقاڵێك ویژدانی هەبێت .

١- صحيح الألباني: صحيح الجامع.

٢- المحدث: ابن تيمية/المصدر: القواعد النورانية - الصفحة أو الرقم: ٢٤

شایانی باسە لە ڕاپۆرتی ساڵی ٢٠٠٧ی‌ئاییینەکاندا کە لە ئەمریکا دەردەچێ پشتگیری تەواوی تیایە بۆ ئەم دەستەو تاقمەو بۆ (بەهائیەکان) کە سەرگەردانن و لەڕێی ڕاست لایانداوە.[١]

٦- خاتوو ئەسمای‌کچی ئەبوبەکر بە حەجاجی وت کاتێ کە عبداللە ی‌کوڕی شەهید کرد: أما إن رسول الله صلى الله عليه وسلم حدثنا (أن في ثقيف كذابا ومُبِيرا) فأما الكذاب فرأيناه، وأما المبير فلا إخالك إلا إياه.[٢]. واتە: حەزرەت ﷺ پێی فەرموین کە لە هۆزی (ثقیف)دا درۆزنێك و خوێن ڕێژێك کەخەڵکی بە هیلاکا دەبات پەیدا دەبێت، درۆزنەکەمان بینی (مەبەستی موختاری ثقفی بوو کە ئیدیعای پێغەمبەرایەتی دەکرد)، پیاوکوژەکەش وادەبینم کە تۆیت .

هەواڵدان بە پەیدابوونی دووکەسی لەو جۆرە لەو هۆزەدا موعجیزەیەکی تری حەزرەتە ﷺ کە هەواڵەکە دیارە غەیبەو تەنها خوایە کە ئاگاداری کردووە. دواکەسیش کە حەجاج شەهیدی کرد زانای پایە بەرز سەعیدی کوڕی جوبەیر بوو، سەرەنجام حەجاجیش بەوهەموو تاوانەوە سەری نایەوە.[٣]

لە بارەی پێغەمبەروە ﷺ وتیان:

ول دیۆرانت:

ڕۆژهەلات ناسی ناسراو و خاوەنی کتێبی بەناویانگی مێژوویی (قصة الحضارة) دەڵێ: ئەگەر تەرازووی کێشانە بۆ گەورەیی هەر گەورەیەك لە ئەندازەی کاریگەری جێماوی دوای خۆی بێت لە خەڵکیدا، ئەوا محمد ﷺ گەورەترین مەزنی مێژوو بووە.

مایکل هارت:

مایکل هارت زانای بیرکاری و گەردوونناسی لە بارەی گەورە پیاوانی مێژووەوە کتێبێکی نوسیوە بەپێی بیری خۆی سەد کەس شیاوی ئەوە بوون ئەم ناویان بنوسێ، پاش باس

١- (المجتمع ژ ١٧٧٠ لە ٢٠٠٧/٩/٢٢)و (پێگەی مەوسوعەی ئیعجازی عیلمی قورئان و سوننەت).

٢- مسلم

٣- (هەمان سەرچاوە) .

و لێکۆڵینەوەیەکی زۆر لەو سەد کەسەدا کەسێکی لە محمد ﷺ بە شیاوتر نەزانیوە بیکاتە سەرقافڵەی کتێبەکەی.

لە بارەی پێغەمبەرەوە ﷺ وتویەتی: گەورەترین مرۆڤێ لە هەموو مێژووی مرۆڤایەتیدا گەورەترین شوێنەواری هەبوویێت محمد بووە، وە تەنیا کەسێکیش بووە لە مێژوودا کە سەرکەوتنی بە واتای سەرکەوتن لە هەردوو ئاستی دینی و دنیایدا بەدەست هێناوە..

تۆلستۆی:

ئەدیبی گەورە و بەناوبانگی ڕووسی (لیف تۆلستۆی ١٨٢٨ - ١٩١٠) وتوویەتی: محمدﷺ گەورەترین و باشترین خزمەتی بە کۆمەڵگای مرۆڤایەتی کردووە، ئەوەندە بەسە کە گەل و میللەتێکی لە تاریکی یەوە دەرهێنا بۆ ڕووناکی و وای لێکردن باڵ بۆ ئارامی و ئاشتی شۆڕ بکەن، پیاوێکی وا شیاوی هەموو ڕێزێکە..

کارلیل:

نوسەری بەناوبانگی ئینگلیزی (تۆماس کارلیل) لە کتێبە ناودارەکەی خۆیدا لە بارەی قارەمانانی مێژووەوە تەنیا یانزە کەسی دیاری کردووە، لە ڕوانگەی ئەوەوە ئەو یانزە کەسە نوێنەری قارەمانیەتین لە هەموو ڕوویەکەوە، پێغەمبەر ﷺیشی هەڵبژاردووەکە پێشەنگی لیستەکەو قارەمانی قارەمانان بێ.

لە بارەی پێغەمبەرﷺ وتوویەتی: محمد لە ماڵ و پۆشاك و هەموو کارێکی ژیانیدا زاهید بووە، خۆراکی نان و ئاو بووە، وابووە چەند مانگێك لە ماڵیدا ئاگر نەکراوەتەوە، بە دەستی خۆی کراسی خۆی دووریوەتەوە، ئایا فەخر و شانازی لەوە گەورەتر ئەبێ؟.. من ڕاستی لە ڕێباز و بەرنامەکەیدا دەبینم و، بناغەی گەورەیی و سەرکەوتنی لە ڕاستیەتیدا بووە، لە بیروهۆشی ئەو پیاوە مەزنەدا شتێك نەبووە پەیوەندی بە تەماحی دنیاوە هەبووبێ..

لامارتین:

ئەدیب و شاعیری بەناوبانگی فەرەنسی لامارتین لە بەشی دووەمی کتێبی مێژوویی تورکیا باریس ١٨٥٤دا وتوویەتی:

ئەوەی سەرنجێکی ژیانی محمد ﷺ بدات بەو بەهێزی و بەهیوا بوون و بیرکردنەوە و تێکۆشان و خەرافات لەناو بردن و خۆگری و پایەداربوونەی لە جێگیرکردنی بناغەی

ئاییینەکەیدا،هەرکەس ئەو سەرنجە بدات دڵنیا دەبێت کە چاوڕاوی لەژێر سەردا نەبووەو، لەسەر ناهەق نەبووە، بەڵکو عەقیدەیەکی بڵاوکردۆتەوە کە لەگەڵ عەقڵ و ژیربێژیدا دەگونجێ..

دائیرەتول مەعاریفی بەریتانی:

ئینسکلۆپیدیای بەریتانی، ئەم قاموسەی لەم سەردەمە نوێیەی خۆماندا کە گرنگترین سەرچاوەی زانستی متمانە پێکراوە، لە ماددەی (م،ح،م،د)دا وتوویەتی: ئەوانەی شوێنەواری قووڵ و هەمیشەییان لە مێژووی مرۆڤایەتی دا هەبووە زۆر کەمن لەچاو ئەو شوێنەوارەی محمد ﷺ هەیبووە، شوێنەوارێکی ئاینی قووڵی بەدیهێنا، لەو کاتەوە بانگی بۆ کردووە تا ئێستاش هەر باوەڕێکی زیندووەو، حەوت یەکێکی دانیشتوانی هەموو سەر زەوی شوێنکەوتەی شەریعەتەکەی ئەون.[1]

موسڵمانبوونی لاوێکی ئەمریکی:

لاوێکی ئەمریکی دەیەوێت دەست بکات بە بازرگانی تلیاك، لەبەرئەوەی ئەزموونی نەبوو، سەردانی هیندستانی کرد بۆ شارەزابوون لەو بوارەدا. کاتێك دەگاتە هیندستان و لە فڕۆکەخانەی دلهی دادەبەزێت و سواری تاکسی‌یەك دەبێت، بەسایەق تاکسی‌یەکە دەڵێت: بمبە بۆ هەرزانترین ئوتێل (چونکە لەو جۆرە شوێنانە ڕەنگە تلیاك خۆروباندەکانی تلیاك ببینێت).

سایەقەکەش نەی زانی مەبەستی لەچی‌یەو وای زانی پارەی کەم پێیە، وتی: ئەتبەم بۆ شوێنێك پارەش نەدەیت و هەموو خزمەتێکیشت بکەن! لاوەکە دەڵێت: بڕوام نەدەکرد کە شوێنی واهەبێت!! زۆر سەرسام بووم و پێمووت: بەڕاستە شوێنی وا هەیە یان گاڵتەم پێدەکەیت؟؟ وتی: گاڵتە ناکەم و بەڕاستمە، ئەگەر دەتەوێت بەچاوی خۆت ببینە، وتم: ئەمە وڵاتی عەجایباتە، باشە بمگەیەنە.

پاش ماوەیەك گەیاندمیە شوێنێك کۆمەڵێ لاوی ریشداری لێ بوو، هاتن بەرەو پیرمان و زۆر ڕێزیان لێگرتین، لەدڵی خۆمدا دەموت خوایە ئەبێ ئەم ئوتێلە چ ئوتێلێك بێت؟!! لە خۆمەوە دەترسام تۆ بڵێی ئەمانەخەڵکی خراپ نەبن، تەنانەت سایەقەکەش پارەی لێوەرنەگرتم، ئێوارەنانیان دامێ و پارەیان لێوەرنەگرتم، شەو لەترسا خەوم لێنەدەکەوت، لەژێر بەتانیەکەوە چاوم زیتەی دەهات، زۆر دەترسام ئەو شەوە بمکوژن، ڕۆژ بووەوەو هەستام لەخەوی بێ خەو،

١- (لە سەردەمی نوسینەکەی ئەودا حەوت یەکێك بوون، دەنا ئێستا پێنج یەکێکی جیهانن) .

شکور بۆ خوا سەلامەت بووم، بەیانی نانیان بۆ هێنام، ئنجا نووستمەوەو هەقی شەوێشم کردەوەو دەمەو عەسر لەخەو هەستام، نانیان بۆ هێنام ئەویش بە خۆڕایی،خوایە ئەمانە ئەبێت چی بن، ئەمەخەوە یان هەقیقەتە؟

پاش ناغواردن لاوێکی ڕیشدار هات بۆ لام و باوەشی پیاکردم و ئەم لاوئەولای ماچکردم و خۆی پێناساندم کە ئەمریکیەوموسڵمان بووە بەهۆی ئەم کۆمەڵەوە کەپێیان دەڵێن کۆمەڵەی دەعوەو تەبلیغ، ئنجا کەوتە باسی ئیسلام بۆم وئەوەندە قسەکانی بەجێ بوون قەناعەتم بۆ دروست بوو .

وتم: چۆن ئەتوانم موسڵمان ببم؟؟ ئەویش ڕێنموونی کردم و هەستام خۆم شت و بردمی بۆ مەرکەزێکی ئیسلامی گەورەی شارو شایەتمانم هێنا لە بەردەم کۆمەڵێك مامۆستای بەڕێزدا و موسڵمانبووم، هەموو باوەشیان پیاکردم و پیرۆزباییان لێکردم، پاش ئەوەی باسی خۆم بۆکردن وزانیان کە بۆچی هاتووم و خوا ڕێی خستوم لەوان دەستیان کرد بەگریان .

شەش مانگ لەو مەرکەزە مامەوە کەپێیدەوترا مەرکەزی (نظام الدین)، زانیارییەکی باشم پەیداکرد لەبارەی ئیسلامەوەوگەڕامەوە بۆشەمریکا، ئێستا ماڵەوماڵ و گەڕەکاوگەڕەك دەگەڕێم بۆگەیاندنی پەیامی خوا.

دۆستان، پەیامی من پەیامی هەمووانە، بەداخەوە خەڵکی بێناگان لەم ئایینە پیرۆزە، تەنانەت زۆر لە موسڵمانانی ئەم وڵاتەش سەرقاڵی دنیان و نازانن بۆچی دەژین .[1]

١- (ڕێگەی: الدعوة والتبليغ)..

موسڵمانبوونی ئافرەتێکی ئەمریکی:

ئافرەتێکی ئەمریکی کە لە خەستەخانەیەکدا کاردەکات باسی موسڵمانبوونەکەی خۆی دەکات و دەڵێت: بۆ یەکەم جار لە تەلەفزیۆنەوە گوێم لەباسی ئیسلام بوو، پێکەنینم بەباسەکە دەهات ..

دوای ساڵێك پیاوو ئافرەتێك پیرێژنێکیان هێنا بۆ چارەسەرکردن، دیقەتم دا ئافرەتەکە زۆر شپرزەیەو بەردەوام دوعا دەکات، لێم پرسی ئەو پیرێژنە دایکتە؟؟ وتی: نەخێر دایکی مێردەکەمەو لەوڵاتێکی ترەوە هاتوین بۆ ئەمریکا بۆعیلاج! منیش زۆر لام سەیر بوو چونکە یەکسەر بیرم لەدایکی خۆم کردەوە کە پێش چوارمانگ شووشەیە بۆنم لەجەژنی دایکدا بۆ ناردبوو، من دایکمەو لیێ ناپرسمەوەو ئەویش خەسوویەتیوئاوا بەپەرۆشە بۆی؟!

پرسیارم لێکردن لەو بارەیەوە ئەوانیش باسی هەقی دایك و باوکیان کرد لە ئیسلامدا، وام لێهات حەسوودیم بەو پیرێژنە ئەبرد کە ئاوا بە دەورو خولیا دێن، پاش چەند رۆژێك پیرێژنەکە مرد، ئەو ژن و پیاوەم بینی هەروەکو منداڵ بۆی دەگریان .

بەڕاستی ئەم دیمەنە زۆر کاری تێکردم و لە دڵەوە حەزم دەکرد منداڵەکانم لە داهاتوودا ئاوابن لەگەڵما، بۆیە چووم بۆ بنکەیەکی ئیسلامی و چەند پەڕاوێکم وەرگرت لەبارەی ئیسلامەوە، پاشان موسڵمانبووم و شووم کرد بەلاوێکی موسڵمان و ئێستا چەند منداڵێکیشمان هەیە کە لەسەر ئیسلامەتی پەروەردەیان دەکەین و، لە ئێوەی بەڕێزیش داوامان دوعای خێرە.[1]

عومدەی شارۆچکەی ماکوان:

عومدەی شارۆچکەی ماکوان سەر بە ویلایەتی جۆرجیای ئەمریکی (جاك ئیلیس)ی مەسیحی موسڵمان بوو.

ناوبراو بە ڕەچەڵەك سەنغالییەو لەساڵی ١٩٤٦دا لەدایك بووەو، تەمەنی ٦١ ساڵەو پێنج منداڵی هەیە، بڕوانامەی بەکالۆریۆسی لە هونەردا لەزانکۆی سانت لیو لە فلۆریدا وەرگرتووە .

دووساڵ لە ڤێیەتنام سەرباز بووە بە پلەی ڕەقیب، بە هۆی ئازایەتیەوە مەدالیای زیوین و چەند مەدالیای تری پێدراوە، ئێستاش سەرۆکی شارۆچکەی ماکوانە و چوار جار بۆ ئەم

١- گۆڤاری (الدعوة)ی سعودی .

پۆستە هەڵبژێردراوەتەوە،دوای تەواوبوونی ماوەی ئەم پۆستە خۆی کاندید دەکات بۆ پەرلەمان لە هەڵبژاردنەکانی ٢٠٠٨ دا .

ناوبراو بەردەوام سەردانی مەرکەزی ئیسلامی دەکات لە (بلومفلید رۆد)و پێنج فەرزەش بە جەماعەت لە مزگەوت نوێژ دەکات.

شایانی باسە باوك و باپیری خەڵکی سەنغالن وموسڵمانن و کاتی خۆیکراون بەکۆیلەو هێنراون لە ئەمریکادا کاریان پێکراوە.

ئیلیس جەماوەرێکی زۆری هەیە بەهۆی ئەوەی کەخزمەتی زۆری هەمووچین و توێژەکانی ناوچەکەی کردووەو وای کردووە کە ماکوان ببێتە یەکێك لە پێشکەوتووترین شارۆچکەکانی ئەمریکا.[١]

جێگری وەزیری ئەوقافی سۆدانی :

بیتەر لاوێکی مەسیحی خەڵکی خوارووی سۆدان بوو، لە دێیەکی موسڵمانان دەیخوێند، ئەمەش وای لێکرد کە لە قۆناغی ناوەندیدا موسڵمان ببێت و بۆ دووساڵیش موسڵمانبوونەکەی شاردەوە، تا ڕۆژێك بەکەس و کاری وت کەموسڵمان بووە، باوکیشی زۆری پێناخۆش بوو گریاو وتی: ئیتر تۆ کوڕی من نیت و وانەزانم مردوویت!

کاتێ بیتەر گەڕایەوە قوتابخانە وحاڵەکەی بۆ بەڕێوەبەری قوتابخانەکە باسکرد، ئەویش ئامۆژگاری کرد کە وا پیشان بدات هەر مەسیحیە تا خوا دەروویەك دەکاتەوە، ئەمیش کە هاتەوە ماڵەوە هەندێ پیاوماقوڵ لەماڵیان بوو کەوتنە لۆمەکردنی و وتیان: تۆ بەموسڵمان بوونت بویتە عەرەب و دیارە بەپارە کڕیویانیت، ئەمیش هەرچی موناقەشەی لەگەڵ کردن سوودی نەبوو، سەرەنجام بەوە دەمکوتی کردن کە وتی: من هەر مەسیحیم .

پاش شەش مانگ باوکی مردو خۆی بووە بەرپرسی خێزانەکەیان ئنجا موسڵمانەتیەکەی ئاشکراکردو کەس نەیتوانی ڕێی لێبگرێت، ئنجا کەسوکاری بانگکرد بۆ ئیسلام و لە سایەی خواوە دایکیو براکەیو مامی و هەندێ لە ئامۆزاکانی موسڵمان بوون، پاشان خوێندنی تەواو

١- (ئیسلام ئۆن لاین) .

کردو دکتۆرای هێنا، ئێستا جێگری وەزیری ئەوقافی سۆدانییە. ئەم باسە خۆی بۆ دکتۆر (محمد موسى الشريف)ی گێڕاوەتەوە.[1]

بەکوێری موسڵمان بوو :

فیکتۆر ئەرناڵدۆی بەڕازیلی کوێر بوو لە ئەنجامی تەقینەوەی کارگەی کیمیایی تایبەت بە دروست کردنی (تەلی عەمەلیات)کە ئیشی تیادەکرد..

سی و پێنج ساڵە ناوبراو موسوڵمان بووەو هۆگری مزگەوتەو تەمەنی هەشتاو پێنج ساڵێك دەبێت، ناوی خۆی کردووە بە (محمد) و زۆر شادمانە بە ئیسلامەتی‌یەکەی، گۆڤاری(سیدتی) لەندەنی لە ژمارەی شەممە ٢٠٠٧/٩/٢٩ دا ئەم هەواڵەی بڵاوکردۆتەوە لە بارەیەوە:

محمد ئەرناڵدۆ ئیسلامی ناسی لەڕێی هاوڕێیەکی‌یەوە کە ئەسڵی میسرییەو ناوی (محسن شرنوبی)ە، کە ئامۆژگاری کرد پاش کوێربوونەکەی بێ هیوا نەبێ و ئارام بگرێ و ورەی بەرز بێ وخۆی فێری زمانی عەرەبی بکات و موسڵمان بێت، چونکە ئیسلامەتی هیواو ئارامی و ئاسوودەیی بە مرۆڤ دەبەخشێت.

(محمد) دەڵێت: هاوەڵەکەم زۆر ئایەتی قورئانی بۆ ڕاڤە دەکردم و منیش زۆر دڵشاد بووم بە قسەکانی، ئایەتەکانی قورئان بەرچاویان ڕوون دەکردم و باشتر لە ژیان و فەلسەفەی بوون تێدەگەیشتم، کە قورئانیان بۆ دەخوێندم ئەتووت دنیا بە چاو دەبینم! قورئان بۆ من ئەو چاویلکەیەیە کە دنیای بە ڕوونی پێ دەبینم..

(محمد) مووچەیەکی کەمی خانەنشینی هەیە کە بەوە دەژی و بەردەوامیش سەردانی مزگەوتی شاری (سان پاولو) دەکات و، لە قوتابخانەیەکی زمانی عەرەبی بەچاکی فێری زمانی عەرەبی بووە..

١- (المجتمع ژ ١٧٦٦ ٢٠٠٧/٨/٢٥) .

ڕاگەیاندنی حیزبێکی ئیسلامی لە فنلەندا:

(عبدالله تامی) فنلەندیەو ڕۆژی پێنج شەمە ٢٠٠٧/٩/٦ موسڵمان بووە و ڕایگەیاند کە حیزبێکی ئیسلامی پێك دەهێنێ بۆ گەیاندنی دەنگی (٥٥) هەزار موسڵمانی ئەو وڵاتە لە سەرووی ئەوروپا.

تا ئێستا دەیان کەس پەیوەندییان پێوە کردووەو، ئەم هەوڵی کۆکردنەوەی پێنج هەزار کەسێتی تا بتوانێ وەك حیزبێکی سیاسی تۆماری بکاو ئیجازەی بۆ وەرگرێ.

لە کۆنفرانسێك دا (عبدالله) کە ئاگر کوژێنەوە بووە و لە سەندیکادا کاری کردووە لە ڕیزی چەپەکاندا، ڕایگەیاند: ئەو دەیەوێ بەرگری لە بەها باڵاکانی ئیسلام و مافی موسڵمانان بکات لە وڵاتێکداکە ٩٠٪ی پرۆتستانتە.

عبدالله داوا دەکات کە مەي لە کۆگا گەورەکاندا نەفرۆشرێت و سزای ئەو کەسانەش بدرێ کە فاحیشە دەکەن و داواش دەکات کە ئاژەڵ بەپێی شەریعەتی ئیسلامی سەر ببڕدرێت.

هەروەها داواش لە حکومەت دەکات کە لە سیاسەتی دا بێ لایەن بێت و ئەو ژمارە کەمە سەربازەشی کە وەك بەشداري يەك لە ئەفغانستانە بیگێڕێتەوە بۆ وڵاتەکەی..

حیزبی ئیسلامی فنلەندی بە نیازە دوو کورسی بەدەست بهێنێ لە مەجلیسی شارەوانی هلسنکی دا لە هەڵبژاردنی (٢٠٠٨)داو، وا پێشبینی دەکات کەلە هەڵبژاردنی تەشریعی ٢٠١١دا دوو کەس کاندید بکات، هەروەك لە تەلەفزیۆنی (وای ئێلّ ئی) بڵاوی کردەوە..

ئێستا موسڵمانان ١٪ی گەلی فنلەندی پێك دێنن کە ژمارەیان (٥،٣) ملیۆن کەسە و زۆربەیان (تورکی و ئەفغانی و ئێرانی و عێراقین).

ڤیکتۆریا رایڤی یاریزان :

بە گوێرەی سەرچاوەکانی هەواڵ یاریزانی تۆپی پێی (کۆڵۆمبیا)و یانەی (تشایقۆری تورکی) (ڤیکتۆریا رایف)و خێزانەکەی موسڵمانبوونی خۆیان ڕاگەیاندووە، لە دوای ئەوەی هەردووکیان بۆیان دەرکەوتووە کە ئایینی ئیسلام تەواوکەری ئایینەکانە بۆ هەموو لایەنەکانی ژیانی مرۆڤ.

ڤیکتۆریا زۆر بە خۆشحاڵییەوە باسی لە موسڵمانبوونی خۆی کردووە و ڕایگەیاندووە: ئایینی ئیسلام وەڵامی بۆ هەموو ئەو شتانە پێیە کە مرۆڤەکان پێویستیان پێیەتی.[1]

موسڵمانبوونی قەشەیەك :

﴿ ذَٰلِكَ ٱلْكِتَٰبُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ ﴾البقرة: ٢، ئەم ئایەتەی سورەتی (البقرة) بوو بە خاڵی وەرچەرخان لە ژیانی قەشەیەکی ئەمریکی بەناوی (سیفریدو رویس) بە جۆرێك کە واز لە نەسرانیەت بهێنێت و موسڵمانبوونی خۆی ڕابگەیەنێت و، دواتر ناوی خۆی بگۆڕێت بۆ (علی گواتیمالا).

لەوانەیە بەسەرهاتی گۆڕانکاری لە ژیانی کەسێکدا لە ئەوپەڕی چەپەوە بۆ ئەوپەڕی ڕاست بە شێوەیەکی چاوەڕوان نەکراو لە خەیاڵ یان مەحاڵەوە نزیك بێت بەڵام کاریگەری وشەکانی ئەم ئایەتە لەسەر دڵ و دەروونی ئەم قەشەیە بوون بە سەرەتای گۆڕانکاری لە ژیانیدا و ئیتر ئەو خەیاڵ و مەحاڵە بوون بە واقیع و حەقیقەت. شایەنی باسە (علی) بەشداری حەجی ساڵی (٢٠٠٧)ی کردووە کە یەکەم حەجیەتی و، ڕۆژنامەی (الشرق الأوسط) لە (مُنی) چاوپێکەوتنی لەگەڵ کردووەو دەڵێت:

قەشە بووم لە شاری کوین لە باشووری ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا و خەریکی بڵاوکردنەوەی نەسرانیەت بووم لە بەندیخانەکانی ئەو شارەداو، لە پێناوی ئەمەشدا هەوڵم دەدا و خۆم ماندوو دەکرد، چونکە قوتابی قۆناغی کۆتایی بووم لە قوتابخانەی پێگەیاندنی قەشەکاندا.

بەر لە دەرچوونم لە قۆناغی کۆتایی ئەو قوتابخانەیە، بەپێی بەرنامەی خوێندنەکەمان دەبوایە شارەزاییمان هەبێت دەربارەی پەڕاوە ئاسمانی یەکان، تاوەکو ئەو قەشانەی لەوێ دەردەچن شارەزا بن لە بارەی هەموو کتێبە ئاسمانییەکانەوە، یەکێك لەو پەڕاوانەش قورئانی پیرۆز بوو، کە بوو بە خاڵی وەرچەرخانم بەرەو ئیسلام.

١- (سایتی یەکگرتوو).

کاتێك لاپەڕەی یەکەمیم کردەوە، چاوم کەوتە سەر سەرەتای سورەتی (البقرة) ﴿ ذَٰلِكَ ٱلْكِتَٰبُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ ﴾ البقرة: ٢، ئەم ئایەتە سەرنجی ڕاکێشام، کە بە هیچ جۆرێك بواری سازش و ئەملاولای تیا نیە، چونکە باوی پێشەکی کتێبەکان وەهایە کە نوسەرەکانیان بە داوای لێبوردن لە خوێنەر دەست پێ دەکەن سەبارەت بەهەر کەم وکورتی‌یەك کە لە نوسینەکانیان دا هەبێت، یان هەوڵی ئەوە دەدەن کە خوێنەر عیبارەتەکانیان قبوڵ بکات.

بەڵام ئەوەی لەم ئایەتەدا سەرنجی ڕاکێشام و بەرەو لای خۆی کێشی کردم ئەوەیە کە من لەبەردەم ڕاستیەکدام هیچ گومان و دوودڵی تێدانیە.. کاتێك دەفەرموێت:

﴿ ذَٰلِكَ ٱلْكِتَٰبُ لَا رَيْبَ فِيهِ ﴾.

پاشان دەڵێت:

(دەستم کرد بە خوێندنەوەی قورئان تا گەیشتمە چەندین زانیاری کە پێچەوانەی ئەو زانیاریانەن کە لە ئایینەکەی مندا هەن و، ئەمەش وای لێکردم بگەڕێمەوە لای قەشە گەورەکانی قوتابخانەکە و پرسیاریان لێ بکەم، بەڵام ئەوان خۆیان لە پرسیارەکانی من دزیەوە و ئامۆژگاری ئەوەیان کردم کە قورئان نەخوێنمەوە چونکە ئەوە کاری شەیتان و موسڵمانەکانە.

ئەمەش وای لێکردم زیاتر سوور بم لەسەری و زیاتر ئەم پەرتووکەم خۆش بوێت و بۆ ماوەی چەند مانگێك هەرخەریکی خوێندنەوەی بووم و، هاوکات باوەڕم وابوو کە هیچ مرۆڤێك ناتوانێت لە وێنەی ئەو ڕستە و ئایەتە ڕوون و ئاشکرایانەی لە قورئاندا هەن دابڕێژێت).

پاشان دەڵێت:

(ڕۆژێکیان لە دوای گەڕان و لێکۆڵینەوە سەبارەت بە ئایینی ئیسلام، گەڕامەوە بۆ ماڵەوە و لە خوا پاڕامەوە کە ڕێنماییم بکات بەرەو ڕاستی و، ڕێگای ئایینی ڕاست و دروستم نیشان بدات ... ئیتر ئەوەبوو لە ماڵ هاتمە دەرەوە و کەسێکم بینی کە بەرەو مزگەوت دەچوو، لێم پرسی ناوت چیە؟ وتی: سالم باعقیل، وتم: لەسەر چ ئاینێکیت؟ وتی: ئیسلام، هەروەها پێی وتم: کە ئەو دەچێت بۆ مزگەوت بۆ نوێژ کردن... منیش لەگەڵی ڕۆشتم بۆ مزگەوتەکە، لەوێ هیچ ڕێوڕەسمێکم بەدی نەکرد هاوشێوەی ئەوانە بێت کە لە ئایینەکەی مندا هەن، هیچ وێنەیەکم نەدی هەڵواسرابێت، هەروەها بۆم دەرکەوت کە ئەم ئایینە هیچ ڕەگەز پەرستی‌یەکی تیا نیە بەو جۆرەی کە لە ئایینەکانی تردا هەیە.

وام لێهات بۆ ماوەی یەك هەفتە هەموو ڕۆژێك دەچووم بۆ مزگەوت بەبێ ئەوەی کەس هیچم پێ بڵێت یان بمدوێنێت، تا ئەو کاتەی ڕۆژێکیان دانیشتبووم لە مزگەوت یەکێك لە موسڵمانەکان هات بۆ لام و پێی وتم: با فێری دەستنوێژت بکەم.

علی گواتیمالا بە پێکەنینەوە دەڵێت: کە ئەو وتی (وضوء) سەرەتا وا گومانم برد کە دەیەوێت (ظوودوو)م فێر بکات کە جۆرێکە لە جۆرەکانی جادوو، بۆیە دەست بەجێ سڵم کردەوە چونکە چۆن دەبێت موسڵمانان خەڵکی فێری جادوو بکەن، بەڵام ئەوەبوو پێی وتم کە (وضوء) لە زمانی عەرەبی دا مانای دەست نوێژگرتنە، ئیتر منیش بە گوێم کرد و چووم دەستنوێژم شت و دواتریش موسڵمانبوونی خۆمم ڕاگەیاند و بەردەوام بووم لەسەر هات و چۆی مزگەوت بێ هیچ ترس و دوودڵی یەك.

پاشان ئاماژە بەوە دەکات کە دوای موسڵمانبوونی خێزانەکەی فشاریان خستۆتە سەری بەتایبەتی لەلایەن خوشکێکی یەوە کەلەسەر ئایینی جوولەکەیەو، لەسەرەتای موسڵمانبوونی دا بەوە ترساندوویەتی کە موسڵمانان دەیکوژن و، ئەمەش وای لێکردووە بترسێت و ماوەیەك نەچێت بۆ مزگەوت.

بەڵام دواتر کە خوشکەکەی بینیویەتی ژیانی براکەی بەلای باشیدا گۆڕاوە بە ڕاشکاوی پێی وتووە کەوا (ئەوانەی بانگیان کردویت بۆ ئیسلام ڕاستیان کردووە و هەڵیان نەخەڵەتاندوی)و، کاتێکیش کە زانیویەتی دەچێت بۆ حەج داوای لێکردووە دیارییەکی لە مەککەوە بۆ بەرێتەوە. لەدوای ئەو فشارە دەروونییە و بزربوون و دوورکەوتنەوە لە مزگەوت، لەناخەوە هەستی کردووە کە بەرەو مزگەوت کێش دەکرێت و ئەمەش وای لێکردووە بگەڕێتەوە بەرەو مزگەوت و بەرەو ئەوەی زیاتر قووڵ بێتەوە لە ئیسلامدا و دەست بکات بە بانگەواز بۆ ئیسلام لە سنووری شارەکەیدا.

سەبارەت بە گەشتی حەج و بینینی کەعبەی پیرۆزیش بۆ یەکەم جارلە ژیانیدا دەڵێت: (ئەو ڕۆژانەی حەج باشترین ڕۆژێکن کە بەسەرم بردبێت لە ژیانمدا، بەتایبەتی کاتێك کە دەزانم ئەم شوێنانەی سەردانیان دەکەم بریتین لەو جێگایانەی کە پێغەمبەرﷺ لە کاتی ئەنجامدانی دروشمەکانی حەجدا پیا تێپەڕیوە.

پێشتر کەعبە و مزگەوتی حەرامم تەنها لە تەلەفزیۆندا دەبینی و لە ناخمدا ئاواتەخواز بووم کەزیارەتیان بکەم و لە نزیکەوە بیان بینم، بەڵام کاتێك بۆ یەکەم جار چاوم بە کەعبە

کەوت هەردوو قاچم وشك بوو نەمتوانی لە جێی خۆم بجوڵێم و هەستم بە خۆم نەکرد و لەگەڵ موچورکێکی سەیردا بە کوڵ دەستم کرد بە گریان و بۆ ماوەیەك نەمتوانی بجوڵێم و ئەو دیمەنە لە مێشکمدا چەسپی.

پێنج ساڵ بەهۆی حەبی خەوەوە دەنوستم، بەڵام کاتێك لە (منی) سەرم نایەوە، بەبێ ئەوەی حەبەکان بخۆم خەوم لێکەوت و هەستم بە حەوانەوەیەکی وەها کرد کە دەمێکە لێی بێ بەشم و بەدوایدا دەگەڕێم.

حاجی عەلی گواتیمالا یەکێکە لە ١٧ هەزار موسڵمان کە پێشتر لەسەر ئایینی جولەکە و نەسرانیەت بوون و بەتەواوی ویستی خۆیان هاتوونەتە سەر ئایینی ئیسلام و هەر هەموویان لە سایەی یەك ئایین و لە یەك خێوەتگەدا لە (منی) کۆبوونەتەوە و یەك دروشم و یەك وتە دووبارە دەکەنەوە (لبيك اللهم لبيك).

ئافرەتێکی هۆڵەندی و خەوێك :

دکتۆر محمد موسى الشريف موشریفی پێگەی (التأريخ) دەڵێت: دکتۆر مصطفى ئوزجان کە خەڵکی ئەستەنبوڵە و مامۆستای زمانی عەرەبی‌یە لە زانکۆی (روتردام) لە هۆڵەندا، بۆی گێڕامەوە کە ئافرەتێکی هۆڵەندی موسڵمان دەبێ و شوو دەکات بە کوڕێکی تورك ودووگیان دەبێت وهەندێ جار ڕاڕا دەبێ کە بۆچی موسڵمان بووە، شەوێکیان لە خەویا لەبەردەمی قەبری باوکیا وەستاوە (کە بەکافری مردووە)و قەبرەکە دەکرێتەوەو باوکی بە سوتاوی و بە حاڵێکی خراپ دەبینێت، باوکی داوای لێدەکات کە ئەمیش بچێت بۆ لای، ئەمیش دەڵێت: ئەگەر بێم بۆ لات کۆرپەلەکەی سکم زیانی پێدەگات، ئنجا باوکی پێی دەڵێت: زۆر جار ڕاڕایت و دەڵێیت کە بۆچی موسڵمان بوویت، ئایا وانیە؟؟ ئەمیش دەڵێت: بەڵێ وایە، باوکی دەڵێت: حەزدەکەیت وەکومنت لێبێت، سەیری جەستەم بکە چۆن سووتاوە، ئەمەش بەهۆی ئەو بیروباوەڕەوەیە کە هەم بوو، کچم دەست بگرە بە ئاینەکەتەوەو پاشگەز مەبەرەوە، ئیتر دوای ئەم خەوە تەواو دڵنیا بوو لە هەق وڕاستی پەیامی خوا.[1]

١- (المجتمع ژ: ١٧٨٥ لە ٢٠٠٨/١/١٩).

ئافرەتێکی نووسەری دانیمارکی:

پاش بڵاوبوونەوەی وێنە کاریکاتێرییەکانی دانیمارك، کە ناهەقییەکی گەورە بوو بەرامبەر حەزرەت ﷺ و، کاردانەوەی موسڵمانانیش بەرامبەری وای کرد لە ئافرەتێکی نووسەری دانیمارکی کەناوی (نینا)بوو دیراسەی ئیسلام بکات و دواتریش موسڵمان ببێت و ناوی خۆی بکات بە عائیشە.

نینا دەڵێت: خۆم ئامادەکرد بۆ حەج و هەرگیز ئەو خۆشیەم بیرناچێت کە بۆ یەکەم جار پێم نایە فڕۆکەخانەی جەددەوە، خەڵکیم ئەبینی هەمووی بەیەك بەرگەوەو بەوپەڕی شەوق و خۆشییەوە دەستە دەستە کەوتبونە ڕێ بەرەو مەککەی پیرۆز، کات زۆر بەخاوی دەڕۆیشت و منیش زۆرم پەلە بوو بۆ گەیشتن بە ماڵی خواو بینینی کەعبەی پیرۆز و، تامەزرۆی یەکەم سووجدە بووم لەو شوێنە پیرۆزەدا.

هەرئەوەندەی شۆفێرەکە وتی: وا گەیشتینە مەککە، کەوتمە فرمێسك ڕشتن، هەرچیم کرد کەف و کوڵم دانەئەمرکایەوە، تا خوشکێك کە لەگەڵمان بوو هۆشیاری دامێ و، وتی: واگەیشتینە ناو مزگەوتی حەرام. نازانم چیباسکەم، مەگەر یەکێ خۆی ببینێت و بزانێت چییەو چۆنە.

هەرچەند زۆر شارەزا نەبووم بەڵام دەمزانی کە من فەریزەیەکی گەورە ئەنجام ئەدەم و پاك ئەبمەوە لە هەموو ڕابردووم. ئنجا ئەزموونی خۆمم لە پەڕاوێکدا نووسیەوە سابەڵکو خوایگەورە بیکات بە مایەی هیدایەتی دانیمارکییەکان.[1]

موسڵمانبوونی نووسەرێکی جوولەکەی ئەڵمانی:

نووسەرو ڕۆشنبیری جوولەکەی ئەڵمانی تەمەن ٦١ ساڵ هنریك م برۆدەر کەتا ساڵی ٢٠٠٧ دوژمنێکی سەرسەختی ئیسلام بوو، موسڵمان بوو ناوی خۆی کرد بە هنریك محمد برۆدەرو وتی: هەموو گوێتان لێبێت من موسڵمان بووم .

لە دیدارێکدا لەگەڵ ئیمامی مزگەوتی ڕەزا لە نیوکۆڵندا وتی: من شانازی دەکەم بەوەی کە ئەندامی ئوممەتێکم کە ملیارێك و سێ سەد ملیۆنە.

١-گۆڤاری (الوطن)ی سعودی.

من له ئازارێكی دەروونیدا بووم بەزۆر سەركوتم دەكرد، بە موسڵمان بوونم ڕزگارم بوو.من وازم له ئاینێك نەهێناوه بەرەو ئاینێكی تر بەڵكو گەڕاومەتەوە بۆ ئاینێكی سرووشتی كه مرۆڤ لەسەر ئەو ئاین و فیترەته له دایك دەبێت.[1].

دوو موسڵمانی سویدی و كۆڕێك:

ڕێكخراوی گەنجانی موسڵمان ئێوارەی (٢٧-٢-٢٠٠٨) كۆڕێكیان بۆ دوو موسڵمانی سویدی بەناوی عەبدول وەدود فرانك وعبدالله تۆماس سازكرد له قوتابخانەی سانت ئیسكل لەشاری ئیسكلیستونای سویدی له ژێر ناونیشانی (محمدﷺ الرجل والنبـــي) .

سەرەتا عەبدول وەدود كەلە دوای موسڵمانبوونییەوه حەوت ساڵ له مەدینه زانسته ئیسلامیەكانی خوێندووه، باسی ژیان و ڕەوشته بەرزەكانی حەزرەتی ﷺ كردو، ئنجا عبدالله تۆماس كەلە دوای موسڵمانبوونیەوه دوو ساڵ له مەدینه زانسته ئیسلامیەكانی خوێندووه، باسی كەسایەتی پێغەمبەری ﷺ كردو باسی وێنه كاریكاتێرییەكانی كردو وتی: هەرچەند جێی نارەزایی‌خەڵكانێكی زۆره بەڵام سەرەنجام به خێر دەگەڕێت بۆ موسڵمانان .

سەرۆك پۆلیسی شاری سان هۆزی موسڵمانبوو

ڕۆژنامەی سان هۆزی ئەمریكی له ژمارەی ٢٠٠٤/١٠/١٢ دا بڵاوی كردەوەكە(ڕۆب دافیز)ی مەسیحی‌كه سەرۆك پۆلیسی‌شاری‌سان هۆزی‌یه،كه یەكێكه له شاره گەورەكانی ئەمریكا موسڵمانبوو.

ڕۆژنامەكه دەڵێت: ناوبراو ڕەمەزان به ڕۆژوو بووەو هەر ئێوارەیەش له ماڵی موسڵمانێك بەربانگی كردۆتەوە.

لەوتارێكدا ڕۆژنامەی واشنتۆن تایمز له ٢٠٠٤/١٠/١٥ دا دەڵێت :قوتابخانەكانی پایتەخت ودەوروبەری دانیان ناوه بەجەژن و بۆنه ئیسلامیەكانداو قوتابییان بۆیان هەیه لەو كاتانەدا دەوام نەكەن، له ویلایەتی نیویۆركدا بەڕێوەبەرایەتی پەروەردە پاش كۆكردنەوەی ئیمزا لەلایەن قوتابیانی قوتابخانەی برۆكلین ئێستا ڕێدەدات به قوتابییه موسڵمانەكان كه لەڕۆژی هەینیدا دووسەعات دەوام بەجێ بهێڵن و بچن بۆ نوێژی هەینی.[2].

١- (سایتی یەكگرتوو)

٢- (سایتی مامۆستا حەسەن پێنجوینی) .

گۆرانیبیژی میسری شاهیناز بووە بالاپۆش:

ڕۆژنامەی الجزیرە ی سعودی لە ٢٠٠٨/٣/٩ دا بلاوی کردەوە کە کچە گۆرانیبیژی میسری شاهیناز کە هاوسەری ئاوازدانەر (ئادەم حوسەین)ەو کوڕێکیشی هەیە، بووە بە بالاپۆش و وازی لە گۆرانی وتن هێناوە لە ئەنجامی دیراسەکردنی ئیسلام و هاندانی (حنان تورك)ەوە کە هاوەڵی ناوبراوە.[1]

موسلمانبوونی ئەندازیارێکی دانیمارکی:

ڕۆژی یەکشەممە ئەندازیاری دانیمارکی نیکۆلا شایری تەمەن ٣٤ساڵ لەسەر دەستی بانگخوازی کورد ئەحمەد موفتی لە شاری یۆتۆبۆری سوید موسلمان بوو.[2]

مەریەم جەمیلەی بانگخواز:

بەڕاستی قەدەری خوا لە بەندەکانیدا سەرسوڕهێنەرە، هیدایەتی بۆ بەندەکانی عەقڵ تیایا دەوەستێ ﴿ مَا كَانَ لِلَّهِ أَن يَتَّخِذَ مِن وَلَدٍ سُبْحَانَهُ إِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُن فَيَكُونُ ﴿٣٥﴾ ﴾ مريم: ٣٥

مەریەم جەمیلە یەکێکە لەوانەی کە خوا هیدایەتیدا لە سەردەمی دواکەوتوویی موسلماناندا، لە سەردەمی گومان و شوبهاتدا، لە سەردەمی تێکشکاندنی خەلافەتی ئیسلامیدا، لەو سەردەمەی کە دوژمنان وەك گورگ دەمیان ژەنیبووە گیان و لاشەی موسلمانان و هەر یەکەی پارچەیەکی لێ ئەپچڕی..

مەریەم جەمیلە ناوی (مارگریت مارکۆس)ەو، لەدایك و باوکێکی جوولەکەی بە بنەچە ئەڵمانی لە ساڵی ١٩٣٤دا هاتە دنیاوە لە نیویۆرك.

ژیانی لەو کەش و هەوای نەفامی یەدا بەڵگەیە کە خوای گەورە چاودێری کردووە و هەڵی گرتووە بۆ کارێکی مەزن و دواڕۆژێکی ڕوون..

ژیاننامە و گەشتی ئەم شاژنە ئەوەندە مەزنە کە ئەگەر ئیعلامی ئیسلامی خاوەنی خۆی بوایە و دەسەلاتی خۆی هەبووایە دەبوو فلیمێکیان لەسەر دەربکردایە،کە ژیاننامەی ئەو

١- (ئیسلام پەیك).

٢- (یەکگرتوو).

به ڕاستی گرنگترە لەوزۆر لەو ژیاننامانەی کە کراون بە فلم و بە ملیۆنەها دۆلاری بۆ سەرف کراوە و ملیۆنەها کەس بینیویانە..

ئەم ئافرەتە لە کەشوهەوای نیویۆرک و ئەمریکادا خۆی دوور دەگرت لە چەوتی‌یەکانی ئەم کۆمەڵگەیە و هاوڕێیەتی کەسی نەدەکرد، هەروەکو بەدوور بەلای مەی دا، گوێی بە مۆدێلات و جل و بەرگ و خۆ ڕازاندنەوە نەدەدا ..کانی..

هەر لە منداڵی‌یەوە ئامادەی وانەی یەک شەممان دەبوو کە حاخامێکی جوولەکە وتاری پێشکەش دەکرد.. ڕۆژێکیان گوێی لە وتاری حاخامێک بوو کە باسی ئەوەی کرد، کە ئیبراهیم سەلامی خوای لێ بێت باوکی ئیسماعیلە کە عەرەب دەچنەوە سەر ئەو، هەروەها باوکی ئیسحاقیشە کە جوولەکە نەوەی ئەون..

ئەم کیژۆڵەیە بەم وتارە ئەوەی لا دروست بوو کە جوولەکە و عەرەب دەکرێ پێکەوە بژین مادام نەوەی یەک باوکن.

زۆر حەزی دەکرد سەردانی فەلەستین تا عەرەبەکان کە ئامۆزای جوولەکەکانن لە نزیکەوە بناسێت! بەڵام ئەم خەون خەیاڵەی لێ شێوا کاتێ بینی باوک و دایکی زۆر دڵخۆشن بە بڕیاری دابەشکردنی فەلەستین لە ساڵی ١٩٤٧دا... هەروەها زۆری لاسەیر بوو کە دایک و باوکی یارمەتیان کۆ دەکردەوە بۆ دەوڵەتی جوولەکە.. لەگەڵ دایک و باوکیدا موناقەشەی دەکرد کە چۆن دەبێت دڵخۆش بن بە دامەزراندنی دەوڵەتی ئیسرائیل لەسەر موڵک و ماڵی عەرەب..

دایک و باوکی سەریان سوڕما لەم تەرزە بیرکردنەوەیەی کچەکەیان ئەویش کە هیچ وەڵامێکی دەست نەدەکەوت لێیان، ڕووی کردە خوێندنەوە، خوێندنەوەش بردی بەرەو هیدایەت..

سەرەتا قورئانێکی وەرگێڕدراوی خوێندەوە کە (محمد بیکهۆڵی) بەریتانی وەری گێڕابوو بۆ سەر زمانی ئینگلیزی و ڕاڤەی کردبوو..

ئەم وەرگێڕانە زۆر کاری تێکرد و کاتێ بەراوردی کرد لەگەڵ وەرگێڕانەکەی (یوسف علی)دا ئەمی زۆر پێباشتر و بەهێزتر بوو..

ئینجا سە... کتێبخانەی نیویۆرک ...مشکاة المصابیح)ی دەست کەوت کە بە هەردوو ... وەرگێردراوە بۆ سەر زمانی

ئینگلیزی.. دیراسەکردنی قورئان و سوننەت وای کرد کە شارەزاییی باش پەیدا بکات و ڕێی لێ نەشێوێت و بەرچاوی ڕوون بێت.

لە ساڵی ١٩٥٢دا دواناوەندی تەواوکرد و چووە کۆلێژی ئاداب لە زانکۆی نیویۆرك، بەڵام ئەوەندە ماندوو بوو لە گەڕان بە دوای ڕاستیداو، لە بەراوردکردنی ئایینەکاندا، نەخۆشکەوت و نزیکەی دوو ساڵ لە خەستەخانە مایەوە بۆ چارەسەری دەروونی، خەریك بوو تەواو بڕوای بە هیچ نەمێنێ، خوای گەورە فریای کەوت و، بە هۆی خوێندنەوەی زۆرەوە، بەهۆی هیممەتی بەرزییەوە، توانی لە ئەمریکاوە پەیوەندی بکات بە زۆر لە کەسایەتی یە ناودارەکانی ئەو زەمانە، کە هۆکاری پەیوەندی کردنیش زۆر گران و زەحمەت بوون و وەك ئەمڕۆ نەبوون..
توانی پەیوەندی بکات بە کەسایەتی ناوداری موسڵمانی جەزائیری یەوە (بشير الأبراهيمي)، هەروەها پەیوەندی کرد بە مامۆستا (سعيد رمضان)ەوە کە زاوای ئیمام بەننا بوو هەڵهاتبوو لەدەست دەوڵەتی میسری و لەجنێف دەژیا،کەئەویش هانیداپەیوەندیبە مامۆستا(سيد قطب)ەوە بکات.

لە ساڵی ١٩٥٤ و ١٩٥٥ دا پەیوەندی کرد بەمامۆستا(سيد قطب)ەوە کە ئەو کاتە لە بەندیخانەدا بوو.. مامۆستا سەیدیش لە ڕێگەی (ئەمینە)ی خوشکی‌یەوە هانی داکە کتێبەکانی مامۆستا مەودودی بخوێنێتەوە و پەیوەندی پێوە بکات..

ئەم کیژە کەتەمەنی نزیکەی ٢٥ساڵێك دەبوو، عەقڵی و ژیری زۆر لە پێش تەمەنی‌یەوە بوو، لە گۆڤارێکی ئیسلامی‌دا کەلە خوارووی ئەفریقیا دەردەچوو وتارێکی مامۆستا مەودودی خوێندەوە، پەیوەندی کرد بە مەودودی‌یەوە کەلە پاکستان بوو، دوای دوو مانگ وەڵامی یەکەم نامەی دایەوە، سێ ساڵ نامەو نامەکاری لەنێوانیاندا بەردەوام بوو، لە کاتێکدا کە مەودودی زۆرسەرقاڵی (کۆمەڵی‌ئیسلامی) بوو، کە خۆی سەرکردایەتی‌دەکرد.

ئەم کیژە لە نامەکانیدا هەرچی دژی ئیسلام بڵاودەکرایەوە لە ڕاگەیاندنی ڕۆژئاواو ئەمریکادا ئەیگەیاندە مامۆستا و پرسیاری لەسەر دەکرد، هەربەوەوە نەوەستا بەڵکو پرسیاری دەربارەی کەسایەتی یە ئیسلامی یەکانی ئەو سەردەمەش دەکرد، وەك (شاه وەلی الله دهلوی) کە بە نوێ کەرەوەی هەزارەی دووەمی کۆچی دادەنرێت، هەروەها پرسیاری دەربارەی (محمد إقبال) و بۆچوونەکانی دەکرد و ڕای خۆی لە بارەیەوە دەخستە ڕوو، مەودودیش لە زۆریاندا

لایەنگری ڕاکانی بوو هەندێ شتیشی بۆ ڕاست دەکردەوە،کە ئەمەش بەڵگەی قووڵی ڕۆشنبیری ئەو کیژەیە..

دەنگوباسی عبدالناصر و طە حسین و ئەتاتورك دنیای پڕ کردبوو، ئەمیش هەر لەو دوورەوە هەڵسەنگاندنی خۆی هەبوو بۆیان، لە کاتێکدا کە زۆر لەجەماوەری موسڵمانی جیهانی ئیسلامی بە هاشەو هوشەو پڕوپاگەندەیان خەڵەتابوون، مەریەم گاڵتەی بەبیرو بۆچوونەکانیان دەهات و دەیزانی کە ئەوانە موسڵمان نین بەڵکو دژی ئایین کار دەکەن.

مەریەم ئاگاداری وردی جیهانی ئیسلامی بوو، دەیزانی نوورسی چ کارێکی کردووە، زۆر بە جوانی هەوڵەکانی هەڵدەسەنگێنێ و دەڵێت: زیادە ڕەویمان نەکردووە ئەگەر بڵێین ئەوەی ماوە لە ئیمان و ئیسلام لە تورکیادا فەزڵەکەیدەگەڕێتەوە بۆ هەوڵ وکۆشش وخۆگری(بدیع الزمان نوورسی) ..

هەروەها پرسیاری کرد لەبارەی قادیانیەکانەوە کە سەرەتایان بوو لە بڵاوکردنەوەی گومڕاییەکانیاندا لە ئەمریکا و خەریکی دروستکردنی مزگەوتی (چرار) بوون بۆ سەرگەردان کردنی خەڵکی بە فیتی ئینگلیز و دوژمنانی ئیسلام.. لە ساڵی ١٩٦١دا چوو بۆ لای (داود فیصل) ئیمامی مزگەوتی (بروکلین) لە نیویۆرك و موسڵمان بوونی خۆی ڕاگەیاند و ناوی خۆی گۆڕی بە (مەریەم جەمیلە)..

تاقیکردنەوە و دامەزراویی:

کاتێك کە موسڵمان بوو، ڕابوونی ئیسلامی سەرەتای بوو، موسڵمانان زۆر لە ئیسلام دوورکەوتبوونەوە، خوا ڕەحمی کرد کە ئیسلامەتی لە موسڵمانانەوە یەکسەر وەرنەگرت و هەریەکەی بەلایەکدا ببینێ، بەڵکو خۆی دیراسەی قورئان و سوننەتی کرد بە چاکی و بەو دوو چرایەوە کەوتە ڕێ و زۆر خۆی ڕاگرت..

هەر لە سەرەتاوە سەرتاپا خۆی داپۆشی، کە ئەمەش زۆر سەیر و سەمەرە بوو بۆ ئەمریکای ئەو سەردەمە، لە وڵاتە ئیسلامی یەکاندا خۆداپۆشین سەیر بوو، جا وەرە لە ئەمەریکا.

زۆر دژایەتیان کرد و لۆمەیان کرد، ئاوڕی لە هیچ نەدایەوە..

سەردانی مزگەوتی دەکرد، هەندێ موسڵمانی تورك و عەرەبی دەبینی کە تا سەر ئێسقان لایەنگری ئەتاتورك و عبدالناصر بوون، ئەمیش باش لەو دووانە تێگەیشتبوو، دەیزانی کە لە هەوڵی نەهێشتنی ئیسلامدان و فڕیان بە ئیمان و ئیسلامەتی‌یەوە نیە!

مامۆستاکەی کە لە مزگەوتدا لە ئەمریکا فێری عەرەبی دەکرد، زۆر لایەنگری ئەتاتورك بوو، بەتایبەت کە ڕێی حەجی ئەئەدا، گوایە ئابووری تورکیا باش نیە و پارە سەرف کردنیش بۆ حەج کار دەکاتە سەر ئابووری تورکیا.. ئەمیش گاڵتەی بەو قسانە دەهات و دەیوت باشە ئەتاتورك خەڵکی هان دەدات بۆ چوون بۆ ئەوروپا و بۆ خاریج بۆ ئەوە کارناکاتە سەر ئابووریو بۆ حەج کاردەکات؟!

قوتابی‌یەکی سعودی هات بۆ لای و وتی: (هەق وایە قوتابی یە موسڵمانەکان لەگەڵ گاورەکان ئامادەی کەنیسەی ناو زانکۆ بن و لەگەڵیاندا نوێژی گاورەکان بکەن، یان هەر هیچ نەبێ ئامادەی وانە ڕەوشتی‌یەکانی مەسیحی یەکان بن لە زانکۆدا)!! .کە ئەمەش بە ڕاستی داڕووخانە تا دوا پلە، چۆن موسڵمان وەهێ ئاوا بیر بکاتەوە و شوێن مەسیحی یەکان بکەوێت؟!

ڕۆژێك سەردانی بنکەی بازرگانی تونسی کرد لە نیویۆرك، بینی پڕە لە مەشروبات و، ئافرەتێکی فەرەنسیشی بینی لەنێو بنکەکەدا کە زۆر سەرسام بوو بەکارەکانی (بورقێبە) (سەرۆکی‌ئەوسای تونس) کە دژایەتی ئیسلامی دەکرد ?!

کاتێك مەریەم زانکۆی تەواو کرد دەگەڕا بەدوای کارێکدا، لەبەر باڵا پۆشی‌یەکەی کەس کاری نەئەدایە، چوو بۆ مەرکەزی عەرەبی لە نیویۆرك تا کارێکی بۆ بدۆزنەوە، زانیان جوولەکەیە و موسڵمان بووەو حەزی بۆ فیکری عبدالناصرنیە، پاش چاو پێکەوتنێکی ساردو سڕ بە نائومێدی جێی هێشتن.

لە مزگەوتدا هەرجارە و قوتابی‌یەك وتارێکی ئامادە دەکردو لە خوتبەی هەینی دا دەخوینرایەوە، سەرەی ئەم هات و وتارێکی نووسی و هاوەڵێکی خوێندی‌یەوە، کە باسی وەزعی موسڵمانان و دەردو نەخۆشی یەکانی کردبوو، هەروەها چارەسەریشی بۆ دانابوون، کە ئەویش وازهێنان بوو لە دەردی نەتەوایەتی.. بە دوای وتارەکە قوتابی یەکان هەموو لێی ڕاست بوونەوە و ناڕازی بوون لە قسەکانی!..بەڕاستی مەریەمی تازە موسڵمان زۆر تووشی ئاقی کردنەوەو دژایەتی کردن بوو لە بیروڕاو عەقیدەیدا، هەموو ئەوانەشی دەگەیاند بە مامۆستا مەودودی!

دایك و باوكی لەسەر ئەوە بوون كە خانەنشین بكرێن و، نیازیان بوو ئەو شوققەیەیان كە چوار ژوور بوو چۆڵی بكەن و بچنە شوققەیەكی دوو ژووریەوەو، داوایان لێ كرد كە خۆی كارێك بۆ خۆی بكات و لێیان جیابێتەوە، بەمەش ئەوەندەی تر سەری ئاسمانی لێ هاتەوە یەك و دنیای لێ تاریك بوو.. زۆرجار مامۆستا مەودودی كە ئاگاداری بارو گوزەرانی بوو داوای لێدەكرد كە كۆچ بكات بۆ پاكستان كەچی ئەم هەر دوو دڵ بوو، تا دواجار بڕیاری دا بچێت بۆ پاكستان...

مامۆستا مەودودیش نامەیەكی ئاسكی بۆ دایك و باوكی نارد و داوای لێ كردن كە ڕێی بدەن بچێت بۆ پاكستان و، هەموو ئاسانكاری یەكی بۆ دەكەن....ئەوانیش قایل بوون.

مامۆستا مەودودی وتی: ئێمە ڕەنگە نەتوانین دۆلارت بۆ بنێرین و هاوكاریت بكەین بۆ سەفەرەكەت، بەڵام بە كەشتی وەرەو خوا كەریمە.. ئەویش هەموو جرو جیازی كە چەند جانتایەك بوو كۆی كردەوە و سواری كەشتی بوو.. ئەوەی سەیرە لە ئەسكەندەری یە دابەزی و چوو لە مزگەوتێكدا نوێژی كرد، ئیمامی مزگەوتەكە كە زانی لە ئەمریكاوە هاتووە و بەرەو پاكستان دەچێ، پێی وت: تۆ شێت بووی لە ئەمریكاوە ئەچی بۆ پاكستان؟!

سەیركەن ئەم ئافرەتە چەند ئارامگر و خۆگر بوو، ئاخر ئیمامی مزگەوت ئەگەر خێر نالێی بۆ شەڕ دەڵێی!

پاش دەرد و چەرمەسەری یەكی زۆر گەیشتە لاهور، مامۆستا مەودودی زۆر ڕێزی لێگرت و بە دەمی یەوە بوو، دوو ساڵ لە ماڵی مامۆستادا ژیانی بردە سەر، دوایی دای بە شوو بە یەكێك لە شوێنكەوتوانی كە ناوی (محمد یوسف خان)بوو، مەریەم خان حەزی دەكرد كە مەودودی خۆی بیهێنێ، بەڵام مامۆستا داوای لێبوردنی لێ كرد و پێی باش بوو كە شوو بە (محمد یوسف) بكات، هەرچەند (محمد یوسف) هاوسەرێكی تری هەبوو خاوەنی پێنج منداڵیش بوو، مەریەم زۆر لای ئاسایی بوو، وە هەر لە ئەمریكاوە (فرەژنی) بە چارەسەر دەزانی و بە حیكمەتی خوای دادەنا كە لە شەرعەكەیدا ڕێی پێدراوە..

(مەریەم جەمیلە) دوو كوڕ و دوو كچی لێی بوو كە تا ئێستاش بەیەكەوە ژیان بەسەر دەبەن و هەموویان ژنیان هێناوە و شویان كردووە و دوانزە منداڵیشیان هەیە!

ئێستا (واته ٢٠٠٨)تەمەنی نزیکەی ٧٢ ساڵە و مایەی هیدایەتی کەسانێکی زۆرە و چواردە پەڕاوی نوسیوە کە دوانیان کراون بە عەرەبی، کە یەکێکیان پەڕاوی: (رحلتي من الكفر الى الأيمان) ە.

بەردەوام دەرس و دەوری هەیە بۆ ئافرەتان و هەردەم خەریکی بانگەوازە، چەندجار لە هەشتاکاندا نامەی بۆ دایك و باوکی نووسی و بانگی کردن بۆ ئیسلام و باسی شارستانیەتی ڕۆژئاوای بۆ کردن کە هەروەك ڕۆما خۆری ڕوو لە ئاوابوونە بەهۆی بەدڕەوشتی و بەرەڵایی و ستەم کردنەوە،بەداخەوە موسڵمان نەبوون و لە ساڵی ١٩٨٥دا بە کافری مردن.

مەریەم جەمیلە دەڵێ: چواردە ساڵ بووم سەرم دا لە (یونسکۆ) و زۆر سەرسام بووم پێیان (کە زانست و ڕۆشنبیری جیهانی بەرەو پێش ببەن) بەڵام دوایی بۆم دەرکەوت کە یونسکۆ هۆکارێکە بەکاردەهێنرێت بۆ نەهێشتن و ناشرین کردنی ژیاری ئیسلامی و ڕۆشنبیری ئیسلامی.

دکتۆر (محمد الشريف) کە ئەم باسەی لە بارەی ئەم شاژنەوە بڵاو کردەوە دەڵێت: ژمارەی تەلەفۆنەکەیم پەیدا کرد و پەیوەندیم پێوە کرد، لەبەر ئەوەی کە تا ئێستا حەجی نەکردووە خۆی و مێردەکەیم دەعوەت کرد بۆ حەج لە ساڵی داهاتوودا (هەرچەند پیر بووە)، کە هیوادارم بۆ ڕەمەزان بێنە مەککە و مەدینە و تا کاتی حەج بمێننەوە و موسڵمانان سوود لە ئەزموونی ببینن و لە زۆر شوێن و تارەکانی پێشکەش بکات.

دکتۆرمحمد دەڵێت: لە تەلەفۆنەکەدا داوای لێکردم کە بە موسڵمانان ڕابگەیەنم! کە بەچاکی دیراسەی قورئان و فەرموودە بکەن و دوای شارستانیەتی خۆرئاوا نەکەون و دیراسەی (ثقافة)ی ئیسلامی بەچاکی بکەن.[1]

بانگخوازێکی گەشتیار:

دکتۆر محمد حرب دەڵێت: عبدالرشید ابراهیم لە (گارا) (تومسك) لە سیبریا لە خێزانێکی موسڵمان لە ساڵی (١٨٥٧)ز لەدایك بووە، کە لە بنەڕەتدا خەڵکی بوخاران، تا تەمەنی بیست ساڵی لە (قوچقار) خوێندی کە قوتابخانەیەکی بەناوبانگ بووە لەو ڕۆژەدا..

١- (سایتی التأريخ).

عبدالرشید له تەمەنی لاوێتی یەوە کەوتە بانگەوازکردن لە بیابانەکانی (قیرغین)، ئینجا لە ساڵی ١٨٧١دا سەفەری کرد بۆ حیجاز لە ڕێی ئەستەنبوڵەوە بۆ تەواوکردنی خوێندنەکەی، هەشت ساڵ لە مەککەو مەدینە مایەوە.. لە مەدینە ئیمام شامیلی ناسی کە زۆر گوڕو تینی دایە بۆ کاری ئیسلامی،ئنجا چوو بۆ ئەستەنبوڵ و لەوێش جمال الدینی ئەفغانی ناسی.

لە جەنگی جیهانی یەکەمدا چوو بۆ ئەوروپا تا دژی ڕووسیا کار بکات، لە (بەرلین) ڕۆژنامەی (جیهادی ئیسلامی) دەرکرد لە ساڵی ١٩١٦دا بە زمانی تورکی بۆ ئەو دیلە موسڵمانە ڕووسیانەی کە لە جەنگدا گیرابوون.

هەر لە ساڵی(١٩١٦ز)دا بوو شێخ عبدالرشید بووە نوێنەری موسڵمانانی ڕووسیا لە (جەمعیەی گەلانی بیانی لە ڕووسیا) کە لە ستۆکهۆڵم دامەزرا. ئەمەش بۆ ئەوەی کە ستەمی ڕووسیا دژی موسڵمانان بگەیەنن بە خەڵکانی خۆرئاوا..

شێخ عبدالرشید گەشتی کرد بە جیهانی ئیسلامی دا و پاشان لە ساڵی ١٩٣٤دا چووە یابان و تیایا مایەوە تا ساڵی ١٩٤٤، ئەو دە ساڵە خەریکی بڵاوکردنەوەی ئیسلام بوو لە یابان و وڵاتانی دراوسێیدا..

ئاواتە خواز بوو کە پێش مردنی مزگەوتێك ببینێ لە یاباندا، خوا کردی دوو مزگەوتی بینی دروست کران..

لە ساڵی ١٩٣٩دا وەزیری مەعاریفی یابانی لە پەرلەمان دا داوای کرد کە ئایینی مەسیحی و بوزیەت ئیعترافیان پێ بکرێت، لایەنگرانی شێخ عبدالرشیدیش لە پەرلەماندا داوای ئەوەیان کرد کە ئیعتراف بە ئیسلامیش بکرێ، سێ ڕۆژ دیراسەی ئەمە کراو سەرەنجام ئیسلامیش ئیعترافی پێ کرا لە یاباندا کە ئەمەش مایەی هەوڵ و ڕەنجی شێخ عبدالرشید بوو.

لە ساڵی ١٩٤٤دا دنیای فانی بەجێ هێشت لەتەمەنی ٨٧ ساڵیداو، هەموو کەناڵەکانی یابان هەواڵی مردنیان بڵاوکردەوە و دۆستان و خۆشەویستانی لە یابان و وڵاتانی دراوسێشەوە ئامادەی مەراسیمی ناشتنەکەی بوون.

شێخ عبدالرشید بانگخوازێکی لێبڕاو بوو بۆ خوا، بە زۆر وڵاتی ڕۆژئاواو یاباندا گەڕا بۆ گەیاندنی بانگی خوا بە نەبوونی و گیرفان بەتاڵی یەوە، بە جۆرێك کە زۆرجار پارەی بیتاقەی سەفەرەکەشی پێ نەبووە..

شێخ عبدالرشید کاریگەری زۆری هەبوو بەهۆی لێبڕان و ئیخلاسی‌یەوە بۆ دینی خوا، تەنانەت جارێك سەفیرێکی وڵاتی چین، داوا لە وڵاتەکەی دەکات کە ئاگاداری (شێخ عبدالرشید) بن، لەبەر ئەوەی مەترسیدارە، پرسیاریان کرد ئەو چی دەتوانێ بکات تا لێی بترسن لە وڵاتێکدا کە دانیشتوانی نزیکەی ملیارێك کەسە، وتی: ئەو ڕاستە تەنها پیاوێکە بەڵام قسەوکرداری یەکە!

شێخ عبدالرشید چەند پەڕاوێکی نوسیوە بە زمانی تورکی وەك:

١- جیهانی ئیسلامی و بڵاوبوونەوەی بانگەوازی ئیسلامی لە یابان.

٢- ژیاننامەم.

٣- دادگایی کردنی ویژدان و تەرازووی ئینساف.

٤- ئەستێرەی زوهرە.

٥- ئاسیا لە مەترسیدایە (لە یابانی یەوە کراوە بە تورکی) ساڵی ١٩٠٨ی زایینی، ١٣٢٨ی کۆچی.

ژیاننامەکەی دوو موجەڵدە،کە یەکەمیان (٦٢٠) لاپەڕەی گەورەیە و گەشتەکانی تیایە بۆ تورکستان و سیبریا و مەنغۆلیا و مەنشوریا و یابان و کۆریاو چین و سەنغافورە، بەشی زۆری ئەم موجەڵدە باسی یابانە..

موجەڵدەی دووەمی (٢٤٢)لاپەڕەی گەورەیە و لە ساڵی ١٩٠٩ز دا (١٣٢٩)ی کۆچی لە ئەستەنبوڵ چاپ کراوە، کە ئەمەش باسی گەشتەکانی شێخ عبدالرشید دەکات بۆ سەنغافورە و دوورگەکانی ئۆقیانوسی هیندی و نیوە دوورگەی عەرەب و ئەستانبوڵ و تیایدا باسی حاڵی موسڵمانان دەکات لەو ناوچانەدا، بە تایبەت ئەو ستەمەی کە دەکرا لە موسڵمانان لە دوورگەی (جاوە) و (ملقە)دا.

هەروەها باسی ستەمی ئینگلیز و هۆڵەندی یەکان دەکات بەرامبەر موسڵمانان.. هەرلەم موجەڵدەدا باسی سەفەری حەجی دەکات و تیایدا وەسفی ئەو کاتەی حیجاز دەکات کە لە لایەنی مێژوویی یەوە مەسەلەیەکی گرنگە. (پێگەی المدینە دۆت ئۆرگ).

د.محمد موسی الشریف لە بارەی شێخ عبدالرشیدەوە لە بەرنامەیەکیدا لە کەناڵی (اقرأ) دەڵێت:

شێخ عبدالرشید لە تەمەنی لاویدا هات بۆ مەککەو مەدینە بۆ فێربوون، چەند ساڵێك مایەوە تا تەواو بووە زانا لە بواری ئیسلامەتی دا، کە گەڕایەوە وڵاتەکەی خۆی کرا بەقازی وجێگری موفتی، کەوتە بانگەوازکردن و نامەناردن بەم لاولادا، حکومەتی قەیسەری لە چالاکی و جموجوڵی زۆری ترسان، کە هەستی کرد پیلانی بۆ دادەڕێژن، چوو بۆ ئەستەنبوڵ و داوای لە خەلیفەی عوسمانی کرد فریاي موسڵمانانی ڕووسیا بکەوێ، بەڵام بە داخەوە کاتەکە درەنگ و ناوەخت بوو، حاڵی موسڵمانەکانیش زۆر خراپ بوو بۆیە خەلیفە هیچی بۆ نەکرا..

لە جەنگی جیهانی‌دا ڕووسیاو قەیسەر سەرقاڵی خۆی بوو، بۆیە شێخ عبدالرشید گەڕایەوە ڕووسیاو کەوتەوە بانگەواز کردن..

لە دوا ڕۆژەکانی تەمەنیدا، بەیانیان پێش نوێژ چەندی بتوانیایە شەو نوێژی دەکرد، پاشان ئیمامەتی نوێژی بەیانی بۆ موسڵمانان دەکرد، پاشان ئامۆژگاری دەکردن و دەرسی پێ دەوتن، ئینجا دوای خۆرهەڵاتن لە حوجرەکەی خۆیدا دادەنیشت منداڵانی یابانی فێری قورئان خوێندن دەکرد.

شێخ عبدالرشید لە لیبیا جەنگا لە سوپای عوسمانی دا دژی ئیتاڵیا، هەروەها لەسوپای‌عوسمانی‌دا دژی‌دوژمنان جەنگا لە جەنگی‌جیهانی یەکەمدا.

لەگەڵ ئەو هەموو بارو زروفە ناهەموارەی ئەو ڕۆژە، ئەم زاتە پایە بەرزە بانگخوازە ورەی نەڕووخاو کۆڵی نەدا، دەیان ساڵ خزمەتی ئیمان و ئیسلامەتی کرد لە چوارقوڕنەی دنیادا.. هەزاران ڕەحمەت لە شێخی بانگخواز، کە انشاءالله هەروەك ڕووسوری دنیا بوو، ڕووسوری قیامەت و بارەگای خوایی دەبێت لەو ڕۆژەدا کە هیچ نیە فریای مرۆڤ بکەوێ مەگەر ڕەحمەتی خواو کردەوەی چاك و بانگخوازی.

کارێکی مەزن بۆ ئیسلام:

بەردەوام بزوتنەوەکانی چاکسازی و گەڕانەوە بۆسەر ئایین لێرەو لەوێ دەرکەوتوون و ڕۆڵی خۆیان بینیوە، یەکێ لەوانە ئەو هەوڵەیە کە درا بۆ گەڕانەوە بۆ ئیسلام لەسەرووی نەیجیریا کە ئێستا (تشاد)ی پێ دەڵێن، بە ڕەنج و هەوڵ و ماندووبوون کەسانێکی لێ بڕاو بۆ خوا توانیان کە دەوڵەتێکی ئیسلامی دابمەزرێنن لەو ناوچەیەدا کە نزیکەی سەد ساڵ درێژەی کێشا، لەسەرەتای سەدەی نۆزدەهەمەوە تا سەرەتای سەدەی بیست بەمەش بانگەوازی ئیسلامی بە ئەفەریقادا بڵاوبۆوە.

عثمان دان فۆدیۆ:

ناوبراو لە ساڵی ١٧٥٤ی زایینی لە وڵاتی (هوسا) لە دایك بووە لە ئەفەریقیا.. باوك و دایکی خواناس بوون و کاریگەری زۆریان هەبوو لەسەری، هەر لە سەرەتای لاوێتی یەوە هەستی بە نەفامی و جاهیلیەتی گەلەکەی کرد و کەوتە هەوڵ دان بۆ چارەسەرکردنی.

زۆرجار بە شانازی یەوە باسی ئەوەی دەکرد کە (حەوا)ی دایکی و (ڕوقیە)ی نەنکی فێری خوێندنیان کردووە لە منالێدا، کە ئەمەش ڕۆشنبیری خانەوادەکەی پیشان دەدات لەو ڕۆژگارەدا.

شێخ (جبریل) مامۆستای بوو، دوو فەزڵی گەورەی هەبوولەسەری:

یەکەم: بە جوانی پەروەردەی کرد و کەسایەتی بۆ دروست کرد.

دووەم: یەکەم کەس بوو کە بەیعەتی لەگەڵ کرد لەسەر جیهاد کردن لەو ناوچەیەدا... عپمان دان فۆدیۆش هەمیشە فەزڵی مامۆستاکەی لەبەرچاو بوو زۆرجار ئەم دێڕە هۆنراوەی دەوتەوە:

ان قيل في بحسن الظن ماقيل   فموجة أنا من أمواج جبريلا

واتە: ئەگەر بە (حسن الظن) خەڵکی بە گەورەیی بۆ من بڕوانن و باسم بکەن، ئەوا من شەپۆلێکم لە شەپۆلەکانی شێخ جبریل.

بانگەوازکردن لەو ناوچەیەدا کە بیروبۆچوونی نەفامی مێشکی خەڵکی پڕ کردبوو کارێکی ئاسان نەبوو، ئەمە بێجگە لەوەی کە کێشمەکێشی گەورە هەبوو لەسەر دەسەڵات و ڕزق و ڕۆزی و چەوسانەوەی خەڵك، لەو ناوچەیەدا لە زۆر شوێنی ئەفریقادا هۆزایەتی زاڵ بوو،

دوژمنایەتی و ئاژاوەی نێوانیان نەئەبڕایەوە، ڕاستە سەدان ساڵ بوو ئیسلام گەیشتبووە ئەو ناوچەیە بەڵام بەداخەوە بەباشی پەیڕەو نەدەکرا و کەسانێك بەناوی ڕێبازی سۆفیەتەوە یان لە ڕێی سیحر و جادووەوە خەڵکیان ئیستغلال دەکرد.

لەم کەشوهەوایەدا شێخ عثمان کەوتە بانگەواز کردن و ڕزگار کردنی گەلەکەی لە جاهیلیەت و دەسەڵاتی کاربەدەستە ستەمکارەکان، سەرەنجام توانی دەوڵەتێکی ئیسلامی دابمەزرێنێت کە زیاتر لە سەد ساڵ بەردەوام بوو.

شێخ عثمان لە بانگەوازەکەیدا ڕۆڵی گرنگی ئافرەتی خستەڕوو لە هێنانە کایەی ڕاپەڕین و هۆشیاربوونەوەیەکی کۆمەڵایەتی دا، ئافرەتانی بۆ خوا سوڵحاویش هاتنەمەیدان و ڕۆڵی بەرچاوی چاکیان بینی.

هەروەها شێخ عثمان سوودی وەرگرت لە هۆنراوە و موەشەحات کەلەو سەردەمەدا باوبوو بۆ گەرمکردنەوەو بەرزکردنەوەی ورەی شوێنکەوتووانی، هەر لەڕێی هۆنراوە و موەشەحاتەوە ڕەوشتی بەرز و کاری چاکە دەماودەم دەڕۆیشت و خەڵکی هان ئەدا بەو ئاقارەدا...

لە ساڵی ١٧٧٤ ز تا ١٨٠٣ز واتە سی ساڵ بانگەوازی کرد بەبێ ئەوەی بیەلآ ڕووبەڕووبونەوە ڕوویدات لەگەڵ کاربەدەستاندا.

لەم قۆناغەدا چەندەها پەڕاوی نوسی و بلاوی کردەوە کە دەگاتە زیاتر لە (١٥٠) دانە، هەر لەم قۆناغەدا بوو کە بە شارو لادێکاندا دەگەڕاو توانی کۆمەڵێکی زۆر لایەنگرو قوتابی پەیدا بکات، کە وێنەی جوانی ڕاستەقینەی ئیسلام بخەنە بەرچاوی خەڵکی.

ڕەنج و خەباتی شێخ عثمان هاتەبەر و هاوڵاتیان وایان لێهات شتێك بێ ئەمری خوای تیابوایە نەیاندەکرد، ئەمەش وای لە پاشای ناوچەکە کرد کە داوا لە شێخ بکات ناوچەکە بەجێ بهێڵێ.. شێخیش بڕیاری دابوو کۆچ بکات، کۆچی کرد و شوێنکەوتووانیش لە هەموو لایەکەوە کۆچیان کرد لەگەڵیا، ئەم قۆناغەش تا ساڵی(١٨٠٨ز)ی خایاند.

شێخ عثمان توانی دەوڵەتێکی ئیسلامی دابمەزرێنێ و سەد ساڵیش بەردەوام بێت تا ئینگلیز هاتنە ناوچەکەوە، ئەوکاتە پاشای ناوچەکە سوپایەکی ئامادەکرد بۆ ڕووبەڕووبوونەوەی بڕواداران، لەم جەنگەدا موسڵمانان سەرکەوتنێکی گەورەیان بەدەست هێنا، بەم جۆرە جیهادی

چەکداری هاتە کایەوە و بەیعەت کرا لەگەڵ شێخدا وەك سەرکوده و پێشەوا لەسەر قورئان و سوننەت.

شێخ عثمان وتاربێژێکی بەتواناو شاعیرێکی لێهاتوو بوو، ڕەوشت بەرز و متواضیع بوو، پابەند بوو بە شەرعی خواوە، خۆشەویست بوو لەلای خەڵکی.. بەم جۆرە بە هەوڵ و کۆششی کەسێکی بۆخوا سوڵحاوی بانگخواز ئیسلامەتی لەناو ئەفریقیادا ڕەگی زیاتر داکوتا و نموونەیەکی جوانی باڵای پێشکەش کرد..

لە ساڵی ١٨١٧دا شێخ عثمان کۆچی دوایی کرد و نەوەیەکی خواناس و چاك و بەرهەمێکی فیکری بەپێزی لە دوای خۆی بەجێهێشت.

سۆفیا ماسترنیالی:

پزیشکی پسپۆڕی ژنان و منداڵ بورن یووم، ناوم (سۆفیە ماسترنیالی) بوو، لە وەفدێکی نێردراودا بووم بۆ بەنگلادش بە مەبەستی گۆڕینی بیروباوەڕی خەڵکەکەی، بەڵام بە ڕواڵەت وا نیشانم دا کە بۆ چارەسەرکردنی ئەو ژنە هەژارانە چووین، مەبەستمان بوو کە ئیسلام بشێوێنین و، وا بیخەینە بەردیدەیان کەئیسلام هۆکاری سەرەکی و ڕاستەوخۆی نەهامەتییەکانی ئەو خەڵکەیە بە گشتی و هی ئافرەتانیشە بە تایبەتی لە هەژاری و دواکەوتووی و نەخۆشی، بەدەمەوە چونێکی دیارم لەو ژنە نەخۆشە هەژارانەوە نەدی، بەڵکو یەکێ لە نەخۆشەکان لە مەبەستی شاراوەم تێگەیشت بۆیە هەوڵی دا بۆم ڕوونی بکاتەوە کە ئیسلام پەیامێکی لەبن نەهاتووی نەبڕاوەیە، پێغەمبەر (د.خ) کاتێك کەبێباوەڕان ویستیان لە باوەڕەکەی ساردی بکەنەوە پێی فەرموون: (واللە گەر خۆر بخەنە لای ڕاست و مانگ بخەنە لای چەپم بەرامبەر بەوەی واز لەم ئاینە بهێنم، وازی لێ ناهێنم تاکو خوای گەورە دەری ئەخات و سەر نەکەوێت، یان سەرم لە پێناویدا دائەنێم).

ئەو ژنە نەخۆشە بەردەوام بوو لەسەر ڕوونکردنەوەکانی و وتی هەرچەند هەژار و نەخۆشم واز لەدینەکەم ناهێنم، ئەم ئاینە مەزنەی ئێمە نکوڵی لەئاینە پێشینەکان ناکات بەڵکو بۆ ئەوەی موسڵمان ئیمانی تەواو بێ، پێویستە بڕوای بە هەموو پێغەمبەران و بەرنامەکانیان هەبێت.

١- سایتی التأریخ.

ئەم لێدوانە بووە هۆی ئەوەی کە هانم بدات بە گیانێکی بێ لایەن و دوور لە ڕق و کینە هەوڵی ناسینی ئیسلام بدەم، بۆیە کارەکەم بەجێ هێشت لە (دکا)ی پایتەختی بەنگلادیش، ڕۆشتم بۆ مەڵبەندی ئیسلامی لەندەن، هەر لەوێ خوای پەروەردگار دڵ و ڕۆحمی والا کرد بۆ لێکۆڵینەوەی ئیسلام و، (سۆفیا ماسترنیالی) بووبە موسڵمانێکی یەکتاپەرست بەناوی (خالدة رحمة الله).

موسڵمان بوونم وەك بێداربوونەوە بوو پاش بێ ئاگایی و لەهۆش خۆچوون، لە هەمان کاتدا زەبرێکی سەخت بوو بۆ لێپرسراوانم کە هیوای زۆریان بەمن بوو کارەکەمان لە بەنگلادش سەرکەوتوو بکەم، من نەخۆش بووم، بەڵا.. نەخۆش بووم، ژنە هەژار و نەخۆشەکانی بەنگلادش بەهێزی ئیمانیان چارەسەریان کردم، پاش ئەوە گەڕامەوە بۆ (دکا)، بۆخزمەتی خەڵك و هەوڵدان بۆ ئەوەی ئەم ئایینە مەزنە هەموو دنیا بگرێتەوە.[1]

پیێ فۆگڵ ئیسلامی دۆزییەوە:

پیێ فۆگڵ (pierre vogl) کە ئێستا نازناوی (أبوحمزە)ی لە خۆی ناوە، گەنجێکی ئەڵمانی یەو لە ساڵی ١٩٧٨ لەدایك بووەو لە ساڵی ٢٠٠٢ موسڵمان بووە.

پیێ لە خێزانێکی مەسیحی دا گەورە دەبێت و سەرەتایی و ئامادەیی لە قوتابخانەیەکی سەر بە کڵێسە تەواو دەکات و تا ئەو قۆناغەی تەمەنیشی هەر لەسەر مەسیحییەت پەروەردە دەبێت، پاشان لەگەڵ گەورە بوونیدا زۆر پرسیاری لا دروست دەبێت کە لە ئایینەکەی خۆی دا وەڵامێکی تەواو و دروستی ناگاتە دەست...

ئەمەش وای لێ دەکات کە لە دنیای مەسیحییەت دوور بکەوێتەوەو خۆی بە دوای ڕاستییەکاندا بگەڕێت، بە تایبەت لە کاتێکدا کە ڕۆژێك قەشەیەك کە وانەی لا دەخوێند پێی ڕادەگەیەنێت کە ئینجیل گۆڕانکاری تێدا کراوە.

(پیێ) هەڵدەستێت بە خوێندنەوە و لێکۆڵینەوە لەسەر ئایینەکانی تر وەکو جوولەکە و بوزی، بەڵام دڵی هەر ئارامی پێدا نایەت و بەردەوام دەبێت لە گەڕان بە دوای ڕاستیدا، دواجار لە چاو پێکەوتنێکی لەگەڵ ئەندامێکی پارتی مەسیحی توندڕەوی ئەڵمانی (پارتی مەسیحییانی ئەڵمانیای ناوەڕاست) پێی ڕادەگەیەنێت کە ئەرکی سەرەکی پارتەکەی ئەوەیە کە

١- سایتی: خوشکان.

ئیسلام له ئەڵمانیا تەشویه بکات و ڕێ له کردنەوەی مزگەوت بگرێت، ئەمە وا له پیێ دەکات که له ئیسلام بکۆڵێتەوەو بزانێ ئەم ئایینەش چی پێیە بۆ مرۆڤایەتی، بڕیاری خوای گەورە وابوو کاتێك دەگەڕێتەوە ماڵەوە خوشکێکی قورئانێکی تەرجەمەی ئەڵمانی لەلا دەبێت، ئەمیش چەند جارێك قورئانەکە دەخوێنێتەوە و لە وشەکانی قورئان دەکۆڵێتەوە و بیری لێ دەکاتەوە و هەست دەکات کەئەم وشانە هی مرۆڤ نیە وهیچ کتێبێك بەم شێوەیە بەپێزو بەهێز نیە.

دوو ساڵ تێدەپەڕێت و ئەو هەر لە لێکۆڵینەوەدایەو، وای لێ دێت هەستێت بە نوێژ کردن و باس کردنی ئیسلام بۆ کەسانی تر بێ ئەوەی شەهادەت بێنێت و بە ئاشکرا موسڵمانێتی خۆی ڕاگەیەنێت، تا ئەو کاتەش سەردانی هیچ مزگەوتێکی نەکردبووە.

ڕۆژێك بەبۆنەی هاوڕێیەکییەوە ناچار دەبێت کە بچێتە مزگەوتەوە، دوای نوێژ کردن پیاوێکی پیر لەناو مزگەوتەکە دەپرسێت: تۆ تاکە موسڵمانی لەناو خێزانەکەتدا؟

پیێ خورپەیەك بە دڵیدا دێت چونکە تاکو ئێستا شایەتمانی نەهێناوەو موسڵمانێتی خۆی ڕانەگەیاندووە، پاش کەمێك وەڵامی پیاوەکە دەداتەوەو دەڵێت: بەڵێ هەر من موسڵمانم (أشهد أن لااله الا الله وأن محمداً رسول الله).

بەم شێوەیە أبوحمزە ڕێی ڕاستی ئیسلام دەدۆزێتەوە و دەڵێت: تەنها لە ئیسلامدا وەڵام وەردەگریت کە بۆچی دێیتە دنیاوەو هۆی دروست بوونی ئەم بوونەوەر و گەردوونە چییە.. ئەوەی بە دوای ڕاستیدا بگەڕێت ڕێی ئیسلام دەدۆزێتەوە، پاشان أبو حمزە دەچێت بۆ سعودیە و (٣) ساڵ لەسەر ئیسلام دەخوێنێت و فێری زمانی عەرەبی دەبێت و هەر لەو کاتەوە خۆی تەرخان دەکات بۆ گەیاندنی ئەم پەیامە پیرۆزە و ڕوونکردنەوەی ڕاستییەکان.

چەندین وانە و موحازەراتی هەیە لەسەر بابەتی هەمەجۆر بە ڕوونکردنەوەیەکی ئیسلامیانە لە زانکۆکانی ئەڵمانیا، هەر لەو کاتەوە چەندین کەس لەسەر دەستیدا موسڵمان بوون، زیاتریش خۆی تەرخان کردووە بۆ ئەو گەنجانەی کە بەناو موسڵمانن بەڵام ڕێی ئیسلامیان ون کردووە و هەوڵیان لەگەڵ دەدات تاکو بگەڕێنەوە بۆ سەر ڕێگا ڕاستەکەی. وانەکانیشی

دەتوانرێت بە زمانی ئەڵمانی لە سایتی (www.diewahrereligion.de) ببینرێت و گوێ بیست بێت.[1]

دکتۆر کای لوهر چۆن موسڵمان دەبێت!

دکتۆر کای لوهری ئەڵمانی کە پزیشکێکی گشتییە، لە کاتێکدا لەگەڵ هاوسەرەکەیدا گەشتێك بەرەو دوبەی دەکەن، دەچن بۆ لای ئیبراهیم ناجی کە موراجعێکی عەرەب بوو بۆ چارەسەر کاتی خۆی هاتبووە لای، ئیبراهیمیش بانگهێشتی خۆی و هاوسەرەکەی دەکات بۆ ماڵەوە بۆ ئێوارەخوانێك.

دکتۆر لوهر و خێزانەکەی (کاترین) زۆر بە خۆشحاڵییەوە بەرەو ماڵی ئیبراهیم دەکەونە رێ، لەدوای بەخێر هاتنیان پێیان دەڵێن ئەم ئێوارەیە تەنها باس لە ئیسلام دەکەین، (کای) لەو کاتەدا تۆزێك دڵگران دەبێت و دەڵێت لە دڵی خۆیدا من خۆم بۆ ئێوارەیەکی خۆش ئامادە کردبوو بەڵام وا دیارە بە پێچەوانەوەیە، چونکە وەك زۆربەی ئەو کەسانە کە لە ئیسلام نازانن دڵی پڕ لە گومان و شك دەبێت لە بەرامبەر ئیسلام.

دەست دەکەن بە پرسیار کردن دەربارەی ئیسلام و ئەو پرسیارانەی کە لە ئایینی مەسیحییەت دا وەڵامی نییە، شایەنی باسە دکتۆر کای مەسیحییەکی باوەڕدار دەبێت تا ئەو کاتە، لە کۆتایی ئیوارەکەدا کای لوهر هەست دەکات کە ئەم ئێوارەیە خۆشترین ئێوارەی ژیانی بووە، چونکە هیچ کاتێك وا ئازادانە نەیتوانیوە پرسیار و وەڵامی گونجاو وەرگرێت.

بۆ ڕۆژی دوایی دکتۆر کای و خاتو کاترین بە یەکتر دەڵێن کە دوێنێ شەو دەرگایەکی نوێ لە ژیانیاندا کرایەوە کە بێ ئاگا بوون لێی، لەبەرئەوە بەردەوام دەبن لەسەر لێکۆڵینەوە لەسەر ئیسلام و دوای ماوەیەکی کەم لە ساڵی (٢٠٠٥ز) دا هەردووکیان موسڵمان دەبن و، زۆر سەرسام دەبن بەو ئیعجازە زانستییانەی لە قورئان دا هەن.

شایەنی باسە دکتۆر کای لە ڕەمەزاندا هەموو قورئانی پیرۆزی بە دەنگی خۆی بە تەرجەمەی ئەڵمانییەوە تۆمار کردووە و بەوشێوەیە دەتوانرێت بگات بە دەستی هەموو کەسێك، هەروەها کتێبێکی لەگەڵ هاوسەرەکەی کاترین بەناوی ئیسلام چییە دەرکردووە بە زمانی ئەڵمانی بۆ ئەو کەسانەی کە موسڵمان نین.

١- سایتی: خوشکان.

دکتۆر کای دەڵێت (٤٣) ساڵ مەسیحی بووم ئەم دەزانی خوای گەورە چی لە ئێمە دەوێت و چی حەڵاڵە و چی حەرامەو، دوای مردن چی چاوەڕێمانەو، بەهەشت چۆنە و دۆزەخ چۆنە... بەڵام سوپاس بۆ خوا لە ئیسلام دا وەڵامی ئەم پرسیارانەم هەمووی وەرگرت، هەروەها دەڵێت: گەورەیی ئیسلام و خۆشیەکەی لەوەدایە کە وەك مەسیحییەك واز لە دینەکەت ناهێنی بەڵکو بە ئیسلام بوونت دینەکەت تەواو دەکەیت ئەو کەلێنە پڕ دەکەیتەوە کە هەتە.

دکتۆر کای لەگەڵ أبو حمزە سایتی (www.diewahrereligion.de) دەبەن بەڕێوە کە سایتێکە زۆر کاری دەعەوی لەخۆ گرتووە.[1]

ئەنالیندا و گەشتێك بەرەو نوور:

ئەنالیندا دەڵێت: من لە دایك و باوکێکی ئایسلەندی ـ دانیمارکیم و لە ساڵی ١٩٦٦ لە ریکجافیك لەدایك بووم، من منداڵ بووم کە خێزانەکەمان کۆچی بۆ کەنەدا و پاشتریش بۆ شاری نیویۆرك کرد.. لە تەمەنی ١٦ ساڵی دا خوێندنی دواناوەندیم تەواو کرد، و لە ساڵی ١٩٨٨دا بەڵگەنامەی بەکالۆریۆسم لە زانکۆی مەکگیڵ ی مۆنکریالی کەنەدا بەدەست هێنا..

لەوکاتەوە من گەشت بە دەوری دنیادا دەکەم، بۆ لێکۆڵینەوە و بۆ کارکردن و، لە ساڵی ١٩٩٠یشەوە دانیمارك بووەتە بنکەی نیشتەجێ بوونم، لە ساڵی ١٩٩٧دا کاتێ کە زمانی عەرەبیم لە زانکۆی قاهیرەدا دەخوێند ـ کچە ئینگلیزێکی مەسیحی هاوەڵم ئینجیلێکی بە هەردوو سەردەمی کۆن و نوێوە بۆ کڕیم و پێشکەشی کردم، و زۆر پێی دڵخۆش بووم، چونکە من بڕیارم دابوو کە پێویستم بەوە هەیە ناوەڕۆکی ئینجیل و بابەتەکانی بزانم، بۆیە هەستم بەوە دەکرد کە زۆر زەحمەتە من بە خۆم بڵێم: مەسیحی بێ ئەوەی بە وردی ئینجیل بخوێنمەوە.

هەموو ئینجیلم خوێندەوە، لە بەرگەوە بۆ بەرگ، لەکاتی خوێندنەوەیدا تێبینییەکانی خۆمم تۆمار کرد، و کاتێ لە خوێندنەوەی بوومەوە دەرکم کرد کە نەسازییەکی زۆری تێدایەو، وەك وەسفی خوا و باس کردنی ئافرەت .. ئەمە بێ ئەوەی باسی هەموو ئەوانە بکەم کە پۆڵس لە سەردەمی نوێ (ئینجیل)دا نووسیبووی. کاتێ لە بارەی پیاوە پیرۆزەکانەوە (پیغەمبەران سڵاویان لێ بێت) وەك نوح و لوط و داود.... تاد. بابەتەکانم دەخوێندەوە هەستم دەکرد کە من بێ ڕێزم بەرامبەریان، لە سەردەمی دێرین (العهد القدیم - تەورات)دا زۆر موسام خۆش

١- هەمان سەرچاوە.

دەویست و موعجەب بووم پێی و، لەسەردەمی نوێیش (العهد الجديد- ئینجیل)دا موعجەب بووم بە عیسا سلاوی خودایان لێ بێت ...

زۆر بە پتەوی باوەڕم بە خودا هەبوو: کاتێ لە خوێندنەوەی تەورات بوومەوە، ویستم تەلموودێکی تەواوی جووەکان بە دەست بێنم، بەلام بێ سوود بوو نەمتوانی، هەمیشە دەمبیست جوو دان نانێن بە جوولەکە بوونی هەرکەسێك ببێت بە جوولەکە، چونکە یەکێك دایکی جوو نەبێت بە جوولەکە حساب نیە .

من ئایینێکم دەویست باوەشی بۆ خەلکی کراوە بێت، ماوەیەکیش لە بارەی بوودایییەوە خەریکی خوێندنەوە بووم، بۆم دەرکەوت کە ئەویش بۆ من ناشێ، چونکە بوودییەکان باوەڕیان بە خودا نییە، منیش زۆر باوەڕم بەخوا هەبووە و هەیە، من و دایکم عادەتمان بەوەوە گرتبوو لەبارەی هندۆسییەوە موناقەشە بکەین.. لەبەرئەوە زۆر بایەخم پێ دەدا، بەلام هندۆسییەکانیش خوای زۆریان هەبوو، لەبەرئەوە بڕیارم دا ئیتر لەو بارەوە باس و خواسێکم نەبێ، لە واقیعیشدا تۆ ناتوانیت بچیتە ناو هندۆسییەوە..

کاتێ ئەندرێ عومەری کوڕم لە ئۆکتۆبەری ٢٠٠١دا لەدایك بوو، لە خۆمم پرسی: ئایا لە ئاوی هەلژەنم، یان نا؟ لەویادا ڕەفزم کرد و هەستم دەکرد: مندالانی بێ تاوان حەتمەن دەچنە بەهەشتەوە، لە ناو هەلبژەنرێن یان نا؟! بەهەر حال بیرم لەوە دەکردەوە کە لەگەل ئەوەدا من لە خێزانێکی پرۆتستانتیدا پێگەشتووم و گەورە بووم، باوەڕم بەو مەسیحییەتە نییە کە هەیە، ئیتر چۆن منالەکەی خۆم پێشکەش بەو ئایینە بکەم؟! هەرگیز باوەڕم بە سێبوون نەبوو، باوەڕم بەوە نەبوو کە مەریەم دایکی خواو، عیسا کوڕی خوا بێت، باوەڕیشم بەوە نەبوو کە هەلواسینی عیسا و لە خاچدانی لەبەر پاکردنەوەی ئێمە بوویێت و، هەرگیز باوەڕم بەو هاوارەی عیسا نەبوو کە لەسەر خاچەکەوە گوایا گوتبێتی: ئەی خوایە! بۆ بەجێم دێلیت و وازم لێ دێنیت؟ لە کاتێکا ئەگەر بۆ پاکردنەوەی ئێمە بوایە دەبوایە بیزانیایە کە ئەو پێغەمبەرێکە و ئەو ئەرکەی پێ سپێردراوە..

وا پەروەردە کرابووم کە زۆر ڕقم لە ئیسلام و موسلمانان بێت، ئەمە ڕاستییەکە و دەبێ پێی لێ بنێم.. لە هەمان کاتیشدا دوژمنی عەرەب بووم، پێش ئەوەی بۆ خوێندنی زمانی عەرەبی برۆمە قاهیرە (تەنها حەزم لە خەتی جوانی عەرەبی بوو)، ناهەقم مەگرن، چونکە من لە ئەمریکا گەورە بووم، هەمیشە فیلمە ئەمریکییەکان وا وێنەی عەرەب نیشان دەدەن کە

خەڵکێکی خراپن و، ئافرەت دەچەوسێننەوەو، دینداڕێکی دەمارگیر و تۆقێنەرن و، ئینسانێکی سروشتی نین و، خەڵکێکن زیرەکییان سنووردارە..

هاوسەرگیری:

لە ساڵی ۱۹۹۹دا بۆ کارکردن لە یەکێ لە سەفارەتخانەکاندا گەڕامەوە بۆ دیمەشق و، هەر لەوێ لە ساڵی ۲۰۰۰دا چاوم بە ئەندازیارێکی موسڵمان کەوت بە ناوی موهەنەد و، لەگەڵ یەکتر ئاشنا بوین و، پاش ماوەیەکی کەم بە ڕەسمی بوینە هاوسەر... لە دانیمارك و لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستیشدا، خەڵکێکی زۆرم لە موسڵمانان بینی بوو، وەك حەقیقەتێك لە ژیانی خۆمدا زۆر کەسی تریشم لە چاك و خراپ و لە یەهوودی و مەسیحی و موسڵمانان و بوودی و هیندۆسی بینی بوو.. بەڵام سەیر ئەوە بوو پێم وابوو هەموو ئەو موسڵمانانەی من بینیومن نوێنەرایەتی ئیسلام دەکەن، وە لە هەر کاتێکدا پرسیارێکم لە بارەی ئیسلامەوە ئاڕاستەی موسڵمانێك کردبێت، شتێك بووەتە سیخورمەیەك بۆم، لەوانەیە بڵێم لەهەر کەسێکم پرسی بێت، ئیدیعای ئەوەی کردووە کە ئاگادارییەکی باشی لە بارەی ئیسلامەوە هەیە، تەنانەت ئەوانەش کە زانیاری هەڵەیان پێدەدام هەروەك لە دواییدا بۆم دەرکەوت، باشتر وابوو تەنها بیان وتایە: (نازانم)!، یان (لێی دڵنیا نیم)!.

من هەرگیز حوکمم بەسەر مەسیحییەت یا هەر ئایینێکی تر نەداوە لە ڕواڵەتی شوێن کەوتووانییەوە، سەیر ئەوە بوو هەر عەرەبێکم ببینیایە، لە هەڵس و کەوتی ئەوەوە حوکمم بەسەر ئیسلامدا ئەدا.. لەگەڵ ئەوەشدا کە عەرەبەکان هەموویان موسڵمان نین، بەڵکو پرۆستانت و کاسۆلیکی و جوولەکە و قیبتی‌یان تێدایە، ئەمە لەلایەکەوە، لەلایەکی تریشەوە بەشی زۆری موسڵمانان عەرەب نین، وەك موسڵمانانی ئەندەنوسیاو، مالیزیاو، چین و، هیند و، ڕووسیا و، ئەمریکاو، سوید و، ئەفریقا و،....هتد.

وا پێگەیەنرا بووم، کە تەنها بەسەر لایەکدا خۆم دانەبڕم، کەچی لە بەرامبەر ئیسلامەوە وانەبووم، کاتێکی زۆری ویست، تا دەرکم پێ کرد.. تەنها لە پاش سەعاتێکی دیاریکراو لە وتوویێژ و ئاخاوتن (هەندێ کاتیش دەگەیشتە هەراو جیدال)، لەگەڵ مێردەکەمدا، بە ئەندازەیەکی پێویست هۆشم کرایەوە و گەیشتمە ئەو قەناعەتە کە من وێنەیەکی تەواو و هەمەلایەنەی ئیسلامم لانەبووە..

لێکۆڵینەوە و خوێندنەوەی قورئان:

ڕەمەزانی ساڵی ٢٠٠٢ لە مانگی تشرینی دووەمدا بوو داوام لە موهەنەد کرد، ئەگەر بۆی بلوێ یارمەتیم بدات ـ چونکە کاتی کەم بوو ـ بۆ ئەوەی قورئان بە عەرەبی و بە یارمەتی تەرجومەیەکی باش بخوێنمەوە، کاتێ قورئانم خوێندەوە، بیرم لێ دەکردەوە کە چەند جوانە، زانستیە و بەسۆزەو ڕێزی لە ئافرەت گرتووە، من لەوەو پێش هەر کتێبێکم لەبارەی ئیسلامەوە دەخوێندەوە لەلایەن نا موسڵمانانەوە نوسرابوون، ئیسلامیان بە شێوەیەکی سەلبی پیشان دەدا.. ئەوانەی کە لە دژی ئیسلامیان دەنوسی هەندێ کات بە پچڕ پچڕی نموونەکانی قورئانیان پێشکەش دەکرد، بەشێکیان لە ئایەتەکە دەخستە پێش چاو بەشەکەی تریان دەشاردەوە، یان بە شێوەیەکی هەڵە تەرجومەیان دەکرد، لەبەر مەبەستێکی خۆیان یان بێ مەبەست، من بە ئەندازەیەکی پێویست لە زمانی عەرەبیدا شارەزاییم پەیدا کردبوو، تا ئەوەی بزانم کە ئەو قورئانەی دەیخوێنمەوە لە هیچ کتێبێك ناچێت تا ئێستا من لە ژیانمدا خوێندبێتمەوە، زانیارییەکی زۆرو، ئاماژەی زانستی تیایە، وەك باسی زەوی ناسی و، زانیاری دەریاکان و زەریاکان، و کۆرپەلە ناسی، و بنەچەی ژیانی کردووە...

ئەی خوایە! من هەمیشە دەمبیست کە قورئان نوسخەیەکی کۆپی کراوی ئینجیلە، بەڵام هیچ یەکێك لەمانە لە ئینجیلدا نییە، زۆر بە سەرسامییەوە لە خۆمم دەپرسی: چۆن مرۆڤێك پێش هەزار و چوار سەد ساڵ ئەمانە بزانێت و بیان نوسێت؟! لە کاتێکدا زۆر لەم شتانە لە سەردەمی خۆماندا نەبێت نەزانراوە!

ئا لەویادا بیرم کردەوە، تۆ بڵێیت ئەمە بەهۆی زانایانی گەردوونی و بیرکاری و جوگرافیازانی عەرەبەکانەوە نەبوویێت، بەڵام کە بە قووڵی بۆ مەسەلەکە ڕۆچووم، دیتم هیچ زانایەك لەوانە لەناو عەرەبی پێش ئیسلامدا نەبوون، و ئەو شۆڕشە زانیارییە لە دوای هاتنی ئیسلامەوە دروست بووە، پاش ئەوە خوێندمەوە کە موسڵمانان باوەڕیان وایە جوبرەئیلی فریشتە لەلایەن خواوە قورئانی بە وەحی بۆ پێغەمبەر محمد ﷺ هێناوە، ئەم قورئانەش بەردەوام بوونە بۆ (کلمة الله العليا).[1]

١- (مامۆستا حەسەنی پێنجوێنی).

له فاتیکانەوە بۆ ئەزهەر..

ئیدریس تۆفیق کەهەنووتی لەڕۆما خوێندوویەتی و ئێستا تەمەنی لە چل ساڵێ زیاترە و پاش ئەوەی گومانی لە بیروڕاکەی دا بۆ درووست دەبێت، دێت بۆ شاری غەردەقە کە دەکەوێتە سەر دەریای سوور لە میسر بۆ پشوودان، پاشان دەچێ بۆ قاهیرە لەوێ هەلسوکەوتی موسڵمانان کاری تێدەکات و کە دەگەڕێتەوە بەریتانیا ئەبێتە مامۆستای دواناوەندی و وانەی ئایین دەڵێتەوە.

پاش کارەساتی ١١ی سێبتەمبەر زیاتر دیراسەی ئیسلام دەکات و، چاویشی دەکەوێت بە یوسف ئیسلام و پێی دەڵێت: کەسێك چۆن موسڵمان دەبێت؟ ئەویش دەڵێت: بەشایەتمان کە خواتاك و تەنهایەو محمد پێغەمبەری خوایە، وە پێنج نوێژی رۆژانەو ڕۆژووی ڕەمەزان.

ئەمیش دەڵێت: جامن کێشەم نییە لە تاك و تەنهایی خواداو ڕەمەزانیش لەگەڵ قوتابییە موسڵمانەکانغدا بەڕۆژوو بووم.

یوسف ئیسلام وتی: دەی کەوایە بۆ موسڵمان نابیت؟

ئەویش وتی: جارێ بڕیارم نەداوە.

ئیتر ئەوەندەی نەبرد بانگیدا و موسڵمانان ڕیزبوون بۆ نوێژکردن و، ئەویش کە لەدوای ڕیزەکانەوە دانیشتبوو زۆرگریا و بە خۆی وت ئەم خۆخەڵەتانە تاکەی؟

بەڕاستی موسڵمانبوون بریتییە لە گەڕانەوە، گەڕانەوە بۆ فیترەت، ئەمیش فیترەت هەڵدەبژێرێ و لە ئەزهەر موسڵمانبوونی خۆی ڕادەگەیەنێت و ناوی خۆی دەکات بە ئیدریس تۆفیق و ئەکەوێتە بانگەواز کردن و ئەمەش سایتەکەیەتی www.idristawfiq.com.

ناوبراو دەڵێت: دەتوانرێت زۆر بە ڕێگەیەکی ئاسان ئیسلام پێشکەش بە خەڵك بکرێت و بەڕاستی کێشەکێش نییە لە نێوان شارستانیەکانداو ئیسلام بە خێرایی بڵاودەبێتەوەو ساڵانە سەد هەزار ئەمریکی موسڵمان دەبن و ئیسلام دینێك نییە هەر یەکشەممان بۆی بچیتە کەنیسە بەڵکو دینێکە هەموو بوارێکی ژیان دەگرێتەوە.

واقیعی ئوممەتی ئیسلام:

جیهانی ئیسلامی ئەمڕۆ لە سەرەتای تەوبەو پەشیمانی و گەڕانەوەیدایە بۆلای خوای گەورە، ئەویش لە چەند ڕوویەکەوە:

لە ناو جیهانی ئیسلامی دا بزوتنەوەو بانگەشەیەك هەیە کە ویژدانی موسڵمانان ئەورووژێنێت و بانگەشەیان ئەکات بۆ گەڕانەوە بۆ ئەم ئایینە بە شێوەیەکی پاك و بێگەرد و ڕوون. ئەو هەست و ویژدانە زیندووەی لەم ئوممەتەدایە، ئەو کۆمەڵە تەعبیری لێ دەکەن و لێکی ئەدەنەوە کە بە هەق هەڵگری ئەم ئایینەن و کۆمەڵی سەرکەوتوون،و بەهیچ شێوەیەك ئیمان و باوەڕیان لەق نابێت و لانادات هەرچەندە ئەوانی تریش لابدەن. ئەگەرچی زۆرێك لەم ئوممەتە لە ڕێگەی ڕاستی خۆی لابدات و لەگەڵ تەوژمی نەفامیدا بڕوات، ئەوان هەر بەردەوامن و جێگرن لەسەر بیروباوەڕی ڕاستەقینەی ئیسلام و لە لۆمەی لۆمەکەران ناترسن و بە هیچ شێوەیەك پاشگەز نابنەوە، ئەوانە ئەو کۆمەڵەن کە پێغەمبەری خوا ﷺ هەواڵی پێ داوین لە بارەیانەوە و دەفەرموێت: (لاتزال طائفة من امتي على الحق منصورة لايضرهم مَن خالفهم حتى يأتي أمر الله)

ئەم ئوممەتە بە هیچ شێوەیەك نامرێت و لەناو ناچێت، چونکە هۆکارەکانی ژیانەوەی تێدایە، هەر کاتێك تەوبەی کرد و گەڕایەوە بۆ لای خوا، بەڵگە نەویستە کە خوای گەورە سەربەرزی پێ ئەبەخشیت.

خاڵێکی تر ئەوەیە کە چەندە ڕۆژئاوا ڕۆ بچێ لە ملهوڕی دا و هەنگاو بەرەو ڕووخان و داڕمان بنێت بە تایبەت لە بواری ئەخلاق و ڕەوشت و بەها بەرزەکانی مرۆڤ، بە ئەندازەی شەوە موسڵمانان عیززەت و سەربەرزی یان زیاتر دەبێت بە ئایینەکەیان و زیاتر خۆیانی پێوە پابەند دەکەن و دەیکەنە قەڵغانێك بۆ پاراستنیان لەو داڕمان و تیا چوونەی ئەورووپای گرتۆتەوە، ئەمە بەبەراورد لەگەڵ گشت گەلانی تری دنیاشەوە هەر ڕاستە چەندە ناتەواوی و کەلێن لەم ژیارو شارستانێتیەی ئەمڕۆدا دەرکەون، ئەوەندە موسڵمانان زیاتر هەست بە سەربەرزی دەکەن و پابەند بوونیان بە ئایینەکەیانەوە پتەوتر و بەهێزتر دەبێت، ڕەفزی شوێن کەوتوویی و گوێ لەمشتی و پابەند بوون بەو شارستانێتی یە ئیفلاس بووەوە دەکەن کە خاوەنەکانی بانگەشەی ئیفلاسیان لێداوە، سەر سوڕمان و ون بوون و شەقاوەت و نەگبەتی خۆیان دەربڕیوە.

ئەوەش کە زیاتر و زیاتر مژدەدەرە بە خێرو چاکە ئەوەیە کە سەرچاوەکانی ئەم ڕابـوون و تەوبـە کردنـە لـە چـاوگەکەیەوە هـەڵقوڵاون و سـوپاس بـۆ خـوا هـیچ لێڵی‌یەکیان تێـدا نیـە، گەڕانەوەیەك بۆ سەرچاوە بنەڕەتی یەکان وەك کتاب و سوننەت و ژیانی پێشینە چاکەکانمان.

لە شوێنە جیاجیاکانی جیهان و بە زمانە جیاجیاکان، ئوممەتی ئیسـلام دەسـتی کـردووە بەوەی کە بزانێت پێگە و مەوقعی لە کوێدایە و ئەو سەرچـاوە ڕاستەقینە چییە کـە پێویسـتە لەوێوە خالّی دەست پێکردنی پیادە بکـات و هـەنگاوی بـۆ بنێـت؟ بـە یارمـەتی خـوای گـەورە ئەتیجە و دەرەنجام هەر بە دەست دێنێت.

ژیاری ڕۆژئاوا:

کێ جڵەوی داهاتووی بە دەستە لەم جیهانەدا کە شـەپۆل ئـەدات و شـێواوە بـە ڕووداو و گۆڕانکاری و مەسەلە گرنگەکان؟

ئەم هەسارەی ئێمە وای لێهاتووە بۆتە شانۆ و مەڵبەندی باس کردن و ڕا گۆڕینەوە! بۆتـە گۆڕەپانێك بۆ چەندەها بیروڕای جۆراوجۆرو شەڕ و پێکادانێکی بەردەوام. دەی کێ لـە کۆتاییـدا سەرفراز دەبێت و سەرکەوتن بە دەست دێنێت؟

پێش ئەوەی قسە لەسەر داهـاتوو بکرێـت، پێویسـتە ئاوڕێـك لـە ئێستەمان بدەینـەوە و بیخەینە بەر باس و لێکۆڵینەوە، چونکە ئێستە ڕێگەیەکە بۆ شارەزا بوون لـە داهـاتوو، بـەڵکو لە ڕاستیدا بەشێکە لە داهاتوو، چونکە سەرەتاکەیەتی کە لێیەوە دەسـت پـێ دەکـات، کەواتـە پێویستمان بە تێڕوانین و ڕامانێکە بۆ ئێستەمان کە تێیدا دەژین.

کێ جڵەوی مرۆڤایەتی بە دەستەوەیە ئەمڕۆ؟

کێ فەرمان دەکات بەسەر مرۆڤایەتی دا ئەمڕۆ؟

کێ زاڵ و سەرکەوتووە ـ ئەگەر بە ڕووکەشیش بێت ـ بەسەر ئەم هەسارەدا؟

با لێرەوە هەنگاو هەڵگرین بەرەو داهاتوو، بۆ کـێ ئـەبێت، غـەیب و پـەنهان هـەر لای خوای گەورەیە، بەڵام خوا هەندێ ڕێ و شوێنی داناوە لەم بونەوەرەدا کە ئەگەر هەر کەس لێیان ورد بێتەوە و سەرنجیان بدات و چاو ڕۆشنی‌یەکی هەبێت بۆ داهاتوو، تێدەگات کـە داهـاتوو بـۆ کێ ئەبێت.

ئاشكرایه كه ئەو ژیار و شارستانێتی یەی ئەمڕۆ بەرقەراره و لە ئارادایە و زاڵ و سەركەوتووە ژیاری ڕۆژئاوایە، جا ئێمە كاتێك قسە لە ژیار و شارستانێتی ڕۆژئاوا دەكەین، مەبەستیشمان پێی ئەو درێژبوونەوە سروشتی و هزرییەی شارستانێتی ڕۆژئاوایە واتە: ڕۆژهەڵات و ڕۆژئاوا و هەموو ئەو وڵاتانەش كە لەژێر ئاڵای ئەم شارستانێتیەوەن و لە بازنەی ئەودا دەخولێنەوە.

نیشانەكانی ڕمانی ژیاری ڕۆژئاوا:

ئێمە لە ڕووی عاتیفە و سۆزەوە قسە ناكەین یان تەنها گەشبینی یەك بێت و بەس، بەڵكو لەڕووی تێڕوانین و وردبوونەوە لە دەقە شەرعییەكانەوە ئەدوێین، كە بێگومان بەسن بۆ ئەوەی باوەڕمان دامەزرێت و متمانەی تەواومان لادروست ببێت پێویستمان بە سەرچاوەی تر نەبێت، بەڵام بۆ ئەوەی بیرۆكەكە ڕوونتر و ئاشكراتر بخەینە ڕوو، با تێڕوانینێكی بێ لایەنانە ڕوو بە مەنهەج و پەیڕەوی ژیری ڕووت بكەین لە كاتێكدا ئێمە باس و لێكۆڵینەوە لەسەر ئەم مەسەلەیە دەكەین.

برتراند رسل دەڵێت: (بەڕاستی ڕۆڵی پیاوە سپی یەكە تەواو بووە)، پێش ئەویش كۆمەڵە كتێب و بابەتێك نوسراون كە كەسانی خاوەن ژیری و تێگەشتن و بیرمەند لە كۆمەڵگەی ئەوروپیدا نوسیویانە، كەسانێكی ڕەشبین و بێئاگا نەبوون بەڵكو فەیلەسوف و عەبقەرییەكانی ڕۆژئاوا خۆیان لەسەر شارستانێتی خۆیان نوسیویانە و قسەیان لەسەر كردووە و چارەنووسی ئەم شارستانێتیەیان خستۆتە بەر باس و لێكۆڵینەوە.

لە ڕۆشنترینی ئەو كتێبانەی لەم بوارەدا نوسراون، كتێبێكە كە لە بیستەكانی پێشوودا نوسراوە، ئەویش بە ناوی (تدهور الحضارة الغربیة– دارمانی ژیاری ڕۆژئاوا) ئەم كتێبە كتێبێكی گەورەیەو خۆی لە سێ بەرگدا دەبینێتەوە و فەیلەسوف و بیریاری ئەڵمانی (أوزوالد اشبنجلر) نوسیویەتی و ئەحمەد ئەلشەیبانی كردوویەتی بە عەرەبی، كورتەی ئەوەی لەو كتێبەدا هاتووە ئەوەیە: كۆمەڵێك دیاردەو ئاماژەو نیشانە هەن كە ئەگەر لە هەر ژیارو شارستانێتیەكدا دەركەوتن، ئەوە نیشانەی ئەوەیە ئەو شارستانێتیە بەرەوخوار ئەبێتەوەو ئەڕوخێت و چارەنووسی ڕوو لە هەڵدێرە.

ئەم فەیلەسوف و بیرمەندە لێکۆڵینەوەو دیراسەی گشت شارستانێتییەکانی کردووە وەك شارستانێتی مەجووسی‌و یۆنانی‌و ڕۆمانی و تا ڕادەیەك ژیـار و شارسـتانێتی ئیسـلامی کـە بـە شارستانێتی عەرەبی ناوی بردووە، ئینجا بەوردی ژیاری ڕۆژئاوای دیراسە کردووە، بینیویـەتی کە هیچ هۆکارێك لە هۆکارەکانی ڕووخان و داڕمان و ڕووخانی هیچ شارستانێتییەك نەبووە لـە مێژوودا کە لەم شارستانێتی ڕۆژئاوایەدا بەدی نەکردبێت.

هەروەها زۆرێك لە ئەدیبەکانی ئەوروپاش دیراسەی ئەم دیاردەیـەیان کـردووە، بـۆ نموونـە (جۆرج ئۆروێڵ)، نەك هەر ئەویەلکو چینێك لە ئەدیبەکانی ڕۆژئاوا پەیدا بوون کە کۆڵن وێلسن بە چینی بێ ئینتیماکان (اللامنتمي) ناویان ئەبات، ئەمانە کۆمـەڵێك تـەدیب و ڕۆشـنبیرن لـە سوێدو نەرویج و بەریتانیا و فەڕەنسا و وڵاتانی تـریش، ڕەش بیـنن بـە داهـاتووی شارسـتانێتی ڕۆژئاواو هەموویان ورياييان داوە کە ئەم شارستانێتییە بە شـێوەیەکی ترسـناك بـەرەو ڕووخـان دەچێت.

لەگەڵ ئەوەدا کە زۆرێك بابەت و مەسەلە هـەن ئامـاژەن بـۆ ڕووخـان و بـەدواوە هـاتنی ژیـاری ڕۆژئـاوا، بـەڵام ئێمـە لێـرەدا ئامـاژە بـۆ کێشـەیەك دەکـەین کـە لەوانەیـە جێگـەی سەرسوڕمانتان بێت، کە بەڕاستی جێی ئەوەیە لەسەری بوەستین.

شبنجلر دەڵێت: کاتێك سەیری گشت شارستانێتییەکانم کردو ورد سەرنجم دان، بینـیم کـە هۆکارێکی هاوبەش هەیە لە گشتیاندا کە بۆتە هۆی داڕمان و ڕووخان و پووکانەوەیان.

ئەڵێت: (ئەگەر ژن چووە دەرەوەو مـاڵی بـەجێ هێشـت-وازی لـە ڕۆڵـی خـۆی هێنـا وەك دایك- بۆ ئەوەی کاریکات و تێکەڵاوی پیاو ببێت و کەوتە مونافەسە و پێشبڕکێ لـە کارێکـدا کە پیـاوانی بـۆ دروسـت کـراوەو کـاری ئەوانـە، ئەمـە بێگومـان هۆکـاری داڕمـان و ڕووخـانی شارسانێتییەکانە).

هەروەها ئەڵێت: (ئەم هۆکـارە لـە شارسـتانێتی یۆنانـدا بـووەو لـە شارسـتانێتی‌ڕۆمانیدا بووەو لە شارستانێتی مەجوسیدا بووەو ئێستاش بە تەواوی لـە شارسـتانێتی ڕۆژئـاوادا هەیـەو بەرجەستەیە). شبنجلر ئەم دێڕانەی لە سەرەتاکانی سەدەی ڕابردوودا نووسیوە، پێش ئەوەی کە حاڵی ژنانی ڕۆژئاوا وەك ئێستای لێ بێت.

شارستانێتیی ڕۆمانی کاتێـك ڕووخـاو نـەما کـە شـانۆکانی ڕۆمـان لـە چڵەپۆپەی هێـزو تواناياندا بوون و تێکەڵاوی پیاوو ژن گەیشتبووە چڵەپۆپەی چالاکییەکانی، ئەمـە بـووە هۆیـەك

له هۆیەکانی پووکانەوە و نەمانی، هەروەها شارستانێتیی ئەمڕۆی ڕۆژئاواش بەو شێوەیەیە، چونکە ئەو نەتەوەیەی کە ژن تیایدا دایکەو وەزیفەی دایکایەتی خۆی ئەبینێت، نەتەوەیەکە کە بەردەوام گەنجێتی و لاوێتی لە تازە بوونەوەدایە .

مێژوونووسی جیهانی بەناوبانگ ئارنۆڵد توێنبی کاتێک باسی ئەم کێشەیە دەکات دەڵێت: (ڕێژەی لەدایك بوون لای موسڵمانەکان دووچەندان یان زیاترە وەك لای ئەوروپاییەکان، ئەمەش مانای ئەوەیە کە پاش چەند نەوەیەك جیهانی ڕۆژئاوا ئەبنە کەمایەتی بەبەراورد لەگەڵ جیهانی ئیسلامیدا).

هەروەها توێنبی خاڵێکی تریش زیاد دەکات و ئەڵێت: (مەی و مادده بێهۆشکەرەکان جیهانی ڕۆژئاوا لەناو ئەبەن و تەفرو توونای ئەکەن، لە کاتێکدا کە جیهانی ئیسلامی وانییە)، جا ئەمەش یەکێکە لە هۆکارەکانی ڕمان و لەناوچوون.

لەلایەکی ترەوە پێشکەوتنی پیشەسازی و زانستی و تەکنەلۆجی موعجیزە و دەستەوسانکەرییەك نیە کە تەنها نەتەوەیەك بتوانێت بەدی بهێنێت و نەتەوەکانی دیکە لێی بێبەش بن، وەك هەندێ لەڕۆژئاواییەکان گومانیان وایە، زۆرێك لە گەلانی ڕۆژهەڵات توانیویانە کە شارستانێتی ڕۆژئاوا و زانست و تەکنەلۆجیای ڕۆژئاوا لەخۆ بگرن و بتوانن ململانێی تەواوی ڕۆژئاوای پێ بکەن و نەتەوەکانی خۆیانی پێ بەرەو پێش بەرن، بۆ نموونە: (یابان) ئێستا بەتەواوی ململانێی ڕۆژئاوا دەکات و تەنانەت لەناو ماڵی خۆشیاندا غەزویان ئەکات، لەگەڵ ئەوەشدا وازی لە ئایین و خوو نەریت و ڕەوشتی نەتەوەیی خۆی نەهێناوەو ئایینی بودایی پاراستووە .

هەروەها هەریەك لە هیند و پاکستان بوونە خاوەنی بۆمبی ئەتۆمی و زیاتریش لەوە بەردەوامن لە پێشکەوتنی تەکنەلۆجی کە ئەمە نهێنی هێز و توانای ڕۆژئاوایە، هەروەها چین وا خەریکە بە ڕووسیا دەگاتەوەو کۆریاش بەڕێوەیە، تایوانیش (چینی بچوك) وا ململانێی ئەو نەتەوانە دەکات و بەرەو پێش دەڕوات.

ئەمانە هەمووی دەیسەلمێنن کە پێشکەوتن و زاڵ بوونی زانستی و تەکنەلۆجی ئەو موعجیزە گەورەیە نیە کە گەلانی تر نەتوانن بەدەستی بهێنن و تەنها لەبەر دەستی ڕۆژئاوادا بێت، بەڵکو گەلان و نەتەوەکانی تر بۆیان هەیە کە بەشداری بکەن، سەرەتا فێری ئەبیت و ئەوکات بەشداری ئەکەیت، ئنجا ململانێ ئەکەیت و،لە کۆتاییدا سەردەکەویت و لەسەر قاچی

خـۆت دەوەسـتیت، ئەمـە ئێسـتا بۆتـە جێگـەی مەترسـی جیهـانی ڕۆژئـاوا و زۆر ترسـیان لێ نیشتووە، بەڵام سونەنەکانی خوای گەورە هیچ کەسێك ناتوانێت پـاڵی بنێـت وخـۆی لێ بـەدەر بکا.[1]

قـەشـە ئـەمـریـکـیـیـەکـان و تـاوانی جـنـسـی!

قەشە ئەمریکاییەکان سەر بە تایەفەی کاسۆلیکی لە ساڵی ١٩٥٠وە تا ئەمرۆ زیاتر لـە ١١ هەزار تاوانی جنسییان ئەنجام داوە.

ئەبریشەی ئەمریکایی دووپاتی کردەوە کە ٤٤٤٠ قەشە تۆمەتبار کراون بەکاری جنسـی ناشەرعی، واتە ٤٪ ی ئەو قەشانەی کە سەر بەم ئەبریشەن.

لەلایەکی ترەوە ئەو کۆمەڵانەی کە نوێنەرایەتی ئەوانە دەکەن کە بوونەتە قوربانی جنسی دەڵێن کە ژمارەکە زۆر لەو ڕێژەیە زیاترە کە باس کراوە.

شایەنی باسە کە لەم دوو ساڵەی ڕابـردوودا کەنیسـەی کاسـۆلیکی لـە ئـەمریکا تووشـی ڕەخنەی زۆر توند بۆتەوە بەهۆی نەگرتنەبەری ڕێ و شوێنی توند دژی ئەو قەشـانەی سـەر بـەم کەنیسەیەن و کاری جنسی نامەحرەم ئـەنجام دەدەن، کـە زۆربـەی هـەرە زۆری قوربـانی یـەکانی دەستی ئەم قەشانە منداڵن.

کاریدینال (بیرناردلۆ) لە بۆستن ناچار بوو دەسـت لـە کارەکـەی بکێشـێتەوە بەهۆی ئـەو زانیاری یەی کە دزەی کردووە و دەڵێ کە ئەو قەشانەی تۆمـەتبار دەکـرێن و تۆمەتەکـە جـێگیر دەبێت لەسەریان لەبری ئەوەی قەدەغەی تەواویان لێ بکرێ مامـەڵـە لەگـەڵ منداڵانـدا نەکـەن، هەرچی ئەوەی دژیان دەکرێ ئەوەیە لە کەنیسەیەکەوە بۆ کەنیسەیەکی تر دەگوێزرێنەوە و پـاش ماوەیەکیش لە هەمان کەنیسە هەمان شت ڕوو دەداتەوە.

زۆربەی قوربانییەکانی دەستی کەنیسە لەبەر شەرمی خۆیان تا تەمەنیان دەگاتە ٤٠سـاڵ قسە ناکەن، ئەوجا باس لەو ئابڕوو چوونانە دەکەن کە قەشەکان بەرامبەریان ئـەنجامی داوە.کـە ئەمـەش هۆکارێکی ترە بۆ ناشرینبوونی ژیاری ڕۆژئاواو ڕووخـانی، چـونکە فەسـادەکە ئەوەنـدە تەشەنەی کردووە گەیشتۆتە قەشەکانیشیان .

١- سایتی: (دەنگی ئیسلام).

دادپەروەری ئیسلامی:

نووسەرێکی بەناوبانگی ڕۆژئاوایی ناوی (ئارسەر فوستلەر)ە، ئەم نووسەرە هەریەك لە شیوعییەت و سەرمایەداری تاقیکردۆتەوەو لە دواییدا کتێبێکی نووسیوەو تێیدا دەڵێت: "زۆرێك لە خەڵکی باسی خراپەکانی شیوعییەت دەکەن و خراپەکانی سەرمایەدارییان لە بیر نەچێتەوە. زۆرێکی دیکەش باس لە خراپییەکانی سەرمایەداری ئەکەن و خراپییەکانی شیوعییەتیان لە یاد نەچێتەوە. بەڵام من دەڵێم: نەفرەتی خودا لە هەردووکیان بێت." دەڵێت: "هەردووك لەو دووانە کەوتوونەتە لێواری ئیفلاس و هەرەسهێنان." ئەمە نوسەرێکی گەورەیە لەسەر ئاستی جیهانی، وا ئەزانم پاداشتی (نۆبڵ)یشی پێ بەخشرا بێت، دەڵێت: هەردووکیان نەفرەت لێکراون و هەردووکیان یەکسانن و هیچ دادپەروەرییەکیان تێدا نییە. کەواتە: کێ خاوەنی دادپەروەرییە؟

دادپەروەری تەنها لای ئەو ئوممەتە ڕەببانییە خواپەرستەیە کە خاوەن شەریعەت و بەرنامەی خواییەو موجامەلەو بگرەو بێنە لەگەڵ هیچ کەسێکدا ناکات، ئەوئوممەتەی کە خەڵکی فێری دادپەروەری کرد.

تەنها دوونمونە دێنینەوە، کە نموونە ئێجگار زۆرن لەسەر دادپەروەری و بەرجەستەبوونی لە ژیانی ئەم ئوممەتەدا.

یەکەم: میسر لە ڕابردوودا لەژێر دەسەڵاتی دەوڵەتی ڕۆمانیدا بوو، ڕۆمانەکانیش لەناو خۆیاندا لە دوو چین پێکهاتبوون واتە گەلی ڕۆم خۆیان دوو چین بوون - چینی گەورەکان لەگەڵ چینی بەندەو کۆیلەکان. ئنجا چینی کۆیلەکان فەرمانڕەوایی ئەو گەلانەیان دەکرد کە ژێردەستی دەسەڵاتی ئیمپراتۆریی ڕۆم بوون وەك میسر و شام.

بەم شێوەیە مرۆڤی میسری کۆیلەی چینی ڕۆمە کۆیلەکان بوو، واتە کۆیلەی کۆیلە بوو، جا چی ڕوویدا کاتێك کە ئەمانە هاتنە ئایینی خواوە و موسڵمان بوون؟

دوای ئەوەی موسڵمانەکان چوونە میسرەوە و ڕزگارییان کرد، کاتێك کوڕی ئەو کەسەی کە میسری ڕزگار کرد، واتە کوڕی عەمری کوڕی عاص هات و زللەیەکی لە کوڕی یەکێك لە قیبتییەکان دا، چی بەدوادا هات و چی ڕوویدا؟

ئەم قیبتییە کە دووجار بەندە بوو لە سەردەمی ڕۆمانییەکاندا، بار دەپێچێتەوە و لە میسرەوە و بەرەو مەدینە بەڕێ ئەکەوێت و دەگاتە لای عومەری کوڕی خگاب و پێی دەڵێت: کوڕی فلان کەس زللەی لێداوم، با لێرەدا واز بێنین لە عەدل و دادپەروەریی عومەر، واز بێنین لەوەی کە ئیسلام بە هیچ شێوەیەك زوڵم و ستەم بە ڕەوا نابینێت و ڕێ نادات کە هیچ کەسێك ستەم لە هیچ کەسێکی تر بکات، هەرچەندە ئەو ستەمکارە گەورەو بە دەسەڵاتیش بێت، چونکە ئەوە تاوانێکی یەکجار گەورەیە و ئیسلام ڕەتی دەکاتەوە، بێینە سەر ئەوەی کە چی وای لەم قیبتییە کرد ڕێگایەکی دوور و درێژ ببڕێت و بێتە لای عومەر و داوای تۆڵەی خۆی بکات، کە چۆن بەبێ تاوان کوڕی دەسەڵاتداری میسر زللەی لێ داوە، لە کاتێکدا کە چەند ساڵێك لەوەو پێش خۆی و گەورەترین کەسایەتی و وڵاتەکەشی بەندەی بەندەکانی ئیمبراتۆرییەتی ڕۆمانی بوون، ئەمەیە ئەو شۆڕش و گۆڕانکارییە گەورەیەی کە ئیسلام کردی و، ئەو دادپەروەرییەی ئیسلام هێنایە بوون و دروستی کرد.

دووەم: سوپای قوتەیبەی کوڕی موسلیمی باهلی کە یەکێك بوو لە گەورە سەرکردەکانی سوپای ئیسلام، زۆر ماندوو دەبن بەدەست خەڵکی سەمەرقەندەوە تا فەتحی دەکەن، ئەویش بەهۆی ئەوەی کە خەڵکەکەی ڕێکەوتن لەگەڵ سوپای ئیسلامدا کە چواردەوری شارەکەیان گرتووە گرێ دەدەن و پاشان دەیشکێنن و غەدر دەکەن، تا وای لێ دێت کە موسڵمانەکان زۆر ماندوو دەبن و کۆمەڵا کەڵە پیاویان لەدەست دەدەن.

ئینجا قوتەیبە هات هەمان کاری لەگەڵدا کردن، ئەمجارەیان هات ڕێکەوت لەگەڵیاندا، پاش ئەوەی ڕێکەوتنەکە بەستراو تەواوبوو، قوتەیبە سوور دەیزانی کە ئەمجارەش وەك جارەکانی پێشوو ڕێکەوتنەکە دەشکێنن و دەستپێشکەری دەکەن، لەبەر ئەوە ئەمجارە ماوەکەی تەواو نەبوو ئەمان دەست پێشکەرییان کردو هێرشیان کردە سەریان و شارەکەیان گرت و زاڵ بوون بەسەریاندا.

تا لێرەدا دادپەروەری ئیسلام هاتە مەیدان، ئەو دادپەروەرییەی کە بە هیچ شێوەیەك هیچ گەلێك لە گەلانی دنیا نەبینیویەتی و نە پیادەی کردووەو نە باوەڕیشی پێی بووە، زۆر سەیرە چی وادەکات کە موسڵمانان دادپەروەر بن لەکاتێکدا سەرکەوتوون و جڵەوی شەڕ لە دەست ئەواناییە، خۆ دوژمنەکەیان چەندەها جار غەدری لێ کردن و پەیمانەکەیان شکاند،

ئەمانیش بە هەمان شێوەی ئەوانیان کرد تاکو ئەمجارە ئەوانە دەست پێشخەری نەکەن، بەڵام نەخێر دادپەروەریئیسلام هیچ جیاوازیناکات لە نێوان موسڵمانان وکەسانی تردا.

وتیان: ئێمە هەر دەبێت بچین بۆ لای خەلیفەی موسڵمانان، تاشکاتتان لیّ بکەین، ئیتر بەرەو خەلیفەیموسڵمانان کەوتنە رێ،کە ئەوکاتە عومەریکوڕیعەبدولعەزیز بوو.

وتیان: ئەی عومەر ئێمە پەیمانمان مۆر کرد لەگەڵ سوپاکەی تۆداو رێکەوتنمان لەگەڵ کردن، کەچی غەدریان لیّ کردین و پەیمانەکەیان شکاند، ئێمە هاتووین شکاتیان لیّ بکەین، عومەر رووی کردە موسڵمانەکان و وتی: بەو شێوەیە بوون کە ئەوان دەیڵێن؟

موسڵمانەکان وتیان: بەڵێ، وتی: بۆ ئەو کارەتان کردووە؟

وتیان چونکە ئەوان چەند جارێك غەدریان لە ئێمە کردووە و پەیمانەکەیان شکاندووە، ئێمەش وتمان: چاکترین شت بۆ ئەوەی زاڵ بین بەسەریاندا ئەوەیە کە پەیمانیان لەگەڵ مۆر بکەین و پاشان بیشکێنین و ئیتر زاڵ دەبین بەسەریاندا.

وتی: نەخێر، نابێ وا بێت، فەرمانی دا کە سوپاکە بێتە دەرەوە لە شارەکە و پەیمانەکە وەك خۆی بمێنێتەوە، با دوژمنەکانمان بە ئارەزووی خۆیان درۆ بکەن، با چەندیان پێ دەکرێ غەدر و خیانەت بکەن، ئێمە درۆ ناکەین چونکە ئێمە ئومەتی عەدل و دادپەروەرین، ئەگەر ویستمان شەڕیان لەگەڵ بکەین، ئەوا ئاگاداریان دەکەینەوە و پێیان دەڵێین: کە ئاگادارین و خۆتان ئامادە بکەن، چونکە ئەو پەیمانەی لە نێوان ئێمەو ئێوەدا هەیە تا ماوەی ئەوەندە نەخوات و ئیتر کاری پێ ناکەین، بە هیچ شێوەیەك نابێت لە کاتی پەیمانەکەدا هەڵکوتینە سەریان، بێ ئەوەی ئاگاداریان بکەینەوە، جا خەڵکەکە سەریان سوڕما لە قسەکانی عومەرو سەرەتا وایانزانی ڕاست ناکات و هەروا بۆ دڵنەواییە، بەڵام کە هاتنەوە بۆ وڵاتی خۆیان سەیریان کرد شتەکە تەواوەو سوپاکە خۆیان دەپێچنەوە بڕۆنە دەرەوە، ئیتر کاتێك ئەمەیان بینی هەموویان بە کۆمەڵ هاتنە ناو ئایینی خوای گەورەوە و حەقیان قەبوڵ کرد، ئیتر ئەو وڵاتە و خەڵکەکەشی بوونە قەڵایەکی پۆڵایین لە قەڵاکانی ئیسلام و هەر بەو شێوەیە مانەوە.[١]

١-(سایتی دەنگی ئیسلام).

کەناڵی (العربیة)و ڕۆژنامەی (الشرق الأوسط):

ڕۆژئاوا دەیەوێت بەزۆر هۆکار وێنەی ناشرینی خۆی جوان بکات، یەکێ لەم هۆکارانەش کەناڵەکانی ڕاگەیاندنە بەکرێ گیراوەکانە ..

کارمەندێکی بەرچەڵەك لاتینی لە وەزارەتی دەرەوەی ئەمەریکا، بەکێك لە هەرە گرنگترین ڕاپۆرتە نهێنییەکان سەبارەت بە کەناڵی (العربیة) و ڕۆژنامەی (الشرق الأوسط) دزە پێ دەکات.

ڕاپۆرتەکە چەندین زانیاری گرنگی لەخۆگرتووە کە تا ساڵی ٢٠٠٥ لە پلەی بەرزی نهێنیدا پۆلێن کراون و لە بنەڕەتدا ئەم ڕاپۆرتە لە سەردەمی کۆلن پاولی وەزیری دەرەوەی پێشووی ئەمەریکادا ئامادە کراوە و لە ٢٨٠٠ لاپەڕەدا پێشکەش بەو کراوە، بەلاّم دواتر کورت کراوەتەوە و پوختەکەی لە ١٩٠٠ لاپەڕەدا پێشکەش بە کۆندالیزا رایسی وەزیری دەرەوەی ئێستا کراوە.

لێرەدا ئاماژە بە هەڵبژاردەیەکی ئەو هێندە دەکەین کە ئاشکرا کراوە.

بینەری عەرەبی بە شێوەیەکی گشتی وا گومان دەبات کە ئامانجی (العربیة) بریتیە لە مونافەسەکردنی (الجزیرة) و پڕوپاگەندە کردن بۆ سیاسەتی سعودیە.

سەرەڕای ئەوەی ڕووبەڕوو بوونەوە و مونافەسەکردنی (الجزیرة) سیاسەتێکی ستراتیژی یە لای کەناڵی (العربیة) بەلاّم لە ڕاستیدا ئامانجی بنەڕەتی کەناڵی ناوبراو بە پەیوەندی ئەو دوو کەناڵە و ئەو دوو دەوڵەتەوە ناوەستێت کە لە خۆیان گرتوون، بەڵکو دوو ئامانجی سەرەکی تر هەیە لە پشت (العربیة)ەوە:

یەکەم: جوانکردنی وێنەی ئەمەریکا لە جیهانی عەرەبیدا (هەرچەندە هەندێ هەواڵ و ڕاپۆرتی تیا پەخش دەکرێت بە پێچەوانەی ئەم ئامانجەوە، بەلاّم تەنها بۆ پۆشینی ئامانجە ڕاستەقینەکەیە).

گرنگترین هۆکاری ناڕاستەوخۆش بۆ بەدی هێنانی ئەم ئامانجە بریتیە لە بەرز ڕاگرتنی بنەما و نموونە و بەهاکانی ئەمەریکا و خۆرئاوا.

دووەم: شێواندنی وێنەی ئیسلام (هەرچەندە هەندێ هەواڵ و ڕاپۆرت پێچەوانەی ئەم ئامانجەن بەلاّم ئەمەش دیسان تەنها بۆ چەواشە کردنە).

گرنگترین هۆکاری ناڕاستەوخۆش بۆ بەدیهێنانی ئەم ئامانجە بریتییە لە هێرش کردن بۆ سەر بنەما چەسپاوەکان و تەوژم و ڕەوت و هێما و بیرە ئیسلامیە مامناوەندەکان و هەوڵدان بۆ شێواندن و تێکەڵکردنی هەموو بۆچوون و ئەحکامە ئیسلامیەکان، بەجۆرێك هەموو بنەڕەتێکی ئیسلامی بخرێتە ژێر پرسیار و قسە لێکردنەوە و وردە وردە وای لێبکرێت قابیل بە وتوویژ و گۆڕان بێت.

ئەمەش شان بە شانی برێکی زۆر لەو بەرنامانەی بەرەبەرە کاری خۆیان دەکەن کە لەناو دەستەی (العربیة و الشرق الأوسط) بە شێوەیەکی گشتی بوونیان هەیە.

سەبارەت بە ڕۆڵی (العربیـــة) لە کۆکردنەوە و وروژاندنی جەماوەردا لەکاتی هەڵبژاردنەکاندا ڕاپۆرتەکە دەڵێت:

عەرەبیە پێشەنگ بووە لە گواستنەوەی ڕووداوەکانی توندوتیژی ناو عێراق بەلام لە دیدو تێڕوانینێکی ئەمریکی یەوە وەك لەم خاڵانەدا دەردەکەوێت:

- کەمکردنەوەی ئەو دیمەن و هەواڵانەی باس لە کوشتن و پێکانی عێراقیە مەدەنییەکان دەکات کە لە ئەنجامی هێرشی ئەمریکیەکاندا بەرکەوتوون.
- کەمکردنەوەی ئەو دیمەن و هەواڵانەی باس لە چالاکیەکان و هێرشەکانی گروپەکانی بەرگری دەکات بۆ سەر هێزەکانی هاوپەیمانان، تاوەکو گیانی مەعنەوی و ورەی داگیرکەر بەرز بێت.
- گەورەکردنی ئەو هەواڵانەی باس لە پێکانی عێراقیە مەدەنیەکان دەکات کە لە ئەنجامی چالاکیەکانی بەرگریەوە بەرکەوتوون، بۆ ئەوەی ڕق و کینە لە دڵی خەڵکیدا بەرامبەر بە بەرگری دروست بێت.

گەورەکردنی کردە سەربازیەکانی ئەمریکاو شوێنەواری بۆ سەر بەرگری، بەمەبەستی ڕووخاندنی لایەنی مەعنەوی بەرگری.

نموونەیەك لەم بارەیەوە:

عەرەبیە سەبارەت بەکارە شابڕوو بەرەکانی ئەمریکا لە ئەبوغرێب، ڕۆژی یەکەمی هەواڵەکە ئەم هەواڵەی وەکو هەواڵێکی بنەڕەتی باس نەکردووە بەڵکو لە ١٢ کاتژمێری هەواڵەکانی دا هەمیشە لە هەواڵی دووەم یان سێهەمدا باسی کردووە، ئیتر کاتێك بەرپرسانی کەناڵەکە زانییان ئەمان بەعەکسی هەموو کەناڵە هەواڵییەکانی جیهانەوەن کە دەرکەوتنی

ئەشکەنجدان و ئیهانەکانی ئەبوغرێبیان کردبوو بە هەواڵی یەکەم ئەو کات ناچار بوون ئەمانیش بیکەن بە هەواڵی یەکەم.

بەڵام هاوکات هەوڵی‌دا تا بۆی بکرێت لە بایەخی ئەم کارە قێزەونەی ئەمریکا کەم بکاتەوە، چونکە نەدەکرا بەتەواوی پشت گوێی بخات، ناچار لە ڕۆژانی ئایینەدەدا چەندین بەرنامەی لەسەر ئەو توندو تیژیانە بلاوکردەوە کە ڕژێمی سەدام ئەنجامیان داوە، تاوەکو شەرمەزارییەکەی ئەمریکای پێ داپۆشێت.

هەرچەندە کە بەدواداچوون و ئامارەکان بە ژمارە سەبارەت بە بڕ و جۆری هەواڵەکان ئاماژە بۆ ئەوە دەکەن ڕۆژنامەی (الشرق الأوسط) تا بەرواری هەڵگیرسانی شەڕی دووەمی کەنداو بە شان و باڵی سەدام و ڕژێمەکەیدا هەڵی داوەو بەرگری و داکۆکی لە تاوانەکانی کردووە.

هەروەها ڕاپۆرتەکە زۆر وەسفی (العربیة) دەکات کە چۆن توانیویەتی ڕۆڵی گرنگی خۆی ببینێت لە شێوازی مامەڵە کردنیدا لەگەڵ نەیارانی بیری ئەمریکیدا ئەویش بەوەی دەستەی (العربیة و الشرق الأوسط) ئەو جۆرە کەسایەتیانەیان فەرامۆش کردووە و چ کەسایەتیە ئیسلامیەکان بن یان نیشتمانییەکان، بە جۆرێك هیچ ڕووبەرێکیان بۆ تەرخان ناکەن، بەڵکو لیستێکی ڕەشیان هەیە بە تایبەتی بۆ ئەو مامۆستا ئایینیانەی بە شێخەکانی ڕابوون (شیوخ الصحوة) ناسراون، کە بە هیچ جۆرێك بایەخیان پێ نەدرێت هەرچەند هەندێ جار لە تەلەفیزیۆنی ڕەسمی سعودی و کەناڵی (المجد) دا دەردەکەون.

هەروەها لیستی تریان هەیە بۆ چەندین کەسایەتی تر لە غەیری کەنداویش کە بە یەکجاری ڕەتکراونەتەوە، گرنگترینیان بەلای (الراشد) وە – نوسەر لە الشرق الأوسط – بریتیە لە (عبدالباری عطوان) کە بە ڕای (الراشد) میوانداری کردنی ئەو خۆکوشتنە لە پیشەی ڕۆژنامەگەریدا.

ڕاپۆرتەکە ئاماژە بەوە دەکات کە (العربیة و الشرق الأوسط) سەرکەوتووبوون لە مامەڵەکردنیان لەگەڵ شیعەدا بە نەرمی وەك دەڵێت:

کۆمەڵەکە سەرکەوتوو بوون لە مامەڵەکردنیان بە نەرمی لەگەڵ شیعەدا، سەرەڕای ئەوەی (الراشد) پێشتر بە هۆو بەبێ هۆ هەمیشە هێرشی دەکردە سەریان، بەڵام ئێستا بەلای ئەوەوە

بریتین لە سەرکردە شەرعی و میانڕەوو دیموکراتییەکانی عێراق، چونکە پایەیەکی بەهێز بوون لە پشتیوانی کردنی پلانەکانی ئەمریکادا.

بەلاّم تا ئێستاش ڕەخنەی ناڕاستەوخۆ ئاڕاستەی ڕەوتی سەدر لە عێراق و حزب الله لە لوبنان دەکەن و باسکردنی هەڵەکانیان هەر بەردەوامە، چونکە ئەمریکا لای ئەوان جارێ هەر شەیتانی گەورەیە.

(العربیة و الشرق الأوسط) توانیویانە وەرگری پەیامەکانیان ئاڕاستە بکەن بۆ قسە کردن لەسەر چەندین بابەت کە ئیدارەی ئەمریکی دەیەوێت بیانگۆڕێت لە ناوچەکەدا، ئەمەش لەڕێی بەرنامەی جۆراو جۆرەوە و لە ژێر ناونیشانی ئازادی ڕادەربڕیندا و توانیویانە ئەو بابەتانە بخەنە ژێر گومان و قسە لێکردنەوە کەتا ماوەیەکیش لەمەوبەر لای خەڵکی کەنداو باسکردنیان لە چوارچێوەی هێڵە سوورەکاندا بووە.

بگرە هەندێ جار لە بەرنامەیەکدا کە لە (العربیة) تەرخان کراوە بۆ دەنگدان و ڕاپرسی بینەران چەندەها بابەتی تریش تاووتوێ کراون کە بەشێ نەبووە لە بەرنامەکانی ئەمریکاو بە جۆرێك بە بەرژەوەندی ئەو بشکێتەوە، لەوانە باسی بەکارهێنانی ئەو جۆرە مۆبایلانەی کامێرای ڤیدیۆی تیایەو، ئەمانەو چەندین بابەتی تر.

لەو شتانەش کە ڕاپۆرتەکە ئاماژەی پێداوە ئەوەیە ڕاپسپاردووە کە بڕی پێنج سەد ملیۆن دۆلار کۆمەك ببەخشرێت بە (العربیة) لە ماوەی ٥ساڵدا کە١٠٪ بە شێوەی نەقدی بێت و ٩٠٪ بە شێوەی یارمەتی لۆجستی و هونەری و بلاوکردنەوەی پروپاگەندە و ریکلام تیایدا.

هۆکاری ئەوەش کە ڕاپۆرتەکە تەنها ٥ ساڵی دەست نیشان کردووە بۆ پێدانی ئەوکۆمەکە،دەگەڕێتەوە بۆ ئەوەی کە ڕاپۆرتەکە پێی وایە تەمەنی خەملێنراوی (العربیة) لە داهاتوودا بریتیە لەو ٥ ساڵە، چونکە لە دوای(٢٠١٠ز)ەوە میسداقیەتی بە تەواوی لە دەست دەدات و بایەخێکی ئەوتۆی نامێنێت لای بینەری.

بەلاّم سەبارەت بە (الشرق الأوسط) بەبێ ئەوەی ڕاپۆرتەکە ئاماژە بکات بۆ هیچ هۆکارێك پێی وایە کە ئەمیان دەتوانێت بۆ تەمەنێکی درێژتر لەوەی العربیە زیاتر بەردەوام بێت و ڕۆڵی خۆی ببینێت.

وانەیەك لە كۆچەوە:

پاشەڕۆژ بۆ ئیسلامە، ئەمەش لە ڕاستیدا هەقیقەتێكی بەڵگەنەویستە، چونكە ئەگەربەرنامەیەك خوا شایەتی بۆ بدات، كە گەورەترین و مەزنترین شایەتیە، دیارە هەموو شتێكیش لەم بوونەوەرەدا شایەتی بۆ ئەدات و سەرەنجامیش هەر بۆ ئەودەبێت﴿ قُلْ أَيُّ شَيْءٍ أَكْبَرُ شَهَادَةً قُلِ اللَّهُ شَهِيدٌ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَأُوحِيَ إِلَيَّ هَذَا الْقُرْآنُ لِأُنذِرَكُم بِهِ وَمَن بَلَغَ أَئِنَّكُمْ لَتَشْهَدُونَ أَنَّ مَعَ اللَّهِ آلِهَةً أُخْرَى قُل لَّا أَشْهَدُ قُلْ إِنَّمَا هُوَ إِلَهٌ وَاحِدٌ وَإِنَّنِي بَرِيءٌ مِّمَّا تُشْرِكُونَ ﴾الأنعام: ١٩

بەرنامەیەكیش خوا پەیمانی پاراستنی دابێت﴿ إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ﴾ الحجر: ٩، دیارە پارێزراودەبێت، كە ئەمەش مێژوو شایەتەو ڕووداوی كۆچیش یەكێكە لە بەڵگەكانی ئەم ڕاستی‌یە هەروەك شاعیرێكی كورد زمان دەڵێت:

خورپە و سۆزی كۆچ

وا زەبرو زەنگ گیف بۆتەوە
وا شەوەزەنگ كۆبۆتەوە
دار الندوە بۆ بڕیارێ
ئاگر لە چاوی دەبارێ
پیرە شەیتان بۆتە كوێخا
لەسەر تاوان ڕێكیان دەخا

* * *

ئازیـــــــزەكەم، ئەی ڕابەرم
ســــــــەروەرەكەم، پێغەمبەرم
واســـــــۆزی خوێن.. مروەتی خێڵ
زمان، نەریت، لێت بوونە فێڵ

* * *

شەوی ڕقە، شەوی دەرفەت..
شەوی‌کۆچە، شەوی غوربەت..
وا شیر تیژە بەهێزەکان
وا میر غەزەبی هۆزەکان
ڕق لە شمشێریان دەچۆڕێ
دڵنیان... دونیا دەگۆڕێ...
دوا پیلانە.. تابلۆقەیە..
قوتاربوونت موجیزەیە..

ئەمشەو ئەڕۆی، ئیدی کەعبە
هەر بتخانەی ستەم ئەبێ
ئەمشەو ئەڕۆی، سپاردەکان
هەر چاویان لە دووی تۆ ئەبێ
ئەمشەو ئەڕۆی، تاریکستان
چنگ لە بینی شەفەق دەنێ
چرای ئومێدی زەلیلان
بۆ هەمیشە خامۆشەبێ

ئەمشەو ئەڕۆی، ئیدی یەسریب
نابێتە شاری چراخان
ئەمشەو ئەڕۆی، ئەوس و خەزرەج
مەئیوس دەبن لە ڕێگەویان
بە فیتی جوو نارەی بوعاث
هەردووکیان دەکا وڕو کاس
ئەمشەو ئەڕۆی، ئیدی یاران

مەحزون.. مەحزون، دەبنە باران
ئەمشەو ئەڕۆی، خێڵی مەرحەب
دونیا دەکەنە خوێن و ژان
هەمیشە هەر پەنهان دەبێ
پیلانی ژێر دەمامکیان

* * *

وا ئەشکەوت و وا ڕێگەویان
وا ڕەشماڵەکەی ئوم مەعبەد چاوەڕوانن
وا ئازاد و وا کۆیلەکان
وا چکۆڵە تۆقیوەکان چاوەڕوانن
وا گڤەی تیر، شراخەی شیر
وا تەکبیر و خوێنی شەهید چاوەڕوانن
وا ئوحود و بەدر و حونەین
وا تەبوك و وا خەندەق و
سەبر و ئیمان چاوەڕوانن
وا نارەتەی پاڵەوان و
(الله أعلى و أجل) چاوەڕوانن
وا بەقیع و بیری قەلیب
وا ڕەوی خێڵی سامری چاوەڕوانن
وا هەزاران ئاخی دێرین
ملیارەها ئاواتی ژین
هەزاران ساڵی چاو لە دوو
ملیاران کڵۆڵی ونبوو چاوەڕوانن

وا ڕۆما و وا قوستەنتینە
وا کۆشکی سوور
کۆشکی سپی چاوەڕوانن...

* * *

لە پێشوازی کۆچی خێرا
دونیا هەمووی ئامادەیە
حاڵی ناکاوی جاڕ درا
گەیشتنت سپاردەیە

* * *

سەفەرت خێر.. بەخێرهاتی
کۆتایی هات قڕ و قاتی
لە خێڵی خۆت کە بێنازی
طیبە دەتکاتە شای ڕازی
بەیعەت بە پیرتەوە دێنێ
لەسەر چاوانی داتدەنێ
سەفەرت خێر.. بەخێرهاتی
خەم ڕۆی، کە تۆی
گوڵ و نوور و ئارام هاتی

دوا وتە:

﴿ فَإِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَضَرْبَ الرِّقَابِ حَتَّىٰ إِذَا أَثْخَنتُمُوهُمْ فَشُدُّوا الْوَثَاقَ فَإِمَّا مَنًّا بَعْدُ وَإِمَّا فِدَاءً حَتَّىٰ تَضَعَ الْحَرْبُ أَوْزَارَهَا ۚ ذَٰلِكَ وَلَوْ يَشَاءُ اللَّهُ لَانتَصَرَ مِنْهُمْ وَلَٰكِن لِّيَبْلُوَ بَعْضَكُم بِبَعْضٍ ۗ وَالَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَلَن يُضِلَّ أَعْمَالَهُمْ ﴾ محمد: ٤

خوای گەورە ئاینەکەی خۆی سەردەخات و سەرکەوتن تەنها لە خواوەیە و، دەشیەوێت ئێمە تاقی بکاتەوە، بۆیە داوای هەوڵ و کۆششمان لێدەکات بۆ ئایینەکەی بە هەموو شێوازێك، تەنانەت ئەگەر پێویستی بە قوربانی دانیش بێت ئەبێ بیدەین و خواش پاداشتمان زایە ناکات، ئەبێ هەم و غەم بۆ دینی خوا لە پێش هەموو شتێکەوە بێت، بۆ نمونە:

١- مامۆستا موستەفا مەشهور دەرچووی کۆلێژی زانستی‌یەولە ساڵی ١٩٤٠ دا لەتەمەنی ١٩ ساڵیدا چووە ڕیزی برایانەوە ولە ساڵی ١٩٤٥ دا کاتێك داخوازی زوبەیدە خانی ئامۆزای کرد پیێ وت: تۆ ئەبێ بزانیت سەربە هەوێ شوودەکەیت، ئامادەبووان هەموو ئەم قسەیەیان لاسەیر بوو، چۆن تۆ بلێی هاوسەری تری هەبێت؟ ئنجا وتی: من بانگەوازەکەم لە پێش هەموو شتێکەوەیە ونەبێ ڕازی بیت بەوە، ئەویش وتی: منیش لە خزمەتیادەبم .. ئەم ئافرەتە پەیمانی خۆی بردەسەرو پشتی گرت و خۆگربوو لە بەردەم نزیکەی ١٩ ساڵ بەندکردنی بە ناهەقی مێردەکەیدا و، منالەکانیشی گەورەکردو، ناوبراویش بەفەزڵی خواو یارمەتی شاژنەکەی گەیشتە ئەوەی لە ١٩٩٦ دا هەڵبژێردرا بۆ ڕابەرایەتی برایان تا کۆچی دوایی کرد لە١٥/١١/٢٠٠٢دا لەو پۆستەدا بوو.[١]

٢- محمد الفاتح لە لاوێتیدا مامۆستایەکی کوردی هەبوو، هەموو ڕۆژێك شووراکانی قوستەنتینیەی لە دوورەوە پیشان ئەداو ئەوەی تیا چاند کە ڕۆژێك لە ڕۆژان فەتحی بکات، خوا ئاواتەکەی هێنایە دی و فەتحی کرد.

٣- دایکی سەلاحەدینیش بە شیری ئەبەردی کوڕەکەی گۆش کردوهەر لەمنالیەوە بە هیوا بوو قودسی بۆ ڕزگار بکات، نەجمەدینی باوکیشی کە پیاوێکی عەسکەری بوو هەمان هیوای پیێ بوو، بۆیە کە سەلاحەدینی تەمەن پێنج ساڵی بینی لە گەڵ کچە منالەکانی گەڕەکدا یاری دەکات، بەرزی کردەوەو دای بەزەویداو وتی: من تۆم بۆ ئەوە نەبووە یاری بکەیت لەگەڵ کچاندا، من تۆم بووە بۆ ئەوەی بەرگری لە قودس بکەیت. ئنجا کە دای بەزەویدا لیێ پرسی: ئازارت گەیشت؟؟ وتی: بەڵێ! وتی: ئەی بۆ ئەگریایت؟ وتی: باوکە گیان ئەو سوارچاکەی قودس ڕزگاربکات نابێ بە کەوتنە خوارەوەیەك بگری![٢]

١- پێگەی القدوة.

٢-پێگەی (إخوان).

٤- هەولبدە بۆ دینی خواو دلنیابە کە﴿ فَٱللَّهُ خَيۡرٌ حَٰفِظٗاۖ وَهُوَ أَرۡحَمُ ٱلرَّٰحِمِينَ ٦٤ ﴾ یوسف: ٦٤ هەر خوایە پارێزەروپارێزگار، قورئانخوێنی میسری محمد محمود الطبلاوی باسی ئەزموونی خۆی دەکات لەم بوارەداو دەڵێت: باوکم زۆر دەپاڕایەوە کە خوا کوڕێکی بداتێ کە هەڵگری ئاڵای قورئان بێت، خوای گەورەش یەك کوڕی دایە کەمن بووم و قورئانم لەبەرکردو بوومە قورئانخوێن، سەردانی ولاتانم کردووەو لەزۆر بۆنەدا قورئانم خوێندووەو هاوشان لەگەڵ مامۆستا عبدالباسط دا موسڵمانان لەدەنگم ڕازین.دیارە هەموو کەسێك دۆست ودوژمنی هەیە، لە پرسەیەکدا قورئانم دەخوێند، قاوەیەکیان بۆ هێنام ولە بەردەما دایان نا سەرقاڵ بووم و نەم خواردەوە، یەکێکم لەلاوە بوو وتی: مامۆستا قاوەکەت ساردبۆوە، خەریك بوو دەستی بۆ ببەم برادەرێك هات و سەلامی لێکردم و تەوقەی لەگەڵ کردم و قاوەکەم نەخواردەوە، جارێکی تر ویستم دەستی بۆ بەرم هەستم کرد دەستم قورسەو دەستم گێڕایەوە، دەستم کردەوە بە قورئان خوێندن، ئەوەی تەنیشتم کەزانی نایخۆمەوە ئەو خواردییەوە، ئەوەندەی نەبرد حاڵی تێکچوو بە پەلە بردیان بۆ خەستەخانە و باشبوو فریای کەوتن، دوایی بۆمان دەرکەوت کە ناحەزان ژەهریان بۆ تێکردبووم و خوا پاراستمی.[1]

٥- لەهەر بوارێکداو هەرچیت بۆ دەکرێت بیکە بۆ دینی خوا، یاریزانێکی وەك ئەبوتریکە لە گۆڕەپانی یاریدا توانی دینی خوا سەربخات، ئەویش بەوەی لەساڵی ٢٠٠٦ دا لەیاری هەڵبژاردەی میسردا لە(كأس الأمم الافريقية)دا پاش ئەوەی کە بە(ضربات ی ترجيحي) یاریەکەیان بردەوە فانیلەکەی داکەند تا فانیلەکەی ژێرەوەی دەربکەوێت کە لەسەری نووسرابوو (فداك يارسول الله). ئەمەش وەلامێك بوو بۆ ئەوانەی کە دژایەتی حەزرەتیان ﷺ دەکرد، بەتایبەت ئەو کاتەی کە وێنە کاریکاتێرییەکان بلاوکرایەوە.

٦- دلنیابە ئیسلام تەبایە لەگەڵ زانستداو لەسەدەی ٧ تا سەدەی ١٧ی زایینی دنیا لە موسڵمانانەوە زانست فێردەبوون، فۆاد سزكين لە(٢٥) موجەلەدا لە ئەلمانیا ڕۆڵی موسڵمانانی تۆمارکردووە لە بەرەو پێش بردنی زانستدا، جانەگەر بە دەسیسەی دوژمنان ماوەیەك موسڵمانان لە گۆڕەپانەکە دووركەوتونەتەوە زۆر ئاساییە کە بێنەوە مەیدان، بەرەتای ئەمەش دەرکەوتووەو کۆمەڵێکی زۆر لە زانا موسڵمانەکان ئێستا سەرگەرمی دیراساتن و ژمارەیەکی

١- سایتی: (الرواق).

بەرچاو (براءة الاختراع)یان بەدەستهێناوە، کە ئەمەش مژدەیە بە داهاتوویەکی گەش بۆ ئیسلام لە هەموو بوارێکدا.

٧- لە بانگەوازدا پەلەپەل زیاندەگەیەنێت، چونکە کاری بانگخواز ئیشکردنە لەسەر نەفسی بەشەرکە ئەوەش کارێکی ئاسان نیە، ئەبێت بیروباوەڕ ڕەگ داکوتێت، ئنجا بەرگە دەگرێت و بەروبووم ئەدات، هەروەك درەختی بامبۆ لە ولاّتی چین کەکاتێك تۆوەکەی دەچێنرێت تا چوار ساڵ تەنها چەکەرەیەکی بچووك دەکات وهەر خەریکی ڕەگ داکوتان دەبێت، لەساڵی پێنجەمیشدا ئەکەوێتە بالاّ بەجۆرێك کەلەو ساڵەدا حەوت مەتر بالاّ دەکات.[١]

ئەمەش مانای وانیە بەبیانووی ڕەگ داکوتانەوە خۆ لە بانگەواز بدزرێتەوە،ئەگەر وەك درەختی بامبۆش دەبی باشە چوارساڵ ڕەگ داکوتە بەلاّم بە ساڵێکیش حەوت مەتر بالاّ بکەو هەقی هەر چوار ساڵەکە بکەرەوە.

با ئەوەشمان بیرنەچێت کەهی واهەیە بەفەزڵیخوا زووبەرهەم ئەدات، وەك ئەو ئیمانەیکە جادووگەرەکانی فیرعەون هێنایان لەماوەیەکی زۆرکورتدا، کاتێ هەق وڕاستیان بۆ دەرکەوت یەکسەر تەحەددای فیرعەونیان کرد و ئامادەبوون بۆ قوربانیدان.

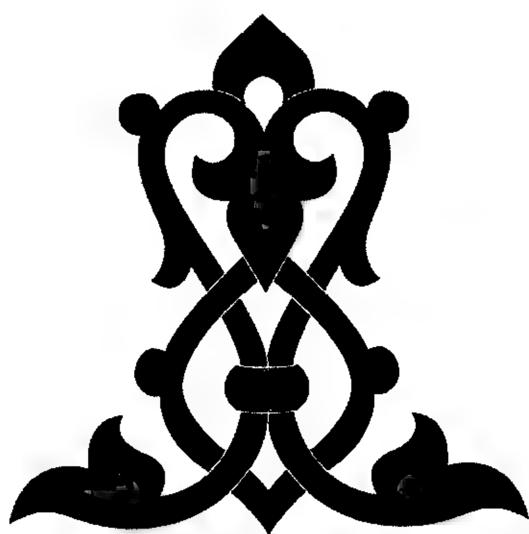
فیرعەون هەڕەشەی لێکردن و وتی ڕاست و چەپ هەڵتان دەواسم، ڕەگ و ڕیشەتان دەردێنم، تەفروتوناتان دەکەم، وتیان چیت لەدەست دێت بیکە، ئێمە تازە بڕوامان بە خوای پەروەردگار هێناوە﴿ قَالَ ءَامَنتُمْ لَهُۥ قَبْلَ أَنْ ءَاذَنَ لَكُمْ ۖ إِنَّهُۥ لَكَبِيرُكُمُ ٱلَّذِى عَلَّمَكُمُ ٱلسِّحْرَ ۖ فَلَأُقَطِّعَنَّ أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُم مِّنْ خِلَٰفٍ وَلَأُصَلِّبَنَّكُمْ فِى جُذُوعِ ٱلنَّخْلِ وَلَتَعْلَمُنَّ أَيُّنَآ أَشَدُّ عَذَابًا وَأَبْقَىٰ ﴿٧١﴾ قَالُوا۟ لَن نُّؤْثِرَكَ عَلَىٰ مَا جَآءَنَا مِنَ ٱلْبَيِّنَٰتِ وَٱلَّذِى فَطَرَنَا ۖ فَٱقْضِ مَآ أَنتَ قَاضٍ ۖ إِنَّمَا تَقْضِى هَٰذِهِ ٱلْحَيَوٰةَ ٱلدُّنْيَآ ﴿٧٢﴾ إِنَّآ ءَامَنَّا بِرَبِّنَا لِيَغْفِرَ لَنَا خَطَٰيَٰنَا وَمَآ أَكْرَهْتَنَا عَلَيْهِ مِنَ ٱلسِّحْرِ ۗ وَٱللَّهُ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰٓ ﴾طه: ٧١ - ٧٣

٨- ئامانجی خۆت دیاری بکەو بەبەرنامە کاربکە، گەرنا دوو تیپ بێنە بەرچاوت کە سەرقاڵی دووگۆڵێن و لە پڕ چەند کەسێك شیشی گۆڵەکان لابەرێت، (هدف) نەما، چی دەقەومێت؟؟ کەس نازانێ ئامانجی چییە و یارییەکەش مانای نامێنێت.

١- www.yanabeea.net

بەرەو ئیسلام ١٠

ئاینێکی جیهانی

پێشەکی:

سوپاس و ستایش بۆ خوای پەروەردگار و درودو سەلام لەسەر گیانی پێغەمبەرو یار و یاوەرانی...

خوای گەورە هەر لە بەرەبەیانی ئیسلامەتیەوە، کە موسڵمانان هێشتا چەند کەسێك بوون و کافران گاڵتەیان لێ دەهات ئەوانە هیچیان لە دەست بێت و هیچیان پێبکرێت،تەنانەت بەتەمابوون، چاوەڕێ بوون وەك بەفر لە گەرمای جاهیلیەتدا بتوێنەوەو هیچ باس و خواسێکیشیان نەمێنێ..تا لەو کاتەوە قورئان باسی جیهانی بوونی خۆی دەکات و پەیمان دەدات بە خواناسان کە پاشە ڕۆژ بۆ ئەوانە ..کە بە ڕاستی ئەمە خۆی لە خۆیدا موعجیزەیەکی گەورەیە..

چاوەڕێ بن ئێمەش چاوەڕێین:

قورئان دەفەرموێت:

١- ﴿ فَذَكِّرْ فَمَآ أَنتَ بِنِعْمَتِ رَبِّكَ بِكَاهِنٍ وَلَا مَجْنُونٍ أَمْ يَقُولُونَ شَاعِرٌ نَّتَرَبَّصُ بِهِۦ رَيْبَ ٱلْمَنُونِ قُلْ تَرَبَّصُوا۟ فَإِنِّى مَعَكُم مِّنَ ٱلْمُتَرَبِّصِينَ ﴾الطور: ٢٩

واتە: ئەی محمد ئامۆژگاری ئەو خەڵکە بکە، چونکە تۆ بە هۆی نازو نیعمەتی پەروەردگارتەوە نە فاڵچیت و نە شێتی، کافران دەڵێن: ئەمە شاعیرێکەو چاوەڕوانی مەرگی دەکەین! پێیان بڵێ: چاوەڕوان بن منیش لەگەڵ ئێوەدا چاوەڕێم (بزانین سەرەنجام کێ سەردەکەوێت و کێ سەرفرازە).

٢- ﴿ قُلْ كُلٌّ مُّتَرَبِّصٌ فَتَرَبَّصُوا۟ ۖ فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ أَصْحَٰبُ ٱلصِّرَٰطِ ٱلسَّوِىِّ وَمَنِ ٱهْتَدَىٰ ﴾ طه: ١٣٥ واتە: ئەی پێغەمبەر ﷺ پێیان بڵێ: هەموو لایەك چاوەڕوانن، وە ئێوەش چاوەڕێ بن، لە ئایندەدا دەزانن کە کێ خاوەنی بەرنامەو ڕێبازی ڕاست و دروستە و کێش ڕێبازی هیدایەتی گرتۆتە بەر.

٣- ﴿ قُلْ هَلْ تَرَبَّصُونَ بِنَآ إِلَّآ إِحْدَى ٱلْحُسْنَيَيْنِ ۖ وَنَحْنُ نَتَرَبَّصُ بِكُمْ أَن يُصِيبَكُمُ ٱللَّهُ بِعَذَابٍ مِّنْ عِندِهِۦٓ أَوْ بِأَيْدِينَا ۖ فَتَرَبَّصُوٓا۟ إِنَّا مَعَكُم مُّتَرَبِّصُونَ ﴾ التوبة :٥٢ واتە:

به کافرو دوورووه‌کان بڵێ: ئایا ئێوه له‌ یه‌کێك له‌و دوو سه‌ره‌نجامه‌ چاکه‌ زیاتر چاوه‌ڕوانی چیمان بۆ ده‌که‌ن له‌ کاتێکدا هه‌ردووکیان چاکن و ئاواتیان بۆ ده‌خوازین (که‌ سه‌رکه‌وتنه‌، یان شه‌هید بوون) ئێمه‌ش هه‌میشه‌ چاوه‌ڕێی ئه‌وه‌ ده‌که‌ین خوای گه‌وره‌ به‌ڵاو سزایه‌کی تایبه‌تی خۆیتان به‌ سه‌ردا ببارێنێ، یان به‌ ده‌ستی ئێمه‌ توشی شکستی و نه‌هامه‌تی بن، ده‌ ئیتر ئێوه‌ چاوه‌ڕێ بن و ئێمه‌ش له‌گه‌ڵ ئێوه‌دا چاوه‌ڕێین.

حه‌زره‌ت ﷺ هه‌میشه‌ دڵنیا بوو له‌و ڕاستیه‌ی که‌ خوا ئاین و به‌رنامه‌ی خۆی سه‌رده‌خات، کاتێ گه‌ڕایه‌وه‌ له‌ طائف پاش ئه‌و هه‌موو زه‌حمه‌ت و ناڕه‌حه‌تی و ماندوویه‌تیه‌، به‌ زه‌یدی هاوسه‌فه‌ری فه‌رموو: ئه‌ی زه‌ید خوا ئاین و به‌رنامه‌ی خۆی سه‌رده‌خات.

چاکه‌ و زمانی حه‌سوود :

ده‌ڵێن ئه‌گه‌ر خوا بیه‌وێ چاکه‌ و فه‌زیله‌تێك ئاشکرا بکات، زمانی حه‌سوودی بۆ ده‌کات به‌ سه‌به‌ب که‌ باسی بکا و خه‌ڵکی هه‌موو بیبیستێت، کافره‌کانیش ده‌یانویست مه‌نعی ئیسلامه‌تی بکه‌ن، زۆر به‌ وریایی چاودێری ئه‌وانه‌یان ده‌کرد که‌ ڕوویان ده‌کرده‌ مه‌ککه‌و ده‌که‌وتنه‌ قسه‌ بۆ کردنیان تا نه‌چن به‌لای حه‌زره‌تداﷺ و گوێی بۆ نه‌گرن ..

که‌چی نه‌یان ده‌زانی به‌م کرده‌وه‌یه‌یان خزمه‌ت به‌ ئیسلام ده‌که‌ن و خه‌ڵك زیاتر به‌ په‌رۆش ده‌بێت بۆ تێگه‌یشتن له‌و شته‌ی که‌ ئه‌مان ئاوا باسی ده‌که‌ن.

کاتێك (طُفیل)ی دوسی، سه‌رۆك هۆزی (دوسی)یه‌کان هات بۆ مه‌ککه‌، هه‌ر له‌ ڕێوه‌ زه‌مێکی زۆری حه‌زره‌تیان له‌لا کرد و داوایان لێکرد لیی نزیك نه‌بێته‌وه‌و گوێی لێ نه‌گرێ، ئه‌ویش له‌ژێر کاریگه‌ری قسه‌کانی ئه‌واندا لۆکه‌ی خسته‌ گوێیه‌وه‌، دواتر که‌ ته‌وافی که‌عبه‌ی کردو حه‌زره‌تی بینی ﷺ،خۆی پێ نه‌گیراو که‌وته‌ گفتوگۆ له‌گه‌ڵیداو سه‌ره‌نجام موسوڵمان بوو..

خوا جوله‌که‌کانی مه‌دینه‌شی موسه‌خه‌رکرد بۆ بڵاوبوونه‌وه‌ی ئیسلام له‌ مه‌دینه‌دا، چونکه‌ کاتی خۆی به‌ئه‌وس و خه‌زره‌جیان ده‌وت: به‌م زوانه‌ پێغه‌مبه‌رێك دێت و ئێمه‌ شوێنی ده‌که‌وین و ئێوه‌ له‌ناوده‌به‌ین، جا کاتێ حه‌زره‌ت ﷺ باسی ئیسلامی بۆ ئه‌وس و خه‌زره‌ج کرد ئه‌وانیش وتیان به‌ڕاستی ئه‌مه‌ ئه‌و پێغه‌مبه‌ره‌یه‌ که‌ جوله‌که‌ هه‌میشه‌ باسی ده‌که‌ن، ئه‌مه‌ش بووه‌ هۆی ئه‌وه‌ی که‌ موسوڵمان بن و پێش جوله‌که‌ بکه‌ون.

له سەردەمی ئەمڕۆشماندا نموونە زۆرە، شێخی بانگخواز (محمد العريفي) دەڵێت: لە دوو ئەمریکیان پرسی لە کاتی حەجدا، کە بە چی موسڵمان بوون، ئەوانیش وتیان: ئێمە وەك ئەو خەڵکە سەرگەرمی دنیا بووین و فرمان بەسەر دینەوە نەبوو، کاتێك سەرۆك بۆش وتاری دا دوای کارەساتی یانزەی سێپتەمبەر، هەرچی وت تێیگەیشتین تەنها وشەیەك نەبێت نەمان دەزانی مانای چیە، ئەو وشەیەش (ئیسلام) بوو کە چەند جارێك دووبارەی کردەوە، ئەمە وای لێ کردین بگەڕێین بە دوای ئیسلامدا و سەرەنجامیش موسڵمان بووین.

پانزە هەزار سویدی موسڵمان بوون :

وەفدێکی لاوانی سویدی موسڵمان لە کۆنگرەیەکی ڕۆژنامەوانیدا لە پەیمانگای سویدی لە شاری ئەسکەندەریەی میسری ڕایگەیاند کە پانزە هەزار هاوڵاتی سویدی کە تەمەنیان لە (٢٠-٤٠) ساڵە موسڵمان بوون پاش ئەو وێنە کاریکاتێریانەی کە لە دانیمارك بڵاوکرایەوەو بەتەمابوون ئیسلامی پێ ناشرین بکەن.

هەروەها ڕایگەیاند کە خەریکی جێ بەجێ کردنی چوار پرۆژەن بۆ خزمەتی موسڵمانانی سوید:

یەکەم: فێرکردنی لاوان کە چۆن لە کۆمەڵگای سویدیدا بژین.

دووەم: فێرکردنی زمانی سویدی بۆ ئیمامەکان چونکە نەوەی نوێی موسڵمانان لەو وڵاتە عەرەبی باش نازانن.

سێیەم: گرنگی دان بە ژینگە پارێزی.

چوارەم: گرنگی دان بە گفتوگۆی نێوان ئاینەکان.

شایانی باسە ئیسلام دووەم ئایینە لە سویداو نزیکەی نیو ملیۆن موسڵمان لەو وڵاتەدایە، کە ژمارەی دانیشتوانی هەشت ملیۆن و نیو دەبێت ولەژێر سایەی ئازادی بیروباوەڕیشدا موسڵمانان بەئازادی دینداری خۆیان دەکەن و دەشتوانن باشترئاینەکەیان بڵاو بکەنەوە.

تەحریفاتی پەڕاوە پێشینەکان:

ئاشکرایە کە تەورات و ئینجیل و پەڕاوەکانی تر دەستکاری کراون، قورئانیش ئەم ڕاستیەی تۆمار کردووەو دەفەرمویێت: ﴿ وَقَدْ كَانَ فَرِيقٌ مِّنْهُمْ يَسْمَعُونَ كَلَامَ اللَّهِ ثُمَّ يُحَرِّفُونَهُ مِن بَعْدِ مَا عَقَلُوهُ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴾البقرة :٧٥

واتە: بێگومان دەستەیەك لە جولەکەکان گوفتاری خوایان دەبیست لە تەورات دا، لەوەو دوا دەستکاریان کرد دوای ئەوەی کە تێیگەیشبوون و دەیانزانی ڕاستیەکەی کامەیە. هەروەهادەفەرموێت:

﴿ فَبِمَا نَقْضِهِم مِّيثَاقَهُمْ لَعَنَّاهُمْ وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ قَاسِيَةً يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَن مَّوَاضِعِهِ وَنَسُوا حَظًّا مِّمَّا ذُكِّرُوا بِهِ وَلَا تَزَالُ تَطَّلِعُ عَلَىٰ خَائِنَةٍ مِّنْهُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِّنْهُمْ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاصْفَحْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴾المائدة :١٣

واتە: بەهۆی پەیمان شکاندنیانەوە لەعنەتمان لێکردن ودڵیانمان ڕەق کرد، بەردەوام کەلامی خوا تەحریف دەکەن.. بەڕاستی وشەی (يُحَرِّفُونَ) موعجیزەیە کە مانای تەحریفاتی بەردەوامە، کە ئەمەش هاتۆتە دی و بەردەوام پەڕاوی پیرۆز تەحریف دەکرێت، دێفید پارکر (کەپسپۆڕە لە بواری دەسخەتە کۆنەکانی پەڕاوی پیرۆزدا) دەڵێت: بەردەوام لە نەوەیەکەوە بۆ نەوەیەکی ترپەڕاوی پیرۆز دەگۆڕدرێت ئەمەش گوایە بۆ ئەوەیە خەڵکی لەوە تێبگەن کە بەکەلامی خوای دەزانن .

لە سینای میسر ١٦٠ ساڵ لەمەوبەر دەستخەتێکی ئینجیل دۆزرایەوە کە ١٥٠٠ ساڵ لەمەوبەر نوسراوەتەوە کە جیاوازی زۆری هەیە لەگەڵ ئینجیلەکانی ئێستادا، پرۆفیسۆری ئەمریکی بارت ئیهرمان مامۆستای دیراساتی ئاینی لە زانکۆی کرۆلاینای شیمالی کە پسپۆڕە لە زانستی لاهوت و سەرۆك بەشی دیراساتی عەهدی جەدیدە و خاوەنی بیست پەڕاوەو نووسەرێکی دیارە لە نیویۆرك تایمزدا پاش بیست ساڵ دیراسات دەڵێت: ئەوەی لەبەردەستایە لە

تــەورات و ئینجیــل کــەلامی خوانیــە ودژایەتیــەکی زۆرو نــەگونجاوی هەیــە لــە نێــوان دەستخەتەکانیا، ئەمەش وای لێکردوم کە بڕوام پێی نەمێنێ.[1]

ئەگەر بەراوردی ئینجیلەکان بکەین دەبینن کە ناتەواوی و کەم و کوڕی و دژ بــە یــەکی تیایە و ئەم ڕاستیەش زۆر لە لێکۆڵەران دانیان پیا ناوەو لە چەندەها شوێنی گرنگدا باسکراوە بۆ نمونە:

١- لێکۆڵەر (میــل) دەڵێــت: لێکۆڵینــەوەم کــرد لەســەر ئیختیلافــاتی ئینجیلــەکان بــۆم دەرکەوت کە لە سی هەزار زیاترە.

٢- لێکۆڵــەر(کریســباخ) دەڵێــت: ســەدو پــەنجا هــەزار جیــاوازی و نــەگونجان هەیــە لــە ئینجیلەکاندا.

٣- (دائرة المعارف البريطانية) دەڵێت: (ویتس تــین) جیــاوازی و نــەگونجانی ئینجیلــەکانی کۆکردۆتەوە کە دەگاتە یەك ملیۆن.

٤- (دائرة المعــارف الفرنســية)ش دەڵێــت: ملیۆنێــك جیــاوازی و نــەگونجان هەیــە لــە ئینجیلەکاندا.

٥- لێکۆڵەر (شولز) دەڵێت: ژمارەی جیاوازیەکان ئەژمار ناکرێن.

چەند نمونەیەك لەسەر ئەو جیاوازیانە:

١- لە ئینجیلی (متي)دا هاتووە (١:١)دا کە عیســا کــوڕی (داود)ە، کەچــی لــە هــەمان ئینجیلدا لە (٤١:٢٢)دا هەر لەسەر زمــانی مەســیح خــۆی ئەمــە بــە درۆ دەخاتــەوەو دەڵێــت: کوڕی داود نیە.

٢- لە ئینجیلی (متي)دا مەسیح سەلامی خــوای لــێ بێــت: مــەدحی ئەوانــە دەکــات کــە ئاشتی بەرپا دەکەن (طوبى لصانعي السلام لأنهم يدعون أبناء الله) **٥:٩**.

کەچــی لــە (مـــتي) (**١٠:٣٤**-٣٦)دا هــاتووە کــە عیســا ســەلامی خــوای لێ بێــت دەفەرموێت:(لا تظنوا إني جئت لأحمل السلام إلى الأرض، ما جئت لأحمل سلاما، بل سيفا).

٣- لە (یوحنا) (٣١:٥) دا هاتووە کە مەسیح فەرمویەتی (لو أشــهد لنفســي فشــهادتي غير صحيحة)، واتە: ئەگەر شایەتی بۆ خۆشم بدەم شایەتیەکەم ڕاست و تەواو نیە، کەچــی لــە

---

[1] (پێگەی عبدالدائم الكحيل).

هەمان ئینجیلدا (١٤:٨) دەڵێت: (إني أشهد و شهادتي صحيحة) من شایەتی دەدەم و شایەتیەکەشم ڕاستە.

٤- ئینجیلەکان هەندێ شتیان وتووە لە بارەی مەسیحەوە سەلامی خوای لێبێت کە هەرگیز پێغەمبەرێك شتی وا ناکات بۆ نمونە:

أ- گوایە مەسیح لەعنەتی لە درەختی زەیتون کردووە چونکە لە کاتی خۆیدا نەبێت بەروبووم نادات(مرقص ٢٥:٧-٢٨، متی ١٥ :٢٢-٢٦)

ب- گوایە مەسیح پێغەمبەرانی پێشووی وەك موسا و(یشوع)ی بە دز داناوە (متی٢٢ :٤٦).

ج- گوایە مەسیح فەرمانی بە قوتابییەکانی داوە کە سەلام لە هەموو کەسێ نەکەن کە لە ڕێگاو باندا پێی دەگەن. (لوقا ١٢ :١٤)

د- گوایە مەسیح ڕای کردووە لەو مەسئولیەتەی خراوەتە سەر شانی. (یوحنا ٨:١-١٢)

هـ- گوایە مەسیح سوکایەتی و بێ ڕێزی کردووە بەرامبەر (مەریەم)ی دایکی.

جا لەگەڵ ئەو تەحریفاتەدا کە لە نوسخەکانی تەورات و ئینجیلدا هەیە لێرەو لەوێ دەستخەتی کۆنی مێژوویی دەدۆزرێتەوە کە تەحریفاتی کەمترە و مژدە دەدات بە هاتنی پێغەمبەر (محمد) ﷺ و هەندێ ڕاستیان تیایە کە هاوشێوەی ئەوەیە کە لە قورئاندا هاتووە، نمونەش بۆ ئەوە (ئینجیلی بەرنابا)یە کە هەر لە کۆنەوە کەنیسە ڕێ دەگرێ لە شوێنکەوتوانی کە بیخوێننەوە... (مرقص ٣١:٣- ٣٥)، (متی ١٢ :٤٦-٥)، (لوقا ١٩:٨-٢١).[1]

نوسخەیەکی تەورات :

لەسایتی (إسلام تایم دوت نێت)دا هاتووە لە(٢٠٠٧/٥/٣١)داکە (یحیی کوڕی یعیش)حاخامی جولەکەی یەمەن، ڕایگەیاندووە کە پەڕاوێکی کۆنی تەوراتی لەباوکیەوە بۆ ماوەتەوە کە دەگەڕێتەوە بۆ (٥٠٠)ساڵ لەمەوبەر و ئەو تەوراتە وەك تەوراتەکانی تر تەحریفاتی بەسەردا نەهاتووەو پێکهاتووە لە (٥٤)جوزو و، تیایدا مژدە دراوە بە هاتنی (محمد) ﷺ و، زۆر شتی تیایە کە لە قورئانیشدا بە هەمان شێوە هاتووە .

١- (ئەم بابەتە لە ریسالەیەکی جامعیەوە وەرگیراوە بە ناوی(تحریف التوراة و الانجیل)کە (حمید عادل یزدین) نوسیویەتی.

ناوبراو دەڵێت: هەروەك چۆن ئیمانم بە حەزرەتی موسایە سەلامی خوای لێبێت،ئاواش ئیمانم بە (محمد)ە کە پێغەمبەرو نێردراوی خوایەو سەلاواتیش دەدەم لە سەری . لێیان پرسی ئەی بۆ نابیت بە موسوڵمان ؟وتی: (إنك لا تهدي من أحببت ولكن الله يهدي من يشاء)، هەرکاتێ خوا ویستی لەسەربوو ئەوەش دەبێت.

هەروەها دەڵێت: باوکم لەخەستەخانەیەکی بەریتانیا گیانی سپارد لەساڵی ٢٠٠٦دا و وەسیەتی بۆ کردم کە دڵسۆزی نیشتیمان و دین بم و کاری چاکە بکەم و نوێژو ڕۆژووم هەبێ و درۆنەکەم و فێڵ لە خەڵکی نەکەم .

شایانی باسە لەدوای وەفاتی باوکیەوە ناوبراو حاخامی جوولەکەکانی یەمەنە.[١]

لەموعجیزەکانی قورئان و فەرموودە

دەرکەوتنی بەردەوامی موعجیزاتی قورئان و سوننەت وادەکات کە ببێتە مایەی هیدایەتی کەسانێکی زۆر لە ڕۆژهەڵات و ڕۆژئاوادا، وە ئەمەش هۆکارێکە لەهۆکارەکانی جیهانیبوونی ئیسلام ..

١- واریسی زەوی بەندە چاکەکانە: دکتۆری مهندس(منصورالعبادی) مامۆستای زانکۆی علوم وتەکنەلۆجیای ئەردەنی دەڵێت:

خوای پەروەردگار فەرمانی داوە بە بڕواداران لە قورئان وردبنەوەولێی بکۆڵنەوە: ﴿ كِتَٰبٌ أَنزَلْنَٰهُ إِلَيْكَ مُبَٰرَكٌ لِّيَدَّبَّرُوٓاْ ءَايَٰتِهِۦ وَلِيَتَذَكَّرَ أُوْلُواْ ٱلْأَلْبَٰبِ ﴾ص:٢٩،﴿ أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ ٱلْقُرْءَانَۚ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِندِ غَيْرِ ٱللَّهِ لَوَجَدُواْ فِيهِ ٱخْتِلَٰفًا ﴾النساء :٨٢

یەکێك لەو ئایەتانەی کە لێی وردبوومەوە ئەم ئایەتەیە کە دەفەرموێت:

﴿ وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِى ٱلزَّبُورِ مِنۢ بَعْدِ ٱلذِّكْرِ أَنَّ ٱلْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِىَ ٱلصَّٰلِحُونَ إِنَّ فِى هَٰذَا لَبَلَٰغًا لِّقَوْمٍ عَٰبِدِينَ وَمَآ أَرْسَلْنَٰكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَٰلَمِينَ ﴾الأنبياء: ١٠٥، واتە: سوێند بە خوا بەڕاستی ئێمە لە کتێبی زەبوردا دوای لەوحی(محفوظ) بڕیارمان داوە،کە بێگومان بەندە شیاوو چاکەکانم دەبنە خاوەنی زەوی، بەڕاستی ئا لەم باسەدا مژدە وڕاگەیاندن

١- ئەم هەواڵەش ڕۆژنامەی (ألاخبار القاهرية) بلاوی کردۆتەوە لە (٣٠/٥/٢٠٠٧)دا.

هەیە بۆ کەسانی خواپەرست وبەندە ملکەچەکان، ئەی(محمد) ئێمە تۆمان ڕەوانە نەکردووە تەنهابۆ ئەوە نەبێت کە ببیتە ڕەحمەت بۆهەموو جیهانەکان.

لە ڕێی کۆمپیوتەرو ئەنتەرنێتەوە گەڕام بەدوای﴿أَنَّ ٱلْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ ٱلصَّـٰلِحُونَ﴾الأنبياء: ١٠٥ لە عەهدی قەدیمدا کەچل وشەش سیفرە، هەروەها گەڕام لە(عەهدی جدید)دا کە پێکهاتووە لە بیست و حەوت سیفر، هیچم نەدۆزییەوە تەنها ئەم تەعبیرە نەبێت لەئینجیلی(متی)دا کە دەڵێ:(طوبى للودعاء، لانهم يرثون الارض)..

ئینجا گەڕام بە زەبوری حەزرەتی داوودا سەلامی خوای لێبێت کە پێی دەوترێت (مزامیر داوود)،کە پێکهاتووە لە سەدو پەنجا(مزمار)،تەنها لە (مزمار)ی سی وحەوتەمدا ئەو باسە هاتووە، کە ئەگەر بتەوێت سەرباسێك بۆ ئەو بەشە دابنێی باشترین سەرباس ئەم ئایەتەیە کە دەفەرموێت﴿أَنَّ ٱلْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ ٱلصَّـٰلِحُونَ ﴿١٠٥﴾﴾، خۆدیارە زەبوریش دەستکاری کراوە، بەڵام ڕەحمی خوا لەوەدایە کەئەم باسە بمێنێتەوە و دەستکاری نەکرێت و بەڵگە بێت لەسەر ڕاستێتی قورئان ...

تەورات و ئینجیل و زەبوریش نەك لەزەمانی حەزرەتدا ﷺ بەڵکو تادوای چەند سەدەیەکیش وەرنەگێڕدرابوونە سەر زمانی عەرەبی، کەواتە حەزرەت ﷺ چۆن ئەتوانێ ئاوا ئاماژە بکات بە باسێکی ناو زەبور و تائێستاش مابێت،دیارە خوای گەورە کە ئاگاداری هەموو شتێکی ئەم بوونەوەرەیە هەر ئەو ئاگاداری کردووە. ئەوەتا زەبوور دەڵێت:

((١- لا تَغَر من الأشرار، و لا تَحْسِدْ عُمَّالَ الإثم.

٢- فإنَّهُم مِثلَ الحَشيش سَريعاً يُقْطَعُون، و مِثلَ العُشْبِ الأخْضَر يَذبُلُون.

٣- اتَّكِلْ عَلى الرَّبِّ و افْعَلِ الخَيْرَ.اسْكُنِ الأرْضَ و ارْعَ الأمانَة.

٤- و تَلَدد بالرَّبِّ فَيُعْطيَكَ سُؤْلَ قَلْبِك.

٥- سَلِّمْ للرَّبِّ طَريقَكَ و اتَّكِلْ عَلَيْه و هُو يُجْري.

٦- و يُخْرِجُ مِثلَ النورِ بِرَّكَ، و حَقَكَ مِثلَ الظَّهيرَة.

٧- انْتَظِر الرَّبَّ و اصْبِر لَهُ، و لا تَغَرْ مِنَ الَّذي يَنْجَحُ فِي طَرِيقِهِ، مِنَ الرَّجُلِ الْمُجْري مَكَايِدَ.

٨- كُفَّ عَنِ الغَضَب، و اتْرُكِ السَّخَطَ، و لا تَغَرْ لِفِعْلِ الشَّرِّ.

٩- لأنَّ عامِلِي الشَّرِّ يُقْطَعونَ، والَّذينَ يَنْتَظِرُونَ الرَّبَّ هُمْ يَرِثونَ الأرْضَ.

١٠- بَعْدَ قَليلٍ لا يَكونُ الشِّرِّيرُ. تَطَّلِعُ فِي مَكانِه فَلا يَكُونُ.
١١- أمَّا الوُدَعاءُ فَيَرِثُونَ الأرْضَ، و يَتَلَذَّدونَ فِي كَثْرَةِ السَّلاَمَة.
١٢- الشِّرِّيرُ يَتَفكَّرُ ضِدَّ الصِّدِّيقِ و يُحَرِّقُ عَلَيه أسْنانَهُ.
١٣- الرَّبُّ يَضْحَكُ بِه لأنَّه رَأى أنَّ يَومَهُ آت!
١٤- الأشْرارُ قَدْ سَلُّوا السَّيفَ و مَدُّوا قَوْسَهُمْ لِرَمْيِ المِسْكِينِ و الفَقِير، لِقَتْلِ الْمُسْتَقِيمِ طَرِيقُهُمْ.
١٥- سَيْفُهُمْ يَدْخُلُ فِي قَلْبِهِم، و قِسِيُّهُمْ تَنْكَسِرُ.
١٦- القَلِيل الّذي لِلصِّدِّيق خَيْرٌ مِنْ ثَرْوَةِ أشْرارٍ كَثِيرين.
١٧- لأنَّ سَواعِدَ الأشْرارِ تَنْكَسِرُ، و عاضِدُ الصِّدِّيقِينَ الرَّبُّ.
١٨- الرَّبُّ عارِفٌ أيَّام الكَمَلة، و مِيراثُهُمْ إلى الأبَدِ يَكُونُ.
١٩- لا يُخْزَونَ فِي زَمَنِ السُّوءِ، و فِي أيَّامِ الجُوعِ يَشْبَعُونَ.
٢٠- لأنَّ الأشْرار يَهْلِكُونَ، و أعْداءُ الرَّبِّ كَبَهاءِ المَراعِي. فَنُوا. كَالدُّخانِ فَنُوا.
٢١- الشِّرِّيرُ يَسْتَقْرِضُ و لا يَفِي، أمَّا الصِّدِّيقُ فَيَتَرَأَفُ و يُعْطِي.
٢٢- لأنَّ المُبارَكِينَ مِنْهُ يَرِثُونَ الأرْضَ، و المَلْعُونِينَ مِنْهُ يُقْطَعُونَ.
٢٣- مِنْ قِبَلِ الرَّبِّ تَتَثَبَّتُ خَطَواتُ الإنْسانِ و فِي طَرِيقِه يُسَرُّ.
٢٤- إذا سَقَطَ لا يَنْطَرِحُ، لأنَّ الرَّبَّ مُسْنِدٌ يَدَهُ.
٢٥- أيْضاً كُنْتُ فَتىً و قَدْ شِخْتُ و لَمْ أرَ صِدِّيقاً تُخُلِّيَ عَنْهُ، و لا ذرِيَّةً لَهُ تَلْتَمِسُ خُبْزاً.
٢٦- اليَومَ كُلَّهُ يَتَرَأَفُ و يُقْرِضُ، و نَسْلُهُ لِلْبَرَكَة.
٢٧- حِدْ عَنِ الشَّرِّ و افْعَلِ الخَيْرَ، و اسْكُنْ إلى الأبَدِ.
٢٨- لأنَّ الرَّبَّ يُحِبُّ الحَقَّ، و لا يَتَخَلَّى عَنْ أتْقِيائه. إلى الأبَدِ يُحْفَظُونَ. أمَّا نَسْلُ الأشْرارِ فَيَنْقَطِعُ.
٢٩- الصِّدِّيقون يَرِثُونَ الأرْضَ و يَسْكُنُونَها إلى الأبَد.
٣٠- فَمُ الصِّدِّيقِ يَلْهَجُ بِالْحِكْمَة، و لِسانُهُ يَنْطِقُ بِالْحَقِّ.
٣١- شَرِيعَةُ إلهِه فِي قَلْبِه. لا تَتَقَلْقَلُ خَطَواتُهُ.
٣٢- الشِّرِّير يُراقِبُ الصِّدِّيقَ مُحاوِلاً أنْ يُمِيتَهُ.
٣٣- الرَّبُّ لا يَتْرُكُهُ فِي يَدِه، و لا يَحْكُمُ عَلَيْه عِنْدَ مُحاكَمَتِه.

٣٤- انْتَظِر الرَّبَّ و احفَظْ طَرِيقَهُ، فَيرْفَعَكَ لِترثَ الأرضَ. إلى انقراضِ الأشرارِ تَنظُرُ.
٣٥- قَدْ رَأيتُ الشِّرِّيرَ عاتياً، وارِفاً مِثْلَ شَجَرَةٍ شارِقَةٍ ناضِرَةٍ.
٣٦- عَبَرَ فَإذا هُوَ لَيسَ بِمَوجود، و التَمَسْتُهُ فَلَمْ يُوجَدْ.
٣٧- لاحظِ الكامِلَ و انْظُرِ المُستَقيمَ، فَإنَّ العَقِبَ لإنْسانِ السَّلامَةِ.
٣٨- أمَّا الأشْرارُ فَيُبادُونَ جَميعاً . عَقِبُ الأشْرارِ يَنْقَطِعُ.
٣٩- أمَّا خَلاصُ الصِّدِّيقِين فَمِنْ قِبَلِ الرَّبِّ، حِصْنِهِمْ فِي زَمانِ الضِّيقِ.
٤٠- و يُعِينُهُمُ الرَّبُّ و يُنَجِّيهِمْ. يُنْقِذُهُمْ مِنَ الأشْرارِ و يُخَلِّصُهُمْ، لأنَّهُمُ احتَموا بِهِ)).

بەڕاستی دووبارە بوونەوەی(عباد الله الصالحين) کە دەبنە جێگرو میراتگری زەوی لەم بەشەدا،بەڵگەیەکی گەورەیە کە حەزرەت ﷺ ﴿ وَمَا يَنطِقُ عَنِ الْهَوَى ﴿٣﴾ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَى ﴿٤﴾ عَلَّمَهُ شَدِيدُ الْقُوَى ﴾ النجم: ٣ - ٥

٢- گیانلەبەران ئومەتن وەك مرۆڤ: قورئان دەفەرموێت:﴿ وَمَا مِن دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا طَائِرٍ يَطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ إِلَّا أُمَمٌ أَمْثَالُكُم مَّا فَرَّطْنَا فِي الْكِتَابِ مِن شَيْءٍ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يُحْشَرُونَ ﴾ الأنعام:٣٨. ئەمڕۆ زانایان لە هەموو کاتێك زیاتر هەست بەڕاستێتی ئەم ئایەتە و موعجیزەکەی دەکەن، چونکە ڕۆژبەڕۆژ زیاتر دیراسەی عالەمی مێروو وباڵندە وگیانلەبەرانی تر دەکەن، ڕۆژبەڕۆژیش زیاتر بۆیان دەردەکەوێ کە هەموو گیانلەبەران وەکو مرۆڤ ئومەتن و نیزام و یاساو سیفاتی تایبەتی خۆیان هەیە، بۆ نموونە لە جیهانی گیانلەبەراندا هەروەك جیهانی مرۆڤ لەلایەکەوە یارمەتی و هاوکاری هەیە و، لە لایەکی تریشەوە فێڵ و تەڵەکەو هەق خواردن و درۆوخەڵەتاندن هەیە ...(لە بەرگەکانی پێشوودا چەند نموونەیەکمان باسکرد) .

زانایان دیراسەی مێروولەیەکیان کرد کە پێی دەوترێت (مێروولەی ئاگر) لە ئەمریکا، ئەم مێروولەیە پێوەدانێکی هەیە کە دەتوانێ دیفاعی لە خۆی پێبکات ودوژمنەکەی لەناوبەرێت .

کۆمەڵێ زەردەواڵە هەیە دەچنە شارە مێروولەوەو کرمۆکەکانیان دەخۆن جا بۆ ئەوەی هەستیشیان پێنەکرێت بۆنێك دەرئەدەن کەلەبۆنی مێروولەکان دەچێت و بەو بۆنە ذەیانخەڵەتێنن وسەریان لێ تێك دەدەن .

زانایەك لەزانکۆی ڕۆشستەری ئەمریکی پاش دیراسەولێکۆڵینەوەی زۆر لەسەر گیانلەبەران بۆی دەرکەوت کە ئەوانیش درۆ دەکەن وەك مرۆڤ، کەئەمەش لە وتارێکدا لەپێگەی ئەو زانکۆیەدا بلاوکراوەتەوە .

باڵندە ومێروو وگیانلەبەرانی تریش لەرینەوەی دەنگ کاریان تێدەکات و توانایان هەیە ئەو لەرەلەرانە شیتەڵ بکەن، توتی دەتوانێ لاسایی ئەو دەنگانە بکاتەوە کە دەبیستێت،ئەمەش وای لە دکتۆر ئیرج جارڤیس کرد کە مامۆستای یاریدەدەرە لە زانستی ئەعصابدا پاش لێکۆڵینەوە لەسەر باڵندەکان بڵێ (ئەم شێوازی فێربوونی دەنگەی لای باڵندە هەیە هەر هەمان ئەو شێوازەیە کە مرۆڤ بەهۆیەوە فێری قسە دەبێت).

لێکۆڵەر دکتۆر رۆبەرت هیکلینگ کە چەند ساڵێك دیراسەی دەنگی مێروولەی کرد بۆی دەرکەوت کە مێروولە زمانی تایبەتی خۆی هەیەوبە ئامێری تایبەتیش تۆماری کرد، پاشان ئەمەشی لە ساڵی ٢٠٠٦ دا بلاوکردەوە لە گۆڤاری (جۆرناڵ ئۆف ساوەند ئاند ڤایبرەیشن) دا .

هەروەها زانایان بۆیان دەرکەوت کە مێروولە شاخە هەستیارەکانی بەکاردێنێت بۆ وەرگرتن و ناردنی لەرەلەری دەنگەکان .

زانایان بۆیان دەرکەوت پاش دیراسەی زۆر کە مەیمون هەست بە عەدالەت و زوڵم دەکات و، ژیانی کۆمەڵایەتی غۆریلاش لە ژیانی کۆمەڵایەتی مرۆڤ دەچێت، هەروەها کە نێرەی غۆریلا لە خێزانەکەی جیادەبێتەوەو خێزان بۆ خۆی پێکەوە دەنێ و سەرکردایەتی کۆمەڵێك دەکات زۆر نەرمی دەنوێنێ بەرامبەرئەو کۆمەڵانەی کە خزمەکانی سەرکردایەتی دەکەن، ئەم دۆزینەوانەش هەمووی بەڵگەن کە گیانلەبەران ئومەتن وەك مرۆڤ، ڕەنگە هەندێك لایان سەیربێت کەچۆن گیانلەبەران درۆدەکەن،مەگەرقورئان نافەرموێت: حەزرەتی سولەیان

سەلامی‌خوای لێبێت بەهود هودەکەی فەرموو: بزانین ڕاست دەکەیت یان درۆ دەکەیت ﴿ قَالَ سَنَنظُرُ أَصَدَقْتَ أَمْ كُنتَ مِنَ ٱلْكَـٰذِبِينَ ﴾ النمل :٢٧.[١]

٣- پەیوەندی منالبوون بە بوومەلەرزەوە: ئیعجازێکی تری قورئانی یە کە پێش چواردە سەدە لەمەوبەر قورئان ئاماژەی بۆدەکات و زانستی سەردەمیش جەخت دەکاتە سەری پاش دیراسەو لێکۆڵینەوە .

قورئان دەفەرموێت ﴿ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱتَّقُوا۟ رَبَّكُمْ ۚ إِنَّ زَلْزَلَةَ ٱلسَّاعَةِ شَىْءٌ عَظِيمٌ يَوْمَ تَرَوْنَهَا تَذْهَلُ كُلُّ مُرْضِعَةٍ عَمَّآ أَرْضَعَتْ وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ حَمْلَهَا وَتَرَى ٱلنَّاسَ سُكَـٰرَىٰ وَمَا هُم بِسُكَـٰرَىٰ وَلَـٰكِنَّ عَذَابَ ٱللَّهِ شَدِيدٌ ﴾ الحج:١

واتە: ئەی خەڵکینە لە پەروەردگارتان بترسن و خۆتان لە خەشمی بپارێزن چونکە بەڕاستی زەوی لەرزەی قیامەت کارەساتێکی زۆر گەورەیەو ڕووداوێکی سامناکە. لەو ڕۆژەدا کەکارەساتەکە دەبینن، هەموو شیردەرێك لە شیرەخۆرەکەی بێئاگا دەبێت و فەرامۆشی دەکات، هەموو سکپڕ و دووگیانێکیش کۆرپەلەی لەباردەچێت، خەڵکی دەبینی وەکو سەرخۆشن، لەڕاستیدا سەرخۆش نین، بەڵکو سزای‌خوایی زۆرسەخت و سامناکەو سەری لێشێواندوون.

کۆمەڵێك زاناو لێکۆڵەری ئەمریکی لەئەنجامی دیراسەی زەمین لەرزەی لۆس ئەنجلۆس لە ساڵی ١٩٩٤کە پلەکەی (٦،٧) پلەی ڕێختەر بوو،کە بووە مایەی زەرەر و زیانی (٤٠)ملیار دۆلار، بۆیان دەرکەوت کە ئەو زەمین لەرزەیە بوەتە هۆی خێراکردنی منالبوون، چونکە ویلاش هەر بەتەنها ڕێڕەوێك نییە بۆ گواستنەوەی مەواد لەدایکەوە بۆ کۆرپە، بەڵکو ویلاش هۆکاری دەرەکی کاری تێدەکات و هەندێ هۆرمۆنات دەرئەدات و کاردەکاتە سەر کاتی منالبوون .

باشە زەمین لەرزەیەکی ئاسایی دنیا ئەم کارە بکات دەی شەبێ زەمین لەرزەی قیامەت چۆن بێت بەو هەموو سامناکی و بەهێزیەوە، دیارە بێگومان دەبێتە هۆی ئەوەی کە هەرچی ئافرەتێك منالی لەسکدا بێت لەباری بچێ و پێش وەخت بیبێت.

١- پێگەی عبدالدائم کحیل.

٤- حەرامكردنی سووخواردن موعجیزەیەكی تری

ئیسلامە: قورئان دەفەرموێت: ﴿ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَذَرُوا۟ مَا بَقِىَ مِنَ ٱلرِّبَوٰٓا۟ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ، فَإِن لَّمْ تَفْعَلُوا۟ فَأْذَنُوا۟ بِحَرْبٍ مِّنَ ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ ۖ وَإِن تُبْتُمْ فَلَكُمْ رُءُوسُ أَمْوَٰلِكُمْ لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ ﴾ البقرة :٢٧٨ . واتە: ئەی ئەوانەی باوەڕتان هێناوە، پارێزكار و خواناسبن و واز لە پاشماوەی سوو بهێنن ئەگەر ئیماندارن .

خۆ ئەگەر وا نەكەن ئەوە جەنگ لەگەڵ خواو پێغەمبەرەكەیدا ڕابگەیەنن، (كە سەرەنجامەكەی زۆر سامناكە)،خۆ ئەگەر تەوبە بكەن و لە سوو خۆری وازبهێنن ئەوە تەنها سەرمایەكانتان بۆ هەیە وەری بگرنەوە، نە ستەم دەكەن لە (قەرزارەكان)، نە ستەمتان لێ دەكرێت.

هەروەها دەفەرموێت:﴿ ٱلَّذِينَ يَأْكُلُونَ ٱلرِّبَوٰا۟ لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ ٱلَّذِى يَتَخَبَّطُهُ ٱلشَّيْطَـٰنُ مِنَ ٱلْمَسِّ ۚ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوٓا۟ إِنَّمَا ٱلْبَيْعُ مِثْلُ ٱلرِّبَوٰا۟ ۗ وَأَحَلَّ ٱللَّهُ ٱلْبَيْعَ وَحَرَّمَ ٱلرِّبَوٰا۟ ۚ فَمَن جَآءَهُۥ مَوْعِظَةٌ مِّن رَّبِّهِۦ فَٱنتَهَىٰ فَلَهُۥ مَا سَلَفَ وَأَمْرُهُۥٓ إِلَى ٱللَّهِ ۖ وَمَنْ عَادَ فَأُو۟لَـٰٓئِكَ أَصْحَـٰبُ ٱلنَّارِ ۖ هُمْ فِيهَا خَـٰلِدُونَ ، يَمْحَقُ ٱللَّهُ ٱلرِّبَوٰا۟ وَيُرْبِى ٱلصَّدَقَـٰتِ ۗ وَٱللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ أَثِيمٍ ﴾ البقرة :٢٧٦. واتە: ئەوانەی سوو دەخۆن هەڵسوكەوت ناكەن و ڕاست نابنەوە لە گۆڕدا مەگەر وەك ئەو كەسەی كە شەیتان دەستی لێوەشاندبێت، (لە دنیادا سروشتی نین و، لە قیامەتیشدا وەك شێت دەبن)، چونكە ئەوانە دەڵێن: كڕین و فرۆشتن وەك سوو وایە، (لە حاڵێكدا) خوا كڕین و فرۆشتنی حەڵاڵ كردووەو سووی حەرام كردووە، جا ئەوەی ئامۆژگاری پەروەردگاری پێگەیشت و وازی هێنا، ئەوەی دەستیكەوتووە بۆ خۆی، كاری لێپرسینەوەش دەكەوێتە لای خوا، بەڵام ئەوەی دەست بكاتەوە بە سووخۆری، ئا ئەوانە جێنشینی ناو ئاگری دۆزەخن و ژیانی هەمیشەیی تیا دەبەنە سەر.

خوا سوو لەناو دەبات و بەرەكەتی لێهەڵدەگرێت، بەڵام سامان بەخشین برەو پێ دەدات و بەرەكەتی تێدەخات، بێگومان خوا هیچ كافرێكی تاوانباری خۆش ناوێت.

ئەم چەند ئایەتە كە سوو قەدەغە دەكات و جەنگ بەرپا ئەكات لە دژی یەكێكە لە موعجیزە گەورەكانی قورئان، ئەمە یەكێكە لەو شتانەی كە حەرام كراوە بۆ ئەو ڕۆژەی كە

قورئان تیایدا هاتۆته خوارەوەو بۆ ئەمڕۆ و بۆ هەتا هەتا... خوا بە خوایەتی خۆی دەزانێت کە مرۆڤ لەو زەمانەداو تا قیامەتیش گیرۆدەیسووخواردن دەبێت و،سووش زیانی گەورە لە ئابووری تاك و کۆمەڵ دەدات بۆیە ئاوا باسی دەکات...

نیزامی کۆمۆنیستی چونکە لەگەڵ فیترەت دا نە دەگونجا هەرەسی هێناو بوو بە پەندی زەمانە، لە بەرامبەریشیەوە نیزامی سەرمایەداری وا سەرەتای تیاچوونی لە ئەمریکاوە سەری هەڵداوەو دنیای سەرقاڵ کردووە، پشت بە خوا ئەمیش دەبێتە پەندی زەمانە چونکە لەسەر سوو خواردن بنیات نراوە.

ئەم هەرەسهێنانەش لە خۆیەوەو لە گۆترە نەبووە، ئەمە وەعدی خوایە بەرامبەر نیزامی سووخواردن کە بە بەرچاوی هەموو دنیاوە ئەمڕۆ دێتە دی، ئەمڕۆ باری ئابووری ئەمریکا لەو پەڕی خراپیدایە، قەرزاری دەرەوەو ناوەوەی حکومەتی ئەمریکی دەگاتە (٤٥٠)ملیار دۆلارو عەجزی تیجاریشی زیاترە لە (٦٥)ملیار دۆلار، لەملاشەوە مۆشری بێ ئیشی و هەڵئاوسان و بێکاری ڕوو لە زیادبوونە...

ئەم ئەزمەی مالییە بووەتە هۆی زیانی (٢,٤)تریلیۆن دۆلارو، نزیکەی حەفتا کۆمپانیای ڕەهنی عەقاریش کارەکانی هەڵپەساردووەو لە سەرەتای (٢٠٠٦) ە وە عەرچ کراون بۆ فرۆشتن و، زیاتر لە پانزە بانقی گەورەش ئیفلاسیان کرد.

هەروەها (کریستوفر والین) کە ئەندامە لە کۆمپانیای لێکۆڵینەوەی (تحليلات المخاطر المؤسسية) دەڵێت: نزیکەی سەدو دە بانقی تر کە سەرمایەکەیان (٨٥٠) ملیار دۆلارە تا ناوەڕاستی ساڵی(٢٠٠٩) دادەخرێن.

سەرۆك بۆش و کاربەدەستانی ئەمریکا بە (٧٠٠)ملیار دۆلار ویستیان فریای وەزعەکە بکەون، بەڵام ئەمە چارەسەری ناکات، چونکە وەك ئەوە وایە بوتڵێ خوێن بکەیتە نەخۆشێکەوە کە خوێنی زۆری لەبەر دەڕوات.

هەموو وڵاتانی دنیا لەم ئەزمەیەدا بەشیان هەیەو هەر دەوڵەتەو بە پێی خۆی زیانی لێکەوتوە...

لەملاشەوە بانقە ئیسلامیەکان تا ڕادەیەکی زۆر سەلامەتن لە زەرەرو زیان، کە بڕی ئەو پارەیەی کاری پێوە دەکەن نزیکەی (٤٠٠)ملیار دۆلارە...

ئەمڕۆ لە هەموو کاتێك زیاتر دنیا چاوی لەسەر نیزامی ئیقتصادی ئیسلامیە کە وەك بەدیلێك سوودی لێوەربگیرێ و مرۆڤایەتی لەم قەیرانە جەرگ بڕە ڕزگار بکات.

پاش ئەو دارمانە گەورەیەی ئابووریوڵاتان، ڕۆژنامە ئابوورییە گەورەکانی دنیا داوای پەیڕەویکردنی شەریعەتی ئیسلامی دەکەن لە بواری ئابووری دا، تا ڕزگاریان ببێ لە خراپی نیزامی سەرمایەداری کە بۆتە هۆی ئەو زەرەرو زیانە گەورەیە.

لە ئیفتتاحیەی گۆڤاری (چالینجز)ی پاریسی، رەئیس تەحریر (بوفیس فانسون) بابەتێکی بڵاوکردۆتەوە بە ناونیشانی (البابا أو القرآن)، کە ئەمەش مشتومڕێکی زۆری دروست کرد لە ناوەندە ئابووریەکاندا، نووسەر باسی ئەخلاقیاتی سەرمایەداری دەکات و، باسی ڕۆڵی خراپی کەنیسە دەکات کە نەیتوانیوە ئەو ئەخلاقیاتە بگۆڕێ و بێدەنگیش بووە لەو سووە زۆرەی‌کاری پێکراوە.

ئنجادەڵێت: (وا ئەزانم ئێستا لەم ئەزمەیەدا زیاتر پێویستمان بە خوێندنەوەی قورئانە لە جیاتی ئینجیل، تا تێبگەین خۆمان و بانقەکانمان تووشی چی بووین، چونکە ئەگەر کاربەدەستانی بانقەکان ڕێزیان لە قورئان و تەعلیمات و ئەحکامەکانی بگرتایەو پەیڕەویان بکردایە، تووشی ئەم ڕۆژە نەدەبوون).

هەروەها (رولان لاسکین) رەئیس تەحریری ڕۆژنامەی (لوگۆرناڵ دفیناس) لە ئیفتیتاحیەی ئەم هەفتەیەدا داوای پەیڕەوی کردنی شەریعەتی ئیسلام دەکات لە بواری ئابووری دا کە سوو حەرام بکرێت، تا سنورێك دابنرێت بۆ ئەو ئەزمەیەی کە بازاڕی جیهانی شڵەقاندووە.

وتارەکەی لاسکین لە ژێر ناوی (ئایا وول ستریت گەیشتۆتە ئەوەی کە پەیڕەوی شەریعەتی ئیسلامی بکات؟)دا بوو..

لە پەڕاوێکیشدا کە لەم دواییەدا لێکۆڵەری ئیتاڵی (لوریتا نابلیونی) دەری کرد بە ناوی (إقتصاد ابن آوی)، نووسەر ئاماژە بۆ ڕۆڵی گرنگی تەمویلی ئیسلامی دەکات لە ڕزگار کردنی ئابووری ڕۆژئاوادا.

هەروەها دەڵێت: (دەکرێت بانقە ئیسلامیەکان ببنە جێگرێکی باشی بانقە ڕۆژئاواییەکان)... نوسەرێکی ڕۆژئاوایش دەڵێت: (ئایا وولّ ستریت گەیشتۆتە ئەوەی کە موسڵمان ببێت)، هەروەها شارەزای بواری دارایی ئەوروپی (سواتی تانیجا) دەڵێت: (ئەزمەی

دارایی لە ئەمریکا بوارێکی ئاڵتونی باشی ڕەخساندووە بۆ ئابووری ئیسلامی کە کار بە سوو نەکات).

وەکالەتی دەنگوباسی (برناما) بڵاوی کردەوە کە جێگری سەرۆکی (هینە النقد)ی هۆنگ کۆنگ دەڵێت:(گومان لەوەدانیە کە سورین لە سەر دانانی بەرنامەیەك بۆ تەمویلی ئیسلامی و کردنەوەی بازاڕێك بۆ سەنەداتی ئیسلامی)

هەروەها وەزیرەی ئابووری و مالی فەڕەنسی لە (ملتقی)ی فەڕەنسی دووەم بۆ تەمویلی ئیسلامی دا وتی: وڵاتەکەی نیازێتی پاریس بکاتە پایتەختی تەمویلی ئیسلامی وکارئاسانیەکی زۆر بکات بۆ بانکە ئیسلامی یەکان. ڕۆژنامەی لو باریزیان ی فەڕەنسی وتی: پاش ئەزمونی بەریتانیا کەیەکەم بانکی ئیسلامی کردەوە لە ئەوروپادا لەساڵی ٢٠٠٤ دا، فەڕەنساش ڕێی دا بە سێ بانکی ئیسلامی وڵاتی کەنداو کە لقی خۆیان بکەنەوە.[١]

ترسێکی بێ دەنگ لەسەر شاشەی تەلەفزیۆنەکانەوە دەبینین، مامۆستای زانستی سیاسەت و ئیقتصادی بەریتانی(جون گری) لە وتارێکی ڕۆژنامەی (ذی ئوبزیرفر) لە ژێر ناونیشانی (ساتە وەختی تێکشکان و داڕمانی هێزی ئەمریکا)دا دەڵێت: (بە ڕاستی سەردەمی دەسەڵاتی ئەمریکا کۆتایی هات).

ئەم ئەزمەی ئابوورییەی ئەمریکا زۆر لە (تسۆنامی) خراپترە کە تووشی زۆر لە وڵاتانی جیهان بووە.ئەمریکا وەك قارون و عاد و سەرسەختەکانی تر دەیووت (من أشدُّ مِنّا قوة)، کێ لەگەڵمانایە باشە، کێ لە گەڵمان نیە مانای دوژمنە، دەیانوت: کێ لە ئێمە بەهێز ترو دەسەڵاتدارترە؟! تا سەرەنجام خوای گەورە بە تاوانی سوو خواردن و زوڵم و ستەم پەندێکی دادان کە نازانن چۆن لێی دەرچن.

وەزیری دارایی ئەڵمانی دەڵێت: (بە ڕاستی جیهان هەرگیز جارێکی تر ناگەڕێتەوە حاڵی جارانی پێش ئەم ئەزمەیە)...

بە ڕاستی ئەمەش ئەو جەنگەیە کە خوای گەورە ڕایگەیاندووە بەرامبەر ئەوانەی کە سوو خۆری دەکەن ﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَذَرُواْ مَا بَقِيَ مِنَ ٱلرِّبَوٰٓاْ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ فَإِن لَّمْ تَفْعَلُواْ فَأْذَنُواْ بِحَرْبٍ مِّنَ ٱللَّهِ ﴾ البقرة :٢٧٨

١- (المجتمع: ١٨٣٠).

ئەم جەنگە دوژمنانی خوای خستۆتە دڵەڕاوکێیەکەوە کە زانای ئافرەتی دەروناسی ئەمریکی(نانسی مولیتور) دەڵێت: (لە ئەزموونی بیست ساڵی کارکردنمدا، هەرگیز شتی وام نەدیوە کە دڵەڕاوکێ هەموو ڕەقەمێکی قیاسی شکاندووە).

ئەوەی بەتەمایە بەسوو خۆری ماڵەکەی زیاد بکات،زیاد ناکات چونکە ﴿ يَمْحَقُ ٱللَّهُ ٱلرِّبَوٰاْ وَيُرْبِي ٱلصَّدَقَٰتِ ﴾البقرة:٢٧٦

هەروەها (وما آتيتم من ربا ليربو فى اموال الناس فلايربو عند الله)، حەزرەتیش ﷺ دەفەرموێت: (ما أحد أكثر من الرِّبا إلا كان عاقبة أمره إلى قِلّة)[1]

ئەمەش بە ئاشکرا لە دنیای خەلکیدا هاتە دی، دە دەوڵەمەندی بەریتانی لە ماوەیەکی کەمدا چل ملیار دۆلار زیانیان لێکەوت، لە ڕوسیاش گەورە دەوڵەمەندەکانیان بلیۆنەها دۆلار زیانیان لێکەوت .

گەورەترین بانقی ئەمریکی وەك (لیمان برازەرز)و (ئەنتجرتی) و (واشنتن میوتشواڵ) ئیفلاس بوونی خۆیان ڕاگەیاند، کۆمپانیای دڵنیایی (AIG) بەهۆی پێدانی تعویچاتی (١١)بلیۆن دۆلارەوە هەرەسی هێنا کە لە تەمەنی (٩٠) ساڵی کارکردنیدا زەرەرو زیانی ئاوەهای بە خۆیەوە نەدیوە.

نزیکەی سێ ملیۆن ئەمریکی خانووەکانیان لەدەست ئەدەن، چونکە ناتوانن قیستی مانگانەیان بدەن.

جیاکردنەوەی دین و دنیا، دین و سیاسەت، گوێ نەدان بە حەڵاڵ و حەرام و چاوپۆشین لە سوو خواردن، بە بیانووی ئەوەی کە دین و ئەخلاق پەیوەندیان نیە بە ئابوورییەوە،ئەم سەرەنجامە خراپەی لێکەوتەوە، ئەمانیش هەروەك گەلی شوعەیبیان لێ قەوما کە دەیان وت: ﴿ قَالُواْ يَٰشُعَيْبُ أَصَلَوٰتُكَ تَأْمُرُكَ أَن نَّتْرُكَ مَا يَعْبُدُ ءَابَآؤُنَآ أَوْ أَن نَّفْعَلَ فِيٓ أَمْوَٰلِنَا مَا نَشَٰٓؤُاْۖ إِنَّكَ لَأَنتَ ٱلْحَلِيمُ ٱلرَّشِيدُ ﴾ هود :٨٧

شارەزایان دەڵێن بڕی ئەو زەرەرو زیانەی کە تووشی بانکەکان و خەڵکی بووە لە جیهاندا دەگاتە نزیکەی (٦٠٠)تریلیۆن دۆلار.

١- صحيح الالباني (رواه ابن ماجه).

ئەوان ئابوورییەکەیان لەسەر سوو دامەزراند ̓ودەیانوت(ئیقتصاد بەبێ بانق نابێ‌وبانقیش بە بێ سوو نابێ)، ئەمەش وای کرد کە بەرەو جەهەننەم هەرەسیان پێ بهێنێ:﴿ أَفَمَنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلَىٰ تَقْوَىٰ مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٍ خَيْرٌ أَم مَّنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلَىٰ شَفَا جُرُفٍ هَارٍ فَانْهَارَ بِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ ۗ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴾التوبة :١٠٩.

ئەم ئەزمەیە دەبێتە مایەی ئەوەی کە لە کۆتایی ئەمساڵدا (٢٠٠٨) بیست ملیۆن کەس کارەکانیان لە دەست بدەن و بێکار بن، لە لایەکی تریشەوە ڕێکخراوی تەندروستی جیهانی دەڵێت: (ئەم ئەزمەی ئابوورییە دەبێتە هۆی شێوانی عەقڵی و دەروونیەکی زۆر لە جیهاندا).

تەنها لە بۆرصەی وڵاتانی کەنداودا لە یەك هەفتەدا (١٥٥)ملیار دۆلار نەماوبوویە هەڵم، ئیتر چۆن دەوڵەمەندەکانیان لە داخا تووشی‌هەزار دەرد نابن ﴿ لِيُذِيقَهُم بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴾الروم:٤١. ﴿ وَلَنُذِيقَنَّهُم مِّنَ الْعَذَابِ الْأَدْنَىٰ دُونَ الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴾السجدة: ٢١

٥- قومارکردنیش بەهەمان شێوە حەرام کراوە و یەکێکە لەوشتانەی کە مرۆڤ پێوەی‌ئالودە دەبێت ومایەی ماڵ وێرانییە بۆ تاك و بۆ کۆمەڵ، قورئان دەفەرموێت: ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴾المائدة:٩٠ واتە: ئەی ئەوانەی کە باوەڕتان هێناوە دڵنیابن عەرەق و قومار وگۆشتی ماڵاتی سەربڕاو بۆ غەیری خوا، حەرام وحەڵاڵ زانین بەهۆی هەڵدانی زارەوە، ئەمانە هەر پیسن و لەکاروکردەوەی شەیتانن، کەواتە ئێوەش خۆتانی لێ بپارێزن بۆ ئەوەی سەرفراز و بەختەوەر بن.

بەڕاستی ئەمەش موعجیزەیەکی تری قورئانە،کە خوای گەورە زانیویەتی قومار چەند زیان بەخشە و چۆن مرۆڤ لەو زەمانەدا ولە ئەمڕۆدا و تا قیامەتیش ئالودەی دەبن، ئینجا ئەمڕۆش لە هەمووکات زیاتر دیارە کە قومار چی زەرەر وزیان لەخەڵکی دەدات لەسەرتاسەری دنیادا، قومار زۆر بواری گرتۆتەوە وخەڵکێکی زۆریش گیرۆدەی بوون، لەڕێی یانەکانی قومارەوەو، لە ڕێی ئەنتەرنێتەوەو، لە ڕێی (یانصیب) ەوە.

(دکتور محمد عوضي) بانگخوازی کوەیتی‌لە بەرنامەیەکدا وتی:

دوو لاوی دەوڵەمەندی خەڵکی کەنداو، بڕیاریاندا کە بچن بۆ ئەمریکا و لەوێش سەردانی قومارخانە گەورەکەی لاس فیگاس بکەن کە یەکێکە لـە سـێ قومارخانـە گەورەکـەی جیهـان، ئەمەش بۆ ئەوەی لەنزیکەوەحاڵی قومارو قومارچیەکان ببینن.

کە دەگەنە ئەوێ و دەچنە ژوورەوە، بەڕێوەبەری قومارخانەکە ئافرەتێکی شـۆخ وشـەنگ وبەتوانابوو، هەستی کرد کە ئەم دەم وچاوانە تازەن و دەوڵەمەندیش دیـارن، لێیـان نزیـك بـۆوە وکەوتە باسی یارییەکان وئەو خیبرەو شارەزاییەی کە بەبیست سـاڵ لەو شـوێنەدا کـۆی کردبـۆوە کەوتە بەکارهێنانی بۆ ئەوەی ئەو دوو لاوە لاس بات و بەرەو قومارکردن بیان بات، پاش هـەوڵ وموجامەلەیەکی زۆر، لاوەکان پێیان وت: ئێمە تەنها هاتووین لەنزیکەوە لەم شـوێنە تێبگـەین و، بەهیچ جۆرێکیش بەلای قوماردا ناچین چونکە لەئایینەکەی ئێمەدا حەرام کراوە ..

ئافرەتەکە ئەم هەڵوێستەی لا سەیر بوو پرسـی: بـۆ ئاینەکـەی ئێـوە چییە وچـۆنە؟؟پاش هەنـدێ گفتوگـۆ وتـی:دەکـرێ کەسـێکی شـارەزام پێبناسـێنن تـا زیـاتر وەڵامـی پرسـیارەکانم بداتەوە ...

ئەوانیش تەلەفونی دکتۆر(مصباح الـدُريني)یـان دایـە، ئافرەتەکـەش بەتەلـەفون قسـەی لەگەڵکردو پاش باسوخواسـێکی زۆر لـەبارەی ئیسـلامەوە، ئافرەتەکـە گەیشـتە قەناعـەت کـە ئیسلام ئاینێکی هەقە و لەخواوەیە بۆیە ئاوا دژی قومارکردن وەستاوەتەوە، جا بۆ خۆشـی لـەو ماوە دوورودرێژەدا و لەو شوێنەدا، زەرەرو زیانی قومارکردنی بـە چـاوی خـۆی دیبوو،کـە چـۆن چەندەها کەس لەپاش زەرەرکردن جەڵتە لێی دابوون و،چۆن ئەو هەموو پارە جوانە لەو شوێنەدا بە فیڕۆدەدرێت و چەندەها ماڵی پێ کاول دەبێت ...

ئافرەتەکە بە دکتۆر مصباحی وت: دەکـرێ بـە تەلـەفون موسـوڵمان بـبم؟؟ وتـی: بـەڵێ، لەگەڵما بڵێ: أشهد أن لاإله إلاالله وأشهد أن محمدا رسول الله، ئەویش وتی: أشهد أن لاإله إلا الله وأشهد أن محمدا رسول الله...

٦- گرنگـی دڵ: قورئانی پیرۆز لەبارەی دڵەوە دەفەرموێت:

﴿ أَفَلَمْ يَسِيرُواْ فِي ٱلْأَرْضِ فَتَكُونَ لَهُمْ قُلُوبٌ يَعْقِلُونَ بِهَآ ﴾ الحج: ٤٦

﴿ ثُمَّ قَسَتْ قُلُوبُكُم مِّنۢ بَعْدِ ذَٰلِكَ فَهِىَ كَٱلْحِجَارَةِ ﴾البقرة: ٧٤

﴿ لَهُمْ قُلُوبٌ لَّا يَفْقَهُونَ بِهَا ﴾الأعراف: ١٧٩

﴿ وَمَن يُؤْمِنۢ بِٱللَّهِ يَهْدِ قَلْبَهُۥ ۚ وَٱللَّهُ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمٌ ﴾التغابن: ١١

﴿ وَلَمْ تُؤْمِن قُلُوبُهُمْ ﴾ المائدة: ٤١

زانستی سەردەم پاش زیاتر لە چواردە سەدەو پاش هەزاران دیراسات و لێکۆڵینەوە ئەم ڕاستیەی قورئان دەسەلمێنن و دەڵێن: ڕاستە دڵ گرنگیەکی زۆری هەیە ...

پرۆفیسۆر(گاری سچوارتز) پسپۆری دەروونی لە زانکۆی ئەریزۆنا و دکتۆرە (لیندا ڕوسیل) دەڵێن: بە ڕاستی دڵ تواناو وزەیەکی تایبەتی هەیە کە بە هۆیەوە زانیاری (خزن) دەکرێت و چارەسەر دەکرێت.

هەر بۆیە مێشك بە تەنها شت خەزن ناکات بەڵکو دڵ بزوێنەرەو چاودێرە بەسەریەوە ... پرۆفیسۆر (گاری) دیراسەی سێ‌سەد حاڵەتی چاندنی دڵی کردو بۆی دەرکەوت کە هەموویان گۆڕانکاری لە دەروونیاندا دروست بووە دوای ئەو نەشتەرگەرییەی بۆیان کراوە.

هەروەها دکتۆر(پاڵ پیرساڵ) دەڵێت: بە ڕاستی دڵ هەستی هەیەو بەرگری لەش ڕێك دەخات و زانیاری تایبەت دەنێرێت بۆ هەموو ئەندامەکانی لەش، ئەمەشی لە پەڕاوێکدا بڵاوکردەووە بە ناوی (کۆدی دڵ).

پیاوێك کە دڵی ناساغ دەبێت نەشتەرگەری بۆ دەکەن و دڵی پیاوێکی تری بۆ دائەنێن کە خۆی کوشتووە، ئەم پیاوە پاش چاکبوونەوەی ژنی پیاوەکە دەهێنێ و هەروەکو ئەو خۆشی دەوێ‌و وەکو ئەو هەڵس و کەوت دەکات و پاش چەند ساڵێکیش هەروەکو ئەو خۆی دەکوژێت...

زانایان سەرنجیان داوە کە ئەوەی دڵی (صناعی) بۆ دانراوە هەست بە دڵ ڕەقییەکی زۆر دەکات کە ئەمەش بەڕاستی بەڵگەیە لەسەر ئەوەی کە دڵ نەرم دەبێت و ڕەق دەبێ‌و ئەو کەسانەش بە چاکی هەستی پێ دەکەن.

قورئان بە ئاشکرا ئاماژە بۆ ناوچەوان دەکات کە بەشی پێشەوەی مێشك ڕۆڵی هەیە لە درۆ کردندا﴿ نَاصِيَةٍ كَٰذِبَةٍ خَاطِئَةٍ ﴾ العلق: ١٦، ئاماژەش بۆ ئەوە دەکات کە شتی ڕاست لە

دلّدا هەڵدەگیرێ، کە چل هەزار دەمارە خانەی بەتایبەت کاری (خزن)ی معلومات و ڕێنمایی کردنی ئەندامەکانی لەش و مێشك دەکەن، ئەوەتاقورئان ئاماژەبۆئەمەش دەکات و دەفەرموێت ﴿يَقُولُونَ بِأَلْسِنَتِهِم مَّا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ﴾الفتح:١١، واتە: ئەوەی دەیڵێن درۆیەو لەسەر زمانیانەو ڕاستیەکە نالێن کە لە دڵیاندایە.

ئەوەندەش بەسە کە حەزرەتﷺ پێش چواردە سەدە زیاتر ئاماژە بۆ ڕۆڵی گرنگی دڵ دەکات و دەفەرموێت:(ألا إن في الجسد مضغة إذا صلحت صلح الجسد كله و إذا فسدت فسد الجسد كله ألا وهي القلب)[1].

٧- چیرۆکەکانی قورئان: قورئانی پیرۆز موعجیزەیە لەو چیرۆك و بەسەرهاتانەدا کە دەیگێڕێتەوە کە هەمووی لە عیلمی غەیبی خوادایەو تەنها ئەوە کە حەزرەتی ﷺ ئاگادارکردووە، ﴿ذَٰلِكَ مِنْ أَنبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ وَمَا كُنتَ لَدَيْهِمْ إِذْ أَجْمَعُوا أَمْرَهُمْ وَهُمْ يَمْكُرُونَ﴾يوسف:١٠٢ ، واتە: ئەی محمد ﷺ ئەم بەسەرهات و چیرۆکەی یوسف کە بۆت دەنێرین بە وەحی لە هەواڵ و بەسەرهاتە شاراوەکانە، خۆ تۆ لەلای براکانی یوسف نەبوویت کاتێك کە هەموویان خەریکی بڕیاردان و پیلان گێڕان بوون.

﴿تِلْكَ مِنْ أَنبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهَا إِلَيْكَ ۖ مَا كُنتَ تَعْلَمُهَا أَنتَ وَلَا قَوْمُكَ مِن قَبْلِ هَٰذَا ۖ فَاصْبِرْ ۖ إِنَّ الْعَاقِبَةَ لِلْمُتَّقِينَ﴾ هود :٤٩

واتە: ئەی محمدﷺ ئەو باسانەی بۆمان کردیت لە هەواڵە نادیارەکانە کە بۆت دەنێرین، نە تۆ دەتزانی و نە هۆزو نەتەوەکەشت پێش ئەم باسەی ئێمە، جا خۆگرو بە ئارام بە، چونکە بە ڕاستی پاشە ڕۆژ بۆ خواناس و پارێزکارانە.

جوان سەرنجی ئەم چەند وشەیە بدە (مَا كُنتَ تَعْلَمُهَا أَنتَ وَلَا قَوْمُكَ)، نە تۆ و نە گەلەکەت نەتانزانیوە.. ئەم ئایەتە کە بەردەوام خوێندراوە کەس نەهات بڵێ: نەخێر ئێمە بیستوومانە ..

زۆر لە چیرۆکەکانی قورئان وەك گەلی عاد و ڕزگاربوونی لاشەی فیرعەون، وەك زۆر لایەنی چیرۆکی حەزرەتی یوسف لە تەورات و ئینجیلدا نەهاتووە، هەروەها قورئان زۆر

١- مسلم.

وردەكاری تیایە كە پاش دۆزینەوەی دەستخەتەكان و پاشماوە مێژووییە دێرینەكان دەردەكەوێت كە قورئان ڕاستی فەرمووە وەك وشەی (سید) كە بۆ مێرد بەكارهاتووەو تەنها لەو شوێنەدا باسكراوەو لە باقیشوێنەكانی تری قورئان دا بە (بعل) یان (زوج) هاتووە هەروەك دەفەرموێت ﴿ وَأَلْفَيَا سَيِّدَهَا لَدَا ٱلْبَابِ ﴾ یوسف: ٢٥، دۆزینەوەكان لەم سەدەیەی دوایدا ئەوەیان سەلماند كە قیبتییەكان كاتی خۆی بە مێردیان وتووە (سید) قورئانیش وشەكەی ئەوانی بەكار هێناوە.

هەروەها تەورات و ئینجیل (فیرعەون) بەكار دەهێنن بۆ پادشای زەمانی حەزرەتی یوسف و حەزرەتی موسا، كەچی قورئان بۆ پادشای زەمانی حەزرەتی یوسف (ملك) بەكاردێنێ وبۆ پادشای زەمانی حەزرەتی (موسا)ش (فیرعەون) بەكار دێنێ... كە ئەمەش لەم سەدانەی دواییدا دەركەوت كە پادشای زەمانی حەزرەتی یوسف چونكە لە خۆیان نەبووە پێیان وتووە (ملك) بەڵام پادشای زەمانی حەزرەتی موسا چونكە لە میسرییەكان خۆیان بووە پێیان وتووە (فیرعەون) كە ئەمەش موعجیزەیەكی گەورەیە ئەگینا ئەم وردەكارییە مێژووییە خوا نەبێ كێ دەیزانێ كە ئاوا لە قورئاندا ئاماژەی بۆ كردووە.

تەورات و ئینجیل كە باسی مێردی ئەو ژنە دەكات كە حەزرەتی یوسف لەماڵیان بووە، بە بەڕێوەبەری پۆلیس (یان بە ناوەكەی خۆیەوە) ناوی دەبات كەچی قورئان ناوەكەی وەردەگێڕێت بۆ زمانی عەرەبی كە دەكاتە (عزیز إلە الشمس) دیارە لە ئیسلامیشدا یەكتاپەرستی هەیەو (اله الشمس) نیە بۆیە لای دەبات لە ناوەكەو تەنها (عزیز) بەكاردەهێنێو دەفەرموێت ﴿ قَالَ مَا خَطْبُكُنَّ إِذْ رَٰوَدتُّنَّ يُوسُفَ عَن نَّفْسِهِۦ ۚ قُلْنَ حَٰشَ لِلَّهِ مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ مِن سُوٓءٍ ۚ قَالَتِ ٱمْرَأَتُ ٱلْعَزِيزِ ٱلْـَٰٔنَ حَصْحَصَ ٱلْحَقُّ أَنَا۠ رَٰوَدتُّهُۥ عَن نَّفْسِهِۦ وَإِنَّهُۥ لَمِنَ ٱلصَّٰدِقِينَ ﴾یوسف:٥١

٨- موعجیزەی ژمارەیی: لە سەرەتای ئیعجازی ژمارەییدا (عبدالرزاق نوفل) پەڕاوێكی دانا لە بارەی دنیاو ئاخیرەتەوە تا بیسەلمێنێ كە ئیسلام هاوسەنگی كردووە لە نێوان دنیاو قیامەتداو گرنگی بە هەردوولا داوە... لە كاتێكدا كە وشەی دنیاو ئاخیرەتی لە قورئان دەرهێنا، بۆی دەركەوت(١١٥) جار وشەی دنیا و (١١٥) جار وشەی ئاخیرەت هاتووە .

دواتر پەڕاوێكی دانا لە بارەی مەلائیكەت و شەیتانەكانەوە، بە هەمان شێوە كەوشەی (مەلائیكەت) و وشەی (شیطان)ی دەرهێنا بینی كە هەریەكەیان (٦٨) جار دووبارە

بوونەتەوە، ئەمەش وای لێکرد یەکەم پەڕاوی نووسی بە ناوی (الإعجاز العددي للقرآن الكريم).

دیارە قورئان هەروەك پێغەمبەرﷺ دەفەرموێت (لا تنقضي عجائبه)، عەجائیباتەکانی تەواو نابێت، ئەندازیار عبد الدائم كحيل دەڵێت (منیش کەوتمە دەرهێنانی ئەو ئایەتانەی کە باسی ئەو شتانە دەکەن کە خوا خۆشی دەوێت و پێی خۆشە، هەروەها ئەو شتانەش کە خوا پێی ناخۆشەو خۆشی ناوێت، بۆم دەرکەوت کە (١٦) جار هەریەکەیان دووبارە بۆتەوە هەروەك لەم ئایەتانەدا دیارە:

﴿إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلْمُحْسِنِينَ﴾ البقرة: ١٩٥ ﴿إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلَّذِينَ يُقَٰتِلُونَ فِى سَبِيلِهِۦ صَفًّا كَأَنَّهُم بُنْيَٰنٌ مَّرْصُوصٌ﴾ الصف:٤ ﴿إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُحِبُّ ٱلْمُعْتَدِينَ﴾ البقرة: ١٩٠. ﴿وَٱللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ﴾ الحديد :٢٣

٩- شاری عەدەن و موعجیزەیەکی گەورە: یەکێك لە ئیعجازەکانی فەرموودەی پێغەمبەرﷺ ئەوەیە کە دەفەرموێت: (عن حذيفة بن أسيد الغفاري قال: اطلع النبي ﷺ علينا و نحن نتذاكر فقال: ماذا تذاكرون؟ قالوا: نذكر الساعة. قال: انها لن تقوم حتى ترون قبلها عشر آيات، فذكر الدخان و الدجال والدابة وطلوع الشمس من مغربها و نزول عيسى ابن مريم عليه صلاة و سلام و يأجوج و مأجوج، وثلاثة خسوف: خسوف بالمشرق، و خسوف بالمغرب، و خسوف بجزيرة العرب، و آخر ذلك نار تخرج من اليمن تطرد الناس إلى محشرهم). (و في رواية عند مسلم: نار تخرج من قعر عدن تُرحل الناس)[1]، ئەوەی مەبەستمانە لەم فەرموودەیەدا ئەوەیە،کە بورکانێك لە (قعر)ی عەدەن، (بنی عەدەن)دەردەچێت و خەڵکی دەبات بەرەو مەحشەر،شاری عەدەن زۆربەی بەئاوی دەریا دەورە دراوە ولە بنەڕەتدا زەوییەکەیبەهۆی بورکانێکی گەورەوە درووست بووە کە لەو دەریایەدا بووە،ئەم بورکانە پاش هێوربوونەوە و سارد بوونەوەی دەمێکی چاڵی بۆ دروست بووە زۆر زۆر گەورەو فراوانە .

١- مسلم.

کەس لە ڕابردوودا نەیزانیوە کەشاری عەدەن لەسەردەمی بورکان درووست بووە، تا ئەو کاتەی ئینگلیز داگیری کرد و فڕۆکە پەیدا بوو،کاتێك بە فڕۆکە لە بەرزاییەکی زۆرەوە سەیری عەدەنیان کرد بینیان شارێکە ڕووەکەی چاڵە و دەمێکی بورکانی گەورەشی هەیە.بۆیە ئینگلیزەکان ناویان نا شاریدەمی بورکان (Kraytar)، ئیتر بەم ناوەوە ناویان دەبرد نەك ناوی(عدن).

بیبیهییەکی مەلەکی بەریتانی بۆ زانیاری بورکان لە ساڵی ١٩٦٤دا کەوتنە دیراسەی بورکانی عەدەن بەسەرۆکایەتی پرۆفیسۆر(I.G.Gass)کە سەرەتای ڕاپۆرتەکەی بەمە دەست پێدەکات کە دەڵێت:(بەڕاستی بورکانەکانی ئێستا وەکو دەمەقاچان ویاری منالآنە لەچاو بورکانی عەدەن دا).

ئەمە لەکاتێکدا کە بورکانی زۆر گەورە تەقیوەتەوە،وەك بورکانی (کراکاتو)لە ئیندۆنیسیا کەلەساڵی ١٨٨٣دا تەقیوە، کەزانایان بەگەورەترین بورکانی دەزانن تائێستا، کە بوەهۆی کوشتنی سی وشەش هەزار کەس و خەڵکی لەدووری پێنج هەزار کیلۆمەترەوە گوێیان لە دەنگی بوو، تۆز وخۆڵ و دوکەڵیشی بۆ ماوەی یەك هەفتە روناکی خۆری شاردەوە،وە بووە هۆی هەڵوەشان و نەمانی زۆربەی ئەو دوورگەیەی کە تیایدا تەقیوە، زانایان هێزی تەقینەوەی بورکانەکە مەزەندە دەکەن بەتوانا و هێزی تەقینەوەی سەد بۆمبی هایدرۆجینی ...ئینجا بیرکەرەوە لەقسەی زانایان کە دەڵێن: ئەم بورکانە گەورەیە وەك دەمەقاچان و یاری منالآنە لەچاو تەقینەوەکەی بورکانی عەدەن دا.

ئەم فەرموودەیە لە چەند ڕوویەکەوە موعجیزەیە:

أ- حەزرەت ﷺ دەفەرموێت(قعر عدن)کە هیچ کەس تا زەمانی داگیرکردنی ئینگلیز کە دیراسەیان کرد نەیزانیوە کە شاری عەدەن لەچاڵاییەکی بەرفراوانی دەمی بورکانێکی زۆر گەورەدایە .

ب- دیارە زۆربەی بورکانەکانی دنیا،کە جارێك تەقیونەتەوە،زۆر ئاساییە کە جاری تریش چالاك ببنەوە،بەتایبەت بورکانێکی ئاوا گەورەی وەك بورکانی عەدەن کە ئاگر و شلەی تەواوی خەڵکی دەبەن بەرەو ساحەی مەحشەر،قورئانیش ئاماژە بۆ بوومەلەرزە وتەقینەوەی بورکان دەکات کەئەمەش بۆ خۆی هەر موعجیز ەیە ﴿إِذَا زُلْزِلَتِ ٱلْأَرْضُ زِلْزَالَهَا وَأَخْرَجَتِ

ٱلۡأَرۡضُ أَثۡقَالَهَا ﴾.. باشە کێ لە زەمانی حەزرەتدا ﷺ زانیویەتی پەیوەندی هەیە لە نێوان بورکان وبوومەلەرزەدا؟ ئەمڕۆ پاش دیراساتی زۆر زانایان دەڵێن: (بوومەلەرزە وەکو ئاگادارکردنەوەیەکی پێش وەختە بۆ هاتنی بورکان).

ج- لەگەڵ باسی بورکانی (عەدەن)دا حەزرەت ﷺ باسی ڕۆچوون دەکات کە ئەمەش دیسان بەهۆی زەمین لەرزەی بەهێزەوە دەبێت کە ڕۆچوونێکی زەوی لە ڕۆژهەلات ویەکێکیش لەڕۆژئاوا و یەکێکیش لە نیوەدورگەی عەرەب دەبێت،کە ئەمەش شتێکی ئاسایی یە لەڕووی زانستیەوە کەلەگەڵ ئەو بوومەلەرزە گەورانەدا ڕوودەدات.

١٠- موعجیزەیەك لە ئەهرامەکانەوە: زانایانی ڕۆژئاوا دەڵێن: یەکەم کەسێك کە ئاماژەی بەوە کردبێت کە بەردی ئەهرامەکان بەشی خوارەوەی بەردی ڕاستەقینەیەو ئەوانی سەرەوەش لە قوری سورەوکراو دروستکراوە پرۆفیسۆر (هنری لی چاتیلیر)ە کە لە ساڵی (١٨٥٠) لە فەرەنسا لە دایك بووە، بەلام ئەگەر ورد بینەوە دەبینین قورئان یەکەم پەڕاوەو دەستپێشخەر بووە لە ڕاگەیاندنی ئەو ڕاستیەدا کە لە زەمانی فیرعەون دا لە قوری (کلسی) بینای بەرزیان دروست کردووە...

(هەرچەند ڕۆمانیەکانیش لە کۆندا قوری کلسیان بەکارهێناوە بۆ بینا پاش گەرمکردنێکی زۆر کە ئەم ڕاستیەش ئەندازیار (دافید مور) پاش دیراسە کردن دۆزیەوە).

فیرعەونەکان گڵێکیان هێناوە کەکلسی تیابێت و لەگەڵ گڵی ئاسایی وئاو تێکەڵیان کردووەولە قاڵبی تایبەتدا بەگەرمی زۆر تا نۆ سەد پلەی گەرمی کوتلەی گەورەی وەك بەردیان دروستکردووەو بینای بەرزیان پێدروستکردووە.

پرۆفیسۆری ئیتاڵی (ماریۆ کۆلیپاردی) لەساڵی ١٩٨١ داو، پرۆفیسۆری فەرەنسی (جۆزێف داڤیدۆڤیتس) بەڕێوەبەری پەیمانگای جیۆپۆلیمەر و چەندەها زانای ئەمریکی تریش لەدوای ساڵی ٢٠٠٦ ەوە، پاش لێکۆڵینەوەی زۆر جەخت دەکەنە سەر ئەوەی کە بەردەکانی ژێرەوەی ئەهرامەکان بەردی ڕاستەقینەن و بەردەکانی ترش هەمووی لەقوڕدروستکراون لە قاڵبی تایبەتداو زۆر گەرم کراون و زۆر بەهێزوقایم بوون.

تەنانەت پرۆفیسۆر (جۆزێف داڤیدۆڤیتس) لە تاقیگەدا بە دە ڕۆژ بەردێکی هەمان شێوەی بەردی ئەهرامەکانی دروست کرد لە گڵی ئاسایی و گڵێ کە کلسی تیابوو لەگەڵ ئاودا و گەرمی زۆر.

پرۆفیسۆر (لین هۆیس) مامۆستای زانستی مەوادو هەندەسەی ئەوەویش هەمان ڕای هەیە.[1]

ئەگەر خوانەبێت حەزرەت کاری چی‌یە بەوەی کە فیرعەونەکان بینای بەرزیان بەچی دروست کردووە، لە کاتێکدا لە ١٨٥٠ دا زانایەك ئاماژە بۆ ئەمە دەکات و دیراسات و تاقیکردنەوەی تازەش بە پێشکەوتووترین ئامێر ئەو ڕاستیە دەسەلمێنن.

قورئانی پیرۆز دەفەرموێت:

﴿ وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَٰٓأَيُّهَا ٱلْمَلَأُ مَا عَلِمْتُ لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرِى فَأَوْقِدْ لِى يَٰهَٰمَٰنُ عَلَى ٱلطِّينِ فَٱجْعَل لِّى صَرْحًا لَّعَلِّىٓ أَطَّلِعُ إِلَىٰٓ إِلَٰهِ مُوسَىٰ وَإِنِّى لَأَظُنُّهُۥ مِنَ ٱلْكَٰذِبِينَ ﴾
القصص: ٣٨

قورئان لەم ئایەتەدا بەئاشکرا ئاماژە بۆ ئەوە دەکات کە فیرعەونەکان چۆن لە قوڕی سوورەوکراو بینای بەرزیان دروست کردووە.

١١- چارەسەری تووڕەبوون: تووڕەبوون یەکێکە لەو سیفاتانەی کە حەزرەت ﷺ نەهی لێ کردووە، جارێك پیاوێکی دەشتەکی عەرەب هاتە خزمەتی و داوای ئامۆژگاری لێکرد، ئەویش فەرمووی: تووڕە مەبە! وتی: زیاتر ئامۆژگاریم بکە، فەرمووی: تووڕە مەبە! وتیەوە: زیاتر ئامۆژگاریم بکە، فەرمووی: تووڕە مەبە!

لە پێگەی(BBC)دا هاتووە کە بانکی زانیاری (کاهوت) لەسەر ئینتەرنێت دیراسەیەکی کردووە کە بەریتانیا لە ساڵێکدا لە ئەنجامی تووڕەبوون و شت شکاندندا (١٦) ملیار جونەیە زیانمەند دەبێت... ئەوەش کە تووڕە دەبێ پەرداخ و شوشەوات دەشکێنێ...دیراسەکە کەلەسەر (٧٠٠) کەس کرابوو دەڵێت: پیاوان زیاتر تووڕە دەبن لە چاو ئافرەتاندا... هەروەها دەڵێت: لە سەدا بیستی ئەوانە، قەرەباڵغی شەقامەکان هۆکاری

١-(پێگەی ئەندازیار عبدالدائم کحیل).

سەرەکی تووڕەبوونیان بووە، نیوەشیان لە چاوەڕێ کردنی سەر تەلەفون تووڕەدەبوون. تەنها چارەکێکی ئەوانەش دەیانزانی کە چۆن تەعبیر بکەن لە تووڕەبوونەکانیان بە شێوەیەکی ئیجابی.

(دونا دوسون) پسپۆڕ لە بواری دەروونی دا دەڵێت: تووڕەبوون شتێکی زۆر ئاڵۆزە، زۆربەی جاریش هۆکارەکەی دەگەڕێتەوە بۆ ترسان لە زەرەرو زیان، یان ترسان لە تووشبوونی شتێك، یان ترسان لەوەی کە بێ هیوا ببێ لە شتێك.

حەزرەت ﷺ پەروەردەی موسڵمانانی کرد لەسەر ئەوەی تووڕەبوونیان بۆ خوا بێ و لەبەر خوا بێ کاتێك کە فەرمانێك یان سنورێك لە سنوورەکانی خوا دەشکێنرێ، وە بۆ خۆشی سەر مەشق بووە لەم بوارەشدا، کابرایەکی دەشتەکی هات و بە دەنگی بەرزو تووڕەییەوە وتی: ئەی محمد لەو ماڵەم بدەرێ کە خوا داوێتی پێت... هاوەڵان ئەوەندە لە شێوازی داواکەی تووڕە بوون خەریك بوو بیکوژن، حەزرەت ﷺ فریای مەوقیفەکە کەوت و فەرمووی: وازی لێبێنن بۆ من... حەزرەتﷺ پێی فەرموو: ئەوە (بیت المال) چەندت دەوێت بیبە! کابرا گەورەیی و بەخششی حەزرەتی ﷺ بۆ دەرکەوت، موسڵمان بوو، دوایش هۆزەکەی هەموو هێنا موسڵمان بوون...

حەزرەت ﷺ زۆر بە دانایی چارەسەریی هۆکاری تووڕەبوونی کابرای کرد، ئەگەر وا نەبووایە دەیانکوشت و بە کافری سەری ئەنایەوە!

تووڕەبوون بەرگری لەشی مرۆڤ کەم دەکاتەوە، دکتۆرە(آنا مارشلاند) لە زانکۆی (بیتسبەرەی ئەمریکی) دەڵێت: ئەوانەی کە زیاد تووڕە دەبن بەرگرییەکی تەواو لە لەشیاندا نیە. پاش دیراسەیەکردن لە هەمان زانکۆ بۆیان دەرکەوت کە ئەوانەی تووڕەبوون وتەلقیح کران دژی (التهاب کبدی ڤایرۆشی) کەمتر سوودیان لە تەلقیحەکە وەرگرت لە چاو ئەوانەی کە تووڕەنەبوون.

زانا ئەمریکییەکان دەڵێن: هەڵچوون و تورەبوونی لاو و تازە پێگەیشتوان دەبێتە مایەی زیاد بوونی کێش و قەڵەوی و تووش بوونی نەخۆشی دڵ.

بە کورتی زیانی تووڕەبوون لەسەر دەروون و لاشەی مرۆڤ زۆرەو دیراساتەکانیش بەردەوام لەسەرتاسەری دنیادا ئەم ڕاستییە دەسەلمێنن، ئا لێرەوە گەورەیی ئیسلام تێدەگەین کە چۆن

کاری لەسەر ئەم لایەنە کردووەو هەوڵ دەدات موسڵمانان وا لێ بکات کۆنترۆڵی تووڕەبوونی خۆیان بکەن کە بەوەش پاداشتی چاکیان لە خواوە دەست دەکەوێت :

﴿ وَلَمَن صَبَرَ وَغَفَرَ إِنَّ ذَٰلِكَ لَمِنْ عَزْمِ ٱلْأُمُورِ ﴾ الشورى: ٤٣

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱسْتَعِينُوا۟ بِٱلصَّبْرِ وَٱلصَّلَوٰةِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ مَعَ ٱلصَّٰبِرِينَ ﴾البقرة:١٥٣

﴿ وَجَزَٰٓؤُا۟ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِّثْلُهَا ۖ فَمَنْ عَفَا وَأَصْلَحَ فَأَجْرُهُۥ عَلَى ٱللَّهِ ۚ إِنَّهُۥ لَا يُحِبُّ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴾
الشورى: ٤٠

١٢- ئەم ئوممەتە هەردەمێنێت:

(إن الله زوى لي الأرض. فرأيت مشارقها ومغاربها. وإن أمتي سيبلغ ملكها ما زوى لي منها. وأعطيت الكنزين الأحمر والأبيض. وإني سألت ربي لأمتي أن لا يهلكها بسنة عامة. وأن لا يسلط عليهم عدوا من سوى أنفسهم. فيستبيح بيضتهم. وإن ربي قال: يا محمد! إني إذا قضيت قضاء فإنه لا يرد. وإني أعطيتك لأمتك أن لا أهلكهم بسنة عامة. وأن لا أسلط عليهم عدوا من سوى أنفسهم. يستبيح بيضتهم. ولو اجتمع عليهم من بأقطارها -أو قال من بين أقطارها- حتى يكون بعضهم يهلك بعضا، ويسبي بعضهم بعضا)[1].

واتە: بێگومان خوا تەنگی زەوی بۆ هێنامەوە یەك، خۆرهەڵات و خۆرئاوایم بینی، دەسەڵاتی ئوممەتەکەیشم دەگاتە ئەو ڕادەیەی کە بۆم هێنراوەتەوە یەك، هەردوو گەنجینە سوروسپییەکەشم پێ‌خەڵات کراوە(گەنجی قەیسەروکیسرا).هەروەها من داوام لە پەروەردگارم کرد کە ئوممەتەکەم بەگشتی بەوشکە ساڵی وقات وقڕی لەناو نەبات و، دوژمنی بەدەر لە خۆیان بەسەریاندا زاڵ نەکات بەڕادەیەك ڕەگ و ڕیشەیان لەبن دەربێنێت، هەروەها پەروەردگارم فەرموویەتی: ئەی محمد کاتێ من بڕیارێکم دەرکرد تازە گەڕانەوەی نابێت، من ئەوەم خەڵات کردووە بە ئوممەتەکەت کە بەوشکە ساڵی وقات وقڕی بەگشتی لەناویان نەبەم ودوژمنی بەدەر لە خۆیان بەسەردا زاڵ نەکەم ڕەگ و ڕیشەیان لەبن دەربهێنێت، باوەکو هەرچی خەڵکی سەرزەوی هەیە لە هەموو لایەکەوەگەلە کۆمەکیان لێبکەن، تاوەکو خۆیان لە ناو خۆیاندا هەندێکیان هەندێکیان لە ناو دەبەن و یەکتری بەدیل دەگرن ویەکتری تاڵان دەکەن ..

١- مسلم

ئـەم فەرموودەیـە موعجیزەیـە لـەوەدا کـە دەفـەرمویّخوا گـەنجی قەیسـەرو کیسـرای داومەتیّ، ئەمەش پاش چـەند سـالّیّك لـە وەفـاتی حـەزرەت هاتـە دی..هـەروەها موعجیزەیـە کەدەفەرمویّ ئومەتەکەم نەبە وشکەسالّی و نە بـەدوژمنانی دەرەکـی لەناوناچـن و هـەردەمیّنن مـەگەر خۆیان بکەونە گیانی خۆیان .

ئەوە میّژووی ١٤٠٠ ساڵە سەیری بکە بزانە ئەم پیّشبینیە لە سەدا سەد تەواوە یان نـا، جا ئەوسا بلیّ (أشهد أن محمدا رسول الله)..

ڕۆژهـەڵاتناسیّکی ئیتالی دیفاع لـە قورئان دەکات:

دکتۆرە (ریتا) کەمامۆستای ژیاری ئیسلامی و میّژووە لـە زانکـۆی ڕۆمـا، تەمـەنی لـە شەست سالّ تیّپەڕیوەو، زۆر بە جوانی دیفاع لە ئیسلام دەکات و دەلّیّت: مـن هـەر کیّشـەیەکی ڕۆحی و عەقیدیم هەبیّت دەچمەوە لای قورئان بۆ دۆزینەوەی چارەسـەر، چـونکە لایـەنی ڕۆحـی قورئان زۆر بەرزەو هیچ پەڕاویّکی تر ناگاتە قورئان، قورئان دەتوانیّ دلّـەکان زینـدوو بکاتـەوە، ئەم بەهیّزی لایەنی ڕۆحی‌یەیە کە وای کردووە بە دەیان هەزار ئەوروپی بـەرەو ئیسـلام بـیّن لـە کاتیّکدا بە ملیۆنەها خەلّکی ئەوروپی بیر لە خۆکوشتن دەکەنەوە چونکە پاسـاویّکیان نیـە کـە بۆچی دەژین و بۆچی بژین...

موسلّمانان پیّویستە کەنالّی فەزایی و هۆکاری ڕاگەیاندنیان هەبیّ بە زمانی ئـەوروپی تـا بتوانن دوژمنانی ئیسلام دەمکوت بکەن.

هەروەها دکتۆرە ریتـا ڕەخنـە لـە کـاری بـەگاورکردن دەگریّـت کـە ڕۆژئـاوا ئـەو هـەموو پارەیـەی بـۆ خـەرج دەکـات و ئەنجامیشـی نیـە، ئـەوەتا سـالّی (٢٠٠٠ز)یـان دانـابوو هـەموو ئەفریقیا بکەنە گاور، هیچیان بۆ نەکرا.

باوکی دکتۆرە بۆ چەند سالّیّك لە خەستەخانەیەکی سعودیە پزیشك بوو، ئەمەش وای‌کرد کە دکتۆرە لەموسلّمانان تیّبگات و دوایش بە قەناعەتی تەواوەوە موسلّمان ببیّت، هەر ئەمەش وای لیّکرد کە نەچیّتە کۆلیّژی پزیشکی، بەلّکو بچیّتە بەشی میّژو و شارسـتانیّتی ئیسـلامی و لەوبوارەدا پسپۆری بەدەستبهیّنیّ.

ئیسلام دەبێتە یەکەم ئایین لە برۆکسل:

پایتەختی یەکێتی ئەوروپی دەبێتە موسڵمان لە بیست ساڵی تردا، ئەمەش لە ڕۆژنامەیەکدا هاتووە کە باس لەوە دەکات ئێستا یەك لەسەر سێی دانیشتوانی شاری برۆکسل موسڵمانن، پاش پانزە تا بیست ساڵی تر دەبنە زۆرینە بەهۆی زاووزێو منداڵبوونەوە، شایانی باسیشە لە ساڵی (٢٠٠١)ەوە ناوی (محمد) زۆرترین ناوە کە لە منداڵ دەنرێت لە برۆکسل.

هەروەها ڕۆژنامەکە دەڵێت: لە کاتێکدا باوکان و دایکان ڕەنگە زۆر پابەند نەبن بە دینەوەو بیانەوێت خۆیان بگونجێنن لەگەڵ کۆمەڵگەدا، کەچی لاوان وتازە پێگەیشتوان بە گەرمی پابەندن بە دینەوەو پەرستشەکان بەجێ دێنن.

تەنانەت لە هەندێ گەڕەکدا وەك (مۆنلێن بیك) وا دەزانی هەر لە بەلجیکا نیت و لەسەر شەقامەکان ژمارەیەکی زۆر ئافرەتی بالاپۆش دەبینی.

(جان فرانسوا باستین) تەمەنی شەست و پێنج ساڵەو پاش موسڵمان بوونی پێی دەڵێن (عبدالله)، موسڵمانێکی چالاکەو لە ساڵی (٢٠٠٤)دا حیزبی لاوانی ئیسلامی دامەزراند، ئەم حیزبە لە هەڵبژاردنی شارەوانی ئەم دواییەدا توانی لەو دوو دائیرەیەی خۆی تیا هەڵبژاردبوو زیاتر لە (٥٠٠٠) دەنگ بهێنێ لە شاری برۆکسل دا.

هەوڵ بدە لە ڕیزی پێشەوە بیت:

حەز دەکەیت لەناو دەرگاکەدا دانیشی یان بچیت بەرەو ژوورو لای سەروو بگریت؟؟ دیارە ئەمەش بە دەست خۆتە، لای سەروو یان بە مانایەکی تر ڕیزی پێشەوە خێری زیاترە لە ڕیزی دواوە.

ئەگەر وتمان زوو وەرەو جێ بگرەو نەهاتی و جێ نەما لە پێشەوە لۆمەی خۆت نەبێ هی کەس مەکە.

حەزرەت ﷺ هەندێ لە هاوەڵانی دوا دەکەوتن بۆیە پێی فەرموون: وەرنە پێشەوەو نوێژ لە دوامەوە بکەن، ئەوەی دواتر دێت با بێتە دواتانەوە، بەردەوام کەسانێك دوا دەکەون تا خواش دوایان دەخات.(تقدموا فائتموا بي، وليأتم بكم من بعدكم، لايزال قوم يتأخرون حتى يؤخرهم الله)[1]

١- مسلم.

ئیبن جەوزی دەڵێت: (إن همت فبادر، و إن عزمت فثابر، واعلم أنه لا يدرك المفاخر من رضي بالصف الآخر)...

ئێمە ڕازی نابین بە ڕیزی دواوە لە وەستانی بەردەم ئیشاراتی مرور !

ئێمە ڕازی نابین بە ڕیزی دواوە لە سەرکەوتنی ناو فڕۆکەدا !

ئێمە ڕازی نابین بە ڕیزی دواوە لە پۆلدا !

ئێمە ڕازی نابین بە ڕیزی دواوە لەبەر دەم نانەواخانەدا !

ئیتر چۆن دەبێت ڕازی بین بە ڕیزی دواوە لە مەسەلەی ئاخیرەتدا، هەر لەبەر ئەمەشە قورئان دەفەرموێت (سارعوا، سابقوا، فليتنافس المتنافسون).

شێوازی کارت بگۆڕە ئەگەر بەرهەمی نەبوو:

لە وڵاتێکی ڕۆژئاوا پیاوێکی کوێر شەبقەکەی دانا بوو بەڵکو هەرچی بەویادا دەڕوات خێرێکی پێبکات و شتێك پارەی بۆ دانێت، کارتۆنێکیشی لاوە دانا بوو لەسەری نووسرا بوو (من کوێرم تکایە هاوکاریم بکەن)... کوێرەکە هەستی دەکرد کەم کەس خێری پێ دەکات، پاش ماوەیەك هەستی کرد خەڵکی زیاتر لای لێدەکەنەوەو پارەی بۆ دادەنێن، تومەس کەسێکی ژیر بەوێدا تێپەڕیبوو بێدەنگ کارتۆنەکەی هەڵگێڕابووەو لەسەری نووسیبووی (لە وەرزی بەهاردایـن و ناتوانم جوانیەکەی ببینم) بەمەش ئەوانەی بەوێدا دەڕۆیشتن زیاتر سۆزو بەزەییان دەجوڵا بۆی و پارەیان بۆ دانەنا...

هەندێ خێر زۆر گرنگە لە دەستت نەچێت:

هەندێك خێر فرسەتەو مەیەڵە لە دەستت دەرچێت، هەروەك پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت (رَغِمَ أنفه، ثم رَغِمَ أنفه، ثم رَغِمَ أنفه، قيل مَن يا رسول الله؟ قال: مَن أدرك والديه عند الكِبَر أو أحدهما أو كليهما ثم لم يدخل الجنة).

پیاوێکی بە تەمەن بە ناوی (حەیزان) لە دێیەك کە (٩٠) کیلۆمەتر دوورە لە (بُرَيدة) ەوە لە وڵاتی سعودیە، لە دادگاو لە بەردەمی ئامادەبوان و قازیدا گریا، دەزانن بۆ؟! ئەم (حەیزان)ە بە تەنها دەژیا و دایکێکی پیری هەبوو لای خۆی خزمەتی دەکرد، براکەی کە حاڵی باشتر بوو دەیویست دایکیان بباتە لای خۆی تا باشتر ئاگای لێ بێو خزمەتی بکات، (حەیزان)یش ڕازی نەدەبوو، کار گەیشتە دادگا، دادوەر لە پیرێژنەکەی پرسی لای کامیان دەبیت؟، وتی: ئەمیان

ئەم چاومە و ئەوی تریان چاوەکەی ترمە، ئیتر کە دادوەر پێی باشتر بوو لای براکەی تری (حەیزان) بێت، (حەیزان) کە ئەو خێر و بەرەکەتی خزمەت کردنەی لە کیس چوو لە داخا گریا؟!

پاککردنەوەی دڵ و دەروون:

لاوێك هەموو بەیانیەك باپیرەی ئەبینی بەوپەڕی شەوقەوە قورئان دەخوێنێت، هەرچی سەیری خۆشی دەکرد نەیدەزانی قورئان خوێندنەکەی بۆچیە و چۆن سوودی لێوەرگرێت، بۆیە بەیانیەکیان بە باپیرەی وت: باپیرە، من هەوڵ دەدەم وەك تۆ قورئان بخوێنم، کەچی هیچی وای لێ حاڵی نابم، ئەگەر لێشی حاڵی بم بیرم دەچێتەوە، ئیتر نازانم قورئان خوێندنەکەم بۆ چیە؟!

باپیرەشی وانەیەکی کرداری دادا، پێی وت: کوڕی خۆم ئەم سەتڵەی کە خەڵوزی تێدەکەین بۆ ئاگردانەکەمان بیبە بۆ سەر ئەو ڕووبارەو ئاوی تێبکەو بۆم بهێنەرەوە... کوڕەش نەیدەزانی مەسەلە چیە! سەتڵەکەی کە خەڵوز تەواو ڕەشی کردبوو هەڵی گرت و چوو لەسەر ڕووبارەکە پڕی کرد لە ئاو و تا هاتەوە هیچی وای تیا نەما لەبەرئەوەی کون بوو! ناچار جارێك و چەند جارێکی تریش چوو پڕی کردەوە بەڵام ئاوی تیا نەدەوەستاو هیچی وای تیا نەدەما کە بیباتە لای باپیرەی، بۆیە حاڵەکەی بۆ باپیرەی باس کرد، ئەویش وتی: کوڕی خۆم ئەوە حەقیقەتی مەسەلەکەیە کە تۆ دەتەوێت، خۆ ئەگەر ئەو سەتڵە ئاویش ئەگرێتە خۆی و تیاشیا نەمێنێ، سەیرکە پاك بۆتەوە بەهۆی ئەو چەند جارەوە کە ئاوت تیا هێنا؟!... کەواتە قورئان بۆ خۆی خێرو بەرەکەت و پاداشت و پاکبوونەوەیە، چەند لە خزمەتیا بیت سوودمەند و بەهرەمەند دەبیت لێی ئەگەر بەخۆشت نەزانیت، مەگەر خوا نافەرموێت: ﴿ وَنُنَزِّلُ مِنَ ٱلْقُرْءَانِ مَا هُوَ شِفَآءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴾ الإسراء: ٨٢.

بیرت بخەرە کار شتێ زیاد بکە لە دنیادا:

ئەگەر لە دنیادا شتێك زیاد نەکەیت و جێ دەستێکت نەبێ، ئەوە تۆ زیادەیت لەم دنیایەدا، هەروەك (مصطفی صادق الرافعی) دەڵێت..

کابرایەکی ئەمریکی تەمەن (٤٤)ساڵ بە ناوی (تیری فینبرگ) هەموو بەیانیەك خۆڵ و خاشاکی بەردەرگاکەی دەبینی کە پشیلە و سەگ و حەشەرات بۆیان هەڵوەشاندووەو هەموو بەیانیەك ئەبوایە بکەوتایەتە کۆکردنەوەی و بیخستایەتەوە ناو کیسەیەکی تر، تا بیری خستە

کار و سێ ساڵ دیراسەی کرد لەسەر دروستکردنی کیسێك کە بۆنێکی لێ بێت، هیچ زیانێکی نەبێت و سەگ و پشیلەو حەشەراتیش نەچن بەلایاو حەزی پێ نەکەن.

لە ساڵی (٢٠٠٤)دا کۆمپانیایەکی دامەزراندو(٥٠)هەزار دۆلاری لە بانق وەرگرت و کەوتە کارکردن، ئێستا لە سەد بازاری گەورەی ئەمریکا کیسەکانی دەفرۆشرێن و قازانجێکی باشی دەستکەوت.

بازرگانێکی سەرکەوتووی نەخوێندەوار:

(بول أورفیلا) کە باوك و دایکی بە ئەسڵ لوبنانی بوون و لە ئەمریکا دەژیان، هەر لە منداڵیەوە تووشی نەخۆشیەك بوو کە پێی دەوترێت (دیسلکسیا)، ئەم نەخۆشیە بە جۆرێکە کە مێشکی نەخۆشەکە ناتوانێ لە پیتەکان تێبگات و بیکات بە وشە.

هەر لە پۆلی یەك و دووی سەرەتاییەوە بول تووشی نارەحەتی بوو، لەم قوتابخانەوە بۆ ئەو قوتابخانە دەگویزرایەوەو سەرەنجامیش هیچ فێر نەبوو، کەس نەیدەزانی نەخۆشیەکەی چیە، بەڵام دایك و باوکی زۆر ژیرانە مامەڵەیان لە تەکدا ئەکردو هانیان ئەدا کە بەرەو پێش بچێت و لە ژیاندا جێی خۆی بکاتەوەو دوا نەکەوێت.

(بول) لە بواری بازرگانیدا سەرکەوتنی بە دەست هێنا، سەرەتا بەوەی شوێنێکی زۆر بچکۆلەی بە کرێ گرت و جیهازێکی ئیستینساخی لێ دانا لەگەڵ پێداویستی قوتابخانەدا لە نزیك یەکێك لە زانکۆکانی نیویۆرك لە ساڵی (١٩٧٠)دا.

پاش زیاتر لەسی ساڵ ئێستا (١٧٠٠) مەرکەزی بازرگانی هەیە لە جیهانداو (٢٣) هەزار کارمەند ئیشی بۆ دەکەن و چالاکی بازرگانیەکەی زیاترە لە (٢)ملیار دۆلار.

ئێستاش ناتوانێ پاش ئەو هەموو سەروەت و سامانە بخوێنێتەوەو بنوسێت، گوێ بۆ ژنەکەی دەگرێت کە ناوی (ناتالی)یە شتی بۆ دەخوێنێتەوە.

بەریدی (هۆت مەیڵ):

(صابر باتیا) پیاوێکی هیندی موسڵمانە و لە ساڵی (١٩٨٨)دا چوو بۆ خوێندن لە زانکۆی (ستانفۆرد) لە ئەمریکاو بە پلەی ئیمتیاز دەرچوو، ئنجا کەوتە کارکردن لە کۆمپانیایەکی ئینتەرنیت دا .

(صابر) توانی بەرنامەی (هۆت مەیل) دروست بکات لە ساڵی (١٩٩٦) دا کە زۆر بە خێرایی بڵاوبووەوەو چوار سیفاتی هەیە کە ناتوانرێ پێشبڕکێی لەگەڵدا بکرێ:

١- ئەم بەریدە بە خۆڕاییە.

٢- تاکە کەسییە.

٣- نهێنییە.

٤- دەتوانرێ لە هەموو شوێنێکی جیهانەوە بەکار بهێنرێ.

هەر ساڵی یەکەمی بەشدار بووانی لە دە ملیۆن کەس تێپەڕی، ئەمەش وای لە (بیل گێتس)کرد کە خاوەنی (مایکرۆسۆفت)ەو دەوڵەمەند ترین کەسی جیهانە، بیر لە کڕینی (هۆت مەیڵ) بکاتەوە تا بیخاتە (ویندۆز)ەوە.

لە ساڵی(١٩٩٧)دا (٥٠)ملیۆن دۆلاری دایە ڕازی نەبوو، داوای (٥٠٠)ملیۆن دۆلاری لێ دەکرد، سەرەنجام لە (١٩٩٨)دا بە (٤٠٠) ملیۆن دۆلار لێی کڕی و، (صابر)یش وەك ڕاوێژکار لە (مایکرۆسۆفت) دامەزرا.

ئێستا بەشداربووانی (هۆت مەیڵ) گەیشتۆتە (٩٠)ملیۆن کەس و ڕۆژانەش سێ هەزار کەسی بۆ زیاد دەبێت.

(صابر) لە داهێنان نەوەستا، توانی بەرنامەیەکی تر دابنێ بە ناوی (آرزو) کە لە ڕێی ئینتەرنێتەوە دەتوانی کڕین و فرۆشتنی پێ بکەی.

(صابر) ئەوەندە ناوبانگی دەرکرد، هەریەکە لە (کلینتۆن) و (شیراك) و سەرۆك وەزیرانی هیندی (بیهاری فاجبانی) دەعوەتیان بۆ کردو چاوپێکەوتنیان لەگەڵ سازدا .

شایەنی باسە کە (صابر) ئەو پارە زۆرەی دەستکەوت کەوتە کردنەوەی پەیمانگای ئاینی و هاوکاری قوتابیانی کەم دەستی وڵاتەکەی تەنانەت دەڵێن نزیکەی (٣٠٠)ملیۆن دۆلاری لەو پێناوەدا بەخت کردووە، کە بەمەش (إنشاء الله) قیامەتی بۆ خۆی دەستەبەر کردووە.

بڵاوبوونەوەی ئاشتیانەی ئیسلام:

زۆرێك لە زانایان و دانایانی ڕۆژئاوا جەخت لەسەر ئەوە دەکەنەوە کە ئیسلام بە ئاشتی لە سەرتاسەری دنیادا بڵاوبۆتەوە، لەبەرئەوەی کە بۆخۆی توانایەکی لە ڕادەبەدەری هەیە لە ڕێنمایی و ڕێ پیشانداندا، ئەوەتە مژدەدەری پرۆتستانتی (أرکلورسدی مونت کروسیس) کە لە سەدەی سیانزەی کۆچیدا هاتۆتە وڵاتە ئیسلامییەکان دەڵێت: (ئەو هەموو مەسیحیە عەرەبەی کە دەیبینین، بەڵگەن لەسەر ئەوەی زۆر بە ئاشتی ژیاون و تێکەڵ بە موسڵمانان بوون، ئەگەر موسڵمانان توندوتیژیان هەبوایە بەرامبەریان و بە زۆر بیانکردنایە بە موسڵمان، ئەوە تا سەردەمی عەباسیەکان مەسیحیەکان دەیانتوانی بمێننەوە، بە ڕاستی تەنها مانەوەی کەنیسەکانی مەسیحیەکان لە ئەفریقیا ئەو هەموو ماوە دووررو درێژە ئەوە ئەداتە دواوە کە بە زۆر کرابن بە موسڵمان).

هەروەها ئەمیرو ڕۆژهەڵاتناسی ئیتاڵی (لیون کایتانی)(١٨٦٩-١٩٢٦) کە دیراساتی زۆری هەیە لەسەر مێژووی ئیسلام و ڕۆژهەڵات دەڵێت (عەرەبەکان کەسیان نەچەوساندۆتەوە لە پێناوی ئایینداو، هەوڵیان نەداوە بە زۆر کەس بکەن بە موسڵمان، بەهۆی ئەوەشەوە مەسیحیەکان لە ژێر سایەی ئیسلام دا دوای سەردەمی فتوحاتی یەکەم ئازادی یەکیان هەبووە کە هەرگیز لەوەو پێش بە خۆیانەوە نەدیبوو). ئینجا دێتە سەر باسی ئەو خێر و سەدەقاتەی ئەدرا بە پیرو پەککەوتە و نەخۆشە مەسیحیەکان و ئەو ئامۆژگارییەی کە خولەفای ڕاشیدین دەیان کرد بۆ چاك بوون لەگەڵ ئەهلی زیمەتدا کە دەیان وت (أوصيه بذمة الله وذمة رسوله أن يوفي لهم بعهدهم و ألا يكلفوا إلا طاقتهم).

هەروەها فەیلەسوفی ئەمریکی (جون تایلۆر)(١٧٥٣-١٨٢٤) دەڵێت: (بە ڕاستی ئاسانە بزانیت بۆچی ئیسلام وا بە خێرایی لە ئەفریقیاو ئاسیادا بڵاوبۆتەوە، ئەوەی هۆکار و یارمەتیدەر بوو بۆ بڵاوبوونەوەی ئیسلام سەرقاڵبوونی زانایانی مەسیحی بوو بە بیروڕای سەیرو سەمەرەوە وەك فەزڵی ژن نەهێنان لە ئاسمانداو بەرزبوونەوەی پلەی ئەوەی شوو ناکات بەرەو پلەی مەلائیکەت، بەلایانەوە وازهێنان لە دنیا ڕێگەی پیرۆزی بوو، خۆنەشتن و گوێ بە

خۆنەدان سیفاتی ڕاهیبی بوو، لەملاشەوە ئیسلام بیروباوەڕێکی پاك و پوختی یەکخواناسی هێنا کە لەگەڵ فیترەتدا گونجا).[1]

لە هۆکارەکانی بڵاوبوونەوەی ئیسلام:

ئیسلام بەهۆی ئاسانی عەقیدەو گونجانی لەگەڵ فیترەتدا زۆر بە خێرایی بڵاوبۆوەو لە زۆر جێگاشدا بەبێ جەنگ دڵەکانی فەتح کرد، ئەم ڕاستیەش ژمارەیەك لە زانایان و بیریارانی ڕۆژئاوا دانیان پیا ناوە، وەك ڕۆژهەڵاتناسی فەڕەنسی پرۆفیسۆر (مونتیە)(١٨٥٦-١٩٢٧) کە قورئانی وەرگێڕاوەتە سەر زمانی فەڕەنسی و خاوەنی پەڕاوی (حاضر الإسلام و مستقبله)یە دەڵێ: بە ڕاستی ئیسلام لە جەوهەردا ئاینێکی عەقلانییە بە هەموو مانایەکی عەقلانییەوە، بە ڕاستی عەقیدەی ئیسلام یەکخواناسی و پێغەمبەرایەتی لە دڵ و دەروونی بڕواداردا ئەچەسپێنێ لەسەر بنەمایەکی جێگیری عەقڵ و مەنتیق. بە ڕاستی سادەیی و ئاسانی تەعالیمی ئیسلام و ڕوونییەکەی دیارترین هۆکارێتی لە بڵاوبوونەوەو چالاکی بانگەوازدا بۆی، کە ئەمەش لە غەیری ئیسلامدا بەدی ناکرێت.

ئەوەش کە پێشبینی دەکرێت بۆ عەقیدەیەك لەم جۆرە کە هیچ گرێ و گۆڵی فەلسەفی تیا نیەو هەموو کەس تێی دەگات، ئەوەیە کە توانایەکی بەهێزی سەرسوڕهێنەری هەیە بۆ کێشکردنی خەڵك بۆ لای خۆی.

هەروەها ڕۆژهەڵاتناسی ئیتاڵی (مرانشی)(١٦١٢-١٧٠٠) قورئانی وەرگێڕاوە بۆ ئیتاڵی و پەڕاوی (دراسة عن الإسلام)ی نووسیوە و بەشداری کردووە لە وەرگێڕانی عەهدی (قدیم و جدید)دا، شارەزایی یەکی زۆری هەیەو ئەو شەهادەتەی ئەیدات گرنگە کە دەڵێ: (ئەگەر کەسێك بەراورد بکات لە نێوان عەقیدەی پڕ لە ئەسراری مەسیحی و عەقیدەی قورئاندا ئەوا یەکسەر واز لە عەقیدەی مەسیحی دێنێ و دەچێت بە لای عەقیدەی قورئان دا.زۆر گرنگە کە قورئان دەفەرموێت﴿ إِنَّمَا ٱلْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ ﴾الحجرات: ١٠ بڕواداران بە ڕاستی برای یەکترین، ئەمە لە ژیانی موسڵماناندا زۆر بە چاکی دەردەکەوێ و جێ بەجێ دەبێت.

لە لای مەسیحیەکان، قەشەکان دەستەیەکی تایبەتن و ئامادە دەکرێن بۆ کاری مژدەدان، لە کاتێکدا لە ئیسلامدا بەو جۆرە نیە).[1]

١- (د. محمد عمارة).

دوعا کردن:

قورئانی پیرۆز گرنگییەکی زۆریداوە بە دوعاکردن هەروەك دەفەرمویّت:

﴿ وَأَيُّوبَ إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُۥٓ أَنِّي مَسَّنِيَ ٱلضُّرُّ وَأَنتَ أَرْحَمُ ٱلرَّٰحِمِينَ * فَٱسْتَجَبْنَا لَهُۥ فَكَشَفْنَا مَا بِهِۦ مِن ضُرٍّ ۖ وَءَاتَيْنَٰهُ أَهْلَهُۥ وَمِثْلَهُم مَّعَهُمْ رَحْمَةً مِّنْ عِندِنَا وَذِكْرَىٰ لِلْعَٰبِدِينَ * وَإِسْمَٰعِيلَ وَإِدْرِيسَ وَذَا ٱلْكِفْلِ ۖ كُلٌّ مِّنَ ٱلصَّٰبِرِينَ * وَأَدْخَلْنَٰهُمْ فِى رَحْمَتِنَآ ۖ إِنَّهُم مِّنَ ٱلصَّٰلِحِينَ * وَذَا ٱلنُّونِ إِذ ذَّهَبَ مُغَٰضِبًا فَظَنَّ أَن لَّن نَّقْدِرَ عَلَيْهِ فَنَادَىٰ فِى ٱلظُّلُمَٰتِ أَن لَّآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنتَ سُبْحَٰنَكَ إِنِّى كُنتُ مِنَ * فَٱسْتَجَبْنَا لَهُۥ وَنَجَّيْنَٰهُ مِنَ ٱلْغَمِّ ۚ وَكَذَٰلِكَ نُـۨجِى ٱلْمُؤْمِنِينَ * وَزَكَرِيَّآ إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُۥ رَبِّ لَا تَذَرْنِى فَرْدًا وَأَنتَ خَيْرُ ٱلْوَٰرِثِينَ * فَٱسْتَجَبْنَا لَهُۥ وَوَهَبْنَا لَهُۥ يَحْيَىٰ وَأَصْلَحْنَا لَهُۥ زَوْجَهُۥٓ ۚ إِنَّهُمْ كَانُوا۟ يُسَٰرِعُونَ فِى ٱلْخَيْرَٰتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا ۖ وَكَانُوا۟ لَنَا خَٰشِعِينَ ﴾الأنبياء: ٨٣ - ٩٠

واتە: یادی ئەیوب بکە کاتێك هاناو هاواری بۆ پەروەردگاری برد (دوای ئەوەی ماوەیەکی دوورودرێژ نەخۆش کەوتبوو، (جگە لەوە پێشتریش ماڵ و سامان و منداڵەکانی تیا چووبوون) وتی: پەروەردگارا، بە ڕاستی من ئازار و ناخۆشیم تووش بووە، تۆش لە هەموو میهرەبانێك میهرەبانتریت.

جا ئێمەش نزامان گیرا کردو چووین بە هانایەوەو هەموو ناخۆشی و نەخۆشیەکمان لە کۆڵ کردەوە، هەموو ماڵ و منداڵیمان پێبەخشیەوەو ئەوەندەی تریش لەگەڵیاندا، ئەوە ڕەحمەتێکی تایبەتی بوو لەلایەن ئێمەوە، یادەوەریشە بۆ بەندە خواپەرستەکان، کە ئەگەر ئەوانیش تووشی بەڵاو ناخۆشی بوون ودوعاو نزایان کرد، خوای میهرەبان بە هەنای ئەوانیشەوە دەچێت.

یادی (إسماعیل و إدریس و ذوالکفل) بکەرەوە، هەریەکە لەوان لە تاقیکردنەوە جۆراوجۆرەکاندا سەرکەوتووبوون، لە خۆگرو ئارامگران بوون. ئێمە هەموویانمان خستە ژێر سایەی ڕەحمەت و میهرەبانی خۆمانەوە، چونکە بە ڕاستی ئەوانە لە چاك و پاکانن.

١- (د. محمد عمارة)

یادی (ذو النون) بکەرەوە کە (یونس پێغەمبەرە) کاتێك بە توورەیی یەوە ڕۆیشت، گومانی وا بوو کە هەرگیز دنیای لێ تەنگ ناکەینەوە، (بەڵام بە پێچەوانەی گومانەکەیەوە خوا خستیە ناو سکی نەهەنگەوە)، جا لە ناو تاریکایەکاندا، (تاریکایی شەو و ناو دەریا و ناو سکی نەهەنگ) نزای کردو وتی: پەروەردگارا هیچ خوایەك نیە جگە لە تۆ، پاکی و بێ گەردی هەر بۆ تۆیە، بە ڕاستی من لە ستەمکاران بووم (کاتێك بەبێ ئیزنی تۆ گەلەکەمم بەجێ هێشت)، ئێمەش بە هانایەوە چووین و ڕزگارمان کرد لەو غەم و پەژارە و تەنگانەیەی کە تێی کەوتبوو، بەو شێوەیەش ئیمانداران ڕزگار دەکەین.

یادی زەکەریاش بکەرەوە کاتێك هانای بۆ پەروەردگاری بردو وتی:پەروەردگارا، من بە تەنهایی مەهێڵەوە (نەوەیەکی چاك و پاکم پێببەخشە) تۆش چاکترین زاتێکی کە دوای من و هەموو مردویەك دەمێنیتەوەو (وارسی).

ئنجا ئێمە نزاکەیمان گیرا کردو یەحیامان پێبەخشی، هاوسەرەکەشیمان بۆ چاککرد کە منالی ببێ، چونکە بە ڕاستی ئەوانە چالاك و گورج و گۆڵ بوون لە ئەنجامدانی هەموو خێرو چاکەیەکدا و نزای بەکوڵیان دەکرد، بە ئومێدی ڕەحمەت و بەهەشتی ئێمە و لە دۆزەخ و خەشمی ئێمە دەترسان و ئەوان هەمیشە گەردن کەچ بوون بۆ ئێمە.

نا لێرەدا با هەڵوێستەیەك بکەین لە بەردەم ئەم پێغەمبەرە بەڕێزە پایە بەرزانەدا ئەوەتا دەکەونە نەخۆشی و ناخۆشی یەوەو دوعا دەکەن، ئەمە بێجگە لەوەی کە لە خۆشیش دا دوعایان کردووە.

دوعا بۆ خۆی عیبادەتە، ئەگەر کەسێك دوعا نەکات خوای گەورە لێی زویر دەبێت، خوای گەورە حەز دەکات بە کوڵ بپاڕێینەوە لێی (ان الله يحب الملحين في الدعاء)، هەست بە بەندایەتی خۆمان بکەین بەرامبەر خوایەکی باڵا دەستی دەوڵەمەند ﴿وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا﴾ الأنبياء: ٩٠

پێغەمبەریش ﷺ کە لەم بوارەشدا مامۆستا و سەرمەشق بووە دەستی موبارەکی لە بارەگای خوادا بەرزدەکردەوە، لە سێیەکی ئاخری شەو و سبایی سالحاندا و لە کاتی خۆشی و

ناخۆشی دا و ئەیفەرموو (اللهم إني أعوذ بك من زوال نعمتك، وتحول عافيتك، و فجاءة نعمتك، و جميع سَخَطِك)[١].

واتە: پەروەردگارا پەنا دەگرم بە تۆ لە نەمانی نیعمەتت و دەردوبەڵا کتو پڕەکانت...

بە ڕاستی چاکی پێکاوە، دەردو بەڵا دەبارێت و نازانی لە کەیدا یەخەت پێ دەگرێ، سەیری دەوروبەرت بکە لەو بابەتە دەبینی، کابرایەك تووشی نەخۆشییەکی چاو بوو کە موو لەناو چاوی دەهات و چاوێکی کوێر بوو بۆ ئەوەی چاوەکەی تریشی لە دەست نەدات بەردەوام سەردانی ئەڵمانیای دەکرد بۆ عیلاج، ئەم نەخۆشییەی ئەم لە پێنج ملیۆن کەس دا یەك کەس تووشی دەبێت!

دکتۆر محمد العريفي بانگخوازی ناوداری ئیسلامی سعودی دەڵێت: چووین بۆلای دکتۆریکی زانکۆ کە هەموو منالەکانی و هاوسەرەکەی و بووکەکەی کە یانزە کەس بوون لە ڕووداوێکی هات و چۆدا لەناوچوون، ئیمان و خۆڕاگرییەکەی زۆر کاری تێکردین.. ئەوەیە دەردو بەڵای کت و پڕ، دوعا بکە پێش دابەزینی بەڵاو موسیبەت خوات لە یاد بێت، تا خواش ئەو کاتە و دوای ئەو کاتەش ئەگەر خوانەخواستە تووشی بەڵاو موسیبەت بوویت فریات بکەوێت...

هەرگیز لە دوعاکردن بێ هیوا مەبە، هیچ شتێك نیە لە بوونەوەردا لە ژێر دەسەڵات و فەرمانی خوادا نەبێت، ئەزموونەکانیش لە بواری دوعا قبووڵ بوون دا زۆرن، دکتۆر محمد العريفي باسی دەوڵەمەندێکی سعودی دەکات کە ناوی (ناصر مكيرش)ە، ئەم پیاوە تووشی نەخۆشی جگەر بوو، دایکیشی هەمیشە دوعای بۆ دەکردو دەیووت: خوا هەروەك چۆن جگەری پێداوی ئاوەهاش جگەرێکت پێ بداتەوە... ناصر ئەم دوعایە سەیر بوو بە لایەوە، چۆن خوا جگەرێکی پێ بداتەوە... ئەم دوعایە هاتەدی بەوەی کە لە ئەڵمانیاوە زەرعی جگەر پەیدا بوو، چوون بۆ ئەڵمانیاو لەوێ پارچەیەك لە جگەری (عبدالله)ی کوڕیان دایە، پاش ماوەیەك جگەرەکەی بۆ دروست بووەوە.

١- مسلم.

باشترین قسه:

خوایپەروەردگار داوایلە موسڵمانان کردووەکە باشترین قسە هەڵبژێرن لە کاتیقسەکردن دا،تا وەکو شەیتان نیوانیان تێك نەدات، هەروەك دەفەرموێت: ﴿ وَقُل لِّعِبَادِى يَقُولُواْ ٱلَّتِى هِىَ أَحْسَنُۚ إِنَّ ٱلشَّيْطَٰنَ يَنزَغُ بَيْنَهُمْ ﴾ الإسراء: ٥٣

زۆر جار حەزرەتﷺ لە کاتی قسەو ئامۆژگاریدا بە ناڕاستەوخۆ بەبێ ناوبردنی کەس ئامۆژگاری کردووە، کە بەمەش قسەو ئامۆژگارییەکانی کەسی زویر نەکردووەو زۆر چاك جێی گرتووە، یان نموونەیەکی هێناوەتەوەو لە ڕێی ئەو نموونەیەوە ئامۆژگارییەکەی گەیاندووە...

پزیشکێکی زیرەك کە قسەی بۆ کۆمەڵێك کەس دەکرد بۆ خوێن بەخشین، وتی: دەریای (مردوو) لەگەڵ دەریاچەی (تەبەریە) لە یەك شوێنەوە سەرچاوە دەگرن، بەڵام دەریای مردوو ناڕژێتە دەریایەکی ترەوەو هیچی لێ دەرناچێت، هەمیشە مردووەو تازە نابێتەوە، بەردەوام خوێی تیا دەنیشێ، بە پێچەوانەشەوە دەریاچەی تەبەریە چونکە دەجوڵا و لێی دەرئەچێ و ئەبەخشێ زیندووەو بەردەوام ئاوەکەی تازە دەبێتەوە، کەواتە (هەرچی ببەخشێت تازە دەبێتەوەو دێتەوە جێی، ئەوەشی نەبەخشێت و چروك بێت تازە نابێتەوەو دەمرێت)، ئەم قسانە تەواو هانی خەڵکەکەی داو بەو پەڕی دڵخۆشی و قەناعەتەوە چوونە ڕیزەوە بۆ خوێن بەخشین.

کاریگەری قسەی خێرو هاندان:

زۆرجار قسەی خێرو هاندان و، ژینگەی پاك و چاك، هۆکاری سەرەکین لە دروستکردنی کەسانی لێهاتوو و هەڵکەوتوو، لە مێژووشدا نموونە زۆرە لەسەر ئەم ڕاستیە:

١- حەزرەتﷺ کە مامۆستا و سەرمەشق بوو بۆ دروستکردنی سەرکردە و مامۆستا، گرنگی دا بە پەروەردەی کچەزاکانی (حەسەن) و (حسین)، بە زۆر شێواز هانی ئەدان لەسەر پێشەوایەتی، جارێکیان لەسەر مینبەر بوو حەسەنیش لە تەنیشتیەوە بوو فەرمووی (إن ابني هذا سيد، و لعل الله أن يصلح به بين فئتين من المسلمين). جارێکی تریش فەرمووی (هذان إبناي و إبنا بنتي، اللهم إني احبهما فأحبهما، و أحب من يحبهما).

هەروەها فەرمووی: (الحسن و الحسين، سيدا شباب أهل الجنة). دیارە ئەم فەرمایشتانەی حەزرەتﷺ هەمیشە لە گوێیاندا زرنگاوەتەوە، وە لەسەر ئەرزی واقعیشدا

هاته دی، کاتێك (حسن) تەنازولی کرد لە خەلافەت بۆ (معاویە) بەمەش یەکڕیزی کەوتەوە ناو موسڵمانان و خوا یەکی خستنەوە.

٢- عبداللە ی کوڕی مەسعود بە لای کۆمەڵێکدا تێپەڕی کە سەرمەستی دنیاو گۆرانی وتن بوون و (زازانی کندی) بە دەنگە خۆشەکەی هەمووانی هێنا بووە جۆش و خرۆش. عبدللە ی کوڕی مسعود پێی وت: (ئەگەر ئەو دەنگە خۆشەت قورئانت پێبخوێندایە تۆ ئەگەیشتیتە چ پلەیەك)...

زازان بە هاوەڵەکانی وت: ئەو پیاوە کێ بوو؟ وتیان: ئەوە ئیبن مسعود بوو! ئەمە وای لێکرد کە یەکسەر بڕیاری تەوبەکردن بدات...

ڕای کرد بە دوای عبداللە ی کوڕی مەسعوداو بە گریانەوە جلەکانی گرت و ئەویش باوەشی پیا کردو گریا و پێی وت: (سڵاو لە کەسێك کە ئێستا خوا خۆشی دەوێت)...

بەو قسانەی ئیبن مەسعود زازان لە دنیایەکەوە چووە دنیایەکی تر و ئەوپەردەی جەهالەتەی بەرچاوی گرتبوو لاچوو!

٣- یەکێ لە هۆکارەکانی گۆڕانی ژیانی عومەری کوڕی عبدالعزیز ئەوە بوو کاتێك ئەمیر بوو یەکێکی بەند کردبوو، (مُزاحم) کە پیاوێکی باش و هاوکاری بوو پێی وت: ئەو کابرایەت زیاد لە پێویست بەند کردووە، ئەویش وتی: بەری نادەم تا تەواو دڵنیا نەبم لێی، مزاحم پێی وت: ئەی عومەری کوڕی عبدالعزیز، بترسە لەو شەوەی کە بەیانیەکەی قیامەتە... بە ڕاستی من خەریکە ناوەکەتم بیر دەچێتەوە، ئەوەندە بانگت دەکەن بە ناوی ئەمیرەوە... عومەر دەڵێت (هەر ئەوەندەی لە قسەکانی بوەوە، پەردەی سەرچاوم لاچوو، ئێوەش خوا ڕەحمتان پێبکات تەزکیرەی نەفسی خۆتان بکەن چونکە﴿ فَإِنَّ ٱلذِّكْرَىٰ تَنفَعُ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴾ الذاریات: ٥٥

٤- (ئیبن قدامە)ی مەقدسی لە پەڕاوی (التوابین)دا باسی تەوبەی (بیشر الحافي) دەکات و دەڵێت: (بیشر سەرگەرمی دنیا و مەی خواردنەوەو گۆرانی وتن بوو لەگەڵ هاوەڵانیدا لە ماڵەوە، پیاو باشێك بەلای ماڵیاندا تێپەڕی و لە دەرگای دا، کارەکەرێك هاتە دەرەوە، لێی پرسی: ئەمە ماڵی حورە یان ماڵی عەبدە؟ کارەکەرەکە وتی: ماڵی حورە (ئازادە)! ئەویش وتی: ڕاست ئەکەیت ئەگەر ماڵی عەبد بوایە ئەدەبی عەبدایەتی دەپاراست!

بیشر لە ژوورەوە گوێی لە قسەکانی بوو بە پەلە هاتە دەرەوەو لە کارەکەرەکەی پرسی ئەوە کێ بوو قسەی لەگەڵ کردی؟! ئەویش وتی: لە پیاو باش دەچوو! بە پەلە بە پێی پەتی ڕۆی بە دوای کابراداو وتی: تۆ بووی لەبەر دەرگای ئێمە؟ وتی: بەڵێ، پێی وت: چیت وت بیلێرەوە! هەمان قسەی پێ وتەوە... بیشر لە مەبەستی کابرا تێگەیشت، کە ئەدەبی عبودیەتی لەگەڵ خوادا نە پاراستووە، بە چۆکا هات و ڕوومەتی خستە سەر زەوی بۆ خواو وتی: من عەبدم، من عەبدم... ئیتر ژیانی بە یەکجاری گۆڕدرا، بووە ئەو پیاو باشەی کە ئێستا ناوی دێت زانایانی وەك ئیمامی زەهەبی لە کاتی ناو بردنیدا دەڵێت (الإمام المحدث الزاهد الرباني القدوة، شيخ الإسلام بشر بن حارث الحافي)...

ئیمام ئیبراهیمی حەربی لە بارەیەوە دەڵێت (ئەگەر عەقڵ و ژیری بیشر بەسەر خەڵکی بەغدادا دابەش بکرایە بەشی هەموویانی دەکرد و عاقڵ دەبوون)!

٥- منالێك بەناوی یعقوب لە سەدەی دووەمی کۆچیدا کوڕی پیاوێکی هەژاری دوکانداربوو، حەزی لە زانست بوو دەیویست لای ئەبو حەنیفە بخوێنێت و باوکیشی حەزی دەکرد لە دوکانەکەیدا یارمەتی بدات، ئەبو حەنیفە کە لێهاتویی بینی سەد درهەمی دایە و وتی: کەی تەواو بوو هەواڵم بدەرێ پارەی ترت بدەمێ.

ئەبو حەنیفە بە هاندان و یارمەتی دان توانی ئەو منالە بکات بە ئەبو یوسفەی کە قاضي قضاة بوو لە زەمانی هارونە ڕەشیدا.[1]

٦- محمد کوڕی ئەحمەد کوڕی عەفانیش لاوێك بوو لە سەدەی حەوتی کۆچیدا لە ئەڵقەی قورئانیدا لە هەژدەساڵیدا هەموو قورئانی لەبەرکرد .کاتێك شێخەکەی دەست و خەتی بینی پێی وت: دەست وخەتت لە دەست وخەتی ئەهلی حەدیس دەچێت، ئەمە وای لێکرد بڕوا بەرەو فەرموودەو ببێ بەو زانایەی کە بە (الذهبي) ناوبانگی دەرکردووە و خاوەنی زیاتر لە دووسەد پەڕاوە وەك (سير أعلام النبلاء)و (تأريخ الاسلام) و..هتد.[2]

لەملاشەوە ئەبێ بزانین کە نەزانی و بێئاگایی لە قسەدا کاریگەری خراپی دەبێت لەسەر بەرامبەر، بەڕێوەبەری کۆمپانیایەکی کۆمپیوتەر بەرنامەی دائەنا بۆ دانیشتن لەگەڵ

١- (المجتمع ١٨٣٠).

٢-(المجتمع ١٨٣٠).

بەڕێوەبەری کۆمپانیایەکی گەورەدا بۆ مۆرکردنی گرێبەستێکی گرنگ، بۆ ئەمە باشترین ئەندازیاری خۆی بانگ کرد و پێی وت: هەفتەی داهاتوو کۆبوونەوەیەکی گرنگمان هەیە لەگەڵ بەهێزترین ڕکابەرماندا، بۆیە دەمەوێ لەجیاتی ئەم جلە وەرزشی و تراکسودەی بەرت خۆت سپۆرت بکەیت و قات لەبەر بکەیت و بۆینباخ ببەستیت، تا جل و بەرگت لایەق بەو کۆبوونەوەیە بێت...

ئەندازیارەکە هەر کە لای بەڕێوەبەرەکەی دەرچوو، بڕیاری دا واز لە کۆمپانیاکەی بهێنێ و بۆ خۆی کۆمپانیایەك دروست بکات، کە بە ئارەزووی خۆی چ جلێکی بوێ لەبەری بکات و لە جیاتی گوێ دان بە ڕواڵەت گوێ بدات بە کارکردن و ئیبداع کردن.

پاش وازهێنانی ئەم بەڕێوەبەرەکەی نەیتوانی ئەو گرێبەستە مۆر بکات و ئەو (صفقە)یەی کە زۆر گرنگ بوو بە دەستی بهێنێ...

ئەمیش پاش یەك ساڵ هەوڵ و ماندوو بوون توانی لەگەڵ کۆمپانیا گرنگەکەدا ئەو گرێبەستە گرنگە مۆر بکات و لە بازاڕدا پێش کۆمپانیا کۆنەکەی خۆی بکەوێ کە کاری تیا ئەکرد بەبێ ئەوەی قات و بۆینباخیشی لە بەردا بێت... چیرۆکێکی لەم شێوەیەش بەسەر (بیل گیت)دا هات و سەرەنجام بۆ خۆی کاری کردو بووە دەوڵەمەندترین کەسی دنیا.

دیارە ڕواڵەتیش بەشێکە لە کارەکەو لە شوێن و کاتی دیاریکراودا پێویستە، بەڵام کێشەکە لەوەدایە کە ئەم مەسەلەیە بەڕێوەبەرەکەی نەیتوانی بە جوانی بیگەیەنێ، نەیتوانی بە جوانی قەناعەتی پێبکات...

بێینە سەر باسی وتاربێژ و مامۆستا بەڕێزەکان ئا پێم بڵا: چەند وتاربێژمان هەیە لە ماوەیەکی کورت دا بتوانێت بە جوانی و بە چاکی ئەوەی پێویستە بیگەیەنێ بە خەڵکی، دیارە زۆر کەم مەگەر (إلا ما رحم ربي)...

بەرەکەتی تەمەن:

ئیمامی عومەر دوعای دەکرد کە (اللهم إنا نسألك صلاح الساعات، والبركة في الأوقات) واتە: پەروەردگارا ئێمە داوای سەلاح و چاکی ساتەکانی ژیانمان و بەرەکەتی تەمەنمان دەکەین لێت.

دیارە بەشێکی تەمەن بە منداڵی و بە فێربوونەوە دەڕوات، ئینجا ئەو بەشەی دەمێنێتەوە گرنگ ئەوەیە چۆن سوودی لێ ببینرێ و چۆن بەرهەمداربێ. زۆر کەس دێت و دەڕوات و هیچی نەکردووە، کەسانێکیش هەن زۆر چاك سوود لە تەمەنیان وەردەگرن و بە ئاشکرا ئەو بەرەکەتە دیارە کە باسمان کرد، بۆ نموونە: ئیمامی نەوەوی (٤٥) ساڵ ژیا، بەرهەمێکی زۆری هەبوو، کە نیشانەی تەمەنی پڕ بەرەکەتییەتی.

لە زەمانی تازەشدا کەسێك بەناوی(حامد رەبیع) (٦٤) ساڵ ژیا، توانی لە ماوەی ژیانیدا حەوت دکتۆرا بە دەست بهێنێت لە چەند بوارێکدا، نموونەی تریش لەم بوارەدا زۆرن...

هەموو شتێك لە ژیانتا بەناوی خواوە دەست پێ بکەو کۆڵ مەدە، تۆ هەوڵت لەسەرە و سەرەنجامیش خوا کەریمە...

﴿ٱقۡرَأۡ بِٱسۡمِ رَبِّكَ ٱلَّذِي خَلَقَ * خَلَقَ ٱلۡإِنسَٰنَ مِنۡ عَلَقٍ * ٱقۡرَأۡ وَرَبُّكَ ٱلۡأَكۡرَمُ * ٱلَّذِي عَلَّمَ بِٱلۡقَلَمِ﴾ العلق: ١-٤

خواوەند دەستی ڕێزی لە مرۆڤ ناوە کە زانست و زانیاری پێ بەخشیوەو، هەوڵدان لەو پێناوەشدا جۆرێکە لە عیبادەت، هەرچەند بە داخەوە ئەمڕۆ ئوممەتی (ٱقۡرَأۡ) ناخوێنێتەوە...

دکتۆر (عبدالکریم بکار) دەڵێت: کەسی بە توانا و سەرکەوتوو ساڵی بەلای کەمەوە (٥٠) پەڕاو دەخوێنێتەوە، واتە مانگی نزیکەی نزیکە چوار کتێب، ئەگەر (٥٠) نەبێ، هیچ نەبێ نیوەی کە دەکاتە (٢٥) و مانگی نزیکەی (٢) کتێب، ئەی چی دەڵێی بەوەی ساڵی کتێبێکیش ناخوێنێتەوە و هەر ئەڵێی ئاو لایداوە!!

حەزرەتﷺ دەفەرموێت: (اعذر الله إلى امريء أخَّرَ أجلَه حتى بلغه ستين سنة)[1]، واتە: خوا بیانووی کەسێکی نەهێشتووە کە شەست ساڵ تەمەنی داوەتێ... لە شەست ساڵدا ئەگەر

١- بخاري.

بیست سالێشی لێ لابەی بە ڕاستی (چل) ساڵ کەم نیە، یەکێکی وەکو سەعدی کوڕی مُعاذ تەنها بە حەوت ساڵ ئیسلامەتی گەیشتە پلەیەك کە کاتێك وەفاتی کرد حەزرەت ﷺ فەرمووی: عەرشی خوای بۆ لەریوەتەوە (اهتز لە عرش الرحمان)... سبحان الله چ پلە و پایەیەکە... تەنانەت هاوەڵان کە جەنازەکەیان هەڵگرتبوو سووك بوو بە دەستیانەوە، حەزرەت ﷺ فەرمووی: مەلائیکەتان لەگەڵیان هەڵگرتوون... (خۆزگەمان بە خۆی).

دڵی خەڵك خۆش بکە :

یەکێك لەو ڕێگایانەی کە بە هۆیەوە خوا لە خۆت ڕازی ئەکەیت ئەوەیە کە دڵی خەڵکی خۆش بکەیت، حەزرەت ﷺ دەفەرموێت (ان أحب الأعمال الى الله تعالى بعد الفرائض إدخال السرور على المسلم) واتە: باشترین کردەوە لای خوای پەروەردگار لە دوای فەرزەکان خۆشی‌یەکە بیدەی بە موسڵمانێك...

بزانە چی دڵی دەوروبەرەکەت خۆش دەکات، حەزرەت ﷺ زیاتر ئەمە ڕوون دەکاتەوەو دەفەرموێت (تكشف عنه كرباً، أو تقضي عنه ديناً، أو تطرد عنه جوعاً) واتە:(بەڵاو موسیبەتێکی لە کۆڵ کەیتەوە، یان قەرزێکی بۆ بەیتەوە یان برسێتی لێ دوورخەیتەوە)...

ئنجا حەزرەت ﷺ دەفەرموێت (و لأن أمشي مع أخي المسلم في حاجةٍ أَحَبُّ اليَّ من أعتكف شهراً في المسجد)... واتە: ئەگەر لەگەڵ برایەکی موسڵماندا بڕۆم بۆ جێبەجێ کردنی کارێکی، بەلامەوە باشترە لەوەی مانگێك لە مزگەوتدا ئیعتیکاف بکەم...

پاشان حەزرەت ﷺ دێتە سەر مەسەلەیەکی گرنگی تر کە هەرچی ئارام بگرێ و ڕقی خۆی نەڕێژێ بە خەڵکی و دەسەڵاتیشی هەبێت، ئەوە خوای گەورە پاداشتی گەورەو هیوای چاك دەخاتە دڵیەوە لە قیامەتدا(ومن كف غضَبَهُ ستر الله عورته، ومن كظم غيظه ولو شاء أن يمضيه أمضاه ملأ الله فى قلبه رجاءً يوم القيامة، ومن مشى مع أخيه المسلم في حاجةٍ حتى يُثبتها له ثبتَ الله قَدَمَهُ يومَ تَزَلُ الأقدام)[1] .

برایەکی بانگخوازی عێراقی دەیەوێت خزمەت بە ماڵێك بکات کە باوکیان مرد بوو، چەند منداڵێکی لە پاش بەجێ مابوو کە هاتوچۆی مزگەوتیان دەکرد، ئەم برایە داوای لە برایەکی خاوەن پیشە کرد کە یەکێ لەو منداڵانە لە پشووی هاویندا لای خۆی بخاتە کار، لەبەر

١- رواه الطبراني.

ئەوەی خاوەن کارەکە هیچ پێویستی بەو منالە نەبوو، ئەو برایە خۆی ئەو دوو سێ مانگە پارەی ئەدایە تا بیدات بە منالەکە، تا بەمەش لە هاوەڵی خراپ دووری بخاتەوەو فێری کارێك ببێ و خۆشی بچێتە دڵیانەوە کە یەکێکیان ئیش دەکا و فێری هەڵگرتنی باری مەسئولیەت ببن.

هەوڵدان بۆ ئیسلام:

هەوڵ و تێکۆشان بۆ ئیسلام لە هەموو بوارێکدا، جیهاد بە هەموو شێوازێکیەوە هۆکارێکی گەورەیە، دەرگایەکی والایە بۆ چوون بەرەو ڕەزامەندی پەروەردگار... مێژووی پڕ سەروەری موسڵمانانیش پڕن لە وانەی زۆر بۆ هەرکەسێك بیەوێت... ئیبراهیمی کوڕی أدهم لەگەڵ ئەوەی کە چەند زاهید و خواناس بوو، تێکۆشەرێکی نموونەیش بوو، تا ئەو کاتەی وەفاتی کرد لە ساڵی(١٦٢)ی کۆچیدا، بەردەوام بوو لەسەر جیهاد کردن، لە ڕۆژەکانی کۆتایی ژیانیدا لە دورگەیەك لە دورگەکانی بەحری ڕۆم دا بوو لەگەڵ سوپای ئیسلامدا، کە زانی مەرگی نزیکەو دوا ساتەکانی ژیانێتی داوای کرد کە تیرو کەوانەکەی بۆ بهێنن، تیرو کەوانەکەیان بۆ هێنا، گرتی بە دەستیەوە تا گیانی سپارد...

دیارە هەرچۆن بمریت ئاوا زیندوو دەکرێیتەوە، لە حاڵەتی جیهادا مرد بەو حاڵەتەش کە باشترین کارو کردەوەیە لای خوا زیندوو دەکرێتەوە! بە ڕاستی دواساتەکانی ژیان و عاقیبەت خێری مەسەلەیەکی گرنگە، شێخ عبدالحمید کشك وتاربێژی بەناو بانگی میسری کە هەرچەند نابینا بوو، خوای گەورە بەسیرەتی ئیمانی دابوویە، ڕۆڵێکی زۆر گەورەی بینی لە میسر و جیهانی ئیسلامیدا، لە سوجدەدا گیانی سپارد...

ناوبراو دەڵێت: زۆر حەزم دەکرد خەو بە حەزرەتەوە ببینم ﷺ، شەوێك لە خەوما بە خزمەتی گەیشتم نوێژی دەکرد و منیش لە پشتیەوە بووم، کە سەلامی دایەوە بە دەستی موبارەکی عەمامەکەی بۆ بەستم، بۆیە ئەو عەمامەیە سەر بۆ کەس دانانەوێنێ (بەهەزاران ڕەحمەتی خوات لێ بێ)...

گەشتیارێکی بانگخوازی ڕۆمانی:

لە (١٥)ی مایو (٢٠٠٨)دا گەشتیاری ڕۆمانی (ستیفان لیسا) خۆی و هاوسەرەکەی کە گەشتێکیان دەستپێکردووە بە ئۆتۆمبیلەکەی خۆیانەوە کە لەسەری نوسراوە (ئیسلام ئاینی ئاشتی یە)، گەیشتنە سعودیە و پاشانیش سەردانی (ناوچەی مەدام)یان کرد لە ئیمارات و سەرۆکی شارەوانی ناوچەکە یان بینی، کە پێشوازییەکی گەرمی لێکردن بۆ ئەو هەولانەی کە تەیدا بۆ ناساندنی ئیسلام لە هەموو ئەو شوێنانەی کە بۆی دەچێت، کە بووە هۆی موسڵمانبوونی (٨٢)کەس بە تایبەت لە ئەمریکا.

(ستیفان لیسا) دەڵێت (لە وڵاتی ئیمارات میواندارییەکی زۆر چاکیان کردین) ئینجا دێتە سەر گەورەیی ئیسلام و باسی چیرۆکی موسڵمانبوونی خۆی دەکات و دەڵێت: (لە یەکێ لە گەشتەکانمدا لە تورکیا هاورێ لەگەڵ هاوسەرەکەمدا، پیاسەمان دەکرد، بە هەرکەس دەگەیشتم سەلامم لێ دەکردو هەستم بە ئارامییەکی زۆر دەکرد لە دەروونمدا، جا کاتێ لە یەکێ لە لادێکانی تورکیا بووین پرسیاری ئوتێلمان کرد، ئوتێل نەبوو پیاوێکی موسڵمان دەعوەتی کردین و شەو لە ماڵیان ماینەوەو زۆر خزمەتیان کردین، ئەمە وای لێکردم کە لە بارەی ئاینەکەیەوە پرسیار بکەم و بگەڕێم بە دوای ئیسلامداو سەرەنجامیش بەوپەڕی قەناعەتەوە خۆم و هاوسەرەکەم موسڵمان بووین).

ناوبراو بە نیازە سەردانی هیندو بەنگلادیش و بۆرما و تایلاند و چین و هۆنگ کۆنگ و تایوان و یابان و سەنغافورە و ئەندۆنیسیا و ئوستراليا و نیوزیلاند و ئەمریکا و ئەوروپا بکا و پاشان بچێتەوە وڵاتەکەی خۆی.[1]

زیاد بوونی موسڵمانبوون لە ئیمارات:

(بنکەی موسڵمانی تازە) لە ئەبوڤبی ڕایگەیاند کە ژمارەی ئەو بیانیانەی موسڵمان دەبن بە شێوەیەکی بەرچاو زیادی کردووەو جەختی کردۆتە سەر ئەوەی کە (٦٣٠) کەسی بیانی لە سەرەتای دامەزراندنی بنکەکەوە لە پێش چوار ساڵەوە موسڵمان بوون کە لە(٧٠٪)یان ئافرەتن.

١-(almotamar.net)

(محمد ناصر) بەڕێوەبەری بنکەکە دەڵێت (هەفتانە نزیکەی (١٠) کەس موسڵمان دەبن، کە نیوەیان زیاتر فلیپینین).

هەروەها دەڵێ هیچ جۆرە پڕوپاگەندەیەکم نەکردووە بۆ بنکەکەمان و سەرەتا کاری بانگەوازمان بە نوسینگەیەکی بچوك دەست پێکرد بۆ بڵاوکردنەوەی کتێبی ئیسلامی و بەوەش خەڵکانێکی زۆری بیانی سەردانیان کردین کە حەزیان بە ناسینی ئیسلام بوو.

پیاوێکی یەهودی موسڵمان بوو:

(ئارون کوهین) پیاوێکی ئاینی یەهودی یەو هاوسەرەکەی ناوی (ڤلوری) و کچەکەشی (میری) ناوە، هەموویان پێکەوە موسڵمان بوون لە شاری ئەستەنبوڵ لە تورکیا.

ئارون تەمەنی (٤٥)ساڵەو لە کەنیسەی جوولەکەکاندا لە ئەستەنبوڵ ماوەی سی و پێنج ساڵە کار دەکات و، کارەکەشی خوێندنەوەی هۆنراوە ئاینیەکانە لە کاتی مەراسیمە ئاینیەکاندا، بە هۆی ئەوەی دەنگی خۆش بوو. ژنەکەی مامۆستایە لە یەکێ لە قوتابخانە فەرەنسیەکاندا...

ئارون پاش موسڵمانبوونی دەڵێت (من ڕێزم هەیە بۆ هەموو ئاینە ئاسمانیەکان، ئیسلامیش ئاینێکی تێرو تەواوەو دوا پەیامی خوایەو، بە ڕاستی قورئانی پیرۆز هەموو پەیامە ئاسمانیەکانی لە خۆگرتووە) .

سیمینارێك لە سوید:

لە بەرواری (٢٠٠٨/١٠/٩) لە شاری یۆتۆبۆری سوید سیمینارێك سازدرا لە هوتێل لیسوبێری هێدن، لە ژێر ناوی (ئاینی ئیسلام و ڕۆڵ و کاریگەری ئەم ئاینە لەسەر کۆمەڵگای سویدی) بۆ پرۆفیسۆر (ئۆکێ ساندێر) سەرۆکی بەشی ئەدیان لە زانکۆی یۆتۆبۆری و پسپۆر لە ئیسلامناسی و بانگخواز مامۆستا (ئەحمەد موفتی) بەرپرسی مەکتەبی ڕاگەیاندنی ئیسلامی سویدی. کە زیاتر لە سێ کاتژمێری خایاند بە ئامادەبوونی نوێنەری هەر شەش پارتە سیاسیەکەی سوید و ژمارەیەکی زۆری کەسانی ئەکادیمی و سیاسی ئەم شارە.

پرۆفیسۆر ئۆکی لە وتەیەکدا وتی: (ئیسلام بەشێکە لەم کۆمەڵگایە و ئەبێت ڕێز لە بیرو باوەڕیان بگیرێت، ڕاستە ئێمە لەگەڵ ئازادی بیروڕاین بەڵام بڵاوکردنەوەی کاریکاتێرەکەی (لاش ڤیلکس) لە سوید لەسەر پێغەمبەری ئیسلام ئیهانەیەکە بە شوێنکەوتوانی ئیسلام، من لە

گەلتانم کە هەستان بریندار کراوەو ئازارتان چەشتووە، بەلام ئەوەش جێگەی ڕێزو پێزانینە کە موسلمانانی سوید هیچ پەرچە کردارێکی توندیان نەبوو لەم کۆمەلگایە بەهۆی بلاوکردنەوەی کاریکاتێرەکە، چونکە خۆیان بە بەشێك لەم کۆمەلگایە دەزانن و نایانەوێت پەشێوی ڕوو لەم ولاتە بکات).

هەروەها ئەندازیار ئەحمەد موفتی، بانگخوازی بەناوبانگی کورد لە سوید لە بەشێکی وتەکەیدا وتی: (زۆرێك لە موسلمانان بۆیە نیشتەجێی ئەم ولاتەن چونکە ڕێزی ئاینەکان گیراوەو بەها ئینسانی و دیموکراسیەکان کاری پێدەکرێت و ئیسلام بۆتە بەشێکی دەنەبڕاو لەم کۆمەلگایەو، بۆ هەر ڕووداو و پێشهاتێك ئەبێت بە زمانی حیوارو گفتوگۆ چارەسەری بکەین.

دوا بە دوای ئەوە (فاتیمە فالك) ئەندامی شارەوانی و نووسەرو ڕۆشنبیر (کەتەرینا هیگلێد) بە وتەیەکی کورت بەشداریان کردو هەروەها هەریەك لە نوێنەری پارتە سیاسیەکانی سویدیش بە پرسیارو وەلام سیمینارەکەیان دەولەمەند کردو خوازیار بوون ئەم جۆرە سیمینارە بەردەوام بێت بۆ ئەوەی زیاتر موسلمانان و خەلکی ئەم ولاتە لەیەك بگەن. هەروەها بەلێنی ئەوەشیان دا لە بەرامبەر هەر گرفت و کێشەیەك کە ڕوو لە موسلمانن دەکات بە زووترین کات لە ڕێگەی زمانی حیوارو دیالۆگ چارەسەری بکەن.

نوێنەری پارتەکان داوایان لە بانگخواز ئەحمەد موفتی کرد کە سەردانیان بکات بۆ ئەوەی کۆڕی تایبەتی بۆ بگێڕن لەسەر ئیسلام، ئەوەی جێی ئاماژەیە ئەحمەد موفتی لە ڕێی وتارو کۆڕەکانیەوە کە هەموو ڕۆژی یەکشەممەیەك لە هۆلی قەلاچۆکردنی ئەلکهول لە شاری یۆتۆبۆری سویدی ئەنجامی دەدات تا ئێستا زیاتر لە (١٢٧) کەسایەتی سویدی لە مامۆستای زانکۆو یاساناس و پزیشك و قوتابی زانکۆ لەسەر دەستیا موسلمان بوون، لە ٢٠٠٨/١٠/١٢ یشدا لە هەمان هۆل فەرمانبەری دەزگای ئیداری (ڕۆبەرت ستراندت)ی تەمەن ٢٣ سال موسلمان بوو بەهۆی وتاری (ئەحمەد موفتی)یەوە کە لە ژێر ناوی (ئەرکی مرۆڤ و بەرپرسیارێتی لەسەر زەوی)دا بوو..[1]

١- پێگەی یەکگرتوو.

یانزه قەشە موسڵمان دەبن:

یانزه قەشه لەچەند شوێنێکی کۆماری (تۆگۆ) لە ئەفریقیا موسڵمان بوونی خۆیان ڕاگەیاند لە ئاهەنگێکدا کە بانگخوازانی(ڕێکخراوی بانگەوازی ئیسلامی جیهانی) سازیان کرد.

موسڵمانبوونی هاوڵاتیانی دورگەی (بابوغینیا) :

یەکێ لە ئیمامەکانی دوورگەی(بابوغینیا) کە نزیکە لە ئیندۆنیسیاوە لە خوارووی ڕۆژئاوای ئۆقیانووسی هادی، لە چاو پێکەوتنێکدا لەگەڵ شەبەکەی (ABC)ی ئەمریکی دا دەڵێت: (ژمارەیەکی زۆری هاوڵاتیان لە دوورگەکەمان لە سالانی (١٩٨٠)ەوە دێن بەرەو ئیسلام، زۆردێمان هەیە بەتەواوی موسڵمان بوون، واش پێشبینی دەکرێت لە بیست ساڵی تردا هەموو هاوڵاتیانی دوورگەکە موسڵمان بن...

ئەمەش لەبەرئەوەی کە پەیڕەوی کردنی ئیسلام ئاسانە و مرۆڤ بۆ خۆی دەبێتە ئامۆژگاریکاری خۆی و خوای پەروەردگار لە هەموو شوێنێك و لە هەموو کاتێکدا لەگەڵتایەو، مرۆڤ لە ئیسلامدا خۆشی و بەختەوەرییەکی زۆری دەست دەکەوێت).

بنکەیەکی ئیسلامی لە بولغاریا:

موفتی گەورەی بولغاریا (ئەلیشا حاجی) لە خۆ ئامادەکردندایە لەگەڵ عومدەی شاری (صۆفیا)ی پایتەخت بۆ کردنەوەی بنکەیەکی رۆشنبیری بۆ ئامادە کردنی بانگخوازان.

عومدەی شار (بویکو بارسیف) دەڵێت: (پێویستە ڕێ بدرێ بە موسڵمانان لە بولغاریا کە فێری ئاینەکەیان بن).

موسڵمان بوونی پەرستارێکی هندوسی:

(منی بانکیر)ی تەمەن (٢٥)ساڵ پەرستارێکی هیندی و، مێردەکەی مافناسێکی گەورەی هیندی بوو، کچێکی شەش ساڵانیان هەبوو، بۆ کارکردن هات بۆ وڵاتی سعودیەو ڕۆژانە موسڵمانانی دەبینی کە پێنج فەرزە نوێژیان دەکرد لە ناو مزگەوت و تەنانەت لەسەر جادەو شۆستەکانیش، وردە وردە کەوتە بەراوردکردنی ئیسلام و ئاینی هیندۆسی و سەرەنجام بە قەناعەتەوە موسڵمان بوو، پەیوەندی کرد بە مێردەکەیەوەو بانگی کرد بۆ ئیسلام، مێردەکەی زۆر خراپ وەڵامی دایەوەو وایزانی ژنەکەی تووشی نەخۆشی دەروونی بووە، کە سەرەنجام بۆی

دەرکەوت لەوپەڕی قەناعەتەوە موسڵمان بووە، لە یەك جیابوونەوە، بەمەش دەستی لە مێرد و لە کچە شەش ساڵانەکەی هەڵگرت کە دیارە ئەمەش لەسەر دڵ و دەروونی دایك زۆر قورسە، بەڵام بۆ خوا دەستی لە هەموو شتێك هەڵگرت.

(منی) کەوتە بانگەواز کردن و وتاردان و حەوت کەس لەسەر دەستیا موسڵمان بوون، دوایش شووی کردەوە بە موسڵمانێکی هیندی ناوی (عبدالقادر) بوو بەیەکەوە خێزانێکی موسڵمانیان پێکهێنا.

محمد سیتی خێرخواز:

ئەم کەسایەتیە هەشتا ساڵ لەمەوبەر لە خێزانێکی دەوڵەمەندی (سیخ) لە پاکستان لە دایك بووە، لەسەر عادەتی ماڵە دەوڵەمەندەکان کە منداڵەکانیان دەناردە لای مامۆستای چاك، ئەمانیش منداڵەکەیان ناردە لای مامۆستایەکی چاکی موسڵمان، ئەویش بە خوو ڕەوشتی بەرزی کاری تێکردو سەرەنجام موسڵمان بوو...

خێزانی (محمد سیتی) بە موسڵمانبوونی زۆر بێتاقەت بوون و حاشایان لێکرد، بەڵام لەبەر ئەوەی (محمد) چاوکراوەو بلیمەت بوو لە بازرگانیدا پێشکەوت و ماڵ و سامانێکی زۆری پێکەوەنا، ژنی هێنا و منداڵەکانی خستە قوتابخانەی لەبەرکردنی قورئانەوە، بەڵام منداڵەکانی لەو قوتابخانانەدا بەردەوام نەبوون، ناوبراو زۆر خەمی دەخوارد بەوەی کە منداڵەکانی نەبوونە حافزی قورئان، بەڕێوەبەری قوتابخانەکە کە زانی ئاوەها بە خەمی لەبەر کردنی قورئانەوەیە پێی وت: مادام تۆ ئەوەندە گرنگی ئەدەیت بە لەبەرکردنی قورئان، وەرە گرنگی بدە بەم قوتابخانەیەو یارمەتی بدەو پێشی بخە، ئەو قوتابیانەش هەموو وەك کوڕی تۆن).

(محمد) ئەم بۆچوونەی بەلاوە پەسەند بوو، بیری کردەوە مامۆستای باشیان بۆ دابین بکات، بۆ ئەمەش سەردانی مەککەی پیرۆزی کرد و گەڕا بە دوای مامۆستای باشدا کە لەسەر مەسرەفی خۆی بیانبات بۆ پاکستان بۆ وتنەوەی وانەی قورئان، لە مەککە چی گەڕا بۆی دەرکەوت کە لایەنێك نیە گرنگی بدات بە لەبەرکردن و فێرکردنی قورئان، هەرچەندە لەناو مزگەوتەکاندا لێرەو لەوێ ئەڵقەکانی لەبەرکردنی قورئان و فێربوونی هەبوو.

لە دڵی خۆیدا وتی: جا باشە قوتابخانەی لەبەرکردنی قورئان لە مەککەدا هەبێ لە پێشترە و باشترە یان لە پاکستان... دیارە لە مەککە هەبێ باشترە، بۆیە بیرو بۆچوونی خۆی لەو

بارەیەوە لای زانایانی مزگەوتی حەرام باسکرد ئەوانیش کارەکەیان بەلاوە باش بوو... بەمەش یەکەم جەمعیەی لەبەرکردنی قورئانیان لە سعودیە دامەزراند لە ساڵی١٣٨٢ی کۆچیدا، ئینجا لە پاکستانەوە سەد مامۆستای هێنا بۆیان تا لەو جەمعیەدا کاربکەن بۆ فێرکردنی قورئان.

دوای دوو ساڵ، چوو بۆ مزگەوتی پێغەمبەرﷺ لە مەدینە هەمان جەمعیەی دامەزراند و لە دوای دوو ساڵی تر لە (ریاض)یش هەمان کاری کرد. لە ریاچ جەمعیەکە بە پێنج مزگەوت دەستی پێکرد، ئێستا لە سایەی خواوە سەدو بیست هەزار کەس لە کورِو کچ لەو قوتابخانە قورئانیانەدا خەریکی فێربوون و لەبەرکردنی قورئانن.

ژمارەی جەمعیاتەکانیش ئێستا لە سعودیەدا گەیشتۆتە (١٢٠) جەمعیە، ئەم کارە خێرە ولاَتانی تریشی گرتەوەو ئێستا لە زۆر ولاَت دا (جەمعیاتی تحفیظ) قورئان فێری خەلکی دەکەن وهانیان ئەدەن لەسەر لەبەرکردنی... ئاشکرایە خێری هەموو ئەوانەش بۆ (محمد سیتی) دەنووسرێ کە خاوەنی فکرەکەیەو لەو پێناوەدا ماندوو بووە...[1]

نامەیەك لە شێخ (عائض القرني) یەوە بۆ (نیلسۆن ماندیلا):

شێوازی بانگەوازکردن بۆ دینی خوا لە کات و شوێن و لە کەسێکەوە بۆ کەسێکی تر دەگۆڕدرێت، بانگخوازی بۆ خوا سوڵحاو هەردەم لە خەیاڵی ئەوەدایە چ شێوازێك باشترە بەکاری بهێنێ بۆ بانگهێشت کردنی خەلکی بەرەو ئیسلام...

شێخ(عائض القرني) کە یەکێکە لە بانگخوازە هەلکەوتووە بلیمەتەکان، خاوەنی ژمارەیەکی زۆری وتار و پەڕاوەو بەردەوام لە کەناڵە فەزاییەکانەوە بەرنامەکانی دادەبەزن لە بارەی ئیمان و ئیسلامەتی و ژیاننامەی حەزرەتەوە ﷺ شێخ (عائض) خوێنەرێکی چاکەو لە سەردەمی لاوێتیەوە شەیدای پەڕاوەو لەم بارەیەشەوە پەڕاوێکی نووسیووە بە ناوی (العاشق) کە باسی عەشقی خۆی دەکات بۆ پەڕاو، ئەمە بێجگە لەوەی کە ئەدیب و نوسەرێکی چاکەو بە هەزاران دێڕ شیعریشی لە بەرە.

١- گۆڤاری البیان ژمارە /٢٥٣.

شێخ (عائض) ژیاننامەی (نیلسون ماندێلا) کەسایەتی ناوداری خوارووی ئەفریقیا و جیهان دەخوێنێتەوە، پاشان وەك ئەرکێکی سەرشانی ئەم کەسایەتیە بانگ دەکات بۆ ئیسلام و دەڵێت:

لە: (عائض القرني)یەوە

بۆ: سەرۆك نیلسۆن ماندێلا

سڵاوێکی گەرمت لێ بێت سەرکردەی مەزن:

من یەکێکم لەو ملیۆنەها کەسەی کە لە ڕۆژهەڵات و ڕۆژئاوا ژیاننامەکەتیان خوێندۆتەوەو هەواڵو خەباتتیان زانیوە،سەرسام بوون بەخۆگریت، سەرسام بوون بە قوربانیدان و تێکۆشانت لە پێناوی بیروباوەڕەکەتدا، لە پێناوی ئازادی خۆت و ئازادی گەلەکەتدا، تا بوویتە ئەستێرەیەك لە ئاسۆی ئازادیداو، بوویتە سەرکردەیەکی جیهانی لە قوتابخانەی خەباتداو، مامۆستایەکی عەبقەری لە دەستووری مافی مرۆڤدا.

بە ڕاستی خەڵکی لە تۆوە چیرۆکی خەباتیان وەرگرتووەو، لە تۆوە سوودمەند بوون بە سەرگوزشتەی پایەبەرزی و سروودی کۆڵنەدان و تەحەددی، بەمەش جەنابتان بوونە باوکی زۆرێك لەو چەوساوانەی کە ماف خوراون و، لە زێدی باوو باپیرانیاندا چەوسێنراونەتەوەو، زۆرداری مەحرومی کردوون لە ژیانێکی خۆش... ئەوان لە تۆدا نموونەیەکی زیندوو دەبینن، سەرمەشقێکی چاك دەبینن لە ئارامگرتن و سووربوون و بەردەوامی دا، لە ڕەفزکردنی ستەمدا و بەردەوام بوون لە بەخشین و بەخت کردندا، تا مافەکان بەدەست دێن.

ئەی سەرکردەی مەزن:

بە ڕاستی ئیسلام -ئاینی ڕاستی خوا- ئاینێکی مەزنە، گەورە پیاوانی خۆش دەوێو ڕێز لە داهێنەران دەگرێت، دەست خۆشی لە شەریفەکان دەکات، کە تۆ یەکێکی لەوانە. بە ڕاستی ئیسلام ئاینی یەکسانی یە، بە یەك چاو سەیری عومەری عەرەبی و بیلالی حەبەشی و سەلمانی فارسی و صوهەیبی ڕۆمی کردووە.

بە ڕاستی ئیسلام ئاینێکە ڕەفزی ستەم و چەوسانەوە دەکات و، هەموو جیاوازی کردنێك لەسەر ئەساسی ڕەنگ و زمان و (جنس) ئەداتە دواوەو نایهێڵا، خوای پەروەردگار دەفەرموێت

﴿إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِندَ اللَّهِ أَتْقَىٰكُمْ﴾ الحجرات: ١٣.

ئەی سەرکردەی مەزن:

ئیسلام بە ڕاستی گرنگی ئەدات بەوانەی کە گەورەو مەزنن وەك جەنابتان، چونکە ئاینێکە تەقدیری فەزیلەت دەکاو بە گەورە سەیری ئارامگرتن دەکا و، هانی دادپەروەری دەدات و، ئاشتی دەوێت و، ڕەحمەت بلاودەکاتەوەو، بانگ دەکات بۆبرایەتی.

ئەی سەرکردەی مەزن:

بە ڕاستی گەورەیی دنیاو شەرەفێکی جیهانی و ویسامی قوربانی دانت دەستکەوتووەو، تاجی سەربەستیت لەسەرکردووە، بۆ هەموو ئەوانەش بڕوابوون بەخواو گوێڕایەڵی و شوێنکەوتنی پێغەمبەرەکەی ﷺ زیاد بکە، کە ئەوەش بە دەست نایەت مەگەر بە ئیسلام، موسڵمانبە سەلامەت دەبی، موسڵمانبە گەورەیی و سەرفرازی دنیا و قیامەتت دەست دەکەوێت. ڕزگارت دەبێت لە سزای خوا... موسڵمانبە -ئەی سەرکردەی مەزن- تا زەوی و ئاسمان سڵاوت لیّ بکات و ملیارێك و دووسەد ملیۆن موسڵمانیش بەخێرهاتنت بکەن و دەرگاکانی بەهەشتت بۆ بکرێتەوە.

ئەی سەرکردەی مەزن:

بە ڕاستی تۆ دەستکەوتیت بۆ ئیسلام و ڕەصیدێکیت بۆ موسڵمانان، چەند جوانە کە وشەی هەق و دادو ئاشتی و ئازادی (لا إله إلا الله محمد رسول الله) لە دەمت بێتە دەرێ، کە جوانترین ڕستەیە خوا ناردبێتیە سەر ئادەمیزاد، کە سڕی بەختەوەری و ڕزگاری و خۆشی و سەرکەوتنی مرۆڤە.

ئەی سەرکردەی مەزن:

هەرچەند چاوم کەوتبێ بە زانایان و سەرکردەکان و حوکمەکانی عالەمی ئیسلامی وتویانە: خۆزگە نیلسون ماندیلا موسڵمان دەبوو، بۆیە تکات لیّ دەکەم و ئاواتە خوازیشم کە بە دەنگی بەرزی زوڵاڵ بڵێی (لا إله إلا الله محمد رسول الله)... کە ئەو کاتەش بەندەکانی خوا لە هەر شەش کیشوەرەکەوە چەپڵەت بۆ لیّ ئەدەن و مەککەش سڵاوت لیّ دەکاو کەعبەش دەرگات بۆ دەکاتەوەو، دوانگەی موسڵمانانیش ناوە جوانەکەت دێنێ.

تۆ بیست و حەوت ساڵ ئارامت گرت لە بەندیخانەدا، تا کۆت و پێوەندت شکاندو، سەرکەوتیت بەسەر ستەم و، تاغوتت تێك شکاند، جا بە موسڵمان بوونت مەلحەمەیەك لە ئیمان بنووسە و چیرۆکێك لە ئازایی تۆمار بکەو تابلۆیەك لە تابلۆکانی مەردایەتی بنەخشێنە.

ئەی سەرکردەی مەزن:

بە خوا ئێمەی موسڵمان لە ئیسلام دا نرخی ئینسان و کەرامەتی ئینسانمان دۆزیوەتەوەو، تامی شیرینی ئیمان و لەززەتی گوێڕایەڵیمان چەشتووە، ئێمە خۆشی عیبادەت بۆ خوا، شەرەفی سوجدە بردن بۆی و گەورەیی شوێنکەوتنی پێغەمبەرەکەیمان دەستکەتووە... جا چونکە تۆش گەورەی لەلامان بەهۆی مێژووی پرشنگدارتەوە، حەز دەکەین بەشداریمان بکەیت لەم ژیانە بەختیارەماندا لە سێبەری ئیسلامدا.

ئەی سەرکردەی مەزن:

ئەو نموونە باڵایەی تۆ بانگی بۆ دەکەیت لە ئیسلامدا دەیبینی، ئەو ڕەحمەتەی لە دڵتایە لە ئیسلامدا هەستی پێ دەکەیت و، ئەو عەدالەتەی کە بانگی بۆ دەکەی لە ئیسلامدا پێی شاد دەبیت.

بە ڕاستی ئیسلام ئارامگرتنی خۆش دەوێت، تۆش ئارامگری، ڕێز لە زیرەکەکان دەگرێت و تۆش زیرەکیت، بە گەورە سەیری ژیرەکان دەکات کە تۆش لە ژیرەکانی و، گرنگی دەدات بە ئازاکان کە تۆش ئازایت.

ئەی سەرکردەی مەزن:

بە ڕاستی ڕۆژانێکی خۆش ژیام لەگەڵ بیرەوەرییەکانتدا (گەشتە درێژەکەم لە پێناوی ئازادیدا)، ئەوەم تیا بینییەوە کە سەرسامی کردم لە گەورەیی و ئارام و گیانفیدایی، بە خۆمم وت: خۆزگە ئەم ئادەمی یە بلیمەتە هەڵکەوتووە موسڵمان بوایە، سا بەخوا هیچ ئاینێك شك نابەم کە بۆ تۆ ببێ و تۆش بۆ ئەو ببی جگە لە ئیسلام، هیچ بیروباوەڕێك نابینم ڕێزت لێبگرێت وەك ئیسلام، چونکە ئاینی فیترەتە، سنگ فراوان دەکاو، عەقڵ و ژیری ئەدوێنێ و، نەفس پاك دەکاتەوەو، ئەخلاق چاك دەکات و ڕێز لە مرۆڤ دەگرێ و بوونەوەر ئاوەدان دەکاتەوە.

ئەی سەرکردەی مەزن:

من لە مەککەوە لەگەڵ تۆ ئەدوێم، لە پەنا کەعبەدا، کە قورئان تیایدا نازڵ بوە و محمد ﷺ تیایدا هەڵبژێردراوەو، خۆری پەیامی تیا هەڵهاتووەو بتەکان و تاغوتەکانی تیا شکاوەو، جاڕی مافی مرۆڤی تیادراوەو، زوڵم و ستەم و چەوساندنەوەی تیا یاساغ کراوەو دادو ئاشتی تیا نەشرکراوە.

پـەروەردگارمان و پـەروەردگارت - جـل في عـلاهُ - دەفـەرموێت: ﴿فَمَن يُرِدِ ٱللَّهُ أَن يَهْدِيَهُۥ يَشْرَحْ صَدْرَهُۥ لِلْإِسْلَـٰمِ﴾الأنعام: ١٢٥

ئەی سەرکردەی مەزن:

بە ڕاستی ژیان کـورت و ماندووکـەرە جـا وەرە ژیـانی کەسـێکی وەك تـۆ کـە لـە پیـاوە گەورەکانی، ئەگەر نزیکەی نیوەی تەمەنت بە ستەمدیدەیی و بەندکراوی بەسەر بردبێت و، لـەم لاشەوە ژیانێکی هەتاهـەتایی هـەبێت لـە بەهەشـتدا، کـە بـڕواداران بـە خـواو شـوێنکەوتوانی پێغەمبەران دەستیان دەکەوێت، هیوادارم ئەو بەختەوەری و سەرکەوتنەت لە دەست دەرنەچێت، هەروەك فەیلەسوفی بەناوبانگ دیکـارت دەڵێـت (بـە ڕاسـتی ژیـان شـانۆگەرییەکە مەشـهەدی یەکەممان بینی، مەشهەدی ستەم و ستەملێکراو، سەرکەوتوو ژێرکەوتوو، بەهێزو بێ هێـز، کـوا مەشهەدی دووەم کە عەدالەتی تیا ئەبێت؟!) زانایانی موسڵمانیش وەڵامیان دایەوە (مەشهەدی دووەم ڕۆژی پرسینەوەیە لە قیامەتدا، ئەو ڕۆژەی کە دادگای عەدالەت دائەنرێ و تەنها خـواش حاکمە، تا هەر کەسێ جەزای خۆی وەرگرێ، وە حوکم دەکات لە نێوان بەندەکانیا لـەو شـتانەدا کە جیاوازیان هەبووە تیایاو ناکۆك بوون).

لە کۆتاییشدا پێم خۆشە کە پەڕاوەکەم (لا تحزن) بە دیاری بنێـرم بـۆت کـە یـەك دەنگی زانایان و دانایانی هەڵکەوتووی تیایە کە بەختەوەری ڕاستەقینە لە ئیسلام دایە.

داوا لە خوای گەورەی پەروەردگاری عەرشی کەریم دەکەم کە سنگت فروان بکـات -ئـەی سەرکردە- بۆ ئیسلام ... وە قبوڵی بفەرموو سەلامی موسـڵمانانی پیـاو ژن و پـیرو گـەنج لـە هەموو دنیاوە، سەلامت لێ بێ.

د. عائض القرني

دكتۆر عبدالرحمان السميط:

له ساڵی ١٩٤٧ دا له دایك بووه له كوەیت، هەر له مناڵییەوە حەزی بە كاری خێر بووه، له قۆناغی دواناوەندیدا لەگەڵ كۆمەڵێك هاوڕێیدا، لە پارەی ڕۆژانەی خۆیان ئوتومبێلێكی هەرزان دەكڕن و دوای دەوامی قوتابخانەیان یەكێكیان ئوتومبیلەكە بەكار دەهێنێ بۆ گواستنەوەی كرێكاری هەژار لەسەر كارەوە بۆ ماڵەوە یان بە پێچەوانەوە.

كاتێك له زانكۆی بەغداد لە كۆلێژی پزیشكی بوو، بەشێكی پارەی خەرجی ڕۆژانەی دائەنا بۆ كڕینی پەڕاوی ئیسلامی و دابەشی دەكرد بەسەر مزگەوتەكاندا، كاتێك مینحەی دیراسی بۆ دەرچوو كە (٤٢) دینار بوو، وە بۆ ئەو ڕۆژە پارەیەكی زۆر بوو، زیادە مەسرەفی نەدەكردو ڕۆژی یەك ژەم نانی دەخواردو دەمی خۆی لە زۆر شت دەگرتەوە تا بتوانێ كاری خێری پێ بكات.

ناوبراو دبلۆمی هێنا له زانكۆی لیڤەرپول له ساڵی ١٩٧٤دا و خوێندنی باڵای لە كەنەدا تەواوكرد، لەو كاتەشدا كە لە ڕۆژئاوا دەیخوێند، له هەر قوتابییەكی موسڵمانی زانكۆ مانگی دۆلارێكی وەردەگرت بۆ چاپكردنی نامیلكەی ئیسلامی و دەینارد بۆ ئەفریقیاو خوارووی ڕۆژهەڵاتی ئاسیا وەك كارێكی خێرخوازی.

دكتۆر عبدالرحمان ئەندامی دامەزرێنەری زۆر كۆمەڵەی خەیرییە وەك (هەیئەی خەیری ئیسلامی جیهانی و، مەجلیسی ئیسلامی بۆ بانگەوازو ئیغاسەو،... هتد).

هەروەها زۆر ویسام و شەهاداتی تەقدیری و جائیزەی وەرگرتووە، بە نرخترینیان جائیزەی مەلیك فەیسەڵی جیهانی بوو بۆ خزمەتی ئیسلام كە بڕەكەی (٧٥٠) هەزار ڕیاڵی سعودی بوو، ناوبراو كردی بە وەقف و، دەستكەوتی ئەو وەقفەی دانا بۆ خوێندنی قوتابیانی ئەفریقی لە زانكۆكانی دەرەوەی وڵات.

دكتۆر عبدالرحمان ڕەئیسی مەجلیسی ئیدارەی جەمعیەی عەونی مباشرە كە پێشتر ناوی (جەمعیەی موسڵمانانی ئەفریقیا) بوو، لە ڕێی ئەم جەمعیەتەوە خزمەتێكی زۆری بە ئیسلام كرد لە ئەفریقیاداو بووە بەربەستێكی گەورە لە ڕێی بە گاوركردندا لەو كیشوەرەدا.

کاتێك گەڕایەوە لە ڕۆژئاوا لە خوێندن چووە لای دائیرەی ئەوقافی کوەیت وداوای لێکردن کەهاوکاری بکەن بۆ کاری خێرخوازی لە ئەفریقیادا، بەڵام بەداخەوە نەهاتن بە دەنگیەوەو خەریك بوو ساردیشی بکەنەوە.

خوای گەورە کە ئاگای لە دڵ و نیەتە، کارەکەی بۆ ئاسان کرد بەوەی کە ژنێك پارەیەکی دایە بیکا بە مزگەوت، ئەویش چوو بۆ ئەفریقیاو لە وڵاتی مەلاوی مزگەوتەکەی دروست کرد، ئەمەش بوو بە سەرەتایەکی خێر و کلیلی چوونە ناو ئەفریقیا .

لە ئەفریقیا بە چاوی خۆی ملیۆنەها کەسی بینی کەچۆن برسی و ڕەش و ڕوتن و ڕێکخراوە بیانیەکانیش چۆن لەڕێی خێرخوازیەوە دەیانەوێت بیانبەن بەرەو مەسیحیەت .

ئەوەی کە زۆر کاریگەری هەبوو لەسەر دڵ و دەروونی دکتۆر عبدالرحمان و وای لێدەکرد کە زۆر جار بشگری ئەوەبوو، کاتێ دەچووە ناوچەیەکەوە و خەڵکەکەی موسوڵمان دەبوون، ئەو خەڵکە دەگریان و زۆر بێتاقەت دەبوون بەوەی‌کەدایك وباوکیان بەبێ ئیمانیو دوور لە ئیسلام سەریان ناوەتەوە، ئەوانە گلەییان لە موسڵمانان دەکرد، کوان و لەکوێن بۆ زووتر نەهاتوون بە هانایانەوە .

کاروچالاکی مەسیحیەکان لە ئەفریقیادا زۆرەو پارە وپولێکی زۆر لەبەر دەستیاندایە، دکتۆر (دافید بارت) شارەزا لەبواری ئاماری کاری مژدەداندا لە ئەمریکا دەڵێت: ئەو کەسانەی کە لە ڕێکخراوەکانی مژدەداندا کار دەکەن نزیکەی پەنجاو یەك ملیۆن کەسن و، سێسەدو شەست تەیارە لە خزمەتیاندایە بۆ گواستنەوەی هاوکاری و ئازوقەو پێویستی بۆ هەر کوێیەك بیانەوێت .

نزیکەی (٤٠٥٠)چوار هەزار و پەنجا ڕادیۆو تەلەفزیۆنیان هەیە،ئەو پارەیەی لە ساڵێکدا بۆیان دابین کراوە (٣٠٠) ملیار دولار بووە .

لە هەموو لایەکەوە (تەبەروعات)یان بۆ دەچێت، تەنانەت کۆمپانیای مایکرۆسۆفت لە ساڵێکدا ملیارێك دۆلاری پێ بەخشیون، پیاوێکی دەوڵەمەندی هۆڵەندی خاوەنی(١١٤)ملیۆن دۆلار بوو هەمووی پێ بەخشین. لەئاهەنگێکی کاری مژدەداندا لە نیویۆرك، یەکێ لە هاوکارانی کاری مژدەدان بڕیاری دا کە هەر ماڵێك لە دنیادا نوسخەیەك ئینجیلی بدرێتێ و هەر کەسەو بە زمانی خۆی، بۆ ئەمەش ڕایگەیاند کە ئەم کارەی (٣٠٠)ملیۆن دۆلاری تێدەچێت، هەر ئەو شەوە (٤١)ملیۆن دۆلاری بۆ کۆکرایەوە .

کارەکانی جەمعیەی (العون المباشر):

تا کۆتایی ساڵی ٢٠٠٢، ئەم جەمعیەتە هەستا بەدروستکردنی (١٢٠٠) مزگەوت و چاودێری (٩٥٠٠) منداڵی بێ باوك و هەڵکەندنی (٢٧٥٠) بیری ئیرتیوازی و، دروستکردنی (١٢٤) خەستەخانەو دابەشکردنی (١٦٠)هەزار تەن خواردن وجل و بەرگ و دەرمان و، دابەشکردنی (٥١) ملیۆن قورئان و،دابەشکردنی (٦٠٥)ملیۆن پەڕاوی ئیسلامی بە زمانە جیاجیاکانی ئەفریقیاو، دابین کردنی (٢٠٠) مینحەی دیراسی بۆ دیراساتی باڵا لە وڵاتانی ڕۆژئاواو، کردنەوەی (١٠٢) مەرکەزی ئیسلامی و، جێبەجێ کردنی پرۆژەی کشتوکاڵی لەسەر(١٠) ملیۆن مەتر دووجای زەوی.

زەکاتی موسڵمانان:

دکتۆر عبدالرحمان دەڵێت: تەنها زەکاتی دەوڵەمەندە عەرەبەکان پێویستی (٢٥٠)ملیۆن موسڵمان دابین دەکات، لەبەر ئەوەی بڕی ئەو پارەیەی کە لە دەرەوەو لە ناوەوە وەبەردەهێنرێت دەکاتە (٢٢٧٥)ملیار دۆلاری ئەمریکی، کە زەکاتەکەی دەکاتە نزیکەی (٥٧)ملیار دۆلار، جا ئەگەر هەژاران (٢٥٠)ملیۆن کەس بن یەکی (٢٢٧) دۆلاریان بەردەکەوێت، کە ئەم بڕە پارەیەش باشە بۆ کەسێکی هەژار کە کارێکی پێ دەست پێ بکات و بە هۆیەوە بژێوی دابین بکات.

مەترسی و تیاچوون:

دکتۆر عبدالرحمان دەڵێت :ساڵانە ٨ کەس تا ١٠ کەسمان تیا دەچێت بە هۆی شەڕی ناوخۆو کێشەی ناو ئەفریقیاوە، تا ئێستا من دووجار جەڵتە لێی داوم و زۆر نەخۆشیشم هەیە بەڵام هەمووی لە پێناوی ئامانجی گەورەدا هەرچی بێ هەر کەمە، ئەوە (تۆماس ئەدیسۆن) جاری وا هەبووە (٣٦) سەعات لەسەر یەك کاری کردووە بۆ ئیختراعاتێکی، هەروەها (کولونیل ساندرز) دوو ساڵ لەسەر یەك هەوڵی دا بۆ ناساندنی مریشکی کنتاکی سورەوکراو بە بازاڕ، تەنانەت لە ناو سەیارەکەشیدا دەنووست، تا سەرکەوتنی بە دەست هینا، ئێستا کۆمپانیاکەی دە هەزار چێشتخانەی هەیە لە جیهاندا...

لە مێژووی ئیسلامیشدا ئەوە (ئەحمەدی کوڕی حنبل) لە بەغداوە بۆ مەککە حەماڵی کرد تا بتوانێ بگاتە مەککەو فەرمایشتێکی پێغەمبەری ﷺ دەست بکەوێ، شایانی باسە

دکتۆر له عێراقیش خزمەتی زۆری پێشکەشکرد پاش ڕووخانی ڕژێمی پێشوو، تەنانەت جارێك لای (کوت)ەوە تووشی ڕووداوی هاتوچۆ بوو، دەست و قاچی شکا.

دکتۆر عبدالرحمان دەڵێت: مردن لە کات و سات و ڕۆژی دیارییکراوی خۆیدا دێت، مرۆڤ بە ئەجەلی خۆی نەبێت نامرێت، دووجار بەندکراوم جارێکیان لە بەغداد لە ساڵی (١٩٧٠)دا، خەریك بوو لە سێدارەم بدەن، جارێکی تریش لە بەغداد لە ساڵی (١٩٩٠)دا کە مخابراتی عێراقی لە کوەیت دەستگیریان کردم و، هێنامیان بۆ بەغداو ئەشکەنجەو ئازارێکیان دام گۆشت و پێستی دەست و دەم و چاوو قاچیان ڕنیم، لەگەڵ ئەوەشدا هەمیشە یەقینم هەبوو کە ئەوەی خوا نەیکات نابێت.

* پرسیاریان لێکرد پاش زیاتر لە (٢٦) ساڵ لە بانگەوازو کاری خێر لە ئەفریقیا دەڵێیت چی؟

دکتۆر وتی: زۆر ئاسوودەو دڵ خۆشم کە ژیانم بەخت کرد بۆ بانگەوازی خواو یارمەتیدانی خەڵکی ئەفریقیا.

منداڵەکانیشم هەرلەسەرەتاوە سەردانی ئەفریقیایان کردووەو بەشداربوون لەو خێرەدا، ئێستاش گەورە بوون و دەرچووی زانکۆن، بە تایبەت کوڕە بچوکەکەم (عبداللە) کە پزیشکی بەیتەری تەواو کرد، هەوڵ ئەدەم ژیانی بۆ دابین بکەم تا بتوانێ دەست بەتاڵ بێت بۆ بانگەوازو کاری خێر لە ئەفریقیادا.

منیش بەتەمام باقی ژیانم لەئەفریقیا لە دێی (مناکارا) لای هۆزەکانی (ئەنتیمۆر) بەسەر بەرم کە ڕۆژانە بە دەیان کەسیان لەڕێی بەرنامەکانی ئێمەوە موسڵمان دەبن .

بەڵێ:دکتۆر دەیتوانی وەکو هەزارەها دکتۆر و خاوەن شەهادەتی تر بیوتایە (ذرنا نکن مع القاعدین): وازمان لێ بێنن با ئێمەش دانیشین وەك دانیشتووەکان، دیارە نەفس ئەوەی پێخۆشە کە لە سایەی سێبەر و ژیانی ڕەفاهیەت دا بێت، بەڵام خوای گەورە (إن الله یغرس لهذا الدین غرسا یستعمله فی طاعته) واتە :خواکەسانێك دەنێرێو دەیان هێنێتە ناو ساحەوە بۆ ئەم دینە و بەکاریان دێنێ تا ببنە حوجەت بەسەر خەڵکی ترەوە .

ئافرەتێکی بانگخواز:

دایکی وەلید (هیلە کچی أبو حمید) ئافرەتێکی بانگخوازی سعودیەو لە شاری (ریاض) خزمەتێکی گەورەی بە پەیامیخوا کرد بۆماوەی زیاتر لە سیساڵ.

لە کاتی شەڕی (بۆسنە و هرسك)دا مێردەکەی منداڵێکی ئەو وڵاتەی کەفالەت کرد و ئەمیش منداڵێکی تری کەفالەت کرد، پاشان هانی مامۆستاکانی هاوەڵی دا لە قوتابخانە کە ئەوانیش ئەو کارە خێرە بکەن، بە هۆی ئەوەوە توانیان پانزە منداڵی بێ باوکی بۆسنەیی کەفالەت بکەن و مانگانە پارەیان بۆ بنێرن. دایکی وەلید لە ڕێی پیرێژنێکی خزمیانەوە بە ناوی دایکی عبدالرحمان هانی دەر و دراوسێی ئەدا کە زەکات و پارە و ماڵ کۆ بکەنەوەو یارمەتی هەژارو لێقەوماوانی پێبدەن، ئەمەش سەرەنجام دەزگایەکی خێرخوازی لێ دروست بوو بە ناوی (دەزگای نورر) کە ئێستاش لە ڕۆژئاوای ریاض کار دەکات.

دایکی وەلید پاش ئەوەی ئەو منداڵەی کەفالەت کرد کەوتە خۆتەواو کردن و خۆ پێگەیاندن لە ڕێی کاسێت و پەڕاوەوەو بەردەوام شەو نوێژی دەکردو بە ڕۆژیش زۆر جار بە ڕۆژوو دەبوو تەنانەت لەم دواییەدا ڕۆژ نا ڕۆژێك بەڕۆژوو دەبوو هەروەك ڕۆژووەکەی حەزرەتی داوود سەلامی خوای لێبێت.

دایکی وەلید لە ماڵی خۆیاندا هەموو عەسرێکی هەینی وانەی بە دەرو دراوسێکانی دەووت، جاری وا هەبوو ژمارەیان دەگەیشتە سەدو پەنجا ئافرەت. ئەمە بێجگە لەوەی کە کێشەکانیانی بۆ چارەسەر دەکردن و جێی ڕاز و نیازی هەمووان بوو. لە لایەکی تریشەوە مێردەکەی (حمد الناجم) دەرسی بە کوڕانی گەڕەك دەوت و هانی ئەدان لەسەر نوێژی بەیانی لە مزگەوتدا و پێشبڕکێی بۆ دائەنان بۆ لەبەرکردنی قورئان و پەڕاوخوێندنەوەو گوێگرتن لە کاسێت و جائیزەی ئەدانێ.

دایکی وەلید هەمیشە دوعای دەکرد کە عاقیبەت خێر بێت و لەکاتی وانەوتنەوەو بانگەوازکردندا یان لەحەرەمی مەککەدا گیان بسپێرێت، کوڕێکی لە پۆستێکدا دانەمەزرێت و دەچن بە دەم مامەڵەی دامەزراندنەکەوە لە مەککە، پێش نوێژی بەیانی لە حەرەم دەکەونە مەراسیمی عومرە کردن لە مانگی شەعبانی ساڵی (٢٠٠٨)، لەگەڵ کوڕەکەی و کچەکەیدا و، داوایان لێ دەکات کە نیەتی ڕۆژووش بهێنن لەبەرئەوەی ئەو ڕۆژە پێنج شەممە بوو. لە کاتی

تەواف دا دوعای زۆری کرد بۆ ئەوانەی کە دەیناسین و دوعای بۆ خۆشی دەکرد کە عاقیبەت خێر بێت و خوای گەورە گیانکێشانی لەسەر سووك بکات، ئینجا ئاوڕی دایەوەو باسی مردنی لە پڕی بۆ کچەکەی کرد و وتی دەبێت بڕوادار ئارامگر بێت، ئینجا چوو لە ئاوی زەمزەمی خواردەوە و سەریشی پێ تەڕ کرد... پاشان چوون بۆ صفا و مەروە و پاش پێنج جار هاتن و چوون لە نێوان کوڕەکەی و کچەکەیدا گیانی سپارد و کەوت، دەستیان دایە باڵی هەڵی گرنەوە سەیریان کرد قورس بووەو گیانی سپاردۆتەوە بەو خوایەی کە چەندەها ساڵ بوو بانگەوازی بۆ دەکردو هەوڵی ئەدا لە پێناویدا...

پێنج ڕۆژ پێش ئەوەی بمرێت وتارێکی دا لەبارەی مردن و ئادابی سەرخۆشیکردن،کچەکەی دەڵێت: دایکم بەرماڵێکی داخستبوو لە سووچێکی ماڵەکەدا و هەمیشە لەوێدا نوێژی دەکرد و هەمیشە ڕاخرا بوو ئەگەر سەفەریشی بکردایە،کەچی کاتێك ویستمان بچین بۆ عەمرە بەرماڵەکەی پێچایەوە، من پێم ناخۆش بوو حەزم نەکرد بەرماڵەکەی هەڵگرێتەوە ئەو هەر سوور بوو لەسەر ئەوەی کەلای بات، هەروەك دڵی خەبەری دابێت کە دوا سەفەرەو جارێکی تر لەسەر ئەو بەرماڵە ناوەستێ لە بارەگای خوادا بۆ خواپەرستی..

ناوبراو خەوێکی دیبوو کە کۆچی یەکجاری نزیکەو لە حەرەمدا دەبێت وبەمناڵەکانی وت: خەوێکم بینیوە ئەگەر ڕاست بێت چەند ڕۆژێکی تر دەیبینن دێتە دی، بۆیە سووربوو لەسەر ئەوەی بچێ بۆ حەرەم و لە فڕۆکەخانە زۆر دوعای بۆ مێردەکەی کردکە بواری بۆ ڕەخساندبوو بۆ بانگەوازکردن.

پاش ئەوەی لە مەککە بەخاکیان سپارد و هاتنەوە بۆ ریاض مامۆستای مزگەوتەکەیان هات بۆ سەرخۆشی کردن و وتی: بەڕاستی دوای ئەو ئیتر مزگەوتەکەمان بێناز دەبێت بەهۆی ئەو یارمەتیانەی کە ڕەحمەتی دەینارد بۆ دەرس و دەوری مزگەوت و قوتابیانی مزگەوت، مناڵەکانی بەمەیان نەزانیبوو، دیاربوو ئەمە یەکێ بوو لەو کارانەی کە بۆ خوا دەیکردو حەزی نەدەکرد کەس بیزانێت، هەروەك زوبەیری کوڕی عەوام دەڵێت:(من استطاع منكم أن يكون له خبيئة من عمل صالح فليفعل)[1]

١- گۆڤاری الأسرة، ژمارە ١٨٦

ئەبو ئەعلای مەودودی:

(حومەیرا کچی گەورەی مەودودی) کە ئێستا مامۆستای زانکۆیە لە پاکستان لەبەشێکی یادەوەریەکانی دا دەڵێت:

دایکمان ئومەتێك بوو لە ئافرەتێکدا کۆبووبۆوە، نۆ منالی بەخێو کرد دایکیش و باوکیش بوو بۆمان، تۆزقاڵێك کەمتەرخەمی نەکرد لە پەروەردەکردنماندا، لەگەڵ ئەو هەموو سەرقاڵییەی کە هەیبوو بە دەست میوانەوە، بە حوکمی ئەوەی کە باوکمان کەسایەتیەکی دیارو ناودار بوو، هەمیشە ماڵمان جمەی ئەهات لە میوان، ژنان لە لایەك و پیاوان لە لایەك.

هەر لە منالیەوە دەمانبینی کە نوێژی جومعە لە ماڵماندا دەکراو ژنان لە هەموو لایەکەوە دەهاتن و لە سەعات یانزەوە فەرش دائەخراو دایکم نوێژی بۆ دەکردن و وتاری بۆ ئەدان، ئنجا دوای نوێژ وانەیەکی قورئانی پێ دەوتن، ئنجا هەر کەسەو دەچووەوە ماڵی خۆی.

نوێژی جەژنیش لە ماڵی ئێمەدا بە هەمان شێوە دەکراو دوایی جەژنە پیرۆزە لەگەڵ هەمواندا دەکراو پاشان شیرینی دابەش دەکرا.

قوتابخانەکەی یوسف:

حومەیرا دەڵێت: هەرچەند یادی ڕابردو دەکەمەوە، ئەو وێنەیەم دێتەوە بەرچاو کە لە شەوێکی زۆرتاریکدا، کە تاریکی هەموو شوێنێکی داگرتووە، دایکم وەستاوەو دەستی منالەکانی گرتووە و هەندێ لە پۆلیسەکان ڕووبەڕوومان وەستاون و هەندێکیشیان ماڵمان ئەدەن بە یەکداو ماڵمان دەپشکنن. باوکیشم دەستێ جلی کردۆتە جانتایەکەوەو خۆی ئامادە کردووە بۆ گەشتێك بەرەو نادیار... لە پڕ باوکم وەستا، بەبێ ئەوەی ئاوڕباتەوە بە دەنگی بەرز وتی: سەلامتان لێبێ،خواتان لەگەڵ، خوا بتانپارێزێ... ئیتر لەگەڵ پۆلیسەکاندا ڕۆیشت...

ئەوە یەکەم جار بوو باوکم دەستگیر بکرێت لە ساڵی (١٩٤٨)دا، جا کە دوایی لە دایکمان پرسی بۆ باوکمان ئاوڕی نەدایەوە پێش ڕۆیشتنی؟ بەوپەڕی دڵنیاییەوە پێی وتین: (بە ڕاستی ئەوە سوننەتی ئیبراهیمە سەلامی خوای لێ بێت، کاتێك هاجەرەی هاوسەری و کوڕە شیرەخۆرەکەی بەجێهێشت لە مەککە ئاوڕی لێ نەدانەوەو قسەی لەگەڵ نەکردن، چونکە ئاوڕدانەوە بۆ دواوە هیممەت و عەزیمەتی پیاو لاواز دەکات)...

دایکم هەمیشە چیرۆکی پێغەمبەرانی بۆ باس دەکردین بۆیە تەنها بەو ئاماژە کردنە لە مەسەلەکە تێگەیشتین.

کاتێ باوکم گیرا، هیچی وامان لە ماڵەوە نەبوو، بۆیە دایکم ژیانی ڕۆژانەمانی گۆڕی، پێشتر کە جلیان بۆ دەشتین، وازی لەوە هێناو خۆی کەوتە جل شتن، لە کاتێکدا کە ماڵی باوکی زۆر دەوڵەمەند بوون و ئەو کارە بۆ ئەو زەحمەت بوو، ئنجا خزمەتکارەکانی ئیزندا بۆ ئەوەی خۆی چێشت لێنێ بۆمان و پارە سەرف نەکەین...

ئەم حاڵە وا مایەوە تا بێوەژنێکی پیر کە نوێژی هەینی لە ماڵی ئێمە دەکرد زۆری لە دایکم کرد کە لە گەڵماندا دانیشێ و ئەو هەموو یارمەتیەکی دایکم بدات و پێی وت: (تۆ پشت بە خوا ببەستەو بانگەوازی خۆت بکەو، ئیشی ماڵیش واز لێ بێنە بۆ من).

چەند وانەیەك لە پەروەردەدا :

حومەیرا دەڵێت: هەمیشە دایکم ویردی (یا حي یا قیوم برحمتك استغیث) لەسەر زمانی بوو، هەمیشە تەنگەنەفەسیەکی لەگەڵدا بوو، جارێك تەنگەنەفەسیەکەی زیاد بوو زۆر ماندووی کرد وتی: (مێردەکەم لە بەندیخانەیە، ئەگەر شتێکم لێ بێت، منداڵەکانم شپرزە دەبن و کەس نابێت بێ بەلایانەوە)...

ئەنکم (دایکی باوکم) لە ئارامگرتن و دینداریدا لەوپەڕی دا بوو، هەمیشە ئامۆژگاری دایکمی دەکردو پاڵپشتێکی باش بوو بۆی، هانی دایکمی ئەدا کە زۆر نازمان نەداتێ و هەموو داوایەکمان جێ بەجێ نەکات تا لەبەر زەحمەت و نا ڕەحەتی ژیاندا بتوانین خۆمان ڕابگرین و دەیووت: (من منداڵەکانی خۆم ئاوا پەروەردە کردووە،جاری وا هەبووە، باشترین خواردنم پێ داون و جاری واش هەبووە نسکێنە زیاترم لەبەردەم دانەناون، جاری واش هەبووە تەنها نان و ماستم داونەتێ)...

ڕەنگە ئەوەش بووبێ کە باوکم ئاوا بێ باکانە دەڕۆی بەرەو بەندیخانەو وەکو شاخ خۆڕاگر بوو لە بەردەم ناحەزانی ئیسلامدا، هەمیشە جانتای بەندیخانەی حازر بوو دەرزی و دەزووی هەمەڕەنگی تیا بوو بۆ پینەکردنی جلەکانی لە بەندیخانەدا...

هەرچەند چووبین بۆ بەندیخانە بۆ لای باوکمان، ئەنکم زۆر دڵخۆش بوو، سوعبەتی لەگەڵ دەکردین و نوکتەی خۆشی بۆ دەگێڕاینەوە، لامان سەیر بوو ئەم پیرێژنە بە ڕاست دەچێ بۆ بەندیخانە بۆ لای کوڕەکەی، یان دەچێ بوکی بۆ دەگوێزێتەوە؟!

ئەوەی سەیر بوو باوکیشمان ئەدی بە هەمان شێوە بوو، ئەو کاتە لەو مەسەلەیە تێنەئەگەیشتین، دوایی زانیمان کە ئەیانویست پەروەردەمان بکەن لەسەر بەها باڵاکان وفێری خۆڕاگریمان بکەن بەرامبەر تاڵ و سوێرییەکانی ژیان.

ئەمە لە کاتێکدا خەڵکی ترمان ئەدی لە دەوروبەرمان شیوەنیان بوو لەو کاتەی دەهاتن تا ئەوکاتەی دەڕۆشتنەوە.

تەنانەت بەڕێوەبەری بەندیخانە لای سەیر بوو جارێك بە باوکمی وت: (هەرگیز لە ژیانمدا خێزانم نەدیوە ئاوا بە دڵخۆشییەوە سەر لە بەندیخانە بدەن، بە تایبەت دایکت کە ئافرەتێکی پیرو لاوازو کەم توانایە)...

باوکم پێی وت: (ئێمە منالەکانمان لەسەر ئارامگری و ڕازی بوون بە قەزاو قەدەری خوا پەروەردە کردووەو، ئێستاش دەیەوێت کوڕەزاکانی هەروا پەروەردە بکات).

لە ساڵی (١٩٤٩)دا باوکم نامەیەکی بۆ برا گەورەکەی (أبوالخیر) ناردو داوای لێکرد کە دوو براکەم لەگەڵ خۆیا بەرێت بۆ بەندیخانە تا ڕابێن لەسەر بینینی ئەو حاڵەو لە داهاتوودا چاویان لە هیچ نەترسێ و بتوانن ڕووبەڕووی دوژمنانی خوا ببنەوە.

ئەنکم

حومەیرا دەڵێت: ئەنکم ئافرەتێکی خواناس بوو، هەرکاتێك تووشی تەمەڵی یان نەخۆشیەك ببوایە سەری بەرز دەکردەوەو سەیری ئاسمانی دەکردو بەوپەڕی خشوعەوە بە زمانی فارسی لە خوا دەپاڕایەوەو دەیوت: (من نەخۆشم و تۆش دکتۆرمی) دوای ئەو دوعایە چاك دەبوو... لە هەموو ژیانیدا نەچووە لای دکتۆرو هەرگیز دەرمانی نەخواردووە، ئەگەر شوێنێکی ئاوسایە یان ئازارێکی ببوایە دەستی دەخستە سەری و بە فارسی دەیوت (ئەی ئاوساوی، ئەی ئازار،گەورە مەبە،)الله أکبر) ئیتر ئەو ئاوساوییە نەدەما.

ئەنکم شارەزاییەکی باشی هەبوو لە زمان و ئەدەبی فارسیدا، زۆر جار هۆنراوەی فارسی بە نموونە دەهێنایەوە لە قسەکانیاو، کاتێ قسەی بکردایە ئامادەبووان هەموو ڕوویان تێدەکردو بە زانینیفراوانی، هەمووانی سەرسام دەکرد.

دایکم دەیوت: (هەرگیز کەسم نەدیوە وەك ئەنکتان، هەر ئەڵێی خۆخۆیی تیا دروست نەکراوە، هەرگیز نەمدیوە شتێ بۆ خۆی داوا بکات)...

ئەنکیشم دەیوت: (لە سیمای ساڵحان و خواناسان ئەوەیە، کە دەستناگرنەوە لە هەر شتێ داوایان لێبکرێ و تەماعیان لە هیچدا نیەو هیچ کۆناکەنەوە)...

دایکم دەیوت: (بە ڕاستی من ژیان لە ئەنکتانەوە فێر بووم)... ئەوەی سەیرە ئەم بووك و خەسووە هەمیشە یەك ڕا بوون و هەرگیز بەینیان تێك نەچووە !

ئەفس بەرزی:

حومەیرا دەڵێت: هەژاری تەواو ڕووی تێکردین، دایکم ناچار لە بەرەوە ئاڵتونەکانی دەفرۆشت بۆ ئەوەی بژین و لە خوێندن دوا نەکەوین، لە جەژنی ڕەمەزاندا پێی دەوتین: ئێمە وا (زەکاتی فطر)مان داوە ئاساییە داوای جلی تازە مەکەن، لە قوربانیشدا دەیوت: ئێمە قوربانی دەکەین گوێ مەدەن بە جلی تازە، گرنگ ئەوەیە بە جل و بەرگی پاکەوە بچن بۆ نوێژی جەژن... ئاوا پەروەردەی دەکردین...

شەوێکیان ئاردمان نەمابوو، ئیشکەرەکەمان لە ماڵی دراوسێ ئاردی قەرز کرد، دایکم زۆری پێناخۆش بوو، وتی: بۆچی پرست پێنەکردووم و قەرزت کردووە لە ماڵە دراوسێ، ئەمشەو هەرچۆنێ بوایە بە شۆرباو شتی تر بە سەرمان دەبرد، ئیشکەرەکەمان وتی: ئاخر زۆر ئاساییە چونکە ئەوان جارێك لە ئێمە ئاردیان قەرز کردووەو بۆیان گێڕاوینەتەوە، قەی چی دەکات ئێمەش بۆیان دەگێڕینەوە...

دایکم وتی: ئەوان جیان و ئێمە جیاین، با ئەوان قەرز بکەن لێمان قەیناکە، بەڵام ئێمە قەرز ناکەین تا خەڵکی نەڵێن: شێخ لە بەندیخانەدایەو ماڵ و منداڵەکەی موحتاجن و لەسەر خێری خەڵك دەژین.

بە ڕاستی ئەتوت خوا دایکمی لەبەر باوکم دروست کردووە، ئەگەر دایکم نەبوایە بڕوا ناکەم حاڵەکە ئاوا بڕۆیشتایەو باوکم بیتوانیایە بەرگەی ئەو بارو زرووفە ناخۆشە بگرێت.

ئەم بەندییەی باوکم نزیکەی بیست مانگێکی خایاندو لە (١٩٥٠)دا ئازاد کراو لە هەموو لایەکەوە هاتن بۆ پیرۆزبایی...

تەفسیری (تفهیم القرآن):

حومەیرا دەڵێت: باوکم بەردەوام خەریکی نووسین بوو، ئەگەر ئەوەی نووسیویەتی بەراوردی بکەی لەگەڵ تەمەنیداو لەگەڵ ڕۆژەکانی ژیانیدا، سەرت دەسووڕمێت، کە چۆن توانیویەتی ئەو هەموو کارە بکات، لە کاتێکدا کە بارو زرووفی ژیانیشی لەبار نەبووەو سەرقاڵی ڕێکخستنی موسڵمانان و ململانێی سیاسی و بەند کردن بووە...

باوکم خەمی بوو تەفسیری (تفهیم القرآن) تەواو بکات، ئێمەش وەك عادەتی مناڵ کە سەرقاڵمان دەکردو کاتمان لێدەگرت، بە سوعبەتەوە پێی دەوتین: (مناڵینە، ئەگەر وازم لێ نەیەنن تەفسیرەکەم تەواو بکەم، ئەڕۆمەوە بۆ بەندیخانە لەوێ تەواوی دەکەم، ئەگەر کاتم بگرن و نەیەڵن تەفسیری کەلامی خوا بکەم، خوای گەورە خۆی دەمباتەوە بۆ بەندیخانە تا تەواوی بکەم).

دایکیشم هەمیشە ئامۆژگاری دەکردین و دەیوت: (باوکتان ئیزعاج مەکەن، ئەو زانایەکی نووسەرو موحەقیقە، پێویستی بە جەوێکی بێ دەنگ و هێمنەو داوای هیچی لێ مەکەن و دەرس و دەورو کێشەی قوتابخانەتان مەبەن بۆ لای و، بە قسەکانی مەگرن).

مامی گەورەم حەزی دەکرد باوکم خۆی دەست بە تاڵ بکات بۆ نووسین و خۆی سەرقاڵی خۆ پیشاندان و وتاردان و سیاسەت نەکات، بەڵام بارو زرووفەکە وای دەخواست و باوکم ناچار بوو لە هەموو بوارەکاندا کار بکات.

پیاوێك لە دنیایەکی تردا ئەژیا:

حومەیرا مەودودی دەڵێت: عەمیدی کۆلێژی زمانی عەرەبی لە شاری جدە (کە مامۆستایەکی ئافرەتی سوری) بوو پرسیاری لە بارەی باوکمەوە کرد منیش ئەم دێڕە بە دەمما هات و وتم: (باوکم لە عالەمێکی تردا ئەژیا) ئەویش زۆر وەڵامەکەی لا جوان بوو وتی: ئیبن تەیمیەش هەروا بوو.

باوکم حەزی بە ئیفاق نەدەکرد، ڕۆژێ لەسەر نان خواردن دایکم بە (محمد فاروق)ی برامی وت: (کوڕم نوێژەکانتان لە کاتی خۆیدا بکەن، حەز دەکەی خەڵکی بڵێن: کوڕەکانی شێخ مەودودی نوێژ ناکەن؟!) پاش نان خواردن کە باوکم دەستی شت پێی وتین: (مناڵینە، کە

نوێژتان کرد خواتان لە یاد بێ و بۆ ئەوی بکەن و نیەتتان ساف بکەن و، لەبەر باوکتان نوێژ مەکەن).

باوکم پێی دەوتین: (هەموو کەس چاکە و خراپەی هەیە، عاقڵ ئەوەیە لە چاکی خەڵکی سوود وەرگرێ و خۆی بپارێزێ لە خراپیان).

باوکم هەروەك سوننەتی رسول الله ﷺ عەیبی لە خواردن نەدەدۆزیەوەو هەرچی هەبوایە دەیخواردو گوێی نەئەدایە، ئەگەر جارێك نیشکەرەکەمان چێشتێکی سەقەت بکردایە، خوێی زۆر بوایە، یان بێ خوێ بوایە، پاساوی بۆ دەهێنایەوەو دەیوت: (ئەو ڕۆژانە چێشتی خۆشمان بۆ لێ دەنێ، قەیدی چی دەکات با جارێکیش خۆش نەبێ).

من کرێ گرتەم چاوەڕێی ئەجر دەکەم:

حومەیرا مەودودی دەڵێت: چەند مانگێك پێش ئەوەی باوکم کۆچ بکات، یەکێ ئەقدێکی زۆری لە کاری باوکم گرت و وتی: (خومەینی توانی لە ئێراندا شۆڕشێك بەرپا بکات، تۆ نەت توانی شۆڕشێ لە پاکستاندا بەرپا بکەیت) باوکیشم زۆر لەسەر خۆ پێی وت: (من کرێگرتەو کرێکارم بۆ خواو ڕۆژانە کرێی خۆم وەردەگرم، من لەسەرمە ئەرکی سەرشانم ڕۆژانە بە چاکی جێبەجێ بکەم و ڕۆژانەی خۆم وەرگرم، ئیتر من هەقم نیە بەسەر باڵەخانەکەوە کەی تەواو دەبێو شێوەی چۆن دەبێت، من کرێکارم لەهەر کوێدا دامبنێن و هەرچیم پێ بسپێرن ئەوە دەکەم، من لەسەرمە بە دڵسۆزی کارەکانم بکەم، لەسەر من نیە کارەکان بەرەو کوێ دەچن، ئەوە کاری خاوەن بانگەوازە نەك کاری بانگخواز).

بە ڕاستی باوکم خۆی نەزر کردبوو بۆ بەرنامەی خوا، شەوو ڕۆژ بۆ خوا دەژیا، هەرچی سیفاتی جوانی موسڵمانانە هەبوو، هەوڵی ئەدا لە خۆیدا جێبەجێی بکات، تا سەر مەشقێکی جوان بێت بۆ خەڵکی.

* هەرگیز تۆڵەی بۆ نەفسی خۆی نەکردۆتەوە.
* ڕق و کینەی لە دڵدا بەرامبەر کەس هەڵنەگرتووە.
* قسەی بە کەس نەوتووەو وەڵامی کەسیشی بە خراپە نەداوەتەوە.
* هەرگیز درۆی نەکردووەو غەیبەتی کەسی نەکردووە.
* لە بەر خوا لە لۆمەی لۆمەکاران نەترساوەو لەبەرامبەر بەڵاو موسیبەتدا خۆگر بووە.

* هەرگیز تەنازولی بۆ کەس نەکردووەو چاوەڕێی دەستی کەس نەبووە.

جارێکیان ئەو قازیەی کە فەرمانی لە سێدارەدانی بۆ دەرکرد، خانەنشین کرابوو، دەیوویست بچێ بۆ وڵاتانی کەنداو کار بکات و هات بۆ لای باوکم نوسراوێکی باتێ و تەزکیەی بکات تا کاری پێ بدەن، ئەویش هەموو خراپی کابرای لەبیر کردو تەزکیەیەکی دایە لە وڵاتانی کەنداو کارێکی باشی دەستکەوت... کە بە ڕاستی ئەمەش لوتکەی لەخۆ بردن و بۆ خوا سوڵحانە...

باوکم باسی کەسی بە خراپە نە دەکرد، تەنانەت (ذو الفقار علي بوتـــو) کە هەمیشە هێرشی دەکردە سەر باوکم، باوکم دوعای خێری بۆ دەکرد و بە ئەدەبەوە باسی دەکردو دەیووت: (داوا دەکەم لە خوا هیدایەتی بدات و حاڵی ئوممەت چاك بکات، تا عیبادو بیلاد لەوە زیاتر زیانیان لێ نەکەوێت).

منالْ بووین لەگەڵ باوکم چووین بۆ نوێژی هەینی، خەتیبەکە دژایەتی باوکمی دەکرد لە وتارەکەیدا وتی (ئەگەر یەکێ لە شوێنکەوتوانی مەودودی مرد (لە ئەندامانی جەماعەی ئیسلامی)و نێژراو لەسەر قەبرەکەی درەختێکی سیدر ڕواو مەڕو ماڵاتێك لە گەڵای ئەو درەختەی خوارد، حەرامە کەس لە شیری ئەو مەڕو ماڵاتە بخوات)!

کە گەڕاینەوە برادەرانی باوکم زۆر زۆر پێدەکەنین بە بێ عەقڵی ئەو خەتیبەو قسەکانی، کەچی باوکم هیچ پێ نەکەنی و زۆر لای ئاسایی بوو...

جارێکیان زانایەکی گەورەی زانکۆی ئەشرەفیە لە لاهور بە باوکمی وت: (شێخ ئەحمەد عەلی لاهوری زۆر خراپ باست دەکات و ڕەخنەت لێ دەگرێ، خۆزگە وەڵامت بدایەتەوە، چونکە بێدەنگیت شوبهەو گومان لە دڵی خەڵکدا دروست دەکات) باوکیشم وتی: (دیارە پێم ناخۆشە کەسێك بە بێ بەڵگە ڕەخنەم لێ بگرێ، بەڵام شێخ ئەحمەد عەلی وەکو خەڵکی تر نیەو چاکەی زۆرەو خوا بە چاکەکانی لێی خۆش دەبێت، بەڵام من گوناهم زۆرە بەڵکو بە ئارامگرتن و وەڵام نەدانەوە خوا لە گوناهم خۆش ببێت).

دڵنیا بوون لە خوا:

حومەیرا مەودودی دەڵێت: وەفدێك لە فەلەستینەوە هاتن بۆ لای باوکم، پێش گەیشتنیان بە ماوەیەکی کەم زانیمان ئافرەتیشیان لەگەڵدایە، لای ئێمەش پیاوو ئافرەت تێکەڵ نابن، بۆیە

بە پەلە ناو باخەکەمان چاککرد بۆ ئافرەتان و باوکم داوای لێکردین کە زۆر خزمەتی ئافرەتەکان بکەین و ڕێزیان لێبگرین.

وەرزەکە وەرزی باران بوو، کە کورسیمان داناو پەردەمان گێڕا هەورێکی ڕەش ئاسمانی گرتبوو لەوەدا بوو ببارێت، زۆر خەمان بوو بە باوکمان وت: (ئەگەر باران باری بەسەر میوانەکاندا تووشی ئیحراجیەکی زۆر دەبین و بۆ کوێ ڕاکەین!) باوکم زۆر لەسەر خۆ وتی: (ان شاء الله باران نابارێت) وتمان: (باوکە، وەرە سەیرکە، خەریکە دەبارێت)، باوکم دەنگی بەرز کردەوە وتی: (پێم وتن ان شاء الله باران نابارێت).

پاش ئەوە بە چاوی خۆمان بینیمان هەورەکە بە ئاسماندا بڵاوەی کردو جەوێکی زۆر خۆش دروست بوو، دوای ئەوەی میوانەکان ڕۆیشتن و شتەکانمان کۆکردەوە، هەور جارێکی تر کۆبووەوەو ئەو شەوە تا بەیانی باران باری.

ئنجا دایکم پێی وتین: (هەرگیز موناقەشە لەگەڵ باوکتان و ئەنکتاندا مەکەن، گوێ بگرن و پەیڕەوی قسەیان بکەن، هەرچی بڵێن خوا بۆیان دەکات، مەگەر حەزرەت ﷺ نافەرموێت (مِن عباد الله مَنْ إذا أقسم على الله أبَرّه) (رُبَّ أشعث أغبر لا تُفتح له الأبواب، إذا أقسم على الله صدقه الله)...

جارێکی تر بەندیخانە:

جارێکی تر لە ساڵی(١٩٥٣)دا باوکم ڕاپێچی بەندیخانە کرایەوە، فلیمەکە لە ئەوەڵەوە دەستی پێکردەوە، پارەیەکی کەم، هەشت منداڵ لە دەوری دایکێکی نەخۆش و لاواز، جارێکی تر فرۆشتنی ئاڵتون و پێداویستیەکانی خۆی، جارێکی تر نان کردن و جل شتن...

ئەم جارە تاوانەکە قورس تر بوو بەلای حکومەتەوە، چونکە باوکم پەڕاوێکی نووسی لەسەر مەترسی قادیانیەکان و ئامانجەکانیان...

لە مەحکەمەی عەسکەریدا حوکمی لە سێدارەدانیان بۆ باوکم دەرکرد، بڕیارێکی زۆر ستەمکارانەو نابەجێ بوو، خەڵکی هەریەکەو بە جۆرێك، هەبوو ئاحەز بوو ئەوەی بەوپەڕی عەدالەت دەزانی، ئەوەی دۆستیش بوو دنیای لێ تاریك بوو بوو...

دۆستانمان کە دەهاتن بە گریانەوەو ئێمەیان بەوپەڕی خۆڕاگری دەبینی ئەوانیش بە خۆیاندا دەهاتنەوەو ناچار دەبوون داخ و خەمەکانیان بشارنەوە...

ئەو ڕۆژەی بڕیارەکە دەرچوو، شەوەکەی تا بەیانی دایکم نوێژی کردو لە خوا پاڕایەوە، لە دوای نوێژی بەیانی دایکم کەوتە قورئان خوێندن و گەیشتە ئایەتی﴿ أَمْ حَسِبْتُمْ أَن تَدْخُلُوا۟ ٱلْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْتِكُم مَّثَلُ ٱلَّذِينَ خَلَوْا۟ مِن قَبْلِكُم ۖ مَّسَّتْهُمُ ٱلْبَأْسَآءُ وَٱلضَّرَّآءُ وَزُلْزِلُوا۟ حَتَّىٰ يَقُولَ ٱلرَّسُولُ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ مَعَهُۥ مَتَىٰ نَصْرُ ٱللَّهِ ۗ أَلَآ إِنَّ نَصْرَ ٱللَّهِ قَرِيبٌ ﴾ البقرة: ٢١٤.

دایکم ئایەتەکانی دووبارە دەکردەوەو دەگریا، ئنجا بانگی کردم و وتی: سەیرکە کچم ئەم پەڕاوە چەند زیندووە، ئەها چۆن خەم و خەفەتمان دەڕەوێنێتەوەو چۆن قسەمان لەگەڵ دەکات...

من لەو کاتەدا سیانزە ساڵێك دەبووم، بە ڕاستی کچی گەورە وەکو خوشك وایە بۆ دایك، کە هەموو شتێکی خۆی لا باس بکاو دڵی خۆی لا بکاتەوەو، هەمیشە دایکم دەیوت: ئەو ئافرەتە چەند گوناهو بەدبەختە کە کچی نەبێت.

هەموو جیهانی ئیسلام بۆ باوکم خرۆشا بوون، بۆیە دوای چواردە ڕۆژ ئەندامێکی کۆمەڵەی ئیسلامی هات و لە پشت دەرگاکەوە وتی: دایکتان بانگ بکەن بۆم، هەموو ترساین کە خەبەری ناخۆشی پێ بێت،کەچی خۆشبەختانە وتی: (پیرۆزباییتان لێ دەکەم، میری قەرارەکەی گۆڕی بە بیست و یەك ساڵ بەند کردن لەگەڵ ئەشغال شاقە).

هەر ئەوەندە کابرا قسەکەی تەواو کرد دایکم لە پشت دەرگاکەوە سوجدەی بردو وتی: خوای گەورە ڕاستی فەرمووە ﴿ أَلَآ إِنَّ نَصْرَ ٱللَّهِ قَرِيبٌ ﴾البقرة: ٢١٤

هەر ئەو ڕۆژە دایکم خەوێکی بۆ گێڕاینەوە، وتی (لە خەوما فڕۆکەیەك لە لامانەوە دابەزی و باوکیشتان دەستی هەموومانی گرت بۆ ناو فڕۆکەکەو، فڕۆکەکە بە خێرایی فڕی بەرەو ئاسمان و، منیش سەرم گێژی خواردو زۆر ترسام، لە پڕ فڕۆکەکە وەستاو باوکتان دەستی گرتم و دایبەزاندم، من زۆر دەترسام، کەچی باوکتان پێی وتم: سەیری خوارەوە بکە چەند سەرکەوتین، منیش سەیری خوارەوەم کرد، دیار بوو زۆر سەرکەوتبووین، خەڵکیم دەبینی لە خوارەوە وەك مێروولە و بینا بەرزەکانیش ئەتووت یاری منداڵانن... ئیتر لەوێدا خەبەرم بووەوە.

بە ڕاستی خەوەکەی دەقاو دەق هاتە دی، هەرچەندە دایکم زۆر ترسا بەڵام خوای گەورە بەو مەسەلەیە (إن شاء الله) پایە بەرزی دنیاو قیامەتی کردین.

پاش چەند ساڵێکیش لە (٢٥ی دیسەمبەری ١٩٧٥)دا ڕۆژنامەی (ئیفریشیا)ی هەفتانە کە لە لاهور دەرنەچێ، لە دەمی پیاوێکەوە لە شاری (سرجودها) کە ناوی (میان رحیم بخش) بوو بڵاوی کردەوە کە وتبووی: (کاتێك مەحکەمە حوکمی لە سێدارەدانی بۆ شێخ مەودودی دەرکرد، لە خەوما حەزرەتم بینی ﷺ، دەپاڕایەوەو دەیفەرموو: (پەروەردگارا ڕەحمان پێ بکە، پەروەردگارا، بە ڕاستی مەودودی بۆ دینەکەی تۆ بانگ دەکاو هەوڵی بەرزکردنەوەی وشەی هەق دەدات،پەروەردگارا داوات لێ دەکەم کە بە زیندوویی بیهێڵی، پەروەردگارا ڕەحمان پێبکە ئەی کەریم).

ئنجا لە پڕ گوێم لە دەنگێك بوو وتی؟: (ئەی محمد، دوعاکەتمان قبوڵ کرد)...ئیتر لە بانگی بەیانی خەبەرم بۆوە... دڵم لێدانی زیادی کرد، لەشم دەلەرزی، فرمێسك بە چاوانمدا دەهاتە خوارێ، خۆم بۆ نەدەگیرا، ماوەیەکی زۆر لە جێگاکەمدا مامەوەو نەمدەتوانی بجوڵێم)...

دیارە تەفسیری خەوەکەش ئەوە بوو کە باوکم ڕزگاری بوو...

سیاسەتمەداری ساڵح:

حومەیرا مەودودی دەڵێت: لە ساڵی (١٩٦٤)دا جارێکی تر باوکم ڕاپێچی بەندیخانە کرایەوەو ئەمجارەش کتێبەکانی برد تا لە بەندیخانە نووسینەکانی تەواو بکات، دایکم پەکی کەوتبوو، ئەنکیشم لە(١٩٥٧)دا وەفاتیکرد بوو کەس نەبوو دڵنەواییمان بکات.

پێش ئەم دەستگیر کردنە، ڕەئیس ئەرکانی سوپاو سەرۆکی دەوڵەت (محمد أیوب خان) بە ئامادە بوونی والی پاکستانی ڕۆژئاوا (ئەمیر محمد خان) چاویان بە باوکم کەوت، سەرۆکی دەوڵەت بە باوکمی وت: (گەورەم جەنابی شێخ، گەل و دەوڵەت پێویستیان بە زانستی جەنابتە، هیوام وایە واز لە سیاسەت بێنی و خەریکی زانست بیت).

باوکیشم پێی وت: (بەڕێز ئەیوب، تۆ تەمەنت هەموو لە سوپادا سەرف کرد، بۆچی ڕێ لە من دەگریت چالاکییە کۆمەڵایەتیەکانم ئەنجام بدەم ولە ژیان دوور بکەومەوە؟ جا نازانم بە چ مەبدەئێك و یاسایەك بە من دەڵێی کە واز لە سیاسەت بهێنم؟)

سەرۆکیش وتی: (جەنابی شێخ، سیاسەت گەمەیەکی پیسە، ناگونجێ بۆ پیاوێکی ساڵحی وەك بەڕێزتان خۆی لەو بوارە بدات).

باوکیشم وتی: (نازانم ڕات چۆنه، واز بێنین لەو پیسیه بەردەوام بێ باشە یان ڕێ خۆشکەین بۆ کەسانی سالّح کە خاوەن ئەمانەت و ڕاستگۆیی و ئیخلاسن کە ئەو پیسیه کۆتایی پێ بهێنن و پاکی بکەنەوە؟ هەروەك فەرمووتان جەنابی سەرۆك، سیاسەت قوڕو لیتاوە، منیش هاتومە ناوی پاکی بکەمەوە، تا نەوەکانی داهاتووش پیس نەکات و، ببێتە ڕەحمەت بۆ گەل و وڵات).

ئنجا سەرۆك ویستی ئیغرای بکات بە پارەو سامان و وتی: (جەنابی شێخ بۆچی بە ناوی منالّەکانتەوە کارگە دانامەزرێنی و بانکەکانیش چی قەرزت بوێ ئەتدەنێو هەموو ئاسانکارییەکت بۆ دەکەین، چ وڵاتێکی عەرەبیشت دەوێت دەتکەین بە سەفیر).

جەنابی سەرۆك نەیزانی چ کەسایەتیەك لەگەڵیا دانیشووە، کەسایەتیەك کە دنیای بە لاوە هیچ نیەو هەموو شتێکی کردووە بە قوربانی ئاینەکەی، ئنجا باوکم پێیوت: (ئەیوب تۆ هێشتا تێنەگەیشتووی، بەڕاستیبەم قسانە ئیهانەت کردم)...

بە ڕاستی باوکم ئیمانی بە قەبرو قیامەت و ئاخیرەت بەهێز بوو، بە چاوی بەسیرەت ئەوەی ئەدی کە خەڵکی تر بێئاگابوون لیّی، چاوەڕێی بەهەشت و پاداشتی ئاخیرەت بوو...

شەهادەی دنیایی:

حومەیرا مەودودی دەڵێت: کە سێیەم جار باوکم بەند کرا لە (١٩٦٤)دا، (ئەحمەد فاروق)ی برام لە کۆلێژی پزیشکی بە پلەی (باڵا) دەرچوو، منیش ماجستێرم هێنا لە ئەدەبی ئینگلیزیدا بە پلەی (باڵا)، خەریك بوو هەردووکمان لە خۆشیدا باڵ بگرین، داوامان لە دایکمان کرد کە جائیزەمان بداتێ بۆ ئەو سەرکەوتنەی بە دەستمان هێناوە، کەچی پێکەنی و هیچی نەوت.

دوای دوو سێ ڕۆژ، کە هیچ گرنگیان پێ نەداین، زۆر بێتاقەت بووین و وتمان: (ئێوە تەقدیری ئێمەتان نەکرد، ئێمە هیچ نین بە لاتانەوە).

دایکم هیچی نەوت، بۆ ئێوارە باوەشی پیا کردین و ناوچەوانی ماچ کردین و لای خۆی داینایین و وتی: (خۆشەویستانم، ئەمە ماڵی زانای ئاینییە، لەم ماڵەدا عیلم و عەمەل گرنگە، پلەو پایەی دنیایی و شەهادەی سەر وەرەقە گرنگ نیە، ئەوانەی کە بە دوای شەهادەدا ڕادەکەن و کۆی دەکەنەوە وەك ئەوەیە کە سفر زەربی سفر بکەن، هەر سفر ناکات؟) بەم ئامۆژگاریانە

دڵمان ئاوی خواردەوەو ئەو خەوو خەیاڵە دنیاییەی هەمان بوو وەك سەراب لەبەر چاومان ڕەوایەوە...

نەخۆشکەوتنی باوکم:

بە هۆی بەند کردن و ماندوویەتی زۆرەوە ڕۆژ بە ڕۆژ تەندروستی باوکم خراپتر دەبوو، ناچار دایکم پاش بیست و پێنج ساڵ وانە وتنەوەی قورئانی لە (یانەی ژنان)دا، وانەکانی کەم کردەوەو سپاردی بەو ئافرەتە بانگخوازانەی کە پەروەردەی کردبوون...

دایکم زانست و زانیارییەکی بەرفراوانی هەبوو، ڕۆژێك ئافرەتێك لێی پرسی: چ پسپۆریەکت تەواو کردووە لە شەهادەی ماجستێرەکەتدا؟ ئەویش وتی: کچی خۆم، ئێوەن خاوەن بڕوانامەی بەرزو ماجستێر، من بڕوانامەی ناوەندیم هەیە لە قوتابخانەی (مەلیکە دیری)لە دیلهی...

ژنەکە وەڵامەکەی دایکمی بەلاوە سەیر بوو لێی پرسی ئەی کەواتە ئەم هەموو زانیارییەت لە کوێ بوو؟!

دایکم وتی: من ژیانم لەگەڵ زانایەکی‌خواناسدا بەسەر بردووە،کە بە سەعاتێکی فێری زانست و زانیارییەك دەبیت کە لە چەندەها کتێبدا دەستت ناکەوێ.

کۆچی دوایی باوکم:

حومەیرا دەڵێت: کاتێ نەخۆشیەکەی باوکم زیادی کرد ڕۆژێك پێی وتین: (من زۆر زوڵم لە خۆم کردووە، هەرگیز ڕەحم بە لاشەم نەکردووە، هەقی چاوم نەداوە لە خەو، چاوەکانم خەویان دەویست من زۆرم لێدەکردن بۆ شەونخونی و نووسین، زۆر جار دوای نوێژی عیشا دەکەوتمە نووسین کاتێك بە خۆم دەزانی بانگی بەیانی تەدا، ئەگەر ئەمەشم نەکردایە نەم نەتوانی تەفسیری (تفهيم القرآن) تەواو بکەم، جا وا ئێستا چاوەکانم هەقم لێ دەکەنەوە، ئەمەوێ پشوو بدەم و چاو لێك بنێم، کەچی خەو بە چاوما نایەت، ڕامهێناون لەسەر شەونخونی و ئێستا مانای نووستن و پشودانیان لەبیر چۆتەوە... ئەمەوێ بیرم مەشغوڵ نەبێ و پشوو بدەم بەڵام چونکە خۆم وا فێر نەکردووە ناتوانم فکرم ساف بکەم و بیر نەکەمەوە، خۆم زۆر ماندوو کرد، بۆیە ئێسقانەکانم هەقم لێ دەکەنەوەو ئەمڕۆ نایەڵن تۆزێ ئیسراحەت بکەم...

باوکم داوودەرمانی کەمکردنەوەی ئازاری دەخوارد ئەوەش ئەوەندەی تر تەندروستیان ڕوخاند، دایکم تکای لێکرد کە لەگەڵ (ئەحمەد فاروق)ی برامدا بچێ بۆ ئەمریکا، سەرەنجام باوکم قایل بوو، براکەم کە لە ئەمریکا بوو گەڕایەوەو لە (٢٦ی مایو ١٩٧٩) لەگەڵ باوکمدا چوون بۆ ئەمریکا بۆ عیلاج.

پاش سەردانی چەند دکتۆرێك مانگی یەکەم باوکم باشتر بوو، کەوتە نووسینی پەڕاوێك لەسەر ژیانی حەزرەت، لە هەموو لایەکیشەوە خەڵکی دەستە دەستە دەهاتن بۆ لای و زۆربەیان لەوانە بوون کە بە هۆی نووسینەکانی باوکمەوە ڕێی ڕاستیان دۆزیبووەوە، یان باشتر پابەند بوو بوون بە ئیسلامەوە، پێیان دەوت: (ئێمە هەر بە ناو موسڵمان بووین، بە ڕاستی خوا بەهۆی پەڕاوەکانی تۆوە هیدایەتی داین و زیاتر پابەند بووین بە ئیسلامەوە، خوا پاداشتی خێرت بداتەوە لەسەر ئێمەو موسڵمانان).

تەنانەت یەکێ لەوانەی سەردانی باوکمیان کرد (ئەلیکس هیلی) بوو خاوەنی پەڕاوی بەناوبانگی (الجذور)، کە نوسخەیەکی کتێبەکەشی پێشکەش بە باوکم کرد.

لە (٨ی سێبتەمبەری ١٩٧٩)دا باوکم جەڵتەیەك لێیداو دوای دوو هەفتەش گورچیلەکانی و جگەری وەستان و ئەو ساتە وەختە هاتە پێشەوە کە ڕاکردن نیە لێی، لە (٢٢ی سێبتەمبەری ١٩٧٩) باوکم لە خەستەخانەی (بفیلو) لە ئەمریکا گیانی سپاردەوە بەوخوایەی کە هەموو ئەچینەوە بارەگای ئەو.

دایکێکی خۆگر:

حومەیرا دەڵێت: کاتێك براکەم لە خەستەخانە گەڕایەوە، هەروەك پەڕۆ کۆنی لێهاتبوو لە خەم و خەفەتدا، کە هەواڵی وەفاتی داینێ، دایکم دڵنەوایی کردو وتی (کوڕم ئارام بگرە، سوپاسی خوا بکە، کە لە سایە و سێبەری باوکتدا گەورە بوویت، خەریك بوو لە ١٩٥٣دا لە سێدارەی بدەن، ئەگەر ئەو کاتە برۆشتایە ئەوا هەر شێوەشت نەدەکردو وێنەکەشی نەدەهاتەوە یادت)...

دایکم دڵنەوایی هەموانی دەکردو دەیوت: (بڵێن: إنا لله و إنا إليه راجعون)...

خەڵکی ئارامگریی دایکمیان زۆر بەلاوە سەیر بوو...

خاڵم (دکتۆر جەلال شەمسی) بە سەیارەکەی لە (تۆرنتۆ)ی کەنەداوە هات بۆ لای دایکم، خەریك بوو لە داخا لە هۆش خۆی بچێ، کە دایکمی بەو شێوەیە بینی لای سەیر بوو وتی: خوشکم من بە درێژایی ڕێگا ئەگریم و لە بیری ئەوەدا بووم چۆن بتوانم دڵنەوایت بکەم..

ئەویش وتی: برام ئیمان بە خواو پشت بەستن پێی و ئارامگرتن سیفاتی بەرزن کە مرۆڤ بە هۆیانەوە دەتوانێ ڕووبەڕووی گەورەترین تەنگوچەڵەمەو ناخۆشی ببێتەوە.

کاتێك لە فڕۆکەخانەی نیویۆرك چاوەڕێمان دەکرد و جەنازەکەی باوکم گەیشتە فڕۆکەخانە، ژنانی پاکستانی و هیندی و ئەفریقی زۆر هاتن بۆ فڕۆکەخانەو، چەند کەسێکیان پرسیاریان دەکرد ئاخۆ جەنازەکە گەیشتبێ، دایکم وتی: بەڵێ گەیشتووە! وتیان: چوزانیت؟! وتی: من هاوسەری ئەوم، خوا ڕەحمی پێبکات! ئیتر هەموو کەوتنە سەرخۆشی لە دایکم و گوێم لێ بوو بە یەکتریان دەوت: (بە ڕاستی ئەوەیە ئارامگرتن).

لە سێ کیشوەر نوێژیان لەسەر کرد:

ئەو موسڵمانانەی هاتبوون بۆ فڕۆکەخانەی نیویۆرك ئەوەندە زۆر بوون بە شەش جار نوێژی مردوویان لەسەر باوکم کرد، لە فڕۆکەخانەی لەندەنیش کە دەکەوێتە کیشوەری ئەورووپاوە موسڵمانانی ئەوێ نوێژیان کرد لەسەر باوکم، لە (لاهور)یش لە کیشوەری ئاسیا ژمارەیەکی بێ ئەندازەی موسڵمانان نوێژیان کرد لەسەر باوکم...

ڕاستە باوکم سەری نایەوە، بەڵام کاتێ سەری نایەوەو کۆچی کرد کە لەسەر تاسەری دنیادا نووسینەکانی وریا بوونەوەیەکی ئیسلامیان بەرپا کرد کە تا قیامەت پاداشتی بۆ دەنووسرێت...

بەسەر جلە کۆنێکدا مەگرین:

کە گەیشتینەوە لاهور دایکم ئامۆژگاری کردین و وتی: (بەسەر ئەم جەستەیەدا مەگرین، ئەم جەستەیە جلە کۆنێکە، چونکە جەستە وەك بەرگێك وایە بۆ ڕۆح، هەروەکو هەموو جل و بەرگێکیش کۆن دەبێ و ڕەنگی تێك دەچێ و پینە و پەڕۆ دەکرێت و بە کەڵکی بەکارهێنان نامێنێ، ئەو کاتە ڕۆح ئەو بەرگە لە خۆی دا ئەکەنێ و فڕێی ئەدات و بەرگێکی نوورین لەلایەن خواوە دەپۆشێ ... بە ڕاستی ئێستا باوکتان زۆر ئیسراحەتی کردووە، گەڕاوەتەوە بۆ لای ئەو کەسەی کە ڕێزی لێ دەگرێ و قەدری ئەزانێ، ئەوەی کە لە ئەمریکا لە تابوتدا بۆتان

هاتۆتەوە بەرگ و پۆشاكێكی كۆنە، هەیە بگری بەسەر جل و بەرگ و پۆشاكی كۆن دا؟! بە ڕاستی دایكم بەو شێوازە ناسانە پڕ مانایە توانی سەبووریمان بدات و هەمیشە سەرمەشق بێت.

بۆ پۆستی دنیایمان نەكردووە:

سەرۆك (ضیاء الحق) داوای لە دایكم كرد كە ببێتە ئەندام لە مەجلیسی شیوخ دا، دایكیشم ڕازی نەبووهیچ پۆستێك وەرگرێت و وتی: نەخۆم و نە منالەكانم بازرگانی بەناوی مێردەكەمەوە ناكەین، ئێمە ناوی ئەومان بۆ ئەو ڕۆژە دەوێت كە قورئان دەفەرموێت ﴿ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَاتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتُهُم بِإِيمَٰنٍ أَلْحَقْنَا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَمَآ أَلَتْنَٰهُم مِّنْ عَمَلِهِم مِّن شَىْءٍ كُلُّ ٱمْرِيٍٕۭ بِمَا كَسَبَ رَهِينٌ ﴾الطور: ٢١. داواكارم لە خوا كە بێبەشمان نەكات لە پاداشتی هەوڵ و كۆشش و جیهادی و لە فیردەوسی ئەعلادا و لە ژێر سێبەری عەرشدا كۆمان بكاتەوە .

مردنی دایكم:

حومەیرا دەڵێت: دایكم لە دوارۆژەكانی ژیانیدا زۆر ناوی باوكمی دەبرد و تەنانەت جارێك لە گەرمای زۆرو بێ كارەباییدا كە تەنگەنەفەسی لەگەڵدا بوو لە هۆش خۆی چوو، كە هاتەوە هۆش خۆی بە دڵخۆشی‌یەوە وتی: باوكتان بانگم دەكات ودەڵێ سەركەوە وەرە بۆ ئێرە، سەیركە كەش و هەوا چەند خۆشە، چی دەكەیت لەو گەرمایەدا ..ئنجا دایكم هەناسەیەكی هەڵكێشاو وتی: تو خوا پێم بڵێ چۆن بێم بۆ لات ؟؟ من چاوەڕێی بانگهێشتی خوام وهێشتا بانگی نەكردووم.

لە ئێوارەی هەینی مانگی ئیبریلی ٢٠٠٨ دوای بیست و چوارساڵ لەكۆچی باوكم دایكیشم كۆچی كرد ..پێم خۆشە یادەوەری‌یەكانم بەم دێڕە هۆنراوەیە كۆتایی‌بهێنم كە دایكم زۆر حەزی پێدەكرد كە دەڵێت :

نئام قريرى العين الى يوم الحشر فقد ارتحنا من حمل الامانة وهموم الدنيا .....[1]

١- (المجتمع ١٨٣١)

دوا وتە:

پیاوێك لە تورکیا بە ناوی (صەبانچی) لە هەژاری و حەماڵیەوە پێدەگات و دەبێتە دەوڵەمەندێکی ناوداری تورکیا، دەبێتە خاوەنی چەندەها بانق وکۆمپانیای گەورە...

کوڕێکی ئیفلیجی هەبوو، جارێك وتی: زۆر سەیرە کۆمپانیای سەیارەم هەیەو کوڕێکم نیە سەیارە لێ بخوڕێت...

(صەبانچی) ئەوەندە دەوڵەمەند بوو قەرزی ئەدا بە حکومەتی تورکی، چالاکیەکانی تەواو بە بۆرسەوە دیار بوو...

کاتێ نەخۆش کەوت چوو بۆ ئەمریکا بۆ عیلاج و لەوێش وەفاتی کرد، بۆ چەند ڕۆژێك هەواڵی مردنیان شاردەوە لە ترسی دابەزینی‌لیرەی تورکی و بۆرسەکان. ناوبراو ئەو هەموو ماڵ و سامان و کۆمپانیایەی بەجێهێشت و ئێستا کچەکەی دەیبات بەڕێوە...

لە سەرە مەرگیدا دوو وەسیەتنامەی نووسی و داوای کرد کە کاتێك مرد پێش ناشتنی لە کاتی شۆردن و کفن کردنیدا یەکەمیان جێ بەجێ بکەن... کاتێك کفنیان کرد یەکەمیان کردەوە، داوای کردبوو جووتێ گۆرەوی لە پێ بکەن و ئینجا بینێژن، ئەوانیش پرسی زانای ئاینیان کرد، وتیان: لە کفنەکە زیاتر نابێ هیچی تری پێوە بێ، ناچار بێ گۆرەوی ناشتیان!

کە لە ناشتنی تەواو بوون وەسیەتی دووەمیان کردەوە کە نووسیبووی: (دنیایەك وا بێت بەو هەموو سەروەت و سامانەوە نەتوانی جووتێ گۆرەوی لەگەڵ خۆتدا بەری هەقە پەندی لێوەرگیرێ).

بە ڕاستی ئەمە ئەزموونی دەوڵەمەندترین کەس و هەژارترین کەسە، ئەگەر هەموو دنیاش هی تۆ بێت ناتوانی جووتێ گۆرەوی لەگەڵ خۆتدا ببەی، تەنانەت کفن گیرفانی نیە؟! ئەوروپیەکانیش کە قات دەکەنە بەری مردووەکانیان و دەیان نێژن، لەو ڕاستیە تێگەیشتوون و قاتەکان گیرفانی بۆ ناکەن...

دەی کە ئەوە دنیاکە بێت با قۆڵی مەردایەتی لێهەڵکەین بۆ بانگەوازکردن بەڵکو لەو ڕێگەیەوە سەرفرازی دنیاو قیامەت ببین..

تا بەیەکگەیشتنەوەیەکی تر بە خواتان دەسپێرم ..هەرشادو سەرفرازو بانگخوازی بۆ خوا سوڵحاوین .

پێڕست

بەرگی یەکەم (ئازادیی)

بەرگی دووەم (ئاسودەیی)

بەرگی سێیەم (دڵنیایی)

بەرگی چوارەم (ئارامی)

بەرگی پێنجەم (ئاشتی)

بەرگی شەشەم (هیممەت بەرزی)

بەرگی حەوتەم (سەرفرازیی)

بەرگی هەشتەم (دیاریی)

بەرگی نۆیەم (بانگخوازیی)

بەرگی دەیەم (ئایینێکی جیهانی)

چشمه

لیستی
بەرهەمەکانی

بەرهەمی چاپکراوی ناوەندی راگەیاندنی ئارا

ز	ناوی بابەت ، ژ.چاپ	نووسەر	وەرگێر
١	رازی قورئانی ٢چاپ	عمر خالید	بورهان محمدئەمین ئەندازیار عوسمان
٢	محمدی دوزجەیی ٢ چاپ	خالید ئێرتوغرول	گۆنا غەریب
٣	کاتت ژیانتە چۆنی دەگوزەرێنی	محمدعلی قەرەداغی	
٤	جێنشینی سەرزەوی ٢ چاپ	عمر خالید	لەیلا تاهیر
٥	بێ بەهێی خۆشەویست ٤ چاپ	عمر خالید	ئامانج محمدئەمین
٦	زنجیرەی بەرەوئیسلام (١٠ کتێب) ٢چاپ	ئەندازیار عوسمان	
١٦	حسەنی بەصری ٢ چاپ	بەدریە عزیز	
١٧	هەنگاوێك بەرەو راستگۆیی ٢ چاپ	دانا عوسمان	
١٨	گفتوگۆی خێزانی ٢ چاپ	محمد أحمد عبدالجواد	محمد عبدالرحیم
١٩	نهێنیەکانی گەردوون لەنێوان قورئان و زانستدا	عبدالدائم کحیل	جمال محمدئەمین
٢٠	ئەو پیاوەی لەدووی خۆی دەگەرێت ٣چاپ	خالید ئێرتوغرول	شەیدا
٢١	پەروەردەی منداڵ – هونەرو لێزانین	یاسر محمود	فریشتە محمد
٢٢	خۆشەویستەکەت (محمد ﷺ) بناسە	جاسم مطوع	لەیلا تاهیر
٢٣	یاداشتنامەی مامۆستایەك (بەرگی یەکەم) ٢ چاپ	وەهبی وەققاس ئۆغلۆ	د. زانا أحمد
٢٤	یاداشتنامەی مامۆستایەك (بەرگی دووەم)	وەهبی وەققاس ئۆغلۆ	د. زانا أحمد
٢٥	خۆشەویستی راستەقینە	نعمت ذهني، عزة الابراشي	بەهجەت جەمیل
٢٦	نامیلکەی پەیامەکانی خۆشکان ٣ چەپك لە (٢٥) نامیلکەدا	عمر عبدالعزیز	
٥١	ئایا هاوسەرێکی نموونەیت	هەلالە محمد	
٥٢	رێگای بەهەشت ٢ چاپ	عمر خالید	تاریق نەجیب
٥٣	ستەم	دانا عوسمان	
٥٤	سەرایەکان ئاینەکانی	د.عوسمان هەڵەبجەیی	
٥٥	لە نهێنیەکانی قورئانی پیرۆز	د.مصطفی محمود	جەمال محمدئەمین
٥٦	لاوان و هاوین ٢ چاپ	عمر خالید	محمد محمدمیرزا

ژ	ناوی بابەت ، ژ.چاپ	نووسەر	وەرگێڕ
٥٧	قورئانی پیرۆز لە ١٠٠ فەرموودەدا	د. محمد زكي خضر	سەعید صالح
٥٨	جوانترین دیاری	سیما ماراشی	هەردەوان
٥٩	موعجیزاتی ئەحمەدی	بەشێك لە پەیامەكانی م.سەعیدی نورسی	فاروق رەسوڵ یحی
٦٠	پەیامی بیماران	بەشێك لە پەیامەكانی م.سەعیدی نورسی	فاروق رەسوڵ یحی
٦١	مرۆڤ و ئیمان	بەشێك لە پەیامەكانی م.سەعیدی نورسی	فاروق رەسوڵ یحی
٦٢	میعراجی پێغەمبەر ﷺ	بەشێك لە پەیامەكانی م.سەعیدی نورسی	فاروق رەسوڵ یحی
٦٣	سروشت هونەرە یا هونەرمەند	بەشێك لە پەیامەكانی م.سەعیدی نورسی	فاروق رەسوڵ یحی
٦٤	سوننەتی پێغەمبەرﷺ بۆ پلیكانەو رێبازە	بەشێك لە پەیامەكانی م.سەعیدی نورسی	فاروق رەسوڵ یحی
٦٥	وتە بچوكەكان	بەشێك لە پەیامەكانی م.سەعیدی نورسی	فاروق رەسوڵ یحی
٦٦	ئیخلاص و برایەتی	بەشێك لە پەیامەكانی م.سەعیدی نورسی	فاروق رەسوڵ یحی
٦٧	مەلائیكەت و ژیانی دوارۆژ	بەشێك لە پەیامەكانی م.سەعیدی نورسی	فاروق رەسوڵ یحی
٦٨	ئیجتهاد لەم سەردەمەدا	بەشێك لە پەیامەكانی م.سەعیدی نورسی	فاروق رەسوڵ یحی
٦٩	نوور – خانمانی باوەڕدار	گۆنا محي‌الدین	
٧٠	پاڕانەوەی رۆژانە	أحمد عبدالجواد	عمر أحمد نیزامی
٧١	خۆشەویستانی خوا	ئاری عبدالرحمن	
٧٢	مودەریسنامە	ئاوات ئەبوبەكر	
٧٣	ئەمەیە ئاكارت رۆڵەی شیرینم ٢ چاپ	عبدالله بن محمود البوسعیدی	دایكی سروشت
٧٤	بێ زمانان دێنە زمان	صلاح الدین محمد بهاءالدین	
٧٥	گەشتێكی نورانی	عمر عبدالعزیز	
٧٦	خۆبەگەورەزانین	دانا عوسمان	
٧٧	خنجیلانەكەم پێغەمبەر ﷺ خۆشی دەوێت	عبدالله بن محمود البوسعیدی	ئامانج محمدئەمین
٧٨	نوێژی بەیانی ٢ چاپ	فاتیح محمد سەمیع	
٧٩	یەكەم هەنگاو	فاتیح محمد سەمیع	
٨٠	شەیتان لەدادگای قورئاندا ٢ چاپ	عبدالحمید خورشید	رەوەند محمد رەئووف
٨١	پێغەمبەری چاوەڕوانكراو	فتح الله گوڵەن	حسن حەكریم
٨٢	ئاكاری پێغەمبەران	فتح الله گوڵەن	حسن حەكریم
٨٣	رێبەری حاجی	مەلا موسای بیارە	

ژ.	ناوی بابەت ، ژ.چاپ	نووسەر	وەرگێڕ
٨٤	درووود – بەرگی یەکەم ٣چاپ	فاتیح محمد سمیع	
٨٥	درووود – بەرگی دووەم ٢ چاپ	فاتیح محمد سمیع	
٨٦	ژیاننامەی حەزرەتی یوسف (علیه السلام) ٢ چاپ	ناصح محمد شەریف	
٨٧	کۆیاسەکانی دوانگە	أحمد پوشێنی	
٨٨	بۆ کچ و کوڕە لاوەکەم	هەلاڵە محمد	
٨٩	رازی هەردووهاوسەر بۆ یەکتر	سەعید صالح	
٩٠	نامیلکەی (جوان نوێژکردن)	محمد عبدالرحیم	
٩١	هاوسەنگی لەکەسایەتی پەیامبەردا ﷺ ٣چاپ	د.خالد سعد النجار	سیروان گەنهان
٩٢	نامیلکەی (یادی پەروەردگار) ٣ چاپ		بەهرە محمدعلی
٩٣	نامیلکەی (چەند ڕازێك بۆ ژنان)	جیّ دۆناڵد والتۆز	شنۆ محمد رەشید
٩٤	نامیلکەی (چەند ڕازێك بۆ پیاوان)		
٩٥	نامیلکەی (چەند ڕازێك بۆ هاوڕێیان)		
٩٦	نامیلکەی (چەپکیّ گوڵ لەحیراوە)	جعفر محمد الماس	
٩٧	پرسی خوێندنەوە		بهجت جەمیل
٩٨	فەزڵی نوێژ ٢ چاپ	ناصح سازانی	
٩٩	گیان و مادە	زنجیرەی (پەیڤێك لەدڵەوە) عمر خالید	بەهرە محەمەد حەسەن
١٠٠	پەیامی خوایی		شەونم عەبدوڵلا
١٠١	ڕازیکردنی پەروەردگار		نسیّ محەمەد حەمەعەزیز
١٠٢	نزا		ئالاء بەکر ئەحمەد
١٠٣	ئارامگری		ناصح محەمەد شەریف
١٠٤	شەرم		محمد صادق عبدالقادر
١٠٥	دامەزراوی		بورهان محەمەدئەمین
١٠٦	مەبەست		پشتیوان حەمەڕەزا
١٠٧	تیکۆشان لەگەڵ دەروندا		لەیلا تاهیر
١٠٨	بالاپۆشی		فاروق عومەر ئەحمەد
١٠٩	لەژیانەوە		مەریەم حەسەن سەعید
١١٠	خۆشەویستی پەروەردگار بۆ بەندەکانی		لەیلا تاهیر
١١١	هاوڕێیەتی		بەناز جەمال
١١٢	تەوبەکردن		ب. بۆسکانی

ژ.	ناوی بابەت ، ژ.چاپ	نووسەر	وەرگێڕ
١١٣	لەمیحرابی خامەوە	عابدین رشید	بورهان محمدئەمین
١١٤	ڕاستی خۆشەویستی بۆ پێغەمبەری خوا ﷺ	ناصح محمد شەریف	
١١٥	لەسایەی ناوەجوانەکانی خوادا	عمر أحمد لیزامی	
١١٦	چەمکێك لەژیاننامەی مامۆستا ئەمجەد زەهاوی	کاظم ناصر المشائخی	بورهان محمدئەمین
١١٧	نامیلکەی (پێغەمبەرایەتی و پێغەمبەرێتی محمد ﷺ)	ئەبو ئەعلای مەودودی	بورهان حاجی علی
١١٨	خواپەرستی	ناصح سازالی	
١١٩	بەخۆداچوونەوەیەك لە خۆشەویستی پێغەمبەردا ﷺ	ئەندازیار عوسمان	
١٢٠	ئامانج دەستنیشان بکە – نامیلکە	عمر خالید	لەیلا تاهیر
١٢١	خۆشەویستی لە نێوان لاواندا – نامیلکە	عمر خالید	ڕوخۆش عومەر
١٢٢	پەیامێك بۆ کچە قوتابی زانکۆ – نامیلکە	د. عمر عبدالکافي	شەونم عبداللە
١٢٣	حەج و عەمرە – نامیلکە	عمر خالید	ب. بۆسکالی

بەرهەمی چاپکراوی ناوەندی ڕاگەیاندنی ئارا بۆ منداڵانی ئازیز

بە شێوەی ئامیلکەی وێنەیی ڕەنگاوڕەنگ و قەشەنگ

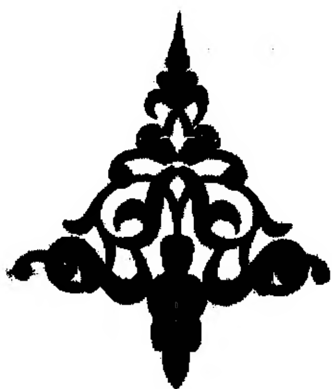
ژ	ناوی بڵاوکراوە و ژ. چاپ	زنجیرە	نووسەر	وەرگێڕ
١٢٤	کلیلی پڕ نهێنی	زنجیرەی خولیاکانی هێمن	گالیب میکریێ	گۆزنا غەریب
١٢٥	بڕواوڕەوشت		عمر عبدالعزیز	
١٢٦	نەلە		ئاکۆ محمد سابیر	
١٢٧	یەکەمین ڕۆژوو	زنجیرەی مام بارام	بەتول ئیرتەکین	ئەحمەد خالید
١٢٨	بە پەرۆشی ئەڵەند			
١٢٩	مزگەوتی درەوشاوە			
١٣٠	پاپێغەمبەرمان بناسین بەشی یەکەم ٣ چاپ			ناصح محمد شەریف
١٣١	پاپێغەمبەرمان بناسین بەشی دووەم ٢ چاپ			
١٣٢	بەرخۆلەکەم		ئەسما یونس	
١٣٣	فیلی قارەمان	زیانی پێغەمبەری ئازدارمان لە زمانی گیاندارانەوە	عائیشە گوڵ ئایگن	ئاشنا عوسمان
١٣٤	گوێدرێژە بەختەوەرەکە			
١٣٥	بەردەوەشـــەکەو جـــوە بچوکەکان			
١٣٦	مێرووله زیرەکان			

ئەم بەرهەمانەش لە ژێرچاپدان

ژ.	ناوی بابەت ، ژ.چاپ	نووسەر	وەرگێر
١٣٧	ئایسێل – کچە لاوێکی بێ نەوا	خالید ئێرتوغروڵ	گۆنا غەریب
١٣٨	سۆزی نەتەوە یا نەتەوە پەرستی	مەلا سەید ئەحمەد	
١٣٩	خاکی بوون	دانا عوسمان حەسەن	
١٤٠	نوێ بوونەوە	ئەندازیار عوسمان	
١٤١	زنجیرەی نابلسی (٢٠) ئامێلکەی پەروەردەیی و ئیمانی	د. محمد راتب النابلسي	ئامانج محمد ئەمین
١٤٢	راستی بەدیهێنان	فتح الله گولەن	
١٤٣	رۆژی دوایی – بەڵێنە راستەقینەکە	د. عمر عبدالكافي	ئامانج محمد ئەمین

بەرهەمی بینراو و بیستراوی ناوەندی ڕاگەیاندنی ئارا

.	بەرهەم	بابەت	ژ. ئەڵقە	ژ. سیدی
١	زنجیرەی فلمە ئیعجازیەکان	فلمی دۆکیومێنتی ئیعجازی و زانستی و ئیمانی	١٠٠ فلم	٣٧ دیڤیدی
٢	بێ بەپێی خۆشەویست	زنجیرە دۆبلاژکراوەکانی بانگخوازی بەناوبانگ م. عمر خالید	٣٦ ئەڵقە	٦ دیڤیدی
٣	گۆڕانی مەزن		ئەڵقە١٨	٢ دیڤیدی
٤	بەناوی تۆوە دەژین		٢٤ ئەڵقە	٤ دیڤیدی
٥	بەهەشتی ماڵەکانمان		٢٩ ئەڵقە	٤ دیڤیدی
٦	ڕابونی بارلا	ژیانی م. سەعیدی نورسی لە بارلا	١ فلم	١ دیڤیدی
٧	فلیم کارتۆنی ڕەوشتە قورئانیەکان	گرنگترین ڕەوشت بە شێوەی زنجیرەی کارتۆنی بەرهەم هاتووە بۆ منداڵان	٢٥ ئەڵقە	٤ دیڤیدی
٨	فلم کارتۆنی ئاکارە جوانەکان	چەند چیرۆکێکی بەسوود بۆ منداڵان	١٠ ئەڵقە	٢ دیڤیدی
٩	فلیم کارتۆنی چیرۆکەکانی قورئان	هەندێك لەو چیرۆکانەی لە قورئاندا باسکراون و بۆ پەند وەرگرتن لێیان	٨ ئەڵقە	٢ دیڤیدی
١٠	فلم کارتۆنی ژیانی م. سەعید نورسی		١ ئەڵقە	١ دیڤیدی
١١	خەتمەی قورئان	بە دەنگی چەند قورئان خوێنێکی بەناوبانگ	٢١ خەتمە	٢١ دیڤیدی

لەبەرهەمەکانی

پەروەردەی [illegible] ئیسلامی

بەرچاو ڕوونی

فەرهەنگی بانگخوازان

ژیان لە قورئان

هەڵوێستەیەک لە خزمەت قورئاندا

بەهاری دڵان

ژیانەوە

بەرەو ئیسلام

[illegible]

زەوق و [illegible]

وزەی قورئانی